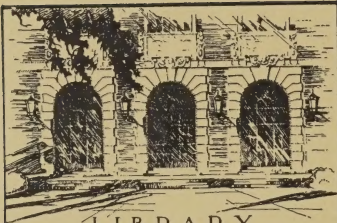

792.05
CE
v.8

I
420

VIII
1925

LIBRARY
OF THE
UNIVERSITY
OF ILLINOIS

792.05

CE

v.8

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROČNÍK III (VIII) — ROK 1925 — SEŠ. 1—20

VOJTĚCH HYNAIS

STŘED OPONY NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

(ORGÁN Ú.M.D.O.Č. a Ú.S.O.D.)

ROČNÍK III (VIII)

VYDALA

„MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOV. DIVADELNICTVÍ

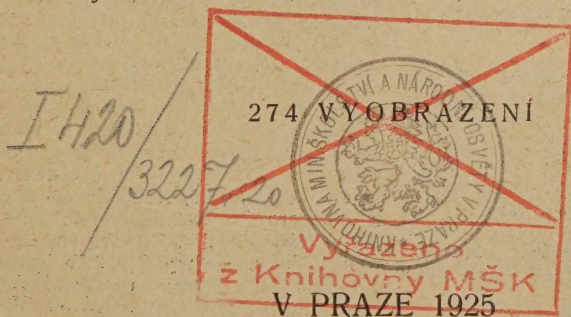
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDIL A ZA REDAKCI ODPOVÍDAL

JAKUB RYDVAN

GRAFICKOU ÚPRAVU VEDL ANT. CHLEBEČEK

PP. SPOLUPRACOVNÍCI TOHOTO ROČNÍKU

Alléon Paul, Balák Karel, Bartoš Jan dr., Bém Ed., Bicek Frant., Borotínský-
Zyka Jar., Červinka Vinc., Dlouhý Lad. dr., Dubský Ota dr., Fingal Petr, Frey
Jos., Grmela Jan dr., Hart Gabr., Herman Fr. dr., Horka B., Hrazdil Fr. arch., Jan-
ský Em., Jiřina Václ. dr., Khol Frant. inž., Kříčka Jarosl., Lukášová Maria, Lžičař
Gust. dr., Melníková-Papoušková N., Nešvera Rud., Novák Zd., Pasovský Jar.,
Petr Jar., Pražáková Klára dr., Prokop Josef, Rydvan Jakub, Simon Josef,
Svoboda Milan dr., Šaloun Bedř., Šebesta Ed. dr., Šimáček Miloš, Šístek D.,
Šťastný Jos., Štěpánek Zd., Táborský-Štein V. inž., Tomek Ferd.,
Vítouš K., Vlček Bartoš, Weinert Rud., Wenig Adolf, Wenig
Jan, Zeibert M., Žák Boh. V., Želenský Karel

NAKLADATEL FR. BOROVÝ V PRAZE H., JINDŘIŠSKÁ UL. 13

TISKEM POLYGRAFIE V BRNĚ

OBSAH

Úvodníky

ej: Morálka a estéti 225. Na všechny strany 257. O krizi divadel 289. Ruče pryč! 114
Eský: O volný projev kritický 65
h —: O svobodě uměl. tvorby 17
—: Památce Mistrově 129
Janský Em.: Divadelní veřejnosti! (Místo úvodu) 148
P.: Už to začíná 193
R.: Do nového roku 1. Více vlnnosti a ochoty u div. pokladen 177. Vždy se vracíme k svým prvním láskám 33. Začátek a konec 97
Rdv.: Doslov jubilejní 305. Je nám zadostučiněm 209. Novinky Národn. divadla 273. Obrat? 81. Pro původní tvorbu dramatickou 162. S čím do Paříže? 50
Ši —: Kina, předměstská divadla, revue 241

Básně a úryvky z div. her

Bém Ed.: Hvězděné požáry 82
Janský Em.: Starému příteli 210
Nešvera Rud.: Kritikovi do památníku 312. Z hovorů v meziaktí 123
Šaloun Bedř.: Herec 258. Patriae et Musis 146
Štěpánek Zdeněk: Herecké meditace 2. 50
Tomek Ferd.: Příchod Jidáše 290
Wenig Jan: Cyranovi 98

Články původní i přeložené

Aktaion: Anně Sedláčkové-Kašparové 9
Alléon Paul-Dubský Ota dr.: Několik slov o „Tosce“ 242, 278
Balák Karel: České divadelní časopisy 194, 214
Bartoš Jan: Hilar — režisér 274
Bíček Frant.: Jihošlovanské drama v posledním roce 226, 260
Červinka Vincenc: Vzpomínky divad. ředitele 51, 71
Dubský Ota dr.: Měriméeovy náměty v div. hrách 100
Grmela Jan: Cyrano XX. stol. 83. Max Reinhardt 39
Herman Frant.: Lidové divadelnictví 22
Hrazdil Fr. arch.: K sociologii čsl. divadla 178, 196, 212, 231, 244
If.: Ze zápisů návštěvnice divadla 307
Janský Em.: Eduardu Kohoutovi 57
Khol Frant.: Karel Kamínek 146
Lžičar Gust. dr.: Cyrano: Vojan-Štěpánek 258. Herectví Karla Želenského 34. Jan Vávra 18
Melníková-Papoušková N.: Desáté výročí moskevského Komorního divadla 114, 132
ms.: Heda Klokotská 153
P. J.: Hlasy tisku 10, 25, 41, 56, 73, 86, 105, 120, 137, 152, 167, 186, 201, 216, 233, 248, 263, 280, 292, 308
Pražáková Klára dr.: Český přízvuk a jeviště 37. Symbol nebe a pekla v Shawově „Člověku a nadčlověku“ 2
Prokop Jos.: Drama v přírodě 98, 115, 149, 163
Šimon Jos.: Markýza de Pompadour a umění divadelní 130, 150, 164, 183, 246
Šaloun Bedř.: Mrtvé drama 66
Šebesta Ed. dr.: Pražské divadelní období 1778 až 1779 ve světle čísel 147, 162, 180, 199, 288, 291
Táborský S. Vojta a Šimáček Miloš: Divadelní kronika: Leden 10, 26, 42, 106; Únor 123, 169; Březen 182, 202; Duben 203; Květen 218, 234; Červen 250; Červenec 251; Srpen 266; Září 266; Říjen 282; Listopad 295; Prosinec a Dodatky 310, 311
vja: Honba za pravdou 7, 23
Vlček Bartoš: Italští dramatikové dneška — Martini 68, Forgano 210, Borgese 290, Nové drama Lva Blatného 51
Wenig Adolf: Vzpomínka na „Fidlovačku“ 306
Wollman Frant.: Počátky slovinské dramatiky a Anton Tomaž Linhart 5, 20, 54, 84, 103, 118

Pod čarou

Herman Frant.: Také divadelní jubileum 260
Lukášová Maria: Každý má svou pravdu 38
Wy: Otello v radiu 70

Žák Boh. V.: Vzácné jubileum 133

Želenský Karel: O lidech putovních 6, 22, 52, 100, 116, 150, 165, 180, 196, 212, 228, 244, 276, 293

Důležitější poznámky

A co divadelní zákon? 298. Aktuality Národního divadla 87. Americké Nár. divadlo 202. A nešlo by to u nás? 284; Biograf na postupu 122; Censurní otázka 4. Co je s div. censurou? 218. Co o nás vědí ve Francii 263. Co tomu říkáte? 220. České Studio 167. Čilost pražských Němců 250; Divadelní skandál v Paříži 30. Divadelní společnost národů 234. Divadlo a biograf v dnešním Rusku 46. Divadlo menšinám 231; Eksperimenty s klasiky 183; Indiáni v divadle 252. Inkompatibilita 155; Jaké jsou názory na kritiku 106. Jazyka dar světil nám .. 244. Jinde jako u nás 157; Konečně energické rozhodnutí 247. K repertoárové praxi předních scén 56. Krise starší české tvorby dramatické 52; Místo nového divadla nové kino 8. Mláď. žen na jevišti 119; Národní divadlo do správy státní 275. Nové německé divadlo v Brně 87. Nový divadelní zákon 74. Nový intendant Nár. div. 11; Obtíže české moderní dramaturgie 148. Obtíže s děkováním herců 302. Osobní výdaje Nár. div. 134. Osud Stavovské div. 71; Paňe dre Štorchu-Marlene 264. Pastýřský list a Sára Bernhardtová 198. Pojede Nár. div. do Paříže? 26. Pochovávatí mrtvé nebo živé? 100. Por. sbor Nár. div. 211, 227. Pro původní repertoár 307. Quo usque-politika 279; Reklamní setrvačnost 215; S čím do Paříže? 103. Smí býti dramatik kritikem? 35, 138. Sociální postavení herců v Německu 94. Soupeřství našich scén 282; Školní případ pro cenzuru 39; Tak, mládenci, dělat a nemluvit 266; Umíme psát histor. drama? 89. Úpadek baletu? 266. Úpadek mravnosti na divadle 110; Vítězství politiky nad uměním 21; Záchrana divadel 142; Zakázaný Havlíček 180. Z Národn. divadla 291. Zrušení míst k stání ve Stavovsk. div. 195; Železná opona vinohr. divadla aneb Buď vždy pohotově 19.

Naše časovosti

Adria divadlo 124, 170. Aféra anonymních dopisů 12, 59. A zase nové divadlo 12; Básník J. Knap 220. Burianovo div. 252, 299; Co se chystá původního 236; Černošské div. ve Variété 284. České hry v cizině 204; Dalšími letošními jubily 12; Div. museum 236. Divadlo a kritika 139. Div. v Žamberce 252. Dram. práce starosty Ú. M. D. O. Č. počtena cenou 59. Dram. Svaz 1; Ehrenfelsova „Matka legionářova“ 187. En passant 75; „Falešná kočička“ 12. Foyer Nár. div. 220, 283; Gregor-Tajovský 204; Hilar o divadle 187. Horký Karel 299; „Já jsem majstr seminářský“ 90. Jiráskova „Lucerna“ zfilmována 139. Jubileum zakladatele čes. div. kritiky 203. Jubil. spis o J. K. Tylově 298; K 10. výr. úmrtí F. A. Šuberta 204. Klepetář kontra Frabša 12. Komédie 252, 298. Kovář Boh. 44. Krise divadla 74. Kuprinova „Jáma“ 90. Kutná Hora Tylově památce 12. Kvapil Fr. 268; Máchal J. dr. 268. Machar dramatikem 235; „Maryša“ 59. Mikoláš Jos. 28, 44. Mrštík Al. † 58. Mušek Ant. 28; Nár. div. 274. Národní sbírka Tylova 298. Nedbal Oskar 236. Nechceme věřit 108. Německým divadlům u nás 252. Něm. div. v Brně 252. Nitra bude mít divadlo 252. Nové angažma 12. Nový časopis 220. Nové div. stánky 235. Nové hry 59, 204. „Nový Majestát“ 124. Nový ředitel brněnsk. Nár. div. 59. Nový Wedekind 90. Nový Zavřel 187; Odchod paní Kronbauerové z Národního 108. Odchod řed. brněnského Nár. div. 108. Olivova hra 28. O nový dorost dramatický 90. Osobní 220, 235; Pardubické městské div. 252, 301; Pařížská výstava umění dekorat. 108. Pensionování členů Nár. div. 59. Pflieger-Moravský Gustav 220. Pirandello do Prahy 187. Pí Sedláčková opět do Vídně? 108. Pocta 12. Poradní sbor Nár. div. 235. Preissová Gabr. „Jaro v podzámečí“ 284. „Prodaná“ na něm. scéně 252. Procházka Arnošt † 27. Procházková-Malá M. 43. První vystoupení A. Sedláčkové 108; Rekord v činohře 12. Reinhardt režisuje „Periferii“ 252. Repertoár stálých divadel 11, 27, 43, 58, 74, 89, 107, 123, 138, 155, 170, 186, 203,

219, 235, 251, 267, 283, 298, 311, Reprodukce našich inscenací v cizině 155, Revue „Apollon“ 28, Rokoko 252; Sedláčková Anna opět na Nár. div. 59, 75. naroz. Lad. Stroupežnického 11, Shakespeare na loutkové scéně 139, Shawův „Caesar a Kleopatra“ 236, Slovenské div. 90 220, Soumagnův „Příští Mesiáš“ 220, Stálé divadlo na Kladně 204, Státní ceny 283, Státní konservatoř hudby 89, 108, 170, 298, Stavovské divadlo 1, 71, 81, 187, 209, 220, Sté výročí narozenin Šimanovského 268, Sto repris „Ze života hmyzu“ 139, Syřinek Fr. 44; Šlechtické lože 220, Šubertův „Jan Vřava“ 124, Švandovo div. 252; Tiché jubileum 107, Třicet let ve službách knihy 268, Tylovo divadlo 170, 220, Tylovy oslavy 1926 298; Ústřední jedn. čes. herectva 268; Variété opět ryze varietním podnikem 204, Venkovská divadla 204, Veseloherní soutěž 74, 311, V „Právu Lidu“ 220, V rodišti Jiř. Bittnera 155, Vyznamenání česk. divadla 204; Začátek nové sezony 236, Zájezd do Paříže 59, Zajímavá statistika 204, Zakázaný Štolba 187, Zborov—Piava—Terron 75, Zelenka Jan 27, Změna v pražských divadélkách 139.

Z ciziny

Americká hra ekspresionistická 91, Archer William 28, Autor hercem 170, Averčenko Arkadij 91; Bakst Leon mrtev 28, Biograf v opeře 300, Bolševisev repertoaru ruských divadel 252; Censura v Rusku 236; Deficit měst. divadel ve Varšavě 234, „Die Bühne“ 108, Divadelní cizinou 187, Div. museum v Brusellu 75, Div. Polsko 155, Divadla v „konkursu“ 312, Divadlo mladých v Paříži 300, Dostojevskij u Poláků 204, Dramatická konservatoř v Berlíně 312, Dramatik režisérem 155; Francouzská divadla 311; Gruzinské Nár. div. v Tiflisu 75; Halbe Max 312; „Idiot“ 28; Jihoslov. divadla 44, Jubileum Sachy Guitryho 236; Krise divadel v Berlíně 91, ve Španělsku 170; Moskevská divadla 124, 236; Neúroda dramatiků 75, Němci jsou všude 312, Noel Jean 28, Novinky ciziny 312, Nový Pirandello 312, Nušič Branislav 28; Péče Angličanů o divadlo 252, Piše nebo nepíše? 170, Poláci v Londýně 312, Poprvé divadlo 204, Představení na pokračování 312; Rakouská divadla 204, Reinhardt sovětům 312, Ruské divadlo 236; Shakespeare nebo Bacon? 312, Shelleyův rukopis 252, Smrt franc. causeura 155, Stanislavského „Paměti“ 236, Starý holubník opět otevřen 300, Sto let varšavsk. divadla 312, Sudermann pobouřen 299; Tolstoj Alexej 75, Trifkovič Kostja 91; Umění dram. a hudba 299, Umravnovatelé v Anglii 312, Úmrtí franc. kritika 236, Úpadky divadel v cizině 170; Vypravení představení v Americe 312, Vysoká škola dram. umění 299.

Vyobrazení (a posudky)

Averčenko Arkadij 91; Baklanova 300, Balzac „Mercadet“ (26); Bartoš Jan „Nabídnutí k sňatku“ 243, (233); Bataille „Mamá Kolibřík“ 178, 179, 181, 182, (167); Begovič „Boží člověk“ (308); Birabeau-Dolley „Svatební víně“ (87); Borotinský-Zyka Jar. 156; Bránické divadlo 207; Carco „Klarina“ (10); Corneille „Lhář“ 265, (281); de Cured „Divoška“ 137, 158, (167); Čapek 221, „Loupežník“ 222, 223, 245, 246, 247, 248, „R. U. R.“ v něm. Baden-Badenu 309, „Ze života hmyzu“ v Japonsku 308; Černošské div. ve Variété 284; Červ. Kostelecké div. 287; Evans-Valentin „Hromada peněz“ 190, (186); Fauchois „Mluvíci opice“ 184, 185, 187, (202); Fischer 310, „Otroci“ 82, 83, (122); Flers-Croisset „Vinice Páně“ (56); „Nové panstvo“ (138); Galsworthy „Společnost“ (294); Gignoux „Nezralé ovoce“ (152); Gogol „Revisor“ 31, (26); Grau „Pan Pigmalion“ 217, 219, (216); Grigar Vrbský „Lesní ženka“ 203, 205, (186); Hamlet moderní v Anglii 215, 216; Hauptmann „Potopený zvon“ 152, Hilar K. H. dr. 274, Hilbert Jar. 310, „Druhý běh“ 3; Hlavatý Fr. 139, Hopwood „Naše drahá ženuška“ (137); Horký K. „Bejvávalo“ 232, (201); Hynais Vojt. 194, lunety ve vědění dvor. div. 199, 200; Ibsen „Nepřítel lidu“ 88, 89, (106); Janáček L. „Příhody líšky Bystroušky“ 165, 166, 168; Jiráskova „Retigová“ v Litomyšli 191; Kamínec Karel 146; Keyzlar tov. 287; Klokotská Heda 153, 154; Kohout Ed. 57; Kopta Jos. 280, „Revoluce“ 279, 280, (292); Kovář Boh. 44; Kroj řecký 126, 141; Kvapil Fr. 259, Kvapilová 121, 163; Langer Fr. 66, „Periferie“

68, 69, 72, (120); Le Sage „Turcaret“ (25); Lom St. „Žízka“ 99, 102, 104, (137); Máchal Jan dr. 259; Marek Jan 254; Moskevská divadla 41, 43, 115, 131; Mršlík Al. 159; Mušek K. 47; Nábytek divadelní 15; Natanson „Klouček netykavka“ 226, (218); Neill O. „Císař Jones“ 169, (154), „Farma pod ilmy“ 251, (280), „V ponorkovém pásmu“ 169, 171, (154); Nejedlý Vikt. 118, „Vlastencové z boudy“ 238, 239; Němrovič-Dančenko 300; Novák Lad. 291, „Bengle“ 233 (264); Ostrovskij „Horoucí srdce“ 292, 293, 295, 296, 299 (294); Pařížské divadlo výstavní 105, Pirandello 73, „Každý má svou pravdu“ 75, 78, 79, (73); Preissová Gabr. 281 „Jaro v podzámčí“ 281, 283; Przybyszewski St. 210; Rakous „Modche a Rezi“ 175; Regnard „Milostná bláznovství“ 263, 265, (280); Reitmajer Václ. st. 173; Romain Rolland „Hra o lásce a smrti“ (308); Rostand „Cyrano z Bergeracu“ 51, 85, 86, 132, 133, 136, 156, 159, (33, 87); Sedláčková Anna 9, 226, Shaw „Caesar a Kleopatra“ 261, 262, „Člověk a nadčlověk“ 40 (42), „Sv. Johanka“ 131; Schäfer Ot. „Čajová panenka“ (263), „Žena, kterou jsi mu dal“ 95; Scheinflugová O. 217, „Madla z cihelny“ 235, (249); Sigurdjónson „Psanci“ 54 55, (58); Smetana Bedř. 297; Sofokles „Antigona“ 93, (86); Soumagne „Příští Mesiáš“ 5, (17, 21, 41); Stavovské div. 212, 213; Strakatý Karel 38; Strausův pomník 303; Strindberg „Hra s ohněm“ 307, (308), „Velikonoce“ 110, 111, „Věřitelé“ (308); Stroupežnický Lad. „Na Valdštynské šachtě“ 36, (52); Svoboda F. X. 285, „Směry života“ 143; Šamberk F. F. „J. K. Tyl“ 24, 25; Šmaha Jos. 117, 127, 188; Šrámek Fr. „Soud“ (105); Štěpánek Zd. 133; Štolba Jos. 276; Štursa Jan 120, 121, 297; Vávra Jan 18; Vojan Ed. 130, 132; Vrchlický „Noc na Karlešské“ v Ml. Boleslavi 267 270, — Fibich „Náměly Pelopovy“ 275, „Smír Tantalův“ 196 197, 201, „Smrt Hippodamie“ 276; Wiesner Eugen 21; Wiesner Karel 60; Wolf-Duvernoise . . . a potom láska (167); Zavřel Fr. „Vykupitel“ 217, (167); Zelenka Jan 28, 133; Zieglošerová Anna „Čácorka“ 14; Želenský Karel 29, 34; Žuk J. „Mez“ 229, 230, (233).

Lidové divadelnictví

Články

B.: Trochu vzpomínek z minulosti 171
Borotinský Jar.: Karel Želenský 29
Dubský Ota dr.: Pravá láska k divadlu 269
Fingal Petr.: Abrahámoviny lid. divadelníka 156
h—: Nový pražský okřek 125, Po prázdninách 205
Herman Fr. dr.: Mezi včerejškem a zítřkem 313,
 Náš ideový program 13, Nedomyšlené důsledky 60, Tajemství úspěchu 285
Janský Em.: Na různé adresy IV 140
N. Z.: Sjezd franc. ochotnictva 188
 Oslavme památku a zásluhy J. K. Tyla 237
 Resoluce pro urychlené projednání div. zákona 92
Táborský Š. Vojta: Z divadelní kroniky 269
Zyka Jar. B.: Ochotnické závody na venkově 221,
 Promluvy před div. předst. 253

Pro ochotnickou praxi

Dubský Ota dr.: Nehoda přílišného zviřováníání role 301; *ey*: Členské výhody 77, Změny stanov 142; *F.*: Daň z obrátu 142, Dávka ze zábav 142, Kursy a přednášky o líčení 77, Poplatky za půjčení krojů 77, Seznam her k oslavám Husovým 126; *Felbrová Soňa*: O kostymování 109, 141, 157, 172; *h—*: Div. soutěže 76, Nová úprava kolkování 142, Pamětní knihy 76, Režisérské rady 76, Školní děti na scéně 301; *Herman Fr.*: Hvězda Táborů 30; *Janský-Mrkvička*: Konstrukce vlastního nábytku 15, Literární problém v divadle 45; *Pasovský Jar.*: Maličkost — ale práce 30; *Si—*: Daň z obrátu ochotn. předst. 61.

Zprávy

Bittnerovy slavnosti v Milavči 221; Bránické divadlo otevřeno 189; Dotazník pro dějiny ochotnictva 270; Jak se zachováti k modernismu 16; Odvážný pokus se Shakespeareovým Hamletem 151; Pardubické divadlo 301; Podanéý režisér 301; Pořádání div. předst. 46; Proti konservatismu ochotnictva 77; Studenti v lidovýchovném divadle 61; Ústř. jedn. děln. div. ochotn. v Plzni 46.

Čapkovy oslavy v Malých Svatoňovicích 223; Činnost div. společnosti 189; Členem Matice Div. 78; Členské příspěvky 93; Členské výhody 206, 271; Členstvu upozornění, okrsk. radám atd. 62, 158, 222, 237, 286, 314; Další slepy u div. půjčoven 224; Dary 79, 174, 190, 302; Dávka za veř. výkony 223; Z plakátů 302; Diplomů 206, 223; Expedice objednávek 144; Film „J. K. Tyl“ 301; Finanční úhrada na jubil. podniky 1926 302; Hasičské poplatky 174; Hromada valná 62; Jihočesk. div. spolkům a odborům! 127; Jiráskovo div. v Hronově 112, 301; Jubilea a slavnosti 79, 159, 174, 223, 254, 271, 303; K dotazům o stavu otázky Pražsk. okrsku 128; Kdo včas dá... 158; Ke kongresu franc. federace v Rouenu 173; Konference moravsk. ochotn. v Brně 287; Krajské soutěže okrsk. 206, 256, 314; Kursy, přednášky a div. soutěže 46, 63, 94, 112, 144, 159, 174, 206, 223, 255, 271, 287, 302; Mimoř. valná schůze Ú. M. D. O. Č. 222; Moravskému ochotn. 189, 286; Naše „Čsl. Divadlo“ 79, 143; Nejvyšší správní soud 174; Nová dávka — nové nadělení 206; Nová jeviště 287; Nová zpěvní fraška našeho činovníka 48; Nový okrsek Hany Kvapilové v Jihlavě 238; Nový Pražský okrsek 143, 159, 224; Odpověď našim členům na oposiční leták 173; Oposice býv. Pražského okrsku 92; Oslavy 1926 110, 127, 206, 254, 270, 286, 302; Osvobození od kolků a poplatků 288; Oznamování div. předst. 302; Pokladní účet Ú. M. D. O. Č. za I. pol. 1925 174; Posudky 48, 95, 112, 160, 176, 208, 224, 240, 256, 304; Potvrzení o členství 206; Projekt nové div. budovy v Chotěboři 254; Propůjčení firmy spolků k div. předst. 79; Reitmajer Václ. st. † 270; Repertoar ochotn. 96, 240, 272, 304 a na obálce seš. 1. 3. 7. 11. 12. 14. 15.—16., 18.; Resignace starosty Ú. M. D. O. Č. 77; Sjezdy a zájezdy 46, 238; „Spolek halamů“ 92; Spolková razítka 206; Stanovy nového Pražsk. okrsku 238, Ú. M. D. O. Č. 143; Starosta Ú. M. D. O. Č. před trestním soudem 31, 62, 159; Statistika členství 62, 302; Stížnosti 94; Svěpomoc 94; Tylova obec ochotnická 206, 222; Účast ochotn. při oslavách 28. října 271; Úmrtí 286; Výkaz o činnosti 31, 62, 174, 223; Významný úspěch 314; Zahraničním spolkům 158; Zájezdy vzorného představení 189; Zakládání člensk. katastro 174; Zdravý základ — lepší budoucnost 255, 271; Z jednot 48, 80, 95, 112, 160, 191, 207, 239, 256, 272, 288; Z okrsků venkovských 47, 80, 94, 112, 144, 159, 176, 190, 206, 224, 238, 256, 272, 288; Z Pražského okrsku 47, 94, 271, 288; Zrušení a rozpuštění Pražsk. okrsku 77, 111, 189; Z Tylovy ústř. knihovny 111 143; Z ústředí 31, 47, 63, 79, 94, 144, 175, 224, 238, 255, 288, 302.

Slovenské divadlo

M. K. J.: Div. literatura 96, Některé poznámky na naše dni 64. Pokusy o nové slovenské drama 16. Predmluva k II. vyd. J. Chalupky „Kocúrkowa“ 192. Zprávy Ú. S. O. D 48, 192.

Rejstřík jmenný

a) Autorů, herců atd.

Alléon Paul 242, Anger Mořic 266, Arbes 250, Archer William 28, Averčenko 91, Baklanova 300, Bakst Leon 28, Begovič M. 44, 226, Bernard Tristan 170, Bittner Jiří 115, 203, 221, Bizet Georg 250, Björnson B. 203, Borgese 290, Borotinský 156, Brisson Ad. 236, Burian E. 165, Calderon 26, Čapek K. 44, 204, 221, Čechov 189, Červená Anna 251, Deyl R. 78, 158, 245, 248, 279, Dostál K. 235, 280, Dostálová Leop. 280, Engelmüller K. 225, Fibich 282, Fischer Ot. 310, Flaubert Gust. 242, Focht Em. 197, Forzano 210, Frankovský 311, Friedlová 263, Gabrielová M. 229, Garden Mary 187, Grabowski B. 310, Gregor-Tajovský 204, Guirry Lucien 155, Sáša 236, Haas H. 111, 263, Halbe M. 312, Hálek Vit. 203, Herman Fr. 59, Hilbert 310, Hilar 187, 274, Hlavatý Fr. 139, Hradčanský O. J. 90, Hruška K. 165, Hübnarová M. 78, 137, 178, 248, Hurt Jar. 79, 235, Hynais V. 194, 220, Hynek Fr. 169, Chmelenský J.

Kr. 203, Ibllová A. 156, Irving J. H. 295, Jakulov 135, Jičínský Kar. 184, 279, Kainz J. 267, Kaiser G. 155, Kamínek K. 146, Kandert A. 12, Karen Bedř. 83, 85, 169, 197, Keyzlar 287, Kiedrzyński 155, Klokotská H. 153, 154, Knap Jos. 220, Kočová M. 166, Kohout Ed. 3, 57, 82, 171, 187, 295, Kolár Fr. 106, 310, Konětopský Jos. 236, Kopta Jos. 280, Kovář Boh. 44, Kratinová H. 246, Kreuzmann Fr. 2'0, Krleža Mir. 227, Kronbauerová Jarm. 12, 63, 108, 196, 217, Krumlovský Fr. 251, Krupička Rud. 113, 124, Kvapil Fr. 259, 268, Kvapilová H. 121, 163, Langer Fr. 66, Laudová M. 12, Lebeda A. 166, Lederer Max 223, Ludvík Fr. 282, Lunačarskij 187, Máchal Jan dr. 259, 268, Machar 235, Majer Vl. 25, Marek Jan 254, Martini 68, Matějovský Fr. 79, 102, Merhaut Vl. 36, Méricée Pr. 100, Mikoláš Jos. 28, 44, Miřiovská E. 166, Molnár Fr. 187, Mrštík Al. 58, 59, Mušek Ant. 28, Karel 47, Nasková R. 86, 262, Nedbal O. 236, Nejedlý Vikt. 118, Němirovič-Daňčenko 300, Neumann Fr. 59, Noel Jean 28, Novák Lad. 291, Nušič Br. 28, 44, Pačová M. 68, 230, 263, Pešková El. 186, 234, Pileger-Moravský 220, Pirandello 7, 23, 38, 73, 187, 312, Preissová 281, 284, Procházka Arn. 27, Procházková-Malá M. 43, 62, Przybyszewski 210, Pštrossová 182, Reinhardt 312, Reitmajer Václ. 173, Rašilov S. 158, 171, 299, Roland Fr. 36, 171, 248, Rubík O. 3, 158, Rutte M. dr. 113, Ryšavý 26, Ryšavá 266, Řepa Vl. 54, 230, Sardou 278, Sedláčková 9, 12, 59, 108, 226, 261, Shaw 2, 170, 236, Shelley 252, Scheinpflugová O. 217, 223, 263, Schiller B. 218, Schulzová A. 295, Sládek 282, Sladkovský K. 186, Slukov V. 11, 295, Stanislavskij 236, Steimar 12, 102, 185, 299, Steinsberg 107, 147, 149, 234, Štejskal B. 230, Strakatý 38, Strnad A. 24, Stroupežnický 11, 106, Suchánková A. 36, 246, Svoboda F. X. 282, 285, Syřínek Fr. 44, Šaljašin 249, Šimáček M. A. 123, Šimanovský K. 268, Šipek Fr. 310, Šmaha 117, 127, 133, 188, 218, 283, 310, Štech 108, Štěpánek 24, 68, 156, 258, Štolba 197, 278, Štursa 120, Šubert 204, 267, Švanda 296, Švejda Fr. 268, Tairov 114, 124, Těljakovskij V. A. 51, Thomé 266, Tolstoj Al. 75, L. N. 296, Trifkovič K. 91, Třebovský A. 36, Tůma Rom. 82, 104, 299, Tyl 12, 123, Váňa K. 3, 104, 158, 184, 299, Vávra Jan 12, 18, 26, 181, Vesnin A. 134, Veverka Ludv. 24, 72, Vlček J. M. 223, Vojáček H. 310, Vojan 129, 130, 132, 235, 258, Vojsa-jurný Jar. 54, 72, 111, 156, 220, 293, Vrbský B. 25, Vrchlický E. 137, 156, 245, 295, Vydra Václ. st. 3, 99, 196, 217, 261, 279, 293, Vydra V. ml. 156, 229, Wedekind 90, Wiesner Eug. 21, 158, 185, 197, Karel 60, Zakopal B. 263, Zavřel Fr. 187, Zelenka Jan 27, 132, 133, Zieglerová A. 14, Züngel Em. Fr. 250, Želenský K. 12, 29, 34, 36, 246.

b) Her

Antigona (Sofokles) 86, ... a potom láska (Wolf-Duvernoise) 167, Bejvávalo (Horký) 201, Bengle (Novák Lad.) 264, Boží člověk (Begovič) 308, Cisar Jones (O'Neill) 154, Cyrano (Rostand) 87, Čajova panenka (Schäfer) 263, Člověk a nadčlověk (Shaw) 42, Divoška (de Curel) 167, Farma pod jilmu (O'Neill) 280, Horoucí srdce (Ostrovskij) 294, Hra o lásce a smrti (Rolland) 308, Hra s ohněm (Strindberg) 308, Hromada peněz (Evans-Valentin) 186, Každý má svou pravdu (Pirandello) 73, Klarina (Carco) 10, Klouček netykavka (Natanson) 248, Lesní ženka (Grigar-Vrbský) 186, Lhář (Corneille) 281, Madla z cihelny (Scheinpflugová) 249, Mama Kolibřík (Bataille) 167, Mez (Žuk) 233, Mercadet (Balzac) 26, Milostná bláznovství (Regnard) 280, Na Valdýnské šachtě (Stroupežnický) 52, Nabídnutí k sňatku (Bartoš) 233, Naše drahá ženuška (Hopwood) 137, Nepřítel lidí (Ibsen) 106, Nežralé ovoce (Gignoux) 152, Nové panstvo (Flers-Croisset) 138, Otroci (Fischer) 122, Pan Pygmalion (Gau) 216, Periferie (Langer) 120, Přísti Mesiáš (Soumagne) 41, Psanci (Sigurdjónson) 58, Revisor (Gogol) 26, Revoluce (Kopta) 292, Soud (Šrámek) 105, Společnost (Galsworthy) 294, Svatební vínek (Birabeau Dolley) 87, Turcaret (Le Sage) 25, Věřitelé (Strindberg) 308, Vinice Páně (Flers-Croisset) 56, V ponorkovém pásmu (O'Neill) 154, Vykupitel (Zavřel) 167, Žížka (Lom) 137.

793.05
CE
V.8

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAŇ

Ročník III (VIII)

V Praze dne 24. ledna 1925

Sešit 1

V Praze dne 23. ledna 1925.

Do nového roku vstupujeme se starou bolestnou touhou po nové divadelní budově v Praze. Občas, od doby rozvíjející se naší divadelní kultury příležitostně i úmyslně vynořuje se tato otázka na povrch, rozvíří spoustu úvah, vyvolává ankety, schůze, dobrozdání, hlasy odborníků i neodborníků a zase zmizí, utichnou hlasy a nemožnost divadelního rozpětí bolí zas.

Posledně, když proletěla zpráva o plánu bořiti Stavovské divadlo z důvodů komunikačních a bezpečnostních, vystoupil Dramatický Svaz, takto teoretická a učená společnost dramatiků, divadelních kritiků a herců s důrazným protestem proti úvahám o adaptaci Variété pro činohru a s důtklivou výzvou pro stavbu nové budovy činoherní. Tato výzva vyvolala opět hlasy hudebníků pro stavbu velké opery. Anketa, již uspořádal denní tisk, vyzněla na prázdno, neboť dr. Hillar musil se vysloviti pro novostavbu činohry, právě tak jako chef opery pro novostavbu opery, neboť nemohli si přece vyměnití názory. A tak jsme opět uvázli na měčtině. Rozběh činoherců byl zadržen náporom hudebníků. Otázka novostavby je hotova opět ponořiti se do zapomnění, neboť ozval se také jeden strážlivý hlas, který poukazuje na nevhodnou dobu, naplněnou finančními, sociálními a bytovými problémy, a odkázal stavbu nové budovy divadelní do říše nemožností.

Ale s tím se nelze spokojiti, tyto problémy budou zítra také a se stavbou budovy nelze otálet, čekáme na ni přes 40 let. Půl století téměř zápasí činohra s operou na jednom místě dusíc jedna druhou, zabraňujíc divadelnímu rozvoji našemu, jenž má zdravý impuls a životnou chuť.

Nejdříve nutno však rozřešiti otázku zásadní, zda činohra nebo opera. A tu je jisto, že nejnaléhavější jest potřeba opery. Velké opery. Protože zůstala-li by opera v Nár. divadle, máme zavřeny dvěře před světovými zpěváky. Neslyšeli jsme v Praze na českém divadle Carussa a jiné proslulé hlasy světa, protože Nár. divadlo svým počtem míst a svými cenami nestačí na honoráře, zatím co nové německé divadlo hostí rok co rok světové celebrity divadelní. A tato okolnost stojí za to, aby se o ní uvažovalo, neboť po létech by se toto opomenutí vymstilo.

Otázka finanční je těžší, ale i tu při dobré vůli a agilitě mohlo by se dospěti k cíli. Jisto je, že stát nemůže stavět, jedinou záchranou je tu družstvo, které pomocí kapitálu, který tu je k dispozici, pomocí státu, peněžníků a průmyslových podniků, pomocí jednotlivců a národa mohlo by postaviti velkou operu, která vyhovujíc všem požadavkům, stala by se skvělou pochodní našeho divadelnictví. Činohra zůstala by v Nár. divadle a uvolněna operou, měla by všechny možnosti a všechny podmínky ke skvělé budoucnosti. Dramatický Svaz vykonal by tu zásluhou práci, kdyby ujal se této akce, byl by to čin, jinak lze si o něm mysliti, že je teoretikem, který zná potřeby divadelní, ale nedoveđe je realizovati. R.

Herecké meditace

I.

Nevidíš slunce — přece oči bolí,
necitíš žáru — přece horkem zmíráš —

Vdechujem' pracně suchý prach z. kulis,
plnými doušky ssajem' ho do plic,
vyprahlých žárem, divného slunce — —
Našeho slunce!
Ve tlustých drátech hoří a běží,
z železných kornoutů svítí,
pálí, do očí bije nejraději!
Naše duše prozařuje,
srdce zapaluje —
Září! Svítí
modře, červeně, žlutě, zeleně, každý den jinak,
však stále. —
Naše oči bolí, vysychají, slzí a blednou,
jako ten balvan plátna, visící z provaziště.

*

Vy, kteří sedíte v hledišti, ve tmě,
vy, kteří platíte za naše slzy

více či méně — jak poměry dovoluji —
vy, kteří hledíte na nás, třeba jste
šťastnější více než já —
nechtěl bych měnit s vámi.

II.

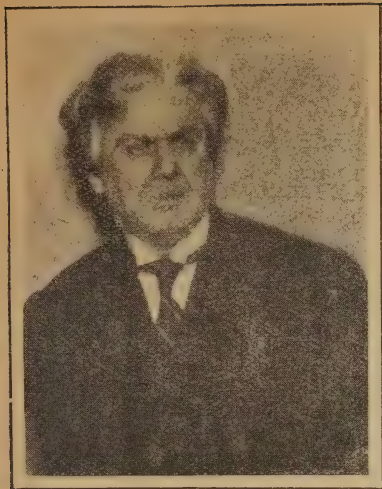
Pod naším sluncem jiný život teče:
urputný, divoký, krásný, každý den jiný,
však teče.
Hej! To je náš život, to je náš svět,
tady jen my dovedem' žít —
a je nám dobře. Někdy. To stačí.
Hej! i to stačí.
Opony, propadla, kulisy, žárovky,
vy, jež denně se měníte s námi,
jak vás mám rád!
Vy jste mým světem, domovem, vším;
u vás se raduji, u vás i pláču,
u vás i srdce utiším,
když nejvíc bolí a stěná
pod tíhou rudého slunce
lásky!

Klára Pražáková

Symbol nebe a pekla v Shawově „Člověku a nadčlověku“

Palčivý problém moderního náboženství není pro Shawa problémem. Nalezl jeho řešení v učení o Tvůrčí Evoluci. Pro něho jest problémem, kterak učiniti toto náboženství obecně přístupným, t. j. najíti pro ně rámec legend, parabol a zázraků, bez nichž jest náboženství prakticky nemyslitelné. To jest ta „lež“, která se jeví Soumagneovu příštímú Mesiáši žalostným východiskem z beznáboženské evropské situace. Shaw ji připouští a volá po ní, ale chce ji nikoliv jako náhradu za náboženství, nýbrž jako jeho srozumitelnou tlumočnici. „Tvůrčí Evoluce jest dnes již nepochybně náboženstvím 20. století... ale nemůže se státi populárním náboženstvím, pokud nemá svých legend, parabol a zázraků“, vykládá Shaw v rozsáhlém úvodě k evoluční pentalogii „Zpět k Methusalemu“. Pro Shawa, jemuž jest jevišť samozřejmou tribunou, s níž hlásá svoje reformátorské názory, znamená to hned program dramatické činnosti. „Zpět k Methusalemu“ lze označiti co nejstručněji za dramatickou demonstraci oné vývojové dráhy, kterou člověk na cestě „od červa k bohu“ urazil od Adama až k dalekému dvaatřicátému tisíciletí. Nebylo to poprvé, co horlivý vyznavač evolučního náboženství postavil dramatickou činnost do jeho služeb. Pokusil se o to již roku 1901 episodickým snem, vloženým do komedie „Člověk a nadčlověk“, která romantickou fabuli o Donu Juanu obrací parodicky v mo-

derní historii o Doně Juaně, usilující o muže, aby v něm nalezla ploditele a živitele svých dětí a tak naplnila úkol, který Tvůrčí Evoluce na ní vymáhá. Tento sen, který jest spíše filosoficky nepostradatelným komentářem duchaplné komedie, než její vnějšně neodlučitelnou součástí, jest podán ve formě, kterou ožívá platonský dialog, jak v mírné pohyblivosti scenického rámce, tak v metodičnosti ideového zápolení. Dějiště tohoto shawovsky-sokratického dialogu (to jest Shawův termin!) jest peklo. Jeden z účastníků dialogu z nebe přichází a druhý se tam chystá. Tema nabízí se tedy samo sebou: jaký jest rozdíl mezi peklem a nebem. Mýlil by se, kdo by očekával od Shawa banální parodii ctnostně nudného nebe a zábavně veselého pekla. V jeho parabole jest peklo místem skutečného zavržení. Co jest zavržením Shawovi-antiromantikovi a ikonoklastovi všech ikon, vnějšně skvělých a vnitřně dutých? Zavržením jest mu stav duše ve lži, vykoupením pravda. Nuže, nebe jest místem reality, peklo jest místem romance. Obyvatelé pekla jsou romantikové, kteří se opíjejí falešnými sny o lásce a kráse a nevidouce skutečného nadosobního smyslu života, honí se za banalitou osobního štěstí. Dábel — toť svůdce od reality k nerealitě. „Hranice mezi nebem a peklem jest jenom rozdíl mezi dvěma způsoby, jak nazíráti na věci.“ Je-li peklo sídlem těch,

Dr. Antonín Hron (Václav Vydra)

Jar. Hilbert

DRUHÝ BŘEH

Hra o 3 jednáních

(Provedeno na Nár. divadle
v Praze)

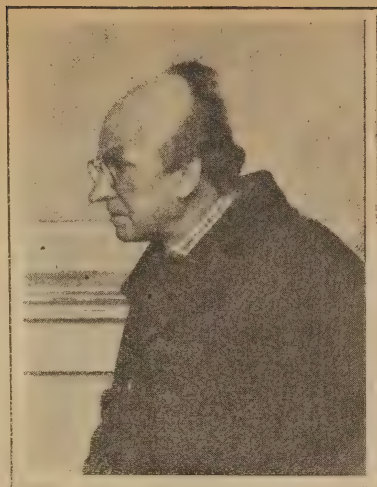
Režisér

Karel Dostál

Výtvarná spolupráce

architekta

Antonína Heythuma

Poslanec Kittl (Karel Váňa)

Jednotná scéna všech tří dějství

Jan Hron
(Ed. Kchout)

Sonnentha
(Otto Rubík)

Censurní otázka

Belgického dramatika Soumagne náboženská, resp. proti každému náboženství silně zahrocená hra „Přišli Mesiáš“ byla přijata k provozování našim Národním divadlem, které již před provedením setkalo se u censury s jistými obtížemi, ale přesto podařilo se vymoci povolení k provozování. Předpoklady censury se splnily. Hra vyvolala v hledišti projevy pro i proti, takže policejní presidium, jako bezpečnostní úřad, další provozování hry zakázalo. To je tak úhrnem vše, co předcházelo silnému protestu pražských uměleckých kruhů proti pražské censuře. Censurní otázka u nás tímto případem, zdá se, bude konečně prostudována, aby tato instituce nabyla formy, odpovídající duchu doby. Princip censury tkví nejen v rakouských zákonech a nařízeních z r. 1806 a 1850, ale především v platných zákonech republiky, takže není správně pokládati censurní výrok za individuální, objektivně relativní nález censurního úředníka, který při studiu předložené práce a při konečném výroku má na zřeteli znění a duch zákona. Účelem censury je především nejen ochrana zákona, ale také ochrana funkcionářů divadla před možným proviněním, vzniklým provozováním hry. To by byl tedy princip censury, což však není ještě důkazem o její nutnosti v nynější formě, která trpí tím, že nepřihlíží k uměleckým hodnotám, že nebere v úvahu uměleckou svobodu myšlení a výrazu. Censurní úředník plní

prostě svoji povinnost podle zákona a presidia, které podle nálezů úředníka vydává konečné definitivní rozhodnutí, je odpovědně zákonu resp. státní moci, nikoli však umění a kulturnímu rozpětí vůbec. Tento stav je proto nezdravým regulátorem té či oné ideové směrnice, je škodlivým zeslabovatelem umělecké volnosti. Po uvážení všech nutných předpokladů bylo by nesprávně žádati naprosté odstranění censury, neboť tím bylo by uvolněno to, co dnes censura zadržuje a ničí: pornografické kýče, umělecky bezcenné. Po té stránce vykonává censura dílo opravdu veliké, ale je nutno přizpůsobiti policejní censuru podle návrhu J. Hilberta ve „Venkově“ uměleckým požadavkům, t. j. ve sporných případech předložití záležitost k rozhodnutí sboru, který by byl složen také z divadelních odborníků, ale ne zase takovým způsobem, jako je tomu ve II. instanci v Zemské správě politické, kde divadelnictví je zastoupeno pouze jedním členem proti většině členů-úředníků. Zreformovaná censura musila by býti složena alespoň z poloviny z divadelních znalců, a to takových, kteří by nebyli vázání svou politickou či konfesijní příslušností. V tom smyslu vyřešená censurní otázka mohla by býti uspokojením i pro ty, kteří dosud pokládají censuru za dobrou instituci k potlačování jim nepohodlných projevů.

Em. Janský.

kteří ve falešném sebeklamu směřují proti Síle Života, nebe jest vlastní pole činnosti všech jejích spolupracovníků. Tato spolupráce se jeví jako usilovná snaha dojíti nejvyššího stupně sebezpoznaní jako prostředku k sebezdokonalení. To jest jediná cesta, která vede k bohu: kontemplace. Vývoj duchového oka = mozku jest nevyhnutelný pro Sílu Života, aby člověk se naučil správně viděti nadosobní cíl a orientovati se směrem k životu místo k smrti. Krása nebe čili reality nemůže býti arci pochopena romantiky právě tak, jako obrazárna nemůže býti oceněna slepci. Proto romanticky naladěný komtur z donjuanské historie opouští znučeně nebe a proto rozčarováný Don Juan nedočkavě ubíhá z pekla — místa rozkoše a honby za štěstím. Jediné skutečné štěstí jest duchovení čili přibližování se bohu. „Jediný člověk jest šťasten, a to filosof“ říká Don Juan. Slavná věta římského stoicismu, že jediný mudrc jest šťasten, ožívá v ústech shawovského filosofa s tolika jinými podobnostmi v názoru na kult těla, na erotiku, na jednotlivcův poměr k veřejnosti atd. Zásadní rozdíl obojího filosofického creda jest však zřetelný a směrodatný pro ocenění duchového vývoje za časový předěl dvou tisícilet: „Sapiens“ římských stoiků byl sám sobě účelem, Shawův filosof, obyvatel nebe, jest jenom prostředkem, jak se bohu přiblížiti, prostředkem, který Síla Života zavrhne, jakmile jej nahradí dokonalejším — a bohu podobnějším.

Jest zajímavé, kam umísťuje Shaw v dualismu nebe a pekla umění. Umění, skutečné a pravdivé umění, s vyloučením amatérství a hysterického entusiasmů, má sídlo v nebi,

neboť umění jest platným činitelem ve službách Síly Života, byť i jenom zprostředkujícím. Učí se dívati, slyšeti a vnímati. Cvičí duchovní schopnosti a pomáhá je rozvíjeti. Na nebi jest Mozart a na nebi jest Rembrandt — v pekle jsou umělečtí entusiasti.

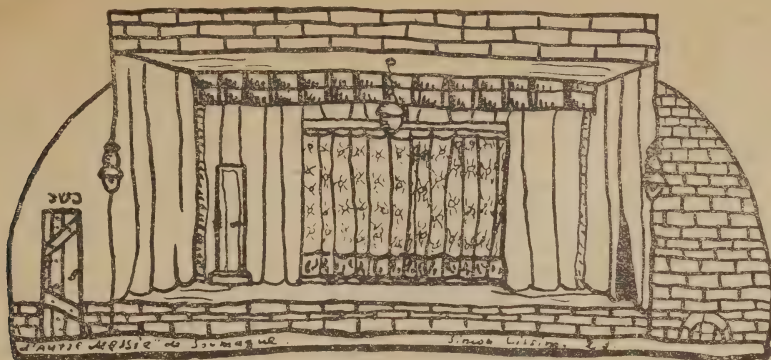
Shaw nebyl později dosti spokojen s divadelní účinností své evoluční paraboly o nebi a pekle. Byl si vědom, že jest těžko proveditelná na jevišti a že v rámci výtečné komedie její vlastní filosofické jádro hodně ustupuje do pozadí. Když pod těžkými dojmy světové války znova se zamyslel nad katastrofálními důsledky evropské beznáboženskosti, parabolu nebe a pekla učinil zřetelnější a přístupnější, rozlišiv v díle „Zpět k Methusalemu“ nebešťany a pekelníky z „Člověka a nadčlověka“ na moudré „staré“ a pošetilé „mladé“. Se stejným opovržením, jako Don Juan v pekle, vyslovuje se stará žena vůči narozenému mláděti o ilusi štěstí, kterou v nadcházející čtyřleté periodě mládí si musí udržeti pomocí tak zvaného umění a zábav. Proti tomu „staří“ právě tak jako nebešťané opovrhují erotikou a esteticismem, vyplňující všechn život kontemplací.

Dvoji svět nebe a pekla v „Člověku a nadčlověku“ a svět mladých a starých v díle „Zpět k Methusalemu“ jest dvoji parabola pro totéž antiromanticko a puritánovo vyznání evolučního náboženství: Věřím v boha, kterému se přiblížím — v duchu a pravdě.

Svatá Jana, boží světice, eroticky nepůsobivá a eroticky nevznětlivá, již život znamenal plnění božího úkolu, jest promítnutím shawovského nebe na zemi. Evoluce v myšlence se jeví vždycky jako protest a kacířství.

Odtud Shawova láska k duchům protestujícím, k nimž se Shaw v první řadě sám hlásí. Odtud i protiklad: Člověk a nadčlověk. Člověk jest ten, kdo jest slep ke krásám

nebe čili reality, nadčlověk jest vidoucí, člověk jest ten, kdo jest neschopen viděti nadosobní cíl, nadčlověk jest ten, kdo jej vidí a pracuje k němu.

Dekorace k H. Soumagnovu „Příštímú Mesiáši“ v pařížském divadle l'Oeuvre podle návrhu ruského insc. Sim. Lissima. (Prosinec 1923. K premiéře této hry na pražském Národním divadle.)

Frank Wollman

Počátky slovinské dramatiky a Anton Tomaž Linhart

Slovenija — Slovinsko, území osazené Slovinci, již antropogeograficky jeví kontrasty: malý národ zaklíněn je tu mezi velehory alpské a moře. Nacionálně s úpornou houževnatostí musí se Slovinci brániti třem mocným nepřátelům: odtud tisíciletá řada konfliktů, více než dramatický boj, boj o samo bytí národa. A konečně území procházejících kultur, a tedy i území, jehož záhy dotklo se světové divadelnictví. Stará římská Emona, na jejíchž troskách stojí dnešní Ljubljana, měla už své divadlo, jak potvrzují vykopávky lublaňské.

Ještě před příchodem a působením Jesuitů mezi Slovinci vzpomínají se divadelní představení luterská. „Historia Collegii Labacensis Societatis Jesu“ zaznamenává jezuitské představení hry „Obětování Isáka“ roku 1598 na svatodušní pondělek na místě starého chudobince a neopomijí připomenouti, že představení bylo mnohem lepší, než jaké bylo někdejší představení hry luterány*). Připomíná se tu tedy ona „sacra rappresentazione“, jejíž italská znění od Fea Belcaria bylo skvělou atrakcí ve Florencii už koncem XVI. století a bylo přepracováno už v dramatické dubrovnické (od Mavra Vetraniće a Marina Držiće). Hra dostala se do všech téměř světových literatur národních; latinsky hrán byl tento kus r. 1609 v jezuitském gymnasiu v Záhřebě mimo ovšem četná jiná místa vzdálenější, kde vyučovali patres Societatis Jesu. Jako „Žertva Avraamova“, přeložená do slavenosrbštiny z řečtiny, hrána byla tato církevní hra ještě r. 1811 studenty v městském divadle v Novém Sadě a v letech 1799 až 1884 byla v Novém Sadě desetkrát otištěna**). Její vznik a pohyb ukazuje v malém celý vývoj dramatu středověkého od obřadů liturgických a antífon v církevní hru za vlivů renesančních, dvojité šíření v jazyku latinském a národním, ilustruje pronikání k Slovanům, jež není někdy bez znamenitých oklik a překvapení, jako když se shledává na luteránském a pak jezuitském jevišti v Lublani v 2. pol. XVI. století.

Rozumí se, že hra obsahu liturgického nemusila prodělati na území slovinském celý svůj vývoj od začátků, t. j. od antífon a responsorií, leč že jistě přenesena byla sem už typická hra církevní a to v jazyku zejména latinském a německém. Příčinili se o to zvláště Jesuité, povolání do Lublaně biskupem Tomažem Hrenem r. 1596, aby udusili protestanství v tomto území. Podle své metody učebné a protireformační pěstovali školská žákovská představení. Jmenována byla už hra „Obětování Isáka“. Vzpomínají se dále „komedie“ na konci r. 1602. Od r. 1602 do 1638 hráli Jesuité 40 her obsahu biblického a historického. Komedie „Rachel pulchra“, provedená r. 1631 na počest infantky Marie Anny, dcery Filipa III., nevěsty Ferdinanda III., ve které na konci vystoupil Paris a podal kněžně jablko na oslavu její krásy, ukazuje jasně obratnost Jesuitů a jeden z účelů jejich školských představení. Stejně jako si uměli získávati vznešené příznivce, přitahovali si i lid. To činil;

*) Koblar, Izobraž. knjižnica III. 31, Kidrič, Slovenske knjige v protestantski stanovski šoli v Ljubljani 1563—1593: Č. I. K. Z. IV. 138.

**) Viz Frank. Wollman, Srbočhorvatské drama. Přehled jeho vývoje do války, Bratislava 1924, str. 18—19.

zvláště v masopustě t. zv. „Prügelkomediemi“ (připomíná se na př. k r. 1635 v Lublani „Priscianus vapulans“). Mezi četnými autory jezuitských her z řad Ješuitů, učitelů na kolegiích, vyniká pozdější plodný historik a „protonotarius apostolicus“ Janez Ludovik Schönleben, jehož komedii „Haeresis fulminata, seu Anastasius Orientis Tyrannus Haereticus“ hráli jezuisti chovanci r. 1651. Jako skladatel divadelních her znám byl Josp Zelenič (Sellenitsch), jehož hru „Theodosius junior“ hráli žáci r. 1658*). Komedie poslední dokazují, že i v lublaňském kolegiu jezuitský repertoar měl svou západoevropskou pestrost od her čistě liturgických přes hry velikonoční a pašijové, přes různé alegorie a příležitostné oslavy až k hrám mytologickým a t. zv. historickým. Jesuité hráli nejvíce v latinském jazyku. Ale jsou zprávy také o německých představeních jezuitských v kostele na př. „Christus Todeskampf im Garten“ (na Bílou sobotu r. 1635) a „Passionsdrama“ (v březnu 1660**).

Byly to hry t. zv. pašijové a proto nepřekvapuje ani jejich předvádění v kostele. Jinak Jesuité lublaňští měli jeviště v kolejním auditoriu v redutní dvoraně, na dvoře jezuitského kláštera u sv. Jakoba v Tivoli***) a v letním sídle „Pod Turnom“, jež jim dal biskup Hren. A toto letní sídlo Ješuitů mimo město t. j. mimo hradby městské bylo příčinou prvního žakovského představení slovinského. Diarium školské prefektury jezuitské zaznamenává povolení žakovské hry „Paradisus“ (Ráj) k r. 1657, 1659, 1660 ve městě, tedy jazykem pravděpodobně latinským, nebo spíše německým. K r. 1670 6. febr. se připomíná: „Data licentia aliquot pauperibus studiosis exhibendi paradisum idioma vernaculo extra urbem per dies aliquot“†).

„Chudší studenti“, patrně selští synkové, Slovinci, jichž bylo jistě vždy v koleji lublaňské dost, hráli domácím jazykem t. j. slovinským (jinému by byl lid v okolí Lublaně nerozuměl) jakousi hru o osmi osobách, jinak neznámou. Z obsahu ví se jen, že dva studenti představovali dábla, a proto už nelze tuto hru, jistě překlad „Ráje“ předešlých let, ztotožňovati s Hans Sachsovým „Der ins Paradies fahrende Schüler“ (tam jsou jen tři osoby). Hra byla velmi populární, jak svědčí vypravování Valvasorovo o tom, jak jakýsi sedlák vypůjčil si z ní jednoho čerta, aby vypráskal jeho ženu a odnaučil ji pít††).

(Pokračování) 23

*) Sr. Anton Trstenjak, Slovensko Gledališče. Zgodovina gledaliških predstav in dramatične književnosti slovenske (v Ljubljani 1892) s. 9 n. Sr. P. v. Radicz, Aelteste Geschichte des Laibacher Theaters, Blätter aus Krain. VII. Jahrgang 1863, Nr. 18, s. 7. Trstenjak l. c. 20.

**) Sr. Trstenjak, Slovensko Gledališče 9.

*** P. v. Radicz, Die Entwicklung des deutschen Bühnenwesens in Laibach. Kulturbilder. Laibacher Zeitung 191 Ref. M. P. o tom Carniola III. N. S. 1912.

†) „Dáno povolení několika chudým studentům k představení „Ráje“ v řeči domácí mimo město na několik dní. Sr. V. Stezka, Prva slovenska dramatična igra, Dom in Svet 1920, s. 30) n. Trstenjak l. c. 23.

††) Stezka l. c. 309–310.

PODČAROU

K. Želenský

O lidech putovních

Ríká se jim také (a ne bez jisté příhany) potulní, kočovní, cestující a j.; označení tato nejsou však přiléhavá, tím méně výstižná, neboť lidé tito se nepotulují, ani nekočují, ani v pravém smyslu toho slova necestují — všichni mají svůj vytčený a vytoužený cíl, k němuž putují za strážní i pohod stejně vytrvale, třebaže nikdy k němu nedospívají. Přes všecku vytouženost a vytčenost svého cíle nedovedou jej určit, ale věří v něj neochvěle, přesvědčivě, útěšně, v pevné naději, že pouť jejich věčně nepotrvá — a že se dočkají. Že by se sny jejich nesly, ať vědomě či bezděky, za ustálením pobytu, za sladkým pojmem domova, nutno pochybovat — význam i slovo Domov je jim prázdnou hluší bez citové ozvěny. Nevěří v domov, nemilují jej a proto po něm netouží. Jedinou jich vírou a nadějí jest: Však my se dočkáme! Čeho, od nich nezvíš, ani jako nejdůvěrnější jich přítel. Záhadnou tuto viru neosvětlí ti ani komediant-kejkliř, ani cirkusák, kramář, bruslč, loutkář, ani cikán...

Přes všecku různost způsobů života, výdělku, nazírání na život, na čest (máť každý jinou, vlastní, podle filosofie, čerpané ze zkušeností svých i ze zkušeností druhých), krátce přes všecku nesrovnalost druhů s druhem cítí všichni tito lidé, navzájem

nijak na sobě závislí, že náležejí jaksi k sobě, že tvoří výlučnou skupinu pro sebe; přes svou rozdílnost a své rozeštvání po celé zemi. Že jsou určitým celkem, sebevědomým, svéprávným, pro nějž platí jiné řady a zákony, který má jinou morálku, jiný způsob myšlení, jiné zásady, než lidé ostatní. Snášejí bez reptání svůj osud, žijí spokojeně, protože bezstarostněji, jejich dnešky nekali zítřky, nijak je nehněte, že „civil“ se jim vyhýbá a hledí na ně přes rameno, a „necivil“ (četníci, policajti) že je často výhledává a zpytavě jim kouká až do žaludku.

Na svého dvanáctiletého působení u divadla na venkově poznal jsem jich mnoho. a že byli mezi nimi typy vzácné bystrosti duševní, dobroty srdce, neporušeného charakteru a podivuhodné neohroženosti osobní, se zálibou jsem mezi ně zavítával a tuze, tuze rád na ně dnes vzpomínám: vděčím jim za tak mnohou krásnou pravdu životní, za tak mnohé pohostinství v dobách, kdy bývalo nejhůře.

*

Před mnoha lety byli jsme v Prostějově. Štace tehdy prabídná. Uvědoměli Hanáci chystali se volbami k velikému boji proti smutně známé zajičkovské partaji. Kdo by kdy před volbami byl pomýšlel na návštěvu divadla! Co večer zelo prázdnotou. Situace nemohla být horší: nejen že nebylo peněz na cestu do štace jiné, ale nebylo jí vůbec: pan ředitel „pro vážné starosti zapomněl ji vyjednat“. Z movitého majetku herců nebylo už co zastavit, co prodat. Náš pan ředitel byl (jako všichni páni ředitelé v takových dobách bývají) naprosto zoufalý a přidržoval své

Honba za pravdou

(K premiéře Pirandellovy místrovské komedie „Každý má svou pravdu“ na Národním divadle v Praze)

Řekne-li se dnes nové italské divadlo, — nebo vůbec jen: moderní divadlo —, zazní snad každému zvučné jméno světového kursu: Pirandello.

Luigi Pirandello, slavný romanopisec a novelista, duchaplný essayista, nejoriginelnější a nejhranější autor, několikanásobný vítěz chladné Paříže, zakladatel a ředitel nového uměleckého divadla „Odescalchi“ v Římě, mistr fantasmie a sugesce, kouzelník myšlenky, hlava a osa průkopnického hnutí nového divadla italského, skvělý, milý člověk...

Pirandello nedobyl si svého významu a slávy ani brzo, ani snadno. Překročil již padesátku (nar. 28.-VI. 1867 v Girgenti na Sicilii), když dal vale prose a začal psát pro divadlo. A nezvítězil hned. Jeho hutné divadlo, nabité myšlenkami a filosofickými záhadami, bylo těžkou stravou pro pohodlné a duševně zlenivělé publikum italské, které bylo zvyklé na lehkou, zábavnou a mírně rozčilující kuchyni domácích mistrů, kteří po léta vařili a pekli hodně a dobře podle osvědčených receptů francouzských kolegů. Lidé se chtěli po denní lopotě event. zahálce zejména zasmát nebo si trochu zaplakat a se vzrušit. Jenom, probůh, ne myslet!

A tu přišel Pirandello, vážný pán a řádný profesor stylistiky na vyšší dívčí škole v Římě, a začal nutiti zkažené obecenstvo k přemýšlení. A hle! stal se malý zázrak, zhýčkané obecenstvo uvítalo ho vlídně a poslouchalo ochotně; a netrvalo dlouho a tleskalo nadšeně, ač chápalo jej jen zpola a často všemu dobře nerozumělo. Básník okouznil a podmanil si publikum jako kdysi Orfeus divoké šelmy. Lidé tleskají a promiňejí autorovi, že bourá a kácí staré modly pohodlných zvyků a obyčejů scény.

A Pirandello, nádherný a mohutný maják nového divadla, září vítězně po celé Itálii, a silné světlo jeho myšlenek a humorné skepse proniká úspěšně do celého světa.

Vnáší na scénu nezvyklé problémy intimního života dneška, věčný a tragický rozpor mezi „býti“ a „zdáti se“, svoji zamilovanou otázku relativnosti pravdy a osobnosti a nesčetné důsledky, z toho vyplývající. Osoby Pirandellova divadla (bytosti ponížené a ubohé, nešťastníci a psanci, kteří úzkostlivě uzavírají ve svém nitru svoji bolest a bídu) jsou zmítány mučivými pochybnostmi, potácejí se zoufale mezi tím, jak se ukazují světu a jací skutečně jsou v jádru.

A z toho rozporu se rodí jejich bolesti a útrapy, jejich vášně a zklamání, rány, modřiny a jizvy — tragédie jejich života.

Pirandello je vynikající humorista, ale ne ve smyslu veselého a komického; jeho humor vyvolává často úsměv, ale spíše současně slzu soucitu s bědným člověkem. Pitvá lidské

herce k dodržení nezrušitelné smlouvy výplatou jednoho šestáčku na den a na hlavu ze svých krvavě vymozolených úspor soukromých. Kdykoliv ten stříbrný šestáček vyplácel, szel a vzdychal: Můj poslední! —

Po mnohých nadešel znovu večer, kdy se nehrálo. Veškeren umělecký soubor (bylo nás dvanáct!) se převlékl, odličil a se šestáčkem v kapse se odebral ze sálu do místnosti hostinské, aby za ten šestáček dnes posnídal, poobědval, posvačil i povečefel zároveň. Susedli jsme se u stolu v koutě. To byl „náš“ stůl vyhrazený — od prvního dne našeho pobytu. Řekl nám tehdy usednoucím ke stolům jiným pan hospodský Vyskočil: „Já vás vod těchto stolů neveháním, ale nerad vás tade vidím; teto slole sò jen pro sòsede a páne a ne pro vás!“ I dnes tu už seděli susedé a páni; každý z nich zosobněně pohodlí, učiněný blahobyť.

Bylo smutno v té hospodě a v nás čirá beznaděje v lepší obrat okolností. Což jindy jinde jinak bývalo! I když nebylo na večeri, s jasnou tváří zasadlo se za stůl, kolega Šubrt vydechl ze svého áčka akord, zataktoval a už sborem zazněla veselá nebo bojovná písnička. A druhá — a třetí — a zas a zase! Zpěv ovládl, podmanil si všechny přítomné, vyrovnal rozdíl mezi stoly susedů, pánu a stolem, pro herce vyhrazeným; ti k oněm přisedali, nebo oni tyto k sobě pozývali — a bylo hned družno, veselo, radostno všem, a po družném pobesedování vždycky uslyšel herce na svou otázku, cože je dlužen, od hostinského slušnou odpověď: všechno, prosím,

v pořádku! Ale tady, v Prostějově, a před volbami, — ó to byla běda béd! Pravda, zprvu své tísně zkusili to naši se zpěvem i zde, leč nepochodili: stréček Mažura přeukruině jich zakřikl: „Držte pastěke. komediáš zatrackani! Ráz at je štíšton! Me přišli semka jezť a pit a né poslôchat vašo kvákanico!“ Od té chvíle se herci už neopovážili ani hlasitějším hovorem porušiti tu rozplizlou a čímsi maštným nasáklou náladu kmenových hostů hospody Vyskočilovy.

A přece dnes, právě dnes, kdy tu bylo tak smutno jen proto snad, že těch hostů tu bylo tak nezvykle mnoho, osud tomu jinak chtěl! Stalo se, co jen v pohádkách se stává: smutnou hustou tmou rázem rozplášil proud radostného jasu. Starý Kludský objevil se ve dveřích a rozhlédnuv se místností, vevalil se vysoký, široký a tlustý dovnitř! Starý Kludský, ctitel divadla, přítel herců, člověk zlatého srdce, vlastenec z dob probuzenských. Starý Kludský, majetník důkladného zvěřince, několika domů v Plzni, pěstitel a vychovatel hříkánských lvů, krotitel bengálských tigerů a šelem tam v bývalém uzavřeném území českém! Starý Kludský, mohutný, jadrný staroch s obličejem Sienkiewiczova Zágloby i s jeho brichem, opoutaným zelenou plyšovou vestou, na které leskl se silný zlatý řetěz s přívěskem do zlata vražených tesáků divokého kance! Ano, stojí tu, rozkročen ve vysokých botách, manšestrových kalhotách lodenomem kabátci s dragounem, mysliveckém klobouce, s tuhým koženým bičkem o zlaté rukověti v ruce, stojí tu obzírající jako zpytavý vojevůdce vysoko nad planinou.

(Pokračování)

Místo nového divadla nové kino?!

Kromě „Klubu za starou Prahu“ utvořila se v Praze složka, která již svým jménem „Klub za novou Prahu“ určuje směrnici své práce. Možná souhlasiti s tím, pakliže tento klub pečuje o organické zlepšení dnešní pražské architektury, ale je nutno intenzivně ohraditi se proti typu programu, který tento klub vydal jako protest proti jakýmkoliv pokusům o stavbu nového divadla. Práví: „Stavba divadla není potřebou, poněvadž stávající divadla netěší se oprávněně oblíbě obecnstva a jsou zbytečným zatížením rozpočtu. Problém nového divadla jest až dosud pro moderního architekta neřešitelný, poněvadž není definitivního dramatického typu. Jest potřeba velkého moderního kinematografu, nikoliv divadla.“ Tím pánevělibomudrcové oddisputovali celou obsáhlou otázku nového divadla a máme po starosti! Námět klubu je tak naivní, že nebylo by těžko po stránce kulturní a hospodářské do základů jej vyvrátiti, ale je třeba

zaznamenati jej jako doklad dekadence, která působí hrozivě i u těch, od nichž očekává se spíše zralá a věcná úvaha, nežli absurdní myšlenka. Biografová konjunktura již dávno pominula a zůstává v Praze takový počet kin, že o osudu nového kina není pochyby. Otázka stavby nového divadla byla již dříve projednávána a z výsledků nevyplývá, že by o divadlo přestala mít veřejnost živý zájem. Je pravdou, že nemáme dosud „definitivního dramatického typu“, to však neopravňuje „Klub za novou Prahu“ k prohlášení, že „problém nového divadla je pro moderního architekta neřešitelný“, neboť v tom netkví princip architektonického nazírání, které má přece přesahovati poměrně úzkou linii skutečného. Chce-li se „Klub“ opravdu zúčastniti díla pro modernímu duchu odpovídající Prahu, tož ať svoji snahu projevuje konkrétními myšlenkami a nikoli programy, které jsou jenom pro smích. ej.

city a vášně s virtuositou chirurga duší; jeho diagnózy jsou ironické a pronikají bystře a nemilosrdně.

Nejlepšími z četných komedií Pirandellových jsou nesporně hry o šilencích, jasně vidoucích (folia lucida): „Šest postav hledá autora“, která byla s pronikavým úspěchem hrána na Národním divadle, a zvláště nejdokonalejší jeho komedie „Je to tak, když myslíte“ (Così è, se vi pare), jedna z nejstarších her italského dramatika.

Zmíněná klasická komedie Pirandellova měla triumfální premiéru v pařížském divadle L'atelier, kde francouzský premier Herriot srdečně tleskal italskému mistru.

Pokusíme se vystihnouti obsah této vzorné komedie, kterou uvádí na repertoar pražské Národní divadlo:

Italské venkovské městečko je celé vzbouřeno zvědavostí: ubohá fantasie tohoto jižního „Kocourkova“ je podrážděna záhadným životem nového tajemníka prefektury (asi naše okresní hejtmantství) pana Ponzy, který si přivezl ženu a tchýni a zařídil dvě domácnosti. Tchýni ubytoval ve středu města, v pohodlném bytu domu, kdež sídlí jeho představený, rada Agazzi, ovládaný domýšlivou a pyšnou ženou a prostořekou dcerkou. Ponza se ženou (která nesmí ná krok z domu!) bydlí za městem v nejvyšším poschodí pochmurného domu. Ponza navštěvuje dvakrát denně tchýni, ale sám, bez ženy. A tchýně — paní Frola — chodí každého rána za dcerou, ale baví se s ní jen par distance! Vejde do dvorka, zatáhne za provaz, visící s balkonu. A zvonek nahoře zakvílí, dcera se vykloní s pavlůčky a rozmlouvá s matkou, která nikdy nevstoupí do jejich bytu.

Proč nebydlí všichni tři společně? Proč nepřestoupí paní Frola nikdy prahu bytu dceřina? Proč navštěvuje Ponza tchýni sám, bez ženy? Proč nikdy nevychází z domu žena nového tajemníka?

Tolik neodbytných otázek trápí mozky maloměšťáků, které posedne horečka zvědavosti a úžas nad záhadným životem přistěhovalců. Myslí a mluví jen o nich. Chtí stůj co stůj vypátrati příčinu. Uspořádají hotový hon za pravdou, která nedá jim už ani spát.

Sbor zvědavců zřídí v domě rady Agazziho, Ponzova představeného, „hlavní stan“. Všichni jsou stále na číhané! V čelo spiklenců se postaví Agazziho žena a odhodlá se navštívit s dcerou záhadnou tchýni. Ale návštěvě přijde otevřít Ponza a vypoklonkuje dámy od prahu. Agazzi cítí se uražen chováním podřízeného úředníka a žádá zadostiučinění. Paní Frola přijde omluviti sebe i zetě; je to staříčká, milá paní ve smutku. Vypravuje, že zemětřesení, které smetlo jejich rodnou obec, oloupilo je o všechno příbuzenstvo i jmění. Snaží se vysvětliti a omluviti nepřírozený způsob jich života oním neštěstím, chválí zetě, jak ji i dceru zahrnuje láskou a ochotou a tvrdí, že žijí všichni v dokonalé shodě a štěstí!

Sotva zapadnou za paní Frolou dveře, příběhne Ponza, celý rozčilený. Omlouvá případ návštěvy; jeho tchýně nesmí návštěv přijímati ani konati — zakázal jí to, protože je — šílená. Zešílela žalem nad úmrtím jediné dcery, která byla jeho ženou. Ale tchýně věří, že dcera dosud žije a myslí, že on jí brání stýkat se s dcerou. Ponza oženil se před dvěma roky znovu, a paní Frola se teď domnívá, že jeho žena je její dcerou. A jeho druhá žena propůjčila se dílu milosrdenství a zbožného klamu a podporuje fiksni ideu šílené ženy. Proto nesmí se ty dvě ženy nikdy setkati, proto zavírá ženu doma, aby tchýně tam nevnikla a neoloupila se o iluzi, která je silou a útěchou jejího stáří...

(Dokončení)

Anně Sedláčkové - Kašparové!

Pani,

odmlčela jste se na nějakou dobu, jako byste zapomněla na divadlo v Praze, jako byste zřekla se svého *raison d'être* a zámyslně se vyhýbala pražskému jevišti — hostující však mimo Prahu — zrazující své ideály a odpírající nám charme své osobnosti. Na štěstí však jest to pouze Váš oddech, pauza, zaviněná okolnostmi, vymykajícími se Vaší pozornosti, přestávka, jak myslím, dočasná, která nám divákům poskytuje trochu odstupu, abychom si uvědomili, že nám na jevišti něco schází, nějaký paprsek, zásvit i barva a v podivných disharmonických akordech doby jeden vyrovnávací ton. Proto tento dopis, jímž se chci jen ležmo rozhlédnouti po Vaší zahradě.

Podle Tainovy zásady musíme člověka hledati v jeho díle, v jeho slohu, neboť sloh vysvětluje dílo, ukazuje hlavní rysy ducha. Jakmile postřehneme hlavní vlastnost, vidíme umělce vyvíjeti se jako květinu. Vaším dílem jsou Vaše role, ty mnohé osobičky a osoby, v nichž jste se skutečně vyvíjela jako květina, vyrůstajíc z úrodné, bohaté půdy, z tradice svého rodu, třebaže ne za okolností nejpríznivějších. Ale rostla jste. Od těch prvních rolíček, těch různých „*les enfants terribles*“, jejichž rozkošnou naivitu vyjadřovala jste bezprostředně a lehce s přemírou srdečnosti, v níž nebylo tonu umělého, s vroucností v ukázněném temperamentu, který jiskřil jako padající hvězdy, až k té zoufalé tragice ženství, truchlivější, než samo hoře. Můžete říci s Shakespearovou Beatricí: „Když jsem se narodila, tančila hvězda“, neboť interpretující tak půvabně děti rozmarné obraznosti,

děti, lehké jako libelula a nestálé jako vítr, přiblížila jste se k zhudebnění mluveného slova, uměleckému ideálu naděiného zítřka. Však Vás také podezírám, že máte k hudbě blíže, než k činohře. To od té hvězdy, jež tančila, když jste se narodila. Taková je Shakespearova Rosalinda, pro níž jste vynalezla nové odstíny v hlasu, v přízvuku, pro níž jste pěkně okrouhlila slova, vynášela zvláštní kokešní kokešnost omamující zvatláni, rozkošné vrtochy, obratnost v škádlení a melodii vět, která připomíná štěbetání a roztomilost ptáků. Jež tak pěkně zvýraznila fantasii této pastýřské slavnosti, v níž záblesky šelmovských očí a svítilci úsměvy padaly jako zlaté mince, třpytící se a zvonicí jako motýl vznášel se Váš Puk nad spícími milenci, které jste tak šibalsky popletla, a iistě nic není půvabnějšího nad tohoto šibala, nic lepšího nad tento sen v noci svatojanské. Nelze tu vypočítati všechna Vaše šibalsví, z nichž každé by zasloužilo zvláštní studie. Uvádím jen nejtypičtější. Ale humor má dvoji tvář, dvoji výraz, směje se smichem, jímž pláče, jímž jste se smála a plakala v Margueritě Gautierové, v této nevšední ženě, jež zpívá na všech strunách, od bujného veselí přes temná tušení smutků, která otrásají srdcem a lámou duši. V této povznášející a jedinečné oběti ženy, do níž jste se zamilovala, vkládajíc do ní všechno své citové bohatství, již Váš povzdech: „Jak krásné jest, býti takto milována“ obsáhl nejvyšší blaženost lásky, nejvyšší štěstí, které překonává i samu smrt...

A co říci o jiných osobách, jež jste přetavila v osobnosti své. Co o Consuele v „Tenu, ježž políčkují“? Jsem rád, že mohu citovati slova pí Buzky Neumannové, herečky skvělého ducha a rafinované kultury herecké, jež napsala: „*jal admiré votre grande art dans le rôle de Consuela... j'espère, vous voir encore dans une autre pièce, qui vous permet de nouveau montrer votre naïveté et en même temps tous les nœuds tragiques, dont vous êtes si grande actrice*“. Grande actrice, zajisté. Je podivuhodné, jak oceňuje

Anna Sedláčková-Kašparová v tit. roli Dumasovy „Dámy s kameliemi“

žena ženu, umělkyně umělkyni. A což Cyprienna, kněžna v Lucerně, Elisa v Pygmalionu, Nerissa v Kupci benátském, Safo, Pařížanka, Jiřina v Čekankách, Princezna Pampeliška, Orlík, Roxana, Kleopatra a což jich je, které se vynořují ze vzpomínek a v nichž Jste projevila ušlechtilé ženství, jak kdysi napsal Jar. Hilbert, ženství, plné citových vzrůsů, rozmaru, lehkosti, espritu, jemného ženství, ať se potutelně usmívá, nebo tklivě pláče, či dovádívě bouří, krčí se nebo chystá ke skoku, ženství, jimž Jste naplňovala své role, obsáhnuce je souverenně, ponořující se do nich s rozkoší a naprostým oddáním. Nestála Jste nad svými rolemi, žila Jste jimi, smějíc se a plačíc. Nepodmaňovala Jste planým efektem, pravil také Hilbert, ale dojmala Jste právě tím absolutním prolutím a přilnutím k nim. Vládla Jste, podřizovala Jste si jemně, měkce. Ale byla Jste vladařkou spravedlivou, rozdávající všem, což jejich jest. Autorům, obecnstvu i sobě, nezůstávajíc ničeho dlužna, dávajíc více, než Jste přijímala. A ta umělecká nezištnost nám schází.

Paní, vraťte se na jeviště! Návrat je vždy sladký, pro vracející se i čekající, přináší všednu vůni květinám, všednu svěžest vzpomínek, všednu radost umění. Rozdávajíc zase květy, budeme je sbírat i v kytice. Máte již kytici dost velkou, ale umění je nekonečné, nemá ani mezí, ani hranic. Vraťte se, paní! I přes hořkost, jež se ve Vás usadila, i přes nepřítel okolností. Vraťte se! Aktaion.

J. P.

Hlasy tisku o „Klarině“

„Klarina“*) nebyla tiskem právě nejvládněji přijata, jak se na dámu sluší, mnoho jí bylo vytýkáno, ať již právem nebo neprávem, ale odmyslíme-li divadelní prostředí a zamyslíme se, co autor chtěl říci, a uvážíme-li, že demonstroval, jak je v ženě zakoupena touha po brutální moci a síle — jen si vzpomeňme, jak naivní Liana praví: „znásilnil mne, ale dala bych se znásilnit jednou ještě“ — a připomeneme-li si, že tato hra jest výrazem dnešního vkusu právě tak pařížského, jako pražského (i s těmi tanci), můžeme ji přijmouti bez upejpání, jako dokument doby. Autoři uvádějí tu dvě postavy, Klarinu, jež z apačky se stala kněžnou a chová se jako apačka, a Fernanda, jenž je apačem a v lidském svém hnutí chová se jako kníže, dokazuje bolestnou pravdu, že muž ztrácí láskou vzpruhu a opatrnosti. V posledním aktu odzbrojí svého soupeře, aristokrata-lupiče, odloží jeho revolver na stůl, daruje mu život. Ale aristokrat ho zákeřně ze zadu střelí. Ejhle, aristokracie síly! A za to možno odpustiti kýčařství a různé hloupostinky. České Slovo především vytýká N. d., že úmyslně, aby zmýlilo obecnstvo, uvedlo jméno Carcovo na prvním místě, ačkoli hru vlastně napsal Picard, jak vysvitá z předehry knižního vydání francouzského, hře vytýká nepravdivost a praví, že je přímo nemravné, vydávati toto divadelní, výstavní apačství za pravé, poněvadž se jím křiví pojmy a názory, vnukují nesprávné představy, kazí a vyšínuje všechen náš poměr k sociálnímu dolejšku. A nabízí toto nejobořší a komické apačství bláhovým chlapcům, vyučeným z biografů, kteří mohou uvěřiti v apačství Fernandovo a Klářino. Pro činoherní soubor N. d., píše, není to žádným vyznamenáním, že musil v tom hrát. S výpravou a provedením celkem souhlasí, chválí Kláru pí Dostálové, jež udržuje kněžnu i apačku v rovnováze, pí Baldovou, její mírný a naivní humor, p. Deyla ve Fernandovi, jenž když se upejraje, naplní postavu tuto těžkou nahromaděnou silou v tlumených větách husté energie. Národní Listy praví, že Carco hledá ve svých apačích pudové kořeny života, nové hrdinství, brutální nárazy vášní, v nichž mísí se polibky a krev, láska a zločin, je však příliš založením a naturelem romanopisec, jeho věci na jevišti však promění jeho dramatictvo v senačnost filmového zabarvení. Přiznávají oprávněnost jeho knih, ale pochybují o smyslu věci, aby mravní schátalost byla ozařována umělou svatozáří a nazývají to omylem dnešní doby, jež pro samou ideologii ztrácí jasný a čistý poměr k člověku. Provedení chválí, zvláště výkon pí Dostálové a p. Deyla. Čech rozhovřeně odmítá tuto hru, jež naplňuje ošklivostí a bolí ho, že byla vůbec hrána. Také Venkov odsuzuje tento demoralisovaný svět velkoměstské spodiny a vytýká autorovi, že postrádá sociální tendence, že je prostý naturalista nejspodnější noční Paříže, že zná její duši a žargon a z této znalosti žije. Chválí architekturu výpravy i výkony pí Dostálové, Deyla, pí Baldové i Kronbauerové a pp. Karna, Merhauta, Kolára a Rolanda. Tribuna mluví o dramatickém kýči, vypočítaném na tantiemy a odpornou romantičnost návštěvníků, vyválených v peřinkách. a poukazuje na pražského Kische, Longena a Šmída, kteří ze srovnání vyšli by vítězně. Českosl. Republika odmítá brisně tuto hru, jež je dobrá pro film. Zaváděti ji na jeviště znamená nezdařený pokus, vyrovnati se biografu. Národní Politika píše, že hra nemá zvláštního ideového podkladu. Je to vkus doby. Má napínavé prostředí, vypočítavou sensaci a kresbu dvou, tří postav. Chválí provedení a výpravu Hofmanovu. Právo Lidu poukazuje na to, že Stav. div. libuje si y sensacích, které svěříje V. Novákovi, chválí provedení a výpravu a končí, že je důvodů dost, aby z této sociální náhražky za oblíbené detektivky štal se přitažlivý kus, zvláště pro onu část obecnstva, jež bude rozhovřena jejími drsnostmi.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Leden

15. 1845 (před 80 lety) podalo 140 vážených Čechů odůvodněnou žádost k zemskostavovsk. výboru, aby pp. stavové, kteří již od r. 1798 řídili Nosticovo německé divadlo, druhé právo (privilegium) k pořádání divadelních představení (vyjímaje představení německá), které Čechům bylo cisařem Josefem II. r. 1786 uděleno a které jim poslední z direktorů Zappe byl r. 1805 prodal, předali za účelem založení českého jeviště. Na žádosti podepsáni byli m. j. Jos. Jungmann, dr. Jan Pressl, dr. Jos. Frič, Fr. Lad. Rieger, dr. Staněk, Fr. Pštros, Jan Perner, Ferd. Fingerhut. Dne 9. dubna téhož roku čeští stavové

*) „Klarina“, apačská kom. o 3 jedn. Naps. Francis Carco a André Picard. Přel. Jindř. Hořejší. Režie V. Novák. Výpr. Vl. Hofman. Premiera ve Stav. div. 28. listopadu 1924.

Nový intendant Národního divadla

Politické přesuny moci nezůstaly bez vlivu ani na Zemský správní výbor, do jehož kompetence spadá, jako zemský ústav, Národní divadlo. Podle polit. klíče až dosavad reprezentoval zemi v N. d. člen soc. dem. Ackermann, který ač laik, projevil porozumění pro divadelní umění a popírával mu volného rozpětí. Za doby jeho úřadování Národní divadlo bylo bezesporně obohaceno o nové významné umělecké spolupracovníky, jichž snahou bylo vítězství nad konvenční produkcí a vymaňování se z formy provinciálního divadla. Nelze ovšem plně a vždy soubhlasit s realizací této vůdčí idee, ale nutno konstatovati, že intendant Ackermann nebyl z těch, kteří by potlačovali nový vývoj a výboj a kteří by zatvrzele trvali na tradiční linii a snobistické divadelní kultuře. Národní divadlo v době jeho spolupráce mělo tedy před sebou mnoho a mnoho od minula rozdílných cest, mělo mnoho úkolů i povinností. Jak a do jaké míry se jich zhostilo, je věcí jiné úvahy, zde jde jenom o to konstatovati, že nově orientace N. d. vyžadovaly zvýšení finančního nákladu, který v daných poměrech nesl s sebou důsledek: zhoršení hospodářské základny ústavu. Chceme-li kriticky diviti se na intendantovo postavení, musíme uznati, že nebylo možno na úkor

výsledků intenzivní umělecké sáhy do krajnosti ochraňovati finanční zájmy podniku, ale naproti tomu nutno přiznati, že větší rozmyslnost v některých případech byla nutná, aby výslední rozvaha podniku nekončila přílišnými deficity. Celkem tedy není nikterak zvláštní nespokojenost s Ackermannovou činností, třeba mohla býti národním zájmům prospěšnější. Nový intendant, býv. předseda Zem. správ. výboru Nerad má před sebou další řadu úkolů, vyplývajících z činnosti svého předchůdce, a je nyní na něm, jakým způsobem stane se platnou složkou a vlivným činitelem v Nár. divadle. S jeho osobou jako intendantem N. d. můžeme býti konečně prozatím spokojeni, neboť nerepresentuje určité, zvlášť vyhraněné směrnice protiumělecké, není eksponentem jednostranného individualismu a bude proto jistě působiti spíše jako hospodářský úřední dozorčí orgán, nežli politik jistého formátu, zastupující na prvním místě zájmy své mandantky. Čekáme od něho nejen politickou nestrannost a diplomatickou prozíravost, ale kromě hospodářského programu také program, který bude podporovati umělecký zájem a vzestup našeho Národního divadla.

Em. Janský

udělili jim skutečně koncesi k vystavění, zařizení, vydržování a řízení samostatného českého divadla v Praze. Vít. Hof dodává k těmto podpisům ve svých „Dějínách velkého národního divadla“ (z r. 1868): „Také jsou tu mnohé osoby podepsány, jež buď v úplnou netečnost upadly, anebo které později stály i v řadách odpůrců naší národnosti, jako na příklad nebožtík Ondřej Haase, majitel „Bohemie“...“

16. 1875, před 50 ti lety, vystoupil poprvé v Národním divadle v úloze Wettre Strahla v „Katince Heilbronské“ známý výborný dram. umělec, napotomní člen činohry Národního divadla, později ředitel lidového divadla „Uranie“ v Praze-VII Vojta Slukov. Byl to jeden z nejlepších staré umělecké gardy v Národním divadle v letech 80. až 90. min. stol. (Viz článek „Rok 1903“ v Čsl. Divadle r. 1903!)

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 15. do konce prosince 1924. Národní divadlo. Posledních 14 dní nemělo v činohře novinky, připravovanou grotesku Soumagnovu „Nový Mesiáš“ odložilo na dobu po vánocích. Hráló Druhý břeh, Bílou Horu, Svatou Janu. V opeře ovšem je podnikavější, uvedlo znovu Wagnerova „Bludného Holanďana“ s p. Novákem j. h. a „Tristana a Isoldu“ s p. M. Veselou j. h.; mimo ně hrána Libuše, V studni, Královna loutek, Spící krasavice, Tosca, Štědrovečerní sen, Šeherezáda, Prodaná nevěsta, Rusalka. — Stav. divadlo mělo novinkou „Turcaret“ od Le Sagea a Balzacova „Mercadeta“, pak opakovalo Klarinu, Madame Sans-Gêne, Ženitbu, R. H. inženýra, Svatou Janu a Pygmaliona. V opeře: Štědrovečerní sen, Královna loutek, Così fan tutte, Bílou paní, Kouzelnou flétnu. — Vinohr. divadlo znovu nastudovalo s ruským režisérem Šerovem Gogolova „Revisor“. Jinak hráló: Strakonického dudáka, Spartskou Helenu, Myšku, Knocka, Princeznu Pampelišku, Balkon, Sen noci svatojanské, Lucernu a na paměť 20 letého úmrtního dne (22. prosince) F. F. Šamberka jeho vlasteneckou hru „J. K. Tyl“. — Švandovo divadlo: Cácorcka, Pochtivý obchod, Střežíček paní markýzy, Žena, kterou jsi mu dal, Velkokněžna a číšník, Lulu, Velbloud uchem jehly, Plukovní kohout, Zámecká paní, Jezu-

látka (dětské představení), Opory společnosti. — Urania: Když já mám všecky rád, Frasquita, Spací vůz Praha-Paříž, pro děti Jezulátko, Pochtivý Matěj, Hraběnka Marica, K Betlému. — Tylovo divadlo v Nuslích: Děti kap. Granta, Krista z myslivny, Bumbříček, Dům u tří děvčátek, Dítě cirkus, Salome, Florencká tragédie. — Komedia: Naše miminko, Tichý pokoj, Zahrejte mi do ouška, Paní mincmistrová, Ženichové. — Rokoko: Král zlodějů, Sensace žurnalisty, Burianův zdravý nemocný, Štědrý večer. — Adria: Plamen, Miláček dam (Král mody). j. p.

75. výročí narozenin Ladislava Stroupežnického, prvního dramaturga Národního divadla, spisovatele znamenitých humoresek, rozmarňných povídek a novel, zejména však dramát ze života, připadlo na 6. ledna t. r. Ze Stroupežnický nenáleží mezi divadelní autory, jichž vzpomínáme vždy jenom toho dne, kdy jejich jméno octne se při příležitostných jubileích mezi sloupci žurnálů, potvrdí jistě každý, kdo sleduje repertoar divadel venkovských, která stále těží z jeho bohaté žně dramatické. Jsou to zvláště „Naši furianti“, kteří při prvním provozování r. 1887 získali si nadšených sympatií obecnstva, jež prý „pochopilo bezprostřední cit“, leč kritika se prý velmi ostře postavila proti této hře, jak truduje zakofeněná legenda. Podle Šubertových „Dějín Národního divadla“ však hra potkala se s velmi vlažným přijetím obecnstva,

ačkoliv figuríny a scenerii navrhl Mikuláš Aleš a hra byla doprovázena meziaktní hudbou, jen aby se co nejvíce přiblížila vkusu obecnosti. Dávala se třikrát za slabé účasti a musila být vzata z repertoaru. Rovněž není pravdou, že kritika kus odmítla, jak nejlépe dokumentuje obsáhlý referát Vrchlického, odpůrce realismu, představovaného Stroupežnickým, anebo rozbor Ladeckého v „České Thalii“ (ročník 1887, str. 158), v němž doslovně praví: „Naši furianti“ mají v dějinách české dramatické literatury své místo, neboť jsou úhelným kamenem, na němž vybuduje se moderní naše drama. O charakterisování všech postav i nejnepatrnějších můžeme pronést jenom nejvyšší chválu. V celé naší dramatické literatuře není jedině hry, jež by se v prohloubení svých figur mohla postavit po bok „Našim furiantům“. Této hře, mající jisté divadelní působivost, dostalo se popularity i v roce 1839, kdy znovu oclila se na repertoaru k benefičnímu představení 28. března nezapomenutelného představitele Lizala-Mošny. Z ostatních jeho dramatických prací nutno vzpomenouti též první aktovky, hrané právě před padesáti roky (r. 1875): „Nový a karty“, po níž r. 1877 následovaly veselá a histor. práce: „Pan Měsíček, obchodník“, „Černé duše“ a „V ochraně Napoleona Prvního“. Z dalších let jeho tvorby vznikly hry: „V panském čeledníku“, „Siroťci peníze“, „Paní mimistrová“, „Zvíkovský rarásek“, „Václav Hrobčický z Hrobčic“, „Christoforo Colombo“, „Triumfy vědy“ a „Velký sen“ (kteréžto práce nedočkaly se ani prostředního úspěchu). Konečně ještě: „Vojtěch Žák, výtečník“, „Zkažená krev“ a z r. 1892 „Na Valdštejnské šachtě“. Veliká práce Stroupežnického přes všechny námitky, proti jeho osobě vznesené, nejlépe dokumentuje, že byl na svou dobu člověkem sáhovým uprostřed lidí loktových. **bž.**

Eugen Wiesner padesátníkem. V pondělí 12. ledna 1925 dovršil životní padesátku a 30leté působení herecké člen Národního divadla p. Eug. Wiesner, jenž přišel do Národního divadla v době slávy Mošnovy, aby zvolna převzal role jeho oboru. Nadějný komik i charakterní herec, s počátku jako by se ztrácel, málokdy se mu podařilo, aby se dostal k tučnějšímu soustu, on, který u Švandy a pak u Uranii hrál velké role. Po smrti Mošnovy však dostal se přece k slovu, a ti, kteří v něm viděli dědice Mošnova odkazu, záhy zjistili, že jeho cesta vede jinam ale také zjistili, jaký bohatý fond nashromáždil v sobě za ta léta opomíjení. Najednou stál před námi jako hotový umělec, plný všech hereckých možností, plný svěžích, čerstvých tónů, plný krásných reálních postřehů a hlavně, co nelze dost zdůraznit, umělec uvědomělý, vzorně svědomitý a pracovitý, jemuž žádná role nebyla malou, ale také nepřemožitelnou. Možná si jen přání, aby takových herců bylo co nejvíce a jubilantovi, aby měl zase roli co nejvíc. Váš se s nimi vypořádá k spokojenosti své i naší. Přání mnoha rolí předpokládá mnoho let. A to se rozumí samo sebou. **P.**

Dalšími letošními jubilanty jsou Jan Vávra a Karel Želenský, poslední z mladších příslušníků slavné generace herecké Národn. divadla. Prvý slaví 40 leti uměl. své působnosti, z nichž 25 let na první české scéně, druhý dovršuje 26. t. m. v plné svěžesti šedesátku. V příštím sešitě provedíme obsírnější text také obrazově a vzpomeneme i Eug. Wiesnera. **R.**

Nové engagement. Jiří Steimar nezůstal dlouho mimo svazek Národního divadla, neboť byl jím právě znovu angažován. — Ant. Kandert dosud člen Švandova divadla. byl angažován Měst. divadlem na Král. Vinohradech. — **ký.**

Anně Sedláčkové má být podle rozhodnutí intendantce nabídnuta pohostinská vystoupení v Nár. divadle. Zatím umělkyně přijala pro únor angažmá v bratislavském Nár. divadle a pak hodlá odjet do Paříže. — **ký.**

Pocta. Zemský správní výbor v uznání umělecké práce prof. M. Laudové-Hořicové pověřil ak. sochařku

K. Vobišovou vypracováním poprsí. Busta umělkyně byla právě postavena před hlavním foyerem v Nár. divadle. — **ký.**

Aféra anonymních dopisů byla projednávána prozatím v I. instanci policejné a byl vynesena rozsudek, jímž se pí Kronbauerová z obžaloby osvobozuje. Pol. komisař dr. Rosenbach v rozsudku praví, že nebylo zjištěno nepřátelství obžalované vůči pí Sedláčkové a také, že vědecké posudky odporují nálezkům grafologů, kteří označovali pí Kronbauerovou za autorku hanlivých, anonymních dopisů. Kromě toho rozsudek uvádí, že dopisy byly psány na papíře ze závodu „Grafia“, jehož personal však potvrdil, že pí Kronbauerová tohoto papíru v závode nikdy nekupovala. Je pravděpodobno, že případ nezůstane tímto rozsudkem vyřízen a bude předložen k vyřízení II. instanci, zemské správě politické. **ef.**

Klepetář contra Frabša. V revui „Apollon“ byla nedávno noticka, již citil se být dotčen red. F. S. Frabša, který na odpov. redaktora „Apollona“ podal žalobu. V líčení před kmetským senátem red. Klepetář zavázal se otisknouti prohlášení, které zprávu „Apollona“ vyvrací. **Eský.**

Rekord v činohře. Langerova veselohra „Velbloud uchem jehly“ dosáhla ve Švandově divadle již sté reprisy, která na naše poměry je vskutku překvapujícím úspěchem. A není to trochu blamáž Nár. divadla, které hru odmítlo? — **ký.**

„Falešná kočička.“ Ve Švandově divadle uvedli novou hru Skružného, jejíž název není právě nejpřílehavější, neboť třebaže jde o kočičku, nejde o falešnou, leda že všechny kočky jsou falešné. Obsah veselohry navazuje na Shawova Pygmaliona, o němž se mnoho mluví, vlastně vychází z něho, ale obráceně. Běží tu o roztomilou dívku, která zamiluje se do dra Přelouče, vyhoví jeho touze — to je slabost dra Higgynse z Pygmaliona — o vychování budoucí ženy tím, že převleče se za děvče z ulice, které touží po vzdělání a nechá se vzdělávat od doktora. A jak ani jinak nelze, doktor se do ní zamiluje, i když zjistí, že vlastně tato divenka umí toho víc, než on sám. Vyplyvající z toho situací dovedl autor, divadelně tak vyzrálý a zkušený, obrátit sklobit, vedlejší pomocné figurky životně vyzbrojit, takže kus měl při premiéře hluchý úspěch. Zasluhu na tomto hluchém přijetí má především pí Nedošínská, herečka dosud nedoceněná, která v roli doktorovy hospodyně překonávala sebe samu, a pí Buddeusová, jež hrála s plnou vervou, vnitřně zanícená pro svoji roli, již podala herecky obratně a osobním půvabem vybastila O pánech Burešovi, Plachém a Markovi nelze to říci bez výhrady, ježto poněkud přeháněli a p. Plachý — škoda toho — zvyklá si rychle mluvit, že mu není dobře rozumět. **j. p.**

A zase nové divadlo. Novou není zpráva o divadle, zbudovaném v souterrainu paláce „Riunionky“, ale je jisto, že dosud nebylo rozhodnuto, který podnikatel bude s to zavázati se k plnění nemalých požadavků finančních. Skutečně nové divadlo dostala Velká Praha ve Vysočanech z bývalých místností „Osvěty“. Divadlo nese jméno Jos. Jiřího Kolára a je v činohře vedeno Drahošem Želenským. Úmysl je jistě dobrý, neboť naše periferie potřebuje divadla jako soli, ale jak se divadlo osvědčí po stránce opravdu kulturní, je jinou otázkou. Bůh s ním! — **ef.**

Kutná Hora Tylově památce. V Kutné Hoře obnovilo svou činnost již dříve ustavené družstvo pro postavení „Tylova divadla“, jehož úkolem jest uskutečnit stavbu nové městské divadelní budovy a uctít tak památku svého rodáka J. K. Tyla. O věc jeví Kutnohorští značný zájem a místní činitelé hledají již vhodné místo pro nový stánek divadelního umění. Obec i okres s porozuměním podpořily věc zařazením značných peněžních částek do svých rozpočtů a jest se nadíti, že podnik tento dojde záhy svého uskutečnění. **Št—**

Dr. Fr. Herman

Náš ideový program

Podle stanov sdružuje Ú. M. D. O. Č. veškeré československé spolky a div. odbory ochotnické, pracuje o kulturní a umělecké povznesení činnosti ochotnické a napomáhá k rozvoji původní dramatické literatury a českého divadelnictví vůbec. Na tomto širokém základě rozvíjela se téměř po 40 let činnost naší organizace, vystihujíc potřeby doby a snažíc se zjednatí ochotnictvu platné místo mezi složkami českého divadelnictví i snah osvětových.

Je přirozeno, že s převratem politickým musila nastati také změna ve všem životě veřejném, kulturním i uměleckém a že ochotnictvo, nemohouc — a také nechťíc býti odraženo stranou, musilo jíti do proudu, musilo houževnatě hájiti svého místa a bystřeji se dívati kupředu, kde se jasněji než dříve rýsovala jemu vykázaná cesta a určité cíle jeho snažení. Nebylo času sedati k zelenému stolu a revidovati program, debatovati o textech podle starých zvyklostí, nebylo možno uvažovati o vlastní síle a schopnosti, — bylo nutno začítí hned, bez formulí, přímo s prací, jak si jí žádaly poměry a její význam.

Účelové heslo, dané stanovami, je tak všeobecné a pružné, že se hodí do každého rámce činnosti. Ani jsme si neuvědomili, když jsme se rozběhli do kursů, přednášek, soutěží, když jsme kvapem přehlíželi a řadili své šiky a křísili staré umdlené okrsky a tvořili nové, jak přerůstáme hradby předešlé doby, jak rok co rok vystupujeme do výše na široké pláň, kde tolik práce čeká, ale kde slunce úspěchu dodává síly, důvěry a nadšení. Již v počátcích tohoto nového rozmachu napsal Mistr Želenský v lednu 1922 do našeho „Českého Divadla“, že zavanul do řad ochotnictva osvěživý, zdravý duch a že činovníci ústředí staví hned vedle ideálních tužeb reálnou práci, vzkličivší myšlenky vysílají v zápětí čin a dobré heslo korunují hned příkladem skutku. Napsal, že toto nové hnutí až překvapuje jedinečným postupem a jeho výsledky. Byly naznačeny nové směry, byly uloženy povinnosti, promluvil diktát společné práce a společných ideálů.

Želenský však postřehl také „zaražení mnohých, přemítání a uvažování u ledabylých a couvnutí u nerozhodných“. Cítili jsme všichni, že bývalý pohodlnější system působil u některých nedůvěřivost k novému postupu a že bude nutno překonávati jeho setrvačnost ve vlastních řadách, zvláště u těch, kteří nám nestačili. Většina se však brzy přizpůsobila, když ji přesvědčily výsledky nové práce.

Dnes můžeme jasně rozpoznávati svůj ideový program, který je i na venkově chápán a který dodává svěží krve, nadšení a ochotné vůle jíti novou cestou k cílům, prosvíceným sice tradicí a celou minulostí, ale ozářeným potřebou nové doby a průkazy radostných úspěchů. Tento program není uzavřen číslicí svých článků, je však výsledkem vytvořené praxe a podepřen doloženou zkušeností.

Zdá se snad nesrovnalostí, žádáme-li organizační kázeň a pořádek ve spolcích a zároveň, aby se naše činnost vyzula ze zastaralého spolkaření. To znamená, že nemůže už dnes býti účelem organizace jen spolkování, že se tato činnost nesmí většinou vyčerpávati ve spolkových formách a zvycích, že se musí obmeziti na spolkový řád jen jako na nezbytnost, která nesmí dále zatěžovati činnost uměleckou a kulturní. Všecky debaty o věcech spolkových, vnitřní volby, třenice činovníků a spory osobní nemohou dnes imponovati, nedodávají chuti k práci, jsou nezdravým balastem, který vážné pracovníky odvrací a vyhání. Uměti obejítí tato úskalí, udržeti pořádek a vnitřní kázeň bez bývalé nedůtklivosti osobní, to je umění, diktované právě ideovým programem. Jeho proniknutí a pochopení napomáhá samo přemoci a zamezení, co dříve a někde dosud bujelo a překáželo.

Naše úkoly jsou jinde. Především žádá po nás dnešní doba dokonalejší sebevýchovu uměleckou. Hraní divadla spěje k uměleckému povýšení. Snahou není tu chvilkový úspěch, nýbrž systematický pokrok. Má-li se uměním vnikati do nejširších vrstev, musíme jim předváděti skutečné umění, musíme je seznamovati s novými jeho směry a působiti jím na povznesení jejich vzdělanosti a umravnění. V tom je také velký význam a dosud nedoznávaná cena činnosti ochotnictva pro české divadelnictví vůbec. Ono je nejsilnější složkou, podporující nejen dramatickou literaturu, ale i samo divadelní umění. V tomto uvědomění však musí se varovati her bezcenných, které kazí vkus občanstva i vlastní potenci uměleckou.

Tak jako nemá plané spolkaření ubíjeti čas a síly, potřebné pro umění, tak se zase nesmí ochotnictvo uzavíratí všemu, co není hraním divadla. Je nutno všímati si všech otázek divadelních vůbec a českého divadelnictví zvláště. Vlastní výchova nemůže býti soustředěna jenom v našich kursech, přednáškách anebo v uměleckých soutěžích. Tyto

Anny Ziegloserové
3 aktová veselohra
"Čácorka"
ve Švandově div.
na Smíchově

Scéna I. dějství

Osoby (od leva)

Milostpaní (P. Pallyová)
Teta Brabencová
(M. Nadehlejská)
Lídka (E. Pelzrová)
Matka Kutilová
(M. Pošepická)
Viktorka (M. Buddeusová)

prostředky jsou jen návodem. Musíme pracovati i svým tiskem. Kdo srovná dnešní náš list „Československé Divadlo“ se staršími ročníky, musí doznati, jaký pokrok jsme udělali izde. I věstníky našich okrsků se potěšitelně zdokonalují. Ale ani ostatní literatura odborná nesmí býti našimi ochotníky opomíjena.

Že jsme sledovali také ostatní otázky divadelní, o tom svědčí náš návrh div. zákona, založení studijní knihovny Tylovy, vyvolání organizace našich slovenských bratrů ochotníků a styky s korporacemi hereckými a div. ředitelů. Náš ideový program však nás vedl ještě dále. Utvořili jsme odbor zahraničních spolků a konečně jsme navázali styky s ochotnictvem cizích států. To jsou doklady toho, že rámec naší činnosti se zvětšil a že svůj ideový program hlíza, otravující naše ovzduší, srovnáme-li svůj ideál a jeho čistý štít se skutečnou jakostí skutků.

Autorka Anna Ziegloserová.

Hlavní a stěžejní zásadou tohoto programu je neutralita naší činnosti, která připouští rozvoj do široka, hlavní pakou a oporou je vědomí vyššího cíle, jež nepřipouští uváznutí ve všednosti. Máme-li působiti k povznesení jiných, musíme povznést především sami sebe, musíme se zbaviti všeho, co vrhá stíny na čistý štít, který jediný má nárok na úctu a vážnost. Ideový program neplatí jen pro zevnějšek, ale i pro naše poměry vnitřní. Zjistíme snadno, kde je bejli, zadržující náš krok, kde vzniká nezdravá

Dnes nelze se už zastavit, tím méně vrátit! Musíme všichni kupředu a výš, musíme bratrsky pomáhati slabším, aby stačili s námi. Zde rozhoduje jenom dobrá vůle a poctivé

Závěrečná scéna III. dějství

Osoby (od leva)

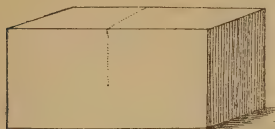
Lojza Reban (J. Bureš)
Lídka (E. Pelzrová)
Julius Reban A. Kandert)
Viktorka (M. Buddeusová)
Betka (A. Machová)
Franta Záruba
(Př. Pražský)
Teta Brabencová (M. Nadehlejská)
Otec Kutli (J. Marek)
Matka Kutilová
(M. Pošepická)

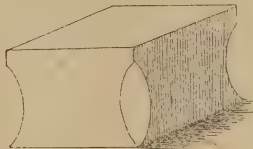
úmysly. Nesmíme připustiti, aby těžká práce těžkých začátků byla marna, nesmíme ustoupiti tlaku živelů a zájmů, za kterými jde rozvrat. Jen tím zmohutníme, jen tím zvítězíme, protože v našem ideovém programu je síla myšlenky a pravdy!

Pro ochofnickou praxi

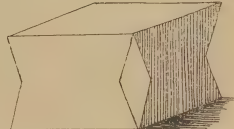
Konstrukce vlastního nábytku. (Píše Em. Janský. S obr. ak. malíře J. Mrkvičky.) K hlavním součástím jevištního zařízení náleží inventář interieurových nábytků. Jaké překážky vždy zdolávati, aby pro ochot. scénu byl opatřen příslušný nábytek, vyhovující době i vkusu, o tom mohli by režiséři vyprávěti smutné i veselé kapitoly, neboť je to mnohdy největší překážkou, kterou ta která hra při provedení klade. Nutno mít stále na zřeteli, že pro děj v době od r. 900 až 1200 byl sloh románský, do r. 1500 pak sloh gothický, do r. 1550 neurčitý sloh

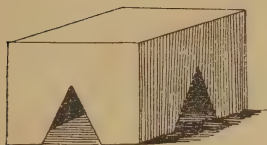
Obr. 1.

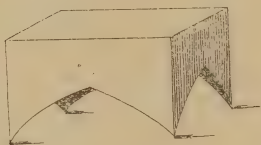
Obr. 2.

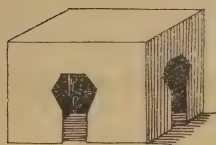
Obr. 3.

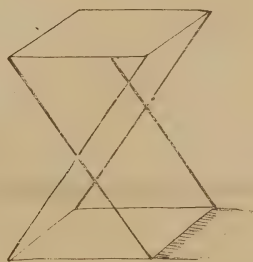
Obr. 4.

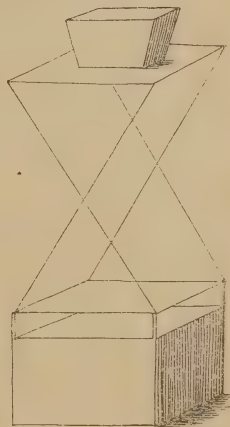
Obr. 5.

Obr. 6.

Obr. 7.

Obr. 8.

reformační, do r. 1650 vládla pak renesance a do r. 1750 již barok, následovaný do r. 1780 graciosním rokokem a do r. 1820 empirem, vystřídáným do r. 1850 biederem. Pozdější leta nevynikala nad předešlá určitým tvarem, spíše vracela se k jednoduché linii, leštěnému dřevu vzácnějších druhů, jež najdeme dosud v některých starších, patricijských rodinách. Tato a novější doba nemají již tak přísných požadavků a jsou menším nebezpečím pro výpravu hry. Ale ať jakýkoliv interieur, vždy vyžaduje péče o sladění a vhodnou formu. Pro lehčí obstarávání příslušného zařízení. zmenšení starostí při opatrování vypůjčených předmětů, jsou tyto řádky: Kde finanční prostředky nejsou právě dosti silné, nebo kde opatření potřebného nábytku vymyká se z daných možností, dlužno si vypomoci buď formou prozatímní, nebo definitivní — vlastní prací. Materiál může býti dvojitý: buď obyčejná prkna a prkénka ($\frac{1}{4}$, $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{1}$ coulová), nebo nejlacinější: bedna, která má také tu výhodu, že (je-li v dobrém stavu) má již sbité stěny, které jsou pak dle potřeby základnou k dalším konstrukcím. Rozříznutím jedné podlouhlé bedničky, asi 75 cm vys. a 1.5 m dl., na dvě půle získáme necelé krychle, jejíž prázdné strany doplníme dřevem jiné bedničky, nebo ponecháme je volné. Dle potřeby a možnosti. Docílený útvar pomocí pilky můžeme přeměnití vyříznutím úseků u hran stěn v sedátko. Podobným způsobem docílíme z velké bedny úhledného stolu, jehož sloh určíme si také podle libosti (viz obr. 1.—6.).

Zřízení otomanu nevyžaduje rovněž větší námahy. Může býti použito buď celé podlouhlé bedny, nebo pouhé konstrukce, sestávající z vrchní desky, podepřené na obou rozích jednoduchou, nebo dvojitou příčkou, podle toho, zda a jakého zatížení bude třeba. Vyříznutím dvou 30 cm čtverců a spojením jich v každém protilehlém rohu příčkou získáme konstrukci malého stolu. Podobným způsobem, při použití delších příček, zhotovíme útvar, na jehož vrchní čtvercovou desku přitlučeme menší čtverec, který pak tvoří základnu konicky slepeným prkénkům. Obdržíme tak útvar, který slouží jako stojan pro vázu nebo

sošku (obr. 7. a 8.). To jsou snad předměty, nejčastěji hledané a na jevišti potřebné. Ostatní pak možno již doplniti dle nutnosti. Zbývá jen podotknouti, že uvedené útvary dospěly v tomto upozornění pouze ke konstruktivní formě, neboť nutno pak sedátko, stolek atd. upravití vnějškově. Možno použítí buď křehkých barev, podle vhodnosti mícháných, anebo možno pokřýtí konstrukci látkou, jejíž kvalita nemusí býti prvotřídní. Postačí obyčejné měkké plátno, které pomalujeme podle vzoru, vyřezaného do voskového, tuhého plátna nebo linolea. Barva sytější je lepší, neboť dává více vyniknouti vzorku, který však nesmí býti křiklavý ani hustý. Při pokřýtí konstrukce látkou možno nechati ji splývati kolem a to tak, aby její konce neploužily se po zemi. Jinak možno zformovati látku do záhybů podle útvaru konstrukce a pak přesahující látku mírně rozptýlí se po zemi. Dle tohoto návodu zhotovené předměty různých forem, vhodně a pečlivě upravené jsou vydatnou pomocí divadelního inventáře, ale vyžadují pouze větší opatrnosti, nežli nábytek ostatní. Zachovají se dosti dlouho a nevyžadují zvláštních oprav, takže jejich původní zjev nebyl by ani špatným doplňkem zařízení bytu. Práce a čas se zhotovováním předmětů rentuje se po stránce materiální i duševní, neboť vlastním přičiněním získaný laciný inventář je vždy milým důkazem osobní obětavosti pro úpravu jeviště. — (Poznámka: Výslovně upozorňuji, že pro srozumitelnost a lepší pochopení byly stanoveny obrázky počátečních forem, takřka primitivních útvarů, které jsou pouze podkladem k dalším nesčíslným kombinacím.)

Ochotnické zprávy

Jak se zachováti k modernismu? Každá žitá doba, každý ji představující směr, než nabude určitých přehledných obrysů a povahy, potřebuje vývoje. Tempo života je však rychlejší dramatické tvorby a produkce, která život představuje. Nelze proto dřešek hrátí takřka současně s jeho zrozením. Proto zůstává divadlo s produkci dneška (který se teprve po svém uplynutí objeví v pravém světle) vždy poněkud pozadu. Zato však není už experimentem, který může jinak každým okamžikem selhat, nýbrž jasným obrazem skutečnosti, nedávno minulé, z níž si ponecháme pro další vývoj jen to, co po stránce kulturně-výchovné můžeme využítí. Proto však netřeba zastaviti se na mrtvém bodě — a nečinně očekávati, co čas teprve přinese, resp. nevšímáti si moderního snažení, neboť není vyloučeno, že i v tom směchu, s jakým se hledá nová půda pro divadelní

svět, nalezne se vhodný způsob nového projevu. Ale to se stane zase až v době, kdy bude modernismus opět na dalším postupu; co jsme před nedávnem přijali, bude se zdáti starým — a tu by se zase mohlo mluvit o „konservatismu“? Takto si jej ochotníci nemají vykládati. U nás, bohužel, stačí jen naznačiti nedůvěru v současné stadium uměleckého hledání a už je tu pisatel s článkem o konservatismu. A tu jest tohoto slova zneužíváno s úmyslem desorientace obecnstva, které nemá trpělivosti ani času o věci přemýšletí a dá se snadno získati v neprospěch činnosti ochotnictva. Chceme býti potud moderními, pokud slouží modernismus intencím, kterými jde ochotnictvo za svým cílem. Nedá-li nám moderna prostředků, s jakými ochotnická činnost může disponovati, jest lépe přidržeti se způsobu, který se až dosud osvědčil. A je-li tímto způsobem hraní her realistických, nebojte se jej uplatňovati, neboť dnes ještě nenáleží minulosti. Ši—

SLOVENSKÉ DIVADLO

J. K. M.

Pokusy o nové slovenské drama

Slovenská literárna tvorba v obore dramatickom postupuje od prevratu tempom síce pomalým, ale jednako tempom, z ktorého je zrejma snaha o vytvorenie nového, ducha času zodpovedajúceho diela. Hneď po prevrate, akonáhle ohník vzpomienok na nepriaznivé časy ztratil svojho tepla, akonáhle sa slovenskí literáti poobzerali nielen po domácom vdačnom a v dramate nespracovanom živote, ale nazreli i ďalej, za obrysy Tatier a Karpátov, do sveta rušného, plného komplexov záhad a vírivých myšlienok, s láskou chytili sa pera, obohatí domáce literárne pole. Neuspokojili sa s ohrievaním pri kúzle imaginárnych dejov, nevracali sa stále a stále k látke, ktorá v slovenskej literatúre mala už dosť tlumočníkov, totiž k retrospektívam do zašlých časov útisku. Na prestol denného života boli postavené nové otázky, burácajúce svetom už od dávnejška, okienkom, otvoreným do kultúrneho sveta, dostávaly sa k nám myšlienkové prúdy západnej Európy, ktoré i keď obsahove nenašli u nás tlumočníkov, vyvolaly tu aspoň snahu po novote, rozvírily boj o nové spracovanie domácich hodnôt. A toto všetko prispieva k tomu, že Slovensko nezostalo stáť na svojej vývojovej ceste, ale postupuje pomaly na poli literárneho obohacovania sa.

Je pochopiteľné, že psychologicky znamená prevrat v literatúre úplný chaos myšlienkový. To čo bolo prv tepnou myšlienkového života, pozbývalo svojej hybnej sily realizovaním dávnych túžob, takže zraky literátov musely sa obracať k novým hodnotám a k novým spôsobom ich tlumočenia. A to nemohlo sa stať bez prechodu, do ktorého časy chaosu zapadajú, ako jedno ohnivo refaze. V literatúre ťažký je skok, ktorý by nemal odôvodnenej súvislosti s domácim a svetovým ideovým životom; jeho literárnou interpretáciou, znenazdania nevyskytnú sa zjavy, bez príčinnej súvislosti s myšlienkovým celkom domáceho prvkú. Tento proces vykryštalizovania ideí zachovaný je i u nás a jeho jedna fáza je práve v prúde.

(Dokončenie)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 13. února 1925

Sešit 2

V Praze dne 13. února 1925

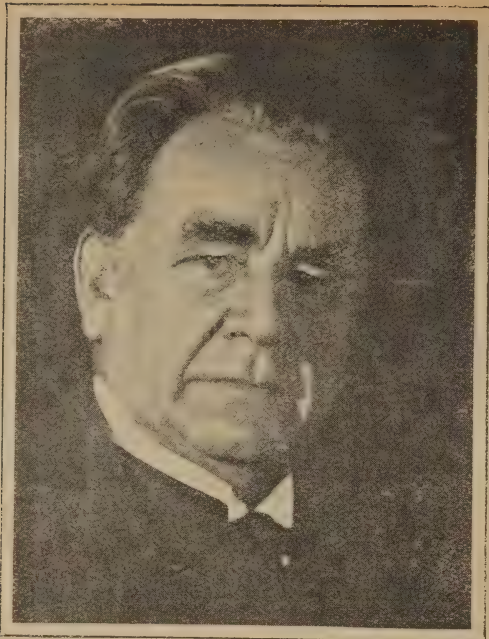
O svobodě umělecké tvorby uspořádaly Osvětový svaz, Svob. učení selské, Děln. akademie a Ústř. škola dělnická anketu dne 20. ledna t. r. ve vinohr. Národním domě. Mluvil prof. dr. Ot. Fischer, Jar. Hilbert, prof. Hubert Doležil, dr. T. Trnka, prof. dr. Rádl, četl se písemný projev prof. dra Fr. Krejčího, ale kolik řečníků, tolik se projevilo uměleckých názorů — mimo Hilbertův — málo vyhraněných a určitých a všeobecně prozrazujících vzdálenost znalosti praxe a předpokladů, daných dosud platnými předpisy zákonnými. Se Soumagnovou hrou „Příští Mesiáš“ nadělalo se zbytečně mnoho hluku, protože se věc přenesla na půdu náboženských citů a tím se přistříbila umíněnost na obou stranách. Ukázalo se, že byl sice při Nár. divadle zřízen poradní sbor umělecký, ale ten že se o hře ani nevystavil, protože nebyl po úsudku ani tážán. Jaká je tedy jeho působnost, jaký vnitřní poměr k intendantovi a k vedení Nár. divadla, jaká je jeho odpovědnost za umělecký program, když tu rozhoduje pouze intendant? Jak se mohou s tím spokojiti členové tohoto sboru?

Celá umělecká veřejnost byla uvedena do varu pro hru cizí, o jejíž umělecké kvalitě projevila kritika různé názory a pochybnosti a o jejíž tendenčním obsahu vyslovily se velmi vážné hlasy odmítavě. A tato hra se znovu upravovala, zvláště po upravení předváděla před členy div. censure, aby přes všechn odpor byla dále na Nár. divadle prováděna. Jar. Hilbert v anketě doznal, že již sedmkrátě musil bojovati s naší censurou, ale bojoval sám, nikdo se za něj nestavěl, veřejnost byla k tomuto boji pasivní. Protože to je autor domácí?!

Žádný z řečníků veřejné ankety nedotkl se toho, co nám dosud vadí a co je i příčinou neurovaných poměrů censurních a divadelních vůbec. Nikdo nepoukázal k tomu, že naše poměry divadelní jsou dosud regulovány divadelním řádem, 70 let starým, že na jeho základě, jako guma vládním, vydává ministerstvo výnosy, zasahující hluboko do všeho divadelnictví, nešetříc svobody umělecké tvorby a činnosti, nechráníc domácího umění před jeho zneužitím, a že je již nanejvýš nutno, abychom si i v tomto zjednali pořádek. Nikdo nepověděl, že náš zákonodárce vydal sice tisíce zákonů, ale že na umělecké, osvětové a kulturní věci neměl dosud kdy. Od převratu se volá po novém divadelním zákoně, který by samozřejmě musil řešiti také otázku div. censure, byla již učiněna řada námětů, ba i hotový návrh osnovy byl předložen, jen aby se s touto otázkou hnulo, národní shromáždění přikázalo již ministerstvu vnitř, aby osnovu zákona zpracovalo, ale dosud jsme zvěděli jen tolik, že toto ministerstvo „studuje zákonodárství jiných států“, jako by nebylo jasno, že se naše divadlo vyvíjelo odlišně a samostatně v domácích poměrech zcela jiných a že by rozvoj a pokrok českého divadla nesnesl, aby byl vsunován do cizího chomoutu.

Anketa se končila papírovou resolucí, která přes bojovnou náladu proti úřední censuře přece jen nežádala jejího odstranění, nýbrž odpovědnost zase rozšiřuje na spolurozhodčí poradní sbory. Je to moda dnešní doby, utíkat od odpovědnosti a míti možnost svalovati ji jeden na druhého. Prof. dr. Nejedlý předtím řekl: „Dáti censuru do rukou odborníků nebylo by prozřívavé, neboť všechny křivdy, jež Němcová, Smetana a Masaryk snášeli, snášeli od odborníků.“ Zde může jedině pomoci moderní zákon divadelní, který ovšem nesmí svobodu umění dělat, ale ji chránit!

h—

Jan Vávra

Dr. Gustav Lžičar

Jan Vávra

(K 40leté umělecké činnosti, z níž 25 let na Nár. divadle)

Opět jubileum! S radostnou náladou jubilea dostavují se však také vzpomínky na dobu dřívější, připomínající nám mimoděk, že jsme o řadu let zestárlí. Náš jubilant Jan Vávra však sotva prošedivěl. Jako před dlouhou řadou let drží se stále vzpříma a jeho vysoká, ramenatá postava, svěží obličej nejeví nijakých známek stáří, a tak zůstane do jista ještě léta zachován Národnímu divadlu. Náleží k originelním jeho postavám, k jeho několika sloupům z dob dřívějších, v nichž žije ještě duch slavné tradice.

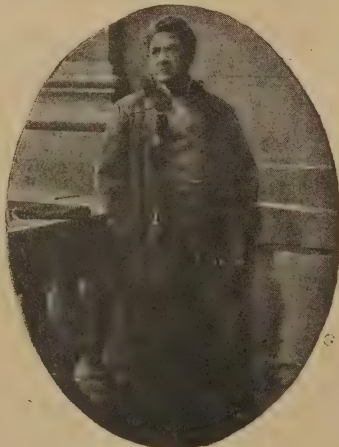
Pro divadlo, jemuž se přes odpor svých zámožných rodičů věnoval, přinesl si talent, určující mu již předem, jakou cestou by se měl bráti: nebyly to úlohy milenců, ani hrdin, nýbrž úlohy charakterní a úlohy hrdinných otců, v nichž dobyl největších úspěchů a jimiž zůstane nám nezapomenutelným. Vávrova vysoká postava statných ramenou, pádného kroku, výrazného obličje se širokým čelem, pod nímž zářají velké oči, vroubené hustými brvami, mohla se vždy zvláště

uplatnit v úlohách právě zmíněných. Ale nebyly to charakterní úlohy a úlohy starších mužů nebo otců kteréhokoliv druhu, jež v rukou Vávrových se stávaly živými bytostmi, nýbrž jen úlohy, jichž podstatou bylo mužné a dobré srdce, vroucí cit a bodrá mysl, jež zvláště Vávruv hlas vyjádřil. Neznám herce, jehož hlas by mohl projevit tolik vroucího a ušlechtilého citu, jako jadrný, hluboký hlas Vávruv. Tak si asi představoval Stroupežnický Dačického (Paní mincmistrová). Věříme Zdeňkovi, praví-li Dačickému, že vždy cítil, že je „přece jen člověk srdce dobrého“, jsme dojati osudem Dačického, jeho vzpomínkami na starodávné časy, a jsme s Dačickým bolestně dojati, opakuje-li po paní mincmistrové, že jest potřeben toho sta tolarů „na frej . . ., na karban, na kostky a truňk nestřídmy“. Tak asi si představoval Stroupežnický nejen Dačického nitro, ale i jeho zevnějšek. Vávra obestřel svého Dačického pravým kouzlem rytířskosti a noblesy svojí maskou, držení těla i gestem. Dovede-li však Vávra dodatí té které úloze vřelý cit, ušlechtilé nitro a uhlašený zevnějšek, vyjádří jindy celou svojí bytostí, zvláště však svým hlasem prostotu, bodrost a mužnost. Takový jest jeho Bušek (Naši furianti), a v jeho hřmících slovech k Ehrmannovi: „Ten punč platím já“, zaznívá k nám nejen furiantská pýcha, nýbrž bodrost, mužnost a prostota.

Podstatou talentu Vávrova jest tedy zvláštní schopnost vyjádřit ušlechtilý cit, mužnost, statečnost a bodrou mysl, a v úlohách, které těchto vlastností vyžadují, zůstanou postavy, Vávrou vytvořené,

Gospar Lukša
(Vojnově „Dubrovnická trilogie“)

Mlynář Vávra (bratři Mrštíka
„Maryša“)

Jakub Bušek, sedlák a první radní
(Stroupežnický „Naši furianti“)

Železná opona vinohradského divadla aneb Buď vždy pohotově!

Případ, jistě neočekávaný, v příčinách nepředvídaný, v důsledcích nečhádnutelný, pro technickou správu i celé divadlo velmi nemilý, stal se v vinohradském divadle 31. ledna před představením „Pšanců“. Ocelové lano, posunující železnou oponu, se přetrhlo a rozrazilo nebezpečí, že opona spadne. Představení se nekonalo, ale následující nedělní a pondělní také ne, ač byla ohlášena v předpokladu, že závada bude odstraněna. A v pondělí večer — bylo to spolkové vyprodané představení „Lucerny“ — čekal zástup diváků do 8 hod. na vpuštění do hlediště a pak ještě hodinu v hledišti na začátek představení. A tu došlo ke scéně — bylo to tedy jeviště v hledišti — která je dokazuje nerozváznost a neparátnost správy. Že se obecenstva zmocnilo trapné, nervosní rozechvění — byli tu hosté z daleka! — v němž se zrodila podezřívavá slova, ostré výkřiky a horká nespokojenost, je zcela pochopitelné, ale není pochopitelné, že z polozakrytého jeviště mohla padnouti neprozřetelná slova, která v rozechvění, jež vyžadovalo uklidňujícího, rozumného a věcného vysvětlení, vyvolala bouři odporu. Vedoucí činitelé i ve chvílích tak nebezpečně napjatých musí dovést zachovati důstojný klid, povýšenou shovívavost, již nutno ovládnouti situaci a nikoli vykřikovat jako na ulici.

Obecenstvo zase mělo by vždy pochopit, že takový případ je pro správu krajně trapný, neboť divadlo ztrácí tisíce za neprovedená představení, že utrpí větší ztrátu než ono a s velkým sebezapřením nese důsledky nehody, které nemohlo předvídat a již napravovalo s největším úsilím a napětím všech sil. Nedostatek klidu, povýšené moudrosti, vzájemného pochopení, kritického uvážení všech okolností, nedostatek vzájemné šetrnosti několika jedinců, kteří strhnou všechny ostatní, způsobí, že hlediště s jevištěm octnou se v zuřivém nepřátelství, jež slepě chrlí různá epiteta, jež nejsou epitety ornans. Pro technickou správu je to důtklivým poučením, aby občas vyšetřovala svá technická zařízení, pro obecenstvo důtklivou výstrahou, že podobnými výstupy, bojovnými postoji a širokými gesty a jedovatými poznámkami se přetržené lano nenastaví, naopak, že zvýší znervosnění pracujících, a pro správu divadla, aby byla vždy připravena a měla pravé lidi na pravém místě. Semper paratus, pak nepřekvapí ani, když železná opona spadne někomu na hlavu! V průběhu jednání se dalo poznat, že asi někomu na hlavu spadla. Má-li každý svou pravdu, pak tato byla hodně pošramocená.

R.

vzorem i příštím generacím hereckým. K význačným úlohám Vávrovým, opírajícím se o tyto duševní a fyzické vlastnosti, náleží také jeho Mydlář, popravčí mistr města Prahy (Pražský žid), jenž v rukou Vávrových jest skutečně postavou z krve a masa, dobrého srdce. Z těchto důvodů musím trvat na tom, že přidělení úlohy Verrata v Rollandových „Vlcích“ Janu Vávrovi stalo se nedopatřením, neboť v rukou Vávrových nabyla tato postava zcela jiného rázu a místo bídneho chlapa viděli jsme toliko omezeného lhaře a člověka, naplněného závistí a nenávistí. Nemůže býti pochybnosti o tom, že talent hercův má svůj základ zpravidla ve fyzických vlastnostech hercových, u Vávry tedy zejména ve hlase, prosyceném vroucím citem, boдрým a mužným výrazem a mám proto na příklad za naprosto pochybeno, svěřuji-li se úlohy, vyžadující výrazu zvláštní mužnosti, statečnosti a zevní drsnosti na jevišti vinohradském Vojtovi, jenž vyjádří sice často velmi něžné, měkké a dobré srdce, ale jemuž se fyzických schopností pro drsnou mužnost zejména ve hlase nedostává. Již při úloze Dačického jsem se zmínil o tom, že Vávra doveďe hrati skutečného šlechtice a připomínám k tomu jen, že jeho Antonio (Kupec benátský) svým klidným a ušlechtilým držením těla, gracesními pohyby a klidnou mluvou zaujímá ve hře místo, jaké mu Shakespeare určil a působí na diváka dojmem vznešené šlechtčnosti.

Jan Vávra dá úloze vždy celou svoji bytost a takovým způsobem stávají se postavy jeho úloh postavami svéráznými a tím zajímavějšími, že celá osobnost Vávrova je originelní. Postavy Vávrovy jsou vždy pevných rysů a poutají nás od prvního okamžiku, jakmile jsme je spatřili, ježto v nich není nic nejasného, a svými charakteristickými rysy nás uvádí i ve zvláštní své prostředí, udržuje náš zájem po celou hru. Jeho hra jest vždy přirozená, prostá a harmonicky zaokrouhlená, což dlužno zvláště proto oceňovati, že se tento umělec nikdy nedá strhnouti k tomu, aby dal plný průchod sonornímu svému hlasu, jak mnozí herci zvučného orgánu rádi činí, sami mu naslouchajíce. Ve Vávrově hře vyrovnává se jeho inteligence ducha s jeho talentem, čili jeho inteligentní rozum brání jeho talentu, aby se jím nedal strhnouti ku přepínání, a tak dostává se jeho hře vždy pevného základu. Hra Vávrova nemá zvláštní barvitosti, ani detailů, ale své postavy zobrazuje Vávra pevnými, energickými rysy, nanášeje na ně silným rozmachem štětce vždy několik sytých charakteristických barev.

Jan Vávra byl od mládí vášnivým lovcem a rybářem, a možno tedy připustiti, že do jisté míry také tato jeho záliba dodala jeho zevnějšku zjevu mužnosti a bodrosti a spolupůsobila také k jeho významu v úlohách tohoto druhu. Avšak Janu Vávrovi nesvědčí jen mužné a bodré postavy, nýbrž vesměs postavy dobrého jádra, jež otvírají nám svoje nitro. Neposkytuje-li nám herec obraz duše postavy, kterou hraje, nemůže v nás vzbuditi hlubšího zájmu. Vávra dává nám možnost seznati duševní život postav, které hraje, a tyto obrazy jsou tím jasnější, tím přirozenější, čím více prostoty a dobra má jejich jádro. Vávra hrával se zálibou Ibsena a z postav Ibsenových nemohu přejíti Vávrova pastora Manderse (Strašidla). Jaké to prosté držení těla! Tento Manders věří v dobro svých skutků, věří také jiným, věří tudíž i šejdíři Engstrandovi, není to hlupáček, nýbrž jen skutečně

velké dítě, jak jej nazývá Alvingová (2. jednání). Výraz slov a sklon hlasu tohoto Manderse jest výrazem prostého, naivního dítěte, ať již mluví s Reginou, Alvingovou, Osvaldem nebo s Engstrandem. Literární kritické mohou snad míti pochybnosti o podstatě pastora Manderse, ale Manders-Vávra pochybností tu nepřipouští, poněvadž nám poskytuje jen obraz duše velkého dítěte.

Vávrovu talentu jsou dány hranice, jichž si je vědom. Hranice tyto však značně překročil postavou Verrata (Vlci) a překročil je také postavou Claudia (Hamlet). Jako Claudius si toho, jak se mně zdálo, byl dobře vědom, a snad proto také nebyla zde jeho charakteristika tak přesná, osobních vlastností Claudiových nevystihovala; nevystihla bidácké povahy Claudiovy, ježto se Vávrova individuální bytost nekryla s charakteristickými známkami této úlohy. Byl jenom svým zevnějškem králem Claudiem.

Od počátku umělecké činnosti Vávrovy nebylo pochybnosti o jeho talentu. A tento talent a Jan Vávra sám zůstal stále svěží a mlád. Nemůžeme dosti oceniti, že nám zůstal jubilant tohoto věku se svojí bohatou a zralou technikou tvorby hercovy a svými zkušenostmi v uměleckém vývoji tak v plné síle, pro svoji sympatickou a milou osobnost nejširším obecnstvem vážen a oblíben.

Frank Wollman

Počátky slovinské dramatiky a Anŝon Tomaž Linhart

(Pokračování)

První známé představení slovinské je bezmála o sto let dříve, než kajkavské (v Záhřebském gymnasiu r. 1766) a o 66 let dříve, než slavenosrbské (ve Sremských Karlovcích r. 1736 v latinské škole Emanuila Kozačinského).

Jesuitská představení žákovská byla v Lublani od druhé třetiny XVII. století, pod přímým vlivem t. zv. „německých komediantů“, „teutsche Comödianten“. Jesuité užívali dokonce někdy téhož jeviště, jež zřídil Volk Engelbrecht Auersperg ve svém knížecím dvoře, postaveném v Lublani r. 1642, a ve zvláštním pavilonu v zahradě pro letní představení. Auersperg podporoval jesuitská představení, ale zval také německé komedianty a vlašskou operu (poprvé r. 1660, deset let před pařížskou operou). Stavové kraňští a Auersperg jako zemský náčelník dávali německým komediantům peněžitě podpory více než štědré. Vliv německých komediantů patrný je zvláště v t. zv. historické hře jesuitské*).

Němečtí komedianti zjednali také Lublani první veřejné jeviště v městském domě. Pripomíná se k r. 1707. R. 1730 biskup žaluje u dvora, že cizí komedianti v masopustě pořádají hry a lid tím kazí pod záminkou, že jsou to duchovní hry. Stěžoval si prý u zem. vicdomu, ale ten dal prý „škandalósní“ odpověď jeho generálnímu vikáři. Vicdom naproti tomu namítá, že tyto hry hráli komedianti v duchovních městech, ve Št. Hradci a Solnohradě a že generálnímu vikáři řekl pouze to, že hry se konají až po službách božích a že je větším dilem navštěvuje šlechta. A potvrzuje znovu, že byl na všech čtyřech představeních, že se konaly slušně a vtipně a že se více podobaly oratoriu, než komedii**). Jistě v této společensko-byrokratické aférce byla intrika otců Jesuitů, kterým němečtí komedianti odloudili návštěvníky žákovských představení a vliv***). Také pokud nebylo v Lublani stálého divadelního jeviště, hrálo se v zemském domě. Tak na př. r. 1765 konáno tam 13 oper a 8 komedií, ovšem německých. Vystupovali tam i jiní produkující se „umělci“.

První slovinská hra je tedy onen jinak neznámý „Ráj“ r. 1670 a je to jesuitská žákovská hra. Docela mylně spojovali kdysi vývoj dramatiky slovinské s průvody církevními na Veliký pátek a s pašijovými hrami, přenášeje tak vývoj církevní hry francouzské, německé, italské, české XIII. a XIV. století na půdu slovinskou a dokonce v jazyk slovinský, kdežto zjistiti se dá na slovinském území pouze přítomnost vyvinutých už typů, a to daleko později a už v druhé polovici XVI. století a nikoli v jazyku slovinském. Mimo Kraňsko a ještě dříve než procesí v Škofji Loci konaly se slovinsky pašijové hry, a to v Rušich u Mariboru (v dřívějším Štýrsku), kde byla hojně navštěvovaná preparanda. Za času faráře Lukeže Jamnigga (1676—1698) provozovaly se tam na náměstí na dřevěném jevišti církevní hry mariánské. Ale i jiné, na př. De disma latrone poenitente, De Joviniano Imperatore mire correcto. Z hojného počtu návštěvníků dá se usouditi, že se nehrálo latinsky. Pravděpodobně německy. O hře, kterou napsal Benediktin Aegidus a která se hrála 13. června 1700, je výslovně poznamenáno, že se hrála také

*) K r. 1662 připomíná se dokonce „Actio de Maria Stuarta“, k r. 1685 oslava vítězství u Siaka 1593 pod názvem „Victoria Carnioliae“ — v Záhřebě něco podobného hráli r. 1717 pod názvem „Sissientis victoria“. Sr. Trstenjak I. c. 21, Šrbochorvatské drama 9.

**) Sr. Trstenjak I. c. 22.

***) V sezoně 1726/27 hráli komedianti 54krát, 1730/31 44krát. Ještě více však se líbila podle všeho italská opera. Dokazuje to mimo jiné i okolnost, že zemští úředníci hráli při návštěvě císaře Leopolda I. v Lublani r. 1660 v turecké, nyní uršulinské zahradě komickou italskou operu („comedia italiana in musica“). Sr. Radicz I. c.

Vítězství politiky nad uměním!?

Policejní zákaz Soumagneova „Příštího Mesiáše“ byl zemskou správou politickou jako odvolací instancí potvrzen přesto, že samo Nár. divadlo hru důkladně proškrtalo, scénicky znovu upravilo a tak postaralo se snad až příliš o klidný průběh repris. Situace od premiery změnila se velice nebezpečně a hrozně, byla nabita elektřinou, odporem a kypěním, takže konečně vymkla se z rázu čistě uměleckých zájmů a přenesla se na politické pole, na kolbiště dvou navzájem se potírajících směrů, stala se otázkou bezpečnosti státu, vítězstvím toho či onoho politického vývoje. Jakmile z umělecké otázky stává se otázka politické prestiže, je vždy příznivý výsledek pro umění velice pochybný a nelze se diviti, že na konec, přes velké protesty uměleckých pracovníků, přece jen „Příští Mesiáš“ pochován. Nutno však s opravdovou energií postaviti se proti znásilňování uměleckých projevů jediné z důvodů politických a podřadovati tak umění politice. Když skutečně „Příští Mesiáš“ byl zbaven všech pobuřujících drsností, nebylo příčiny ustupovati vyvolané náladě a podléhati teroru jedné politické strany. Je jisto, že ústupkem získány třeba jiné politické konce, ale zároveň je pro umění a kulturní svět nemsazatelnou ostudou, že v pravé chvíli příležitosti k zdůraznění uměleckých práv zůstaveno vše politickému klíči, který pochopitelně věc úplně zabil. Máme přece již smutné a čtené zkušenosti, že má-li na

nějaké veřejné akci podíl ta či ona politická strana, stává se předmět sporu mizivým činitelem a otázka důležitosti či méněcennosti programu a stability politických stran vším. Konečně zbývá jen pozastaviti se nad malou, ale charakteristickou skutečností. Před rozhodnutím konečné censury rozpoutal se tiskový boj, divadelníci a spisovatelé protestovali, poprask byl veliký. Každý by proto byl očekával, že definitivní zákaz vyvolá ne pokračování, ale teprve skutečný počátek vážného a usilovného řešení censurní otázky. Místo toho však rozhodnutí registrováno pouhými lokálkami a pouze dva deníky otiskly větší články a už nic. Vzbouřené vlny opadly a pravděpodobně vnitřním ujednáním celý případ odklizen a prestiž politických stran zachráněna. Budeme pravděpodobně zase čekat na podobný případ, budeme potom opět svědky bombastických frází, za nimiž není činu, ale které končí představou volebního osudí a zájmem politických skupin, které nepomáhají, ale diskreditují umělecké otázky, než přesto tvrdí, že jediné ony jsou jim vůdčí ideou, ale zatím prodají je, jakmile se k tomu naskytne příležitost. Pro futuro budiž tento trapný zjev výstrahou, aby umění zůstalo bez politického vlivu a bez jakékoliv politické „opory“, ale spoléhalo vždy jediné na svoje právo, svoji sílu a přesvědčivost své umělecké a kulturní podstaty.

Em. Janský.

EUGEN WIESNER

člen Nár. divadla v Praze
(K 50tinám a 30leté uměl. činnosti)

Voborský (Šamberk)
„Jedenácté přikázání“

Podruh Jozefek (Mahen „Mrtvé moře“)

Koniáš (Klicpera)
„Divotvorný klobouk“

slovinsky*). Tyto „actiones comicae“ v Ruších jsou zřejmě podle vzoru jesuitských školských her. Předváděny byly zvláště zbožným poutníkům, přicházejícím do Ruš. Na posled se v Ruších hrálo 1722.

Průvody církevní, tak hojné na slovinském území, jsou tu jen primitivní, ustrnulý, přejatý útvar, jedna z mnohých slavností velikonočních, jež ovšem jinde dříve vedly k středověké hře. Mají spojitost s pašijovými hrami, ačkoli jsou od nich odlišné. Předváděné pohybuji se scény byly zpěvem jen vysvětlvány.

Konkurentem řádu jesuitského byli Kapucíni. V Lublani měli celý aparát bratrstva laického, zvaného „Redemptoris mundi“. R. 1598, kdy zuřil v Kraňsku a zvláště v Lublani mor, řečené bratrstvo jistě za návodu Kapucínů pomýšlelo vystrojiti na Velký pátek „průvod hořkého utrpení a smrti našeho Spasitele“. Bohatý obchodník dal na to peníze a tak v březnu r. 1617 konal se poprvé z kapucínského kostela skvělý průvod, na který přicházeli pak lidé z široka daleka. Z počátku Krista představovali příslušníci vysoké šlechty, později najatí lidé. V čele kněz s kouskem kříže, na němž zemřel Kristus, scény ze Starého a Nového Zákona, vztahující se k utrpení, byly neseny i pohybovaly se pěšky i na koni, mniši, eremiti, flagellanti, lidé, nesoucí veliké kříže, význační měšťané nesli boží hrob,

*) Sr. Dr. F. R. Kotník, Nekaj črtie o slovenskih pasionskih igrach na Koroškem. D. S. XXV. 1912, s. 11n.

průvod dlouhatánský za světla pochodní, neboť se konal v noci*). Ale bratrstvo „Redemptoris mundi“ neudrželo skvělosti průvodu pro nákladnost, ovetšely masky, kroje i sláva průvodu, v noci se dály mnohé nepřístojnosti a za Marie Teresie dána r. 1773 záповěd a po průtahu se strany bratrstva, které něchtělo se podvoliti z obavy před morem, provedeno bylo nařízení r. 1778 veřejným vyhubnováním a vyhlášením trestu. Kapucíni závodili s Jesuity i pořádáním představení. Podobné průvody zavedli Kapucíni také v Novém Městě a v Škofji Loci (Škofja Loka, severozápadně u Lublaně). Průvod a pašijové hry v Škofji Loci, konané od r. 1721, jsou velmi pozoruhodné pro slovinský jazyk, ve kterém se dochovaly.

(Pokračování)

Dr. Fr. Herman

Lidové divadelnictví

V novodobém proudu hledání nových uměleckých cest a v chaotických poměrech zápasu duševních snah s materialistickým panstvím ve všech oborech života přehlíží se cena a význam lidového divadla. U všech národů kulturních tvořilo lidové divadelnictví svou odnož umění vůbec, mělo své autory, své scény a své obecenstvo. U nás bylo právě toto divadelnictví vlastním základem všeho dalšího vývoje uměleckého. S počátku stálo ve službách myšlenky národní. V něm měl český jazyk jediný útulek, kde se mohl ozývat nezohyzen cizotou a kde se mohl brániti zániku. Bylo prvním ústavem veřejným, z něhož národní vědomí vnikalo hluboko do nejširších kruhů českého lidu. Proto nabylo české divadlo nejvážnějšího a nejdojemnějšího významu, jakého neměl a nemá žádný národ jiný. To je onen posvátný význam, v němž jediný národ český mohl své divadlo nazvati „národním“. To byla také příčina, že myšlenka Národního divadla rozechvěla srdce celého národa k nejvyššímu stupni nadšení a obětavosti.

Naše divadelní umění postupovalo potom k vyšším uměleckým metám, ale lidové divadelnictví žilo stále ještě v kočovných společnostech a v ochotnické práci. Je však nesprávné, činí-li se z této složky něco méněcenného, než z divadelnictví, pěstovaného na velkých jevištích. I po stránce umělecké nutno přiznati značný vzestup u divadel, hraných nadšenými dobrovolníky divadelního umění. Společnosti, které se ještě udržely na umělecké výši, je dnes mnohem méně, a lidové divadelnictví je tak většinou v rukou velké řady odborů a spolků, které staví městská divadla, přenášejí umělecké pokroky z velkých scén na venek a které vlastně tvoří svou prací zdroj životního rozpětí naší dram. literatury i vlastního umění.

Nejlépe o tom mluví číslce: Ústřední Matice Div. Ochotnictva Čsl., největší naše organisace, získala od svých 800 spolků a odborů statistická data za rok 1923, z nichž jsou patrný velmi zajímavé výsledky. Těchto 800 složek má 33.635 členů, svého jmění 2.141.732 Kč, dluhů 254.761 Kč. Za jediný rok bylo zakoupeno knih za 167.754 Kč a knihovny těchto spolků mají 180.756 svazků. Divadelních her sehráno 4408, z těch 3539 původních, 869 cizích, mezi nimiž je slušné procento her slovanských. Autorům bylo za rok 1923 zapláceno 181.667 Kč a na veřejné prospěšné účely 277.479-34 Kč.

Z toho je patrné, že by malý počet divadel stálých nepomohl autorům ani nakladatelům, kdyby tu nebyl veliký kádr našich lidových scén, které umožňují vydávání literatury a podporují činnost spisovatelů, z nichž mizivé procento je tak šťastno, že se dostane do velkého divadla. — Těch 800 spolků je však jen zlomek všeho ochotnictva a kdyby bylo možno získati statistiku celkovou, překvapil by její výsledek ještě

*) R. 1701 vyšla německá kniha „Kurtzer Begriff“ etc., kde je popsáno procesí toto ve 23 figurách aneb symbolických skupinách. Mezi nimi také jedna figura, kde Perseus osvobozuje Andromedu, prý podobensvi Krista, osvobozujícího lidstvo. Sr. Iv. Vrhovec, Iz domače zgodovine II. Pasijonska procesija na veliki petek v Ljubljani. Ljubljansky Zvon VI, 1886 s. 87—93.

P O D Č A R O U

K. Zelenský:

O lidech puťovních

(Pokračování)

Starý Kludský! zahlaholilo radostně a jediným výdechem z hrdla všech, kdož jsme ho znali. Spatřiv nás, rozpráhl rámě a vykřikl svým kovovým hlasem srdečně: „Ježíš Marja, děti! Vy jste tu? I pánbůh vás pozdrav a zachovej k mé radosti!“ Útokem hnál se k našemu stolu, tiskl nám ruce, objímal a líbal nás vzrušen, dojat, rozechvěn jako táta, shledávši se po dlouhé době se svými děcký: „Vy zlatí, vy moji! Čert aby vás vzal za to potěšení! Zas uslyším česky mluvit! Přijel jsem přímo z Maďarie! Tři léta neslyšel jsem českého slovíčka! Moje familie a personál mluví tak všelijak, ale českým se to nazvat nemůže. Děti milované, znám púl světa, ale nikde není tak rajsky krásně, jako v Čechách, a žádná řeč srdce tak nerozhřeje, nerozproudí, nepotěší, jako ta česká! A písničky! Ty zrovna omámí! Po těch se mi nejvíc stýskalo. Všem mi dneska zase zazpíváte!“

Usedl zatím mezi nás, usedl ze široka, pěstí do stolu udeřil a jaře volal: „Pane hostinský. všeho sem hojnost! Masa, chleba, piva, cigárek! Tuhle paničkám cukrverky, likéry, ovoce! Všeho hojnost a z nejlepšého to nejlepši! Mně prozatím tříkrát vepřovou a taky plzeňské!“

Zjev i chování Kludského přítomné pány Hanáky

nemálo zarazily i urazily. Jak si počínal, bylo pro ně cosi nevidaného, jak mluvil, cosi neslýchaného. Tak zůstat nesmí. Nutno se poradit o nápravě. Hlavní slovo měl ovšem bohatý stréček Mažura: „Ani nám nedal křesťanskýho pozdravení, vandračisko neotesaný. Jen tam těch komediášů se všiml! Šak je to nějaké žebrák žebráček! Ten fefáček beztak kemosi hokradl. Ěnu Čech, pán s modrém pupkem! Jen počké, srazím já ti ten tvůj načepěšené hřebínek!“

U hereckého stolu bylo zatím živo, rušno. Starý Kludský nutil sousedovníky do jídla, pití, kouření, ač toho věru třeba nebylo, a zářil šťastným vědomím, že všem tak znamenitě chutná a to jen proto, že je vše od něho. Když vystoupila nálada k náležitému stupni teploty, povstal Kludský, sepal zbožně ruce a pronesl sentimentálně: „A teď mi, dobré děti moje, zazpíváte nějakou tu naši českou písničku.“

„Tade se zpívat nesmí a nebode!“ resolutně zahoul od svého stolu stréček Mažura.

Překvapený Kludský se ohlédl. Spatřil Mažuru stojícího, naježeného, imposantního, se vztýčenou pravicí, jejíž ukazováček čněl velitelsky ke stropu. Pochyboval, že slyšel správně.

„Co jste to řekl?“

„Že se tade zpívat nesmí a nebode! Me, shromáždění pod této střechou rolníci a páni, to zakazujeme! Me zpívání nemáme rádi!“

Kludský v údivu rukama zalomil: „To není možná! Jáci byste to byli lidé! Každý dobrý člověk na světě si rád zazpívá, a neumi-li, ještě radši si písničku poslechne.“

(Pokračování)

více. — A přece se tato činnost nedoceňuje, ba i přehlíží a ignoruje. Kdyby jí nebylo, náš venkov, naše nejnižší vrstvy lidové byly by úplně vyloučeny z uměleckého požitku a teprve potom by se pocítila ohromná mezeira v kulturní a osvětové práci.

Velká divadla často mluví také o t. zv. lidovém představení, rozumějice tím snížení normálně vysokých cen a vybírajíce pro ně stravitelnější hry. Tak se křísí znova náš neocenitelný Tyl, ale z větší části není tu lidového repertoaru. Naši autoři se předhánějí v dílech, hovicích rázu mezinárodnímu, toužíce prorazit do ciziny, ačkoliv jsme ještě nedospěli ani k vlastnímu typu českého dramatu. I ti autoři, kteří zůstávali věrní lidové scéně, kloní se tímto nakažlivým směrem. Je nesporno, že i tam musí spěti naše umělecké rozpětí, ale nesmíme při tom zapomínati také na složku druhou. Dnes více než jindy je třeba pěstovati lidové divadelnictví, které vyvažuje život pro život, které typisuje naši národní povahu, naše sociální i společenské sklony a které zejména hovoří přímo k duši mluvou jí pochopitelnou a přece jí povznášející.

O lidovém divadelnictví radil se mezinárodní sjezd v Lutychu r. 1905 a v Ženevě loňského roku bylo usneseno utvořiti mezinárodní sdružení pro lidové divadlo. Jde tedy o věc vážnou, která si zaslouží, aby jí bylo porozuměno také u nás, kde má ještě větší význam umělecký a kulturní, než jinde. Měli by si toho všimati nejen autoři, ale i nakladatelé a ostatní divadelníci. A měla by tato odvětví osvětové práce podporovati vydatně i naše vláda.

Kdo stojí opodál této práce, nemůže jí pochopiti ani oceniti. Je tu široké pole působnosti, jejíž výsledky jsou velké a radostné. Proto by se jí měly všechny jmenované složky zúčastniti!

vja

Honba za pravdou

(K premíře Pirandellovy komedie „Každý má svou pravdu“ na Nár. div. — *Dokonč.*)

Společnost je na chvíli uklidněna. Ale brzy se dostaví znovu paní Frola a popře tvrzení zeťovo. Ponza má prý utkvělou myšlenku, že se znovu oženil. Ale to není pravda. Žije stále se svou první ženou, její dcerou, kterou byli nuceni na rok mu vzíti a dáti do sanatoria. Byla slaboučká, když se provdala, a jistě byla by podlehla příliš vášnivým a častým projevům jeho smyslné lásky... Ponzovi ovšem namluvili, že zemřela. Šílel touhou a zoufalstvím, jeho rozum se poněkud zatemnil, ale časem se uklidnil — i vrátila se žena zotavená a rozkvetlá. Ale Ponza ji nepoznal — neuvěřil — a musili fingovati nový sňatek, když chtěli, aby zase žil se svou ženou. Teď je klidný a šťastný, ale nesmí se s ním mluvit o minulosti, a zejména ne o onom úskoku; má tak citlivé nervy!

Sbor zvědavců je tím odhalením ještě více zmaten a běsní zoufalou touhou zvědět, kde je pravda. Kdo mluví pravdu? Ponza nebo paní Frola? A kdo z obou je blázen?

Všichni mudrují, mění názor a podezření, hádají se a štvou radu Agazziho i bodrého prefekta k další inkvisici ubohých obětí.

Proti zaslepenému stádu zvědavců stojí úplně sám ironický a skeptický filosof Laudisi, bratr ženy Agazziho, který se ďábelsky raduje z marného hledání zevní pravdy a mate svými poznámkami a vtipy zvědavce a snaží se jim dokázati, že neeksistuje absolutní pravda a všem odmlouvá a se vysmívá.

Horečka společnosti roste a stoupá. Pátrá se po svědcích resp. listinných dokladech na usvědčení pana Ponzy nebo jeho tchýně. Ale marně: zemětřesení zničilo archiv obecního úřadu, tedy také eventuelní úmrtní list paní Ponzové a oddací list druhé ženy Ponzovy. Také konfrontace obou selže: tchýně respektuje fiksní myšlenku zeťovu a vyhýbá se raniti ho na citlivém místě, souhlasí chlácholivě s jeho tvrzením, ač je v rozporu s její výpovědí. A Ponza, ač jí bezohledně dokazuje, že její dcera zemřela, počíná si úmyslně jako pomatený, jen aby jí dal možnost dále věřiti, že dcera žije a on že je šílený.

Situace je vyhnána na ostrí nože. Společnost přiměje dobráckého a slabého prefekta, aby sáhl bezohledně k poslednímu prostředku: předvolati a vyslechnouti paní Ponzovu.

Pošetili zvědavci třesou se nedočkavostí, aby mohli jí vyrvati tajemství rodiny a obnažiti „pravdu“.

Konečně přijde záhadná žena. Černá, majestátní postava, celá zahalená neproniknutelným závojem. Utrýzněná paní Frola uvítá ji radostným výkřikem matky, která už po léta neobjala své dcery: „Lino!“

Ale hněvem a zděšením ztrnulý Ponza okřikne ji drsně: „To není vaše dcera Lina, ta zemřela, to je Giulia, má druhá žena!“

Nešťastná tchýně a zeť odcházejí spolu v něžném objetí, plačíc.

Vznešený a příšerný zjev záhadné ženy neodhalí závoje s obličejem, nezjeví zvědavcům pravdy a skutečnosti.

„Co ještě chcete po mně, pánové, po tom, co jste viděli?“ — řekne smutně a klidně.

„Což nechápete, že nás tíží společné neštěstí, které musí zůstat utajeno, neboť jen pak může působit mírnící lék, který vymyslí lidský soucit a milosrdenství.“

Chcete zvědět pravdu? Slyšte: je pravda, že jsem dcerou paní Froly, a také je pravdou, že jsem druhou ženou pana Ponzy... Pro sebe jsem tou, za kterou mne kdo má.“

A po těch slovech podívá se hrdě na zmatený hlouček neukojených zvědavců, kteří tam stojí s otevřenými ústy, a odchází důstojná a neproniknutelná.

Ty) (Zdeněk Štěpánek)

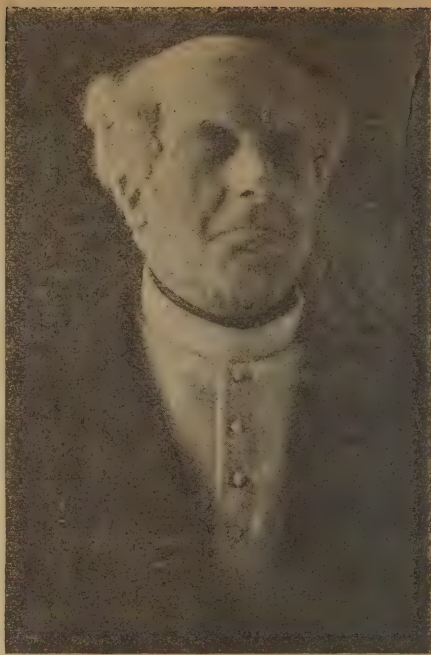
F. F. Šamberk

JOS. KAJ. TYL

Národní hra o 3 jedn.
(Provedeno na divadle
vinohrad. na paměť 20.
výročí úmrtí autora)

Režisér
Frant. Hlavatý

Melodram. hudbu
Ant. Dvořáka
dirig.
Ant. Nademlejnský

Prof. Smetana (Ant. Srnač)

A posměvačný Laudisi, tlumočnick filosofického kreda autorova, s rozkoší se pase na zklamání a zlosti lovců zevní pravdy a chechtá se ďábelsky: „Slyšeli jste? Tak mluví pravda! Mají teď vaše dušičky klid?“*)

*) Četná a vyspělá obec našich městských i venkovských ochotn. divadel, která stále sledují se zájmem a vzácnou inteligencí scénický vývoj doma i za hranicemi, jistě nepomine bez povšimnutí originelních průkopníků nového divadla italského, kterým se podařilo strhnouti na sebe zájem a uznání celého světa. A sáhne (vedle Rossa di San Secondo, Chiarelliho, Antonelliho, Forzana a Niccodemiho) k největšímu z nich – k Pirandellovi. Komédie „Každý má svou pravdu“ (český překlad vyšel v Praze ve sbírce „Hry českého jeviště“ nákl. E. K. Rosendorfa) je z Pirandellova díla nejvhodnější a nej přístupnější. Není v ní hereckých a scénických požadavků a obtíží, jako v „Šesti postavách“, které jsou na menším jevišti neproveditelné. Zmíněná hra má pouze jednu scénu, občanský po co! a tři stěžejní role: jednu dámskou (stará tchyně p. Ponzy) a dvě pánské (Ponza a Laudisi). Pirandello jistě si zaslouží svým významem a literární cenou, aby byl i u nás co nejvíce zpopularisován. (Poznámka autora.)

*Florian Buchta, pekař
(Jar. Vojta-Jurný)*

*Erazim Voříšek
(Ludvík Veverka)*

*Erazim Voříšek
(Ludvík Veverka)*

Herc Dubský (Bedř. Vrbský)

Herc Pěnkava (Vlad. Majer)

J.P. Hlasy tisku o „Turcaretu“ a „Mercadetu“ a „Revisoru“

Obě zlodějské komedie*), dělané na heslo: kradeš, krade, kradou, byly přijaty s pochvalou. Le Sageův „Turcaret“ z r. 1709, adresovaný finančníkům a lichvářům, je méně výrazný a jednodušší, vypravuje o zbohatlém bývalém lokaji Turcaretovi, jež skvěle oškubává záletná vdovička ve prospěch svého milence, a o lokaji Frontinovi a panské Lisetě, kteří oškubají na konec všechny. Zato Balzacův

*) Le Sage: „Turcaret“, kom. o 5 děj., přel. Alf. Breska, režie J. Hurt; Honoré de Balzac „Mercadet“, hra o 3 děj., přel. J. Novotná. Režie V. Novák. Výpr. J. Čapek. Poprvé ve Stav. div. 16. prosince 1924.

Závěrečná scéna

III. jednání hry

J. K. Tyl

od F. F. Šamberka

Tylova smrt

Voiříšek (L. Veverka)

Tyl (Zd. Štěpánek)

Pěnkava (Vl. Majer)

Prof. Smetana (A. Strnad)

Ludmila (Lib. Freslová)

Horký (Vl. Řepa)

Pojede Národní divadlo do Paříže?

Divadelní sekce Mezinárodní výstavy dekorativních umění v Paříži postavila provisorní divadlo, jehož jeviště, opatřené všemi moderními technickými prostředky, bude s to vyhověti nejvrcholnějším požadavkům režisérů, kteří se se svými soubory k spolupráci pro období od dubna do října t. r. přihlásí. Podmínkou klade se provedení uměleckého díla, jehož inscenace zabývala by se nějakým novým problémem technickým a uměleckým. Pochopitelně, že budou to především malá i větší pařížská divadla, která budou

chtít tímto způsobem zdůrazniti neb objeviti některé svoje ideje. Výstavy mají se však zúčastniti veškeré umělecké soubory země s vyspělou divadelní kulturou, která má možnost napovědět nový rys dramatické podstaty. Nebude-li na výstavě chybět Itálie, nesmí na ní také chybět naše Národní divadlo, které v evropském divadelnictví má svoje pevné místo, a je jen na povolaných činitelích, aby této příležitosti nebylo opomenuto.

—ky.

„Mercadet“ z r. 1851 je člověk modernější, bursián, jemuž je „úvěr vším“ a jenž je darebák, který dovede šikovně ošiditi i sebe. Obě komedie byly provedeny dobře. Lépe však „Mercadet“. České Slovo chválí zvláště provedení Mercadeta, jež hrál p. Rašilov, který přerostl sám sebe, Národní Listy nazývají Rašilova Mercadeta radostným překvapením, Právo Lidu rovněž píše o obou hrách s uznáním, žádá, aby pro naši dobu objevil se nový Le Sage anebo Balzac, chválí p. Hurta, Rašilova, Steimara, Rolanda, Vaňu a Karena. Z ostatních hrajících zmiňují se i ostatní listy o Turcaretu p. Hurtově, Frontinovi p. Rolanda a Mercadete p. Hübnerově pochvalně.

Ve spojitosti s těmito zlodějskými komediemi hrál se na Vinohradech Gogolův „Revisor“*), komedie neméně zlodějská, o níž se také píše s uznáním. Zvláštního zabarvení nabyla Šerovovou režii, jež přesně zachytíla prostředí hry až do nejmenších podrobností. Tato přesnost je právě nápadná ve srovnání s provedením „Turcaret“ a „Mercadeta“, jež hrány v moderních kostýmech. Na tuto okolnost upozorňuje také Právo Lidu. Patrně chtěla režie vyjádřiti soudobost darebáctví 18., 19. a 20. století. Provedení „Revisor“ bylo velmi zdařilé. Právo Lidu chválí výkony pp. Smolika a Strnada a zvláště p. Veverky a v celku praví, že ruský režisér měl k ruce zdatný soubor, s nímž by i náš režisér dokázal totéž. Národní Politika konstatuje, s jakou chutí a kázni a pravdou skutečného života bylo hráno, podobně Rudé Právo pochvaluje, že p. Bečvářová, Veverka, Vojta byli v pravém žaru tvoření, chválí i souhru. I Venkov pochvaluje hru i provedení. České Slovo praví, že ruský režisér se jen vinohradského jeviště dotkl a už se naplnilo mohutnými, vysokými a objemnými postavami. Podobně Čsl. Republika i ostatní listy pochvalují provedení.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Leden**)

1. 1900 angažován byl trvale k Národnímu divadlu náš milý, bodrý Jan Vávra po velmi úspěšném pohostinském vystoupení v úlohách Derblaye (Majitel hutí), Ipanova (Fedora) a Tomše v Probuzečích (v září a říjnu 1899). Ačkoliv byl bohat, máje podíl na velkém otcově mlýně, přece dal na konec přednost divadlu. V mladých letech hrál v „Pokroku“ na Žižkově, v „Bezovce“, poté jako hospodářský akademik s ochotníky v Táboře, až stal se tuším r. 1885—86 členem společnosti Pokorného, Hübnerovy a Chmelenského. R. 1899 byl ředitelem výstavního divadla Uranie, kde se osvědčil jako výborný organisátor divadelní, seskupiv kolem sebe velmi dobrý a svěží ensemble, s nímž sehrál skvěle několik her (Kontrolora spacích vagonů, Na letním bytě, Otce od Strindberga, Mládí), které přivábily do divadla četné obecenstvo. Po uzavření výstavy vystoupil ve Svandově div. a poté na scéně div. Národního. Žák Puldův, ke svým nejlepším rolím čítá: Mydláře (Pražský žid), Dornenkrona (Služebník svého pána), Tomše (Probuzeční), Buttlera (Valdštyň), Vávru (Maryša), Žižku (Jirásek), Pelopa (Hypodamie), Sokolova (Syn člověka), Dačického (Paní mincmistrová), Kalaše (Dva světy), Mařáka (Vina), Buška (Naši furianti), Jakovlera (Hořký osud), T. Roha (Posel), Agamemnona (Orestea), Hefterdinga (Domov), krále Claudia (Hamlet), Kreona (Medea), Skuleho (Nápadníci trůnu), Lukšu (Dubrovnická trilogie), Kenta (Eduard II.), Mr. Guminga (Tyranství slz), Verrata (Vlci), Dantona, Wangla (Paní z námoří), st. Werlea (Divoká kachna), Manderse (Příšery), Helmera (Nora), Krále Jindřicha IV., Bruta (Julius Caesar), krále Merlea (Blázen Tantris), Jochanana (Salome), Nila (Měšťáci), Muže (Na vždy), Chavérona (Ve víru), Scharitzra (Děti — Bahr), Karamazova (Bratři Karamazovi) a mn. j. Herecký profil tohoto zasloužilého a oblíbeného dram. umělce přinášíme zvlášť.

17. 1600, letos tedy připadá 325 té výročí nar. velkého španělského dram. a básníka Calderona de la Barca, známého u nás z překladu her: Život je sen, Sudí Zalamejský, Lékař své cti a j. Již jako 14letý hoch napsal truchlohru „El carro de cielo“ [„Dcera nebes“ (vzduchu)]. Vydal celkem asi 140 dramatických děl. Zemřel 25. května 1681.

17. 1905 zemřel známý herec Karel Ryšavý. Náležel ještě do hloučku těch starých herců, kteří s Tylem rozsévají prvá zrnka pochopení a lásky k divadlu. Viděli jsme v něm kus ztělesněné historie českého divadla, jemuž sloužil několik desetiletí s láskou a nadšením.

*) N. V. Gogol „Revisor“, ves. o 5 děj., přel. J. Hošek. Rež. G. V. Šerov, výp. J. Wenig. Poprvé na Vinohradech 18. prosince 1924. — **) Viz též seš. 1.

Roku 1861 pojal za chof slečnu Marii Köhlerovu, také herečku, s níž žil v šťastném manželství po celých 44 let, dočkav se radosti, že družka jeho dostala se k Národnímu div., kde byla velice platnou a oblíbenou silou. Od r. 1865 byli manželé Ryšavých plných 11 let předními členy společnosti Pavla Švandy ze Semčic, několik let působili pak u Pištěka v Praze, Plzni a v Brně a j. Roku 1898 byli oba manželé členy nezapomenutelné družiny výstavního divadla „Uranie“ za výstavy spolku architektů a inženýrů v Praze. Ryšavý byl pro svou příslovečnou poctivost a dobráckou upřímnou povahu všeobecně vážen.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. ledna 1925. Národní divadlo v činohře, aby napravilo ochablost provinciovou, uvedlo najednou dvě novinky: Flers a Croissetovu „Vinici Páně“, již začalo r. 1924, ale skončilo r. 1925, a 5. ledna Soumagneovu hru „Příští Mesiáš“ za přítomnosti autora. „Příští Mesiáš“ pak, zakázán censurou, zmizel z repertoaru. Činohra dostala se k slovu ve 14 dnech jen čtyřikrát, hrála Druhý břeh, Sv. Janu, Maryšu a Bílou Horu. V opeře hrána: Prodaná nevěsta, Tajemství, Jakobín, Madame Butterfly, V studni, Šeherezáda, Štědrý večer, Královna loutek, Čertova stěna, Psohlavci, Tristan a Isolda, Eugen Oněgin, Fidelio, Carmen, Ilseino srdce, Šárka. — Stav. divadlo mělo zato více činohr, opakujíc Madame Sans-Gêne, Klarinu 2krát, Vinici Páně 4krát, R. U. R., Turcaret-Mercadet, Sv. Janu, Vlky, Rozkošnou příhodu 2krát a Druhý břeh 2krát. V opeře: Kouzelnou flétnu, Šelmu sedláka a Dvě vdovy. — Vinohr. divadlo v prvních 14 dnech nového roku nemělo novinek, opakovalo Revisora 7krát, Sen noci svatojanské 3krát, J. K. Tyla 8krát, Devátou louku, Myšku 2krát, Knocka a Princ. Pampelišku. — Švandovo divadlo mělo původní novinkou J. Skružného „Falešnou kočičkou“, kterou pak opakovalo 4krát, „Velbloud uchem jehly“ docílil 100. reprisy, opakovalo Velkokněžnu a Čišníka 3krát, Vše milovaného Celimaira 2krát, Plukovního kohouta, Popelku, Kurník, Celibát, Poctivý obchod, Poupě, Pokračování v lásce, Sněhulku a 7 traslíků, Lulu. — Urania Praha VII.: Hraběnka Marica, Šrotek Lowoodský, Červená karkulka, Carův kurýr, Kinohvězda, Psohlavci, Podskalák, Taneček panny Márinky, Chytrý Crok a hloupý Flok, U dědečka Moravce, Frasquitta, Varšavská citadela (premiera). — Tylovo divadlo v Nuslích: Švejková výplata a psi život, Krista z myslivny, Román chudé švadlenky, Robinson Crusoe, Bajadera, Majitel hutí, Táta Dlouhán, Šípková Růženka, Láska letí, Výlet pana Broučka do republiky. — Komedie: Kouzlo náhe nožky, U baru, Nesahejte Ferencovi na zoubek, Láhvička, Zahrejte mi do ouška, Slušnost 500 Kč + šunka = 0, Ta-ta, Mne z toho bytu nevypudíte. — Rokoko hrálo: Štědrý večer a Z Bratislavě do Prahy za 365 dní. — Svornost v Dejvicích hraje 2krát týdně: Bobeček z ministerstva. Tři dny po svatbě, Láska si nedá poroučet, Šípková Růženka, Není nad protekci, Švejková výplata a psi život. — Variété v Karlíně hraje výtrvale výpravnou revui „Co máme rádi“. — Aréna na Smíchově revui „Jak je vám, Pražáci?“ a jednou Polskou krev. — Vinohradská zpěvohra hraje operety: Její výsost primadona, Veselá vdova, Panenka, Žena v purpuru, Pohádka štedrého večera, Kouzlo valčíku, Nebe na zemi, Prodaná nevěsta, Taneček panny Márinky, Divadelní ředitel, Ariadna na Naxu, Krásná mamá. j. p.

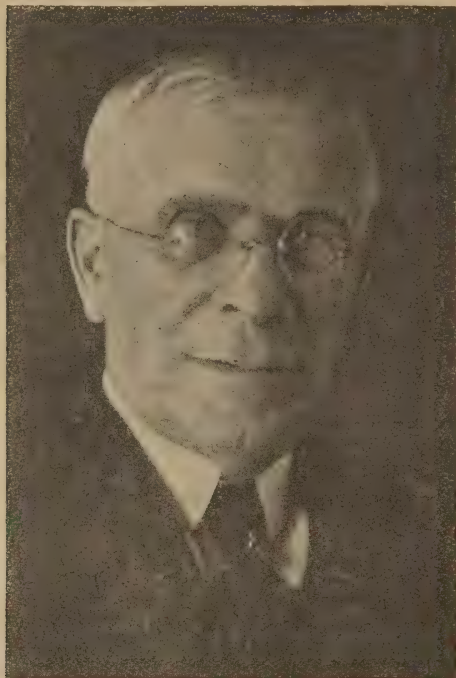
Arnošt Procházka †. „Častokrát se mne zmocnily pochybnosti o správnosti mého soudu ve věcech divadelních, když jsem se radikálně rozcítil s mladými literáty, kteří velebili a hořeli nadšením, kde já jsem chladně se odvracel a odmítal. Přicházelo mi na mysl, není-li to skutečně stáří se všemi jeho intrinsekními nedostatky a vadami, jeho zchladilostí a ulpělostí na zvyklostí, není-li, co mi se zdá širším

rozhledem, hlubším zorem, pronikavějším videm, obsáhlejší znalostí, jediné sebelibou ulpělostí v sobě samém, rutinou, pestře okrášlenou, ustrnulostí. — stáří, halicí se tak rádo do „královských plášťů“ a hovořící „papežsky“ neomylně.“ Těmito slovy začíná Arnošt Procházka v lednovém čísle 31. ročníku „Moderní Revue“ svůj referát o Heibergovu „Balkonu“ a žel, poslední svůj divadelní posudek, neboť 16. ledna t. r. k ránu rozloučil se navždy se svojí samotou. Zesnulý Arnošt Procházka (* 1869 v Praze), občanským povoláním vrch. účetní rada Zemského výboru, náleží k nejzajímavějším zjevům literárním i divadelním, je typickým reprezentantem tak zv. dekadence let devadesátých, jež sdružila se pak kolem „Moderní Revue“, Procházka r. 1894 založen. Po lyrickém debutu knížkou „Prastibolo duše“ věnoval se Procházka pouze kritické činnosti, již projevoval se jeho osobitý, ryze čistotou charakteru vyhraněný cit, který dal mu buď milovati, nebo prudce nenáviděti. Neznal kompromisů a rychlých obrátů názorových, podmaňoval si díla a myšlenky cele, absorboval jejich hodnoty a odsuzoval sarkasticky jejich vady a urputně zastával svého stanoviska, kterým nezviklaly příští duchové výboje. Jedenatřicátý ročník jeho „Moderní Revue“, často s velikými obětmi udržované, je výrazem jeho pečlivě tříděné práce, mohutné síly a přesvědčivosti. A. Procházka semknul v pevný kruh nejlepší talenty mladé generace. Byl prvním, který poskytl příležitost Ot. Březinovi k uplatnění, byl zastáncem a podporovatelem předčasně zesnulého mladého básníka a malíře Karla Hlaváčka, byl učitelem a přítelem básníku Jiřím Kláskovi, podporoval morálně řadu talentovaných, z nichž mnozí dnes s jeho názory již nesouhlasí. Arnošt Procházka pro literaturu i pro divadlo má trvalou hodnotu jako neunavný překladatel. První přeložil nám díla A. France, Maeterlincka, Przybyszewského, Nietzscheho, Barrèsa, Huysmanna, Wilde a j., z nichž některým založil tak vlastně světové jméno. Většinu překladů, které podepisoval také různými pseudonymy (Helena Vracelová, Hubert Cyriak, Leopold Pudlač, E. Blahovec, M. Ryšavá, Norbert Tomeš, Lambert Lakosil), vydal v krásné úpravě svým nákladem v knihovně, zvané „Knihy dobrých autorů“, která obsahuje opravdu jenom nejlepší ukázky cizí tvorby. Také pro výtvarné umění znamená Arn. Procházka přísného obdivovatele a soudce. Byl opět první, který propagoval u nás grafiku; pro ostatní genry výtvarnické měl nemalou lásku a neobvyčejný úsudek. Stejně jako vzornými literárními plody, obklopoval se ve svém staromládeneckém samotářství uměleckými bibeloty, skizkami a j. S Arnoštem Procházkou odešel kus literární historie a snad jedinečný v jejích dějinách zjev, charakterově absolutně čistý, zářivý a kromě toho krajně nacionalistický, vzpírající se všemu germanofilství, které důsledně potíral. Jím vykonaná práce je jistě velká a účtyhodná ve své mlohlosti, jež je a bude příkladem, trvalým památkem a ukazatelem i těm, kteří byli jeho odpůrci.

Em. Janský.

Jan Zelenka, český herec, oslaví v příštích dnech 50 let divadelní své činnosti. Jako 18 letý mladík vystoupil poprvé a hned v roli starého Radoslava Ma-

cháčkových „Ženichů“ (s Pospíšilovou) ve vinohradském Kravině za řed. J. E. Kramuele. Učiniv své vojenské povinnosti zadost, prošel řadou hereckých společností j. Pokorného, byl několikrát u Švandy, vystupoval u Budila v Plzni, s Chmelenským konal dalmatské turné, u Zöllnera zastával obor operetního komika, hrál na novém plzeň. divadle, u Laciny

v Brně, se společností Východočeskou, než r. 1907 trvale zakotvil za ředitelství Šubertova v souboru právě otevřeného měst. divadla Král. Vinohrad, kde úspěšně působí dosud. Z rolí: Benjamin (Rodinná vojna), Vorišek (Jos. Kaj. Tyl), Pecka (Jedenácté přikázání), Otec, Dědousek (Naši furianti), řídící učitel (Sudermann „Skryté štěstí“), rabín (Rabinská moudrost), Příbik Jeníšek (Pražský žid), Beno (Godiva), Haman ($2 \times 2 = 5$) a j. Rdv.

Mikoláš Josef, zasloužilý český herec, dovršil

letos právě na Nový rok sedmdesát let, kteréžto významné jubileum oslavil u společnosti řed. Josefa Burdy, kde je hercem i kapelníkem zároveň, vystoupením v Šamberkově „Jedenáctém přikázání“, kteréžto představení pořádáno v jeho prospěch v Chrudimi. Jako žák Jos. Jiřího Kolára vystoupil poprvé 20. prosince 1872 ve Slaném u společnosti Štanderovy, pak přešel k Václavovi, Jelínkovi, Hořovi, načež odešel do Německa, hrál v Solnohradě i na Karlově divadle ve Vídni. Vrátil se do vlasti, byl členem divadla Prozatímního i Národního, působil u společnosti Pavla Švandy na Smíchově, v Plzni a Brně a poté u ředitelů: Pištěka, Pokorného, Blažka a Janovského. Trpký je životní osud tohoto staříčkého, churavého a zaslouženého klidu již nejvyšší měrou potřebného kočujícího herce-veterána! bž.

Mušek Antonín, oslavující 21. ledna 60. výročí svého divadelního působení jako člen činohry Slovenského Národního divadla v Bratislavě, je dnes nejstarším československým hercem. Narodil se r. 1851 v Turnově z herecké rodiny — otec té doby byl členem společnosti Zöllnerovy. R. 1865 nastoupil trudnou cestu českého herce. Působil u společnosti Pištěkovy, Švandovy, Staňkovského, Choděrovy a Ludvíkovy, v l. 1898 až 1911 byl sám ředitelem společnosti, poté angažován u ředitele Jeřábka, s jehož společností po převratu přišel do Bratislavě, kde na oslavu svého jubilea hrál roli výměnkáře Dubského v Stroupežnického „Našich furiantech“. Mušek je ještě stále svěží, hraje rád a velmi často, zejména znamenitým je v kresbě typických figurek venkovských a sluhů. —dk.

Revue „Apollon“ skončila své poslání 6. sešitem. Patrně nakladatel neměl už chuti financovat procesy odpov. redaktora Klepetáře, který se nezmohl na nic, nežli na pokorné odprošení těch, které napadl. Odpočívaj v pokoji! ej.

Olivova hra „To všechno z lásky“, provedená poprvé 2. února holešovickou Uranii, má vlastnosti všech dřívějších četných divadelních žertů tohoto známého autora. I zde situace, komika a vtíp úzce přimyká se k všednímu životu a proto také její účín u prostého diváka je tak nepopiratelný. Chtěl-li autor vyzkoušet její působivost dříve u pražského lidového publika, než hra půjde venkovem, mohlo ho představení holešovické plně uspokojit. Obsazení bylo prvořadé (Čekanský, Blažková, Zelenská, Vacková, Třešňák, Vanka, Javorčák, Záhořík, Peterka, Pálková a j.), hostující adeptka sl. Buddeusová ml. velmi dobře užívá se v ovzduší osvětlených ramp. Rdv.

Z C I Z I N Y

Leon Bakst mrtev. Před několika týdnů zemřel v Paříži aklimatizovaný ruský malíř Leon Bakst, který uplatnil svůj neobyčejný vkus a smysl pro zvláštní harmonii barev jako divadelní dekorátér. V tomto oboru dosáhl pilným studiem a nezeslabenou mírou citlivostí k uměleckému výrazu pozoruhodných úspěchů. Eský.

Noel Jean, který 14. ledna 1829 zemřel v Paříži v pozhnaném věku 118 let a který ještě ve svých 100 letech vystupoval na jevišti, je nesporně nejstarším hercem, jaký kdy vůbec žil. U divadla od svých osmi let se uplatňoval po dobu plných 92 roků. —k.

William Archer, anglický dramatický spisovatel a div. referent, zemřel v Londýně. Archer uplatnil svoje nemalé literární přednosti také jako vydavatel souborných spisů Ibsenových. ej.

Branislav Nušič, slovinský spisovatel, bývalý ředitel divadla v Bělehradě, Novém Sadě a Skoplji, byl právě jmenován ředitelem Národního divadla v Sarajevu. —ký.

„Idiot“, populární román Dostojevského, byl zdramatizován spisovatelem Sassmannem a v nejbližší době bude uveden na scénu Lidového divadla vídeňského. —dk.

M A T I C E D I V A D E L N Í

Výbor M. D. přijal ve schůzi 14.-l. za člena p. Rud. Vlacha, vrch. úč. radu Zem. banky, vzal na vědomí poděkovací příspěh Boh. Zakopala a na základě dobrozdání vyšetřující komise, volené výk. výb.

Ú. M. D. O. Č., a dokladů, po ruce jsoucích, usnesl se hlasy všech přítomných vyškrtnouti člena V. K. Blahníka ze seznamu členstva M. D.

LIDOVÉ DIVADELNICTVÍ

Jaroslav Borotinský

Karel Želenský

(K jeho 60. narozeninám)

Karel Želenský

zahořel k němu nadšeným srdcem, rozpálenou hlavou, plnou snů a vidin, ukazovalo mu stále jasné cesty k vyšším metám. Divadlo si plně zamiloval, divadlu dal své mládí, pro divadlo žil a snášel život, plný strádání a odřikání, a divadlu dal i svou krev, své děti Lauru (člena lid. div. „Uranie“) a syna Drahoše (býv. rež. Olomoucké činohry a nyní div. J. J. Kolára ve Vysočanech).

Kočování u venkovských společností vylíčil Želenský sám několikrát ve svých memoarech divadelních a jeho vzpomínky na tuto dobu i na spolupracovníky, z nichž mnohý již odpočívá na známém i neznámém hřbitově, otištěné nedávno v „Lidových novinách“, ukázaly, jak bohatá a cenná ta kronika českého divadla na venkově, jeho prvopočátku a vývoje. Želenský mnoho prožil, mnoho zkusil, mnoho viděl a mnoho dal divadlu. Čtyřicet let právě přešlo, kdy r. 1884 prošel první hereckou kočující společností Choděrovou, kde dostal tehdy na ruku celých devět zlatek. A pak již s ním Osud zatočil pořádně: V té době mladého zápalu vystřídal snad všechny kočující společnosti, co jich bylo, malé i velké, nikde prý nebyl déle než 6 neděl — prosím vás, chtěl něco vidět a zkusit — a tak zase šel nebo jel s chudou károu dál po Moravě, zastavil se v Čechách a zase vystřídal řadu ředitelů, kteří mají na jeho neposednou krev mnoho vzpomínek...

Konečně dospěl lepšího místa u společnosti Zöllnerovy, kde pobyl celá tři léta. Zde také r. 1889 — tedy v 25 letech — pokusil se o první dramatickou práci První květy, která však byla policejně zakázána: Nedivte se! Herec-bohém, dívký a nespoutaný, napsal tu něco. čeho rakouská censura nesnesla, a tak tedy jeho první dramatické dílo nespasilo ani světo světa. Léta ubíhala a Želenského duch vyhledával nové cíle. Za rok vidíme ho již na scéně Národního divadla v Brně, pak přišla vytoužená Praha (společnost Pištěkova), zavolali si jej k Městskému divadlu do Plzně (ředitel V. Budil) a konečně pevně zakotvil na zemské scéně Národního divadla, kde svěřena mu úloha Othella a po první zkoušce pevně angažován do činoherního svazku (od 1. května 1896). V 31 letech vysoko vypíalo se jeho herecké umění a dalo Národnímu divadlu vyhraněnou, slibnou a silnou uměleckou duši, sboru reži-érskému pak mocnou oporu, jak několikrát po zásluze byl oceněn domácím i zahraničním tiskem. Želenského tvůrčí síla a talent obsáhly všechny obory herecké: od mladých milovníků k charakterním rolím v repertoaru klasickém a moderní tvorby, od Shakespeara přes Viktora Huga k Ibsenovi, Hauptmannovi, Sudermannovi a j. Je úžasno sledovati pestrý kalejdoskop jeho rolí: Faust, Theseus, Napoleon, Horatio, Výrava, Kavalír, Rippafratta, císař Zikmund, Hjalmar, Budil, Antonio, Kochan, biskup Dobiáš z Bechyně, Myrtillos, mistr Ivo, don Luis, Jagoš, Dobeš, Schlinder, Othello, Pražský žid, Ota z Lósů, Hippolit, Maciowski, Karel IV., Prokop, Nathan, Elis, Student Jan, Douša a j. v. Těmto i mnohým jiným postavám dropůčil Želenský skvělou životnost, vyzrálou bohatou zkušeností, pevné a výrazné rysy právě tak, jako obdivuhodnou účinnost a osobitost své individuality. Přední naši domácí autoři (Vrchlický, Jirásek, Šimáček, Svoboda, Mahen a j.) zvláštním uznáním a lichotivými

Karel Želenský jako P. Antonín v Mahenově „Mrtvém moři“

K. Želenský jako hrábě z Northumberlandu v Shakespearově „Jindřichu IV.“

Divadelní skandál v Paříži

Pařížská Comédie Française oslavuje každoročně památku Molièrových narozenin představením „Zdravého nemocného“, v jehož závěrečném aktu (Arganova promoce) přicházejí pravidelně na scénu všichni herci, pensionovaní i aktivní, kladou k Molièrovu poprsí palmu a usedají. Je již skorem tradicí, že při této příležitosti může obecenstvo vyjádřit vůči každému herci svoje sympatie, nebo lehkým pisknutím opak. Letošní představení však vybočilo při příchodu doyena Silvaina z obvyklých mezí v hledištích zněly všemožné zvuky. Výkřiky a hluk dostupoval vrcholu, když Sylvain pohaněn odcházel s jeviště. V tom okamžiku pochopili ostatní herci, že v nejstarším herci Comédie duchovně vůdci franc. Národního divadla byla uražena a pohaněna čest a umění všech,

obrátili se proto k obecenstvu zády a odešli se scény. Spuštěním opony hluk stoupal a tu ředitel Fabre po chvíli vyhledal Silvaina i ostatní a představení bylo přece jen dohráno. Tím způsobem zachováno nejen právo umělců na ohrazení se proti potupě jejich stavu, ale zachováno tak stejné právo obecenstva. — Je trochu nepřírozený a brutální zvyk, kterým dovoluje se tupit a plovat na ty, kteří řadu let svým uměním pracovali k většímu rozmachu divadelní kultury. Cranval v Comédii napsal, že při boksérských zápasech, je-li hráč unaven, nebo padl-li v nemilost, obecenstvo prostým mlčením projevuje svůj poměr k zápasníku. A v divadle jsou lidé pomalu horší, než v zápasnické aréně...

ej.

přípisy děkovali Želenskému za výborné propracování postav svých her, jež tak zdařile ztělesnil na scéně. Mimo scénu divadelní ukázal se Želenský i jako populární autor veseloher, lidových her a pohádkových féerií pro dětský svět divadelní: Pro Hřimalého napsal libreto Švanda dudák, pro Sudu U božích muk, pro Hrazdiru Poklad. Celovečerní jeho hry staly se repertoárními všech českých jevišť. Jsou to: Návrat, U Dušánků, Teta z Ruska, Tažní ptáci, Oasa, Strana bdělých, Pouť do Říma (veselohra, která v brzkou projde scénou Národního divadla v Praze), pro děti známá Pohádka o Kryšpínkovi a Pohádka o kocourovi. Cenné jsou i jeho překlady, trochelem přeložená Renaissance, sociální hra Bartoš Tuřanský, naturalistická Dáblíce a j. Knižně vydal také Mošnovy vzpomínky Jak jsem se měl na světě, I. a II. díl, Thalia a spol., Na křídlech Ikarových, Vrah, Vzpomínky herecké I. a II. díl, studii O herectví a hercích a v rukopise má další zajímavé memoary herecké. Jako zkušený režisér šel jistě a bezpečně od úspěchu k úspěchu a představení „Valdštynské šachty“ za jeho režie to znovu potvrdilo.

O dnešní umělecké výši Želenského s dostatek bylo psáno, denní tisk neskrblil nikterak uznáním velikých jeho zásluh o české divadelnictví, o organizaci hereckou i snah jeho na poli ochotnickém. Přátelský večer, pořádaný Pražským okrskem na jeho počest dne 26. ledna t. r., byl výrazem lásky ochotnictva k tomu, kdo s ním poctivě šel, pracoval s ním, své myšlenky mu tlumočil a nynějšího rozmachu Ustí. Matice Divadelního Ochotnictva Československého byl věrným napomahatelem.

Pro divadelní praksi

„Hvězda Táborů“, historická hra o 3 jedn. od Fr. Hermana, vyšla jako 9. číslo „Knihovny Matice Divadelní“. Byla již sehrána o 25letém jubileu Slánských ochotníků a počtena cenou při soutěži, vypsané tímto spolkem. Hra hodí se velmi dobře pro různé oslavy, navazující svým historickým prostředím na dobu Husovu a Žižkovu, a svou tendencí i k oslavám 28. října a 1. května. Nemá hrdin, historii ověřených, jejími hrdiny jsou malí lidé, kteří také trpěli, nenáviděli a milovali. Ačkoliv má hra 27 postav, možno ji provést i na malém jevišti s menším počtem osob, protože malé úlohy mohou být obsazeny jedním představitelem. Ani výprava neposkytuje zvláštních potíží. Pokoj u rychtáře Dobeše v I. aktu je zcela jednoduchý. Malé náměstí před hospodou Žejdlíkovou ve II. aktu lze upravit tak, že se budovy v levo a v pravo naznačí vchodem a oknem a v zadu se postaví zeď. III. akt má pouze hradební zeď, kolem níž se postaví stany a stromy. Nejvhodněji lze vše zařídit tak, že se použije neutrálního oblouku v popředí jeviště a v něm se umístí vchody bez dveří. Pak se mění pouze zadní dekorace, která budí co nejjednodušší. Ani pro komparsy II. a III. aktu není třeba mnoho lidí, protože mohou je představovat interpreti ostatních úloh, z nichž někteří jsou na scéně tak jako tak a ostatní je doplňují. Pokud se týká krojů a nábytku, vyhledá si je pozorný režisér v Lacinově kronice, kde nalezne podrobné a pěkné obrázky.

j. p.

Malíčkost — ale přece! (Napsal Jaroslav Pasovský.) Herecké umění směřuje k tomu, aby v diváku vzbudilo illusi. Dramatický umělec představuje dnes toho, zira onoho hrdinu. Divák, jemuž divadlo není každodenním chlebem, rád a ochotně se poddává klamu, že tam na jevišti nestojí pan X nebo Y, slečna M nebo N — nýbrž že je to skutečně Hamlet, Romeo s Julií, Libuše, Přemysl atd. Aby vyvolal tuto illusi, herec se maskuje, převléká, uzpůsobuje svůj postoj i svoji chůzi, mění hlas. Režie pak zasazuje herce do přiměřeného rámce, který má tuto illusi ještě umocnit.

Upravuje si masku a oblékáje kostym, musí herec dbát historické věrnosti, nebo aspoň pravděpodobnosti. To je pravidlo, obecně uznávané a vžitě tak, že by divák nestrpěl, aby se ho nedbalo. Dbá se ho naopak někdy až úzkostlivě, historická věrnost jde časem do nepatrných podrobností, v maskách herců jako by druhdy ožívaly portréty starých galerii (viz na př. postavy ze „Svaté Johanky“).

Jedna věc je při tom zajímavá. Malíčkost — ale přece! Snad jste si toho také někdy povšimli: Herec, který, nežli si nalíčil tvář a oblékl kostym, nesměl váhat svléci se sebe i prádlo, tento herec — nesňal své prsteny! Proč? Nedovedu si to dobře vysvětlit. Bojí se nechat je v šatně? Nechce je nechat doma? Chápu nanejvýše, že takový libivý tenorista se zlatem v hrdle chce se jím chlubit i na rukou. Vždyť když položí rozpláté prsty na prsa a zamačkuje své roztožené srdce vrtivým pohybem, démant na jeho prstenu blýská tak uchvatně, že až na druhé galerii z toho přecházejí oči! Ale co říci tomu, když Libuši hned od samého začátku opery svítí na prstě široký sňubní prsten, upozorňující diváka, že dáma, která zpívá Libuši, se nedávno provdala...

Herec, který usiluje zcela se přetvářet do postavy, kterou vytváří na scéně, odloží vše, co by jakkoliv mohlo porušit illusi divákovu. Tedy také sejme prsteny. Vždyť co znamenají ruce hercovy? Vedle tváře je to nejcenější jeho nástroj. Co všechno dovedou ruce povědět a vyhrát! Vzpomínáte, jak hrával rukama Vojan? Jak jsme se divávali na ty ruce! Jediné, co na nich svítilo, byl život, tvorba, umění. Ani jediný prsten. Vojan, tuším, ani mimo jeviště vůbec nenosil prstenů.

Nebo zůstaňme v dnešku. Neušly vaší pozornosti ruce Václava Vydry v posledních výjevech „Druhého břehu“? Více a více se v nich soustřeďuje hra až k závěrečné scéně, kdy z těchto sepiatých a třesoucích se rukou mohutněji a tajemněji než z čehokoliv jiného je téměř cítit van s onoho druhého břehu... Nedovedu si představit, že by se na těchto rukou mohl blyštět třebas i jen snubní kroužek. (Doktor Hron, otec dvou dětí, by jej přec mohl mít — bez újmy illuse.) Ale V. Vydra dal přednost rukám, úplně zbařeným všeho, co by rozptylovalo a rušilo.

Maličkost, jak vidět, není vždy maličkostí. A proto snad zaslouží, aby se o ní také jednou stala zmínka.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Starosta Ú. M. D. O. Č. před trestním soudem. Mezi výtkami proti p. Blahnikovi, jež vyšetřovala zvláštní komise, výk. výborem zvolená, uvedl starosta také to, co mu sdělil jistý vysoký úředník ministerstva Nár. obrany několik dní před ženevským sjezdem. Když se však starosta později přesvědčil, že mu toto sdělení onen úředník podsvědčí nechce, odvolal své sdělení jako neprokazatelné a to p. Blahnikovi písemně a na schůzi výk. výboru ústně. Pan Blahnik se tím však nespokojil a starostu zažaloval pro urážku na cti. Starosta, nemaje důkazů a dav slovo, že původce zprávy jmenovati nebude, musil přistoupiti na vyrovnání a podepsati soudcem diktované prohlášení, jež zní: „Obžalovaný dr. Fr. Herman prohlašuje, že nemůže vinit soukr. žalobce z jednání nečestného, které je předmětem této žaloby, totiž že soukromý žalobce při svém zájezdu do Ženevy jako delegát Ú. M. D. O. Č. v Praze vymáhal na ministerstvu Nár. obrany ještě zvláštní subvenci, ač od shora uvedené Matice dostal k tomu subvenci v obnosu Kč 2000.—. Dr. Fr. Herman prohlašuje, že žádá soukromého žalobce za prominutí a výrok tento odvolává. Zároveň se zavazuje, že na útratách práv. zastoupení soukr. žalobce zaplatí obnos 150 Kč“. Nato prohlásil soukr. žal. V. K. Blahnik, že žalobu běže zpět. Zaznamenáváme pro věčnou paměť.

Výkazy o činnosti za r. 1924 nutno zaslati nejdéle do konce února t. r. Jednoty, kterým nebyly doručeny příslušné dotazníky, dopište si o nové tiskopisy.

Z ústředí. Schůze výk. výb. 9. XI, 7.-XII. a 11.-I. projednávaly m. j. činnost mezinárodní (angl. asociace zve ústředí k výroč. shromáždění v září 1925, vyžádána inform. audience u ministra zahr., min. školství slíbilo podporu, zem. spr. výb. mor. žádost za subvenci na tyto úkoly zamítl z důvodů rozpočt., varšavský Svaz lid. div. navazuje styky a projevuje uznání naší činnosti) i vnitřně organizační (absolv. schůze okrsků Brněnského, Jičínského, Semitského u příležitosti 60 leti Spdo. tamže, v Hořovicích a Pardubicích) a kulturní (předn. a div. kursy v Novém Městě n. Met., Plzni, Náchodě, Vidni a Nēm. Brodě získání řady nových pracovníků pro „Matici Divadelní“). Vzata na vědomí výměna pozdravných telegramů mezi ústředím a sjezdem slovensk. ochotnictva v Turč. Sv. Martině a převzetí zastoupení Ú. M. D. O. Č. v Ú. S. O. D. p. Zd. Novákem z Vrútek. Zpráva o jednání prac. schůze Org. čl. herectva (deleg. ústř. taj. R. Weinert) stran divadelního zákona otřesena bude zvlášť. A rovněž statistika org. jednot za r. 1923 a zpráva o zvýšení ceny časopisu. Příspěvky na sjezd a jubil. podniky v r. 1926 mají býti účetně vedeny zvlášť a ukládány na knížku. Oznámení úmysl. náhod. okrsku Jiráskova vystoupiti z ústředí a utvořiti vlastní samostatnou župu, který teprve vážné výsledky svatováclavské schůze okrsk. delegátů zvrá-

Závěrečný
výjev v jedn.:

Ohlášení
právního
revisora

Čelné postavy
(od leva):

Sudí Ljapkin—
Tapkin
(VI. Majer)

Zemljanika,
dorozce dobroč. úst.
(Fr. Hlavatý)

Lukič Chlopov,
školsní dozorce
(Fr. Kovarík)

Spěkin, poštmistr
(A. Strnad)

Anna Andrejevna
(M. Prátková)

Marie Antonovna
(Růž. Šlemrová)

Městský hejtman
(Jar. Vojta - jurný)

N. V. Gogolův „Revisor“ za režie G. V. Strova ož moskevsk. Uměleckého divadla na scéně vinohradské

tily. Za účelem utužení organisace zaveden bude členský katastr. Zprávy o činnosti jednotlivých okrsků připojeny budou k výroční zprávě ústředí. Nové uspořádání Tylovy ústřední knihovny provede knihovní komise Pražského okrsku. Tento předloží návrhy na změnu okrsk. stanov. Větší část doby jednání zabrala však záležitost V. K. Blahnika, která nemohla zůstat bez povšimnutí, ale taktně až dosud našim tiskem nebyla uveřejněna a ani teď nelze jím její podstatu našemu členství sdělit z vážných důvodů. Výkonný výbor zvolil vyšetřující komisi ze zástupců venkovských okrsků pp. Hrdličky z Mostu, Maněny z Loun (jako předs.), Meirera z Plzně, Zahradníka z Prostějova a Figara, věci nijakž netangovaného, z Prahy, kterážto komise mohla právem skytati plných záruk nestrannosti úsudku i rozhodování. Jako referent pro event. dotazy fungoval v komisi ústř. tajemník R. Weirert. Vyšetřující komise zasedala po dvě neděle a vyžádala si i slyšení p. Blahnika. Na základě jejího nálezu, že „nebylo by rozumnou doporučovati p. V. K. Blahnika veřejně jako čelného činovníka

Ú. M. D. O. Č.“, jakož i přiznání výkonnému výboru, „aby z tohoto nálezu vyvodil důsledky dle stanov a organizačního řádu“, usneseno osmi hlasy z 15 vyzvatí V. K. Blahnika, „aby se vzdal čestného členství i všech svých funkcí v Ú. M. D. O. Č., včetně jejich organizačních složek“ s odůvodněním, že „další spolupráce s ním je uznána za nemožnou“. A ve smyslu dalšího usnesení (14 hlasy proti jednomu), aby, neodpoví-li p. Blahnik resignaci tohoto rozsahu do 14 dní, „byl zbaven svého čestného členství i všech funkcí v Ú. M. D. O. Č. v souhlase s předchozím usnesením“, presidium po uplynutí stanovené lhůty toto usnesení provedlo. — Přijaté spolky ve schůzi výkonného výboru 11.-1. 1925: Čsl. mlád. soc. v Bilině, „Sokol“ v Budiměřicích u Nymburka, Spdo. v Cejli u Pelhřimova, Sdruž. d. o. v Drahorazi p. Kopidlo, „Sokol“ v Dubném u Č. Budějovic, Akadem.-čten. jednota v Jičíně, „Sokol“ Kámen u Tábora. Spdo. „Havlíček“ v Kopidle u Plzně, Div. o. N. J. v Lednici na Mor., Spdo. v Meziříčí v Čech.

SLOVENSKÉ DIVADLO

J. K. M.

Pokusy o nové slovenské drama

(Dokončení)

Staršia slovenská dramatická tvorba bola prejavom vôle národa. Z tohoto stanoviska vychodili jej tlumočníci a z tohoto stanoviska treba ju i chápať. Ovzdušie národného individualizmu, potlačovaného nielen vládnuou mocou, ale i maďarskou kultúrou, žiadalo prirodzene vnášanie národného života tam, kde by ho každý, a menovite príslušník národa videl. Tým mala byť podporovaná uvedomelosť národná a koncentrovanie síl pre kultúrny odpor proti neslovenským, maďarským prvkom. Aký div, že potom na formu a umeleckú vytríbenosť často sa zabúdalo? Nápor celého slov. života niesol sa k jedinému cieľu: kultúrnej a politickej slobode. — Dnes pravda úloha slovenskej dramatickej tvorby je iná. Chaos, ktorý v každom obore literárneho života na Slovensku nastal, je toho dôkazom. Niektorí autori starší zamkli, podajedi tvoria ďalej, vytrhujúc zo slovenského dávnejšieho života obdobia, ktorých momenty psychologické i národné spracovávajú v dramatoch. Pravda, niektorí už prv snažili sa hlboko načrieť do duše nášho človeka — na pr. Jozef Gregor-Tajovský, ktorého jubileum nedávno bolo slávené —, avšak bolo ich málo, ako vôbec našich tvoriacich ľudí. Po prevrate prišiel básnik Rázus so svojim dramatom „Hanou“, ktoré však formove nevyhovovalo, a po ňom Vladimír Hurban Vladimírov (V. H. V.) so svojimi „Závejami“. Ten istý v Slovenských Pohľadoch uverejňoval ďalšiu svoju hru „S. O. S.“ a má pripravený nový kus „Homo sapiens“ z ľudského praveku. A nedávno na slovenských javištiach objavila sa hra K. F. Urbanoviča „Poklesky“, znamenajúca snahy o slovenské spoločenské drama. — Ťažko by sa dalo tvrdiť, že len tieto a vôbec nové hry sú reprodukované na našich javištách. Menšie divadelné (prirodzene ochotnícke) spoločnosti, či krúžky vracajú sa k starším hrám, v ktorých kde-tu skutočný dramatický prvok je veľmi slabý, stále divadlo bratislavské a nedávno založené východoslovenské v Košiciach musia zas vyberať kusy umelecky cenné a pre obecenstvo lákavé. Menším javiskám sú nové hry ťažko prístupné, často technicky vôbec nepredstaviteľné, stále divadlá musia zas hľadiť na svoju úroveň, rozumie sa i na finančný zisk. Ačkoľvek v repertoári Slov. Nár. Div. v Bratislave videli sme a vidíme slov. dramata a hry, jednako vieme, že skutočne nové moderné slov. drama ešte len príjde. — Literárne dosiaľ známe plody dramatické na Slovensku, prinášajú živelnú túhu vybfdnúť zo starých koľají literárnych. Celý prerod v literatúre slovenskej znamená pre dramatikú nový život, nový svet, nové ovzdušie. Od citového pojatia slovenského ovzdušia prichádza sa k reálnemu pojímaniu sociálneho a národného života vôbec, od formovej nevytríbenosti aspoň k snahám o moderné spracovanie toho, čo náš život poskytuje. A od človeka vedie cesta k ľudskosti a sledovaniu dynamiky života všetkých kultúrnych národov.

Doposiaľ vydané, alebo predstavené diela, vytvorené v posledných 4—5 rokoch nesporne prinášajú slovenskej scéne novú vzpruhu a zachraňujú ju pred stálym predstavovaním prekladov z cudzích literatúr i pred siahnutím k nevytríbeným dielam staršej domácej literatúry. Jednako však je týchto plodov málo a súbehy literárne, v ktorých i dramatická literatúra je obsažená, sú obýčajne v tomto obore bezvýsledné buď pre nedostatok diel, alebo bezhodnotnosť. Slovenské javište však stále čaká a nesporne sa i dočká rozmachu dobove vyspelej dramatickej literatúry.

„Československé Divadlo“ je orgánom Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Od pov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 28. února 1925

Sešit 3

V Praze dne 28. února 1925

On revient toujours à ses premières amours — Vždycky se vracíme k svým prvním láskám, nejen v životě, ale i v divadle, v jeho repertoaru, neboť i v těch nejvýbojnějších a hodnotných novinkách zasteskne se časem po staromodních hrách, rádi sáhneme po chlebu, jsme-li přesyceni kaviárem a ústřicemi. A třebaže v tomto životním koloběhu má všechno vymezenou dobu trvání, jsou přece jen věci hodnoty trvalé i v době nejrelativnější relativity, což potvrzuje pravidlo o pomíjejcnosti všech věcí. A kdož ví, jest-li která z dnešních oslňujících hvězd vydrží svítit tak dlouho, jako, nu řekněme třeba Antigona. Umělecké vedení Národního divadla — a nejen tohoto, ale i jiných divadel, třeba berlinských, neboť, odtud zdá se, že vyjde příští Mesidš — vrací se také k prvním svým láskám, a když je chce vyjádřit, jak říká, v nejjivější a nejmodernější formě, často se ohlíží nazpět a vrací se, ať již vědomě nebo kajicně, k Sofokleovi, Shakespearovi, Moliérovi, Marlowovi a nyní i k věcem sice novodobým, k Rostandovi, jehož hry nabývají přichuti stáří, protože výboj posledních pěti let byl příliš prudký a náhlý, překvapující, rozvířil kolem horký vítr, jenž odvál rázem, co bylo zatuchlé, zvětralé a vyčichlé, a pod nánošem romantismu objevil věcnou pravdu lidství. Klasické hry, antikvity objevují se znovu živceci, teplé. A Rostand je pro nás dvojnásob klasický, jednak tím, že ožívuje v Cyrano dobu molièrovskou a jednak stal se klasickým typičností svého hrdiny. Bohatstvím slova, komplikovaností svého reka, v němž je tolik různých složek, celou atmosférou své síly, její hybností a vzruchem bude pro každé období dramaturgie a režie lákavým problémem a ti nejmodernější režiséři i ti, pro něž budou dnešní nejmodernější překonaným stanoviskem, naleznou v něm vždycky nějakou složku, na níž vybudují nového Cyrana, nového člověka. Za doby Seiferta paradoval Cyrano krasořečnickým výkonem, melodie versů triumfovala, za Vojana objevil se Cyrano jako člověk a filosof a jeho následovníci Nový a Jičínský šli již ve stopách Vojanových, doplňujíce jen ze svých individualit podrobnosti, zůstávající však v zajištění romantismu a fanfaronství, jež zdůrazněno jako hlavní složka. Pro dnešní režii jest úkol asi jinde, nikoli jen ve vnější formě výpravy, ale jde jí patrně o to, aby pronikla jeho romantismem a fanfaronstvím k věčně mladému problému lásky, k Cyranovi, jenž není pouze hrdinou slov a fleuretu, ale hrdinou v sebezapírání a odřikání, hrdinou přátelství a lásky, hrdinou, kterého neporazí nepochopená a neviděná láska, ale pro nějž jest podnětem k činům.

Zajímavé je, že i vinohradské divadlo chystalo se vypravit Cyrana. V překladu Jahnově. Nelze říci, že by překlad tento nemohl být lepší, ale nesporno jest, že překlad Vrchlického má svou tradici, generace let 90tých uměla celé partie paměti, a třebaže má jisté nedostatky — jež jednoduchou revisí lze velmi snadno opravit — není třeba překladu nového, aspoň ne tak nutně, aby dvě divadla hrála touž hru a každé v jiném překladu*). Byla by to snad výzva k zápasu o prvenství obou divadel, zápasu, v němž měřili by své síly překladatel, interpret i režisér, zápasu, na nějž bylo by možno býti zvědavým a jenž, konal-li by se ve znamení umění, byl by divadelní událostí prvního řádu. Jenže — jak oznamují buletiny vinohradského divadla — ze zápasu prozatím sejde. S nezakrytou výčitkou, nebo aspoň s výčitkou špatně utajenou, oznamuje z čista jasna správa vinohradského divadla, že odkládá provedení Cyrana na dobu příhodnější, aniž nějak přerušuje práce přípravné a dosti pokročilé. Ach, tyto buletiny! Pokud vím, nebylo na Vinohradech pro Cyrana ještě ani hnuť praktikáblem, a ty přípravy se týkaly asi odkladu. Takto nám zkazit radost je přece jen zlomyslností**).

R.

*) Divadlo Národní ani by nedovolilo hrát jinému pražskému divadlu hru ve vlastním překladu. — **) Radost p. čtenáři zkažena nebude, ježto Cyrano na Vinohradech se přece studuje a oznamován je mezi nejbližšími novinkami. (Pozn. red.)

Herectví Karla Želenského

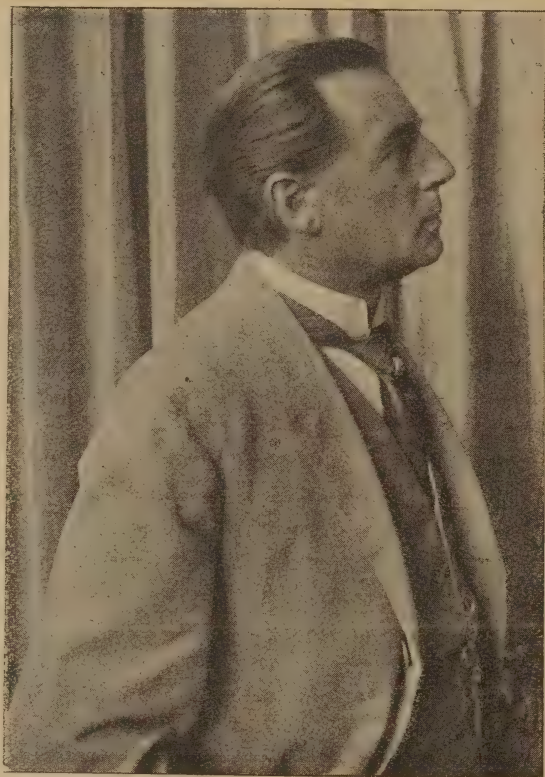
Dramaturgická studie

V úvodu své knížky „Umělci v županu“ dokazuje Želenský, že s hercem během jeho herecké činnosti nastává velká změna, že se mění celá jeho povaha. Dochází k přesvědčení, že všechna tato hnutí jeho mysli nejsou následkem slabosti jeho duše, neboť jeho duše jest silná. Na sebenepatrnější pokyn vůle hercovy duše, praví dále, poslouchá okamžitě každý úd, všechny smysly, každý záhyb obličeje, každý záchvěv nervů; poručí-li, usmívá se tvář blaženým pocitem, anebo obestře se smutkem, herci zjasní se zrak, nebo se zaleje slzami. Želenský podává tu velmi prostě definici hercova talentu a zamlčuje toliko, že hnutí hercovy duše, jeho psychické vzrušení vyvoláno jest hercovou fantasií. Tyto zevnější známky psychického vzrušení nastávají ovšem u herce, jehož fantasmie má schopnost, takové hnutí mysli vzbuditi, tedy vzbuditi dojem radosti, žalu atd. na hercově těle. Želenský mluvil patrně o sobě, o svém umění a mluvil snad také o jiných dobrých hercích, jimž příroda tento talent dala. Duše takovýchto herců podléhá činnosti jejich fantasmie, podléhá těm kterým změnám, které pak způsobují příslušné změny na hercově těle.

Sledujeme-li uměleckou tvorbu Želen-

covy základem jeho tvorby. — Želenský nemusí litovati, že uposlechl vnitřního svého hlasu a věnoval se divadlu, jeť jeho umění plně oceněno. Národnímu divadlu dostalo se osobou Želenského zvláštního, často hledaného representanta osob vznešených, jehož na příklad městské divadlo na Král. Vinohradech, které s Národním divadlem tak skvěle zápolí a často je i předčí, nyní nemá. Na jevišti vinohradského divadla bývají charakterní úlohy, představující muže vznešeného světa, svěřovány Strnadovi. Ale v jeho herecké tvorbě jest příliš mnoho chladu, není tu toho klidného a důstojného držení těla, jaké nalézáme u Želenského, mírného gesta, volné mluvy, v nichž jest přece jen cit a život. Také tento zevnější důstojný a vznešený klid Želenského jest obrazem jeho psychického hnutí, jehož hledati musíme v jeho fantasii. V tom záleží právě jeho talent, že dovede vyvolati zvláštní klid své psyche a obraz jeho přenášeti na své nervy a svalstvo. Než nemůžeme přehlížeti, že k dosažení toho napomáhají mu velmi značnou měrou jeho vlastnosti fysické, zejména pyšné držení těla a hlava, hrdě vztýčená. Jeho vysoká a štíhlá postava, stále ještě velmi hezký obličej s orličím nosem a ohnivýma očima, jež ovládá zdrželivý klid, jeho plný hlas, jenž vyvíjí sice značnou sílu a dovede vytrvati, ale tembru poněkud zastřeného s nosovým nádechem, určily celou bytost Želenského pro úlohy charakterní osob vyšších společenských tříd. Připouštím, že Želenský mohl v době svého mládí hráti úlohy milenců nebo hrdin, leč na jevišti Národního divadla viděli jsme v něm jen herce charakterních úloh, případně také úloh otcovských.

Obrazy dlouhé řady postav vryly se v paměť diváků v té podobě, jak je vytvořil Želenský. Uvádím na příklad jeho dvořana v Jiráskově „Lucerně“, hraběte De Guiche

ského, vidíme hned, že jeho fysické schopnosti odpovídají zejména úlohám určitého druhu, s nimiž se kryje jeho individuální bytost. Úmyslně nemluví tu o hercově oboru, jak se užívalo dříve ve smyslu jakési činnosti živnostenské a řemeslné. Ještě v polovici minulého století dělily se úlohy milovníků na milence prvního, druhého a třetího stupně, na obor mladistvých a starších milenců, dělil se obor úloh charakterních na hrdiny, charaktery a intrikány, divadelní ředitelé angažovali herce pro obor jemné, nebo hrubě komický. Doba dnešní nazírá na herecký výkon jako na tvorbu uměleckou, v níž však ovšem i nadále zůstanou fysické vlastnosti her-

Smí býti dramatik kritikem?

Svaz berlínských dramatiků zabýval se nedávno otázkou, zda je možno, aby divadelní referent byl v obchodním spojení s divadlem, jehož představení kritizuje. Návrh, aby bylo usneseno nepřipustiti podobný stav, nesetkal se s plným úspěchem, ale bylo rozhodnuto, že členové svazu mohou referovati o představeních pouze těch divadel, jimž nezadali svých dramatických prací k provedení. Toto rozhodnutí berlínského svazu je i pro nás zajímavé, a to tím spíše, že také někteří naši dramatikové jsou zároveň divadelními referenty. V Berlíně a snad i konečně jinde mají však pro toto zásadní rozhodnutí více důvodů, nežli u nás, a jsou nuceni k paralysování špatných vlivů stavěti předpisy pro ty, pro které neznamená skorem nic umělecká i osobní čest. Naše poměry jsou užší, což však neznamená, že jsou dokonalejší, ale mají více skutečného a opravdového uměleckého rytmu, více soucítění a žhavosti k divadlu, nežli v zmaterializovaném a spekulantském velkoměstě pochybně poválečné morálky, kde v změti a chaosu zapadne již ten či onen případ. Vzrůst této neseriosnosti berlínských dramatiků nebo slabá důvěra v morální sílu některých je podkladem k cit. usnesení, jež je smutným dokumentem pro kulturní pracovníky. Odtud tedy vynořuje se otázka, zda tedy smí býti dramatik kritikem: Uvážíme-li, že pro refe-

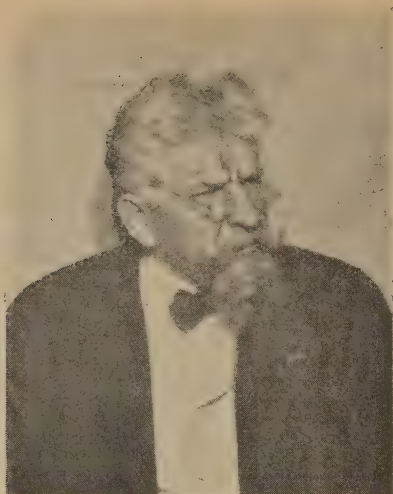
rentskou činnost rozhodují se z větší části literáti, že této, ne zrovna vědně práci podřizují se osoby s určitými básnickými a dramatickými schopnostmi, bylo by opravdu pochybné tyto intelektuály, shrnující v sobě tak významné prvky, odsouditi k rozhodnutí pro jednu alternativu, neboť v takovém případě není vyloučeno, že divadlo ztratilo by třeba nejednoho kritika pozoruhodných kvalit nebo slibného aneb dokonce i čelného dramatika. Dramatik jako kritik má k divadlu intensivnější poměr, je rytmicky spjat s jeho kultem a má hlubší a ostřejší postřeh. Jeho umělecká síla zároveň tvoří a postupuje hrou, v níž jeho duše i zrak odhaluje více, nežli třeba jinak dobrý kritik bez smyslu umělecké tvořivosti. Dramatik jako kritik je citlivějším, úzkostlivějším pozorovatelem, volnějším a účinnějším vykladačem, jehož předností je vždy umělecky vyvinutá a činorodá vnitřní síla. S dramatiky jako kritikou setkáváme se skorem u všech národů s vyspělou divadelní kulturou. Jich úsudek je právě pozoruhodnější, nežli úsudek kritika-teoretika, pracujícího více vědecky a podle zákonných formulí, než s uměleckým citem. S rozhodnutím berlínského Dramatického svazu nelze proto souhlasiti, ale je vhodno připomenouti si jím význam dramatika jako kritika.

Em. Janský.

(Cyran de Bergerac), lorda Cavershama (Ideální manžel), Dona Sallusta de Bazan (Ruy Blas), jeho barona v komedii „Se srdcem divno hrát“. Jaký to šlechtic tento baron, jenž dbá svého úřadu, vážnosti svého šatu, jest přesvědčen, že vše nejlepším způsobem zařídil, aby Perdican a Camilla byli manželi, svým neúspěchem jest úplně bezradný a v rozechvění se dlouho přemáhá, nežli řekne paní Pluche! Jest to skutečný šlechtic, uvyklý poroučeti, jenž jest přesvědčen, že ovládá své okolí, zatím však od něho ve svých skutecích závisí. Ve hrách Shakespearových připadla Želenskému mnohá úloha vznešených osob, již vtiskl ráz své individuální bytosti tou měrou, jak mu k tomu přispěl jeho temperament. Držení těla, gesto, postoj a všechna jeho postava. Uvádím jen jeho Leonata (Mnoho povyku pro nic), prince marockého (Benátský kupec), Cominia (Coriolan), Glósteru (Král Lear), Buckinghamu (Richard III.). V jeho rukou zaujímala postava Buckinghamu místo, které jí náleží, vynikajícího velmože královského rodu, zobrazujícího držením těla, zdržlivým gestem, klidným, téměř chladným výrazem obličeje hrabivého a ctižádostivého pokrytce, ale zároveň slepý nástroj Richarda III. Fysické vlastnosti Želenského byly mu zde opravdovým základem jeho tvorby. Úloha jeho Buckinghamu mně vždy připomíná Želenského v úloze hraběte Palena, vojenského velitele petrohradského (Merežkovskij: Smrt cara Pavla I.). Tohoto Palena pokládám za jednu z nejkrásnějších jeho postav. Palenovi připadá důležitý úkol přesvědčiti cara Pavla I. o své věrnosti, ač jest hlavou spiknutí proti carovi. Úloha Palena vyžaduje kromě representativního zevnějšku nejen mužné rozvahy, nýbrž i zdánlivé přimosti, přesvědčivé věrnosti ve výrazu hlasu a v projevu citu. Ve scéně s carem Pavlem I. musí Palen ovládati text tak, aby mu slova plynula sama sebou, aby mohl do své přísahy věrnosti vložit duši a slovy, plnými citu, nedůvěřivého cara získati. Viděl jsem hru několikrát a musím říci, že vypracování tohoto dialogu pokládám za jedno z nejlepších na Národním divadle. Slova Palena-Želenského musila svým oduševněním přesvědčiti. Ba byl bych si přál, aby Palen-Želenský, povstáváje se země, alespoň nepatrným, ale ovšem jasným zábleskem svého nitra na svém obličeji byl odhalil divákům to, co se v jeho nitru skutečně dělo.

Zevnější obrysy postav Želenského jsou ostře narýsovány; obrazy jeho tvorby mají vždy určitou charakteristickou linii. Želenský neužívá pestrých barev, nepřepíná, nevynalézá křiklavých prostředků ku svým obrazům, kterými by obecenstvo oslnil. Přirovnal bych jeho postavy k obrazům starší malířské školy s jedinou základní barvou, na které nanáší pak několik jiných barev, jichž nezbytně potřebuje. Takovými jsou také postavy jeho ze tříd nižších. Jeho Krogstad v Ibsenově Noře v dialogu s Norou (1. jednání) stupňuje stále více napětí divákovo. Jako upír ovinuje Noru s cynickým klidem svými síťemi, nenecháváje nás od prvního okamžiku svého vstoupení již zevnějším svým vzezřením v pochybnostech, že nese rodině Helmerově zkázu.

Želenského Luka Lukič Chlopov, školní dozorce (Revisor) jest právě tak zajímavý, jako ministerský úředník Chartrain (Rozkošná příhoda) se svým velikým cvikem, sedícím uprostřed nosu, staromodním střihem šatu a svými nejistými pohyby ve společnosti vyšší

MUDr. Petrovský
(Vlad. Merhaut)

Horník
(Alex. Třebovský)

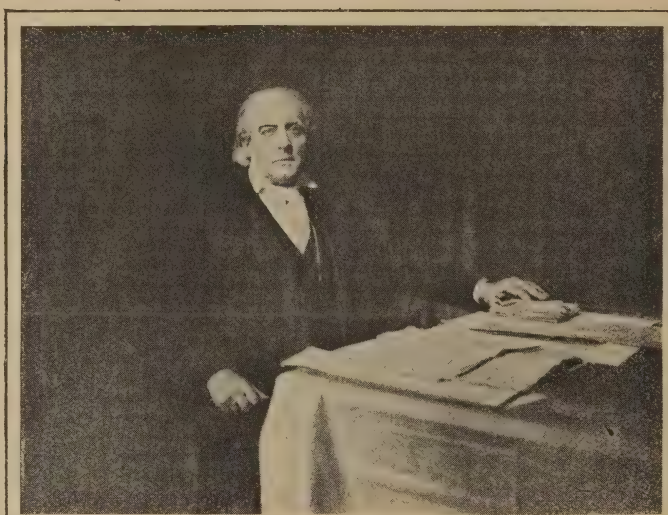
Lad.
Stroupežnický

Na
Valdštejnské
šachtě

Drama o 3 děj.

Režisér
K. Želenský

Vypravil
J. M. Gottlieb

Fabricius (K. Želenský)

Obnoveno
k počtě
šedesátin

Karla
Želenského

poprvé
28. ledna 1925
na Národ. div.
v Praze

Dlabač
(Fr. Roland)

Dělnice
(Anna Suchánková)

třídy. Jest nesporno, že tak zvané šarže skytají hercům nejširší pole k rozvinutí jejich umění, zvláště však možnost obestříti takovéto úlohy celou svojí individuální bytostí a jest tudíž i přirozeno, že je rádi hrávají i herci, jimž bývají svěřovány zpravidla úlohy nejpřednější. Není mně známo, vyvolit-li si Želenský sám úlohu Ondřeje Brtnického (Paní mincmistrová). Brtnický náleží sice také k šaržím, ale jsme vděčni Želenskému, že jej hraje, vyžaduje Brtnický dobrého mluvce vytrvalého hlasu, mocné fantasie, vroucího citu, konečně pak zvláštního umírnění, aby herec nekřičel a pohyby jeho zůstaly přirozenými.

Pokud se pamatují, šel Želenský v realistickém způsobu charakteristiky snad nejdále v úloze Lepica (Renard: Modlářka) jak mluvou, tak pohyby a držením těla, ale z mezí přirozenosti ani tu nevybočil.

Jest pravda, že tvorba hercova a její obrazy rychle pomíjejí, ale postavy Želenského jako jiných herců-umělců nepovznášejí nás jen na těch několik chvil ze všedního života, nýbrž zůstávají nám krásnou vzpomínkou navždy.

Klára Pražáková

Český přízvuk a — jeviště

Nauka o českém přízvuku na vědeckém základě — to jest disciplína, která by neměla chyběti v průpravě českého herce. Tak zvaný přirozený cit nemůže tu býti ani spolehlivým rádcem ani bezpečným vůdcem, prostě proto, že jest znásilňován rozmanitými vnějšími vlivy. Společenské styky od prvních dětských let a především ovšem škola, divadlo, přednášková síň, řečnická tribuna jsou místa, s nichž jsme infikováni špatným přízvukem právě tak snadno a nepozorovaně, jako tam může býti dotčen přirozený estetický nebo etický cit. Čím jest civilisovanější prostředí, v němž člověk vyrůstá, tím jest možnost infekce větší, ač ovšem zároveň se stupněm civilisace stoupá i schopnost infekci zdolávat. Jest třeba jenom tuto schopnost náležitě pěstiti. Divadlo mezi kulturními složkami, které působí na vývoj člověka, má význam mimořádný právě pro jakousi vnějškovou oslnivost, která strhuje k obdivu a napodobení. Abych se vrátila k přízvuku — divadlo se může lehce stát nejen semeništem falešného přízvukového zlovyku, nýbrž může jej i konservovati velmi tvrdošíjně.

Upozorňuji na jednu přízvukovou vadu, velmi rozšířenou na pražských jevištích. V cizích vlastních jménech (na př. řeckých a latinských) herec posouvá nesprávně přízvuk s první slabiky na druhou (třetí, čtvrtou), je-li tato dlouhá, na př. ve jméně Oinomaos klade hlavní přízvuk na dlouhou slabiku třetí. Ještě nepěknější jest, když se jedna z následujících slabik prodlouží uměle, aby na sebe přízvuk strhla (na př. Epáfos, ital. Cesáre). Vůbec pozoruji zálibu v libovolném prodlužování krátkých slabik v cizích slovech (na př. Hélas), anebo jsou-li vskutku dlouhé, v nemírném protahování dělek. Kdyby herec vyslovil jméno Drahomíra tak, že by třetí dlouhou slabiku nápadně protáhl a opatřil hlavním přízvukem, působilo by to komicky. Vysloví-li s touž manýrou cizí jméno Hippodamie, není to ani estetičtější ani omluvitelnější. Jest ku podivu, jak špatná výslovnost působí nepříznivě i na vnitřní obsah slova. Falešně umístěný přízvuk a délka propůjčují slovu dutý patos. Velmi nepěkně působí na jevišti, když výslovnost cizího vlastního jména kolísá v ústech různých interpretů, na př. většina vyslovuje správně Elektra s první slabikou přízvukovou a dlouhou, menšina anebo jeden klade v témž slově přízvuk na slabiku druhou a neprávem ji prodlužuje. O výslovnosti cizích vlastních jmen v každém kuse měli by býti herci předem shodně poučeni podle určitého principu, od něhož by se nesměli uchýliti.

Jiná chyba, které se herec nezřídka dopouští, se týká vedlejšího přízvuku. Zanedbává-li herec vedlejší přízvuk, oslabuje zřetelnost rytmu, ale není to nikdy chyba tak nápadná a rušivá, jako když vyráží přízvuk vedlejší buď stejně silně jako hlavní, anebo odstiňuje oba důrazy nedostatečně. Klade-li se na příklad stejně silný přízvuk na první a třetí slabiku čtyřslabičného slova, slovo se rozrazí na dvě části a z úst hercových vylétnou dvě torza (utě-šený). Ku podivu této chyby se dopouštějí nejčastěji právě nejlepší deklamatoři mezi našimi herci. Následek jest dojem afektované mluvy, která se jim vytýká, ačkoliv příčina jest vlastně jiná a odpomoc prajednoduchá: zeslabiti vedlejší přízvuk.

Teoretická znalost českého přízvuku na vědeckém základě není pro herce požadavkem papírovým, nýbrž prakticky a přímo technicky naléhavým. Proč na vědeckém základě? Poněvadž povrchní znalost by mohla natropiti mnoho zla, znásilňujíc přirozenou výslovnost bez znalosti nesčetných úchylek a složitých podmínek, za kterých k nim dochází. Poněvadž povrchní znalost není s to, aby našla hranici mezi faktem a sporným případem. Právě vyšlý spisek Fr. Trávníčka: Příspěvky k nauce o českém přízvuku (Spisy filos. fak. Masar. univ. v Brně 1924), který doplňuje, někdy polemicky, Královu Českou Prosodii (Svět. knih.

č. 716—719), ukazuje, kolik jest tu ještě kolísání. Pochybuji ovšem, že problém lze dořešiti bez pomoci experimentální fonetiky. Jde na př. o přízvukování pětislabičných slov. Král klade v nich vedlejší přízvuk na slabiku čtvrtou. Trávniček s výjimkou složených slov (jako červenobílý), která přízvukuje jako Král, klade vedlejší přízvuk na slabiku třetí a pátou. Král tedy vyslovuje „neobyčejný“ s vedlejším přízvukem na slabice —čej—, Trávniček na slabikách —by— a —ný—. Není pochyby o tom, že i temperament mluvčího má vliv na kladení přízvuku. Trávniček soudí na př., že dvojslabičné slovo před slovem, na němž jest důraz, nestává se zcela bezpřízvukným, nýbrž podržuje na prvé slabice vedlejší přízvuk. Proti tomu Král soudí, že přízvuk zcela ztrácí. Na př. ve větě „tedy pojďme“ slovo „tedy“ podle Krále vůbec přízvuku nemá, podle Trávnička má přízvuk vedlejší. Král, jehož způsob mluvy byl velmi důrazný a vzrušený (nikoliv afektočastěčně sám napovídá, je-li však metrum složitější, střídají-li se rozmanitá metra a zejména ovšem, užije-li básník volného verše, jest bezvadný a bezpečný přízvuk nezbytnou podmínkou, nemá-li se básníkovo slovo rozplynouti v hercových ústech v arytmičkový chaos.

Basista Karel Strakatý,

první pěvec národní hymny „Kde domov můj“ (jako slepý houslista Mareš v Tylově frašce „Fidlovačka aneb žádný hněv a žádná rvačka“ na divadle Stavovském dne 21. prosince 1834)

vaný), slovo, které nadto ještě mělo zvláštní důraz, vyslovil nepochybně s přízvukem tak zmocněným, že slovo předchozí bylo bezpřízvukné. Proti tomu mluví-li Trávniček, opatřuje, jako většina lidí, důrazné slovo přízvukem ne tak silným, aby v předchozím slově přízvuk zcela zmizel. Vedle temperamentu mluvčích spolupřihlazuje ovšem i rozpoložení mysli. Slova, vychrlená v hněvu, rozčilení, překvapení ztrácejí spíše vedlejší přízvuky, než slova, pronášená v klidném proudu vypravování, nebo líčení, nebo dokonce důrazná slova varovná, rozkaz, výzva atd.

Rytmičkový tok řeči vázané, je-li podmíněn jednoduchým stereotypním metrickým útvarům, správné přízvukování

P O D Č A R O U

Maria Lukášová

„Každý má svou pravdu“

(Dojmy z pařížského provedení)

Na maličkém náměstí, kudy probíhá příkrá ulička Montmartru, mezi nebem a zemí visí divadélko Atelier. Mezi nebem — bílou vážnou basilikou, trčící do podzimního nebe — mezi zemí — křikem a shonem vnějších boulevardů, kde v boudách, obkličných Pařížany všeho druhu, za bítí zvonců a ran do bubnu možno spatřiti nejrozmanitější atrakce. Na náměstíčku je ticho, a ozářená okna divadélka svítí do šera.

Hle, kam zalétla Pirandellova Musa! Po „Šesti postavách“ — „Chacun sa véríté“, („Cosi è se vi pare — Jak se vám to zdá“), jež byla přijata neméně srdečně přesto, že není nouze ani o odpůrce, kteří svádějí slovní potyčky s přívrženci přímo při představení, ba kteří se neostýchají použití svých rukou a tváří svých protivníků na důkaz a obhájení svého přesvědčení.

Příznám se, že jsem vcházela do divadla nejen se zvědavostí, nýbrž i s trochou snad zcela neoprávněného pesimismu. Nezkłame „Chacun sa véríté“ představu o autoru, kterého jsem blíže neznala a o němž jsem si udělala určitou představu z pražského představení „Šesti postav“? Nezaněchá autor jiskřivé formy, do které odivá své myšlenky, či naopak nebude opakovati působivá místa a nezbaví se tak své originalnosti?

Je pravda, že „Cosi è se vi pare“ nikterak nezapře styl svého tvůrce, ba že je pokrevnou sestrou starších jeho prací, ale přece jaký rozdíl mezi jmenovanou hrou a „Šesti postavami“.

Právě tak, jako tam, je v „Chacun sa véríté“ dvojí svět, který je zcela odlišný, který se nikdy nemůže prostoupit, nikdy si nemůže porozumět a stojí proto tak daleko od sebe. Je to jakýsi abstrahovaný svět myšleného utrpení a hlubokého intelektuálního života, ba řekl bys vlastně svět pojmů a myšlenek, které jen náhodou byly vtěleny v lidskou podobu. A proti těmto skutečným postavám beze jména, téměř bez místa a bez času stojí malicherný, drobně vykreslený svět lidiček, barevných a životních, jež ve své domnělé povýšenosti chce porozumětí těm velkorysým, jednoduchým fantomům, chce je posoudit a rozsoudit. A tak zapomíná, že má co dělat s ideemi a ne lidmi, sobě rovnými, s ideemi, oděnými pouze v lidské roucho, stává se tento druhý svět jakýmsi divákem na jevišti, rozděluje divadlo, t. j. scénu a hlediště na tři kategorie a dává posluchači vládu nad dvěma zbývajících kategoriemi.

Ale žádný z obou světů není jednotný sám v sobě. A tak, zatím co jádrem jiných dramat je jeden ústřední konflikt, jsou v obou hrách Pirandellových vlastně konflikty dva: vnitřní konflikt světa myšlenkového a vnější konflikt obou světů mezi sebou, první podřazený druhému. V „Šesti postavách“ reprezentuje právě oněch šest bezejmenných postav svět první, abstrahovaný proti konkrétnímu světu herců a hereček. V „Chacun sa véríté“ je to tajemná rodina Ponzova proti společnosti italského města. Ale co tvoří rozdíly obou her je, že v první padá na váhu vnitřní konflikt a vnější zatím ustupuje do pozadí, kdežto v druhé hře právě konflikt obou světů je nejzávažnější. Základní rozdíl tkví však spíše v předmětu obou rozepr.

V „Šesti postavách“ je to konflikt abstrahovaného rozvratu rodiny, se všemi bolestmi a utrpeními, z něho vyplývajících, které zároveň nutí k závěru, že vlastně

Školní případ pro cenzuru

Jakou škodu působí naše divadelní cenzura, bylo dokázáno při nedávném zákazu „Příštího Mesiáše“ i po úpravě, jež vylučovala jakékoli pobouření i těch nejzarytějších pseudomoralistů a pseudoeštétů. Novým dokladem špatné a chybně organizované funkce tohoto patriarchálního úřadu je fakt, že v pražském divadle „Rokoku“ hrají nyní „Tragedii korunního prince Rudolfa“, hru, u níž třeba připustíme, že nemá vysloveně reakčních úmyslů, ale že nemá ani toho nejmenšího uměleckého odůvodnění a svým motivem je kýčem, nechutnou a zbytečnou reminiscencí. Třebaže podle censurního ustanovení nelze dosti dobře zprovodit takovou „hru“ se světa, není-li sama

a její děj protizákonný, přec měla být vykázána s dnešního jeviště jako paskvil nejhorší kvality. Je-li možno, aby pro potlačení umělecké myšlenky našel se paragraf, je také jisté možno najítí určité ustanovení pro zákaz podobného repertoaru, který hoví snad mentalitě některých kruhů, ale při tom ohlupuje a zeslabuje vkus obecnstva a jehož senační choutky podobného rázu nutno regulovat. Dovede-li pražská cenzura přes protesty umělecké obce zakázat po stránce umělecké pozoruhodnou hru, má také najítí prostředky v takovém případě, kde je její pravomoci nejvíce třeba.

ej.

Jan Grmela

Max Reinhardt

Veliký německý režisér po přestávce vrátil se opět k umělecké práci. Víme, co znamenal Reinhardt pro německé divadlo, které vytvořil v typ. Vliv jeho však neomezoval se pouze na německá jeviště, nýbrž působil i daleko za hranice, na př. na našeho dra K. H. Hilara. Max Reinhardt byl modlou, tvůrcem nového, průbojcem, nadšeně vítaným.

A dnes? —

Vrátil se. Vybudoval si i pro sebe nové divadlo na Kurfürstendammu v Berlíně, které se jmenuje „Komedia“. Reinhardt režíroval několik kusů, mezi nimiž i Shawovu „Svatou Janu“, u nás tak oblíbenou — a tento veliký režisér z k l a m a l všechny své přátele. Nepřinesl ničeho nového, nehledá, nemá průbojné síly — stojí.

Co byl Max Reinhardt před desíti léty, kdy Reinhardtovo divadlo bylo mocí, kdy vyvolal novou epochu v německém divadelnictví? Mezi dobou tehdejší a dneškem leží celý vývoj. Dnes nepůsobí davové scény, umění, stupňované v revoltu, scény, malířsky citěné a postavené. Zdá se, jako by Reinhardtovi chyběla znalost požadavků dneška, zintenzívnění výrazu.

Zklamání jest tak veliké, že jen tím můžeme si vysvětliti mlčení tisku, který snad z útrpnosti nad tragikou velkého umělce mlčí, nebo z devotnosti. Tím však mu neposlouží.

tento neurčitý, nereelní svět je pravým lidským světem a že žijící lidé blednou a rozpadávají se na nehybné loutky a neživou stafáž, neschopnou porozumění. Rozpor v rodině Ponza, jenž by se snad na první zbežný pohled zdál analogickým, je proti tomu jen záminkou k veliké, všeobecné ideí. ideí Pravdy. Tím se rozpadá „Šest postav“ na obratnou, vtipnou a řečnou i hlubokou hříčku, kterou je autor na konec přece jen nucen rozřešiti jakýmsi neurčitým závěrem, podobným snu, kdežto „Chacun sa véríté“ nastupuje právě místo symbolismu, snad symbolismu hodně odlišného, než jak jsme byli zvyklí vidat doposud, a to velkého symbolu Pravdy, i přes svou živou, ba někdy i lehce komickou nebo lépe řečeno ironickou formu. Ano, ironie je prostředkem k vyjádření, ironie a soucit zároveň.

Kromě dvou odlišných světů klade autor do „Chacun sa véríté“ ještě třetí element (Lamberto). Je to jakýsi prostředník mezi oběma světy. Odsuzuje zbytečné pachtění po Pravdě, již nelze nalézt; snaží se však přesto vypátrati příčinu rozkolu a tím se blíží světu vyššímu. Ale neschopen přemoci lidskou nemohoucnost, již podléhají všichni ostatní, setrvává ve světě nižším, nad propastí nevypátratelné Pravdy. Zároveň je tlumočnickem autorových myšlenek a názorů, vystupuje tím vlastně z rámce hry a stává se téměř průvodcem, vyprávěčem a hlasatelem celé pointy, že Pravdy vůbec nelze nalézt.

K tomuto cíli směřuje ostatně celý spád hry. A tak v největším napětí, když kýžené rozluštění jižjiž přichází v osobě jediné bytosti, která je schopna toto rozluštění podati, staví nás autor před pevně zavřené brány s tajemným nápisem: „Je suis telle que vous me croyez. — Jsem ta, za kterou mne pokládáte.“

Kde je tedy Pravda — na pravo, na levo? Eksistuje

vůbec? Či je skutečně jen y naší představě? Tropi si z nás autor žert, či pronáší hlubokou, ryzí pravdu? Či je syntesa jeho myšlení soustředěna pouze v ironickém, téměř dábském smíchu Lambertově?

Francouzská kritika přirovnávala Pirandellovo nazírání k obrazu v parabolickém zrcadle. A skutečně, v okamžiku, kdy Lamberto se snaží v první řadě poznat v zrcadle svůj obraz a svou duši, zdálo se, že paprsky zrcadla neodrážejí přímo, nýbrž že se rozlétají jako zpod čočky do nekonečna, že narážejí na své pouti na plochy jiných zrcadel, třístí se a uhýbají, jen náhodou se spojují v malých dorozuměních s letem sousedního paprsku, aby se rozletěly znovu na bludnou pouť prostorem, aby se staly nerozmotatelným labyrintem pro ostatní i pro sebe sama. — V témže okamžiku se rozevřely hlubiny lidského myšlení, lidských citů, celé lidské duše, otevřely se — aby zůstaly právě tak temnými a nevyzpytatelnými, jako byly dřív. A ten, kdo nepokládal hru Pirandellovu pouze za příjemné zabítí nedělního odpoledne, vycházel, nebo spíše vymotával se z divadla do uliček Montmartru jako do bludiště, tápaje kolem sebe, nevěře sobě ani ostatním a tázaje se, zdali Pravda, kterou pokládal za absolutní, není skutečně jen jeho pravdou.

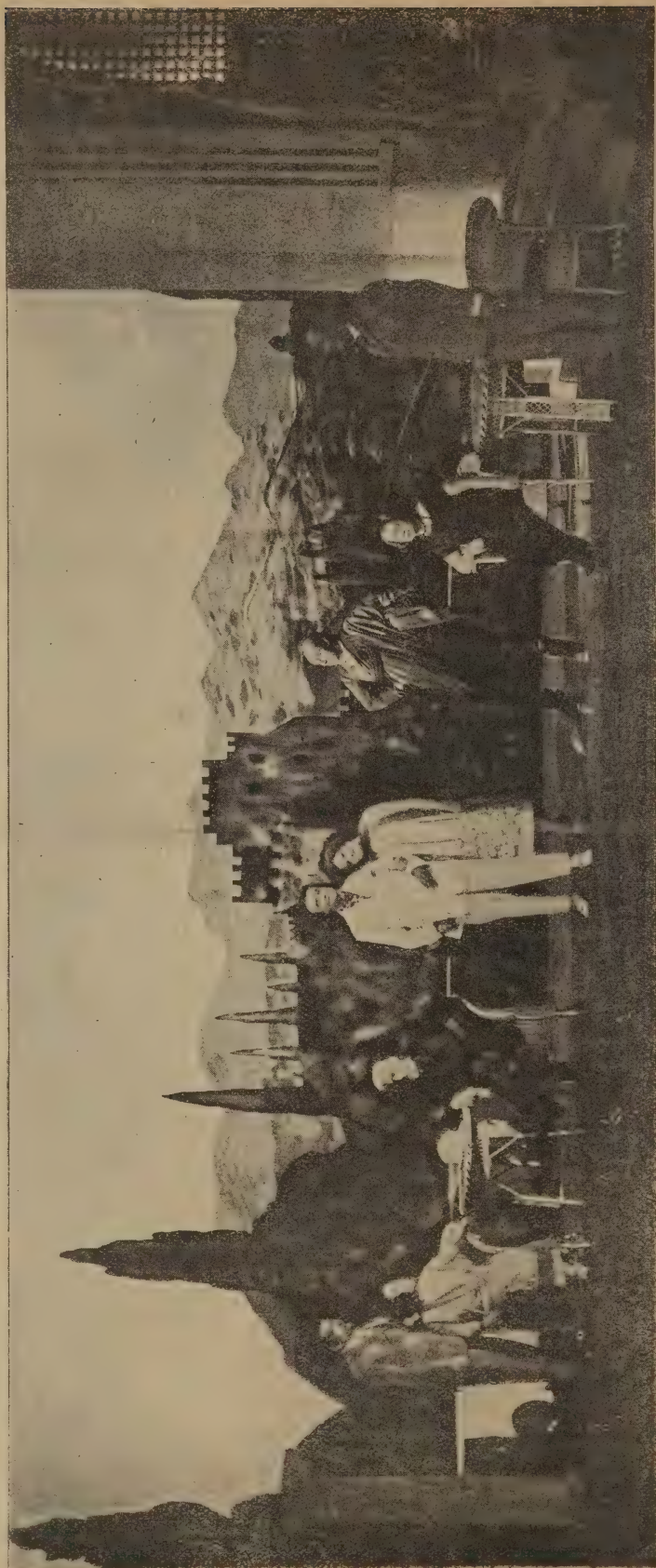
Hrálo se bystře a svěže. Oba světy se podstatně od sebe lišily; prvý svou bezprostřední živostí a lehkou komikou, druhý tajemnou, neproniknutelnou vážností a utrpením. Postavy byly v základu dobře načrtnuty, dobře propracovány. Ale většinou chybělo ono tajemné vnitřní plus, které dělalo tak krásnou hlavní představitelku rodiny Ponza, paní Frolu (Mme Dulluo), tuto temnou, hluboce trpící postavu matky s jemnými pohyby, ulekánými očima a smutným úsměvem kol stažených rtů, a které stavělo její výkon do první řady.

Zde jest na místě přímá kritika, bijící na poplach, a burcující k novému sbírání sil, k novému tvůrčímu rozmachu.

Max Reinhardt znovu se pokouší zmocnit se vedení něm. divadla, podaří se mu vytvořit nové, či jest to poslední napětí, které nutně vyvrcholí katastrofu velkého režiséra i německého divadla? Kdo to může říci?

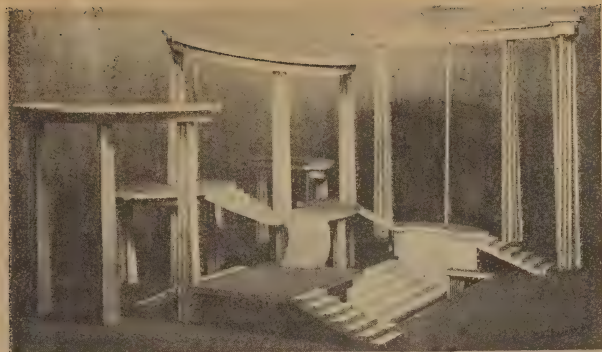
Reinhardt mimo vážných, přísných kritiků má i nadšené obdivovatele, svůj štáb lidí, kteří v jeho divadle „Komedii“ přímo šíří nadšením. Ovšem jeho divadlo hýří luksem, toaletami krásných žen, nádherou světél, divadelní illusí a jest tak na hony vzdáleno dnešního německého všedního života, že tvoří se mezi nimi nepřeklenutelná propast. Německo, lid trpí i přes zavedení zlaté měny bídou, je ožebračen; pro tento lid a z něho má růst umění nového Německa. A proto se nedivíme, když čteme v „8-Uhr-Abendblattu“ tato slova významného kritika Kurta Pinthuse:

„Když tento člověk, tak mocně oslavovaný, ke konci představení vyjde z korrektní uzavřenosti svého divadla, z této lesklé hry na Kurfürstendammu, kde auta, zbohatlíci a zchudlí, lampy a dělníci, vracející se z práce, nevěstky a žebráci skytají zcela jiný, živý obraz a z dále kol dokola hrozí nekonečná předměstí . . . nesplynou plápolající světla veleměsta k menetekel, které vás, ctěný Maxi Reinhardte, volá do přítomnosti a hrozivě ukazuje vám do budoucna?“

Závěrečný výjev IV. dějství G. B. Shawova „Člověka a nadčlověka“ na městské scéně vlnohr.

(rež. J. Bor. scén. hudba A. Podaševského, výpr. Jos. Weniga). Osoby (od leva): Malone ml. (A. Kandert), Violet (A. Iblová), John Tanner (K. Vávra), Anna Whitefeldová (O. Scheinplingová), Mendoza (B. Vrbský), pl. Whitefeldová (M. Plaková), Okt. Robinson (V. Repa). Foto Fr. Kutta, napr. IV.

Moskevské Umělecké divadlo: Aristofanova „Lysistrata“ (rež. Němirovič-Dančenko, dekor. Isák Rabinovič)

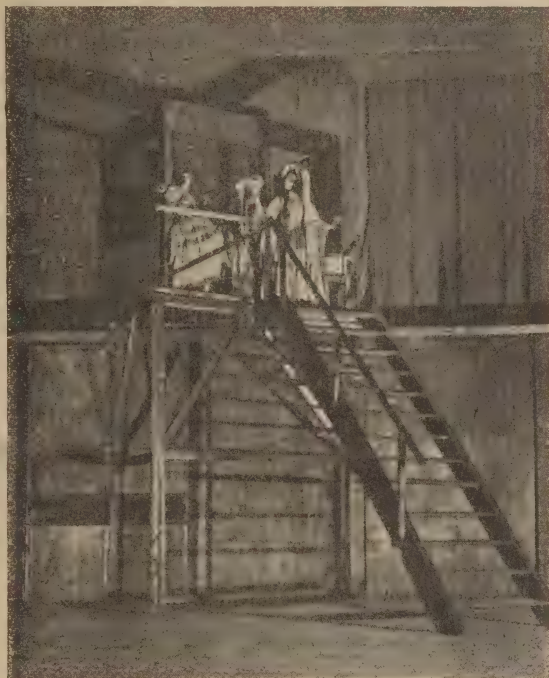
Max Reinhardt stojí oslepen ohromným děním světa, ustrnul, snad proto, že náhle opustil idylu rodinného života, klidné zátiší ve vídeňském Josefově. Snad se najde a jeho stará síla vzepne se k novému rozmachu nebo — katastrofě.

J. P.

Hlasy tisku o „Příštím Mesiáši“ a „Člověku a nadčlověku“

O H. Soumagnova „Příštího Mesiáše“†) vzplanul zuřivý boj, který pouze dokázal, že nejsme u nás ještě tak vyspělí, abychom snesli kritiku všech náboženských systémů. A konec konců celá hra při všem respektu k jejím přednostem za to nestála, ne, že se o ní tak horlivě diskutovalo, ale že se diskutovalo takovým způsobem, který, jak velmi výstižně pravi J. Kudiček v „Tribuně“, bude hanbou našich kulturních poměrů, bude-li ze Soumagna veliký básník. Hra, jež je dramatickým pamfletem, nemá tendence protináboženské, je to hledání boha a jestliže autor na konec jakž takž přiznává příští mesiášství opilému Kellersteinovi jakožto zástupci židovstva, nevyplývá z toho po předcházejícím, že jím židovstvo bude. Tribuna celou věc posuzuje filosoficky a dochází k závěru, že Soumagnovo dílo je dramatický pamflet a nikoli filosofická diskuse, že je vidinou, příznakem. Že je autor krajně upřímný, že mluví pravdu všemi prostředky: výsměchem, kritikou, zlobou, jedem,

†) „Příští Mesiáš“, metafysická groteska o 5 obrazech. Naps. H. Soumagne. Přel. V. Říha. Režie K. Dostála, výpr. A. Heythuma. Premiera 1. ledna 1925 v Nář. divadle.

Divadlo Revoluce (pro polit. hry; býv. Internacionální): Ostrovskij „Výnosné místo, (scéna představuje pokoj chudého úředníka; rež. Vsevolod Meierchold)

nerozčiloval! — Rudé Právo nazývá jej pamfletem vtipným, vkusným, obratně zdramatisovaným, vypraveným nejnovější zbrojí z arsenálu moderní divadelní techniky, která místo starých rekvizit srdce a citu chopila se mozku. Výpravu a režii velmi pochvaluje. Právo Lidu vytýká a zcela právem — proto vlastně vznikl odpor v hledišti — že Heythum nevhodně scenoval parodovaná božstva, režie také přeháněla, ale chválí závěrečnou scénu, signál trosečníku, ono S. O. S. (Save our souls, Spaste naše duše). Národní Listy však resolutně odsuzují tuto

Divadlo Meiercholda „Zon“ (býv. Variété): Crommelynckův „Velkolepý parohač“ (za rež. Meiercholda)

hru, Soumagne jím není dost hlubokým filosofem ani básníkem, aby zmohl látku tak visionářsky rozmáchlou, aby za rozříštěnou starou formu dal nový řád ducha a nový rytmus lidského nitra. Groteska tato má prý frivolní pošklebek nad věcmi, bolestně vážnými a krutými, a má blízko k nestrvitelnému dryáčnictví. Přiznává jí přece technickou zajímavost, ale k modernímu dramatu je třeba také myslitele a básníka. Po stránce herecké a režijní bylo to prý z nejkrásnějších představení sezony. Jinak celou hru nazývají ideovou slátaninou. Také N. Politika hru odsuzuje. Listy strany lidové rozhořčeně ji odmítají.

Shawova komedie „Člověk a nadčlověk“^{*)}, známá již z knižních vydání v „Knihovně dobrých autorů“, byla očekávána s jistým napětím od velké obce Shawových ctitelů, jimž tento povýšený, všemu se usmívající starý pán imponuje právě svou povýšeností a tím, že pozoruje lidi, události a příběhy pod zorným úhlem věčnosti. V „Člověku a nadčlověku“ zle pouchal muže, učinil je prostě hříčkou žen, vyslovil se, že žena dostane toho, koho chce, a skutečně muži — ti jsou dnes pravým opakem Don Juanů — kroutí se v jejich zajetí jako úhoři, ale nevykroutí se. Takový Jan Tanner — zbytek Don Juana Tenoria — objeví se nakonec jako obyčejný křikloun a chvástal, objeví se jako mluvkva a šedivý teoretik o všech sociálních a pohlavních poměrech, když padne do náruči Anně, která ho chtěla a proto musila dostat, zatím co odmítnutý Oktavius jde psát senti mentální verše. Briskní výrok Shawův „musíš to snést jako muž, i když cítíš jako osel“ je hluboce pravdivý, posmívá se těm, kteří svou mužnou energii vybíjejí v sentimentalitách, zatím co ženy směřují vypočítavě k svému cíli, jako Violet i Anna. Denní tisk i obecenstvo přijalo tuto komedii velmi přívětivě. Venkov chválí příjemný večer ve vinohradském divadle, ačkoliv uvádí také, že všechny Shawovy hry nepřekážají věčnosti, obviňuje autora, že se chová příliš ležerně k podstatě dramatiky, spokojuje se hrou svého vtípu, jemného a ironického, ale nebije se nijak za důsledky. Chválí režii Borovu, p. Vávru, sl. Scheinpflugovu, p. Štěpánka. Rudé Právo hledá filosofické elementy, nalézajíc je v hlavním motivu hry, životní síle, v Tannerovi vidí vtělení filosofického vědomí života, v Anně vtělení plodnosti. Provedení a režii velmi chválí. České Slovo příliš vysoko nehodnotí tuto hru, poukazuje na mnohomluvnost autora, neboť když ze záplavy povídání vyloupne se vlastně komedie, je to pouhé nic. Ale přiznává mu přednost, že vyzdvihl tu životní sílu, jakou nosí v sobě jeho lidé, jejich bystrost, prozíravost, vtíp, kteří dovedou všechno uchopit, rozřešit a všemu čelit a jeho dvojice mohou se vdávat a ženit s předpoklady, že zplodí nadčlověka, kterého ztělesňují v sobě samých statečným, hravým a osvěcivým důvtipem, vítězím nad těžkostmi. Provedení i režii velmi chválí. Právo lidu analyzuje hru ze stanoviska filosofie našeho věku, poukazuje na to, že dnešní filosofie, ať již běží o automobil, nebo o pacifismus či diskuse manželské nebo socialistické, dala za pravdu Shawovým předpovědím, třebaže byly učiněny již bezmála před 25 lety. Muž je tu tvor pasivní pudovosti, síly života, odtud ta hluboká a bolestná filosofie problému manželství; odtud překvapivé a pravdivé přehodnocení, podle něhož pověst t. zv. donjuanství je výtvozem bájevě schopnosti žen, které volají „pusť mne“, chtějí-li být objímány pevněji a dohonivše muže, jenž před nimi ujel do hor, stěžují si na jeho útočnost — naše pohádka o čertu a Káče —, poukazuje tu na vývojovou teorii lidí, kteří směřují k vyššímu stupni, jemuž náruživost a pudkost bude dětskou nemocí. Provedení s výhradou, že hercům není dána žádoucí diferenciace pro temné podmalování Sh. filosofie, chválí: p. Vávru, Olgu Scheinpflugovou, Iblvou, Kovaříka, Vojtu, jež nazývá vážnými spojení zasloužené režie Borovy. Národní Politika spatřuje v této hře bohoupustý výsměch lásce, manželství i Nietzscheovu nadčlověctví, chválí velmi režii i provedení. Čsl. Republika není nikterak nadšena Shawovou hrou, přiznává, že pobaví, ale praví, že je v ní mnoho vtípu, ale málo člověka, jeho postavy jsou manekýni, na něž navléká zářivá roucha svého vtípu a svých názorů žáka Darwinova. Režii i provedení velmi chválí. Národní Listy v článku „Rub dona Juana“ vymezují pojem dona Juana XVI. stol. Moliérova a Mozartova a dona Juana XX. stol. Shawova, který romantického rozkošníka mění v anarchistu a reakcionáře a donu Annu v úskočnou Annu Whitefieldovou, a jejich poměr mění obráceně. Z dona Juana místo lovce stává se zvěř. Uznává však, že tato hra pod veselým povrchem zaměstnává se problémem velmi závažným: zápasem mužství a ženství, principu revoluce svobody individua s brutálním zákonem přírody. Připomíná, že problém erotiky je značně zjednodušen, je zbaven veškeré romantiky, veškeré vášnivosti a všeho transcendentálního, že je proměněn v jakýsi kolektivní pud sebezáchovy, jehož silou žena stává se nástrojem přírody a muž nástrojem ženy. Velmi chválí v provedení p. Vávru, sl. Scheinpflugovou již vytýká přílišné uplatňování nohou, chválí jakožto výrazný výkon p. Štěpánka, Řepu, Vrbského, režii Borovu a výpravu Wenigovu.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznaménává Vojta Š. Táborský

Leden**)

20. 1785, před 140 lety byl učiněn po nezdařených dvou českých představeních v divadle v Kotcích (1771) přičiněním bratří Thamů, Stacha, Dlabače, Zímy a jiných vlastenců nový pokus s českými divadelními představeními a to v divadle Nosticově (postaveném v l. 1783—1784, nyní Stavovském), kde v té době byl ředitelem upřímný Čech Frant. Bulla, artistický správce vlašské společnosti Bondiniho, který měl divadlo to najato. Sestrán byl poprvé Stephaniho „Odběhlec z lásky synovské“ v překladě K. Bully, bratra ředitelova. Hra byla opakována. Druhou hrou byl „Žebravý student“, pak „Štěpán Fédinger aneb Sedlská vojna“ (od Weidmanna, přel. V. Tham). Radost z úspěchu byla veliká (byly vydány oslavné básně Thamů a Stacha), ale zato vzbudil Bulla zášť německých herců i nevoli Němců vůbec, takže bylo mu vzdání se ředitelství. Leč i nástupce jeho Höpfler byl nucen uspořádati občas nějaké české představení, avšak bez zdaru, neboť za takových okolností (dávány špatné překlady špatných německých her a pod.) nemohlo se českým představením dařiti. A v té době právě jeví se první snaha po osamo-

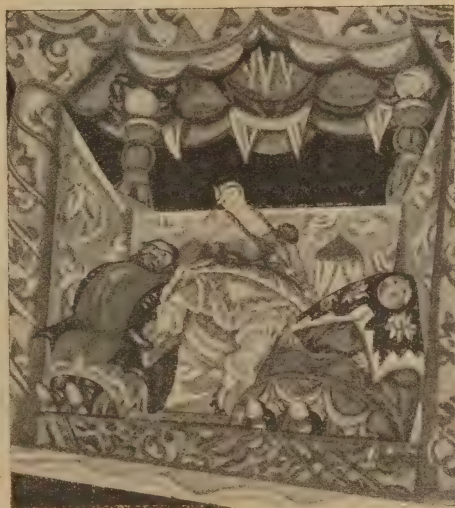
*) „Člověk a nadčlověk“. kom. o 4 děj. Napsal G. B. Shaw, přel. J. Schulz, scén. hudba Al. Podaševského, rež. J. Bora, výpr. J. Weniga. Poprvé 16. ledna 1925 na Vinohradech. — **) Viz též sešit 1. a 2.

statně českého divadla, neboť tato okolnost přinutila české nadšence bratry Thamy, Stacha, Šedivého, Majobera, Tandlera, Štvána a Zimu, že podali žádost císaři Josefu II. za povolení nového divadla, v němž by se hrálo střídavě česky a německy. A tak došlo r. 1786, po vyhovění této žádosti, k postavení primitivní, dřevěné, zevnitř slámou a plátnem vyčalouněné budovy t. zv. „Boudy“ na Koňském trhu, nyní Václavském náměstí. Češi měli své samostatné divadlo a zejména své vlastní privilegium, od německého úplně neodvislé. V čele podniku byli vedle jmenovaných literátů, kteří také jako herci-ochotníci spoluúčinkovali, herci z povolání: Antony, Séve, Kerner a Zappe. Divadlo bylo zahájeno 8. července 1786 liflandovou hrou „Vděčnost a láska k vlasti“ v překladě M. Štvána. Po dalších představeních a po opakování hry „Sedlské buřičství v Čechách“ od Stíny byla rozdávána oslavná „báseň“ od pověstného perníkářského tovaryše Václava Melezýnka. „Bouda“ byla zbořena koncem r. 1789.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 15. ledna do 15. února. Národ. divadlo v činohře mělo 30. ledna premiérou Pirandellovu komedii „Každý má svou pravdu“ a 11. února Sofoklovu „Antigonu“, opakovalo Gera, Vinici Páně, Bílou Horu, Romea a Julii, Svatou Janu, k šedesátinám Karla Zelenského „Na Valdštejnské šachtě“, Radúze a Mahulenu, Roz košnou příhodu, Čitru; v opeře hrálo: Psohlavce, Tajemství, Z pohádky do pohádky, Ilseino srdce, Lo engrina, V studni, Královnu Ioutek, Pád Arkuna, Spící krasavici, Štědrý večer, Rusalku, Fidelia, Louskáčka, Tristana a Isoldu, Prodanou nevěstu, Šárku, Rigoletto. Dvě vdovy, Šeherezádu. — Stav. div. v činohře: Vinice Páně, Peg mého srdce, Svatá Jana, Turcaret-Mercadet, Druhý břeh, Rozkošná příhoda, Na Valdštejnské šachtě, Slaměný klobouk, Klarína; v opeře: Hubička, V studni, Královna Ioutek, Bohéma, Prodaná nevěsta, Dvě vdovy, Šeherezáda, Eva, Psohlavci, Bílá paní, Figarova svatba, Sedlák kavalír, Don Juan, Zedník a zámečník, Hoffmannovy povídky. — Vinohr. div. mělo novinky: „Psnace“, islandské drama od Sigurjónssona, Šrámkův „Soud“ a Birabeauův „Svatební vínek“; mimo to hrálo: Člověk a nadčlověk, Revisor, Sen noci svatojanské, Jos. Kaj. Tyl. Devátá louka, Lucerna, Strakonický dudák, Věc Makropulos. — Švandovo divadlo: Falešná kočička, Perníková chaloupka, Velkokněžna a číšník, Velbloud uchem jehly, Věle milovaný Celimaire, Kocour v botách, Když krále vyženou (poprvé 24. ledna), Osmá žena Modrovousova, Krakonoš, Kurník, Král Nikolo, Celibát, Poctivý obchod, Krakonoš, Farář a jeho kostelník, Naši furianti, Sedm havranů, Žena, kterou jsi mu dal. — Urania: Druhá manželka, Strašný osud sirotka, Svatba v Kaani Galilejské, Hraběnka Marica, Praha vzhůru nohama, Hadrian z Řimsu, Bajadera, Poctivý Matěj, Prstýnec (poprvé 23. ledna), Paleček a Zlatovláska, Vdavky Nanynky Kulichovy, Tajná láska (poprvé 25. ledna), Kominík, V mládeneckém pokoji, Psohlavci, Zvířátka a Petrovští, Choulolistivá zpráva, V náručí žen je život krásný jen, Za českým granátem, Chudý kejklíř, Popelka, Ve strážním domku, Princ Pappenheim, Polská krev, Její Veličenstvo Mimi, Majitel

K inscenačním ukázkám z ruských novodětých divadel v Moskvě

Umělecký kabaret „Netotýr“: Scena z baletu „Kátěnka“ (rež. Baljev, insc. Sudějkin)

huti, Z pohádky do pohádky. Holandská ženuška. — Tylovo divadlo v Nuslích: Román děvčete z fabriky, Jan za chrtu dán, Výlet p. Broučka do republiky, V mládeneckém pokoji, Čácorka, Dobrodinci lidstva, Dům u tří děvčátek, Sněhurka a 7 trpaslíků, Děvče z předměstí, Pražské švadlenky, Narcis, Krásná mamá, Jindra, Honza u krále, Malá hřišnice, Zahrejte mi do ouška, Madame Pompadour, Jindra, hraběnka Ostrovinová, Babička Krásná Lida, Druhá manželka, Perníková chaloupka, Paleček. — „Svornost“ v Bubenči: Kocour v botách, Pražské švadlenky, Dáma s kameliemi, Sirotek v Radhošti, Kráska ze Šumavy, Osudný manévry. — Adria od 1. ledna do 1. února hrála: Překvapení v posteli, Švejk se vrací k batalionu, Dábel, Čokoládová princezna, Milion a zlodějna, Zápas Faunů. — Komedie: Slušnost, 500 Kč + šunka = 0, Ta-ta, Mne

z toho bytu nedostanete, Milenka p. ministra, Modrý dábel, Zrovna jako na brabence leze láska na Ference, Nezmar šedivý, Lékařem snadno a rychle, Večery na posteli, Muž, který redigoval hospodářský list, Maison Grünwald, U baru, Láhvíčka lásky, Nesahejte Ferencovi na zoubek, Arsen Lupin. — Rokoko: Z Prahy do Bratislavy za 365 dní, Burianův zdravý nemocný, Štědrý večer, Kulisy duše, Korunní princ Rudolf. — Variété hraje stále Co máme rádi. — Aréna na Smíchově: Jak je vám Pražáci, Rozpustilá Lola, Ono to klouže, Podzimní manévry. J. p.

Marie Procházková-Malá f. České herecké umění ztratilo jeden ze vzácných, uměleckých a svérázných svých ženských zjevů, které byly ozdobou našich venkovských divadel, úmrtím pí Marie Procházkové-Malé. Je to bolestná zpráva, která neočekávaně přišla z Českých Budějovic a proto tím bolestnější, že přišla tak záhy. Vidíme stále před sebou její majestátní postavu, slyšíme její jímavý a zvukný hlas, vidíme planoucí oko, plné lesku a vzpomínáme všech těch vzácných rolí a svérázných typů, které vytvořila. Její velké, krásné umění a její zjev bez divadelního efektu ukazoval vždy umělkyni velikého hereckého posvěcení, dramatického výrazu a charakterisční síly, v čemž byla nenahraditelná a je dnes nezapomenutelná. Její úlohy měly vždy mimořádnou účinnost,

vyšokou interpretační potenci. Tak znal ji celý náš český venkov, neboť prošla se svým uměním Brno, Plzeň, České Budějovice, pohostinsky hrála na Národním divadle v Praze, myslila, že zakotví v lidovém divadle v Nuslicích, ale nebylo jí přáno dožítí svých posledních snů v srdci divadelní Prahy. V Brně na její umění nejvíce vzpomenu. V stručném nekrologu uvedli tu, že Procházková-Malá byla tragédkou vynikajících hereckých a uměleckých kvalit a starší Brián se pamatují na její skvělé výkony ve Starém divadle. Byla vysoké postavy, skvělého zjevu a její pronikavé a originální pojetí každé role lákalo tehdy do českého divadla nejenom české, ale i německé brněnské obecnstvo, ba i německé novináře. Když na začátku let devadesátých hrála v Praze v Švandově divadle, vzbudila její hra pozornost v pražské společnosti a kritice a k jejímu vstupu na scénu pražského Národního divadla nedošlo jenom proto, že Národní divadlo mělo právě tehdy hrdinný obor dámský obsazen skvělými umělkyněmi s Otilií Skleňákovou-Malou v čele. Byla členem brněnského Národního divadla již r. 1884 za ředitelství Pištěkova. Její muž, režisér Malý, přišel do Brna jako zástupce následujícího ředitele Švandy ze Semčic. U nás v Praze viděli jsme Procházkovou-Malou v bohaté galerii postav a rolí v Tylově divadle v Nuslicích, kam přišla, aby podpořila krásné úsilí řed. Langra o pevné zakotvení tohoto divadla. Mnoho tu vykonala od první své role v zahajovacím představení jako Ludmily, až opět k náhlému odchodu ven. Svého času byla též divadelní ředitelkou a i tu jsou mnohé vzpomínky na její pevné a energické vedení. Byla jednou z nejpopulárnějších hereckých sil, která dovedla vychovatí pěkný soubor herecký. Svou uměleckou dráhu zahájila na Smíchově, za řed. Pavla Švandy ze Semčic. Pak již otevřela se jí cesta po její nedostížné „Panně Orleanské“ nebo Cidlině v „Žižkově smrti“ a stoupala od role k roli. Později provdala se za pěvce Malého, byla u společnosti V. Budila, Švandy, Chmelenského, podnikla uměleckou pouť na slovanský jih do Splitu, hrála obětavě ve Vídni a zase jako prostá kočující herečka, ale vždy s uměleckým zanícením putovala a dobývala si český venkov. Její potulný život herecký měl mnoho bolestných stránek a kapitol . . . Ale v srdci jejím bylo vždy tolik lásky k českému divadlu, pro něž pracovala, žila a dala všechno. Škoda, že nebylo jí dopřáno zakotvit na velké, zemské scéně Národního divadla, kde jistě byla by ozdobou českého dramatického umění.

Jar. Borotinský.
Mikoláš Josef, jehož sedmdesátky vzpomněli jsme v minulém sešitě a jenž ještě 29. ledna vystoupil v Chrudimi u společnosti Burdovy v Schäferově veselohře „Pes a kočka“, zemřel 12. února v Táboře a pohřben na tamním novém hřbitově.

Syřínek František, jeden z nejstarších českých herců, dožil se 18. února osmdesátých narozenin. Jako 18letý synek pražského měšťana (* r. 1845) věnoval se dráze divadelní u Kramelovy společnosti, již později vystřídal Zöllnerovou a Pavla Švandy ze Semčic, hrál v arénách v Plzni, ve Pštrosce na Vino-

hradech a ponejvíce na Smíchově. R. 1894 pro nevyléčitelnou chorobu své choti odešel od divadla a vstoupil do služeb obce pražské jako revident plynoměru, pro své chatrné zdraví zažádal r. 1914 za pensionování a nyní tráví léta zaslouženého odpočinku ve Veltrubech u Kolína. —k—

Kovář Bohumil, režisér Švandova divadla na Smíchově, oslavil 13. února jubileum své 40leté divadelní činnosti, kteroužto dráhu nastoupil právě v tomto divadle r. 1885 u Pavla Švandy ze Semčic jako mladistvý adept, který během dvou let pod vedením J. Kubika, tehdejšího artistického správce divadla „U Libuše“, vyrostl ve výborného mladistvého komika. V zimních sezonách let 1892—1895 hrál s Pavlem Švandou v Plzni, v létě pak ve Smíchov-

ské aréně, kde v této době těšil se veliké oblibě jako cidič Čtyřočko v „Chudé holce“. R. 1896 přešel k Pištěkovi, s nímž prodělal v Brně období 1897/98. Když pak r. 1902 „Uranie“ (vzniknuvší na Výstavě architektů a inženýrů) zakotvila na nynějším svém místě pod vedením Družstva lidového divadla Uranie, byl Kovář mezi prvními, kdož z výstavy sem přešli. Nejen jako režisér znamenitý charakterní herec a oblíbený komik po plných 20 let sloužil tomuto divadlu, ale i jako ředitel po odchodu Štechové zde se uplatnil. Kovář je též již přes 30 let velmi agilním členem v Ú. J. Č. H., jejíž je t. č. místopředsdou. Při jubilejním představení na jeho počest uspořádaném v divadle „pod Kinskou zahradou“, hrál v Stroupežnického „Našich furiantech“ roli vysloužilce Bláhy. —á—

Z C I Z I N Y

Z jihoslovanských divadel. Národní divadlo v Záhřebu uvedlo na sklonku minulého roku na scénu premiiu dramatu „Boží člověk“ od Milána Begoviče, jež se setkala s pěkným úspěchem. — Znamý dramatik Branislav Nušić byl jmenován ředitelem Národního divadla v Sarajevu. Počal právě psáti novou komedii „Paní ministrová“. — V Mari-boru 25. prosince 1924 zemřel jeden z nejznámějších slovinských hudebních skladatelů Viktor Parma, dosáhnuv věku 66 let. Složil několik cenných oper

a operet a zasloužil se o rozvoj lublaňského Národního divadla. — Na scéně splitského Národního divadla bylo 30. pros. 1924 provedeno K. Čapka „R. U. R.“. — V řešení sociální otázky herectva v Jugoslavii byl učiněn důležitý krok. Ve smyslu úřednického zákona byli členové všech divadel zařazeni do jednotlivých platových tříd. Roztřídění uvedeno již ve skutek u členstva bělehradského a záhřebského divadla; tímto způsobem zabezpečuje se herectvu i starobní pojištění. J. K. S.

L I D O V Ě D I V A D E L N I C T V I

Pro divadelní praxi.

Literární problém v divadle. (Píše Em. Janský.) Se vši skromností chci podotknouti, že když jsem zde nedávno psal o divadelní ceduli, zmínil jsem se také o tom, jak je hezké, napiše-li se na zadní stranu programu pár slov o hře nebo o jejím autoru. Plodný rozhovor v Div. Matici přivádí mne opět k tomuto námětu, jehož propracování bylo by novým a krásným doplňkem snah po oživení a prohloubení amatérské práce. Ad rem.: Je-li snaha zušlechťovati obecnstvo, je-li realisován, zvláště na venkově, plán k užšímu styku širokých vrstev s kulturou starou i novou, je kromě pečlivého provedení hry povinností seznámiti diváky s jejím podkladem, prostředím, cílem, s jejím autorem. Není správné předpokládati u známějšího autora, nebo u často provozované hry, že všichni znají to, co je všeobecně známo. Mnohdy jen zcela nepatrná část má tyto předpokládané znalosti, další část jenom tuší, že je má, jiní opět nepřiznávají se k naprosté neznalosti a většina skutečně nemá ani ponětí o existenci autora, těch či oněch myšlenkových proudů. Chce-li řádný režisér, aby soubor pochopil role, správně a jistě vystihl jich charakter, sílu a pružnost, informuje své spolupracovníky o autoru a hře i každé jednotlivé postavě. Jinak setká se s menší či větší disharmonií, s nesprávným úhodem a rytmem. Skorem totéž opakuje se mnohdy ve větším měřítku v hledišti. Různé prvky různých elementů potřebují společného mocnítele, který zvyšuje a zesiluje jejich kvalitativní i kvantitativní hodnoty, znásobuje jejich schopnosti fikce a obhvacuje i spodní, ztájené proudy, které svádí v jediný, byť různě individuálně absorbovaný proud vjemový. Vjem. Slovo, které má býti duševním vodítkem, pojítkem a styčným bodem všech představ: Působit, byť jakýmikoliv uměleckými prostředky, k tomu, aby naše myšlenka byla pochopena, aby naše síla byla uchopena jinou a zpracována, zhodnocena. Nahmatat duši duši, nitrem nitro a slovem nová slova, třeba prostá, jednoduchá a slabá, ale dokazující, že cíl dosažen, že mozek oplodněn a rozvíjí se naší myšlenkou jako pérová spirála. K tomu v častých případech nestačí pouze hra, je třeba volnějšího a vzduchovějšího slova, oproštěného od určité vazby. Mám na mysli třeba některou antickou komedii či tragedii, která se hraje v prostředí ne právě akademicky vyspělém. Je proto třeba diváku objasnit několik slovy ducha oné doby, její rytmus, chvění a plání. Je nutno seznámiti ho skorem po domácku, populárně a obsažně s podstatnými rysy celé práce i každé postavy. A nyní si představuji provedení některé z nejnovějších dramatických prací, třeba od Šrámka, Wolкера, Blatného, Jeřábka, Konráda, Carca, Seconda, Golla atd., z nichž některé mají samy v sobě určitý program, reprezentují některou z nových směrnic a ideí. Tu je právě nejvíce znáti, jak je zapotřebí informovati širší vrstvy, aby ne až ze hry, ale již dříve seznaly centrum kladů neb negativních sil a měly možnost správného a rychlého názoru, možnost orientace s dosažitelnou přesností. Podle možnosti, buď na zadní straně programu, nebo, a to je lepší, účinnější, prostými slovy s jeviště, před oponou, před představením řekněte vždy, pokud jde o většího autora neb dobrou hru, co by podle vašeho názoru bylo nutno říci, aby herci našli již zpracované hlavy, mozky v kontaktu se svými. Taková informativní řeč nesmí býti dlouhá, aby neunavovala, tak 10 neb 15 minut. To postačí úplně. Informujte, ale nekritisujte hry, autora, neb toho či onoho myšlenkového proudu. Tím byste působili na kritického ducha diváků, nevyhnuli byste se event. zaujetí či nadchnutí, infikovali byste některým svým názor a potlačili byste již napřed rozvíti vlastního úsudku, který především je účelem informace. Jinde pak mohla by vzniknouti polemika, kdybyste à priori schvalovali nebo odsuzovali. Obsažnou informací docílíte se mnoho. Tím, že těch pár slov někde si ušetřili, připravili se mnohdy o pravý úspěch večera, neboť nenašlo se skutečného porozumění a veškeré úsilí, na hru vynaložené, zapadlo. Je proto důležitá tato činnost, pro herce, autora, hru i obecnstvo. Není také jednostranná, neboť ji otevíráte mnohdy široký kruh lidem, kteří by jinak ani neměli potuchy o té či oné literatuře, ani by neseznali řady autorů, jich práce a významu. Informativními přednáškami nejste pak šířiteli jen divadelní kultury, ale i literární, neboť mnozí autoři nejsou pouze dramatiky, ale také lyriky, epiky, romanopisci atd. Patříte na ten široký a zářivě jasný kruh? Cítíte vlastní sílu ze síly literatury, která se rozlétné i v nejprimitivnějším prostředí, uplatníte-li ji, oživíte-li ji? Nechci říci, že naše kraje jsou jí vzdáleny, ale mají namnoze jen jednu orientaci, jeden směr, jednu zálibu v autorech, dávno přežitých novými a svěžejšími, které zná velkoměsto i město, ale ne venkov! A teď se mnozí zeptají, kde vzít potřebný materiál, kde sehnati podrobnosti, údaje atd. atd. Ano, to je zejména tam, kde vlastní síly a prostředky nedostačují. Předpokládám, že mezi členy souboru najde se vždy alespoň jeden, který tyto věci ovládá. Ať je to profesor, učitel, doktor či bohoslovec, jistě, že sebemenší data má, nebo je sám

Divadlo a biograf v dnešním Rusku

Všeruský svaz pracovníků uměleckých měl v Moskvě zvláštní konferenci za účasti delegátů z Ukrajiny, Gruzie, Bílé Rusi, Uralu, ano i Turkestanu. Moskevská „Pravda“ v čís. 272 přinesla dosti obšírný referát o průběhu konference. Vysvitá z něho, že hlavní zájem věnován byl — krizi divadelnictví v Rusku. Krise spočívá v tom, že příjmy divadel všude silně upadají, zájmu o divadlo je málo. Největší vina je prý v tom, že vstupné do divadla je tak vysoké a stále se zvyšuje, až se stává nedostupným pro široké vrstvy. A proto bylo učeně usneseno, že „je nezbytno orientovat divadla na masové diváky,

organizované v odborových svazech“. A ve spojitosti s tím ovšem „třeba se starati o pořízení ideologicky cenného repertoaru“, o „přípravu kádrů nových herců“, o „plánovité vklínění divadla na vesnice, ve formách přístupných selskému obyvatelstvu“. Jak toho všeho docílit, ovšem konference nerozhodla, ale zato jednala hned nato — o rozšíření kinematografů, jakožto velmi účinného prostředku propagačního, a zase zvláště na vesnicích. A padlo dokonce slovo, že právě tak, jako vláda sovětská pečuje o zelektrizování celé říše, má se prý starati také o „zbiografisování všeho ruského venkova“. Č.

u jiných získá. Tam, kde vlastní pomoci není, obraťte se na Div. Matici přímo, nebo na Ústředí, které pomoci svých literárních spolupracovníků žádané dle možnosti opatří. Pro některé soubory je to nová činnost, velká, odpovědná a mohutná. Nelekejte se jí!

Uvažujte o všem, rozmyslete si vše, poopravte neb doplňte tento námět, ale jen přistupte neprodleně k jeho realizaci, která je dalším výbojem a průbojem, která přinese nejen bezprostřední zisk, ale i postupný a vzestupný ruch a nový život všem! Je to příležitost znovu prokázati kulturní čilost amatérského divadla, znovu dokázati jeho význam jako celku, který jde dál, přes hranice vědnosti a konvencí — k jasnému umění.

Ochotnické zprávy

Ústřední Jednota Divadelního Ochotnictva Čsl. v Plzni konala dne 1.-II. druhý sjezd, z jehož jednání bylo patrné, že toto ústředí překonalo již počáteční obtíže organizační a připravuje se k čilé práci ve prospěch lidového divadla dělnického. Jednota čítá celkem 120 jednot a odborů, rozdělených ve tři obvody. Z činnosti Ú. J. D. O. Č. zaznamenáváme: vydání seznamu vhodných her, vydání hry „Vzrůst“ a uspořádání 11 div. představení a 2 koncertů. Pochvalné zmínky zasluhuje činnost obvodu v Cukmantlu, který dle přednesené zprávy je hlavní oporou Ú. J. D. O. Č. Činnost Ú. J. D. O. Č. brzdí jediné nedostatky finančních prostředků, takže bylo nutno zvýšiti dosavadní členský příspěvek Kč 70— za jednotu na příspěvek Kč 3.60 ročně z každého člena jednoty. — e —

Pořádání divadelních představení. K dotazům o pořádání div. představení volnými sdruženími a dram. odbory upozorňujeme na výnos ministerstva vnitra č. 41.300/6 ai 1923, dle kterého bylo uloženo podřízeným úřadům, aby „dovolovaly pořádati divadelní představení výhradně jen kočovným společnostem, majícím koncise, a ochotnickým spolkům (neb dram. odborům), jejichž statuty, úředně schválené, toto právo v sobě zahrnují. Proto v základě nesmí býti dovoleno, aby pořádali div. představení jednotlivci, nemající koncise, anebo spolky, jež podle svých stanov nemají za účel pořádati divadelní představení, anebo volná sdružení osob, jež po právu vůbec neexistují a nemají tudíž ani způsobilosti pořádati div. představení“. — Pořádají-li v místech, kde stává řádný ochotnický spolek neb dram. odbor, div. představení i jiná volná sdružení neb odbory, jež nemají hrani divadla ve svých stanovách povoleno, stačí požádati příslušnou správu politickou, aby povolovala div. představení jen spolkům, které k tomu mají předepsanou způsobilost. Žádosti o povolení div. představení nutno podati 10 dní předem a nutno v ní uvést: 1. jméno a sídlo spolku (dram. odboru), 2. název hry a jméno spisovatele (autora), 3. den a hodinu, kdy bude hra hrána, 4. obec a místnost, kde bude hra sehrána, 5. uvést číslo výnosu, kterým byly statuty, zahrnující právo hrani divadla, schváleny. — ey.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Zájezdy ochotnických jednot. V poslední době množí se případy, kdy dramatické odbory a volná

sdružení, která namnoze svou činností znemožňují řádnou činnost ochotnických jednot a pověst o výkonnosti ochotnictva v místě zdiskreditovaly, povolávají k pořádání div. představení vyspělé ochotnické jednoty z okolí. Ú. M. D. O. Č. nestaví se sice zásadně proti těmto zájezdům, ba z ohledů uměleckých občas je i doporučuje, musí však upozorniti, že tyto zájezdy poškozují často místní ochotnické jednoty a jsou pořádky odpůrci ochotnictva jako vzdoropředstavení, aby poškodily oznamované představení místního och. spolku. Poněvadž však opakující se zájezdy do jednoho místa znemožňují činnost místního ochotnického spolku, ukládáme všem našim členům, aby před definitivním ujednáním každého zájezdu vyžádali si nejdrívě od příslušného okrsku nebo přímo ústředí dobrozdání. Okrsek neb Ú. M. D. O. Č. zjistí pak, zda v dotčeném místě není řádného ochotnického organizovaného spolku a zda zájezd nesleduje úmyslu poškoditi místní jednotu. Poněvadž tento postup bude chrániti všechny naše spolky před poškozováním z vlastních řad ochotnických, ukládáme okrskům a spolkům, aby tento postup přesně dodržovaly. F.

Kursy, přednášky a div. soutěže. Cyklus přednášek ve Vídni. Vyhovující opětnému přání jed. „Barák“ ve Vídni, uspořádala Matice Divadelní 1. a 2./II. 1925 vídeňské české větvi cyklus přednášek a to o režii a dějinách českého divadla (předn. V. Figar), o mimice (pí Běla Horská) a o chování se na jevišti (prof. Fr. Kocourek). — Režisérský kurs v Ústí n. Lab. projektuje na měsíc březen Ruthův okrsek. Přihlášky účastníků přijímá J. Novák, úředník České obchod. společnosti v Ústí n. Lab. — Soutěže Šmahova okrsku v Táboře 7. a 8.-XII. zúčastnily se jedn.: 1. Och. j. v Milevsku „Zkaženou krví“ (rež. P. Tvrdík, och.), 2. Dr. odb. j. „Komenský“ a Sokola v Choceradech „Mrtvou“ (rež. MUDr. Boh. Musil), 3. Jdo. Nový Etink „Zkaženou krví“ (rež. K. Pulpytel, pošt.), 4. Vzd. sp. Myslkovice dto. (rež. Jos. Votruba, kovář), 5. Jdo. Hory Ratibořské „Maloměst. tradicemi“ (rež. V. Menšík, uč.) a 6. Jedn. och. Sedlec-Prčice „Zkaženou krví“ (rež. A. Špaček, stav.). Nejvyšší počet bodů byl 12 a dosáhli jej po všech stránkách (volby kusu, deklamace, mimice, scén., celk. pojetí, souhry, mask. a kostym. i režie) choceradští (96 + rež. 12). Podle her při „Zkažené krvi“ docílili nejvyššího počtu bodů milevští (69), při „Maloměst. tradicích“ och. z Hor Ratibořských (55, tuto hru hráli sami. stejně jako choceradští „Mrtvou“). Nejmladší herce vyslaly Myslkovice (od 18 do 26 let).

Z ústředí. Nově přijaté jednoty ve schůzích výk. výboru 11.-I. (dokonč.) a 22.-II. 1925: Spdo. v Osvětimanech u Bzence, Div. sp. „Sv. Čech“ v Plzni, „Sokol“ Pec u Domažlicí N. J. P. Rožnov u Buděj., Barácnice sp. „Petr Guth“ na Smíchově, Spdo. „Tyl“ v Svatavě u Tábora, Odj. „Tyl“ v Třebíči. Vzděl. bes. „Palacký“ v Třebíči, Spdo. v Újezdě Ostrolově, p. Borovany, „Sokol“ v Újezdě u Domažlic, Sdruž. d. o. v Úžicích u Hory Kutné, Zřizenci čsl. drah v Horní Vsi u Chomutova, Spdo. Vernýřov, pp. Zbraslavice, Spdo. „Tyl“ ve Veselé, pp. Částrov, Studentská Scéna na Vinohradech, Dramatický o. „Vojan“ ve Vršovcích, Spdo. „Tyl“ v Záhornici, Sbor dobr. hasičů v Zdemyslicích, „Sokol“ v Žichlicích u Plzně a Div. bes. „Želenský“ na Žižkově; „Sokol“ a čt.-och. sp. „Vltava“ České Budějovice, O. s. „Libuše“ Černiny, p. Zbraslavice, Čten.-och.-sp. Lípa, pp. Něm. Brod, Org. čsl. social. Mělník, O. s. „Havlíček“ Měnik, pp. N. Bydžov, Beseda Obříství, „Sokol“ Pečky, O. čten. bes. Popovice, pp. Králův Dvůr, Krdo.

Karel Mušek (narozen 1.-I. 1867, zemřel 12. XI. 1924), člen a režisér činohry Národní div. v Praze, překl. Shawa, Syngeho, Galsworthyho a j. anglických dramatiků, do posledka náš literární spolupracovník.

Seloutky, pp. Určice na Mor., O.-vzděl. s. Struhý, pp. Vlkava, Podp. s. d. o. Štěpánice Dolní, pp. Jilemnice, Sdo. Turkovice, pp. Senohraby, „Sokol“ Vavřinec, pp. Cirkvice u Uhl. Janovic, I. o. j. „Vavřín“ Vinohrady, Dram. s. vzd. „Ludmil“ Vinohrady, „Vinohradský společenský klub“, Dram. o. čsl. strany lidové, Vrbno Suché a Dr. o. čten.-pěv. spolku „Křížkovský“ Vrbatky u Prostějova.

Z pražsk. okrsku. Okrsk. r. 3.-X. učinila důležitá rozhodnutí, aby záruku obvod. podniků přebíraly vždy přísl. jednoty obvodu, jakož i obvod. pokladníci jsou povinni čtvrtletně podávat zprávy okrskovému pokladníku, který je zařadí do pokladní zprávy okrskové. V dalších schůzích prac. a okrsk. r. usneseno pořádati v liknavých obvodech schůze, obeslané okrsk. referenty, a navázáno jednání s okrsky ve Slaném, Kladně, Berouně a Kostelci n. L. za účelem rozšíření Věstníku pražsk. okrsk. na středočeský ochotnický list. Plenární schůze okrsk. konána 23.-XI. za účasti 76 deleg. 42 jednot. Přednesena zpráva redakt. a stížnost administrátorova stran Věstníku, nastíněny (rež. Figarem) úkoly a význam režisérských rad v jed-

Karel Mušek v Mahenově „Mrtvém moři“

org. povinnosti z členského seznamu vyškrtuta.

Z okrsků v. nkovských. Šmahův okrsek v Táboře žádá pp. jednatele svých org. jednot, aby zaslali na adresu jedn. Jindř. Ryby v Táboře v nejbližších dnech statistický výkaz. Statistika neprovádí se pro zábavu, ale stane se po letech velice cenným dokladem práce jak jednotlivých spolků, tak i celku. Jednatelé, kteří by tuto povinnost nevykonali, nezavděčí se mnoho příštím ochotnickým generacím, které nenajdou dokladů o práci a úspěších svých předchůdců tam, kde by je mohla oceniti celá veřejnost. Jména liknavců budou otřesena v některém z příštích sešitů t. l. — Ladeckého okrsek v Mostě konal schůzi předs., jedn. a rež. 2.-XI. za účasti 28 deleg. 13 jedn. a řízení V. J. Hrdličky. Z okrsk. předs. „Dráteníčka“, proved. dr.-och. j. „Tyl“ v Čouši, zbylo čistých Kč 1409.06; měst. rada mostecká udělila okrsku subv. Kč 500.—. Projednány zprávy a oběžník ústř. výboru. Za účelem spolupráce ve věci ochotnické navázány budou styky s činiteli osvětových sborů: jde zejména o kritiku představení, aby byla výchovná a vzdělávací (účinkujícím doporučeno shromažďovati se po představení k rozhovoru o tomto představení). 9.-XI. měl sehráti spdo. „Neruda“ v Duchcově „Stilmonského starostu“ a 7.-XII. ledvický „Dalibor“ další předst. ve prospěch okrsku. Budou pořádaný okrsk. Šibřinky. — Ruthův okrsek v Ústí n. L. konal schůzi okrsk. r. 16.-XI., při níž konstatován nedostatek org. a kulturních pracovníků (dramaturg prof. Klabouch pro nedostatek času resignoval). Jednáno o zájezdů malostranského „Och. kroužku Národ. div.“ do Verneřic, jehož hrdý štít neodpovídá volbě ani úrovni provedené hry „Ve spárech rak. orla“. Okrsk. knihovna, stále doplňovaná, čítá 70 svazků, souběž v okrsku provedena bude na jaře. Mimoř. valná hrom. konána 21. XII. v Teplicích s programem změny § 8, 1. odst. stanov. — Macháčekův okrsek v Čes. Buděj. konal 30.-XI. ustav. schůzi obvodu ve Zlivi za četné účasti ochotn. spolků a dram. odb. míst. a okolních. Schůzi zahájil a řídil místopředs. vedoucí jedn. „Tyl“ ve Zlivi. Dějiny českého divadla vysvětlil v době promyšlené řeči prof. dr. Stejskal z Č. Budějovic. Část organizační podal a různé dotazy zodpověděl místopředs. Macháčkova okrsku B. Sutý. Provedeny volby obvodu Zlivského a volení funkcí náři, zaručující, že obvod bude řádně konati své povinnosti, zejména bude přihlížeti k tomu, aby spolky, které nejsou ještě organizovány, do org. naší se přihlášily. Předsjezdový divadelní a režisérský kurs pořádan letošního roku v březnu v sále rest. u Novotných, Lannova třída. Přednáší divadelní odborníci z Prahy a česko-budějovičtí. Mimo jiné

K. Mušek jako švec Habršperk (Stroupežnický „Naši furianti“)

získali jsme div. vlásenkáře a odborného uč. Č. Vojtu z Č. Budějovic. Každý posluchač kursu bude moci sám ličiti, ovšem svými ličidly. Honorář za celý kurs jest pro org. Kč 25—, pro neorg. Kč 30— za člena. Absolventi dřívějších div. kursů, kteří se vykážou vysvědčením, platí o Kč 10— méně. Přihlášky nutno dodatečně říditi na adresu: Sjezdová kancelář Macháčkova okrsku, jedn. B. Horka, Č. Budějovice, Lannova třída 37. K přihlášce nutno připojit zálohu Kč 10—, ježto mnohé přihlášené jednoty se nedostavují. Každý org. spolek jest povinen jednoho člena do kursu vyslati. — Arbesův okrsek v Pardubicích konal valnou schůzi 1.-II. v Pardubicích, restaurace „u Paulů“, Smilova ulice. Za ústředí referoval starosta dr. Fr. Herman.

Z jednot. Och. sp. „Tyl“ v Čes. Buděj. oslaví 30 let svého trvání a přípravné práce jsou v plném proudu. Měst. rada českobuděj. a Macháčkův okrsek převzaly protektorát slavnosti a rovněž ústředí bylo za převzetí protektorátu požadováno. „Tyl“ je nejstarším českobuděj. spolkem, u jehož kolébky stáli předs. V. Reitmajer, Ad. Čejka a Jan Novotný, 20 let činnosti mají: pí. Fr. Šálková, sl. Mat. Šálková, Jos. Novotný a B. Horka, 18 roků: V. Škola a J. Kříš, 16 roků: V. Reitmajer ml., 14 roků: V. Picha, B. Novotný a Jan Svátek. Jubil. slavnost konati se bude ve dnech Krajinsk. prac. sjezdu 23., 30. a 31.-V. a 1.-VI. — Spdo v Kyjově konal 22.-I. III. řádnou valnou hromadu, v níž zvolen tento výbor: předs. Lad. Fiala, místopř. Jul. Kotůlek, členové výboru: J. Růžek (režisér), C. Sonevend (dto.), J. Pantůček (pokl.), K. Chyba, Č. Hochman (inspicient), J. Kolnec (jedn.), J. Řičánková (inspicient), O. Svačina, K. Sojka (rekvizitář), J. Götz (inspicient), Z. Sonevendová, V. Darmopil (knih.), F. Plamka (dekoratér), Jar. Slezák, revisoři: J. Polásek a A. Vašík. — Klub přátel umění v Prostějově v uplynulém pololetí divadelní sezony 1924/25 sehrál tyto hry: Ot. Schäfer „Pes a kočka“ za rež. J. Zdráhala 31.-VIII., John Hartley Mansers „Peg mého srdce“ za rež. dto. 21.-IX., tutéž hru na menšinovém zájezdu do Šternberka v říjnu, J. K. Tyl „Strakonický dudák“ v úpravě Kvapilově s hudbou Angrovou a balety za rež. prof. Jos. Sinona dvakrát v den Národního svátku 28. října, Vojt. Mixa „Proud“ v rež. J. Zlámalu 23.-XI., F. X. Svoboda „Poslední muž“ (rež. prof. Sinona) 14.-XII. Na Sylvestra hrány aktovky za rež. K. Juřeny groteska od Czinnera „Satanova maska“ a opereta J. Nerudy s hudbou od Provoz-níka „Prodaná láska“. Řadou význačných členů

zúčastnil se Klub oslavného představení, třikrát pořádaného, k úmrtí národního reka J. Žižky z Troc-nova, společn. podniku Mahenova okrsku v Jiráskově „Janu Žižkově“ v měsíci říjnu. Po Novém roce 1925 sehrál Jos. Štolby ves. „Její systém“ (za rež. prof. Simona) 1.-II. a „Druhý běh“ od Jar. Hilberta (za režie dra Hrdouska) 8.-II. (J. Simon). — Och. jedn. v Milevsku konala 2.-II. valnou hromadu, při níž zvoleni: A. Chochole předs., místopředs. J. Cukr, řed. M. Kovařík, rež. dr. J. Maruna, pokl. H. Slivka, jedn. L. Dvořák, sborm. F. Pazourek, arch. a matrik. V. Pražák, spr. domu Č. Urban, dopis. J. Vodňanský ml. Do výboru zvoleni byli: J. Malý, K. Petrák, J. Bazíka a pí. Fleišmanová. Náhr. pí. B. Čunátová a p. T. Čunát. Deleg. do Šmahova okrsku jmenováni A. Chochole a L. Dvořák. Valná hromada měla klidný průběh.

Nová zpěvní fraška našeho činovníka. Známý pracovník na poli ochotnickém Jos. Valenta v Holicích napsal zpěvní žert „Klub sebevrahů“, který 24.-II. měl na tamním ochotnickém divadle svoji premiéru. Novinka tato hodí se dobře pro ochot. scény, jelikož má původní originelní děj a neobyčejně melodickou hudbu.

Posudky. Spdo. v Kyjově sehrál 18.-I. frašku „Terna“ od Jar. Baláka. Děj vzat z prostředí společenského v Praze a spisovatel sleduje satirou touto cíle morální, jak podotýká ve slovním do-provodu k této frašce. Účinkující snažili se po-zvednouti úroveň frašky dobrým výkonem. Zvláště pozoruhodnými byly výkony C. Sonevenda v roli ředitele Cečovičky, pí. Pantůčkové v roli doktorové Haltsingerové a J. Růžka v roli sluhy Černého. Osoby tyto byly osou celého děje. Bankovní ředitel p. Sone-venda byl výbornou karikaturou a dovedl p. Šo-nevend roli této zachovati potřebnou autoritu i v mís-tech dějově slabších. Z vedlejších rolí pěkně se uplatnili sl. Švejdová (služebná Katy), p. Sojka (Kou-delka). Dosti význačné role dcer ředitele Ludvika a Valerie byly v rukou sl. Kasálkové a Weizenbauerové. Hlasový přednes a mimika sl. Kasálkové zasluhovala by dalšího divadelního pěstění. Sl. Weizenbauerová je v přednesu živější, ale je také třeba, aby své roli dodala více přirozenosti. Celkové předvedení bylo pěkné, souhra vzorná. Jednotlivci role dobře ovlá-dali. Večer pořádán na počest Jindřicha Růžka (výročí jeho 25leté ochotnické činnosti), jehož komika a ne-odolatelná mimika byly obecenstvem výdělně kvito-vány. Návštěva velmi pěkná svědčila o tom, že před-stavení ochotníků jsou ve velké oblibě.

Valná schůze Matice Divadelní

dne 25. března 1925

Valné shromáždění Ústřední Matice Divadeln. Ochotnictva Československého

dne 29. března 1925.

S L O V E N S K É D I V A D L O

Zprávy Ú. S. O. D.

Ú. S. O. D. do roku 1925. Ú. S. O. D. sa chystá k III. valnému shromáždění a po ňom k novej etape orga-nizačnej práce. Hoci terajšie výsledky po stránke kvantitatívnej považuje za ďaleko ešte nie konečné, pristúpi k prehľbovaniu organizačného života a „chce nasadiť všetko, aby došlo k tesnejšej súvislosti — nie závislosti! — členov s Ústredím i vzájomne. Nebude to ľahká úloha, ak všetci členovia pochopia konečný cieľ tohto snaženia; je však vôľa previesť ju stoj čo stoj v zaujme prítomnej i budúcej činnosti ochot-

nictva na Slovensku. Osobitný zreteľ bude treba obrátiť k dramatickým odborom rôznych organizácií, ktoré sú významnou složkou slov. ochotníctva, ne-spadajú však svojimi stanovami nijako pod vplyv Ú. S. O. D. Je otázku koľko pochopenia pre diva-delníctvo sa nájde medzi ich vedúcimi činovníkmi, aby sme na základe vzájomnosti nezačli zakladať — footballistické odbory ochotníckych spolkov. Podľa ducha, aký ovládal ostatný sjazd, netreba sa však obávať akejkoľvek krize. Naše ochotníctvo je výníc krásneho nadšenia i túhy po zdokonaľení a odhod-lané odstraňovať prekážky.

Z. N.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 20. března 1925

Sešit 4

V Praze dne 13. března 1925.

S čím do Paříže? ptá se ve „Večerníku Českého Slova“ z 12. t. m. značka „B“, za níž kryje se podle všech neklamných příznaků nositel ranní značky „jv.“ A je patrné, při bezpečných jeho informacích, že není-li o věci zájezdu obou pražských nejpřednějších scén na letošní pařížskou mezinárodní výstavu dekorativních umění, pro nějž plaidoval hned při prvé zmínce zahraničního tisku náš list (viz „Čsl. Div.“ seš. 2: „Pojede Národní divadlo do Paříže?“), již rozhodnuto, jistě v kruzích příslušných činitelů vážně o tom se přemýšlí. Městské divadlo vinohradské sice v těchto dnech jasným prohlášením veškeré dohady vyvrací, leč i v případě „Cyránové“ v zápětí dementujících zpráv pojednou opět objevila se hra v pořadí studovaných novinek (a byla jen na čas odsunuta náhle vzbuzeným zájmem o stejně slibnou kasovní věc jakou je G. Hauptmannova symbolická pohádka „Potopený zvon“, jejíž úzkostlivé tajemí a nyníšší chvatné studium je výmluvným opatřením proti konkurenčním snahám divadla Národního).

Dotaz zodpovídá p. pisatel vytčením podstatných rozdílů úmyslů kdysi Šubertova zájezdu do Vídně s českými dramatickými díly původními, „aby Vídeňané aspoň trochu viděli, že máme také svou dramatickou tvorbu“ a dnešních, kdy „nejde už jen o ně, nýbrž také o režiséry, kteří si chtějí přinést domů francouzské uznání, a o výtvarníky, kteří mimo uznání touží získat výnosných zakázek. I citlivost některých našich divadelních umělců a zvláště umělekyn se má ukojit...“ Zdá se toho pro začátek příliš mnoho najednou a nad naše síly. Vždyť kromě jediných ukázek her bratři Čapků na méně významné scéně pařížských poli Elysejských ani literárně do Francie závažněji jsme ještě nepronikli. A tento zřetel je snad pro celek důležitější, než touha jednotlivců po vyznamenání. Snaha po osobním vyniknutí stává se u nás poslední dobou vůbec chorobným zjevem, netoliko v umění, a je pro ně velmi smutným dokladem právě tvrzení p. pisatelovo, že „prorazí ne vždycky ten, kdo by nesl něco lepšího, nýbrž ten, kdo má... více odvahy drát se, do popředí“.

Ústní podání i zmíněná stať, jejíž záhlaví použili jsme také za nadpis své úvahy, mluví však určitě již i o hrách, pro zájezd vyhládnutých. Že jsou mezi nimi dva Shakespearové („Romeo a Julie“ a „Večer tříkrálový“), bylo by při dnešním světovém přivlastnění si největšího dramatického genia pochopitelné, kdybychom mu byli dovedli dáti sebe méně národní osobitosti po způsobu někdy výprav Wyspiaňského, který v ně vnesl mnoho speciálně polského, ale jehož příkladně cestě naši režiséři důsledně se vyhnuli, dávajíce přednost modním heslům světovým. Sofoklova klasická „Antigona“ může zdůraznit zase jen příliš jednostranně naše umělecké úsilí. A k ní dějově úzce přidružují se z proponovaných děl původních i Ot. Fischerovi „Otroci“, byť s myšlenkovou náplní kosmopolitickou. Zbývá (kromě některé francouzské konverzační hry pro pí Sedláčkovou) toliko Fr. Langrova „Periferie“. A tímto ovzduším nejnižších vrstev velkoměsta máme reprezentovat český živel? To jako by kulturní Francie chtěla být jevištně reprezentována Carovou apačskou „Klarinou“. Kus našeho života, třeba v zorném úhlu historie, projevuje se výrazněji spíše v takové Vrchlického „Noci na Karlštejně“, jak ji doporučuje zmíněné pojednání místo jmen autorů příliš německého zvuku a výběru, poněkud jednostranného. A jmenuje hned další: Dykova „Posla“, Čapkova „Loupežníka“ a „Hmyz“, Hilbertův „Druhý břeh“, Srámkovy hry „Měsíc nad řekou“ a „Léto, které prý“, nejsou k zahození ani pro Francouze. Však ani to není ještě výběr nejúplnější a nejobsažnější, chybí-li v něm na příklad nepostradatelná, protože typická „Maryša“ bratří Mrštíků, nebo Jiráskův „Otec“, hry, které nejsou „starožitným veršovaným krámem“, ale zobrazují syté život soudobý, obsahují zvláště podstatné prvky domácího svérázu a dovedou i dějově cizinu upoutat.

Ve spojení s operou byla by situace ovšem mnohem snazší. A maně naskytá se otázka, proč tato situace nebyla připravena již lonským našim operním zájezdem do sousedního Španělska. Leč i tak je oprávněná naděje, že naše činohra sama o sobě čestně obstojí na uměleckém fóru mezinárodním. Má k tomu veškeré podmínky, jichž je třeba jen náležitě a obezřetně využít. Ale má ještě jiný veliký a krásný úkol národně propagační. A ten musí být nejmocnější vzpruhou k jejímu zápasu i proniknutí. Rdv.

Herecké meditace

III

*Bolesti rvavá, hladající,
ustaň!*

*A ty mé srdce, čisté
zůstaň.*

*Je třeba ničit, aby se mohlo růst,
svět je přec veliký masopust,
blázinec, který se uměle tvoří —
život si staví, život i boří.*

*Točte se loutky! Život hrá, vříská,
točte se do taktu, jak buben tříská,
chtě, nechtě musíte! Pot s čela kane,
točte se loutky, živé i vyřezané.*

Bolesti palčivá, což jinak být nemůže?

*Kolikrát v životě budeme ještě žít,
kolikrát musíme svou duši rozvířit,
kolikrát ještě nitro své přetvořit,
kolikrát zoufalství nitro nám přemůže,
než zhasne?*

*Kolikrát poctivě budeme lhat,
kolikrát opravdu budeme milovat,
kolikrát vědomě v pospas se dáme
a zda si nakonec zašeptáme:
bylo to krásné?*

Bartoš Vlček

Nové drama Lva Blatného

Mladá generace literární — a jí míním spisovatele, kteří buď jsou, nebo byli, nebo by mohli být členy Liter. Skupiny a Devětsilu — až na Lva Blatného nemá vlastně dramatiků, a pokud její členové někdy dramata psali (Jeřábek, Wolker) a je také knižně vydali, nedostali je na větší scénu — s výjimkou dvou menších aktovek Wolkerových, jejichž provedení mělo však jen pietní ráz, a aktovek Chaloupkových a Stejskalových v brněnské Redutě, což bylo událostí jen místní. Chyba, myslím, je v tom, že mladí autoři u nás v Čechách skoro vesměs začínají psát dramata (bez ohledu na divadlo a jeho potřeby), a pak buď toho nechají nebo skončí divadly (bez ohledu na potřeby dramatu), což je případ všech českých dramatiků a příčina toho, jak hlemýždím krokem pokračuje vývoj českého dramatu, když jsme nuceni stále se opírat o cizinu, o tradici divadla francouzského, o metafysiku na divadle italském a pod. Jako v každém jiném umění, i v dramatu třeba se napřed učit řemeslu, než naučené zručnosti použijeme k opravdové tvorbě; a tento jednoduchý požadavek je všeobecně přezírán zejména v kruzích mladých, kteří jsou té víry, že idea stačí sama sebou na proražení kruhu lhostejnosti v obecnstvu, a zapominají, že ani v těchto věcech nelze lidi přenášet pouze očima, ale v nejprostším případě aspoň vzít za ruku a vésti. Ale člověk nepůjde se mnou, nemá-li důvěry v mou osobu, v mou ruku, aby tak uvěřil i mé ideí. Nuže, nezbyvá nic jiného, než pomoci divadla přivést lidi až k dramatu; vniknout do jeho duše prostřednictvím jeho smyslu. A této jednoduché věci mladá generace naše (s divadelními sklony) chápati nechce a nechce.

Lev Blatný se, myslím, dramatikem už narodil, a čtete-li jeho povídky, povšimnete si hned, že jsou to vlastně samé drobné výstupy a aktovky; lidé jeho pros mají vždy něco typicky jevištního v sobě, co je přesně odlišuje od druhých: je to chod, je to způsob řeči, je to nějaký návyk, je to třeba i šat. Zdá se mi, že Blatný při tvorbě vždy vidí napřed lidi a pak teprve to, co ti lidé mají konat a jaká idea má jim dáti smysl společné existence (protože osamocené existují i bez ní, ba na vzdory jí); jsou to vždy osoby, které hledají autora, ale s nimiž si Blatný vždy dobře neví rady. A takové jsou i jeho osoby z dramatu „Tři“ a z grotesky „Koko-dák!"; zvláště v druhé hře typické vlastnosti jednotlivých stran stávají se jejich *raison d'être*, a znám v naší dramatické literatuře málo her, v nichž by byly typy tak věrně jedinou linií zachyceny, jako v „Koko-dáku". Je v tom nebezpečí zplošení, pravda — ale co pak se kdy divadlo, zpodobující vždy jen jednu stranu života, onomu zplošení vyhnulo?

Blatný byl dlouhý čas nemocen a léčil se v Rožnově pod Radhoštěm. Tam, v na-prosté samotě, přemýšlel o věcech, které nedaly spát mnohé mladé hlavy v posledních letech, o problému západnické a východní orientace, aby nakonec dospěl k názoru, že problém ten se zjednodušuje v prosté: zůstat doma. Slovo „doma“ nabylo pro Blatného zvlášť kouzelného zvuku, a bylo by štěstím, kdyby to slovo stalo se dražším celé generaci, dnes už znavené poutí za vzory, za ideami, za směry ať na západě (literárně) ať na východě (ideově politicky). Drama „Vystěhovalci“ (které studuje brněnské Nár. div.) znázorňuje tu pout i onen návrat, ne ovšem jako bloudění mozků, ale jako skutečnou cestu skutečných vystěhovalců, kteří opouštějí zemi, která jim nedává dosti spravedlivosti, a ubírají se do Ameriky, kde každá práce najde své řádné zhodnocení. Naproti tomu proudu jde druhý, a to jsou čistokrevní komunisté, kteří hlásají diktaturu proletariátu

prozatím jakožto jedinou možnost k zavedení všeobecné spravedlivosti. Z nepokojů v zemi z toho vzniklých vyvede stát vojévůdce Očko pomocí kulometů a pušek řadového vojska — a trosky vystěhovalců vracejí se pak ke své půdě zpět, poučeny v mnohém, silnější a odhodlanější, ale též starší o mnohou ztrátu a trpkost.

Snad tento obsah nevystihuje úplně to, co dílo chtělo říci. Především, že ono vystěhovalecké bezcílné bloudění má význam symbolický, a rozumí se jím bezcílnost jejich lásky, spíše ještě jejich potřeby lásky. Nemají se na čem uchytit, když opustili domov; to, oč bojují druzí (národ, komunismus, pořádek), jest jim čímsi cizím, jsou to pojmy, pro něž nenalézají ohlasu ve svých srdcích, které se dříve hrály jen u jednoho krbu: domova, v jediném domě: zemi, na níž pracovali. Je veliká bezútěšnost a veliká melancholie v této

Scéna III. jedn. z Edm. Rostandovy bohatýrské komedie „Cyrano z Bergeracu“ (před domem Roxany v Paříži) na Stav. div. v Praze (rež. dr. M. Svoboda j. h., výpr. J. M. Gottlieb)

Foto K. Váňa.

hře, jejíž dialog je velmi podoben starozákonním žalmům, a jejíž některé scény jsou krutou parodií našeho politického zmatení a egocentrismu.

Ale „Vystěhovalci“ — běda, jsou právě tak málo divadelní, jako málo dramatičtí. Blatný pohrdl vším, co by mohlo je dělat divadlem — ač na druhé straně použil i tak hrubých prostředků, jako jsou barikády a střelba —, rozdrobil je na několik scén, které svou stavbou připomínají tolik Šaldovy „Zástupy“ a Wolkerův „Hrob“, dvě díla, jež ještě jiné věci mají s „Vystěhovalci“ společné: symbolismus a konvulsní výkřiky, davové scény a temnou úděsnost z duševní hrůzy.

Znám dramatika, jehož metoda je podobná: je to Ernst Toller. Ale Toller je vzrušenější než Blatný, je odvážnější a drastičtější, a řekl bych, přece jen divadelnější. Kdyby byl Blatný tento defekt z „Vystěhovalců“ (kteří jsou jen prvním členem větší řady) odstranil, mohlo to býti drama, jež by bylo událostí nejen pro něho, ale i pro nás.

Vinc. Červinka

Vzpomínky divadelního ředitele

Nedávno vyšla v Petrohradě (1924, nákladem vydavatelství „Vremja“) kniha vzpomínek V. A. Těljakovského: „Carská divadla koncem 19. a na začátku 20. věku.“ Jejich autor je bývalý ředitel všech carských scén, ředitel spíš ve smyslu administrativním a dozorčím, než ve smyslu čistě uměleckém. Jeho hlavní funkce znamenala důvěrný státní

Krise starší české tvorby dramatické

Časopis „Národní a Stavovské divadlo“ glosuje případ Stroupežnického hry „Na Valdštejnské šachtě“, již po dvou neb tři reprisách bylo nutno vzít s repertoaru pro přílišnou absenci publika. Tento případ opravdu zasluhuje větší pozornosti divadelních interesentů, neboť je typickým dokladem naprosté vlažnosti našeho obecnstva k pracím našich starých dramatiků-klasiků. Jsou to jen některé hry, počtem mizivé, jež těší se větším návštěvám, ale jinak je to úplně trapný zjev. To nutno si připomenouti, voláme-li po ozdravení repertoaru původními pracemi, neboť

nelze vážně žádati na hospodářské správě divadla, aby pro mizivý počet interesentů riskovala tisícové ztráty. Tím nelze však tuto otázku definitivně vyřídit, ale je nutno najít kořen zla, neboť je naší povinností zachováti klasičskou tvorbu českou. Správně podotýká jmenovaný časopis, že bylo by záhodno studovati příčiny absence a ne tou a podle výsledků renovovati naše starší dramatické práce, aby i nadále zůstaly nám ne historickými dokumenty, ale živým obrazem a slovem.

ej.

úřad, jaký v západní Evropě při dvorních divadlech označován byl jménem intendant, ale při divadlech carských v Petrohradě a v Moskvě byl tomuto intendantu svěřen zároveň i silný vliv na umělecké vedení, takže funkce intendanty splývala vlastně namnoze s funkcí ředitelskou ve smyslu západoevropském.

V. A. Těljakovskij stál v čele carských divadel déle dvaceti let. Ruská literatura posledního období nese vůbec silný ráz vzpomínkový. Je pochopitelné, že lidé starších generací v nynější přechodné době zabývají se spíš a raději vzpomínáním na minulost, než výhledy do budoucnosti. Odtud množství vzpomínkových publikací, které v posledním pětiletí zaplavily ruský knižní trh. Není tudíž divu, že se objevuje i kniha vzpomínek divadelních, která svým obsahem i rázem zaslouží si pozornosti.

Kniha Těljakovského příjemně se odlišuje od jiných publikací podobného druhu tím, že její autor poměrně velmi málo mluví o sobě, víc a ochotněji o jiných. Zahazuje svoje vzpomínání na činnost při carských divadlech jen stručnou a suchou autobiografií, z níž se dovídáme, že ke svému vysokému a důvěrnému úřadu přišel rovnou z armády. R. 1887 absolvoval V. A. Těljakovskij Akademii generálního štábu, po ukončení studií zůstal ve službách armádních až do r. 1898, kdy jako plukovník jmenován byl carským úkazem — rázem náčelníkem obou carských divadel v Moskvě: tak zv. Velkého divadla, totiž carské opery, a Malého divadla, carské činohry. Osvědčil se patrně dobře na svém místě, takže již roku 1901 byl jmenován ředitelem všech divadel carských (v Moskvě i v Petrohradě) a od té chvíle spadalo pod jeho řízení sedm velkých divadelních ensemblů, devět orchestrů, dvě velká tělesa sborová (operní), dvě divadelní školy a řada zvláštních „studií“ či atelierů pro divadelní začátečníky, pro mladý dorost carských divadel atd.

V. A. Těljakovskij vedl si denně zápisky o všech důležitějších událostech, o svých denních úkolech, plánech a potřebách svého úřadu. Jak sám ujišťuje, činil tak z prosté

P O D Č A R O U

K. Želenský,

O lidech putovních

(Pokračování)

Mažura mávl nevrle rukou a odsekl: „Dost těch plků! Zpívat se neboďe! A ticho!“

Kludský nevycházel z úžasu. Rozhlédne se po hercích a povážlivě hlavou vrtěl: „To je neuvěřitelné, že by byli na světě lidé, kteří nemilují zpěv. A jak ten člověk se mnou mluvil. Vždyť ho neznám, jaktěživ jsem mu tedy nemohl ublížit, a on takhle zhruba do mně.“

„A ve ste se mnó mlovl fajnovo, ve jeden žebráko? Víte, kdo já so — a co mám? Já so dvó-láník,“ křičel Mažura, hrna se ke Kludskému, „dvó-láník, a mám tři páre koňů, šestnáct kráv, dva páre volů, šedesát vovec, prasat a drůbeže jako mako! Iště! Čučíte na pána?“

Buď se i v Kludském probudila hrdost z majetku, buď pochopil, že je mu jednat s jedním z oněch Hanáků, kteří odhadují a cení člověka ne podle toho, čím je, co umí a dokáže, nýbrž jen podle toho, kolik má — dopálil se i on a vzplanul proti Mažurovi:

„A víte, kdo já jsem a co mám? Jsem majitelem několika domů a mám šest lvů, čtyři tygry, pár hyen, dva šakaly, tři pardaly, dvě zebry, pár medvědů, dva klokany, devatenáct papoušků, patnáct opic, pakoně, zubra a slona dvacetkrát většího, než jste vy!“ Od-

dychl si a odvrátil se od Mažury. Ten tu stál jako omámený: všecko tělo napiato, ústa otevřena, oči vypoulené. Rázem změnila se jeho pohrda vůči Kludskému v svrchovaný respekt, jeho příkrost ustoupila laskavosti, jeho výbojnost krotkostí. S líbez-ným úsměvem se schýlil k hluboké pokloně před Kludským a přátelsky doznával: „Ja, to je iná! Tož ste chlapák nám rovně! Sednite mezi nás a komediáš! ať teda zpívajó.“

A komediáš zpívali, ale Kludský pozvání pana Mažury nepřijal — zůstal se svými „zlatými dětmi“, zbožně naslouchal jich písničkám a co chvíle protíral si zaslzené oči.

Z činoherních zpěváků pro Kludského novým zjevem byl náš komik Kudláček; nás ostatní všechny znal už z různých štací po Čechách. Kudláček zpíval tenor; zněl sice ten jeho hlásek jako bys protahoval tenký drát těsně sevřeným svérákem, ale nebylo tehdy mezi námi lepšího. A Kludskému se líbil nad veškeré lidské pomýšlení. Zálibně a zpytavě se zhlízel v Kudláčkově obličej, jako by jej pitval, jako by v něm pátral po čemsi z minulých let, co kdysi těšovalo. Kudláčkovi, jenž tuze rád budil pro sebe zájem svého okolí, neušly ty badavé a teplé pohledy Kludského; i aby vyrostl nad své prostředí, vyhodil svou obvyklou a dobře se vždy osvědčivší udičku:

„Jo, jo! Když já byl na technice, to byly jiné časy!“

Herci si hlubokého toho povzdachu nevšimli, slyšeli ho už bezpočtukrát, ale Kludský udičku už v letu lapl a spolkl. Vytréštil oči a překvapen se optal:

nutnosti, chtěl-li zvládnouti ohromný aparát sobě svěřený, poněvadž nemohl spoléhati jednak na svou paměť, jednak nechtěl spoléhati ve všem na svoje podřízené úřednictvo, třeba četné, zvlášť pokud šlo o věci důvěrné, jak se jich v každém divadle namane spousta. Takovým způsobem za léta narostly mu deníky, psané ze dne na den skoro plných dvacet let, a čítající na 16.000 stránek, kromě četných příloh, pořizovaných z výstřížků novin.

Tyto deníky byly mu nyní vodítkem při spisování pamětí. Těljakovskij sám upřímně povídá na sebe, že k vedení divadelních věcí neměl vlastně prázdné přípravy, až na to, že od mládí měl úzké spojení s uměním hudebním; byl sám absolventem výborné hudební školy Behmovy (klavírní) a výborným pianistou. Talent hudební a skladatelský byl u něho vlastně zděděný, neboť v domě jeho rodičů vedl se po léta salon, v němž stýkali se krom umělců různých povolání zejména nejlepší hudebníci, a sám Petr Iljič Čajkovskij býval tu pravidelně hostem. Těljakovského krom toho důvěrné osobní přátelství sblížilo s oběma Rubinštejny, Antonem a Nikolajem.

Vzpomínková kniha tohoto prazvláštního ředitele, který stal se jím z vyššího rozkazu, tak jako se mohl státi třeba komořím, diplomatem, carovým pobočníkem, vojenským přidělcem či velitelem armády, všímá si opravdu nestranně všech stránek divadelnictví, ničeho nezanedbávajíc. Těljakovskij, jmenován ředitelem divadla, zapracoval se do divadla. Rejstřík, v zadu připojený, obsahuje na 500 jmen, mezi nimiž jsou bezmála všechna významná jména divadelních umělců a umělek, zpěváků, tanečníků, hudebních skladatelů, dirigentů, vysokých činovníků, žurnalistů, diplomatů, členů panující rodiny i různých drobnějších činitelů, jejichž jména dnes již nic nepraví ani Rusům, natož cizincům. Se všemi těmi lidmi Těljakovskij stýkal se ve svém úřadě osobně, měl s nimi co činit ať přátelsky, ať oficiálně, a o mnohých z nich dovede vyprávět leckterou diskretnost nebo i indiskreci. V těchto posledních však nelibuje si úmyslně, ujišťuje, že raději říká o lidech věci příjemné, ale nepokládá se za oprávněna zamlčovat nepříjemné. Tak na příklad o slavné dramatické umělkyni M. G. Savině, která kdysi vystupovala pohostinsky také v Praze (na scéně Národního divadla), vyslovuje se se svrchovaným uznáním jako o zcela výjimečném talentu hereckém, ale osobní styky s ní bývaly prý nepříjemné: Savině málo s kým se shodla, opravdových přátel mezi kolegy a kolegyněmi neměla a nemohla mít.

Porůznu věnuje Těljakovskij mnohou poznámku také tisku, velmi ostře vyslovuje se o orgánech t. zv. „tisku žlutého“, skandálního a skandalisujícího, s nímž prodělal mnoho bojů, jež ovšem na venek zůstaly utajeny, aby netrpěla autorita jeho vysokého úřadu a uměleckých ústavů, svěřených jeho péči. Diskretně vyslovuje se Těljakovskij o pověstné kdysi primabalerině Mariinského divadla Kšesinské, ohromně bohaté, která několik let

„Tak vy jste byl na technice?! Aj, aj, aj!“

Kudláček udičku zasekl:

„Byl, byl, milý pane! A teď žiju s těmihle existencemi, sám existence ztracená!“ Znovu povzdechl a tragicky svěsil hlavu.

Kludský mohutnou rukou pohládl jej něžně po vlasech a dojat utěšoval svým sudovým basem:

„Inu, osud je osud, jakáž pomoc! Však se všichni dočkáme. Ani na vás pánbůh s lepším nezapomene.“

„Dej pokoj“, zakřikl kolega Šubert, „a neotravuj zase veselost, Kudláčku!“

Vyslovené jméno zapůsobilo na starého Kludského dojmem přenáramným. Vyskočil jako vymrštěn se židle, jiskřil očima, třel si čelo; jeho svislý silný knír se načepýřil a každý jednotlivý voušek se tetelil elektrickým chvěním:

„Je-žiš Mar-ja, Je-žiš Mar-ja,“ pronášel úryvkovitě a jeho bas nepochopitelným vzrušením přeskakoval až do fistule. Oči vbity do Kudláčkovy tváře zdály se lačně ji hltati a slzely. „Mně se pořád zdálo, že tento — a že se nemejlím — a že nejsem přece takovej trouba, abych — Je-žiš Mar-ja, Je-žiš Mar-ja!“

Nejen ustrnutý Kudláček, ale i ostatní jedním dechem se ptali Kludského: Co se vám stalo?

Vyjevený dobrák Kludský neodpovídaje zaspával Kudláčka rozechvělými otázkami, na něž ráz na ráz tázaný odpovídal:

„Tak ty se jmenuješ Kudláček.“ (Už mu tykal.)

„Kudláček.“

„A snad taky František?“

„Ano, František.“

„Je-žiš Mar-ja! — A měl jsi Františku, tátu?“

„Měl.“

„A taky se jmenoval František, vid’?“

„Jmenoval.“

„A byl u vojskejšejch kúřsmídem, vid’?“

„Kúřsmídem.“

„To bys teda moh’ bejt jeho syn?“

„To se ví, že teda jsem jeho syn.“

„František?“

„František!“

„Kudláček?“

„Kudláček!“

„Tak to jsi ty! Je-žiš Mar-ja! František Kudláček, po mým zlatým Františku Kudláčkovi syn! Tak to už jsi jistě ty! Matku jsi měl tuze počestnou, tak ani syn někoho jiného bejt nemůžeš!“

„To bych prosil...“

Kludský se zajíkal mocným citem, potíráal Kudláčkovi ruce, hladil jej po tvářích, do boku ho rýpal pěsti, pohlavkoval jej a za vlasy rval, neustále křiče: „Proč jsi mně to, lajdáku lajdáčka, hned neřekl!“ Zděšený Kudláček se zpečoval, bránil, protivil, leč marně: byl bezmocnou hříčkou v přívalu bouře. Konečně vyčerpán dopadl resignovaně na židli a těžce oddechuje zaupěl. Kludský neméně unaven a uondán stanul nad ním jako kať po vykonaném díle a vítězně, se zadostučiněním znovu si jej prohlížel. Pojednou se zarazil, svrátil čelo, přivřel oči a zeptal se pochybovačně: „Jen jestli se skutečně jmenuješ Kudláček?“ V hlase jeho chvěla se vyhrůžka.

(Pokračování)

byla oficiální milenkou posledního ruského cara Mikuláše, dokud byl ještě carevičem, než se seznámil se svou potomní ženou. Od svého zamilování (a hned na to zasnoubení) neměl následník, později car, s Kšesinskou naprosto žádného styku. Přímě opovrhlivé mluví Těljakovskij o bývalém hudebním kritikovi „Nového Vremene“ M. M. Ivanovu, o hloupém a své věci neznalém kritikovi „Petěrburské Gazety“ Baskinovi, i o několika jiných, kteří se ho za léta náramně prý natrápili. — Zvláštní kapitolu tvoří vzpomínky na carský dvůr

Björn, rychtář, Hallin švagr
(Jar. Vojta-Jurný)

Jóhann Sigurjónsson

PSANCI

Islandská hra
z pol. 18. století
o 4 jednáních

×

Provedeno na
Městském divadle
Král. Vinohrad
v překladu
Vikt. Šumana,
režii a výpravě
Boh. Stejskala

Pastucha z čeledi Halliny
(Vlad. Řeřa)

a jeho poměr k divadlu. O uměleckých vkusech a vzdělání jednotlivých členů carské rodiny učinil si Těljakovskij úsudek málo lichotivý. Snad proto omezil se jen na běžné poznámky o dvorní etiketě, týkající se divadla, o proslulých snídaních a čajích, pořádaných v carském foyeru, o ceremonielu, jaký panoval při představeních soukromých, pořádaných v osobním divadle carském v Eremitáži, které podléhalo rovněž jeho péči, o potížích, jaké míval tu a tam s jednotlivými velkoknížaty v divadle atd.

Ve svých pamětech Těljakovskij rád vzpomíná všeho příjemného a hezkého o hercích a herečkách, mezi nimiž bylo tolik oblíbenců široké veřejnosti. O slavném basistovi Šaljapinovi vypravuje, jak resolutně dovedl vymáhati volná křesla do opery. Na jakési dobročinné představení na dvojí žádost nebylo lze Šaljapinovi vyhovět: chtěl dvě křesla, o něž byla strašná nouze. Šaljapin se dopálil, napsal a poslal lísteček: „Páni činovníci, nepošlete-li mi okamžitě žádaná dvě křesla na dnešní večer, nebudu Mefistofela (titulní role Rubinštejnovy opery) vůbec dnes zpívat a přijdu si s chutí za kulisy poslechnout, jak tu roli odzpíváte za mne.“ V necelé hodině žádaná dvě křesla měl. Přece se našla. (Dokončení)

Frank Wollman

Počátky slovinské dramatiky a Anton Tomaž Linhart

(Pokračování)

Hrány byly od měšťanů a sedláků z okolí Loky. V latinské „Instruktio pro processione Locopolitana“ je zaznamenáno více než tisíc veršů slovinských a něco německých, jež recitovali účinkující osoby jednoho takého pašijového procesí, které se počalo konati od r. 1721*). Pater Romuald sestavil prý figury průvodu a podle všeho je skladatelem aneb spíše překladatelem slovinského zpěvu. Vzorce pozvánek na procesí lublaňské, nalezené v Škofji Loki s datem r. 1715, a srovnání německého přehledu scén procesí lublaňského, tištěného r. 1713, s rukopisem lockým**) ukazují, že vzorem zpěvů při procesí lockém bylo také německé procesí lublaňské, jehož zpěvy se nezachovaly. Je

*) Z části je otiskl Anton Koblar, Pasijonske igre nad Kranjskom. Izvestija muzejskega društva za Kranjsko II, 1892, s. 115—125. Odtud Trstenjak s. 12 n. Genetický vývoj pašijových her podal a škořjaloickou úplně otiskl Jos. Mantuani, Pasijonska procesija v Loki, Carniola VII. (N. S.) 1916, s. 222—232 a VIII. (N. S.) 1917, s. 15—43.

**) Sr. Mantuani I. c. 41 n.

to 13 scén s těmito základními obrysy a myšlenkami: 1. scéna: Ráj a pád prvních rodičů. 2. Smrt (jako následek hříchu) a Peklo. 3. Poslední večeře. 4. Samson. 5. Krvavý pot Kristův na hoře Olivetské. 6. Bičování Krista. 7. Korunování trnovou korunou. 8. Poustevník Jeroným. 9. Ecce homo! 10. Kristus na kříži. 11. Matka boží sedmiboletná. 12. Archa úmluvy (starozákonní). 13. Hrob Kristův. V tomtéž pořádku, jak vyšel, vrátil se opět průvod do kostela kapucinského. Herci musili se naučiti každý své verše a opakovati je cestou několikrát a zvláště na zastávkách. Verše jsou ovšem kostrbaté obsahem i formou.

J. Sigurjóns-son

PSANCI

na divadle
Vinohr.

Kari, šafář
(Zd. Štěpánek)

Halla, bohatá
vdova

(Leop. Dostá-
lová)

Scéna I. děj.: Světnice na statku Hallině

Foto Fr. Kutta, insp. jev.

Podobná hra pašijová je dokázána pro Kranj, kde se hrála r. 1730 na trhu „als ein schmerzvolles Tragöd“^{*)}). Představení mělo 15 scén. Některé osoby deklamovaly nebo pěly v německém a latinském jazyku.

Pašijové hry, stejně jako procesí, byly přejaty Slovinci od jejich sousedů Němců, kde se ovšem (nikoli bez vlivu francouzského) vyvíjely už od liturgických antifon^{**)}). Německé hry pronikaly v lid. Německé pašijové hry z Korutan nepřesahují XVI. století, za protestantismu humanistické školské hry upadaly a jen některé menší dožily se XVII. stol. Skvělá jesuitská hra a herci ze řemesla vytiskli pašijovou hru na venek, kde hrána byla selským lidem, ovšem za pomoci kněží, kteří jedině rozuměli mohli latinským režijním poznámkám^{***)}). A podle vzoru sedláků bavorských a korutanských slovinští venkované uchovali starou hru pašijovou, která svým vznikem hlásí se do XV. a XVI. století, do doby nejnovější, předvádějice ji herecky stejně nadšeně, když už ne tak dokonale, jako v Oberammergau. Zachována je pašijová hra ze Železného Kaple v rukopisu s rokem 1816 a s poznámkou, která ukazuje, že hrána byla už koncem XVIII. století^{†)}). V I. dílu po předmluvě hra se počíná výjevem poslední večeře až k výjevu před Pilátem a epilog posiluje u posluchačů víru v Krista. II. díl od výjevu zapření Krista Petrem až k výjevu Josefa Arimatejského, který chce políbiti Krista. Název dílu „die abendliche Vorstellung“ ukazuje na dělení hry, stejně jako název III. dílu „Am Ostermontage“ s prologem, kde je obsah III. dílu: od výjevu Smrti s kosou a dvěma anděly až k výjevu, kdy Maria Magdalena oznamuje Petru a Janu, že Ježíš vstal z mrtvých. Závěrečná hra s Kristem jako soudcem Duší, Luciferem, archandělem Michaellem, Marií a čerty ukazuje, jaká jest moc růžence a přímluvy Mariiny nad peklm a je asi překladem nějakého slovinského Jesuity^{††)}). Překladatel předchází pašije je neznámý.

Překladatelem jiné hry pašijové byl prostý sedlák slovinský Andrej Schuster vulgo Drabosnjak, r. 1768 rodilý a žijící v Šentjurji na Strmcu (St. Georgen am

*) Sr. Koblar I. c. 114., Mantuani I. c. 231.

**) Sr. o tom Máchal. Staročeské skladby dramatické původu liturgického, R. Č. A. III, 23, P. 1908, s. 15–16.

***) Sr. Graber, Carinthia 1910, s. 89 n v ocenění Lustigova vydání „Das Christi-Leidensspiel aus Sörg“, Fr. Kotnik, Pasijonska igra iz Zelezne Kaple, Č. Z. N. 1924, 106 n.

†) Sr. Kotnik, Pasijonska igra iz Zelezne Kaple I. c.

††) Kotnik I. c. 107.

K repertoární praxi předních scén

Rostandova bohatýrská komedie „Cyrano z Bergeracu“ zůstala delší čas nepovšimnuta. Je podivné, jakou shodou případly obě velké pražské scény na myšlenku nastudovati osvědčenou hru takřka zároveň, když o ni po celý dlouhý čas nevěděly. Městské divadlo na Vinohradech avisovalo nové nastudování „Cyrana“ sice dříve, avšak Národní, resp. Stavovské divadlo přikročilo rychle k uskutečnění této hry a vinohradské předešlo. Přesto však myšlenka znovuvvedení „Cyrana“ vyšla z Vinohrad, neboť tu šlo o nový Jahnův překlad, kdežto Stavovské divadlo, spokojivši se nevalnými změnami a škrty starého překladu Vrchlického, mohlo hru snadněji nastudovati a vinohradské předstihnouti. Nové uvedení „Cyrana“ na scéně Stavovského divadla stalo se zajímavým pouze novou režii dra Milana Svobody a obsazením hlavní role novým interpretem. V dohledné době dojde k vypravení „Cyrana“ na městském divadle vinohradském v novém překladu a bude lze posouditi pak nejen výkony herců obou scén, nýbrž i přednosti obou překladů. Jestliže se netřísť pozornosti veřejnosti v případě uvedení „Cyrana“ zároveň na dvou scénách, ježto právě tato populární hra má schopnost naplňovati třeba i dvě divadla, není jisto, že by se tak nedělo s hrou, která této schopnosti postrádá. Nehledě tedy k hrám populárním, uváděním jedné a téže hry zároveň

na dvou jevištích, (kterážto možnost za dnešní praxe může opět nastati), oslabuje se zájem veřejnosti, věnovanou oběma divadlům, a počet repris na jednotlivé scéně se zřejmě ochuzuje. Tak veliký kádr divadelního obecnstva Praha přece ještě nemá, aby se tato okolnost přehlížela. A také není jisto, bude-li veřejnost věřiti, že jde o pouhou shodu v repertoaru nebo o umělecké závodění. Nevěříme, že by naše přední divadla chtěla měřiti své síly na jedné a téže věci. K tomu jistě nejsou ani určena, a umělecká vedení našla by jistě mnohý jiný způsob uhájení svého primátu. Vzájemným sdělováním repertoaru předem a event. dohodou mohla by obě divadla předejiti vzbuzení dojmu, že jedno divadlo úmyslně předstihuje druhé. A spravedlivě by ustoupilo vždy to divadlo, které přišlo s touže myšlenkou později a nikoliv opačně. Někáká svrchovanost by se neměla v umění vůbec vyskytovat; přátelská dohoda a vzájemné vyhovění měly by rozhodovat. Národní divadlo ani městské na Vinohradech nechce přece soutěžit stejným, jen různě scenovaným repertoarem, aby dokázalo přednost uměleckého pojetí. Právě repertoarovou růzností, vhodným výběrem, pokud se týče novým scenováním starších kusů, ale především získáváním dobrých novinek zápoliti mohou obě divadla umělecky nejvýznamněji a také nejpłodněji.

Ši—

Sternberg) u Vrbského jezera, dělající podle tradice rýmy při orání a zapisující je do knihy na konci brázdy, ne nepodobný českým „přirozeným veršovcům“ Volnému a Vavákovi*). Také na něho reformy josefinské měly nemalý vliv. Přeložil teprve r. 1818 německou pašijovou hru, jejíž nejstarší rukopis je kostanjský (Kostanj — Köstenberg, nedaleko rodiště Drabosnjakova) z r. 1841, „Komedijska od zeliga grenkiga terpljenja ino smerti Jesusa-Kristusa nashiga ljubiga Gospoda.“ Překlad je volný, samostatný a s přídávky, předmluva je majetek Drabosnjakův. Kostanjská hra je rozdílná od hry ze Železné Kaple; sahá jen k snímání s kříže, kdežto hra ze Železné Kaple má i zmrtvýchvstávání a závěrečnou hru. Zato kostanjská má opět předehtu „Schäferrei“**). Z předmluvy je patrné, že i Drabosnjak myslil na provedení hry. Neví se, zdali se dožil jejího provedení kostanjského r. 1842. Podle Vatrslava Oblaka hráli pašiji tu již r. 1840 v Svečích a z toho by se mohlo souditi i na dřívější představení. Potvrzovaly by to i vzpomínky staříckého Josefa Grabera, který uspořádal představení pašijové hry Drabosnjakovy r. 1911 v Stebnu***). V Kostanji hráli ji prostí lidé mnohokrát; připomíná se r. 1886 a 1887. Měli zde dokonce i vlastní dřevěné divadlo.

(Pokračování)

J. P.

Hlasy tisku o „Vinici Páně“ a „Psancích“

Sylvestrovská hra „Vinice Páně“†) — Národní divadlo totiž pořádá již také sylvestrovské večírky — byla přijata, jak zasluhovala, od kritiky i obecnstva. Úspěch byl prostřední. hrálo se od 1/4 11 do 1/2 2, a při tom se nudilo. České slovo píše, že se zdá, že obsah komedie většinu diváků unikal, že se uplatnily jen jednotlivé žertovné drobnosti dialogu a že pozornost budily některé toalety: pí Ostrčilové, černá atlasová s rudými pečivými chumly a pí Hübnerové lesklá krúnýřová, a hra pí Hübnerové. Veňkov píše zase, že hra vlastně obsahu nemá, protože je tu nedostatek děje, figur a situací, chválí však reprodukci a z ní zvláště pí Hübnerovou, Kronbauerovou, Ostrčilovou, Nového a Rubíka. Čech reaguje na průvodní článek divadelního časopisu, v němž se praví, že hra chce vyvolati dojem jasu a jarého veselí, jaký máte v červenci, když se zastavíte u pahorku, na němž se plouží keříčky révy, a praví, že měl dojem jako člověk, stojící u vinice po vinobraní: Teskný a smutný. Jinak se mu líbily dámské toalety. Rudé Právo přijímá tuto hru jako fantasií, při níž děj je vedlejší, ale v Paříži, kde měla velký úspěch, má svůj hospodářský význam. Píše, že divadelnost její je napjata jako luk, ale hraje-li se prý jako v Nár. divadle, dělá dojem koňského poskoku. Z herců chválí pí Hübnerovou a p. Rubíka. N. Politika přiznává, že hra není bez vtípu, některé scény mají svou šumnou, bystrou, dovádívou náladu, dobré nápady, postavy zajímavé a humorně kreslené, z nichž se dá herecky mnoho vykřesat, jak pí Hübnerová ze své role vykřesala, chválí i ostatní interprety, ale stěžuje si na délku hry. Tribuna oceňuje ducha této hry, prostotu a životní

(Viz str. 55)

*) Sr. Trstenjak, l. c. 101 n. Glaser, Zgodovina IV, 457. Kotnik, Nekaj črtie o slovenskih pasionskih igrach, D. S. XXV, 1912, s. 13 n. Týž, Andrej Schuster-Drabosnjak, Č. Z. N. X. 1913, s. 121—140.

**) Předehtu hry kostanjské je zpracování německé „Schäferrei“, ovčácko-pastýřské mezihry, v níž ožívají se pastýřské písně Fridricha v. Spee a ovčácko-pastýřská poesie italsko-francouzská, uvedená do německého písemnictví Opitzem. Sr. Fr. Kotnik, Predigra kostanjске pasionske igre. Č. Z. N. XVII, 1922, s. 89—96.

***) Sr. Kotnik, Predstava Drabosnjakove pasionske igre l. 1911. D. S. XXIV, 1913, s. 159.

†) „Vinice Páně“ (Les vignes du Seigneur). vesel. o 3 jedn. Naps. Robert de Fiers a Francis Croisset. Přel. H. Jeřábek. Rež. M. Nový, vypr. J. M. Gottlieb. Premiera v noci z roku 1924 do 1925 na Nár. div.

Eduardu Kohoutovi!

Mon cher monsieur,

nelekejte se, že Vás snad budu trápit odhalováním některých podrobností, že začnu od Adama a povím na Vás, kdy jste se narodil (zajímavé by to bylo), co jste dělal, nežli jste odešel k divadlu a co Vás k němu vlastně vedlo.

Nepiši Vám nekrolog.

Nebudu také kreslit a líčit, jak vypadáte v soukromí, jak projevuje se Váš umělecký vkus doma, máte-li na stěně obrazy a na stolečku knihy, či nemáte-li na stěnách nic a na stolečku dvakrát tolik. To vše je věci vedlejší a nemá to pranic společného s tím, co bych Vám chtěl říci:

Mám před sebou Vaši fotografii. Díváte se trochu pod-mračeně, trochu šotkovsky zakysle a s netrpělivým klidem sarkastického úštěpku.

Čím dále se na Vás dívám, tím více jste komplikovanější, čím více si myslím, že Vás znám, tím více jsem v pochybách o správnosti svého úsudku. Ale to je Vaše vina, pane, máte v sobě tolik ztajeného temperamentu, že prozařuje klidnou tváří, bortí všechny úvahy a mění celou Vaši podstatu. A při tom všem vypadáte úplně nevinně, chlapecky naivně a dětsky důvěřivě.

Tyto prvky byly základem Vašeho pana Mandelstama ze Sternheimových „Kalhot“, pokrouceného a pitvorně groteskního, ale vážně vzdemutého mužíčka ryšavých a nakadeřených bradýrských vlasů. Scvrklý obličejik kapounovitého výrazu roze-hrával se nesčetnými varianty a stále útočně postupoval a doplňoval plavnou linií zladnělého těla erotických vibrací. Zkřivený jednoduchý výraz a jen tak useknutá slova od hroudy vět, nebo štiplavý a šeplavý proud kousajících slovíček poskakoval s Vámi po scéně, kterou jste sevřel svoji rolí v tragicko-komický kruh. Jedený jednoduchý výraz a jen tak useknutá slova od hroudy vět, nebo štiplavý a šeplavý proud kousajících slovíček poskakoval s Vámi po scéně, kterou jste sevřel svoji rolí v tragicko-komický kruh.

Něco podobného nebo alespoň přibližného ukázal jste svým dauphinem Karlem Vítězným i vzdorovitým, bezmocným vztekem cikánské herky. Něco tak zplodštělého, neforemného a zdeptaného, ale při tom šileně komického a pustě chechtavého je řidkým zjevem, neboť je tu třeba více odvahy uhnouti se konvenčnosti, stylistické humornosti, hnáti přímým útokem na nejpodstatnější část postavy a zbavit ji pro umělecké plus i sebe menšího sympatického rysu.

Zcela jiné příležitosti poskytla Vám postava mladého revolucionáře Jana Hrona v Hilbertově „Druhém břehu“. Role, již málo chybi k plochosti a všední dramaticčnosti, vzrostla a zmohutněla rysy, kterými jste ji vytvořil. Zhavé mládí eksplozivní síly a prudkého rozmachu zkouvalo ocelovou konstrukci charakteristiky vášnivého anarchisty, naplněného touhou, bojujícího o smysl života a snícího v romantickém krasocitu a zoufalého s divčí dojemností a mužnou

Ed. Kohout jako Dauphin v „Svaté Johance“
(G. B. Shaw).

Ed. Kohout jako Směrďakov v Dostojevského
„Bratřích Karamazových“

Ed. Kohout v tit. roli J. Sarmientoa
„Rybář stínů“

hrdosti. Zde nebyla příčina ke groteskní deformaci, ale naopak, druhý styl, dramatická konstruktivita přišla k účinnu a vyjádřila se v měřítku nejširším, nejpřesnějším.

Přesto však tvrdím, (ó, jak domýšlivé ode mne!), že vlastní smysl Vaší umělecké tvorby je podmíněn lehkou neb groteskní komikou, ne boulevardní, ale klasické ráže.

Celá Vaše tvorba a způsob jejího výrazu dokazuje kultivovanost jednotlivých funkčních činitelů. A právě toho nutno si u dramatického umělce váží i a uvědomiti si předcházející tvůrčí snahu a její vývoj. Dřívější umělecké správy Národního divadla nebyly Vám příliš na ruku, takže zůstaveny Vaši ztaje silé lepší i horší „psi“, pinčlové, ratlíkové i buldoci. Ale vytrval jste a nyní dýcháte volně, nejste již podceňováni, neboť prokazujete každou svoji roli přemírou žhavosti, hloubavosti a pátravosti. Nespokojujete se s lehkým pohledem, ale jdete vždy ke kořenu, pronikáte, prolínáte autora, jdete i nad jeho představu k zesílení uměleckého výkonu, v němž koncentrujete veškeru svoji inteligenci, duchaplnost a rozvahu.

Ta poctivost umělecké práce, ta opravdová snaha po něčem lepším, výraznějším a novém je mi i obecenství milým, sympatickým slibem, že tento pokus o Vaši biografii bude zanedlouho pouhou reminiscencí, pouhým zlomkem Vaší nové umělecké podstaty. Em. Janský.

znalost, již je v ní více než literatury, chválí výtečně charakterizované postavy, více méně dobré vtipy, a zdůrazňuje, že to není tak prázdné, jak se zdá. Ale tepe provedení, celá místa dialogu drkotala, až teprve III. akt se rozehrál výkonem pí Hübnerové, Kronbauerové, pp. Rubíka, Nového a Jičínského.

Islandské drama „Psanci“ **) bylo souhlasně odmítnuto, jde tu o příběh šafáře Kariho. do nějž se zamilovala bohatá vdova selka Halla proti vůli svého švagra, jenž, odmítnut od ní, objevil v minulosti Kariho krádeže a udá ho. Oba milenci prchnou do hor, aby tu žili svou idyllu lásky, ale jsou vypátráni, prchají a na útěku hodí Halla své dítě do propasti a Kari zabije jejího švagra. Ukryjí se vysoko v horách v jeskyni, sněhem zaváté, a tu končí jejich láska. Žena prchá do sněhové vánice, kde zahyne. Národní Politika poukazuje na Jiráskovu Vojnarku, jež je dramatictější a životnější, ale přiznává provedení, zvláště pí Dostalové (Hallu), p. Štěpánkovu (Kari) i režiséru Stejskalovi dosažení skvělého účinnu. Čsl. Republika praví, že toto drama může být pro nás zajímavější po stránce národopisné, než dramatické, a dodává, že naturalistickou primitivní hru národa málo známého je těžko věrně sehnati a že naši herci podali všeobecné realistické typy venkovanů spíše českých, než islandských. Rudé Právo konstatuje, že hra není obohacením repertoaru, je dobrá pro informaci, ale lhostejná pro dramatické umění. Výkony chválí. Národní Listy píší, že z takových her nebývá valného zisku. Vytěží se z nich trochu folkloristických poznatků, několik literárně-historických rekapitulací a dvě, tři, zvláštěněji a výrazněji kreslené postavy, jež neospravedlní nijak jejich inscenaci. Poukazují při tom na Mrštíkova Maryšu a Jiráskova Otce. Tribuna při této příležitosti zopakovala si zeměpisné vědomosti o Islandu, poukazuje na jeho folkloristický realismus, romanopisecké a ličitelské dialogy; celkem praví, je to literatura, která trpí vývojovou podvýživou. Pouze České Slovo, třebaže také konstatuje, že „Psanci“ nejsou ziskem, nalézá v nich určitou tendenci, obrací se proti krutému zákonu, který trestá i krádeže ovce desítiletým žalářem, před nimž lidé prchají do hor jako psanci. Plno jest po islandských horách těchto obětí zákona, příliš příkrého a nemilosrdného. A proti tomuto zákonu vystupuje drama Sigurjónsonovo žalostným osudem lidí, kteří byli vyvoleni k lásce a tichému rodinnému životu. Provedení příliš nechválí, vytýká pomalé tempo, v němž scény a dialogy příliš přimochaře se ženou vpřed, takže dramatická místa nevynikou. Právo Lidu v článku, nadepsaném „Poučný večer“, děkuje za lekci z etnografie, a diví se, že na Islandu není taková zima, jak si myslelo, a že je tam také Sierra Nevada, do které nedávno zapadl Don Juan. Uznává však vážný úmysl autorův — demonstrovati prohlubující živly na dvou bytostech, jež společností vyvrhla ze svého středu a které hynou krutostí přírody.

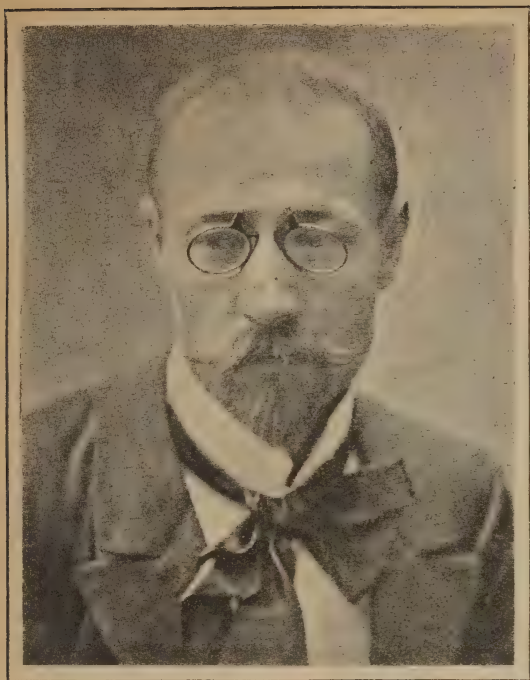
**) Johann Sigurjónsson „Psanci“, islandská hra o 4 jedn. Přeložil V. Šuman. Rež. B. Stejskal. Poprvé na Vinohradech 24. ledna 1925.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 15. do konce února. Národní divadlo nemělo v činohře novinky. Opakovalo Antigonu 2×, Čítrou, Bílou Horu 2×, Druhý břeh. Každý má svou pravdu. V opeře uvedlo novou operu Zelinkovu „Dceruška hostinského“, již pak hrálo 2×, Petrušku 2×, Z pohádky do pohádky, Fidelia, Mignon, Figarovu svatbu, Tajemství, Rusalku, V studni, Šeherezádu, Bludného Holanďana, Prodanou nevěstu, Čertovu stěnu, Branibory v Čechách. — Stavovské divadlo znovu vypravilo v režii Dra Mil. Svobody j. h. Cyrana z Bergeracu, jež opakovalo 3×, mimo to Svatou Janu, Pokofila se, aby zvířezila, Klarinu, Druhý břeh, Peg mého srdce. V opeře: Hofmanovy povídky, Labutí jezero, Eugen Oněgin, Don Juan, Tosca. — Vinohradské divadlo mělo novinkou Langrovu „Periferii“, opakovalo Strakonického dudáka, Svatební vínek, Člověk a nadčlověk, Bafoch, Psance, J. K. Tyla, Soud, Sen v noci svatojanské. — Švandovo divadlo: Velbloud uchem jehly, Naši furianti, Žena, kterou jsi mi dal, Král Nikolo, Průlom, Když krále vyženou, Šípková Růženka, Komedie, Začarovaná země, Obr a Paleček, Falešná kočička. — Uranie: Praha vzhůru nohama, Její Veličenstvo

Mimi, Ludvík XI., Princ Papenheim, Hraběnka Marica, Faust a Markéta, Nana, Hastrman na cestách, Jindra, Stambulské růže, Podzemní manévry, Dobrou noc Praho, — Praho dobré jitro, Čekanky, Paní fabrikantová, Kocour v botách. — Tylovo divadlo v Nuslích: Madame Pompadour, Polská krev, Svatba minist. předsedy, Domáci šotek, V nížině, Muž, jemuž to hlavní schází, Bajadera, Když hračky oživnou, Jindra, U dědečka Moravce, Matka bestie, Srdnatý plavec, Bobří kožich, Falešná kočička, Sedm havranů. — Svornost v Bubenči: Červená Karkulka, Růženčina svatební noc, Katakomba, Hojička z lesa, Trampoty pantáty ze Lhoty, Pomsta, zrazené. — Adria: Milion a zlodějna, Řetizek lásky, Zápas Faunů, — Rokoko: Korunní princ Rudolf, Burianův zdravý nemocný, My chlebem, ona kamenem. — Komedia: Arsen Lupin, lupič gentleman, Muž, který redigoval hospodářský list, Konec lásky, Vše pro divadlo, Zlý duch Lumpacivagabundus. j. p.

Alois Mrštík zemřel 24. února v brněnské nemocnici. S tímto jménem moravského učitele a spisovatele vzpomínáme zároveň jeho bratra, tragicky zesnulého Viléma, s nímž napsal mohutné

lidové drama „Maryša“, v němž našlo mnoho našich scénických umělců možnost vyniknutí v skvělých postavách z našeho moravského Slovácka, jemuž zesnulý byl tím, čím ve výtvarnictví Józsa Úprka. Jeho postavy jsou věrnou fotografií, čistým odrazem rázovitosti kraje; Alois Mrštík věnoval se úplně této práci a přispěl tak k lepšímu a důkladnějšímu poznání těch, z nichž vyšel a u nichž bude vždy ctěn a milován. Alois Mrštík nar. se 14. října 1861 v Jimramově jako obuvnický syn. Vystudoval učitelský ústav v Brně a delší dobu měnil svá působišť. V roce 1889 jmenován trvale správcem školy v Diváčích na Moravě, odkud také pochází z větší části děj jeho samostatných povídek *Dobré duše*. Kromě *Maryši* napsal společně s bratrem Vilémem *Rok na vsi*. Samostatně napsal ještě několik cestopisů ze Slovenska, Dalmacie, Itálie a j. Pohřben byl žehem v Pardubicích. *ej.*

Nový ředitel brněnského Národního divadla. Umělecké poměry v brněnském Národním divadle nebyly právě nejutěšenější a poslední dobou častěji a častěji stěžovala si tamní kritika v brněnských i pražských listech na umělecký úpadek první moravské scény. Již v 19. seš. loňského ročníku tohoto listu zmínil jsem se podrobněji o příčinách nespokojenosti s vedením brněnského Národního divadla, které zdály se vyvrcholit v prudký konflikt. Řediteli Stěchovi vytýkána naprostá neschopnost vyhověti kulturním požadavkům dnešní doby a utápění umělecké zdatnosti ensemblu v repertoaru problematických kvalit. Je pochopitelné, že za těchto

okolností dalo se těžko očekávat, že by po vypršení smlouvy mohl znovu kandidovat. Leč tato eventualita nebyla definitivně vyloučena a vyskytovala se různá mínění, kombinace a dohady. Po dlouhých úvahách byl jmenován novým ředitelem dosavadní šéf opery, hudeb. skladatel F. Neumann. Svoji novou funkci obsáhne tedy i činohru, jež však pravděpodobně nezůstane bez vlivu dramaturga Skocha. *ej.*

Pí A. Sedláčková opět na Národním divadle. Po delší době podařilo se správě Národního divadla získati opět trvale dram. umělkyni A. Sedláčkovou. Tím způsobem zakončen definitivně rozpor mezi umělkyní a Národním divadlem a doufejme, že jen ku prospěchu dramatického umění. *—ky.*

Pensionování členů Národního divadla je již po stránce technické a administrativní skorem úplně připraveno, takže vyřešení jednotlivých případů bude uskutečněno v nejbližších dnech. *Eský.*

Zájezd do Paříže souboru našeho Národ. divadla již se připravuje. Není však ještě určeno, kdy se pojedje a kterým umělcům bude poskytnuta tato vzácná příležitost. Spolu budou vystavováni scénické návrhy našich výtvarníků: arch. Hofmana, J. Čapka, J. Weniga a arch. Feuersteina. *Eský.*

Aféra anonymních listů byla definitivně skončena nedávným rozhodnutím Zemské správy politické, která pí Kronbauerovou z obžaloby osvobodila. *Eský.*

Maryša, drama bři Mrštíků, bylo přeloženo do finštiny p. Reino Sylvanderem, finským chargé d'affaires v Rize a sehráno s velkým úspěchem ve finském Národním divadle Kansallis teatteri v Helsinkách. Hra byla nadšeně přijata tamní kritikou, která s radostí uvítala pokus předvésti českou literaturu, ve Finsku dosud neznámou, alespoň v ukázce tamnímu obecnstvu. *—ák.*

Dram. práce starosty Ú. M. D. O. Č. počtena cenou. Svobodné učení selské vypsalolo soutěž na celovečerní hru ze života lidu zemědělského. V této soutěži byla dramatu dra Hermana „Poslední Durasové“ přičtena první cena 1000 Kč a drama bude vydáno Česko-mor. podniky tiskářskými a vydavatelskými v Praze.

Nové hry. Tak málo skutečných uměleckých prací dramatických opravdu nebylo již dlouho, jako v poslední době, která ponejvíce jen paběrkuje ze starých zásob. Naši čeští autoři tento rok jsou poněkud hybnější nežli jindy, ale zahraničních novinek je skutečně málo: V Německu probudil se nějaký erotik C. Zuckmayer krvesmilnou tragedií „Pankrác se budi, nebo Zálesáci“, ve Francii začíná novou uměleckou činnost stará firma Flers a Croisset satirickou komedií „Noví páni“, S. Guitry také nezahlá a M. Rostand bude mít v divadle Sány Bernhardtové premiéru své novinky „Archanděl“. Italská komedie, pirandellovsky zvládnutá, bude doplněna hned dvěma pracemi dramatika Sema Benelliho. komedií „Perlový náhrdelník“ a dram. básni „Milostná tragédie“. Ve Varšavě připravují novou práci ruského dramatika Jevrejnova „Los spravedlivých“. Tato letmá zmínka o novém repertoaru nasvědčuje poměrně chabému rozpětí v činnosti dramatiků. Krise —? *ej.*

M A T I C E D I V A D E L N Í

Řádná valná schůze Matice Divadelní koná se ve středu 25. března t. r. v místnosti Ú. M. D. O. Č. (Praha II., Ostrovní 16.) o 5. hod. odpol. s tímto pořadem:

1. Zahájení a čtení zápisu..
2. Zpráva jednatelská, pokladní a revízorů.
3. Návrhy správ. výboru.

4. Doplnovací volba výk. výboru a přehlíželů účtů.

5. Volné návrhy.

6. Promítání obrazu z dějin divadla.

Nesejde-li se potřebný počet členů, koná se valná schůze po půl hodině za každého počtu členů přítomných. Návrhy nutno zaslati výboru nejdéle 8 dní před schůzí.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

Dr. Fr. Herman

Nedomyšlené důsledky

Znáte jistě naučení knížete Svatopluka, které dal před smrtí svým synům, podáváje jim svazek prutů, aby jej zlomili? Doložil názorným příkladem význam společné síly a jeho naučení platí dosud. Potvrdila je životní zkušenost celé naší historie a potvrzuje je i dnešní život; a přece tak málo se z této zkušenosti učíme a tak často se dopouštíme starých chyb.

Rozhárané poměry dneška, roztržštěnost názorů a stálý boj o hesla a moc, podložený materialismem, rozmnožují sporné strany, přiosťují rozladění a nespokojenost a národ, který má všecku svou sílu věnovati stavbě pevných základů svého bytí, ochraně dobyté svobody a zabezpečení budoucnosti svého nového státu, skýtá rmutný obraz zápasů, v nichž bratr stojí proti bratru. Neklidný živel zaplavuje nejen politiku, nejen stavy a třídy, ale vnáší se i do ovzduší činnosti duševní, do ideových podniků a do umění.

Vždy a všude, dříve i dnes zdůrazňujeme neutralitu umělecké a kulturní práce, majíce na paměti, že umění je jen jedno a že povznesení kulturního nepotřebuje pouze určitá strana nebo třída, nýbrž celý národ, všechny jeho vrstvy. Naše organizace ochotnictva důsledně hájí tuto svou neutralitu a může také názorně ukázati blahodárné její účinky. Snahy po založení vlastní organizace ochot. odborů a ale nikdo neví, jak se těžce získávají odborné síly a co stojí tyto přednášky peněz, pohlcených zvláště jízdou. Máme svůj list „Čsl. Divadlo“, za který platíme nakladateli velikou sumu ročně; ale nikdo neví, jak těžce se shánějí odborné články a literární příspěvky.

A tu si představme, že by tyto potíže musila překonávat každá jiná organizace mnohem citelněji, protože by neměla tolik členů ani tolik financí, a že by ještě hůře získávala spolupracovníky z odborných kruhů, zvláště když by šlo o průkaz určitou legitimací politickou. Celé zvýšení nákladů provozovacích musilo by se přesunouti na členstvo, které by jen platilo, ale nemohlo by býti za to odměněno poskytnutím všeho toho, co může dáti tak velká korporace, jako je naše Matice. A kdyby ani toho nebylo, pěstovalo by se umění — jedno umění — různými směry, protichůdnými názory, pěstovalo by se určité obecní, které by se přirozeně dělilo zase podle politické barvy, a lokální rivalisty a spory neměly by konce a působily by jen rušivě a škodlivě právě tam, kde má umění zcelovati, ušlechťovati a morálně povznášeti.

Matice nemůže ovšem zabrániti tomu, aby nepovstaly zvláštní organizace vedle ní, ona má ochranu jen v přesném zachovávání nestrannosti umění a ve zdravém pochopení tohoto požadavku u svých členů, ale takové prolomení jednotné síly, takové rozdrobení umělecké a kulturní činnosti znamenalo by nejen v řadách ochotnictva programový chaos a povstání několika čínských zdí, ale i v celku národní a osvětové práce vzniklo by nezdavé oslabení a zbytečné mrhání finančními prostředky.

Alois Wiesner

vynikající český ochotník

(K prvnímu výročí jeho úmrtí)

spolků podle politického vyznání jejich členů uskutěčnily se sice ve dvou případech, ale „Matice“ přesto zůstala nejsilnější a vzrůstá rok co rok, protože dosud převládalo u většiny rozumné pochopení a uznání.

Přesto se ony separující snahy ozývají časem znova a ohrožují vážnou věc, jež není jen zájmem Matice, nýbrž zájmem národního celku.

Uvažme jen, že Matice sdružuje 1430 odborů a spolků, že má stotisícový obrát finanční, nákladnou, ale dobře vedenou správu organizační, ale přesto musí překonávat značné potíže, chce-li vyhovovati po stránce umělecké a kulturní požadavkům a potřebám svého členstva a nárokům svého programu. Máme ročně řadu odborných kursů a velký počet přednášek jednotlivých,

Jsou-li už poměry takové, že veřejný život je rozložen na tolik táborů, vzniklo-li tolik politických i stavovských rozdílných programových, které ochromují jednotu národa, rozbíjí mohutný šik a spojenou sílu celku, musí přece aspoň složky kulturní hledati cestu k nutné pospolitosti a k sloučení zájmů, které jsou všem třídám národa společny. A touto půdou je jedině půda umělecké a osvětové práce, kde se mohou svorně spojit a uplatnit všichni lidé dobré vůle bez rozdílu přesvědčení politického, stavovského a náboženského a kde tato spolupráce vytváří nejlepší přátelství a demokratismus. Rozbijeme-li ještě tuto poslední možnost, budeme jako ony Svatoplukovy rozvázané pruty, které nepříznivý osud snadno rukou našich nepřátel rozláme a zničí jeden po druhém!

Doufáme však pevně, že rozvaha a pochopení zvítězí nad choutkami oslabovacími. Slyšíme to na četných schůzích našich okrsků, kde právě příslušníci stran a korporací, od nichž ony separační snahy vycházejí, proti tomu se staví, protože z praxe a ze zkušenosti chápou a nahlížíji nedomyšlené důsledky na jedné a výhody dosavadního svazku na druhé straně. — V organizaci je síla! A tu chceme hájiti pevně, důsledně — ne jenom na prospěch svůj, — ale na prospěch věci a celku!

Pro divadelní praxi

Daň z obratu ochotnických představení. (Píše Si—.) Jak jistě známo všem, kdož vedou povinné platby a daně v evidenci, končila se lhůta k podání přiznání k dani z obratu na rok 1924 posledním lednem t. r. Ale jako loni, tak i letos se stanou případy, že jednoty opomenou zavčas toto přiznání podati, nebo budou čekati, až je berní správa upomenou. Připomínáme, že, nepodá-li spolek přiznání k dani z obratu za uplynulý rok do 14 dnů po uplynutí lhůty, ve které jest povinen je podati (tedy nejpozději do 14. února t. r.), zvýší se mu celková daň o 5% z vyměřené daně, čímž spolku vznikne již zbytečná výloha. Pořádá-li spolek představení jen jednou za rok (což se snad ani nevyskytne), je povinen do 14dnů po představení podati přiznání k dani z obratu berní správě a příslušnému bernímu úřadu daň zaplatiti. Jinak odvádí se daň za každé uplynulé čtvrtletí do 6 týdnů složenkou příslušnému bernímu úřadu. Daň se platí z celého docíleného hrubého příjmu a nesmí se z něho odpočítati ani obecní či jiná dávka, ani jakákoliv jiná režie. Doporučujeme jednotám, aby pro příště zapravovaly všechny své povinné platby včas, už z důvodu dobré pověsti ochotnictva, neboť dá-li se spolek upomínati, svědčí to jen o liknavosti a nerespektování platných zákonů a to jistě cti ochotnictva neslouží. A konečně včasným podáním přiznání i zapravením povinných plateb předejde se zbytečnému zvyšování daní i placení pokut. Předsednictvo Ú. M. D. O. Č. zakročilo již několikrát, aby ochotnická představení byla od daně z obratu osvobozena, ale — bohužel — bezvysledně.

Ochotnické zprávy

Studenti v lidovýchovném divadle. Byl-li v dřívějších dobách studentský živel účasten plnou měrou na lidovýchovných a kulturních podnikcích, bylo to charakteristickou známkou vývoje a vývinu generace, pro jejíž cíle a představy není dnes tolik porozumění. Jsou-li jindy a v jiném případě takové vzdechy skorem tradičním výrazem, tentokrát však je podkladem pohled do budoucna, které jeví se šedou perspektivou, když přítomnost je naplněna skorem indolenci studentstva ke kultuře a divadlu zvlášť. Skorem každé kulturní úsilí je podmíněno inteligencí, ať přirozenou, vlastní či osvojenou studiem, a inteligence, zvlášť studentstvo, bylo vždy pevným stoupencem umění, jeho snah a bojů. Za pomoci studentstva rostlo a mohutnělo naše divadelní umění, za jeho pomoci šířilo se po krajích a jeho přičiněním zvládla venkov myšlenka ochotnická, která většinou studentstvem byla prakticky ožeejmována. Dnes kulturní práce studentských, po případě akademických spolků vrcholí většinou sylvestrovskou akademii či masopustním věnečkem. Dříve bylo události sezony představení některé hry třeba z klasické tvorby, dnes jak možno denními zprávami se přesvědčiti, nastupuje jako vrchol akademického snažení fotbalový nebo boxerský zápas. Je proto dnes skorem starobylým zjevem akadem. spolek, který nepodlehli této zhoubné orientaci a při všem smyslu pro moderní a nový život zůstává majákem kultury. Z takových spolků, které možno na prstech spočítati, jsou na

východě Čech dva rivalové: Hradec Králové a Pardubice. Hradečtí akademikové, s nemálo skvělou uměleckou tradicí, vedle výborných ochot. spolků „Tyla“ a „Klicpery“, jsou i dnes stálými informátory svých rodáků, stálými kulturními pojítky a vzněcovateli. S pardubickými akademiky stále závodí o prestiž a předstihují se navzájem ve výši a dokonalosti kulturních podniků, které neomezují se pouze na divadlo, ale rozšiřují se i na literaturu, o níž pořádají přednášky čelných pražských estetiků. Když mi bylo vyprávěno o činnosti obou akademických spolků, nechtěl jsem věřiti, neboť nedůvěřoval jsem v možnost existence takového entusiasmu a v možnost jeho úspěchu na venkově, resp. v menším městě, nežli je Praha, která sama není s to plnou měrou tímto způsobem žítí. Naskytla se příležitost, svědčící o veliké čilosti pardubických akademiků, kteří ještě před pražskou premierou Šrámkova „Soudu“ měli skorem zajištěno, že budou mocí hráti „Soud“ v Pardubicích. Než, v poslední chvíli záměr pokažen, ale přesto v uvedený den sehráli neobyčejně svěže a s bravurní jistotou Holbergova „Bradyše Melhuba“ a Moliérovy „Směšné precioso“. Pardubické měst. divadlo podobá se vnějškem i vnitřkem miniaturnímu měst. divadlu vinohradskému a dosti značně prostorné jeviště je po stránce technické obstojně vybaveno, ale přece k výpravě obou aktovek sehnali si akademici-herci celou výpravu takřka sami. Mají ovšem ve svém kruhu zdatného výtvarníka ak. malíře Jos. Gruse, který s nimi vypravil řadu her, zvlášť Starou historii, Podzim dra Marka, Vlky, Janošika,

Hru se smrti, Rybáře stínů (s E. Kohoutem v tit. roli) a R. U. R., které podle fotografií bylo vypraveno na poměry s neobyčejnou důkladností v materiálu i v myšlence, takže v mnohém předčilo i samotné Národní divadlo, neboť pardubická scéna v tomto případě byla přesvědčivější a sytější. Není to nadsázka, jen prostý fakt, který svědčí o neunav-

Marie Procházková-Malá
populární česká herečka († 3. února 1925)

ností a skorem fanatické žhavosti ke všemu divadelnímu, uměleckému, a opravdovému zájmu na povznesení místní kultury. Snahou dra Pavla Theina, dra Čížka, dra Krpaty, Kamila Jírka, J. Theina, Pohla, Matyáše a celé řady mladých, mají Pardubice v Akademickém spolku uměleckou jednotku, která měla by být vzorem těm, kteří na pravý úkol akademických občanů zapomínají a svůj promoční slib nechávají slibem. . .

Em. Janský.

Zpráva Ú. M. D. O. Č.

Řádné valné shromáždění Ú. M. D. O. Č. koná se v neděli 29. března t. r. v 9 hod. dopol. v sále Měšťanské Besedy v Praze II. (Vladislavova) s tímto pořadem:

1. Zahájení schůze a čtení zápisu.
2. Zpráva jednatelská, pokladní a revisorů.
3. Návrhy výkonného výboru.
4. Doplňovací volba výk. výboru a přelížitelů účtů.
5. Volné návrhy.

Nesejde-li se potřebný počet členů, koná se valná schůze po půl hodině za každého počtu členů přítomných. Návrhy nutno zaslati výboru nejdéle 8 dní před schůzí.

Upozornění. Nepište jednotlivým členům výk. výboru, chcete-li něco od ústředí. Všecky dotazy a žádosti posílejte pražskému sekretariátu! Jinak nemůže ústředí ručiti za správné a včasné vyřízení, ani za to, nedodá-li adresát dopis na pravé místo vůbec. — Uspořádejte dobroč. představení ve prospěch Masarykovy Studentské koleje a ve prospěch

fondy pro postavení Smetanova pěveckého domu v Praze, který má být Čsl. obci pěvecké tím, čím pro nás dům Tylův. Žádost za účinnou podporu akce, s kterou se tato korporace obrací na naše ochotn. spolky divadelní jako spolupracovníky na zvýšení duševní úrovně našeho národa a obnovu národního sebevědomí, budiž vlídně uvážena a dle možnosti jí vyhověno. — Darujte odložené a nepotřebné knihy (div. hry) svým krajanům v zahraničí! Čsl. svaz v S. H. S. se sídlem v Bělehradě prosí čsl. ochotnictvo za darování divad. knížek pro ústř. čes. knihovnu, která se zřizuje v Dol. Daruvaru. Zásilky adresujte na kancelář Ú. M. D. O. Č. v Praze II., která darované knihy zašle i se seznamem dárců hromadně do Dol. Daruvaru.

Okrskovým radám. V neděli 29. března t. r. koná se valná schůze Ú. M. D. O. Č. Pozvání je zasláno s výroční zprávou. Je to jediný den v roce, kdy se mají sejít delegáti všech okrsků, a proto je nutno, aby je okrskové rady skutečně do schůze vyslaly. Delegáti mají míti s sebou plnou moc. — Výkonný výbor ve schůzi 22. února t. r. upozornil na to, že o zařazování přihlášených jednot a odborů do okrsků rozhoduje pouze výkonný výbor.

Výkazy o činnosti za r. 1924. Upozorňujeme všechny jednoty a odbory, které dosud nezaslaly výkaz o své činnosti za r. 1924, že předkládání výkazů je nejen členskou povinností, ale i mravním závazkem každého ochotnického spolku, poněvadž ze zaslaných výkazů je sestavována celková statistika o činnosti a významu ochotnictva československého vůbec.

Výkaz činnosti za r. 1923 k 31. pros. 1923 zaslalo z 1185 jednot organis. 805 jednot, z nichž nehrálo 37 spolků. V těchto 805 jednotách je 33.635 členů, z nichž 22.578 činných. Jména mají Kč 2.141.732, dluhů Kč 254.761, knih zakoupeno za Kč 167.754, knihovny čítají 180.756 svazků. Původních her sehrály 3539, cizích 869 včetně 223 v cizí režii, na autorských poplatcích zaplatily Kč 181.667, na dobročinné účely věnovaly Kč 273.094, na Tylův dům Kč 4385. Statist. data vyňata z práce E. Semeráda.

Statistika členstva Ú. M. D. O. Č., konstatovaná při schůzi výk. výb. 11.-II., udává v r. 1919 toliko 459 organis. spolků, k 1. lednu 1925 však již 1383 jednot domácích a 39 zahraničních, z kterýchžto stručných údajů je nejlépe patrný mohutný vzrůst naší organizace.

Z naší soudní síně. Starosta Ú. M. D. O. Č. opět před trestním soudem. Podruhé žaloval p. V. K. Blahník dra Hermana proto (dle doslovného znění žaloby), „že se vyjádřil o něm, že vymáhal pro sebe a Tylův kroužek subvenci u ministerstva věcí zahraničních pro zájezd na kongres div. ochot. v Ženevě“ a dále, že „11. ledna t. r. ve schůzi výk. výboru bez jakékoli příčiny veřejně v tom úmyslu, aby ho pohanil, u členstva zlehčil a jeho činnost veřejně-kulturní znemožnil, uváděl, že p. Bl. byl v roce 1913, resp. 1914 uznán vinným přecinem proti zákonu o ochraně práva autorského, že pro tento trestní čin byl kraj. soudem v Chrudimi odsouzen k pokutě 200 K a že rozsudek tento byl nejvyš. soudem kasačním potvrzen, a aby dodal

zejména tomuto poslednímu tvrzení přesvědčivosti, uváděl přesná data a čísla trest. spisů — smyšlená —, která neodpovídala skutečnosti“. Při stání 13. února pokoušel se soudce o smír, ale dr. Herman nepřistoupil na odvolání nebo na projev politování, a tak bylo líčení provedeno. Obžalovaný uvedl, že podle své povinnosti konstatoval prostě doklad, který měla komise, vyšetřující ještě řadu jiných věcí p. Blahníkových, po ruce a nabídl výsledk svědků a důkaz trestními spisy. Řízení bylo odročeno na 24. února a soud vyžádal si trestní spisy. Soudce se pokusil zase o urovnání sporu. Žalobce žádal, aby dr. Herman prohlásil, že ho nemíní urazit a že toho lituje, což tento odmítl a nabídl jenom prohlášení, že konstatoval pouze faktum. Žalobce žádal, aby toto prohlášení bylo doplněno ještě v tom směru, že dr. Herman v budoucnu této věci nikdy proti žalobci nepoužije, což tento opět odmítl. Konečně prohlásil dr. Herman protokolárně, „že ve schůzi výk. výboru konstatoval pouze faktum, že soukromý žalobce byl uznán vinným přecinem zák. o právu autorském a že neměl žádného úmyslu soukromého žalobce nějak zlehčit neb urazit“. S tím se žalobce konečně úplně spokojil a prohlásil, že bere žalobu zpět. Soudce nato prohlásil hlavní líčení za skončené a vynesl rozsudek zprůstňující dle § 259/2 trest. řádu. Tentokrát dr. Herman nic neodvolal, ani nepřistoupil na smír. — Další proces. Pan Jos. Vaněček, býv. redaktor Věstníku Praž. okrsku a předseda I. obvodu, zažaloval starostu Ú. M. D. O. Č. dra Hermana pro urážku na cti, způsobenou tím, že ho starosta písemně vyzval, aby resignoval jako náhradník ve výkonném výboru, protože se starosta dověděl, že p. Vaněček řádně nevyúčtoval 2000 Kč z okrskových peněz jako jednatel šibinkového výboru 1924. Dále zažaloval p. Vaněček předsedu Pražského okrsku pana Rud. Weinerta proto, že ve schůzi okrskové rady mluvil o něm urážlivě v témže smyslu. Soud ustanovil o obou žalobách líčení na 6. března v tutéž hodinu. Soudce se ani nepokoušel o smír vzhledem k rozhodnému odmítnutí obžalovaných, kteří nabídli důkaz pravdy. Protože tu však jde o prokázání trestního činu, který se stíhá z úřední povinnosti, postoupí soud spisy státnímu nákladnictví za účelem vyhledávání pro stíhání p. Vaněčka za zločin zpronevěry. Do výsledku tohoto trestního řízení bylo líčení o žalobách p. Vaněčkových na dra Hermana a Weinerta odročeno. Starostu Matice zastupuje dr. Mellan, předsedu okrsku dr. Hubáček. Žalobce zastupuje dr. Týř, který v předešlých procesech proti dru Hermanovi zastupoval p. Blahníka.

Kursy, přednášky a div. soutěže. Cyklus přednášek ve Vídni, uspořádaný 31.-I., 1. a 2.-II., setkal se s velmi pěkným výsledkem. Dle referátů tamních českých listů dal „cyklus ve svých přednáškách tolik, kolik dá jiná škola dramatická a co může dát bližnímu jen největší zájem o umění. Pořadatelstvu vysloven upřímný dík, že pozváním takových umělců připravili vídeňským Čechům neocenitelný požitek, který zanechá v našich srdcích na dlouho milou vzpomínku“. — Režis. kurs v Něm. Brodě ukončen 8.-III. přednáškou organis. dra Fr. Hermana, při níž projednána také stabilisace okrsku. — Režis. kurs v Jičíně zahájen 1.-III. Přednášky konají se v rest. „u Němců“ na náměstí. — Režis. kurs v Čes. Budějovicích zahájen 1.-III. předn. dra Fr. Hermana. Potrvá do 5.-IV. Přednášky konají se každou neděli od 1—4 hod. odp. v rest. „u Novotných“ Lannova tř. — Režis. kursy připravují okrsky v Ústí n. L., Hořicích a Třebíči. — Přednášky pořádá 22.-III. dram. umělkyně Běla Horská v Čes. Skalici (přihlášky přijímá B. Woegrat, v. pošt. adj. v Čes. Skalici) a v Úpici. — Ochotn. školu Jiráskova okrsku v Náchodě navštěvovalo přes 280 posluchačů. — Divadelní soutěže připravuje II. Tylův okrsek

v Plzni jako přípravné akce na významný rok 1926. I. Tylův okrsek v Hoře Kutné u příležitosti 301. trvání O. j. „Tyl“ v Hoře Kutné a Smetanův okrsek v Čes. Třebové.

Z ústředí. Schůze výk. výb. 22.-II. přítomni byli kromě většiny pražských členů veškerí venkov. delegáti (řídil za nepřítomného starostu a churavého I. místopř. inž. Šteina II. místopř. Maněna). Po obvyklých formalitách čteny dopisy: Čsl. Svazu v Bělehradě (organisace ochotnictva v S. H. S. a žádost za knihy, na kterou získáno dosud darem 80 svazků), Turnovského okrsku v Klatovech (valná hrom. 22.-II.), Macháček v Čes. Budějovicích (předsjezd div. a rež. kurs od 1.-III. — 5.-IV. s předn. dra Hermana, B. Horské a místních řečníků), v Jičíně (od 1.-III. 6 přednášk. kurs), v Mostě (valná schůze 22.-III. s předn. dra Hermana), v Ústí n. Lab. (rež. kurs s 6 předn. v nejbližší době), v Třebíči (reorg. okrsku a žádost za referenta k prac. schůzi), v Lounech (valná schůze 25.-I. pro slabou účast odložena), v Prostějově (valná sch. 8.-II.), v Náchodě (frekvence ochotn. školy 280 posluch. opakování předn. pí Horské v Čes. Skalici a další v Úpici; dram. odb.

Jarmila Kronbauerová,

člen činohry pražského Národního divadla

str. lid. nepřijat za člena Matice), v Něm. Brodě (kurs absolv. 76 posl.), v České Třebové (val. sch. 8.-II. za přit. ústř. taj. Weinerta, který vyslovuje se o činnosti okrsku co nejuznaleji), v Pardubicích (val. hr. 1.-II. s předn. dra Hermana, Hradec Kr. a Loche nice vyřaz. z okrsku pro nevhodnost spojení), Jungmannova v Hořovicích (přeložení z Berouna), v Táboře (val. sch. 22.-II., refer. dr. Herman; okrsek ignorující jednoty 'budou' napomenuty) a v Plzni (val. hr. 5.-III.). Och. sp. „Tyl“ v Kutné Hoře uspořádá u příl. 30letého trvání div. soutěž, stížnost „Viceny“ v Ústí n. Orli do působ. „Čes. komorního div.“ zaslána Svazu div. řed. a Jlf. Steimarovi, o 250. předst. čt.-och. jedn. „Tyl“ v Mostě („Psohlavci“) přednese proslov R. Weinert, Pelikánova jedn. v Hořicích zakládá Sbor pro post. div. budovy. Ú. S. O. D. v Turč. Sv. Martině uznal zvýšení předpl. na časopis „Čsl. Div.“, nakl. Borový podepsal smlouvu. Div. kurs ve Vidni (Horská-Figar-Kocourek) doznal hlubokého ocenění videní Čechů. Nové popsí Jos. Kaj. Tyla vymodeluje prof. Ant. Mára ze sochařské školy v Hořicích a reprodukováním pověřen štuk. Jos. Kulhánek tamže. Referáty o účasti zást. Matice na II. sjezdu Ústř. Jedn. Děln. Div. Och. v Plzni, akcích zahraničních (franc. federace neodpovídá, angl. Asociace zve ústředí na výř. shrom. a slibuje návštěvu pražsk. och. sjezdu) vzaty na vědomí Sbor Tylova domu bude rozšířen o zástupce okrsků. Přijato 19 nově hlásících se jednot. K příspěvům dra Hermana, kterými v důsledku události poslední doby dává výk. výb. k dispozici svou funkci starostenskou, a po referátu ústř. taj. R. Weinerta o útocích na jeho čest, záležitosti p. Vaněčkově, obou žalobách starosty p. Blahníkem, (viz seš. 2. a 4.), činí krásný projev uznání a naprosté důvěry starostovi dru Hermanovi i dnešnímu vedení Matice za II. Tylův okrsek v Plzni předs. Meiner a za Smetanův okrsek v Česk. Třebové předs. Kšir,

a v témže smyslu vyzněly i návrhy Mahenova okrsku v Prostějově: 1. aby výk. výbor prohlásil postup starosty za úplně správný a projevil mu neochvějnou důvěru; 2. aby výk. výb. provedl ráznou očistu od všech živlů podvratných a lidí, kteří prokázali nespolehlivost ve věcech finančních ajmění spolkového; 3. aby Pražsk. okrsku bylo uloženo přísně dbáti toho, aby postup práce a vyřizování všech záležitostí Ú. M. D. O. Č. dál se výhradně jendle platných stanov a řádů a aby bezohledně zakročil proti jednotlivcům i spolkům, kteří podvratnou a odsouzenihodnou činností tříští jednotný postup a společnou práci; 4. aby výk. výb. schválil postup a opatření, které učinilo předsednictvo ve věci p. V. K. Blahníka a provádění usnesení z 11.-I. Návrhy ty byly jednomyslně a bez námitek schváleny. Rovněž uznán správným a schválen postup redakce „Čsl. Div.“ stran otištění stručného výtahu konečného usnesení výk. výb. v dotyčné věci. Pražsk. okrsku sděleno, že výk. výb. usnesl se jednomyslně zbavit p. Jos. Vaněčka náhradnictví výk. výb. a okrsk. rada vyzvána, aby oznámila bes. „Bujarost“ v Praze výroky, které učinil p. Em. Semerád o výk. výb. a bes. „Bujarost“ vyzval, aby zaslala prohlášení a odůvodnění, z jakých příčin tak učinil. Po jednomyslném přesvědčení, že „p. dr. Herman jednal ve všech věcech, které jsou příčinou nynějších soudů, jako ideální a poctivý pracovník, kterému bylo jeho osobní já i osoby jiné vedlejší, šlo-li o věc dobrou a zájem Ú. M. D. O. Č.“, projevena znovu výk. výborem star. dru Hermanovi plná důvěra a tlumočeno přání, „aby v zájmu věci zapomněl neb omluvil osobní útoky, jichž je cílem, a uchopil se opět se stejnou poctivostí a svědomitostí funkce starosty Ú. M. D. O. Č.“

S L O V E N S K É D I V A D L O

J. K. M.

Niekoľko poznámok na naše dni

Slovenské ochotníctvo divadelné schodí sa každého roku na jeseň, aby ukázalo, nakoľko dvíha sa umelecká úroveň nášho ľudu a nakoľko rozšírilo sa ochotnícke divadelníctvo v širokých vrstvách slovenského ľudu. Zkúma sa však vtedy nielen fakt skutočných výsledkov práce medzi ľuďom, zkúma sa i výkonnosť osvetových pracovníkov, ktorí iste s veľkým porozumením a láskou venujú svoje sily slovenskému divadelníctvu. A jestliže výsledky celoročnej práce ukážu sa byť v dňoch sjazdu dobrými, je im to len zadosťučinením či odmenou za námahy o kultúrne povznesenie nášho ľudu. Akí môžu byť hrdí, keď nimi pripravení ochotníci zvíťazia na divadelných závodoch, kedy konkurencia býva obyčajne nie malá a po stránke umeleckého výkonu iste silná.

Avšak dnešné naše divadelníctvo čakajú i nové úlohy. Tak ako v literatúre doba prináša obrat, ako literatúra ide v znamení nových svetových prúdov, tak postup času žiada od našich divadelných krúžkov, aby venovali pozornosť i novým našim dramatickým dielam. Je prirodzené, že tu musí byť zachovaný pomalý, prirodzený vývoj, bez strmých skokov, ktoré by prípadne vyvolaly nechuf k divadelníctvu. A len dôsledkom tohoto je, že sa tak môže diať len pomerne k vyspelosti toho ktorého kraja, zvlášť preto, lebo moderná literárna tvorba vykazuje silnú tendenčnosť, ktorá je často stínikom skutočnej umeleckej hodnoty.

Každému slovenskému pracovníkovi na poli ľudovýchovnom, a menovite v divadelníctve, musí byť jasné, čo môže na naše ochotnícke javiská prijsť. Musí mať jasný názor na to, čo možno nazvať umeleckým dielom a rozlišovať diela s výslovnou tendenciou politickou, ako i znalosť toho, čo môže nášmu ľudu prosievať. V takýchto prípadoch netreba sa obávať, že by naše divadelníctvo dostalo sa do uličky, z ktorej by bolo jedno pre umenie neprijateľné východisko.

Na čo by sa však nemalo zabúdať je otázka autorského práva a srovnanie, do akej miery zafažuje rozvoj divadelníctva na Slovensku. Spolok slovenských spisovateľov mal okolo Vianoc m. r. schôdzku, na ktorej pojednával i o otázke autorského práva. Žiaľ, že nič bližšieho o tomto predmete nevyšlo v novinách, tak že by prípadne o veci premýšľali i interesované kruhy, pokiaľ pravda ide o dramatickú literatúru. Nebolo by od veci, viesť vec v evidencii.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotníctva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 31. března 1925

Sešit 5

V Praze dne 27. března 1925

(O volný projev kritický.) Při úpravě tiskového zákona předpokládaly umělecké kruhy, že jde v tomto případě spíše o zájem novinářských kruhů, tedy žurnalistů a politicky angažovaných osob. Při-pouštěla se sice možnost, že tu a tam vyskytl by se takový případ, že by zřejmě dotýkal se i zájmů uměleckých, ale nebylo valné náklady podporovat akci, namířenou proti tiskovému zákonu. Nedávno však byly přesvědčeny o jiném:

Před kmetským soudem projednávala se žaloba, kterou podal sochař Mára na prof. dra Pečírku proto, že svou kritikou o dílu, dosud nehotovém, dopustil se urážky na cti a poškodil materiální jeho zájmy. Soud přiklonil se k žalobě a kritika odsoudil.

Leč abstrahujeme tato fakta, jakož i celý podklad sporu, a nechme stranou úvahu o vhodnosti či nevhodnosti obrany proti kritice žalobou. Mějme na zřeteli prostě jenom výklad § 4. tiskového zákona, jímž napříště dána možnost, aby kdokoli, jehož výkon či umělecký výraz bude kritikou in optima forma uznán za nedostatečný, zažaloval kritika pro urážku na cti a požadoval ještě úhradu třeba ideálně ušlých zisků. Kritika, toto umění o umění, je podvázána možnosti aplikace tohoto výkladu na event. jinou žalobu; takže je tímto zákonem vyvolán nepřímý nátlak na rozpoznávací stanovisko kritikovo a jeho potence je ztláčována na miru zcela minimální, negativní. V důsledku onoho výkladu zákona je každý nesouhlas kritiky trestným činem a v důsledku toho každý kritik více či méně je osobou, zákonu nevyhovující, jeho význam nerespektující a tudíž osobou protizákonné mentality. Při úpravě tisk. zákona chtěla valná část uměleckých vrstev věřit, že má jeho striktnost postihnouti jenom takové případy, kdy jde zcela zřejmě o osobní útoky a o kritiku podřadných a neuměleckých kvalit. Bylo věřeno, že zákonem budou trestáni takoví kritikové, jímž jako občanům nelze sice právo kritické upřít, jichž kritérium nespádá však již v uměleckou klasifikaci. Nyní však konstatováno, že zákona možno použití i proti zcela objektivní a umělecky kultivované kritice. A proto je zapotřebi ohraditi se proti tomuto nedůstojnému stavu. Kritika, umělecká kritika nepotřebuje uzdy v podobě hrozby trestním zákoníkem, neboť duchové hodnoty nelze měřiti tímže měřítkem, jako jiné činy neuměleckého podkladu. Zeslabováním nebo omezo-váním kritického projevu nezíská se žádných výhod, neboť tím ubíralo by se kritice na její přednosti, na svobodě volného výrazu. Je pochopitelné, že zákon také nemůže určovati mez kritiky, neboť je věci ryze umělecké povahy, vyjadřuje-li kritik svůj soud temperamentněji, nežli jiný. Z tohoto rysu povahy není přece možno připustiti soudní při, neboť umělecká odpovědnost takového kritika je jeho vlastní věci a poměr k němu utváří si laik i umělecká veřejnost sama. Bez kritika, bez řádné umělecké kritiky neomezené volnosti nelze si ani představití zdatný a zdravý vývin umění. Bez ní vznikla by znenadání taková anarchie, že těžko, těžko snesl by kdo odpovědnost za následky. Proto je nutno, aby volnost kritiky nebyla omezována a její práce podlamována zákony, neodpovídajícími demokratické a republikánské státní formě. Dosavadní úprava zákona je naprosto nedostatečná a vyžaduje revise, provedené za účasti korporací, zastupujících interesované kruhy*).

Eský.

*) Veden touto snahou, svolal výbor Matice Divadelní schůzi, na níž za přítomnosti hostů z řad literátů-kritiků bylo usneseno podati formální protest ministerstvu spravedlnosti, který by spolupodepsaly ostatní literární korporace s případnými opravnými návrhy. Při tom je zajímavé, že min. spravedlnosti v novinách otisklo upozornění pro tiskové pře, podle něhož rozsudky nemají obsahovati výklady trestního činu v takové míře, aby byly podnětem k debatám příslušných zájemníků.

Mrtvé drama

Statistika německé produkce dramatické, která prošla těchto dnů novinami, zdála by se nasvědčovat spíše všemu jinému, než úpadku divadla. Kvantita je imponující, kvalita je ovšem skromnější. Nejen v Německu. Kulturní život Evropy je už tak znivelisován, že se výsledky stejných příčin od sebe liší leda lokální barvou. Četli jsme nedávno, že je drama mrtvo, nebo že umírá; alespoň pro některého autora. Snad to není pravda do slova ani pro jednotlivce, ale krizi není možno popírat.

Drama trpí nedostatkem hrdinů. Není jich v dramatickém slova smyslu, ačkoli ve válce byla vykonána nespočetná hrdinství.

Jsou hrdinské skutky, jsou i hrdinské životy, naplněné prací a odříkáním, ty se však ani nehodí na jeviště. Ti, kteří takové skutky konají, takovými životy žijí, nejsou hrdiny a jsou-li jimi, nejsou hrdiny dramatickými. Nanejvýš romány. Není pro ně ani vhodného ovzduší. Lidé jinak žijí, pro divadelní hrdiny není dosti pochopení, vyšli z módy.

Světová válka, která surovými ranami obrátila mysl lidskou k nejhrubší realitě, velmi k tomu přispěla. Zničila víru nebo alespoň obdiv a úctu k hrdinům meče již svou obrovitostí a všeobecností, která nutila být hrdinou z povinnosti, po výroku odvodní komise, a vyráběla ovšem hrdiny v „ulejvání“ a hrdiny — chytré hlupáky, všelijaké dobré vojáky Švejků. Hrdinové zžíravých, bolestných psychických bojů zdá se vyřkli prozatím své poslední slovo s Ibsenem. Lidé

František Langer,
autor „Periferie“ a „Velblouda uchem jehly“

jenom nebyla tragedie. Tragedie bolestného a obětivného přerodu vnitřních i vnějších řádů, jimiž se západní lidstvo až do nedávna udržovalo v jakés takés rovnováze.

Každý takový přerod je tragický, poněvadž zavrhuje a ničí kromě přežitků nutné i množství skutečných hodnot, vytvořených v minulosti, hodnot, jež mívало lidstvo v úctě, jichž si vážilo a jež mu bývaly prospěšny. Opravdu je těžko psáti dramata bez dramatických povah a tragických postav, a konečně i bez velkých tragedií, kteří by dali těm postavám krev svého velkého umění, žár svého ducha, život svého mohutného tragického gesta. Zajisté nemůže být tragedií, není-li tragedií, chybí-li smysl pro tragické, není-li obecnstva. Neboť dobré drama a dobrý herec je podmíněn dobrým divadelním obecnstvem. Hermann Bahr ve své knize „Schauspielkunst“ (Dürr & Weber, Leipzig 1923) mluví o umění hereckém, ale co platí o hercích, platí s malými obměnami i o dramatu. „Každodennímu divadlu“ píše, „chybí především obecnstvo. Dostojevskýrazil pojem nahodilé rodiny, takové rodiny, které chybí jakákoli vnitřní nutnost. V tomtéž smyslu mohlo by se mluvit o nahodilém publiku. To sedí v našich divadlech okamžikem sváto dohromady, bez jakéhokoliv vnitřního důvodu, bez jakékoli pospolitosti, bez jakékoli vůle. V moderních divadlech nikdo netuší, že na divadlo nestačí jen sbor herců na jevišti, ano že tento sbor na jevišti naprosto nemůže vzniknouti, není-li již napřed, alespoň jako utajená možnost, pohotově sbor (ensemble)

své hrdiny nejraději svlékají pro plaisir. Bernard Shaw snímá s beder Orleanské panny hrdinský plášť ještě s respektem, ale hru končí nebeskou groteskou. Pirandello symbolisuje moderní tragiku významně zákulisím, kde se jeho šest postav směšně i hrůzně zároveň hašteří docela nehrdinsky; skutečnými tragickými postavami jsou mu malé děti s vyděšenými očima. Z našich Dvořák mísí v temný hukot řítící se katastrofy vulgární notu žoldnéře-gamína. Zavřel pak dokonce velkolepým salto mortale přeskočil na opačný pol a tropí si smích ze svých vlastních tragických model. Konec konců byla by to docela veselá podívaná, kdyby to přece

Aktuality Národního divadla.

Před zahájením zimního období 1924 byla vydána instrukce pro „intendanční radu“, které byla svěřena zejména hospodářská správa a personalie. O všech uměleckých bylo v ní uvedeno chytře zastřené ustanovení, že jí přísluší všechna práva, jež se nedotýkají kompetence zemského správního výboru nebo intendantů, šefa činohry nebo opery. V této intendanční radě zasedá intendant a tři členové zemského správního výboru — podle politického klíče, a to: agrárník, čl. socialista a sociální demokrat. Byli to pp. Crha, Frabša a Ksandr. Místo p. Crhy byl v lednu t. r. jmenován dr. J. Kazimour. Proti tomuto politickému řešení ohradil se 13. září 1924 Dramatický svaz a žádal, aby byla intendanční rada odpolitizována a zodborněna. Protest Svazu neměl ovšem účinku. — Koncem r. 1924 odstoupil z intendantce p. Rich. Ackermann. Psalo se o tom, že bude intendantem p. Machar, psalo se proti tomu, aby se jím stal pan Frabša. Stal se jím soc. dem. J. Nerad, který se 10. ledna t. r. ujal svého úřadu v Nár. divadle a ve své vstupní řeči uvedl, že odpovědnost uměleckou bude mít poradní sbor a umělecká správa divadla. U příležitosti aféry se Soumagnovým „Příštím Mesiášem“ se však ukázalo, že o věci nebyl poradní sbor vůbec slyšen. Je tedy pro umělecké otázky rozdělena kompetence mezi zem. správní výbor, intendanční radu, poradní sbor, intendantů a šefa činohry. Výběr pro odpovědnost tedy převklý. — Dne 26. listop. 1924

schválil zem. správní výbor statut pro poradní sbor činohry, který je „poradním orgánem intendantce v otázkách uměleckých“. Jeho členy byli jmenováni: Machar, Vodák, Šalda, Hilbert, Stivín, Lom. Machar se vzdal. Spolek čes. spisovatelů „Máj“ reklamoval jedno místo pro svého zástupce a navrhl spis. Ot. Scháfra. Proti požadavku „Máje“ vyslovil se sám poradní sbor, ale intendanční rada „Máji“ vyhověla a Scháfra členem sboru poradního jmenovala. Zároveň však jmenovala také prof. dra Ot. Fischera. — Jak se dostal do sboru odborníků p. Stivín, je záhadou. Dram. svaz proti tomu neprotestoval, ale jeho předseda sedí ve sboru s ním. Šéf činohry byl jistě s původním složením spokojen a marně se bránil zástupci „Máje“. Věcně však nebude mít ani taková změna významu. — Otázka pensionování členů Nár. divadla byla již řešena a hranice stáří stanovena na 60 let. — Marii Hübnerové a Marii Laudové byla ve foyeru Nár. divadla postavena bronzová poprsí. — A. Sedláčková byla přijata k Nár. divadlu. Téměř zároveň se proslechlo, že pí Kronbauerová z divadla odchází „pro spory o příplatky na toalety“. — Výročí Žižkovy smrti (11. října 1924) Nár. divadlo prospalo. Teprve, když se ozvaly hlasy veřejně, oznámilo v říjnu, že chystá Lomova „Žižku“, k němuž dojde hned po Bílé Hoře, připravované k 28. říjnu. Teprve nyní po půl roce objevil se konečně „Žižka“ na scéně. h —

v obecnstvu. V divadlech sedí obecnstvo, očekávajíc, že se mu předloží něco hotového. Že divadlo může, že má být zážitkem, společným zážitkem herců s diváky, na němž má spolupůsobiti (mitzuwirken) divák neméně činně, než herec, dávno se zapomnělo. A právě vážná část obecnstva přináší si k tomu ještě do divadla docela falešný předsudek; právě ten, kdo se svým vzděláním honosí, je nejčastěji mylného mínění, že v divadle běží o literaturu.“

Na jiném místě své knihy určuje sice Bahr rozdíl mezi básníkem a hercem tak, že umění básníkovo jest výrazem jeho nejhlubší samoty, hercovo však, že jest výrazem pospolitosti. To však se může týkati jen tvůrčího procesu, řekl bych techniky vzniku dramatické básně. Její prameny vyvěrají z hloubi národního života, a básník, veden intuicí, je odkrývá. Uvedeno na jeviště, potřebuje drama, má-li opravdu divadelně žít, právě tak onoho vzájemného posilujícího proudu, který musí pojiti hlediště s jevištěm a naopak, aby tu bylo divadlo zdravé, života schopné, silné, podmaňující, jako herec. „Jen v případech nanejvýš vzácných, kdy, tak říkajíc, stojí na jevišti jeden jediný herec, mystický součet všech spolu hrajících a tisíc hlav obecnstva poslouchá právě tak mysticky jeden jediný tlukot srdce, až na konec oba tyto součty se také ještě sečítají, obě tyto symbolické postavy s výkřikem najednou poznají, že i ony jedno jsou. Jen v těchto nanejvýš vzácných případech jest mysterium vskutku dokonáno, když divák docela právě tak hraje, jako herec.“ — „Bourget kdysi tvrdil, že bude týž herec dnes výborný, zítra prostřední, vždy podle obecnstva, jež nalézá, ano vysvětloval velikost Shakespearovu z ovzduší, které vanulo ze dvora královny Alžběty, sedícího na jevišti těsně kolem herců, a z mohutného (gewaltigen) anglického lidu, který se vlnil v přízemí.“ A dále: „Teprve pak můžeme skutečně mluvíti o divadelní kultuře, neomezujeme-li se na jeviště, nýbrž přeskočí-li do obecnstva, nebo dokonce, jak tomu v našich zemích (t. j. německých) nebylo již ode dnů mohutného bavorsko-rakouského divadla barokového, tohoto nejčistšího květu našeho kmene, zachvátí-li všecken lid.“

Bahr tedy míní, že bylo dosaženo vrcholu v divadle barokovém a že se k němu podle některých známek (Reinhardt) vracíme. Prorokování se arci vyplácí zřídka kdy, ale podobá se pravdě, že naši soudobí režiséři jdou uvědoměle za heslem „divadlo divadlu“. Chápu snad až příliš dobře Bahrovu teorii o spojitosti jeviště s hledištěm a prakticky ji provádějí. Jako na divadle barokovém vidíme také dnes na jevišti všechna umění pracovati společně: herce i zpěváka, hudebníka i tanečníka, malíře, dekorátéra, strojníka i elektrotechnika. Prozatím chybí jen nějaký Richard Wagner, který by to všechno spjal v umělecký celek. Bahr má zajisté v podstatě pravdu. Divadlo se vskutku nehraje pouze na jevišti, svůj lví podíl na něm má i hlediště. Divadlo se se svým obecnstvem musí sžít, aby tu byly podmínky zdaru. Ze dvou činitelů, kteří divadlo tvoří, hlediště jest činitelem

Mila Pačová,
člen měst. div. Král. Vinohrad, jako Anna
z Langrovy „Periferie“

smyslových sensací. Ale je to jen přechod „na druhý břeh“. Drama není mrtvo. Dělníkům, hledajícím v rmutu zmatků, podaří se přece občas udeřit na dobrý, tvrdý kov. A pak, jako zázrakem, objeví se i hrdinové i herci i obecnstvo. Není jinak možno. Jako v hmotném, ani v duchovním světě nic se neztratí. Je třeba hledat, kopati do větší hloubky, odházeti všechen nanesený rmut a objeviti zase člověka. S ním přijde i všechno ostatní. Snad v jiném šatě, ale v podstatě totéž. Neboť člověk se nemění, leda vnějškem. Tvrdí-li něco jiného, je to pósa. Řízněme do masa a poteče krev. Nebojme se toho.

Jen ta horká lidská krev nám dá básníka a jen básník nám dá drama.

Bartoš Vlček

Italští dramatikové dneška

1.

(F. M. Martini.) Divadelní grotesky tvoří už dnes v Itálii celou knihovnu; práce Pirandellovy, Chiarelliho, Antonelliho, Rosa di San Seconda, A. Caselly a j., k nimž se ještě vrátím, rostou do desítek, nepočítaje v to grotesky celé řady menších nebo aspoň

Zdeněk Štěpánek,
člen měst. div. Král. Vinohrad, jako Franci
z Langrovy „Periferie“

základním. Ono je divadlu půdou, na níž vyrůstá a žije, ono svou účastí nebo lhostejností rozhoduje o pouhé existenci divadla právě tak, jako o stupni uměleckého zápalu na jevišti. Vzájemné vlivy jsou bez jakékoli pochyby velmi mnohé i velmi silné. Jeviště jest resonanční deskou pro ideály a náladu společnosti. A zvláště dnes, kdy se hraje divadlo denně a kdy je přístupno každému, veřejnost je vlastně divadelním obecnstvem víc, než bývala jindy.

Stálo by za to prostudovati divadlo antické, středověké i barokové právě s této stránky. Jisto jest, že se divadlu daří, je-li jeho základ v hledišti mocný a pevný a má-li dostatek látky, takové látky, která divadelně zpracována, vyvolává v hledišti mohutný a — jednotný ohlas. To je ovšem velmi nesnadné dnes, v době příkrých protiv, v době mravně, nábožensky, politicky i společensky nejvýš rozkolísané.

Kde jen vzít myšlenku, která by nenesla stopy bláta, která by byla čistá, krásná, vznešená pro všechny? Požívací způsob života rozleptává i nejněžnější, nejlidštější hnutí čistých srdcí.

Zdá se někdy opravdu, že nám nezbývá než výsměch, pošklebek, pohrdání, blyskotný vnějšek a alkohol „na druhý břeh“. Drama není mrtvo. Dělníkům, hledajícím v rmutu zmatků, podaří se přece občas udeřit na dobrý, tvrdý kov. A pak, jako zázrakem, objeví se i hrdinové i herci i obecnstvo. Není jinak možno. Jako v hmotném, ani v duchovním světě nic se neztratí. Je třeba hledat, kopati do větší hloubky, odházeti všechen nanesený rmut a objeviti zase člověka. S ním přijde i všechno ostatní. Snad v jiném šatě, ale v podstatě totéž. Neboť člověk se nemění, leda vnějškem. Tvrdí-li něco jiného, je to pósa. Řízněme do masa a poteče krev. Nebojme se toho.

Jen ta horká lidská krev nám dá básníka a jen básník nám dá drama.

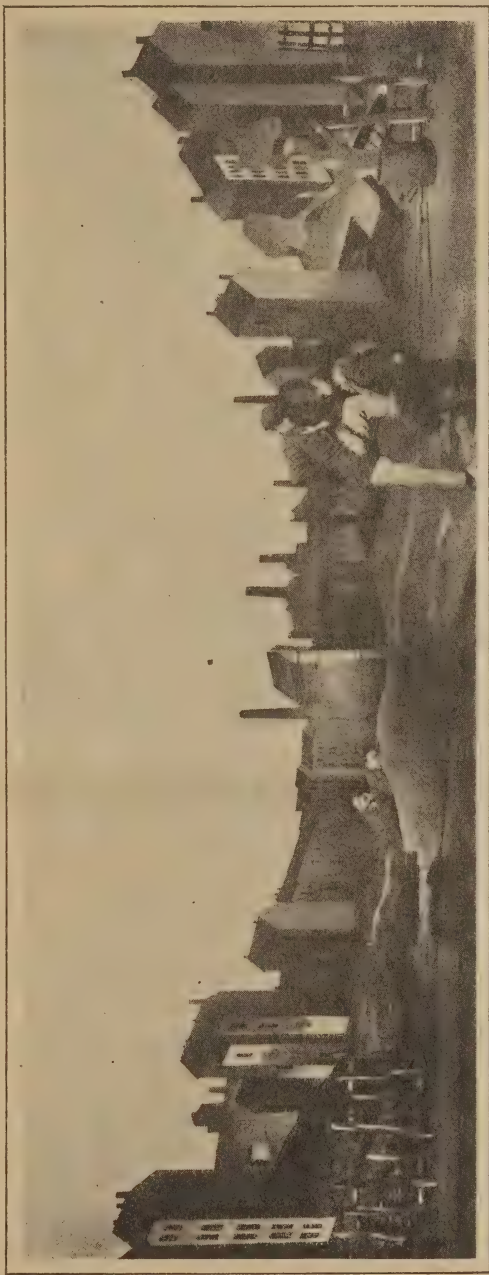
Zdá se někdy opravdu, že nám nezbývá než výsměch, pošklebek, pohrdání, blyskotný vnějšek a alkohol „na druhý břeh“. Drama není mrtvo. Dělníkům, hledajícím v rmutu zmatků, podaří se přece občas udeřit na dobrý, tvrdý kov. A pak, jako zázrakem, objeví se i hrdinové i herci i obecnstvo. Není jinak možno. Jako v hmotném, ani v duchovním světě nic se neztratí. Je třeba hledat, kopati do větší hloubky, odházeti všechen nanesený rmut a objeviti zase člověka. S ním přijde i všechno ostatní. Snad v jiném šatě, ale v podstatě totéž. Neboť člověk se nemění, leda vnějškem. Tvrdí-li něco jiného, je to pósa. Řízněme do masa a poteče krev. Nebojme se toho.

A groteska, projev to zvláštní duševní nálady autora a ne doby, nejen že neopravuje život, ale ani ho neilustruje.

Fausto Maria Martini, dnešní redaktor římské „Tribuny“, je zatím ceněn více jako romanopisec, než jako dramatik přesto, že jeho hry nepřešly jevišti bez pozornosti kritiky a bez úspěchu. Jeho dramatum možno zcela dobře dát titul grotesek; ale je v nich něco, co znamená přechod od společenského dramatu k tomuto novému druhu; Martini se připíná stále ještě na skutečnost a stále ještě něco řeší, odsuzuje, propaguje. Je skromný a nevýbojný, a je střízlivý, čímž odnímá leckterý půvab svým pracím, protože je zároveň nutí do formy téhle spekulativní irrealnosti, která je novému divadlu příznačná. Ve své první hře „Ridi, pagliaccio!...“ (Směj se, paňáco!) z r. 1919 uvádí nás do cirkusového ovzduší, v němž paňác, který každého večera šíleně rozesmává publikum, trpí sám nevyléčitelným smutkem a je držen nad vodou pouze láskou k zpěvačce Simonettě, která mu prokazuje samaritánskou službu svého soucitu, dokud ji neodvede bohatý soupeř do své vily. Paňáco Schiffi-Flik v poslední tragické frašce, kterou sehrává sám sobě ve svém bytě, vráží si dýku do prsou; a dva hoši, kteří bezprostředně nato překročí práh, aby uviděli slavného paňácu, praví, když ho vidí v krvi na zemi: „Nerozuměls? To on zkouší smrt pro představení.“

Neslyšíte Andrejevova „Tena, který dostává políčky?“ Ale Andrejev je mohutnější, lidštější, tragičtější, toť vše. A toho si musil býti vědom i Martini, neboť již následující komedie „Il giglio nero“ (Černá lilie) znamená naprostý obrat v jeho tvorbě. Zde jsme už na venkově, kde svým klidným, tradičním životem žijí tři sourozenci, dva bratři a sestra. Sem vpadnou dva světácké živly velkoměsta: Claudio a jeho žena, zpěvačka Fanny, dva rafinovaní a znavení lidé, kteří zatouží namočit své rty do poháru nevinnosti a čistoty. A tak jeden z bratří div se nestane milencem Fanny a jeho sestra div ne milenkou Claudiovou. Ale nebezpečí je včas zažehnáno vzpomínkou na zemřelou matku; Claudio a Fanny vyhnání odcházejí, aby život venkovského domu šel zase svými starými cestami. Zde už je patrna obhajoba vesnického zátíší, jehož se nedotknou vášně a vírný život města, proti užívání, proti rozkošnictví (representovanému zde jemným prádlem a voňavkami), proti flirtu. Ale dramatik se bije za tyto statky tak neobratně, že vzbuzuje spíše opak: lítost nad životy, tak prázdně a naivně vadnouchými ve stínu starého domu a vzpomínek na matku. Lítost nad životy bez lásky — a tedy bez života.

„Il fiore sotto gli occhi“ (Květ před očima) jest žena, která jsouc stále před očima manželovými, pozbývá půvabu své novoty, sevšední... Jak praví profesor Aroca, protagonista komedie: „Dej si květinu k samým očím; a kdežto dříve z povzdálí viděl jsi krásný a harmonický celek, nyní vidíš tyčinky a pestíky a její vnitřek — a po kráse je veta.“ — Tak žije prof. Aroca se svou ženou šťastně a spokojeně, až náhodná návštěva

Jos. Čapko scénické panorama k Langrově „Periferii“, prov. za režie Jar. Kvapila na městském div. Král. Vinohrad (Anna — Mila Pačová, Franci — Zdeněk Stěpánek)
Foto insp. F. Kutta

přítele z mládí ho vytrhne z tohoto klidu a vsugeruje mu bláznivý nápad: odjeti s ženou někam k moři a znovu prožít krásné doby milencství. Manžel přestává být manželem a stává se před očima světa i své ženy milencem, jenž dobývá své paní. Ale profesor nepočítá s tím, že jako manžel byl jen jeden — a jako milenec je pouze jedním z mnohých, z nichž někteří mají jednu znamenitou výhodu před ním: své mládí. A zničen, rozryt odjíždí od moře zpět do domova, aby s velikou námahou restauroval znovu aspoň snesitelný poměr ke své ženě. Tady iluze zabila skutečnost, učinila ji šedou a bez vůně, romantika pochovala štěstí, které dříve na ní spočívalo. Komédie působí hlubokým dojmem právě pro onu hořkou příchut' životního poučení, kterého se v protagonistovi dostává všem manželům, kteří i v pokročilém věku chtěli by vidět v manželství experiment lásky bez posvěcení jeho prvotním úkolem: uchovávat společnost. Tento zisk je docela neliterární, a proto drama stává se činitelem životního vývoje společnosti, čímž dostává se mu oprávnění i do budoucnosti.

Poslední scénická práce F. M. Martiniho, tiskem vydaná, je drama „L'altra Nanetta, (Jiná Nanetta), v níž autor po svém řeší v novější době tak oblíbený problém dvojnicství, lépe řečeno, zdvojení skutečného člověka v jeho literární fikci. Dramatik Barzi, protagonista dramatu, má ženu Nanettu, již velice miluje a která mu je nenahraditelnou družkou života. Nuže, její minulost Barzi učiní dějem dramatu, v němž náhle vrací se ten, který kdysi svedl Nanettu, aby žádal od ní svého dítěte. Ale dramatická fikce stává se skutečností, hranice mezi životem a literaturou jsou smazány a Nanetta, citíc nemožnost dalšího klamání sebe i manžela, se zabíjí. Hra působí poněkud násilně a — nepřesvědčuje. Je ústupkem modě, která groteskami ovládla italské jeviště, a protože nespontanni, tedy nedokonalá, ba pochybená.

Fausto Maria Martini je zjev, typický pro většinu italských komediografů. Předurčen spíše k románu a novele, je zlákan úspěchy svých druhů a nutí se do komedií, v nichž nemůže se projevit ani část jeho talentu.

Adriano Tilgher nazývá Martiniho umělcem „spíše jemným, než silným“ a charakterisuje jeho umění jako touhu po ideálním, vyšším životě a protože provázenou neschopností tento život realizovat, melancholicky se příklánějící ke každodennímu životu. — Definice spíše lyrická, než kritická, ale je v ní kus pravdy. Martiniho úsilí je proniknuto touto drobnou tragikou neúspěchu a vtiskuje pečeť i jeho pracím. Není sloupem, jako byli Verga a Pirandello; ale je jedním z článků toho řetězu, který spojuje veliké dramatiky a tvoří — drama.

P O D Č A R O U

Wy

Otello v radiu

Bylo to někdy v létě minulého roku, kdy jsem u přítele poprvé zasedl u čarovné skřínky radiové a naslouchal produkcím českého rozhlasu ze Kbel. Přiznávám se, když jsem si uvědomil, že z prostoru naslouchám telefonem bez drátu kdesi mluvené slovo i hranou hudbu, které na vlnách prostupují vším a které mohou zachycovati tisícové posluchačů prostředky poměrně tak jednoduchými, že jsem byl vzrušen.

A to tehdy náš rozhlas byl v začátcích, poslech nebyl bez rušivých vlivů.

Od té doby jsem se nedostal k radiu, až opět nedávno. Radiojournal ohlašoval na čtvrteční večer vysílání opery „Otello“ z Národního divadla. A byl to opět můj přítel, který mě pozval, abych si Verdiho poslechl také v radiu.

Opera v radiu!... Nejdříve vám pěkně poví váš radiový informátor děj opery. Jest to z míry dobrý chlapec, tenhle pan Radio, který se vám v sluchátkách představí a příjemným hlasem vás v meziaktí otcovsky poučuje o hrané opeře. Rádi byste mu za to stiskli ruku, ale nezbývá k tomu času — již slyšíte první zvuky předehry. Zavřete oči a jste v Národním.

Nedomnívejte se, že se radio podobá nějaké gramofonové produkci. Ovšem že slyšíte všechna

forte orchestru, ale slyšíte i jeho pianissima, pojednou k vám zahovoří nějaký solový nástroj, slyšíte dokonale smyčcové nástroje — ale jak to slyšíte! Slyšíte prostor, který se chvilí hudbou! Slyšíte Otella a umíte-li italsky, zpívalť jej tenkrát Patiera, musíte rozumět každému slovu, jako rozumíte ostatním pěvcům.

Slyšíte každý povzdech Otellův, ale někdy zaslechnete i — jeho napovědu, poněvadž mikrofon, který je umístěn poblíž napovědní budky, věrně vše zachycuje.

Ženské hlasy zní krásně. Desdemonina píseň v posledním jednání byla tak krásná, že nemohli jsme se ubránití dojetí. A pak ten bouřlivý potlesk! Hřmí vám do uší, slyšíte nadšené výřiky, s chutí byste zatleskali s sebou.

A to vše posloucháte doma, v pokoji, nerušení okolím. Zbožně nasloucháte a s vámi naslouchají tisícové jiných radioamatérů po celé republice.

Chápete, jak je asi v duši těm, kteří někde na hranicích, vzpomínajíc drahé Prahy, pojednou jakoby zázrakem dří sluchem v Národním?

A což činohra? Ta ještě nebyla z Národního vysílána. Vysílají se sice občas některé činoherní drobnosti z radiového atelieru, které sice nezajímají širošírou obec radioamatérů tou měrou, jako opery, což je ovšem samozřejmé, ale za pokus by jistě stálo vysílati jednou i některý akt činoherní. Což takhle začít s Cýranem?

Radio!... Jest ještě v plenkách, má své rozmazy, ale jedno je jisté: Je to dítě zázračné.

Osud Stavovského divadla

Ještě v říjnu minulého roku strašilo se se zrušením Stavovského divadla. Našlo se v něm tolik vad a závad, že bylo téměř nemožno pokračovati v něm s divadelní činností. Bylo ovšem možno provést potřebné úpravy, ale mluvílo se o nákladu pěti milionů korun! Od ledna letošního roku ozvalo se však vážné slovo „adaptace“, ve Stavovském divadle se konala zvláštní komise a zatěžkací zkoušky a konečně se intendantní rada Národního divadla usnesla na tom, aby byly provedeny nutné rekonstrukce, které si vyžádají nákladů asi dva miliony korun. Zemský správní výbor toto usnesení 11.-III. schválil, a k opravám dojde asi o letošních prázdninách divadelních. — Od „zabrání“ Stav. divadla pracoval určitý proud stále proti němu. Národní divadlo sice v něm hrálo, ale volání po druhém divadle nepřestalo útočit na divadlo Stavovské. Kdyby ho Nár. divadlo dnes nemělo, mohlo klidně pensionovat dvě třetiny členů své činohry, protože by se na hlavní scéně uplatnit nemohli. Na návštěvu Stavovského divadla si také naříkat nemůže; přinutilo své abonenty k nucenému nákupu poukázek do Stav. divadla, kde vypsalo mimo to předplatné zvláštní. A kdyby správa Nár. divadla skutečně upravila racionelné repertoar v obou svých divadlech, docílila

by nejen větší spokojenosti abonentů, ale i většího uměleckého i finančního úspěchu. Předplatitel Nár. divadla nikdy neví, má-li jíti na hru do Stavovského, protože ji může dostat v Nár. divadle. A třebaže se do Stavovského odkazují hry patrně méněcenné, jsou přece více vyhledávány a obecenstvem vděčněji přijímány, než věčně experimenty v Národním. Nářky na malou bezpečnost a závady v divadle Stavovském byly snad vyvolávány z části ze snahy po vydupání nové divadelní budovy, ale jisto je, že stavěti dnes nové divadlo bylo by přímo hazardováním, jsou-li drahotní poměry dosud tak tísnivé, a bylo by snad i odvážné, povázíme-li, jaké umělecké názory a proudy nabývají vrchu. Jisto však je také, že by si nikdo ani nevzpomněl na bezpečnostní závady Stav. divadla, kdyby bylo dosud ve správě německé. Zděná budova Nár. divadla je sice bezpečná, ale v panice by se lidé utloukli na úzkých chodbách jako v divadle Stavovském. A nebezpečí ohně není tak možné a velké, když nedávný případ ve zcela dřevěné areně na Smíchově ukázal, že se dá nebezpečí v několika minutách zažehnati. Zatím tedy nabyla rozvážnost převahy, a po rekonstrukci Stav. divadla bude tato české produkci zachována, a Národnímu divadlu zatím bude vypomoženo. h —

Vinc. Červinka

Vzpomínky divadelního ředitele

(Dokončení)

Rozumí se, že mezi divadelními bohy a bohyněmi bývalo vždycky mnoho zápasů, drobných i velkých sporů, řevnivosti, žárlivosti pro platy i pro role a vůbec krutých bojů, sváděných o přízeň obcenstva. Ubohý ředitel toho všeho zkusil v míře přehojné, neboť odnášel všechny ty spory v první řadě sám, sám často „platil útraty“.

Jako výjimku, velmi vzácnou a proto tím příjemnější, uvádí Těljakovskij přátelství dvou vynikajících herců, Varlamova a Davydova: mezi těma dvěma rovnocennými umělci nebylo nikdy ani stopy vzájemné závisti. Naopak oba si navzájem vážili svých talentů, jeden jako druhý byli ochotni přit se jenom tenkrát, jestliže v jejich přítomnosti se tvrdilo, že ten druhý je — menší umělec! Těljakovskij rád dosvědčuje z vlastní zkušenosti, kterak Davydov často říkával s upřímným přesvědčením:

— Kdybych já měl Kosťův talent, to bych teprve hrál!...

Naproti tomu zase Varlamov říkával o Davydovu:

— Co pak Volod'ka, to je herec, a krom toho jeho paměť, každé slovo své role zná zpaměti!...

Jiná kapitola ve vzpomínkách Těljakovského věnována divadelnímu obcenstvu. Srovnává obcenstvo petrohradské s moskevským, tvrdí Těljakovskij, že první mělo v sobě víc disciplinovanosti, druhé zas více entusiasmů. Tento entusiasmus v Moskvě často trhal všechny hráze. Při té příležitosti uvádí Těljakovskij několik případů, kdy diváci v Moskvě vypukali v takové nadšení, že opravdu hrozilo nebezpečím divadelní budově. Vzpomíná i komického případu, který se přihodil r. 1900 a dopadl dobře, ač hrozil zakončením velmi tragickým. Tenkrát na scéně Velkého divadla s ohromným úspěchem zpívala primadonna carské opery Roslavlevá, a jistý student v loži druhého pořadí tleskal tak zuřivě a ve svém nadšení tak divoce se vykláněl z lože, že pojednou z ní vypadl a střemhlav sletěl dolů do parteru. Cestou přerazil silný bronzový lustr postranní, upevněný na výstupku balkonu prvního pořadí, a dole roztrhl úplně křeslo, na něž dopadl. Ale hotovým zázrakem sám tento nadšený divák zůstal celý, ani se neporaniv, vrátil se po způsobem poplachu na své místo a zůstal až do konce představení.

O opěře a baletu Těljakovskij jako znalec píše poměrně víc, než o činohře. Snad proto, že jako dobrému hudebníkovi oba tyto obory byly bližší. Leckterou zajímavost vypravuje o slavném kdysi páru manželů Fignerových (tenor a soprán), o jiném slavném pěvci Chochlovu, který však brzy od divadla odešel a stal se újezdním předvoditelem

Barborka (Jar. Vojta-Jurný)

František Langer

PERIFERIE

Drama o 3 jedn.
s 15 obr.

Provedeno na
Měst. divadle
Král. Vinohrad

za rezie
Jarosl. Kvapila

a výtv. spolupráce
Jos. Čapka

Foto insp. F. Kutta

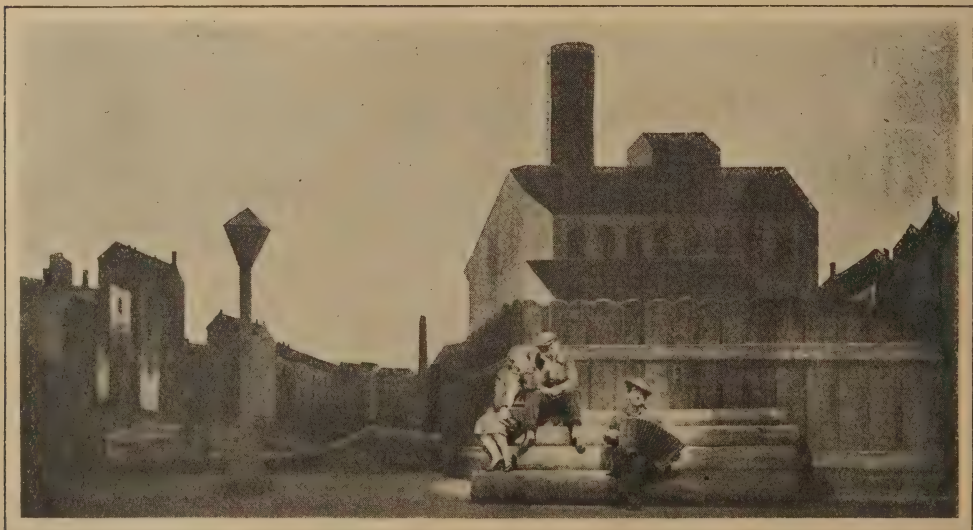

Chromý Tony (Ludv. Veverka)

šlechty kdesi v Tambovské gubernii, o začátcích skvělé kariery tenoristy Sobinova; mnoho ovšem dovede vypravovati také o Šaljapinovi jako zpěvákovi i jako režiséru, i o mnohých jiných.

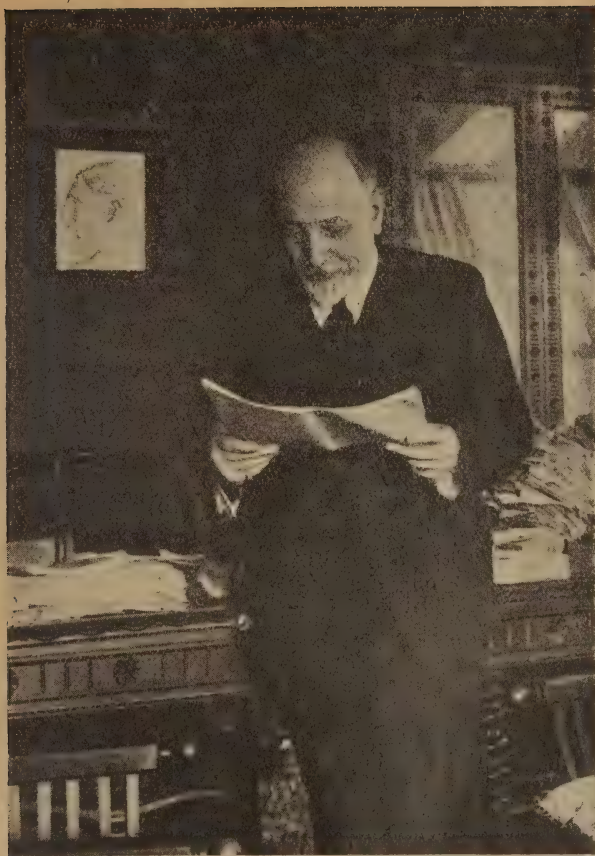
Poměrně málo dovídáme se z knihy Těljakovského o dramatických autorech. Jen něco vzpomínek na Antona P. Čechova, jehož „Strýček Váňa“ svého času nebyl přijat do repertoaru Malého divadla, a stručná zmínka o Maksimu Gorkém, jenž kdysi z jakéhosi důvodu aranžoval bouři při představení Sofoklovy „Antigony“. Celkem kniha Těljakovského čte se příjemně, zejména milovníci i znalci divadla najdou tu mnoho zajímavého. Neboť má jistě pravdu autor v tom, co praví skromně o účelu svých divadelních vzpomínek: „Divadlo je staré dva a půl tisíce let. Za tu dobu dokázalo s dostatek, jak pevně je spjato s životem. Scéna a kulisy, hlediště i ulice, divadelní umělci i obecnost — to všechno navzájem je spjato tak pevně dohromady, že mluvíme-li o jedněch, nemůžeme pominouti mlčením druhé. Každý, kdo vypravuje o divadle, je nucen vypravovati také o všem životě, který je obklopuje. Zrovna tak žádné vypravování o životě nebude plné, nebude-li obsahovat zároveň kapitulu o divadle.“

Taková je stručná filosofie vzpomínkové knihy tohoto divadelního ředitele, na něhož

Výjev „na kládách“ z Langrovy „Periferie“ na měst. scéně vinohr.
(Franci — Zd. Štěpánek, Anna — M. Pačová, chromý Tony — Ludv. Veverka)

Foto insp. F. Kutta

Luigi Pirandello,

slavný dramatik italský, autor kom. „Šest postav hledá autora“
a „Každý má svou pravdu“.

svého času velmi často snášela se v tisku mnohá obžaloba za režim, kterého on byl arci viditelnou hlavou, a tudíž před veřejností nese zaň především odpovědnost. Snad při vydání vzpomínkové knihy bylo jeho tajným úmyslem ukázati, že byl také jen jedním kolečkem, třeba hodně velikým, v celém tom složitém stroji, a že byl tedy člověkem, který dopouštěl se jenom lidských chyb, a že leccos možno, ba nutno mu odpouštěti¹⁾.

J. P.

Hlasy tisku o hře „Každý má svou pravdu“

Národní Politika nazývá Pirandella²⁾ novým divadlem, novou formou, novou tvůrčí hodnotou, k níž Pirandello nalezl klíč pozoruhodně rafinovaný, kterým otvírá celé zázraky hlubších a prudších dojmů básnického a filosofického vzruchu, které stupňovány vedly by divadlo v jakýsi psychopatologický ústav. Ale hru samu v podstatě nazývá zdramatisovaným psychologickým hlavolamem a hrou o relativitě pravdy, přeháňkou preludů a skutečného života. Provedení i režii velmi chválí. Z výkonů především vysoce oceňuje výkon pí Hübnerové (pí Frola), p. Deyla (Ponza), p. Hurta (Landisi), p. Wiesnera (Agazzi) i ostatní. Tribuna poukazuje na filosofii Vaihingerovu, podle níž jeho osoby jednají, „jako by“ byly skutečnými a píše, že co Pirandello konstatuje ve své hře, jsou věci filosoficky běžné. Její idea, že není člověk takovým, jakým jest, nýbrž jakým se zdá, že se vžívá do illusí o své podstatě z pudu sebezáchovy a ze sugestivního vlivu svého okolí, je tu podána anekdoticky jako filosofická hádanka, vložená do

malé veselohry o lidské zvědavosti. Chválí pak výkon pí Hübnerové, p. Deyla i pečlivou a taktičnou hru ostatních i režii, jež zaručily dílu velký úspěch. Venkov píše, že tato komedie o relativní pravdě není tak překvapující, silná a hutná, jako „Šest postav hledá autora“, jest řídkší než jest vhodno, potřebuje glosátora a vyvolává pocit až eskamotérské produkce v říši pojmů, ale přesto jest zábavným, duchaplným a podstatným dílem nové dramatiky evropské. Provedení s výpravou Hofmanovou bylo radostnou ukázkou výše naší činohry, na niž můžeme býti pyšní. Zvláště oceňuje výkon pí Hübnerové, jež svítila nejen uměním, ale i září ženské lidskosti. Národní Listy, připomínajice Kanta a Vaihingerovu filosofii relativity, konstatují, že Pirandello přinesl do evropského dramatu novou, ostrou příchut, demonstruje filosofické a noetické problémy na konkrétním a dramatickém dění, ztělesňuje filosofické pojmy v zápasu rozumu s nekonečnem, jeho umění tkví v tom, jak dovede převést tyto pojmy do skutečnosti a jak je dovede postaviti na scénu v tvrdém realismu. Režii i herecké výkony chválí a na konec ve fiktivním hovoru několika lidí také dokazuje relativitu pravdy, každý má svou pravdu o této hře, ať je to bursián, herečka, obchodník, politik, diplomat, lékař, filosof a švec, a konečně p. M. Rutte a čtenář jeho článku. Rudé Právo má neblahý a zneklidňující dojem, že tato hra, psaná mozkiem a počítačím strojem, je didaktická pomůcka pro nějaký filosofický ústav. Aplikuje tu relativismus na skutečnost, která vydala jen zevnějšek, totiž figurky šachového mistra, napínavé, prof. přesné, ale vylisované ze všeho citu a vitalismu. Pí Hübnerová jde nad Pirandella, ukázala, co chybí jeho postavám. Právo Lidu má zmatený dojem z nové hry P—y, a nevěří a nedá si namluvit, ať se autor směje sebe víc, že věčně neukojitelné hledání pravdy není víc než zvědavost maloměstských klepen, přiznává Pirandellovi závažné místo, ale nepřijímá jej jako poslední moudrost, ani jako umění budoucnosti. Pí Hübnerová, prosvětlena bolem a dobrotou, přivolaá spirituální umění Vojanovo. České Slovo uvádí filosofii Vaihingerovu, filosofii „jako by“, založenou na pragmatismu, jenž neuznává pravdu: pravda je pouhou fikcí, výmyslem každého z nás, a nám nezbyvá, než žít a chovat se, jako bychom v ni věřili, jako by byla povšechně zajištěna a pevně utvrzena. Pokládá ji za potřebu praxe, kterou si každý upraví podle daných okolností, ať si kdo soudí o ní cokoliv. Dělá se to podle Nietzsche: „Nesprávnost úsudku není ještě důkazem proti němu. Jde o to, jak podporuje, posiluje a udržuje život.“ A Pirandello sestrojil svou komedii tak, aby se pravda nemohla vypátrat a na konec musila připustit pravdu obou. Takto ovšem Vaihingerova filosofie nemůže se dokazovat a udržuje

¹⁾ V. A. Tělkovskij, autor citované knihy vzpomínek, zemřel loni 31. října 1924 v Petrohradě. Zemřel v bídě, jako „zaměstnanec divadelních dílen“, tento všemocný kdysi ředitel, oběh komunistického systému, za něhož z universitních vrátných dělání profesori a rektori, z rektorů školníci a pod.

²⁾ Luigi Pirandello „Každý má svou pravdu“, kom. o 3 jedn. Přel. V. Jiřina. Rež. V. Novák, výpr. V. Hofman. Poprvé v Nár. divadle 30. ledna 1925.

Nový divadelní zákon

Ne u nás, — ale v Jugoslavii se již projednává. Ministerstvo vyučování vypracovalo osnovu, která staví všechna divadla pod správu a dozor státní, zachovávající autonomii vnitřnímu podnikání. Herci stávají se státními úředníky, pokud jsou u státních divadel v Bělehradě, Záhřebě a v Lublani. Pro ostatní zakládá se zvláštní pensijní fond. Městská divadla i kočující společnosti jsou osvobozeny od daní, obecních poplatků a přirážek, kdežto soukromá divadla osvobozena nejsou. Jak jsou řešena představení ochotnická, není ještě známo. — Řešení div. zákona ministerstvem vyučování by ukazovalo k tomu, že bude přihlížeti také k stránce umělecké a vzdělávací. Pokud se však ví, týká se řešení zákona více otázky sociální a živnostenské. Ale přesto je Jugo-

slavie v tom směru značně před námi, třebaže její země byly mnohem více postiženy světovou válkou a zákonodárství musilo se obírat ve větší míře otázkami jinými, naléhavějšími. U nás bylo vydáno tisíce zákonů, ale na umění a osvětu neměla vláda ani zákonodárce dosud kdy. Není snad potřebného zájmu. Po převratu začalo mín. nár. osvěty sbírat látku a náměty pro div. zákon, ale uložilo je pak do stolu. Nyní bylo projednání zákona uloženo Národním shromážděním ministerstvu vnitra, ale to nečinilo dosud nic. Naše ochotnictvo předložilo hoto-ovou osnovu, aby věc urychlilo, ale ministerstvo nedává o sobě slyšet. Protesty a resoluce nejsou nic platny. Politické strany vymohly aspoň příkaz Nár. shromáždění. — A umělecké a kulturní korporace mlčí! h —

se jen ironií, která si hraje s dotěrnou, zvědavou společností a ztropí jí šprýmovný kousek scénického za-fisklování a dokazuje, že Vaihingerova filosofie hodí se jen požitkářům, kteří si slastně hovějí stranou životních zápasů. Hodnotou je tato hra pod „Šest postav hledá autora“. Z výkonů hereckých chválí p. Hurta (Landisi), p. Wiesnera, Matějovského a j. O výpravě praví, že si ji Pirandello sám zevrubně určuje, ale u nás že bylo použito závěsů modrých, pruhovaných, fialových a zelených. Snad by se lépe osvědčil užší, vymezený prostor. Překlad V. Jiřiny chválí. Československá Republika uznává, že závěr je sice logický, jedině možný, aby se nezdálo, že vše, co se událo v předešlých aktech bylo libo-volné, ale pochybuje, že by měl silu přesvědčivosti o relativitě pravdy, uznává, že hra je napínavá, že je dobře udělána. Herecké výkony chválí, p. Hübnerová v této roli vyšla sama ze sebe a udávala ton celé hry; i ostatní chválí. Vytyká pouze představitele Ponzovy ženy i režii, že jí dala spiritistický patos.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoár od 1. do 15. března. Národní divadlo v činohře mělo význačnou novinkou Fischerovy „Otroky“ 13. března, jež pak opakovalo 2×. Jinak hrálo Antigonu 3×, Čitru 2×. Každý má svou pravdu a Bílou Horu. V opeře: Jakobina, Salome, Pád Arkuna, Lohengrina, Louisa (pohostinské vystoupení p. Germaine Lubinové), Z pohádky do pohádky, Dalibora, Rigoletto, Fausta a Markétu (pí G. Lubinová), Rusalku, Carmen (Tino Pattiera), Decrusku hostinského, Petrušku 2×, Otello (Tino Pattiera), Hoffmannovy povídky, Istar. — Stavovské divadlo v činohře stále hraje Cyrana 6×. Turcaret a Mercadeta, Pokořila se, aby zvítězila 4×. Noc na Karlštejně: V opeře: Čert a Káča, Kouzelná flétna, V studni, Sedlák kavalír, Spící krasavice, Psohlavci, Mignon. — Vínohr. div.: Soud, Periferie, Nepřítel lidu (premiéra 6. března), Svatební výnek, Zamílovaná, Strakonický dudák, Revisor. — Švandovo div.: Komedie, Velkokněžna a číšník, Velbloud uchem jehly, Farářovo polní kvítí, Španělská muška, Červená karkulka, Falešná kočička, Žena, kterou jsi mu dal, Charleyova teta, Perníková chaloupka, V dámském kupě. — Urania: V náručí žen je život krásný jen, Co máme na ženách nejradši, Frak, Polská krev, Hraběnka Marica, Dáma v černém trikotu, Bílý lev, O silném kováři, Molly, proč tě srdéčko bolí. Princ Pappenheim, Tři týdny, To všechno z lásky, O Peciválkovi, Sirotek Lowoodský, Bejvávalo v Praze, bejvávalo blaze. — Tylovo divadlo v Nuslích: Pražské pívdlenky, Chudá holka, Polská krev, Traviatta, Jeníček se vrátí, Maryša, Za tatička Masaryka, Zborov, Piava, Terron, Fanyňka z údolí, Domovníko tajemství, Druhá manželka, Švejk má dvojčata, Vrah, Princezna Pampeliška, Jindra. — Komedia: Zlý duch Lumpacivagabundus, U baru, Láhvíčka lásky, Nesahejte Ferencovi na zoubek, Modrý ďábel, Muž, který redigoval časopis, Vše pro divadlo, Alraune, Arsen Lupin, Naše miminko, Tichý pokoj č. 13, Jáma. — Adrie hraje výhradně „Zápas Faunů“. — Rokoko: Korunní princ Rudolf, Chcete se ženit. Dezentér z Volšan. — Svornost v Bubenci: Pouze pro pány, Noc na Karlštejně, Pan Johannes, Jiříkovo vidění.

J. P.

V poznámce k „Úvodníku“ v minulém sešitě připsal mi p. redaktor pod čarou, že nebudu mít zkaženou radost, že Vinohradské divadlo Cyrana studuje. Bohužel, jeho útěcha je pouze útěchou, radost mi zkazili, neboť vinohradští odložili Cyrana na podzim. A takový dlouhodobý odklad je vždycky povážlivý*.) R.

Veseloherňá soutěž. Pí Zd. Cingrošová-Havránková v Plzni vypsala tři ceny (Kč 5000, 3000, 2000) za dobrou českou veselohru. V úřadě zasedají: ředitel Měst. divadla v Plzni B. Jeřábek, dramaturg Národ. divadla Fr. Khol, prof. E. Šimek a J. Vodák. ej.

Krisi divadla a umělecké strážce jeho soupeře a nástupce jest věnováno dvojčíslo „Pásmo“ (Brno—Juliánov, Husova 10), vynikající hojnými články a reprodukcemi. Po příčinách úpadku divadla pátrá tu v článku Ant. Černík a dospívá k závěru, že pro zajímavost i pozoruhodnost otiskujeme: „Heslo: divadlo je mrtvo, má původ ve sterilně zakrslých her. Dávno není pravdivé volání pověřivých sýčků. Jest toliko symptomem vážného nebezpečí okamžité situace. Divadlo přestalo povážlivě držeti krok s tendencemi moderního publika. Athénané hráli hry na svou přítomnost. Tehdy to patrně byly svěží a nikterak klasické produkce. Dnes a od let se nejen z kuriosnosti opakuje antické dějství, nýbrž historisující autoři je dokonce vytvářejí nově a skvěle i nedomoderně i špatně. Musea starých šatů a výšivek se brakují méně než zbrojnice neurčitých století ideí. Toť hanba hry historické. Dnes a po léta se obnovuje duchamornost morálního dialogu a psychologické impotence. Duchaplnost je ovšem lepší stránkou tohoto minulého divadla, má však daleko k občerstvující moci. Shaw jest pro své paradoxy přijatelnější, než Björnson a Ibsen; tito Hamleti, kteří mají hrůzu, aby neutrpěli mravní úhony. Úhona, jež je stihla, je osudnější ve směru divadelnickém. Toť blud psychologické, konverzační, moralistní hry. Nyní přichází obraz ze života. Naturalismus a realismus, jenž se lépe držel v románu. Obraz hry dobrodružné, dobře výpravné, v níž pracují propadlíště a žebře, eskamotéri a paňácové, měl odjakživa šance a smysl. Neutráceli jsme za ně peníze,

*) A přece se Cyrano na Vinohr. studuje! (Pozn. red.)

měříme-li požitek. Hry baletní a feeerie bez monologů, ryzí stříbro směšné komedie. hra nemožných triků, ohebnosti tělesné a pružnosti jazyka — druhý pól divadelního globu! Jak často bychom chtěli objeviti tento bod, v němž nalézá neproblematický člověk veškeru kouzelnost a dynamiku scény. Je značný rozdíl nejen mezi neužitečností zmíněných vad a prospěšností uvedených předností, nýbrž nejbolestnější onen, že vady trvají jako vše tradiční, kdežto modernost jest hledána a vymáhána. Modernost di-

finanční a její vzrůst umělecký. Obe spojiti je jistě nemalý kus práce a úkol ne vždy vděčný, ale vždy milý. Per aspera ad astra!

Zborov—Piava—Terrou, tato tři památná, historická místa, kde naše legie ukázaly sílu svého nadšení, byla podnětem F. J. Jirouškovi k napsání stejnojmenné hry, jejíž premiéra konána 7.-III. v Tylově divadle v Nuslích. Myšlenka, byť velká a mohutná svou přesvědčivostí a silou, není ničím, nemá-li vhodného rámce, ukázněné dramatické formy a

Látková dekorace

II. dějství

Pirandellový

hry

„Každý má svou

pravdu“

z provedení

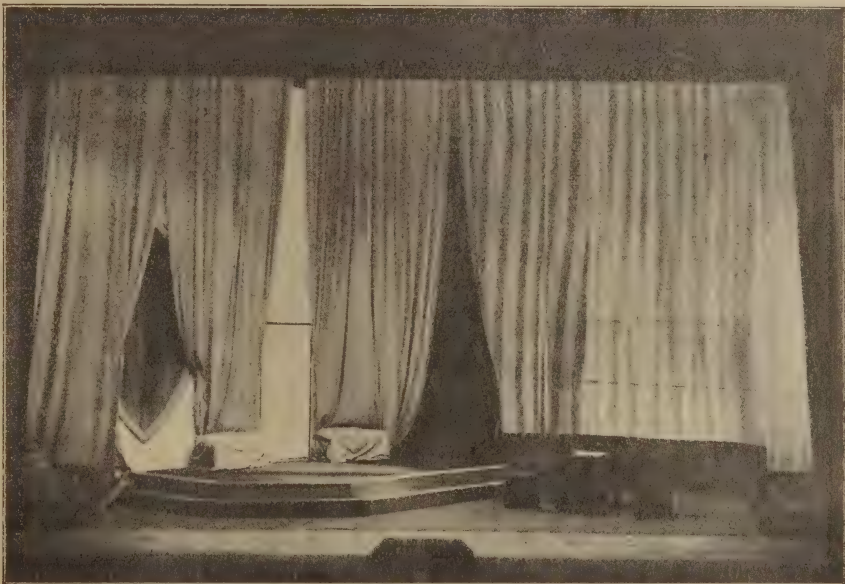
pražského divadla

Národního

(dle návrhu arch.

Vlast.

Hofmana)

vadla, ne v řadě poslední, budiž hledána v labyrintu technických možností. Otázka scény, tak zv. railway-divadla, položená arch. Kieslerem, otázka varietních sensací, kladená Légerem, problém jevištní konstrukce, prakticky řešený Rusy Tajrovem a Maiercholdem, jsou více než otázkami, změnivše se v příkazy.“

En passant. „Divadelní listy“ ve svém čís. 6. registrují, kolik kdy existovalo divadelních časopisů a jak dlouho vydržely býti oblíbeny u obecnstva, po případě jak dlouho spatřoval jejich nakladatel ve vydávání zisk a potěšení. Nelze se ovšem diviti, že registrátor p. —ger pozapomněl na časop. „Čs. Divadlo“, plnící svůj opravdu kulturní úkol již osmý rok. Statistika je statistika, t. j. nepravděpodobná pravděpodobnost relativity, a tím je p. —ger omluven. Konečně na tom nezáleží, ale zajímavé je, že ani „D. L.“, které svojí formou a obsahem hovoří zájmům širších vrstev a nemusí proto spoléhati pouze na třídy divadelní a kulturní, nemohou mluvit o nějakém nadobyčejném finančním prospěchu z vydávání listu. Dnešní doba neliší se příliš od předcházejících a je proto i dnes velikým odhodláním vydávati divadelně-kulturní revui, zabezpečovati její vývoj po stránce

jednotnosti. Ve hře p. Jirouškově je především laická bezkrevnost dramatická. Autor představuje si realisticky jednotlivé scény děje, nedbaje nutnosti jevištní stylisace. Děj začíná těsně před válkou a promítá řadu postav, které nejsou v žádném důležitějším spojení s příštími scénami. Tím z jednoduché fabule hry stává se kombinace několika kalendářových povídek: o hodném synu, nešťastné lásce a pod. Trapně působí Slovák, který zmůže se na revoluční řeči, odporující jeho duševní úrovni. Jeho výstroj připomínala vyšňořeného člena krojové družiny a ne zemědělského pomocníka v denní robotě. Hra potřebovala by pečlivé a rozumné úpravy, která by se chránila jakékoli pompéznosti a frázovitě koncepce. Bez zdatného ensemblu, dostatečného komparsu a veliké scény (po případě přírodní) je nemožná. Výprava a režie v Tylově divadle vymyká se všem zvyklostem, neboť nejen že slabiny hry neuměla zeslabiti, ale naopak dopustila se nových, naprosto neomluvitelných chyb. Je ovšem také povinností autorovou, aby před premierou zjistil způsob uvedení své hry a po případě nedopustil jejího provedení. Ani o hercích nelze říci nic zvlášť přívětivého.

ej.

Z C I Z I N Y

Alexej Tolstoj, obviněný z plagiátu Čapkovy hry „R. U. R.“, byl soudně osvobozen. Tento právní princip charakterisuje dokonale ruské soudnictví, které ani dnes si nezádá s dobou nejzarytějšího carismu. V ruských uměleckých kruzích Tolstoj však rehabilitován nebyl. — Podle poslední zprávy napsal Tolstoj novou hru „Vyhnaní bludného dábla“, která bude mít premiéru v Petrohradě. —ky.

Neúroda dramatiků v tomto řóce je zvlášť citelna ve Francii, Anglii, Rusku i v samotné Itálii, kde kráčí Pirandello. Ale zdá se, že tato katastrofa ne-

postihla Maďarsko, neboť tam hemží se to „novými pracemi“ co chvilí. Nedávno opět objevil se nový dramatik Emmerich Fassekase, který sklízí prý bouřlivé úspěchy se svojí hrou „Altona“.

Eský.

Divadelní museum v Bruselu. Podle vzorů jiných zemí má také v Bruselu býti zřízeno divadelní museum, které by shromáždilo veškeré dokumenty o historii a vývoji belgického divadla.

—ky.

Gruzínské Národní divadlo v Tiflisu oslavuje 75leté trvání. Za tím účelem byly v celé zemi uspořádány oslavy.

ej.

Pro divadelní praxi

Pamětní knihy. Každý spolek a odbor ochotnický má vésti přesně svou pamětní knihu, do které zapisuje všechny události a podniky své činnosti. Především jde ovšem o repertoar. Pamětní kniha má býti trvalým dokumentem uměleckého působení. Vyznačují se v ní představení her (autor, název, obsazení rolí), autorský honorář, peníz, odvedený na určitý účel, a důležité poznámky. Zaznamenává se pohostinské vystoupení hosta nebo zvláštní příležitost, při které bylo hráno, nebo přítomnost vynikajících návštěvníků. Také jiné podniky (slavnosti, přednášky, vycházky atd.) nutno zapsati. Někde zaznamenávají i zvláštní události místního významu. — Tyto pamětní knihy mají význam praktický, protože bylo z nich snadno vyplňovati statistické dotazníky a často slouží za doklad v nedostatku nebo při ztrátě dokladů jiných. Mají však také význam kulturní, protože se v nich obráží umělecký pokrok a činnost jednotlivých složek českého ochotnictva, z nichž se tvoří celkový rámec nejsilnějšího odvětví našeho divadelnictví a z nichž může historik čerpati potřebnou látku. Nepodceňujme tedy tuto vážnou pomůcku a okrskové rady nechť dozírají bedlivě na to, aby se pamětní knihy všude řádně vedly!

Režisérské rady. Některé naše okrsky utvořily režisérské rady. Tato instituce má velký význam a může způsobiti mnoho dobrého jak pro činnost uměleckou, tak pro účely organizační. Režiséři jednot a odborů se scházejí k poradám, v kterých uplatňují své zkušenosti, přinášejí si navzájem poučení a tvoří orgán, kterým se může vhodně přehlížeti i upravovati repertoar, a který má nejlepší možnost sestaviti seznam dobrých sil a obsazení důležitých rolí. V takových poradách sdělují režiséři, co jejich soubor v posledním období sehrál a co připravuje. Při tom lze už vytknouti, hrálo-li se něco bezcenného, nebo se zabráni tomu, aby se taková hra nestudovala. Jak často se stane, že na př. v městě připravují dva nebo i tři spolky tutéž hru, aniž o tom vědí. Ve schůzi režisérů se tomu tedy zabráni. — Některý režisér by rád vypravil některou obtížnější hru, ale neví si s ní rady. Druhý již ji vypravil a poví své zkušenosti, poradí, jak se dá výprava snadno upravit a jak a v čem lze si výhodně pomoci. — Právě tak mohou se vyřizovati potíže s volbou hry, zejména na význačné dny. Při tom se hovoří o podrobnostech studia, o pojetí intence hry, o charakterech, maskách atd. — Okrskový režisér, který tyto porady řídí, nabude přehledu o tom, která jednot a odbor je umělecky vyspělejší. Režisérská rada má vésti seznam dobrých sil a jejich nastudovaných rolí. Často se přihází, že některý spolek připravuje hru a v poslední chvíli mu člen vrátí roli, ať už z jakýchkoli důvodů. Představení je ohroženo. Působí-li však režisérská rada a vede správně seznam herců a jejich rolí, obrátí se režisér na okrskového režiséra, který po nahlédnutí do seznamu snadno obstará náhradu a představení je zachráněno. — Režisérská rada může nejlépe působiti na povinnost ohlašování repertoaru okrskové radě a ústředí v Praze, načasné zasílání statistických tabulek a na správné vedení pamětní knihy v každém spolku a odboru. — Tyto rady nemají se ovšem zabývati žádnými otázkami organizačními, ani osobními, nýbrž mají si hleděti pouze toho, co je jejich programem. Všecko ostatní náleží do okrskové rady. Konají-li však poctivě svou povinnost, přispějí velmi vydatně a účinně k vnitřnímu ucelení a prohloubení naší umělecké činnosti.

Divadelní soutěže. V posledních letech odhodlaly se některé okrsky uspořádati divadelní soutěže. Nejde tu o dobývání ceny, nějakého primátu, nýbrž o vzpružení a posílení umělecké tvořivosti našich ochotníků. Ústředí vypracovalo řád pro tyto soutěže, který si může pořadatelstvo upravit podle své potřeby. Soutěž má ukázati uměleckou schopnost režiserovu i herců, má však také obecenstvu předvésti ukázkou dobře nastudované hry. Proto je nepřipustno, aby se v soutěži objevila hra povrchně nastudovaná. Těmito soutěžemi má se získati přehled souborů umělecky silných, aby tu byla možnost výběru pro případ, že bychom se měli reprezentovati před širokou veřejností nebo snad i před cizinou. Může se tak státi již r. 1926 při 40letém jubileu Ú. M. D. O. Č., zvláště dojde-li k sjezdu mezinárodnímu v Praze. Soutěže nutno ovšem pořádati tak, aby byly rozděleny mezi města a venkov, podle různých podmínek možného rozpětí. Nikdo se jich nemá vzdalovati, nýbrž jeden druhého má předstihovati ve snaze po dokonalosti. Z takové soutěže nevycházejí vítězové s chlubným sebevědomím, ani poražení s pocitem ponížení. Odhady výkonů se dějí podle pravidel a stanovených bodů, takže vlivy osobní nebo jiné nemohou na výrok poroty působiti. Také pro poroty je tu možnost vytříbení názorů. Poznatky ze soutěží mají býti podrobně sepsány a uschovány. Jsou rovněž vážným dokladem uměleckého pochopení a záslužné práce. Soutěže dají se pořádati bez velkých nákladů a proto je lze doporučiti všem okrskům!

Členské výhody. Smlouva, dle které platí naše jednoty Spolku českých spis.-belletr. „Máj“ pouze 7% z hrubého příjmu, byla prodloužena i na rok 1925 s podmínkou, že členové budou zachovávat podmínky, obsažené v oběžníku čj. 1691/1923. Spolky, které hru předem řádně neoznámí, pozbývají této výhody a platí plných 10% z příjmu. — Upozorňujeme však, že dle vzájemného ujednání nesmí autorský poplatek býti menší než 25 Kč. —ey.

Poplatky za půjčení krojů. V poslední době stěžovaly si spolky, že div. půjčovna „Kostyma-Thalia“ v Praze-I. neposkytuje našim členům obvyklé 10% slevy. Poněvadž zmíněná firma na náš dotaz z 2.-III. neodpověděla, nutno předpokládati, že skutečně nemíní nadále obvyklou slevu poskytovat. Proto navázala kancelář jednání s jinými půjčovnami a to: půjčovnou „Opera“ v Praze-Vinohrady, Korunní tř. 20, půjč. Schleichert a Svoboda v Praze-II. a F. Šustr v Náchodě. — Půjč. „Opera“ zavázala se poskytovat našemu členstvu slevu 10%. Za půjčení kostýmů bude účtovat 10 Kč. Jednotlivé hry vypravuje s přesnou odbornou znalostí na pouhé udání názvu hry a počtu osob. Při pořádání dobročinných představení poskytuje ještě zvláštní slevu ve prospěch dotyčného účelu. Poněvadž jde skutečně o firmu, kterou vedou odborníci a která disponuje dobrým materiálem a čítá mezi své zákazníky četná stálá divadla, doporučujeme ji svému členstvu. Při uplatňování poskytnuté slevy nutno se odvolat na členství Ú. M. D. O. Č. O ujednání, které bude docíleno s firmou F. Šustr v Náchodě a Schleichert a Svoboda, přineseme zprávu příště. F.

Kursy a přednášky o líčení. Vynikající ruský odborník v líčení, herec a profesor Štěpán Gucky, nabídl se ústředí, že je ochoten uspořádat našim okrskům i spolkům speciální kursy o líčení. Okrsky neb spolky, které by hodlaly kurs o líčení pro své členy uspořádati, nechť dopíší o podmínky našemu ústředí nebo přímo prof. Štěp. Guckému v Praze-II. „U Sedlerů“, Karlovo nám. 18 (Svaz ruských herců).

Ochotnické zprávy

Proti konservatismu ochotnictva. (Píše Em. Jan-ský.) V 1. sešitě letošního ročníku „Čs. Divadla“ v „Ochotnických zprávách“ byl článek p. Ši—, nade-psaný „Jak se zachovat k modernismu“, kterým autor vrací se k myšlence svého úvodníku v sešitě 13. minulého ročníku. Redakce v pochopení důležitosti krystalisace myšlenkových proudů a třibení individuálních názorů o ideí ochotnického divadelnictví otiskla tehdy v následujícím sešitě (14.) odpověď prof. dra Milana Svobody, ale tím tato otázka nebyla vnitřně pro p. Ši— vyřízena, neboť ve zmíněném článku dotkl se opět této otázky. Autor zmíněného článku je mírně roztřesen ve svých zásadách. Jeho vyjádření stojí ml jako výraz ne celku ale jistě početnosti amatérských divadelníků, za které praví, že „tempo života je rychlejší dramatické tvorby“. Tímto opisem staví devisu „Divadlo je život“ proti správné, resp. nové tési, která vyplývá z duchové podstaty života a dokazuje nám, že podkladem života je myšlenka a tato, jako fiktivní pojítko konstruktivních schopností, je principem umělecké tvorby. Tedy dle něho život není rychlejší dramatického výrazu, kterému předchází básnická forma. Kdyby život byl pouhým zobrazováním skutečna, běžného a šedého obrazu, nemělo by divadlo té bohaté duchovní naplně, onoho putavého a rozněcujícího kouzla, bylo by zhybnělou fotografií. Divadlo má svoji základnu v básnické koncepci, nepoutané a nespoutané zjevy, které se mu vnitřně podřizují a formují podle jeho rytmu, proto, hnáno touto podivuhodnou silou, jde výš než život, je nadživotní, nehmataelnou pákou, zdvihající nás nad představu běžné ráže a umožňující nám vniknouti do nejtajnějších záhybů niter. To není úkolem divadla, aby jenom zobrazovalo obrazy, ale aby přinášelo obrazy duševních vibrací a duchových proudů, aby pomáhalo řešiti s básnickým úsilím myšlenkové rozhraní a přičiňovalo se o vzepjetí nejcitlivějších buněk, nejjednodušších organismů člověka. V dalším autor praví, že „nelze dnešek hráti takřka současně s jeho zrozením“. Mám za to, že to nemyslí zcela upřímně, neboť tím by hájil krajní, děsivý konservatismus, který by přinášel v zápětí úplné zhroucení

celé kulturní stavby. Je přece vyloučeno, aby podle jeho slov byly myšlenky, dneškem zrozené, zpracovávány až za dvacet, třicet nebo padesát let, zkrátka až bychom byli opět dál, až bychom stanuli na zcela jiném názoru a rozhlíželi se zpět jen s úkosem a despektem k sobě samým. Kdybychom vždy při nové myšlence sečkávali, až jak se utváří její vzrůst, schopnost a sami již nevycítili jejich hodnot i kazů, byli bychom stále zpátečníky, stále diletanty. S myšlenkou je spojena odvaha a tu nutno s ní spojovati, ne ji odlučovati, ale znásobovati a zmnožovati. Doba se naplňuje, její vývoj je výbojem, který nezná pasivity ani opatnického rozjímání. Nová myšlenka je duševním životabudičem, je plamenným jazykem našich niter, které se musí vznítiti a zapáliti kahan nadšení a energie. Myšlenka je vsťebována rozumem a ten musí fungovati tak, aby rozeznal, co je špatné a co dobré a realisace schopné. Ochotnictvo jako jedna z nejdůležitějších složek národní kultury nemůže a nesmí se uzavíratí před směry dnešního uměleckého nazírání, jinak nedobude plného úspěchu u všech vrstev národních. Musí se aktivně účastniti duševního rozvoje a svoji energii i uměleckou potenci vynaložiti ve prospěch dobrého jádra myšlenky, postavené jen ve službách Umění.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Resignace starosty dra Hermana prozatím odvolána. Sdělujeme radostně svým okrskům a spolkům, že valným shromážděním Ú. M. D. O. Č. zvolené deputaci podařilo se přiměti dra Hermana k prozatímnímu odvolání resignace na místo starostenské a opětnému věnování se své funkci: Jeho mravenčí pile je v celém chodu vnitřního ústrojí matičního zase již patrna.

Zrušení a rozpuštění Pražského okrsku, pravoplatně provedené drtivě jednomyslným usnesením všech 30 přítomných delegátů venkovských okrsků, odůvodněno ve zprávě

výkonného výboru takto: „V poslední době nastaly působením věci p. V. K. Blahnika a Jos. Vaněčka neshody mezi jistou částí členstva Pražsk. okrsku a výkonným výborem. Tyto neshody byly přiosťřeny vyloučením z náhradnictví výk. výb. p. Vaněčka, který je v trestním řízení pro nevyúčtování a neodvedení zálohy Kč 2000— ze Šibřínke 1924. P. Em. Semerád ve schůzích okrsk. rady Pražsk. okrsku i obvodů pronášel veřejně a beztrestně výroky, kterými neuznával výkonný výbor, popíral organis. váhu Ú. M. D. O. Č. a označil celý výk. výbor za „chlév, plný hnoje a špíny, na které nestačí ani obecní vůz“. Pražský okrsek i bes. „Bujarost“, kterým byly tyto výroky oznámeny, odmítly zakročiti. P. Jos. Vaněček byl z výk. výb. vyloučen, ale P. o. nevzal vyloučení na vědomí a p. Vaněčka stále zval do schůzí. V těchto případech i ve věci p. Blahnikově porušil tudíž hrubě své stanovy. I jiní členové okrsk. rady prohlašovali, že výk. výb. jim nemá co poroučet. Největšího důrazu doznal tento odboj ve valné schůzi P. o. 22.-III., svolané a vedené rovněž proti platným stanovám, kde většinou přítomných hlasů zvítězila kandidátní listina lidí, z kterých porušili někteří základní řady Ú. M. D. O. Č. Tímto aktem postavil se P. o. i proti vlastním stanovám, kde je výslovně vytčeno, že okrsek se má podrobiti usnesení Ú. M. D. O. Č. a její snahy co nejúčinněji podporovati. Nově zvolená okrsk. rada pak zaranžovala vpád do valné schůze Matice Divadelní, opatřila členstvo plnými mocemi (které však nebyly ve schůzích dotyčných spolků projednány a ověřeny pouze funkcionáři). Na této valné schůzi chovali se činovníci P. o. takovým způsobem, že vážně po-

škodili čest ochotnictva, porušili kázeň a překročili čl. 15. odst. C stanov. I průběhem valné schůze P. o. bylo prokázáno, že není žádné záruky, že by Ú. M. D. O. Č. mohla řádně plniti úkoly, vytčené stanovami a stanovené pro příští rok 1926, protože nejbližší opěrná jednotka, totiž P. o., neposkytuje v žádném směru zajištění klidné práce. Výk. výb., maje na zřeteli vážnost doby a uvažujíc svědomitě o všem, co tak rušivě do organisace zasáhlo, je přesvědčen, že v zájmu celé organisace je nezbytně nutno zasáhnouti radikálně pro udržení kázně a pořádku, a proto navrhuje na zákl. čl. 6. odst. F stanov: 1. aby valná schůze Pražský okrsek zrušila a rozpustila; 2. aby předsednictvu uložila utvořiti v nejbližší době nový okrsek na základě nových přihlášek, v určité době podaných, a nového přijímání členů, o kterém do ustavení okrsku rozhoduje výk. výb.; 3. aby ve smyslu posl. odst. čl. 11. stanov převzal výk. výb. ihned veškeré jmění P. o. a vydal je okrsku, nově utvořenému.“ V tom smyslu učiněna již veškerá opatření, zaslány členské přihlášky, jež vyplněné přijímá výbor do konce dubna. Je naděje, že politováníhodné události opakovati se nebudou, další klidná práce umožněna a veškeré snahy schůzových i novinářských protestů „oposice“, majících za účel toliko vnést nejistotu a zmatek do řad uvědomělého, svěcti dbalého a s ústředím za týmiž neosobními ideovými cíly směřujícího ochotnictva, vyzní zajisté na prázdno.

Členem Matice Divadelní podle usnesení valného shromáždění Ú. M. D. O. Č. je nadále jenom ta jednota nebo spolek, který přímo jí za člena se přihlásí a členský příspěvek nepatrných Kč 2— ročně složí. Změna

Paní Frola (Marie Hübnarová)

Luigi Pirandello

KAŽDÝ MÁ SVOU PRAVDU

Komedie o 3 jedn.

Z italštiny přel.

Václ. Jirána

režisér

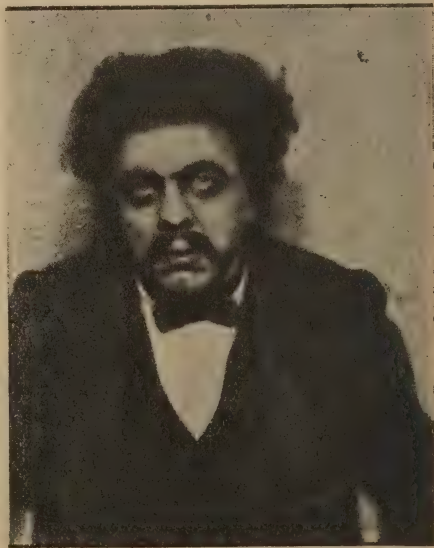
Vojta Novák

výt. spolupráce

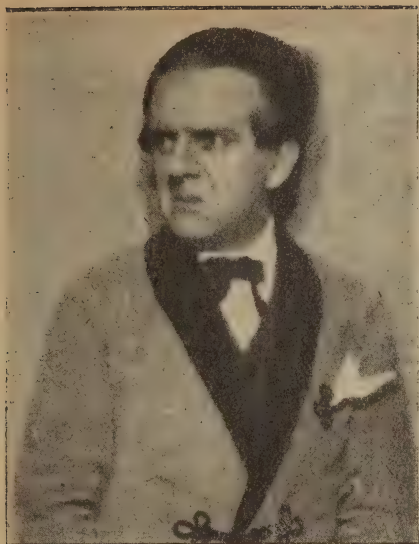
Vlast. Hofmana

Provedeno na Nár.
divadle v Praze

Foto K. Vána

Ponza (Rud. Deyl)

Landisi
(Jaroslav Hurt)

Luigi Pirandello

KAŽDÝ MÁ SVOU PRAVDU

Komedie o 3 děj.

Prefekt (Frant.
Matějovský)

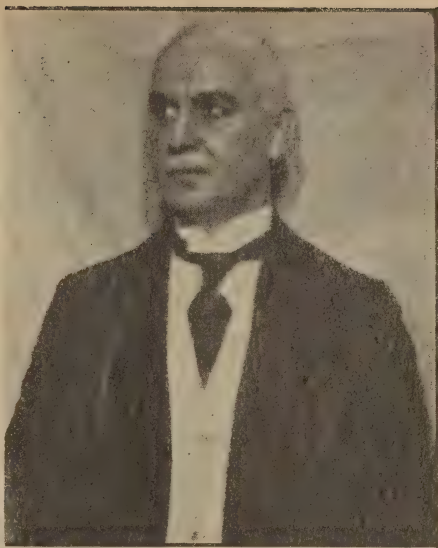

Foto K. Vaňha

tato odůvodněna nemožností odvádění ústředím z nepatrného členského příspěvku ještě Kč 2.— Matici Divadelní. Členové požívají výhod levnějšího nákupu knih v edici M. D. a předplatného na časopis „Čsl. Divadlo“.

Naše „Československé Divadlo“ vychází od počátku r. 1925 opět ve formě zdokonalené. V každém čísle je řada obrázků, které redakce uvádí nikoli nahodile, nýbrž s úmyslem, aby i tyto obrázky byly našim členům k užítku. Ovšem, nutno si jich dobře všimati a pak lze z nich vyčísti různé typy maskování, různé úpravy scén se všemi možnými podrobnostmi. Náš list přináší mimo to mnoho odborných pokynů uměleckých, právních a jiných praktických, a jeho odborné články a časovosti mohou a mají zajímati každého ochotníka. Nevydáváme však svého listu jen pro pana předsedu nebo pana jednatele, nýbrž pro všechny své členy. Náš list je a musí býti pojátkem organizačním. Každý organizovaný ochotník má čísti, má se zajímati o zprávy z ústředí, o činnosti a usneseních výkonného výboru a okrskových rad. Proto jej dodáváme všem svým spolkům a odborům zdarma, ne aby jej ten, kdo jej první dostane do ruky, zavřel do svého stolu, nýbrž, aby byl list vyložen ve spolkové místnosti, aby koloval od člena k členu, aby se závažná usnesení nebo pokyny přečetly ve schůzích nebo při zkouškách. Proto jej dáváme zdarma, aby list musil přijíti do každé naší organizační jednotky, ač sami musíme nakladateli platit za tyto výtisky velké tisíce ročně. Uvažte, že v jiných organizacích musejí spolky samy svůj list předpláceti a někde ne jedno, ale i deset čísel závazně odebírat! Je tedy skutečně nesvědomitostí a i porušením funkční povinnosti a kázně, nepostará-li se

výbor o to, aby list došel ve spolku svého účelu, nebo maří-li některý funkcionář vědomě či z lehkomyšlnosti a netečnosti splnění tohoto úkolu listu. Náš sekretariát by mohl doložit četné doklady o tom, kde se list nečte. Dotaz za dotazem dochází do ústředí právě v těch záležitostech, o nichž nejednou bylo v listě psáno. Co tu zbytečného dopisování, zbytečného porta na obou stranách! Nadtož pak ještě žádati, aby se naši členové přičinili o získání odběratelů, nebo aby sami list za sníženou cenu odbírali! Kdyby každý náš spolkový člen sám odbíral jen jeden placený výtisk, nebo aspoň jednoho takového odběratele získal, mohla by býti cena listu snížena, ale mohli bychom jeho obsah ještě více zdokonaliti a zpestřiti. To by ovšem musilo členstvo mysliti s ústředím, mysliti a chtít s ním stejné! Snad se k tomu také jednou propracujeme. Začíná to již potěšitelně a slibně. — Především je však bez výjimky nutno, abyste všichni četli náš — svůj list!!
h—

Dary na českou školu v Dol. Daruvaru S. H. S.: Spdo. „Tyl“ Jičín Kč 20.—, Sp. kat. tov. Brno Kč 20.— Dr. odb. Hory Stříbrné Kč 10.—, Obč. záb. bes. Čenčice Kč 25.—, Jedn. čsl. obce leg. Kladno Kč 50.—, Spdo. „Havlíček“ Bělá u Turnova Kč 10.— a „Sokol“ Konětopy p. Drásky Kč 10.—. Ve kvitování darů se pokračuje.

Jubilea a slavnosti. Div. sp. „Svornost“ v Lomnici n. Pop. oslavil 28.-l. tiché jubileum 60. narozenin svého zakl. člena a dlouholetého ředitele divadla K. Podlípého odevzdáním diplomu a přátelským večerem v místnostech spolku. Z hereckého působení jubilantova dlužno zaznamenati nejvýznačnější role Pecky (Jedenácté přikázání), Lelka (Pan Johanes), Zimy (Lucerna), Hrdého (Mořská panna), Vojtěcha (Staří blázni), Potěha (Lumpaci-vagabundus), Fialy (Naši furianti) a j.

Propůjčování firmy (názvu) spolku k divadelním představením. Svaz divadelních ředitelů žádá nás, abychom naše spolky vyzvali, aby nepropůjčovaly své firmy (názvu) žádné div. společnosti

k pořádání div. představení. Žádosti této Ú. M. D. O. Č. vyhovuje a upozorňuje spolky, že propůjčování názvu spolků k představením, pořádaným v režii jiných korporací neb div. společností, je nejen obcházení ministr. nařízení o oprávnění k pořádání div. představení, ale je spojeno i s jinými nepřijemnostmi a vydáními, jak o tom svědčí mnohé stížnosti spolků, které z ochoty propůjčily svoji firmu div. společnostem neb jiným korporacím. Spolek, který svoji firmu propůjčil, ručí pak za všechny škody a povinné platy, s představením spojené. F.

Z ústředí. Výkonný výbor 28.-III. za předs. I. místostar. inž. V. Šteina-Táborského neuznal nově zvolené delegáty Pražsk. okrsku, jež musí podle stanov schváliti valné shromáždění ústředí na základě návrhu Pražsk. okrsku. Referát o ochotnictva nedůstojném průběhu valné schůze liter. Matice Divadelní, kde „oposici“ zagitováni zástupci spolků-členů, nikým nezvolení, chovali se neslušně, vzbudil nelibost. Poté projednány a schváleny návrhy pro valné shromáždění (viz tamže!), z nichž předloženi věci Blahnikovy schváleno 8 proti 4 hlasům, rozpuštění Pražsk. okrsku 7 hlasy. Při tom přimlouval se por. Síla, aby okrsek nebyl rozpuštěn, ale vyloučen pouze bes. „Bujarost“. Nízkými členskými příspěvky odůvodněn krok Ú. M. D. O. Č., neodváděti nadále 2.—Kč člensk. příspěvku Matici Divadelní a ponecháno na vůli spolkům, aby se staly složením zvláštního příspěvku v téže výši přímými členy. Oznámeno 850 došlých statist. výkazů činnosti spolků za loňský rok, Tylovu ústř. knihovnu přebírá opět cele do správy výk. výbor jako její majetník, abyslužiti mohla i členům mimopražským. Sp. česk. spis.-belletr. „Máj“ ponechává platnost 7%, autor. poplatků na r. 1924, fma „Opera“ na Král. Vinohr. skýtá 10% slevy a půjčuje kostým za Kč 10.— Pořadatelé pro valné shrom. zvolení pp. Šťastný a Antoš. — Valné shromáždění 29.-III. za předs. inž. Šteina-Táborského a přítomnosti 36 delegátů 22 okrsků, 2 zást. členů čestných a zakládajících, zást. tisku atd. přijalo s povděkem pozdrazný projev slovensk. delegáta, Ústř. jedn. děln. div. ochotn. v Plzni a projevy důvěry star. dru Hermanovi a výk. výboru od okrsk. rad v Náchodě. Semilech a Hořicích. Po obvyklých formalitách schváleny návrhy výkonného výboru: 1. subvence 500.— Kč II. Tylovu okrsku v Plzni na r. 1925; 2. přikázání rezervn. fondu 2000 Kč; 3. uspořádání sbírky v celé republice k účtění památky Tylových (sbírku provede výbor z Ú. M. D. O. Č., Sboru Tylova domu v Praze a Plzni, Tyl. divadla v Kutné Hoře a Sboru pro postav. Tylova pomníku v Plzni); 4. aby valné shromáždění usneslo se na resoluci, týkající se urychleného projednání div. zákona (resoluce bude uveřejněna v „Čsl. Divadle“ i denním tisku); 5. vyprac. návrhů na změnu stanov ústředí i všech org. složek, které vyhovují dnešním poměrům a požadavkům organis. i programovým (okrsk. rady obdrž. je k vyjádření a budou schváleny při podzimním mimoř. valn. shromáždění); 6. zvýšení předplatného na „Čsl. Div.“ ve formě příspěv. 10 Kč na tiskový fond ročně (provedou okrsky) a přechodné zvýšení člensk. příspěvku (Kč 1.—) o 50% (t. j. ještě o Kč 1.—) pro podniky jubil. roku 1926. 7. Rozhodnutí ve věci p. Blahnikově stane se po návrhu deleg. slánského plebiscitem na základě sneseného materiálu a námitek p. Blahnikových, které jednotlivým okrskům k posouzení budou zasílány (schváleno 12 hlasy proti 8). Nedůstojné průvodní projevy hostů z některých pražských jednot měly za následek vyloučení jich ze schůze, stejně jako výrok dra Borůvky o neúčt. k shromáždění. 8. Rozpuštění a zrušení Pražsk. okrsku (odůvodnění viz na jiném místě) schváleno téměř všemi hlasy přítomných venkovských delegátů; hlasováno bylo dle jmen; nebojácně souhlasným projevem připojili se k této akci i plnomocní zástupci obvodů vinohradského a smíchovského; venkovskými delegáty

správně byl rozpoznán osobní zájem jednotlivců, kteří z větší části teprve nedávno v organisaci pracují a nechť se podrobí org. kázní. Schváleno zavedení katastru členstva, přímého členství spolků v Matici divadelní a provedeny doplňovací volby do výk. výboru: p. Turečkové za čestné a zaklád. členy a za odstoupilé náhradníky pp. r. Figara a Jos. Šťastného; revis. účtů zvoleni opět J. M. Svoboda z Kostece n. Lab. a K. Dvořák z Prahy. Do rozšířeného výboru Sboru pro postavení Tylova domu zvoleni pp. v. r. Beneš, Jíra, Felber a Sovák. Po oznámení resignace dra Hermana na místo starostenské spontánně usneseno požádati ho za odvolání resignace a deputaci pp. I. místostar. inž. V. Šteina-Táborského a ústř. taj. R. Weinerta vysloviti mu neochvějnou důvěru a oddanost jménem všech okrsků venkovských.

Z okrsků. Sídlo Jungmannova okrsku bylo dle usnesení výk. výb. 22.-II. přeloženo z Berouna do Hořovic. — Ladeckého okrsek v Mostě konal valnou schůzi 22.-III. v Lid. domě s předn. star. Ú. M. D. O. Č. dra Fr. Hermana. — Jiráskův okrsek v Náchodě konal valnou schůzi 4.-I. za účasti 79 delegátů a za předsednictví obětavého a zaslužilého předs. p. lékaře Boese. Z jednatele i pokladní zprávy bylo zřejmo, že okrsek Jiráskův vyvíjí horlivě svou činnost a že pokračuje podle nových směrnic, jež vyvolala poslední doba. Okrsek také roste, má již 75 spolků. Po schválení zpráv promluvil starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman o úkolech a významu ochotnictva i o jeho organisaci, načež p. inšp. Lederer promluvil o budoucí činnosti. Podle jeho účinné řeči potřebujeme: pořádek a peníze. Dnes se musí říkat: organisuj se a pracuj! My hrajeme divadlo, ale neumíme toho využít pro své uznání. Co nás hubí, je roztržitost a zbytečným počtu spolků, odborů, kroužků, nedisciplinovanost členstva (hlavně umělecká) a pak to, že podřizujeme uměleckou stránku stránce finanční. Naše spolky dávají na všechny možné účely, jenom ne sobě. Sport se přeceňuje vládou, žurnalistikou i veřejností. Činnost duševní i praktická musí být u nás v souladu. P. Lederer se dotkl také otázky soutěží a hlavně soutěže v roce 1926 a poukázal k tomu, že nebude možno připustit do soutěže spolky, nýbrž vzorná družstva celých okrsků. Zajímavě je, že na schůzi bylo konstatováno, že Jiráskův okrsek byl již rozhodnut vystoupiti ze svazku Matice, ale po sv. Václavské schůzi delegátů, kdy poznal věčný a bohatý program ústředí, prohlásil na své členské schůzi, že ve svazku setrvá a naopak bude ústředí podporovati, protože mu je osoba nynějšího starosty zárukou pořádku a racionálního vedení. Po těchto řečech provedeny volby, při nichž zvoleno opět dosavadní předsednictvo.

Z jednot. Diplom čestného uznání byl věnován Spdo. v Litomyšli a Spdo. v Žebráce. — Och. sp. „Klicpera“ v Jihlavě pořádal 28.-I. řádnou valnou schůzi za předs. p. Kondryse a účasti četných významných hostů. Podané zprávy funkcionářů za minulé správní období byly vesměs schváleny. Spolek sehrál 9 předst. a uspořádal 2 zájezdy do Třebíče a Brtnice. Členů má 88 (z nichž 2 čestní, 23 zakl., 8 příspěv. a 55 čin.; od loňska přibýlo 12 členů). Knihovna čítá 519 sv. Ze jmění spolku rozděleno bylo Kč. 2100.— místním kulturním, dobročinným a národn. účelům. Do výboru zvoleni: předs. N. Kondrýs, řed. pošty, místopř. dr. J. Ševčík, jedn. V. Zelenka, taj. rep. str., pokl. ing. A. Klubal, geom., rež. Jos. Fořt, spr. tiskárny, a Vil. Nový, typogr., knih. a hosp. Slabý, úř., náhr. K. Sedláček, tov., Ed. Kirsner, žel. zřiz., rev. účtů A. Vokáč, tov., a K. Bourek, pošt. podúř. — Och. j. v Milevsku sehrála 8.-III. v rámci oslav 75. naroč. pres. T. G. Masaryka Jiráskova „Otce“ za rež. dra J. Maruny, 22.-III. ves. A. Zieglerové „Cácorku“ za rež. M. Kovaříka. Jednota usnesla se pořádati pravidelné měsíční večírky s programem poučným i zábavn. (přednášky, recitace a j.).

Československé Divadlo je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 17. dubna 1925

Sešit 6

V Praze dne 10. dubna 1925

(Obrať?!) Tato myšlenka vtírá se mimovolně každému čtenáři úvodní stati o „Orientaci Národního divadla“, uveřejněné v čís. 23. umělecky informativní periodické publikace správy „Národního a Stavovského divadla“ ze dne 6. února 1925. Podle všech příznaků lze ji bezpečně pokládati za projev oficiálního rázu, který přes jistou odlehlost původu není překonán, naopak nepozbývá aktuelnosti a vyžaduje nesporně m. j. i dodatečné odezvy kruhu „Československého Divadla“, který v této věci zaujímá již od dřívějšíka pevně nekompromisní stanovisko a oproti tehdejším rozporům v nazírání na směrnice uměleckého vedení první české scény na podiv nyní v mnohém myšlenkově se s ním shoduje. Původ neočekávaného a proto tím větší překvapení budícího jeho uveřejnění hledati je v důsledcích změny osoby intendantovy a nápadné názorové obdoby jeho „uměleckého“ kreda s dotýčným projevem. Tak lze věřit — zmíněná stať utvrzuje v této víře —, že přestává bezhlavě a bezduché zmitání a potácení se mezi nejrozmanitějšími směry světové produkce dramatické, nezdůvodněné vyzvedování a v zápětí zase bezpodstatné jich opouštění, a nástává kýžené umělecké ustálení, jež jedině skytá možnost zdravého dalšího vývoje.

Už smysl prvních vět článku vyznívá velmi přijatelně uznáním nutnosti přizpůsobení se hlasům kritických úvah, jež v posledním čase zabarveny ostře polemicky, ale jimž nebylo možno upřít poctivosti a upřímnosti. Jímí přijímán i další názor o výjimečnosti postavení a významu divadla Národního jako ústavu národně reprezentačního oproti jiným podnikům divadelním, které i při namnoze vážném uměleckém úsilí nemohou přece jen nesledovati v prvé řadě existenčně důležitý výdělečný cíl. Pojem reprezentačnosti snaží se vyložit ne utkvělou ztrnulostí konservatismu, jak na něm lpěla německá dvorní divadla až do uměleckého zasažení berlinského ředitele Státní, dříve Dvorní činohry, Leopolda Jessnera, který z této, druhdy pouze monarchistickým choutkám sloužící scény vytvořil moderně průbojně jeviště, určující dnes směr všemu německému soudobému divadelnictví, anebo jak tón v něm dosud pařížská Comédie Française, nýbrž soustředěním a zvýrazněním nejživějších hodnot uměleckých. České divadlo Národní vskutku již ze své podstaty nikdy nešlo těmito cestami a veškeré námitky, které proti jeho činnosti byly vzneseny, neměly nikdy snahy zavést je v ony koleje. Vzniklé nadšenou obětavostí všech vrstev národa, živeno z nehlubších zdrojů jeho kultury, nemohlo nebyti ohlasem jeho myšlenkového úsilí a chtění a nejkrásnějším jich splněním. Nemohlo utkvět na jistém stupni vývojovém, než cíliti dál a výše za dokonolým výrazem inscenačním, státi se průbojníkem nových ideí repertoárových, režijních i hereckých. A v tomto živém vztahu k životu národa a spojení všech jeho sil a složek je jeho reprezentativnost.

Než projev „Národního a Stavovského divadla“ jde ještě dále. Proklamuje modernu jako „systém akčních hodnot současného dneška“, nechce „honby za kde jakou potřeběnou novotou“; i klasik může býti ve vhodné chvíli a při správném, z ducha doby vypluvším pojetí, moderním. A stejně opodstatněným argumentem článku je zdůraznění tradičního předpokladu uměleckého vývoje Národního divadla. Tradice nazývána tu jeho „korektivem“ a „nutností ve vývojových zmatech“. Tradice má však speciálně pro české umění dramatické zvýšený význam, neboť v ní tkví podstata jeho svérázu, po němž zejména v posledním čase tak naléhavě je voláno. O tento svéráz jako vrcholný cíl veškerého úsilí musí dbáti i divadlo Národní, už ze své podstaty první národní scény. A dosáhne-li tohoto cíle na základě nové orientace, vykoná nejplněji své poslání, jak o něm i po této stránce mluví nápis nad jevištním průčelím. Rdv.

Hvězdné požáry

Hra o třech dějstvích s prologem

Děj „Hvězdných požárů“ odehrává se dne 20. a 21. září r. 1851 „na Horách“ u České Třebové, kde setkala se tři vášnivá srdce: Božena Němcová, Frant. Matouše Klácela, kněze řádu Augustiniánů a profesora dra Jana Helceletu. Naši hrdinové z III. dějství předchází v I. návrh Klácelův, jenž v Boženě Němcové zbožňoval ideální obraz ženy, aby společně uprchli do Ameriky, kde chtěl uskutečnit své „Bratrstvo Nemýlenců“ na nejšířím písečném. Němcová odmítá, neboť již tehdy byla vznícena skrytou láskou k Janu Helceletovi. Je známo, že tento krásný a duchaplný hellenista hned při prvním setkání s Němcovou v Brně vznítil v jejím srdci nežívelnější lásku, která rozhořela se „Hvězdnými požáry“ v oněch krásných dnech zářijových.

Klácel: Ty tedy myslíš, že změnou nynějšího obecného zřízení, které má základ v rodině, dosáhli bychom volnosti, svobody, vyššího rozpětí ducha?

Helcelet: Snad. Bohové mohou si zamilovati, kde co krásného shlédnou, leč smrtelník, byť sebe více i bohem býti si troufal, uvázne někdy tak neb onak v nevděčném loži manželském, z něhož mu vyrůstá uzol gordický, který jen tragickou katastrofou možno přetrnouti.

Klácel: V tom se beze všeho s tebou shoduji. Ale kdož ví, neleží-li pravda ještě hlouběji. Což kdyby byla ona nesmírná prasila, kterou ty nazýváš bohem, uložila člověku v rodině vytvořiti to, čeho sama postrádá?

Helcelet: Snad máš pravdu.

Klácel: Ono krásné, blaživé pronikání člověka člověkem, vzájemné pomáhání sobě k dosažení vyšší dokonalosti, jež je možno jen v bratrském soužití, v láskyplné pozornosti, v poměru matky k dítěti, dítěte k otci, bratra k sestře.

Helcelet: A není-li podmínek pro toto soužití?

Klácel: Vyslov se zřetelněji.

Helcelet (po chvíli): Je-li ono pouto vzájemného soužití přetrženo?

Klácel: Potom nezbyvá, než trpěti.

Helcelet (prudce vyskočí): Ne! Třikrát ne!

Tot zbabělost. Štěstí letí kol tvé hlavy jak zlatý šíp božské krásy. Nerozhaltíš své hrudi, neroztráseš své náruče, nenapneš všech svalů, nepoletíš mu vstříc jako blesk?

Klácel: Ustádni se, Jene. Nechtěl jsem se tě dotknouti.

Helcelet: Co ty chceš, je zbabělost. Umírat strachem před bolestí je největší hanbou žiti.

Klácel: Co chci já, není zbabělostí. Vydobít si právo na své štěstí, není hanbou. Vykoupit si je odřikáním, není bolestí. Ale kdo má odvahu projít touto nejbolestnější výhní života?

Helcelet: Tedy nesáhnouti po štěstí, kdy leží v dosahu tvé ruky, kdy stačí jen sáhnouti po něm?

Klácel: Ano. Sáhneš-li po něm a neunikne-li ti, je to jen dar milostného okamžiku, výzva osudu, abys ho sobě vydobyl v mém smyslu. (Zvolna a důrazně): Neudržíš ho, dokud stíny jiných životů leží na něm. A těchto se nezprostiš, dokud svou vlastní neb vyšší vůli tě neuvolní.

Helcelet (přechází chvíli v bolestném zamyšlení): Máš pravdu. Za mnou i za ní (ukazuje ku dveřím, kudy Božena Němcová odešla) jdou stíny. (Zvolna): My oba nejsme volni.

Hudba opět zazní v tanečním sále.

Spartakus (Roman Tuma)

Otakar Fischer

OTROCI

5 aktová antická tragédie
veršem

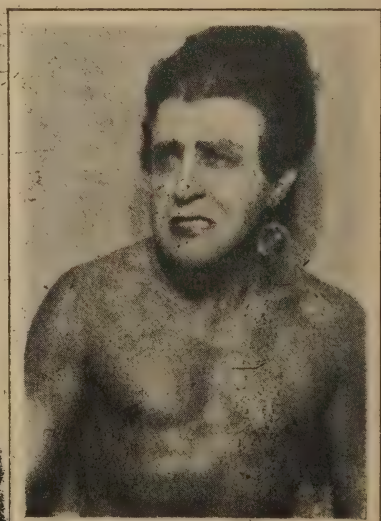
Provedeno na divadle
Národním v Praze

Režisér

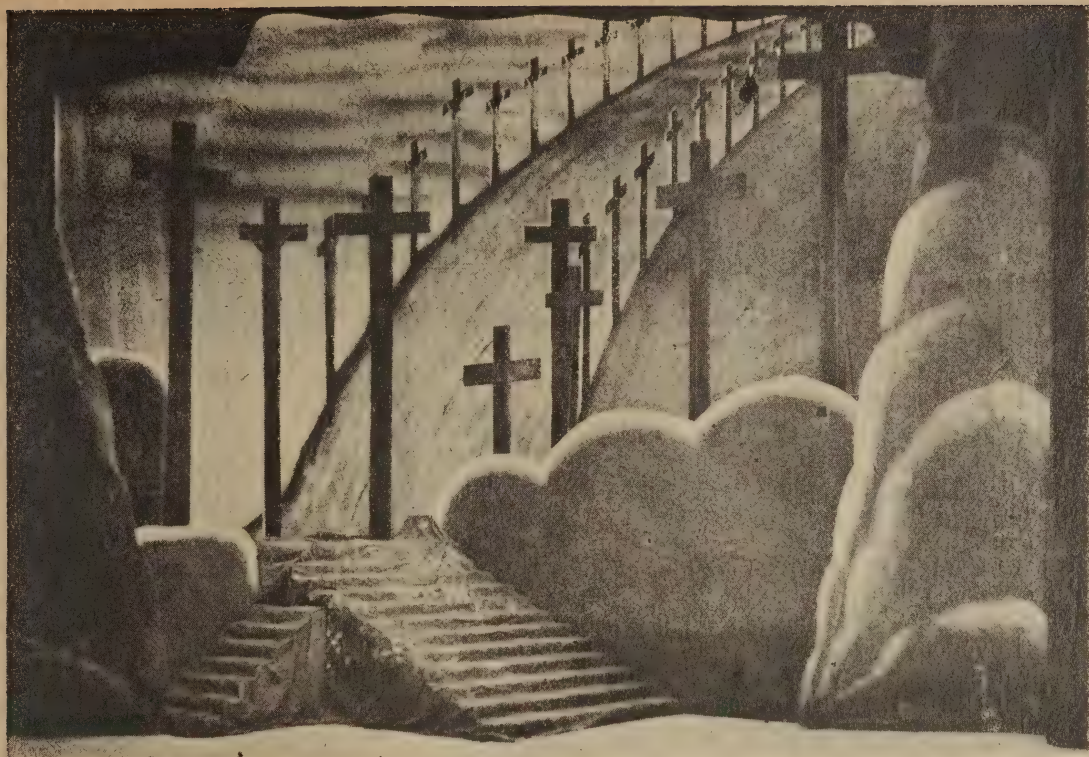
Vojta Novák

Výprava

Vlast. Hofman

Krixus (Ed. Kohout)

Jedna z křížových scén Ot. Fischerovy antické tragedie veršem „Otroci“ na jevišti divadla Národního v Praze (výpr. Vlast. Hofmana)

Jan Grmela

Cyrano XX. století

Každá doba má své určité nazírání a svou filosofii, přísně a přesně se lišící od doby předešlé. Vidíme to nejen na proudech uměleckých, literárních a filosofických, ale i na starých dramatech, která jsou uváděna na scénu v novodobém pojetí. Řekněme na příklad Shakespeara, nejen že byl jinak scenován v každé době, ale i v téže době několika režiséry — příklad: Romeo a Julie.

Tudíž i jednotlivé postavy dramát doznávají naprosto různých změn a hereckého pojetí. A je to jen výtati — herec nesmí býti jen hlasatelem básnických pravd — musí je přetavovati v žáru své duše . . . a tím propůjčuje postavě, básníkem vysněné, život — a namnoze i mnoho ze svého lidského charakteru. Herec jako tvůrce, toť ideál novodobého scénického umění.

V poslední době takovým nejmarkantnějším příkladem jest úloha Cyrana z Rostandovy komedie, hrané ve Stavovském divadle. (Záslužná věc správy N. D., že v době hladu po opravdovém divadle uvedla tuto účinnou hru na jeviště.)

Cyrano — i přes různé názory a námitky — zapadá zcela dobře do naší doby svou hrdinskou postavou a svým altruismem. A řekl bych více svým altruismem, svým neskonale dobrým srdcem, tím velikým srdcem, bijícím pod kazajkou chudého Gaskoňce — fanfarona, básníka, myslitele a vojáka-rváče. Zde se také poněkud rozcházím s míněním představitel Cyrana p. Karenem, jak o něm psal v Přítomnosti čís. 10.

Pravda, dnešní lidé touží po hrdinství, ale nejenom tělesném, i duchovém. V dnešní době pak hrdinství přeneslo se z bitevních polí a zatuchlých uliček soubojů na pole práce a vědy i humanity. Co lékařů obětovalo v hrdinství svůj život, co horníků pro druhy, přepadené plyny v temných šachtách a co lidí v této době materialismu obětovalo se pro druhé!

Takovým duchovním hrdinou vedle své hrdinnosti tělesné je i Cyrano tam, kde potlačí nejmocnější, nejeruptivnější a naprosto sobecký cit — lásku ve prospěch druhého — šťastnějšího soka. V masce ošklivého fanfarona, znamenitého rváče vězí žhavé, lidské srdce — celý člověk!

Pro herce je Cyrano úlohou nesmírně vděčnou, bohatou — v ní může rozvinouti své umění v celé plnosti.

Umíme psát historická dramata?

U příležitosti premiéry Lomova „Žižky“ myslím, že měl hodně pravdy dramatický umělec, který projevils své pochyby o účinu našich historických drammat. Máme už několik dokladů, že naše moderní historická dramata trpí čímsi hrozně epidemickým. Nacházíme v nich stále onu školní historičnost, plnou třeskotu zbraní a drčení bitevní víravy, vykonstruovanou pro počitek oka a sluchový, ale nikoli pro dramatický a tragický ohlas našich nitel. Je to tak těžké opustit zobrazování jevištně celkem

bezvýznamných akcí a zmohutnit myšlenku, její var a krystalisaci? Zdá se, že ano. Je to však základní omyl, neboť tím ztrácí se a uniká jediná síla, nahrazovaná fyzickými výkony a zrakovými představami. Orientace v naší národní historii je ovšem ne vždy pohodlná a bezpečná, ale právě to je pravým zdrojem. Jen mít odvahu čerpat z nových poznatků a najít v sobě schopnost uměleckého výrazu pro správný obraz a skutečnou hodnotu.

ej.

Zde jsme tedy u hereckého pojetí této postavy. Každá doba ji podá jinak a každý herec prodchne ji svým duchem.

Cyranu dneška interpretuje p. Bedřich Karen. Bude nutno dříve poohlédnouti se do minulosti, kdy Cyranu hrál Jakub Seifert a Eduard Vojan. Tři herci — tři naprosto různá pojetí. Seifert podal Cyranu jako krasořečníka, nešel do hloubky, nerval se s problémy jeho nitra — utkvěl na verši, pro nějž měl vskutku fond téměř nenahraditelný.

Vojan založil svého Cyranu filosoficky souhlasně se svou dobou. Únik z kruhu lidí, pessimistická osamocenosť, tragedie nitra, ironie, nesmírný smutek, to byl Vojanův Cyran — stín, černý, těžký stín... Vojanovi však bylo bojovati s hlasem, ovšem budíž řečeno, že jeho Cyran byl slavným a z plného nitra i uměleckého svědomí vyváženým výtvorem. Tedy Vojan učinil jej nihilistickým rozvrácencem, vzal mu vitalitu a tím — ačkoliv jeho pojetí je totožné s duchovými proudy jeho doby — jej ochudil.

Novodobý Cyran — Karen, herec, jehož talent je tak rozlehlý a široký, že s virtuositou a celým uměním provede tak rozličné úlohy, jako je nezapomenutelný revolucionář Verhaerenův Jakub Herenien, německý bařtipán ze Sternheimových „Kalhot“ pan Naske, novodobý Kristus Jevrejinův a dokonale krásný, antický Pelop z Vrchlického „Hippodamie“ — právem vzbudí v nás prudkou zvědavost, jak se zhostí úkolu Cyranova.

Bedř. Karen založil svého Cyranu naprosto lidsky, rozpoutal v něm pravou vitalistní bouři, jeho Cyran je běsnění citů, uragan, jediný dravý živel, pod nímž mocně vše spodní proud srdce. Jest to postava mnohostranná — fanfaron, žvastoun, rváč, který neváhá svým kordem spořádati sto odpůrců, básník par excellence a konečně toto veliké, zlomené srdce, hořící v prsou nosatého ošklivce, zajásá v rozmachu síly nad přízrakem lásky. Trpké, přímo smrtelné zklamání, pod nímž se otrásá celé bytí hrdinovo, rozbíjí veškeré jeho naděje — a tu se ukáže v pravé podstatě nitro, charakter Cyranův... zdeptané srdce, pokořená pýcha, urážka nedonutí jej k tomu, by se z něho stal podomek. Zde obrací se k sobě a potlačiv celé své já, stává se hlasatelem a napovědou lásky druhého. A tak daleko — nemluvě o jeho mravním vlivu na vojáky, unavené hladem a válkou — se zapřel, že ani při smrti Kristianově neprozradil ničeho Roxaně. Teprve ku konci hry uniká příznání umírajícím rtům. Rozbitý život nicotného člověka, který žil nadarmo, člověka rozdrčeného osudem potměšilým a zlořebým. V něm, v poslední hodině, vrcholí jeho osud — umírá veliké srdce.

Karenův Cyran je člověk dneška, člověk, stojící na rozcestí nesmírného dění civilisace, velkých bojů morálních a duchových. Je to život sám, horký a prudký, přehřátá vášně, elementární pud, živelnost. Ve shodě s dobou, již je člověk prvním a posledním kritériem všech věcí, založil tuto postavu, prodchnul ji bolestmi dneška i vírou a radostí.

Karenův výkon je eminentní, má pro to všechny předpoklady, hlas ohebný, zvučný a tvárný, má i velikou inteligenci a vzdělání a tak jeho Cyran zahrnuje Seifertova a obohacuje Vojanovo pojetí o vitálnost a lidskost.

Frank Wollman

Počátky slovinské dramatiky a Anton Tomaž Linhart

7 (Pokračování)

Odtud dostala se hra do Malošče (Malestigg), na Škocijanskou Goru, kde se hrála r. 1905 v dubnu třikrát, do Lipy (Lind bei Velden), odkud s ní seznamovalo lipské okolí, zejména r. 1889, 1890. Od slovinských herců přejímali pak překlad Drabosnjakův opět nazad němečtí sedláci kol Trgu (Feld-Kirchen)¹⁾. Kostanjská aneb Drabosnjakova hra byla známa po celých slovinských Korutanech. Hrála se ještě v Roži, v okolí Celje, Celovce, v Kanálské a v Podjurské dolině, v Tinjích r. 1892, v Tmarivsi u Rožku r. 1905. Tři družiny lidových herců s vlastními jevišti ji hrály (kostanjská, bekštanjská či malošská,

¹⁾ Trstenjak I. c. 1900.

lipská). Tak úprava sedláka slovinského přetrvala jako živá hra celé století. Drabosnjak přeložil z němčiny ještě několik her církevních: „Trpljenje device Marije“ (Marijin pasijon) r. 1811, „Bogati mož“ (Der reiche Prasser), „Pastvici ali rojstvo Kristusovo“ a „Izgubljeni sin“. O všech těchto hrách připomíná Trstenjak, že je (tedy v letech 90tých) hraji kostanjší herci lidoví. Tedy celkem repertoar jeuitský, tlumočený kostrbatou a namnoze germanisovanou řečí („koroška špracha“ označoval ji sám Drabosnjak) příslušníkem selské vrstvy a jím vnesený do lidu. To je velký dosah Drabosnjakova písmáctví a zajímavý kulturní fakt svým anachronismem: lidové jeviště slovinské ještě nedávno pokračovalo v repertoaru, jež intelligence opustila v polovici XVIII. století. Fakt tento svou nestrojeností a spontánností je pozoruhodný — stejně jako světově rozkřičené hry oberammergavské. Potvrzuje to představení Drabosnjakovy pašijové hry ještě r. 1911!¹⁾ Dávala ji bekštanjská družina ve Stebnu u Bekštanje na Květnou neděli, na velikonoční pondělek a na Bílou neděli.

Návrat do XVIII. století od sledování lidové pašijové hry usnadní zajímavá mystifikace! Tato zajímavá mystifikace dokazuje nejméně to, že v I. polovici Slovinci měli soukmenovce, který byl nejen na výši současného divadla, ale hleděl na ně kriticky a měl názory zcela moderní v našem smyslu.

Petr Radicz oznámil r. 1904 v „Slovanu“²⁾, že našel bibliograficky dosud nezaznamenanou knihu „Glück auf dem Herrn Dr. Johann Philipp i etc.“, složenou od Tomáše Markaviče, Korutance, poslanou (podle titulu) z Gorice 5. března r. 1735 a tištěnou v Norimberce. Markavič praví ve svém díle o sobě, že je potomkem lublaňské měšťanské rodiny. Ve formě poslání a rozhovoru průvodčího cestovateli oznamuje tu Markavič dru Ernestu Philippimu, profesoru retoriky v Halle, pak v Göttingách a v Lipsku, známému podle zpráv jeho vážných kolegů universitních svárlivostí a lehkomyšlností, přes to však, jak svědčí jeho spisy, vtipnému a originálnímu muži, co vykonal pro dramatické umění ve své zemi. Nejprve kritisuje ostře německá divadla a lituje, že není možno v Německu pořádati umění divadelní pro početné měšťany, pravdomluvné muže a křesťany všech stavů, „jako je tomu v naší zemi“. Podařilo se mu to po velké námaze, zošklivil prý svému národu italské a španělské divadlo a objasnil mu, že by mělo býti pro všechny vrstvy. „Aby pak mohlo býti divadlo vůbec výchovnou školou mravnosti, je třeba

Bedř. Karen v titulní roli Rostanovy bohatýrské komedie „Cyrano z Bergeracu“

především tři věci: pečlivého výběru tragedií a komedií, slavných spisovatelů, dobrých herců a potřebných hmotných prostředků.“ Z dalšího vysvítá, že vše opatřil. Putoval v cizí země, probral všechny tragedie spisovatelů různých jazyků, vybral nejdůstojnější díla, zvláště taková, ve kterých nebyl Hanswurst a Cupido a se svými třemi pomocníky je přeložil (repertoar) (slovenský) jazyk. A tak sestavili sbírku povzbuzujících a dojemných truchloher (repertoar). Podobně si vedl i při komediích satirických, netrpěl dětí Venušiných ani Harle-

¹⁾ Sr. Fr. Kotník, Představa Drabosnjakove pasionske igre l. 1911. D. S. XXVI, 1913, s. 157—159.

²⁾ Peter pl Radicz, Slovensko gledališče l. 1735, Slovan III, 139—142.

kýnnů. A co pokládal za potřebné opravy, opravil v překladě. Ohlédl se po hercích, kteří poznali vnitřní krásu Melpomeny, radosti pravé ctnosti a byli nepřáteli nalíčeného zla. I jejich život soukromý mu nebyl vedlejší. Vybíral je ovšem podle dovednosti jevištní. Nejlepší byli mu oni, kteří již v mládí přísahali na prapor Paladin, že nejen by předváděli dobrá díla ve volných hodinách, ale i sami že by spisovali, jak brzy by ovládali slavonský jazyk. Aby se brzy naučili jazyku, každému daroval kraňskou aneb slavonskou mluvnici (Bohovičovu, o které se zmiňují v předmluvě) a jiné slavonské knihy. Tak se v jednom roku naučili úplně jazyku. vydržoval je, zatím co byl v cizině. Pak na jeho výzvu sebrali 50 tisíc tolarů a z úroků se pak vydržovali herci. Založil i dramatickou školu pro dorost. Tak vytvořil prý ve vlasti krásné divadlo, které od počátku takovým i zůstalo a které, doufá, dlouho zůstane krásné, ježto jsou mu dány všechny podmínky, názory o významu divadla, které připomínají tolik Lessinga a Schillera, o demokratickém hledišti, o repertoaru, hereckém umění a zejména o herci, který je zároveň spisovatelem, jsou docela moderní. (Poslední hlásá Tajrov o sovětském Rusku.) Žel. zmínka o sebraných 50 tisících tolarů odkazuje, když už ne naprostý nedostatek jiných zpráv, celé poslání do říše lží a snů. Markavič chtěl se Philippimu patrně pochlubit, aneb podnitit podobné snahy v Německu: jeho vysokému pojetí umění dramatického neubírá to ceny.

Zatím co Markavič, který asi v prostředí kulis a mimů v Německu ztratil schopnost oddělovati sen od skutečnosti, vysnil si takové slovinské divadlo, že ho není ani po bezmála dvou stech letech, hrály se v Lublani italské opery na soukromých jevištích a kusy německých komediantů v městském a zemském domě, u Jesuitů a v Tivolipředstavení žakovská. konala se procesí a pašijové hry, někdy také komedie německých herců na veřejném trhu pro lid. V Lublani připomíná se také marionetové divadlo¹⁾. A na venkově vedle velikončních pašijí také „jesle“, i vánoční scény pastýřské. To bylo asi vše v I. polovici XVIII. století. Ovšem, že také po vybájeném divadle Markavičově není ani slechu ani dechu. Když r. 1765 zemští sta-

Ružena Nasková jako Roxana v Rostandově bohátř. komedii „Cyrano z Bergeracu“

vové chtěli na počest příchodu Josefa II. uspořádati divadelní představení, musili si starou jízdnupřestavěti na divadlo nákladem více než 11 tisíc tolarů (Markavič si vybájl sumu daleko vyšší²⁾. „Zemské divadlo“ svým zaznamenaným inventářem z r. 1775 (8 dekorací) neodpovídá snu Markavičově a ovšem také ne hry italské a německé, nehledě k italské opeře a baletu³⁾. A také hercům se asi nevalně dařilo, jak ukazuje případ „německého“ herce V o n d r a š k y z Brna, který, ač měl týdně šest zlatých, upláchl z Lublaně pro dluhy r. 1792. (Pokrač.)

Hlasy tisku o „Antigoně“, „Cyranu“ a „Svatebním vínku“.

Čsl. republika praví o „Antigoně“⁴⁾, že starořecké hry mají na Nár. divadle svoji tradici, jak je patrné z přednesu p. Želenského, náčelníka sboru kmetů, nové představení navazuje z části na tuto tradici.

¹⁾ Slavný Goldoni, jehož jméno je záhy na repertoaru lublaňské „Nobelbühne“, jako host hr. Lanthiera ve Vipavě zřídil divadlo marionetové. Sr. Radicz, D. Entwicklung des deutschen Bühnenwesens in Laibach. Laibacher Zeitung 1911. Ref. M. P. Carniola III, 1912.

²⁾ Toto staré zemské divadlo, jehož vnitřní úprava byla ze dřeva, bylo dost velké na osmatisícovou tehdejší Lublaň: pojalo 800 lidí. R. 1846 přestavbou rozšířeno, počet loží z 50 zvětšen na 69. Shofelo r. 1837. Sr. o tom Trstenjaka I. c. s. 24—25.

³⁾ Dějiny tohoto zemského divadla vypsál P. v. Radicz, Aelteste Geschichte des Laibacher Theaters, Blätter aus Krain, VII. 1863. č. 18. a August Dimitz, „100 Jahre der Laibacher Bühne“, Blätter aus Krain 1865. IX. letník.

⁴⁾ Sofokles „Antigona“. řecká trag. Překl. F. Stiebitze. hudba F. B. Buriana, rež. K. Dostála, výpr. V. Hofmana. V Nár. divadle 11. února 1925.

Nové německé divadlo v Brně?

Po zabrání měst. divadla v Brně pro český Národní divadlo, které živořilo před převratem v nečlověku staré budově, přišli brněnští Němci o svou reprezentativní scénu a středisko svého německého cítili. Německého souboru proti diváckému ovšem, značně omezena. Německá obec brněnská, podporovaná četnými jednotlivci a vládnoucí značným kapitálem, usiluje nyní, jak oznámil deníkat tisk, o stavbu nového německého divadla. Aby tato budova obzvláště vynikla,

vyhlédli si pro ni místo na náměstí „28. října“ (!) Kdyby bylo jisto, že stavba znamená jen rozmnožení stánků umění, neměl by jistě nikdo nic proti tomu, ale se stanoviska národnostního nelze se zhodnotit dojmů, že je tu sledován ještě jiný cíl. V každém případě tvořilo by německé divadlo, v němž by se soustředovala německá obec ke svým projevům, jistě silný kontrast s náměstím „28. října“, připomínajícím státní převrat. Jak se zachová městská rada? *Ši—*

Chválí výkony p. Rubíka, p. Tůmy (Teiresias), jehož přednes věštby připomínal siné mraky, v nichž zlověstně duní a blyská, p. Deyla (Kreon). Antigone p. Dostálové píše, že neměla vnitřní přesvědčivost, nepůsobí heroicky, je založena jako příklad patologický, také p. Vrchlická nemá pro vznešenou tragedii antickou hlas a vytýká, že je p. Vrchlická nesprávně exponovaná a poukazuje na zvláštní systém oblíbenců, kteří hrají i to, co se pro ně nehodí. Chválí Haimona p. Karenova, p. Suchánkové vytýká, že je jí málo rozumět, posel p. Kohouta je málo výrazný, úbory jsou anachronisticky libovolné, hudba příliš nevyhovuje a celku chybí ráz přísný, až velebné antické tragiky. Národní Listy, vzpomínajíce provedení Elektry na Vinohradech a Medei moskevskou družinou, píše, že Antigona nemá té vroucí lidské intensity, jako Elektra, že je to spíše tragédie principů, než lidí a že si vyžaduje i odlišné scénické pojetí, žádá architektonického řešení, jak je provedl Dostál. Ale vytýká, že se mu nepodařilo stmelit všechny výkony v pevný jednotný celek. Jako nejlepší výkon oceňuje Haimona p. Karenova, pak Teiresia p. Tůmy, p. Deylovi vytýká chlad a o p. Dostálové píše, že jí Antigona neposkytla dost příležitosti k rozvinutí jejího umění. Právo Lidu praví, že toto představení bylo spíše zajímavé, než přesvědčující, poutavé splynutím i nesouzvukem slohových principů jednotlivých dob, originální však po stránce výtvarnické. Chválí výkony p. Karenova, Deyla, Tůmy, Wiesnera a ostatní. Rudé Právo oceňuje příznivě výkony p. Karenova, Deyla, p. Dostálové, p. Suchánkové, p. Tůmy, Wiesnera a p. Vrchlické. České Slovo chválí, že v tomto provedení byla tragédie hrána, jako nerozdílný celek, bez přestávek a beze změny místa. Chválí Hofmanovu výpravu, méně však jednotlivé výkony, celek byl lepší. Tribuna vzdává všem chválu a uznání provedení Antigony, uváděje na formové rozdíly pojetí u Hasenclevera a Cocteau-a, zjišťuje, že pojetí Dostálovo je kompromisní, velmi chválí Hofmana, Karenova, Tůmu, zvláště Wiesnera, Deyla, ale Antigonu p. Dostálové nazývá omylem. Národní Politika uvádí, že Antigona ocitá se po třetí v novém studování na Nár. divadle. Poprvé v lednu 1889 v režii Seifertové a překladu Králově s hudbou Mendelssohna-Bartholdyho, po druhé r. 1894 a nyní po třetí, nese všechny znaky průbojného úsilí o zmožnění dojmů a účinnosti všech složek. Ale toto úsilí není právě nejšťastnější, působí stísněným dojmem, hudba je velmi chudá. Chválí však výkony p. Dostálové, Karenova, Deyla, Vrchlickou, Tůmu a Suchánkovou.

Národní Politika velmi radostně vítá znovunastudování „Cyrana“¹⁾, píše, že nic nesestalo na této heroické básní, vzpomíná všech interpretů Cyrana na Nár. divadle: Seiferta, Vojana, Deyla, Nového, Křínského a nyní Karenova, který v něm zdůraznil rvavého chvastouna, ale zároveň nesmlouvavého reka, vytýká mu poněkud tvrdý, až drsný rys, který však se vyrovnal plně v balkonové scéně a ve scéně umírání. Celkem píše, byl to výkon ušlechtilý, plný citové hloubky a bohaté herecké dokonalosti. Svoboda režie poukazuje mnoho dobrého a podstatného, zvláště v prvních dvou aktech a scénách při obléhání, kde komparsní scény byly řešeny velmi obratně s cílou přirozenou hybností. Československá Republika praví, že režisér má pěkně pochopení pro Cyrana, ale v celku režie nebyla vyrovnána, chválí výkon Karenův, jenž měl pěkná místa, zvláště výjev pod balkonem a scénu s představováním kadetů, ale jednání první se nepodařilo, vytýká mu přílišnou hlučnost, grotesknost. Ostatní výkony Roxany p. Vrchlické, markýza p. Kohoutova, Guidu p. Želenského, Matějovského (kapitán kadetů), Le Breta p. Tesařova, nejvíce Ragneau-a p. Wiesnerova chválí. O výpravě praví, že nepřinesla mnoho nového. Venkov konstatuje, že nové nastudování setkal se s velkým úspěchem pro Karenova, méně však docílila úspěchu režie a výprava. Vytýká nástupy herců z hlediště. Ostatní chválí. Právo Lidu chválí výkon Karenův, oceňuje ho výše, než výkon Vojanův, jenž byl jednostranný: o Svobodovi praví, že se osvědčil jako vkusný a vzdělaný režisér. Národní Listy nejsou spokojeny, píše, že zbylo ze Cyrana málo života pro dnešek, ze slaveného kdysi verše zůstaly přemýšlené trosky, výkon Karenův nazývá účtyhodným, režisér i interpret titulní role měli těžký úkol, ale vykonali oba, co se dalo. Tribuna nazývá Cyrana nesmrtelným kým, vytvořeným s mistrovstvím, jež je genialitou, která bude působit a vzněcovat, až z dnešních snah zbudou dvě, tři jména. P. Karen měl úspěch, jako dosud žádný herecký výkon u nás, rovnocenným výkonem byl výkon p. Vrchlické, Wiesnerův a Rubíkův. Ale České Slovo paralisuje nadšení i rozhořčení Tribuny. Oceňuje Rostandovo dílo, v němž spatřuje vítězství ducha nad hmotou, v režii s leccíms nesouhlasí a tolik pochvaly, jaké se dostalo Karenovi, neuznává za zasloužené. Vytýká mu mluvu, srovnává ji s mluvou p. Wiesnerovou konstatuje, jak Karen protahuje koncové samohlásky, jak špatně přizvukuje, Roxaně vytýká, že není dost preciozka, chválí výkony p. Wiesnera, Želenského, Matějovského a Tesaře. Rudé Právo celkem chválí režiséra i titulní výkon, ale hra se mu nelíbí, je to příliš buržoasní. Při třetí repríze hrála Roxanu p. Nasková, o níž psala Nár. Politika pochvalně, z ostatních listů patrně pp. referenti na představení nebyli.

„Svatební vínek“²⁾ Obyčejná francouzská komedie — leda, že je slušná, jak říká „České Slovo“, čímž je mezi neslušnými veselohrami, které k nám přicházejí z Comédie-Gaumartin, výjimkou — obyčejné zboží řečneme z terakoty, nikoli z porcelánu, ani zvláštní půvab hladké, lehce ironisující konverzace, ani vtip ani zvláštní figurka. Historie běhá: Kdosi ožení se bez vědomí otceva s chudou dívkou a toto manželství, jež chce být šťastným manželstvím, musí být utajeno před přísným otcem — České Slovo v něm vidí analogon Kohouta z Posledního muže —, aby tento na konec po překonání různých nedorozumění, dopřál svého syna, aby si vzal svou ženu. Hráno bylo nějak těžce, Čsl. Republika o hodnotě komedie ani nemluví, vytýká provedení těžkopádnost a německý styl, poukazuje na to, že naši režiséři jsou vychováni v duchu německé režie a že jim schází smysl pro lehkost. Jednotlivcům vytýká, že přeháněli a hereckám

¹⁾ Edm. Rostand „Cyrano de Bergerac“, bohatýrská kom. o 5 aktech. Přel. Jar. Vrchlický, rež. dr. Milan Svoboda 3. h., vpr. J. M. Gottlieba. Nově studováno a vypraveno ve Stav. div. 25. února 1925.

²⁾ „Svatební vínek“, ves. o 3 jedn. Naps. André Birabeau a G. Dolley, přel. Zd. Stříbrný. Režie J. Bor. Poprvé na Vinohradech 9. února 1925.

vytýká toalety, pravíc, že na Vinohradech nenosí se šaty, které vyžaduje role, ale které chce ukázat modní firma, jež má ovšem jiné poněti o způsobu, jakým „šaty dělají člověka“, než dramatik. Právo Lidu také vzpomíná na Svobodova „Posledního muže“, jenž je burlesknější i psychologičtější. O hře nelze říci než že pí Gabrielové pěkně slušely ty vycházkové šaty a p. Kandert že byl galantním partnerem. Režii vytýká, přes výraznost, že byla ke konci vleklá, chválí pí Šlemrovou, Kovařika a Smolika. České Slovo uvádí, že autor André Birabeau, narozený 1890 v městanském domě na bulváru Saint-Germain, žije klidně v manželství a chodí v 9 hod. spát, že napsal asi 10 románů a povídek že je slušným člověkem a z těch mladých franc. autorů, kteří podlehlí anglickým vlivům a snaží se zbavit komedii romantiky a sblížit ji se životní pravdou. „Svat. vínek“ je příjemný svou skromností. Provedení však vytýká, že zaniklo v něm mnoho drobností, ale jednotlivce chválí. Národní Listy nazývají tuto hru plytkou a rozvláchnou, misty fádní. Z představitelů chválí zvláště p. Smolika, jenž k svým nedávným charakterisačním úspěchům připojil

Dějství I

Byt dra Stockmannova

Pi Stockmannová
(M. Májová)

Red. Hovstad (H. Haas)

Kapitán Horster
(B. Vrbský)

Dr. Tomáš Stockmann
(K. Vávra)

Billing (Fr. Smolík)

Petra Stockmannová
(A. Jblová)

H. Ibsenova 5aktová hra „Nepřítel lidu“ na městské scéně Vinohr. (překl. M. Jesné-Krausové, rež. Boh. Stejskala, výpr. Boh. Babánka)

Foto insp. F. Kutta

Dějství III

Redakce „Posla Lidu“

Billing (Fr. Smolík)

Hovstad (H. Haas)

Starosta Petr Stockmann (A. Strnad)

Pi Stockmannová
(M. Májová)

Dr. Stockmann
(K. Vávra)

Tiskař Aslaksen (Jar. Vojta-Jurný)

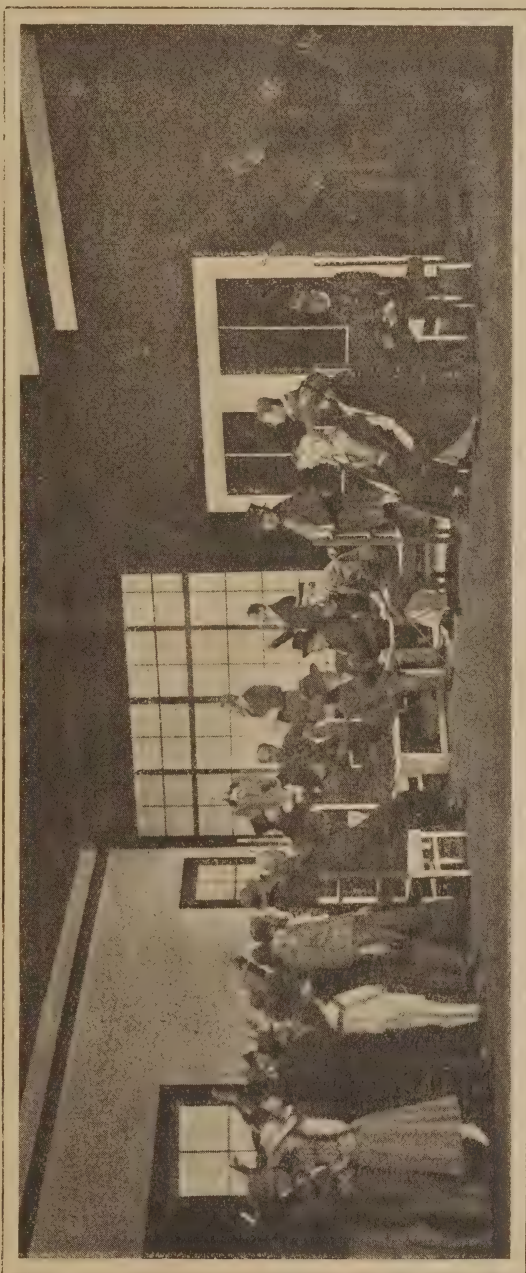

nový v masce Pattachona, chválí pí Bečvářovu, Šlemrovu, Gabrielovou, Scheinpflugovou. Kanderta a Kovařika. Tribuna konstatuje v této hře nudu, neobyčejnou a pozoruhodnou, a nechápe, proč se to hraje v plné sezoně. mluví také o hloupé pseudomorálnosti a nechutnosti. Venkovu (Jar. Borotínský) se tato veselohra líbila. Je to veselohra dobrá a bujná, režisér Bor vedl ji vkusně a hrálo se s chutí, zvláště sl. Scheinpflugová, Freslová, Bečvářová, Gabrielová a pp. Smolík, Kovařik, Kandert. Národní Politika také konstatuje šum, jiskru, vervu a duchaplnost, připomíná ji „Rozkošnou příhodu“ v tyranisujícím přednostovi domácnosti a Svobodova „Posledního muže“, uvádí, že veselohra při dobré souhře a zdařilých výkonech může vzbudit hodně veselí a chválí jak režii, tak výkony.

Repertoar od 15. do posledního března. Národní divadlo nemělo v posledních 14 dnech novinky. Opakovalo Fischerovy Otrocky 5×, hrálo Maryšu, ostatek věnovalo opeře, v níž hrán Pád Arkuna, Rusalka 2×, Sedlák kavalír, Komedianti, Carmen, Prodaná nevěsta, Dalibor, Bílá paní, Aida, Labuť jezero, Kouzelná flétna, Otello, Louskáček, Salome, Z pohádky do pohádky, Šárka. — Stavovské divadlo uvedlo jakožto novinku americkou ves. Naše drahá ženuška, již opakovalo 5×, pak Cyrana 4×, Rozkošnou příhodu, Pygmaliona, R. U. R. a Svatou Johanku. V opeře hrán Eugen Oněgin, Figarova svatba, Tosca, Spící krasavice, Madame Butterfly, Dvě vdovy. — Měst. divadlo na Vinohr. znovu vypravilo Strindbergovy Velikonoce a opakovalo Periferii, Revisoru, Soud, Nepříteli lidu, Krále, Psance. Člověka a nadčlověka, Svatební vinek. — Švandovo divadlo na Smíchově: Farářovo polní kvítí, V dámském kupé, Naši furianti, Honza v zakletém zámku, Paní Vosa, Velbloud uchem jehly, Čarovný mlýn, Sestřenka z Varšavy. — Urania: Madame Sans-Gêne, Táta Dlouhán, Hraběnka Marica, Pan profesor v pekle, Polopanny, Sedm jednou ranou, Hříchy mladých let, Bílý lev, Pan Johanes, Dáma v černém trikotu, Magelona, Maryša, Obr a Paleček. Lešetínský kovář, Co máme na ženách nejradši, Slečinka s mikádem, Vždy všim je vinna žena. — Tylovo divadlo v Nuslích: Jindra, Románek na horách, Švejk má dvojčata, Kněžna Pepička, Děvče z předměstí, Horymířův skok, Faust a Markétka, Praha v Roztokách, Zázračný divotvorce, Srdnatý plavec, Sedm jednou ranou, Zakletý zámek. — Rokoko: Ferda Mestek de Podskal, Dezertér z Vošan. — Komedie hraje vytrvale Jámu. — Adria: Zápas Faunů, Čaj o páté u krále Veleopů, Pan ředitel. — Svornost v Bubenči: Mamzelle Nitouche, Lesní panna, Muž, jemuž to hlavní schází. Čarovný mlýn, Hvězda veletrhu. — Vinohradská zpěvohra: Podzimní manévry, Teče voda, teče, Cikánský primáš, Káta tanečnice, Bajadera, Kouzlo valčíku Schnedes a Rosenthal, Slečna panička, Cikánská láska, Popelka, Veselá vdova, Láska z karnevalu. — Arena na Smíchově: Už je to tu, Netopýr. — Variété: Všechny krásy světa. j. p.

Státní konservatoř hudby provedla IV. a V. dramatický večer činoherní. Na čtvrtém hrány aktovky Gregora-Tajovského „Matka“, Dykovy „Poražení“ a úryvky ze „Zkrocení zlé ženy“ a „Jiného vzduchu“. Nelze upřít těmto večerům zvláštní půvab, který spočívá v rašivém úsilí o herecký výraz, v hledání pevného základu a částečné imitaci známých herců, od nichž se bohužel nepřejímá vždycky to nejlepší. Ale na všech žácích a začátek je patrný vliv učitelů, jejich mluva je jasná, přízvuky pěkně rozděleny, věty s jistotou raženy, pojetí rolí přesné, takže každý výstup měl svoji náladu a výraz. Byli to žáci pi Laudové, u nichž lze konstatovati tyto přednosti a v níž herecká výchova snad nám přinese vlastní herecký styl. IV. večer byl velmi pěkně vyrovnaný, sladěný jak herecky, tak režijně. V aktovce Gregora-Tajovského „upozornil“ nás sebe Dúro Boháč, jenž mluvil slovensky přemírou grimas v obličeji, což bylo na úkor jinak zdařilému výkonu, Zúza Holú-laková měla příliš mladý výraz v obličeji, Aniče

scházely vroucnější a vášnivější přízvuky, Janko Koreň nebyl tak šťastný, jako v poslední aktovce „Poražení“ v roli chevaliera de Gresset. Za to výstup ze „Zkrocení zlé ženy“ byl velmi dobře proveden, jak Kateřinou, tak Petruchiem. Představitelka Kateřiny pak objevila se ještě jako Hela v „Jiném vzduchu“, kde Žanka zbytečně přeháněla, a v roli markýzy Desmaroux, kde byla zvlášť výborná. Výběr her a

Schůzový výjev IV. dějství Ibsenova „Nepříteli lidu“ na měst. scéně Vinohr (Aslaksen — J. Voita-Jurný, dr. Stockmann — K. Vávra, Hovstad — H. Haas, starosta Stockmann — A. Strnad, pí Stockmannová — M. Májová, Petra — A. Iblová)
Foto insp. Fr. Kutta

úryvků byl šťastný, adepti mohli ukázati se v různých rolích, mohli prokázati pohotovost a pochopení pro příští své povolání. Pátý večer byl přímo nešťastný, jednak výběrem her Gollova „Pojištění proti sebe-

vraždě“, jež je dávno překonanou věcí v námětu i technice, a Jevrejnovou „Veselou smrtí“, jež je sice o něco lepší, než první, ale k výchově ničím nepřispěje. A tak znamenají IV. večer klad a slibné naděje, jest V. večer školským příkladem záporu. Horší věcí je, že studenti obě hry si režírovali sami. Ze stanoviska pedagogického by se to nemělo připustit, neboť nemohou býti vůdci ti, kteří mají býti vedeni. A pak v těchto dvou experimentech nezralost a bezradnost žáků objevila se v plném a nepříznivém světle.

R.
O nový dorost dramatický. Péče o nový dorost dramatický svědčila byla dříve trpkému a krutému životu divadelnímu, který sám nové adepty prosíval a vychovával nám tak herce. Zrestaurováním školství našeho obnoveného státu přikročeno i k systematické výchově dramatických adeptů v naší konservatoři hudby. Při této škole zřízen dramatický odbor s určitou autonomií, který má na zřeteli výchovu adeptů s ohledem na pedagogické základy a výsledky vývoje dramatického umění soudobého. Cíl i snahy jsou dobré, nelze jím upírati vážnosti a lze jen podporovati úspěšnou činnost v tomto směru. Dosavadní výsledky nesou známky pilné a vážné práce, jak dokazují nejenom někteří absolventi, ale i žákovské produkce konservatorní. Leč při tom nelze pominouti mlčením, že většina adeptů trpí příznaky budoucí pochybné duševní orientace. Je faktem, že část adeptů poslední dobou projevuje málo vážnosti k svému životnímu úkolu, který snad představují si poněkud jinak, nežli ti, jichž umělecké ambice jsou opravdovější. Svůj úsudek opírám o řadu veřejných výkonů na konservatoři i mimo ni, při nichž projevovala se mentalita těchto jednotlivců způsobem nejmarkantnějším. Nevím zda náleží k slušnému způsobu a kolegiální účtě nejspíše poznámky při výkonech jiných spolužáků a rušivé, skorem provokativní chování po dobu představení. Konstatuji, že v povaze těchto adeptů vyvíjí se škodlivá samolibost a domýšlivost, která jistě neprospěje zesílení uměleckého školení. Umělecky citlivý žák nemusí mít obav, že jeho schopnosti zůstanou nepovšimnuty a nepřekročí mezi skromností, která je tak neznámou vlastností některých adeptů širokého a plochého gesta. Řekl bych, že jsou to všeobecné symptomy sotva školní povinnosti dospělé generace, překvapující hroznou prázdnotou a frásovitostí i chvástavostí. Není zde pravého poměru k umění, jehož význam seslabuje se pohrdavým podceňováním skutečných hodnot. Hrání na divadlo a umělec není účelem výchovy adeptů dram. konservatoře a naivní koketování najde vždy jenom odpor všech, na umění zainteresovaných.

Em. Janský.

„Já jsem mistr seminářský...“, veselá i náladová hra ze zátěží šumavského od J. O. Hradčanského, měla úspěšnou reprisu 17.-III. v dejvickém divadle „Svornosti“ a lze s určitostí říci, že svoji nenáročností, libivými citovými i veselými zápletkami, jednoduchou výpravou, pěkně kreslenými charaktery pevně zakotví v repertoaru venkovských divadel. Vděčný námět hry byl již častokrát s menším, či větším úspěchem zpracován, vždy však svoji životní tragikou lákal k formě lidového dramatu. Přednost a originalita práce J. O. Hradčanského záleží v tom, že vhodně volil přístupnější prostředí veseloherní a postavy, jím kreslené, zabíhají až do komiky jak charakterově, tak situační. Výšek hry: Na radu faráře Jíry nábožensky založená vdova Bártová dává syna svého Rudolfa do semináře, dceru Emmu pomocí mravokárné farářovy sestry vychovává s přepjatou morálkou doma, druhou, povahově nezkrotnou dceru Jiřinu dává na výchovu do pensionátu a tato po svém návratu zdravým a nenuceným způsobem života zvrátí brzy plány matčiny. Povahově uzavřeného Rudolfa pomocí domácího lékaře dra Horlivého donutí, aby volil jinou, nefalšovanou dráhu života

a oženil se s její přítelkyní Vlastou, sama pak zamiluje se do synovce farářova Jaroslava a zkrátí tak plány farářovy sestry, aby ten oženil se s uzavřenou Emmou. Pi Ortová ve vědecké úloze Jiřiny podala herecky úkon bezvadný. I ostatní všechny postavy byly výborně kresleny a svědčí o vyspělosti celého hrajícího souboru. Režie autorova byla svědomitá a pečlivá.

—er—

Kuprinova „Jáma“, která se celý měsíc při velkém zájmu hraje v divadle „Komedia“, náleží mezi ty hry, které svým prostředím — život nevěstek — obnažují bezohledně tvrdou skutečnost s celým pozadím sociálního bezpráví a které, kdyby našly cestu k lidským srdcím a dovedly přetvořiti lidskou společnost, musily by vyprázdniti veřejné domy, napraviti zhyřalce a uplatnití lepší, lidštější zásady života. Hrání bylo s realistickou věrností, při níž se objevila platnost výroku, tuším Balzacova: „L'état naturelle d'une femme, c'est la prostitution“.

pt.

Nový Wedekind. Byla jím pohádka „Takový jest život“, kterou vypravilo poprvé 3.-II. Švandovo divadlo na Smichově pod názvem „Král Nikolo“. Nepodobá se žádné jiné jeho hře. Nezabývá se sexuální otázkou, aniž chystá divákovi otřásající scény a postavy zvrácených pudů. Není tu sensace ostatních jeho her, nýbrž za pochopení bojující autor zabývá se tu sám sebou, mluví ústy zavrženého krále Nikoly, který se konečně domnívá, že porozuměl životu, ale stává se zatím jen dvorním bláznem krále země, již sám dříve vládl. Jest třeba porozuměti jednotlivým scénám, které ani v této hře nepostrádají místy dramatickosti Wedekindových her a které, jako v pestré pohádce, barvitě se střídají. A mají-li groteskní scény svou komiku, již bylo na Smichově hojně napomáháno, mají i ostatní scény svou tragiku i tragikomiku. „Já jsem král!“ volá osudem štváný Nikolo. Ale dav ho nezná a baví se jeho opravdovostí, pochvalujíc jeho herecké nadání. A také nadšený majetník divadla nevěří, že má Nikolo sklon ke tragice a angažuje ho jako prvotřídního komika. V takových scénách ostře vystupuje ironie osudu bývalého krále, je v nich trpkost i smutek hrajícího šaška a chechtot davu. Není to autor sám, jemuž málokdo věří a jehož dílo propadá osudu krále Nikoly? Takový je Wedekind ve své pohádce a ti, jimž byl nebezpečným pro jevištní morálku, nemohou tentokrátě ničeho namítnuti. — Provedení na scéně Švandova divadla za režie E. Nádvořníka a výpravy P. Laichtera pojata jak scénicky, tak kostymově zcela pohádkovitě, spokojujíc se vhodnými náznaky prostředí jednotlivých scén, jevících se v rámci zveličeného krbu, před nimž děj počíná prologem. Rychlému střídání devíti obrazů nescházelo dokonce ani vtípu a průběhem repris docílilo se ještě celistvosti. A také hudba (A. Nademlejnský) se výrazněji uplatnila; při premiéře byla rušena hlukem změny jeviště. Pan R. Kadlec v roli Nikoly, pi Švandová jako Alma, J. Plachý jako Folchi, králežník, i ostatní četné drobné figurky žily ve svém živlu.

Ši—

Slovenské divadlo. Divadlo na Slovensku má kromě uměleckého významu i význam státní a není proto jeho posice zvlášť jednoduchá. Dobou vynořují se stále otázky, vyžadující naléhavého řešení v zájmu uměleckého vývoje a postupu státních idejí. Nedávno bratislavský něm. denník „Pressburger Zeitung“ nadhodil řešení některých akutních otázek anketou. Má na zřeteli situaci bratislavského Národního divadla, pro něž žádá stanovení nových sezóních období, propuštění divadla umělecky kvalifikovaným ředitelům, celoroční pořad představení. Zároveň chce, aby touto cestou byla vyřešena možnost německých a maďarských představení i v zimě. (Dosud jsou jen v létě.) Doufáme, že ministerstvo, informováno znalci poměrů, přezkoumá význam těchto otázek a zaujme k nim stanovisko.

Eský.

Arkadij Averčenko. 12. března zemřel v Praze arteriosklerosou ruský spisovatel A. T. Averčenko. Nar. se jako kupecký synek r. 1881 v Sevastopolu a již v poměrném mládí inklinoval k literatuře, která v něm získala neohroženého satirika a humoristu světové popularity. Veliká řada jeho drobných i větších knih je novým, bystrým a výstižným pohledem na dnešní Rusko, které pod zorným úhlem Averčenkovým má zcela jiné vzezření, nežli jsme si uvykli vidět. Jeho postavy jsou charakterisovány daleko pronikavěji a ostřeji nežli je tomu na př. u Čechova. Averčenko má ve svých kresbách ostrý jas sytého sarkasmu, který odstraňuje vše, co zabraňuje pohledu na osoby a prostředí, jaké skutečně je a ne jak se býti zdá. Po změně státního režimu v Rusku stejně žhavě tepal do nových vůdců národa. Jeho činnost nemohla ovšem býti některým činitelům po chuti a proto byl nucen opustiti vlast. Zůstal na Balkáně jen krátkou dobu. R. 1922 navštívil poprvé naši republiku, které zůstal věren až do smrti. Kromě belletrie vydal Averčenko také nemalou řadu dramatických prací (některé v edici Divadelní Matice a Fr.

Borového). z nichž „Hra se smrtí“ byla hrána na Měst. divadle na Král. Vinohradech. Averčenko byl zvláštním zjevem v ruské literatuře, neboť více než kdo jiný reprezentoval v ní typické známky západního kultu. Tato jeho přednost, v níž spojena ruská hloubavost s francouzskou causerii, byla nemalou příčinou jeho úspěchu doma i za hranicemi. *Em. Janský.*

Kosta Trifkovič. (K 50. výročí úmrtí velkého srb. talentu.) V záhy zemřelém K. Trifkovičovi (nar. 20. října 1843 v Nov. Sadu) ztratili Srbové vynikajícího pracovníka na poli společenského dramatu. Často se namanula myšlenka, co by se bylo z Trifkoviče stalo, kdyby mu bylo bývalo dopřáno delšího života. Lehký humor, bystrý pohled na společenský život, pečlivé odkrývání nedostatků a oblékání jich v řízu směšnosti a zábavnosti bylo by jej učinilo srbským Sardouem. Po Jovanu S. Popovičovi on první počal s úspěchem hrážet srbskou komedii. Trifkovič ve svých hrách netepá chyby svých spoluobčanů jako na výsost povznešený satirik, nýbrž zůstává vždy v prostředí, jež kreslí, jako dokonalý, srdečný humorista. V jeho hrách „malých zápletek“ není zloby. Dobrá nálada vane z jeho prací od začátku do konce. Jsou to veselohry, o jakých říkají Němci, že je v nich všecko „gemütlich“. Ani čtenáře ani diváka nezmočňuje se při sledování dějů Trifkovičových prací nuda. „Je v nich plno humoru“, — psaly noviny „Egyptés“ po premiéře „Milostného dopisu“ na peštském divadle národním roku 1882 — „na jevišti se mnoho směje a smích ten se přenáší i do hlediště. Tento veselý kus má i tu dobrou stránku, že se diváka ani na chvíli nezmoční dlouhá chvíle.“ Již jako gymnasta*) počal básnit a sepsal veršem tři divadelní hry: Bratrův vak, Pomsta (nedokončeno), a žert bez názvu. Pak napsal jednoaktové veselohry: Blahopřeji, Školní inspektor, Francouzsko-pruská vojna, Milostný dopis a tříakt. ves. Vyběravá. Dále napsal dvě dramata ze života: Štěstý den (o 3 jedn.) a Mládí Dositeje Obradoviče (o 5 jedn.). Psal i povídky a kritiky. Koncem zimy 1874 se Trifkovič rozemohl souchoťmi a po marné léčbě v Išu a Neapoli zemřel 19. února 1875 v Novém Sadu. *D. Šístek.*

Krise divadel v Berlíně a v Polsku v poslední době značně se stupňuje. V Berlíně jsou to zejména městské daně, které nutily správy divadel k uzavírání podniků a propouštění herců, počínaje 1. lednem 1925. V Polsku je situace všech divadel, soukromých i veřejných taková, že svoláváním porad k najití úhrad deficitů a ozdravení financí divadel má se předejiti vyvrcholení krise. —*ký.*

Americká hra ekspresionistická. V americkém divadle Guild uvedena na scénu hra „Processional“, kterou napsal John Howard Lawson. Je to nový ozvuk ekspresionistické tése, vyvěrající z nesmírného chaosu velkoměsta. *ej.*

*) Viz Ottův Slovník naučný str. 501.

M A T I C E D I V A D E L N Í

Výbor M. D. ve schůzi 11.-III. přijal za člena pana Rich. Havelku, vrch. likvid. Pražské měst. spořitelny, pojednal o oslavách Tylových, chystaných na příští rok a zvolil literární komisi pro Tylův sborník a výstavku z pp. red. A. Weniga, P. Fingala a V. Figara a druhou komisi z pp. dra Klímy, dra Lžičáře a A. Weniga pro získání původní hudby k hrám Tylovým atd.

Valná schůze M. D. konaná 25.-III. v zasedací síni ústředí, na kterou se dostavili také zástupci jednot Pražského okrsku; ježto však předseda nemohl dáti souhlasu k jich hlasování pro neoznámení účasti

předem, vzdálili se krátce po zahájení schůze. Konána doplňovací volba výboru, do něhož povolán náhradník M. Šimáček, náhradníky zvoleni sl. S. Felbrová a pp. J. Ort-Hradčanský a E. Janský, revisory pp. spis. Markus a R. Vlach. Konstatováno, že stanovy M. D. nevyhovují a usneseno proto vypracovati jich změnu. Referováno o populárních přednáškách M. D. a oslavě Tylově r. 1926. Vzhledem k akutní záležitosti divadelní kritiky usneseno svolati zvláštní schůzi, na níž vysloveno stanovisko M. D. k svobodě kritického projevu.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V I

Resoluce pro urychlené projednání divadelního zákona

Č. j. 2601.

V Praze, dne 30. března 1925

Ministerstvu vnitra

v Praze.

Výkonný výbor Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého předložil svým podáním ze dne 22. února 1924 ministerstvu vnitra obšírné vyjádření k návrhu osnovy nového divadelního zákona, kterou vypracoval Dr. Fr. Herman a která byla Národním Shromážděním postoupena ministerstvu vnitra k projednání.

V době dnešního pokroku veřejného, uměleckého i kulturního života nelze vystačiti s předpisy zastaralého divadelního řádu rakouského, ani s nařízeními správními, která se o tyto předpisy opírají, a nedostatek zákonné úpravy je v československém divadelnictví pocítován stále trapněji.

Naše zákonodárství vydalo sice za dobu trvání naší republiky značný počet zákonů, ale neprojevilo dosud náležitého zájmu pro potřeby umělecké a osvětové.

V Jugoslavii, jejíž země byly postiženy mnohem více pohromou světové války, projednává již ministerstvo vyučování nový jugoslavský zákon divadelní, kdežto u nás přesto, že jsme předložili dostatečný věcný podklad podobného projednávání, aby se zpracování osnovy a schválení zákona umožnilo a urychlilo, nestalo se dosud nic.

Valná schůze Ústřední Matice Divadelního Ochotnictva Československého, dne 29. března 1925 v Praze konaná, usnesla se jednomyslně protestovati jménem svých 1400 spolků a odborů proti váhavému projednávání osnovy divadelního zákona a žádá se vším důrazem, aby ministerstvo vnitra vyřídilo konečně návrh nového divadelního zákona a aby jej vláda co nejdříve předložila k zákonodárnému schválení.

Za výkonný výbor:

Dr. Fr. Herman,
starosta.

Rud. Weinert,
ústřední tajemník.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

„Spolek halamů.“ Tento nápis objevil se na vchodových dveřích kanceláře ústředí v Ostrovní ulici druhého dne po valné schůzi Matice Divadelní, 25.-III. tam konané a „obeslané“ zagitovanými „delegáty“ jednoť, jež byly členy 2 K příspěvkem, placeným Ústřední Matici z člensk. příspěvků namnoze 25 K a kteří přišli, aniž měli ověřené plné moci výborem dotýčných spolků, do literární korporace „dělati pořádek“. Byvše pro nekvalifikovatelné jednání předsedou napomenuti a poté vyzváni k odchodu, způsobili v domě takový povyk, že to oprávněně vzbudilo odpor ostatních klidných a tichých obyvatel, s nimiž naše korporace až dosud po celých 15 let žila v nejlepší shodě a jejichž protest vyzněl výše zmíněnou formou. Zaznamenáváme pro kvalifikaci „oposice“, která si osobuje „snahy kulturní“ (!).

Opusice býv. Praž. okrsku svolala na 5.-IV. schůzi do rest. „U čísla 1.“ na Smíchově, k níž vydala pozvání, podepsané předsedou opoziční okrskové rady p. Ondrákem, který sám na valné schůzi Ú. M. D. O. Č. hlasoval pro zrušení Praž. okrsku, Semerádem, dále Valentinem Trouselem a K. Sendlerem, dosud čestnými členy Matice. V tomto pozvání,

v němž jsou líčeny hrůzy zpátečnictví ve výk. výboru a v jeho předsednictvu a osobní zájmy těchto předních pracovníků, je také věta, že jsme přivedli Matici tam, kam nikdy neměla přijíti. To je se stanoviska oposice správné. Rozvážní a poctiví členové vedení nechtěli, aby Matice trpěla špatnou pověstí, nechtěli krýti a umlčovati finanční nesprávnosti, ale chtěli udržeti a povznesti čistý štít Matice, aby bylo její členství pýchou a ctí! Tito pracovníci za pět let pilné práce dokázali, že Matice nabyla nového významu, že svou všestrannou činností zasáhla i do divadelnictví zahraničního. Nové vedení převzalo Matici před pěti lety přímo v derutním stavu. Nebyl katastrof členů, nebyla evidence příspěvků, nebyl upravený archiv a korespondence byla plná žalob na netečnost a liknavé vyřizování věcí ústředím. Našli jsme stoh dopisů až rok starých — neotevřených! A tenkrát byl tajemníkem p. Vlad. Trousil! Musili jsme začít téměř od základů budovat, protože předchozí vedení za celých 35 let trvání Matice pořádek udělat nedovedla. A členem jeho byl právě p. Valentin Trousil, který dnes vede oposici, chtějící „udělat pořádek“. Výsledek pražské schůze z 5.-IV. byl

uveřejněn v „Pondělníku“ 6.-IV. Naše okrsky venkovské bude jistě zajímati znalost matematiky vůdců opozičních, kteří vyrukovali s tím, že Praž. okrsek, totiž jeho 189 jednot, zaplatil ústředí od r. 1920 celkem 35.673 Kč, kdežto všechny ostatní venkovské jednoty (celkem má Matice 1400 jednot) zaplatily pouze 6832 Kč. Naopak oposice vyčetla Plzeňskému okrsku subvenci 1000 Kč, kterou mu ústředí dalo (dvě léta po 500 Kč). Je pravda, že Praž. okrsek dával z výtěžku svých Šibřinek příspěvky ústředí mimořádné, ale užíval za to spolkových místností a kanceláře ústředí. Koupil-li do Tylovky knihovny knihy, pak sám této knihovny nejvíce používal. Byly tedy jeho příspěvky „něco za něco“. Shora uvedené cifry nebylo by třeba ani vyvracet (činíme tak přesto ve zvláštní stati). Uváží-li se, že by průměrně každý spolek platil jen 25 Kč ročně, je už tím poměr příspěvků Prahy a venkova zřejmý. Je to tedy jenom rána nesprávnou číslicí, hozená po venkovských okrscích zato, že jejich delegáti tak svorně odhlasovali rozpuštění Praž. okrsku. Škoda, že pp. opozičníci nemají než domnělé cifry příspěvků, kterými se mohou chlubit. Mimo šibřinkový

tanec, který je mimo program ochotnické činnosti, nebylo jich nikdy viděti při podnicích ústředí nebo Matice Divadelní, šlo-li o umění nebo kulturu. Ani valné schůze jich nevábily, až teprve když šlo o spolkovou bouři, která měla rehabilitovat ty, jež bylo nutno vyloučit. Veřejnost, která v poslední době začínala se zajímati o pokroky činnosti Ú. M. D. O. Č., jistě nebudou zajímat odporné spory. Nakolik bude se tato rozkladná práce líbiti ochot. spolkům pražského obvodu, ukáže výsledek jejich přihlášek do nově tvořeného okrsku. h—

Členské příspěvky pražských a venkovských spolků. „Pondělník“ („Českého Slova“) ze dne 6.-IV. 1925 přinesl ve zprávě o Protestní schůzi pražského ochotnictva, 5.-IV. konané, mezi jiným také tyto údaje: Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č., který soustřeďuje 189 jednot, zaplatil od r. 1920 Ú. M. D. O. Č. 35.673 Kč (z toho na režii Ú. M. D. O. Č. 22.800 Kč), kdežto všechny ostatní jednoty venkovské — celkem má ústředí na 1400 jednot — pouze 6832 Kč; naopak venkovské okrsky dostávají z Ú. M. D. O. Č. podpory: Plzeň 1000 Kč. Dále přijata resoluce, ve které se protestuje proti tomu, aby demokratická zásada volnosti a svobody přesvědčení byla deptána v Ú. M. D. O. Č. tím, že všichni, kdož bezpodmínečně nesouhlasí s dnešním vedením organizace, jsou vylučováni, skandalisováni a pronásledováni. — Abychom podali další doklad

Sofoklova klasická tragédie „Antigona“ v provedení Národního divadla v Praze (překl. F. Stiebitze, hudba F. B. Buriana, rež. K. Dostála, výpr. Vlast. Hofmana — sbor starců: náčelník sboru — K. Želenský; Em Focht, K. Dostál, Ot. Rubík; Kreon, král thébský — Rud. Deyl)

Sociální postavení herců v Německu

bylo v době bídné valuty velice špatné, ale po zavedení zlaté marky finanční poměry umělců dostoupily blahobytu, o kterém nikdy ani nesnili. Honoráře větší popularity umělců pohybují se mezi 1000—1500 zl. markami, tedy asi mezi našimi 10.000—15.000 Kč. Je proto pochopitelné, že

za těchto poměrů nelze předpokládati nějaké snesitelné vstupné, neboť na př. dosti špatné sedadlo stojí asi 8 až 10 zl. marek, tedy našich asi 80—100 Kč. Jaké obecnstvo dostane se do divadla, je zřejmo. Střední vrstvy a lidé, ne zrovna skvěle situovaní, mají do divadla tak daleko, jako žižala do vikýře. —*Ký.*

o pravdomluvnosti „oposice“ — která „na poli kulturní práce“ neváhá použití nepravd, jen aby ochotnictvo jako celek snížila a z čehož možno si učiniti též správný posudek o jejím charakteru, uvádíme tato data, zjištěná z knih Ú. M. D. O. Č., která jediné jsou správná: Na členských příspěvcích (včetně příspěvku, Div. Matici odvedeného za léta předchozí) bylo přijato:

Roku	Celkový stav jednot	Příjem čl. přisp.	Z toho zaplatil Pražský okrsek	
		Kč	jednot	Kč
1920	841	4.058.—	—	—
1921	1001	17.725.—	—	—
1922	1031	35.844.—	147	4814
1923	1223	37.280.—	156	5478
1924	1421	40.358.—	189	5046
celkem		135.265.82		

Data za rok 1920 a 1921 nemohla býti okamžitě pro neúplnost tehdejšího vedení knih zjištěna. Ale již z celkového příjmu člens. příspěvků je jasno, jak dalece údaje, pronesené na schůzi, odpovídají pravdě. Režie (udržování místností, t. j. nájem, otop, světlo, úklid, zařízení a pod.) obnášela:

r. 1920 Kč 7.558.51, na to poskytli P. O. úhrady — Kč
 „ 1921 „ 16.156.— „ 1000.— „
 „ 1922 „ 6.351.— „ 700.— „
 „ 1923 „ 6.931.89 „ 2500.— „
 „ 1924 „ 8.409.80 „ 1000.— „

Za tuto nepoměrně nízkou náhradu používal však místnosti Pražský okrsek z největší části sám a rovněž bez náhrady používal všechny kancelářské potřeby z prostředků Ú. M. D. O. Č. Data tato bezesporně dokazují, že i veřejně pracuje se proti ochotnictvu jako celku (zvláště venkovskému, z důvodů velmi průzračných).

Veškeré stížnosti na dramatické odbory, divadelní společnosti a j. nutno podati Ú. M. D. O. Č. písemně, poněvadž na ústní stížnosti nemůže býti po nabytých zkušenostech brán zřetel.

Svépomoc. Lépe situované jednoty prosíme, aby přispěly Spdo. „Kolár“ v Žilině na Slov. na stavbu divadelní budovy.

Kursy, přednášky a div. soutěže. Režis. kurs v Hořicích a Lázních Bělohradě. Kurs zahájen 19.-IV. t. r. v Hořicích přednáškou p. r. V. Figara (o režii) a odb. učít. J. Rychlíka (o líčení). Přednášky o líčení, režii, scénování a mimice budou opakovány 10. a 17.-V. t. r. též v Lázních Bělohradě. — Rež. kurs v Teplicích v budově obecné školy pořádá Ruthův okrsek v Ústí n. L. Kurs byl zahájen 22.-III. o 9. hod. dop. Příhlášky J. Novák, úř. České obchodní spol. v Ústí n. Lab. — Přednáška dram. umělkyně pí B. Horské v České Skalici konána 29.-III.

Z ústředí. Usnesení valného shromáždění Ú. M. D. O. Č. stran rozpuštění a zrušení Pražského okrsku oznámeno polic. ředitelství a zemské správě politické a publikováno v úředním listě. Jednotám rozslán oběžník s přihláškou pro nově tvořící se Pražský okrsek (lhůta do konce dubna; první přihlášku vyplnila a zaslala bes. „Jiří Bittner“ na Smíchově). Plebiscit o věci p. V. K. Blahnika připraven zasláním materiálu jmenovanému, aby mohl připojit své poznámky.

Z pražského okrsku. Dary. Býv. okrsková rada

věnovala z čistého výtěžku letošních Šibřinek 1000 Kč Tylovu domu, 1000 Kč na „Ústřední Tylovu knihovnu“ a 1000 Kč Ústředí na úhradu správních nákladů. Býv. vedení praž. okrsku prokázalo tím opět pochopení a zájem pro naši organizaci a její velké cíle.

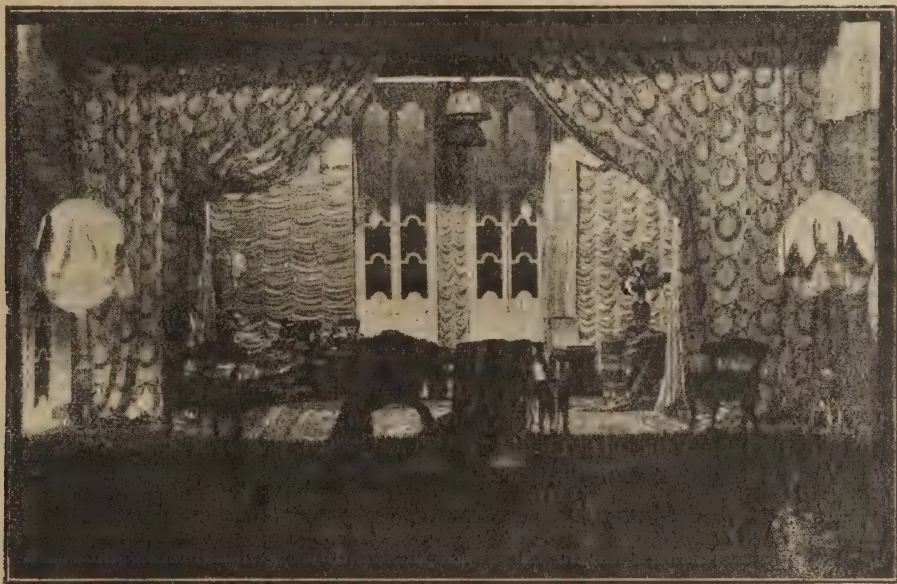
Z okrsků. Jungmannův okrsek berounský — v Hořovicích. Kdysi čilý a pilný tento okrsek uvázl v posledních letech na mččině, kam jej zahnal vlny osobních i politických třenic, jež tak často boří a znechucují naši kulturní a uměleckou práci. Ačkoli je v Berouně asi 13 odborů a spolků ochotnických, nebylo lze docílit, aby se několik obětavých lidí uchopilo organizačního vesla a udrželo okrsek v činnosti. Trpěly tím nejen ony spolky místní, ale i spolky z celého okresu a dovolávaly se u ústředí v Praze pomoci. Otázka organizační konečně našla svého pochopení u spolku ochotníků v Hořovicích, kam byla na 18.-I. svolána ústřední schůze delegátů spolků z celého okresu berounského a hořovického, aby se poradila a dohodla o dalším postupu. Schůzi zahájil místopř. spolku hořovického p. Vinkler, načež zvolen předs. schůze p. Hněvkovský, poštovní z Žebráka, P. Růžicka přednesl procitěný proslav o významu Podbrdská po stránce národní, umělecké a kulturní, načež starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman vložil úkoly ochotnictva, jeho význam a potřebu i systém organizace, a určil předmět jednání otázkou, má-li býti sídlo berounského okrsku přeloženo do Hořovic, či má-li býti zřízen v Hořovicích okrsek nový. Delegát berounský p. Kyta vlnil praž. ústředí, že se nepostaralo o konsolidaci mezi spolky a odbory v Berouně, a vyslovil se z počátku proti přeložení sídla okrsku do Hořovic, ježto by se tím na berounsku podlomila chuť k práci. Debaty zúčastnili se delegáti z Drozdova, Žebráku, Tetína, Zdic a Hořovic. Všecky projevy obsahovaly politování nad nečinností okrsku, ale hlavně volaly po práci, ať už je sídlo okrsku kdekoli. Bylo jen žádáno, aby se schůze konaly nejen v Hořovicích, nýbrž také v Berouně a ve Zdicích. Když pak starosta ústředí vysvětlil, že bylo dlouho a bezvýsledně jednáno o vzkříšení okrskové práce v Berouně, a když sám delegát berounský potvrdil, že v nejbližších letech nelze na Beroun v tom směru spoléhati, bylo jednomyslně usneseno, aby se berounsko neoddělovalo od hořovického zřízením nového okrsku, nýbrž aby bylo sídlo Jungmannova okrsku přeloženo do Hořovic. Nato zvolena prozatímní okrsková rada v čele s p. Hněvkovským jako předs. a p. lékárníkem Šalerem jako místopředs. Na projevenou žádost vysvětlil dr. Herman povinnosti, práva a výhody členů Ú. M. D. O. Č., načež doslovem předsedy byla schůze skončena. Na schůzi bylo přítomno 86 delegátů, zastupujících 17 spolků. Výsledek schůze je jistě potěšitelný, protože byl opět jeden náš okrsek obnoven a postaven do vzrůstající řady pracujících okrsků ostatních. — Arbesův okrsek v Pardubicích konal 1.-II. řádnou valnou schůzi, které se zúčastnilo 19 spolků. Přítomno bylo 68 delegátů a hostů. Schůzi řídil předs. okrsku p. Kerhart. Z jednatele a pokladní zprávy bylo patrné, že je tu dobrá snaha vésti okrsek ku prospěchu jednot i celku, že okrsek již zapustil zdravé kořeny, ale že u členů dosud není toho pochopení, jaké je nutné, má-li okrsek dodržeti krok s ostatními. Také otázka sousedního obvodu králohradeckého naléhavě volá po konečné úpravě, což se stane v době nejbližší.

Ačkoliv okrsek pardubický působí teprve půl druhého roku, má přece již svou knihovnu (přes 800 svazků), které spolky hojně používají. V tomto roce bude pořádán div. kurs. Po zprávách činovníků promluvil starosta U. M. D. O. Č. dr. Herman o poslání ochotnictva a vložil způsob a význam naší organizace, načež provedeny byly volby okrskové rady. Předs. zvolen opět p. Kerhart, místopředs. J. Klivický. Ostatní členové voleni z Pardubic a z jednot venkovských. Za delegáty do ústředí zvoleni: J. Malinovský (Přelouč) a J. Mittlöhner (Pardubice). Po volných návrzích byla tato velmi zdařilá schůze skončena. Pardubický okrsek je v oblasti, která není právě pro nás nejčilejší. Hradecko má být teprve okrskem upraveno. Chrudimský okrsek je málo činný, jedině okrsek Česko-Třebovský náleží mezi přední pracovníky. Tím spíše mohou Pardubice způsobiti mnoho dobrého, udrželi-li jednotu a sílu pro společnou věc.

Z jednot. Div. odb. Sokola krušnohorského v Nových Verneřicích u Hrobů uspořádal r. 1924 celkem 8 div. předst. Josefský večírek, výlet a Sylvestr. zábavu jednak sám a jednak s div. odb. N. J. S. „Vlastimil“ z Hrobů (div. předst.: „Jedenácté přikázání“ — Šamberk, „Vykoupení“ — Kepková-Novotná, „Naši furianti“ — Stroupežnický 2X, „Dolarová nevěsta“ — Rudloff, „Jindřich Urban“

Předns. je Fr. Seidl, jedn. V. Kühnel, pokl. V. Jedlička dův. Jos. Kindl, rež. Seidl, Jos. Welfl, Ant. Hašek, Gust. Ingrš. Pro další období chystá div. závody a rež. kurs Ruthova okrsku. — „Ty!“ česko-budějovický zahájil jarní sezonu 8.-III. v Adamově novinkou V. Lavičky „Láska vítězí“. V době masopustní pořádal finančně úspěšnou maskarní merendu, 14.-III. Josefský večer, pro jaro chystá 2 novinky. Oslava 30letého trvání bude obsahovati: 23.-V. v měst. divadle předst. Fr. Sokola-Tůmy „Gorali“, 24.-V. u Novotných, Lanova, slavnostní valná hromada, odp. zahradní slavnost. Slavnostní výbor pracuje na přípravách této oslavy i Krajsk. prac. sjezdu s okrskem Macháčk.

Posudky. Českožidovské společenské sdružení v Praze má na zřeteli nejen umělecké cíle, ale sleduje i svůj program, pečující o náboženské sblížení a vytříbení poměru k židovstvu. Nathan-senova hra „Průlom“, kterou sehrálo 19. II. ve Švandově divadle s Jar. Vojtou-Jurným z Vinohrad. divadla jako hostem, je právě příspěvkem k řešení židovskokřesťanské vzájemnosti. Svými ostře rysovanými postavami je projevem moderního židovstva, které nejde patriarchálními cestami ortodokse, ale zasahuje hlouběji ve svůj konflikt s tradicí a tvoří si novou ideovou i filosofickou základnu. „Průlom“ je hrou konfliktu mezi starým a novým světem, který

Scéna III. dějství Ot. Schäferovy kom. „Žena, kterou jsi mu dal“ v Švandově divadle na Smíchově

— Ruth, „Potluklo“ — Borotinský, „Její pastorkyňa“ — Preissová. Příjem Kč 9359.25, vyd. Kč 6759.51, zisk Kč 2599.74. Schůzi pořádáno 13, dopisů došlo 48, zasláno 65, odebírány 4. exempl. „Čsl. Div.“ (Díky, přátelé, za Vaše porozumění! Red.), knihovna čítá 265 sv. (433 her, 81 kompletů), členů je 46 (39 čin. a 7 přísp.) Z řad členstva odešel navždy Jindř. Stránský. Requiescat! — „Vlastimil“ div. odb. N. J. S. v Hrobě konal 13.-I. valnou hromadu za přít. 25 členů a 4 hostů. Předs. J. Welfl. Provedeno 8X7 her („Palack. tř. 27“ — Šamberk, „Májová noc“ — Lukavský, „Naši furianti“ — Stroupežnický, „Dolarová nevěsta“ — Rudloff, „Přismákova dcera“ — Ruth, „Vlci“ — Piskoř a „Její pastorkyňa“ — Preissová), Mikuláš. a Sylvestr. zábavu a výlet na Střekov—Zálezly (45 úč.). Spolek čítá 32 členy činné a 1 přísp. Konáno 16 schůzí, knihovna má 428 knih.

vítězí větší opravdovosti svého moderního učení, jež zahrnuje židovství jako náboženství, ale zůstává mu věrno jako ideí krásného lidství. Ve hře jde právě o to, aby tato myšlenka, ač staršího data, přec i dnes živa, formou jednotlivých postav vystoupila do popředí a zvládla posluchačstvo. Režie Jar. Petra měla jistě ty nejlepší úmysly podati hutně esenci hry, ale právě vnějšek neharmonoval s vnitřní stavbou. Nebylo nedostatku péče, ale spíše intensity, průbojnosti a údernosti momentů, v nichž většinou spočívá základ. Leč alespoň v jedné scéně posledního aktu byly splněny předpoklady režie. Představa ortodoxního patriarchalismu byla zhuťněna bankéřem Levinem p. Vojty-Jurného, charakterově vykristalizovaného a herecky zmohutněného, zvláště vedle Sary pí Rottové, jež byla zmitána vlnami pochyb o správnosti výrazu i gesta a nenalezla pevné základny. Nebýt této těka-

vosti, byla by, jak ukázala v dialogu III. jednání, dramatické rozlohy schopnou. To prozatím nelze tvrditi o sl. Pikové. Její Ester měla hezounkou tvář, plnou filosofického rozervání a dramatického tepu, ale v ostatním doplnku nebylo. U p. Spiegla bych raději viděl ne zasmušeného a romanticky zafazaného Huga, ale spíše muže vědecké moudrosti a opatrnosti, ne však váhavosti a poklidné šosáckosti. Hybnější byl již Jakub p. Holzrův a rada Herming p. Pulzrův. Mladému Hermingovi p. Krause chyběla větší jistota. *ej.*

Ochotnický repertoár. XII. 18. Intimní scéna v Táboře: Nora (Ibsen-Šaloun Bedř.); 21. Jdo. v Čáslavi: Mrtvé moře (Mahen), Div. kr. „Havlíček“ v Sopřích: Když srdce promluví (Oliva), N. J. S. v Holohlavech: Velbloud uchem jehly (Langer), Div. kr. míst. osvět. komise v Řetůvce: Na selském gruntě (Ot. Pospíšil), Bratrství v Král. Poli: Zlatá Eva (Schönthan-Koppel-Ellfeld-Táborský), Div. „Sv. Čech“ v Malešicích: Firma Piškot, Čaplin a spol. (Balda), Pěv.-och. sp. „Hlasoň“ v Kamenici p. Konechlymi: Bafoch, Pěv.-div. kr. „Zvon“ v Mostě: Pražské švadlenky (Faster), Spdo. v Klokotě: Věno; 25. Div. sp. „Kolár“ v Dobroměřicích: Kráska ze Šumavy (Fořt). Čt.-och. j. „Tyl“ v Mostě: Jiříkovo vidění (Tyl), „Sokol“ ve Vys. Veselí: Závody milionů (Piskoř), Vzděl. bes. Jarov-Hrdlořezy: „Radúz a Mahulena (Zeyer 2X), Div. och. sp. „Tyl“ v Bakově: Kráska ze Šumavy (opak. 28.), Och. div. v Mlázovicích: Ferdinand spí... (Skrutný), Spdo. „Tyl“ v Železn. Brodě: Malá Scampolo (Niccodemi-Krejčí A.), Spdo. v Šachově: Za pravdou (Roštinský), „Sokol“ v Řevničově: Paní matinka (Houžvica-Vika), „Sokol“ v Sušici: Bafoch, Spdo. v Čermné: dto., Spdo. v Žernově: Dědkové (Jenne Fr.), Spdo. „Bozděch“ ve Volyni: Peg mého srdce (Manners-Bracht), Spdo. „Jirásék“ v Kozlích: Kdo nemiloval, nežil (Oliva), Spdo. „Tyl“ v Horní Branné: Mořská panna (Štolba), Čt.-och. bes. „Jizeran“ v Benešově u Semil: Druhé mládí (Scheinplg), Spdo. v Hostomicích: Věno,

Spdo. v Milčíně: Věno, Spdo. „Tyl“ z Vrchů Kacanov: Kráska ze Šumavy, Spdo. v Malém Poříčí: Kletba mamonu (Fořt), Čt.-och. j. „Tyl“ v Souši: Palack. tř. 27 (na pamět 20. výročí úmrtí F. F. Šamberka), Spdo. „Komenský“ v Babi: Za cizí hříchy (Pospíšil); 31. Sylvestr. večírek, Spdo. v Kouřimi: dto. (pohost. hra bes. „Barák“ v Praze), Spdo. v Dolní Radechově: Dědečkovy housle (Rudloff-Stary), Spdo. v Napajedlích: Bafoch, Hosp.-čt. bes. ve Lhotě za Červ. Kostelcem: Sedlák křivopřísežník (Anzengruber-Slechta); 25. a 28. Spdo. v Nové Pace: Večer tříkrálový (Shakespeare-Sládek). - **II.** 2. Spdo. „Osvěta“ v Hodoníně: Manželské duetto (P. Rudolf), Jdo. „Tyl“ v Doubravanech: Bafoch; 8. Dr. odb. str. čl. soc. v Mělníku: Éra Kubánková (Šamberk), Spdo. v Cetorazi: Poslední muž (F. X. Svoboda), Spdo. ve Volči: Bafoch, „Tyl“, Hory Kutné: Stilmundský starosta, Spdo. ve Lhotě Šárovcově: Dědkové (F. Jenne); 8. a 9. Spdo. „Tyl“ v Poličce: Katakomby (Davis-Kühnl); 13. Spdo. „Vicena“ v Ústí n. Orli: Peg mého srdce (Manners-Bracht); 14. a 15. Pelikán. jdo. v Hořicích: Slaměný klobouk (Labiche); 15. Spdo. „Palacký“ v Chotěboři: Druhý břeh (Hilbert), Jdo. v Čáslavi: dto., Spdo. v Duchcově: Bafoch, Spdo. „Havlíček“ v Bílkú: Sedlák křivopřísežník (Schmiedlechner), Čt.-och. bes. v Bášti: Babinský (Pazdral), Vol. sdr. div. och. ve Slaném: Velkokněžna a číšník (Savoir-Kruliš Ferd.), Spdo. v Nové Pace: Peg mého srdce, „Tyl“, Hory Kutné: Pes a kočka (Schäfer), Spdo. „Kolár“ v Polici n. Met.: Kaňka v rodině (Kadelburg a Presber-Žitný), Dr. sdrůž. ve Vraném n. Vlt.: Cáčorka (A. Zieglerová), Spdo. v Mezříčí: Povodeň (F. V. Krejčí); 16. „Vlastimil“ v Litoměřicích: Kouzlo mládí (Fořt); 22. Sbor hasičů v Troubelicích: Na otavském klepáči (K. Burian), N. J. S. v Holohlavech: Poslední muž, Spdo. v Ném. Brodě: Právní zástupce; 25. a 1. - **III.** Jdo. v Čáslavi: Milování (Gerald-Hackenschmied), Žena, kterou si mu dal (Schäfer).

SLOVENSKÉ DIVADLO

Divad. literatúra.

Zdeněk Novák: Divadelná príručka. Ústredie slovenských ochotníckych divadiel vydalo m. r. vo „Vzdelávajúcej knižnici slovenského ochotníctva“, ako sväzok I. knižku Zdeňka Nováka pod názvom „Divadelná príručka“. Kto sledoval činnosť Ú. S. O. D. od jeho založenia musí vidieť v tomto len ďalší krok v snahách o rozvoj nášho ľudového divadelníctva. Ešte pred vydaním tejto knižky v zmienenej knižnici Ú. S. O. D. vydával niektoré divadelné hry, aby tak umožnil ochotníckym spolkom prístup, buď k rozprodaným alebo u nás knižne ešte nevydaným dielam a odstránil tak nedostatok hier pre repertoár ochotníckych divadiel. Vydaním „Divadelnej príručky“ sleduje však účel iný, účel, ako povzdvihnúť ľudové divadlo po stránke umeleckého výkonu. A že táto snaha znamená pre vývoj slov. ochot. divadelníctva novú vzpruhu, je zrejme každému, kto vie, aké technické prekážky musí prekonať režisér tam, kde niet ani najpotrebnejšieho zariadenia pre javisko. Kniha obsahuje 116 stránok, na ktorých autor teoreticky i po stránke praktickej rozoberá otázku divadelného umenia. Autor hneď v úvode naznačuje, že pomery slov. ochot. divadla žiadajú si knižku, „ktorá by bola nie sice evanjeliom, ani radcom na cestu na javište, nahradzujúc ochotníkovi vlastní zkusenosť, ale podnetom k premýšľaniu o divadle“. Bezpochyby má v tomto ohľade pravdu. Divadlo neznamena — ako sam ďalej hovorí — len hranie za každú cenu, váha jeho záleží v akosti, na divadelnom umení v radoch ochotníctva. A hneď pripomína, že cieľom ochotníctva nech je len pestovanie divadelného umenia. V ďalšom autor podrobne rozoberá tajnosti úspechu divadelníctva. Uvádza návody, ako vypraviť ľudové javiská, a tu pomáha si i ukázkami obrázkovými. Na koniec pripojený je ku knihe soznam firiem, ktoré členom Ú. S. O. D. poskytujú značné sľavy, pri požičiavaní, či objednávaní divadelných potrieb. Knihu možno vrelo odporúčať.

J. K. M.

Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 30. dubna 1925

Sešit 7

V Praze dne 24. dubna 1925

(Začátek a konec.) Jde totiž o začátek a konec představení, a to ve smyslu časovém a o obecnost. Zdánlivě prostá věc, o níž by se nemělo ani mluvit a i když se mluví, je to nadarmo. Neboť je to problém nerozřešitelný, protože obecnost bude vždy chodit do divadla pozdě a před koncem z něho odcházet. Kdyby měřítkem kultury a společenské vyspělosti byla dochvilnost — a dochvilnost je ctností králů, řekl blahé paměti Ludvík XIV. — byli bychom národem strašlivě nekulturním. Na štěstí nebylo toto měřítko ještě přijato, na štěstí pro nás. Ale je jisté měřítkem společenských ctností, a pak ovšem jsme velmi nectnostní. Neboť, co chodím do divadla, a chodím tam bohužel slušnou hromádku let, nestalo se ani jednou, aby na začátku, když světla zhasnou v hledišti, byli všichni diváci pohromadě, abych nemusil někoho pouštět, nestalo se ani jednou, abych nepozoroval, že kdosi, jakmile vytuší, že se blíží konec, hlomozně nevstával a svého souseda, zabraného do hry, nevyrušil důkladným rýpnutím nebo jinou roztomilostí a neutíkal do šatny. A tak se maně vynořuje otázka, proč se vlastně chodí do divadla. Proč se tam chodí, když se přichází pozdě a odchází předčasně? Otázka, na níž nikdo neodpoví, pokrčí rameny, neboť není snad nikoho, kdo by aspoň jednou nepřišel pozdě anebo dříve neutekl. Věc nepatrná, ale přece závažná. Nelze ji napravit ani tím, že se opozdělec nepustí do hlediště, ani proklínáním sousedů, když se mu podaří obelstít pozornost biletáře a proklouznout do hlediště, ani důtklivými výzvami divadelní správy, zde jde jen o to, aby každý návštěvník divadla si uvědomil, že chce-li být v divadle, musí tam být včas, když ne k vůli sobě, tož k vůli ostatním. Jde prostě o slušný ohled k těm, kdož přišli včas. Jsou dokonce lidé, kteří si pokládají za zásluhu, chodit pravidelně pozdě. A když konečně někoho zdrží jakás příhoda nepředvídaná, řekněme vis major — a v Praze nemusí to býti ani nějaká vyšší moc, stačí na to elektrická tramvaj — nemusil by aspoň z divadla pospíchat. To ovšem nedělá jednotlivce, ale mnoho jednotlivců, kteří svojí nedočkavostí lámou doznívání závěrečné nálady, kteří vyvolávají šum a nepokoj, v němž zanikají slova na jevišti. Je to krajní nešetrnost, nevychovanost, jež trapně působí na cizince. Pravda, i jinde se přichází do divadla pozdě, ale nikde se tak z divadla nespíchá, jako u nás. Nikde není tak nedisciplované obecnost, jako u nás: o tom nás dostatečně poučilo úsilí skautů v posledních dnech o udržení směru chůze na pražských ulicích. — Ale to není jediná bolest našeho divadelního života. Ještě ožehavější otázkou je otázka úboru. Není vzácností v Národním divadle zjev v turistickém dresu, nebo v jiném, nikoli vhodnějším obleku. K těmto divadelním bolestem náleží také projev pochvaly nebo odmítnutí. Je jisto, že ne vždycky jsou tyto projevy spravedlivé, ale neměly by nikdy překročiti určité meze, za nimiž jsou již zvyklostí temné Afriky. Vždycky není potlesk upřímný, častěji je umělý, zvláště při premierách, právě tak jako mnohdy není oprávněný odpor a zamítnutí. Vídeňská opera prostě zakázala každé projevy v divadle a nic se nestalo, umělci se nestali menšími. Vzpomínám jednu umělecké produkce, při níž houslista tak uchvátil obecnost, že setrvalo v naprostém tichu, když dohrál. Ovšem hudba působí jinak, než mluvené slovo. Ale někdy působí trapně, cítíte-li, že se tleská jen pro zábavu. A to je nejsmutnější. R.

Cyranovi

*Pryč cinkot pohárů, čepelí, které zvoní
nad ztichlým táborem, když večer níž se
kloní.*

*Zmlk' jazyk Cyranův, a na ležícím meči
schne skvrna krvavá, získaná v slední seči.
Je soumrak rytířství, dnes skeptická je éra,
pryč je už hrdinství, ať meče nebo pera,
a dnes tak divno je, stesk hrdlo úzce stiská...
Tvá postać, Cyrano, tak byla nám*

vždy blízká:

*zněl z ní vždy jižní vtíp, Gaskoň
hudba snívá,*

jež je tak tišíci, když duši smutno bývá.

*Bud' s Bohem, Roxano, i scéno pod balkonem,
vy teď už ztichly jste, za skyvou
chleba shonem*

*je lidstvo od vás dál, vy zbyly jste tu samy
svých veršů s přívaly a lásky s vidinami.
Svět jde dnes tvrdě vpřed; kdo s vámi ještě cítí
a komu ještě dnes sny vaše srdce nití?*

*Nás hlouček jen tu zbyl, jenž ještě
dnes se spíjí*

*těch veršů rozkošných úchvatnou melodií —
Svět dál jde tupě jen, ten povrehní a vnější:
my generace jsme, hle! ze všech
nejsmutnější!*

Josef Prokop

Drama v přírodě

Příliš odvážno a dnes ještě nepřijatelné bylo by nastíniti přesný rozvrh divadelní hry v přírodě, neboť teoretické úsudky a názory o tomto předmětu značně se rozbíhají, ježto teorie umění těžší teprve za poznatků a zkušeností, jichž jednotliví umělci svojí vlastní technikou se dopracovali, ale dnešní doba vyznačuje se již tím, že mnozí nepovolání činí směle zjištěné výpady — nejen dle módy — na pole působnosti, sobě cizí, do oborů, jim úplně neznámých, takže jejich obdivuhodná odvaha daleko předčí jich kulhající výsledky. Proč by tedy nebyl ospravedlnitelným krok dobré vůle, jenž hodlá upustiti skrovné zrno vlastní praxe pro praksi, kdy je na bledni, že přírodní divadlo přes nepříznivé výroky některých závažných uměleckých hlasů stalo se prvořadou ozdobou chvil oslavných. Při tom je pozoruhodno, že tohoto podnikání ujímají se nejzdatnější pracovníci vzdělanostní, ba i na slovo vzatí umělci, kteří, nelekajíce se schodků, vybírají hry za vzdělanostním, cílevědomým účelem, aby co nejrychleji provedli obrodu a pozvedli válkou pokleslou úroveň mas.

Vždyť i v přírodě lze uplatniti krasomluvu, libozvuk, zvučný hlas, lahodný ton, správný přízvuk, sličnou tvář, pěknou postavu, ladný pohyb a vylíti třeba i veršem všechen nádherný myšlenkový obsah, jež dramatická báseň v sobě chová.

Kde však není smyslu pro soulad, spořádanost, souměrnost a soustředěnost, tam sotva lze předvídati, že dopracují se dojmů velebných nebo docela vznešených. Také lidé zkaženého nebo zhyčkaného vkusu sotva naleznou v přírodním divadle uspokojení svého krasocitu, vlastně krasochuti, která místo aby je zušlechťovala, vylévá svůj zhoubný jed do veškerého jich života, jenž pozbývá přirozené životosprávy. Máť krása vliv na duši: na cit, který vzrušuje, na rozum, jež osvětluje, a na vůli, kterou k činům pudí. Dojem estetický nás ve skutečnosti povzbuzuje a svádí, napomáhaje vlivem vnímání smyslového naší obrazivosti k utváření ideálu, který zabarvuje naše city a myšlenky, že se jeho odlesk zračí v našich slovech a činech. Takový jest úspěch díla, když v ně umělec šťastně svoji visí vtělil.

Nelze ovšem neuznati námitek, že v přírodě volný prostor mnohou jakost hlasovou pohlcuje, a na dálku bez intenzivního světla, jež na jeviště není soustředěno, četná podrobnost hereckého výkonu není postřehnutelná; leč tyto ztráty lze jinak nahraditi a vyvážit. To je věc režie.

Tím ovšem přírodní podívaná několika tisíc nepřestává býti podněcovatelem ušlechtilého života, jímž je v nejvážnější podstatě svého bytí. Dajíť se místo a scény voliti a upravit tak, aby byly pastvou očí, jež nutí lidi, aby půvabných obrazů si všímali, i děj lze vyšňoriti předměty, jež milují, aby pravdivost umělecká, jež přece vždy liší se od skutečnosti, byla snáze přijatelná. Láska učí totiž věřiti bez poznání důvodů, bezprostředně, vnášeje do umění vše, co blaží, povznáší a zušlechťuje. Na křídlech básníkova živého slova a hmatatelných úkonů herců vzlétá lidská obrazotvornost z nejzazších zajímavých končin nitra duše, kam byla všednostmi denních trampot zahrnuta, ven k azuru v radostném osvobození.

A tento vzpružující úchvat pod širým nebem chová nápadnou zvláštnost před představeními mezi čtyřmi stěnami, zvláštnost, že divák, cítě se v příčinné spojitosti s přírodním okolím, tudíž i jevištěm, zachytí se lehko a bezprostředně odehrávající se události,

jako by sám byl jejím současným svědkem. Lehko se do děje vžije, bylo-li náležitých prostředků použito.

Aby se toto přiblížení jednajících osob duchu divákovu docílilo a uchovalo, je nutno, aby přírodní divadlo postaralo se také o umělecké prostředky, rázu svému přiměřené, tudíž o prostředky, v přírodě se vyskytující a jí úplně odpovídající, nebo ji vystihující. Není-li tomu tak, pak máme v díle kámen úrazu, a nelze-li se bez této poruchy obejít, pak tu panuje neshoda mezi uměleckou visí a materiálem. Vise volila nesprávnou cestu pro své vtělení.

Chťt na př. zapříčiniti noc do dramatického děje tím způsobem, že před dotyčným jednáním vyšleme osobu, jež monologem oznamuje nebo sama personifikuje noc, jest

Stanislav Lom

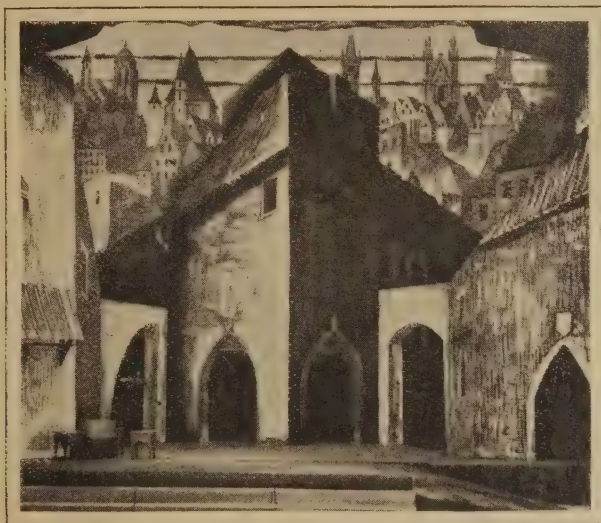
Ž I Ž K A

Tragická hra

z českých dějin

Režie

Karel Dostál

Scéna 1. obrazu: Na Starém Městě

Poprve na Národním

divadle v Praze

dne 8. dubna 1925

Scenická výprava

Vlast. Hofman

umělecký výšin z přírodní vazby. Nesmí se totiž žádati, aby při věcech, kde umělecký klam není docílitelný, vykouzlovali herci nebo režisér zázraky. Tak mohlo by se státi, že nezkoušený nováček by žádal, aby se v přírodě sehrála opereta „Pan profesor v pekle“, kde hrdina má spadnouti doprostřed jeviště s nebe, ačkoliv ani déšť nelze na přírodním jevišti bezvadně neb uspokojivě představit. Obzvláště při jasné obloze bude se obecnstvo smát, odkud to přsí.

Následkem zvýšené přírodní suggestce upadá diváctvo z přírodní nálady a vnímá nejlépe právě ty poměry, v jakých přírodní nálady a vnímá nejlépe právě ty poměry, v jakých jednající osoby v době přítomné vidí, zapomínajíc obzvláště snadno, co epicky propadlo minulosti. Ukládáme-li mu, aby si dlouhou dobu pamatovalo, že je noc, je to pro dnešního estetického vnímatele námaha nadměrná. A chce-li tento mít požitek krásna a nepohodlný úkol z paměti vypustí, objeví se mu každá dějová i slovní narážka jako nepříjemné vyrušení z pocífovaného přeludu. V oceňování celku pak dotyčný součinitel mu vždycky schází a dílo přestává být uměleckým.

Při plození dítěte krásné pohody tedy bude hledět dramatik vystačiti s přírod-

Jan Žižka (Václ. Vydra)

znova, a znova do přítomné jednající osoby v době přítomné a obyčejně nerafinovanými prostředky, poněvadž není účelno, aby nepřírozené zavlékalo se tam, kde by budilo smích, nesoulad, ba i odpor. Nemůže-li autor žádat nadměrné od výkonných činitelů dramatických, má také dbáti jisté úměrnosti ohledů na obecnstvo, ale zde je právě nejbolestivější bod četných představení: nikdo publika nedbá — jen když se hraje! Obecnstvo prý se o sebe již postará...

Je-li však přece noc ve hře v přírodě nutna, ať se hraje večer, při reflektorech.... (Pokračování)

Pochovávatí mrtvé nebo živé?

Nevzpomínám, jak to v Písmu stojí. — Vím o člověku, ženě. Není děvčátkem, ale do stáří má také hodně daleko. Žije — ne-žije. Každodenně jezdí k vodě, chytá ryby, přemýšlí a večer se vrací do domu s pozlaceným kohoutem na vysoké věži. Člověk žije, žije snad spokojeně. Žije umělec? — Ta dáma je totiž zpěvačkou. Má hlas, jakého jsem neslyšel před ní, ani po ní. Divné kouzlo je v tom hlase. Jedinečné, osobité. Takové hlasy objevují se jen ve dlouhých lhůtách a budeme snad staletí čekat na podobný zjev. Zde nástroj opravdu poslouchá svého pána — ne naopak. Postavy na jevišti žijí a uchvá-

cuji, oživeny dechem svérázného ingenia. Podivuhodná harmonie božského daru, vrozené ušlechtilosti a kultury, samostatně dobyté. Opakuji: harmonie jedinečná, nenapodobitelná a nenávratná. Takového umělce zajisté jiní krajani by uprosili: Zpívej, zpívej, dokud Tě máme, nedopouštěj, aby Tvá hřivna ležela ladem. Každý Tvůj výkon na jevišti je dobrodiním. Chceme se učit od Tebe, co znamená tvořit a muzicírovat, co je to hlas, zpěv, rytmus!!! a hra. Prosíme! — Jinde by ta hřivna zářila. U nás?

Nerozumím a nepochopím tě záhady.

Jaroslav Kříčka.

Dr. Ota Dubský

Mériméeovy náměty v divadelních hrách.

Jest málo spisovatelů, z nichž se čerpalo tak často a s takovým úspěchem pro divadelní hry, jako tomu bylo u známého francouzského novelisty a romanopisce Prospera Mériméa (žil v l. 1803—1870). Ještě nedávno uvedl na scénu v Paříži Nikita Baliev se svou ruskou družinou „Netopýrem“ m. j. hry: „Stenku Razina, slavnou volžskou legendu“ a „Záporožce“. Jest v nich týž námět, který dávno předtím zpracoval Mérimée v „Bývalých kozácích“ (1865), vypravuje o Stenku Razinovi a Bohdanu Chmielnickém. L. Pinvert v „Débats“ (8.-I. 1925) poukazuje na nespravedlivost, jaká stihala snahy Mériméeovy o divadlo za jeho života, a na to, jaké slávy a jakých úspěchů došly jeho hry po jeho smrti.

Mérimée toužil odevždy tvořit dramaticky. Jeho první literární pokusy byly pracemi dramatickými: dochována „Bitva“ a ztracen „Cromwell“. Následovalo „Divadlo Kláry Gazulové, španělské herečky“ (1825), sbírka to samostatně pojatých a životně zpracovaných kratších divadelních her, a potom feudální hra „La Jacquerie“, která se zdá velkým scenářem, čekajícím jen na ruku odborníkovi, aby ho umělecky využila. Z jiných děl jeho jest uvést „Rodinu Carvajalovu“, která je dramatem, a „Nespokojence“, kteří jsou drama-

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech puťovních

(Pokračování)

„Na mou duši“, odpovídal Kudláček tichým tonem zkomírajícího.

„A František?“

„Ano.“

„A byl tvůj táta kúřmíd?“

„Kúřmíd.“

„Na Smíchově?“

„Na Smíchově.“

„Tak jsi to přece ty!“ A zase s rozpraženou náručí hnál se po Kudláčkovi.

Blesk zoufalého strachu projel tělem Kudláčkovým, které mrštně sjelo se židle pod stůl. Kludský se napřimil jako pohněvaný prorok, rozkročil se ze široka; ruce v bok založil a povelil:

„Polez ven, Františku, a neboj se!“

Ani hlesu, ani hnutí.

„Povídám, polez, nebo si tě vytáhnou.“

Nic.

Toto nedbání povelu Kludského popudilo. Ozval se v něm věhlasný krotitel lvů, tygrů, hrozných. Schýlil se, sáhl pod stůl a v témže mžiku mocnou svou pravicí vylovil z podstoly klepetající se tělo uplašencovo. Svíral jej za hřbet jakoby štěňátko. Pak jej posadil a přitiskl do židle:

„Tady seď a jez a pij! A jez moc a pij ještě víc! Ať užiješ! A vy ostatní pání a dámy taky! Nepřišel jsem vás postrašit, alébrž pohostit. Tak jen do toho! Víte, že tenhle kluk je syn mýho jedinýho kamaráda na světě. Sloužili jsme spolu na vojně. Co ten člověk pro mně dobrýho vykonal! Jazyk by vypovědět nestačil! On byl kúřmíd, ale lidi kúřmírovat uměl taky. Já jsem šest let krempíroval s plícema, a podívejte se, jak dnes jemu děkujíc vypadám. Vrátil mně zdraví a to se nezapomíná. Jak bych se dnes neměl radovat, když se shledám s jeho jediným synem Františkem? On, starý, se taky jmenoval František a přijměním taky Kudláček, protože byl tohohle otec a kúřmíd. A proto ať dnes užijeme: jezte, pijte a zpívejte!“

Kudláček osmělil se zaprotestovat, že už jsme všichni dosyta povečeřeli. Marně. Kludský se naň obořil: „Mlč a jez! Vypadáš krom té drahé duše jako tintěrka z kanárčeho peří. To tvůj táta byl jinší chlapík. Inu, to byl kúřmíd, a ty jsi jen herec! No tak, Františku, přej si něco!“

„Nemohu už, pane Kludský, ani jíst ani pít.“

„Nedožírej mě, Františku, nebo budu zlej! Přej si něco, Františku! Mají tu ještě pečeně a klobásy, a sýry, a sulc! Jez a jez! A pij! To se musí, holečku, umět! A když se ti zdá, že už jsi plnej a máš dost, tak jdi pěkně ven, strč si dva prsty pěkně hluboko do krku, aby se dostavil pěkněj oučinek; po oučinku se pěkně vrátíš a můžeš zase s chutí jíst jako žralok a pít jako holandr.“

Nezbylo milému Františkovi nic než nutnost jíst, pít a zpívat. Později i ven se odebrat bylo nutno,

tickým výstupem. Divadlu zasvětil dále Mérimée moralistní hru o málo osobách „Dvoji dědictví“ („Don Quichotte, ou les deux héritiers“ z r. 1850), v níž klade proti sobě prostou a přirozenou povahu a povahu, zkaženou velkoměstským ovzduším, a zvláště pro divadlo připravenou vstupní scénu „Počátky dobrodruha“, dialogický prolog k jeho „Lži-Dimitrijům“ (z r. 1852).

Za jeho života hrán pouze z kratších her z „Divadla Kláry Gazulové“ „Kočár nejsvětější svátosti“ (známý též u nás), který v Comédii Française r. 1850 byl vypískán a musil být vzat s repertoaru. Hru tu uvedlo znovu na jeviště divadlo Vieux-Colombier r. 1920, tedy za padesát let po smrti autorově. Kus měl velký úspěch a dosud se hraje. (Posledně ohlašuje hru tu divadlo Champs-Élysées.) Roku 1922 hrála družina „Atelier“ jeho hru „Příležitost“, která se velice líbila. Táž družina ohlašovala provedení ještě jiné hry ze sbírky „Klára Gazulová“, t. j. hru „Žena jest ďáblem“, ale dosud jí nevypravila.

Z adaptací jeho děl největšího úspěchu došly zpěvohry. Již r. 1829 napsali Dartois a Dupenty podle jeho „Španělů v Dánsku“ libreto ke komické opeře „Špionka, epizoda z r. 1808“, k níž hudbu složil Adolf Adam. Mérimée, který hru tu viděl na jevišti, byl s ní velice nespokojen. Jeho „Kroniky vlády Karla IX.“ (z r. 1829) použili libretisté zpěvohry: „Pré-aux-Clercs“ (1832) a „Hugenotů“ (1836). V první komické opeře přejal Planard z Mériméea osoby: Mergy a Comminges a soubojový výstup. V druhé Scribe slavné duo Raoula s Valentinou. Námětu z „Kočáru“ užito Théaulonem a Deforgem r. 1835 pro komedii o jednom jednání s názvem: „La Péricholle“. Opera „La Vendette“ (z r. 1839), k níž slova napsali Pillet a Vannois a hudbu složil Henri Prualz, jest vlastně přepracovanou historií „Mateo Falcone“ od Mériméea. R. 1846 dávana v Opěře-Comique hra „Černohorci“ (slova od Alboize a Gérarda de Narval, hudba od Limnaudera). Látku k libretu poskytly jim dvě balady ze sbírky Mériméeovy „Guzla“ (z r. 1827), to jest „Hadagny“ a „Černohorci“. Hra měla takový úspěch, že řezníci přijali za slavnostní kostým pro průvody šat, který pokládali za černohorský. Zcela jasná jest historie opery Bizetovy „Carmen“ (z r. 1875). Uplatnily se při ní již zákony o vlastnickém autorském právu z let 1854 a 1866. Vedle jmen libretistů Meilhaca a Halévyho nutno uváděti zcela po právu, že libreto zpracováno podle novely Mériméeovy „Carmen“ (z r. 1847). Opera Viktorina Jonciéra „Dimitrij“ (z r. 1876), k níž libreto napsali Henri de Bornier a Armand Silvestre, čerpala látku podle Filona z Mériméeových „Lži-Dimitrijův“ a nikoliv z nedokončeného „Dimitrije“ Schillerova. Schiller pojal sice plán k „Dimitrijovi“ již r. 1804, ale zanechal pouze torso tohoto díla, třebaže se myšlenkou tou zabýval až do konce života. (Srov. operu Ant. Dvořáka „Dimitrij“

kdež dostavil se pěkný oučinek sám sebou, bez strkání prstů hluboko do krku. Ale nevrátil se podle receptu Kludského s novou chutí jako žralok, s novou žízni jako holandr: byl sehnut, zlomen v těle, bledý ve tváři, s očima kalnýma a hluboko zapadlýma. Těsoudi rukou stíral si matně pot se studeného čela a chraptivě sténal: „To je mi dnes nějak divně — kdybych řekl, že dobře, hříšně bych lhal.“

Kludský, nevšímaje si této politováníhodné argumentace, rýpl bledujícího do žeber a bodře pobízel: „No tak, Františku, přej si něco! Koukej: dej si sulc! Máš v něm nakrájené mrkvičky, okůrčičky, vepřové kůžičky a na prst je na něm sádla.“ Kudláček jen přezalostně zakroutil bezlesklýma očima, zaskýtl, až se mu tělo otráso, oběma rukama stiskl místo, pod nímž tušil svůj rozbolestněný žaludek, který této chvíli jako utržen s nepřemožitelným tlakem dral se vzhůru do hrdla, chtěje být vyplivnut. Kudláček to neklamně cítil, proto lapal po vzduchu a polykal jej s obdivuhodnou rychlostí, jako ryba polyká bublinky.

Starý Kludský, unesen štěstím nad nálezem syna svého přítele, nepozoroval dilemá Kudláčkovo a klidně poroučel hostinskému: „Tak pěknou porci sulce sem! Potom pořádně řez tam toho vašeho presvuřtu a cihličku sejr!“

Pouhá představa těchto lahůdek došla poslední fyzické síly Kudláčkovy: cítil, že umírá. Blábolil do prázdna, ztrnulý, resignovaný, usmířen: „Sýr, presvuřt, sulc! Ó, proč přiznal jsem se k otci svému! Pane Kludský, smilujte se — já už jíst nemohu! Mně je špatně!“ Kludský útrpně naň pohlédl a

soucítěně pochopil: „Inu, vy chudáci herci nejste slušnému jídlu zvyklí. Nu, buďsi, však já tě nijak nenutím. Ale pít budeš! Pít vy herci umíte. No tak, přej si něco, Františku! Koukej, ostatní páni tvoji kolegové pochutnávají si na bzeneckém. Dáme si bzenec-kého taky.“

I dali si.

Jakmile ochutnal Kudláček bzenec-kého, vráz se mu zazdalo, že smrt od něho ustupuje, při druhé skleničce už byla hezky daleko, a po třetí už zmizela v nedohledné dál. Zato tatík Kludský se mu přiblížil. Tak blízko, že až u srdce ho cítil. Něžného, důvěrného, milého, starostlivého, útěšného. Zdálo se mu, že všechno to, co ztratil tatínkem, zdědil po něm Kludský a teď se mu Kludským vrací. Už neviděl, neslyšel svých kolegů mimo sebe — viděl jen Kludského. Když vyzván Šubertem: Kudláčku, ještě tuhle zazpíváme! zpíval, ale jen pro Kludského, a to tak, jako by tu tatínek seděl, jako by tátovi zpíval a mohl mu ukázat, jak krásně jeho František se naučil. Vhroužel se toužně do Kludského očí, omamoval se jeho hlasem, dotýkal se s rozechvěním jeho rukou a pokradmu i do duše jeho se díval. A ze všeho měl pocit blízkosti, ba přítomnosti otcovy. Taky pro starého Kludského neeksistovali ostatní spolustolovníci, kromě když zpívali. Jen Františkoví vyprávěli, jak v osmačtyřicátém v Uhrách za Jelače byl raněn, jak vyléčen tam jeho otcem, zase se shledali v čtyřiapadesátém v Capo d'Istria a pak už zůstali přáteli, bratry přesto, že v Čechách jen tu a tam se setkali.

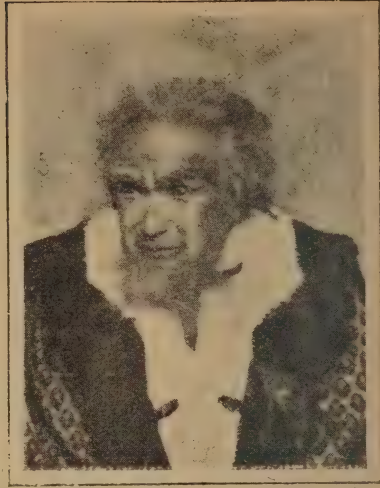
„Vím, Františku, že tvůj táta umíral s myšlenkou na mě, a až budu já umírat, budu myslet na něho.“

Mikuláš z Husí
(Frant. Matějovský)

Stanislav Lom

Ž I Ž K A

Král Václav IV.
(Jiří Stejmar)

s libretem M. Červinkové-Riegrové.) R. 1897 vypravena v Londýně (v Covent-Garden) opera „Inès Mendo“, k níž libreto podle Mériméeovy „Klary Gazulové“ napsali Decourcelle a Liorat a hudbu složil Frédéric Réginal. R. 1902 vypravila pařížská Opéra-Comique „Modrý pokoj“. Libreto ke hře té složili podle Mériméeovy novely Edouard Noël a Antony Mars. Hudbu složil Jules Bouvat. R. 1921 vypravilo Městské kasino v Nizze lyrické drama o 3 jedn. a 7 obr. „Colomba“, kterou složil podle stejnojmenné Mériméeovy novely Henri Busser. Konečně v dubnu r. 1924 hrána v Paříži opera Angličana Lorda Bernese „Kočár nejsvětější svátosti“, jež v tomto zpracování zdála se nudnou a zdlouhavou.

Také v činohře objevují se náměty Mériméeovy velice často. Hned r. 1829 dávana ve Variété comédie-vaudeville „Ruská špionka“. R. 1835 vypravilo Ambigu-Comique melodram „Marguerite de Quéluz“ podle Mériméeova románu „Kronika Karla IX.“. Zajímavým pokusem bylo uvedení na jeviště „Kočáru nejsvětější svátosti“ ve verších. Učinil tak Maurice Nocaire v Odéonu r. 1893. R. 1906 uvedl na scénu menšího divadla Charles Esquier drama „Lokis“, ve kterém však zcela odlišně od Mériméea vykládá divokou povahu hrdiny. R. 1923 vypravilo uspokojivě divadlo Alberta I. hru „Modrý pokoj“.

„Nu však vy, pane Kludský, tak brzo neumřete...“
„Nerad bych, mám dvacet dětí a rád bych všechny zaopatřil.“

Tou myšlenkou náhle jat zadíval se na Kudláčka a rozpačité zaokolkoval: „Nevím, mám-li to říci; ale tak se mi zdá, že tys nebyl jediný syn svého otce.“

Kudláčkem trhlo: „Jakkak ne!! Vim určitě, že jsem byl sám!“

„A já zas vím, že měl ještě jednoho syna.“

„To není pravda!“ vykřikl výbojně Kudláček.

„Nejez se“, mírně staroch, „už je všechno to tam, a o mrtvých každá pravda účtyhodná: táta tvůj měl ještě jednoho kluka, vyprávěl mi o něm, když tu a tam jsme se sešli.“

„To není možná!“

„Jakkak ne? Tys teda, Františku, studoval techniku?“

„No jo,“ odpovídal Kudláček tiše a jaksi nejistě.

„Tak vidíš! A ten tvůj bratr, jak mi táta vždycky říkal, se učil u Ringhofrů na Smíchově zámečnickem!“

Kudláček vyskočil a radostně, že je všechno v pořádku, vykřikl: „Ale sakra, vždyť to jsem byl já!“

Kludský otevřel nezapně ústa a hloupě se zahleděl na mladého přítele: „A ta technika tvoje?“

Kudláček sklopil oči: „To já jen tak říkám, abych se tak příkře nelišil od svých kolegů. Víte, jak někdo přijde k divadlu, hned změní se dřívější jeho působnost: dlaždič byl sochařem, friséř kandidátem filosofie, švec akademickým malířem, číšník bohoslovcem. Tak já zámečnick jsem technikem.“

Když pak Kudláček Kludskému ještě vysvětlil, že mnohé herečky jsou nemanželskými dcerami hrabat

a knízat, jiné že byly dány do kláštera a odtud utekly k divadlu, a opět jiné že opustily domov proto jen, aby unikly před bohatým nemilovaným ženichem, do kterého byly nuceny svými rodiči, zavrtěl staroch hlavou a prohodil povážlivě: To my u menažerie a cirkusů takových lidí nemáme.“ Pak projevil své podivení nad tím, proč se u divadla akademický malíř nevydává za bývalého ševce a hraběcí dcera nebo jeptiška za bývalou „číšnici“. Kudláček vysvětlil, že by to byl přílišný romantismus, jemuž by nikdo neuvěřil. Kludský vysvětlení přijal se zadostiučiněním a s radostí, že starý Kudláček jej neobelhal a měl opravdu jen syna jednoho.

„A proto,“ pověděl pobádavě, „Františku, přej si něco, já tě mám rád a musím ti něco dát na památku. Koukej, za pár dní přijede můj zvěřinec do Prostějova. Vybereš si něco. Což takhle lvička! Nechtěl bys? Ne, toho bys ty neuživil. A kdyby, až by vyrostl, sežral by tě. Neumíš se lvy zacházet. — Nebo dogu? Pěkně žihovanou, jako má Bismark. Ale ta taky moc žere. — Což takhle hyenu! Poslouchej, ta by byla pro tebe. Hyena! — Ona sice trouchu smrdí, ale je za to přítulná jako milénka.“

„Děkuju, nechci, nechci,“ protestoval Kudláček, „já už rád tak sám —“

„Ne, ne, musíš ode mě něco přijmout. No, přej si něco, Františku! — Víš co, já ti pěkně pošlu aligatora, krokodýlka! Jo, toho ti pošlu. Necky pro něho seženeš všude. On sice kouše, ale to ti nebude vadit. Ránu pěkně vymeješ, promažeš jodovou tinkturou, přiložíš ichtyolový flastr a za pár dní může aligatorek kousat znova. Jo, ujednáno, krokodýlka ti pošlu!“

(Pokračování)

S čím do Paříže?

To byla otázka předešlých dnů (též našeho úvodu ze seš. 4.), kdy se již vyjednávalo o zájezd našich dvou předních scén do Paříže na výstavu. Byly navrhovány různé hry s různými výpravami, ale určitější formy se nenalezlo k řešení této otázky. Zatím však došly zprávy, jak vlastně s tou výstavou v Paříži to bude, takže lze právem předpokládati, že by naše divadlo nešetkalo se s nějakou zvláštní pozorností, neboť divadelní představení mají pouze

zpestřiti ráz výstavy a nebudou mít toho významu, který by byl očekáván. Tedy zájezd pro plaisir Pařížanů nemůže být předmětem našich úvah a objektem, který by si vyžádal nemalého finančního nákladu. Bude lépe, vyčkáme-li příhodnější příležitosti, abychom mohli měřit své schopnosti před forem uměleckým a ne atrakcí chtivým. Otázka: S čím do Paříže? je zodpověděna: S ničím!

ej.

R. 1917 dobylo značného úspěchu divadlo Michel operetou „Carminetta“. Slova napsal André Barde a C.-A. Carpentier. Hudbu složil Emil Lassailly. Jest to pokračování krásné „Carmen“. Carminetta jest dcerou Carmen a dona José. Escamillo jest hostinským v Žibraltaru.

Konečně objevují se náměty Méricméovy také zpracovány ve filmu. Srovnajme na př. „Colombu“ (pořízeno na Korsice) nebo „Mateo Falcone“!

Frank Wollman

Počátky slovinské dramatiky a Anton Tomaž Linhart

(Pokračování)

Začátky slovinské dramatiky moderní hledati je v kruhu buditele Žigy Zoise¹⁾. Vlastenecký průmyslník soustřeďoval ve svém saloně všechny síly, jež slovinské noviny chtěly dáti rozkvésti. Zois, odborník ocelářský, jenž zdokonalením ocele kraňské a korutánské podle nejnovějších současných metod, studovaných jím samým v Německu, Holandsku, Francii, a podle vlastních pokusů zdolal nebezpečnou konkurenci švédské a ruské ocele a zachránil tak ocelářský průmysl na Slovinsku, našel pokdy i zálibu skládati slovinské kuplety (arie) do vlašských oper, hraných v Lublani. Sami Vlaši shledávali je prý „cantabilissimo, ne tak německé“, jak oznamuje Kopitar Dobrovskému²⁾. Nadšení vlastenců bylo ovšem veliké, neboť tak slovinské slovo poprvé zaznělo s desek zemského divadla. Bylo to buď v letech 1770—1780³⁾, aneb méně pravděpodobně v letech 1791—1796, kdy už Zois byl ochromen pakostnicí.

Příklad alegorických her jesuitských a dojmy z italských oper vedli jesuitu Antona Felixe Deva (Joannes Damascenus), lektora filosofie a theologie v Lublani, člena učené společnosti „Operosi“ (měl tam jméno Utilis) k sepsání libreta „Bellin“. Objevilo se v II. svazku „Pisanic“, jež sebral a vydal r. 1780 sám Dev, milovník a přítel domácí Musy. Po vzoru Metastasiově oslavuje tu pater Damascenus Josefa II. alegorií, líčící, jak Bellin je pro svou líbeznost a pokoru vůlí boží povýšen za vladaře Rhodaru a marně se proti němu zdvihá Burja, který na konec pro své zločiny je vyhoštěn z ostrovů Rhodarských. Hudbu na toto libreto složil Jakob Zupan, učitel z Kamniku⁴⁾.

První hra slovinská, o které víme, že se hrála 28. prosince 1789, byla „Županova Micka“. Je to skutečný počátek slovinské dramatiky. Upravil ji podle veselohry „Die Feldmühle“ od Josefa Richtera Anton Tomaž Linhart. Byl synem Václava Linhart, který se přestěhoval z moravských Ivančic do Radovljice v Kraňsku a zde se oženil⁵⁾. Mladý Linhart, opustiv klášter, odešel do Vídně, kde pod Sonnenfelsem studoval nauky politické, obchodní a finanční a seznamoval se se současným divadlem. Sonnenfels, rakouský žák Lessingův, Denis, jiný profesor mladého Linhart, Metastasiova italská opera a Quariniova poesie hlavně na něho působily. Již r. 1780 vydal Linhart v Augsburgu německou tragedii „Miss Jenny Love“⁶⁾. Je tu pod vlivem hry Lessingovy a občanské tragédie anglické, jež uplatňoval jeho učitel Sonnenfels na vídeňské scéně. Některé motivy děje a hlavně postavy připomínají živě Lessingovu „Miss Saru Sampson“; tak hned William Love, který zabil bratra své ženy, skrývá se pod cizím jménem. Stejný násilník je lord Herington, který si chce násilím získati lásku jeho dcery a soka Sandwella chce se zbaviti vraždou, ale vrah padne ranami jiných najatých vrahů Heringtonových. Pravda o Heringtonovi

¹⁾ Žiga Zois baron Edelstein (1747—1819), z rodiny původně švýcarské, z otce Itala a matky Slovinky, podle Kopitara „Centrum der Kultur in Krain“. Sr. o něm zvláště Prijatelj Ivan, Duševní profil našich preporoditeljev, L. Zvon 1921.

²⁾ Sr. Trstenjak I. c. 27.

³⁾ Sr. Trstenjak I. c.

⁴⁾ Sr. Safarik, Gesch. d. Südslavischen Lit. 85., Grafenauer, Zgodovina novejšega slovenskega slovstva 10.

⁵⁾ O Antonu Tomažu Linhartovi (1757—1795) psal P. pl. Radicz, Anton Linhart, L. Zvon 1893, Glaser, Zgodovina II 58—60, Makso Pirnat, Anton Linhart, L. Zvon XXVI, 1906 48—52, Fr. Govékar, 150. rojstni dan prvega slovenskega dramatika — Anton Linhart, Slovan IV. 30—32., Grafenauer, Zgodovina I. 15—20, zvláště však Iv. Prijatelj, Duševní profil našich preporoditeljev, L. Zvon 1921. s. 217 n.

⁶⁾ Sr. Kidrič, Primerek Linhartove Miss Jenny Love, Č. J. K. Z. I. 213/14 a J. Prijatelj, Naši duševní preporoditelji, I. c. s. 218.

i Loveovi přijde na jevo. Jsou odevzdání spravedlnosti — nevinná Jenny umírá v náručí svého milovaného Sandwella (podobně, jakomiss Sara). Sám Linhart vyznával Shakespeara jako svůj nedostižný vzor, chtěl „jít chlapec-kými kroky, kde Shakespeare krá-čel“, ale přiznával si, že „cesta je kluzká a pád na každém kroku“⁷⁾.

Také v dopise příteli Kuraltovi spojuje hru se svou míru. Hra je celkem dějově prostá, ačkoli není bez obratné eksposice, která uvádí hned in medias res. Mladá, bohatá vdova, šlechtična Šternfeldka uvědomuje Micku, dceru vesnického starosty Jaky, poblázněnou za šlechticem Tulpenheimem, vydávajícím se za Schönheima, nabízejícím jí tajný sňatek, jaké nebezpečí jí hrozí od svůdníka, který už s vdovou se zasnoubil. K vůli němu Micka zamítala selského chlapce Anže přes domluvy otcovy. V několika scénách I. jednání líčí se ještě svůdník se svými pomocníky. II. jednání přináší hned rozuzlení: starosta Jaka pozve čekající společnost Tulpenheimovu na zasnuby Micky s Anžem, při kterých musí být svědky a falešný doktor písařem. Dokonce na vyzvání paní Šternfeldové musí dát jako svatební dary všechny své peníze, paní sama přidává snubní prsten, svůj i Tulpenheimův. Na předvedení hry spolupůsobili příslušníci předních rodin lublaňských. Choť překladatele Linharta hrála Micku, Linhart sám musil se ujmouti úlohy napovědovy. V reprise r. 1790 hrál hrabě Hohenwarth. Úspěch představení byl nade vše očekávání a referát „Laibacher Zeitung“ z 29. prosince 1789 vyjadřuje kulturní a národní význam představení tohoto a zásluhy překladatele a herců zcela případně: „...auch die ganze Nation ist stolz auf [Euch und wird Euch] in der Jahrbüchern der Literatur ver-

Shakespearem, přiče o ní: „Elle est noir à la Shakespeare“⁸⁾.

Vídeňskou oblíbenou veselohru Richterovu⁹⁾ lokalizovala „Županova Micka“ s plným zdarem. Linhart naplnil ji slovinským duchem a zanechal svým překladem i důležitý dokument jazykový. Proti originálu zdůraznil sociální bezpráví, páchané od pánů na selském stavu (v tom hlásil se v něm Čech i osvícenec), udržel však i v satíře umělec-

Stanislav Lom: *Žižka*

Scéna 3. a 6. obrazu: Před Staroměstskou radnicí

⁷⁾ „Miss Jenny Love“ str. 2, Kidrič, I. c. 214. — ⁸⁾ Z. M. S. XIV. 51, Kidrič I. c. 214. — ⁹⁾ Josef Richter (1748–1813) dramatik a žurnalista vídeňský.

Mnich (Karel Váňa)

Stanislav Lom

Ž I Ž K A

na

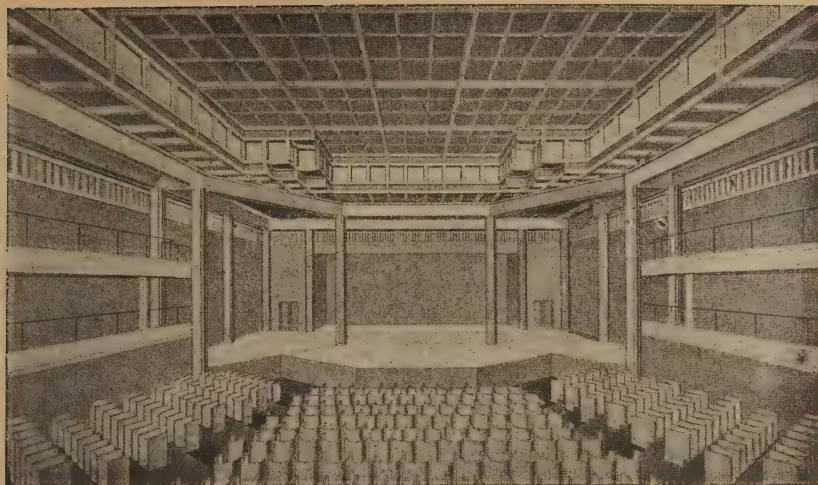
Národním divadle

v Praze

Foto K. Váňa

Zikmund Korybutovič (Roman Tůma)

Divadlo na pařížské mezinárodní výstavě umění dekorativních

projektovali
arch.

Auguste a Gustav
Perretové
a André Grauet

Pohled z hlediště
k jevišti

ewigen und sagen: Diese waren es, die den Grund zur Vervollkommenung ihrer Muttersprache gelegt und sie auch für den Soccus brauchbar gemacht haben¹⁰⁾

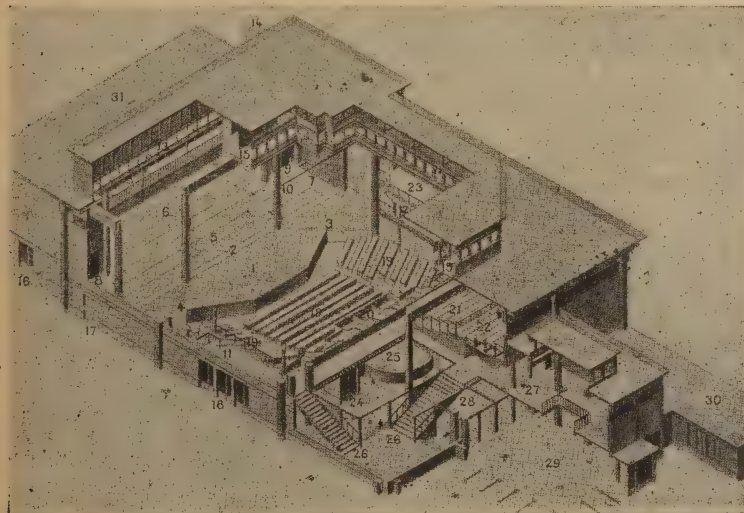
(Dokončení)

J. P. Hlasý, tisku o „Soudu“ a „Nepříteli lidu“

Šrámkův „Soud“¹⁾ byl celkem odsouzen, tu přikřeji, jinde milosrdněji, jako epizodická Šrámkovská hříčka bez většího významu. Jde tu o příběh na italské frontě za světové války. Nadporučík Roubal, trčící s několika druhů v horské alpské boudě, odepře dovolenou četři Hanyšovi ze zlého rozmaru, protože nedostává dopisů od svého děvčete. K dovršení zla spadne její obraz se stěny a Hanyš, Roubalem vyslaný na zvědy, je zabit granátem. Roubal se pokládá za jeho vraha a nestačí mu hrdinství, jímž překonával sám sebe, nestačí mu odpuštění druhů, kteří oceňují jeho pokání v tom, že se vystavuje největším nebezpečím, aby ušetřil kamarády, chce být odsouzen Hanyšovou nevěstou. Zajede do Prahy, rozchází se s první milenkou, „trásofítkou“, jež kam vitr tam plášt, lehce si najde náhradu a smíruje se s Hanyšovou nevěstou, jež mu porozumí a již porozumí on. Odjíždí sice na frontu, nevyužívá plně své dovolené, ale je patrné, že se vrátí. Právo Lidu chválí dvě věci jako pozoruhodné, jednak jemný a akční způsob, jak se malomluvný vypořádá s trýznivými výčitkami, a v dialogu III. aktu, jenž je protikladem mezi nepraktickým mužem, inženýrem, který létá v oblacích, a láskyplnou ženou, pamatující na věci pozemské. Ale nepřináší nic nového, přiznává básnické hodnoty, vzrušení a lyrismus. Rudé Právo mluví o této hře jako o pastelových barvách madony nad manželským lůžkem, o světélkování svatojanských mušek v bezovém houští a pravi, že tento příběh nemá v sobě ničeho, co by mohlo zaujmout. Ani herecky tu není ničeho, co by se musilo dobývat. Čsl. Republika konstatuje, že Šrámek není dramatikem, který by dovedl vybudovat pevnou konstrukci, ale nalézá přednost v jeho básnické prostotě, vytýká však v III. aktu zběžnou napovídacost a neuspokojivé řešení tragické viny. Tribuna pravi, že půvab není kriteriem pro drama, mluví o kytičkách, jimiž tato hra voní a o nichž se piší lépe básně, než soudy, chválí však libeznou náladu, přirozený a citlivý dialog, jasné povahy, nad nimiž se stále čeří vlnky citu, ducha a vtipu, filosofii

¹⁰⁾ Sr. Trstenjak I. c. Makso Pirnat, Antoň Linhart, Lj. Z. XXVI. 1906, str. 91.

¹⁾ Fráňa Šrámek „Soud“, kom. o 3 jed. Režie J. Kvapila, scéna V. Cechnera. Poprvé na Vinohradech 3. února 1925.

Pohled do nitra divadla

Vysvětlení:

1. Proscenium 6boké, které lze snížit pro orchestr;
2. pás mezi prosceniem a vlastní scénou;
3. a 4. boční trojúheln. proscenia;
5. a 6. pásy pohyblivé podlahy (šest);
7. přípravná dekorací;
8. a 9. vchod na scénu;
10. nosník hlavní opony;
11. a 12. schodiště se scény na galerii;
13. galerie nad provazištěm;
16. vchod za jeviště;
17. vstup do skladu dekorací;
18. východy z nouze;
19. sedadla v přizemí;
20. lože;
21. sedadla balkonová;
22. amfiteatr (galerie);
23. místa k stání;
24. přístup k přizemním sedadlům;
25. předsiň;
26. schodiště do I. patra;
27. foyer;
28. vestibul;
29. peristyl;
30. kancelář revisorů;
31. administr. místnosti a šatny (3 patra).

Jaké jsou názory na kritiku

O tom svědčí zpráva brněnských „Divadelních šeptů“, kde jakási paní prohlašuje, že kritika herců a divadla vůbec je zcela zbytečnou věcí, stejně jako je zbytečnou kritika kterékoliv řemeslnické práce. Pokládá kritiku za přípustnou jen tehdy (slyšte!), je-li prospěšná činnosti divadla, zvláště běží-li o divadlo, požívající subvence. Je to prostě neuvěřitelné, že u nás, ve státě s tak pokročilou kulturou, ve státě téměř překultivovaném, zejména v městech může se najít někdo s takovým předpotopním názorem, který se vymyká vši soudnosti. Konečně je podivné, že dostane se vůbec takový „názor“ do tisku, který má reprezentovati orgán brněnské národní scény. Případ je však typickým dokladem, jaké všeobecné vážnosti požívá kritika u veřejnosti. Je to

kritika sama, která svou posici podlamuje tím, že trpí tichošlápský a opatrnický systém, systém reakce a znehodnocování objektivního soudu. Máme tolik kritiků, ale je jen hrstka těch, kteří mají odvahu napsat vždy v každém případě, i třeba všemu nejlepšímu příteli anebo nejmocnějšímu činiteli ryzí pravdu. Tato neupřímnost čím dále tím více se rozmnožuje a stává se hrozným plevelem v našem kulturním životě. Hřeší se na to, že obecnstvo a čtenářstvo mlčky snese leccaké vykrucování z objektivního úsudku a spokojí se s odvarem vyumělkovaně zkonstruované kritiky. Ale to je hrozný omyl, neboť neprotestuje-li čtenář zřejmě, revoltuje celá jeho bytost proti takové kritice a všemu, co je podkladem tohoto nezdravého stavu. *Em. Janský.*

zamilovanosti a dobroty. Ale uznává, že tato lyrická světa, ty čisté interiéry, výborné postavy musí se obecnstvu líbiti. Národní Listy zase konstatují, že Šrámkovo dramatické umění vyzrává a tvrdne, ono měkké, lyrické vlnění dřívějších her vystupuje v pevnějších a jasnějších obrysech. Zvláště chválí srdečnou vřoucnost, s jakou Šrámek podává své lidi, tato vřoucnost přenesla se i na herce, kteří hráli skvěle. Chválí i režii. Venkov píše, že z této hry mluví milý člověk se srdečným vztahem k životu, začez mu odpouští, že věčná pravidla dramatiky jsou mu stejně nepřístupná, jako formule Einsteinyovy teorie. České Slovo chválí ekonomičnost Šrámkovu, v níž dospěl daleko, ale lituje, že svůj antimilitarismus tu zženštil a rozlimonádoval, chválí provedení, že bylo vkusné a milé, že se nepachtí za prudkými nastrojenými efekty a vyhýbá se násilnostem. Nár. Politika naopak pokládá tuto hru za nejlepší válečnou hru a nejlepší Šrámkovu práci vůbec. Přiznává sice, že tu není dosti dramatického děje, ale že je tento příběh napínavý a má v sobě tolik strhující nálady. Vytýká jí nedostatek motivace III. aktu. Režii a provedení chválí.

Ibsenův „Nepřítel lidu“¹⁾ znovu nastudován a proveden v předvečer 75. narozenin p. presidenta jako slavnostní představení, byl zahájen slavnostní kantátou V. Nováka na slova J. S. Machara „T. G. Masarykovi“, snad k vůli ničím neodůvodněné analogii s životním osudem p. presidenta, jež jak praví Tribuna, pokládají kdys jacísi lidé za nepřítel lidu a vlastizrádce. Národní Listy citují slova dra Tomáše Stockmanna: „Vždyť já jednou zvítězím a dokážu vám, že jsem nepracoval proti vám, nýbrž pro vás. Nestojím jen samotěn mezi vámi, ale také sám, t. j. bez cizí rady a pomoci, vědom si plně toho co chci a co potřebujete“. A končí, že tato víra v jistý zdar Tomáše Stockmanna je tak přesvědčivá, snad právě naší českou analogií. Čsl. Republika píše, že tato hra je jednou ze slabších her Ibsenových, že má mnohé vnitřní nedostatky, které však jsou nahrazeny formou obratného dramatika, který dovede využití každé maličkosti k oživení jejího divadelního života. A vytýká, že mnoho z této životnosti bylo setřeno jevištní úpravou, a moho vytýká režii i obsazení. České Slovo v článku „Ibsenův odpůrce demokratismu“ podrobněji rozebírá podstatu hry, v níž hlavní postava rozvinuje nedemokratické názory na lid, uvádí však, že nelze dra Stockmanna směšovat s Ibsenem, přenášet názory doktorovy na dramatika a nesmíme se na „Nepřítel lidu“ dívat jako na tragedii, naopak jako na veselou a humornou komedii, která se směje lidské pošetilosti. Výpravě vytýká pohřební černý I. aktu, jež se přiči všemu, co je v něm. Ibsen nechtěl nikoho pochovávat, nýbrž vnést na jeviště jitřní úsvity lepší a kurážnější doby, vytýká, že závěry aktů se nepovedly, a vytýká i obsazení. Ostatní listy ani o tom nepsaly.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Leden²⁾

6. 1850 nar. se v Cerhovicích u Písku známý a velmi oblíbený dram. spis. a první dramaturg Národ. divadla Lad. Stroupežnický. Napsal několik her, které se těšily a dosud těší velké popularitě: Pan Měsíček obchodník, Černé duše, V ochraně Napoleona I., Zvíkovský rarášek, Paní mincmistrová, V panském čeledníku, Naši furianti (první česká realistická hra ze života venkovského), Zkažená krev, Václav Hrobčický z Hrobčic, Vojtěch Žák, výtečník, Na valdštýnské šachtě, Christoforo Colombo. První hra Noviny a karty (z r. 1875) a hist. dr. Velký sen se mu nezdařily. Stroupežnický zemř. 11. srpna 1892 v Praze.

29. 1830 narodil se (před 95 lety) ve Waldheimu na pomezí Bavorska Frant. Kolár, jeden z nejvýznačnějších dramatických umělců a členů Nár. divadla v Praze. O tomto umělci lze těžko psát na tomto omezeném místě a nutno poukázat zvláště na brožuru zesn. řed. Fr. Ad. Šuberta „Masky Národního divadla I.: Fr. Kolár“, z něhož i tyto řádky čerpáme. Zde možno vytknouti, že sloužil českému divadlu plných 40 let. Vystoupil ponejprv r. 1851 v českých divad. představeních v divadle Stavovském, od r. 1862 hrál v českém divadle. Prozatím, od r. 1881 pak až do konce r. 1891 v divadle Národním. Slavný jeho strýc J. J. Kolár (starší) kreslil své postavy velkými rysy, mohutnou, až demonickou silou,

¹⁾ „Nepřítel lidu“, hra o 5 aktech. Napsal H. Ibsen. Přel. M. Lesná-Krausová. Rež. B. Stejskala, výpr. B. Babánka. Poprvé na Vinohradech 6. března 1925. — ²⁾ Viz předešlé seš.

Kolár mladší tvořil je zevně i uvnitř, že povstávaly před našimi zraky v celé své podstatě, aniž jsme byli postřehli hercova úmyslu. Napomáhala mu k tomu výtečná maska, vypracovaná do detailu. A jako Kolár st. vybíral si lidi velké, vznešené, mocné, démonické, záhadné (nejvíce z klasického repertoaru — Lear, Shylock, Koriolan, Richard), tak Kolár ml. vybíral si se zálibou lidi menšího společenského významu, lidi méně oduševnělé, ale v tom tkvěl právě jeho význam, že dovedl je zcela prostudovat, vykreslit celý jejich ráz i podstatu. Než Kolár František uměl do svých postav vložit i ráz vznešenosti a noblesy (Hrobčický), zahorklosti (Fabricius, Valenta), dovedl vytvořit kavalíry staré doby (Berku z Dubé, Křištofa ze Švamberka ve „Zvíkovském rarášku“) i obhroublé, ale dobromyslné zhýralce (Falstaffa, kypícího humorem, v Shakespearově „Jindřichu IV.“, Řihala v téhož „Večeru tříkrálovém“), hrdé šlechtice (Beauvillu v „Probuzečních“, krvelačného Albu v Sardouově „Vlasti“ i krále Filipa, ale zvláště Ludvíka XI. z Hugova dramatu „Marion Delorme“, postavu to sice — dle F. A. Šuberta — zdrcující síly, ale šelmu schvácenou, ploužící se levou nohou po zemi, belhající se ku předu o berli, schoulenou, ale chvillemi do příšerné výše se vzpínající a v hodině smrti křečovitě se držící koruny. . . .). Hrál svým způsobem i intrikány (Jaga v „Othelu“, Přibíška v „Pražském židu“). Hrál i groteskně tragické role, starého mlynáře Rychnovského, jímž udělal svého času přímo sensaci ve světě divadelním (k úspěchu pomohl mu vedle pojetí právě jeho nepěkný, skoro chrčivý hlas, kterémuž ponechal v této úloze volnou uzdu, kdežto v jiných úlohách dovedl jej dokonale ovládat.) Zvláštním bodrým humorem obdařil svého Dačického, zdůrazniv zejména jeho touhu po truňku, když vyšel ze sucha (ze žaláře) na boží světlo. Nejlépe však svědčily Koláři úlohy bodrých, dobrých a měkkých lidí: Králíček („Jedenácté přikázání“), Habršperk („Naši furianti“), Klubko („Sen noci svatojanské“) a j. Jeho Polonius (v „Hamletu“) byl každým dechem, každým pohybem dvořenín, s dvorskou pokorou a s opravdovou, dle potřeby však i strojenou omezeností. Kolár byl výborný ilustrátor — studoval původně na malířské akademii — a to mu ulehčilo vybavit předem zevnější stránku své role (tak jako při režii měl předem vlastní své obrazy). Vytvořil si dle své představy předem rysy a tvary obličeje, úpravu vlasů, vousů, obočí, nosu, rtů a pod. a k tomu dopodrobna přizpůsobený kostým a již tím měl poloviční úspěch zajištěn. A k tomu zevnímu vytvoření přidal se i vnitřně procítěný pohyb, gesto i celá mimika. Mimo jmenované role Kolár Fr. vytvořil ještě mnoho jiných, které dovedl stejně vybavit bohatými detaily, ať byly i rázu odlišného. Z nynějších herců připomínají mi časem Kolára některé prvky Vávrovy, Merhautovy i Zakopalovy. Fr. Kolár byl skrz na skrz herec realistický, bez patosu, bez deklamování a nepřírozené gestikulace. A co zvláštního: jako byl sám úplný realista, tak nerad měl režii ve hrách realistických a naturalistických. Kolár zemřel v prosinci r. 1895, rok před strýcem J. J. Kolárem.

30. 1860 nar. se v Chýnově u Tábora dram. umělec, člen a býv. režisér Národ. div. Florentin Steinsberg. Oslavil tedy letos své 65tiny. Několik bližších dat o něm přinášíme v poznámkách.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. dubna. Národní divadlo: Zajímavý je poměr operních a činoherních večerů tím, že je naprosto rovnoprávný. V N. d. z 15 představení přináší opeře 11 večerů a 4 činohře. Ve Stavovském je to obráceně: 11 činohr a 4 opery. V činohře byl novinkou Lomův „Žižka“, který se hrál 3×. Mimo to hráno: Každý má svou pravdu. V opeře: Dalibor, Figarova svatba, Mignon, Čertova stěna, Spící krasavice, Otel, Tannhäuser, Dceruška hostinského, Petruška, Mme Butterfly, Pád Arkuna, Prodaná nevěsta, Carmen, Rusalka, Salome, Pohádka o Honzovi. — Stavovské divadlo: Naše dráhá ženouška 4×, Druhý břeh, Cyrano 5×, Bilá Hora. V opeře: Werter, Don Juan, Tosca, Troubadour. — Měst. div. na Vinohr.: Novinka „Nové panstvo“, Periferie, Velikonoce, Potopený zvon, Svatební vínek, Spartská Helena. — Švandovo divadlo na Smíchově: Paní Vosa, Sestřenka z Varšavy, Čtverák Hastrman, Velkokněžna a číšník, Velbloud uchem jehly. V dámském kupé, Zámecká paní, Naši furianti, Kokotka Lissy, Komedie. — Uranie: Emilčiny vdavky, Román slavného tenoristy, Její Veličenstvo Mimi, Robinson Grusoe, Slečinka s mikádem, Pan profesor

v pekle, To všechno z lásky, Hraběnka Marica, Boccaccio, Naše babička. — Tylovo div. v Nuslích: Dofa, Všude dobře, doma nejlépe, Aféra s Lolou, Lásky z Karnevalu, Polská krev, Otel, Domov, Z českých mlýnů, Bajadera, Pražský flamendr, Teče voda, teče, Pan profesor v pekle, Zlý duch Lumpacivagabundus. — Komedie: Jáma. — Adria: Pro umučenou hodinu, my máme rodinu, Pan ředitel. — Rokoko: Děti v notesu, Dobrodinec lidstva. — Svornost v Bubenči: Pohádka o Meluzině, Pan farář a jeho kostelník. — Aréna na Smíchově: Už je to tu, Neviděli jste Bobeše, Dolly, srděčko tě bolí. — Variété: Halo, Variété. — Vinohradská zpěvohra: Bouřliváci táhnou, Slečna panička, Pohádka o 12 měsících, Schmedes & Rosenthal, Cikánská láska, Teče voda, teče, Dolly, Veselá vdova.

J. p.
Tiché jubileum oslaví 22. května dramatický umělec Florentin Steinsberg, náš starý, pilný, zasloužilý a oblíbený člen činohry Národního divadla v Praze. Jmenovaného data bude tomu právě plných 40 let, kdy vystoupil poprvé jako herec z povolání u divad. společnosti Pištěkovy na Kr. Vinohradech,

s níž pak putoval po všech větších městech v Čechách a na Moravě, získav si všude velké obliby nejen jako dramati, umělec ale jako výborný, společensky milý, boдрým humorem oplývající a skromný člověk. Dne 15. května 1893 byl po úspěšném vystoupení (v roli Václava ve Svobodově „Rozkladu“ a Filipu Derblayovi v „Majiteli hutí“) angažován k Národnímu divadlu, jemuž tedy plných 32 let svých svědomitých služeb věnoval. A jako oslavil dne 30. ledna tohoto roku v úplné tichosti své 65. narozeniny, tak chce oslaviti ve své vrozené skromnosti i výročí svého prvního vystoupení na divadle jako herec z povolání. Doufajice, že nezůstane těchto několik řádků u povolaných kruhů nepovšimnuto, přejeme milému jubilantu ještě mnoho šťastných plodných let.

Tý.
Nechceme věřit, co se povídá o důvodech, jež podnítily útoky na Stavovské divadlo v poslední době. Jak známo, našlo se v tomto divadle najednou tolik bezpečnostních závad, že už nechybělo nic, než — bourat! Zatím se nabízelo Variété ke koupi pro účely Národního divadla. Majitelem této budovy je společnost několika málo lidí a zájem prý tu má přímo či nepřímo jistý vysoký státní hodnostář. Proto pražský primátor prý — jako příslušník téže strany — měl použiti svých možností, aby — zatlačil zájmu pro Variété. — Na štěstí rozum zvířel nad politikou ve službách soukromých přání. Stavovské divadlo se opraví, bude konati ještě dlouho dobré služby, a z Variété bude po revuálních deficittech zase — variété. X.

První vystoupení pí A. Sedláčkové na Nár. div. znovu po angažování bylo přivítáno jak obecně, tak tiskem velmi sympaticky a může ji býti skvělým zadostiučněním po jednorozhodném odmlčení, jež bylo zaviněno okolnostmi — jak dnes patrné — docela malichernými. S povděkem možno konstatovat, že správa N. d. konečně uznala nezbytnost reangažování naší nejlepší veseloherní herečky, bez níž by se pomalu u nás francouzská veselohra nemohla hrát. Ale i vystoupení sl. Hellerové přesvědčilo správu, že angažování této dámy by souboru N. d. jen prospělo, ukázala se jako rutinovaná, disciplinovaná herečka, která do souboru dobře zapadá. Nelze to však říci o p. Buriánovi, jenž tu vypadá jako cizí element, jenž se stěží podřídí disciplíně herecké, který často vypadne z role, zachvácen touhou po ekstemopore, on, jenž je nevyrovnatelným improvizátorem. **pf.**

Odchod pí Kronbauerové z Národního divadla. Pí Kronbauerová, člen Nár. divadla, podala výpověď ze smlouvy. Je to dozvuk posledních událostí, resp. reangažování pí Sedláčkové k Nár. divadlu. Při posledním soudním řízení byla aféra anonymních dopisů likvidována, jak jsme referovali, prohlášením pí Sedláčkové, že nemá příčiny podezřívati pí Kronbauerovou z autorství dopisů. Poté prohlásila pí Kronbauerová, že nechová antypatie vůči pí Sedláčkové. Její výpověď Nár. divadlu však je velmi vmluvná. — **ký.**

Pí Sedláčková opět do Vídně? Podle zpráv deníků listů byla pí Sedláčková pozvána ředitelem Beerem ve Vídni k pohostinským hrám. **ej.**

Odchod ředitele brněnského Nár. divadla Václ. Štecha neodbyl se pravděpodobně tak hladce, jak noviny psaly. Nasvědčuje tomu zpráva z Brna, podle níž list „Divadelní šepť“ v celém rozsahu svého nákladu byl soukromě zabaven. Vše stalo se zcela tajně, neboť šlo o to, aby se nedo-

stala na veřejnost oslavná řeč, kterou měl člen kuratoria k řed. Štechovi před aparátem divadla. — Jiná zpráva, doplňující předešlou, praví, že řed. Štech vavřínový věnec, který obdržel od kuratoria, vrátil s poznámkou, aby jej dali nápovědovi. — Není snad místná poznámka: Nedočkáme se opět knížky: Brněnský případ? **Eský.**

Pařížská výstava umění dekorativního, k níž se dějí velkolepé přípravy a o níž rozepisují se veškeré noviny, obsáhne také umění divadelní, jehož se zúčastní, nebo aspoň účastenství přislíbily: Anglie, Německo, Itálie i naše republika. Jakmile došlo pozvání z Francie, přihlásilo se Vinohradské divadlo k účasti a Nár. divadlo mlčelo, nechalo prostě věc běžet a nyní, když věc nabývá určitějších forem, rozpomnělo se i ono a chce se také zúčastnit zájezdu. Deník „Venkov“ v té věci přinesl ve feuilletonu článek Hilbertův „Divadelní zájezd do Paříže“, který by mohl být nazván objektivním, kdyby nebyl tak ostře a neprávem zahrocen proti Kvapilovi, kdyby neobsahoval špatně utajovanou zaujatost proti podnikům vinohradským, neboť zcela věcně vyvozuje, že zisk z této výpravy nebude nikterak úměrný výlohám a práci dvojí výpravy. A to je nesporně pravdivé. Nemělo by smyslu, abychom reprezentovali divadlo dvěma soubory a dvěma režiséry, abychom hráli v Paříži česky, tedy jazykem, jemuž Pařížan nerozumí a na co se nepůjde podívat, neboť necítí tak živelného zájmu pro české reprodukční umění, jako my pro umění francouzské. Situace je tedy těžká, reprezentovat divadelní umění za hranicemi přísluší divadlu Národnímu, které se však o zájezd nestaralo, ale nelze upříti ani vinohradskému, že má právo ukázat své umění stejně jako Národní. Rozřešení této věci podává Hilbert po uvedení důvodů jistě reálných, totiž nejedzt nikam. Paříž tím neutrpí a české divadlo, kdyby zemský výbor přijal návrh Hilbertův, aby byla poskytnuta českým hercům stipendia pro studium divadla na pařížské výstavě, by jen získalo. A větší zisk pro nás byl by i v tom, kdyby pařížská divadla otevírala svá jeviště českým dramatickým pracím, kdyby pařížská opera přijala našeho Smetanu, Dvořáka, Fibicha, Janáčka a Foerstra do svého repertoaru. **R.**

Státní konservatoř na paměť Fibichovu uspořádala 22. a 23. IV. večer melodramatu a večer hudby. Nebylo lepšího večera nad večer melodramatu, jak recitačně, tak hudebně. Žáci i žáčky objevili se v nejpříznivějším světle v melodramatech: Vodník, Pomsta květin, Stědrý večer, Věčnost, Královna Ema, Hakon, Hippodamie. Zvláště Hakon byl recitován a doprovázen skvěle, místo onemocnělé žáčky recitovala královnu Emu a Hippodamii pí Nekolová, také žáčka pí Laudové, jež se tu projevila jako učitelka vzácných kvalit, neboť recitační umění pí Nekolové zřejmě ukazovalo v srovnání se žáky svůj původ. Recitace byly krásně mluveny — tu a tam zazněl chybný přízvuk, jistě vlivem mimoškolním — s výrazným porozuměním, byly prodchnuty citem a ve krásném souladu s hudbou. Zvláště recitace pí Nekolové měly vysokou úroveň uměleckou a citovou, přímo oslňovaly hudebností a pružností slova a ukazovaly, jak k výchově herecké je nezbytná znalost hudby. V melodramatu ukázní žák rytmu slova, naučí se ovládat jeho spád a naučí se rozlišovat přízvuky. **j. p.**

Z C I Z I N Y

„Die Bühne“, nový velký německý divadelní týdeník, počal vycházeti ve Vídni za redakce dra Hanse Liebstockla. Časopis, jehož jedno číslo stojí 10.000 rak. kor., těší se vzrůstajícímu zájmu a oblibě vídeňského obecně, takže původní náklad musil býti ztrojnásoben. A u nás?! Velká část divadelního tisku

odsouzena již v zápětí svého vzniku pro naprostou netečnost českého divadelního obecně, k zániku a ostatek, nechce-li právě vývojové ustrnutí, neboť již to znamená úpadek, musí nevyhnutelně zvyšovati předplatné, místo aby stoupající náklady hrazeny byly zvyšujícím se počtem odběratelů. — **á.**

L I D O V Ě D I V A D E L N I C T V Í

Pro divadelní praksi

Soňa Felbrová

O kostymování

Kostymování jest důležitou složkou umění výtvarného.

Na kostymování se však nemůžeme dívat jen jako na pouhé záznamy o formě krojů určitých dob — umění kostymní je projevem celého života. Tak jako při studiu historicky cenného kroje egyptského zůstává při veškeré velebnosti — dojem strnulosti, tak doba rokoková se svými zvyky a hrami přináší zjevnou radost ze života: dámy hrávaly si na pastýřky neb zahradnice ve zvlášť k tomu upravených krojích. Aneb představme si tančící pár při menuetu, kdy dáma půvabně nadzvedla sklapovací krinolínu a tím ukazuje bohatě zdobenou spodní sukénku, jak druhou ručku podává pánovi a ten se k ní dvorně naklání. Graciosnost pohybu zvýšena zde v každém detailu titěrně vyzdobeným krojem. Nebo což méně krásnými jsou naše staročeské svatby? Třeba jen z mysli si je vybavit — co tu jásotu, radosti, — však ani smutek a pláč nesmějí chybět. Každá z těchto figurek, oděná svým rouchem — jsou zde ženy zjednané, na příklad žena lkající a bědující pro svobodu v rouše barev smutku, vedle ní babka, žertující a společnost oživující, v šatě barev živých i stříhem výstředních. A což všem známý tlampač — družičky atd. Je třeba jen vžít se v celkový vývoj a musíme pochopiti, co umu, života, radosti i smutku skryto v kroji.

Kostymování tedy jako umění projevuje krásu, cit — ba smysl celé své doby. Vždyť na kroj měly vliv i vývoj kultury s uměním výtvarným v čele i mravy a zvyky: tak výška a štíhlost gotických staveb má ozvěnu v dlouhém, ve vlečku vybiňajícím a přiléhavém šatě dam této doby; kuželovité pokrývky hlavy postavu pak ještě prodlužují. Doba španělská — význačná svou škrobeností mravů — má i šat upnutý.

O krojích jednotlivých dob, t. j. o podmínkách tvorby šatu — o všech změnách v oděvu i o všech součástech, šat doplňujících, promluvíme podrobněji a doprovodíme ilustracemi v příštích staticích. K těmto studiím jsou mi pramenem odborné knihy cizích literatur, německé a francouzské, a ovšem i české (obrázky kresleny dle díla „Kostümkunde“ od Weisse).

Řecko.

Šat¹⁾. Umělecká činnost člověka v úpravě a výzdobě šatu je prastará. Možno o ní

¹⁾ Vyobr. příště.

hovořiti již v době kamenné — historie krojů však promlouvá pouze o šatě národů civilisovaných — u nekulturních jde jen o různou výzdobu těla: tetováním, t. j. omalováním těla, neb ověšováním se kostmi zvířecími, anebo různě spletenými travinami.

Historie popisuje nejdříve nejstarší národ kulturní, t. j. Assyřany. Badáním zjištěn pouze kroj mužů — zmínky o ženském šatě jsou pranepatrné. Kroj assyrský má velký význam v dějinách církevních, proto rozhovořím se detailně o něm až při šatě starokřesťanském.

Kulturně mladším národem s uměleckými památkami daleko cennějšími i zachovalejšími jsou však Egyptané. I tuto stať odsunu na dobu pozdější, poněvadž nemá důležitosti v dějinách divadelnictví. Umění egyptské má sice význam dekorační — proto umělci často z něho čerpají při návrzích fantastických krojů — na scéně však užití jednotného šatu nedošlo dosud obliby.

Ale třebaže velkolepými jsou památky národů východních, přec jen se u nás nevžily — nepoměrně bližšími jsou nám díla řecká.

Kultura řecká — jak dnes dokázáno — znamená sjednocení kultury všech národů východních, na př. přistěhovaním Egyptanů — Dóru — vznikl kmen spartanský, přistěhovaním kmene Jonů pozdější kmen athénský — a konečně známý kmen řecký — korintský.

Spojení všech těchto kmenů má sice význam spíše historický, než zeměpisný: obyvatelé této malé země nerovnájí se počtem obyvatelstvu Čech — přece však práce starých Řeků dosáhly trvalého uznání v rozvoji a dějinách umělecké tvorby.

Jako při stavitelství řeckém mají význam stavby vzdušné, t. j. otevřené a proporcielně krásně řešenými sloupy podepřené — tak neméně krásným v celkovém řešení je kroj sám. Tělovýchova vedla k správnému, zdravému držení postav, následkem toho prosté roucho uplatňovalo a vyznačovalo ladné pohyby jeho. Ne však jen volné roucho — prosté egyptské strnulosti a assyrské tuhosti — ale i duševní síla, cit a vzdělanost zde spolupůsobily.

Nemalého významu v krojích má rozvrstvení národa. V starých dobách nebylo ještě třídění našeho druhu: jsou jen vznešení — t. j. aristokrati, chudí — plebejci, t. j. otroci a válečníci.

(Pokračování)

Úpadek mravnosti na divadle

Nedávno v Americe, pak v Anglii a poté v Německu jsou již herci roztrpčeni repertoarem, pro který musí obětovat své umělecké a mravní citění. Ohradili se proti vystupování v podobných kusech a myslím, že právě v Anglii hrozila dokonce stávka pro tuto záležitost. Je zajímavé, že právě hercům nebylo již možno dále trpěti tento stav, zachvacující v poválečné době všechna divadla ve zvýšené míře. Jaký je nejen u nás, ale i jinde trochu předpotopní názor na herce, předpokládalo se, že na ně nepůsobí zvlášť pobuřujícím způsobem volnější morálka autorova. Předpokládalo se, že herci snesou i trochu pikantnější náměty a podvolí se nutně inscenaci. Ano, pro umělecký výraz je herec ochoten i k tomuto kroku, ale pro plaisir erotického a sexuální pře-

syceného davu není jeho umění a proto má právo protestu proti znásilňování umělecké své podstaty. Žel, že u nás pro bezcenné škváry obětují se herci z existenčních důvodů a hrají role, vymykající se kritickému měřítku. V poslední době tento stav doznal poněkud zlepšení, ale ještě loni byla některá „divadla“ přímo pronajata bezútesně banálním a eroticky rafinovaným „hrám“ odpadkového genu. Obecenstvo těchto podniků nasycováno sladkými dráždidly a zvrhlost slavila orgie, díky „divadelnímu umění“, tak krutě profanovanému podnikateli kramářských tendencí. Zde, možno říci, vykonala censura dosti odpovědné práce a zůstal-li ještě dnes tento styl vítanou zábavou, není možno protestovat, neboť censura se nevztahuje na nesmysly. ej.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Ú. M. D. O. Č. — 1926. Předsednictvo výk. výboru předložilo již základní body programu oslav 40letého trvání Matice a oslav Tylových. Nejen široký rámec programu, ale i význam jednotlivých podniků, kterým se budeme representovat před svou veřejností i před hostmi z cizích států, vyžaduje velké, obětavé a obezřetné práce, kolem níž nutno shromáždit mnoho pracovníků i rádců. Slavnostní výbor bude rozložen asi na 4—5 komisi, které budou provádět programová čísla v určeném rámci a směru. Aby tyto slavnosti byly skutečně tím, čím být mají a musejí, měla by být zajištěna součinnost našich okrsků, jež by byly v ústředním výboru slavnostním zastoupeny, i součinnost kruhů mimo ochotníky, které z provozu našeho divadelnictví mají nesporný zájem na této práci a které jsou i povinny k spolupráci pro oslavu J. K. Tyla. Spolky, které budou dodávat do výboru a komisi pracovní síly, mají vyslati do nich vážné a uvědomělé členy. Všeobecně budou pak všechny naše spolky

povinny, aby už od nynějška uposlechly všech pokynů a každé výzvy ústředí a aby se přičinily dle svých sil a možností o nejlepší úspěchy v roce 1926. — K četným dotazům odpovídáme, že neblahé události v Pražském okrsku sice způsobily mnoho potíží a jistě nedodávají chuti k práci, ale že se jimi nikterak nezmenší rozsah a způsob oslav 1926. Vážná práce s přípravami na tento významný rok přehlásuje všechny nechtivosti a osobní i věcné malichernosti a naopak začíná sdružovat k radostné součinnosti ony pracovníky, kteří s věcí myslí dobře a chápou vyšší úroveň, cíle a ideály. h—

Pozvání do Francie. Starosta Ú. M. D. O. Č. obdržel od presidenta Rolanda pozvání na sjezd Federace franc. ochotnictva, který se letos koná 12.—14. července v Rouenu. Federace si přeje „rozhodně“, aby přijel starosta určitě s delegací naší Matice a budou již také pozváni reprezentanti ochotnictva polského, jugoslávského, anglického a ital-

Závěrečná scéna III. dějství Strindbergových „Velikonoc“ na městské scéně vinohr. (pokoj v bytě pí Heystové — návrh Josefa Weniga; od leva: Kristina — H. Friedlová, Eliáš Heyst — H. Haas, Lindquist — Jar. Vojta-Jurný, Benjamin — V. Vydra ml., Eleonora — Jiř. Schubertová, pí Heystova — M. Ptáková)

Aug. Strindberg

VELIKONOCE

Výroční slavnostní
hra o 3 dějstvích

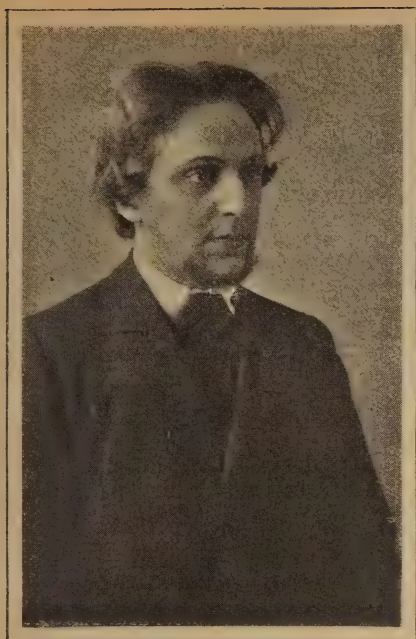
Provedeno
na
Městském divadle
Král. Vinohrad

Překlad
K. Kamínka

Režie -
Boh. Stejskal

Výprava
Jos. Wenig

Foto insp. F. Kutta

Kand. filosofie Eliáš Heyst (*Hugo Haas*)

Lindquist (*Jar. Vojta-Jurný*)

ského, aby se mohlo rozhodnouti o projektovaném mezinárodním ústředí pro lidové divadelnictví. Otázka utvoření organizace v Jugoslavii je v plném proudu.

Rozpuštění a zrušení Pražského okrsku potvrzeno zemskou správou politickou přípisem, jenž zní: Policejní ředitelství v Praze: V Praze dne 23.-IV. 1925. Ctěnému spolku Ústřední Maticе Divadelního Ochotnictva Čsl. v Praze-II. Zemská správa politická v Praze sdělila sem výnosem ze dne 15. dubna 1925, čís. 158.913-2-A 2452 ai 1925, že běže na vědomí oznámení spolku Ú. M. D. O. Č. se sídlem v Praze o rozpuštění pobočného spolku „Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. pro policejní obvod pražský a sousední obce“ se sídlem v Praze, jehož utvoření nebylo zakázáno výnosem býv. místodržitelství ze dne 29.-VII. 1911, čís. 8-A 2126, poněvadž hlavní spolek jest dle svých stanov oprávněn zrušovati okrsky a ježto bylo v daném případě také vyhověno ustanovení § 26. zákona ze dne 15.-XI. 1867, čís. 134 ř. z. o právu společovací. Tím vyřizuje se též stížnost pobočného spolku „Pražský okrsek Ú. M. D. O. Č. pro polic. obvod pražský a sousední obce“ se sídlem v Praze ze dne 30.-III. 1925, podepsaná p. Jindřichem Ondrákem a soudr., do usnesení valné hromady spolku hlavního, t. j. Ú. M. D. O. Č., konané dne 29.-III. 1925, jež se usnesla na zrušení prvé jmenovaného okrsku. O tom se vyznává. . . . Za polic. presidenta: Martínek, v. r. — Jednotám býv. Pražsk. okrsku rozeslán zvláštní oběžník, jímž

sděleno, jím toto rozhodnutí a upozornění, že lhůta k podání přihlášek do nově tvořícího se okrsku končila 1. květnem 1925. K dotazům sděluje ústředí: Předkládání výkazů o činnosti a seznamů členstva bylo dle usnesení schůze výk. výboru, valné schůze a plenární schůze okrsků roku 1924 prohlášeno za přísnou členskou povinnost. Není tudíž vyžádané předložení těchto výkazů nikterak namířeno proti pražským spolkům, poněvadž usnesení bylo učiněno již minulého roku. Seznamy členstva jsou nezbytnou pomůckou pro katastr čl. ochotnictva, po jehož provedení je projektováno pojištění oznámeného členstva proti úrazům, kombinovaného ev. s pojištěním jednot proti požáru a krádežím. Jednoty, které nebyly přijaty, neb které přestávají býti členy Ú. M. D. O. Č., jsou povinny zaplatiti přijatá čísla našeho časopisu: „Československé Divadlo“. Peníz bude ev. odečten od zaplacených již příspěvků. Konečně se prohlašuje, že údaje a data, obsažená v oběžníku ústředí č. j. 2608 a příloze (viz otisk v seš. 6. str. 93. atd.), jsou správná a o jejich správnosti může se každý z dokladů, po ruce jsoucích, přesvědčiti. Tím končí ústředí veškeré debaty a polemiky, poněvadž musí věnovati čas nutným pracím, spojeným s rokem příštím a s dalším budováním a prohlubováním organizace Ú. M. D. O. Č., přenechávajíc úplnou volnost spolkům v rozhodování, chtějí-li jíti za osobami nebo ideou.

Z Tylových ústředních knihoven. Za účelem nového uspořádání knihovny, kterou převzalo do správy ústředí, a obvyklé každoroční revise budež vypůjčné knihy odevzdány do 31.-V. t. r.

Krajinský pracovní sjezd jihočesk. ochotnictva s div. výstavkou v Česk. Budějovicích koná se 31.-V. a 1.-VI. 1925.

I. div. výstavu v Souši u Mostu pořádá od 17. do 24.-V. tamní och. sp. „Tyl“.

Kursy, přednášky a div. soutěže. Přednáška pro Vinohradské ochotnictvo konala se 29.-IV. v Národním domě na Vinohradech. Přednášela dram. umělkyně Běla Horská „o mimice a praktickém vyučování herečkám“. — Přednášk. cyklus v Hořicích. 26.-IV. přednášela B. Horská jako výše a J. Rychlík „o líčení“, 3.-V. měl přednášet ing. Barek „o scénování s praktickými ukázkami“ a prof. J. Petr „o deklamaci“. Tytéž přednášky opakují se 10. a 17.-V. v Lázních Bělohradě.

Jiráskovo divadlo v Hronově je heslem tamního spolku div. ochotníků. Hronov je vtělenou pietou k Mistru Jiráskovi a k jeho životnímu dílu. Má-li mu zajistiti trvalou památku, nemůže to učinit vhodněji, než stavbou divadla, v němž mohou stále oživovati Mistrova slova a jeho obrazy, jimiž vedl národ na pravou cestu. Spolek zakoupil již vhodný pozemek a má také slušný finanční základ, který však nestačí. Proto se naši hronovští ochotníci snaží, aby probudili zájem širší veřejnosti a aby rychleji dospěli k cíli. Za tím účelem svolali na neděli 19.-IV. veřejnou schůzi, kterou řídil starosta města p. Břet. Veselý a na níž promluvil starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman o významu divadelního umění pro národ a osvětu a o významu ochotnictva právě se zřetelem k zamyšlené stavbě Jiráskova divadla. Bude utvořeno podilové družstvo, jež má projekt co nejdříve uskutečniti. Přejeme Hronovským, aby se jim práce zdařila a aby se v novém divadle zvedla poprvé opona za přítomnosti drahého Mistra, jehož jménem má býti divadlo pojmenováno. h—

Z okrsků venkovských. Šmahův okrsek v Táboře konal valnou schůzi 22.-II. Večer předtím byla porada okrsk. r., které se zúčastnil starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman a ve které byla v přátelském rozhovoru projednána řada vážných otázek uměleckých i organizačních. Na valné schůzi bylo zastoupeno 34 jednot a odborů více jak 60ti delegáty. Okrsek je rozdělen na 12 obvodů a čítá 76 jednot (v roce 1923 bylo 60). Za knihy vydáno 8936 Kč (v roce 1923 — 6727 Kč), her sehráno 263 a 3 představení okrsková. Autorům zaplacen 9395 Kč a na veřejné účely dáno 13.606 Kč. Okrsek zakládá Družstvo pro půjčování kostymů a rekvizit, projednal otázku zájezdů jednot pro pěstování přátelských styků a vydal o pořádání soutěže zvláštní brožuru. 10.-V. uspořádá slavnost zasazení Šmahovy desky v Táboře, kterou pořídila okrsková komise z příspěvků, mimo kruh ochotnictva získaných (slavnosti fečník Karel Želenský). Okrsek bedlivě přihlíží na správné vedení knih o činnosti (pamětních), jež jsou důležité pro historii i pro statistiku. Po zprávách činovníků promluvil dr. Herman o cílech našich a o základu a vývoji naší organizace, načež byly provedeny volby. Předs. zvolen opět p. Findejs, místopředs. p. Mašek, jedn. p. Ryba. V okrskové radě jsou: prof. Dvořák, dr. Vyskočil, dr. Maruna, prof. Formánek, dr. Musil, dr. Kroupa, dr. Málek a ostatní zástupci venkova. Schůze pak schválila některé návrhy, mezi nimi zejména utvoření režisérské rady okrskové. Šmahův okrsek byl založen teprve přede dvěma lety, ale jeho vzrůst a jeho činnost svědčí tomu, že je v něm zdravé jádro, dobré pochopení a tedy hlavní složky, zaručující záslušný rozvoj a dobrou budoucnost. (h—)

— Ze Šmahova okrsku v Táboře. 15.-III. konala se v Pelhřimově schůze ochotnictva a přítomno jí bylo mnoho místních jednot, zastoupených četnými funkcionáři. Ref. byl dr. Kroupa, člen okrskové rady Šmahova okrsku. V Pelhřimově bude v nejbližších dnech obnoven řádný obvod. 22.-III. konána byla

schůze ochotnictva v Kamenici n. L., ref. jedn. okrsku Jindř. Ryba. Přítomno bylo 14 okolních jednot mnoha delegátů. Jednoty neorganizované projevíly pochopení s naším ústředím a všechny z nich pravděpodobně přistoupí za členy. V příštích nedělích budou se konati schůze po všech větších místech rozsáhlého okrsku, zaujímajícího více než 8 politických okresů. Programem našim bude, aby ani jediný spolek nebyl mimo naše řady a aby všechny byly povzneseny nad úroveň dosavadního ochotnění. (Jedn.)

Posudky. Spdo. ve Lhotě Šárovcové sehrál 8.-II. ves. „Dědkové“ (autor?) za režie Fr. Poura, která však zvláště v titulních představitelích neuspokojila, ježto neznali rolí a také nehráli. Záhlik švec a dámy zhostili se svých rolí dobře. Hrající na jevišti sami sobě se smáli, také líčení, na němž mnoho záleží, nebylo dobré, zejména „dědkové“ vypadali příliš mladě. Napříště třeba hru lépe a svědomitěji nastudovati. (Tiši pozorovatelé.) — Dr. odb. Akad.-čten. jedn. v Jičíně sehrál 28.-II. Ibsenovo drama „Hedda Gablerova“ a prokázal zdatnost svého hereckého ensemblu. Dílo, nastudované za režie F. Škalouda, klonilo se k provedení expresionistickému, jež mu bylo jen na prospěch, a látková scéna F. Novotného vhodně podbarvila náladu děje. Sl. M. Erhartová pak vytvořila Heddu dramaticky sytější, ale nebylo jediné role, kde bychom se nebyli setkali s výkonným hodnotným. Dramat. odb. opakoval drama 6.-IV. v Měšťanské besedě v Praze pod protektorátem rektora MUDr. Kukulky na oslavu 55letí Akad.-čten. jedn. — Dr. odb. Měšť. bes. v Praze sehrál 19.-III. ve prospěch Tylova domu v Praze „Paličovu dceru“ od J. K. Tyla. Představení zahájeno proslavem ústř. taj. R. Weinerta, ve kterém krátkými, ale vřelými slovy zdůraznil význam tohoto představení a prosil přítomné, aby krásnou snahu postaviti důstojný pomník našemu nezapomenutelnému divadelnímu průkopníkovi J. K. Tylovi se všech sil podporovali. Přítomní byli skorem všichni starí pracovníci pro obrodu lidového divadelnictví, ale bohužel u našich pražských jednot podnik tento nenašel pravého pochopení a sál Měšťanské besedy byl sotva do poloviny naplněn. Hra byla vedena pevnou režisérskou rukou K. Želenského, člena Nár. divadla a vzácného přítele ochotnictva. Jeho scénování „Paličovy dcery“ může býti opravdu vzorem scénování na jevištích menších divadel, postrádajících jak velké zásoby dekorací, tak i personálů technického. Obraz 2—5. scénován byl v téžbě kulísách barvy bílé a měněna pouze okna, dvře a nábytek. Provedení hry samé bylo v rukou starých osvědčených ochotníků a proto dopadlo skvěle. Titulní roli sehrála s porozuměním a opravdovou vručností pí Fingerová. Je škoda, že její hlas postrádal mladistvého zabarvení. Šestáková pí Brandové byla typem pravé staropražské zámožné pláténice, zdánlivě bez citu, ale dobrého jádra. Prokopa, mladého indiána, sehrála opravdu roztomile pí Vávrová. Velmi dobrou byla sl. Šalusová ve své hubaté Bětuše. Z pánu podal nejpěknější výkon p. Růžicka Jos. ve svém Valentovi. Usínání opilce v 2. obraze bylo důkazem jeho herecké vyspělosti. Snad vinou neakustického sálu bylo mu pohříchlo v některých momentech špatně rozumět. Bohuš Vávra vytvořil v Antoninovi jednu ze svých milých, sympatických figurek, na které se nezapomíná. Melichar p. Šicnerův byl pravým typem boдрého, poctivého venkovského chalupníka-hrobaře. Všichni ostatní byli úplně a svých místech a přičinili se zcela o zdárný výsledek představení. Jedině sousedé v 6. obraze vypadali z jeho rámce. Na konec podotýkám, že jest povinností všech ochotníků podobné akce nejenom finančně odpovídati, ale i taková představení navštěvovati, neboť naučí se s větším respektem pohlížeti i na práci jiných ochotníků a nejen na svou vlastní. (Figar.)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého: — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 25. května 1925

Sešit 8

V Praze dne 8. května 1925

(Ruce pryč!) Po provedení Krupičkova „Nového Majestátu“ ochotnickým souborem došlápl si člen poradního sboru Národního divadla a poslanec p. Jos. Stivín ve „Večerníku Práva Lidu“ ze 4.-V. t. r. na českou divadelní kritiku i na autora onoho politického pamfletu a zle všem vyčínil. Ani by nás ne-
napadlo zabývat se tímto projevem jiného názoru, třeba politicky zkresleného, kdyby přímo nezarážely některé jeho vývody. Pan posl. Stivín tvrdí, že nebyťi někdejší ostré akce sociální demokracie proti ostrému censorskému systému, nebyla by vůbec hra došla provedení. Dále praví, že v poradním sboru Nár. div. při rozhodování o přijetí hry nebyla vzata v úvahu politická hlediska a šlo prý pouze o mravní a dramatické hodnoty hry. Konečně horší se p. poslanec, že hra je vlastně útokem na sklářské dělnictvo (děj točí se kolem záboru sklárny), které tímto způsobem je pustě snižováno na tlupu vyvrhelů. Divadelní referent „Národních Listů“ dr. M. Rutte ihned odpověděl na tyto vývody pana poslance a uvedl, že je nepochopitelné, jak může se rozčilovati strana soc. demokratická, když v Krupičkově hře je skorem stejným způsobem satiricky postižena i buržoasie, proti níž p. posl. tak útočí. Ale nejen to, „Nový Majestát“ tepe i ostatní politické strany, a žádná z nich nenadělala tolik křiku, jako soc. demokracie, která, jak p. dr. Rutte opakuje, vymohla zákaz provozování bez ohledu na úsudek censury, která teprve později měla příležitost — zpravena o možných protestech soc. dem. straniků — hru nepropustit. V dalším dr. Rutte připomíná, že p. posl. jako člen poradního sboru ani neví, že sbor o „Novém Majestátu“ řádně hlasoval a hru zamítl. Odpověď dra Rutteho je zcela správná a „sedí“ jak náleží: Prohlašuje-li p. posl., že „Nový Majestát“ je urážkou sklářů proto, že dějištěm jeho je sklárna, byl by mohl také prohlásiti, že děj je urážkou třeba jiného průmyslového odvětví, kdyby autor náhodou byl si vybral jiné prostředí. Je to laický omyl p. posl. Stivína, chce-li touto lokalisací děje bojovati proti uměleckému výrazu. Hra je naprosto neutrální ve své skutečné podstatě a není opravdově příčinou rozohřívání se pro zdánlivou křivdu, spáchanou určitému dělnickému odvětví. Je to prostě pouhá záminka, staví-li se p. posl. na obranu této dělnické skupiny, neboť ji ve hře přisouzený děj má vztahy ke všem pracovníkům rukou i ducha, k celému davu, naivně důvěřujícímu v oddanost svých vůdců. Je to opět politikum, které se provádí s uměleckým výrazem, a podle podobných výkladů nebylo by prostě vůbec možno, aby dramatik zaujal pevné stanovisko k současným zjevům veřejným. Je smutným faktem, že politika stále více a více vtírá se do umění, ač toto brání se podobným vlivům. Umění, prosáklé politickými ideami a těsemi, je zbaveno své výbojné podstaty v uměleckém smyslu a stává se lokálním výrazem. Je zhoubnou přítěží tohoto století, že nerozhoduje hodnota sama, ale politické poměry, že není směrodatný umělecký fond, ale politický klíč. Tato hlíza hryže stále a stále dosud přece jen zdravé kořeny a, pod záminkou prospěchu umění, poškozují je a ubíjí již v jeho začátcích. Většina umělecké obce stojí mimo politické strany a ti, kteří, sami umělci, jsou politicky organizováni, jen zřídka kdy liší se od ostatních a zájem umělecký vede je i nad názor stranický.

Už je dost toho politického štvání o otázkách uměleckých. A příslušní činitelé měli by si uvědomiti že jejich snahy nejsou vítány tam, kde končí politika a začíná umění. ej.

Desáté výročí moskevského Komorního divadla¹⁾

12. prosince 1924 naplnilo se deset let ode dne, kdy bylo v Moskvě otevřeno Komorní divadlo, jehož duší a tvůrcem byl režisér A. Tairov. Lze nesouhlasit se směrem tohoto divadla, lze proti němu bojovat, ale nelze neuznat, že je významnou a skvělou stránkou v dějinách ruského divadla. V době, kdy scénická životnost se uplatnila v moskevském Uměleckém divadle, kdy Studie teprve zvedaly svůj slabý hlas, Tairov směle prohlásil nutnost úplné teatralisace divadla. Divadlo je mu dílem samým pro sebe. Naprosto nespatřuje poslání divadla v provádění díla dramatikova, ale ve vytvoření svého osobitého díla. Prostředkem k tomu jest úplné zdolání diletantismu a krajní uplatnění mistrovství hercova. Co je zvláště vážné a co je východiskem veškerého novotářství Komorního divadla, je poznání, že existují dvě pravdy: Pravda života a pravda umění, které někdy se kryjí, ale jejichž splnutí naprosto není nezbytné. Z toho vyplývá obnova rampy a zavedení divadelních ba i cirkusových efektů, které jsou nápadny svou konvenčností a schválností dekorací, slovem vytvoření skutečného divadla bez nároků na kopii života.

V divadle jsou čtyři vážné živly: literatura, herec, režisér a výtvarník. Kromě toho jest tam ještě obecenstvo, pro které a ve jménu kterého zvláště se všechno dělá, které se však nepodřizuje přímému zpracování. Na vážném divadle se ukázalo, že není možno vtáhnouti je do představení těmi naivními způsoby, jakými to chtěli učinit Jevreinov a Keržencev a jako se to dělá v revue Music Holl. Jediný prostředek je vyzvednouti představení do výšin skutečné uměleckosti a tím zaujmout diváka, který své nadšení vrátí nemateriálně herci, vytváří tak skutečný a nerozlučný kontakt a společné jednání.

Jaký je náhled Tairovův na literaturu v divadle, řekli jsme již na začátku. K tomu je třeba dodati, že Tairov pokládá za ideál hraní nepsaných kusů, jejichž scénáře by vytvářeli sami herci. Dokud je to z různých příčin nesplnitelné, divadlo musí přijímat napsané kusy a užívatí jich podle svého vytčeného úkolu. A tak podle slov samého Tairova „divadlo se obrací k literatuře jenom jako k materiálu, kterého potřebuje na daném stupni divadelního vývoje“. Jinými slovy: Komorní divadlo pokládá za možné předělávati podle svých potřeb hry už existující, hotové. – Cítě jakousi neoprávněnost svého tvrzení, Tairov odvolává se na příklad Shakespearův, který podle jeho mínění pro svého Romea a Julii pokazil italskou novelu, kterou přepracoval Brook. S tímto stanoviskem je velmi těžko souhlasiti, zvláště když jsme viděli její výsledky v praxi. Je ovšem vždycky nesnadné předně stanovití hranice, po které může to které divadlo pozměňovati hotový text, za druhé účel přeměny může se pouze skrývati pod plášť uměleckých zájmů a při tom míti ve skutečnosti jinou snahu. V samotném Komorním divadle jsou dva takové případy předělávky: především je to „Princezna Brambilla“, sdělaná na základě fantastických povídek Hoffmannových, a za druhé „Svatá Johanka“ G. B. Shawa. Přes všechny své protesty Tairov v Brambille přece jen inscenoval Hoffmanna, díky příbuznosti tonů obou děl. Necítíme pobuřující noty pokazení a morální krádeže. Jinak je tomu u Shawa. Hlavní cíl změn a předělávek byl politický; na místě čistě lidské satiry objevil se před námi komunistický pamflet na imperialismus Anglie a Francie.

Těse Tairovova o herci je nejpravdivější a nejreálnější. Tvrdí: „Soudobé divadlo je přesyćeno diletantismem“. Je ovšem třeba jedné námitky, té totiž, že nepřiliš dávno, před nějakými 20—25 lety, diletantismus byl spásou ruského divadla, tou živou vodou, která probudila herce, kteří uvázli v rutině, fašši. Všechny tyto nálady a patos, proti nimž vystupuje Tairov, jsou právě následkem profesionální a nikoli diletantské periody, která je vystřídala. Všechno, co povídá Tairov ve svých přednáškách a knize o potřebě, aby herec pracoval sám nad sebou jako hlavním materiálem, aby pracoval stále a neúporně, všechno to, opakují, podepíšeme s ochotou a uznáním.

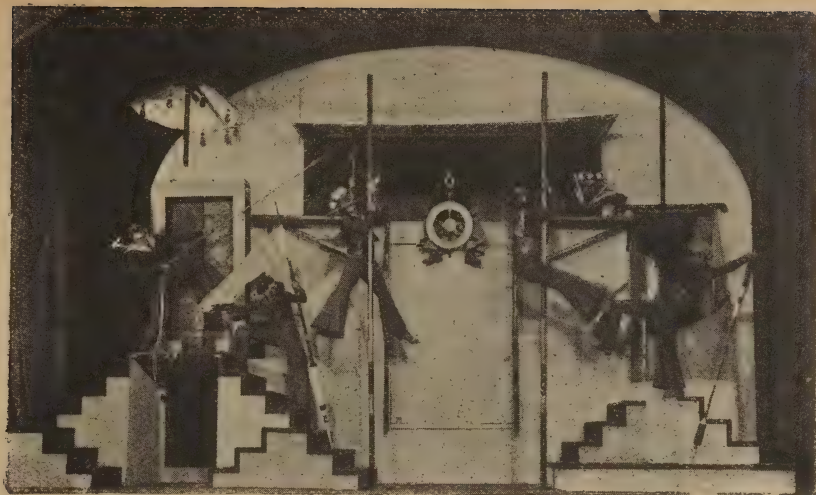
Herec má dvě techniky: vnitřní, jejíž pomocí vytváří obraz, a vnější, kterou vyjádří to, čeho se dopracoval ve svém nitru. Scénický obraz podle Tairova musí býti syntesou emoce a formy, zrozenou tvůrčí fantasií hercovou. Z toho přes všecken odpor minulých dob musí čerpati i v naturalistickém i v konvenčním divadle. „Naturalistické divadlo učí, jak vládnout předmětem v mezích scény a zároveň vědomě vyloučiti objekt hlediště, konvenční divadlo naopak ignoruje objekt partnera a soustřeďuje se výhradně na hlediště. Naše nové divadlo musí synteticky spojit oba tyto objekty.“

Tak znovu přicházíme k improvizaci, která je cestou k ovládnutí těchto objektů. Zajímavá je zmínka o emoci, která se nesmí zroditi sama o sobě, nýbrž podle úkolu toho či onoho scénického obrazu.

(Dokončení)

¹⁾ Divadlo koná právě umělecké tourné po velkoměstech západoevropských a navštíví m. j. pravděpodobně také Prahu. (Pozn. red.)

Tairovovo
Komorní
divadlo
v Moskvě

Scéna z
Lecoqovy
operetty
„Girofle-
Girofla“
(výpr. G.
Jakulova)

Josef Prokop

Drama v přírodě

(Pokračování)

Kdežto pobyt v budově, zejména v létě při skrovnějším větrání, znesnadňuje soucit obecnstva s osudy hrdin, jež odhadovány budou vždy spíše jako předmět pozorovaný, přírodní divadlo naproti tomu má v moci vtáhnouti pozorovatele ku podmětné jeho účasti na ději, kterážto prodlí, dle žádoucí míry důrazu představivého zobrazování hercova a režisérova, ve stavu trpném. V tom právě tkví hlavní kouzlo této scény, u níž netřeba respektovati hranic neviditelné čtvrté stěny, kouzlo, znesnadňující jinak laikovi dojem estetický.

Moc účinku díla závisí zřejmě i zde na umělcích: básníku, hercích a vystaviteli, ale předjevišti s oponou nevyvolává tu idealisačního odlišení díla od skutečného života. Zato příroda podporuje uměleckou práci suggestcí: počátek hry, výstupy i závěry jednání snadno se skutečností splynou, což při idealistickém dramatě mohlo by býti závadou, při realistickém mohlo by se přičísti k dobru, při naturalistickém za přednost. Ježto však ani naturalismus nesmí vybočiti z meze umělecké kázně, bude případně radno oddělit jeviště stromky, květinami, potůčkem, nebo docela stupněm, vyvýšením, což umožní také utvoření základny pro režiséřské měřictví. Opatření to však není nezbytné.

Než není také důvodu, proč by bylo nutno začínat a končit hru oslovením obecnstva po způsobu starořeckého nebo středověkého vpravování do nálady, jako není záhodno

K 10. výročí moskevského Komorního divadla

A. J. Tairovem upravená „Princezna Brambilla“ na základě fantastických povídek E. T. A. Hoffmannových
(insc. G. Jakulova)

oznamovati každý začátek a konec polnicí nebo činelem či zvonci. Příroda neodpovídá ani znásilnění rázu umělecky tvořící fantazie šablonou, tím méně snese porušení ustálenou technikou umělecké manýry. Obě svědčí ostatně o nedostatečném ovládnutí prostředkův a slabosti tvůrčího ducha. Záleží na vynalézavosti autora nebo vystavitele, aby připadl na nejpriléhavější upozornění, uvádějící hned do nálady dramatu, a na zakončení, vyznívající závěrečným dojmem. Konečně volné ovzduší klade zvýšené pozornostní požadavky též na hlediště. Divák má stačiti jakékoliv odlišné počáteční znamení od všedního života, byť to byl i pouhý zjev či příchod herců v kostymech, kteří samozřejmě mimo svoji hru nemají přijít obecnstvu na oči. Bohužel to se často nestává a ani vkus našeho publika nebyl nikdy k tomu veden, aby se ukáznilo rázem před dramatickou stylisací, kterou snad mnohdy na první pohled ani nepozná.

Avšak každým způsobem hra, splynuvší úzce s diváctvem, vyvine mohutný vliv étický, který poruší pouze mimořádné nahodilosti, ježto různé zjevy přírodní, počasí a kosmická tělesa režisér není s to ovládati. Apostrofovati jasně zářící slunce — za mraky, být opojen svitem měsíčním za bílého dne, předstíratí noc za denního světla („Výrava“ v Opočně) a znázorniti ji černou plachtou („Noc na Karlštejně“), hráti za dne jiráskovu „Lucernu“ (Josefov), honit noční víly a duchy po trávníku bez světelných efektů („Pan Johanes“, Libčany), znamená užívatí náznaků nevhodných a nedostatečných, což je pod důstojnost nejvyššího umění, jež chtít dáti vidět i slyšet, vládne všemi prostředky prostoro-rovými, časovými, hmotnými i duševními, uměním, jakým je dramatické. Vždyť umělec má volit a zachytit povahový rys význačněji, nežli to činí sám všestranný život, a chtít vyvolat noční náladu na slunci je nesmysl všech nesmyslů.

Okolnosti volného prostředí vyžadují svého vlastního slohu hry a ne slohu, jímž píše se pro uzavřená jeviště za zcela odlišných předpokladů. Má-li býti přenesena hra, psaná do divadelních budov, na jeviště v přírodě, musí býti novým podmínkám uzpůsobena, čehož nelze bez určitých uměleckých ztrát dosíci.

Přírodní jeviště se zněním textu musí naprosto být uvedeno do souladu a údaje v dramatu musí s okolím novým ve všem přesně souhlasiti. I osoby mají přicházeti af z dálky, či z blízka a tempo, majíce čas chůze, po jevišti viditelné, na vteřinu vypočítán. Zkrátka hra musí projíti výhni představitelské tvořivosti režisérovy nebo dramaturgovy, aby nikde nápadně nevystoupila jakákoliv nesrovnalost, tím méně scénu rušící nesmysl nebo výkon, v přírodě neodůvodněný nebo neladný. Podobné věci se vypouštějí neb obcházejí, jiné, na jevišti mnohdy nemožné, v přírodě nutné (příjezd na koni, příjezd auta atd.) přidávají, takže nezřídka vystavitel dodává dramatu ráz své vlastní práce, bera na

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech putovních

(Pokračování)

„Já nechci aligatorka, pro boha, nechci!“
„Nechceš takové krásné zvířátko! Tak co teda chceš? Už vím! Vopici ti dám! Libeznou, krotkou, k pomilování! Tak už dost odmluv! Dostaneš ode mě vopici. Bělínka se jmenuje! Ta ti připraví radosti, že z nich nevyjdeš. Vopice je tvá! Ruku na to!“

Kudláček stáhl úzkostně obě ruce za záda: však Kludský se zmocnil jeho pravice, přitáhl zpečující se k sobě, plácl do ní a zpečetil svůj slib stisknutím, až se Kudláčkovi v očích zajiskřilo.

Staroch už nedopustil odmluv a Kudláčkovi nezbylo než podrobiti se jeho štědrosti: „Tak tedy prosím o tu opici,“ řekl tonem člověka, kterého poutají násilníci do želez. Podivná tucha čehosi neblahého jej té chvíle krušila. Nevěděl proč, ale znal z dosavadního života, že jeho neuvědomělé předtuchy s apokalyptickou určitostí se vyjevují.

Jednoho večera po představení pověděl v hostinci Kludský všecek rozzářen:

„To budeš mít radost, Františku, až přijdeš dnes do kvartýru: máš tam už tu vopici, rozkošného kvadrumánka z rodu arktopitéckých — jmenuje se Bělínka a umí krásné kousky; ta tě rozesměje i kdybys

už měl smrt na jazyku — panečku, to budeš mít kamaráda! Teď, holečku, už nebudeš sám; a nudit už se taky nebudeš, ta se ti o zábavu postará.“

V Kudláčkovi hrklo nepříjemným pocitem; ale přece vděčně poděkoval: „Zaplať vám to pánbůh!“

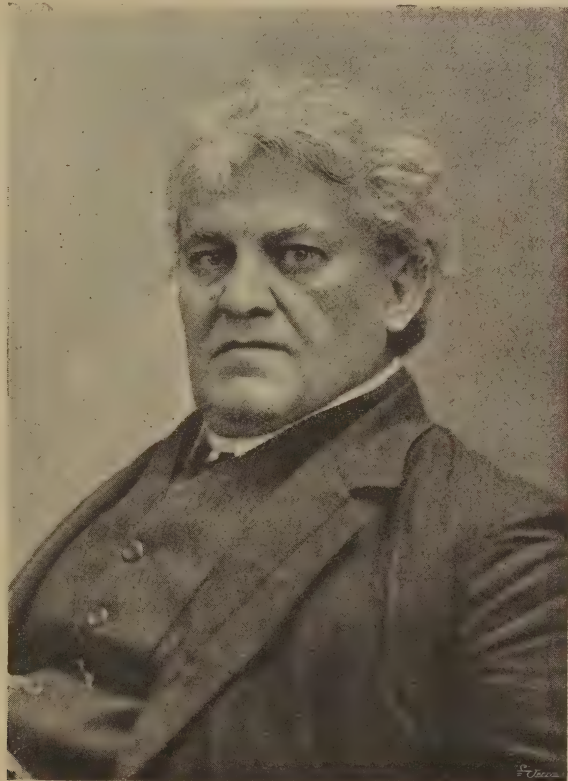
Staroch byl šťasten přesvědčením, že synu svého přítele způsobil potěšení, jakého se málokdo ze smrtelníků dožije, a po celý večer jen o opičce rozprávěl: „Co jsem se ti naříkal, přijď si pro ni, ale ty ne — tak jsem ti ji strčil do kvartýru otevřeným oknem a dobře jsem ho zavřel; to víš, byla by za mnou utekla — drápala a sápal se na okno, ale když jsem na ni zavolal: „Atansion, Bělínka!“ uklidnila se a hup! na tvou postel! Tam ji najdeš. Je to zlatý zvířátko; mírný, poslušný, krotký jako holoubě. Ale musíš s ní mírně a nedráždit ji — toho nesnese. Zeptej se mého krotitele France, ten ti poví, co ona umí, když je podrážděná: púl hořejšího pysku mu utrhla i se šnurbartem; teď, mamlas, chodí s vyceněnými zuby jako umrlčí hlava. A levýho ucha má taky jen půlku; tu druhou mu Bělínka ukousla, že na ni vyplázl jazyk. Jináč ale je to zvířátko jako dobrá hodina. Jo, jo, to dobrotyje pánbůh bezbrany tvorečky proti surovému člověku už tak opatřil účinejma zbraněma: těmhle arktopíteckým vopíčkám dal ostrý drápy, silný a tvrdý jako z vocele, a zuby vostry jako břitvy — s těma není co špásovat! Než se nadáš. hup! a už ji máš v teje nebo pod krkem, a pak buď pánbůh milostiv tvým pačesům nebo tvému ksichtu. Nejradši jde po očích, protože ty se lesknou, a ona blejskavy věci nemá ráda, to už je její přirozenost; taky chlupaty věci škube a trhá — tak si

sebe zúplna risiko jejího zdaru. Aby tudíž při překládání hry do přírody režisérova tužka nestala se pro spisovatele nástrojem mučivým, — neboť skutečně režiséru samotnému srdce pláče, padne-li krásná stať škrtu za oběť — přenechává se tato katanská operace autorům samým (Dvořák „Husité“), zatím co mělo by se pomýšlet na psaní dramát čistě přírodních! Není ani půl tuctu oněch vzácných výjimek, bez zmrzačení provozovatelných, anaf každá látka předem volá po projevu, sobě nejvlastnějším.

(Pokračování)

Josef Šmaha,

režisér Národn. divadla v Praze, ředitel Národní scény v Sofii a vynikající český herec, jemuž dne 10. května t. r. odhalena na Husově náměstí v Táboře u příležitosti 10. výročí jeho úmrtí († 9.-V. 1915) pamětní deska, dílo sochaře Duška, pořízená péčí Šmahova okrsku Ú. M. D. O. Č. v Táboře

Slavnostním řečníkem byl Karel Želenský, režisér Nár. div. v Praze, mezi hosty intendant Nár. div. Nerad, ředitel dr. Šafařovič a zejména nestor českého herectva, býv. režisér opery Nár. div. Edm. Chvalovský ze Soběslavi. V předvečer provedena v měst. divadle Šmahova 3 akt. komedie „Zlato“ (rež. dr. Jar. Mollenda) a v měst. museu uspořádána výstavka jeho památek

dej pozor! Tuhle jsem tě v kvadrobě viděl svlečenýho: jsi chlupatej jako čert; nechceš-li skončit mučednickou smrtí, tak nahej, Františku, před ní nikdy nelez. Hlavně bosé nohy před ní opatruj: po těch ona hned jede jako kůna po vejcích. Moh' bych ti ukázat, že mám tuhle na noze jen čtyry prsty; malík je fuč, ten si z pěti vybrala. Inu, jak povídám, přirozenosti těžko bránit.“

Kudláček poslouchal s velkým zájmem a bylo mu z těchto přírodovědeckých řečí mdlo. Po druhé poděkoval dojat: „Tož vám za ten vzácný dárek ještě jednou děkuju.“

„To víš, že jinému bych takovej eksemplár nedal, ale tebe mám ráda tak ti chci ten trpký život trochu osladit.“

Solidnímu, na spánek přesnému Kudláčkovi se dnes z hospody jaksi nechtělo; z jakési příčiny dnes poprvé nespíchal do postele. Konečně se vybral a mátožným krokem šel cestou, kudy jindy křepce, pružně spěchával za odpočinkem po hereckých trampotách. Od narození srdce citlivého, ducha delikátního, smírného a dobráckého, dnes měl myšlenky krufácké a představy takové nedelikátní: štiřily se na něj ze tmy lidské zuby zpod krvavých retů, rozkousané uši, vyškrabané oči, ohlované prsty na nohou. Bezděky sahal na rty svoje, ohmatával si uši a vrtěl v botě prsty svých nohou a spokojeně si oddychl: Posud mám všecko v pořádku! Slůvko „posud“ mělo nádech vděčnosti, pánu bohu projevované. Pak stanul v chůzi a pronesl mužně, odhodlaně: „A kdyby na mne snad zaútočila, hodím na ni deku, šlápnu jí kramflekem na palici — a bude po parádě! Nevidáno! Žil jsem dosud bez opice, budu žít bez

ní i dál! A ještě teď v noci hodím chciplou do řeky dravým rybám vplen. Kludskému řeknu, že uprchla — ať si jí jde hledat, starý úkladník.“

Opět vykročil, a teď už směřejt — ale ne na dlouho; to jiné myšlenky zase kroky zvažaly, myšlenky ryze Kudláčkovské: Přece jen by takového zvířátka bylo škoda! Pánbůh tomu dá život z lásky, a chlapský člověk z nenávisi by to měl zničit kramflekem? Ne! Jináč bude! Uchlácholím já si opičku, připoutám ji k sobě vlídností, naučím ji různým kumštýřským kouskům; to já dovedu — zvířátka drezýrovat umím, mám k tomu trpělivost a talent, jsem Kudláček. Z takového vycvikovaného zvířátka pak teprve budu mít radost, a kdož ví — ne-li i výděleček. Člověk tak leckams přijde, překvapí lidi produkci se zázračnou opičkou, nu, a takové věci se zadarmo nedělají. Ano, vycvičím ji a ona mne bude mít ráda, to vím. Já ji už teď mám rád, zlatou moji milou Bělunku!

Nedočkavě a roztoužen už po opičce odemykal svůj byt. Tichounce, aby zvířátko nevyrušil z libého spánku, otevřel dvěře svého pokojuku, šetrně se domakal ke stolu, rozsvítil lampu. — — — Ztrnul. Užasl. Zděsil se! Útulný jeho pokojík skýtal obraz zmaru, zhouby, živelné pohromy, zpusťování! Záclonky s oken strhány a rozetrány po podlaze; postel vydrancovaná, peřiny i slamník vykuchány, sláma rozházena po zemi, peří po nábytku, po kamnech, po šatech na věšáku, jako když se sněhu nachumelí; mnohé části jeho těžce pořízené garderoby, s věšáku servané, válely se pomuchlány a zděravěly v koutech světničky, a tam — přede skříní, běda! beztvárně

Počátky slovinské dramatiky a Anton Tomaž Linhart

(Dokončení)

Roku 1790 Anton Linhart přeložil a vydal Beaumarchaisovu veselohru „La folle Journée ou le mariage de Figaro“ pod názvem „Ta veseli dan ali Matiček se ženi“, která vyniká daleko ještě nad „Starostovu Micku“.

Podněty k slovinskému spisování Linhartovu náležejí Zoisovi. Vědecká práce historická¹⁾ odvedla Linharta od mladistvé lásky, která šťastně probuzena Zoisem, přece dala jakési plody. Vzájemný poměr obou mužů dobře vystihl Prijatelj: „Sblížili se a stali se nerozluční, rozdělivši si úlohy podle svých možností tak, že Zois působil více jako iniciativní a méně produktivní síla, Linhart pak obráceně“²⁾.

Linhart poznal kus asi nejprve v německém znění na lublaňské scéně³⁾ a odtud asi vzešlo ztlu-

¹⁾ Linhart právě r. 1789 ukončil svůj pozoruhodný „Versuche einer Geschichte von Krain und der übrigen südlichen Slaven“ (1788–9).

²⁾ Naši duševní preporoditelji l. c. s. 220.

³⁾ O tomto německém představení zmiňuje se slovinská úprava v I. aktě VIII. scény. Sr. Županova Micka, Vesel dan... V Ljubljani 1923 (Oder 6 zvezek), str. 49–50.

Viktor Nejedlý.

čelný člen souboru Švandova divadla na Smíchově, autor dramaticky zpracovaného K. H. Máchova románu „Čikáni“, tamže vypraveného

cáry a chuchvalce ze zničených jeho paruk, nejdražšího to majetku hereckého! A kam oko pohlédlo, všude střepy a trosky a zlomky skla, porcelánu a toufaru ze skleniček, hrnčků, konvic a kořálků paní domácí. Ani posvátných stuh z Kudláčkových slávoenců neušetřeno: na nudličky je rozsápala pohněvaná Bělínka.

„Mnoho bědy už mne v životě stihlo, ale takováhle posud ne!“ zaupěl nešťastník a plačícíma očima úzkostlivě rozhlížel se po zlé strůjyni zkázy. Nikde jí však nebylo. Pod stolem ne, ani pod postelí; ve skříní ne, ani v kufru, pod hadry v koutech ne, ani na věšáku. Kam zmizela? Okny prchnout nemohla, jsou zavřena a nerozbita. A přece je pryč. Nu, čert s ní! Hůře jemu: zničenému, zdrcenému, o všecko ozebračenému! Bez garderoby, bez prádla (i to si Bělínka ve skříní našla a rozcupovala), bez paruk! Co teď? Nejlip sehnat kus provazu a pověsit se. Jedině tak unikne hromobití, jež se jistě naň ráno spustí z nevymáchané huby jeho paní domácí pro rozmlácené nádoby a křehké ozdobjí, jichž si baba vážila a jež opatrovala nad zřítelnicí supiho oka svého. Ó osude, zlý osude nevině zkoušených! I na nebožtíka otce si Kudláček požaloval: „Ó, neprozřetelný, s jakými lidmi jsi to uzavíral přátelství! Viz, jak nyní syn tvůj pyká! Ani údů svých nemám dnes kam složit! Lůžko vydrancováno až na prkna. Proto ale ponocovat přece nebudu — jsem dnes znaven jaksi mimořádně.“

I jal se sbírat s podlahy rozházenou slámu a postýlal jí prkna, pak přikryl své dílo zbytky režných

cárů ze slamníku. místo měkké podhlavnice položil do hlav tvrdý svůj příruční kufík, a přikryvky dnes netřebo, je mu dosti teplo i bez ní. Shodil kabát, posadil se na pelest a zouval se. Sotva však sezul botu a odvinul s nohy strakatou opučku, zlověstně coši zasýčelo seshora protějši vysoké skříně. Pohlédne tam. Ježíš Marja! Opice! V číhavém postoji jako dravá šelma před skokem tam svítí očima a cení naň zoubky — silně jako z ocele, ostré jako břitvy! Cítí on, že takové jsou! Blesk tak rychle s nebe nesjede jak rychle vjela Kudláčkova nahá noha zpět do boty. Vzpomněl na opičinu podivnou přirozenost, že po lidských nohách jede jako kůna po vejcích, a nechtělo se mu mít o nějaký prst na noze méně. I ruce bleskurychle skryl pod hyžďní ovále a vyjeven pohlížel na hrozivý zjev nad almarou. Takto se s opicí dlouho navzájem pozorovali, napjatě, bez hnutí, co kdo z nich, kdy a jak začne. Kudláčkovy oči hleděly bezleskle, zděšeně, ztrnule — opicí oči však se měnily jako reklamní žárovky: hned svítily rudě, zas zeleně, modře, žlutě. A jako ty barvy očí, tak měnily se i Kudláčkovy pocity strachu. — Nejednou pak mi vysvětloval: Viš, kamaráde lidský strach má barvy; na mou duši: může být rudý, zelený, modrý, žlutý — jen bílý není; to já znám. — Teď trvala ta chvíle, kdy Kudláček tuto pravdu o strachu se učil poznávat. A poznával zároveň početilost a lichost lidských předsevzetí: Cestou si umiňoval, že hodí na opici deku a rozšlápne ji podpatkem. A deky jaktěživ neměl a nemá jí ani dnes.

(Pokračování)

Mládí žen na jevišti

Bylo a bude i nadále problémem: představití na jevišti v intencích autora a jeho hry křepký jas mládí a jarost ducha i těla. Z praxe na jevišti i v hledišti mám zkušenost, že tento ožehavý problém řeší se větším dílem kompromisem nebo nechutným farizejstvím, omlouváním galantnosti a společenskou ceremonií. Nevím, proč nebylo by možno otevřeně říci, že paní X či slečna Y svojí uměleckou či lidskou, tedy zcela přirozenou podstatou jsou na hony vzdáleny normálním představám. Necítí-li herečka sama — o tom však pochybuji —, že minul čas, kdy zvládla jarní půvab a nemá již spojitosti ani s duchem ani s formou kypivého mládí, je nutno jí připomenouti v zájmu jejím i v zájmu opravdového uměleckého snažení, že nastala doba jiného života v soukromí i na jevišti. Scéna je citlivější fotografické desky a také věrněji reprodukuje všechny, byť zdánlivě nepatrné vady a nedostatky. Měl jsem několikrát příležitost sledovati na různých divadlech, jakým dojmem působí taková 18—22letá „žabka“ či dívka, představovaná herečkou ne špatných hodnot uměleckých. Je přece logické a samozřejmě, že není-li funkce těla přiměřená, nelze hovořit o opravdovém umění, ale o zbytečném zkreslování postav a interpretaci, vystavené vtípům rozmrzělého obecnstva. Nelze chtít od diváka, aby herečka, jež jinak zaujme svou dramatickou vyspělostí, vzhlédla jeho fantasií do té míry, že by nerozeznal 18letou od 40leté, nota bene je-li to v roli, kde má se uplatnit nezdolná čilost, opravdová bujarost a neklamná svěžest sil, přímo žhavých rychlými proměnami mládí, šumivého a omamného parfémem přirozenosti. Tento

div, vykouzlený jediné normální cestou, nemůže pochopitelně vzniknouti v člověku, postaveném již každým nervem na jinou životní základnu. V takovém případě shledáváme se s cirkusovým výkonem dramatické tragičnosti a s pocitem elementárního odporu všech smyslů. Jen několika málo herečkám u nás i v cizině je dáno ne věčně, ale také jen dočasně, být přes obvyklý věk prodloužené mládí, jež odpovídá všeobecným symptomům individualismu. K tomu nestačí červeně namalované tváře a rty, dětsky vyšpulované, ani krátké sukénky. Toť smrtelný omyl, profanace opravdového mládí a zvrácení pojmů o uměleckém vkusu a estetickém citění. Chápu, je to nesnadné pro ženu, a tím spíše pro herečku, aby sama konstatovala ztrátu schopností pro vábný obor, v němž vyžila svoje umění a vychutnala všechny jeho krásy. Je to však železný zákon nutnosti, jemuž je nutno podrobiti se. Tím prospěje zároveň i sobě, neboť zřekne-li se zavčas mladého oboru, zanechá jen nejlepší dojmy, bude žíti nadále ve vzpomínkách v plné svěžesti a uchrání se tak přirozeného odporu se strany obecnstva i mladších kolegyní, které mají také právo prokázatí svoje schopnosti. Uražená ješitnost nemůže býti opatrně obcházena, máme-li na zřeteli umělecký zájem a ne osobní propagandu stárnoucích hereček. Umění a život nesnesou nedostatečnosti a fušerských napodobenin: dávají ryzost a sílu, ale téhož ještě ve větší míře vyžadují. Nelze-li vyhovět i splnití tyto principiální podmínky, nutno nalézt v sobě odvahu odchodu, jinak je zplozen — kýč.

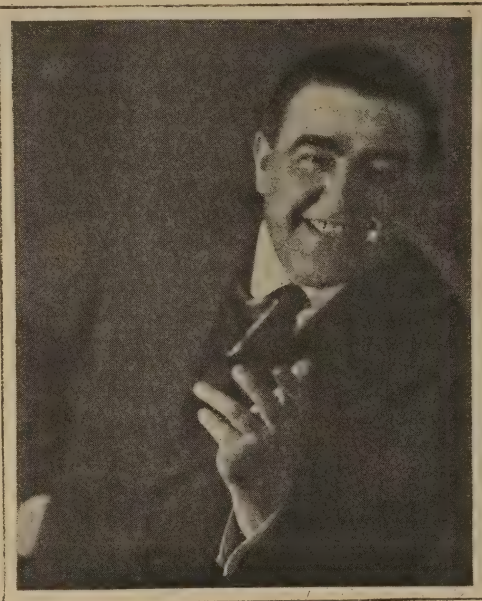
Em. Janský.

mení revolučního živlu francouzského originálu, jež měl pravděpodobně Linhart též po ruce a kuplety vídeňského rázu. Jinak Linhart hru úplně lokalisoval a vytvořil zde několik typů hornokrajinských. Tak přísně aristokratický comte Almariva proměnil se na tupého, venkovsky triviálního barona Naletela. Matiček není ovšem vyslancem v Londýně, jako jeho francouzský kolega Figaro, leč jen prvním sluhou u pana barona, jako Figaro v libretě Da Ponteově, proslaveném Mozartem. Šlechtice Marcelina, neznámá matka, jež nutí Figara buď zaplatiti nebo se s ní oženiti, stala se zde klíčnicí Smrekarčí „na Gobovem gradu“ a snad v důsledku té degradace ani se neobjeví na scéně. Její zástupce, sevilský lékař Bartolo, stal se v Linhartově úpravě panským kancelistou Žužkem. Tím velmi obratně zjednodušil Linhart děj, přidav Žužkovi úlohu klíčnicka Basila a zástupce soudu Bridoisona. Celkem se nezměnily pouze postavy ženské, žena záletného šlechtice a její služebná Zuzanka (u Linharta Nežika).

Páže šlechtice, v originálu Cherubin, neměl ovšem v prostředí hornokrajinském místa a proměnil se na studenta Tončka. Jako zápletku v originálu, kde pán chce užiti vůči své poddané „droit du seigneur“, je zde zmírněna jen zápletkou a nabízením peněz, i všechny ostatní sociální protivy traktovány více s vídeňským humorem, než se špatně tajenou nenávistí originálu francouzského. Matiček v sousedském rozhovoru (III, 4) vytýká baronovi, že „bere svým poddaným všechna mladá děvčata před nosem“, že „právo miluje pány a nenávidí chudáky“. Lokální časová satira uplatnila se hlavně v líčení panského soudu (III, 9—13). Akta jsou ovšem německá, o čemž koktavý advokát Zmešňava podotýká, že „podle nových ustanovení právo smí se hledati jen po německu“ (III, 11), tedy satira na josefinskou germanisaci. Odiosita nespravedlivosti panského soudu přesunuta tu se šlechtice na jeho úředníka (III, 10). I tak si historiograf kraňské šlechty a přednosta stavovské kanceláře zajel hodně daleko v persiflážích domácích feudálních poměrů, a z mnohých řečí Matičkových je zřejmá osobní nechuť Linharta, milovníka lidu, osvícence a deisty, který ani ve smrti nesmířil se s klérem († 1795). Prostředí je svěže a s dobovým koloritem vystiženo. Není divu! Bylo to prostředí, ve kterém ztrávil Linhart svou mladost, byl jeho otec Václav vrchnostenský správcem v Radovljici a on sám jako onen student Tonček, v jehož jméno už sám sebe připomenul, měl příležitost poznati všechny postavy slovinského feudalismu z konce XVIII. století.

„Veseli dan“ nebyl hrán za krátkého života Linhartova a ještě dlouho potom. Slovinská Thalia, promluvivši Linhartem, zmlkla na více než půl století. Roku 1811 otiskl „Veseli dan“ Vincenc Franul de Weissenthurn se slovinsko-italským slovníkem ve svém

„Saggio grammaticale italiano-cragnoľino“; očiřtil pŕeklad od nĕkterĕch germanismů, hlavnĕ vynechal ělen. Pomoci Vodnikovĕ náleŕejí ěetnā novĕ vytvoŕená slova místo nĕmeckĕch. Roku 1840 vydal „Veseli dan“ And. Smole za tichĕ, promyšlenĕ, modernisující spolupŕace Prešernovy. Prešeren uŕ r. 1833 v dopisu z 14. bŕezna ěelakovskĕmu zmiňoval se o svĕm ŕmyslu pŕepŕacovati oba pŕeklady Linhartovy pro souěasnĕ jeviřtĕ. Roku 1848 slavnostnĕ pŕedstavení a reprisa „Starostovy Micky“ byly symbolem navāzání na pŕáci pŕedků pŕed půľ stoletím, jak to vyjādŕil dr. Bleiweis v Novicích z 19. ěervna. Následujícího roku „Slovensko Druřtvo“ pŕovedlo „Veseli dan“ za naprostĕho ŕpsĕchu. „ŕupanova Micka“ pronikla i na venkovskĕ scĕny ochotnickĕ. R. 1864 hrāna opĕt v Lublani Dramatickĕm Druřtvem a vyřla znovu ve sbŕice „Slovenske gledaliřne igre“ v Bleiweisovĕ ŕpravĕ, kterā vřak ruř jazykovĕ a dobovĕ kolorit a vloŕenými pŕisnĕmi uěinila z kusu jednu z bĕŕnĕch tehdy her se zpĕvy, ale pŕesto nebo snad pŕavĕ proto se libila (pŕeplnĕnĕ zemskĕ divadlo r. 1869). Obĕ hry byly vysoko cenĕny uŕ Kopitarem, kterĕ si pŕāl novĕho opra- venĕho vydání jako jed- inĕ pozoruhodnĕ pa- mātky slovinskĕ svĕtskĕ literatury, a takĕ řafaŕik chvālil obĕ hry, pŕavĕ o nich, ŕe to nejsou pŕeklady, ŕe jsou pŕimo pŕepŕacovány, ŕe majĕ nārodnĕ, domācí lātku, nārodnĕ zvyky a jsou obrazy kraňskĕho ŕivota Linhartovy doby. K 150. vŕoĕí rodnĕho dne A. Linharta vytiskl hru Fr. Govekar (Talija sv. 20) roku 1905. K „novĕmu pŕedĕlanĕmu“ vydání pŕi- pojil Govekar jeřtĕ pŕede- hru a dohru z pĕra dra Jos. Vošnjaka, kterĕ za- chycujĕ obrozenĕckĕ pŕo- stŕedí kol Zoise a Lin- harta v palāci Zoisovĕ pŕed pŕedstavením a po pŕedstavení „Starostovy Micky“ a konĕí zā- snubami dvou pārků

Jan řtursa,

ěeskĕ sochaŕ, prof. pŕaŕskĕ Akademie umĕnĕ, geniālnĕ tvŕice pomnĕku Hany Kvapilovĕ v sadech Kinskĕho na Smĕchovĕ a bust řirāskovy, Vojanovy a Hübnerovĕ v Nārodním divadle v Pŕaze, zemŕel dne 2. kvĕtna 1925 a byl za nesĕtĕnĕ a tklivĕ ŕĕasti vřech vrřtev pŕaŕskĕ obyvatelstva pohŕben ve vřehradskĕm Slavine

z ochotníků toho pŕed- stavení. Nejnovĕřší vy- dání od dra J. řlebingera z r. 1923 obnovuje v „ŕ. M.“ pŕvodynĕ tekst Linhartův, v „Matiĕku“ tĕŕ řmoletův, upravujĕ je zvlāřtĕ pravopisnĕ.

Slovinskou ŕpravou tĕchto dvou zmĕnĕnĕch komediĕ stal se Linhart, moravskĕ ěech po otci, Slovinec po matce, za- kladatelem slovinskĕ dramatiky, jak to krásnĕ vyjādŕil Prešeren roku 1840 na jeho nāhrobním kameni :

„Steze popustil nemřkega Parnasa,
In pisal Kranja zgodbe star'ga ěasa.

Komu Matiĕek, Micka, hĕŕ řupana niřta znana?

Slavili, dokler mŕtvi se zbudĕjo,
domāĕi boste ga Talija, Kľijo.“⁴⁾

J.P.:

Hlasy řisku o „Periferii“ a „Otrocích“

Langero va novinka⁵⁾ je skuteĕnou udālostĕ literārnĕ i hereckou. Jeřtĕ se nikdy neusmĕrnily hloubky a vřšky umĕnĕ produkĕnĕho a reprodukĕnĕho do tak prostĕ krásnĕho ŕĕinu, jako pŕi tĕto hĕ, jeŕ znamenā v nāř dramaturgii objev a signāl k novĕmu a pŕvodynĕmu. Objevuje tu touhu po spravedlnosti a zároveň ukazuje, jak vnĕřř vyrovnání nestaĕí ělovĕku, kterĕ potŕebuje odmĕnu i trest. Po jednoroĕním vĕzení vracĕ se Franci do pŕvodynĕho svĕho bytu, kde najde holku z ulice Annu, s nĕŕ se sblĕŕ tak, ŕe vzkypĕ ŕārlivostí, kdyŕ pozdĕŕ najde u nĕ zāletníkā, jeŕ v rozhoĕení udeŕ tak, ŕe stavitel Urban ani nevzdychne. Mŕtvolu odnese na staveniřtĕ, uloŕĕ ĕi tak obratnĕ, ŕe i povolání ĕim policistĕ jsou pŕesvĕdĕnĕ, ŕe se zabĕl zakopnutím o trámy, a Franci v nāvalu radosti, ŕe se mu to podaŕilo, jde na policiĕ a ŕādā nāleznĕ, neboŕtĕk mĕl u sebe vĕřřř sumu penĕz. Odtud řtĕřtĕ se naň usmĕje. Vdovā je obdaŕuje, Franci stane se pŕoslulým taneĕníkem v baru, ale nenĕ uspokojen, jeho jeřitnost nenĕ naplnĕna, soudruŕi mu nevĕŕĕ, ŕe byl by schopen odhodlanĕho ěinu, vracĕ se na místo, kde uložil zabĕtĕho, mluví o vŕždĕ, pŕiznāvā se na policiĕ, vdovĕ, ale nikdo mu nevĕŕĕ. Teprve zkrachovānĕ soudce poradĕ mu, aby spāchal vŕždĕ jinou, ale Franci poznāvā, ŕe nemá sil, aby zabĕl ŕmyslnĕ. Aŕ milenka nabĕdne mu sebe. Ale ani tu Franci ĕi neuřtŕĕ, stiskne svĕ hrdlo sama a pro Franciho pŕĕjdou policistĕ, vŕždĕ je pŕokāzāna. Dennĕ tisk pŕĕjal tuto pŕáci velmi vŕle. ěeskĕ Slovo mluví o svĕtovĕ ŕovni, pomĕr Langrův k osobām dramatu nazĕvā krásným, ŕřlechtilým, piře, ŕe i nejpodruŕnĕřř postavy vyvstanou pŕed nāmi ěelým svĕm ŕivodem a celou bytostí, ŕe je udrŕuje na ŕĕitĕ vŕřř duřevnĕho vypĕřtĕnĕ, tak jak vřichni lidé u nās jsou. Bez pepickĕ a řlāmovskĕ hantŕyŕky. Velmi chvālĕ vŕkony p. řtĕpānka ve Francim, sl. Paĕovou v Annĕ i ostatnĕ postavy, jeŕ stvoŕili pp. Veverka, Vojta-Jurnĕ, Zakopal, Vrbskĕ, Smolĕk, Kovaŕĕk a dāmy Mājovā a Gabrielovā. Rudĕ Pŕāvo.

⁴⁾ Sr. Makso Pirnat l. c. 93., Trstenjak l. c. 29.

⁵⁾ „Periferie“, drama o tŕech aktech s 15 obrazy. Naps. řrt. Langer. Reŕie J. Kvapil, vŕpŕ. J. Ćapka. Popŕvĕ na Vinohradech 26. ŕnora 1925.

Pomník Hanny Kvapilové,

nedoželené české herečky, v zahradě Kinského na Smíchově, vynikající umělecké dílo zvěčn. mistra Jana Štursy

píše, že sociální stránka třídy, kterou je periferie, zůstává tu pouhou dekorací, problém, o němž jde, mohl být řešen i ve třídě majetných, přiznává mu dobrý postřeh pro sociální nesrovnalosti ale omezuje se pouze na jejich konstatování, nedělá konsekvenci ani dedukci. Režii i výkony chválí. Právo Lidu poukazuje, jako ostatně i jiné listy, na spojitost „Periferie“ s Dostojevského „Vinou a trestem“, na „Lilioma“ a „Reka ze západu“, a zvláště Rusko že oplodnilo Langrovu fantazii a porušilo jeho uměleckou jednotu, že Rusko nám do západnického myšlení hází plno zápalné látky novými náměty, ale ohrožuje nás. Langer podlehl východu a ocílil se na rozhraní dvou umění: vypravovatelského a divadelního. Ale oceňuje hru jako

Biograf na postupu

Stále a stále přicházejí zprávy z ciziny o krizi divadel, tkvící v hospodářské situaci. Skorem ve všech případech, v Americe, ve Francii i ve Španělsku jde o postup biografu o překonávání divadla filmem. Stará a osvědčená divadla přeměňují se v biografy, jichž počet stále vzrůstá. Je to nezdravé, uvážíme-li, že počet biografů vzrůstá, ale umělecká kvalita filmu stále je na sestupu. Ohromné procento filmů je brak se skvělou reklamou a lesklými, ale

prázdnými vignetami — titulky, které lákají obecenstvo, leč zeslabují jeho duševní potenci. Bylo by snad vysvětlitelné, kdyby film opravdu vynikal nad divadlo, kdyby svou uměleckou výši byl schopen alespoň z části nahradit požitkem z divadla, ale naopak zoufalá prázdnota a povrchní efekt většiny produkce utěšeně roste. Bude to jednou pořádný krach, ale do té doby divadlo je stále v nebezpečí. —ky.

důmyslnou, napínavou přes příchutí sensačnosti. Režii, výpravu a herecké výkony chválí, z těch zvláště p. Zakopala, sl. Pačovou, p. Štěpánka a Smolika. Tribuna nadpisuje referát přímo „Zločin a trest“ a vytýká hře, že nekončí v básnickém a myšlenkovém vrcholu ve 12. obrazu. Provedení jež bylo ve znamení výtvarného lyrismu Čapкова, chválí. Venkov poukazuje na Gorkého, Carca, Molnara a oceňuje u Langer a laskavý a milý pohled na tento spodní svět, který zetičtel, zlidštel a poživotnil, v čemž je největší cena „Periferie“. Národní Politika chválí způsob, jímž Langer drží celou hru nad prohlubní apatického dobrodružství a své hře dává nejvážnější, všelidský ráz, poukazuje na to, že jeho drama uchvazuje prvními svými obrazy, ale svou rozměrností ztrácí zvláště v posledním obraze prvotní podmanivost a rozvléká se k nepravděpodobnosti, uvádí jako předností dokonalou kresbu postav a prostředí, režii nazývá skvělou a jednotlivé výkony cení vysoko.

Fischerovy „Otroci“¹⁾ v historickém prostředí starého Říma přináší znovu ideu věčného zápasu mezi silou a humanitou. Je to konstruktivní drama, stavící proti sobě dvě dvojice: římského konsula Krassa—Glabera a Krixa—Spartaka. Na staré historii římské o vzbouření otroků buduje autor tragedii moderního hnutí — při níž je nejzajímavější, že nemá vlastně hrdiny — kterou neřeší pozitivně, nýbrž naději umírajícího Spartaka, jenž praví: „Jde cesta k spáse — krví. Přec však neodvolávám. Zírám tmou. Pad jsem. Vráťm se. Zás. Až vstanu po stě, zvítězíme. A nevztýcime křížů“. A Krassus odpovídá: „Jediny, jenž věděl! Polnice trubte! Na smrt! Jménem lidstva.“ Drama je velké básnické hodnoty, ale zasloužilo lepšího provedení. Jeho stručná, úsečná forma, jež je patrna z citovaných vět, vyžaduje přesné, plné, vyždivené výslovnosti, jež při premiéře nebyla dost vybroušena, dost čistá a jasná. Venkov nazývá tuto hru akademickou dějem, formou, vytríbeným slovem — ač možno tu poukázat na germanismy — a nedostatkem dramatického nervu a vytýká jí nemohoucnost, papírovost a upírání dramatickosti vůbec a lituje, že na scéně neobjevi se jediná žena. Provedení i výpravu celkem chválí. Národní Politika označuje „Otroky“ jako dramatickou báseň a v opak proti „Venkovu“ konstatuje silný dramatický vzestup a také lituje, že tu schází v tom rytmém a bojovném napětí tragedie něco vlahého a vřelého — žena a zdá se, že básník nestojí za svou tragedií celou svou osobností a že jen touha po aktuálnosti má převahu. Režii, výtvarnou stránku i herecké provedení chválí. Právo Lidu nazývá „Otroky“ sociálním dramatem, dramatem revoluce, jež zcela moderní pod antickým kostymem, jemuž logicky předcházela tragedie o Heraklově. A přiznává, že knižní vydání více osvětlí myšlenku, než dojem z divadla, třebaže režii i herecké výkony chválí a zdůrazňuje její literární úspěch, jenž byl větší, než divadelní účín. České Slovo uvádí, že celým dramatickým dílem Fischerovým prochází hrdina-vykupitel, jenž převrátí světový řád ve prospěch ponižených a vyžděných, a poukazuje na italský román Giovaniolliho „Spartakus“ a na výmluvnou podobu s Fischerovou tragedií, ale také na podstatné rozdíly a praví, že Fischer už od „Přemyslovců“ není básníkem, který by dovedl pojmut a vytvořit člověka činu. Ale chválí promyšlenou stavbu, svrchovanou uvědomělost literární práce, zhuštěnost, kovový zvuk vět, mohutnou platnost každé scény, jež mají velmi blízko k ideálu dramatické krásy, a zvláště poukazuje na pozoruhodnost technické stránky. Provedení však vytýká jednotvárnou křiklavost, splývavost, nezřetelnost, jež způsobila, že smysl vět řádně nevynikl, vytýká i mnohé banálnosti, z výkonů nejvýše cení Krixa p. Kohoutova, méně již Spartaka p. Tůmova, pochvaluje p. Karenu (Krassus), p. Deyla (Glaber) a Hofmanovu výpravu. Národní Listy pokládají „Otroky“ v jistém smyslu za pokračování „Orloje světa“, rozšířeného na celé lidstvo, a srovnávajíce Langer a Fischerem, uvádějí, že Langer kreslí lidi a Fischer kolektivní a abstraktní síly, Langerovi jde o konkrétní osud, Fischerovi o myšlenku. U Fischera, jenž je plnokrevným básníkem, však všechno visí jaksi ve vzduchu, ztrácí lidskou váhu, je bez kofení. Ale přiznávají hře účinnost, neboť napíná, rozjítuje a vyvolává zjitřené uvažování. Provedení však by žádalo hru daleko prostší, smutnější a sevřenější, vytýkají režii, že snažila se stůj co stůj vydupati z ní dramatickou akci, jež mnohde není, že měla se zachovati myšlenková dynamika, již jediné zachoval p. Kohout, ale velmi chválí režii zástupů, jako něco krásného, prucký, kolektivní rytmus. Tribuna sonduje v různých předpokladech, na nichž závisí umělecké dílo a konstatuje, že Fischer není rozšiřovatelem života a posunovatelem vývoje, ale zpravodajem událostí a jeví a to u nás nejušlechtilějším a nejinteligentnějším, ale pozastavuje se nad tím, že autor, jemuž jde o určitou myšlenku vyslovuje ji oklikou přes římskou vzpouru otroků, historii, s kterou nakládá libovolně. A přesně převádí osoby Fischerovy do naší doby, srovnávajíce Krassa s Mussolinim nebo dr. Kramáfem, Glabera s Masarykem nebo drem Stránským, komunistickou dvojici Krixa a Spartaka se Zinověvem a K. kautským a spor vedený v tragedii, vidí zosobněný ve sporu Nár. Listů s Rudým Prámem. Pokud se týká formy, nazývá ji akademickou, jednak romantickou, poukazujíc na dialogickou techniku Zavřelovu, celkem technikou zastaralou. Hofmanova výprava byla zdařilá, řeže však intonovala příliš vysoko v jakési duchovní fistuli. Herecké výkony ukázaly nedostatky jasně a pevně deklamace, což je naší typickou chorobou. Rudé Právo poukazuje a nalézá v dram. minulosti Fischerově úsilí o drama, jímž by „klasickou formou a filosofickou objektivitou vystihl dnešní stav světa, a slyší v tom Fischerovu odpověď, „proč nejsem komunistou“. A protože Fischer nepřidal se k žádné straně, protože stojí nad nimi, proto nemůže jeho tragedie nikoho dojmout a vzrušit. Provedení vytýká nedostatek jasně deklamace, výpravě křiklavou konvenčnost I. aktu a jakobinství aktu IV. O kritice v Čsl. Republice napsal prý sám autor satirické dvojverší „Nelevý a nepravý, nemrzne a neplá—“. Netrkně-li do hlavy, tak to na nás nepla—“, které referentka otiskla s poznámkou, že je to skutečně skvělé posouzení myšlenkového a citového stanoviska autora.

¹⁾ „Otroci“, trag. o 5 aktech. Naps. Otakar Fischer. Rež. V. Nováka, výpr. Vl. Hofmanova. Poprvé v Nár. divadle 13. března 1925.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Ú n o r

5. 1860 nar. se v Praze dram. spis. M. A. Šimáček. Byl vedle F. X. Svobody (jenž letos bude slavit 65. narozeniny) první, který po Stroupežnického „Furiantech“ přinesl na scénu nový realistický směr svým 4akt. dram. Jiný vzduch, prov. na scéně Národ. div. 25. ledna 1894. Hra dočkala se mnoha repris a dosud udržela svou životnost. Dalšími hrami jeho jsou Bez boje, Pomluva, Svět malých lidí (obraz ze života cukrovarnického) a Ztracení, kteréž poslední jeho drama bylo r. 1899 poctěno cenou z fondu Mat. ryt. Havelky. I v tomto dramatu osvědčil se Šimáček jako výborný pozorovatel ovzduší středních a malých vrstev. Na kolbišti literární vystoupil Šimáček menšími básnickými pracemi lyrickými, poté napsal několik mistrných románů, z nichž zejména vynikaly ze života cukrovarnického (byl nějakou dobu techn. úředníkem cukrovaru). Jsou to: „Otec“, „Duše továrny“, „U řezaček“, „Bratři“ a j. Roztomilým obrázkem ze života rodinného byla jeho „První služka“. Z větších prací byly: „Štěstí“, „Dvojí láska“, „Světla minulosti“ a jeho povídky „Ze zápisků phil. stud. Filipa Kořínka“, které vydal pod pseudonymem Martin Havel. Práce Šimáčkovy byly nejoblíbenější četbou lidovou. Šimáček býval dlouhá leta redaktorem Šimáčkova (bratrancova) „Světlozoru“. Zemř. 12. února 1913.

22. 1835 (před 90 lety) uspořádal Jos. Kaj. Tyl se svou ochotnickou družinou — organisovanou již r. 1834 — veřejně první české divadelní představení v Kajetánském domě na Malé Straně (odtud jméno „Kajetánské divadlo“). Představení zahájeno Klicperovou ves. „Žižkův meč“. Řízení Tylovo bylo prvním uvědomělým vedením českého divadla. Zásadou Tylovou bylo v první řadě pěstovati repertoar původní a zejména mravně povznášející. Mezi herci-ochotníky setkáváme se zde s českými spisovateli té doby: Hajníšem, Filipkem, Malým, Pünerem, Sabinou, Máchou, Rubešem, Trojanem, Tupým (Bol. Jablonským), Zapem, Malým, dále s J. J. Kolárem, Šemererem (později Stránským, řed. div. společnosti), Kaškou, pak s pannami Manětinskou (pozd. chotí J. J. Kolára), Annou a Marií Rožmitálskými, Magdalenou (pozd. chotí Tylovou) a Annou Forchheimovou (později chotí Turnovského) a j. Neobyčejná obliba herců Kajetánských vzbudila žárlivost Štěpánkovu, v té době spolufunditele Stavovského divadla, i výboru stavovského, takže bylo Kajetánské divadlo z rozkazu úředního — kdy „účele ve prospěch chudinského ústavu prý už bylo dosaženo“ — 11. června 1837 zavřeno.

S C E N S T Y

Z h o v o r ů v m e z i a k t í

*V různých vůni atmosféře,
v pause, dohromady hlavy,
o původní premiéře
abonentky tři se baví.*

*Prvá, při potlesku znění,
praví nadšeně a krátce:
„Nevycházím z opojení!
Vskutku, zdařilá to práce!“*

*„Dejme tomu, ctěná dámo,
vzdychá druhá besednice,
„přec však, nežli dlo samo,
autor se mně líbí více!“*

*Třetí — takto druhá s kraje —
s upřímnými praví zraky:
„Mnohdy nevím, co se hraje —
o autora nedbám taky!“*

*K čemu? — Proč? — leč ihned nato
hrdě říci pospíší si:*

*„Dopodrobna znám však zato
všechny klípky — zákulisti!“*

R. Nešvera

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do posledního dubna. Národní divadlo hrálo 10krát činohru, a to: Každý má svou pravdu, Žižku 7× a Otroky 2×. V opeře hrálo: Dalibora, Figarovu svatbu, Fidelia 2×, Mignon, Čertovu stěnu, Spící krasavici 2×, Oněgina 2×, Tannhäusera, Coppellii, Madame Butterfly,

Kouzelnou flétnu, Prodanou nevěstu 2×, Carmen, Rusalku 2×, Salome, Pohádku o Honzovi, Bláník 3×, Šárku, Z pohádky do pohádky, Louisu, Otela, Komedianty, V studni 2×, Evu, Dcerušku hostinského. — Stavovské divadlo hrálo činohru 25×: Naši drahou ženušku 6×, Cyrano de Berge-

rac 8×, Druhý břeh, Bílou Horu 2×, Nezralé ovoce 6×, operu 10×: Werthera, Dona Juana, Così fan tutte 2×, Troubadoura, Bohému, Hubičku, Toscu, Hoffmannovy povídky a uspořádalo večer Tomáškových skladeb. — Městské divadlo na Vinohradech vypravilo novinku „A potom láska“, mimo ni opakovalo Krále, Velikonoce, Nové panstvo, Periferii, Svatební vinek, Potopený zvon, Spartskou Helenu, Nepřítele lidu a hudební večer „Humor v hudbě“. — Švandovo divadlo: Paní Vosa, Sestřenka z Varšavy, Čtverák hashrman, V dámském kupé, Velkokněžna a číšník, Zámecká paní, Naši furianti, Kokotka Lisy, Komedie, Sněhulka a 7 trpaslíků, Velbloud uchem jehly, Vyzvání k cestě, Pohádka o zajatém princezně, Španělská muška, O 12 měsíčkách, Švadlenka z Lunevillu, Farářovo polní kvítí, Nový Majestát (ochotn.). — Urania: Eminčiny vdavky, Láska slavného tenora, Její Veličenstvo Mimi, Robinson Crusoe, Kotrmelec mládí, Slečinka s mikádem, Pan profesor v pekle, To všechno z lásky, Hraběnka Marica, Boccaccio, Naše babička, Rasputin, Hoffmannovy povídky, Šípková Růženka, Lešetinský kovář, Bajadéra, Irčin románek, Záhadný případ, Kouzlo valčíku, Honza v zakletém zámku, Dnes hraje Kaďa, Adrienna Lecouvreurová, Modche a Rézi (ochotn.), Čardášová princezna. — Tylovo divadlo: Dolfá, Všude dobře, doma nejlíp, Aféra s Lolou, Láska za karnevalu, Polská krev, Otelo, Domov, Z českých mlýnů, Bajadéra, Pražský flamenr, Teče voda, teče, Pan profesor v pekle, Za koho se provádíme, Noc v Paříži, Past na muže, Když si náš dědeček babičku bral, Tři týdny, Děvče z předměstí, Falešná kočička, Čokoládová princezna, Rozpustilá Lola, Špatní pastýři. — Svornost v Bubenči: Pohádka o Meluzině, Pan farář a jeho kostelník, Domáci šotek, Žena a tatran, Mumie Tuten-kamenova, Pražský flamenr. — Komedie: Jáma, Na terase, Někdy kriminál nad svobodu, Pižla, stříhač psů. — Adria: Pro umučenou hodinu, my máme rodinu, Pan ředitel, Milenka dvou, Žena a vycpaný panák. — Rokoko: Děti v notesu, Dobrodinci lidstva, Králíkárna, Kapky. — Vinohradská zpěvohra: Bouřlivák táhnou, Slečna panička, Pohádka o 12 měsíčkách, Schmede a Rosenthal, Cikánská láska, Teče voda, teče, Dolly, Veselá vdova, Já jsem majstr, Tulák, Rozvedená paní, Cudný Ambrož, Evangelista, Bajadéra, Perla Orientu, Ariadna na Naxu, V studni. — Aréna na Smíchově: Dítě cirku, Neviděli jste Boše, Molly, proč tě srdčko boli, Už je to tje. Od 21. dubna se nehraje. j. p.

Šubertův Jan Výrava bude zfilmován českým podnikem. Doufejme, že bude pracováno s největší opatrností, aby nebyly porušeny krásy retrospektivního dramatu. — *ký.*

„Nový Majestát“, Krupičkovu 3akt. grotesku,

sehrál 30.-IV. ve Švandově divadle dram. soubor „Scéna“ a postavil jím své prostředky do služeb divadelně-literárních zájmů. Tato nová Krupičkova hra byla napsána již r. 1920 a někdy r. 1922 vydala ji Moderní revue. Národní divadlo, kam byla hra zaslána ku přijetí, odmítlo ji na nátlak určité politické skupiny provozovatí a také ostatní divadla, jimž byl znám protest této politické frakce, nechtěla se odvážit provozovatí hry v nejistých bezpečnostních poměrech. Tak daleko jsme již došli s politikou v umění, že je existenci divadla takřka nebezpečno provozovatí hry, jejíž tendence je zřejmě proti nepravostem politiky. Je však zajímavé, že z provozování hry měla největší strach pouze jedna politická strana, ačkoliv autor bičuje takřka všechny. Premiéra prokázala, že již mnohé dobou vyprchalo a že jsme politicky přece jen konsolidovanější. To však neznemá, že by skutečná síla a hodnota „Nového Majestátu“ byla zcela zlomena, neboť to, co jednotlivé osoby představují, kryje se i dnes někde se skutečností. Vždyť máme příležitost na některých politických schůzích konstatovati tytéž demagogické a nesmyslné pusté fráze, ohlupující dav, jenž je jinak v celku zcela dobromyslnou a tvárnou hmotou v rukou vůdců. A právě tyto vůdce bije Krupičkův „Nový Majestát“, trhá jejich gloriolu a představuje je v jejich nahotě. Není to groteska, je to živý, krví prolutý útvar, kterým analyzuje autor politické prostředí, a byť krutě, přece jen pravdivě vyvažuje veškerou bídu a veškeren hnus z ubíjené morálky a nesvědomitého hazardování lidskými životy. „Novým Majestátem“ po svém „Velkém stylu“ ukazuje Krupička pravou tvář politických karieristů, ukazuje lidu perspektivu, odváží-li se světití těmto svým vůdcům osudy jednotlivců, celku i vlasti: To vše je vypnutou stavbou, jejíž konstrukce není sice vždy jasná a organicky logická, ale při síle propracované myšlenky jeví se tyto vady skorem podřadnými. Je opravdu škoda, že provedení neodpovídalo plně představám, ač nelze upřít jisté snahy po pevném výrazu celku v režii p. Figarové a v jejími rámci koncentračně velmi účelné a působivé výpravy ing. Barka. Z jednotlivých výkonů uplatnila se zvláště dobře promyšlená charakteristika Mudroňky p. Zeiberta. Také Palounek p. Joštův, Palounková p. Turečkové a Katláková p. Joštové nepostrádali přesvědčivosti. Bolkovi p. Fukse bylo třeba k temperamentní hře více síly hlasu. *Em. Janský.*

Adrie zavřena. Na počátku této sezony ujal se opuštěného divadla Adrie venkovský ředitel J. O. Martin. Nečetný soubor jen sotva stačil měřítku předměstského divadla a repertoar, kromě dvou, tří lepších her, pohyboval se v mezích odpadkové literatury. Nyní bylo divadlo, prý z bezpečnostních důvodů, zavřeno. Po kolikáté? *Eský.*

Z C I Z I N Y

Moskevské Komorní divadlo, v jehož čele stojí dnes nejpříbojnější z ruských režisérů A. J. Tairov (někteří proti němu staví pana Majercholda, ale ten není především Rus) a přední herečka scény paní Koonenová, 12. prosince 1924 oslavovalo desítiletí svého vzniku. „Komorní divadlo“ pěstuje skoro výhradně moderní repertoar a moderní režii, snažíc se prakticky uváděti v život teoretické snahy svého vůdce, jehož kniha o zásadách moderní režie i v záp. Evropě v letech 1923—24 vzbudila dosti pozornosti a replik. Pod tlakem sovětského režimu scéna „Komorního divadla“ snažila se i o „divadlo pro massy“ a tak zv. „proletářské umění“, ale v tom směru ovšem pokusy její nutně vyzněly hluché. Přesto stoupenci těchto snah pořád ještě Tairova pokládají za svoji hvězdu. Tairov i Koonenová dostali v den

jubilea od vlády titul „zasloužilých umělců“, při jubilejním představení (hrála se Shawova „Sv. Johanka“) bylo mnoho gratulací — dostavil se také celý ensemble Uměleckého divadla se Stanislavským v čele v kostýmech a maskách „Višňové zahrady“, jakožto představitelé „starého světa“ — a přišla i manifestace ryze sovětského ražení: oddíl „pionérů“, t. j. sovětské mládeže, vojensky dressované, jenž nesl velikou standartu s nápisem: „Komorní divadlo poskytuje umění massám!“ Ve slovním blahopřání pak vyzvali Tairova, aby se postaral — „dátí Novému Rusku divadlo proletářského umění!“ To se snadně vysloví, ale co je to vlastně — proletářské umění, ještě nikdo nedefinoval. Pan Tairov v jubilejní náladě arci slíbil. Teď roznáší sovětskou kulturu po západním světě. *Č.*

L I D O V Ě D I V A D E L N I C T V Í

Nový Pražský okrsek

Dnešní doba je ve znamení „třídění“. Vidíme to vření ve stranách politických i ve velkých korporacích. Boj mezi živly, kterým válečná doba i léta po ní otevřely do života dvěře dokořán, a mezi činiteli vážné rozvahy a vyšších cílů, kteří se snaží společnost očistit a získat slušnosti, cti a poctivosti zase právo a místo, působí ovšem větší nebo menší otřesy. Každý takový otřes je zdravý. Vylosuje poctivě smýšlející, odhalí kazy povah, posvítí na skvrny a hříchy a konečně soustředí opravdu spolehlivé kolem díla, jež vychází z něho posilněno, ozdraveno.

Takový otřes způsobila v Ú. M. D. O. Č. poslední známá aféra, pro ni vyvolaná oposice a důsledek všeho — zrušení Pražského okrsku. Co bylo, začíná zapadat ve snaze po tom, co bude, či spíše, co a jak by mělo být. Bude nový Pražský okrsek, to je jasno a jisto. Bude nový, ať znova utvořen ze spolků a odborů, jež nejdou za oposicí bez rozvahy, či reaktivován, kdyby v oposici nabyla převahy většina, již prostě slovo „lež“ nestačí nahraditi věcné důkazy viny a provinění nebo přesvědčiti o nepravdě na straně ústředí.

Poslední otřes ukázal jednu velikou změnu proti otřesům bývalým, totiž, že tentokráte se nepodařilo „spolkářům“, aby vyloučili nebo k odchodu přinutili ty činovníky, kteří prokázali nejen svou schopnost, ale i vůli zbavit Matici všeho, co poškozovalo její pověst a její čistý štít a podlamovalo nebo aspoň zdržovalo její pokrok a vzestup k uměleckým a kulturním metám. Nepodařilo se těm, kteří se vždy dříve stavěli za nespolehlivé a nepoctivé, aby pro ně uchránili místa, když už jinde ho marně hledali a naopak, starou setrvačností velmi vhodně se sdružili kolem starých i nových svých komilitonů a byli sami odsunuti stranou. Ovšem, odnesl to s nimi celý Pražský okrsek, odnesli to s nimi i ti, kteří snad nesouhlasili, ale nestarali se včas a ponechali vůli oposici, k níž se dychtivě přidružily neklidné elementy, dříve neznámé z naší práce, neznámé ze své vlastní činnosti.

Ukázalo se, jak bylo Pražskému okrsku nezdravo, že vyrostl téměř na 200 spolků a odborů, protože mezi nimi není ani třetina spolků, které by měly slušnou úroveň uměleckou a které by měly i pochopení organizační. Početně i územně těžko ovládatelný aparát obtížil okrskovou radu tak, že své porady vyplňovala administrativou, řešením sporů mezi spolky i ve spolicích a k vážné práci se nedostala. Ukázalo se, že nutné rozložení okrsku v obvody zeslabilo moc rady okrskové a že útvary, zřízené ku pomoci okrskové rady, přerostly jí přes hlavu, až ji konečně na valné schůzi okrsku smetly docela.

A přece význam Praž. okrsku pro Matici je zcela výjimečný. Ať se děje cokoli v okrsku jiném, tento může si své věci vyřídit sám doma, protože se to přímo nedotýká celého ústředí. Ale poměry Praž. okrsku jsou poměry místa i kádru osob, z něhož se tvoří sbor vedoucích členů ústředí. Přímé soužití ústředí s Praž. okrskem je ovlivněno právě poměry v okrsku, který jako dodavatel potřebných sil pro výkonný výbor a jako hostitel centrálních schůzí a soustředěné činnosti pomocné může a musí působiti na zdar či nezdar celku. Proto nemůže býti tomuto celku lhostejno, co se v Praž. okrsku děje, jaký je jeho poměr k ústředí, zastupujícímu devět desetin organisovaných členů ostatních a jaké osobnosti vykonávají jeho funkce a vliv.

Je nesporno, že Praha mimo této přednosti před venkovem má ve vlastním oboru působnosti horší postavení, než venkov. Už to, že divadelní obecnstvo na venkově je jednotné a že spolek, který si dobře vede, má toto obecnstvo za sebou, je neocenitelnou výhodou. Venkov má městská divadla, sokolovny a konečně i jiné místnosti, spíše vyhovující. Praha je roztržštěna na skupiny přátel jednotlivých spolků, které jsou nuceny hráti v hospodách na jevištích často jako dlaň, nemohou-li platit závratné nájmý za divadla předměstská nebo národní domy. A přece tu vyrostlo tolik odborů a spolků, že je téměř v každé ulici jeden! To je právě nezdravý stav, který znemožňuje vážnou práci uměleckou, znemožňuje vybudování slušné ochot. scény a stěžuje zvládnutí organizační.

Nový Praž. okrsek dostává do vínku všechny tyto zkušenosti a bude — musí býti — jeho snahou, aby do svého středu přijal takové spolky nebo odbory, které svou zdatnost již prokázaly, aby se spokojil raději s menším jejich počtem, jen když budou s to, aby do popředí okrsku vyslali nejlepší své lidi dobré vůle, správného pochopení a čistého jména. Nesetkají-li se tyto snahy s takovým výsledkem, jaký je očekáván, podá Praha jen důkaz toho, že nebyly neoprávněny výtky, jí činěné, ve srovnání s venkovem. A povstane-li vedle tohoto okrsku útvar nový z dosavadní oposice, nastane — a musí nastati — závodění ve vážné činnosti a taková soutěž je vždycky zdravá.

Snad se budou zdáti tato upřímně míněná slova zase příliš „pastýřskými“, jak i dřívější starostovy projevy byly oposičníky označeny, ale vždycky je snad lepší snaha být dobrým pastýřem, než špatnou a nakažlivou ovčí! h-

Pro divadelní praxi

Seznam her, vhodných k oslavám Husovým. (Sestavil F.) — Za pravdu v plameny od V. Helebranda, hist. drama 3, 9 m., 3 ž., jizba. — Za roboty od J. Berana, obraz z doby pobělohorské, 11 m., 1 ž., vesnice, 2 světnice. — Bělohorská mračna, J. F. Karas, hist. hra 4, 8 m., 3 ž., 2 jizby, předsíní hradu. — Ztracenci, hra z pobělohorského temna od J. Berana 4; 9 m., 4 ž., síň, náves, jizba. — Za pravdou od V. Roštinského, drama ze součas. života, 8 m., 3 ž., les, světnice, zahrada, světnice. — Tomáš Svoboda od V. Lemberka, hist. hra 3, 18 m., 5 ž., 2 děti, myslivna. — Pro viru od V. Lem-

**Vyobra-
zení
Soni
Fel-
brové
k statí
„O ko-
stymo-
vání“**

a) chiton,
b) krúnýř,
c) helmy,
d) nůž,
e) pochva,

**I.
Řecko:**
Úbor
mužů
(bojov-
níků)

f) luk,
g) kopí,
h) štít,
ch) holeně

berka, hist., hra 4, 10 m., 1 ž., 2 děti, světnice, les, žalář. — Pro kalich Páně od J. Berana, obraz z doby husitské 5 j., 13 m., 3 ž., světnice, komnata, sklepení. — Tváří v tvář, hra o české víře od V. Brjusova, 4 m., 3 ž., pracovna. — Kostnické plameny od J. F. Karas, hist. hra 3, 8 m., 3 ž., jizba, vězení. — Mistř Jan Hus od K. Hubálka, hist. obraz 3, 22 m., 4 ž., síň, vězení, před velechrámem, večeradlo kláštera. — Jan Hus od Jana z Pohoře, hist. trag. 5, 26 m., 5 ž., ulice, vězení, komnata a král. síň. — Jan Hus od A. Jiráka, hist. hra 5, 49 m., 6 ž., hřbitov, zeď, komnata, betlémská kaple, refektář, vězení, předsíní Starom. radnice. — Jan Hus verš. tragedie od M. Bana, 21 m., 1 ž., sněmovní sál, vnitřek chrámu, komnaty a jizby. — Emigrant, drama o 4 j. od A. Jiráka, 22 m., 7 ž., 1 dítě, před kostelem, světnice. — Jan Hus dram. báseň od J. K. Tyla, 20 m., 4 ž. — Hvězda Táborů, hist. hra od F. Hermana, 23 m., 4 ž., pokoj, ulice, hradby. — Mrtvé moře hra o 4 jed. od Mahena, 16 m., 3 ž., vesnice, světnice. — Géro od Al. Jiráka, hist. hra 5, 30 m., 3 ž., před chrámem, síň. — Husité trag. národa od A. Dvořáka, 37 m., 14 ž., náves, les, násep, tábor.

Zpráva Ú. M. D. O. Č.

Ú. M. D. O. Č. — 1926. V poslední schůzi výk. výboru byl předložen prozatímní program podniků, spojených s oslavou 40letého trvání Matice a 70. výročí úmrtí Jos. Kaj. Tyla. Má býti uspořádán: sjezd členů Ú. M. D. O. Č. se sjezdem mezinárodním, divadelní soutěž, představení zahraničních spolků, div. výstava ochotnická, slavnostní představení v Nár. divadle a mají býti vydány dějiny Ú. M. D. O. Č. a ochotnictva vůbec. Pro oslavy Tylovy: má se vydati sborník o jeho činnosti herecké (s fotografiemi), jeho poprsí a portrét, má býti uspořádána speciální výstavka jeho památek, získati a po případě vydati původní hudbu, složenou pro jeho hry, ve Stavovském divadle — má býti Tylovo matinée a v den jeho úmrtí (11. července) uspořádána pouť k jeho hrobu v Plzni, kde má býti už také odhalen jeho pomník. V roce 1926 má každý spolek uspořádati slavnostní představení Tylovy hry ve prospěch Tylova domu v Praze. Mimo to bude podniknuta veřejná sbírka ve prospěch všech podniků pro uctění památky Tylovy v Praze, Plzni a v Kutné Hoře. Doba sjezdu byla určena na 4.—6. červenec, týden po Všesokolském sletu. Oboje oslavy pořádány budou jedním slavnostním výborem, do něhož budou přizváni zástupci všech povolání korporací a rovněž zástupci všech našich okrsků. Bylo zdůrazněno, že nejen oslavy Tylovy (což je samozřejmo), ale i oslavy Ú. M. D. O. Č. vzhledem k účasti zahraniční způsobí zájem celé veřejnosti a proto bude nutno, aby se jich také veřejnost účastnila. Slavnostní výbor bude pracovati o stanovení přesného programu, bude řídit vyjednávání na venek, řešiti otázky reprezentační a provede pouť ku hrobu Tylovu. Ostatní práce bude rozvržena na komisi sjezdovou, divadelní, výstavní a literárně-uměleckou. Bude tedy třeba velkého aparátu a značné práce. Tentokrát nejde tu jen o oslavu v obvyklé formě domácích, nýbrž o významnou reprezentaci před cizinou, o podložení velkých cifer, které už samy za hranicemi budí pozornost, ukázkou ukázněné a cílevědomé práce českého ochotnictva. Jsme přesvědčeni, že nám pomohou ti, které o radu a pomoc požádáme z řad divadelních odborníků; ale především je bezpodmínečně nutno, aby hlavní těžiště práce spočinulo v rukou vlastních lidí. Víme, že v osvěžených poměrech Pražského okrsku najdeme pravého pochopení a ochotných spolupracovníků; ale tentokrát musí jíti s sebou i náš venkov — a on také půjde! Soudíce podle okrskových schůzí, podle činnosti a vzrůstu nejen početního, ale zvláště ideového, doufáme, že hlava v Praze bude tentokrát vydatně pod-

porována zdatnými údy na venkově. Každý obdrží svůj příděl, každý najde své působíště. Jde zejména o nesmrtelného Jos. Kaj. Tyla, na něhož národ tak záhy zapomněl a dosud mu nesplatil povinného dluhu. Tyl musí v roce 1926 oživit na našich jevištích, v přednáškách — a nejvíce v srdcích a

Josef Šmaha

v jedné z nejlepších svých rolí čtvrtláníka Divíška z Jiráskova „Otce“

v myslí všech upřímných Čechů, aby si vzpomněli, že u něho začínala naše revoluce, která pak mohla dospěti až k 28. říjnu! A tuto propagaci mají naši členové po ruce. Tím oslavíme významně a důstojně své 40leté jubileum! Jsme tím povinni Jos. Kaj. Tylovi, sobě i národu!

h—

Jihoč. ochot. spolkům a dram. odborům!
 Dny 31. května a 1. června se rychle blíží a s nimi letošní Krajinický pracovní sjezd a l. div. výstavka. V těchto dnech sejdou se jihoč. div. ochotníci v Čes. Budějovicích, aby podebatovali o neutěšených poměrech jihoč. div. ochotnictva a aby vytknuli si směrnice, dle kterých bude nutno dále pracovat. Český jih jest početně na ochotnické spolky dosti silný. Není snad obce, kde by nebyl založen ochotn. spolek neb dram. odbor některého polit. nebo národního spolku. A jsou i případy, že v některé menší vesnici jsou vedle ochotnického spolku dva neb tři dram. odbory. Ale nutno žalovat, že snad nikde jinde není tak málo porozumění pro společnou organizační práci ochotnickou, jako právě zase na našem českém jihu. Mach. okrsek v Čes. Buděj. slučuje asi 40 ochotn. spolků včetně dram. odborů. Samy Č. Budějovice mají 6 ochotn. spolků organizovaných a asi 15 dram. odborů neorganis. Blíže okolí: Čtyři Dvory, Suché Vrbné, Rožnov, Kn. Dvory mají řadu ochotn. kroužků a dram. odborů, větším dílem neorganis., a veškerá snaha Mach. okrsku přivésti tato sdružení do organizace je marná. Nekázeň a přebíhání členů ze spolku do spolku, vracení neb vybírání úloh, špatné provedení jednotlivých představení, zakládání nových spolků přeběhlými členy atd. jsou pravidelné zjevy v našem ochotnickém životě jihočeském a naděje na odstranění těchto zlořádů jest pramalá. Org. spolky neměly by trpěti ve svém středu členy nečestné a nepořádné. Veškerí škůdci ochotnictva buďtež vyhostěni z našich řad a nikde jinde nepřijímání. Organis. jednoty mají dbáti nařízení svého okrsku a své organizace. Jen společnou práci zjednatí lze si patřičného respektu a odraziti útoky různých vykořisťovatelů, a zvýšiti uměleckou úroveň našich div. představení. Mach. okrsek v Čes. Buděj. žádá veškeré organis. spolky: Obešlete div. výstavku! Připravte své div. cedule, tabla, fotografie a různé cenné spolkové památky. Učiňte ihned přihlášku, kolik kusů budete vystavovati. Členové širšího i užšího výboru Mach. okrsku zašlete 1 vizitkovou fotografii pro okrskové tablo. Jednotám česko-buděj. a blíže doporučujeme Foto-atelier fy V. Vlasák, Č. Budějovice, na Sadech 2. Členové Mach. okrsku mají značnou slevu. — Program Krajinického pracovního sjezdu. V neděli 31.-V. v 9 hod. dop. v měst. museu slavnostní otevření div. výstavky. Odp. v sále „U Novotných“ předsjezdová porada širšího výboru Mach. okrsku a delegátů. Večer

o 1/2 8. hod. návštěva slavn. div. představení sp. „Tyl“ v měst. divadle. V pondělí 1.-VI. v 9 hod. dop. pracovní schůze „U Novotných“ Lannova tř., na níž promluví dr. Fr. Herman, starosta Ú. M. D. O. Č. z Prahy, a místní osvětoví pracovníci. Volné návrhy a proslovy nutno písemně podati 3 dny předem k rukoum předsednictva. Večer zúčastní se zástupci věnečku v Besedě česko-buděj., pořádané sp. „Tyl“ k ukončení jubil. slavnosti.

K dotazům o stavu otázky Pražského okrsku sdělujeme, že je sice pravdou, že se oposice odhodlala — a snad už se i pokouší — utvořiti ze sebe nový útvar organizační, ale s náterem politické strany československých socialistů. Stanovisko ústředí stran politické neutrality Matice i činnosti umělecké a kulturní je známo. Pochybujeme však, že by se jak strana čsl. socialistů, tak naši členové i jako příslušníci této strany dali pohnouti k dalšímu rozvratu českého ochotnictva, který by jen přioštl místní i vnitřní třenice ve spolkovém i veřejném životě, výslednou práci v Matici, tak slibně rozvinutou, by ochromil — a sám by nic většího ani lepšího nevytvořil. Pochybujeme, že by soubor oposičnicků, pro nepořádek a nekázeň z Matice odstraněných, mohl u vážných lidí vzbuditi důvěru v pravdivost svých hesel a v budoucí výslednost své práce na prospěch věci. Nemíníme se už dále zabývatí oposicí a její činností vůbec, protože vzniká Pražský okrsek nový a ústředí je zaměstnáno důležitějšími pracemi. h—

Nový ochotnický časopis. Kdo sledoval naši rubriku „Slovenské divadlo“, dosud nebohatou bude jistě překvapen zprávou, že Ú. S. O. D. počalo vydávat vlastní svůj věstník. A je to jistě milé překvapení. Sledujeme-li činnost Ú. S. O. D. od počátku, pozorujeme ve všem především snahu růsti do výšky a teprve v druhé řadě do šíře. Tak je tomu i s novým časopisem. Ú. S. O. D. chce dáti každému organizovanému ochotníkovi do rukou populární vzdělávací pomůcku, aby tak zvýšilo úroveň slovenského ochotnického divadla, kdežto ničeho neslyšíme o agitaci k získání nových členů. Lze však předpokládati, že tento poslední podnik upozorní na slov. ústřední organizaci více než všechny jiné a že znásobí počet jejích členů. Potěšitelným pro nás je též, že Ú. S. O. D. zůstává i „Čsl. Divadlu“ věrno a že je nadále předplácí pro své členy, aby — jak praví ve svém oběžníku — našli v něm pokračovací školu divadelní. Jak možno však souditi z 1. čísla S. O., nebude ani on jen školou elementární, nebude se obírat jen záležitostmi a poměry místními, a proto doporučujeme i českému ochotnictvu, aby se o časopis zajímalo. V r. 1925 vyjdou 4 čísla 16 str. za předplatné 5 Kč (při více jak 4 tisících 4 Kč), ukázkové číslo zašle Ústředie Slov. Ochot. Divadel v Turč. Sv. Martině na požádání zdarma. Hlaste se o ně! ZN.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rvdvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

vydává „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 1. června 1925

Sešit 9

V Praze dne 31. května 1925.

(Památce Mistrově*). Posledního májového dne r. 1920 s rozezpívaným jarem, prosyceným těžkými vůněmi nového života přírody, zhasl život, bohatě a vzácně žitý, doflouklo srdce mistra českého soudobého umění jevištního, jedinečného našeho Hamleta, Petruchia, Mackbeta, Shylocka a Leara, Cyrana z Bergeracu, Solnessa, Borckmanna a dra Ranka, Valdštýna a Mefista, Husa a Žižky, Gera, Falkenštejna, Posla, Janoška, Hoška, Antonína Havla a Francka, — veliké srdce Eduarda Vojana. Dnešní den, pětileté výročí tragického okamžiku, kdy rázem ztratili jsme vše, co bylo právem největší naší chloubou na tomto poli umělecké snahy, skýtá hojně možnosti, abychom zvláště zde, na místě, jež chová drahé tělesné jeho pozůstatky, hluboce se zamyslili a vděčně vzpomínali:

Památko Mistra Vojana, jsi nám blízka, dnes více než kdy jindy, — v době, chaoticky zvříené, vyvolává naše mysl živý dojem prudkých zážehů niter, jež bouřila kdys nadšením a obdivem, sycena velikostí, mocí a krásou Tvého umění.

Před několika hodinami přišli se Tobě pokloniti ti, jež osud spojil s Tebou týmž posláním: herci z povolání. Teď přišla nová řada návštěvníků, nemenší a neméně významná složka světa všedivadelního: herci z ochoty, kteří vždy viděli ve svém mistru a učiteli nedostižný vzor, vrchol českého herectví, rozptátého do nadměrných rozměrů a rozezvučelého k nejpokojnějšímu zpěvu.

Zdálo by se, že snad ani není třeba připomínati významu Mistra Eduarda Vojana, že není nutno vraceti se k nedávnou. v němž rostl a mohutněl, neboť jeho dílo je vzácným pokladem tisíců českých duší, je velkou rúží věčné krásy, zdobící záhon naší kulturní historie a povyšující národ, k němuž náležel dnes již mystický Jeho zjev, mezi národy, nesmrtelnými vavřiny věnčené. —

Žel, žel, že nutno říci bolestnou pravdu, že nutno zesmutněti novou trpkostí nad údělem Tvé slávy, Památko Vojanova. Čas, rychlejší pomyslného spádu, přinesl netoliko nové proudy, ale v jejich hukotu zaniká zpěv nedávných Tvých ód, jimiž provázen duchovní vývoj národa. Ještě nedozněla v nás pohřební hrana, ještě nezkonejšen nářek Thalie a již hustá mlha zastírá pohled k tomuto rovu, již odvrací se oči všech, jež chtějí lidsky nevďěčně zapomenout svých nedávných závazků. Scéna, jež proniknuta tvůrčím Tvým výrazem a která tolikráte zaznívala Tvým srdcem, jen mimochodem, takřka tajně a bezvýrazně vzpomíná svého velkého příslušníka. — Leč, zanechme zde u hrobu roztrpčenosti, která oprávněně provází dnešní den, když marno buditi v sobě pocit radosti, že k Tobě, Památko Vojanova, i místa nejpovolanější a osoby, nejvíce k vědu zavázané, vykonaly svou povinnost, jak káže cít a umělecká odpovědnost.

Československé ochotnictvo vedle herců z povolání zná svou povinnost a plní ji rádo. Vzpomíná nesčetných a vzácných chvil, jež v těsné spolupráci vyrostly v nesmírně tklivé a opravdově radostné pocity poznaného umění: Umění, jež spaluje, umění, které rozlito v krev, formuje a uceluje duševní sílu. Na jevišti i v hledišti kořilo se duchu, jenž dal mu a drobnému venkovskému lidu poznat hloubku a výsostnou svěžest tohoto umění.

Anglie a celý kulturní svět XIX. věku byl hrd na svého Keana. My, lidé XX. století, právem stojíme zde u paty hrobu a opakujeme, že pod tímto příkrovem spočívá heroický typ světového umělce nedoceněného formátu. Eduard Vojan nezemřel toliko nám, zemřel celému věku, jenž v něm našel svého genia: genia umění, genia ducha, ale také, a nadevše — genia srdce —

*) Prosloveno red. t. I. u hrobu Vojanova na hřbitovech Olšanských.

Markýza de Pompadour a umění divadelní

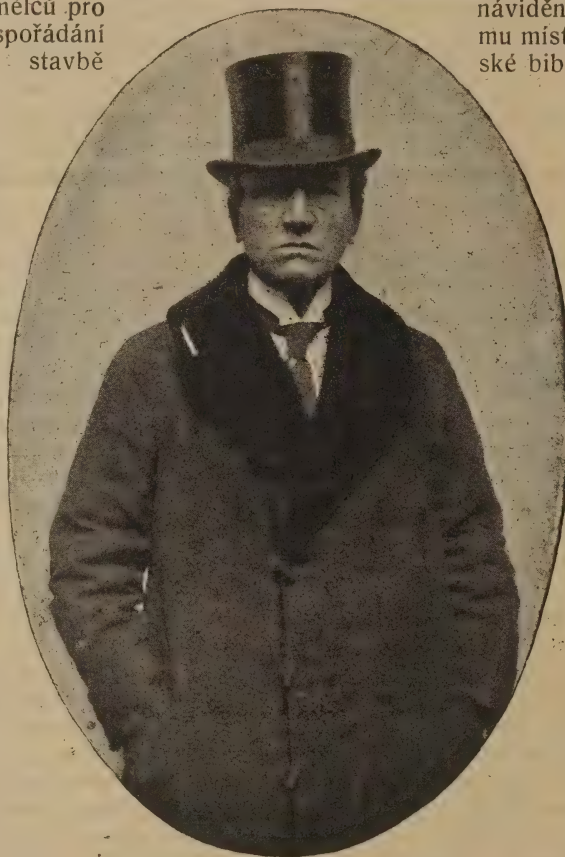
Slavná milostnice Ludvíka XV. již v mládí jevila veliké nadání a sklony k umění malířskému a divadelnímu. Jsouc vychována zámožným elegantem, strýcem jejího pozdějšího chotě Karla Viléma d'Etioles, panem Lenormantem de Tournebem, bohatým nájemcem královských důchodů, milencem své matky, jehož vydržovanou maitressou Magdalena Poissonová byla (de Tournebem byl vlastně otcem Jeanetty Poissonové), dostalo se jí skvělého vzdělání, než se ještě tato mladička krasavice a první měštka z buržoasie bez rodu a urozenosti stala milenkou krále „mnoho milovaného“ (le bien aimé) a pak „bídáka“, proklínaného i s ní celým národem francouzským.

Jako provdaná byla v Paříži středem pozornosti všeho světa měšťanského pro svůj talent, vlohy, ducha a krásu. Obdivuhodné schopnosti, velikost a řídké na tu dobu vzdělání u ženy daly jí všechny dary a přednosti, což 18. století nazývá právem virtuositou ve zpěvu, tanci, v hře na klavír, pak i v malířství a grafice, jakož i ve vynalézavosti a vkusu co se týče výběru umělců pro dvůr, jejich děl, v uspořádání sbírek, knihovny, v stavbě

zámků, divadel, pořádání slavností a divadelních her. Zpěvu a hře na klavicimbal se učila u Jeliotta, tanci u Guibaudeta, takže záhy její tanec a zpěv uschopňovaly ji pro operu. De Crebillon Prosper Jolyot st., francouzský dramatik (* 1674 v Dijonu, † 88letý 1762 v Paříži), známý hrami jako „La mort des enfants de Brutus“, „Idoménée“, „Atrée et Thyeste“, „Électre“, „Rhadamiste et Zénobie“, „Xerxes“, „Semiramis“, „Pyrrhus“, z nichž mnohá měla úspěch, ale doznala také chladného přijetí, domácí její přítel, cvičil ji v deklamaci a umění dramatickém a řečnickém. Později markýzka de Pompadour, chtějíc paralysovat úspěch ne-

návalo tolik přátel a obdivovatelů, ovšem že také potom nepřátel a závistníků. Všechny vlohy všestranného talentu byly v ní spojeny, kouzlem svého ženství, duchaplností, vzděláním oslňovala a ovládala vladaře, ministry, státníky, politiky, umělce, spisovatele a básníky.

Umělci tehda byli rádi viděni v intimě veliké buržoasie a v kruzích finančníků, salony šlechtické i měšťanské plnily se významnými osobnostmi, a tak se stalo, že u madame d'Angervilliersové paní Mailly, hraběnka a milostnice králova, první ze čtyř sester de Nesleových (ostatní jsou Mme de Vintimille, vévodkyně z Chateauroux a Mme de Lauraguais, které se vystřídaly za sebou v úlohách milenek Ludvíka XV.), nadšena zpěvem i hrou na cimbal vrhla se mladé paní do náruči a entusiasmus o ní od ní za tepla donesl se na dvůr, kde poprvé měšťanské jméno paní d'Etioles uslyšeli.

Eduard Vojan

* 6.-V. 1853, † 31.-V. 1920

(Jedna z posledních jeho podobizen z r. 1917)

náviděného Voltaira, opatřila mu místo knihovníka v královské bibliotéce a důchod tisíce

franků, když upadl v tíseň finanční. Na její popud dokončil r. 1748 „Catilinu“, jenž r. 1742 byl uvítán s entusiasmem. Ale Crebillon se již neuplatnil. Ani poslední tragédie „Le Terrible“ (Strašlivý) se nelíbila. Byl rivalem Voltaira a jako představitel hrůzných, ohromujících scén liboval si v předvádění stínů a zločinů ve svých tragediích (pro což nazván „Le Terrible“) mdlého výrazu a vodnatého, nabubřelého slohu. Nepřátelé Voltairovi vynášeli frási „veliký Corneille, něžný Racine a tragický Crebillon“.

Crebillonovi přátelé zdokonalili jejího mladého ducha k oné jemnosti a něžnosti, lehkosti citění a ironii tehdejšího vyjadřování se, což jí zjed-

President Hénault v dopise, který má datum téhož roku, kdy se slečna Poissonová provdala, t. j. r. 1741 v stáří 20 let (narodila se v Paříži 30. prosince 1721), na konci hostiny u pana de Montigny, kde se shromáždili Dufort, Jeliotte, dámy Aubeterre a de Sassenage mezi jinými ještě hostmi, se takto vyjádřil: „Našel jsem tam

**Tairovovo
Komorní divadlo
v Moskvě**

G. B. Shaw

SVATÁ JOHANKA

Konstr. malířů

V. a G. Stenbergů

Režisér

A. J. Tairov

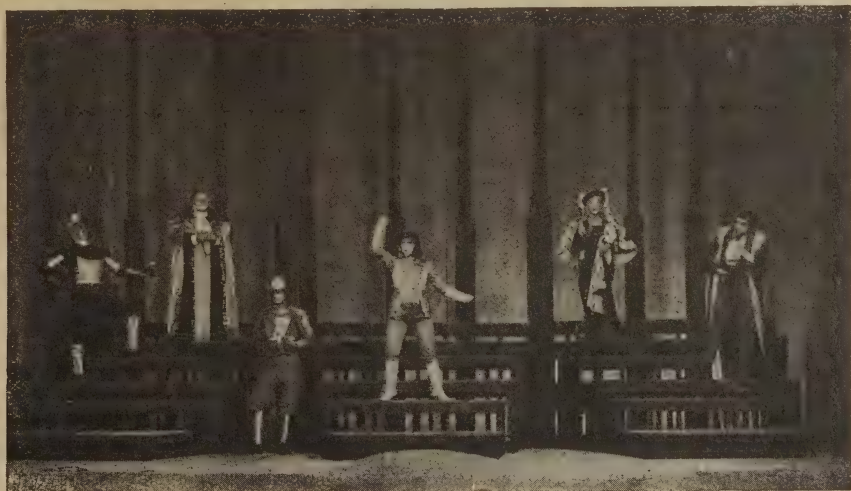

jednu z nejkrásnějších dam, které jsem kdy spatřil; jest to paní d'Etiolles. Ovládá dokonale hudbu, zpívá se vši veselostí a se vším možným vkusem, zná 100 písní zpívat, hraje v Etiolles komedie na rovněž krásném divadle jako opery, kde se střídají nadpozemské v pohyb uváděné bytosti a kulisy.“

Pro divadlo měla líbivý a okouzující zjev, pleť sněhobílou, v níž se mísila svůdná vábnost černých očí s modrými. Měla nádherný vlas, světle kaštanově hnědý, zuby oslíhovaly bělostí a ústa dovedla vykouzlití nejsvůdnější úsměv, který vtiskoval oběma lícím dva krásné důlky, jak nám je ukazuje její mědirytina s názvem „Jardinière“ (Zahradnice, Květinářka). Její taille byla zaokrouhlená, postavu měla prostřední velikosti a podivuhodně

G. B. Shaw

SVATÁ JOHANKA

**na
Tairovově
Komorním divadle
v Moskvě**

jemných tvarů. Měla ruce plně dokonalé, hra gest a celého těla svědčila o činnosti a náruživé vášnivosti. Všechno to dělalo její fysiognomii kouzelně a čarovně pohyblivou, schopnou neustálých proměn a čilou a tím ji uschopňovalo pro jeviště a pak pro dvorský život veliké dámy co nejlépe, poněvadž duše této ženy byla nepřetržitě zjevná a otevřená, známá a přece vždy nová, jak střídavě dojímala půvabem, nezdolně podmaňovala něžností, ukazujíc vynikající a vznešenou vážnost i šelmovskou spanilost a eleganci. (Pokračování)

Ed. Vojan jako Cyrano (z r. 1911)

N. Melniková-Papoušková

Desáté výročí moskevského Komorního divadla

(Dokončení)

Pokud jde o vnější techniku herce, Tairov ukazuje na nutnost vychovávat tělo i hlas jako prostředek výrazu, nebo jinak i nejdokonalejší obraz buď nedospěje k divákovi, nebo vyvstane před ním v po-
kažené podobě. Jeho hlavní myšlenkou je, vytvořit takovou divadelní školu, kde by se děti začaly cvičit pro umění od sedmi až osmi let. Tělo každého herce musí se vycvičit jako pro balet a hlas i sluch jako pro hudebníka. Výsledky, kterých Tairov až dosud dosáhl i bez školy, předstihují každou pochvalu. Takové představení jako „Zvěstování“, „Princezna Brambilla“, „Girofle-Girofla“ jasně ukazují, jaký význam má plastika na scéně a co znamená herec, který dovede vládnouti vypracovaným hlasem jako hudebním nástrojem, aby vyjádřil vnitřní zážitky.

Tu dospíváme k oné části Tairovovy teorie, která by jej zvláště měla zajímat, to jest o postavení režiséra v divadle. Tairov, jako většina nynějších divadelních činitelů, prohlašuje, že divadlo vyjadřuje kolektivní umění. Avšak kolektivem rozumí něco jiného, než ostatní. Vylučuje z něho především spisovatele a v poslední době i výtvarníka a prohlašuje, že jeho myšlenkou je jakási stálá rozborná konstrukce, která může sloužit pro všechna představení. Do jeho kolektivu tudíž náleží jen herci a režisér. Herci se při tom přiznávají úplná svoboda tvorby a režisér je jen kormidelníkem, který dává divadlu

P O D Č A R O U

Bohuš V. Žák

Vzácné jubileum

Vzácného jubilea 50leté záslužné činnosti u českého divadla dožil se v těchto dnech (7. června t. r.) senior hereckého souboru městského divadla Vinohradského režisér Jan Zelenka. umělec; neznající chorobných snah po velikášství, nechtějící nikdy zdát se víc, než čím opravdu je, vždy stejně upřímný, důvěřivý, bezelstný a otevřený ve všem svém konání, tichý, pracovitý a pasivní — mající samé vlastnosti dobrého člověka, jež se nehodí na bojiště, jakým je divadelní ovzduší, kde je potřebí stálé výměny vítězů a poražených.

Zelenka je primitivem, ale primitivem v nejkrásnějším slova smyslu. Tvoří role svým vzácným instinktem, obdaří je vnějšími rysy, vždy jednoduchými, jež se mu zdají nejsprávnějšími, nalezne ton, masku a mimiku a proměňuje svoji osobu v onu novou, nalezenou, rodící se. Vypracuje nejprve dopodrobna každou postavu s epickou obsírností a psychologickou pronikavostí dá jí žít ze své vlastní duše a srdce, zná víc než text, autorem napsaný, zná vše, co se odehrálo dříve a jinde než nad čím se zdvihne opona. Pak teprve zhodnocuje autora a

své poznání, vytváří definitivní dílo na pozadí osudového obzoru. Jeho hereckou tvořivost nelze započítat do jediného oboru (třebaže postavy, vyrostlé z lidu, jsou mu nejbližší), své osobní sklony dovede podřídit nejrozmanitějším rozkazům zcela odlišných uměleckých individualit a eksemplárně pak osvědčuje platnost Aristotelovy tése o základní jednotě tragickosti a komickosti.

Nemíním zde řadit suchá data v chronologickém pořadí a hodnotit to či ono — chci čerpat z osobních vzpomínek „našeho tatíčka“, jak jej všichni oslovujeme, které při různých zákulisních příležitostech (na př. při „Orliku“ na Vagramu, ležice spolu celý akt v pozadí na zemi) mi vypravoval: „Jako 18letý mladík vystoupil jsem poprvé v lednu 1875 v dramatickém kroužku „Okor“ v roli zahradníka Canuche ve hře „Pokuta muže“ a zánícen touhou stát se hercem, navštěvoval jsem pilně naše tehdy skromné Prozatímní divadlo, arény na hradbách, na Smíchově a v Kravíně, kde 7. června 1875 vystoupil jsem za ředitelství J. E. Kramuele ve hře V. Huga „Marion Delorme“ a za týden nato v Macháckově hře „Ženichové“ zároveň s Marií Pospíšilovou, pozdějším členem Národního divadla a dvorního divadel ve Vídni a v Berlíně. Měl jsem tehdy smlouvenou gáží celých 16 zl. měsíčně. To mi však nevaldilo, jen když má touha po jevišti byla splněna a já se stal

směr a upravuje styk mezi vystupujícími osobami. Režisér však nesmí omezovati svobodu herce, jako to bývá v naturalistickém i konvenčním divadle. Tak zvláště mluví Tairov ve své knize, ukazuje, že umění režisérovo se projevuje zejména v procesu výstavby představení, ve vytváření jeho náčrtu. V praxi zdá se nám právě v Komorním divadle úloha Tairova mnohem širší a zvláště jeho moc je despotická. O tom možno si učiniti úsudek už z toho, jak se měnila tvářnost her podle toho, jak se měnily teoretické názory samotného Tairova v době deseti let. Přes stále zdůrazňovaný význam mistrovství herce a přes všechny boj s konvenčností a realismem představení prvních let „Sakuntala“ bylo konvenční a „Cyrano de Bergerac“ realistické představení. Poslední dílo Komorního divadla „Svatá Johanka“ — je už velmi blízké konstruktivismu Meiercholdovu.

Posléze jsme dospěli k materiálnímu rámci hry, k dekoracím, či spíše k tomu, co nyní naplňuje scénu. Zároveň běžně rozebereme některé hry, abychom objasnili, jak se teorie prováděly v praxi. V druhé polovině své činnosti Komorní divadlo se přimklo ke konstruktivnímu architektonickému směru; scénická plocha sloužila ovšem vždy v Komorním divadle jen za podstavec hercův a při tom byla směle a umělecky zlomena. Změnu vidíme v tom, že jednou toto zlomení mohlo vyplývat ze spádu hry, jindy pak bylo jen dovedným zladením ploch pro to nebo ono dekorativní vyjádření herce, azvláště v poslední době se Komorní divadlo k tomu kloní více a více.

Tento směr stále sílil od scénování „Krále Harlekýna“ r. 1917 v konvenčních dekoracích Ferdinandových. Tehdy to bylo zajímavé, ale jaksi chudé po jasných malířských dekoracích. Zvláště působila hra herců na neobyčejném pozadí.

Nedlouho před Králem vytvořila Ekster Wildeovu Salome. Ekster je velmi zajímavá umělkyně a s našeho hlediska vytvořila nejkvělejší období Komorního divadla. Vystoupila r. 1916 s Famírou Kifaretem a prorazila jí v starém divadle tím, že našla vnitřní rytmus

adeptem dramatického umění. Téhož roku bylo řediteli Kramuelovi zadáno městské divadlo v Plzni, a k jeho cti budiž konstatováno, že vzhledem k nepatrné gáži, kterou mi platil, odměnil se mi v Plzni beneficí, která zahrnovala starosti nedostatku, na mne silně doléhajícího.

Po plzeňské sezoně vrátil se řed. Kramuele opět do Prahy do arény v Kravině. Avšak léto 76. roku bylo na deště tak bohaté, že v otevřeném divadle po tři neděle marně byla ohlašována na jevišti fraška „Čím dál, tím hůř“ a nám ve skutečnosti bylo také čím dál, tím hůř! Téhož roku byla přenesena aréna s hradeb proti Pštroscu a ředitel Pavel Švanda byl pověřen vedením tohoto divadla, — říkalo se mu tehdy „Trucaréna“. Aby Švanda ušel konkurenci, vyjednával s Kramuelem o převzetí arény na Smíchově. Tento svolil, a tak jsme se stěhovali na Smíchov — ovšem, že se nám tam nevedlo, rovněž jako Švandovi v „Trucaréně“. Kramuele vrátil se proto téhož léta opět do Kravína a dokončiv zde letní sezonu, již se do Prahy nevrátil a tak cestovali jsme po venkově až do roku 1878. Arénu v Kravině později koupil bývalý jeho člen Jan Pištěk, který ji dal přestavět a musil ji později přenést na nynější její místo. Když meškali jsme s Kramuelovou společností v Hořicích, stihl mne i ředitel též den krutý osud, neboť mne odvedl k „Landverákům“ a „direktor“ při odchodu z jeviště spadl do orchestru a zlomil si ruku, která později musila mu být amputována.

Vrátiv se po osmínedlém cvičení do Prahy, přijal jsem angažmá u společnosti Fr. Pokorného, který meškal toho času v Rakovnici. Mezi členy byli tehdy

Zdeněk Štěpánek
z Měst. div. Král. Vinohrad jako Cyrano

Jan Zelenka
jako švec Kulíšek ze Šamberkovy frašky „Palackého tř. 27“

Osobní výdaje Národního divadla

Na všech stranách v soukromém i veřejném podnikání pocituje se potřeba provést úpravu služebních požitků úměrně s hospodářským indexem. Není tudíž nepochopitelné, že i správa Národního divadla, uznávající tyto důvody svého členstva správnými, rozhodla se předložit intendanci návrh na úpravu požitků některých umělců. Společenský týdeník „Div. L.“ pozastavuje se však nad schválením tohoto návrhu intendantní radou a protestuje proti zvyšování osobních nákladů. S tímto názorem na umělecké podnikání správy N. d. nelze souhlasit, neboť musíme konečně jednou umělcům, přiznati právo vlastního hodnocení svých výkonů formou požadavku. Pozastavovati se nad sumou Kč 50.000, která je ročním platem některých čelných umělců, je dnes naivní, uvážíme-li, že tato sama honoruje především uměleckou individualitu a kromě toho i fyzickou

nezdolnost těch, kteří kromě těžké duševní práce jsou tělesnými siláky, absolvuji-li po celou sezonu každých 14 dní alespoň jednu novou hru. Co tu zkoušek, rozmanitých příprav, pochůzek a vedlejších výdajů. Nutno dopodrobna znáti systém divadelní práce a speciálně práce umělcovy, chceme-li kroutiti hlavou nad výši jeho platu. Není také zcela podřadnou okolností, že hraní ve dvou divadlech značně ztěžuje herci vykonávání povinností. Uzounké poměry naší první scény jsou tak bídné, že jeden režisér tahá herce druhému režisérovi, že navzájem si překážejí svými zkouškami, a není proto řídkým zjevem, musí-li herec udělati několik cest z Národního divadla na Žofín a zpět do Národního nebo do Stavovského. Jsou to, arcif, maličkosti, ale co tu času a zbytečné energie, která v dohledné době, žel, nedá se jiným způsobem zužitkovati! Šetřiti pak v honorářiích na

hry. S konstruktivismem to nemělo ještě nic společného a bylo to skoro konvenční, neboť všechno úsilí směřovalo k tomu, aby se dal vnější rámec pro vyjádření ve hře splývání apolonismu s dionysstvím. Něco jiného bylo v „Salome“, kde byla snaha zdůrazniti neodvratnost. Na scéně stály sloupy, mezi nimi klikatý pruh jakéhosi gigantského blesku černostříbrné opony, která skrývala studni, ve které lká prorok. Přes všechny pochvaly pokládám toto představení za nezdařilé, snad v důsledku hry samé, neboť nedovedlo překonat nasládlý snobismus hry. Všechno dýše pretensí na umění a ne na skutečnou uměleckost. Třetí scénická práce Ekster v roce 1921 byla Romeo a Julie. Ekster pracovala nad Romeem od roku 1917 a stále měnila náčrty i makety. Hra byla brzo vzata z repertoaru, neboť neměla velkého úspěchu. Oč je to lepší než Salome, nelze ani říci. Všechny nahromaděné a pestře pomalované konstrukce vznikaly z vnitřní nutnosti a přes svou konvenčnost vyjadřovaly ducha doby. Herec měl nesmírné možnosti projevit se na těch schůdcích a na pozadí zvedajících se závěsů. Kromě dekorací Ekster vytvořila zajímavé kostýmy a masky.

Druhým významným výtvarníkem Komorního divadla je A. Vesnin, který vytvořil „Zvěstování“, „Faedru“ a „Anarchistu Čtvrťka“. Vesnin začal svou divadelní kariéru v Malém moskevském divadle stylovými nádhernými dekoracemi, potom však začal rychle se odklínovat od svých prvých prací. Zřekl se barvy a oddal se strojovým železným konstrukcím s mechanisovanými herci. V r. 1920 vytvořil dekorace ke Claudelovu „Zvěstování“. Tam ještě nebyly skutečné stroje, neboť se cítil středověk a katolictví. Na scéně opravdu byla mystérie pokračování „Zázraku Matky Boží“, který kdysi uchvátil lid. Malíř vyjádřil to

m. j. také dámy: Pospíšilová, Šipková. Reisová, Mašková a páni: Vojan, Šípek, Ferd. a Karel Kaňkovských, Grunert a Jindřich Kovář.

Cestoval jsem s Pokorným po venkově několikrát. Jednoho roku v červenci zavítali jsme do města L. . . . , kde vedlo se nám prabídně, neboť nikdo v tak parném létě nechtěl chodit do divadla. Když návštěva den ze dne byla horší, zavolał mne ředitel a pravil: „Máte příjem, umíte zvát, snad přece někdo přijde, vyberte si kus.“ Ono se řekne „vyberte si kus“ — ale jaký; probral jsem náš repertoar a oko mé spočinulo na hře „Před svatbou, o svatbě a po svatbě“. „Už to mám, to potáhne,“ a zůstal jsem při této hře. Zval jsem tedy radostně a s humorem a slušně se mi při tom dařilo. Večer zašel jsem do hostince, kde se scházela honorace města, a poněvadž ze zkušenosti jsem věděl, že při pivě se daří obchodu, zkusal jsem své štěstí a svou výmluvnost, která se mi do jisté míry osvědčila. Mezi ostatními hosty seděl tamější holič, který sice listek nekoupil, ale dal mi dobrou radu, již jsem také použil. Pravil mi: „Poslyšte, je zde pan hrabě H. . . . , mohl byste jej pozvat, ten vám neodrefne, je přítelem umění.“ Hrome! dobrý nápad, co se mi může stát, pozvu jej. Druhý den hodil jsem se do parády, jak nejlépe jsem mohl, abych zastihl pana hraběte, ubíral jsem se k zámku. Směle kráčel jsem po schodech vzhůru k jeho komnatám, rozhlížeje se na všechny strany, když tu na schodišti objeví se muž v livreji. Pozdravíme se a já se ptám: „Mohu, prosím, mluvit

s panem hrabětem?“ „Pan hrabě není přítomen,“ zněla odpověď. „Přejete si?“ Sdělil jsem mu účel své návštěvy. „Pan hrabě je v parku, račte jej tam vyhledat.“ Sešel jsem tedy do parku, chodím různými cestičkami, ale pan hrabě nikde. V tom zahlédnu muže v plátěném obleku, sehnutého nad květinami — jistě zahradník, pomyslim si — jdu blíže, poklepám mu na rameno se slovy: „Poslechnou, tatíku, kde pak najdu pana hraběte?“ Muž v plátěném obleku se zvedne a praví: „Hrabě H. jsem já sám, s kým mám čest?“ Do mne jako by blesk udeřil, zůstanu stát a podáváje mu divadelní ceduli, koktám jako nikdy v žádné úloze: „Prosím, Jan Zelenka, člen divadelní společnosti Františka Pokorného, mám čest pozvati Vaši Jasnost na svoji benéfci.“ Pan hrabě vzal ceduli do ruky, a usmívaje se, četl: „Před svatbou, o svatbě a po svatbě. Hm, dobré, já už sice mám po svatbě, ale proto se na to přece podíváme.“ Tu dodav si odvahu, pravím: „Já mám zase před svatbou, Vaše Jasnosti.“ „Tím spíše to musíme vidět“ a ukloniv se, mne propustil. Potácel jsem se z parku, aniž mne bylo napadlo nabídnouti mu vstupenku. V duchu jsem si zlořečil, že jsem to s tím neomaleným „tatíkem“ zkazil. Nadešel večer a mrzutě ubíral jsem se k hostinci, kde jsme hráli. Kolegové dychtivě se tázali, jak jsem pochodil v zámku. „Nu dobře,“ odpovím. Kol. Šípek praví: „Hanzi, myslím, že moc dobře ne, mně se zdá, že ti vzali červa!“ Bylo mi divně, když tu před samým začátkem představení dostaví se týž sluha ze zámku

umělcích se nevyplácí: Máme již z dřívějška přece zkušenosti. Takovým systémem zbavili bychom se nejednoho zdatného herce, jenž by jistě jinde našel lepší podmínky, nežli u nás. Každý pomocný dělník divadla vyžaduje dobré odměny za svoji práci a těžko bylo by lze nepřiznati mu tohoto nároku, který nechtěl bychom přiznati umělcům?! Jeho práce je zlá krutá, a jen, laik může se domnívati opak. Je-li nutno najíti prostředek k zmírnění výše rozpočtu, nutno také poohlédnouti se kolem. Naše Národní divadlo trpí přebytkem některých herců, jichž kvality nedovolují většího zaměstnání. Naproti tomu má zase citelný nedostatek těch, pro jichž obor byli dříve, před lety, někteří herci angažováni, ale selhali. Tož bylo by dobře říznouti do živého, a trochu provětrati tuto úschovnu zbytečného inventáře. Národní divadlo má míti síly, které jsou skutečným výkřikem dramatického umění. Nedávat hercům role je sice pohodlné, ale krajně nepraktické. K 1. červenci

t. r. provedlo Národní divadlo pensionování některých členů a ponechalo v aktivitě členy, jichž uměleckého rozpětí nemůže dosud postrádati. Nerozhoduje tedy, podle tohoto způsobu pensionování, tak zv. služební doba, ale umělecká intenzita, a toto měřítko mělo by býti měřítkem i tam, kde ani jednoho z těchto předpokladů není. Připravovaným návrhem k stanovení všeobecné, stejné základní gáže dán první podnět k hodnocení intelektu a umění. Individuelní přídavky k tomuto všeobecnému minimálnímu platu budou jedině správným hodnocením umělcovy práce, již nemůžeme přikládati měřítko, jakým hodnotíme kariéru úředníka nebo jiného zaměstnance veřejného ústavu. Otázka osobních výdajů Národního divadla není pouze otázkou administrativní, ale vážnou otázkou dnešního stavu uměleckého souboru Národního divadla a konečně i otázkou veřejnou, pokud jde o reprezentaci českého umění divadelního před světem.

Em. Janský

strohou formou, která se klonila ke geometričnosti. Také všechny kostýmy byly uděláný na tvrdých žiních, aby byla zdůrazněna objemnost. Divadlo samo se v plné míře nevypořádalo s touto úlohou, ve hře bylo mnoho zaokrouhlenosti a samotná hrdinka Violena Koonenová byla příliš něžná a křehká pro své okolí. Hrála jinou vnitřní mysterii. Ve „Zvěstování“ jsou ještě barvy. Ale čím dále, tím více je abstrakcí. Ve „Faedře“ Vesnin řešil abstraktní chápání prostoru. Za tím účelem byla scénická plocha rozlomena tak, aby každý krok dával herci nové vertikální postavení. Byla přijata Racinova „Faedra“, ale všechno se dělalo po klasickém vzoru. Tato protismyslnost se ukazuje v celé hře, která není ucelená a proto nepůsobí žádoucím dojmem.

R. 1924 byl scénován „Anarchista Čtvrtek“. Umělec se tu úplně zřekl veškeré dekorativnosti a vystavil jen podstavec pro herce. Na scéně se linie a plochy přeskakují, jak je toho třeba pro složitý děj, pro rychlý postup a jiné kinematografické triky.

Posléze ještě něco o Jakulovovi, který r. 1920 scénoval „Princeznu Brambilla“ a r. 1923 operetu „Girofle-Girofla“. Přes rozlišnost svých výtvorů, Jakulov má v nich společný cit pro míru při zavádění všelikého novotářství a radost ze scénického vyplnění. V Brambille je ještě mnoho všelikých nahromadění, závitků, pestrých šátků, je tam také trojrozměrnost, skulptura i malířství. V Girofle je mnohem jednodušší, je tam několik velmi zdařilých triků, jako otevírající se zdi, malinké schůdečky, které jsou podiem pro dav statistiků. Díky těmto změnám, stálá dekorace nepůsobí monotónním a znávujícím dojmem.

a odevzdává mi obálku od pana hraběte s příslušným obnosem a omluvou, že nemoha býti osobně přítomen představení, posílá tuto malíčkovost s přáním mnoha zdaru. Radostí jsem vyskočil a pravil: „Tak jsem to přece s tím „tatickem“ vyhrál!“ Nadešly nám za krátko lepší doby. Řediteli Pokornému bylo zadáno městské divadlo v Plzni na tři roky: 1881—1884. Byli jsme nadšeni, že budeme moci měřiti svoje síly na jevišti, jako je Plzeň a před tak kritickým obecenstvem. Pokorný jako inteligentní ředitel a režisér připravil se na tyto tři sezony opatřiv si výborné síly, jako byli: Vojan, Šípek, Houdek, Janovský, Řada, Světlý, Kudláček, Biederman, Javorčák, dámy: Šmahová, Žižkovská, Biedermanová, Lhotová, Nechvilová, Havlíková, Skálová, ve zpěvo-hře: Hlaváček, Trnka, Brož, Praks, Krušina, Rudolf Förster, dámy: Smetanová, Friedlová a j. Celý soubor, jak operní, operetní, tak činoherní konal divy, což také plně bylo uznáváno kritikou i obecenstvem. Poslední rok sezony jsem se v Plzni oženil s Annou Nechvilovou, operetní subretou, tehdy velmi oblíbenou. Když v roce 1887 sestavoval svoji společnost Vendelín Budil, angažoval nás oba ke svému souboru do Písku, kde zahájil svoji činnost. Po 7 roků byli jsme členy tohoto výborného ředitele a prodělali s ním dobré i trpké doby arény na Obcizně i městského divadla v Plzni a Brně.

Chťejíce se s chotí podívatí také jednou k moři, použili jsme k tomu příležitosti, když ředitel Lad. Chmelenský dostal pozvání do Splitu v Dalmácii,

aby tam uspořádal řadu operních a operetních představení, nastoupivše u něho engagement. Vrátilce se ze Splitu, na kterýžto zájezd velmi rád vzpomínáme, působili jsme u ředitele Pavla Švandy v aréně na Smíchově. Za krátký čas dostalo se mně nabídky k zemskému divadlu v Záhřebě pro operetu. Setrval jsem zde však pouze jednu sezonu, poněvadž nebylo vyhlídka, že by i má choť byla angažována. Proto vrátil jsem se opět k Švandovi, kdež setrvali jsme až do otevření nového divadla v Plzni — kam jsme byli ředitelem Budilem znovu přijati.

Po dvou letech opustili jsme Plzeň a nastoupili v Brně u ředitele Laciny. Po tříletém tamním působení zakotvili jsme v městském divadle na Vinohradech, jsouce angažováni ředitelem F. A. Šubertem, kdež dovršuji 50 let své divadelní činnosti.

Je velmi bohatá žeň nastudovaných her pod jeho vedením, jakož i vlastních uměleckých postav, které pro nedostatek místa nelze nám zde uvést.

Jednu však z jeho nejlepších rolí, Bartoloměje Pecky v „Jedenáctém prikázání“, kterou náš „taticek“ sgrhl o svém jubileu, musíme uvést, neboť v ní rozloučil se s tímto jevištěm.

Představení toto nabylo ještě větší zajímavosti vystoupením jeho chotí Anny Zelenkové, populární umělkyně, která pro chorobu nemohla se oficiálně rozloučiti s Vinohradským divadlem, jemuž po tak dlouho prokazovala velmi platných služeb.

Přejeme oběma manželům ještě dlouhého zdraví, by mohli zaslouženého odpočinku plně užiti.

Edmond Rostand
**CYRANO
Z BERGERACU**

v Měst. div.
Král. Vinohrad

Nově přeložil
Jaromír Jahn

Režisér
Bohuš Stejskal

Výprava
Josefa Weniga

Scéna I. dějství:
*Hlediště divadla
v Hôtelu de Burgogne*

Kostýmy přes všechnu smělou stylisaci zachovaly vůni místa a doby. Baletní a operetní hra zde okouzluje jako v Brambille.

Zakončiti musíme bohužel ne chválou, ale příkrým odmítnutím. Poslední novinkou r. 1924 byla Shawova „Svatá Johanka“, vystavená v konstrukcích malířů V. a G. Stenbergů. Nemluví ani o tom, že text je silně přeměněn a to nikoli ve jménu umění, celá vnější tvářnost hry působí nepříjemným dojmem svou šedivostí a jakýmsi zašpiněným zabarvením. Veškeré pozadí tvoří kruhový horizont neurčité, špinavé barvy, na něm se opakují v různých kombinacích stále stejné dřevěné konstrukce hnědě nabarvené. Kostýmy jednajících osob, vzaté z naší přítomnosti, skytají svými zelenavými a šeděmodravými barvami také velmi málo veselý pohled. Hra až na epilog, kde lze pozorovati jisté clownovství, je mdlá a rovněž se rozchází s vnější tvářností scény. Johanka Koonenová byla příliš inteligentní a nevytvořila postavu vzrušené a zároveň rozumné křesťanky. Zbytečně se v to pletí šašek-král a všechny protináboženské výpady.

Bude-li se Tairov ještě dále podrobovati nátlaku sovětských potřeb, půjde-li při ochraňování svého divadla po stopách Meiercholdových, jeho význam pro ruské divadlo se skončí navždy. Uvidíme, co nám dají příští leta. Bylo by škoda, kdyby takový skvělý začátek díla, který dal tolik posil umění, zhynul z politických příčin nebo malou schopností odporu svého vůdce.

Rostandův
CYRANO
na městské scéně
Vinohradské

Foto Fr. Kutta, div. insp.

Scéna IV. dějství:
Na bojišti u Arrasu

Hlasy tisku o „Naší drahé ženušce“, „Žižkovi“ a „Novém panství“

Hopwoodova „Naše drahá ženuška“¹⁾, americká veselohra o věrné ženě, jejíž věrnost je doložena četnými platonickými flirty, v níž situační komika je vyhnána na fraškovitost a při níž se ukazují skvělé toalety dámské, jež je zábavná proto jen, že je dobře hrána, zvláště p. Rašilovem, který překonává sama sebe byla přijata všemi kritickými hlasy jako: kasovní, všední veselohra, nenáročný kus, pochoutka a osvěžení. Pouze Čsl. Republika žaluje na prostomyslnost a primitivní láci zábavných prostředků Nár. divadla. Konstatuje, že obecenstvo přivítalo tuto veselohru rozjařeně, že byla dobře sehrána pí Kronbauerovou, Baldovou, Ostrčilovou, pp. Steimarem, Rašilovem, Rolandem a Rubíkem. Jinak v tom nějaký zisk se nevidí.

Lomův „Žižka“²⁾, připravovaný původně k 500letému jubileu (v říjnu 1924) jeho úmrtí, ale podivnou a nepochopitelnou náhodou či úmyslem odsunutý až na půl roku, nebyl přijat právě nejvroucněji kritickými hlasy, které jinak vždy shovívavě přijímají cizí práce, daleko méně hodnotné a obsahově závažné. A přece Lom je z českých autorů, který nehlouběji proniká naše dějiny a který má odvahu kácat dějinné iluze. Jeho Žižka není ovšem tradičním hrdinou, který mává palcátem kolem sebe, je to myslící člověk, který má určitý program, za nějž jde neochvěj-ě, který myslí ne pouze na sebe, ale na budoucnost svého národa. A v tom je jeho tragika. Spravedlivě pronáší svůj kritický soud Venkov, jenž píše, že je to dílo značně široké a kypivé, poctivých cílů a poctivých prostředků, dílo, které má právo na pozornost lidovou, je daleko lepší, než „Bílá Hora“ a režijně, herecky i výpravou také podařenější. České Slovo v obsáhlém článku „Náš nový Žižka“ nalézá v této hře radostný doklad, že husitský duch v nás je tak jarý a smělý, jak byl původně, že jeho síla neochabuje, nýbrž roste že znamená od „Převratu“ velký pokrok autora k zralejšímu pojmání, postavy tragédie nejsou vymyšlené, nýbrž každá z nich má určitou osobitou tvářnost, svědčíci, jak se Lom u každé zastavil, aby vnikl do její duše a bytosti, všichni mluví (a je jich více než 50) křepce, vtipně, rázně, šfavnatě zajímavě, každá věta vychází z hlubin povahy a vznětu. Provedení však vytýká, že nebylo náležitě vypracováno a dopracováno, že nedosáhlo ani celkové průměrné jistoty. Národní Listy vyslovují nedůvěru historickým hrám, poukazující na otázky přítomnosti, na něž čekáme odpovědi, a vytýkají našim dramatikům, proč nemluví o problémech přítomnosti dramatem přítomnosti,

¹⁾ Avery Hopwood „Naše drahá ženuška“, žert o 3 děj. Přef. Jirina Zedwitzová. Režie J. Hurta, scéna J. M. Gottlieba. Premiera 24. března 1925 ve Stavovském divadle.

²⁾ Stanislav Lom „Žižka“, tragická hra z českých dějin. Režie K. Dostál, výprava V. Hofman. Poprvé 8. dubna 1925 v Nár. divadle.

Scéna I. dějství „Na hranicích Amary“

Marie (Eva Vrchlická)

François de Curel

DIVOŠKA

(La fille sauvage)

Exotická komedie o třech dějstvích
Hráno na Národním divadle

Přeložil

Antonín Bernásek

Režie

Vojta Novák

Scénická výprava

Vlastislav Hofman

Matka Amélie (Marie Hübnerová)

Foto: K. Váňa

Smí být dramatik kritikem?

V čís. 35. lit. týdeníku „Zvon“ vrací se feuilletonem p. red. Č. k mé stati, již zmínil jsem se o rozhodnutí berlinského Dramatického svazu, podle něhož divadelní referent nesmí být v obchodním spojení (jako autor) s divadlem, jehož představení kritikuje. Respektují každý vážný názor, každou jinou pravdu, třeba neodpovídala mému subjektivnímu přesvědčení, tedy vážím si i projevu prof. dra. Arne Nováka v „Lid. Novinách“ ze dne 19.-III. i projevu „Zvonu“. Chci jen podotknouti, že souhlasí-li obě odpovědi s rozhodnutím berlinského Svazu a poukazují-li, že kritikovi především nemožno prominouti, nemá-li dostatek plné volnosti projevu vzhledem k své činnosti jako dramatik, nelze přehlížeti čelný požadavek a předpoklad referentské činnosti: dokonalou mravní čistotu, která i v případě inkompatibility zaručuje zcela objektivní soud. Svou tési stavěl jsem na tomto podkladě, a jedině tento princip může zachrániti kritiku-dramatiku před jinak zcela správnými námitkami uvedených odpovědí. Rigorózní zamítavé stanovisko nemůže mne však zbaviti dojmu, že praktikováním podobného usnesení, jako v Berlíně, nezískali bychom ničeho.

Naproti tomu, bude-li projev veřejný souhlas s tím, aby dramatik byl kritikem, prospěje se kritickému umění, neboť taci referenti, pokud osobní a umělecká čest jest jim neoprávněnou, budou ve svém úsudku absolutně objektivní. Tím, že bude schvalována kritická činnost dramatiků, bude zajištěn ryzi zvuk objektivního projevu, který pak stane se ne-li směrodatným, alespoň vážným hlasem v chaotickém někdy soudu ostatních referentů. A co více, ti, kteří z jakýchkoli důvodů znesvěcují a znehodnocují kritické umění, snad konečně při soustavné činnosti elitního sboru kritiků-dramatiků zastydí se a zamyslí sami nad sebou. Obavy o zkrleslou činnost kritiků-dramatiků, myslím, jsou přílišné, neboť není vzata možnost kontroly a teprve potom, prohráli-li se takový kritik na umělecké cti stavu, bylo by vhodné tento individuální případ řešiti ostrým postupem. Ku konci: je správné, že „Zvon“ pozastavuje se nad tím, že u nás mluví se a hodně píše o celé řadě podřadných a někdy i malicherných zjevů, ale otázkám vážnějším nevěnuje se, nebo se někdy také ani nechce a nemůže věnovati pozornost. *Em. Janský*

proč jdou oklikou přes Žižku a Spartaky. Loma nazývají konstruktivním dialektikem, jeho pohled na dějiny zůstává plošný, bez teplé lidské modelace, místo lidí jsou tu principy, ale uznávají životnost některých scén. Srovnávají Žižku s Fischerovými „Otroky“, uvádí, že obě hlavní postavy Spartaka a Žižky zdvihají boj za právo ponižených, oba se zastaví před městem, v němž pocítí mozek a srdce země, živou sílu duchové kultury, poukazují i na jiné shodné okolnosti obou her, jež dosvědčují, že určité myšlenky postupují přímo vzduch a samy si vynucují zrození, konstatují, že obě hry jsou ideovou revisí revolučního socialismu. Výpravu, režii a herecké výkony chválí. Čech píše, že Lomovo dílo nese stopy vážné práce a lásky k národu, provedení vytýká pomilý spád. Tribuna píše, že Lom vytvořil kolektivistické drama ve skoro plném slova smyslu. Na sto postav v podivuhodné rozmanitosti charakterisáční je tu pozadí jediné hrdiny, je to moře, jehož nepřehlédnost a misty i ohlušivost je autorovým symbolem husitství. Chválí neobyčejnou vážnost a opravdovost důstojnou skromnost s vůlí po obsaženosti, prostotě a zřetelnosti. Míra v použití velkých slov, postav a obrazů staví Lomovu hru na jeden z vrcholů českých dramat sborových a historických. O provedení, režii a výpravě mluví s uznáním. Právo Lidu oceňuje solidní věcnost hry, vážné úsilí, nezátížené bombastem, bez libového koketování s dobou a úspěchem, ale vytýká jí simplifikaci ať již ideou citem nebo spontánní silou. Provedení celkem chválí. Rudé Právo nepřilís oceňuje tuto hru, ani provedení. Za to Nár. Politika i Českosl. Rep. hru oceňují spravedlivě.

Flersova a Croisetova veselohra „Nové panstvo“³⁾, jež mimoděk vyvolává srovnání s Krupičkovým „Novým Majestátem“, je veselohra, které nikdo neupřije zábavnosti, čipernosti a úspěšnosti. Tribuna nazývá ji kým, ale přiznává jí mnoho jasu, skepse, životní libeznosti a v lehkomyšlnosti i mnoho moudrosti. Nikomu se ve hře neubližuje, na nikoho neutočí, ale přece otevírá se na mnoha místech řada kritických výhledů na dnešní společenskou soustavu. Národní Listy upírají této veselohře literární hodnotu a poukazují při tom na hodnotnější „Nový Majestát“, jinak považují ji za ztracený večer. Právo Lidu mluví o solidní výrobně jemných situačních i psychologických vtipů boulevardních, boudoarových, literárních i politických, o zábavně obměně „Krále“ a „Zeleného fraku“, kde se vyrobila historie o starém hraběti, jemuž odloudí milenku mladý dělník, ale kde na konec vyhraje aristokrat, který vezme si milenku za manželku. Venkovu (Jar. Borotínský) hra se líbí, oceňuje její srdečné veselí. České Slovo také vzpomíná na Krupičkův „Nový Majestát“, a zvláště na „Krále“, jež jsou satirou na sociálně-demokratický vstup do vlády. Na rozdíl „Nového Majestátu“ uvádí, že Krupička je i nespravedlivý tam, kde francouzská ironie chrání se každého snižování. Celkem však přijata tato veselohra kritickým úsměvem, který odpouští, i když není spokojen. Provedení vesměs chváleno, pouze Národním Listům, které o celé věci mluví, mrazivě, hráno bylo vlažně.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. května. Národní divadlo nemělo ani v opeře novinky. V opeře, jež měla 13 večerů, hrálo se: Labutí jezero, Figarova svatba, Madame Butterfly, Blaník, Pád Arkuna, Otelo, Prodaná nevěsta, Čert a Káča, Bludný Hollandan, Carmen, Libuše, Rusalka, Šárka. V činohře (7 večerů) byla novinkou Cúrelova „Divoška“, opakovaná 3×, Žižka 3 a Svatá Johanka. — Stavovské divadlo mělo v opeře 8 představení: Psohlavce, Dona Juana, Werthera, Troubadoura, Jakobína, Dvě vdovy, Sedláka kavalíra, Komedianty. V činohře 9 večerů: Nezralé ovoce 7×, Vinice Páně a Cyrana. — Vinohradské divadlo uvedlo znovu „Cyrana“ v překladu Jahnově a hrálo Potopený zvon 3×,

... a potom láska 4×. Periferie 2×, Nové panstvo 2×, Směry života 4×, Žně. — Švandovo divadlo: Nový majestát (ochotn. představení), Vyzvání k cestě, Švadlenka z Lunevillu, Věčné jaro, Cikáni, Vikodlak, Naše miminko. — Uranie: Praha je můj ráj, Sedlák krivopřísežník, Dnes hraje Káča, Už je tu zase máj, Ve strážním domku, Stambulská růže, Čekanky, Osmá žena Mořrovousova, Domov, Irčin románek, Srdcový král, Farář z Podlesí, Hraběnka Marica, Frak, Její výsost primadona, Hrabě Monte Christo. — Tylovo divadlo: Cikánská láska, Leknínová královna, Aféra pl. Rědla, Děti našeho pluku, Cyprienna. — Komedia: Pižla stříhač, psů, Jáma, Když na nás láska sedne, Závodý lásky na

³⁾ Robert de Flers a Francis Croisset „Nové panstvo“, ves. o 4 jedn. Přel. A. Bernásek. Režie F. Hlavatého, výprava J. Weniga. Premiera na Vinohradech 3. dubna 1925.

František Hlavatý,

čelný člen a režisér Měst. div. na Král. Vinohradech, slavil jubileum 35leté herecké činnosti. Za 17 let umělecké své působnosti na této scéně (od jejich počátků) vypravil neméně než 430 her a sám vytvořil 325 rolí, z nichž nejvyhraněnější je starý Lebduška v Šubertových „Žních“, v kterém postavě vystoupil také o slavnostním svém večeru, 12. května.

trati Zbraslav—Jilové. — Adria: Milenka dvou. — Rokoko: Králíkárna, Kapky, Jak si obšláp Ferda Medek..., Býčí zápasy, Z Prahy do Bratislavy za 365 dní. — Divadlo Svornost: Nevinně odsouzen, Potopený zvon Láska tuláková, Dítě cirku. — Aréna: Až ráno v pět. — Variété: Haló. Variété, Kolotoč lásky. — Vinohradská zpěvohra: Perla Orientu, Rozvedená paní, Krista z myslivny, Dolly, Lekniňová královna, Cudný Ambrož, Netopýr, Malá hřišnice, Krásná mamá.

j. p.

100 repris „Ze života hmyzu“ oslavilo v květnu Národní divadlo. Je to opravdu zvláštní případ, že tato férická komedie byla tolikrát opakována, což svědčí o neobyčejné intenzitě myšlenky, jejíž zpracování našlo ozvěnu nejen u nás, ale — doslova — po celém světě.

—ky.

Divadlo a kritika. V divadle Komedii provedli nedávno Skochovu dramatickou fantasií „Na terase“, jejíž hlavní role, nemálo rychlými převleky obtížné, byly svěřeny manželům Longenovým. Referent Čs. republiky spis. A. Veselý v recenzi napsal, že hlas obou interpretů je pouhou troskou zvuku. Ředitelství divadla Komedie prý na podkladě této

ej.

recenze rozhodlo se rozvázat smlouvu s Longenovými a proto referent doplnil svůj posudek vysvětlením, kterého se mu dostalo a podle něhož správa divadla takřka donutila pí Longenovou o premiéře vystoupiti, ač tato trpěla těžkou hlasovou indisposicí. Správa divadla — podle našich informací — popírá správnost tohoto vysvětlení, ale oficiálně toto prohlášení nečinila. Kdo má tedy pravdu?

Změna v p. ažských divadélkách. Dnem 1. června odešel z div. Rokoko dosavadní jeho ředitel, komik Vl. Burian a hodlá znovu otevřiti div. Adria, opuštěné nedávno řed. J. O. Martinem. Ředitelem div. Rokoko stal se režisér Nár. divadla Miloš Nový — Dramaturgem div. Komédie po odchodu J. Klepetáře ustanoven spis. Jar. Tumlíř.

ej.

Shakespeare na loutkové scéně. Svědčí o nemalém uměleckém citění divadélka „V říši loutek“ na Letné, hráli-li i klasické komedie, jako je Shakespearův „Večer tříkrálový“. Představením (v květnu t. r.) sledovalo divadélko, resp. jeho umělci vůdci spíše cíl paedagogický, neboť projevíli snahu tímto způsobem nahraditi povinnou školní četbu našemu studentstvu. Úkol jistě v podstatě dobrý jsou-li k tomu zvláště všechny předpoklady: dostatečné prostředky a umělecký výraz. Úprava komedie drem Zákrejsem sleduje zjednodušení vjemu, aniž by porušila hlavní linii hry. Jiné je, hovoříme-li o Sládkově překladu, který, ač má nesporné hodnoty, je přece jen v rozporu s dneškem a láme snahu po srozumitelnosti jednotlivých scén. Je to otázka, dotýkající se i samotného divadla, a myslím, že právě na této loutkové scéně mohl býti zároveň proveden pokus o renovaci překladu. Toho se p. upravitel zaleknouti nemusil. V provedení hry byla zřejma opravdová a vážná snaha vytvořiti vskutku loutkové divadlo vysoké uměl. úrovně. Jednotlivé loutky, vyřezávané ak. sochařem Suchardou a kostymově vypravené jeho chotí, jsou pěkným dokladem umělecké práce; zvláště umí-li je někdo tak virtuosně ovládati, jako p. Barth. V deklamaci nejsou ještě všichni silní; spíše mužské hlasy mají zvuk oduševnělých niter a blízkou spojitost s dějem a charakteristikou. Samotná úprava scény, řešené proměnlivým prospektem při stabilním rámci, byla vystižná a účelná. Jen červená látka prospektu mohla býti nahrazena jinou, očím méně škodlivou.

Em. Janský.

Jiráskova „Lucerna“ zfilmována bude — dle zprávy Útk. — s pí Sedláčkovou v roli kněžny a za režie K. Lamače. Má býti vynikajícím dílem české produkce kinematografické a proto konány k ní pečlivě odborné studie krojové, národopisné i krajinářské.

r.

František Hlavatý

v roli Shylocka (Shakespeare „Kupec benátský“)

Na různé adresy...

IV.

Tyto dopisy na různé adresy, tedy dopisy bez rozdílu všem, jichž činnosti jejich obsahový a myšlenkový podklad odpovídá, jsou odpovědí na otázky dneška a mají jedinou tendenci: ukázati postup duševního procesu toho, který, jako řada jiných, dívá se z parterového odstupu, ale přece jen ze žhavé skutečnosti, na život amatérských divadelníků: Ne mentorovati, ne kantorsky povznešeně vykládati, ale upřímně sdělovati poznatky, kryjící jádro nových cest k zdařilé práci.

Tentokráte jde o věc ryze spolkového rázu. Přiznávám opravdově, že spolkaření prostě nerozumím a není mi nic tak protivného, jako schůzování pro nic a za nic, bez určitého hodnotného cíle. Vím však, že je to nutné zlo, kterým třeba se prokousati k uměleckému jádru věci. Myslím, že tento způsob nazírání na schůze měl by míti do určité míry každý, a pak rostla by umělecká práce a nikoli administrativa.

Nuže, ad rem: Je to už tak zařízeno, že každé vedení určité korporace, alespoň poněkud živé, má ve svém členstvu některé, jimž to či ono není dobré a tajně či veřejně revoltují. To je oposice. A nemějme strachu, že oposice je něco hrozného, strašného, obávaného. Ne, je to docela příjemná, nerozlučitelná součástka našeho společenského života, který by bez ní zbahněl. Běda korporaci, v níž není sebe menšího zárodku oposice, neboť to je důkazem začátku konců.

Každý útvar bez oposice je určen k pomalému zániku, neboť jen oposicí máme vědomí, že existence útvaru je odůvodněna a její snahy že jsou revidovány. Oposice není rozvrat ale snaha po něčem dokonalejším, lepším a ryzejším. Mám tu na mysli ovšem jen oposici, vzniklou na opravdových základech a pracující dokonalými argumenty pro společnou ideu.

Proto cením si oposice a přiznávám jí obrodnou moc. Je-li však zneužíváno této výbojné složky k desorganisaci a k desorientaci, padá tím ušlechtilý a vážný její smysl. Oposice, vzniklá na falešném názorovém podkladě, na nesprávném myšlenkovém pojetí a v zájmu nepatrných malicherností a individuálních problémů, je škodným a nezdravým zjevem. Nutností je, aby oposice byla seriosní v pravém slova smyslu, a ujišťuji, že tím získává sympatie hlavních koeficientů — sympatie nestranných!

Oposice, vedená s uplatňováním všech nemorálních prostředků a se všemi brutálními a klackovitými metodami a vzkypělými vášněmi, ztrácí důvěry a je balancí na ostří nože. V oposici nelze postupovati podobným způsobem a důvody jen poněkud labilními. Nutno znáti přesně a bezpečně veškeru sílu svých odůvodnění a bít se pak do posledního dechu za čistou, ničím špatným neposkvřitou myšlenku reorganisační, rekonstruktivní. Oposice nemůže a nesmí bourat, aniž by zároveň stavěla, musí býti iniciativní, tvornou a plodnou. Tedy všeobecné, elementární prvky inteligence musí býti centralisovány a všechna změt a kulturní pachůf periferijní úrovně musí býti z oposice vyřazena, aby zbylo jen čisté jádro, jemuž nemůže býti vytknut chorobný bacil.

V oposici je síla, ale nutno ji zvládnouti a využití její moci, jinak je strašlivou zbraní, ranicí toho, kdo ji neobězřetně použil. A právě o to jde, jak operovati s tímto prudkým elementem, eksplozivním a demolujícím. Oposice vyvolá se velice snadno, ale horší je zlikvidovati ji, byla-li založena na chybných základech a předpokladech.

S oposicí přichází v úvahu také druhá strana, strana „vládní“, nebo třeba strana utrakvisticky konservativní. Této skupině nelze doporučiti nic, než klid. Je-li právo na straně oposice a odpovídá-li její jednání všem společenským pravidlům, najde se vždy řada východisek, jež kryjí společné zájmy i děje. V druhém případě, kdy oposice zastává názory a myšlenky kompromisně neřešitelné a vybočuje v uplatňování svého programu z dovolených mezí, je pak lepší nereagovati na podobné vývody a prostě ignorovati jakékoli jednání potud, pokud oposice nenajde vhodnější formy pro svá přání.

Je-li u oposice zřejmě snaha podobným způsobem ovládnouti kolbiště, je vhodno upozorniti jakýmkoli způsobem na následky z nepředložených snah. Posledním rozhodnutím je abdikovati a ponechat řešení osudu. Tento případ je možný jenom po zjištění všech opravných prostředků, anebo tehdy, zvítězilo-li přesvědčení oposice, byť neprávem. Zanechati však plánům oposice volná místa i tehdy, když může následovati jen neprospěch a jistá zkáza ideí, je absurdností a zlem, páchaným na sobě samém i na těch, jimž smysl neodepřel pocitu práva a spravedlnosti.

O kostymování

Řecko.

(Pokračování)

O střihu šatu vůbec nemůžeme hovořit — vždyť to byl jen obdélník, který se rozmanitým způsobem kol těla otáčel a různě spínal nebo přepásal, — a tak podle úpravy, tedy: délky, zřašení šatu, výzdoby atd. rozpoznávají se šaty vznešených od šatu chudiny.

Ve Spartě nosili muži lehký přehoz, zvaný

pohlaví, kdežto v Athénách cvičili pouze hoši — a ženy byly tak zv. „modní dámy“.

Tento spodní šat nazýval se chiton; oblékal se tak, že se překládal po délce, v přeložení podložil se pod levou paži a na pravém rameni se sponou spínal. V pasu se roucho přepásalo. Obvyčně sahávalo po kolena; bylo-li delší, podkasávalo se.

Šat žen spartských nelišil se valně od šatu mužů: chiton nosily stejného střihu s muži; dívky spínaly jej rovněž jen na

Vyobrazení
Soňi
Felbrové
k statí
„O kostymo-
vání“

- a) chiton,
- b) dvojitý chiton,
- c) himation,
- d) účesy stužkou vázané,
- e) čelenka a spony,

I.
Řecko:
Úbor žen

- f) sepnutí látky na ramenou,
- g) spona,
- h) cetky,
- ch) náušnice,
- i) lemy,
- k) sandály.

himation, t. j. plášť. Byl to podlouhlý kus látky, který kladl se přes levou ohnutou paži a přes levé rameno — při slavnostní příležitosti pod pravé rameno, ku předu a cíp přehodil se opět přes levé rameno do zadu. V nejstarších dobách byl šat jednodušší a jen přes kolena sahající.

Pod tímto šatem nosili muži oděv, který nahrazoval naši košili. Byl to opět obdélný kus látky, který u mužů a cvičících dívek spínal se jen na jednom rameni. Ve Spartě totiž pěstovala tělovýchovu mládež obojího

jednomu rameni; sáhal až po kolena. Byl-li delší — při gymnastice a při závodech se výše podkasával, spona pak se na rameni uvolnila, aby těsné sepnutí nepřekáželo pohybu — kdežto ženy nosily šat, až na zem sahající a sepnutý na obou ramenech. Při tomto způsobu spínání nekladla se látka těsně pod levou paži — jako u dívek — nýbrž volněji, poněvadž se pak vytáhla na levé rameno a zde se sepnula.

Místo tohoto šatu nosily ženy také t. zv. dvojitý chiton: to byl obdélník, poměrně

Záchrana divadel

Ve Vídni bylo nedávno zavřeno z hospodářských důvodů již osmé divadlo. Vláda rozhodla se k záchraně divadel snížití předpis dávky a o tuto kvotu

zvýší dávku z fotbalových zápasů. — Zcela správně. Tímto způsobem dala by se vyřešit leckterá krise, na niž fotbal nemá vinu zrovna nejmenší. — *ky.*

delší, který se na výšku přeložil; kraj přeložené látky sahal až k pasu; spínání bylo stejné, jako u chitonu jednoduchého. Aby přeložená látka tvořila krásné záhyby a zajímavé silhuety — zašivaly do krajů těžítka. Byl to buď kamínek, nebo olovo; tíhou tou se látka ovšem vytáhla. Oba druhy chitonu se spínaly i v podpaží a sáhaly asi do poloviny stehén.

Šat Athéňanů byl řasnatější a tím připomínal šat asijský; zvláště ženy si jej oblibily. Původně nosili muži i ženy širokou košili s hlubokými záhyby a himation, jenž sáhal přes kotníky. Pod vlivem kroje spartského nosili muži později šat přiléhavější, ale zároveň delší. Přiléhavosti docílili některým přepásáním šatu. V Athénách musili nositi šat obojí; kdo nosil jen jedno roucho, byl nedostatečně oblečen (otroci). V základě však byl šat athénský a Spartanů stejný.

V Athénách později — zvláště za perských válek — se nosily košile s dlouhými rukávy; při tom bylo spodní roucho z plátna a vrchní z vlny. Himation sáhal u mužů nejméně ke kolenům. V dobách pozdějších splýval tento přehoz až k zemi. Postava byla zahalena v šat, jako u Spartanů, ale že byl řasnatější, zaobalili jím celou levou ruku.

Úprava záhybů šatu vyžadovala značné dovednosti a proto se již od dětství v tom zacvičovali.

Athénský šat — mužů i žen — byl celkem rozmanitější úpravy, než oděv spartský a toho docíleno větší šířkou látky a pak i délkou, již řídili různým podkasáváním.

Byla-li žena příliš silnou, nosila přes prsa obdlný kus látky, který nahrazoval naše spodní živůtky. Rovněž připevňovaly pod rameny plátěné čtverečky — jakési šátečky — potítka. Obě pak počítaly k tajným toaletám.

(Pokračování)

Nová úprava kolkování. Zákonem z 3.-IV. 1925, č. 54 Sb. z. a n., byly změněny sazby kolků resp. kolkových poplatků, čímž budou dosti citelně postiženy i naše spolky. Dosavadní pevné poplatky kolkové se zvyšují takto:

a)	poplatky 10, 20 a 30 h	na 50 h,
b)	" 40 a 50 h	" 1 Kč,
c)	" 1 Kč a 1 Kč 20 h	" 3 "
d)	" 2 "	" 5 "
	3 "	" 8 "
	4 "	" 10 "
	6 "	" 15 "
	8 "	" 20 "
	12 "	" 30 "
	20 "	" 50 "

e) poplatek 5 Kč podle § 74 zák. čl. XI. z r. 1918 o poplatcích z převodu majetku na 8 Kč. Skládá-li se podání, listina nebo spis z jednotlivých listů roz-

měru nevětšího než polovice normálního archu, t. j. než 875 cm², platí se za první dva listy poplatek, náležející za první arch podle plné sazby a za každý další list poplatek ve výši polovičního poplatku, náležejícího za druhý arch, činí-li poplatek za druhý arch více než 1 Kč. Tedy podání k úřadům, na př. oznámení div. představení, dosud kolkované 3 Kč, musí se nyní kolkovati 8 Kč. Přílohy, dosud kolkované 50 h, obdrží kolek 1 Kč. Žádosti, dosud s 2 Kč kolkem podávané, nutno nyní kolkovati 5 Kč kolkem. Upozorňujeme své spolky na tyto změny, protože nesprávné kolkování je trestáno předepsáním vyššího násobku takového poplatku kolkového. *h—*

Změny stanov. O změně spolkových stanov rozhoduje a usnáší se právoplatně pouze valná schůze. K oznámení (kolkovanému 5 Kč) o změně stanov nutno přiložit: 1. pět stejnopisů změněných stanov, kolkovaných a 1 Kč a podepsaných oprávněnými funkcionáři, 2. výpis ze zápisu o valné schůzi, která změnu schválila, 3. pozvánku k valné schůzi, v jejímž programu musí být změna stanov v pořadí jednání uvedena a 4. průkaz, že členové byli k valné schůzi pozváni. — *ey.*

Daň z obrátu obnáší 2% z příjmu za prodané vstupenky. U každého poštov. úřadu obdržíte složenky berního úřadu, kterými možno daň z obrátu po každém jednotlivém představení vyrovnati. Poněvadž od placení daně z obrátu není žádný spolek osvobozen, doporučujeme, aby daň byla placena vždy hned po představení. *F.*

Dávka ze zábav platí se jen z těch divadelních představení, při kterých účinkuje hudba, která nemá spojení s předváděnou hrou:

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Do Francie! Naše ústředí vede čilou korespondenci pro obeslání sjezdu v Rouenu. Podle pokynů francouzské Federace byla vyrozuměna „The national Amateur Operatic & Dramatic Association“ v Londýně, „Związek teatrów ludowych“ ve Varšavě, „Związek teatrów i chórów Włościanskich“ ve Lvově a v Itálii navázány styky s největším spolkem „Assoiazione Milaneze dei Filodrammatici“ v Miláně. V Jugoslávii dosud nedocílena jednotná organizace. Jsou tam velké korporace, jako „Ljudski Oder v Ljubjani“, který má v oblasti lublaňské na 100 spolků, pak „Hrvatski Savez Sokolski“ v Záhřebě, „Prosvjetni Savez“ tamtéž a „Šentjakobski Oder Ljubjana“ v Lublani, které vítaly náš popud k utvoření Svazu v SHS., ale jednání mezi nimi nebylo ještě skončeno. Mimo naše čl. vyslanectví a konsuláty pomáhají v tom směru čl. spolky, jako: „Čsl. obec v Lublani“, „Čsl. obec v Záhřebě“, „Čsl. Svaz v SHS.“ v Bělehradě s čilou „Českou Besedou“ v Daruvaru, která byla tímto Svazem pověřena zorganizovati všechny dram. odbory čl. spolků v SHS. — Na všechny tyto jihoslovanské i české spolky jsme se obrátili, aby se aspoň dohodly o vyslání delegace do Francie, a žádali jsme i mini-

sterstvo osvěty SHS., aby delegaci umožnilo přiměřenou subvencí. — Poměry v Bulharsku dosud nedovolují, aby podobná akce vedla k nějakému výsledku, ač i tam zakročilo naše vyslanectví v Sofii u bulharské vlády. — Má-li se jednati v Rouenu o vytvoření mezinárodního výboru pro lidové divadelnictví, je samozřejmo, že nám musí záležeti na tom, aby činitelé slovanští byli důstojně zastoupeni. Dosud je naděje, že se tak stane. h—

Nový Pražský okrsek má již svůj pevný základ. Z těch spolků, které se do I.-V.

už dnes dostačiti. Proto byl letošní valné schůzi předložen návrh, aby byly stanovy změněny. Starosta Ů. M. D. O. Č. tak učinil, presidiální komise je přezkoumala a byly rozeslány všem okrskovým radám, aby se o nich vyslovily, nebo k nim opravy poznamenaly. Nato je projedná výkonný výbor a budou pak předloženy mimořádné valné schůzi Ů. M. D. O. Č., která bude svolána, aby schválila definitivní program roku 1926. — Tímto způsobem položí se bezpečný a zdravý formální základ celé naší organizace, zajišťující ochranu organizační spojitosti, vnitřní disciplíny a umožňující rozvoj umělecké a kulturní činnosti, opřené o přátelskou součinnost a o jistotu, že nebude tak lehce možno, aby rušivý život mařil plodnou práci a ohrožoval celek. Zároveň

F. X. Svobodovy „Směry života“ na městské scéně vinohradské

Režisér Fr. Hlavatý

Chalupnice Černá (Marie Ptáková) — Antonín Černý, právník (Hugo Haas) — Soukupka, vdova (Marie Bečvářová) — Malík, právník (Vlad. Majer) — Chalupník Černý (Josef Vošalík) — Božka, Soukupčina dcera (Olga Scheinpflugová) ■

■Foto div. insp. Fr. Kutta 1

přihlášily, bylo přijato za členy 57. Od 22.-V. počínaje jsou v místnosti Ů. M. D. O. Č. pravidelné pracovní schůze, aby připravily legální vytvoření okrsku a aby již pracovaly o velkých a těžkých úkolech, které máme v roce 1926 před sebou. Katastr jednotlivých členů se tu jistě poprvé osvědčí. Mimo to byl uspořádán cyklus praktických přednášek dram. umělkyně pí Horské. Projevy spolků dokazují, že je tu dosti radostné touhy a chuti pro plodnou práci! h—

Stanovy Ů. M. D. O. Č., ústředí, okrsků a spolků byly přepracovány. Zastaralá ustanovení a zvláště nedostatek vnitřní spojitosti organizační nemohou

budou přepracovány řády: divadelní, režisérský, Jednací, knihovní atd. a vydány budou řády pro div. soutěže a pro režisérské rady. h—

Seznam Tylovy ústřední knihovny, vhodně rozdělený dle druhu her, bude vydán v měsíci srpnu t. r. Ústřední studijní knihovna obsahuje dnes přes 3500 svazků her.

Ekspedice časop. „Čsl. Divadlo“. Od sešitu 8. letošního ročníku je časopis expedován na základě nového seznamu, kdež z technických důvodů jsou uváděna jména a adresy jednatelů jen u jednot ve větších městech. Žádáme tudíž všechny jednoty, aby ve vlastním zájmu ihned oznámily svému poštovnímu úřadu jméno a adresu jednatele, kterému se má pošta, na spolek adresovaná, doručovati. Změny jednatele ohlašujte vždy hned po valné schůzi.

Ekspedice objednávek. Bylo učiněno opatření, aby veškeré objednávky her a knih byly ihned, nejdéle druhý den expedovány. Objednávky vyřizují se řádným členům bez dobírky. Objednávky adresujte kanceláři Ú. M. D. O. Č.

Přednášky a školy. Jednoty, které by chtěly nyníjší doby použití ku školení svého členstva, nechť dopíší si o podmínky pro přednášky kanceláři Ú. M. D. O. Č. Pro přednášky a kursy byla získána dram. umělkyně Běla Horská, býv. člen divadel ruských a dlouholetá profes. stát. ruské dram. školy. Podmínky jsou velmi mírné.

Z ústředí. Výk. výb. 3.-V. za účasti venk. deleg. pp. Hofmana, Maněny, Meiner a Zahradníka a předs. dra Hermana schválil zrušení členství výb. delegátů rozpuštěného Pražského okrsku a sl. Arnoldové, jejíž mateřská jednota do nově tvořeného Pražsk. okrsku se nepřihlášila. Po návrhu ústř. taj. schváleno pořízení zvláštních potvrzenek členství v Ú. M. D. O. Č., jež budou používány při uplatňování členských výhod, jakož listků k označování představení; povol. 1000 Kč na člensk. katastr a schvál. vydání seznamu Tylovy ústř. knihovny tiskem (jednoty obdrží jej za reż. cenu). Star. dr. Herman podává zprávu o proved. návrhů na změnu stanov, při čemž lhůta k projednání těchto návrhů okrsky stanovena na 4 neděle; o pozvání franc. Federace na sjezd a soutěž v Rouenu dne 12.-14.-VII., jehož zúčastní se sám jako delegát ústředí (na výslovné přání předs. Federace Rolanda) s prof. Jeřábkem nebo drem Flöglem z Prostějova (Morava, ostatní okrsky vyzývají, aby uvažovaly o vyslání vlastních delegátů) a o programu oslav 40 letí Ú. M. D. O. Č. a 70. výročí úmrtí Jos. Kaj. Tyla, jež stanoveny na dny 4.-6.-VII. (týden po sletu Všesokolském) a budou provedeny pod firmou Matice (některé podrobnosti viz ve zvláštních statích „Ú. M. D. O. Č.-1926“). Do rámce těchto oslav zapadne i slavnostní odhalení pomníku Tylova v Plzni (dílo ak. soch. Šipa — Kč 220.000), jež se stane 11.-VII., při čemž v tamním měst. muzeu uspořádána bude výstavka Tylových památek a z Prahy vykonána bude pouť k jeho hrobu (sbírky k těmto oslavám provedeny budou příslušnými korporacemi společně). Přijato 37 nových jednot; přihlášky jednot do nového Pražského okrsku předány předsednictvu k projednání, načež ihned mají býti opět zavedeny obvyklé týdenní prac. schůze. Delegáti do Matice Divadelní doplnění p. K. Dvořákem. Na ochotn. výstavky v Čouši a Čes. Budějovicích vyslán bude delegát k zjištění cenných památek. Diplomý čestn. uznání uděleny p. Jos. Motlovi v Plzni u příležitosti oslavy 50 leté činnosti, Jdo. v Litomyšli. Spdo. v Žebráce a Besedě v Mochově. Čteny dopisy: pozvání k prac. sjezdu v Čes. Buděj. 31.-V. a 1.-VI., o přípravách k utvoř. okrsku v Jihlavě nebo Třebí, výsledek valné sch. v Příbrami a úmysl uspoř. kraj. prac. schůzi v Rožmitále, žádost Ú. J. D. O. v Plzni za předn. pí Horské 3.-V., pozvání k odhalení Šmahovy desky v Táboře 9. a 10.-V., pozv. k oslavě 20 let. trvání Čt.-och. j. „Šamberk“ v Hrdlořezích 5., 12. a 19.-VII., povolení 10% slevy fímu Šustr, půjčovna kostýmů v Náchodě, zamítnutí žádosti stran slevy jízdného pro spolky min. železnic a j. Přijat protoktář slavnosti položení zákl. kamene k divadlu ve Vysokém n. Jiz. (Pěv.-div. j. „Krakonoš“), vzata na vědomí resignace p. Sendlera na veškeré funkce i čestné členství Matice a oznámení rekursu proti rozpuštění a zrušení Pražsk. okrsku k ministerstvu vnitra. — Nové přijaté jednoty: „Sokol“ v Benešově u Prahy, S. d. o. v Bohuslavicích u Náchoda, Děln. ochotn. sp. v Bykoši pp. Suchomasty, „Sokol“ v Č. Budějovicích, S. d. o. v Česově pp. Vys. Veselí n. C., Dram. kr. „Havlíček“ v Davli, S. d. o. v Drahovicích u Hořovic, „Sokol“ v Husinci, S. d. o. „Jirásek“ v Hovořovicích pp. Měšice u Prahy, Jednota gáž. m. h. tř. Jičín, Volné sdruž. o. v Kakejcově u Mírošova, S. d. o. „Libuše“ v Kovači u Jičína, „Sokol“ v Koutě na Šumavě, O.-pěv. j. „Smil“ v Čes. Křemži,

O. kr. „Jirásek“ v Lhotě Smidarově u N. Bydžova Čten.-c. s. v Loukonosích u N. Bydžova S. d. o. Mezimostí, Dram. o. „S. K. Čs. Lev“ v Něštémicích, S. d. o. „Hálek“ v Odřepších u Poděbrad, Dr. o. YMCY v Olomouci, S. d. o. v Pastvinách, Nár. děln. bes. „Barák“ v Plzni, Čt.-o. bes. v Pěkově u Police n. M., J. d. o. v Proseči u N. Cerekve, „Sokol“ v Předmostí u Přerova, Dram.-pěv. kr. „Pokrok“ v Rožďalovicích, D. T. J. v Štítně, S. d. o. „Stráž Chodská“ v Trhanově, Čten.-o. s. v Třebelicích u Tábora, „Sokol“ v Praš. Újezdě u Zbirova, Dr. o. jednoty „Orla“ v Ústí n. Orl. Div. jednota v Valdově u N. Paky, Dram. o. čsl. mlád. sociál. v Uslíně u Č. Budějovic S. d. o. v Záříci u Tábora, Div. o. Hosp.-čt. bes. v Žilkovicích u Hořic.

Z okrsků venkovských. Macháčkův okrsek v Českých Budějovicích zahájil 1.-III. předsejzdový divadelní a režisérský kurs. Dopoledne byla porada okrskové rady, která za přítomnosti starosty Ú. M. D. O. Č. dra Hermana probrala řadu důležitých otázek vnitřních. Kurs navštívilo 65 posluchačů, jejichž zájem o věc byl u všech potěšitelně patrný. Po úvodním slově předsedy p. Reitmajera promluvil dr. Herman o významu práce ochotnické a o podstatě a úkolech organizačních. Po něm rozvinul p. ředitel F. V. Zdráhal zhruba načrtnutý obraz dějin divadla se zřetelem k dějinám českým. Učnil tak populárně a srozumitelně, ale věnoval příliš mnoho pozornosti a času polemice proti církvi, Jesuitům atd. Nechceme nijak zastíratí vady středověkého církevnictví, ale nepokládáme o dborný kurs divadelní za vhodnou tribunu pro uplatňování názorů, jež se hodí spíše do schůze politické. Macháčkův okrsek pracoval dosud se značnými potížemi, jejichž tíže spočívala zvláště na bedrech zasloužilého předsedy a dlouholetého pracovníka p. Reitmajera. Zdá se však, že bude nových jeho spolupracovníků dosti, aby se okrsek vřadil mezi naše přední složky. Tuto domněnku potvrdil již květnový sjezd ochotnictva v Budějovicích. (h—) — Z Macháčkova okrsku v Českých Budějovicích. IV. obvod konal schůzi 15.-II. v Čes. Křemži za neobvyčejně četné účasti spolků: „Klicpery“ ze Zl. Koruny, „Pokroku“ z Holubova, „Vlastenců“ ze Mřičí, „Jiráska“ z Brloha a místního spolku „Smil“. Mach. okrsek zastupoval jedn. p. Horka. Schůzi zahájil a řídil předs. obvodu Mřičského p. J. Bica a v krátkém proslovu nastínil účel obvodů a obvodních schůzí a div. kursů, právě Mach. okrskem pořádaných, a představil odb. uč. p. Renera, který v děle jak hodinu trvající a dobře promyšlené řeči líčil počátky divadla a postupně vysvětlil vývoj čes. divadla až po naši dobu. Různé dotazy vysvětlil a zodpověděl jedn. Horka. Velikou oporou Mach. okrsku jest bezesporně obvod Mřičský (vedoucí jedn. „Vlastenci“ ve Mřiči) a obvod Zlivský (vedoucí jedn. „Tyl“ ve Zlivě). Ostatní vedoucí jednoty obvodů: Borovany („Trocnov“), Čes. Velenice („Čechie“), Jindř. Hradec („Jablonský“) nám vůbec na naše výzvy a dopisy neodpovídají. Mach. okrsek snaží se navázati přátelské styky se všemi jihoč. ochotnickými spolky, ale podobnými liknavci jest veškerá práce zdržována a znemožňována. V posledním roce vykonal veliký kus práce na českém jihu a získal během několika měsíců řadu jednot do organizace a přednáškovou akci vzbudil nepopíratelný zájem o naši organizaci. Pro vzdělání svého členstva mimo soukromé a obvodní přednášky uspořádal letošní div. a reż. kurs, který byl hojně navštěven a kdyby vedoucí jednoty výše označených obvodů vyvíjely činnost, mohl by jihoč. okrsek býti jedním z nejsilnějších a nejzdatnějších, poněvadž na českém jihu se pěstuje hraní ochotnického divadla v každé i sebe menší obci, a okrsková rada česko-budějovická jest dosti čilá. Doufáme, že letošní Krajský pracovní sjezd i div. výstavka přivesvědlily i liknavce o nutnosti organizační spolupráce. (Horka, jedn.)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Od pov. redaktor Jakub Rvdvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 26. června 1925

Sešit 10

Divadelní veřejnosti!

(Místo úvodníku)

Matice Divadelní, vydávatelka tohoto listu, je jedinou korporací, v níž divadelní estetika není podřazena určitým, jednostranným zájmům a svojí působností má spočívat na nejširších základech.

Jde o to, že není její existence využívána takovým způsobem, jak by toho její ideový program zasluhoval, že je jaksi stranou plného středu a nestává se přes svoji opravdovou snahu koncentračním bodem všech divadelně-literárních pracovníků. Žije tedy více teorií, nežli praxí a nezdá se, že právě ku prospěchu divadelního umění a všech otázek, s ním spojených. Již dříve pokládán byl tento stav za prozatímní, vyplývající z poměrů, které zakrývaly pravý stav věci.

Pro kulturní, speciálně divadelně-estetické snažení nemáme dosud střediska, jednotlivcům chybí silná base, mateřská půda a mocná opora, jakou mají literáti-beletristé v „Máji“ či v jiné korporaci. Literárně-divadelní pracovníci třeští svoje schopnosti v různých prostředích lokálního, individuálního významu a nemají pojítka, které by umožnilo vytříbení názorů bez novinářských polemik, které by bylo ztláčovatelem všech rozporů a vzrůstajících vášní. Není plodného a iniciativního centra, v němž našly by konečný tvar a cíl názory jednotlivců. Je potřeba útvaru, důstojně a mohutně reprezentujícího divadelně-literární obec, vymáhající právo skutečného umění, kontrolující divadelní dění a spolu-

pracující na stálém pokroku divadelního umění. Všechny tyto vývody mají své odůvodnění ve zkušenostech poslední doby, kdy zvláště byla znáta potřeba soustředěnosti divadelních sil, pevná hráz, o níž rozbíhaly by se útoky na práva umění. Bez této složky uměleckého života je řešení divadelních otázek ponecháno větším dílem k projednání bez účasti zástupců, kteří by reprezentovali společnou myšlenku, společnou linii a nikoli jednostranně orientovanou skupinu. Tento stav je prospěšný politickým zájmům, které využívají situace a jakkoli zdánlivě pracují pro vítězství uměleckého kředu, již napřed exponováním se politicky v umění umožňují činiti z otázky čistě odborné otázku politické prestiže. Ani pro projednávání určitých otázek, dobou vzniklých, není místa, kde našel by se opravdový poměr k věci a odkud by vyšel rozhodující návrh, představující jednotnost divadelně-literárních činitelů.

Matice Divadelní v reorganizaci pochopila tyto myšlenky, pochopila, že není kdy k separatismu a že je nutno aktivně zasáhnouti v proud. Chce žít dneškem dnešku i zítřku, burcovati ty, kteří dosud stranili se společné práce. Všem, kteří chtějí věnovati své schopnosti této myšlence, chce dáti možnost síly a jejich sílu chce věnovati společnému zájmu, ne osobám, ale umění, ne jednotkám, ale celku!

Em. Janský.

Patriae et Musis

*Kmit pochodní. V tmě stará Praha žívá,
vůz panský za vozem co sem se blíží,
hřbet u vchodu tu sluha v úctě níží
a dvířka otevírá. Čupkem kývá*

*Zjev jeho vidím ještě — melodie
Don Juanovy sluch můj kolébají,
však v koutku jazyk Husův již tu žije.*

*za tváří hladkou kavalír, jak bývá,
když dámě ruku podá. Uvnitř shlíží
květ panstva z loži věnce. Věru stíží
své rozechvění mladý maestro skrývá.*

*Ted' místo pánů prostý lid sem sedá,
zde píseň o domově dech-mu ztají
a slzu z očí loudí, srdce zvedá.*

Fr. Khol

Karel Kamínek

Dne 24. června t. r. bylo tomu právě 10 let, co zemřel v Podolském sanatoriu známý divadelní autor a teoretik Karel Kamínek. Podlehli těžké chorobě, kterou dlouho v sobě nosil a jež pak náhle propuknuvši, zklátila ho za krátko, vyrazivši jeho energické ruce péro takřka při pilné práci. Neboť Kamínek byl vskutku neúnavný ve všem, co se týkalo divadla, a věnoval mu každou chvíli svého volného času a všechno snažení svých mužných let. Je mnoho práce jeho roztroušeno na poli českého divadelnictví, ale hlavní dílo jeho leží v Ottově divadelním slovníku, který po Ladeckém redigoval a z větší části

též skoro sam psával a jenž bohužel zůstal do dnešního dne nedokončen, ne snad vinou Kamínkova nástupce K. Engelmüllera nebo nakladatele J. Otty, ale působením neutěšených poměrů, které na našem nakladatelském trhu zavládly. V tomto slovníku uplatnil Kamínek všechny své velké a skutečně znamenité teoretické znalosti o divadle, jeho historii a jeho literatuře, i hercích a všech divadelních lidech, které za života svého nasbíral a které pak jako uzrálý muž pod nejrůznějšími hesly svým čtenářům předváděl.

Ale Kamínek nebyl jen divadelní teoretik. Kamínek zanechal též dosti značnou činnost publicistickou v dramatu, románu a různých studiích. Napsal román „Hřích“, sbírku povídek „Dissonance“, lyrickou hru o jednom dějství „Hasnoucí světla“ (Moderní Revue 1898), drama o jednom dějství „Nové cesty“ (hráno 1903 v I. cyklu Kruhu českých spisovatelů), drama o 3 dějstvích „Dvě“ (hráno roku 1905 v II. cyklu Kruhu českých spisovatelů), hru o jednom dějství „Bouře“ (Lumír 1908) a konečně poslední hru o jednom dějství „Člověk“ (Lumír 1912). Dále vydal knihu „Dies irae a jiné prosy“, napsal brožuru o umělecké činnosti Marie Laudové a množství článků o divadelních věcech do různých časopisů.

Kamínek však vynikl také jako velmi dobrý překladatel. Převedel do češtiny Hebbla, Mayera, G. Kellera, Scheerbarta, Schnitzlera, Strindberga, Goetheho a j. Z Hebbla přeložil „Juditu“, „Marii Magdalenu“, ze Strindberga „Velikonoce“. Konečně budiž ještě podotknuto, že dvě aktovky jeho „Bouře“ a „Člověk“ byly svého času přijaty k provozování na Městském divadle Král. Vinohradů, ale byly censurou zakázány.

Kamínek byl nadšený divadelník, rozhněný pro vše, co mělo spojení s kulisami a se scénou. Byl s Kamprem spoluorganizátorem cyklu Kruhu českých spisovatelů, konaných před lety v Intimním divadle na Smíchově, a byl velmi horlivým a činným členem a dlouhý čas i jednatelem Kruhu českých spisovatelů. Účastnil se též velmi činně divadelních

zápasů, které tehda literární obci vedeny byly proti Národnímu divadlu a Městskému divadlu na Vinohradech, a vystupoval tu vždy po boku Kamprově.

Byl to hodný, čistý člověk, upřímný kamarád, a ještě dnes po desíti letech vzpomínáme s bolestí a žalem jeho předčasného skonu.

Dr. Eduard Šebesta

Pražské divadelní období 1778—9 ve světle čísel

(Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století *)

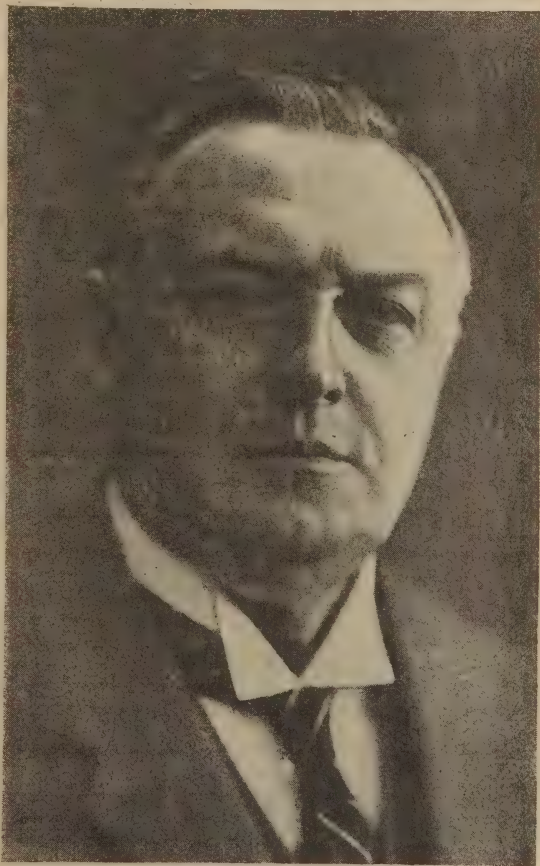
Řadu významných dat o pražském divadle z let 1778—9 podařilo se nám zachytiti ve svazečku spisů z jmenovaných let, jež byly vloženy v letech padesátých 19. století do magistrátních spisů, jednajících o „Kotcích“, při příležitosti jakési úpravy této budovy, Staroměstské obci přináležející. Jsou to především tři účetní knihy, označené jménem „Monatszettel“ za měsíce září až listopad, pak prosinec 1778 a leden s únorem 1779, sestavované pokladníkem divadelním, a po druhé velká část účtů, účetních dokladů, konsignací, poukázek, výplatních listin a několik opisů smluv. Dokumenty tyto, vyhotovené valnou většinou pokladníkem Frant. Václavem Potůčkem, jsou z části koramisovány hr. Clarym a příslušné poukázky vyhotoveny svob. p. Bedřichem Rottenhanem.

Materiál, námi v tomto článku podávaný, náleží do doby impressaria šl. Jana Josefa Bruniana, kdy nad divadelní entreprisou obou pražských divadel, jak onoho v Kotcích, tak i t. zv. Letního divadla na náměstí u Karolína, jež tehdy vstoupilo v život, vyvolána na žádost herců tehdy t. zv. německého divadla závěra, a jehož sekvestrací i ředitelstvím guberniem pověřen byl dne 27. srpna 1778 hrabě Filip Clary z Aldringenu. Stalo se tak za účelem vnitřního pořádku u spektaklů, ředitelství, všeho divadelního personálu, jakož i hospodaření pokladnou.

Mimo účetních záležitostí a tyto vyvolávších podrobností divadelního hospodaření nalezli jsme tam přiloženy i opisy několika pro tehdejší divadlo základních listin, jichž obsah s čtenářem sdělíme nejdříve. Jest to na prvním místě smlouva tehdejšího vlastního majitele divadla v Kotcích, impresaria Josefa Bustelliho, bývalého ředitele francouzských a italských komedií, se zmíněným již Brunianem, impresariem německé herecké trupy, dle níž přenechává první druhému jemu dosud rezervované tři dny v týdnu a to pondělí, středu a sobotu celkem na tři roky od Velikonoc 1778 k ostatním třem dnům: neděli, úterku a čtvrtku, předchozí smlouvou z 20. prosince 1775 mu již přenechaným, a to k provozování německých divadelních kusů.

Podle druhého odstavce smlouvy zavázal se Brunian zvýšiti původní nájemné o 1500 zl., to jest na celkovou sumu 3500 zl., kterýžto obnos měl se spláceti tím způsobem, že by se skládala z každého denního příjmu a konto jedna čtvrtina, a to tak dlouho, až by se celý nájem zaplatil.

*) V těchto řádcích hodláme čtenáře seznámiti s celou řadou záležitostí, zařízení i událostí v pražských divadlech, v podrobnostech po většině málo, anebo vůbec neznámých, a o jich nositelích, zatím ovšem jen asi z poslední čtvrtiny 18. stol. Stane se tak v několika kapitolách, jež pro naprostou kusost a neúplnost materiálu nečiní žádným způsobem ani v celku ani jednotlivě nároků na název dějin pražského divadla a nechťi býti jiným, než jak z nadpisu námi uveřejňovaných článků je patrné, pouhými příspěvky, obrázky z dějin národního probuzení na tomto poli kultury. Někdy snad pokusíme se sami shledávatí o tomto

Florentin Šteinsberg,

čelný člen a režisér Národn. divadla v Praze, oslavil 22. května 40leté jubileum umělecké činnosti

Obtíže české moderní dramaturgie

V časopise „Národního a Stavovského divadla“ v úvodníku žaluje šéf činohry na potíže, které se naskytují naší dramaturgii. A uvádí jako typické příklady Byronova „Sardanapala“, Hebbelovu „Juditu“ a O'Neillova „Cisře Jonesa“. Od prvé hry musilo prý N. d. upustiti protože z vážné, „velmi vážné strany“. (která to je, se ovšem neříká) bylo namítáno, že naše dramaturgie je ve vleku dramaturgid berlinské, od druhé hry upuštěno na nátlak ulice a „Cisř Jones“ prodělal dlouhou cestu, než se dostal k nám, protože prý nebylo možno získati knihu. Tím omlouvá jeho 3 leté opoždění. Ale „Právo Lidu“ jej usvědčuje z omylu: K referátu o představení „Cisře Jonesa“ připojuje referent Dr. O. Fischer — když předtím lichotivě uznal oprávněnost k steskům na potíže — poznámku, že tato hra byla doporučována našemu divadlu již před 3 léty! Neříká však, byla-li již tehdy kniha k dispozici, načež si šéf činohry stěžuje, a poukazuje toliko, že nebylo možno tehdy překlad poříditi, když tekst psaný v americkém argotu, byl těžký pro překlad. Hůře je však s Byronovým „Sardanapalem“. Je otázkou, byla-li to „velmi vážná strana“, která bránila jeho provedení jen proto, že

byl vypraven v Berlíně, zvláště když šlo o vzpomínku na Byronův úmrtí rok (1882) a jestliže tomu bránila, pak to nebyla velmi vážná strana, nýbrž velmi malicherná, a N. d. nemělo přejíti bez ohlasu toto jubileum, zvláště když si opatřilo nový překlad, zaplatilo jej, opatřilo nové dekorace a začalo „Sardanapala“ studovati. Několik tisíc Kč bylo tu prostě vyhozeno. V případě Hebbelovy „Judity“ je pouze smutná ta okolnost, že musila zakroutiti „ulice“, když vedoucí činitelé neměli sami tolik rozmyslu, aby neuváděli na scénu německého autora, „proslaveného“ hrubým výrokiem o Čechách, v době, národnostně živě citlivé. Z těchto případů je patrné, že ty potíže nejsou tak zlé, a že není dobře mluvit o případech tak nejistých. Není pochyby, že na cestách naší dramaturgie nekvetou růže, že se jí navaluji překážky, někdy těžko překonatelné, ale proto tu jsou vedoucí činitelé, aby je odstranili, aby je překonávali a nikoli, aby nařikali a záviděli jiným divadlům, že se jim podařilo získati dříve moderního autora. Ne vždycky slova, ale skutky mluví.

j. p.

Třetím odstavcem si ponechal Bustelli právo provozovati francouzské i vlašské kusy a vyhradil si, že může — v případě, kdyby je chtěl opět provozovati — dáti Brunianovi výpověď na šest měsíců, neb na jeden rok a to vždy dva měsíce před Velikonocemi, proti srážce 1500 zl. nájemného.

Dalším paragrafem tohoto dojednání změněno ustanovení prvního odstavce původní smlouvy, dle něhož nesměl Brunian jinde v Praze mimo divadla Bustelliho hráti, v tom smyslu, že si může hráti, kdekoli by chtěl a pokud Bustelli nebude sám hráti.

Mimo bodu o přenechávání jedné lože Bustellimu na každé představení čteme v závěru smlouvy ještě poznámku, že zůstávají ještě majiteli divadla vyhrazeny pátky a celý půst. Jako svědci podepsali smlouvu „Antoine Benoyt senza mio pregiudicio comme testimonio“ a „Jan Lenner als gebetener Zeuge ohne meinen Nachtheil“.

Druhou listinou, o níž se zde zmiňujeme, je guberniální povolení z 20. února 1778 Brunianovi, že smí i mimo zdejší divadlo v Kotcích v Praze též po soukromých domech provozovati veřejně malá představení s jinými osobami neb i loutkami, když zaplatí po 25 zl. školnímu fondu a chudobinci.

Poslední listinou, nám zde zachovanou, je smlouva Brunianova se staroměstským měšťanem, dvorním a fortifikačním tesařským mistrem Frant. Pfannerem, z 1. dubna 1778 stran již námi zmíněného Letního divadla u Karolina, jež jmenovaný mistr vystavěl původně pro společnost tanečnicků na provaze, a to na čas od 15. dubna 1778 do popeleční středy r. 1779 za nájemné 20 zl. měsíčně. Případné opravy uvnitř i vně „boudy“ — na jejímž místě postaveno dnešní divadlo stavovské — měl platiti nájemce, rovněž tak i poplatek z místa obci, t. zv. stánecké; zato však v případě, že by někdo zemřel, aneb se přihodilo neštěstí, aneb nebylo-li by nájemci dovoleno se strany úřadů hráti, nebyl Brunian povinen nájemné platiti.

(Pokračování)

téma i další látku v jiných archivech; pokusil-li by se o to někdo jiný, projevujeme na tomto místě ochotu, každému dobré vůle svou téměř dvacetiletou zkušeností poraditi, kterými cestami by se za tímto lákavým a jistě vděčným úkolem mohl ubírat. Není většina publikací mých jinak míněna, než jako povzbuzení, pokyn věnovati se nezpracovaným spoustám látky o novodobých dějinách našich. V první kapitole uvedeme celou řadu číselných a početních dokladů o hospodaření v pražském městském divadle v Kotcích v období 1778/79 na základě látky, jež náhodou uvízla v hospodářských spisech z let padesátých 19. století. Druhá kapitola vznikla na první pohled z podružněji se jevící látky ze zdejších sbírek, týká se vymáhání povinných poplatků od divadelních podnikatelů pro dobročinné ústavy a poskytuje nám ve svém průběhu v pravdě kaleidoskopicky pestrý pohled na pražský divadelní život. Třetí drobná kapitola pojedná o činnosti Paskala Bondina a jeho společnosti, působící již na tehdejší Národní divadle — dnešním Stavovském, jež v literatuře označeno bývá jménem svého spoluzakladatele Nosticovým. V těchto zprávičkách nalezneme několik zajímavých detailů z počátku tehdy nové scény pražské, jakož i o posledních pokusech vzkrásiti nejstarší její předchůdkyni, divadlo v Kotcích k jeho původnímu účelu. V dalším odstavci seznámíme čtenáře s drobtí o podniku Secondově v Thunovském paláci na Malé Straně a jeho snahách vybudovati v Praze v šlépějích Bondinových druhé samostatné divadlo. V poslední pak kapitole této řady pokusili jsme se sněsti veškeren nám dostupný materiál, týkající se vzniku a začátku Vlastenského divadla, jeho zřízení, výstavby prvního stánku v známé „Boudě“ na Koňském trhu, finančních potíží tohoto podniku, přechodu jeho do budovy kláštera Hybernského, jeho poměru k divadlu Národnímu a konečně i jeho konci. Že přidáme téměř všude zprávy leckdy i rázu čistě osobního a záležitosti nejen podnikatelů, nýbrž i herců samotných, nebude snad věci nikterak na závadu.

Přesto dnešní umělecky necitní činitelé leckdy málo ohlížejí se na to, aby vyhověli zákonům jednodušitého slohu umělecké práce. Lid ještě po představeních bývá oslepován tučnými nárožními návěštmi, jichž uspořádání bývá to nejmělečtější z leckterého divadelního podniku. A že plakáty a cedule jsou s to ovládati divadelní poměry, vidíme na němém soutěžiteli divadelním. Rozhárané scény kin po stránce zevní režie a herectví mohly by býti sice přírodnímu divadlu dobrým příkladem, ale ve skladbě odstrašujícím, poněvadž divadlo přírodní se musí řídit příkazem ustalování a soustředění.

Příroda totiž svojí měnlivostí a rozmanitostí rozptyluje hloubání i citovost, takže diváka nabádá k bezstarostné tēkavosti. Naproti tomu neměnitelné přírodní prostředí hry vyžaduje mimořádných ohledů a přece jako podřízenější část dramatického celku musí ustupovati ději. Napětí obecnstva v nekonečném prostoru se však snadno uvolňuje a to tím více, čím slabší je návštěva, čím jednodušnější jsou části dramatu, jež pozornost unavují, čím nejasnější a nedostupnější je smysl předkládaného děje a čím neomezenější prostor. I bude v otevřené krajině z počátku diváka dost obtížno získati, mysl jeho semknouti a v pozornost uvábiti i upoutati trvale. Přesto, že autor běže na čas děje zřetel pouze zdánlivě, na oko, ačkoliv i tu je dbáti mezi možností, a že i herec může zakloubiti svůj výstup, ubíraje se na scénu z veliké, perspektivně viditelné dálky, přece v prostoru může se vyskytnouti těžká porucha napětí, páky to veškeré dramatické působnosti: odbočí-li oko, sluch mimo scénu, bude na škodu, vyruší-li je z vnutkané mu nálady vlivy vnější krajiny (v historických hrách zjev nebo pískání továrny, hukot vlaku a pod.), jež hře jsou cizí a mají být odstraněny, zamaskovány či neslyšitelné.

Zároveň nepochybně jest, že proměny nedají se pro diváka neviditelně ani bezvadně provést, že jsou na újmu přirozenému zapřičinění dějů, ustálení pozornosti a obrazotvornosti, vyžadují mnoho času a ruší spád hry.

Zkrátka jednota času, místa a děje je zde naléhavější, nežli všude jinde, a tak úspěchu přírodního dočká se jen umocněný dramatik, jelikož hra z uvedených příčin nesmí býti příliš dlouhá, ani

Florentin Šteinsberk

v titulní roli J. J. Kolárovy „Žižkovy smrti.“

oplývati sáhodlouhými samomluvami nebo řečněním, nýbrž ve zvýšené míře poskytovati to, čím život překypuje: kupiti přirozeně odůvodněný děj na děj, čin na čin. Tak splyne dramatické jakožto projev čínorodé vůle nejužší s tvůrčí přírodou v souhlasném souznění.

Mátožná, nadsmyslná dikce, děj, zastřený v lyrických mlhách, luštění záhad a otázek ekspresionismem objeví se venku jako sémě, padnuvší na skálu. Podobně v hrubé mluvě, motanici dějů, v umělůstkářství najdeme pokaždé nit k zárodkům nezájmu a znuděnosti přírodního publika. Pod širé nebe náleží jednodušší, prostší, lehčí duševní strava, ale velice pěkné její zpracování. Tohoto hodny jsou jen zase náměty nejzávažnější.

(Dokončení)

Josef Simon

Markýza de Pompadour a umění divadelní

(Pokračování)

Když už král byl syt všech radovánek, kratochvilí a vyrazení, pomyslíla paní de Pompadour na to, jak by svého velikého milence rozptýlila novou zábavou, na kterou ještě žádná z maitress ani v myšlenkách nepřipadla, a tou bylo divadlo. Ono vedle koncertů, na nichž sama zpívala, dále paní Marchais, de Hôpital, de La Selle, vikomt de Rohan, pan d'Ayen se synem, provázení nejkrásnějšími hlasy z Paříže slečen Fel a Jeliotte, jakož i kabinetních hudebníků, vyráželo nejlépe často melancholického krále.

Divadlo se svými mnohonásobnými ressourcemi či prameny, se střídajícím se hledištěm, svými mluvícími illusemi, se svojí magií, interesem a vši svou mocí tolik působící na fysickou a intelektuální pozornost, musilo býti a také bylo v očích paní de Pompadour nejjistějším a nejšťastnějším prostředkem, který by upoutal a interestoval mysl královu. Jeho fantasie měla býti napojena, nasyčena, na několik hodin chtěla královská milenka odvésti svého pána od reality života a zvlášť od zaměstnání královského života, aby byl uveden živým snem v kouzelnou lež oživené fikce.

Byl to nejen zájem, nýbrž také instinkt, co vedlo, pudilo markýzku k divadlu. Její duch zalétal do doby, kdy spanilá, mladičká adeptka divadelních prken sklízela vavříny v občanském životě předváděním společenských komedií a její vkus počítal neméně s přáním ukázati se před králem a panstvem u dvora a oživit opět vzpomínky na minulé úspěchy, aby také na královském divadle znovu našla starou slávu potlesků a ovací, kterým uvykla na jevišti pana de Tournebema v Etioles a na divadle paní de Villémur v Chantemerle.

Stačilo jen, aby přiměla vůli královu k rozhodnutí a ukojila jeho zvědavost. Byla to lehká úloha, neboť všichni její přátelé horlivě se věnovali tomuto záměru. Vévoda de Richelieu, který Pompadourku viděl hráti v Chantemerle, vévoda de Nivernois a vévoda de Duras, kteří tam s ní hráli, se jen zmínili před králem o ideích divadla, dramatu, komedie, promluvili o nadání jeho milenky, o všech půvabech, jež zjevit dosud neměla ani příležitosti, ani možnosti uspokojit.

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech putovních

(Pokračování)

A kdyby ji i měl, jak bylo by možno hodit ji na opici a zašlápnout ji, teď, kdy opice je na almaře, skoro u stropu? Kam se hrabe bílost lidská na chytrost zvířecí! Kudláček byl zvyklý vždycky soudit, přemýšlet a jednat s neúprosnou logičností. Tak soudil, přemýšlel a chtěl jednat i dnes. Jaké pak strachy — neublížím-li opici, neublíží ona mně. Vždyť je to vlastně tvoreček roztomilý, hravý, něžnoučký! Čím déle se na ni dívám, tím více důvěry k ní pocituju. Začínám věřit, že to není pravda s tím ukousnutým rtem, s tím utrnutým uchem, uhryzlým malíkem. To Kludský prášil! Kdepak! Takovýhle nevinný brouk člověku ublížit ani nedovede. Ba, ne... Ale kabát si přece vezmu. A hůl. Začíná se, potvora, jaksi podezřele ježít. — Vstal s postele, oblékl kabát a sáhl po holi. Sotva tak učinil, opice se protáhla, pak skřívši se, zaječela dětským hláskem, vymrštila se a obloukovitým skokem letěla Kudláčkovi rovnou po hlavě. Smrtelný úlek jej zbystřil, že mžikem vklouzl pod stůl. Bělínka pohněvána nezdarem skoku začala vrčet, prskat, syčet, pronikavě řvát a všecky tyto nelibé projevy vzteku adresovala Kudláčkovi přímo do tváře. Bezduch ubožák po čtyřech jako

boží hovádko couval pod stolem z jejího dostřehu a bylo mu do nábožného modlení. Nezmohl se však ani na otcenášek pomyšlením, že pán bůh je teď daleko a opice zrovna před ním. I dal přednost mazlení s opíčkou: mlaskal na ní sešpulenými rty, luskal něžně jazykem, oči láskovně přimhuřoval a líbezně na ni promlouval jako na nemluvně. Vždyť ty jsi moje zlatičko, má Bělínka, můj drobček roztomilej! Počkej, dám ti cukříček, mám tu kousek od snídaně! — Bral se po kolenou, pozpátku jako rak z podstolu k poličce; dolezl k ní pracně; jakmile však vztáhl ruku po cukru — hop! už mu seděla Bělínka v týle a nemilosrdně mu rvla vlasy z temena a s odporem je odhazovala stranou. Při tom pištěla podivným smíchem, který až v kostech mrazil. Napadený se bránil a nemoha dosíci zbyti, převálil se naznak. Bělínce to však nijak nevadilo: jako lasička se přemetla na jeho hrudník a ručkama i tlakou rvla na jeho límci i kravatě. Zdálo se mu té chvíle, že má opice tlam dvacet a těch odrápených ruček na sta: tak rychle pracovaly pod jeho bradou. Zoufalý srazil ji s prsou, vyskočil a unikl za skříň. Opíčka jej nepronásledovala. Zdálo se, že je uražena. Podívala se pohrdlivě za Kudláčkem a pomalými dlouhými krůčky se kolébala ke kamnům. U truhlíku s uhlím stanula. Nahlédla do truhlíku a chlupatý její obličej zazářil spokojeností. Pak pohlédla na Kudláčka a vyjímajíc kusy uhlí z truhlíku metala je prudec a s neomylnou jistotou trefy po jeho hlavě! Kryl se a pobíhal, ale Bělínka byla dobrý střelec, ať unikal

Král zaujat a přiváben vyhověl přání markýzčině, usmál se při zřízení malého divadla. A tak se stalo, že jako pod dotekem kouzelné hůlky vyzvedlo se jeviště v galerii, která sousedila s kabinetem medailí (medailionovým) a bylo zváno nejprve „divadlem malého appartementu“ (malé komnaty, malého pokoje).

Když markýzka vyhledala kusy a sestavila společnost, organisovala zkoušky, dala hráti, zkoušející netrpělivost královu, Molièrova „Tartuffa“, jenž zahajoval a tak zasvětil bez etikety tuto intimní scénu, kde poprvé ve Francii osobní přítomnost krále poskytl publiku volnost projevu a dovolila též mu pochvalu, potlesk. Toto první představení bylo 17. ledna 1747. Kolem krále, který seděl na jednoduché lenošce, shromáždilo se obecenstvo 14 osob, mezi nimi byli dámy d'Estrades, madame du Roure, maršál saský Moric, M. Tournebem, pan z Vaudières, Champcenec, jeho syn a několik jiných lidí z důvěrného okolí. Princ Conti, maršál du Noailles, hrabě Noailles, kteří žádali, aby mohli býti přítomni představení, byli odmítnuti. Pan des Gesvres, ač náležel k „Menus“, t. j. malým dvorským slavnostem, nedostal dovolení, aby se tam ukázal. V orchestru nebyli hudebníci z povolání, nýbrž jen pánové de Chaulnes, pan de Sourches, de Dampierre, rytíř „Menus Plaisirs“ (drobných zábav). Herečkami byly: Paní de Pompadour, paní de Sassenage, paní vévodkyně de Brancas, paní de Pons; herci pánové de Nivernois, d'Ayen, de Meuse, de la Vallière, de Croissy, který obzvláště velmi dobře hrál. Ke konci představení řekl král k paní de Pompadour: „Jste nejsvůdnější paní, která je ve Francii.“ (Viz J. a D. Goncourt, „Frau von Pompadour“. Ein Lebensbild nach Briefen und Dokumenten 1922, München, str. 45).

„Memoiry vévody de Luynes“, díl VIII., uvádějí seznam her, hraných na Malém divadle: 24. února *Le Préjuge à la mode* (Moderní předsudek) od de la Chaussée a „L'Esprit de Contradiction“ (Duch sporu) od Dufresnyho. 27. ukázala se paní de Pompadour nedostižnou jako Colette v „Trois cousines“ (Tři sestřenice) od Dancourta. 22. března zpívala v opěře „Erigone“. Následující zimy bylo pokračováno ve hrách na změněném a zlepšeném malém divadle, byl dáván kus v prosinci „Le Mariage fait et rompu“ (Manželství uzavřené a rozloučené) s parodií „Ismene“ a 30. prosince „L'Enfant Prodigue“ (Zázračné dítě) od Voltaira, 10. ledna byl opakován „Tartuffe“, 13. „Dehors Trompeurs“ (Podvodníci) aneb „l'Homme du Jour“ (Člověk dne) a „Le Méchant“ (Zlý) od Gresseta. Večer byl zakončen pantomimou „Le Pédant“. 26. února opakování „Les dehors Trompeurs“ od Boissyho, 27. „Ragonde“, v němž paní de Pompadour hrála kalhotkovou roli a jako muž byla oděna, hrajíc Collina, 28. března se dával „La Vue du Ballet des Sens“ (Vidění baletu smyslů), 30. „La Cleopatra des Fêtes Grecques et Romaines“ (Kleopatra řeckých a římských slavností). (Pokračování)

kamkoliv, pokaždé se ztřepila. I prchl zoufale do předsiňky. Zavřel za sebou dveře a oddychl si: Zaplať pánbůh! Zde si alespoň budu moci zdřímnout! Dnes si odpočinku zasluhuju. Uložil se na hliněnou půdu. Než se pořádně natáhl, ozvalo se z pokoje tlumené kňučení a škrabání na dveře. To Bělínka — zastesklo se jí samotné po společnosti. Poctivý a vldný obličej Kudláčkův sešklebil se zlomyslným ďábelským úsměvem: Kňuč si teď a škrab, mne tam nedostaneš a k sobě tě nepustím; však ono tě to omrzí a nastane klid a ticho a spánek. Pustošit tam už nemůžeš, není na čem. — V tom zaduněla v pokoji rána, třesk rozbitého skla. Ježíši, lampa! Jistě ji mrštila Bělínka o zem! A na zemi tolik hořlavých látek! Chytanou-li, bude přece nutno otevřít a hasit! Vyskočil a klíčovou dírkou nahlédl do pokoje. Díky bohu — je tam tma, lampa se shasila. Úlevně si oddychl a znova se ukládal: Teď si pěkně zhrupnu... Usinal. Leč neusnul. Bělínka spustila takovým jekotem, řvaním, piskotem a bečením, jakých ospalec v životě svém posud neslyšel! Zatínal zuby, zacpával si uši, zavíral oči, aby neviděl, neslyšel, nejmál. Pojednou se prudce rozletí druhé dveře v předsiňce a rozsvítilo se: hubený přízrak v dlouhé ženské košili se zjevil s lampou v ruce a litě láleřil po babsku: „Nestydo nesvědomitej, co to ty dnes provádíte za špektrál? Chcete mne utejrat, že jsem se nad váma smílovala a dala vám byt? Hned se pakujte a marš odtud i s tou bezecnou Filoménu, co tam vedle ječí! Do rasovny se jděte

pelešit a prát! Pod svou tichou, poctivou střechou takovou Sodomu netrpím!“

Bouchnutí dvěma — tma. Ale ne ticho. Z pokoje paní domácí nesly se další nadávky, z pokoje Kudláčková další ječení a řev, jež utěšeně přibíraly na pronikavosti a síle. Kudláček se přistihl, že klečí a má ruce sepjaty z hrůzy posud nepoznané, jak opice dovedou srdceryvně řvát a ctině babky nectně nadávat. — — —

Za časného jitra dostal tatík Kludský neočekávanou návštěvu: utýraný mučedník schýlené postavy, vpadlých, sinavých tváří, vyhaslých zraků, rozervané kšice stál před ním. Chabým hlasem vyprávěl neuvěřitelnosti o pusté katastrofální pohromě, příkvačivši naň z dopuštění božího, ze zufivosti zvířátka arktopitéckého rodu a necitelnosti jistě baby princmetálové. Jeho pozemský majeteček je rozsápán, ze svého přístřeží je vyhnán, tělo jeho ztrýzněno, duše roztrpčena. O jedno jen prosí: „ať si pan Kludský tu bestii zase odnese.“

Staroch vrtěl povážlivě hlavou: „Tomu se divím! Taková krotká beruška a ty z ní, Františku, děláš zrovna divokou sviní. Pročpak jsi, mezku, na ni nezačal její echo: Atansion, Bělínka!? Byla by se ničeho ani nedotkla.“ — Moh' ubohý Kudláček namítnout, že kouzelného onoho „echa“ neznal, že nebyl přítomen onomu surovému plenění, ale líp bylo mu mlčet. — kdo ubít, se nebrání. Jen znova úpěnlivě poprosil: „Smilujte se, pane Kludský, a pojdte si pro tu potvoru!“ (Pokračování)

Hlasy tisku o „Nezralém ovoci“, „Císaři Jonesovi“ a „V ponorkovém pásmu“

Gignouxova atd. veselohra „Nezralé ovoce“⁴⁾ jasně prokázala, jak bylo třeba reangažování herečky pro francouzskou veselohru nejen pro tuto, nýbrž pro veselohru vůbec. Československá Republika oceňuje tuto hru jako velmi zábavnou, s vtipnou zápletkou, jež potřebuje zvláště dobrou interpretaci. A tu právě píše, že výkon pí Sedláčkové má vzdušný půvab, utkaný z vtipu, citu a hlubokého lidského pochopení, že je to výkon, hodný velké umělkyně, že pí Sedláčková dozrála umělecky tak že se stala naší největší umělkyní v oboru veselohry. Chválí výkon sl. Hellerové, jejíž hra čistě francouzská způsobuje divákovi umělecký požitek. Chválí i výkony ostatní, souhrn, režii a výpravu. Také Národní Politika pochvaluje si tuto nejúspěšnější veselohru letošní sezony v Paříži, napsanou čtyřmi autory,

Gerh. Hauptmann
**POTOPENÝ
ZVON**

Pohádkové drama
o 5 dějstvích.

Přeložil
F. S. Procházka
(Měst. div. Král.
Vinohrad)

Scéna I. dějství:
U Ježibaby
Routička
(O. Scheinpflugová)
Jindra, zvonař
(Zd. Štěpánek)
Ježibaba
(Marie Ptáková)

angažování pí Sedláčkové, pohostinskou hru p. Buriana a sl. Hellerové, obsazení pí. Hübnerovou, Rašilovem, Wiesnerem, Rolandem a j. O interpretaci p. Burianově píše, že jeho osobitá komika je pro sebe. Ale příznivě oceňuje výkon pí Sedláčkové. Národní Listy charakterisují tuto hru jako 2 × 2 nejsou čtyři, protože napsali ji čtyři autoři, ale vtipu sotva na jednoho, je to „nic“, ale nikterak vtipné a rozkošné, jako bývá francouzské zboží Flers a Caillavetovo. Přiznává však, že by tato hra nebyla možná bez pí Sedláčkové, která jediná u nás ví, jak se tyto věci hrají, chválí sl. Hellerovou a u p. Buriana poukazuje na četná ekstempore, která na štěstí „Nezralému ovoci“ neškodí. Tribuna také přiznává jedinou možnost této hry, hraje-li pí Sedláčková Genevièvre, jejíž návrat k N. d. vítá. Burianovi vytýká nedostatek herecké (Viz str. 134.)

⁴⁾ Nezralé ovoce, ves. o 3 jedn. Naps. R. Gignoux, J. Théry, A. Savoir, M. Maurey. Přeložil V. Messl. Režie M. Nový. Poprvé ve Stavovském 18. dubna.

Hauptmannův
**POTOPENÝ
ZVON**

na městské scéně
Vinohradské

Režie
Jaroslav Kvapil

Výprava
Josef Wenig

Hudba
A. Podaševský

Scéna IV. a V. dějství:
V skalní slaji

Foto insp. div. F. Kutta

D I V A D E L N Í P O D O B I Z N Y

Heda Klokotská,

člen činohry Městského divadla v Plzni.

Mimopražským dramatickým umělcům nebývá zpravidla věnována pozornost, jaké by zasloužili. Praha má příliš na očích své Národní a Vinohradské divadlo, ještě tak o Brněnské projevuje snad trochu větší zájem, ale Plzeň, Olomouc, Ostrava zůstává už nám. Pražanům, jaksi příliš vzdálena, o jiných městech a o venkově ani nemluví.

Je v tom velká nespravedlivost. Pražská divadla svým skrovným počtem nestačí, aby zaměstnala všechny výjimečné herecké talenty české a vynikající dramatictí umělci venkovských stálých divadel vykonávají jistě neméně důležité a často okolnostmi značně obtížnější poslání.

K takovým náleží i Heda Klokotská, jejíž obrázky dnes přinášíme. Předním znakem jejího umění je naprostá seriosnost, nepoddávající se rozmarům a náladám, které tak často jsou skrytými nepřáteli i velkých talentů. Tato umělecká opravdovost jest jí vrozená a prohloubena i zocelená výchovou pi Hübnarové, jejíž je žačkou, i praktickou školou hereckého života, jež začala u Východočeské společnosti za řízení Aschenbrennerova, jehož většinu však ztrávil u společnosti řed. Jeřábka: s tou prožila i léta válečná, s tou zavítala poprvé r. 1919 na Slovensko, kde rok nato zakotvila trvale u Slovenského Národního divadla v Bratislavě, jehož byl B. Jeřábek prvním ředitelem. Na Slovensko přichází H.

Klokotská už jako hotová, zralá umělkyně, představitelka vrcholných úloh světového repertoaru v oboru tragickém, hrdinném i veseloherním. Chápe velmi vážně poslání české herečky na první slovenské scéně a v krátké době ovládne slovenštinu tak, že po tři léta stává se osou slovenského repertoaru. S jinými umělci souboru Jeřábkova odchází r. 1922 ze Slovenska, k nenahraditelné škodě slibného vývoje slovenské činohry. Pro své umělecké tvoření nalézá ovšem volné pole na novém působišti v Městském divadle plzeňském. Zde vytvořila v poslední době na př. Katušku, Roxanu i Sv. Johanku, postavy, které velmi dobře určují široké rozpětí jejího talentu, doplníme-li je ještě „Dámou s kamelií“ s jedné a „Madame Sans-Gêne“ s druhé strany.

Ale umělecký portrét Hedy Klokotské nebyl by úplný, kdyby nebylo zvláště vzpomenuť jejích rozkošných postav a postaviček v moderní, zejména francouzské veselohře, půvabných, milých, šibalských a šelmovských, vždycky však vkusně umírněných. Plzeňské divadlo má v ní sílu, které si musí nad jiné vážit, a kdyby někdy zatoužila po Praze, těžko by hledalo za ni náhradu. ms.

Heda Klokotská

jako Roxana (Edm. Rostand „Cyrano z Bergeracu“)

že jsou to pudové emoce, vyjadřované monologem, při němž hlavní úlohu hraje prostředí. Venkov mluví o plastickém obrazu niterního procesu pudového primitiva a nevidí v tom nic, co by z O'Neillů činilo dramatika mimořádného významu. Českosl. Republika píše, že je to divadlo, udělané velmi pohodlně, ale přece přiznává mu silný dojem. České Slovo uznává O'Neillů za dramatika silné původnosti, který si vyšlapává svou vlastní cestu, ale spatřuje v obou hrách politické přibarvení, jež je vedlejší věcí, hlavní věcí je mu poznání, že dnešní civilisovaný svět a kulturní druh lidí nehodí se již do divadla, poněvadž toto vyžaduje hnutí vydatné mimického a že úzkost a strach mají největší divadelní účinek a tyto duševní stavy jsou u kulturního člověka omezeny, kdežto svět primitivů může poskytnouti drama, které je pantomimou děsů, vidin a příznaků. Rudé Právo také konstatuje, že O'Neillova dramatická přání z instinktů a podvědomí, ze všeho, co jinde bývá přikryto vybroušenými dialogy. Národní Listy píše, že O'Neill odstranil dramatický konflikt a položil celé drama na bedra jediného člověka, zločinného černocho. Hrozivá, panteisticky oživená příroda, plná tajemných sil, a člověk, osamělý uprostřed temnot, to jsou jediní herci, z vnějšího světa je tu povýšen na dramatického činitele zvuk. Přiznávají autorovi zásluhu, že učinil monolog hlavním činitelem hry. Tribuna mluví o autorovi v superlativěch, nazývá jej velkým básníkem, připisuje mu nesmírnou sílu originality, účinnosti a velikosti, o jeho dramatech praví, že jsou dramaty hrdinů, vyšluných z místa určení a řádu přírody. — O hře „V ponorkovém pásmu“ píše se vesměs o O'Neillovi, jako o naturalistovi. Hra nemá také té bezprostřednosti, jako prvá. Jde tu o námořníky, kteří octnou se náhle se svojí lodí v pásmu ponorek. Zachvátí je strach z možné katastrofy a když jeden z nich uvidí svého soudruha ukrývatí železnou krabici, naštve ze strachu soudruhy, aby se ho zmocnili, neboť železná krabice je prý výbušná bomba. Když ji prohlédají, zjistí, že jsou v ní milostné dopisy. Národní Listy praví, že je to kým, který upomíná na pařížské Grand-Guignoly, ale přiznávají i zde O'Neillovi spár dramatika. Rudému Právu se nelíbilo provedení. Národní Politika píše, že je to aktovka velmi krotká, divadelně vyrobená, končí dost sentimentálně. Českosl. Republika se líbí, je to jedna z účinných her mořských, jež jsou O'Neillovi pravým živlem. O provedení obou her se píše, že mohlo být účinnější. České Slovo vytýká režiséru Dostálovi, že nedovedl z „Císaře Jonesa“ vytěžit, co v něm je, že nedbal autorových poznámek, a že ani herci nevyhověli plně. Českosl. Rep. uvádí, že v pařížském Odéonu hrál císaře Jonesa černošský herec Benglia skvěle, že p. Vydra byl hodně evropský a budil dojem jen odvozený, právě tak jako naše dekorace. Celkem s provedením i výpravou není denní tisk příliš spokojen.

rutiny, chválí nadání sl. Hellerové i výkon p. Rašilova. Venkov hru odsuzuje, píše, že jediný, kdo měl úspěch, byla pí Sedláčková. České Slovo nazývá tuto komedii „spojeneckou“, neboť válečné spojení Anglie s Francií musilo se odraziti i ve franc. komedii. lordem Steplem a jeho synovcem Harrym, a o provedení praví, že nabylo zvláštního významu výběrem herců. Nad výsost chválí pí Sedláčkovou, vřelě přijímá p. Buriana, chválí i sl. Hellerovou, pí Hübnerovou, p. Wiesnera, p. Rašilova, sl. Hrbkovou a pí Engelbertovou. Ale připomíná, že veselohra by potřebovala většího zladění a překladu vytýká jazykovou nesprávnost. Právo lidu posuzuje „Nezralé ovoce“ jako kasovní kus, vzpomíná při tom na „Lehmannovy dětičky“ od Sturm. O pí Sedláčkové píše, že je velká herečka, chválí i p. Buriana a ostatní a přiznává, že na „Nezralé ovoce“ půjde se podívat celá Praha. Aspoň prý těch deset tisíc s hora, s výjimkou pana primátora. To ovšem jen k vůli rýmu. Pan Dr. Fischer také nepatří k těm deseti tisícům z dola.

Obě hry amerického dramatika⁵⁾ byly přivítány celkem příznivě, se zřejmou snahou nalézt v nich jádro, s dobrou vůlí nalézt v nich více původnosti a dramatickosti, než v nich jest. První hra jest vlastně monolog negra, jenž uplatňuje v černošské říši zkušenosti a vědomosti, získané od bělochů, ovšem zkušenosti a vědomosti negativní, proto musil prodělati galeje, spáchat zločiny, naučit se vyděračství v Evropě, aby mohl dít negry které si podmaní báchorou o své nezranitelnosti, uložit si kapitál v evropských bankách, z něhož by žil, až uteče ze svého císarství. A když postřehne tajenou vzpouru, ušká pralesem, kde je pronásledován a štván jako Eryniemi, zjeveními svých zločinů, zvuky děsícími jej, hrůzou ze své minulosti, neboť poznává, že je zrazen a opuštěn i „londýnským kramářem“, o nějž se dosud opíral. A konečně klesá, zasažen stříbrnou střelou černocho. V podstatě je to tragika primitiva, jenž přes všechnu odkoukanou civilisaci nezbavil se pověrčivosti a jenž hyne výčitkami svědomí, vybičovaného hrůzou samoty v pralese. Původnost a účinnost tkví ve znázornění těchto výčitek hereckou interpretací pantomimickou. Denní tisk uznává mnohé přednosti. Národní Politika shledává původnost v tom, že se na jevišti promítají pouhá fakta, vise, bez dramatické stavby, uvádí,

⁵⁾ Eugen O'Neill „Císař Jones“, exotická komedie o 8 scénách, přel. J. Horák. Režie K. Dostál, výpr. V. Hofman. „V ponorkovém pásmu“, hra o 1 jedn. Přel. F. Tetauer, režie J. Hurt, výpr. J. M. Gottlieb. Poprvé ve Stavovském divadle 18. května 1925.

Inkompatibilita

Lit. týdeník „Zvon“ (č. 35) ke konci feuilletonu, jímž reaguje na článek „Smí být dramatik kritikem?“, přichází k otázce inkompatibility a na konkrétních případech dokazuje, že veškerá čelná místa v našem divadelnictví drží vždy stejné osoby a mnohdy že jedna osoba slučuje funkce, jež samy o sobě jsou nebo mají být neslučitelné. To je fakt, který nedá se lehce oddisputovat, a měl by konečně každý z těchto divadelních odborníků zamyslet se sám nad sebou a nad celým útvarům toho, co představuje náš divadelní svět. Bez jakékoli invokativy, máje na zřeteli význam a práci některých těchto činitelů, tvrdím, že tento stav je principem úpadku naší divadelní kritiky, neboť v něm je středisko všech

vzájemných ohledů i nenávisť, středisko kompromisního řešení krísi a pochybné divadelní kultury. Takovým způsobem se nedostaneme dále k většímu okruhu umění, ale stále a stále vně i uvnitř bude působiti hlíza, otravující vše kolem. I kdyby byla největší snaha po regulérním (jakože není) a naprosto správném řízení divadelních záležitostí, přec inkompatibilita v tomto stylu budí nedůvěru širších interestovaných vrstev, poněvadž není zde přímé kontroly, jaké je na příklad u dramatika-kritika. Je v zájmu jednotlivců, aby chránili svoji intelektuálnost a zrevidovali svůj poměr k jednotlivým divadelním složkám a po případě zlikvidovali činnost, jež mohla by být trvalým ochromením jejich umělecké vážnosti. Em. Janský

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 16.—31. května. Národní divadlo hrálo operu 21krát a činohru 6krát. Novinkou byla Divoška, jež hrána 3×, mimo ni Jan Výrava, Ze života hmyzu a Žižka. V opeře novinkou byla Liška Bystrouška, jež hrána 4×, Blaník 2×, Prodaná nevěsta 2× a mimo ně jedenkrát vždy: Istar, Dalibor, Rusalka, Bludný Hollandan, Šárka, V studni, Královna loutek, Faust a Markéta, Eugen Oněgin, Tosca, Louskáček, Luisa. — Ve Stavovském hrála se činohra 19krát a to: Nezralé ovoce 6×, Císař Jones 4×, V ponorkovém pásnu 4×, Naše drahá ženuška, Vinice Páně, Bílá Hora, Mme Kolibřík a Cyrano. V opeře bylo 5 večerů: Psohlavci, Mignon, Violetta, Madame Butterfly, Cosi fan tutte. — Vinohradské divadlo hrálo: Směry života, Cyrano, ... a potom láska, Strakonický dudák, Potopený zvon, Vykupitel, Palackého tř. č. 27. — Švandovo divadlo: Velbloud uchem jehly, Večné jaro, Cikáni, Kotrmelce mládí, Nový Majestát, Našla se nahá žena, Žena na akcie. — Urania: Pan Johanes, Osmá žena Modrovousova, Její Výstřel primadonna, Dítě cirkus, Románek z tiché uličky, Srdcový král, Irčin románek, Zlatá rybička, Praha vzhůru nohama, Aféra plukovníka Redla, Tři týdny, Byl první máj. — Tylovo divadlo: Lektérna královna, Na děkanství, Já jsem majstr, Praho, je máj, Podafené kvítí. — Svornost: Tam v dáli na horách, Nižina: — Komedia: Závodý lásky na trati Zbraslav—Jilové, Jáma, Z českých mlýnů. — Rokoko: Ferda Mestek de Podskal, Kapky, Byčí zápasy, Králikárna. Z Prahy do Bratislavy za 365 dní, Děti v notesu, Srážka vlaků, Pražské zákoutí, Paní X a pan Y, Kočička. — Vinohradská zpěvohra: Perla Orientu, Malá hršnice, Krista z myslivny, Teče voda, teče, Doly, Jarní vánek, Princ Papeheim, Cikán primáš, Krásná Helena. — Aréna na Smíchově: Praha se směje, Mamselle Nitouche. j. p.

V rodišti Jiřího Bittnera. Pod tímto názvem napsal V. Vedral v „Národní Politice“ z 21.-VI. 1924

feuilleton, kde jímavým způsobem zmiňuje se o rodičích Jiřího Bittnera. o něm i jeho choti Maruše. M. j. píše: „Opouštím statek „hu Bártů“ a ohlídím se po klenutých vrátech. Jak by to bylo hezké a pietní, kdyby zde na této bílé zdi byla třeba jen malá tabulka s označením, že se zde narodil Jiří Bittner! Ale kdo by ji sem zasadil? A pak — vždyť to byl jen — herec.“ Nuže, 27. září letošního roku bude odhalena pamětní deska na rodném domku Jiřího Bittnera v Milavči u Domažlic. Och. bes. „Jiří Bittner“ na Smíchově, člen Ú. M. D. O. Č., jediná nositelka tohoto vzácného jména hereckého v rep. Československé, vzala si za povinnost zříditi tomuto vynikajícímu českému herci pamětní desku. Před 5 lety založila „Fond pro opatření pamětní desky Jiřímu Bittnerovi“ a pilně ukládala 20% ze svých čistých příjmů na tento úkol. A letos, používajíc příležitosti oslavy svého 20 letého trvání, tento úkol splní. Upozorňuje všechny, kdož by se chtěli těmto oslavám zúčastniti spolu se zástupci Ú. M. D. O. Č., kruhů hereckých a literárních, mistra Karla Želenského, který se vzácnou ochotou uvolil se přednésti slavnostní řeč, místních a okolních kulturních spolků i úřadů. 27. září stane se ves Milaveč u Domažlic dostaveníčkem všech, kteří na Jiřího Bittnera dosud nezapomněli. Případné dotazy vyřídí Bes. „Jiří Bittner“, Smíchov, Komensk., „u Lva“. Jos. Šťastný.

Reprodukce našich inscenací v cizině stává se v poslední době častější, dik čilým stykům některých našich lidí s čelnými representanty tamních umělec. revui. Italská „Comedia“, vycházející v Miláně, občas otiskuje zprávy o našich větších premiérách a doprovází je obrázky. V posledním čísle přišla na řadu Hoffmannova výprava Fischerových „Otroků“, doplněná obrázky masek Kohoutovy a Karenovy. — V Berlíně vycházející revue „Das Theater“ tiskla ukázky výprav „Periferie“, „Žižky“, „Otroků“, „Blaniku“ a „Petrušky“. —ky.

Z C I Z I N Y

Smrt francouzského causeura. Dne 1. června t. r. zemřel v Paříži velmi vážený a populární herec Lucien Guitry. Náleží bezesporně k nejvýraznějším typům francouzské konverzační hry, jejímž byl zosobněním. Jeho sláva neměla kazu, neboť neměl soupeře, který by třeba již staršího herce zastínil, ač nelze tvrditi, že by Francie neměla geniálnějšího umělce. Lucien Guitry uměl však uchvacovati svým přirozeným zjevem, naplněným kouzlem osobní svíznosti, ač jeho postava nebyla zrovna nejútlejší. Naopak. V jeho uměleckém výrazu jevila se však jedinečná vnitřní ukázněnost, schopná vytvořiti opravdové a nejvýše věrné odrazy skutečnosti a autorových před-

stav. Tyto vlastnosti byly příčinou, že řada autorů psala přímo pro papá Guitryho role, jímž on vdechoval krásný, bohatý život. Hrál takika do konce svého života, který skončil jako pětadesátiletý. ej.

Divadelní Polsko. S. Kiedrzyński napsal novou hru „Nejstrašnější z lidí“, která na Letním divadle varšavském získala pěkného úspěchu. — Polská republika zřídila lektorskou stolicí řečnictví při universitě ve Varšavě. Lektorem ustanoven nejvýznačnější polský recitátor, člen Národního divadla Frenkiel. —ky.

Dramatik režisérem. Georg Kaiser napsal nové drama „Gats“, které bude sám režisrovati. Premiera bude v Hamburku. —ky.

LIDOVÉ DIVADELNICTVÍ

Petr Fingal

Abrahamoviny lidového divadlníka

Jaroslav Zyka-Borotínský, temperamentní novinář a dramaturg divadla „Uranie“, dožívá se 13. července padesátky. Kdybyste jej snad potkali, neradím vám blahopřáti mu. Odbyl by vás jadrným: „Prosím vás, dejte mně pokoj a nepřipomínejte mně takových hloupostí.“ Inu, je to na pováženou, takových pět křížků, a Zyka by je (věren sokolskému: „Přelom, přeskoč, nepodlez!“) přeskočil nejraději bez veřejné parády. Ale

to se právě nesmí stát. Do „Akademie“ jej sice nedostaneme (prožluklé: „Nepodlez!“), ale popovídati si o něm je nejen slušností, ale i povinností divadelního listu, už proto, že jubilant jako redaktor „Venkova“ (jímž je od rozpuštění „České Obce Sokolské“, které stihlo za války tuto instituci, kde býval Zyka tajemníkem), sledoval vždy a zaznamenával s láskou vše, co se týkalo našeho lidového divadelnictví, zejména čl. ochotnictva.

Myšlenka sokolská a divadlo — to byly jeho lásky již od mlada. Je s nimi kopulírován tak důkladně, že by nikdy jedné pro druhou neopustil. Zkrátka: bigamie na věky věkův.

Zyka-Borotínský narodil se r. 1875 v Praze, kde studoval na reálce, načež stal se účetním v knihkupectví J. Otty. Tajemníkem „Čes. Obce Sokolské“ byl od r. 1899. Kromě brožur: „K práci sokolské“, „Naše poslání“, „K výchově lidu“, uspořádal sbírku sokolských básní a proslovů „Mužným duchem“ a r. 1901 vydal sbírku svých vlastních lyrických veršů „Když kvetl šerík“. Od té doby tiskl básně ve „Zvonu“ a „Zlaté Praze“ (kde redigoval jeden čas společenskou přílohu) a j.

Divadelní hry, jež Jaroslav Borotínský napsal, mají názvy: „Coco“, „Děti si to přály“, „Druhé štěstí“, „Když jsme ještě chlupci byli“, „Potlouklo“, „Konec pohádky“, „Miluji tě“, „Na půdě ohrožené“, „Vzletem sokolím“, „Resignace“, „Stávka“, „Ve dvanáct hodin“, „Za štěstím“, „Za národ“, „Za reformu manželského práva“ a j. S E. Brožíkem napsal „Výlet pana Broučka do republiky“, s Kubíkem „Sjezd“, „Za českým granátem“ a j.

Z velkého množství statí Zykových o divadle zmínky zasluhují jeho referáty o divadlech předměstských v „Divadelním listě Máje“, v „Zájmech C. Herectva“ a v Kavkově „Divadle“. Tam mezi jiných napsal životopisy dramatiků Vlčka a Šimáčka (1905), báseň „V zákulisí“, „Časovou úvahu o divadle vinohradském a předměstských divadlech“ (1906), „Divadelní svět a Sokolstvo“, „In doloribus“ (Památce H. Kvapilové), „K práci č. ochotnictva“ (1907), „K výchově divadelního obecenstva“ a m. j.

Osobně je Zyka člověk milý, přímý, ochotný, skromný a snášenlivý. Jsa stále ve spěchu, pořád jaksi „na roztrhání“, dovede vždycky literární kamarády překvapit něčím příjemným a radost jiným způsobovaná oslazuje mu život a denní trampoty dělá mu příjemnějšími. Dovede na př. oznámiti literátům, kteří mu žádné hry neposlali, že jim v „Uranii“ uvede na scénu ten a ten kus. Nu, to je přece kurážný dramaturg v době, kdy se jiní dramaturgové a lektoři českým spisovatelům zapírají a vykrcují.

Nuže: „Nazdar!“ do dalších desítek životního nadšení a denní roboty!

Postavy z vinohradského provedení Rostandova „Cyrana z Bergeracu

Hrabě de Guiche
(Bedř. Vrbský)

Cyrano
(Zd. Štěpánek)

Roxana
(Anna Ibllová)

Kristian
(Václ. Vydra ml.)

Carbon de Castel-Jaloux
(Jar. Vořta-Jurný)

Jinde jako u nás

V pařížské „Comédii“ vyjadřují jednotliví kritikové svoje názory na divadelní kritiku. Kritik Fernand Nozière, který je zároveň dramatikem, vyslovil se také o tom, že jsou autoři, kteří se pokládají za nedotknutelné. A hned jmenuje populárního autora Sachu Guítryho, o jehož některých slabých hrách je referováno velmi shovívavě. Guítry ihned na to

odpověděl, že se s Nozièrem nepohodl a proto že ho nyní takto posuzuje, ač může se každý přesvědčit, že předtím měl pro jeho hry jen slova obdivu. Nelze proto, praví, přikládati nějakého významu výrokům tohoto kritika. — Ejhle, ono je to jinde stejně jako u nás!

— ký.

Pro divadelní praksi

Soňa Felbrová

O kostymování

(Pokračování)

Skvosty. Veškeré předměty — zbraně, nádoby a šperky — nalezené v nejstarší době v hrobkách v Mykenách, dokazují, že i zde panoval asiatský (z části asyrský) způsob práce.

Skvosty ty jsou různě sestavené tečky, hvězdy, kroužky, jednoduše i dvojité šnekovitě stočené čáry, meandrovité závit, růžice, rostlinné listy a j. Jsou to proužky na způsob diadému, pasy, prsteny, řezané kameny, cetky, sponky a j., jež upevňovaly šat. Některé malé šperky jsou jednou i dvakrát provrtané, aby se mohly přišít na látku, jinými se lemovaly oděvy.

Není dosud objasněno, odkud pocházejí tyto předměty, byly-li v zemi zhotoveny, aneb z Asie převezeny — pravděpodobně však jsou původu maloasijského.

S příchodem Dorů ustoupila veškerá tato pompa jednoduchosti — Lykurgem nařízené. Kovové předměty prozrazují veškerou ornamentiku, kterou tehdejší umělci vládli. Dělíme ji ve dvě skupiny: v čarovou — (hru linií a geometrických tvarů) a figurální — neb obě spojeno.

Geometrické ornamenty užívány na čelenkách, náramcích, náušnicích.

Plochu čelenek vyplňují kulaté pukle, jichž velikost řídí se rozměrem diademového listu. Překvapující je množství jakýchsi knoflíků — ve skutečnosti cetek — destiček. Nejsou to knoflíky v běžném slova smyslu — nemají poutek na přišití. Na těchto drobnostkách patrná bohatá fantazie. Málo základních motivů a tak různé hvězdice! Ve skutečnosti oblíbenými jsou: spirála, tvar hvězdčovitý a malé kuličky. Jednou se vinou, jindy řídce skládají v širokých tvarech, pak hustěji, členitěji, jako tenké drátky. Plocha dělena třemi, jindy šesti — čtyřmi neb osmi osami. Cetky mívají též podobu květů, to tenkrát, kdy sestaveny jsou z tvarů vejčitých neb šipových listů. K ornamentům geometrickým přidružují se zejména zvířata mořská.

Šperky ty jsou buď tepané — filigránové — kameji, figury v kameni řezané. Ze šperků nosili mužové všeobecně jen hole a

prsteny. Prsteny nosili jako pečtní zpravidla na ukazováčku levé ruky.

Ženy athénské nejen že se šperky zdobily, ale znaly již různé okrašlovací prostředky, umění toaletní nebylo jim neznámo. Tělo pěstily koupelemi, vonnými oleji, používaly však i líčidel a černily si řasy obočí.

Za nejslušivější pokládaly vlas, sčesaný dosti hluboko do čela a upevněný páskami — čelenkami.

Vlasy se sčesávaly vzadu na hlavě neb na temeni hladce a tvořily vrkoče neb uzly. Ty pak připevňovaly se stuhami neb jehlicemi aneb se splétaly a otáčely kol hlavy v závitkovitém tvaru, také se vlas kadeřil a v kratších neb delších kadeřích upraven byl kolem čela a skrání. Spony vlasové — vlásničky mívaly podobu zvířat — čtvernožců, ptáků, hmyzu.

Jak u Spartanů vyžadovala se zákonitě jednoduchost, pokládalo se zdobení mužů u Athénanů za zženštilost. Muži omezili se na denní koupele a pěstili si pečlivě vlasy, proto také nejstarší umělecké památky řecké představují postavy s jemně zkadeřenými pletenci neb lokny. Celkem však nosili muži athénští na znamení volnosti mírně přstřížený vlas, kdežto krátký vlas pokládali za znamení chudoby nebo nízkého původu. Podobně bylo tomu při úpravě vousu. Jen Spartané nosili knír a židka kdy dali si jej oholiti. To trvalo až do makedonského panování; pak teprve nosili vlas kratší, rovněž krátké kadeře a vous zkrátili docela.

(Dokončení)

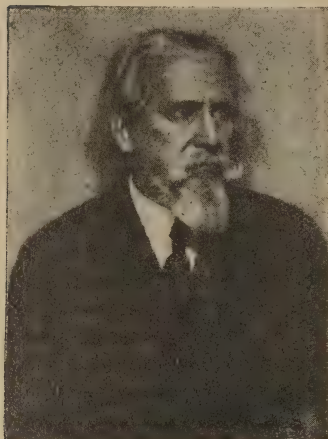
Ochotnické zprávy

Odvažný pokus se Shakespearovým „Hamletem“ udělalo několik adeptů dramatu, umění a divadla. Ochotníků 21.-IV. na malém jevišti „Bellevue“, stmelivše význačnější scény této tragédie v jakýs celek, který aspoň v nejhlavnějších rysech umožnil i obecnstvu, neznajícímu „Hamleta“, seznati jeho obsah. Můžeme říci, že pokus mladých těchto ochotníků nebyl bez zdaru ukázati své vlohy a schopnosti. Sezvané obecnstvo sledovalo s plným zájmem hru a jeví pro věc pochopení, povzbuzovalo svým potleskem účinkující, jevíci z počátku znatelnou stísněnost k další hře. Že interpreti těžkých rolí při svém mládí a při své nezkušenosti nebyli ještě s to, aby zmohli tak těžký úkol, na sebe vzatý, leží na bledni. A přece těšili jsme se z toho, že poznali jsme vedle snah jejich i porozumění také některé skutečné talenty herecké. Tak hned v představiteli krále p. Plačkově (nejucelenější výkon postavou, hrou, pohyby, mimikou, ovládnutím role i jeviště), dále v p. Fukuovi, který

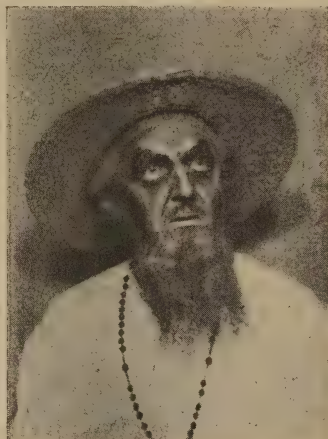
hleděl vniknouti hloub do svého Hamleta a jenž v něm také podal místy i výkon (zvlášť ve scéně, kdy posílá Ofelii do kláštera a v místech vášně, kde hraje a mluví jeho zvlášť výrazné oko), hodný skutečně pozoru a budící naději do budoucna. I výkon slč. Zd. Zejdové (Ofelie), nadějně a talentované mladé ochotnice-herečky, nebyl bez úspěchu. Její scéna šílenosti budila u posluchačů hluboký dojem. Také ostatní účinkující přičinili se, seč mohli, o zdar večera: p. Kryšpin jako Polonius (více však rázu Shakespearovských šašků, než boдрého jeho dvořenína, stařeckého povídkáka), p. Růžicka jako Leart (nejlepší ve scéně, kdy setká se se svou šílenou sestrou Ofelií) i p. Siebert (Horatio). Slč. Dvořák

v roce 1926, a byly vyzvány, aby do října t. r. sdělily, chtějí-li se sjezdu zúčastniti a po případě v Praze nějaké představení sehráti. Zároveň byl rozeslán našim časopisům v cizině oběžník, aby program oslav uveřejnily a spolky k přistoupení za členy našeho zahraničního odboru vyzvaly. h—

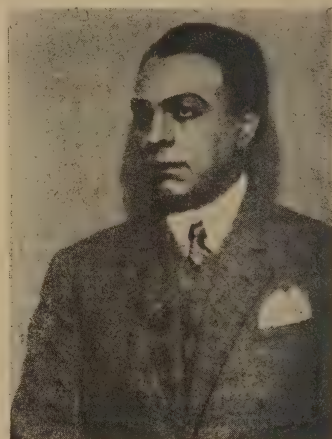
Kdo včas dá . . . Členských příspěvků jsme vždycky potřebovali, ale letos, kdy už je nutno konati předběžné práce a přípravy pro podniky r. 1926, potřebujeme jich ještě

Henri (Karel Váňa)

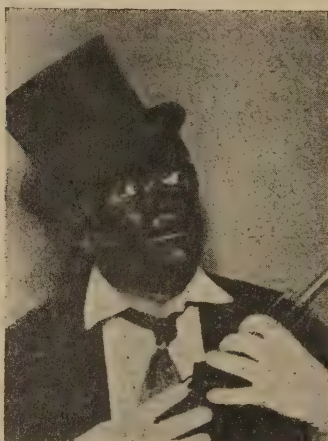

Otec Maximin (Eug. Wiesner)

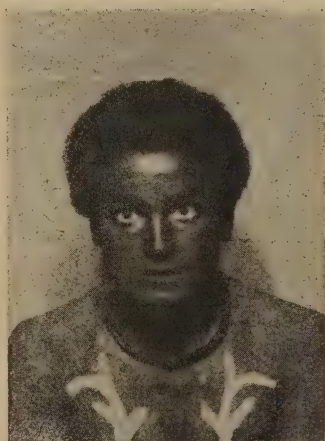

Paul Moncel (Rud. Deyl)

**Postavy
z
Fr. de Curelovy
„DIVOŠKY“**

Totilo
(Sáša Rašilov)

**na
pražském
divadle
Národním**

Kigérík, syn
krále amarského
Otto Rubík)

ková, hrající vzdor své indispozici, byla důstojnou královnou. Přes úspěch neradili bychom však k dalším opakováním takovýchto pokusů, neboť by mohli ti, kteří chtějí se skutečně věnovati plně divadlu, přecitlivě své síly, snadno navyknutí různým manýrám, které by je mohly svést na scestí. I v lehčích hrách, v lehčích rolích lze za pilných studií se zdokonaliti, vyvinouti a tvořiti, ať již po stránce realistické neb ideové.

Tý.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Zahraničním spolkům, které jsou členy Ú. M. D. O. Č., byl zaslán oběžník, oznamující předběžný program oslavných podniků

více včas. Proto je třeba, aby tu projevilo naše členstvo první důkaz pochopení a součinnosti, je třeba, aby okrskové rady se vši rozhodností donutily členy, aby svou povinnost splnily a nenechaly ústředí upomínat, psát a platit zbytečná porta! h—

Našemu členstvu! Upozornili jsme již na jiném místě na program roku 1926. Činíme tak proto, aby si naši členové uvědomili rozsah práce, která nás čeká a velikost prostředků, kterých budeme potřebovati nejen teprve v roce 1926, ale už i nyní na práce přípravné, jako je tisk, korespondence, cesty atd. Proto je třeba, aby si naši členové už dnes sami vybrali obor své působnosti v rámci z rozvržených

prací, aby mysleli s ústředím a pomáhali mu dobrými podněty a návrhy a snad i přímou spoluprací. Především je však nutno, aby členové zaplatili včas své členské příspěvky a spolky aby zaslaly schválený příspěvek na tiskový fond. Je naprosto nutno, aby nás členstvo nenechalo zbytečně upomínat o splnění jeho povinností, abychom tím neztráceli čas, práce a možnosti opatřit včas, čeho je třeba. To budíž prvním dokladem pochopené součinnosti! h—

Z naší soudní síně. Jak známo, žaloval p. Jos. Vaněček, bývalý jednatel okrskové rady Pražského okrsku, starostu Ú. M. D. O. Č. dra Hermana proto, že jej dopisem vyzval, aby se vzdal náhradnictví ve výkonném výboru, ježto nevyúčtoval zálohu 2000 Kč při Šibřinkách v roce 1924, a předsedu P. o. Rud. Weinerta proto, že ve schůzi okrskové rady nazval tento jeho čin zpronevěrou. Trestní soud postoupil spisy státnímu návladnictví za účelem trestního řízení pro zpronevěru. Byli vyslechnuti svědci: Weinert, pokladník okrsku Šťastný a Val. Trousil, který za p. Vaněčka zaplatil neuhraněný zbytek 850 Kč. Tito — a zvláště p. Weinert — prohlásili, že okrsek neutrpěl peněžní škody a že se k trestnímu řízení nepřipojuje. Státní návladnictví pak další stíhání zastavilo. 12.-V. konalo se přelíčení u okres. soudu pro přestupky v Praze pro urážku na cti proti dru Hermanovi a Weinertovi, které se skončilo prohlášením prvního, že „dopis inkriminovaný dal napsati na základě sdělení, které mu učinil R. Weinert jako předseda okrsku, a že neměl žádného úmyslu urážlivého“. P. R. Weinert prohlásil, že se přesvědčil provedením řízení trestního, že soukromý žalobce Jos. Vaněček se žádného trestního činu nedopustil a že ho nemůže také vinit z činu trestního“. Nato prohlásil soukromý žalobce, že běže obě žaloby zpět. Řízení trestní bylo pak soudcem zastaveno. — Tím byla tato nechutná záležitost vyřízena a tím snad se končí také celá kampaň trestního stíhání předních funkcionářů Ú. M. D. O. Č. jako součást akce oposice, která vyvrcholila až ve zrušení Pražského okrsku.

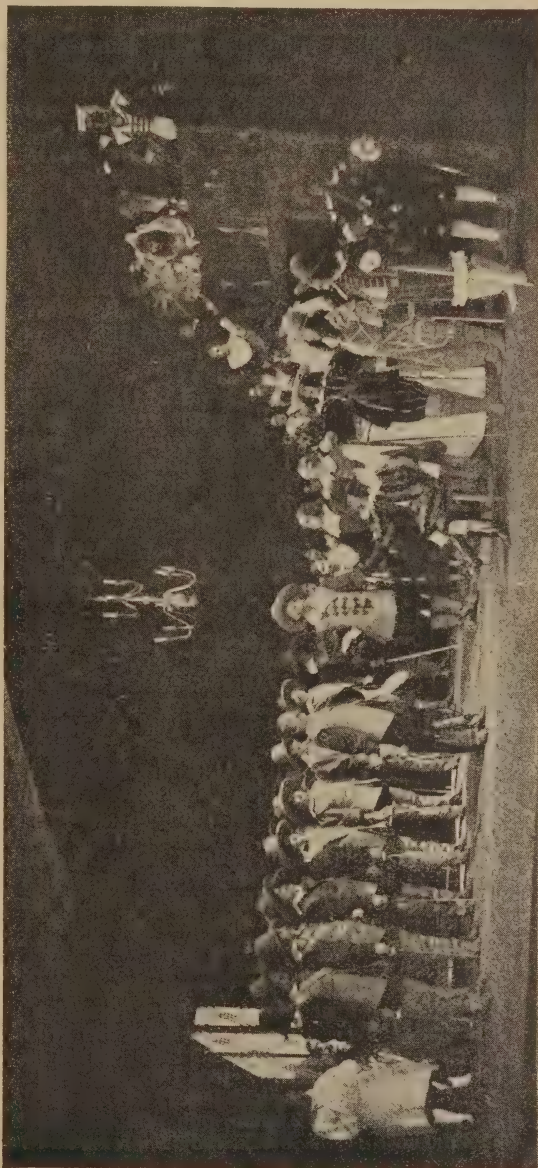
Jubilea a slavnosti. „Sokol“ v Panenském Týnci oslavil 14.-VI. 60té výročí založení ochotn. spolku okrskovou pracovní schůzí. Deleg. pražského ústředí byl II. místostár. Ú. M. D. O. Č. Ant. Maněna z Loun.

Kursy a přednášky. Dramatický kurs dvouměsíční hodlá uspořádati Matice Divadelní. Příhlášky kancelář v Praze-II, 128. — Okresní osvětový sbor v Brandýse n. L. projektuje řádný dramatický kurs v Brandýse a Kostelci. Příhl. reflektantů J. M. Svoboda v Kostelci n. L. — Okr. osvětový sbor v Čáslavi uspořádal v dohodě s ochotnictvem, organis. v Ú. M. D. O. Č., za účelem jeho výcviku přednáškový cyklus, který zahájil 7.-VI. přednáškou dram. umělkyně Běly Horské „o mimice a div. technice“. 14.-VI. přednášel ing. Jos. Barek „o scénování“. Návštěva režisérů byla povinná, hosté vítáni. — Vinohradský obvod uspořádal 10.-VI. v Národním Domě na Vinohradech prac. schůzi, spojenou s přednáškou v. r. J. Beneše „o dějinách českého divadla“. — Ochotnická jednota „Tyl“ v Hoře Kutné pořádala 14.-VI. pro své členstvo a org. ochotnictvo praktická cvičení a přednášku o divadelní technice. Přednášela pí Běla Horská. Informace A. Bojanovský v Hoře Kutné. — Jungmanův okrsek v Hořovicích pořádal 20.-VI. pro své členstvo tutéž přednášku pí Horské. Informace Ad. Růžička, berní oficiál v Hořovicích.

Pražský okrsek koná svoje pracovní schůze každý pátek v 7 hod. v zasedací síni Ú. M. D. O. Č. v Praze-II, Ostrovní 16. Každá jednota je povinna vyslati jednoho delegata.

Z okrsků venkovských. Havlíčkův okrsek v Německém Brodě bude vzkříšen. 8.-III. byl ukončen velmi zdařilý kurs režisérský, který uspo-

řádal Osvětový sbor se Spolkem div. ochotníků v N. Brodě, přednáškou starosty Matice drem Hermanem o významu lidového divadla, ochotnické práce a její organizace a potom bylo na poradě delegátů ochot. spolků usneseno, aby okrsek, který byl utvořen r. 1903, byl uveden po dlouhých letech opět v život, protože bylo uznáno, že je nutným nejen v zájmu celkové organizace, ale i v zájmu jednotlivých spolků a odborů celého tamního kraje. Zatím půjde o politický okres německo-brodský a chotěbořský. Do přípravného výboru zvoleni pp.: Ptáček, Čihlár, Stařík (Brod), Štros (Světla), Jarolím (Herálec), Vodička (Příbyslav) a Chotěboř bude vyzvána, aby

Rostanův
CYRANO
na městské scéně
Vinohradské
v překladu
Jarom. Jahna

Foto Fr. Kuita

Slavný výjev:
„Gaskoňští kadeti
vás zdraví...“
(Děstvi II.,
překl.
ve Vrchlického
„To Gaskoňští
kadeti jsou...“)

vyslala delegáta. Uvítáme tedy nového činitele v našich řadách a doufáme, že přinese nejen oživlé jméno Havlíčkovo, ale i jeho energii, odvahu, vytrvalost a lásku ku umělecké a osvětové práci. (h —) — Smetanův okrsek v Čes. Třebové konal valnou schůzi okrsk. del. 8.-II. v Ústí n. Orli. za účasti 23 členů a zást. pražsk. ústředí R. Weinerta. Okrsk. rež. K. Kšir promluvil o nedostacích org., zejména kázní, o schůzích sboru režisérů a soutěžné komise, na nichž projednány podrobnosti soutěže (k výběru předloženy akt. „Holčička“ [Viková-Kunětická], „Svědék“ [Vrchlický], „Poupě“ [Svoboda F. X.], „Zloděj“ [Štolba], „Zkažená krev“ [Stroupežnický], „Hovory lásky: Papírový ideál, Poslední večere, Skvrna od vína, Ze všech nejsmutnější“ [Skoch], „Dohra“ [Šarlíh] a srpnového režis. kursu (předměty: o režii, recitaci a deklamaci, výpravě a mimice) vedle konané předn. J. Lahulka. Okrsek má 27 jednot. Zvolení předs. Fr. Kšir („Hýbl“ Č. Třebová), místopř. G. Kadlec (Sokol Jehnědí), do okrsk. r.: Jar. Lahulek a Jul. Andres („Vicena“ Ústí n. Orli.), Jos. Brezina („Jirásek“ Chocen), J. Skofepa („Šembera“ Vys. Mýto), Al. Pávek (Spdo. Řetová), Josef Ludvik (Spdo. Litomyšl), V. Fait (N. J. S. D. Třebová), A. Kovář (Sb. hasičů Parník), J. Šiška (Osv. kom. Řetůvka), náhr.: J. Jansa ml. (Černná), R. Jan-dejsek (Výprachtice), Václ. Konárek (Újezd u Ch.), rev.: K. Čáslavka („Sršeň“ Ústí n. Orli.), F. Matějiček (Dol. Dobrouč), okrsk. rež. K. Kšir („Hýbl“ Č. Třebová), red. Věstníku Jož. Tesař („Vicena“ Ústí n. Orli.), del. do ústř. Fr. Kšir a J. Tesař. — Severomoravský divad. okrsek v Lošticích konal řádnou valnou schůzi 1.-III., na níž vzdal se funkce předs. Fr. Nesvadník. Okrsek sdružuje 11 jednot (Bouzov, Doubravice, Loštice, Mohelnice, Moravičany, Palonín, Pavlov, Třeština, Tronbelice, Vranová Lhota a Radnice), schůzi konáno od založení 18.-VI. 1924 šest (3 v Lošticích, 3 v Mohelnici), dopisů přijato 63, odesl. 139. Během r. 1924 sešlo 10 jednot 29 her, nejvíce Tronbelice (12), Palonín (10), Loštice (9), konána předn. o dějinách divadla, Žižkova oslava v Mohelnici („Otec božího lidu“) a div. škola (1.-XI.—27.-XII.) hod. 8 s největší účasti 50, nejm. 18 posl. Zvolení: předs. M. Hynšt, vrch. poštm. v Lošticích, místopř. Fr. Jilek, uč. v Moravičanech a ve schůzi okrsk. r. 15.-III. jedn. Ad. Lang, žel. úř. v Lošticích, pokl. uč. F. Kašpar z Palonína a knih. uč. Jar. Ambrož z Pavlova, čl. vyb. Oldř. Straka, F. Kolář a Sedlář, náhr. Jar. Ošťádal a Al. Král. Okrsek stal se spoluvydavatelem „Věstníku Smetanova okrsku“ v Ústí n. Orli., Osv. sbor v Mohelnici poskytl na kurs subvenci 300 Kč. — Vrchlického okrsek v Lounech konal 8.-III. řádnou valnou hromadu za účasti 28 del. org. spolků. Valnou hromadu zahájil předs. A. Maněna krátkým proslovem, v němž zdůraznil kulturní poslání ochotnických spolků, nabádal ku zvýšené činnosti, ježto jediné usilovnou, cílevědomou prací dospějeme tam, aby se pohlíželo na nás jako na korporaci všestranně vzdělávací a tudíž potřebnou a ne jako v mnohých případech na spolek jen zábavní. Po proslovu, který byl přítomnými sledován s živým zájmem, přikročeno ku čtení zpráv funkcionářů. Zpráva jedn.: Okrsek čítá 34 org. jednot a spolků, z nichž jest 17 div. spolků, 15 dram. odb. Sokola a 2 dram. odb. polit. org. Během roku konáno 6 schůzí okrsk. rady, 9 předn. na téma „O významu ochotnictva“ a „O režii“, referent A. Maněna, který jako předs. okrsku účastňuje se pravidelných schůzí vyk. vyb. Ú. M. D. O. Č. v Praze a jest zároveň za okrsek členem okresního osvětového sboru v Lounech s funkcí div. referenta. Okrsek účastnil se činně velkých Žižkových oslav na Lounsku. Dopisů přijato 53, odesláno 360, včetně oběžníků. Usnesením okrskové rady zaslán byl „Máji“ v Praze protest proti nesprávnému vyměř. autor. poplatků. Zpráva div. referenta: Z org. jednot a spolků v okrsku hrálo r. 1924 celkem 23, sehrány

82 hry, celovečerních 72, aktových 10, z nichž původních her 64, překl. 18. Hrubý příjem Kč 46.083-55, dobročinným účelům odevzdáno Kč 15.616-56, poplatky za autorská práva Kč 2.877-61, za div. knížky Kč 2.062-30. Pokl. zpráva: Příjem Kč 1760-77, vydání Kč 1453-80, zbytek Kč 306-97 přepsán na nový účet. Potěšitelně působila zpráva knihovníka, ze které se dá souditi na vzrůstající zájem org. spolků o okrskovou knihovnu. Během roku přikoupeno 80 svazků, takže čítá okrsk. knihovna 500 svazků. Do vazby dáno 200 sv. Vypůjčeno během roku 140 sv. Volba nové okrsk. rady provedena aklamací a zvolení: předs. A. Maněna, místopředs. Ad. Ryska, jedn. Jar. Frantl, zapis. V. Lehman, pokl. Em. Duffek. Výbor: Jos. Slivoň (Peruc), K. Blažek (Černčice), Al. Krofta (Zeměchy), Jul. Houška (Obora), V. Henzl (Chožov), Em. Pikartová (Louny), Jos. Seifert (Domoušice). Náhr.: Betty Karliková (Peruc), Vl. Stanislav (Dobroměřice). Přehl. účtů: V. Hubička (Černčice), Jan Kadlec (Solopisky). Po provedené volbě upozorňuje předs. na veliký význam všeochotn. mezinář. sjezdu r. 1926, k němuž musí býti org. ochotnictvo všestranně připraveno, a po vyzvání, aby každý jednotlivec byl na svém místě, valná hromada skončena. (Frantl.)

Z jednot. Och. sp. „Dobrovský“ v Solnici sehrál 8.-III. na oslavu narož. pres. Masaryka „Smír“ od Ot. Pospíšila, 12.-IV. „Zločin v horské boudě“ od Jos. Štolby a 1.-V. „Gorali“ od Fr. Sokola-Tůmy. — Dram. odb. Klubu přátel umění v Prostějově na členských schůzích po valné hromadě zvolil si 4.-III. tyto funkcionáře: předs. prof. J. Simona, místopř. J. Zlámala, jedn. M. Kubese, členy vyb. a náhr.: pí Svozilovou, pp. dra Hudouska, Kuču, Vystavěla, Sekaninu, Lázníčku a sl. Klváčkovou; rež. Simona, poradní kolegium dramaturgů: Simon, dr. Hudousek, Spáčil; hospodářem Vystavěla, knih. Lázníčku, výpravčím J. Zlámala, insp. Spáčila. 8.-III. sehrál v Městském divadle premiéru hry svého předsedy, dramaturga a režis. prof. Jos. Simona „Tři gracie“, historickou baladickou hru o 3 dějstvích z doby rokoka za režie autorovy, ve vkusné a pečlivé výpravě J. Zlámala, v níž zvláště se uplatnili dobrou hrou: pí Svozilová v úloze Mimi, pp. Kubes a Hrubý v úlohách kočího a mušketýra, Šafařík v roli markýze, Obadal v úloze hajného, sl. Wimmerova v roli mladé šenkýřky Anduly a Sekanina v úloze pandurského desátníka. Langrova „Periferii“ v původní výpravě dle návrhu prof. akad. malíře Al. Doležala za režie pí H. Svozilové a výpravy Zlámalovy sehrál s velkým úspěchem Klub přátel umění dvakrát a sice 5.-IV. a o Velikonočních 12.-IV. podruhé. Hilbertův „Druhý břeh“ byl dáván rovněž dvakrát, 8.-II. a v den 1. máje a po třetí na menšinovém zájezdu do Mor. Třebové 22.-III. (Sl.)

Posudky. Nová scéna v Praze uspořádala 9.-III. v Městském divadle na Vinohradech představení komedie de Porto-Richeovy „Zamilovaná“, která byla vlastně příležitostí k pohostinskému vystoupení pí A. Sedláčkové na pražské scéně. Delší dobu trvající absence této umělkyně vyhladověla její obecenstvo, které proto do posledního místa naplnilo divadlo, aby frenetickým potleskem připravilo ji nadšené uvítání. Její Germaina pod dojmem zvláštního večera vyzněla vylučnou bohatostí citu. Plavný a ladný rytmus jejího umění rozzářené lásky a tklivé tragiky ženského srdce vzpružil i její partnery-ochotníky (p. Gsöllhofer—Štěpán, p. Zuna—Pascal), jichž péči nebyla porušena harmonie představení. Po prvním jednání p. Gsöllhofer starší na otevřené scéně řekl pí Sedláčkové, proč bylo toto představení uspořádáno. Kdyby se byl ve své řeči držel zlaté střední cesty a mluvil méně, ale objektivněji, byl by býval šetrnější k umělkyni i k obecenstvu. Podle všeho tato akce vznikla v době, kdy nebylo dosud nic známo o reangažování pí Sedláčkové. (ej.)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 25. července 1925

Sešit 11

V Praze dne 10. července 1925

(Pro původní tvorbu dramatickou.) Umělecká bilance čelných našich scén za právě uplynulé období skytá oproti dřívějším sezonám radostnější poněti zvýšeného zřetele uměleckých zpráv k původní produkci divadelní, než tomu bylo ještě před nedávnem. Věc je ovšem samozřejmá a celá kulturní cizina dávno už ji pokládala za samozřejmou. (Polsko, Německo, Francie, Italie.) Ne tak u nás, kde ustavičným pošilháváním za hranice přirozeně zdravý názor a smysl dostal pokroucenou direktivu a z ní ona „světová orientace“, která teprve v poslední době dbá domácí výroby, ovšem stále ještě velmi opatrně, aby snad naši autoři úspěchy příliš nezpychli.

Národní divadlo: Hrál byl Hilbertův „Druhý břeh“, Lomův „Žižka“, Fischerovi „Otroci“. Všecko by bylo v nejlepším pořádku, kdyby se jen ustavičně nevnucovala vzpomínka jmen členů poradního sboru této scény: Hilberta, Loma, Fischera a j. Na Vinohradském divadle provedena zase Boubelové „Finka doktorová“, Vrbského „Lesní ženka“ a chystána Scheinpflugové „Madla z myslivny“. A v uměleckém souboru nebo mezi zaměstnanci divadla je jak Vrbský, tak Scheinpflugová i Boubelová.

Nechci dále vyvozovat z toho dedukce. Je jisto, že dnes je půda k provozování domácí činohry příznivější, nežli byla kdykoliv. Může-li se hráti na př. ve Stavovském divadle cizí, staromodní a celkem umělecky nevýznamná „Pokořila se, aby zvítězila“, nebo i „Turcaret“, proč nemohlo by častěji tímže právem dojít na Tyla nebo Klicperu, ovšem s touže péčí dramaturgie, režie i výpravy provedení a ne všelijak odbyté. Stavovské divadlo snese vůbec více pokusů, ovšem netoliko ve smyslu režijním, ale i literárním, které na divadle Národním jako první reprezentační české scéně nebyly by dobře myslitelné. Zdá se mi, že vlna malé hybnosti po této stránce spočívá v mnohých opatřeních, nově zavedených, kterými volba je sněrována. Tak zejména v poradním sboru, který — zdá se — byl zaveden k rozhodování v otázkách sporných a nikoliv aby korigoval v nepříznivém smyslu rozhodnutí umělecké správy. Před časem u příležitosti censurního zákazu Soumagnova „Příštího Mesiaše“ mnoho mluvilo se o nepříznivých důsledcích eventuálního zasažení odborníků v úsudek censury. A právě tak i zde přílišné zasahování různých vlivů, které z lidské podstaty nezachovávají potřebné neutrality, je na pováženou. Oč lepší je způsob vinohradský. Rozhoduje tu sice vůle jednoho člověka, který může mít a uplatňovati ovšem různé záliby, ale ne celé řady lidí, jichž počtem různé tyto choutky se zmnohonásobňují. Proto není jiného východiska, má-li zdravě započatý vývoj původní produkce dramatické utěšeně pokračovati, nésti květy i plody a neustrnouti na někdejší mrtvěl bodě, než odstraniti veškerá přebytná zařízení (nejenom poradní sbory), náklady zatěžující (v Brně jsou jeho členové již placeni) a věci nikterak neprospívající, ale s oddaným porozuměním a shovívavostí přijímatí a hýčkatí to, co aspoň zdravě a slibně, třeba nedokonale k životu se hlásí.

Rdv.

Pražské divadelní období 1778—9 ve světle čísel

(Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století)

Pokračování

Přistoupíme nyní k sestavení jakéhosi přehledu a výčtu příjmů a vydání, a tu čtenář promine nahoře již zmíněnou kusost a snad i neúplnost uvedených údajů. Jsme při re-produkci této látky nuceni tak učiniti z jednoduché příčiny, že mimo účetních knih je ostatní nutný doprovod k nim, totiž doklady, zachován jen z nepatrné části, a tu ovšem dle toho vypadají i naše závěry pro celou řadu otázek, jak vlastně tehdejší divadlo po této stránce vyhlíželo. Než přece jsme té naděje, že čtenáři nebude nikterak nemilo poznati i tuto kusou řadu zajímavých podrobností.

Stran příjmů — řekneme předem, jak se zdá, nikdy nestačících ke krytí výloh divadelní pokladny — budiž uvedeno toto (poznáváme, že tehdejší 1 zlatý čítal 60 krejcarů):

U vchodu do velkého divadla, t. zv. privilegovaného, od docházejících hostů za lože, nobl parterre, druhý parter, jakož i gallerii (poslední místo) přijato v období, námi popísaném: R. 1778 v září 418 zl. 56 kr., říjnu 532 zl. 6 kr., listopadu 1315 zl. 56 kr., prosinci 1284 zl. 48 kr. a od 1. ledna do 16. února 1779 2039 zl. 44 kr. U vchodu do malého divadla v těchto obdobích: 500 zl. 48 kr., 576 zl. 48 kr., 561 zl. 27 kr., 490 zl. 28 kr., 530 zl. 20 kr.

Na předplatném za lože přijato od vysokých damess a kavalírů od září do prosince 16 zl. 56 kr., 59 zl. 12 kr., 76 zl. 4 kr., 127 zl. 16 kr., zbytek 1345 zl. 30 kr. zůstává pro stávající ubohost divadla za vysokou noblessou a zaplacen až po novém roce 1779 s ostatním lednovým a únorovým předplatným, celková suma, tehdy zaplacená, obnášela 2762 zl. 36 kr.

Předplatného za parterre noble vybráno od sl. vojska a jiných panů hostů 37 zl. 38 kr., 21 zl., 299 zl., 320 zl. 4 kr., 338 zl. 36 kr. a 141 zl. 56 kr. v uvedených měsících.

Na zápůjčkách, jimiž musil z vlastní kapsy z počátku saisony a později, když předplatné ještě nevymáháno, divadelní pokladnu založiti pan administrátor divadla hrabě Clary, přijato zejména k snadnější každotýdenní výplatě gáží aktérů v září 90 zl. 6 kr., a to v obnosech od 2 do 34 zl. 43 kr., v listopadu na dvakrát 99 zl. 40 kr., ale zejména na poslední prosince 1778 zapůjčil hrabě na vyplacení dlužných gáží 500 zl.

Potud sumární čísla; o detailní tržbě bylo by snad možno uvést čísla z obsáhlého „Rotulu příloh, přiložených v dubnu 1779 divadelní pokladně za čas od 30. srpna 1778 až do 16. února 1779“, z nichž se nám pohřichu, jak jsme nahoře řekli, zachovala ne celá desetina; bylo jich asi na 800 kusů. Dle jednotlivých položek, obsažených v této knize na kontě „Oznámení u brány vybraných peněz“, byly vybrány u vchodu a řekneme spíše vchodů (malého i velkého divadla, hrálo se snad v týž den i v obou divadlech) od 28. srpna 1778 do 16. února příštího roku, kdy bylo hracích dnů 173 a možná, že i tolik představení, asi tyto obnosy: Sedm dní méně než 10 zl., třicet osm pod 20 zl., čtyřicet jeden pod 30 zl., sedmáct pod 40 zl., čtrnáct pod 50 zl., patnáct pod 60 zl., deset méně než 70 zl., po 8 necelých 80 zl., po 3 pod 90 a 100 zl., po dvou pod 110 a 120 zl., 140 a 150 zl., jeden pod 160 zl., třikrát pod 180 zl., a jednou méně než 210, 240, 260 a 450 zl.

Nejmenší tržba obnášela 5 zl. 30 kr. a největší 447 zl. 14 kr. Hlavní saisona byla pravděpodobně až po Novém roce, do té doby asi trženo nejvýše 80 zl. u pokladny; soudíme tak, jsou-li nedatované přílohy, vlastně jich zápisy v rotulu řaděny chronologicky. Pohřichu dochovalo se nám v těchto spisech vyúčtování jen z jediného představení a to z malého divadla ze dne 16. února 1779, kde vykázán prodej: Loží v 1. pořadí 0; loží v 2. pořadí 0; billietů v 1. parteru 0; 59 billietů na 1. místo v ceně 16 zl. 43 kr.; 151 billiet na 2. místo za 17 zl. 37 kr. a 390 billietů na poslední místo za 19 zl. 30 kr. Vybráno tudíž při ceně 1. místa po 17, 2. po 7 a 3. po 3 krejcarích, celkem 53 zl. 50 kr. Při čemž návštěvníků bylo na 600 osob; vezme-li se toto nepatrné na určito zjištěné vstupné za základ jakýchsi kombinací, vychází nám na jevo, že více než dvě třetiny představení se odbylo před menším počtem obecnstva, než v tomto případě je uvedeno; když pak uvážíme, že vstupné v divadle v Kotcích snad bylo jistě vyšší, můžeme souditi na poměrně velmi nepatrnou návštěvu těchto divadel.

Stran předplatného bylo nám umožněno na základě vyúčtování jednotlivých položek při jeho placení v nejrůznějších měsících, aneb i z výkazů dlužných pohledávek divadla za abonenty sestaviti nejen seznam „vysokých kavalírů a damess“, kteří během zmíněného období měli předplaceny lože, nýbrž i obnosy, placené jako měsíční předplatné, ať už celé neb poloviční.

Tak měli předplaceny lože v 1. pořadí na pravo: číslo 2. hr. Clary, č. 3. hr. Sveerts č. 4. platil polovinu kníže Lobkovic, č. 10. na měsíc měla paní Kristová, č. 12. náležela, pražskému arcibiskupovi; na levo měla loži hrab. Netolická, č. 2. hr. Frant. Pachta a č. 3. hr. Nostic. V 2. pořadí na pravo si zaplatili: č. 1. hrab. Kokořovcová s hr. Desfoursem, č. 2. hrab. Kolovratová, č. 3. manželka hr. Vojt. Černína s hr. Ludv. Hartigem, č. 4. hrab. Desfoursová, č. 6. MUDr. Beyer, č. 11. šl. Ruppová a č. 12. hr. Fürstenberk; na levo měli loži č. 2. hr. Salm, č. 3. svob. paní Malovcová, č. 4. pan z Rauberu a loži u orchestru si platila v prosinci a lednu hrab. Kolovratová. (Pokračování)

Josef Prokop

Drama v přírodě

(Dokončení)

Všecka neskutečnost pálí mosty slavnostnímu zápolu, jelikož modré nebe káže o jediném zlatém hesle v čele představení, a to je: pravda. Zde nejlépe vyjímá se jasnost dějů, poctivost povah, rekovný skutek, vzletné slovo, květ, malebný кроj, pestré davy atd., aby se zorným úhlem názoru dal sdružování představ ušlechtilý směr, aby se posílila duše lidská lepším pojetím o světě a navedla k lásce a dobrému, rozhodnému konání. Přímá povaholičba a bezprostřední představování lidského jednání, vyplývající z duševních stavů na ději zúčastněných osob, stručná, soustředěná mluva, hutné zpracování, rušný a živý spád, jadré nápady, procítěný přednes, dobře stupňovaný spor, zkrácený, zhuštěný, zdůrazněný nejvíce v hlavním svém běhu výraz, pevný charakter, prostý, průzračný, hluboký smysl, tato samozřejmá tajemství, k nimž většina našich dramatických autorů dosud nenašla cesty, to jsou zásady, kterých nelze v přírodním dramate pohřešovati.

Jestliže každé umění, má-li nás uchvacovati, chová v sobě jistou dávku dramatickosti, přírodní divadlo, je muž přísluhoje veškerý životní komfort po stránce výtvarné v plné své životnosti,

rodě plýtváním uměleckou energií. Vedle ostatních oborů uměleckých zejména výpravnictví koná neocenitelné služby tam, kde po stránce dramatické stojí dílo na slabých nohou, při

Hana Kvapilová

v titulní roli půvabné Jiráskovy probuzenské veselohry „M. D. Rettigová“. (K nedávným oslavám 130. výročí narození této velké české vlastenky a národní buditelky v jejím rodišti Litomyšli)

chce býtí jistě nejdramatičtější. Odtud jeho požadavky, odtud i příkaz, aby dramatik dramatickosti přírodního jeviště vhodně využil, překážky nenásilnými prostředky náležitě překonal, co nejvíce rozporů v soulad uvedl a zámysly své zdárně uplatnil v uměleckém celku. To však je věcí tak obtížnou, že celkem můžeme říci, výjimkou se to mohlo podařiti. Dnešní divadelní praxe v přírodě alespoň ukazuje, že příliš daleko s cesty se zabíhá pro kroje nejnevhodnější a nic nepředstavující prostředky, jen aby se mohly sehráti do přírody za vlasy přitažené kusy, na př. „Sen noci svatojanské“, takže jde hlava kolem nad odborností takového vedení.

Docílit úspěchu náladovým lyrismem slov v místě prosaickém sotva se podaří bez součinnosti zpěvu nebo hudby. Zpěvná čísla solová ztrácejí nejvíce venku na svém pelu a půvabu, jakož vůbec silné efekty zvukové, v přírodě velice účinné, bývá nesnadno ztmeliti v jednotný sloh hry. Naproti tomu opět jemnůstkářské zpracování jev pří-

čemž příroda nejvíce odvděčuje umění komparsní. Oba smysly, zrak i sluch, touží stejně být uspokojeny, čehož lze docílit tím snáze, jelikož pohled neobtěžují ani nepřírozené stíny postav, ani ploché, strnulé malby uzavřeného jeviště, ani ozvuk budovy nedonášející nám k uchu kašel či šramot hlediště.

Než venkovská scéna pod azurem, které sluší obzvláště slavnostní průvody, nemůže se stát ani přírodním dramatu hlavním cílem. Přesto nutno jeviště vybavit přiléhavou stylisací.

V tom ohledu, když všední kontrast půdy upravujeme dle poměrů na sváteční vzezření případným rámcem a pozadím, poněvadž dějiště dramatické básně nelze za žádných podmínek ponechat každodennímu vzhledu, různé odstíny stromové zeleně (případně i jiné rostliny a květiny) splní platnou povinnost. Břízky a osykové chvějícími se listy trvale a nenápadně ožíví scénu. Zelen usmíří mnoho svízelných neladův i umožní zpestření užitých barev, aniž by se třebaš oko uráželo křiklavými jinak kostymy nebo špatným nalíčením. Příšerně ryšavé vlásenky ovšem budou vždy křičeti o nevkusnosti pořadatelů, jako lezení osob z křoví a roští, daleké, davy nezakryté odnášení mrtvol, svědčící o směšné nešikovnosti scénujícího.

Vynalézavý odborník i za ztracené efekty uzavřeného jeviště dovede zasaditi jiné, právě tak účinné, ne-li účinnější, poněvadž drsnosti v přírodě se vyhýbatí bylo by pošetilo musíme-li vynaložiti daleko mocnějších prostředků, jež příroda lehce pohlcuje a v sobě rozpouští. Vždyť i za umělé osvětlení při denním svitu, kdy není na vybranou ani mezi slunečnem, anebo stínem, máme obzor, perspektivní prostor, nekývající se krajinu, přírodní předměty, rostlinstvo a souhlasný k nim poměr postavy hercovy, pevnou půdu, pod nohou zvonivé skály, pějící ptactvo, případně i historické dějiště, což vše v budově není dosažitelné.

A což oněch pocitů volnosti, neomezené svobody, rovnosti, jimiž vesmír kolkol dýše! Není náhodno, že Janošik a Výrava i Kozina těší se oblibě, čelíce zápasem za svobodu tváří v tvář nekonečnu.

Jakž by nebylo přírodní drama ve shodě se svatými city a ideály lidstva?!

Jos. Simon

Markýza de Pompadour a umění divadelní

(Pokračování)

Divadlo kabinetu bylo brzo výborně organisovaným a opatřeným divadlem. A markýzka jmenovala ředitelem vévodu de la Vallière jako nejlepšího znalce francouzské komedie, napovědou stal se její sekretář a bibliotekář abbé de la Garde. Orkestr byl úplný a byl sestaven z umělců královské hudby a nejproslavenějších amatérů Francie. Tak hrál v něm princ de Dombes, soupeř Marlièrese na fagot, markýz de Sourches na violu, pan de Courtomer, sok pana Mondonvillesa na housle. Herec italské komedie Debesse řídil balety, Bury cvičil a dirigoval zpěvná čísla a sbory.

Divadlo u schodiště mělo jak úplné, tak vysoce urozené solisty a komparsy, nad nimiž bděl a je přijímal vévoda de Chartres. Herečkami pro komedie byly dámy paní de Sassenage, de Pous, de Brancas (zvláště se vyznamenaly v „Tartuffu“ a mladá paní de Livry byla krásnou dcerou mlynáře); operní partie obstaraly paní de Marchais, de Brancas a madame Trusson. Společnost byla velmi hrda na to, že má mezi sebou tak vzácného herce, jakým byl obdivuhodný Valère ze hry „Méchant“, nebo vévoda de Nivernois, jenž svou hrou tolik lekcí udělil scéně „Théâtre Français“. Dále byli ještě dobří aktéři: markýz de Voyer, Croissy, Clermont d'Amboise. Hrabě de Maillebois hrál zázračně ve hře „Mariage fait et rompu“ od Dufrényho. Vallière se vyznamenal zvláště v rolích rychtářů a vévoda de Duras v úloze Blasie.

Zpěváci byli: Clermont d'Amboise, Courtanvaux, Luxembourg, d'Ayen, Villeroy. Dupré a Balletti získali pro tanec vévodu de Beuvron, hraběte Melforta, prince hessenského a hraběte de Langeron. A aby doplnili tanec, angažovali celý prapor statistů, t. j. figurantů a figurantek od 9 do 12 let pro miniaturní operu se solisty, jimiž byli Puvigné, Camille, Dorfeuille. Vlášenkářem byl Notrelle, kadeřník „Menus Plaisirs“, jenž se proslavil vznešenými demony, postavami bohů, heroů, pastýřů, Tritonů, Kyklopů, Najad a Furií. K ruce měl sedm krejčí, kteří brali míru ve Versailles, v garderobě byli Gaussin a Dangeville. Pompadourka měla skladiště, taneční střevíce, hedvábné punčochy po 15 livrech, boty a vlásenky, paruky římských vzorů, černé vousy, chocholy z ohnivě rudých koňských vlasů, na 202 mužských oděvů, 153 ženských obleků a prýmků či port, sítěk a čepců, třepení, zlatých a stříbrných cetek a tretek v ceně 2130 livrů. Všechny možné, nač jen se pomyslí, příslušné potřeby a nářadí,

Leoš Janáček

PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY

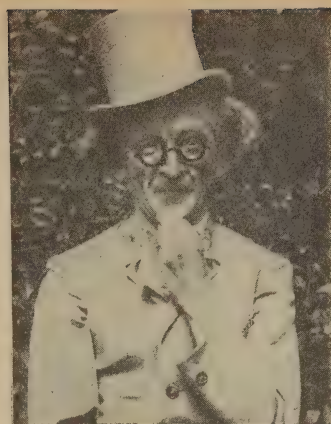
Opera na text dle Rud. Těsnohládkova
stejnojmenného románu

Národní divadlo v Praze

Dirigent
Ot. Ostrčil

Režisér
Ferdinand Pujman

Tance
Rem. Remišlavského

Revírník (*Emil Burian*)

Rechtor (*Karel Hruška*)

rekvisity Tartaru (pekla) a elysejských polí či Elysia (ráje), potřeby k nalodění a přistání na ostrov lásky Cythèru [(kterýžto ostrov hraje jistou roli v poesii ovčáků, pastýřů a lásky, jest vysněným cílem touhy pro tyto galantní lyriky, od něho si slibovali utišení všech útrap a bolestí lásky)]. Jest tu nárazka na známý obraz „L'embarquement pour Cythère“ (Odjezd na Cytheru) malířského básníka francouzského rokoka Jana Antonína Watteaua (1684—1721), tvůrce nového stylu v malířství, který namaloval r. 1717 za několik týdnů (originál je v Louvru) a jež je mistrovským dílem prvního řádu. Na okraji parku u moře pod starými stromy se sochami čeká společnost kavalírů a dam (osm párů) s holemi na ozdobnou barku, aby se dali převéztí dvěma lodníky na hornatý ostrov bohyně Cythèry. Ostrov Cythèra u Lakonie na jihu Řecka měl zasvěcený chrám bohyni lásky Afrodité, stejně jako město Paphos na Kypru se slavným chrámem Afroditiným] a k jízdě poutníků na Paphos byly po ruce. Rovněž 12 modrých a stříbrných poutnických holí a 12 tykvových lahví zv. kalabasy, 4 stříbrné hole pastýřské s modrou okrasou, palice, obušek z lepenky, hrst hadů, kteří se pohybovali pomocí pér, a k tomu ještě význačné zbraně paní de Pompadour: kolo štěstí a kouzelná hůl tvořily další součást rekvisitárny.

Bylo to divadlo, jemuž nic nechybělo: ani jedno pravidlo, žádný řád a zákony, ani list propouštěcí. Markýzka dala své společnosti sbírku předpisů, které se skládaly z desíti jí nadiktovaných článků, v nichž byly obsaženy podmínky přijetí za člena.

P O D Č A R O Ů

Karel Želenský

O lidech putovních

(Pokračování)

„Pojďte,“ pokynul staroch. Šli a došli. „Jen vejdi, Františku, a neboj se,“ pozýval do Kudláčkova pokoje vstupující Kludský zdráhajícího se vyhostěného nájemníka. V zápětí pak spatřil udivený František scénu, kterou si nijak rozumem svým nedovedl vyložit a uslyšel slova, kterým nemohl uvěřit. Starý Kludský, rozkročiv se po svém zvyku v pokoji, zavolal resolutně na rozdurděnou v koutě opičku: Atansion, Bělínka! Opička krátce zakňukla, vyskočila a už byla na jeho rameni, objímala ho kol krku, líbala jeho tváře i ústa i čelo, tulila se k hlavě, vlasy mu něžně pohlazovala; všechno její tělo se prohýbalo, vlnilo, tetelilo, očka se přimhuřovala modravou blánkou, z chrípí vyrážel ostrý sykot a z tlamičky podivné skřeky stesku i radosti.

„Tak vidíš, Františku, jaká ona je roznílaná, půvabná, něžná a dobrá! Zavolej na ni taky Atansion!“ — Františka ani nenapadlo, ale na naléhání neustupného Kludského přece pronesl nesměle: Atansion, Bělínka! Opička po něm prskla, vycenila zoubky a pěssky zavrčela. Zděšen uskočil. „Inu,“ povzdechl staroch, „neumíš patřičně zacházet se zvířátky, a s lidmi taky ne, sic by tě babka nebyla tak nectně sepsula. Teď

sedni a všechno tu sepišeš, co ti Bělínka zkazila — koupím ti to nové, aby snad jednou, až se shledám tam nahoře se svým kamarádem kuršmidem, se na mne nepohňeval. I s babkou všechno srovnám, ale ty se nauč patřičně zacházet se zvířátky a lidmi, sic na světě nepochodíš.“ —

Málokdo z herců mohl se v těch letech pochlubit tak bezvadnou garderobou, takovým prádlem, lakýrkami, rytířskými střevíci a botami, komickými, milovnickými a karakterními parukami, jakými honosil se od té šťastněšastné epizody herec Kudláček. A ještě cennějšího získal: lásky boдрého starého poctivce, který při každém dalším setkání na štacích, chtěl je lásku tuto osvědčit, vždy pobízel: „Františku, no tak, přej si něco!“ Ale František nikdy už si nepřál, jenom vděčně kvitoval: „Vždyť vám děkuju za své nejlepší: naučil jste mne náležitě se chovat vůči zvířátkům a lidem — všichni mne za to mají rádi — a to je, tatíku, pro život herce tuze znamenitá vymoženost.“ — „Eh, marnosti po-vi-dáš,“ bručival starý do vousísek, „karakterní vopice a příkrá bába tě tomu naučily a ne já.“ A živě pokaždé dodal: „Ale kdybys chtěl, Bělínku máš vždycky k dispozici — přijď si pro ni.“

II.

Z mnohých putovních brusičů, které jsem na své pouti za vábným uměním a trpkým chlebem poznal, často vzpomínám na střípyce Kalinu. Seznámení naše

Lišák (*Emma Miřiovská*)

Pásek, hostinský (*A. Lebeda*)

Bystrouška (*Míla Kočová j. h.*)

Zněly: 1. Aby někdo byl přijat za člena, musí prokázati, že nehrál poprvé divadlo, aby jeho noviciát ve společnosti nebyl odložen nebo odbyt.

2. Každý musí tam svůj úřad učinit známým, určit a ohlásit jej.

3. Bez svolení všech společníků jiného úřadu nemůže se dostatí úřadu než toho, k němuž byl přijat.

4. V případě nepřítomnosti smí se zvoliti zástupce, právo, které zůstává výslovně vyhrazeno společnosti, která se má jmenovati absolutní většinou.

5. Při návratu smí náhradník svůj úřad opět přijmouti.

6. Žádný společník nesmí vrátiti roli, která příslušela jeho úřadu, pod záminkou, že úloha jest málo výhodná, úspěšná nebo unavující.

Těchto šest prvních článků jest společno herečkám stejně jako hercům.

7. Herečky mohou svobodně užiti práva vybrati tatáž díla, která má společnost dávatí.

8. Mají rovněž právo oznámiti den představení, počet opakování fixovat (ustálit) a označit jejich den a hodinu.

9. Každý herec jest povinen ke zkoušce co nejpřesněji se dostaviti pod hrozbou peněžité pokuty, jejíž výši určují mezi sebou členové.

bylo krátké, ale potvalo, vyspělo v dobré přátelství, které ještě dnes hřeje přes chladný Kalinův hrob tam na hřbitůvku hněvkovickém. — Bylo před čtyřiceti lety na Březových Horách, kde dlel jsem se společností Viléma Jelínka, člověka i umělce nespravedlivě zapomínaného, jednoho z těch deseti, kdož byli roku 1849 Tylem angažováni pro první českou divadelní společnost Prokopovu.

Poeta, líče onu epizodu, by napsal, že luzné jitro říjnové vyvádilo tělesnou jeho schránku do tichých krás zasněné přírody podzimní, herec napíše pravdu, že bylo tehdy hanebné, sychravé, deštivé ráno, kdy vycházel z nuzného bytu do zkoušky, kdy prošlehl mrazem jeho vychrtlé tělo, oděné otřelým ruským plátnem, drkotaje zuby smřtil se do ramen, vsunul ruce do plátěných kapes, které více chladily, než hřály, a mrzut vykročil do nepohody. Nerad temperamentní a vzletný romantik podléhal rozmrzení, leč dnes bylo proč: byl hladov a neoholen, dvě okolnosti, které i herce cynika stačí otrávit — snaší klidně zimu, rozedrané boty, pocuchané šaty, špinavé prádlo, raněnou duši, ale s hladem a neoholenou tváří se herec nesmířuje. Hlad a tupá břitva jsou nejbolestivější dva praménky na důtkách, jimiž Osud mrská divadelní vyvolence. Najedění a oholení působí na chudého herce znovuzrozením. Naděje na takové znovuzrození pobádala i našeho do zkoušky: snad ředitel nějaký šestáček dá a bude na sousto i na nabroušení tupé břitvy, kterou už několik dní nosí v kapse pro možnou příležitost k zotřetí. Zahne

za roh domu, a ejhle! příležitost ruku podává! Šlejiří! Stojí tu u vozečku o dvou kolech, o dvou dřevěných nohách, reznou stříškou krytého a přesto, že vitr duje a déšť chlístá, svěže si na šlaif pošlapuje a ruče brousí a brousí, až jiskry litají, a vesele si při tom zpívá, jako ten Shakespearův hrobník nad hrobem.

„Pomáhejž pánbůh,“ oslovím ho, „brousíte taky břitvy?“

Ustav ve zpěvu i práci, vzpřímil se z ponad brusem šlejiří a udiveně se na mne podíval svým jedním okem; druhý bylo slepý, vypouklý a hrál barvami opálu. Byl to kostnatý dlouhán, hubené holé tváře, orličího nosu, hojných kučeravých šedin. Na hlavě měl umaštěnou hedvábnou balonku, na sobě dlouhý lodenový burnus s mosaznými knoflíky. Všecka jeho vytáhlá postava se zdála klátět se strany na stranu přesto, že držel se zpřímá, sebevědomě a že hrdě hrudník vypínal.

„Jápkak bych břitvy nebrousil? Toť moje specialita! Jen dva v této zemi pořádně to umíme: pan Černoch to provozuje v Karlově ulici v Praze a strejc Kalina — to jsem já — po širém světě. Máte nějakou?“

Podávám mu břitvu: „Prosím, nabruste. Až půjdu ze zkoušky, stavím se tu pro ni.“

Prohlédl znalecky a usoudil soucinně: „Máte to ubohou kosinku. Ale nevádi — já vám ji zrychtuju, že kdyby vám místo vousů štětiny rostly, jen rozkoš při holení pocítíte. Jo, jo, ode mne nabroušenou břitvou se holt znamená rajský požitek. Přijďte si.“ (Pokračování)

Podnikavý A. Longen po prohraných kampaních v Praze chystá se ke kočovnému podniku divadelnímu po venkově. V „Právu Lidu“ v obsáhlém feuilletonu rozmluvil se o novém divadle, jehož patrně chce být představitelem, mluvil o falešném patosu divadla starého a chce s „Českým Studiem“

vytvořit pátoš nový. Ovšem, podaří-li se to v repertoaru, jež slibuje: Hry, známé z Rokoka nebo Adrie, a překlady p. Klepetaře, jenž byl po záslužné činnosti v Komedii jmenován dramaturgem „Českého Studia“, na vytvoření nového divadla, myslím, nestačí.

j. p.

10. Povoluje se volně herečkám půlhodinové poshovění, po uplynutí tohoto od nich samých se určuje pokuta v penězích, kterou si odpočítají.

Opis těchto pravidel (statutu) doručí se každému společníku, jakož také řediteli a sekretáři, poslední je má bráti sebou při každé zkoušce. (Pokračování)

J. P.

Hlasy fisku o „... a potom láska“, „Divošce“, „Vykupiteli“ a „Mamá Kolibříku“

Wolfova a Duvernoisova hra „... a potom láska“¹⁾, udělaná z románu „Deštivý večer“ a také zfilmovaná, je roztomilá hra, každá scéna rozehrje, chytne a vzruší, píše České Slovo, které také chválí provedení vinohradské, jež pomohlo dokonale k platnosti všem cenným vlastnostem hry, vypracovalo jasně a zevrubně všechny postavy, dalo každé scéně barvu, a chválí jednotlivé výkony p. Vávry, pí Štemrové, sl. Scheinpflugovou, p. Strnada, Vrbského, Smolika, pí Fresslovou, sl. Pačovou i pí Gabrielovou a p. Haase. Rudé Právo, Národní Listy i ostatní listy přijímají tuto hru dosti rezervovaně, pokládají ji za běžné francouzské zboží, v němž na rozdíl od dřívějších trojúhelníkových zápletek jest zápletká čtyřúhelníková se smírným závěrem. Vesměs pochvalují provedení i režii Borovu.

Curelovu „Divošku“²⁾ zle odsoudil Venkov a s ní celou francouzskou produkci divadelní tvrzením, že nám nemá Francie v dramatické co závažného říci a nejméně, když mluví o náboženství — v „Divošce“ je totiž řešen problém náboženský. — Nazývá tuto hru lacinou, ba až hloupou a celý večer byl prý omylem i tím, že hlavní roli hrála pí Vrchlická. Říká se tomu dílo — ale je to jen švindl. Třebaže nikoli tak briskně, přece téměř souhlasně odsoudili i ostatní listy „Divošku“, konstatujíce, že nebylo by škoda, kdyby se u nás nehrála. Tím je „Divoška“ pohřbena, nechrání ji ani zdánlivě vážná tése filosofická, otázka koloniální, pro Francii snad důležitá, ale pro nás, již proto, že „Divoška“ je napsána před 24 lety, bez zajímavosti. Hilbertův snad příkrý odsudek je pravdivý a závažný.

Zavřel³⁾ je důsledný ve veselohře, jako byl důsledný v dramate. Týž problém, ale z jiného hlediska, jako v „Bokserském zápasu“. Jeho hra měla úspěch u obecnosti i u kritiky. Nár. Politika chválí první dva akty, chválí britkost dialogu, vypočítané pointy, rychlý spád i stupňovanou napínavost, poukazuje však, že doba, její mravy, ženy, muži, dvčci vychování, manželství a společnost dostává pokřivené kontury, ale uznává, že autor by dovedl ve své výbojnosti a prudké vniímavosti zachytit trvale leccos z toho morálně zvráceného světa. Režii a výpravu Kopřivovu (J. Wenig?) velmi chválí. Tribuna píše, že Zavřel není ani tu vykupitelem českého dramatu, ale přece že autorovi přináší vykoupení z dosavadní jeho jevištní platončnosti. A třebaže referent nehlásí se k přívržencům erotického divadla a vytýká i Zavřelovi jednotvárnost, nazývá „Vykupitele“ — tím je mině starý pán — tchán, který erotickým útokem zmocní se snachy a tím zachrání čest rodu, v němž jsou tři impotentní synové — anekdotickým variantem nemohoucnosti impotence, jak byla vyznačena v „Mrtvém“ i „Bokserském zápasu“. Vytýká autorovi, že si svůj úkol velmi zjednodušuje. že nevěra ženská není tak jednoduchá a že dramaticky nedá se tvořit od pasu dolů. Ale všechnu chválu vzdává provedení, režii i výpravě. Čech nazývá tuto hru nemravnou a praví, kdyby všechny ty nahé vtipy v bleskovém dialogu rychle nemizely, byla by odpornou. Venkov má dojem „La vie parisienne“, vidí tu pouze loutky místo lidí, místo muže-dravce našel si nyní Zavřel „ženu-dravce“, a spatřuje v této hře likvidaci dnešního směru, neboť divadlo žádá více citění, života, fondu, hloubky, pravdy a vážnosti. Z provedení chválí sl. Scheinpflugovou. Národní Listy uznávají Zavřelův dramatický instinkt a uvádějí, že přes všechnu schematičnost improvisační chvat v každé hře lze nalézt místo, jež svědčí o dramatu, talentu, o živém smyslu pro tvrdou, výraznou linii a pro prudký spád děje i slova. Chválí tu plynulou, sevěnou a vzdušnou komposici, románskou hladkost, cosi, co připomíná galantní hry rokoka, a o provedení praví, že dávno již nebylo na Vinohradech tak svěžího a po všech stránkách dobrého představení, jako bylo toto. České Slovo píše, že Zavřel nedělá dobře. přichází-li pořad s týmiž situacemi a osobami, ale přiznává mu svižné tempo, dokonce stupňované, šprýmovné nápady, jež udrží diváky v dobré míře, zvláště při tak dobrém provedení, jakého se této hře dostalo na Vinohradech.

O „Mamá Kolibřík“⁴⁾ napsala Tribuna, že je to seriosní barvotisk: společenské prostředí, erotický sujet, traktovaný s konvenčním lyrismem, skvělé scény, ale na místě technické dokonalosti již úpadková epičnost románového příběhu, dost úmyslně konstruovaného. Jde o ženu, jež ve 40 letech zamílje se do

¹⁾ Pierre Wolf-H. Duvernois „... a potom láska“, kom. o 4 aktech. Přel. Ant. Bernášek. Poprvé 30. dubna 1925 ve vinohr. divadle. Režie J. Bor.

²⁾ François de Curel „Divoška“, hra o 5 aktech. Přel. Ant. Bernášek. Poprvé 6. května v Národním divadle. Režie V. Nováka, výt. práce V. Hofmana.

³⁾ Frant. Zavřel „Vykupitel“, ves. o 3 jedn. Režie J. Bora, výpr. J. Kopřivý. Poprvé na Vinohradech 27. května 1925.

⁴⁾ Henry Bataille „Mamá Kolibřík“, kom. o 4 jedn. Přel. Ant. Bernášek. Režie J. Steimar, výpr. J. M. Gottlieb. Poprvé ve Stavovském divadle 28. května 1923.

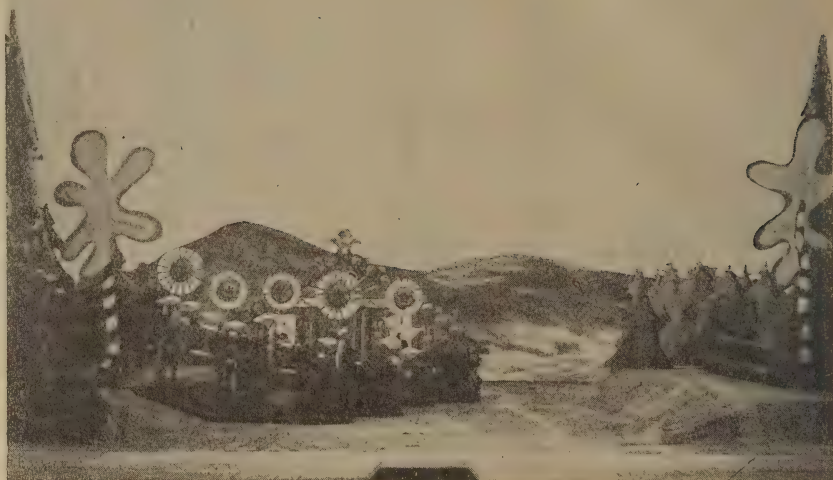
Scény
z L. Janáčkovy
opery

PŘÍHODY LIŠKY BYSTROUŠKY

na
*divadle Národním
v Praze*

Dle návrhů
Josefa Čapka

Obraz 5.
Slunečnice

přítele svých syřů a když je usvědčena, uteče se svým mladým milencem a po prožití pozdní lásky vrací se do rodinného domu. Tribuna chválí pí Hübnerovou, jež svoji roli vybavila do takové duševnosti, že z ní nezbylo nic laciného, ani efektního, chválí i výkon pí Naskové v hlavní roli, o níž píše, že je nejdistingovanější z našich hereček, výkon Jana Vávry v nejlepším jeho slohu vyrovnaného, mužného gentlemana, i Rubíka a ostatní. České Slovo mluví o dramatu čtyřicetileté a oceňuje je jako doklad k románu Karin Michaelisové „Nebezpečná léta“, jež cituje: „Kdyby muži tušili, co se děje v nás ženách, když přikvápí čtyřicítka, vyhýbaly by se nám jako ráně morové, nebo by nás pobíjeli jako vzteklé psy. A kdyby si čtyřicetileté ženy mohly koupit mládí za krev svých dětí, kterou by pily, bylo by napácháno potají mnoho vražd.“ Oceňuje úmysl Bataillův, že se odvážil postavit lásku matčinu před oči synů, ale přiznává, že autorovo pojetí je zastaralé, ale v poměru matky k synovi je něco ryze svého, co potrvá, chválí konstrukci dramatu, ale vytýká staromodní provedení, které posunulo drama o třicet let. Čsl. Republika konstatuje zastaralost námětu, který byl kdysi odvážný, protože strnil ženě, jež opustila rodinu a šla za milencem, herecké provedení nechválí, bylo nerovnoměrné. Národní Listy jsou s hrou nespokojeny a ostatní listy celkem také.

Leoš Janáček

PŘÍBĚHY LIŠKY BYSTROUŠKY

*Národní divadlo
v Praze*

Obraz 6.
*Les s doupětem
jezevce*

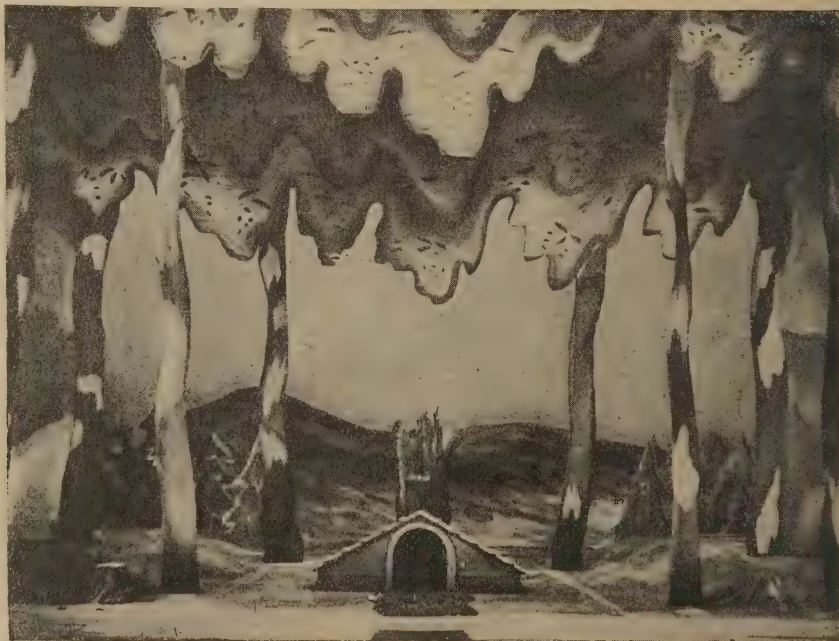

Foto K. Váňa

Ú n o r*)

Henry Smithers, Londýňan-kuplíř
z O'Neillova „Cisaře Johnse“
(Bedř. Karen).

27. 1905 zemř. v Praze přední a velmi oblíbený člen opery Národního divadla Fr. Hynek ve věku 69 let (nar. se r. 1836). Studoval gymnasium, ale máje smysl jen pro hudbu a zpěv, opustil je již ve 4. třídě a odebral se na pražskou konservatoř, kde tehdy působil proslulý učitel zpěvu prof. Vogl. U toho učil se zpěvu, a to s takovou chutí a láskou, že záhy opustil i druhý předmět — varhany a věnoval se úplně zpěvu. Po absolvování konservatoře odebral se s doporučením slavného tehdy českého barytonisty Jana E. Pišty do Štutgartu, kde byl přijat do sboru dvorní opery. Později byly mu svěřeny i menší solové partie. R. 1864, kdy i u nás počali hledati síly pro rodící se českou operu, přihlásil se vedle mistra Lva i Hynek. Leč, nemaje rutiny herecké, nebyl přijat a bylo mu opět potloukati se několik roků v cizině (v Kolíně n. R., v Norimberce, v Berlíně, v Krakově a j.), kde se ve všech směrech pěveckých i hereckých zdokonalil. Pak vrátil se opět do Prahy a byl r. 1881 po vystoupení svém v Leporellu („Don Juan“) přijat trvale k operě Národního divadla.

Hlas jeho byl hluboký, ale mohl směle zpívat i partie barytonové. Jako upřímný člověk byl ode všech kolegů velmi oblíben a vážen. Stejně tak byl oblíben u všeho divadelního obecnstva. Nejlepší jeho role byly: Sarastro, Mefisto, Leporello, Kašpar, Escamilo a ne na posledním místě Kecal a j.

*) Viz předešlé seš.

Večer amerického dramatika O'Neill na scéně divadla Stávovského
„Cisař Johnse“ (The emperor Jones; scéna z eksotické kom.; přel. J. Horák, rež. K. Dostál,
výpr. Vlast. Hofman, hudba E. F. Burtiana.)

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. června. Národní divadlo z 24 představení mělo 18 představení operních. A to: Prodanou nevěstu 2X, Toscu, Bohému 2X, Příhody líšky Bystroušky 4X, Lohengrina, Aidu, Eugena Oněgina, Spící krasavici, Salome, V studni, Královnu loutek, Čerta a Káču a Tannhäusera. V činohře mělo nově vypravený Smír Tantalův 2X, Ze života hmyzu 3X, Divošku. — Stavovské divadlo z 20 představení mělo 15 činoherních: Mamá Kolibřík 4X, Nezralé ovoce 5X, Cyrana, Mluvíci opici 3X, Svatou Janu, Ze života hmyzu. Z oper hrálo: Sedláka kavalíra, Komedianty, Figarovu svatbu Rigoletta, Dona Juana. Od 20.-VI. nehraje. — Městská na Vinohradech: Vykupitel, Finka doktorova, Cyrano, novinka Bejvávalo, Závět strýčka Louly, ... a potom láska, Revisor, Jedenácté přikázání, Satební vínek, Jitro, den a noc. — Švandovo divadlo: Žena na akcie, Našla se nahá žena, Naši furianti, Srážka vlaků, Kolem čeho svět se točí, Velbloud uchem jehly, Košilátá historie, Věčné jaro, V dámském kupě. — Urania: Byl první máj, V tom domečku pod Emauzy, Její Výsost primadonna, Otrávený květ, Lešetinský kovář, Detektiv X, Housenky, Honba za štěstím, Osmá žena Modrovousova, Bouřliváci táhnou, Láska tuláková, Maroušek nalezenec, Pan farář a jeho kostelník. — Tylovo divadlo: V útulném hnízdečku, Pokuta muloze, Oblaka, Děti našeho pluku. — Bratislavská opera ve Variété: Prodaná nevěsta, Nižina, Faust a Markéta, Dalibor, Labutí jezero, Hubička, Komedianti, Sedlák kavalír, Tosca, Rigoletto, — Vinohradská zpěvohra: Tulák, Cudný Ambrož, Krásná Helena, Lehmer & Rosenthal, Cikánský baron, Malá hřišnice, Jarní vánek, Dolly, Žena v purpuru, Skvělá partie, Její Výsost primadonna, Krista z myslivny. — Aréna na Smíchově: Praha se směje, Děti práce. — Roko: Bar na Montmartru. — Komedie: Modrý cirkus. — Svornost: Pan profesor v pekle. j. p.

Závěrečné zkoušky absolventů „Státní konservatoře“ ve vinohradském divadle, jakési zkoušky zrálosti před divadelním obecnstvem, dopadly celkem velmi dobře. Jest nutno je posuzovati jako výkony žákovské, výkony nesamostatné, tvořené za dozoru učitelova, určené v hlavních rysech jim. Třebaže nelze

souhlasiti s úryvký klasických tragedií Otela a Julia Cesara — z první scény, v níž Otelو rdousí Desdemonu, z druhé řeč Mark Antonia, obě tedy scény vrcholné — úryvký, v nichž mladý adept nemůže se rozvinouti, nemůže ukázati gradaci výkonu, možno přece konstatovati, že oba interpreti — Otelو — p. Židlický, Mark Antonius — Werner-Horálek — prokázali pěkně jak dovedou ovládnouti mluvené slovo, jak umějí členiti věty, udržovati spád jejich, že mají vypěstěný smysl pro hudebnost slov a rozpětí gesta. Ovšem to prudké životní, ten krutý problém v Otelu, milovati a vraždit, tu bolestnou ironii Antoniovu, tedy problémy, vyžadující velké životní zkušenosti, ty problémy řešiti nemohou. Scéna z „Divošky“ byla tak kratičká, že nebylo možno postřehnouti kvality jak Ljuby, tak Borise (sl. Cinková, p. Židlický). Zato Shawova aktovka „Překonání“ zřejmě dokázala předností uzavřeného celku proti úryvkům v celém vývoji scén a charakterů. Aktovka měla švih, tempo, rozmar, svítla úsměvy, čipernosti mládí, jež sice nemohlo obsáhnouti podobnosti, ale zato prokázalo svěžest, dobrou vůli, zánícení a poctivé úsilí o vlastní výraz. Že byla asi po sedmé opakována „Šibalství Skapinova“ a proč v ní hrál prof. Hurt a režisoval posluchač, je poněkud paradoxní, ale ukázalo se, že komedie a sklonky ke grotesce jsou mladým nejbližší. První čtyři scény režíroval prof. dr. Svoboda, jenž se ukázal jako jemně citící vůdce mladé generace herecké, které profesorky Laudová a Suchánková jsou pečlivými učitelkami a skvělými vzory v deklamaci a gestu. j. p.

Tylovo divadlo pozbylo finanční rovnováhy a proto rozhodl se ředitel St. Langer upustiti od dalších her. Ředitel Langer má býti šéfem činohry bratislavského Národního divadla. ej.

Divadla Adrie, tolikrát opuštěného, tolikrát obnoveného, ujme se Vl. Burian. Zdá se, že nad Adrii svítí zlá hvězda, několik podnikatelů tu dokonale ztroskotalo a ani nyní není jisto, zdali Burian při veškeré své popularitě a podnikavosti tuto zlou hvězdu zažehná. O dobré vůli a schopnostech nelze pochybovati, ale je otázka, je-li v Praze dost obecnstva, aby vydržovalo tolik divadel velkých a tři divadla malá, když vstupné jsou tak vysoká a umění málo. R.

Z C I Z I N Y

Autor hercem. Vynikající francouzský dramatický spisovatel Tristan Bernard, vysvětliv v jemné a zábavné veselohře, že se stal hercem, aby měl konečně stále zaměstnání, hrál nedávno v divadle Michel v Paříži úlohu strýce Artura ve výborné veselohře „Čarovný princ“. Hra je spíše povahová, než situační. Kupecká rodina Calvelova chce narychlo provdati dceru Annu. Vrhne ji do náruči libivého hochy Gastona. Nikdo z nich ho vlastně ani dobře nezná, a proto neuvítá toto rozhodnutí s nadšením prostý, ale trochu podivínský „Rozumec“ rodiny, strýc Artur. Hned v 2. jednání se projevuje vlastní povaha pana novomanžela, který si vypůjčuje kde od koho „pro důležité obchody“. „Pumpne“ i bodrého strýce Artura, když jej přišel vyhubovat. Ale Gastonek má také milenkou a vypůjčuje si od jejího muže peníze jak od jiných známých. Onen klamaný manžel se mu pomstí a sdělí úplnou pravdu Calvelovým. Z toho katastrofa, novomanžel se rozejdou a rodina Calvelova se uchyluje na venkov. Ubohá nevinná mladá žena přece jen lituje svého čarovného prince — a bodrý strýc nakonec přivádí větroplacha zpět, slibuje mu, že na něho dohlédne bedlivěji. Pro 58letého spisovatele jistě tyto začátky herecké jsou slibné, jen kritika mu vytýká, že si dosud nenavykl mluvit zřetelně. O. Dubský.

Píše nebo nepíše? Anglické listy přinesly nedávno zprávu, že Mr. G. B. S. (Shaw) napsal opět novou hru „Pokušení Ježíšovo“, která byla provozována před pozvanými hosty v soukromém domě. Shaw nato prohlásil, že od „Svaté Johanky“ nové hry vůbec nenapsal. A nyní opět vyskytl se zprávy, že je to přece jen Shaw, který napsal „Pokušení Ježíšovo“! ej.

Úpadky divadel v cizině se stále a stále množí. Po Paříži Madrid; po Madridě Vídeň, pak Berlín a zase Vídeň, a nyní oznamují noviny, že krise přestěhovala se také do Polska a Maďarska. Ve Varšavě bylo nutno nedávno zavřítí nejstarší polské divadlo Bogusławského. V Budapešti divadelní trust, reprezentující čtyři divadla: Královské, Vnitroměstské, divadlo L. Bláhové a Maďarské divadlo, byl donucen ohlásiti úpadek. Přes tři sta lidí je bez zaměstnání. — Nemohou nás zajímati jen divadelní příčiny krise, ale i hospodářské důsledky, které jsou mnohdy kruté. Říká se, že evropským mírem nastala stabilisace hospodářských poměrů. Divadlo, nejcitlivější měřítko konjunktury, ukazuje opak. — ký.

Krise ve Španělsku. Podle zpráv z Madridu byla tam ve stejný den zavřena tři divadla. Další dvě čeká týž osud, jehož původ vysvětluje se velkými daněmi, na jichž úhradu nestačí zájem obecnstva. — ký.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

J. B.

Trochu vzpomínek z minulosti

Prohlížíme-li časem staré historie divadelní, zápisy ochotnických spolků a protokolů venkovských jednot, shledáváme tu vzácné

a dějinné významné akty, které by měly býti zachovány budoucnosti.

Slezsko bývá při tom zapomínáno a přece co tu velkých, památných dějů pro divadelního kronikáře. V letech šedesátých ochotnictvo ukazovalo veřejnosti své poslání. Tak čteme v jedné stati z r. 1864 o divadle v Opavě toto:

Večer amerického dramatika O'Neill na scéně divadla Stávovského

„V ponorkovém pásnu“ (In the Zone). Hra o 1. děj. (přel Fr. Tetauer, rež. Jar. Hurt, vypr J. M. Gottlieb)

Scéna: Lodní posádková kajuta

Hrány divadelní kusy, z nichž velmi zdařile dopadlo divadelní představení „Veselý študent“ a „Karbánik a jeho rodina“.

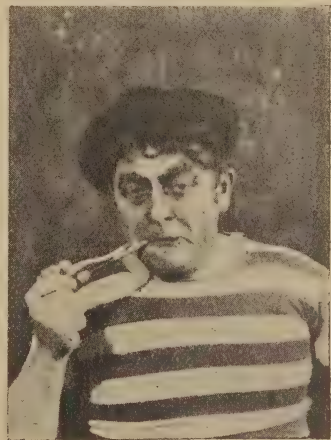
Dopisovatel chválí zvláště herce Krumlovského (oblíbený tehdy český herec F. X. Krumlovský, spisovatel činohry „Děvče

Smitty (Ed. Kohout)

Driscoll (Fr. Roland)

Davis (S. Rašilov)

z Kroměříže“), který v prvním představení pronáší tato slova: „Jistě, kdo nemiluje řeč svou a za ni se stydí, o tom vším právem může se říci, že nemiluje ani Boha, a za něho se stydí, neboť jak Bůh chtěl býti oslaven a zveleben mnohohlasým ptačím zpěvem, tak též i chce, by mu slouženo bylo mnohonásobným jazykem: kdo svým jazykem pohrdá, pohrdá tedy darem Božím. Za což jemu „sláva“, „výborně“ bez konce projevováno bylo.“

Tato zprávička měla v zápětí podrobné šetření, nařízené slezským zemským presidiem, neboť, ač se vše událo v městě na Moravě, jest prý třeba s ohledem na slovanské obyvatelstvo sousedního slezského okresu pátrati, nebylo-li popuzováno proti národnostem a z jaké příčiny slova ta pronesena. Zpráva okresního úřadu ve Frýdku sděluje, že společnost až na Krumlovského je německá, že herci neumějí česky, se naučí roli na paměť a ji odřikávají a že v divadelním kuse je dávno známý

monolog veselého Pražana, který pronesl Krumlovský dle úsudku znalců velmi zdařile, zač byl odměněn hlučným potleskem. Monolog není prý nic jiného, než známé jeremiády na zanedbávání české a moravské řeči rodáky, o popuzování proti národnostem nemůže býti řeči. Divadelní společnost, nemajíc prostředků, prý již Místek opustila a Krumlovský snad je u opavského divadla. Slezské presidium nařídilo důvěrné pátrání, je-li Krumlovský v Opavě u divadla, pakli ano, ať se bedlivě pozoruje a bude-li sledovati nepřipustné slovanské tendence, ať se zařídí, by byl učiněn neškodným.

Krumlovský však u divadla v Opavě nebyl a tak mylná zpráva zbytečně nahnala úřadům strachu, že nasadí v Opavě „slovanské tendence“.

A tak vidíme i na jiných místech ve Slezsku, jak ochotnická práce, české divadlo budilo a sílilo národní vědomí a získávalo mu nové zastance.

Pro divadelní praksi

Soňa Felbrová

O kostymování

Řecko.

(Dokončení)

Ze zbraní jsou opět nejcennější nálezy v hrobkách u Mykén — jsou to zbytky bronzových mečů, nožů a kopí. Zbraně jsou druhu dvojího: útočné a obranné. Zbraní útočnou byl v Řecku oštěp, sudlice, kopí, méně luk a prak; meč byla zbraň k obraně.

Oštěp, sudlice, kopí, zbraně příbuzné: při nich hodem, nárazem útočeno na nepřitele. Oštěp byla krátká zbraň na žerdi, na konci hrotem opatřená, oštěp býval málo přes metr dlouhý. Kopí bývala dlouhá až tři metry a přiměřeně silná (o pověstném kopí Achillově, kterým mimo reka nikdo vládnouti nedovedl).

Meč měl úlohu podřadnou, byl obyčejně půl metru dlouhý, dvouostrý; nošen nejčastěji v dřevěné pochvě při levém boku na řemeni. Meč sloužil spíše k sebeobraně, než k útoku. Pochvy byly dřevěné, z části zlatem zdobené, často s rukovětí zlatou aneb alabastrovou. Soudí se, že zbraně ty jsou ještě pod vlivem zbraní přední Asie. Z kovů známo zlato; stříbro, železo, ocel, měď. Ze zpracování známo sváření, letování, polírování; roztavení zlata, stříbra i mědě a cínu v bronz.

Zbraně ochranné jsou krunýře a helmy. Poprsí chránily krunýře; byly to dvě desky, zpočátku kožené, později bronzové, jen dle těla zahnuté. Desky ty se v podpaží spínaly, aneb řemeny utahovaly. Poněvadž

o podobné úpravě předchozích národů se nehovoří, soudí se, že jsou výmyslem řeckým.

Helma bývala prostá, z koží, později z bronzu neb železa upravená lebka, která byla někdy vpředu opatřena štítem a v tomto případě nechány jen otvory pro oči. V boji byla stažena přes obličej, jinak posunuta vzad. Těmeno helmy zdobené hřebenem, na němž připevněn žíněný chochol neb kuželovitý výstupek, chvostem opatřený.

Holeně se kryly menšími štíty z kůže neb z kovu.

K nejlepším a nejstarším ochranám náleží štít. Štít býval často dřevěný, tři- i vícekrát silnou býčí kůží potažený, zevně okovaný, aneb plechem několikanásobným potažený. Štít měl tvar kruhový, vypuklý, uprostřed pupkem (knoflík) zdobený. Větší bývaly as 4 stopy, menší 2 stopy velké. K prvním se přidaly řemínky, k nimž dle potřeby připevňovala rukověť; na straně se zadržovaly kopím. Ozdobou pak byly buď tepaná neb malovaná zvířata, hadi, štíři, též i souhvězdí.

Postupem doby i tyto helmy úpravou se změnily, což dokazují nálezy, sice v Itálii objevené, které jsou však původu řeckého. Na helmách býval ve středu a po stranách vždy prut, na nějž se připevňovaly ozdoby. Nejvznešenější šperk byl jen ze surového kovu. Zvýšené ozdoby, buď pásek neb svazek barevných žíní, měnil svůj tvar, neb ke svazku připojeno svislé péro. Někdy také místo pásku a svazku žíní bylo jen jedno neb i více položených per.

Ke krunýři, původně jen hoření část těla kryjícímu — tedy jen prsa a záda, — přidány díly, které kladeny kol těla a sahaly až k bokům. Kromě toho používalo se řídčeji šupinových, kožených neb plátěných krunýřů. Pod tímto krunýřem nošen chiton a přes něj silnější kožený oblek.

Holeně již přesně tvarům těla přizpůsobili; zejména pak na koleně ornamentem zdobili.

Václav Reitmajer st.

starosta Macháčkova okrsku a předs. ochotn. spolku „Tyl“ v Čes. Budějovicích (K jubileu jeho 40 leté osvětové činnosti. — Viz stať „Jubilea a slavnosti“ I)

Prostí vojíni chodívali do boje bosi. Byla-li obuv, byla sandálovitá, později na hrazena botou tvaru kuželovitého, srdcovitého, neb i tvaru listů.

Řekové, jakož i ostatní národové jen pro sebeochranu chodili ozbrojeni, Athénané pak jsou první, kteří se tohoto zvyku zřekli.

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Odpověď našim členům na oposiční leták.

Spolkům v Praze i na určité adresy na venkově rozeslán byl „leták“, nepodepsaný ani pisatelem, ani vydavatelem, ale z obsahu lze soudit, že byl vydán činiteli, kteří vyvolali v Pražském okrsku oposici a způsobili zrušení tohoto okrsku. V celém letáku není vyvrácen ani jeden článek obvinění proti p. V. K. Blahníkovi, jež zkoumala a o nichž rozhodla zvláštní vyšetřující komise, ani není vyvráceno jednání p. Vaněčka ve věci jim nevyúčtované zálohy šibřinkové. Zato je tam snesena řada klepů, nepravd a přeručova-

ných tvrzení a zejména útoků na našeho starostu. Neuznáváme za nutné odpovídati někomu, kdo si netroufal podepsati leták, a tím méně odpovídati na ubohý jeho obsah. Starostovi byla projevena důvěra valnou schůzí i četnými schůzemi okrsků a spolků takovým způsobem, že není třeba reagovati na neseriosní výpady rozčilené oposice. Naše ústředí má jiné a vážné práce, než aby se stále zabývalo nechutnostmi, které nalézají obliby jen u několika oposičnicků, z našeho středu odstraněných. Trváme na všem, co bylo dosud našim členům referováno a vysvětleno. Pokud jde o Prahu, připomínáme, že spolky a odbory, které neučinily nové přihlášky do Pražského okrsku nově se tvořícího, přestávají býti na základě usnesení letošní valné schůze Ú. M. D. O. Č. jejími členy na tak dlouho, dokud nebudou na základě své nové přihlášky, doložené seznamem svých členů, opět přijaty.

Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č., dne 21. června 1925.

Dr. Fr. Herman v. r. Rud. Weinert v. r.
starosta. ústř. tajemník.

Ke kongresu franc. federace v Rouenu nebyla letos vyslána delegace Ú. M. D. O. Č. Jak je známo z dřívějších zpráv, konán 12.—14.—VII. sjezd franc. ochotnictva v Rouenu, na němž měla býti řešena otázka mezinárodního výboru pro lidové divadelnictví. Za tím účelem jednala Matice s ochotnictvem anglickým, polským, jugoslávským a italským, aby se sjezdu zúčastnilo. Mimo Anglii nebylo dosaženo žádoucího výsledku, protože zejména v Jugoslavii a v Itálii nepokročila akce pro utvoření ústřední organizace tak daleko, aby bylo možno vyslati společnou delegaci. Tím odpadl hlavní zájem náš pro letošní sjezd francouzský, zvláště když si slibujeme lepší výsledek na mezinárodním sjezdu, který má býti svolán r. 1926 do Prahy. Pro velmi přátelský a činný styk s Francií bylo by ovšem vhodné, abychom byli i letos vyslali své zástupce, ale výkonný výbor, který dne 21.-VI. podrobně uvažoval všechny okolnosti, rozhodl, že pro tentokrát má býti od toho upuštěno. Podniky, projektované v roce 1926, vyžadují nejen rozsáhlé práce, ale také značných nákladů. Ministerstvo věcí zahraničních nevyhovělo naší žádosti za povolení subvence pro naše mezinárodní styky a náklady, kterých by vyžadovala naše reprezentace v Rouenu, by náš rozpočet značně zatížily a nebyly by v žádoucím poměru k výsledku, jak nás poučily zkušenosti ze sjezdu ženevského. Proto zvítězila ve výkonném výboru střizlivá úvaha a rozhodnutí o účasti na sjezdu v Rouenu bylo odvoláno.

h—

Přehled činnosti čsl. ochotnictva, sdruženého v Ú.M.D.O.Č.
za rok 1923 a 1924.

Stav jednot dne 1./I. 1925: 1421 spolků tuzemských, 42 spolků zahraničních.

Roku	Zaslalo výkazy jednot	Sehráno her		Knihovny mají svazků	Počet členů	Za autorské poplatky Kč	Zaplaceno		V cizí režii sehráno her	Nehrálo spolků nečinných
		českých	překladů				na dobročinné účely Kč	za knihy Kč		
1923	805	3.539	869	180.756	33.635	181.667—	273.094—	167.754	223	37
1924	1019	4.130	695	206.245	26.155	208.740·56	175.223 71	173.309	125	58
Celkem		7.669	1.564	—	—	390.407·56	448.317 71	341.063	348	

Pokladní účet Ú. M. D. O. Č. za I. pol. 1925:

	Příjem Kč	Vydání Kč
1. Členské příspěvky	34.084—	—
2. Sjezdové příspěvky na r. 1926	11 635·30	—
3. Cestovné na kursy a předn. . .	5.606—	12.853·70
4. Náklady na podniky kulturní a časopis „Čsl. Divadlo“	7.628·90	33.549·40
5. Udržování a doplňování knihoven	62·50	1.153 20
6. Poštovné	208·81	2.491·30
7. Za organizační tiskopisy a odznaky	7.683·40	2.470·22
8. Za obstarané knihy	5.088·82	5.435·22
9. Náklady správní: tiskopisy, potřeby kancelářské, osobní nákl.	1.390—	10.174·04
10. Udržování místností: nájem, otop, světlo úklid, zařízení . .	—	2.478·41
11. Dary: od Živnobanky	500—	—
12. Různá vydání a zálohy	1.000—	1.062—
13. Cizí peníze:		
Tylův fond	1.806·10	561·25
Divadelní Matice	28—	1.373·30
Pražský okrsek	181·50	100·10
14. Hotovosti 30./VI. 1925	—	3.200·69
Celkem	76.903·33	76.903·33

Přehled přednášek, uspořádaných v I. pol. 1925: Beroun 1, Brod Německý 8, Bydžov Nový 1, Budějovice Čes. 2, Čáslav 3, Hora Kutná 1, Hořice v Č. 4, Hořovice 2, Hronov 1, Chotusice 1, Jičín 5, Lázň Bělohrad 3, Loštice na Mor. 1, Město Nové n. Met. 3, Most 1, Mochov u Čelak. 1, Náchod 3, Nebílov u Plzně 1, Plzeň 3, Pardubice 1, Polička 1, Praha 6, Skalce Česká 1, Starkoč u Náchoda 3, Tábor 1, Třebíč 2, Třebová Čes. 1, Vídeň 4, Vysoké n. Jiz. 1, Úpice 1, Ústí-Teplice 4, Zámuky 1. Celkem 72 přednášek nákladem 12.853 Kč. — V II. pol. 1925 jsou projektovány a ujednány dramatické a režisérské kursy v Mostě, Čes. Třebové, Kostelci n. L., Brandýse n. L. a Jihlavě. — Seznam přednášek a přednášejících: O mimice a divadelní technice dram. umělkyně B. Horská; O kostymování a krojích prof. S. Felbrová; O dějinách čes. divadla prof. F. Koucourek, red. Petr Fingal a v. r. J. Beneš; O hereckém výkonu Dr. G. Lžičar; Scénování ing. J. Barek; Deklamace a přednes prof. Jar. Petr; O chování se na jevišti red. Ad. Wenig, J. Lukavský; O českém repertoaru ing. V. Sommer-Rydván; O kritice činnosti umělecké Dr. Viktor Klima; O lidovém divadelnictví red. Ed. Hegner; O lidovém divadelnictví red. J. Zyk-Borotinský; O líčení — teorie ing. J. Machovec; O líčení — praktická cvičení odb. uč. J. Rychlík; O poslání a organizaci ochotnictva Dr. F. Herman a Rud. Weinert. — V přehledu nejsou zahrnuty přednášky, které pořádaly ve své vlastní režii naše okrsky. Těchto přednášek hlášeno 17. — Spdo ve Zbislavi u Časla vi konal 5.-VI. přednášku dram. um. B. Horské.

Výkaz přijatých darů na „Tylův Dům“ v Praze za I. pololetí 1925: S. div. o. Hořovice 500—, Osvět. Sbor Žižkov 200—, Bes. „Frankovský“ Žižkov 156·30, Bes. „Sladkovský“ Žižkov 150—, Dr. o. pošt. zřiz. Žižkov 150—, O. b. „Šamberk“ Košire 120—, Menšinová scéna „Tyl“ Praha (složeno 31./XII. 1924) 100—, Čt. o. bes. „Šamberk“ Žižkov 100—, Dr. kr. „K. H. Borovský“ Vinohrady 100—, S. d. o. „Hálek“ Nymburk 100—, O. s. „Tyl“ Louny 100—, J. d. o. „Tyl“ Kukleny 100—, Bes. „Heyduk“ Vinohrady 86·30, O. bes. „Vlast“ Žižkov 84—, O. j. „Vrchlický“ Třebíč 80—, Dr. sdr. „Benoni“ Žižkov 80—, Bes. „J. Bittner“ Smíchov 70·10, Beseda Mochov 68—, S. d. o. „Komenský“ Babi 60—, R. Weinert Praha 58·80, Kr. d. o. Ohrada 53—, Ing. Stein-Táborský 50—, Čes. odb. zeměd. rady 50—, D. o. s. Heřman. Městec 50—, P. d. j. „Ley“ Držkov 50—, Kr. d. o. Kunice 50—, Dr. kr. „Vrchlický“ Smíchov 50—, Dr. o. baráč. „Petr Guth“ Smíchov 50—, Dr. o. „Palacký“ Praha VIII. 50—, S. d. o. „Hálek“ Žižkov 50—, „Vojan“ Žižkov 50—, J. M. Svoboda Kostelec n. L. 46·40, Bes. „R. Deyl“ Praha 40—, Dr. o. s. „Vojan“ Mělník 36—, S. d. o. „Tyl“ Jiřice u Benátek 30—, Bohuslav F. Praha 30—, S. d. o. „Budoucnost“ Bubeneč 30—, Kr. d. o. Kladruhy u Rak. 25—, D. o. Sokola Týnec Pan. 25—, S. d. o. „Kolár“ Měšice 20—, IV. obvod k uctění památky A. Cvigra 20—, Čt. o. j. „Havlíček“ Újezd u Chocně 10—, P. dr. s. „Havran“ Veltrusy 10—, S. d. o. „Bozděch“ Volyně 10—, Měšť. bes. v Praze (výtěžek z představení) 700·00—230·20 = 469·80, Při valné schůzi P. O. 180—, Dar ze šibířek 1000—, Celkem Kč 4998 70.

Zakládání členského katastru. Podle usnesení valné schůze a plenární schůze okrsků r. 1924 bude založen katastr činného čsl. ochotnictva. Poněvadž tento katastr je nezbytnou pomůckou též k projektovanému pojištění činného ochotnictva i jednot, žádáme všechny členy Ú. M. D. O. Č., aby nám co nejdříve zaslaly přesný seznam svého činného členstva. Seznam musí obsahovati: jméno, rok narození, povolání a bydliště (event. i obor herecký).

Nejvyšší správní soud zrušil tyto dny nařízení zemské správy politické, kterým nebylo povolováno schválení stanov, jestliže obsahovaly ustanovení o jmění při úředním rozpuštění spolku. Mohou tudíž spolky nyní činiti usnesení o svém jmění i v případě úředního rozpuštění.

Hasičské poplatky. Spolkům, kterým je předpisován za hasičské hlídky při představeních příliš vysoký poplatek, doporučujeme, aby proti poplatku podaly obecnímu úřadu stížnost a jej požádaly za udání předpisu neb zákona, který jej k poplatkům opravňuje.

Jubilea a slavnosti. V dnešním čísle přinášíme podobiznu jednoho z nejstarších ochotníků česko-budějovických a možno sméle říci i jehoč., p. Václava Reitmajera, odb. uč., předsedy ochotn. spolku „Tyl“ a starosty Macháčk. okrsku v Č. Budějovicích, jenž plných 40 roků pracuje

na poli osvětovém a jest dosud čilým organisátorem, zastáncem a průkopníkem ochotn. divadla. Václav Reitmajer zahájil ochotn. činnost u spolku Katol. tovaryšů (to byl první spolek, který v Čes. Budějovicích začal český hrát ochotn. divadlo), pak u Dělnické besedy soc.-demokratické, Sokola I. a Sokola II. a konečně u „Tyla“, jehož jest zakladatelem. Před 40 lety nebylo politické neb náboženské roztržitosti, nebylo různic mezi Sokolem a katolickým spolkem, ale také bylo více národní lhostejnosti a vlažnosti. Českých škol bylo málo. Děti českých rodičů byly nuceny chodit do škol německých a když dospívaly, byly z nich lidé vlažní, lhostejní ke všemu, co bylo české. Byli to, tak zvaní Budveizři. A do této doby, národnostně vlažné a plně české lhostejnosti, spadá činnost ochotnická našeho Reitmajera. „Tyl“ (založ. r. 1895) vedle Sokola, Matice Školské, Nár. Jednoty Pošumavské, Řemeslnické besedy a spolku Besedy česko-budějovické pracoval nezištně a nebylo slavnosti, výletu, koncertu, zábavy, kde by neúčinkoval, nežádaje diků, ani odměny, vědom svého poslání ve službách národní věci. Za součinnosti svého předsedy dodělal se „Tyl“ skvělých výsledků: S prken jevištních, jako nejstarší česko-budějovický ochotn. spolek, hlásal lásku k české mateřské řeči a můžeme dnes směle tvrdit, že má lvi podíl na národní a probuzenecké práci v Čes. Budějovicích. Žel, že jeho divadelní a osvětová činnost byla a je stále přehlížena. To však nevádí nynějším pracovníkům „Tyla“, aby nesli dále čistý prapor čsl. div. ochotnictva k dosažení svého cíle a svých ideálů.

(B. Horka, jedn.) — Nestor západočeského ochotn. J. Motl, zasloužilý člen jednoty „Tyl“ v Plzni a dlouholetý okrskový režisér, slaví vzácné jubileum 50leté činnosti. V těžkých dobách probíhání se národního uvědomění prostřednictvím ochotnických představení divadelních stál v řadách buditelů, kteří pochopili výchovný význam myšlenky ochotnické a dovedli i v cele vyčerpávajícím denním zaměstnání vždy najít chvíli, jí věnované. A je dosud vzorem ochotníka, prakticky vyznávajícího umění, vzorem stálosti, poctivosti a pile v konání herckých povinností, z nichž ani léty ničeho neslevil.

Z ústředí. Výk. výb. ve schůzi 21.-VI. za účasti V. J. Hrdličky, Fr. Kšíra, Ant. Maněny a Ferd. Meirera z venk. deleg. přijal 18 spolků venk. a 63 nově se hlásící spolky pražské (2 + 2 odmítnuty). Na leták oposice usneseno uveřejnit v „Čsl. Divadle“ jménem výk. výb. stručnou odpověď (viz na jiném místě). R. 1925 uspořádáno již 68 přednášek. K starostovu referátu o sjezdu v Rouenu usneseno po delší debatě odvolati příslib delegace, ježto spatřována v tomto sjezdu pouze každoroční přehlídka práce a je pochybné, zda projedná otázky mezinárodního významu, o něž ústředí zejména jde a jejichž vyřešení slibuje si zejména při zdejším mezinárodním sjezdu ochotnictva r. 1926. Sjezdu rouenskému zaslána bude pozdravná adresa. P. dr. Rys z Jičína požádán bude za zastupování Ú. M. D. O. Č. na meetingu anglické Asociace. V odpovědích na dopisy m. j. přijat protektorát Čapkových oslav v Malých Svatoňovicích. Schváleno udělení diplomu čest. členství O. j. „Tyl“

Známa Vojt. Rakousova hra „Modche a Rezi“ ze života venkovských židů na scéně holešovické Uranie. (Prov. Dram. odb. Českožid. spol. sdružení za režie spisov. Vít. Markusa. — Viz stať „Posudky“!)

Kovářka Modche Rezi Tonička Ignác Lojzička Fried Heller
(sl. Vorlová) (p. Spiegl) (p. Kahnová) (sl. Spiegl) (p. Pulzer) (p. Rottová) (p. Lederer) (p. Holzer)

v Čes. Budějovicích, vzato na vědomí pořádkání rež. kursu v Mostě a Čes. Třebové (v září t. r.) a podána zpráva o průběhu soudního řízení ve věci p. Vaněčkové (viz na jiném místě). — Spolky nově přijaté: Dram. o. Vzděl. kr. v Běčově u Mostu, S. d. o. v Borotíně u Tábora, S. d. o. v Dirné u Tábora, Sokol v Dobřanech, D. T. J. Háje u Příbrami, Sokol v Hořepniku, Dram. s. „Buditel“ v Chebu, Dr. pěv. ochot. kr. v Chotěšicích pp. Dymokury, Div. o. Sb. dobr. hasičů v Ohrazenicích, Div. o. Sokola v Opatově, Nár. vzděl. s. „Barák“ v Plzni, Div. odb. v Rokytnici u Třebíče, N. J. P. v Horš. Týně, Sokol v Týnci n. Sáz., Div. o. Sokola v Nové Vsi u Třebíče, S. d. o. „Jirásek“ ve Vicemilech u Tábora, O. s. „Ratibor“ ve Vestci u Tábora, Sdruž. rep. dorostu ve Vřescích u Tábora.

Z okrsků venkovských. II. Tylův okrsek v Plzni konal valnou schůzi 5.-IV. za účasti asi 60 deleg. a předs. F. Meintera. Pražské ústředí zastupoval ústř. taj. R. Weinert. Po obvyklých formalitách, jež prokázaly skvělé výsledky dosavadní činnosti největšího venkov. ochotn. střediska, pojednáno o příští práci, k níž pozoruhodné náměty podal jedn. inž. E. Mareš a prof. Škába (červnové slavnostní představení v měst. div. ve prosp. Tylova pomníku, podzimní soutěže zjednot. okrsku, změna režis. řádu). Při volbách zvoleni: star. F. Meiner („Tyl“ Plzeň), místostar. R. Nováček („Tyl“ Doubravka) a J. Diener („Heyduk“ Doudlevice), do výb. S. Bořík („Thalie“), K. Tenk („Kolár“), V. Kosnar (Č. O. Ú.), K. Rozum („Tyl“), A. Čejka („Lumír“), inž. E. Mareš (Č. O. Ú.), dr. J. Ráž („Bouda“), prof. J. Rous („Ikaros“), J. Entner („Maska“), R. Andrée („Ikaros“, vesměs Plzeň), M. Maděrová („Tyl“ Doubravka), F. Kincl („Sv. Čech“), F. Schützmeister („Maska“) a J. Svidenský („Děl. bes.“, vesměs Plzeň). — Okrsek v Třebíči byl znovu uveden v život. V neděli 5.-IV. konala se v tamní nové školní budově valná schůze okrsku za součinnosti místního sboru osvětového a za přítomnosti 50 účastníků, zastupujících 15 spolků. Schůzi zahájil p. Vinc. Boehm, načež promluvil za osvětový sbor pan K. Roušal. Po něm přednášel star. Matice dr. Herman o uměl. a kultur. cílech ochotnictva a o významu jeho organizace. Po přednášce provedeny byly volby nové okrskové rady, v jejíž čelo byli povoláni pp.: za předs. V. Sedlák, za místopředs. Ant. Kremáček a za jedn. nč. Ant. Skála. Při volných návrzích byly projednány některé praktické otázky a učiněn návrh, aby ústředí vydalo tiskopisy na oznamování div. představení politickým správám. Tak okrsek, který byl 31.-X. 1921 založen a brzy v činnosti ochabl, povstává znova, osvěžen nadšenými a osvědčenými pracovníky, aby pomohl vzděláti zejména púdu sesterské Moravy! (h—). — Okrsek bratří Mrštíků v Poličce konal valnou schůzi 19.-IV. v Bystřem, poté přátelský večírek s vybranými aktovkami org. jednot a radiokonzertem.

Posudky. Kult.-vzd. sp. „Kolár“ v Měsících sehrál 1.-III. na své malé scéně s úspěchem časovou ves. bři J. Houžvici a Karla Víky „Paní matinka“, která velice vstřížně předvádí zahnilé hospodářství mnohých českých vesnic za války, silně prosycené kocourkovštinou. Bezvadný výkon v titulní roli podala temperamentní sl. Větvičková, která znova neklamně dokázala, že i na venkovských scénách naleznete vskutku prvotřídní síly. Rež. p. J. Kozler (starosta) a sl. M. Řihová (jeho sestra) ukázali se pravými dětmi energické paní matinky. Nejlépe seděla úloha sl. Jarče Jetelové (služebná u starosty) a p. K. Dvořáková, který velice nenuceně, věrně, chvílami až příliš „samožitně“ založil starého lišáka ponocného. Celkové ovládl každý dokonale a všestranně svou úlohu zásluhou rež. Kozlera, který má se sl. Větvičkovou lvi podíl na docíleném úspěchu.

(Šulánek.) — Och.-vzděl. j. „Šubert“ ve Zlonicích sehrála 22.-III. ves. Fr. Hermana „Dobrodinci“ s úspěchem, který vzbudil pozornost v místě, v okolí i ve veřejné kritice. Režisér Ph. Mag. Jos. Klepka vypravil hru scénicky velmi vkusně (zejména s výletní společností v II. jedn.), ale zvláště výborně nastudoval souhru, spád i jednotlivé role, v nichž se uplatnily zdatné domácí síly. V celkovém provedení byla patrna zvláštní povzbuzující a radostná snaha, ukázati vyspělost ochotnického umění, což se „Šubertu“ zdařilo dokonale. Členstvo a účinkující vzpomněli ve své radosti z docíleného úspěchu také na autora. Jemuž jako starostovi Ú. M. D. O. Č. zaslali srdečnou zdrcivou ve formě velkého uměleckého obrazu (dila to známého akad. malíře Tomana), v jehož středu jsou vepsány osoby „Dobrodinců“ a podpisy herců i funkcionářů spolku. — Čten.-och. j. „Kolár“ na Smíchově sehrála 4.-IV. na útulném jevišti K. O. N. D. v Praze-III. oblíbenou ves. „Poslední muž“ od F. X. Svobody. Představení bylo velice pěkné a četnému obecenstvu se líbilo. V malé úložce Barušky vynikla slč. Vlášková. Všichni ostatní hráli s chutí, takže „Kolár“ slouží jen ku cti takové zdařilé večery. (Liška.) — Dram. kr. „Alois Jirásek“ na Smíchově sehrál 18.-IV. v Remesl.-živn. besedě ves. „Pan profesor se zamiloval“ od J. M. Barrie za rež. Zuny. Obtížná tato hra, zvláště výpravou, byla dobře kroužkem sehrána; potlesk po každém dějství nebral konce. Nemohu chváliti jedince, chválím celek; všichni byli na svém místě, jak interpreti velkých, tak i malých rolí. (Liška.) — Div. scéna „Thalie“ z Plzně pozvána Čten.-och. j. „Kolár“ na Smíchově, uspořádala 26.-IV. zájezd do Prahy, aby zde předvedla výsledek své pile a uměleckého snažení. Toto očekávání též plně splnila přesto, že volila nesnadnou hru: Zavřelova „Dravce“, který kladě na soubor požadavek ladné souhry a hlubšího propracování. „Thalie“ překvapila i svojí rutinou hereckou, která byla zřejmě z obsazení rolí, režie i scény. Nerozvádím tudíž posudek o výkonech jednotlivců, píš-li o zájezdu jako o představení zdařilém, a jen zdůrazňuji, že role Richarda (Wallenfels), Věry (Wenischová), Jindřicha (Wenisch) a Olgy (Rubriciusová) i Kenta (Bořík) byly obsazeny dobrými herci, kterým možno vytknouti snad jen chvilkovou nejistotu v kresbě charakterů, zaviněnou však jistě nervositou z neklidu a koncertu ve vedlejšíh sále. Výkon Kenta představoval bych si trochu vřelejší, neboť předepsaná prostota povahy nevylučuje srdečnosti. (M. Š.) — Českožid. spol. sdr. svým dram. odb. sehrálo 29.-IV. v holešovické Uranii malý cyklus charakteristických židovských obrázků: „Modche a Rezi“ z Rakousovy knihy „Vojkovičti a přespolní“. V „Záselkách“, „Rezině poslední hodině“ a v „Modcheovi na svobodě“ prokmitá opravdovost a srdečnost prostředí, které Rakous umí tak pěkně a bezprostředně bystře vystihnout. Jeho postavy jsou typickými každým slovem i výrazem, mají osobitý život a nejsou znásilněny divadelní skrupulí. Jsou zbaveny karikačních stínů a ukazují ryzost svého citění a myšlení. Z drobných historek spolu s autorem knihy upravili pp. Brumlík a Körper aktovky, plně libivosti, upřímnosti a šibalského veselí tak, aby nebyl póršřen ostrý pohled do vnitřního života prostého člověka. Pod titulem „Modche a Rezi“ byly tyto aktovky hrány již nescetnékrát, ale stále mají v sobě poutavost, zvláště věnuje-li se roli Rézi pí. Kohnová s nemalou energií a obvyklým temperamentem. Modche p. Spiegla byl příliš pasivním a zhloupilým tvorem, zcela proti smyslu postavy, vyplývající z celku. Modche je typ dobráka, ale lišky zároveň. Kovářka sl. Vorlové a Loty pí. Rottové byly dobrými ukázkami pečlivé režie spis. Markusa, jež docílila hladké souhry, kromě závěru II. aktovky. (Em. Janský.)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 28. srpna 1925

Sešit 12

V Praze dne 15. srpna 1925

(Více vlídnosti a ochoty u divadelních pokladen.) Téma ne právě nej-
příhodnější pro letní úvodník, ale jistě naléhavé, protože dci říci veřejně a hlasitě, co se
tak dlouho ozývá mezi obecnstvem a co se projevuje v mnohých dopisech i osobních
stížnostech. Totiž roztrpčené stesky na nevlídnou, mnohdy i brutální neochotu divadelních
pokladníků a pokladnic. Z počátku pokládali jsme tyto zjevy za přechodné, za dozrívání
poválečné psychosy, za pochopitelnou nervosu lidí, majících velkou odpovědnost, žijících ve
značném napětí, zahrnovaných dotazy a doufali jsme, že nastane obrat k lepšímu, že za
divadelními pokladnami nebudou tragické, mrzuté tváře, ale ochotné a usmívající se obličej.

Jenže obrat nenastal a stížnosti se množí. Divadelní pokladny — budiž mi prominuta
tato personifikace — jsou stále nepřátelské, úsečné a mrazivé jako letošní srpnové dny —
jestliže se vyjasní do té doby, než vyjde tento úvodník, budiž tato comparace omluvena —
odpovídají způsobem, který citlivějšího návštěvníka deprimuje, jsou stále zahořklé a vy-
dávají vstupenky jako almužnu, jako by prokazovaly platicímu návštěvníku milost. Divadelní
správy měly by si býti vědomy, že si poškozuji podnik, nemají-li personál dosti společensky
vybroušený, neboť to nelze říci o pokladní, která návštěvníkovi, jenž si chce vyměnit vstu-
penku za lepší, odsekne briskně a urputně: „Ještě si budete vybírat“! Ale ovšem, návštěvník
si může vybírat, vždyť draze platí za vstupenku do divadla a ještě draže — je-li citlivější
— za podobné líbeznosti nepřívětivého pokladníka, ať muže nebo ženy. A divadelní správy
neměly by k pokladnám přikazovati personál, který nemá dosti trpělivosti, dosti klidu, není
dost obratný, bystrý a hbitý v práci a hlavně, který není dosti objektivní. Překvapuje jistě,
když se pokladna rozplývá úslužností před dámou v kožesině a zhurta odbývá ženu, skromněji
oděnou, již hodí lístek nebo vrací peníze gestem, které uráží. A to je již vrchol nevkusy,
co si jako hloupost nebo nafoukanost. V prodeji vstupenek je mnoho nevkusy, stane se vám
často, že v předprodeji je „vyprodáno“ a večer před představením je vstupenek dost. Proč
to? Nebo divadlo je oficiálně vyprodáno, ale před představením najdete ve vestibulu jakéhos
dobrého muže, jenž vstupenky má. Dražší, zajisté. Proč to? Neměly by si správy divadel
povšimnouti této anomalie? Neměly by lépe kontrolovati prodej vstupenek? V sedmém roce
míru mohla by již zavládnout korektnost a přesnost. Prozatím mluvíme všeobecně, zjištěné
případy však uvedeme.

R.

K sociologii československého divadla*)

Poměr ku krizi divadelní

Veškeré články a úvahy, které byly napsány o naší divadelní krizi, neřešily tuto otázku způsobem aktuálním a objektivním. Omezily se pouze na fakta, jež spíše problém zatěžovaly novými otázkami, které jsou teprve důsledkem důkladné rekonstrukce celého divadelního tělesa československého. Lépe je o krizi neuvažovat vůbec a říci rozhodné slovo o dnešním divadle a době, ve které se nalézá. A když uvažovat, tedy o novém pojetí naší divadelní otázky, která by vyhovovala větší měrou potřebám dnešní doby, než divadlo dosavadní.

Kámen úrazu spočívá v těchto hodnotách: doba a světový názor po válce kontra stará maska divadla. Neuvažujeme-li o uměleckých požadavcích, jsme u cíle celé ožehavé otázky. Umění herecké, literatura, výtvarnictví zaslouží úvahy tehdy, až se postaví základ nové organizace práce v divadle. Republika není maloměsto, kde by se dalo stvořit každý den pět nových směrů k dobrému zažívání občanů. Ale je možno rozříšitelnost práce a cílů sjednotit na jednu základnu, která by vyhovovala dnešní a zítřejší době, naplněné odstavci otázek ekonomie práce a energie, maximální výkonnosti a demokratičnosti soužití. Poměr ke krizi divadelní vyplývá ze všech těchto činitelů.

Typy divadla

U nás jsou čtyři typy divadel: Divadlo typu I. jest divadlo Národní a Vinohradské. Jsou prvními našimi scénami. Jsou cílem našich herců. Pro inteligenci mimopražskou jsou záležitostí jejich udržitelnost záleží na vůli a energii ředitelů (Čes. Budějovice, Kladno, Linc, Alferi, Čech.). Jsou to vlastně živnosti divadelní, založené na působivosti a úspěšnosti určitých divadelních her.

Skupina IV. typu jest nejtrapnější. Rád bych o ní vůbec neuvažoval. Náleží do ní všechna divadla ostatní. Jsou přítěží společnosti lidské, otravující mizernými výkony český venkov ve prospěch neintelligentních kapes ředitelů.

Herci

Mluví-li se o hercích dobrých a špatných, bývá to obyčejně ve společnosti, divadelně neinformované. U divadel dobrých mohou být špatní herci, jako tomu může být naopak.

*) Autor pracuje na díle „Divadelní sociologie“ a redakce uveřejňuje jeho články pro zajímavost návrhů.

Marte Hübnerová

jako paní Ledouxová v H. Bataillově „Mamá Kolibříku“ na divadle Stavovském

dělníhodné. Pro herce mimopražské jsou modlou. Obě divadla jsou si toho vědoma. Využívají tedy své povýšenosti, jak jejich svobodná ruka velí. Mají mnoho možností. Nemusejí se rozmyšlet, kolik co stojí finančního nákladu. Všechno je zaplatitelné. Subvence jistě. Ve jménu povinnosti kultury, již nutno udržet v úrovni světové.

Typu II. jsou divadla provinciální a ostatní pražská (smíchovské, brněnské, plzeňské, bratislavské, ostravské). Jsou to media divadel typu I. Snaží se ho marně dospět. Neeksistuje hra, která se nehrála na Národním nebo Vinohradském. Velká závislost je psána na jejich štítech. Nemají takové povinnosti kulturní; jsou divadly provinciálními.

Do skupiny typu III. náleží venkovská divadla stálá i kočující.

Henry Bataille

MAMÁ KOLIBŘÍK

Společenská komedie
o 4 jednáních

Z frančtiny přeložil
Ant. Bernásek

Divadlo Stavovské
v Praze

Režisér
Jiří Steimar

Scénická výprava
J. M. Gottlieba

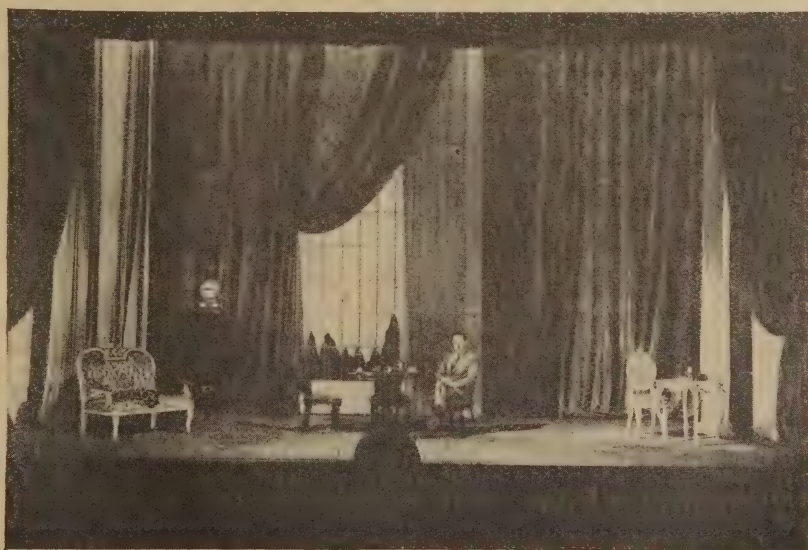
Pokojeová scéna
I. dějství

Herec z dobrého divadla provinciálního byl nemožný u divadla jiného, byl-li více a všestranněji zaměstnán. Jako naopak může herec změnou engagementu vyzískat tím, že režisér ho účelně zaměstná rolemi tak, že růst hercův znamená krok k uměleckému zrání. Záleží to kolikrát na náhodě nebo na t. zv. 'cizí žádosti' hercově. Celkem možno říci, že máme dosti dobrých herců; uvážíme-li poměry, v jakých tráví své umělecké žití, nemáme za zlé, když nezaznamenáváme hercův vývoj v dobrém smyslu. Každý ensemble má několik herců dobrých. Co kdyby se jich jednou chopil podnikavý ředitel a využil jejich sklony hereckých genrů? Nedalo by se postavit na tomto nově vyrůstajícím názoru celou divadelní otázku venkova?

Jsou herci, založení rozumově a hrají dobře grotesky a frašky; intelektuálové hrají dobře deklamační hry; jiní mají smysl pro hry konverzační atp. Hraje-li herec dobře komedii, nehraje obyčejně dobře hru třeba tragickou. Hraje-li všechno dobře, nehraje vůbec dobře. Charakter a temperament se projevuje vždy jako v chemické sloučenině. V Brně je herec R. Dosud jsem ho neviděl hrát tak dobře, jako v poslední hře. Tam našel režisér jeho styl. A tak by se našlo mnoho herců společných vlastností pro stylovou hru, dobrých individualit, s nimiž by se dalo hrát divadlo jednoho stylu, třeba grotesky nebo tragedie či hry konverzační. Herec by nemusil přemáhat svou vůli a chuť k určitým rolím, jež mu nesedí, hrál by takřka svůj styl, s větší chutí by studoval svůj obor, byl by nucen variovat své figury a netvořil by z nouzové zásoby historických typů, ale vytvořil by tak typ svých figur veseloherních nebo tragických atd., jež by dle svého uměleckého nadání přibarvoval do patřičných her. Tak by zároveň pomohla se rozřešit otázka hercova umění. Divadelní umění stávalo by se znova uměním hereckým + dramatickým. Herec by se vrátil opět k své původní tvorbě a divadelnímu prvenství.

Je třeba povzbudit herce k nové práci a jejich zpohodlnělé studium vymístit novými požadavky.

Pokojeová scéna
IV. dějství

Zakázaný Havlíček

V censurní praxi pobuřuje nový případ, který se stal pražské „Komedií“. Divadlo připravovalo zdramatisovaný „Křest sv. Vladimíra“, ale censura tuto báseň našeho Havlíčka nepustila na scénu ani tehdy, když divadlo žádalo, aby bylo povoleno alespoň původní znění textu. Ani na tento návrh censura

nepřistoupila a ponechala i při odvolání zákaz v platnosti v plném rozsahu. — Uvědomíme-li si dosah tohoto neslýchaného rozhodnutí, musíme se hluboce zamyslet nad úpadkem národního citění, jež dopustí i ve svém vlastním státě potlačování odkazů nám nejsvětějších. *ej.*

Režisér a dramaturg

Podobně jako s herci má se věc i s režiséry. Osamostatnělým stylům odpovídá režisér pro hry téhož stylu. Umění režiséřské je intimní práce s herci. Není však vůdčím a samospasitelným výrazovým prostředkem divadla. Náklonnost režiséra k mistrovi celého večera spočívá zejména v práci s materiálem hereckých sil. Mnoho vůle a snah režiséra se rozbíjí právě o nestejnorodost hereckého materiálu, což svádí k vnějším efektům režiséřským.

(Pokračování)

Dr. Eduard Šebestýl

Pražské divadelní období 1778—9 ve světle čísel

(Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století)

Pokračování

Co se cen loží týče, bylo z nich takto placeno: v 1. pořadí obnášelo celoměsíční předplatné 33 zl. 52 kr., poloviční 16 zl. 52 kr. a čtvrtka 8 zl. 28 kr., jedině arcibiskup platil za svou lož 42 zl. 20 kr. a paní Kristová patrně polovinu 21 zl. 10 kr. V 2. pořadí stála celá lože měsíčně 25 zl. 20 kr., její polovina 12 zl. 40 kr., kdežto za lože č. 11. a 12. placen i zde obnos jako v 1. pořadí, to jest 42 zl. 20 kr. měsíčně.

V tak zvaném parteru noble měli předplatné s výjimkou měsíce října — kdy pravděpodobně dle zpráv, odjinud čerpaných, odbyvány v Čechách hlavní manévry — nejen jednotliví důstojníci zdejší posádky, nýbrž i celé pluky (jako první, druhý dělostřelecký, Callenbergův, Durlachův pluk) nebo jednotlivé prapory (Blovského, Carratův, Hoch- und Deutschmeister, Heydenův, Karla Lotrinského, Cortiho, Fuhrmannův, Hanucartův, Sternthalský, Wolfenbüttlovský, Chocerův) a jednotlivé kanceláře nejruznějších druhů vojska zdejší posádky, na př. generálního štábního ubytovatele, válečná kancelář, inženýrský sbor, chirurgové a j. Kdežto cena v září pro jednotlivce obnášela 1 zl. 30 kr., stoupla v příštích měsících na 3 až 4 zlaté (rovněž tak čítano předplatné pro jednotlivé prapory od 14 až do 30 zl.) a obnášela za celé pluky od 36 do 76 zl. měsíčně. Nejvytrvalejší návštěvníky dodala pravděpodobně válečná kancelář, jež v září zaplatila 68 zl. 18 kr., v prosinci 33 zl. 52 kr., v lednu 21 zl. 10 kr. a únoru 12 zl. 40 kr., jakož i dělostřelecký pluk, který za prosinec zaplatil 36 a na leden 22 zl. předplatného.

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech putovních

(Pokračování)

Ve zkoušce sehnal jsem dvacetník. Rozmrzení ustoupilo pocitu blaha. Za šestáček pojiš, druhý dáš za břitvu a budeš zase chlapík jako zdravý melounek. Jakkoliv jsem pevně důvěřoval svědomitosti šlejffův, že za nabroušení více než šestáček nepožádá, přece jen jsem nešel pojist dříve, nežli za břitvu zaplatím. Cert šlejffův věř: řekne si třeba o šestáky dva a ty pak běhej, posnidáš-li, po světě chlupatý jako orang-után. Slušnější oholená, čistá tvář, než nasycený žaludek — na tvář ti kouká každý, do žaludku nikdo. Takto cestou uvažovala ješitnost, ale žaludek jináč si přál: Kéž by tam za rohem ten šlejff už nestál. Kéž by i s břitvou byl už za horami! — Než šlejff tam stál a už mne vyhlížel. Hle, jak vlídně mi rukou kyne vstříc! Přiblíživ se k němu sáhl jsem do kapsy po dvacetníčku — byl tam, kulatý, teplý, hladký. „Připraveno — hotovo!“ zvolal šlejff na uvítanou. „Podívejte se vzornému dílu —“ vyškubl si vlas a drže mi jej před očima dotknul se ho břitvou: vlas byl vedví. „Tomuhle se říká ostří!“ Zabaliv pečlivě břitvu do měkkého papíru podával mi s elegantní poklonou seladona.

„Co jsem dlužen?“ ptám se ne bez jakési úzkosti.

„Pardon,“ pronesl, vznešeně se tváře, „jen přijměte bez odměny — my cestující umělci se musíme navzájem podporovat. Zač bysme jinak stáli?“

V okamžiku tom žaludek zmlkl, ale v srdci se mi cosi pozachvělo.

Po divadle jsem Kalinu vyhledal. Našel jsem ho v kořalně. Seděl u stolu samotný a pozoroval u jiných stolů besedující a opíjející se havíře a pobudy. Bylo jich tu utěšeně. Přisedl jsem k němu:

„Proč tu sedíte sám?“

„Teď už sám nesedím,“ odpověděl mile se usmívaje.

„Tamhle ti nejsou pro našince společnost. Chlastem ožirají tělo i rozum a pak chtějí člověka posilňovat a nadívat svou moudrostí.“

„Taky pijete.“

„Ale neožírám se. Zavdejte si: je dobrá — žitná s rumem.“

„Děkuju, taky si dám nalít.“

Když jsme si připili, zadíval se na mne Kalina:

„Věděl jsem, že za mnou přijdete.“

„Jak jste mohl vědět?“

„Poznal jsem to na vás už ráno. Mám už takový dar ducha svatého — naráz poznám, co druzí musejí teprve hledat dlouhým přemýšlením nebo namáhavým učením. Na příklad ráno: když jsem se zmínil o nás cestujících umělcích, poznal jsem z toho zasvitnutí ve vašich očích, že si o mně myslíte: Jaké to lajdácko se mezi umělce počítá? A hleďte, i já jsem umělec! Znam mnoho řemesel, a ve všech je umění. A věřte mi, až nastanou doby, kdy vystěhuje se

Ještě zajímavějšími, než položky příjmové, byla jednotlivá vydání v jichž nejsubtilnějších rozmanitostech, z nichž největší výše dosahují samozřejmě platy hercům a ostatnímu personálu obou divadel, z jichž vyplácení, vlastně nevyplácení vidíme celou bídu tehdejších poměrů. Jen jako úvodem se zmíníme, že šlo-li divadlo za období září až listopad (nečítaje v tom ovšem dluhy, zanechané zde Brunianem) při celkovém vydání 4540 zl. 48 kr. s přebytkem 64 zl. 49 kr. do prosince, scvrkl se tento přbytek př. výdeji za tento měsíc 2781 zl. 12 kr. na 6 zl. 13 kr., obnášel pak na konci sezony v únoru při vydání za šest nedělí, v lednu a únoru 1779 obnosem 6896 zl. 25 kr. vypočteném, schodek 1077 zlatých.

Co se týče jednotlivých výdajových položek v celku i detailu, poznamenáváme:

I. Na činži zapláceno majiteli divadla Bustellimu obnosem čtvrtiny z příjmů za září 103 zl. 25 kr., říjen 132 zl. 20 kr., listopad 301 zl. 24 kr., v prosinci 319 zl. 50 kr. a lednu s únorem 1621 zl. 3. kr. Činže z místa zapláceno z malého divadla od 20. července 1778 do konce sezony po 8 zl. měsíčně. Tesaři Pfannerovi však nevyplatila nová divadelní správa z jeho jemu dlužných 156 zl. do konce prosince ani krejcaru, v závěrečných účtech nacházíme však vyúčtováno toliko 77 zl. na jeho účet.

II. Na t. zv. hudebném placeno za provozování hudby ve velkém divadle za jedno představení po 2 zl. a vydáno na ně v září 24, říjnu 32, listopadu 20, prosinci 21, lednu a únoru 107 zl., za malé divadlo, kde se platilo téhož poplatku 1 zl. za komedii, operetu nebo pantomimu, zapláceno v téže době po 22, 25, 20, 14 a 18 zl.

Jan Vávra

v roli barona Rysbequea Bataillovy kom. „Mama Kolibřík“ na Stavovské scéně

umění z řemesla a přistěhuje se řemeslo do umění, řemeslníci i umělci známení. Pak bude běda kumštu i řemeslu. A obou přece je světu třeba, že jo? Já si tak myslívám, že práce rukou je ta síla, která otáčí světem, a umění že je to slunce, které je osvětluje a zahřívá. Bez síly není pohybu, bez světla a tepla není života.“

Kalina vyprávěl a vyprávěl; žlutá koštěná tvář jeho prorůžověla, vidoucí oko se přivíralo a to opálové ztrnule vybouleno se měnilo podivnými svity. Poslouchal jsem se silnou horlivostí mladistvých vznětů a podiv v duši vyrůstal nad každou větou. Co zajímavosti jsem toho večera o Kalinovi zvěděl! Nestudoval a přece tolik vědění má. Nevyučil se žádnému řemeslu, a přece jich tolik umí. Nikoho na světě nemá, a přece tolik lidí miluje. Je žebrák a přece je tak bohat! Nic mu život nedal, a přece si ho tolik váží! Je mu už sedmdesát let a myslí, cítí a pracuje svěže a radostně. Za mlada se svou kárkou, kterou si sám зробil, prošel půl světa. Povozen, železnici nikdy nejel a přece byl v Paříži, v Oděse, v Cařihradě, v Hamburku. Na všechna ta a mnohá jiná města má dokladné památky, kdo by nevěřil. Ubíraje se sem tam od vesnice k vesnici, postrkával svůj vozeček, těžký nákladem různých instrumentů, potřebných k různému vydělku. Spravoval (a dosud spravuje) hodinky i hodiny; letoval kovy, zceloval rozbité sklo, porculán, kosti; staré obrázky osvětloval, nové maloval; psal nápisy na stěny i štíty; uměl trhat zuby, sázet baňky, holiť; jarmarečním,

zpěvákům moritáty vymýšlel, na plachty je maloval a písničky k nim skládal; na jaře pánům lékárníkům vzácné byliny potoční sbíral a v létě pro ně jedovaté hady lapal; dovedl psát žaloby i jiná podání úřední a také rekursy proti rozsudkům a výměrům; spravoval deštníky, slunečníky, vějíře, housle i trubky, kartáče i smetáky, spinety, klavíry i šněrovačky. Doposud kde se co pokazí, rozbije, poláme, říkali: Uložte to, až přijde strýc Kalina. A Kalina přicházel vždy čtvrtým rokem.

Měl to svoje království české rozděleno na čtyry úhly světa: devět měsíců „pracoval“ na východě, devět na západě, po devíti i na jihu a severu. Zbývajících do roka tři měsíce trávil porůznu „usazen“ tam, kde ho přistihl prosinec, buď na Chrudimsku, buď na Plzeňsku, na Tábořsku nebo v „uzavíraném“. Jakmile však se dostavil březen: hejsa, vozečku, z podstřeší kolny — pojedeme! Do jiného kraje!

To vše jsem zvěděl z vyprávování jeho za onoho večera a když jsme se rozcházeři, tiskna obě moje ruce, smutně se loučil: „Snad už se neshledáme; beru to teď na Písek a tam někde letos přezimuju. Vzpomeňte si někdy na mě — vzpomínky jsou vzkazy duše k duši a nezůstávají bez odezvy.“

Ale shledali jsme se, a to za krátko. Stalo se, že mezi haviří pobáдавou řečí k probuzení zapletl jsem svobodu své duše i těla v neproniknutelnou spleť hadovitých zkrouceníh paragrafů, jimiž rakouský zákon označoval zločiny velezrady, urážky císaře a koruny a když pro jich usmíření odváděli mne dva

Marie Pštrosová

jako markýza de Saint-Pery v H. Bataillově „Mamá Kolibříku“
z divadla Stavovského (K odchodu umělkyně
na zasl. odpočinek)

vyplacena gáže 2. října, Ferd. Brenner 6 zl. (2, 5), Karolína Schmidová (její manžel Jiří) 4 zl. (11, 11), Vilém Smitt s manželkou Adelaídou 18 zl. (11, 7), Mich. Rosenberg 6 zl. (3, 5), Efraim Traugott Cundisius 3 zl. (23, 27), Alžb. Lichthammerová 1 z. (9, 5), taneční

III. Z celé řady likvidačních dokladů, poukazů, účtů, specifikací, jakož i týdenních výkazů o zálohách na gáži, gážích samotných, jež měly býti a byly také asi od prosince vypláceny týdně, dovidáme se mnoho údajů o platech, jež byly pánům aktérům, hercům i herečkám, tanečníkům a tanečnicím, divadelním mistrům a všelikým ostatním zaměstnancům, v oné době u divadla činným, vypláceny; že nejsou z daleka zachovány všechny, jsme již podotkli.

Z celkových tabell o platech uvedeme jaksi úvodem, že všemu personálu vyplaceno bylo za září až listopad 1945 zl. 45 kr., v prosinci 1714 zl. 11 kr. a za měsíce leden a únor 2543 zl. 24 kr. Jak z pouhého výčtu těchto tří cifer vidíme, dopláceny byly od prosince až do konce sezony pohledávky na gážích z předešlých měsíců, kdy z hořejších tabell je patrné, že také příjmy divadel byly značně menší.

Co pak měli jednotlivci týdně dostávat gáže a platu, vysvětlí nám níže uvedený přehled, kde mimo to u každého zaměstnance uvedeme nejdříve povinný mu obnos a v závorce dvěma čísly vyznačíme, za kolik týdnů zůstaly stará správa do srpna a guberniální administrace do prosince svým lidem dlužny: Maxmilian Scholz s manželkou 30 zl., Madame Karolína Tilly s dětmi 9 zl., Madam Josefa Hillebart 9 zl., Jos. Šíman 11 zl., Bernard Vetter 10 zl. (po 3, 2 týdny), pí Jonassonová 8 zl., jež brzy odešla, naposled ji

ozbrojení žandáři, železem spoutaného, z Březových hor do příbramské trestnice. spatřil jsem mezi nenávidnými, pohrdavými a výhrůžnými zraky chodců nás potkávajících jedno soucitné oko opálové a z tlumených nadávek a odsuzování zaslechl jsem tichý výkřik zděšené lidskosti: Ježíši — chudák!

Strýc Kalina se tak na mne podíval a zavolał.

Nezůstalo však jen při shledání oka s okem, i lidé se setkali.

Byla by nenová kapitola ličit bědy pobytu v kriminále, z nichž pro člověka spravedlivého jsou dvě nejstrašnější: zarytý hněv, stupňující se do zoufalého bezmocného vzteku, že nemožno se vypořádati s násilnými pochopy zákona, kteří vědomě bezprávně poutají člověka nevinného; nerozervává ho tak ztráta svobody, jako toto vědomí křivdy, na bezbranné poctivosti páchané. Druhou bēdou je nejistota příštího osudu, jak s tebou pochopově naloží. Tato záhada za doby vyšetřovací je pro „zločince“ hroznější mukou, než doživotní žalář; pronásleduje vytrvale mučivě za bdění i snění a ukládá se jako ukojená bestie teprve po vyknutí ortele, ať už vyzní jakkoliv. — Tyto dvě bědy se v člověku sváří úsilím o jeho rozum, srdce, duši. Prvá mužná, silná, rozhodná, povznášející — druhá sobecky zbabělá, záľudná, pokořující. Tě ni oně nezdoľáš — není síly; všechnu ti zabraly ony.

I mne mučil tento chvátivý hněv, tato dotěrná nejistota: hodinu za hodinou, den za dnem, týden

po týdnů. A vršily se, kdykoliv zavolan spatřil jsem svého vyšetřujícího soudce Thona. Byl to muž z míry dobrý, lidský, a přece jsem ho tolik nenáviděl. Laskavosti jeho jsem se štilil, šetrnost jeho mne hluboce urážela, upřímné jeho útechy zněly mi ďábelským výsměchem. Dnes, spatřím-li uprostřed klidné řeky krouživý vír, jenž všechno vpřed se beroucí a na jeho dosah se přiblíživší strhne do svých nezdoľných spirál a hluboko ponoř, vzpomenu vždy na soudce Thona. Při každé inkvisici říkal: „Pustit vás nemohu, když už jste tu.“ A utěšoval: „Jen mějte trpěľivost, co dojde z Prahy rozhodnutí poradní komory trestního soudu; není vyloučeno, že vám dá svobodu.“ — Však rozhodnutí stále nepřicházelo. Dělo se cosi mimořádného — v jiných případech se rozhodnutí komory takto neomeškává. Žalářník Smítek z toho usuzoval na dobré znamení: „Uvidíte, že vás komora pustí na fraj — cítím to v kloubech. Vždyť oni ti páni v Praze nejsou volové, aby nesmysľli jako náš pan okresní.“

Konečně se uráčilo slavné poradní komoře odpověď. A tu odpověď sděľoval mi Thon smuten a jaksi zklamán: „Je s vámi zle. Máme vás bezodkladně dopravit k trestnímu soudu do Prahy. Napište si tuhle na ceduličku o zímnik, pošlu pro něj do vašeho bytu na Březové Hory — venku už mrzne, cesta je dlouhá — v tomhle plátěném kabátku byste nám zmrzl.“ V tom slovíčku „nám“ bylo mnoho podivného citu: na mžik zahřál, po mžiku zamrazil.

(Pokračování)

Eksperimenty s klasiky

Nejsou nic nového. Myslí-li londýnská div. společnost „New Morality“, že docílí nového uměleckého výrazu v Kingsway svým Hamletem ve fraku, dočká se spíše antipatie, jako tomu bylo přede dvěma lety, kdy Birminghamské divadlo vypravilo v moderních

úbořech Shakespearova „Cymbelina“. Je vidět, že Angličané mají poměrně málo vážnějších starostí v divadelní práci, mohou-li se věnovat takovým povrchným otázkám.

—ský.

mistr Ant. Rössler s dětmi 25 zl. (4, 6), Klára Schreiberová 6 zl. (5, 7), Jos. Trummer od 2.—9. října po 2 zl., od 16 t. m. do 13. listopadu po 4 zl., od 20. t. m. do 25. prosince po 5 zl. a od 31. prosince do 20. února po 6 zl., jemuž dluhovala nová správa 2 zl. 48 kr., týž. vypomáhal v posledních dnech měsíce února jako napověda, Bedř. Simoni 7 zl. (8, 10), pí Jelínková 1 zl. (14, 16), pí Markantová 1 zl. (8, 8), Žumberský 1 zl. (11, 14), Jiřík 1 zl. 30 kr. (4, 10). Od prosince přichází na výplatních listinách ještě: Ströbl, asi manžel Kl. Schreiberové s 4 zl., pí Bodenbuřgová s 2 zl., Lampel s 2 zl., písař partů Ant. Proksch s 1 zl. a mladší Rössler 5 zl. od ledna 1779.

(Pokračování)

Jos. Simon

Markýza de Pompadour a umění divadelní

(Pokračování)

Konečně mělo divadlo malého schodiště své vstupní lístky. Na lístečku, který byl tak veliký, jako hrací karty a nesl nadpis „Divadlo“, byla nakreslena jehlou duchaplná rytina Cochinova. [Charles Nicolas Cochin fils (1715—1790), mimořádný, specifický talent skvělého ilustrátora a jemného, čistého grafika, ještě zručnější než jeho otec také Karel, jehož dílo obsahuje na 1500 kusů, technicky šťastný byl poslán do Itálie zároveň se Soufflotem (Germain Soufflot [1714—80], architekt) a abbém Leblancem od markýzy de Pompadour, aby doprovázeli r. 1749 jejího bratra Abela, markýze de Martigny, jenž převzal režii všech uměleckých podniků a záležitostí u dvora. (Viz Wilhelm Hausenstein „Rokoko“, München 1924, 4. vyd., str. 53 a „Histoire de France“, Paris, Librairie Larousse str. 187)]. Rytinka představovala Kolombinu na rampě kejklířské scény, mající řítko, které bylo vyzdobeno stužkami, jako je oděv Silvie na portrétu malíře markýzčiny Maurice Quentina de la Toura (1704—88). V úžasu a přetvářce hraje si s vějířem, zatím co vedle ní Leander v manšetách loket a ruku tiskne na své srdce u dřevěné rampy a jí vyznává svou lásku před nosem Pierrota, jenž za oponou vykukuje z pozadí. Proto byla volena galantní tato značka na divadle markýzčiny jako kouzelný povel k otevření z „1001 noci“: „Sesame, otevři se!“

Divadlo u malých schodů vyslaneckých bylo zahájeno kusem „Les Surprises de l'Amour (Překvapení lásky)“, 10. prosince byl hrán „Tancrede“ (Tankred), 12ho „La Mère Coquette“ (Záletná matka [Koketa]), obě díla od Philippe Quinareta (1635—88) operního skladatele Ludvíka XIV. (Viz „Histoire de France illustrée de 1610 a 1871“, Librairie Larousse Paris str. 129). Pak následovala rozkošná, zábavná Pierrotáda „L'Opérateur chinois“ (Čínský operátor), představující živý a hluchý venkovský výroční trh s nosiči nosítek, prodavačkami písniček, pečiva a zdravotního čaje neb koření, arménskými handlíři kávy, s pekaři, selskými chlapci, vyvolávači na jarmarcích a křiklouny, s boudami a stánky a čínskými divadélky loutek, se slabomyslným bláznem a různými Němci (!); slabomyslní byli chytáni pomocí stěžeje, jakéhosi háku, vypadajícího jako udice, u něhož jako vlnadidlo visela cukrová pokrouťka; markýz de Courtaux ve skvostném čínském kostýmu vytahoval bláznovi obrovský zub.

Od prosince do února hrána celá řada mytologických her pastýřských, baletů a oper, mezi nimi proslavený „Acis a Galathée“. V listopadu 1749 bylo divadlo opět otevřeno pastýřskou hrou od Issé, načež v lednu 1750 následovalo druhé provedení „Dehors Trompeurs“, potom sezona uzavřena řadou kusů, mezi nimi tragedií Voltairovou „Alzire“ a poslední hrou opakovaným „Méchant“ (Zlý člověkem).

Pak již z rozkazu králova nebyly provedeny ve Versailles žádné komedie a balety. Privátní představení směla se odbývat jen ještě v Bellevue. Rozptylování krále divadlem stálo mnoho peněz a krále poděsily tyto útraty, když v tisku byla napadána útoky maitressa králova a nazývána „Sauteuse en titre et en office“ (Akrobatkou [lehkou ženskou] titulem i zaměstnáním).

Divadlo malého apartmánu bylo vlastně divadélkem, bylo malé a scéna od diváků velmi vzdálená. Poněvadž dvůr jezdil každoročně do Fontainebleau, zřízen byl velký sál divadelní u velkých mramorových schodů vyslaneckých. Toto pohyblivé divadlo bylo pra-

René Fauchois

MLUVÍČÍ OPICE

Veselohra o 3 jedn.

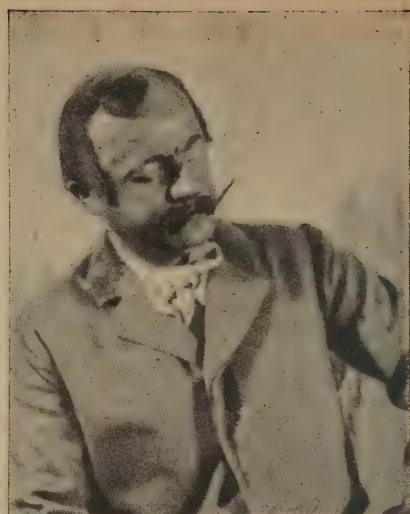
Stavovské divadlo
v Praze

Mata

(Karel Váňa)

Lorenzo, bývalý krotitel
zviřat

(Karel Jičínský)

vým uměleckým kouskem, mistrovským divem. Ukázalo se býti dílem strojnické techniky a 14 hodin postačilo, aby bylo rozbouráno a 24 hodin, aby bylo dáno dohromady. 29. listopadu 1748 se otvíralo Nové divadlo a mohlo se v něm umístiti 40 diváků a 40 hudebníků, jak sděluje vévoda de Luynes, dva rezervní balkony byly pro nejoblíbenější dvořany, mělo také stupně pod galerií, kde reservovalo se místo pro krále a jeho rodinu uprostřed. Z III. aktu heroického pastorale „Acis a Galathéa“ akvarel Cochinnův zdobil strop a jiný představoval Polyfena, volajícího s vysoké skály: „Zemřeš příliš smělý a Jupiter sám nebude vědět, jak by vytáhl tvou hlavu před mým hněvem!“

A tak tu v divadle, v sále, ve skvělém parteru za zvuku proslaveného orchestru (na fagot foukal princ de Dombes s řádem sv. Ducha na prsou), sedal král v šedém obleku a jemu po pravici Marie Leszinská v toaletě staré paní, ve frisuře podoby černého motýla a za ní sedávaly dcery královny. Ve druhé řadě po pravici a po levici až k oběma koncům galerie seděl nebo stál opřen o hole s krkavčími zobáky výkvět francouzské aristokracie. Malý sál byl samá svůdnost a hýřil stříbrem a modří. Na stropě zářilo jasem barev namalované letní nebe s lehkými mraky a sloupkové zábradlí či balustráda italského způsobu, jejížto zlatá kuželka a dětské páry, které si hrají s vásou, se střídaly na ní jako ozdoba, přečnívala či vystupovala do hlediště.

Pod římsou na pilastrech či čtverhranných pilířích spočívaly elegantní konsoly, které u stěny označují výplň, úzkými články vystřídanou, kde se odrážejí mezi modrým látkovým závěsem se stříbrnými arabeskami veliké pozlacené lístkové vložky s amorettami uprostřed. Galerie s hlavami a malbami, v relief uspořádanými, vybočovala před králem v bříchatě vydutý balkon

Zákulisí cirků

(I. a III. dějství)

V pravo

In Vino, šašek

(Vladimír Merhaut) ||

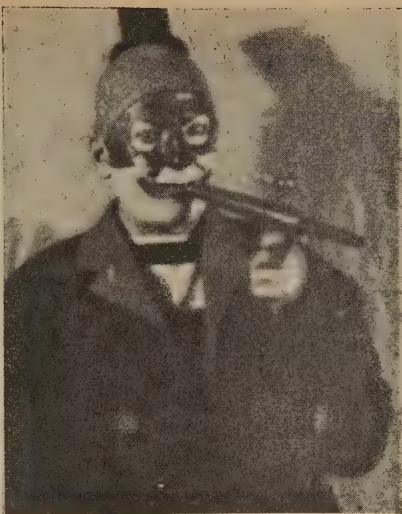
René Fauchois

MLUVÍČÍ OPICE

Režisér
Karel Dostál

Výprava
Jos. Čapka

Sam Wick, majitel
„mluvící opice“
(Jiří Steimar)
Davdar, clown
(Eug. Wiesner)

svůdného rokoka. Barevné mramory obveselovaly chodbu (galerii) parteru a orkestru, oživenou návštěvníky v černém oděvu, červených kabátů. Napudrované hlavy, tísňící se k sobě, poslouchaly hru, smějící se i přihlížející shovívavě a kriticky.

[[Dokončení]]

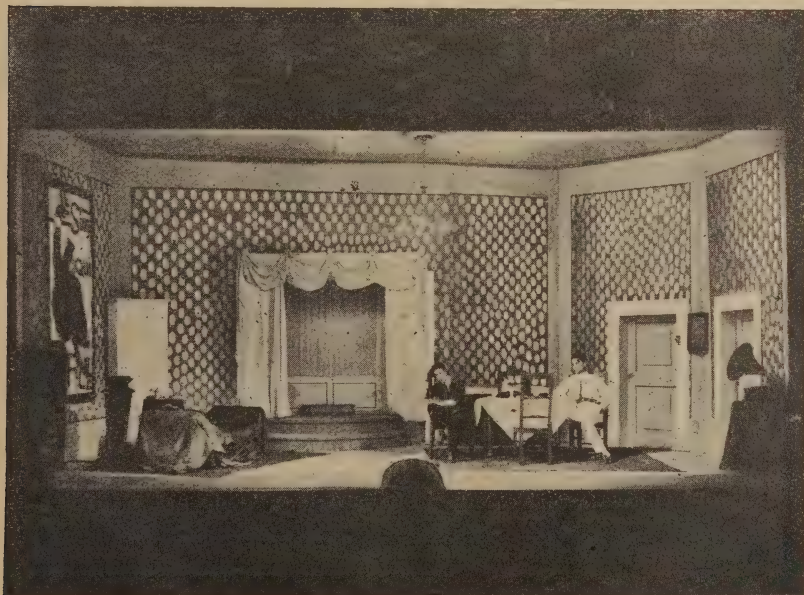
D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

B ř e z e n

Z jara 1910 sbořena byla aréna ve Pštrosce, kteráž měla svou úlohu v dějinách českého divadla. Již r. 1849 (tedy před 76 lety) povolili stavové řediteli německ. Stavovského divadla Hoffmannovi na tu dobu velmi značnou subvenci 20.000 zl. konv. m., aby zbudoval druhé menší divadlo, do něhož by se přestěhovala také česká představení. Hoffmann zbudoval za tím účelem arénu ve „Pštrosce“ dle návrhů Forsta (Schall z Falkenhorstu), bývalého ředitele divadla v Pešti. Se stavbou započato 5. července 1849. Dvě třetiny her měly býti české, jedna třetina německá. Dramaturgem pro české hry byl jmenován J. K. Tyl, intendantem Trojan. Aréna byla za pět neděl postavena, pojala 3000 diváků, byla prostorná a slušně a útulně zařízena; neměla střechy a smělo se v ní kouřit. 11. srpna 1849 zavlály na Koňské bráně červenobílé prapory na znamení, že

hry v ní začínají. Představení byla zahájena Tylovým proslovem a jeho premierou „Jiříkova vidění“. Divadlo bylo nabito a to po několik dní za sebou. Za několik dní vystoupila tam novicka, která byla obecnstvem i kritikou s velkým nadšením přijata. Byla to

Scéna II. dějství:

Hotelový pokoj

Faho, „mluvící opice“,
v soukromí

(Eduard Kohout),

Fromin, ošetřovatel
(Oto Rubík)

Eliška Pešková, pozdější choť Pavla Švandy ze Semčic a velká naše česká herečka i spisovatelka a překladatelka her divadelních. Bohužel začala návštěva českých divadel v brzkou z různých příčin (málo českého obecenstva, dozvuky r. 1848 a j.) poklesávati. A dle toho pak poklesával i repertoar. Hrály se nejkřiklavější frašky i činohry. Ani Tylovo „Jiříkovo vidění“, ani jeho „Lesní panna aneb Cesta do Ameriky“, ani jeho „Měšťané a studenti aneb Oblehnutí Prahy od Švédů“ nepřilákaly již dostatek českého obecenstva. V aréně německé hry brzy měly převahu nad českými, které opět byly omezeny na nedělní a sváteční odpoledne. Aréna ve Pštrosce dostala konkurenta v divadle Novoměstském, které ředitel Thome a Stäger vystavěli a 24. dubna 1859 otevřeli. Pštroska zůstala pak bez arény. Až r. 1869 Pavel Švanda ze Semčic zbudoval zde na radu své choti novou arénu, kterou 6. května téhož roku otevřel. Měl ovšem velkou konkurenci, neboť byly zde mimo divadla Novoměstského arény Pistěkova v Kravině (otevřena r. 1869) a v stejné době otevřená aréna na hradbách, kterou zbudovala u bývalé Koňské brány (asi co stojí nyní Museum) naše zemská scéna („Prozatímní“), chtějíc také letním divadlem finančně prosperovat. Tato aréna otevřena byla 17. července 1869 (o dva měsíce později než Švandova ve Pštrosce) a zbořena r. 1875. V aréně Švandově (stejně jako v druhých jmenovaných) hrány byly ponejvíce frašky se zpěvy a obrazy ze života nebo také fantasticko-romantické činohry a pod. Také převládaly zde, jako skoro na všech českých scénách v letech padesátých, šedesátých až osmdesátých, překlady z autorů německých (Anzengruber, Rosen, Moser, Benedix, Kneisl, Mosenthal, Raupach, Putlitz a j.). Aréna ve Pštrosce potrvála jen dvě sezony. R. 1871 vystavěl si Pavel Švanda za Smíchově nové letní divadlo (asi v bloku nynějších domů za kavárnou Operou a za kasárnami proti Kinského zahradě). Arénu ve Pštrosce pronajal pak německým společenstvem. V krátké době byla aréna prodána a také pronajímána německým divadelním podnikatelům. Německá představení neměla zde velkého významu. Jen některé ensembles („Kleines deutsches Theater“ a j.) přinesly několik vzácných uměleckých požitků. Na jaře 1910 byla Pštroska rozparcelována a jednotlivé parcely rozprodány. Ještě dnes hlásí ulice ve Pštrosce na Vinohradech její jméno.

4. 1880 zemřel známý publicista dr. Karel Sladkovský, který byl od r. 1851 až do r. 1879 předsedou „Sboru pro vystavění Národního divadla“.

Hlasy tisku o „Lesní ženě“ a „Hromadě peněz“

Původní novinka Grygara-Vrbského „Lesní ženka“¹⁾, rýmovaná komedie o 4 jedn., ač její děj by stačil na akt jediný, byla zle pocuchána. Právo Lidu mluví o všehochuti, píše, že byla dobrá pro psi dny, o původnosti že nelze ani mluvit, že je to smetené ze všech koutů, ale že to pobaví. Tribuna také tuto věc přijímá jako letní okurkovou idylu, kterou by v plné sezoně odstřílela bez milosti. Národní Listy vyslovují se podobně, České Slovo poukazuje na původ rokokových idyl u nás a na podobnost s tolika jinými hrami a ostatní listy totéž.

„Hromada peněz“²⁾ měla též osud. Národní Listy ji charakterisují jako hromadu bloupostí, jako skeatch, namíchaný z konservativní omezenosti starých kalendářových anekdot a v duchu prosí všechny české autory za odpuštění, že je někdy odmítly a uznávají, že francouzští dodavatelé modního zboží v oboru veseloher jsou nejsolidnější. Není třeba již citovati jiné listy, vyjadřují se podobně, mimo České Slovo, které nalézá jistý smysl v této komedii, ale také konstatuje, že obecenstvu se to nelíbilo.

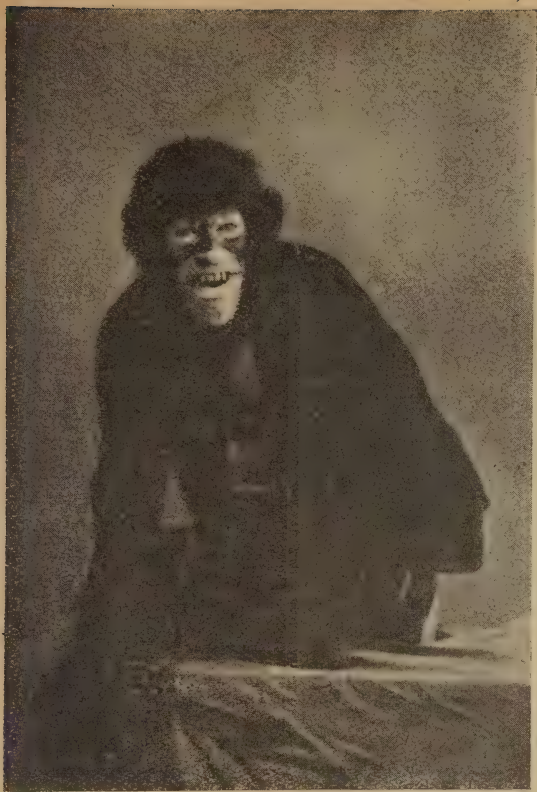
N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 15. do konce června. Národní divadlo v opeře hrálo: Příhody lišky Bystroušky, Z pohádky do pohádky 2krát, Louisu, Rusalku 2krát, Louskáčka, Carmen, Prodanou nevěstu 2krát, Sedláka kavalíra a Komedianty, Cara a tesaře 2krát, Toscu, Hubičku a Aidu. V činohře: Smír Tantalův 3krát, Ze života hmyzu 2krát, Radúze a Mahulenu. Ve Stavovském hráno: Mluvící opice 2krát, Nezralé ovoce 3krát, Mama Kolibřík 2krát. Od 22. června zavřeno pro adaptační práce. Městské vinohradské divadlo: Závěť strýčka Louly, Bejvávalo, Cyrano, Vykupitel, Finka, doktorova, Lesní ženka, Křehotinky, Hromada peněz. Švandovo divadlo: V dámském kupě, Velbloud uchem jehly, Kolem čeho se svět točí, Kotrmelce mládí, Slečinka panská, Cudný Kazimír, Sestřenka z Varšavy. Urania: Pan farář a jeho kostelník, Románek z tiché uličky, Dolarové princezny, Nihilisté, Děti v notesu, Srážka vlaků, Osmá žena

Modrovousova, Nana, Veselá vdovička, Košilátá historie, Co máme na ženách nejraději, Libánky p. min. rady, Ty svůdné noci pražské, Noc ve Faustově domě, Charleyova teta, Hrabě Monte Christo, Krista z myslivny, Bouřliváci táhnou. Tylovo divadlo v Nuslicích zavřeno vůbec. Ředitel Langer začínal s nejkrásnějšími sliby repertoárními, které nemohl splnit a ani po zavedení repertoaru lidového divadlo neprosplávalo. Ke konci vzdal se vedení divadla a opustil je. Také divadelko Adrie skončilo svou působností a přestavuje se v divadlo větší, jež povede Vlasta Burian. Komedie hrála: Modrý cirkus, Vdávky Naninky Kulichovy, Ve Variété hostovala bratislavská opera, jež hrála: Troubadour, Perníkovou chaloupku, Rusalku, Carmen, Sedláka kavalíra a Komedianty, Madame Butterfly, Hubičku, Čertovu stěnu, Prodanou nevěstu, Polskou krev. Vinohradská z zpěvohra: Skvělá partie, Madame Pompadour,

¹⁾ Zdeněk Grygar a B. Vrbský „Lesní ženka“, rokoková idyla. Režie a scéna J. Wenig. Poprvé na Vinohradech 19. června.

²⁾ Will Evans a Arthur Valentine „Hromada peněz“, ves. o 3 jedn., přel. Zd. Stříbrný. Režie B. Stejskal, scéna J. Čapek. Poprvé na Vinohradech 27. června.

Eduard Kohout

v titulní roli (Faho) R. Fauchoisovy vesel. „Mluvicí opice“
na scéně divadla Stavovského

Krista z myslivny, Polská krev, Rozvedená pani, Dítě cirkus, Traviata, Stambulská růže, Čardášova princezna, Bajadera, Dolly. Aréna na Smíchově: Praha se směje, Cudná Zuzana. Divadlo Svornosti: První láska korunního prince, Manžel Putička, j. p.

Hilar o divadle. Dr. K. H. Hilar použil své dovolené k sepsání divadelních studií, které budou výkladem jeho teorie a praxe. —ský.

Z C I Z I N Y

Divadelní cizinou. Zahraniční tisk zaznamenává zajímavě novinky. Podívejme se do Ruska. Tam v Charkovském státním divadle sehráli sovětského lidového komisaře Lunačarského hru „Podžigatěli“. Děj je vzat z revolučního prostředí. Kritika napsala, že prý je to znamenitý „agitační a propagační kus“ (!). — V Maďarsku mají na pořadu četné práce Molnárovy. Ve Veseloherním divadle v Pešti se zdarem hrají stále „Sklenný střevíček“. Je to dobrá veseloherní hříčka ze života mladé služby, která vzplane láskou k synu své velitelky. A konec?... Jako vždy bývá: Stane se ze služby paní domu a mladá dvojice šťastných manželů má příležitost ukázat umění Molnárovo. — V Anglii věnují pozornost A. P. Čechovovi. Vyšla tu zajímavá část jeho osobní korespondence se životopisným komentářem a k dramatické produkci Čechovově má tu pisatel mnoho zajímavých poznámek i dat. „Višňový sad“ a „Tři sestry“ prohlašují se tu za počátek nového typu v dramatu vůbec. — Zajímavá je statistika německého dramatu, která byla otištěna v Deutsche Rundschau V. Freisem: v letech 1913 až 1922 vyšlo v Německu 2139 dramát tiskem, kdežto premiéry mělo 3248 kusů. Nejvíce premier měl

Nový Zavřel. Dramatik dr. Frant. Zavřel zadal Národnímu divadlu ku provozování novou veselohru „Nesmrtelná milénka“. Hlavní, titulní role je psána pro A. Sedláčkovou. —ský.

Rekonstrukce Stavovského divadla spočívá v způsobení hlediště i jeviště bezpečnostním a moderním požadavkům: V úpravě hlediště šlo zejména o získání většího prostoru pro parterové chodby, šatny a místa k sezení, jež byla rozmnožena zrušením míst k stání. Nad jevištěm zřízena ventilace a požární nádrž, která v případě ohně zaplaví jeviště prudkým deštěm vody. Zřízeno dvoupátrové propadliště, 4,5 m hluboké. Střed jeviště je mechanicky pohyblivý, stejně jako portál, jímž bude možno měniti šíři prosceňia. Tyto nákladné opravy vyžádaly si asi 3.000.000 Kč výloh. —ský.

Luigi Pirandello do Prahy! Slavný italský dramatik L. Pirandello podniká právě turné po Německu se svým klasickým souborem. Cestou do Vídně hodlá se zastaviti v Praze a uspořádati zde několik představení. —ský.

Zakázaný Štolba. Štolbova hra „Staré hříchy“ byla přeložena do italštiny. Provozování její nebylo však v Itálii povoleno, neboť obsah označen jako nemravný a protináboženský. — Jsou ti italští censoři chýřící! —ský.

Ehrenfelsova „Matka legionářova“, kterou vypravilo zvláštní komitě, ustavené za tímto účelem ve vinohradském divadle, je zajímavá jen svým původem. Napsal ji Němec — věnoval ji p. prezidentovi — profesor filosofie zdejší německé university, který s jistými sympatiemi promyslí — ovšem profesorský odměřeně — dějiny našeho odboje od prvních začátků tajného a jen v duších ukrytého nepřátelství proti Rakousku a sleduje ve spojitých obrazech toto nepřátelství od slovních projevů na venkově, přes život našich hochů v zákopech, jejich přebíhání k plukům ruským až k vítězství, vyvrcholenému v uskutečnění myšlenky českého osvobození. Autor jako profesor nikdy se netajil přesvědčením, že myšlenka slovanská zvítězí a snad proto napsal tuto hru, avšak bez citového zanicení, bez teplého pohnutí, přidává ke skutečnostem svoje domysly a fantasie, hodně vzdálené a hodně nemužné. A tak celá hra působí chladně. Ve hře byli zaměstnáni cizorodí herci (z Národního divadla, vinohradského, Švandova a j.), ale režisér Bor nalezl usměrňující cestu k výraznému hereckému projevu. Režijně, scénicky i herecky vyzněla hra dojmem velmi působivým. Ale jinak? j. p.

G. Kaiser (21), pak H. Eulenberg (18). K. Sternheim (13), Karel Hauptmann (12), F. Sebrect (10), H. Unger (10), Gerhard Hauptmann, H. Sudermann, H. Müller a L. Thoma (po 10). Sta a tisíce představení dosáhlo 43 děl, z nichž literárně významny jsou Schönherrův „Weibsteufel“ a Schnitzlerův „Professor Bernhardi“. Zajímavě by bylo u nás prohlédnouti divadelní záznamy našich agentur divadelních a konstatovati statistiku českých, slovenských a německých divadelních her. Byl by to také pěkný obrázek! — V Tokiu nové císařské divadlo ukázalo zase, jak tu působila — německá architektura. Obrázky divadelních listů zahraničního tisku ukazují, jak tu je vše vybudováno prostě, prakticky a zvláště účelně. V březnu přihlášena milánská opera k účinkování, na Javě pak oznámena Mary Garden. Jevišťe císařského divadla je zcela moderně vybaveno, má pohyblivou, moderní konstrukci a je přizpůsobeno přípravě několika scenerií najednou. Hry velkého slavného čínského herce Mei Lau Fauga byly velkým svátkem divadelního obecnstva. — Milánská revue „Comoedia“ přinesla článek o Jar. Hilbertovi a jeho poslední hře „Druhý břeh“. — V Paříži v Comédii hráli Bataillovu hru „La Tendresse“, která plnila domy a byla denně na repertoaru. J.B.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

N. Z.

Sjezd francouzského ochotnictva

(Původní zpráva)

Letošního roku bylo to bývalé hlavní město Normandie Rouen, jež hostilo v dnech 11. až 13. července ve svých památných zdech sjezd F. S. T. A. (Fédération des Sociétés Théâtrales d'Amateurs). Využívajíc laskavého pozvání francouzské federace k jejím slavnostním dnům, Ú. M. D. O. Č. pověřila Ústředím Slov. Ochot. Divadel delegovaného tajemníka Z. Nováka, aby též jejím jménem pozdravil milé přátele, s nimiž jsme navázali styky za loňského jejich kongresu v Ženevě.

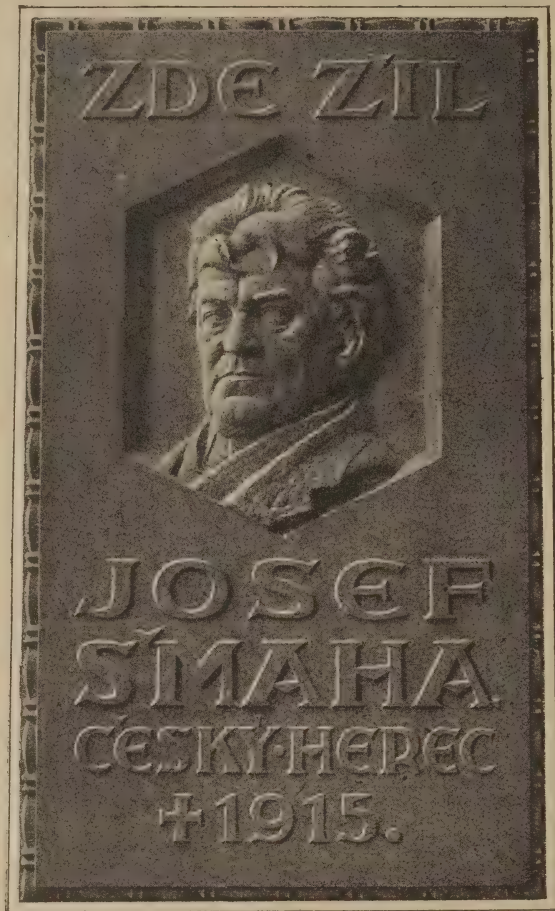
Průběh sjezdu byl opravdu slavnostní; ináladatýdne před francouzským národním svátkem mu napomáhala stejně jako tento sjezd velmi vhodněji zvyšoval.

Program zahájen 11. července večer předběžnou schůzí, jež mimo uvítání spolků měla pouze stanoviti (lossem) pořad divadelní soutěže.

Vlastní kongres konal se 12. července dopoledne za účasti asi 200 členů sdružených spolků. Ze zprávy gen. tajemníka bylo s největší pochvalou přijato, že vyjednávání o úpravu autorských poplatků blíží se zdárnému a pro ochotnictvo kýženému výsledku. Zpráva pokladníková byla naladěna v tonině, jakou mívají pokladní zprávy snad všude.

Hru ustanovenou a jednu volnou, jen v lyrické (zpěvní) sekci byly pouze volné kusy. Závodily se současně na devíti rouenských jevištích dne 12. července dopoledne a pokračovaly užší soutěží 13. července dopoledne. Jejich výsledky jsou pro francouzské ochotnictvo v pravdě potěšující. Jestli však pozorovateli, zvyklému na naše poměry, bylo až nápadným přesné ovládnutí textu i při sebe delších pasážích, neušlo mu též, že některé soubory hrály jinak při soutěži a jinak potom při slavnostním představení, což mělo též za následek jeden rušivě nesprávný odchod se scény.

Slavnostnímu představení předcházel banket a po něm rozdělení diplomů a cen. Byly to kromě tří rytin, darovaných ministrem vyučování a krásných umění, dva stříbrné poháry a 16.300 franků v hotových, dary to města Rouenu, départementu, spolku autorů a vydavatelů atd. Pro slavnostní představení jako nejužší soutěž daroval pořadatel sjezdu „Le Cercle Lyrique de Rouen“ veliký stříbrný pohár, kterého si dobyl ženevský spolek „Les Amis de l'Instruction“, nechav na druhém místě bruselskou „Comœdii“. Zahraniční vítězové byli pozdraveni nadšeným potleskem.

Pamětní deska Josefa Šmahy od akad. soch. Jos. V. Duška, umístěná na domě dočasného bydliště tohoto vynik. českého dram. umělce v Táboře

Předseda ve svém proslovu vytýčil jako další metu organizační činnosti F. S. T. A. systematické uspořádání kraj- ských sjezdů a divadelních soutěží, které by umožnily i vzdáleným a finančně slabým spolkům vy- dobýti si zaslouže- ného uznání i cen.

Volbami (akla- mací) potvrzen byl odstupující výbor na další období s do- datkem, že bude do- plněn jedním zástup- cem Belgie. Zůstává tedy nadále předs. p. Claude Roland, generál. tajemníkem p. Maurice Moreau a pokl. p. Charles Jacquart.

Soutěže se zú- častnil 41 spolek, a to v sekci A (s žen- skými úlohami): 32, v sekci B (bez žen- ských úloh): 11, v sekci C (jen ženy): 1, v lyrické sekci 9; některé kroužky sou- těžily i v několika sekcích. Každý sou- bor předvedl jednu

Milé pozvání francouzských přátel mohli jsme splatiti předběžným pozváním na naše jubilejní oslavy v příštím roce, které zajisté přispějí nejen k utužení přátelství, ale i k navázání cílevědomé, radostné spolupráce.

Ochotnické zprávy

Otevření bránického divadla. České divadelnictví má nový svůj stánek; velká Praha nové divadlo. Bylo vybudováno, jako řada ostatních, opět péčí div. ochotníků. Sotva uplynul rok od položení základního kamene a Spolek div. ochotníků v Bráníku skutečně slavnostním způsobem odevzdával ve dnech 1. a 2.-VIII. nový chrám umění veřejnosti. — V sobotu bylo zahajovací představení Stroupežnického „Furiantů“, velmi zdařilé, velmi čteně navštívené. V neděli dopol. konala se slavnostní valná schůze, před níž byly položeny věnce na hřbitově k uctění památky zemřelých členů a otevřena pěkná divadelní výstavka. Schůzi zahájil předs. V. Šercl srdečným proslovem, po němž odeslán holdovací telegram p. prezidentovi a telegraf. pozdrav K. Želenskému, který pro chorobu nepřijel. Jednatel Tacauer přednesl zprávu o činnosti spolku, který působí již přes 50 let, a o podniku vlastní budovy divadelní. Nato přednesli pozdravy místní star. inž. Kindl, dále zástupce okres. výboru strany čsl. socialistů, Ústřední školy dělnické, starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman, zástupce Dělnické akademie a četní delegáti spolků. Odpol. konala se v divadle slavnostní schůze, zahájená ouverturou „Libuše“, za přítomnosti protektora slavnosti primátora dra K. Baxy, četných zástupců korporací a obecnstva, naplňujícího veškerou prostorou do posledního místa. Nejen přítomnost, ale i projev primátorův dodal slavnosti lesku. Zejména kvitujeme vděčně jeho uznání ochotnické práce a jeho oficiální příslib podpory města Prahy. Doufáme, že zářivý příklad primátorův najde následovníků i z řad ostatní oficiální reprezentace, zvláště až v příštím roce bude uspořádán mezinárodní sjezd ochotnictva v Praze a oslava 40letí naší Matice. Jako slavnostní řečník promluvil star. Ú. M. D. O. Č. dr. Herman, který hlavně vyzdvihl význam ochotnictva pro národ a pro lidovýchovu. Doslov krásné slavnosti pronesl p. říd. uč. Forejt, který připravil zásluhám předsedy Šercla a Pousteckého dojemnou ovaci. K. Želenský napsal k této slavnosti proslov, jež přednesla mladička Boženka Švecová při div. představení na obou schůzích s obdivuhodnou jistotou a roztomilostí. Táž podala primátorovi dru Baxovi, dru Hermanovi, Šerclovi a Pousteckému krásné kytice. Bylo škoda, že počasí pokazilo alegorický průvod a odpolední slavnost. Ale i přes nepohodu sešlo se hojně obecnstva a nálada byla vskutku slavnostní. Brániči vykonali velké dílo — ale v něm je čeká další práce. Bude však radostná, protože pod vlastní střechou. Aby byla stále úspěšnější, to jim více přejeme!

h —

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

Moravskému ochotnictvu!

Divadelní jedn. „Bratrství“ v Král. Poli oslavuje 12. a 13. září svoje 25leté trvání: 12.-IX. koná se slavn. akademie a 13.-IX. o 10. hod. dopol. slavn. valná schůze, na které promluví delegát Ú. M. D. O. Č. Zveme všechno moravské ochotnictvo k této slavnosti významné jednoty!

Rozpuštění a zrušení Pražského okrsku potvrzeno ministerstvem vnitra přípisem po-

licejního ředitelství v Praze ze 7.-VIII. 1925 čj. 14.887 S. II., který zní: „Čtěnému spolku Ústřední Matice Div. Ochotn. Čsl. k rukou starosty p. Dra. Fr. Hermana, v. mag. rady v Praze II., Ostrovní 16. Ministerstvo vnitra nevyhovělo výnosem ze dne 11. července 1925 čis. 40.860/1925—6 odvolání pobočného spolku „Pražský okrsek Ústř. Matice Div. Och. Čsl. pro polic. obvod pražský a sousední obce“ se sídlem v Praze do rozhodnutí zemské správy politické v Praze z 15. dubna 1925 čis. 158.913, jímž vzato na vědomí oznámení spolku „Ústř. Matice Div. Och. Čsl. se sídlem v Praze“ o rozpuštění resp. zrušení shora zmíněného pobočného spolku, z důvodů naříkaného rozhodnutí, jakož i v té další úvaze, že podle § 8 lit. a) stanov stěžujícího si spolku musí stanov y jeho vždy odpovídati stanovám a řádům Matice, takže při nesrovnalosti stanov okrskových se stanovami spolku hlavního jest rozhodným znění stanov spolku hlavního. O tom se dává čtěnému spolku věděti podle výnosu zemské správy politické v Praze ze dne 30. července 1925 čis. 307.603 ai 1925, 2 A-2452/5 ai 1925. Za policejního presidenta.“ Tím je tato vlekoucí se a nechutná záležitost definitivně vyřízena a po vykonání nezbytných opatření stran majetku okrskového ihned přikročeno bude k úřednímu ústavení nového Pražského okrsku na základě nově upravených vzorných stanov.

Činnost divadelních společností. V poslední době došly nás stížnosti z Čech i Moravy na koč. společnosti resp. jednotlivce, kteří v místě ohlásili představení za účinkování některého vynikajícího člena divadel pražských, ale představení neuspořádali a s vybraným vstupným a dluhy, zanechanými spolku, odjeli. Společnosti takové mění v každém místě své jméno (název) a je tudíž těžko učiniti žádané opatření, aby naši členové nebyli jimi poškozováni. Doporučujeme jim tudíž, aby od každé společnosti, která se dovolává jejich pomoci a podpory, vyžádali si k nahlédnutí koncesní listinu a legitimaci o členství ve Svazu divadelních ředitelů. Společnostem neb souborům, které se těmito průkazy nemohou prokázati, budiž podpora odmítnuta. V každém případě je největší opatrnost na místě a zvláště se nedoporučuje, aby spolek propůjčoval každému svoji firmu k provozování div. představení.

Zájezdy vzorného představení. Spdo. v Červ. Kostelci dokončuje stavbu svého stánku, která vyžaduje značného nákladu a obětavosti. Nadšení pracovníci nelekaají se ovšem odvažného, cíle, k jehož splnění vzorně nastudovali Mollierovu vesel. „Šibalství Skapinova“, s kterou podnikají po celém kraji zájezdy. Na programu jsou města: Trutnov, Úpice, Hronov, Náchod, N. Město n. M., Jaroměř, Dvůr Král. n. L., Hradec Králové, Pardubice, Kolín, Hora Kutná, Čáslav a j. Poněvadž dle posudku odborníků jde o podnik skutečně vzorný a důležitý, převzala

Ú. M. D. O. Č. čestný protektorát nad dalšími zájezdy a žádá spolky, aby tento podnik všemožně podporovaly.

Dary. Dram.-hud. sdr. v Hostomicích u Duchcova s díky kvituje příspěvky na zaplacení spol. jeviště: Spdo. Hořice Kč 25.—, N. J. S. Obrnice Kč 20.—, Čsl. bes. „Slovan“ Ženeva-Švýcarský Kč 100.—, Jdo. „Jirásek“ Ústí n. L. Kč 20.—, Čt.-och. sp. „Jitřenka“ Chuděřín Kč 35.—, Spdo. „Tyl“ Jičín Kč 10.—, Spdo. Písek Kč 20.—, Dr.-vzd. kr. Rábí u Pardubic Kč 20.—, Čsl. div. kr. „Pokrok“ Ambbridge-Pennsylvania Amer. Kč 150.—, Spdo. „Kolár“ Police n. M. Kč 5.—, Spdo. Veleslavin Kč 5.—, Čt.-och. j. Milevsko Kč 5.—, Spdo. Úpice Kč 5.—, Spdo. Třeboň Kč 10.—, Spdo. „Tyl“ Vítkovice Kč 10.—, N. J. S. Lom Kč 10.—, Div. sp. „Kolár“ Ml. Boleslav Kč 5.—, „Havlíček“ Domažlice Kč 10.—, Spdo. „Tyl“ Zásada Kč 5.—, Spdo. „Tyl“ Kouřim Kč 10.—, Vzd. sp. „Jungmann“ Hudlice Kč 10.—, Děln. dram. j. Chicago Amer. Kč 200.—, Spdo. Nová Paka Kč 10.—, Spdo. „Tyl“ Doubravka Kč 10.—, Och. j. Sendražice u Smiřic Kč 25.—, Och. sp. Rovensko pod Troskami Kč 25.—, Och. sp. Dvůr Králové Kč 20.—, Och. sp. Sloupno u Nov. Bydžova Kč 10.—, Spdo. „Vlast“ Král. Vinohr. Kč 10.—, Spdo. „Humanita“ Košice Kč 60.—, celkem Kč 860.—. O další a rychlou pomoc prosí, neboť „kdo rychle dává, dvakrát dává“.

Okrsky venkovské. Z Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích. I. kraj. prac. sjezd jihoč. ochotnictva, spojený s div. výstavkou, konal se v Čes. Budějovicích 31.-V. a 1.-VI. za neveliké sice účasti,

ale bylo přece možno konstatovati, že u jisté části organizovaného ochotnictva se jeví skutečný zájem o organizační práci. Sjezdových schůzí se zúčastnily: „Osvěta“ z Hrdějic, „Jablonský“ Jindř. Hradec, „Klicpera“ Zl. Koruna. Ochotn. spolek v Třeboni, „Čechoslovák“ v Úsilném, „Tyl“ Zlív, „Jirásek“ v Brloze, Čsl. strana lidová v S. Vrbném, „Vltavan“ Týn n. Vlt. a česko-budějovické spolky „Tyl“, „Čechie“, „Vltavan“ a „Jul. Zeyer“. Div. výstavku oběsaly: „Havlíček“ Adamov, „Klicpera“ Zl. Koruna, Ochotn. spolek z Třeboně, „Čechoslovák“ z Úsilného, „Tyl“ ze Zlív, „Vltavan“ z Týna n. Vlt., česko-budějovické spolky: „Tyl“, „Čechie“, „Vltavan“, „Bozděch“, Spolek hluchoněmých „Jirsík“ a Mach. okrsek. Ze živnostníků vystavovali: Fa Rosenfelder: pánské o dámské obleky, Gutwirth: pletené židle a stoly, Chvála: líčidla a vlásenky, Ausobský a Svátek: div. literaturu, Bařil: vzorně vázané knihy, Salač, knihařství: reklamní kalendář, Štětková: div. kostymy, V. Vlasák: umělecké fotografie, Nártá: malby obrazů (vesměs česko-budějovičtí), Tomášek, Suché Vrbno: návrhy na portály, dekorace a kaširovaná Boží muka, Fa Buček, knihkupectví v Prostějově: div. literaturu. Veliké pozornosti se těšily zejména fotografické snímky sp. „Vltavan“ z Týna n. Vlt. a spolku z Třeboně (z různých her), pamětní knihy, div. návštěvi, členská tabla, diplomy, a některé diagramy. Div. mistr Jihoč. Nár. divadla p. Valenta laskavě zapůjčil různé fotografie scén divadelních atd. Výstavku navštívili a pochvalně se o ní vyslovili starosta Ústředí dr. F. Herman, okrsk-

Will Evanse a Art. Valentína tříakt. vesel. „Hromada peněz“ na Měst. divadle Král. Vinohrad

(Z angl. přel. Zd. Stříbrný, rež. Boh. Stejskal, výpr. Jos. Čapka)

Simpson, komorná Benitta Mulletová Aubrey Allington Giles, zahradník Louisa Allingtonová James Chesterman (Lib. Freslová) (Mar. Bečvářová) (Ant. Kandert) (Jos. Vošalík) (R. Machová-Šlemrová) (Vlad. Majer)

kový režisér Il. Tylova okrsku z Plzně ing. E. Mareš, člen Okr. osvětového sboru z Čes. Budějovic dr. Stejskal a j. Mach. okrsek může být zcela spokojen s první svou výstavkou. Lví podíl na usku-
tečnění mají členové česko-budějovických spolků „Tyl“, „Čechie“ a „Vltavan“ a ovšem i veškeré venkovské spolky, jež uposlechly výzvy Mach. okrsku a pochopily význam organizační práce. Sjezdové schůze řídil předs. V. Reitmajer, Ústř. Matici zastupoval a referoval dr. F. Herman, Il. Týlův okrsek z Plzně Ing. E. Mareš, Ochoťn. spolek „Lumír“ z Plzně režisér Adolf Čejka. Omluvil se a pozdravný list zaslal Šmahův okrsek v Táboře. Jiné národní korporace, s kterými jihočeské ochotnictvo přichází dosti často do styku a pro které ochotně a zdarma účinkuje, neuznaly za hodno aspoň jednou za čas zúčastniti se slavnosti a tak projevit uznání jeho práci. Jediné Okr. osvětový sbor byl zastoupen drem Borkovcem, jenž referoval o vývoji dram. literatury a o otázce a záchranné akci souboru jihoč. Nár. divadla. (Machův okrsek podal dle návrhů ředitele Zdráhala petici k městské radě, aby řízení divadla vzala do svých rukou a utvořila jakousi div. župu jihoč. měst.) Na sjezdu debatováno o neutěšených poměrech jihoč. divad. ochotnictva a přítomný p. dr. Herman dožadován by ve výk. výboru Ústředí bylo o těchto bolestech rokováno a náprava sjednána. Divad. ochotn., shromážděné na sjezdových schůzích, poznalo, že musí pracovati společně se svojí organizací, která hájí jeho zájmy a v níž vězí jeho síla. (B. Horka, okr. jedn.)

Z jednot. Och. sp. „Klicpera“ v Jihlavě oslavuje 27. a 28.-IX. 30 let trvání spolku pracovní schůzi ochotnictva okresu jihlavského, na níž promluví delegát pražského ústředí. — Spdo. v Hlavně Sudově pořádal 28.-VI. pod protektorem obec. zastup. slavnost odhalení pomníku padlým ve válce. Po proslovu senátora Em. Hrubého uspořádán byl

koncert a večer v přírodě promítání filmu „Za svobodu národa“. — Spdo. v Bohuslavicích oslavoval 29.-VI. 60leté trvání spolku. Jako slavn. předst. sehrána M. Horského opta. „V poutech lásky“, která byla 5.-VII. opakována. Zahradní slavnost zahájil předs. Jiráskova okrsku Mg. Ph. Rud. Boes z Náchoda. — Spdo. „Kolár“ v Kyšperku pořádal 6.-VII. pod protekt. měst. rady Slavnost kladení zákl. kamene ku stavbě nové divadelní budovy. — Och. sp. „Tyl“ na Horách Kutných oslavil 18. a 19.-VII. své třicetiletí a 115 letou činnost ochotníků kutnohorských představením Tylovy „Fidlovačky“, slavnostní valnou schůzí a lidovou slavností. Schůze konala se v zasedací síni Vlašského dvora. Zahájil ji zpěv. sp. „Tyl“ slavnostním sborem, načež předs. okrsku a spolku „Tyl“ p. Jar. Žák uvítal reprezentaci města, četných korporací a členstva pěknou řečí, v níž naznačil význam ochotnictva kutnohorského v minulosti i v přítomnosti. Po něm přednesl jednatel spolku pečlivě sestavenou a obsažnou zprávu o činnosti jubilujícího spolku, která potvrdila, nač jsme už několikrát upozornili, že „Tyl“ v Kutné Hoře vyvinuje takovou činnost, že stojí na předním místě českého ochotnictva vůbec. Nato promluvil star. Ú. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman „O důležitosti ochotnictva československého“ a po jeho přednášce následovaly projevy starosty města a celé řady korporací. Po valné schůzi koncertovala hudba Jednoty českých střelců na Palackého náměstí. Tato zdařilá slavnost působila jistě blahodárně v morálním směru, takže lze očekávati i nové vzpružení činnosti kutnohorského okrsku. Spolek „Tyl“ pak jistě půjde dosavadní cestou příkladně pile k novým úspěchům, které mu upřímně přejeme. (h—) — Jiráskův okrsek v Třebíči sehrál 25. a 26.-VII. Mahenova „Janošika“, ve kterém vystoupil j. h. Jaroslav Vojta-Jurný, člen vinohr. div. — Spdo. „Vlastimil“ v Litoměřicích vzpomněl 8.-VIII. stého vystoupení

Skupina postav z ochotn. provedení Al. Jiráskovy „M. D. Rettigové“ v Litomyšli

(K támním oslavám památky 80. výročí úmrtí této vynikající ženy-buditelky národní*)

Prvá řada dole (od leva): Dr. Plavec (B. Bina), Lenka (M. Matlerová), napověď Ad. Popler, Rettigová (H. Věcovská), režisér řed. Old. Šťastný, Roubinková (A. Korábová), Rollerová (M. Vaničková); druhá řada: muzikant (St. Vacek), žáčky Rettigové (F. Korábová, L. Seidlová), Ančka od dra Plavce (F. Vandasová), Valenta (L. Suchomel), žáčky (Ovsová, Blažková, Raušová), aktuár Roubínek (K. Veselík), ševci (Popler st. a L. Hainz); třetí řada nahoře: div. mistr Kroupa, student (V. Anderle), dr. Gülich (A. Malich) a pojezdný (L. Vach).

*) V předešlém seš. omylem psáno o oslavách 130. výročí narození.

svého zaslužilého režiséra E. Litterbacha slavnostní představení v městském divadle, ku kterému zvolil tento Baldovu „Andulku šafářovu“. Čistý výnos odveden byl ve prospěch národní slavnosti při otevření občanské školy v Litoměřicích. — Dramatický a vzděl. kroužek čsl. str. soc. „Havlíček“

ve Dvoře Králové n./L. oslavil 8.-VIII. své 25leté trvání vzorným představení Tylova „Strakonického dudáka“. — Spdo. „Tyl“ v H. Branné oslavil 15.-VIII. 60leté trvání slavnostní valnou schůzí a slavn. předst. Jiráskovy „Lucerny“, kterou opakoval ještě 16.-VIII.

S L O V E N S K É D I V A D L O

Predmluva k druhému vydaniu J. Chalupky „Kocúrkowa“

anebo „Len aby sme v hanbe nezostali,“ ves. v troch dejstvách

(Knihltlačiarско-účastinársky spolok v Turč. Sv. Martine 1871)

Sotwa že sa Kocúrkowo za onoho času na „swetlo“ dostalo, a i hneď ho tu žartu milovníci, tam zle urozumení posudzovači rozchytali tak, že sa všetkých 500 výtiskow w krátkom čase rozchytalo; a boly príklady, že kde kto mal spôsob a príležitosť, i za päť prstow ho kúpil.

Mnoho totižto hluku táto komedia narobila. Domniewal sa totižto ne jeden, ktorý satire nerozumel, že sa to wssetko na túto alebo túto obec, alebo práve na isté osoby wzťahuje. Áno niektorí tak bystro wideli, že w osobe starého i mladého pána učiteľa satiru na staw učiteľský zawoňali. — A boly dwa príklady, kde sa o domnelých autorow kocúrkowa, kandidátow theologie oborili, ktoríby o tom swedectwo vydali, keby im, už w malohontskom a békešskom senioráte kňazom, wečná smrť ústa nebola zatworila!

Čo sa za onoho času Abderitom, práci to presláwnej, to sa i tejto chatrnej satire prihodilo.

Ti, ktorí sa obrazenými byť blúdne domniewali, wssemožne o to pracowali, aby toho posmessníka vykutili. Dwe ženské osoby medzi iným zalezly (skákať už newládaly —) ta, kde sa ťaľaly, že im ho censor, alebo tlačiar prezradí, ale tento im poweďal, že sa on o to nikdy nestará, a tento, že on weru na autorowi žiadnej winy nenalezá, ponewáč w jeho komedii nič zlého newidel, čoby Boha, kráľa, náboženstwo, dobré mrawy, statočnosť a česť osoby obrazilo. — Týmto sa ony ale neuspokojily. Najaly si Adwokata z Wacowa a doručily mu 100 či 200. zl. aby toho čloweka wysslakowal a na patričnom mieste uďal. — Wssetko nadarmo. — Pomaly ľudia rozumní, i sami posawádní odporníci nahliadli, že weru nebolo prečo sa horští a horlíť. Dnes, kde toľko žartowných, posmessných i osoby urážajúcich nowín a obrazow wychádza, by sa na takejto maličkosti sotwa kto urážal.

Ale toto bezzákladné podozriewanie a búrenie a zatracowanie malo ten výsledok, ktorý má prenasledowanie pre wieru a národnosť. — Kocúrkowo by bylo w zapomenutie prisslo, ale takým proti nemu wystupowaním takej sláwy dosslo, že sa za onoho času len o Szécsényimu, Lafayettowi a o tejto hromowej knižke (menykö könyv) howorilo; jako by to doswedčiť mohli ti už dnes dospeli i wo vysokých úradoch postawení mužowia.

A čo je Wikar of Wakefield anglickým a Telemaque francúzskym učiteľom a učencom reči anglickej a francúzskej, to bolo ohľadom česťtiny Kocúrkowo, z ktorého sa jej bol priučil zosnulý už w celej krajine presláwný Arciknieža, Maďar to dokonalý, ktorý z Miestodržiteľstwa českého odwołaný, wyznal, že i on rozumel Čechom i oni že ho s nimi sa rozmlúvajúceho rozumeli. A táto okolnosť weľmi na wáhu uďre.

Dalo by sa o tom esťe mnoho powieďat, ale dosť budiž k osprawedlneniu, že Tesnosil Jánoš po 40 ročnom páňku zase precíťil. — Habet sua fata libelli.

Ostatne za slusné uznáwam pripomenúť slowá, ktoré slawný Kopitár po precíťaní Kocúrkowa Kollárowi písal:

Kocúrkovistae dic: Euge! macte! ultro!

Gratulamur Slavis nasci Voltairios.

Zprávy Ú. S. O. D.

Z Ú. S. O. D. Najdôležitejšie zo záležitostí, predjednaných na ostatnej výborovke, bolo vybudowanie uplného katastru všetkých ochotníckych spolkov a div. odborow na Slovensku, ako i sstawenie divadelnej štatistiky od roku 1919. Ministerstwo s plnou mocou pre správu Slovenska vyšlo tomuto podniku s vzácnym pochopením vstrieť a podporuje zahájenú dotazníkovú akciu u okresných úradow. Počnúc novým divadelným obdobím bude táto štatistika vedená bežne. Tým spôsobom bude získaný i presný podklad pre hájenie autorských práv, nakoľko

ho má Ú. S. O. D. v stanovách. Druhou vecou je pravdepodobný odklad župných sjazdow a div. závodow, projektovaných pôvodne na október až decemr. Dôvodom je blízkosť volieb, ktoré budú pravdepodobne viazať všetky sily, tvoriac ovzdušie, málo priaznivé pre naprosto nepolitickú činnosť Ú. S. O. D., ktoré je hrdé, že na čisto kultúrnych a divadelne umeleckých základoch sdružuje ochotníctwo bez rozdielu. Toto usnesenie nie je však zásadné, naopak čas sjazdu má si určiť každý poriadateľský spolok podľa miestnych pomerow sám. ZN

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Maticе Divadelního Ochotníctva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 18. září 1925

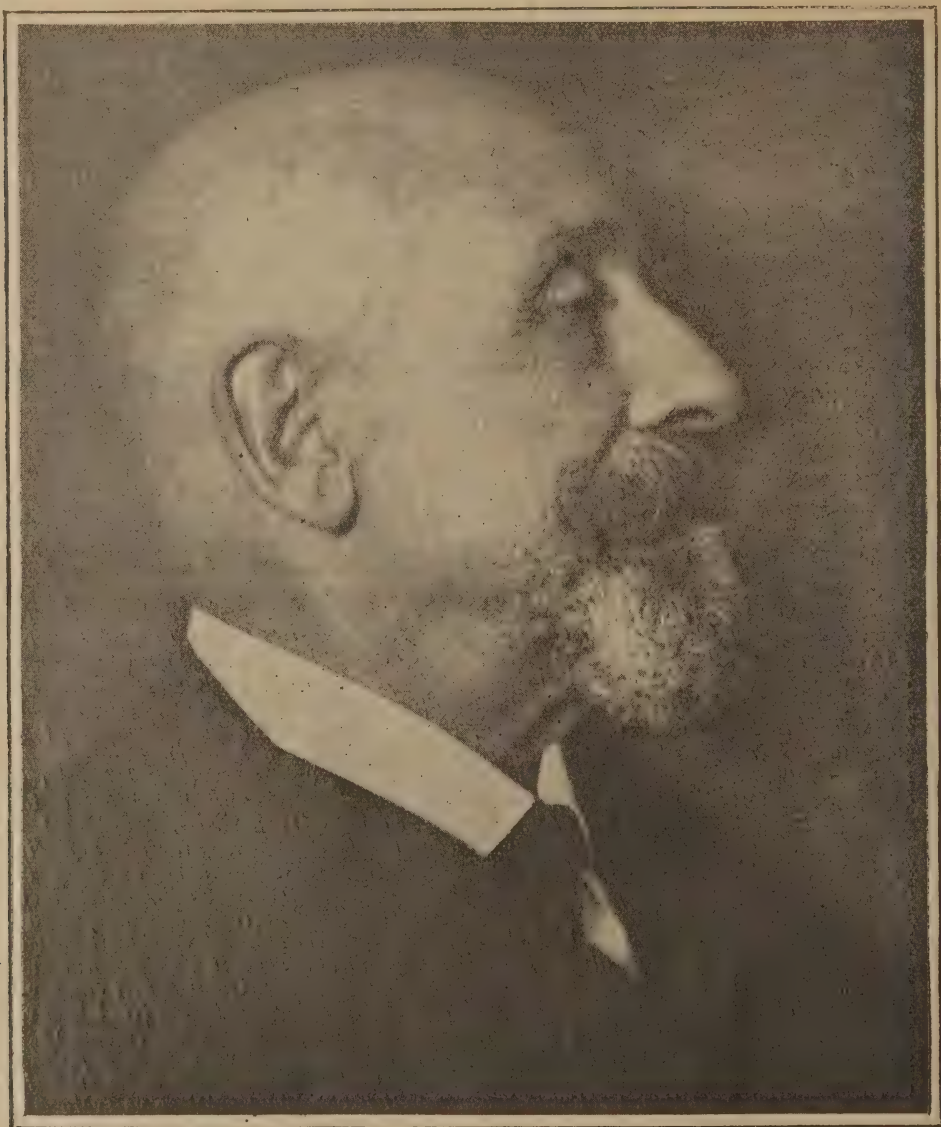
Sešit 13

V Praze dne 11. září 1925

(Už to začíná.) Divadelní sezona je v plném rozletu, již jsou tu sliby a naděje, splnitelné i nesplnitelné. Nastaly přesuny herců, změny ve vedení některých pražských divadel, divadla zanikla, nová vznikla, rovně se upravila. Příští sezona tedy bude bohatá. A hned s počátku premiery. Vinohradské dvě za sebou a to původní s pěkným úspěchem, obě způsobné, nikterak revolučně výbojné, ale naše. Národní divadlo začalo s autorem španělským, fraškou, upomínající na „R. U. R.“ Tylovo divadlo v Nuslích zaniklo, ale bude opět obnoveno podnikatelem z Uranie, dokonávající Adrie přestavěna a vzkříšena Vlastou Burianem. Rokoko dostalo nového ředitele v režiséru Nár. divadla Mil. Novém, jenž vzdá se vedení, aby je postoupil řediteli Fenclovi, Komedia s Ferencem Futuristou má v programu seksuelní dramata a veselohry ferencovské, Švandovo divadlo půjde svou starou vyšlapanou cestou, na níž nelze zabloudit, ale po níž se daleko nedojde, divadlo Svornost v Bubenči zaniklo na největší-mavost obecenstva, Vinohradská zpěvohra zůstane věrna operetě, s níž bude konkurovat holešovická Uranie, která mimo ně bude i nadále v premierových čtvrtkách pomáhat českým autorům na onen svět, Smíchovská Arena, z předměstských nejčipernější, věnuje všechno úsilí na vytvoření české revue s úspěchem, jež nelze přehlížeti, uplatňujíc tak samostatný vtip Bozděchův a Kohoutův, a tak všechna divadla poskytují různou perspektivu. Ale největší průbojnost, novost a odvážnost jak repertoárová, tak herecká a výtvarnická zůstává Národnímu divadlu. A právem. Šéf činohry přesvědčil nás, že Národní divadlo nemůže zůstat divadlem tradičním, kam to vede, nejlépe dokazuje Comédie Française se svým výhradně klasickým repertoarem a tradiční technikou hereckou. Úmysly, snahy a cesty, jimiž se řídí šéf činohry, jsou jasné. Jsou patrné z úvodního slova v časopise „Nár. a Stav. divadla“, podle něhož chce být Nár. divadlo výrazem kulturní vyspělosti národa, výrazem živoucí přítomnosti národní, slučovací divergující síly k národní budoucnosti, usjednocovat kulturní vývoj národů a splnit povinnosti k přítomnosti evropské. Nutno loyálně přiznati šéfovi činohry mužnost a otevřenost, která stejně přiznává vítězství jako porážky a která dokazuje, že dr. Hilar je si vědom svého úkolu, že má určitý program, určitý obsah, který i když plně nedodrží, dosvědčuje evropský rozhled svého původce. Podle tohoto vyznání víry a naděje — a jimi má úvodní slovo být — je patrné, že půjde činohra N. d. cestou dobrou, ne právě pohodlnou a jistě ne vyšlapanou, ale cestou, jež směřuje k velikým, byť i zdánlivě nedosažitelným cílům. Projevu krásnou vůli a odhodlání státi se ve světovém repertoaru a divadelnictví významnou složkou, jež si vydobude uznání a respektu. Tedy nová světla, nové signály! A to je nutné. Nár. divadlo nesmí zůstat pozadu, musí být poctivý, jež osvětluje nejasné stezky, soustřeďujíc v sobě snahy celého světa, vzpomínajíc vděčně minulosti, musí být příkladem, rozséváčem, jehož zrna nepadnou na skálu. Dr. Hilar, i když s ním nebudete souhlasit do poslední čárky, je zárukou a radostnou zárukou intenzivní, pilné práce, již je třeba uznati způsobem, který bude podnětem k plnému rozvinutí sil, k rozvinutí všech plachet na tak nejistém moři jakým je divadelnictví. Stačí tu vzpomenouti na úroveň divadel zahraničních, porovnat a střizlivě přiznati, že i když neudržíme stejný krok — a to by bylo posuzování velmi přísné, to by byla přisnost až nepoctivá — že nezůstáváme pozadu. Vidět je třeba, jasně, bez závlsti prohlédnout, posoudit, porovnat a říci, že naše divadelní kultura je krásně a svěže rozepíata, že má skvělé možnosti vývoje, krásné cíle a solidní prostředky. A říci to hezky hlasitě, do celého světa, aby to bylo slyšet.

J. P.

Síla a kulturní mohutnost jednotlivých národů zračí se nejlépe a nejvíce v časopisech. U nás nelze naříkati na nedostatek žurnálů politických, ani literární revue a jiné odborné časopisy nejsou vzácností — vychází jich veliké množství, mnohdy s neobyčejnou péčí a láskou redigovaných... Jen v jediném oboru nedocházíme doposud náležitého uspokojení — pokud se časopisů týče — a to jest divadlo! Jak šťastnější je proti nám cizina: Francie, Anglie, Německo a pod., kde vychází celá řada nádherných týdeníků a revui divadelních. Vezměme takový časopis do ruky! Elegantní úprava, množství nádherných obrazů, řada odborných článků z pera vynikajících divadelních umělců a pracovníků,

Vojtěch Hynais,

vynikající český malíř, profesor na pražské akademii umění, tvůrce opony div. Národního v Praze

(* 14.-12. 1854 ve Vídni, † 22.-8. 1925 v Praze)

retrospektivy, dějiny, tvorba, inscenace — všechno je tu sneseno se zvláštním porozuměním, vkusem a výběrem. Takové ročníky časopisů jsou pak pro tvůrčího umělce, a divadelního pracovníka pravou encyklopedií, která nejen budí zájem a baví, ale i poučuje.

U nás divadelní časopisy neměly a nemají — bohužel — velkého štěstí. Jakmile

Zrušení míst k stání ve Stavovském divadle

Rekonstrukce Stavovského divadla přinesla překvapení: zrušení míst k stání. Je opravdu podivuhodné, jak pramálo zájmu jeví se u příslušných činitelů o to, kdo bude nejvíce tímto nevhodným řešením vnitřní úpravy divadla postižen. Připusťme v úvahu fakt, že k získání určitější bezpečnosti a z technických důvodů je zrušení míst ve Stav. div. odůvodněno. Získalo se tím jistě především více míst pro drahá přízemní sedadla a vedoucím funkcionářům pramálo záleží na tom, že tím vyloučili z účasti na představeních ve Stav. div. zejména naše studentstvo a tak zv. středostavovskou část publika, jehož finančním poměrům vyhovovala jediná cena míst k stání. Ostatní ceny míst dnešním hodnocením inteligence jsou našim mladým úředníkům, dělníkům a studentům naprosto nedostupné a nechce-li se kdo úplně zmračit kroucením těla a šije na „levnějších“ místech postranní galerie, je moudrým rozhodnutím se zrušením míst k stání — z divadla vyhozen. Nejvděčnější posluchačstvo, nejintuitivnější hlavy, or-

ganicky spjaté s každou částí divadla, které jim nebylo modní přehlídkou a společenským taktem jako šťastlivcům, plnicím lože i křesla, ale živou nutností, opravdovým nervem. Bylo by dobře zjistiti, kdo tento nápad vymyslel, kdo může se pochlubiti paternitou myšlenky, jež je morálním políčkem studentstvu, jež zejména místa k stání spolu s ostatními býv. kolegy plnilo. Rada stížností došla z venkova pražských listů. Studenti jednotlivě i prostřednictvím krajských spolků protestovali proti rekonstrukci, prováděné na úkor ne sice finančního, ale morálního úspěchu divadla a většina listů psala proti zrušení míst a žádala trochu ohledu k těmto věrným přátelům umění. Ale Zemský správní výbor mlčel jako zařezaný...! Je proto nutno ozvat se proti tomuto způsobu vyřizování nepohodlných věcí co nejenergičtěji a žádati, aby za zrušená místa k stání byla snížena cena sedadel na galeriích tak, aby odpovídala dřívějším cenám míst k stání.

Em. Janský.

objeví se poněkud opravdovější snaha uvést v život reprezentační divadelní list — je za krátko zmařena naprostým nezájmem a časopis, ne-li po několika číslech — tedy po prvním nebo druhém ročníku, přestává vycházeti pro nedostatek odběratelů. (Vzpomínám i osudu „Divadelního slovníku“, který z téhož důvodu uvázl na třiatřicátém čísle a české kruhy divadelní se již asi „Divadelního slovníku“ nedočkají!) Je to škoda a přece nelze tvrditi, že by bylo málo interesentů — vždyť je celá řada lidí, které divadlo neobyčejně zajímá, jest veliké množství ochotníků, herců, divadelních pracovníků — kteří by jistě udrželi jeden velký divadelní časopis, který by nás reprezentoval před cizinou. — Z dnešních divadelních časopisů — (v Praze vycházejí snad jen tři) — snaživě se rozvíjí „Československé Divadlo“, které jest zároveň orgánem čl. ochotnictva. Organizační časopis československého herectva „Divadlo“ nemůže z důvodů snadno pochopitelných vycházeti ve větším rozsahu a omezuje se začasté na věci čistě organizační, které pochopitelně utlačují část revuální. Konečně třetí časopis „Divadelní listy“ není výlučně divadelním časopisem, jak sám jeho podtitul hlásá: „Týdeník pro divadlo, literaturu, film a život společenský.“ — Taková jest asi situace dnes — a podíváme-li se trochu do historie českých divadelních časopisů, není retrospektiva právě nejutěšenější.

Snad nejstarším divadelním časopisem českým jest „Česká Thalie“, již r. 1867 založil spis. Josef Mikuláš Boleslavský a která se stala později orgánem „Jednoty divadelní“. Její život však nebyl dlouhý, neboť r. 1871 přestala vycházeti. A osud „České Thalie“ listů“, jež vydával Fr. L. Hovorka. Casopis byl orgánem „Matice divadelní“ a po nějakém čase byl zastaven. Roku 1887 založil dramatický spisovatel Jan Ladecký „Českou Thalii“ jakožto oficiální orgán „Ústřední Matice divadelních ochotníků“ a v něm bojoval za mladou generaci a brojil proti neustupnému konservatismu; zejména se Stroupežnickým utkal se velmi často v ostrých polemikách. Avšak po čtyřech letech byl rovněž list zastaven. — A později zase — až r. 1892 — asi v prosinci počaly vycházeti nákladem M. Knappa „Besední listy“ pro zájmy spolků ochot., zábavních a besed. Redaktorem byl G. L. Šmíd, později J. E. Šlechta a potom Ant. Budák. Ale neuplynuly ani tři léta a r. 1895 v říjnu „Besední listy“ zanikly. — Posléze čes. herectvo utvořilo sdružení, které dne 1. září 1894 počalo vydávati časopis „J. K. Tyl“ — list věnovaný zájmům čes. herectva venkovského. Redaktorem a vydavatelem byl podnikavý a zasloužilý divadelní pracovník J. Lev Bucek (který rovněž usiloval o uskutečnění divadelního zákona). Avšak i jeho dobrá snaha ztroskotala a po roce (v dubnu 1896) list přestal vycházeti. — R. 1896 začala vycházeti „Thalie“ redakcí Val. Troušila a byla orgánem Ú. M. D. O. Čs. (po něm převzal redakci Otto Faster a Jan Ladecký). List byl už r. 1898 zastaven. R. 1899 počala firma M. Knapp vydávati „Divadelní listy“ redakcí O. Fastra — které r. 1904 zanikly. — Po zániku „České Thalie“ (1867—1871) 1. března 1872 vydáno 1. číslo „Besedníku“ (u M. Knappa) red. J. M. Boleslavského — časopis pro divadlo, hudbu a spol. zábavu. Vydával jej Ed. F. Schmiedlechner, ale zanikl časopis záhy. V srpnu 1901 vydávala jednota div. ochot. „Tyl“ v Brně časopis „Ochotník“ (list morav.-slez. ochotnictva) — r. 1903 vycházel „Divadelní ochotník“ — ale oba zanikly. — Nejdelšího života dočkalo se snad „Divadlo“ (Rozhledy po světě divadelním), které začalo vycházeti 1. května 1903 redakcí Boh. Kafky jako oficiální orgán ochot. ve velice pěkné úpravě. Časopis byl opravdu dobrým divadelním listem a dočkal se mnoha ročníků.

(Dokončení)

Hippodamie
(Jarmila Kronbauerová)

Jar. Vrchlický—Zd. Fibich

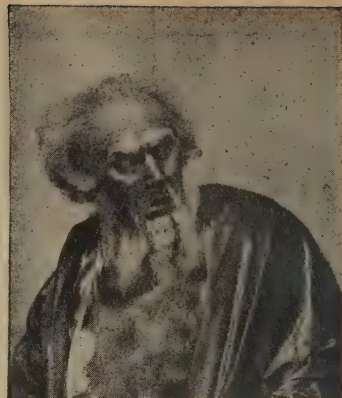
SMÍR TANTALŮV

(Trilogie „Hippodamie“
část druhá)

Národní divadlo v Praze

Režisér
Vojta Novák

Dirigent
dr. Ot. Ostrčil

Tantalos, starý král
(Václ. Vydra)

Arch. Fr. Hrazdíl

K sociologii československého divadla

(Pokračování)

Intimní práce se nahraňuje diktováním a úsilím uchovat si jméno i nutnost režiséra. Je jisto, že herci bez režiséra dnes už by nebyli možni. Režisér vyčerpá veškeru energii na vnější rámec a na vnitřní hru herců nemá sil ani času. Režuje právě tak dobře jakoukoliv Ibseniadu jako Shakespeariadu. Má-li však dojít dna svého poslání, není místa v jeho úsilí jiného, než pro hry, jež ho samy nutí k projektování a tvoření. Bude však buď režisérem prostoru a odstavců, spádu, rytmu a čistoty slova nebo reliefu, reality, komiky, detailu a eksterieru hercova.

Dramaturg bude vědět o všech těchto možnostech a snahách a jeho práce bude směřovat k tomu, aby byly uskutečněny v zájmu nových hodnot umění divadelního.

Nárok na umění divadelní

Slyšíme: v Praze se hrají takové a takové dobré hry, umělecké. V Brně a Ostravě se hraje zboží. V Budějovicích se hraje repertoar ani ne dostatečný. Nejhůř jsou na tom v Radovicích, v Čičmanicích atd. Je mnoho měst, jež neznají dobrého divadla. A jsou tam přece také inteligentní lidé, kteří mají nárok na dobré umění divadelní. Či mají jezdit z Břeclavi do Brna nebo do Prahy?

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech puťovních

(Pokračování)

Když jsem vyznal, že teplejšího kabátu nemám, zmařil se soudce: „A neznáte tu nikoho, kdo by vám poskytl na cestu dráhou, abyste nemusil šupem? To je dlouhá a zlá cesta! Toť víte, je teď nepříznivá doba — fondů na to nemáme. Pro cikány je, pro lidi vašeho druhu neeksistuje. Já bych pomoh' — nesmím. V taji by to nezůstalo. Což rodičům zatelegrafovat?“

„Nesmím se k nim nyní hlásit.“

„Inu — Tedy se připravte — zítra ráno si vás četník odtud vyzvedne.“ —

Chodíval jsem často s toho svahu soudní příbramské budovy přes vězeňský dvorek do trestnice, ale teprve dnes jsem si všiml, že už je zima. Taková krásná, jasná,daleká zima, s nedozírným modrým nebem nade mnou!

Také v mé cele bylo dnes jasněji, čistěji—volněji. Zamřížované okno zdálo se větší, rozšířenější; pryčna byla měkčí. Ticho tu dnes chutnalo samota mile hladila. Minulý život táhl mysl světlými vzpomínkami, které těšily a nedávaly se zaplašití tmou a krutostí života budoucího. To mne rozesmálo — po dlouhé době uslyšel jsem zase lidský smích, po-

prvé v této mrtvé celi, svůj smích vlastní, a přece osvěživě dopadal až v kořeny povadlé duše, ve které počalo klíčit domnění, že i opuštěnost dovede být vlnná, smírná, úkojná, je-li dosti sil k jejímu snášení. A utrpení? Zaseté semeno, z něhož kdysi vyrazí vítězná radost zadostučinění.

K večeru zarachotil zámek — dveře se otevřely — žalářník Smítek tu: „Alou, k panu soudci! Dostal jste návštěvu.“ Pomálla mne překvapením, naplnila údivem a neblahými tuchami ta návštěva — ale šel jsem. Vstupujícím do kanceláře zvěstoval soudce úředně: „Tenhle člověk přinesl vám příspěvek na cestu a přeje si vás vidět; poděkujte se.“ Vzhlednu: šlejiř Kalina tu — rozklátělý, rozechvělý, hlasitě štkající: „Neurazte se, nehněvejte se — vaši kolegové herci taky mezi sebou sbírají — moh' jsem to dát jim, ale já vás chtěl ještě jednou vidět — přines' jsem zlatku, víc nemám; pan soudce mi ji odebral — pro četníka — vy nesmíte peníze dostat do ruky.“ Pak obrátil se k soudci prosebně: „Milostpane, poníženě se ptám — ani tohle mu nesmím dát?“

„Nebudu-li to vidět, dejte!“

Kalina se postavil přede mne zády k soudci, a tajemně mi strčil do kapsy, co pokládal na světě za potěšení největší — lahvičku žitné s rumem.

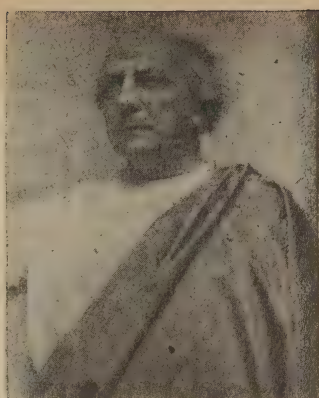
Po dvou letech ve městečku H., už svoboden, hověl si na rozlezlé staré pohovce, učil jsem se v podstřešním pokojíku v domku žida Brauna, který v přízemní puťce, právě pod mým oknem, prodával

Pelops, syn Tantalův
(Bedř. Karen)

Věštec
(Eug. Wiesner)

I. náčelník sboru
(Emil Focht)

Pan ředitel XY i páni a dámy herci ovšem za to nemohou, že P. T., obecnstvu se jejich hra nelíbila; vždyť ani vám neukázali, co mohli. Pak se nedivme, že obecnstvo na venkově si odvyká chodit do divadla. Není to pro ně žádná událost, přijde-li do města divadelní společnost. Je to zlo právě tak nutné, jako je lidské poskytnout příležitost cikánům rozbít stan na náměstí. Dnes už to přestává být vlastenecké přerozovávání, dnes je to pouhé konání dobročinnosti. Je třeba se přičinit co nejvíce, aby se venkovu dávala lepší duševní strava na místo obtíže stravovatelské.

Bylo by třeba při nejmenším 50% společností venkovských zrušit. Ovšem, co pak s herci, kdo je uživí? Oni sami toho nedovedou! Mnozí z nich jsou sice vyučení krejčí, obuvníci, zámečníci, ale náhoda tomu chtěla, jela kolem nich divadelní společnost, pan X byl náhodou bez zaměstnání, nabídl se jako sluha, z nouze hrál i sluhy. Pak něco vyvedl, ředitel ho poslal ke všem čertům. Pan X nešel ke všem čertům, ale počkal si na jinou společnost, které se nabídl jako milovník. A poněvadž milovník nesmí nic dělat, aby byl krásný, pěstuje se vše možné, co slouží tělu a kapse. A řemeslo už zatím zapomněli. A tož musíme být milostivi a zatím počkat s rušením šmír.

Ale co s městy, které čekají na slušné divadelní umění? Dát městům dobré divadlo. S touto otázkou jsou ve spojení ovšem otázky mnohem důležitější a komplikovanější, které řeší divadelní sociologie. Bylo by velmi nespravedlivé a nedemokratické ochuzovat

kořalku vlastní chvalně osvědčené výroby. Otevřeným oknem valilo se do mansardy dusné vedro srpnové, prosycené ne nepřijemným pachem vanilky, kmínu a anýzu; však přiválo i lidské stařecké žadonění: „No tak, sakra, pane Braun, vždyť mne snad znají, že jim dlužen nezůstanu — nedají se tak prosit a nalejou mi tu čtvrtičku. Za půl hodiny přijdu zaplatit a dám si jich víc. Kouknou, klíšťky mám patery, to znamená, že za chvíli se s každých bude svíjet had jako živěj bejkovec! Jen co na Dražovku doskočím — tam jich dnes bude jako naseto. A jdu na zakázku, pan apatykář hadí zboží zrovna potřebuje. Ale bez kořalky se mi třesou ruce a prsty nemají už té jistoty — to vědí, jsem už starej. No tak, smilujou se a nalejou — vždyť bez kořalky jsem neschopnej práce!“

Vytanul vzpomínkou před zrakem obraz strýce Kaliny. V kterémpak asi kraji nyní „pracuje“? Je-li posud živ! Vzpomíná-li jako já. Vzpomínky jsou vzkazem duší, řekl kdysi.

„Jděte si tedy k panu apatykáři,“ slyším hrubě zamítavý hlas Braunův, „ať vám dá zálohu — bez peněz já nenalivám ani domácím, natož cizím.“

„Takovou řadu let mne znáte, a říkáte mně cizí? Pro vás cizí přece nejsem. A o zálohu si ři' nemůžu — mám v. těle čest a stud. Styděl bych se před panem apatykářem žebrat!“ „Vida, a přede mnou o kořalku žebnat se nestydíte!“ „To je rozdíl: vy nejste apatykář a apatykář není Braun. Před vámi není třeba se stydět.“

„Protože jsem žid, vidíte?“ Zasyčelo zlomyslně. „Ne, — poznal jsem taky hodné židy — ale proto, že jste nedůvěřivý a necitelný žok!“ — Bouchly dvěře, zařinčely zadrátovanými tabulemi — nastalo ticho.

Vyskočil jsem k oknu — hodíš starouškovi čtyrák, ať si zaň koupí jistotu pro nejisté už prsty. Dědy nikde. Jistě má ještě bystré nohy, že tak rychle zmizel. Kdož ví, nemá-li tak dlouhé, jako Kalina. Zas na mysli byl můj nezapomenutelný šlejiř, nutě srovnávat. Ale kdež by dnešní dědouš před ním obstál! Šišlá a sípe kolozubý, kdežto Kalina měl hlas jako kov a zuby jako perle. Z řeči tohoto při veškeré poniženosti vyznívá jistá drzost, kdežto skromná řeč Kalinova byla podbarvena hrdoostí, sebevědomím; měla pěkný vznos a spád podle pronášených sentencí a moudrých rad. Inu, Kalina je Kalina a jen jediný na světě. — — —

Když jsem skládal do košíku šaty pro dnešní představení, opět zalehl ke mně nahoru ten protivný sípavý hlas bezzubých úst: „Tak tuhle nesu už zbožíčko. Teď snad mi nalejou čtvrtičku, pane Braun, na posilněnou: sic bych do apatyky snad ani nedošel. Kouknou, čtyry krásný kousky jako vydrasklování ouhoří a čiperní jako blesky.“

Úzkostlivě zděšený výkřik následoval: „Jděte s tím pryč! Marš ven! Teď vám teprv nenaleju!“

„Že ne! Tak tu máš, žide, na památku!“ Dunivě i pleskotné rány se ozvaly, rychle za sebou dopada-

Pastýřský list a Sára Bernhardtová

V době, kdy vydávání pastýřských listů s politickým pozadím stává se u nás předmětem pozornosti široké veřejnosti, nebude bez zajímavosti vzpomenouti pastýřského listu, jímž bylo zasaženo též do umění. Letos v listopadu bude tomu právě 20 let, co montrealský arcibiskup Bruchesi — samou horlivostí ve vykonávání svého úřadu vydal pastýřský list proti umělkyni světového jména Sáře Bernhardtové, neboť spatřoval prý v jejím repertoaru cosi nemorálního. Avšak ani pastýřský list nezabránil, aby se pověst o umění velké umělkyně nešířila celým

světem. Naopak, zpráva o akci Bergson—Sardouově o zbudování celého městečka v okolí Paříže pro umělce nákladem asi čtyř milionů franků k uctění památky r. 1923 zesnulé tragédky — jak jsme v loňském ročníku t. l. zaznamenali — a mnoho jiných akcí a projevů, ve prospěch jejího umění učiněných (ministr Briand zasazoval se o její jmenování důstojníkem „čestné legie“), svědčí o veliké lásce k pařížské umělkyni a je nejlepší odpovědí na pastýřský list montrealského arcibiskupa.

Ši—

venkov o dobrou duševní stravu. Venkovská města nemají lidových universit, ba ani osvětových přednášek. Je třeba jim aspoň uchránit jediný možný prostředek: divadlo, ne nové ve smyslu modernosti a moderního zboží, ale nově organisované divadlo s dobrými herci-umělci.

Maksimum výhod, minimum prostředků

Velký počet výhod zajišťuje dobrý chod divadla. Výhodou pro divadlo je na příklad malý počet členů. Nespornou největší výhodou pro divadlo je pokud možno největší počet repris, jak se stanoviska hospodářského, tak uměleckého. Získaný čas ke studování nových her je zárukou pro dobré zvládnutí, což jest jediná cesta k uměleckému růstu. Naše divadla nedosahují nejmožnějšího velkého počtu repris, jsou tedy vesměs pasivní; nejsou-li pasivní, musí býti vstupné divadla velké, aby hradilo průměrné vydání dne. Vysoké ceny míst nelákají mnoho obecenstva, vybírají z obecenstva jen určité vrstvy. Těm nutno hrát jiné hry, čímž se stává, že obecenstvo nejnížší, nemajetné divadla téměř nezná. Je dnes tedy možno mluvit o t. zv. kastovníckém repertoaru, který obsahuje jen cykly nejvíce 20 her lidových. Ostatních 300 představení je pro lid, peněžně inteligentní. Střední vrstvy a nižší nemohou mít inteligentů, kteří by si mohli dovolit dát vysoké vstupné!

V divadle se vystřídá málo lidí. Stále tytéž tváře lze poznat na každém představení. S tím je ve spojení rychlé studování a velký počet premier, tím ovšem malá úroveň umělecká a poměrně pasivní úspěch hospodářský.

Překotné studování žádá dostatečný počet herců a personálu.

Velký divadelní aparát spotřebuje mnoho nákladu finančního. Správa divadla, reprezentovaná ředitelskou kanceláří, komfortně zařízenou; herci, kteří nestojí za to, aby se za mimizné výkony platili; obrovský technický personál pro potřebu velikých scénických prací; podniky ostatní, které lehce vydělávají na divadle: jsou elementy, o nichž dnes tuším uvažuje každý divadelní kalkulant. Předně se ovšem zastaví u scénické výpravy, která

jíce, bolestné výkřiky o pomoc, lamentování, skřek, prosby i nadávky. Nedůvěrou uražený hadolap vykonával krutou eksekuci na těle zatvrzelého kořalečníka. Kdo by byl na těchto vázkách chtěl s jedné misky ubírat a na druhou přidávat? —

Když scházel jsem po schodech do představení, pozvala mne paní Braunová: „Jdu se podívat na toho mého Lazara.“ Ležel na břiše, na zádech ležet nebylo možno: byla pokryta studenými obklady a pod nimi — paní Braunová je odhrnula — ó hrůzo! Křížem krážem dlouhanská naběhlá jelita, modrá i nazelenalá.

„To, prosím, hadem ten padouch jej tak zřídil,“ vysvětlovala samaritánka, „povážejí, hadem zmrskat člověka! Tělele povidá, že po ničem ho tak rány ještě nebolely, jako po tomhle hadu. Ale už to má žandarmerie — zavřou padoucha, šufta, vraha, zloděje, raubíře z kephausu!“ —

Když jsem vešel do šatny, sevřela mne dvě dlouhá, kostnatá ramena. políbila studená bezzubá ústa, uvítal sipavý hlas: „Bůh vás pozdrav! Jsem šťasten, že vás pustili! Že vás tam o život nepřipravili! Všelijak se mluvilo. Moc vám budu povídat, moc! Ale dnes není pokdy. Hofi mív v patách koudel — musím odtud co nejrychleji! Pan postnfira mne místo aretyrování varoval. Víte, není teď sezona na broušení ani na holení — tož lovím hady — jedním jsem před večerem spráskal žida. — Dobře mu tak, povídal postnfira, ale teď nohy na ramena, sic bych vás musil zavřít. — Tak spěchám. Kam odtud po-

jedete? Ztočím se na tu stranu. Škoda, že vás neuvídím hrát. Tolik jsem se na to těšil! Stácírju „u medvěda“. V poledne jsem zavítal a už zase potáhnú. Mrzí mne to zatraceně — už k vůli vám a taky, že ve zdejší krajině je na hady učiněné požeňnáni. Jakáž pomoc! Však kolem Ročova taky jsou, zvlášť u Solopysk. Tak tam brzy přijďte — shledáme se, nabrousím vám břitvu a potěšíme se. Na zdar!“

Zmizel dlouhými kroky Kalina.

Do Ročova přijeli jsme fúrou. Na náměstíčku, jako Alešem vymalovaném, pod košťácem stromem, schýlen nad brusem, šlapal a brousil týmč Kalina. Shlédnuv fúru, nasadil si koštěné brejle, přimhouřil oko — a už se dlouhanská klátivá postava dala k nám do jechu. V božím slunci teprve jsem uviděl, jak se můj šlejfiř změnil: už to nešlo s vypínáním hubeného hrudníku, teď měl vypjatý hřbet; dlouhé šediny vypadaly a zbyly jako sníh; obličej bezbarvý, orlí nos protáhlý a tenký a kde druhdy se pěkně lesklo jeho ztrnulé, vyboulené opálové oko, zela hluboká černá jamka. Postěžoval si: „Dostal jsem do hlavy nádkhu a vyteklo — vypadám teď jako vejř. Druhé osláblo, ale při práci mi to nevadí — při mé práci je důležitější zrak citu nežli oka, a ten mám, ten neoslepl. Zeptejte se v klášteře, jak jsem jim tam zrestauroval svatého Josefa a zdejšímu panu doktorovi špilverk v starých hodinách.“

(Pokračování)

spotřebuje 50%, i více celého divadelního příjmu. Ptáme se, zdali je pro divadlo výprava tak důležitá, že by musila takovou měrou zatěžovat divadelní rozpočet? Nebo je možno pro výpravu scény okrást většinu obecnstva o přístup do divadla drahým vstupným?

Jest otázka, nebylo-li by prospěšnější zahrát obecnstvu trochu poctivější divadlo bez drahé výpravy, ve výpravě universální, anebo tak omezené, aby nepadala vůbec v úvahu při hraní divadla. Umělci a režiséři tvrdí, že lze úspěšně hrát divadlo za těchto okolností, takřka bez výpravy, ale ovšem s dekorací účelnou a nutnou. Otázka standartní kulisy: typu pokoje, náměstí. Jiní se ptají, zdali se má stále ještě na divadle ukazovat místo děje a přesvědčovat diváka, že tam ta strakatá a papírová a rozbitá kulisa je náznak nebo má dělat dojem lesa, domu, pokoje. Vždyť každým divadelním dějem je jeviště. Je prý nutno ztvárnit jeviště. Otázka scény ekonomické jest otázkou aktivního rozpočtu.

Dekorace je dnes u divadla nutné zlo. Odstranění dekorací znamenalo by pomoci divadlu na nohy, režisérům a hercům k hlubší práci a dramatikům k novým dramatům.

Ideálem dobrého divadla bude vždy: nejmenšími prostředky dosáti dobrého umění a finančního úspěchu.

(Pokračování)

Dr. Eduard Šebesta

Pražské divadelní období 1778—9 ve světle čísel

(Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století)

(Pokračování)

Týdenní mzda dalšího personálu obou divadel obnášela pak s uvedením dlužných týdnů: Giovanni Tortini, divadelní mistr, 18 zl. (6, 8), korrepetitor baletu Jos. Boch (též Poch) od 4. září do 13. listopadu po 3 zl., od 20. t. m. do 22. února po 2. zl. 30 kr. (6, 14), korrepetitor operet Dorsch 3 zl., napověda Ferd. Fritsch od 4. září do 13. listopadu po 3 zl., od 30. listopadu do 2. února po 4 zl., o potížích tohoto zmiňujeme se níže, garderobier Josef Beckert 4 zl. (5, 9), krejčí Jan Mehrle 3 zl. (3, 8), pí Jandová od počátku října 1 zl. (0, $\frac{1}{2}$), rekvizitář (Requisitenschaffer) Jan Scheer 2 zl. 30 kr. (9, -16), divadelní mistr v malém divadle Ferd. Leipold 2 zl. (10, 13), tesař Srp 2 zl. (0, 0), od pro-

Od leva
Alfieri
Lessing
Goldoni
Kleist
Voltaire
Grillparzer
(uprostřed)
Schiller
Goethe
Gozzi

Vojtěch Hynais

**Lunetový obraz ve
dvorním divadle
vídeňském**

*Dramatičtí spisovatelé
— 18. a 19. století —*

since angažovaný Jan Weiniger 3 zl., pokladník divadelní administrace Frant. Václ. Potůček 6 zl. (13, 14).

Kolik obnášely nedoplatky jednotlivým hercům a ostatním zaměstnancům na jich platech, vypočte si čtenář na základě hořejších údajů sám, jen uvedeme ještě doklady bědného hospodaření i nové administrace z prvních pěti neděl trvání této sezony, jež aspoň co se tkne hlavní scény v Kotcích tak ubohé příjmy vykazovala. Tím, že se nám dochovaly náhodou pravděpodobně všechny výplatní listiny z této doby, 31. srpnem počínaje až do 2. října v své úplnosti (jsou datovány mimo krajní data dne 1., 4., 7., 11., 13., 14., 20. a 27. září), máme v nich dokumenty, mluvící zcela zřetelně o situaci našeho divadla v této době.

Uvedeme-li z nich ještě celkové summy, kolik dostali z nich přední síly za ten čas dohromady, jako na př. manželé Scholzovi 52 zl. 30 kr., madame Tilly 21 zl., Madam Hillebard 22 zl., Šiman 26 zl. 15 kr., Vetter 20 zl. 40 kr., Brenner 19 zl., Vil. Smitt s chotí 27 zl. 30 kr., Rössler s dětmi 52 zl., nemůžeme se nikterak diviti, že pohledávky herců dostoupily, ačkoliv v říjnu i listopadu vypláceny už gáže pravidelně celé a to každého týdne jen jednou, začátkem prosince tak značné výše, že nezbylo administrátoru nic jiného, než jak jsme již uvedli, zapůjčit z vlastní kapsy 500 zl. a poukázat prostřednictvím pokladníka Potůčka aspoň předním silám tyto obnosy: Scholzovým 277 zl. 33. kr., což bylo více než 9týdenní gáží, pí Tilly za 8 týdnů 72 zl., pí Hillebardové na 76 zl., Šimanovi přes 89 zl. Jak to dopadalo s ostatními, uvedeme dále, zde jen se zmíníme o drastickém přípisku svob. pana Jindřicha Rottenhana na pokazu posledních gáží a mezd ze 17. února 1779, jenž zněl, že se má všem zaměstnancům vyplátit normální týdenní výplata obnosem 232 zl. 30 kr., ale jen tehdy, když každý z nich divadlu náležející šaty odevzdá.

Jak trapný byl asi osud aspoň z počátku sezony napovědy Ferd. Fritsche. představí si každý, když uváží, že přijal od svého službodárce 31. srpna 40 kr., 1. září 20 kr., 4. t. m. 1 zl., 11. t. m. 1 zl. 30 kr., dne 14. a 20. září po 30 krejčích 27. t. m. 2 zl., 2. října 1 zl. 30 kr. a teprve potom mu zjednaná gáže snad pravidelněji vyplácena, aby se mu 1. prosince dostalo doplatků v obnosu 31 zl., od kdy také mu vy-

Vojtěch Hynais

Lunettový obraz ve
dvorním divadle
vídeňském

Dramatičtí spisovatelé
16. a 17. století

Od leva

Ben Johnson
Moretto
Caldaron
da Molina
Marlowe
Shakespeare
(uprostřed)
Jodelle
Cornelle
Molière
C. Hetcher
Racine

Vrchlický-Fibich

SMÍR TANTALŮV

Melodram

Národní divadlo v Praze

Výprava

Vlast. Hofmaň

Dekorace I. dějství

Vstup do Tantalova paláce
v Argu

pláceno týdně po 4 zl. a teprve v únoru přišel zase do úzkých. Dokladem této okolnosti je nám poukázka, vyvolaná kolegou Trummerem a paní Brunianovou 12. února 1779, již zažádali, aby se mu vyplatili 2 zl. za napovídání při hrách „Megaera“ a „Diable a quarte“. Výplata druhého dne koramisována sv. panem Rottenhanem vlastnoručním přepisem, v němž doslovně čteme, „jelikož je napovědy k příští piece třeba, ačkoli trestuhodnou nedbalostí peníze ty v dluhu zůstaly“, provedena k rukám Trummerovým. (Pokračování)

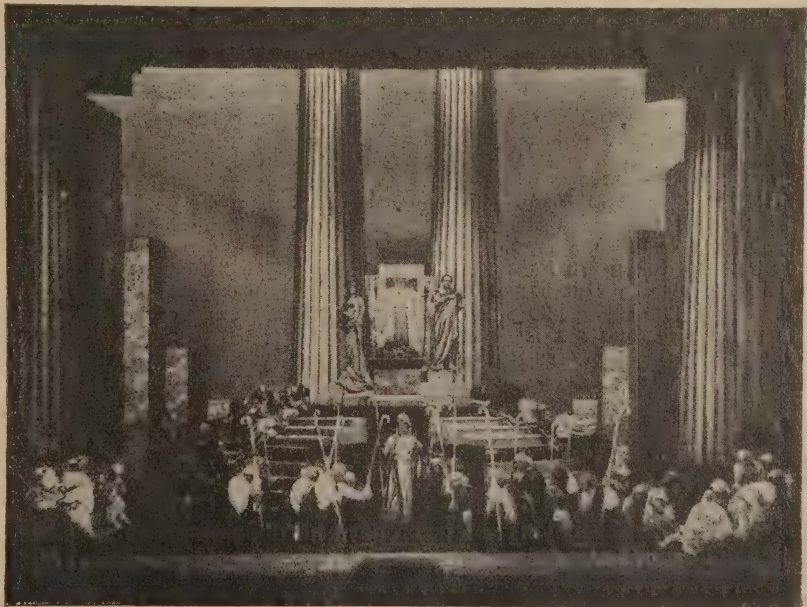
J. P. Hlasy tisku o „Bejvávalo“, a „Mluvící opici“

„Bejvávalo“¹⁾ je idyla z probuzenské doby, která chce zachytit úsilí prvních ochotníků o české divadlo. Jde tu o sehrání Štěpánkových „Loupežníků na Chlumu“ proti zákazu vrchního, který, jak se zdá, nepřeje ochotnickým představením, ale na konec II. aktu se ukáže, že p. vrchní má divadlo velmi rád, ale nechce, aby se hrálo tak neuměle, jak chtějí ti lidé v Mnichově Hradišti. Autor první ochotníky nekreslí právě nejpriznivěji a herecké provedení je ještě zkreslilo tak, že vypadali velmi uboze ti, kteří byli zaniceni vlasteneckým zápallem. České Slovo, rozebírajíc jednotlivé postavy, konstatuje, že Horký poněkud ublížil našemu lidovému ochotnictvu, které nebylo nikdy tak hloupé, tak neobratné a nevědomé a praví, že není snadno robit vlastenecké idyly, k tomu že musejí být Jiráskové, kteří studují a sbírají. Naproti tomu o grotesce du Gardové praví, že oplývá skutečnou a vydatnou dramatickou silou. Tribuna odbývá tuto hru větou, že je tu refrénová technika a verbální žerty, které se hodí na půlnoční scénu, nebo k jubileu nějakého spolku. Grotesku du Gardovu pro její ostrý cynický naturalismus na pomezí komiky a hrůzy nazývá anekdotou, psanou břitce a útočící na nervy. Národní Listy praví, že

¹⁾ Karel Horký „Bejvávalo“ nebo „Loupežníci na Chlumu“, veselohra o 2 aktech. Režie V. Hlavatý. Roger du Gard „Závěť strejčka Louly“, groteska o 3 výjevech. Přel. Otta Dubský. Režie B. Stejskal. Poprvé na Vinohradech 4. června.

Scéna čtvrtého výstupu II. dějství

Tantalovo veřejné pokání
(uprostřed Hippodamie —
Jar. Kronbauerová,
Tantalos — Václ. Vydra,
Pelops — Bedř. Karen,
sbor starců a lid dole)

Americké Národní divadlo

U. S. A. neměly dosud stálého divadla v našem smyslu. Podnikatelé nejsou tam zároveň majiteli divadelní budovy. Najmou si divadlo, herce, koupí „šlágr“ a hrají jej tak dlouho, pokud táhne. Pak táhnou zas oni do jiného města, až oblaží celou Ameriku. Potom herce propustí a angažují pro nový kus nové herce. Je samozřejmo, že tímto „star systémem“ trpí umění a herci, nuceni hrátí tutéž roli až do zblbnutí, otupí a ztratí tvárnou pružnost. Proto nebyl dosud vytvořen v Americe jednotný herecký styl. Aby bylo toto zlo odstraněno, sdružili se vynikající herci ve společnost „Equity Players“ a založili „Actors Theatre“, které nejen že dosáhlo v Americe dosud neobvyklých uměleckých úspěchů, ale dokázalo, že přísné umělecké divadlo je v Americe schopné života. Actors Theatre vytlo sí cíl „svořiti umělecké divadlo s klasickým a moderním repertoarem“. Dozorčí rada Equity Players, sestávající z 232 nejznamenitějších herců, pozvala oficiálně profesora

Maxe Reinhardta, aby počínaje letošním podzimkem každoročně inscenoval pohostinsky moderní a klasické hry a vytvořil umělecký ensemble a pevný reprodukční, jednotný styl. Zajímavé je, že usnesení toto vysloveno jednohlasně pro Reinhardta, ač v úvahu přicházeli též Stanislavskij a Gemier. Výsledek volby byl odůvodněn tím, že není jeho účelem „zmenšiti uměleckou výši těchto dvou posledně jmenovaných kandidátů“, ale „že oba jmenovaní dobyli úspěchů se svým ensemblem, kdežto Reinhardt zvítězil v Americe ensemblem, který si teprve tam z tamějších herců sestavil. Tím projevil vedle vysoké umělecké potence i eminentní schopnost objevovat herecké talenty a býti jim vůdcem a učitelem“. Přejme Reinhardtovi tento zasloužený úspěch, ale je nám smutno při pomýšlení, že jeden z našich divadelních magnátů nesnažil se napodobiti Reinhardta i v tomto směru.

Gabriel Hart

je veselohra Horkého nedodělaná, improvizovaná a rozteklá, psaná pouze pro smích obecnísta. Gardova groteska je jim také jen anekdotou. Provedení obou her chválí. Právo Lidu uznává, že Horký má dar humorně zachycovat atmosféru doby, uznává šťastný námět hry, ale dodává, že z toho mohlo být více, píše, že nejedna hrubost mohla odpadnout, že to mělo být pojato břitčeji. V grotesce Gardově vidí silný projev dramatu, citění, projadřující se ve zkratkách a úmyslných zkřiveninách. Čsl. Rep. nazývá Horkého práci anekdotou, již bylo těžko natáhnouti ve 3 akty a dvou že bylo málo; z toho vznikl rozeklaný tvar. Uznává některé přednosti hry, živé postavy lidové s výraznou řečí a samostatným vtipem, chválí námět, který pobavil a provedení, které se líbilo. O Gardově hře praví, že dýchá drsným, tvrdým a bezohledným životem, jímž se vyznačují lidé některých krajů, a její naturalism je působivý. Vytýká režii, že hru porušila náznakovým pozadím. Provedení chválí. „Národní Politika“ vytýká Horkému nevázanost k prvním ochotníkům.

„Mluvicí opice“²⁾ je vlastně cirkusový podvodník, člověk Faho, z něhož dobrodružný Sam Wick — takto rodem princ, jež zničila cirkusačka Nelly a jenž domnívá se, že v prostředí cirkusu se vyléčí — udělá opici, se kterou ničí každou konkurenci. Ale konkurent Bergerin tuto mluvicí opici mu ukradne — na popud Nelly, která se Wickovy chce tak pomstít za omdlanou lásku, když pozoruje, že dřívější milenec miluje Miss Dory — ale Faho Bergerinovi při produkci způsobí skandál tím, že se demaskuje a prozradí podvod, zatím co Wick podstrčeným šimpanzem pomocí břichomluveckého umění nepřijde do rozpaků. Komedie končí tím, že Dora a Wick se dostanou. Děj tedy jednoduchý, upomínající na Andrejevova „Tena, jež poličkují“, psaný pro Pařížany, kteří, jak píše Národní Listy, žádají dobrý divadelní nápad a dobré provedení. Píše, že Fauchois není hluboký dramatik, ale bystrý pozorovatel života, dobrý divadelní machr, je cirkusově zábavný, ale má i to, co ukazuje na vlivy jemnější a hlubší francouzské literatury. Režii i provedení chválí, režiséra Dostála, jenž si i zahrál, zvláště pak p. Kohouta, který hrál „mluvící opici“, v níž osvědčil mimo mimiku i podivuhodnou pružnost a akrobatiku. České Slovo píše, že autor chtěl mnohem více, než vylíčit cirkus, že chtěl ukázat, jak dobří a hodní lidé jsou cirkusáci, jak lnou ke svému umění a ke své práci, a cituje větu jednoho ze šašků: „Nemáme na vzbuzení dojmů pět aktů, za 10 minut musíme rozechvít všechna srdce, otřást bránicemi“. Chválí břitkost dialogu mezi Nelly a Wickem, kdy věty narážejí na sebe jako obratné seky těžkou šavlí a zjišťuje, že opičí maska kryje tam bolestný stesk útlé, marně toužící duše, pod šaškovitými kostými plane vášně k nejvyšší umělecké práci. Ale o provedení praví, že v poslední době přicházejí na scénu Národního i Stavovského divadla kusy ještě nehotové, toliko celkově načrtnuté. Národní Politika konstatuje, k jakým vypočítavým skokům a koncům přivedla to moderní dramatika, že je to senační romantika stůj co stůj, třebaže jde misty hlouběji, ne snad umělecky, ale životně realisticky, člověk s popleněným nitrem hlásí se tu o soucit a chce dojmout tragikou svého osudového údělu. Provedení však chválí. Tribuna nazývá tuto hru kýčem, že autor ji napsal pro vděčnou roli, vzpomíná na Čapkovu člověka — hmyz, Casseliho člověka — smrt a Ganutovu „Dámu v lišce“, jež jsou travestiemi vnitřními, duchově podstatnými, kdežto Fauchoisova hra netěží ze zvířecí bytosti v člověku, nýbrž prostě představuje člověka, převlečeného za opici. O provedení a obsazení praví, že kdyby bylo jen o málo vybranější, že by hru pochovalo. Chválí režii Dostálovu, Čapka i herce. Čsl. Republika naopak tvrdí, že provedení nemělo lehkosti, poesie, že byla setřena příliš těžkopádným pojetím a v celku že bylo vidět, že celá režie prošla, jak u Dostála je často, filtrem ducha německého, což jest pro lehkou hru francouzskou pohromou největší. Herecké výkony chválí. Právo Lidu cití také v této hře stesk a vzdech nad lidskou bídou, nad lidským utrpením v té smutné, společensky vynucené prostituci člověka, hrajícího opici, a přiznává, i když přísně umělecky soudí, že to je kýč, že přece jen ta hra pobaví, rozesměje a lehce rozesmutní, aspoň tehdy, je-li dobře hráno. A praví, že představení bylo výborné, vybroušené, vypulované. Chválí herecké výkony, Dostálovu režii, zvláště krásně vystihuje výkon p. Kohouta, jenž opičil se po opici, která je mezi zvířaty hercem, opičícím se po člověku, tom pánu a opu všech opů.

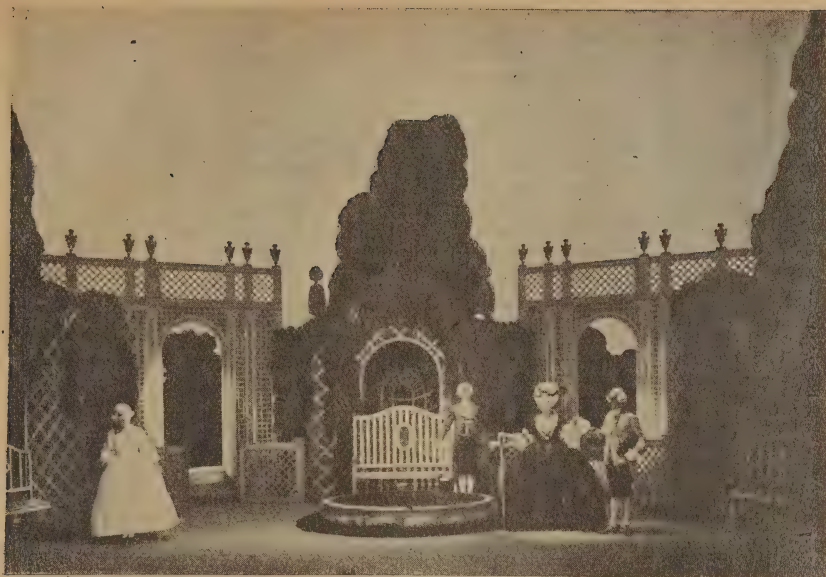
D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenaná Vojta Š. Táborský

Březen

V březnu 1875 byla zbořena aréna na hradbách, v níž zpívali vedle Mošny, Frankovského a jiných komiků i naši zesnulí tragedové Seifert a Šmaha. Ostatní ve stati o aréně ve Pštrosce 1910.

²⁾ René Fauchois „Mluvicí opice“, kom. o 3 aktech. Přel. J. Klepetář. Režie K. Dostál, scéna J. Čapek. Poprvé ve Stavovském 8. června.

Zd. Grygar-B. Vrbský

LESNÍ ŽENKA

Rokoková veršovaná
idylla o 4 dějstvích

Městské divadlo

Král. Vinohrad

Scéna I. dějství

Zámecká zahrada

Mladá markýzka Komorník Žán Baronka, matka markýzčina Markýz
(Marie Gabrielová) (Vlad. Majer) (Marta Májová) (Ant. Štrnad)

Zač. března 1905 byla zahájena stavba městského divadla na Vinohradech dle projektu prof. Al. Čenského. Stavbu prováděli architekt Meyer a stavitel Veselý. O sv. Václavu téhož roku konala se tichá slavnost položení základního kamene. Slavnost zahájil o 10. hod. dop. vinohradský „Hlahol“ Bendlovým „Chorálem Čechů“, načež slavnostní řeč pronesl starosta města Víšek. V sobotu 9. prosince 1905 dosaženo bylo rovnosti, 24. listopadu 1907 bylo divadlo otevřeno a zahájeno Vrchlického legendární hrou „Godiva“, kteráž se ještě 26. a 28. opakovala a dne 25., 27. a 29. byla dávana Weissova opera „Polský žid“. Prvním ředitelem byl F. A. Šubert, dirigentem Lad. Čelanský, dramaturgem Jar. Kamper a šéfem výpravy Jos. Wenig.

■ D u b e n ■

1. 1900, pak 4. a 7. dubna vystoupil v Nár. Divadle opět zvěčnělý svérázný umělec Jiří Bittner, již předtím člen našeho Prozatímního a pak člen dvorního divadla v Meininkách, v „Pařížském románu“ a 11., 14., 20. a 31. května v „Cizince“. Byl ovšem přijat celou českou veřejností s radostí i se svou chotí Maruškou Bittnerovou. (Viz Čsl. Div. 1923 článek „Rok 1903“ a kroniku v Čsl. Div. 1924 seš. 7.)

5. 1835 před 90 lety narodil se básník Vítězslav Hálek, o jehož 50. výročí úmrtí († 8. X. 1874) psali jsme v Čsl. Div. seš. 14. a 15. (1924).

26. 1910 zemř. v Paříži slavný norský spis. Bjørnstjerne Bjørnson, tvůrce norské nár. hymny. Byl rok ředitelem divadla v Kristianii (Oslo). Kromě novel psal též dramata. R. 1856 vystoupil prvním norským dramatem „Mezi bitvami“. Z českého překladu známe hry: Bankrot, Nad naši sílu, Novomanželé, Nový systém, Laboremus, Rukavička a j. Stál v čele radikální selské strany, byl redaktorem lidového listu a jsa nepřítelem němečtví, zajímal se živě i o osud Slovanů. (* 8. XII. 1832 ve Kvikne v Norsku.)

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 31. července. Národní divadlo v ópeře: Příhody lišky Bystroušky, Violeta, Rusalka, Troubadour, Mignon, Pan Tvar-dowski. V činohře: Ze života hmyzu, Radúz a Mahulena, Žižka. Od 12. červce. prázdniny. — Městské divadlo na Vinohradech od 1. července prázdniny. 6. červce. hrána Matka legionářova. — Švandovo divadlo od 1. červce. prázdniny. — Urania: Naše Máry, Pan domácí z Holešovic, Bratr Martin, Kostnické plameny, Jan Hus, Domácí šotek, Tři dny ze života hráče, Nedejte se filmovat, On na manévrech, Slovácká princezna, Černé oči — proč pláčete, Rozpustilá Lola, Slaměný klobouk,

Bezejmenná. — Komedia: Choulostivý případ, Vdavky Nanynky Kulichovy, Moje — tvoje, Maskovaná Venuše, Čínské povstání, Vysoké C, Modrý cirkus, Pražské modelky. — Vinohradská zpěvo-hra: Schmedes & Rosenthal, Hraběnka Marica, Polská krev, Stříbrný zámek, Husarská krev, Mačesky, Podzimní manévry, Golem, Cikánský baron, Čardášová princezna, Kde skřivánek zpívá, Hrdina žen. — Aréna na Smíchově: Praha se směje, Ach, je — ta je, Růženčina svatební noc. j. p.

Jubileum zakladatele české div. kritiky. 7. srpna t. r. (6. ledna?) vzpomínali jsme 125. výročí smrti Josefa Krasoslava Chmelenského. Doba probuzenecká

znamená pro český kult. svět řadu výrazných a ry-
zích zjevů, z nichž J. K. Chmelenský není posled-
ním. Jako soudní úředník měl Chmelenský dosti
času, který věnoval cele divadlu a literatuře. Jemu
vděčíme za první česká operní představení a jím
počiná růsti umění divadelní kritiky. Jako v litera-
tuře (vášnivý odpůrce K. H. Máchy), tak i v divadle
byl krajním pozitivistou, rigorosním a neoblomným.
Zemřel v 45 letech tuberkulosou. ej

K desátému výročí úmrtí Fr. Ad. Šuberta.
(† 8. září 1915). Loni v březnu vzpomínali jsme vy-
ročního dne 75. narozenin a při té příležitosti veškerý
náš literární svět, spolu i náš list ve svém čtvrtém
sešitu přenesl tolik slov k důstojnému uctění Šuber-
tovy památky, že dnes zbývá snad jen letmo připom-
enouti si opět jeho zjev, který je mezníkem v našem
divadelnictví. S památkou Fr. Ad. Šuberta roste nám
trojsměrná představa: představa Šuberta jako ředitele,
dramatika a žurnalisty. Tyto tři vlastnosti, prošlé
ohněm jeho ducha, jsou každá sama o sobě samo-
statnou částí, ale tvoří zároveň koncentrovaný pás
jeho průbojnosti a organizačních schopností, které
byly tvůrčí silou jeho podnikání. Dvě pětiletí (1873 až
1878 a 1878 až 1883) v redakcích pražských listů
„Politika“ a „Pokrok“ byly mu příležitostí k užšímu
styku s lidem, k jeho nejširšímu kruhu lnul oprav-
dovou, dnes snad někomu nepochopitelnou láskou.
Byla to sice doba romantických zbytků vlastenectví,
která rozněcovala 24—29letého mladíka k zápalným
skutkům humanistickým, ale především jeho vnitřní
síla hnala ho z kraje do kraje k ohroženým kótám
českého živlu. Jeho práce pro české menšiny roz-
víjela se úměrně s velkými zkušenostmi, z nichž tvořil
lidovou osvětu; řada knih zůstala nám důkazem jeho
učitelských slov, rozsevaných pro lepší květ nových
rodů. Vedle této činnosti, již zřídka kdy věnují se
soustavně a vážně naši žurnalisté, nepřestával uspo-
kojovat své nitro historií, která sváděla jej v dávné
věky a dávala mu pohroužení se k jádru filosofie
v pramenech nejčistších. Povídka *Zajetí krále*
Václava z r. 1875, román *Král Jiří z Podě-
brad* z r. 1877 (nákl. edice „Strom“ na Žižkově
vyšly oba díly v novém vydání), řada povídek
Z vesnic a hradů a trojsvazkové *Historické*
povídky z r. 1879—80 či historické obrazy *Z na-
šeho jihu* z r. 1882 jsou snad již jen hosty mu-
sejních knihoven a zřídka kde je po nich památka.
Pravda, není v nich nadprůměrných objevů kouzla
beletristické spájivosti, jsou mnohde plochým vyprávě-
ním zaníceného hledače a sběratele historických
prvků, ale nalézáme v nich podklad k účinnější Šu-
bertově tvořivosti, k dramatické tvorbě, z níž
Petr Vok Rožmberk z r. 1880 je prací z doby,
kdy Šubert nebyl ještě ovlivněn divadelním duchem.
Zde uvedená belletristická tvorba byla tedy důležitým
činitelem pro vytvoření dramatických děl, jimiž, ať
jsou-li to hry sociální nebo historické, eksceľoval
později již jako ředitel Národního divadla. V jeho
dramatických pracích tkví velká část jeho minulosti,
neprávem přehlížená, minulosti sociálního hlasatele
jistě silného významu. Uvědomme si proto, že v jeho
dramatech tkví kus vyzrálého mládí, entusiasmu,
kterým zapalovalo se jeho srdce, až rozhořelo se

v čistě, krásné lásce k divadlu, jemuž přinesl úspěch
a sílu k novým metám. Šubertův význam nekončí
témito, zde tak nedokonale a povšechně vzpomenu-
tými pracemi, jde hlouběji v kořeny historie, již sám
sebou obohatil, oplodnil. Em. Janský

Gregor-Tajovský, slovenský dramatický spiso-
vatel, odešel jako čl. plukovník do výslužby. Věnuje
se pouze literatuře. Přípravuje pro tisk nové legio-
nářské drama. ej

Vyznamenání českému divadlu na pařížské vý-
stavě dekorativního umění dostalo se počtením dra
K. H. Hilara, výtvarníka Jos. Čapka a arch. Feuer-
steina zlatou medailí. — Arch. Hofmann nevysta-
voval — ? —ky

Nové hry našich dramatiků. Dram. spis. dr. Jan
Bartoš dokončil pro Nár. divadlo hru „Hrdinové
naší doby“. Kromě toho budou uvedeny na scénu
jeho nové dvě hry: „Plující ostrov“ a „Stra-
šidelný dům“. — Dru E. Konrádovi uvede Nár.
div. v této sezoně „Komedii v kostce“. K. Ze-
lenskému „Novou Mafii“, F. X. Šaldovi „Tažení“
a J. Durychovi „Svatého Václava“. Eský.

České hry v cizině. Stejně jako v předcházející
sezoně i v nové jeví se zájem cizích divadel o ně-
která díla českých dram. spisovatelů. Lidové divadlo
a Raimundovo divadlo ve Vídni chystají od Čapků
„Loupežníka“ a „Ze života hmyzu“. Londýn má tento-
kráte spaden o na Dykovu aktovku „Devátá noc“ a
Vrchlického hru „Nad propasti“. —ky

Variété opět ryze variétním podnikem. Divadlo
Variété prodělalo opět jednu divadelní sezonu, která
byla zvláště K. Hašlerovi novým důkazem, jak těžko
lze v této budově zvítěziti novému genu. Pro na-
stávající sezonu rozhodnuto Variété vrátiti původnímu
účelu. —ky

Zajímavá statistika. V Praze je celkem 16 stálých
divadel, 109 ochot. scén a 64 biografy. Na jedno
divadlo připadá tedy asi 50.000 obyvatelů, ale pouze
na 10.000 obyv. připadá jeden biograf. Eský.

Venkovská divadla. Divadlo v Čes. Budějovicích
zadáno skladateli Rud. Piskáčkovi. — Správy společ-
nosti Východočeských divadel ujal se ředitel Karel
Veverka. —ky

Stálé divadlo v Kladně. V uplynulé sezoně od
1. srpna 1924 do 31. července 1925 hrána v budově
divadelní činohra i zpěvohra vlastním divadelním
souborem, čítajícím 26 členů. Sahráno bylo celkem
276 představení, z toho původních 93, cizích 183.
Spolkových bylo 55, dětských 9. V neděli dopoledne
pořádány pravidelné koncerty Kladenské Filharmonie,
v zimě v divadle a v létě v divadelním parku. Kromě
toho byla divadelní budova hojně propůjčována pro
představení ochotnická, koncerty, přednášky a jiné
podniky kulturní. Oslavná předst. pořádána byla
k uctění památky Jana Žižky z Trocnova, dále ve
dny 28. října, 7. března a 6. července. Majitelem di-
vadelní budovy a koncese jest „Družstvo lidového
divadla v Kladně“ (předs. MUDr. Bohuslav Niederle,
primář okr. nemoc.). Předs. správy divadla je dr. Frant.
Bredler, prof. realky v Kladně. Nová sezona zahájena
byla 8. srpna hrou E. Rostanda „Orlík“. Ředitel
Josef Burda. Čestný ředitel a stálý host Jos. Strouhal.
Tajemník Karel Husar.

Z C I Z I N Y

Deficit městských divadel ve Varšavě, způsobený
nejvíce operou, obnáší 680.000 zl. — Pro novou se-
zonu ustanoven společným ředitelem spisovatel
St. Milaszewski. —ky.

Poprvé divadlo uviděli Albánci ve Skadaru, když
tam nedávno přijel soubor jihoslovanského divadla
k pohostinskému vystoupení. Albánci, kteří o eks-
stenci podobné zábavy neměli ponětí, byli velice
příjemně překvapeni a zvali herce k častější návštěvě.
Inu, Orient! ej.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

h—

Po prázdninách

Po krátkém odpočinku vracíme se zase k nové práci. Někde naši pracovníci ani neodpočívali a snad měli právě krušnou práci. Byly jubilejní slavnosti, kladl se základní kámen k divadelní budově, nebo se již nové divadlo otvíralo. K drobné práci, vykazované naší statistikou, přistupuje nová záslužná činnost našich spolků, směřující k vybudování stánků umění v našich městech. Je to výsledek mravenčí píle, strádání i svízелů, který je vidět. V posledních letech byla otevřena slušná řada divadel, které jsou střediskem uměleckého snažení a kulturní práce a které tvoří trvalou základnu rozvoje ochotnické činnosti, tím významnější, že přecházejí v majetek a ochranu národní veřejnosti.

Mimo to bylo uspořádáno několik oslav trvání ochot. spolků, někde velmi úctyhodného stáří. I tyto oslavy mají velký význam, protože se při nich přehlíží výsledek, dlouholeté práce a veřejnosti se staví před oči její národní a kulturní význam. Nová generace čerpá z toho poučení i povzbuzení k další cílevědomé činnosti.

Obojí tyto podniky mají dnes zvláštní význam proto, že tvoří pevný ideový klín, pronikající do všeobecných poměrů, ovládaných dosud duchem materialismu a prosycených politikou. A tohoto významu musíme si vážit především sami, a tento význam ocení také budoucnost, až bude posuzovati dnešní dobu.

Nastává tedy nové období, k němuž hledíme s novými nadějemi a do něhož vstupujeme s novými předsevzetími: Toto období je význačnější předešlých, protože se chystáme k velkým podnikům v roce 1926, které mají ukázati nejen domácí, ale i zahraniční veřejnosti naši sílu a zdatnost. K tomu je třeba připravovati se už dnes, od první schůze každého spolku a každého okrsku. Nejde jen o Prahu, ale o celek. Bude třeba velké součinnosti, velkého pochopení.

Především je třeba utužení vlastní organisace a vnitřní kázně. Matice klade si nový základ statutární a činí taková opatření, aby organizační svazek připoutal k ní nejen spolky, ale i jejich jednotlivé členy. V tomto všeobecném uvědomění je síla Matice, je jediné možný základ pro všechno ostatní. Podniky 1926 vyžádají si obětí práce i obětí finančních, ale jejich výsledek nám všechno vrátí znásobené, přičiníme-li se o jejich zdar. Náš venkov se již radostně připravuje, jak lze soudit z četných přepisů.

Také Praha pracuje již o svých úkolech, osvěžena novým Pražským okrskem, který právě vstupuje v život. Doba, pro přípravy vyměřená, není příliš dlouhá, a proto nelze ztráceti času velkým dopisováním a urgencemi. Každý musí pracovati s námi a nesmí se dáti upomínati, aby splnil to, oč je žádán a co je jeho povinností. To si musí uvědomiti každá okrsková rada, každý výbor spolku a všichni funkcionáři! Zájem a prospěch celku je příkazem nového roku! Ve výsledku je prospěch všech!

Přistupme tedy všichni k dílu s nadšením a chutí, u českého ochotníka tak příznačnou, a s obětavostí, která dovedla již tolik vykonat pro národ, jeho umění a pro vzdělání lidu!

Grygar-Vrbský

LESNÍ ŽENKA

Městské divadlo
vinohradské

Režie i scéna
Jos. Wenig

Dekorace IV. dějství

Světnice
myslivcovy matky

.. Mladá markýzka (Marie Gabrielová) Myslivec (Hugo Haas)

Zprávy Ú. M. D. O. Č.

„Tylova obec ochotnická.“ Oposice bývalého Pražského okrsku po marných stížnostech do rozpuštění okrsku tvoří novou korporaci v Praze. Proti tomu nemůže ovšem nikdo ničeho namítati. Uvážíme-li však, že jsou v ní někteří staří členové Matice, na př. p. Valentin Trousil, kteří dříve odsuzovali, když někdo z nespokojenosti vystoupil nebo byv vyloučen, utvořil vzdorospolek, a pokládali to za tak závažné, že se takový spolek neměl přijati do organizace, působí přece zvláštním dojmem, zakládají-li sami novou ochot. korporaci. Nejméně však se pro ni hodí název „Tylova obec“. Tylovo jméno má tvořiti štít všemu tomu, co předcházelo, a co se nakupilo právě kolem zakladatelů. V době, kdy se chystáme oslavit památku Tylovu, zní to velmi paradoxně. Pro Matici je to ovšem bez významu, ale toho Tyla je nám přece líto.

h—

Program přednášek Ú. M. D. O. Č. v II. pol. 1925. 12.-IX. več. v Litomyšli: dram. umělkyně Běla Horská (div. technika); 13.-IX. dop. v Kostelci n. L.: V. Figar (o režii); v Brandýse n. L.: inž. J. Barek (o scénování); 20.-IX. dop. v Kostelci n. L.: Běla Horská, v Brandýse n. L.: V. Figar; 27.-IX. dop. v Ústí n. Orli: Běla Horská, v Brandýse n. L.: dr. G. Lžičar (o hereckém výkonu), v Kostelci n. L.: V. Figar; 4.-X. dop. v Brandýse n. L.: B. Horská, v Kostelci n. L.: dr. Gustav Lžičar, v Jihlavě: dr. F. Herman; 11.-X. dop. v Kostelci n. L.: Běla Horská, v Brandýse n. L.: V. Figar; 18.-X. dop. v Brandýse n. L.: Běla Horská, v Kostelci n. L.: inž. J. Barek. Vyjednává se dále o režisérský kurs v Mostě, Lošticích a Jihlavě a o přednášky v Ronově n. D., Nové Kdyni, Žebráku, Rožďalovicích a Ohradě u Kolína. Přesná data těchto přednášek budou oznámena příště.

Diplomy čestného uznání věnovala Ú. M. D. O. Č. těmto svým členům: Spdo. v Lomnici n. P. u příležitosti 100 l. jubilea, Spdo. „Tyl“ v H. Branně (60 l.), Spdo. v Karlově Huti (30 l. jubileum), Div. jedn. „Bratrství“ v Král. Poli a Kr. div. och. v Chrásti u Chrudimi. Blankety pro diplomy čestného členství neb uznání má na skladě sekretariát Ú. M. D. O. Č., který opatří i uměleckou kresbu na diplomu za 40 Kč, takže úplný diplom stojí 50 Kč.

Nová dávka — nové nadělení. Zákonem ze dne 3. dubna t. r. č. 53 a vlád. nařízením z 18. června t. r. č. 163 sb. z. a n. byla zavedena t. zv. dávka za úřední výkony, která dostí citelné postihne naše divadelnictví a zvláště činnost ochotnickou.

Tato dávka se má vybirati: za povolení div. koncesse ve výši 20 až 10.000 Kč, „ „ veř. sbírky, pokud nejde o dobročinné účely 10 až 50 Kč, „ „ k užívání rozmnožovacího stroje 30 Kč, „ „ pohyblivých reklam 20 až 100 Kč, „ „ ochotnického představení 5 až 20 Kč, za úřední výpis ze spolkového katastru 20 Kč, za osvědčení o právním trvání spolku 5 až 50 Kč, za intervenci četnictva nebo státní policie v divadle nebo koncertu, pokud podléhá dávce ze zábav, dále v plesu, kabaretu, biografu a při jiných produkcích (vedle dosavadního poplatku k úhradě hotových výloh intervenujících orgánů) — za úředníka 30 Kč, za jednoho muže stráže a za jednu intervenci 20 Kč.

Uvážíme-li, že nedávno bylo zvýšeno kolkovné, že nutno platiti ještě dávku hasičskou, daň z obratu a značnou režií, bude činnost ochotnictva neobyčejně ztížena, že na př. spolky v malých obcích nebudou moci hráti bez deficitu, protože by poměry nesnesly zvýšení vstupného úměrně k výdajům. — Naše ústředí proto podalo ihned žádost k ministerstvu financí za prominutí, nebo aspoň za snížení dávky pro ochotnictvo a mimo to podalo druhou žádost ministerstvu vnitřní, aby nařídilo praxi podle ustanovení divad. řádu starého, že není třeba žádáti za povolení ke hrám, které byly již sehrány ve hlav. městě země, resp. které byly již censurovány. Pak by postačilo pouze představení oznámiti, odpadlo by formální povolení a tím vysoké kolky i značná dávka. Poněvadž se tato věc týká všeho ochotnictva bez rozdílu, byly oba Svazy děl. ochot. spolků a organizace ochotnictva slovenského požádány, aby se k naší petici připojily.

h—

Tylovy oslavy roku 1926. Poněvadž pro tyto oslavy bude nutno zajistiti větší počet opsaných hudebních doprovodů pro hry Jos. Kaj. Tyla, žádáme naše spolky o sdělení, zda a které hudebniny k uvedeným hrám mají ve svém archivu a zda byly by ochotny nám tyto hudebniny k opisu zapůjčiti. Jde nám zvláště o původní hudbu sepsanou pro hry J. K. Tyla. Zapůjčené notoviny budou do 4 týdnů vráceny.

Krajské soutěže okrskové připravují okrsky: Plzeň, Tábor, Čes. Třebová, Loštice, Pardubice. Žádáme všechny okrsky, aby zahájily co nejdříve přípravy k provedení krajských soutěží, které musí předcházeti celostátní soutěži, projektované r. 1926. Tam, kde okrsek nefunguje neb nestává, může se této záslužné práce ujmouti vedoucí jednoty v sídle okr. spr. polit. neb okr. soudu. Soutěžné řády a pokyny zašle kancelář Ú. M. D. O. Č.

Členské výhody Ú. M. D. O. Č.: 10%ní sleva byla ujednána s těmito půjčovnými: „Opera“ na Kr. Vinohradech, Korunní tř. 20; Olga Friedlová-Frýdová v Praze II, Jungmanova tř. 7; A. Hunková v Praze I, Ovocný trh 17; Al. Kraus v Jablonci; M. Střejcová v Plzni, Fodermayerova ul.; Fr. Petránek v Kolíně; Josef Vychroň v Liberci, Růžodol I; Ferdinand Binar v Brně, Veselá ul. č. 6; F. Šustr v Náchodě. — S dalšími půjčovnými se vyjednává. Jednoty se žádají, aby udaly kanceláři Ú. M. D. O. Č. adresy půjčoven, u kterých si vypůjčují potřebné kostymy, aby ústředí mohlo ujednati s nimi další slevy.

Potvrzenky o členství v Ú. M. D. O. Č. Podle ujednání s div. agenturami a půjčovnými poskytují se slevy a výhody členské jen těm spolkům, které k objednavce neb oznámení použijí resp. přiloží potvrzení o členství v Ú. M. D. O. Č. Poněvadž normální poplatky jsou značně vyšší a na dodatečné reklamace neběře se zřetеле, upozorňujeme své členy, že je v jejich vlastním zájmu, aby používali ve své korespondenci korespondenčních listků s předepsaným potvrzením. Tyto listky byly zaslány všem spolkům, které splnily základní členské povinnosti k Ú. M. D. O. Č.

Spolková razítka. Je v zámu každého spolku, aby na všech svých tiskopisech a podáních uváděl, že je „řádným členem Ú. M. D. O. Č. v Praze“. Poněvadž některé spolky mají stará razítka, na kterých není uvedeno členství v Ú. M. D. O. Č. a často ani poslední pošta, obstará kancelář ústředí řádné razítko svým členům za 20 Kč včetně poštovného.

Z okrsků. Jiráskův okr. v Náchodě poslal oběžník č. j. 204/I-25, z něhož je patrna činnost jednotlivých jeho jednot: Och. div. jedn. „Tyl“ v Novém Městě n./Met. oslaví 100 letě své jubileum pod protektorátem okrsku pohost. hrami jednot v Novém Městě (14. a 21.-VI. sehrála v přírodě „Naše furianty“; Och. div. jedn. „Karel Čapek“ v Malých Svatoňovicích konala 21.-VI. oslavu tohoto svého rodáka schůzí, před-

náškou a předst. jeho „Loupežníka“ v přírodě s O. Scheinflugovou j. h. (rež. Max Lederer; podrobnosti a vyobr. příště); Och. jedn. v Červ. Kostelci postavila reprezentační budovu divadelní a bude ve prospěch vnitřního zařízení a jeviště hrati pohostinsky ve větších jednotách (viz též zprávu v před. sešitě!); Jedn. v Malém Poříčí sehrála 7.-VI. v přírodě Štolbovy „Staré blázny“. Okrsek žádá zaslání div. návštěví důvěrníkům, oznamuje rozmnožení okrsk. knihovny v Malých Svatoňovicích, vydání okrsk. legitimaci, prohlásil časop. „Naše Menšiny“ v Malých Svatoňovicích svým ofic. orgánem, vyjednává s některými půjčovnými kostymů o slevy, zaslal menš. jednotám Zaslavě a Poříčí u Trutnova dar po 100 Kč a zaplatil kolem 600 Kč útrat ochotn. školy ve Starokči. — Arbesův okrsek v Pardubicích konal schůzi okrsk. r. 4.-I., 1.-III., 5.-IV., v níž jednáno m. j. o valné hromadě, jež stanovena na 1.-II., o vy-

žiti opatrovatí současti dekorací a vše ostatní, ku hraní divadla potřebné. Konst. Weinzettl, říd. uč. v Chotovinách v. v., t. č. v Praze pro své zásluhy jmenován byl čestným členem okrsku a věnován mu bude diplom. Na podzim uspořádá opět okrsek ochotnické závody v Táboře, aby získal přehled o výkonnosti jednot a utužil jejich soudržnost. Předem bylo stanoveno, aby soutěž byla volná a aby jednoty mohly libovolně voliti kus, ovšem pokud by nebyl ochotnickému programu na závadu. 10.-V. odhalil Šmahův okrsek v Táboře desku Jos. Šmahovi, členu Národ. div. v Praze a řed. Národ. div. v Sofii, dílo soch J. V. Duška z Tábora. Náklad, přesahující Kč 5000.— opatřilo zvláštní komité, zvolené na val. hr. Šmahova okrsku r. 1924. Slavn. řečníkem byl Karel Želenský, člen Národ. div. v Praze, přítel čl. ochotnictva. Jeho řeč vyslechnuta byla velikým zástupem občanstva, shromážděného před domem na

Nová divad. apřednášková budova v Braníku u Prahy

*skvělý výsledek
mravenci pile
a práce tamních
div. ochotníků a
občanů, otevřena
2. srpna 1925*

Dle návrhu arch.
V. Šindeláře,
ozdobu průčelí
projektoval sochař
Březa

Náklad 500.000 Kč
Hlediště pojme
700 diváků
Rozměry jeviště
7 × 11 metrů

loučení jednot Hradec, Nový Hradec a Ločnice, připojení okrsku Chrudimského (okrsk. schůze budou střídavě v Pardubicích a Chrudimi), zřízení vlastního věstníku (zvolena přípravná komise: Klivický, Linert, Kňourek, Jaroš, Hubáček, Malinovský a kom. redakční: řed. Orlt, Salavec a Štrojza) a výlohách delegátů, jichž vyslání na divadlo a valnou hromadu hradí okrsek, jiná zvláštní posláni obesílající jednoty. — Stankovského okrsek v Příbrami konal valnou hromadu 22.-III., při níž zvoleni: předs. Vála Vojt. (Příbram), mistopř. Ježek Vojt. (Staré Podlesí), pokl. Šnajdr Václ. (Břez. Hory), jedn. Benda Jan (Příbram II.) Okrsek má 6 och. spolků a 3 dram. odb. a chystal se k zintenzivnění činnosti pořádání krajský sjezd v Rožmitale. — Šmahův okrsek v Táboře konal další org. schůzi v Kard. Rečici (Dr. Kroupa), Horách Ratibořských (O. Findejs) a Soběslavě (J. Ryba). Koncem května chystal okrsek předst. Bahrových „Děti“ s Janem Vávrou j. h., na červen v přírodě „Naše furianty“. Mimořádná valná hromada, konaná 10.-V. u příležitosti odhalení desky Mistru Šmahovi v Táboře, odhlasovala schválení stanov pro „Divadelní družstvo Šmahova okrsku“ a pověřila okrsk. radu provedením veškerých přípravných prací až do ustav. val. hr. Družstvo toto, jehož členem může se státi každá org. jednoty v okrsku neb Ů.M.D.O.Č., dále členové všech těchto jednot, stane se jistě pravým dobrodínem pro naše spolky. Bude nejen půjčovati kostimy za velmi nízké ceny, ale kromě toho bude se sna-

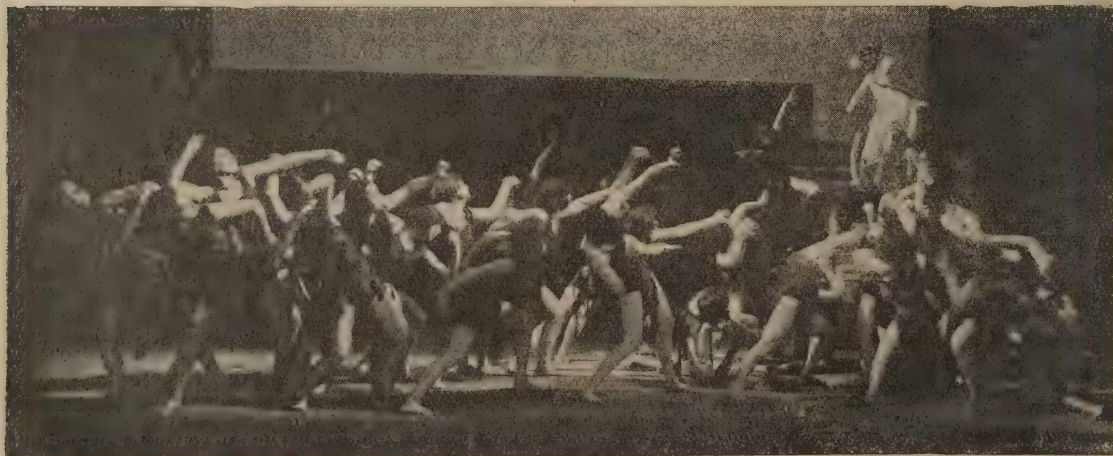
Husově náměstí na němž jest deska zasazena, v posvátném tichu a zanechala nesmazatelný dojem. Tak vřele mohl mluvit jen starý druh o. příteli, předbojník v zápase o osvobození českého umění dramatického o svém spoluobojovníku, jehož šíp smrti zasáhl dříve, než bylo pole svobody opanováno. Slavnosti byli přítomni: řed. Národ. div. v Praze dr. Šafařívič, rež. Hurt, intendant Nerad, přís. zem. výb. Novák, jedn. Jedn. čl. her. Plachý, měst. rada se star. Florianem, dále deleg. spolků a korporací. Nejvíce však potěšila návštěva nestora solistů Nár. div. Praze, vrch. rež. Chvalovského ze Soběslavě, který vzdor svému vysokému stáří dostavil se k pietnímu aktu. Slavnost odhalení byla velice zdařilou. (Ryba.) — Ruthův okrsek v Ústí n. Lab. ve schůzi o. r. 7.-VI. projednal zejména oběžníky ústředí stran posledních tamních událostí, navrhuje jednotné kartotékové seznamy členské pro ústředí, okrsek i jednoty, předal posouzení návrhu na změnu stanov ústředí i okrsků členům praesidia a pomýšlí uspořádati jednotnou Tylovu oslavu okrskových představením za účasti nejlepších herců svých jednot.

Z jednot Och. sp. „Klicpera“ v Jihlavě projevil v poslední výb. schůzi plnou důvěru stávajícímu vedení Ů. M. D. O. Č. a souhlasí plně s jeho postupem. Odmítá jakékoliv rozkolnické akce, směřující ku rozražení těžce vybudované jednotné organizace čl. ochotnictva. Spolek vykonal přípravy ku založení samostatného okrsku pro kraj jihlavský, do kterého se prozatím přihlášily: och. sp. „Jiří Podě-

bradský“, Polná, Spdo. Třešť, Horní a Dolní Cerekev a doufá, že se mu podaří zorganizovati veškeré ochotnictvo jihozápadní Moravy. Ustavující schůze okrsku koná se 4.-X. v Besedě v Jihlavě. Podrobný program ještě bude uveřejněn. 5.-X. uspořádána bude soutěž tří ochotn. spolků večerem jednoaktovek. Zahajuje právě svojí podzimní div. sezonu a k oslavě 28. října připravuje výpravou hru „Psohlavci“, — „Dram. sdruže. ochot.“ Říčany od počátku r. 1925 sehrála Scheinpflugovo „Druhé mládí“ 6.-I. (rež. dr. Bokr), dále Abigail Horákové „Páni“ 8.-II. (rež. J. V. Stádník), Rožkovu hru „Samot chorobné květy“ 22.-II. (rež. J. Dlabač), dále histor. drama F. Čečetky „Adamita“ 13.-V. (rež. Červenka), 12.-VI. provedena P. Petroviče ves. „Uzel“, která se hrála 19.-VII. v Mnichovicích ve prosp. tamní Čs. C. a rovněž byla sehrána v Senohrabech 1.-VIII. Hru tuto nastudoval V. Figar a velice se líbila svým boдрým, nevítavým humorem. Ve prosp. říčanské „Okresní péče o mládež“ bylo sehráno předst. „Malý lord“ za rež. V. Figara 12.-VII. Události v Ústředí a rozpuštění Pražsk. okrsku našlo u nás dosti ohlasu i u širšího obecnstva, ale členstvo D. S. O. na schůzi, konané 9.-IV., vyslovilo plnou důvěru U. M. D. O. Čsl., jsouc si vědomo práce, kterou Ústředí vykonalo, a odsoudilo jednání oněch několika, kteří tak málo pochopili program ochotnický. V. Figar uspořádal v červenci a srpnu „Dram. školu“ o šesti přednáškových večerech pro čl. D. S. O. Kurs obsahoval tato témata: „Dějiny divadla od dob nejstarších až na naši dobu“, „Příprava k herectví a co každý má znáti“, „Přednes slova a mimika“, „Hlas, jeho zdokonalování a užívání na jevišti“, „Dialogy a studování rolí“, „Krojování a líčení“. Účast členstva na těchto přednáškách nebyla taková, jakou si zasloužila pečlivě volená témata přednášejícího, jehož snahou bylo, seznámiti členy s tím, co má každý ochotník-herc znáti dříve, nežli vstupuje na scénu. Přednáškami sledoval probuzení pravého zájmu o poctivou práci na jevišti, podmíněnou snahou o sebezdokonalení, vzpruhu k nové obětavé a nenáročné činnosti, kterou koná ochotník na celonárodním poli kulturním. Úkolu toho se zhostil poctivě, začož je mu členstvo povinováno díky, neboť ukázal cesty, které vedou k cíli a bylo by si jen přáti, aby jeho slova oživila ve skutečích a přinesla naší scéně více úrody! (Červenka, jedn.)

Posudky. Bes. „F. F. Šamberk“ v Košicích

Maťinée „pražské školy spolku „Jacques Dalcroze“ na městské scéně vinohradské

Výjev z III. dějství zpěvohry „Armida“ od Chr. W. Glucka (dle „Osvobozeného Jerusáléma“ ou Torquata Tassa napsal Phil. de Quinault, dir. Jar. Krupka, rež. A. Dubská; Armida — M. Harlasová, Nenávist — M. Jiřinová-Staňková, Furie — žákyně školy)

Československé Divadlo je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

sehrála 2krát (22. a 29./III.) zdramatisovanou báseň Svat. Čecha „Lešetinský kovář“, která klade na režii i účinkující značné požadavky i nutno besedě vysloviti uznání za pečlivé provedení hry. Účinkující podali výkony velmi uspokojivé, ba většina jich vzorné (Kovář — p. Šťastný, dcera Liduška — B. Šiklová, tovaryš Václav — J. Šikl, nešťastní milenci Jůza — A. Šťastný a Baruška — F. Medunová, zvláště však dobrá stařena Háta — L. Šťastná, soused Brázda — p. Kozák, dělník Prokop — B. Kulhánek, správce — S. Tomek atd.), tak jak si přední činovníci ústředí příští lidová divadla představují. Výprava byla venkovsky náladová, návštěva četná, úspěch pronikavý. (J. Tomaškov.) — Dram. kr. „Alois Jirásek“ na Smíchově sehrál 16./V. Jarného a Fišera „Má syna“. Režie i ladná úprava scénická nasvědčovaly, že soubor je veden dobrým režisérem, který však nedovedl vstřípti souboru prvý požadavek této veselohry, t. j. rychlý spád a tudíž dobré memorování rolí, kterýžto nedostatek byl trapně pocíťován zvláště v I. dějství. Hlavní představitel: Voborský (Svoboda), jeho choť (Sychrová) a zvláště jejich dcera (Sinecká), pak pokladník Jehlička (Hunáček) se svojí chotí (Vacková) a synem Jaroslavem (Zuna) snažili se zakrýti rozpaky dobrým mimickým vyhráváním, které sice svědčilo o nadání hereckém, ale nezastřelo rušivé a nepřirozené trháni vět inespřávným přízvuk slovný. Nejslabší výkon podán byl v roli Anny (Hořícká), jejíž maska slabiny jen zvyšovala. (fy) — Obč. bes. na Král. Vinohradech provedla na scéně tamního Národ. domu 2krát Rydvanův překlad St. Przybyszewského dramatu „Hlubina“, které oproti jiným pracím tohoto vynikajícího polského spisovatele překvapivě moralistní tendenci hodí se pro naše scény lidovýchovné. Jinak však hra zvláště životním názorem nezapírá svého autora a zdejší inscenace za zkušené režie p. Lisky ml. dala jí v celku i jednotlivostech vše, čeho potřebovala k silnému účinku. Úprava kombinované scény z dekorací a látek (až na umístění Drzewnického v II. aktu) bylo velmi vhodné, náladové osvětlení při reprise bezvadně fungující, výkony účinkujících nadprůměrné, toliko souhra byla by potřebovala prudšího tempa, což zejména patrně bylo při scénách Skalského. (r.) — Šmahův okrsek v Táboře sehrál 14.-VI. na návisi v Klokotech Stroupežnického „Naše furianty“ za rež. O. Findejse. Čistý výnos připadl kultur. a přednáškovým fondům okrsku a k úhradě nedoplatků chudých ochot. jednot.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII) V Praze dne 30. září 1925

Sešit 14

V Praze dne 25. září 1925

Je nám zadostučiněním, že to, co oproti neomylným názorům některých kruhů, jež dovedou si zpravidla vynutit jich uplatnění, odvážili jsme se zastávat, před jich bohorovností tolik nepatrní a bezvýznamní, protože hnutí, jehož jsme zároveň mluvčími, vykazuje sice hojně úspěchů morálních, ale málo fysických z nedostatku rozpinavosti, dochází odezvy z míst, jichž projevy v této věci mohou být směrodatnými. Jde o starobylé pražské divadlo Stavovské, jež doznalo posledních prázdnin mnoho podstatných a prospěšných zdokonalení zevně i uvnitř. Byly jistě diktovány svrchovanou nutností zabezpečovací po stránce stavební i požární i uměleckého pokroku. Budova více než stoletá nemohla vyhovovati v žádném z těchto ohledů a bylo pouhým příkazem opatrnosti a prozíravosti, měla-li nadále sloužiti svému poslání, které zabránil dne 16. listopadu 1920 pro české účely divadelní stalo se jistě významnějším, než tvrdošíjná snaha zachování stůj co stůj německé kulturní bašty, jež i tak podle zkušeností posledních let jeví se velmi pochybným, aby se pomýšlelo na nejnnutnější úpravy. Ale ne na zavření a snad rozbourání, kteréžto hlasy svým časem dosti závažně a naléhavě se ozývaly, ať pod záminkou výše zmíněných důvodů bezpečnostních, nebo zájmů rozvoje velkoměsta, které však nikterak neopravňovaly ke kroku tak dalekosáhlých důsledků, jež nebyly by odčinitelný právě tak, jako dnes nedoželeným je zánik věkopamátového Ghetta, jež pozdě uznáno evropským unikátem. Nestalo se po přání mnohých, mezi nimiž nechyběli ani počtáři, kteří se bláhově domnívali, že snad aspoň tímto způsobem otázka stavby nové velké scény v Praze postoupí kupředu, když všechno dosavadní úsilí rozbíjelo se o největší překážku — nedostatek peněz. Starobylé div. Stavovské, zachované spíše šťastným osudem, než rozumnou rozvahou, podrobena tedy dalekosáhlým změnám: nebezpečné úzké ochozy rozšířeny, dřevěná konstrukce jeviště nahrazena železnou. A takto zdařile a překvapivě rychle „upravené, přestavované, přeinstalované, přeregulované, přemontované, zmodernisované“ vítá vřelý projev šéfa činohry Nár. div. dra K. H. Hilara k další umělecké součinnosti v úvodníku meziaktí „Národ. a Stav. div.“, ale i ve sloupcích „Práva Lidu“ (z 23. 8.), tamže kde mluveno kdys nejostřeji pro odstranění „staré barabizny“, když předtím příkře odsuzováno její násilné zabránění. A čtete-li dnes na těchže místech, že jí teprve „položena byla jakási pevná základna pro solidní div. český život“ a dále, „jak umožňuje rozvinutí sil, koncentrovaných v Nár. div., jak jest zrovna srdeční tepnou finanční existence N. d.“, napadne vás leccos o příliš volném posuzování odpovědnosti denního tisku. Neboť může-li kdo mluvit z plného přesvědčení, je to dr. Hilara, který od počátku zachovával v této věci naprostou rezervu, ale zabrané div. Stav. ihned pevně a nerozlučitelně zapojil v umělecký provoz div. Nár. Tehdáž tajemný svůj názor přiznává dnes poctivě a zpřímá: „V neudržitelné situaci národ. divadelnictví přispěchal na pomoc — jako v letech 80tých — opět národ sám, tentokráte nikoli holubičích střádál, ale revoluční ulice, který za těžké komplikace mezinárodního práva odstranil stáletou křivdu divadelnictví českého, zabrav revolučním právem tradiční, překrásnou historickou budovu Stav. div., pro věčnost spojenou se jmény prvních buditelů národních a pro kulturní svět evropského umění se jmény tak světovými, jako je Mozartovo. Učinil tak aktem národní spravedlnosti, zatím co mohlo se tak státi z míst úředních v prvních revolučních dnech prostým vládním dekretem.“ A odůvodňuje-li na konec za herce jihnoucími slovy, „proč jim všem přirostly k srdci tyto venkovsky primitivní garderoby... a tento laskavý ozvučný prostor,“ jež plní „dobří geniové této budovy, dobří geniové prvního chudého českého divadla pro tovaryše a služky, otec Tyl, dobrák Štěpánek, Forchheimová a všichni“, mluví i za sebe, že ne na škodu, ale veliké štěstí národa, který dovedou ještě vzrušit připomínky minulosti, třeba v podobě „zvetšělého — ale i tak krásného a památného — domu“, stalo se jeho vyvlastnění. A přiznání nepopíratelných zásluh o tento čin rež. Jar. Hurtovi, nepovšimnutě odšedšimu nedávno v dobrovolné ústraní, bylo by jen dalším aktem spravedlnosti.

Rdv.

Můj starý Harlekýne, tys byl také mlád
a žil jsi v plné síly rampy jase,
svých lásek trofeje si v trosky srdce klad'
a zpíval dál, byť bol se lomil v hlase,
píseň rozpustilých vnaď,
jichž uměl jsi vzpomínat
svým vtipem divokým.

Jak vítr smělý, tvůj arénou bouřil smích
a v melodii loutny tvé vášně ton
byl novou jen prskavkou a byť snad jsi ztichl
jak písničky, své lásky seladon,
přec aplaus, vůle davu
zvedla by bílou hlavu
tvoji k úsměvu.

Tvých uměleckých snů spleť ztrhal' prosaik Den,
však žít dal těm, jimž jsi v duši sebe vtisk';
je málo jich, kdož dnes by příšliv zkráslil sen
a v podvečer jen pouhý ruky stisk
tak tiše řek' by jejich dík
za mnohý štěstí okamžik,
ježž oplodnil tvůj vtip.

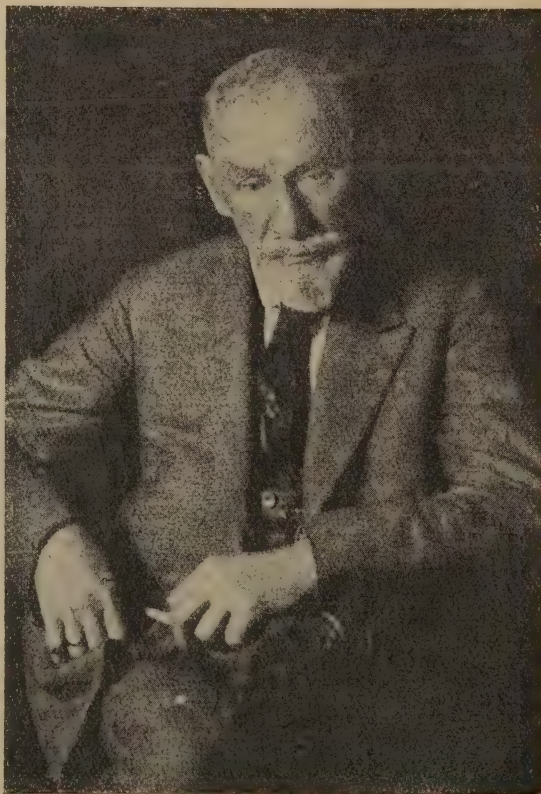
(Ze sbírky „Zpověď“)

Bartoš Vlček

Italští dramatikové dneška

II.

(Giovacchino Forzano.) Dvě komedie tohoto mladého a plodného dramatika jsou význačné pro jeho tvorbu a znamenají zároveň rozkvy jeho schopností a látky, již se obírá: je to příběh z francouzské revoluce „Il Conte di Brechard“ a veselohra „Il dono del mattino“. Význačné a příznačné, neboť Forzano, rozený dramatik, ví velmi dobře, na kterou stranu udeřit, aby se líbil a při tom nestal se vulgárním, a proto jeho komedie končí slunně, usměvavě, vesele, proto jeho příběhy mají v sobě cosi z pohádkové techniky, odměňující dobré a trestající zlé jen zcela mírně a tak, aby i ono zlo, nakonec usmířeno, bylo proměněno v dobro. A rozkvy: první jest vzata z bouřných let francouzské revoluce, již se Forzano obírá svědomitě a vytrvale (z ní je čerpáno jeho libretto na Mascagniho operu „Malý Marat“) — a druhá jest prostinká, ale dojmavá veselohra, připomínající nesčetné variace pohádky o Popelce, vsazené do denní reality. Zde jsme u kořene veseloherního účinku a poslání; když odmyslíme si několik situačních vtipů v prvním aktu komedie, zůstává nám dílo, jež ve své průměrnosti mohlo by se státi typem veselohry. Dnes, kdy — při moderním způsobu života — dramatikům nelze bavit lid po způsobu Molièrově,

Stanisław Przybyszewski,

vynikající polský spisovatel, autor dramát „Pro štěstí“, „Zlaté rouno“, „Sníh“ a j., díl letošního léta návštěvou v našich slovenských lázních

Goldoniho a Shakespearově, kdy i život sám neskytá tolik bezprostředního humoru, jaký byl privilegiem prostších, méně složitých a méně poplašených dob, je veselohra problémem, který není rozluštěn k spokojenosti ani autorů, tím méně divadelního publika. To nežádá jenom, aby se mohlo smát; a veselohry, které působí pouze vnějšně, t. j. na bránici, zanechávají zato prázdno v hlavě a odpuzují spíše než přitahují; kromě toho vulgarišují všeobecný vkus. Je třeba probuditi srdce posluchačovo k veselí, a třeba dojati k slzám, ale k takovému, které trysknou z přílišného dojetí nad dobrotou člověka a jeho štěstím, ne ze sentimentalismu neštěstí. Forzano napsal „Dar rána“; v něm

K čemu je poradní sbor?

Schäfrův případ zavdává podnět k otázce o poradním sboru N. d., v němž zasedají někteří dramati, spisovatelé, div. kritici, herci a režiséři, kteří mají rozhodovati o přijetí nebo odmítnutí her, zadaných N. d. Nelze věřit, že by pánové, kteří jsou divad. referenty a dramati. spisovateli, doporučili k provedení hru, kterou pak po premieře odsoudí způsobem, pro autora zdrcujícím. Je tedy patrné, že „Čajová panenka“ dostala se na jeviště N. d. tajemnými cestami, na něž slunce nesvítí, o nichž se oficiálně neví, kde začínají, ale které pravidelně končí v propadlišti oficiální kritiky. K čemu tedy vlastně ten poradní sbor je? Sbor, který by měl být odpovědný za porážky, který si přičítá zásluhu o vítězství. Jisto je, že Schäfrova hra nemá kvalit, jež předpokládají provedení na N. d. a že měla pro jítí poradním sborem tím spíše, když se vědělo, že byla vinohradským div. odmítnuta a že Švandova div. odvolána krátce po tom, kdy autor byl jmenován členem poradního sboru. Což poradní sbor nerozhoduje o hrách svých členů? A proč ponechává taková rozhodnutí umělecké správě, když rozhoduje o jiných, a to mnohdy s rychlostí, která nepřesvědčuje, že je čtli všichni členové sboru. Případ

Schäfrův je křiklavě nápadný a ničí všechnu důvěru v poradní sbor. Neboť není zrovna *faire play*, hrá-li se práce jeho členů a je jistě svrchovaně nevkusné, uvéde-li se hra člena sotva jmenovaného, který se ve sboru ani neohrál a který má především hájiti zájmy „Máje“, jehož je zástupcem. Gentleman by prostě nepřipustil a nezařadil svou hru divadlu, na jehož rozhodování má třeba i jen nepřímý vliv a jenž svým případem přivedl by celý poradní sbor ad absurdum. Nehledě ani k tomu, že veřejným zaslánem urazil kritiku, která nemohla přiznively psát o jeho hře a na které zasláno bylo odpověděno div. referentem, o jehož seriosnosti nelze ani na okamžik pochybovati, způsobem, který staví autora „Čajové panenky“ do velmi podivného světla. Je nyní jisto, že poradní sbor je velmi hlusorný a že bylo by lépe, kdyby neeksistoval, nebo kdyby byl rekonstruován. Jistě by v něm neměli zasedati dramatičtí spisovatelé, kteří zadávají rok co rok své práce Nár. div. a jejichž provedení vzbuzuje podezření — per analogiam —, že nikoli kvality, ale jejich členství v poradním sboru rozhodlo o provedení. Zrušte poradní sbor, bude o jednu příčinu k nespokojenosti méně!

J. P.

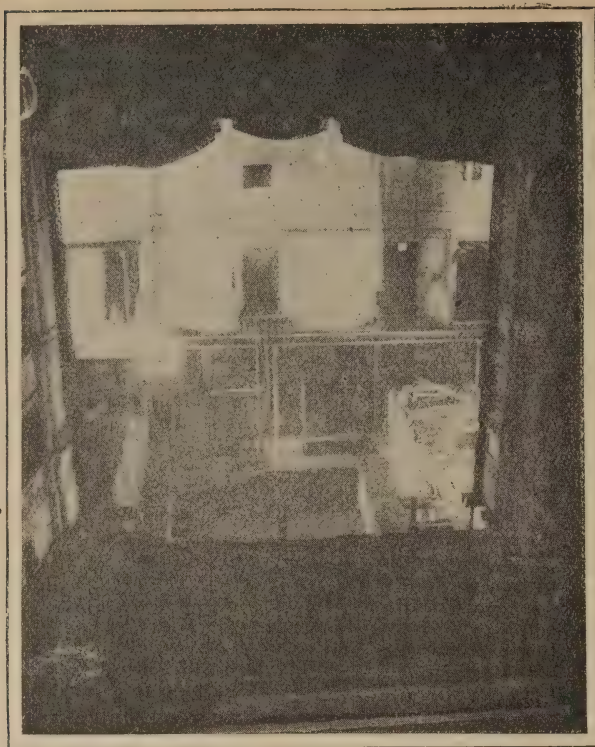
Žije hezká a chudá farmaceutka, již však krása jest pouze ustavičným zdrojem utrpení. Kam přijde, nemá pokoje, chtějí ji vdát, činí ji milostné nástrahy a j. Aby se tomu vyhnula, zaopatří si masku a nosí takový šat, který ji umožní bez probuzení podezření masku nosit. Platí za pihovatou starou pannu, o niž se zajímá pouze vdovec ze sousedství. Teprve večery, když všichni odejdou a ona je v lékárně sama, snímá masku a volně oddychuje svým životem. V takové chvíli ji překvapí automobilista, kníže De Flari; je okouzlen jejím zjevem. Ale Lucie odpírá; odpírá i potom, když kníže v noci vnikne do její ložnice. Ale jeho výmluvnost a její osamocenost, žízeň po lásce, její mládí — to vše způsobí, že milému knížeti daruje tuto noc. Je ráno. Lucie chápe, že pro ni znamená vše to jen sen jednoho dne. Než odchází do lékárny, prosí knížete, aby — odejde-li — učinil tak, než přijdou lidé, a nikdy se nevracel. Kníže skutečně odejde — ale vrátí se ve chvílce, kdy zvědaví sousedé našli jeho čepici v Luciině ložnici a kdy hrozí propuknutí skandálu. Vrací se, aby Lucii odvedl jakožto nevěstu k své matce.

Pohádka o Popelce. Prostíneček, bez literárních ambicí — ale pravím vám, jediná veselohra, která mne opravdu v té spoustě obhroublých frašek pobavila.

Stejně končí i „Kníže Brechard“. Tam Forzano postavil proti sobě dvě rasy, dva světy: Knížete se vši jeho aristokratickou jemností a vkusem, a jeho sluhu, nyní (za revoluce) vlivného člena provinciálního komitátu, hrabivce a majitele hezké dcery. Tento sluha dá knížeti, jenž neopustil svého zámku, na vybranou: buď si vezme za manželku dčevce z lidu, nebo bude vyhnán, po případě uvězněn. Kníže si bere jeho dceru (která ho miluje); ale aby se mu pomstil, zkorumpuje hrabivého tchána tak, aby s ním, když vše propuklo, i on musil pod guillotinu. V rozhodném okamžiku poznává lásku své vnucené ženy; a v témže okamžiku řítí se vláda teroru a děj se uzavírá gaudiem zachráněných a napravených.

Z francouzské revoluce je čerpána komedie „Zlaté chrpy“ (Fiordalisi d'oro). Protagonistou je osoba historická, Hérauld de Séchelles, přívrženec Dantonův, třebaže aristokrat, a později sám oběť teroru. Ale to je jen vnější hybná síla komedie: centrum je list uvězněné Marie Antoinetty, zašitý do modrého, zlatými chrpami zdobeného pláště guillotinovaneho šlechtice de Beaulieu Regarda. Plášť dle zvyku zůstal v majetku katové a od něho jej chce získat jednak šlechticova vdova (která o listu neví), jednak Hérauld, jenž o něm ví a domnívá se, že skrývá nějaký komplot proti revoluci. Plášť však byl již odkoupen jinou ženou; a Anna de Beaulieu, která ve slepé žárlivosti proti neznámé (milence jejího manžela?) pomáhá Hérauldovi ji vystopovat, přispívá zároveň k nálezu listu, jenž na štěstí byl pouze listem milující matky a ne pletichářské královny, tedy obsahu nepolitického. Je v komedii nepravděpodobné to, že nešťastný šlechtic nezničil listu, který královně mohl způsobiti mnohou nepříjemnost, ještě před popravou, ač věděl, že jeho šaty připadnou katu a že budou důkladně pak prohlédnuty. Ale Forzano je především mistr dialogu; komedie nese tu a tam stopy umělé divadelnosti, nemá opravdového ideového středu, ale je obratně stavěna, je vzrušná, téměř lehká a líbivá.

Jistě Forzano nedosahuje Rollanda, jenž motivoval zcela jinak, literárněji a velkolepěji svá dramata z revoluce (Danton, Vlci); ani nedosahuje Ghéona, jehož tragedie „Chléb“

Jeviště s propadlištěm po odstranění staré konstrukce

města budou žádati repertoaru pestřejšího a veselejšího. Lid se touží „vyrazit“. Města, kde kvete blahobyť, obchodní města budou žádati naopak repertoaru seriousnějšího, vážnějšího atp. Pro nižší vrstvy bude třeba hráti zase veselé repertoar; až časem se rozhraní společenská vyrovnají, bude možno uvažovati jednotněji. Rovněž v ročních dobách je

sestupuje až k samým kořenům lidství. Ale Forzano chce bavit, a budiž blahoslaven, že tak činí způsobem dostatečně vkusným a vtipným, že raději smíruje ostré protivy v životě, než aby je vyhrocoval, a že vůbec mluví k nám dobrým úsměvem člověka, jenž přišel, aby nás potěšil v naší denní miserii a nasypal trochu soli na náš chléb.

Arch. Fr. Hrazdil

K sociologii česko-slovenského divadla

(Pokračování)

Divadelní města.

Jest mnoho měst v Československé republice, kde by se dalo hráti po určitý čas s dobrým úspěchem divadlo. Podle velikosti města, počtu obyvatel řídí se návštěva divadla. Velký vliv pak má poloha v kraji. Je-li kraj zemědělský, je na snadě, že divadlo se nemůže hráti v době, kdy je nejvíce práce v polích a kolem hospodářství. Města průmyslová snesou i delší dobu hraní divadla. Blahobyť města jistě si žádá též delší divadelní sezony. A taktéž způsob života, teritoriální poloha a zaměstnání obyvatelstva žádá způsob podání divadelního. Chudší a lidnatější

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech puťovních

(Pokračování)

Rozplýval se hrdou chloubou i z toho, že už se mi o byt postaral, pradelnu našel a o „důstojném pro vás“ společníku zvěděl: „— tam si pobydlíte, je to u kupce, kterej má taky líkérky — s pradelnou jsem vyjednal osm krejcarů za košili, tři krejcarey za dva límce — o panu učiteli Kyzlinkovi mi povídali, že je to pán tuze vzdělanej, má chmelnice a znamenitě umí hrát šachy i muziku, vždyť ten slavný muzikant Pihert v Praze je jeho švagr! Však vy už se s ním nějak seznámíte — žijte sice v Solopyskách, ale tam jste tuhle přes les za pár minut — pan Kyzlink má herce rád a chodí do divadla. Taky byste se měl seznámit i s druhým chlapíkem zdejšího kraje — s malířem Sochořem v Citolibech. I na toho jsem se pro vás zeptal a jen krásné věci jsem o něm slyšel.“

Pod tím košatým stromem přijímal Kalina mé návštěvy; vida mne přicházet, rozprostřel starou houň do stínu a salon byl hotov. Tam po hodiny jsme si vyprávěli o událostech ve světě, o životech i osudech lidí, jak kdo co dělá, umí, nač myslí, oč se snaží a jak pro cosi svého je každý zvláštní a podivuhodný.

„Každému dal pánbůh dar ducha svatého,“ říkával strýc, „ale na tom záleží, aby se ten duch dostal

na cestu, pro kterou byl určen. Hledte, jak je se mnou: což ze mne nemohl být snad slavný malíř? Nebo třeba inženýr, kterej vymyslí všelijaké mašiny? Anebo doktor, kterej vrací lidem ztracené zdraví? A není, protože jsem se dostal na jinou cestu, na šlejfiřství. Pravda, i k tomu je třeba veliké šikovnosti, ale já ji mám v sobě víc. Můžu ji celou prokázat při správkách paraplat nebo chytání hadů? Ne! Zanedbat dar ducha svatého je nejtěžší hřích proti světu i pánubchu. A za ten hřích trpíš nezaslouženě. Nepoznal jsi rodičů jako ta kukačka — kdosi tě naučil chodit, a teď si jde! Ať se stebou děje cokoliv. Je to mizernost ostatních lidí, že nedbají mladého daru ducha, že se ho neujmou, že mu neurčí, kudy se nerozumný má brát. A tak mnohej šlejfuje, kdo by měl malovat nebo léčit lidi, a mnohej léčí lidi a maluje, kdo by měl šlejfovat.“

Nejraději ukazoval Kalina z truhlice svého vozečku: Tam bylo pokladů! Kromě různého náčiníčka měl tu filigranské sošky, obrázky, knížečky, pestré střepy, broušené kameny, zvířecí dráčky a zuby, vyschlé brouky a zvadlé květiny, mince, korálky. A každá ta titěrnost byla z jiného kraje, jiného města, jiné země, a každá měla svou historii veselou či žalostnou. Všecky tyto historie při vypravování o památkách Kalina znovu intensivně prožíval a jeho srdečný smích či veliké slzy byly čirou radostí či hlubokou tragikou.

„Jakápak je tohle kniha?“ Byla černě ošoupaná vazba, oktavového formátu, silná způlpidě.

„To je můj petrský kancionál, ale já se z něho

publikum jinak disponováno pro divadlo. V létě žádá jiných kusů, než v zimě. Je možné, že poměr továrních měst a obchodních proti chudým městům venkovským je vždy opačný co do doby roční. Dobrá statistika by zde mohla říci své rozhodné slovo.

V Čechách je asi 120 a na Moravě 50 měst, kde by se mohlo hrát trochu slušnější divadlo, než se hraje. Doposud dostává se té možnosti v Čechách a na Moravě asi 10 městům.

II.

Návrh na divadlo Čs. republiky

Podle předcházejících odstavců možno vyhověti divadlem typu zde popsaného :

Celé divadelní těleso by bylo jediným pro Čsl. republiku. Jako podnik by se dělilo ve složku administrativní, uměleckou a sociologickou. Jeho chod by zaručovalo toto pojetí.

Ensembley oborů.

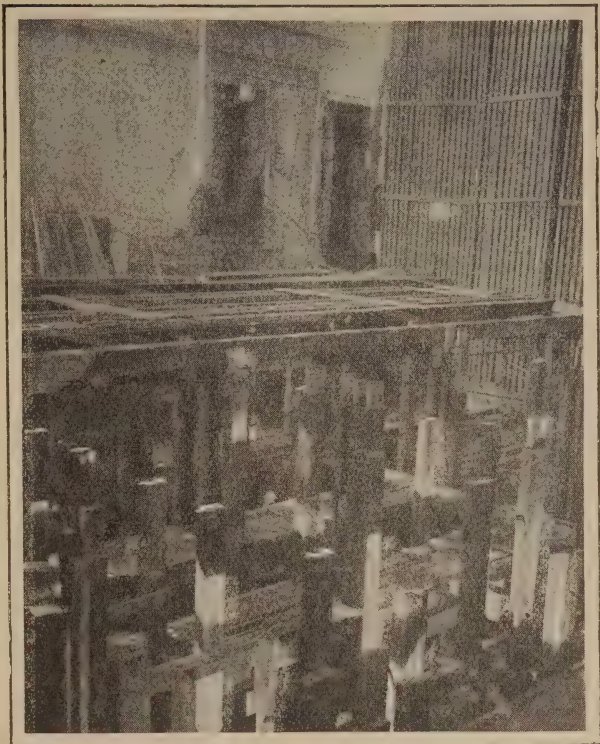
Celé herecké umění i dramatické lze rozdělit účelným způsobem na 6 typů nebo genrů nebo oborů :

1. Deklamační a patosové. 2. Symbolické a stylisované. 3. Konversační. 4. Grotesky a frašky (komedie). 5. Realistické. 6. Feerie, mnohosti. 7. Ensemble pro moderní umění herecké (eksperimenty).

Jednotliví herci dle sklonů jsou členy jednotlivých příslušných ensembleů. Ke každému ensembleu přísluší režisér a dramaturg, který hry režíruje a upravuje a udává denní repertoar.

Ensemble deklamační by hrál repertoar většinou klasický, historie Shakespearovy, Strind-

Pražské divadlo Stavovské před úpravou

Jeviště s odkrytou konstrukcí starého propadliště

nemodlím, víte, já se umím modlit z duše, ne z knihy — ale mám v něm zapsány všechny děti, kterým jsem kdy byl za kmotra.“

Otevřel knihu a zalitoval; bylo do ní přivázáno několik bílých listů, popsaných drobným písmem:

„Tady najdete děti komediantů, kramářů, cikánů — mám jich tu už přes půldruhé sto. Jak se to kdy komu narodí a já jsem nablízku, hned si pro mne přijdou, abych jim děcko v kostele podržel a uvedl do lůna obce pána Krista. Za kmotra má jít křesťan usedlík, ale usedlíci to neradi dělají, pro hanbu, anebo v svém křesťanském milosrdenství nechtějí být zkráceni přlivem duší bez domova a myslí si, že Kristus pán je jen pro jejich děti a ne pro děti tuláků. Chodím tedy za kmotra já. Faráři mne všude znají, nenamítají, a tak vydám za křesťana usedlíka. Tady mám zapsána jména rodičů, odkud pocházel, čím byli, a pak datum narození a jména pokřtěnců. Musím to mít; mnoho se jich ke mně hlásí, když je jim zle, a už se stalo, že přišli i všiváci, které jsem při křtu svatém na rukou nedržel: „Stryčku Kalino, dej! Ale pro tuhle knížku mne nenapálili.“

Však jsem později takovou epizodu zažil. Sešli jsme se zase s milým strýcem Kalinou v Bělé pod Bezdězem. Pod městečkem před Střelnicí rozbil svůj stan. Přihlížím, jak spravuje porušený kombinovaný barometr. Na obchůzce za dílem zeptali se ho v lesnické akademii: „Troufal byste si spravit tenhle aparát?“ Aby ne, Kalina! Svěřili mu jej. Teď napravuje, co

kterýsi neposedný chránělec svatého Huberta pokazil. V tom tu trhan! Jako by ze země vyskočil. Bos a špinavý, jako čuník z hnoje vylezlý. Místo šatu cáry. Nejméně nahoty bylo v jeho obličejí, zarostlém z pod očí až po krční ohryzek — jen čelo a nos z té černé spouště tvrdých štětinatých vousů vyčuhovaly. A hned se šlejlí po ruce hnál: Zlatej strejčku Kalino! Políbil ji a objímal nalezeného. Kalina odstrkáváje hosta, oběma rukama se bránil: „Pomalu, pomalu, jen ne hned tak z prudka! Jdi dál!“

Otevřel zásuvku, vyňal kancionál a hledaje v něm vyšetřoval:

„Kterej ty jsi?“

„Pepík Klímů.“

„Počkej — — — aha, tady: Josef Klíma. Rychtyk. Jak se jmenoval táta?“

„Feliks Klíma.“

„Feliks — rychtyk. Čím byl?“

„Akrobatem, atletem a ekvilibristou“, ne bez okázalé hrdosti odpověděl Pepík.

Hledě do kancionálu, konstatoval Kalina: „Tady mám napsáno, že byl kejklř; ale to nevadí — to je totéž. — A máma tvoje?“

„Majdalena, rozená Trískova.“

„Majdalena Trís — — — rychtyk. — Kde jsi se narodil?“

„Ve Vltavotejně.“

„Kdy?“

„Osmnáct set šedesát pět.“

„Rychtyk. Kterýho dne?“

berga, Racina, Goetha, Friče, Jiráska, Dvořáka, Tyla, Mariu, Karáska atd. Snahou režiséra by bylo vytvořit typ epického divadla t. zv. historií.

Ensembl pro hry stylisované a symbolické by směřoval vesměs k propracování vnitřní hry, slova a souhry (srovnej režie stylisovaná a slovní). Repertoar by obsahoval autory: Hilbert, Maria, Mahen, Bartoš, Andrejev, Ibsen, Shaw, Materlinck, Claudel, Duhamel, Strindberg, Hasenclever, Hauptmann, Shakespeare, Dumas syn atd.

Ensembl konverzačních her hrál by všechny hry konverzační francouzské, anglické, německé atd. rázu vážného i komického, veseloherního. Z českých autorů by byl výběr menší, ale byl by tam Hilbert i Bozděch i Maria, Svoboda, Scheinplugg a Šrámek a třeba i Klicpera.

Komický ensembl hraje komedie autorů Tyla, Moliéra, Shakespeara, Ostrovského, Klicpery, Renarda, neznámých, Čechova, Šamberka, Sternheima, Svobody, Gogola, Blatného, Langra etc.

Ensembl her realistických má v české literatuře velký výběr a ve slovanských literaturách rovněž. Budou to autoři Tyl, Stroupežnický, Sokol-Tůma, Jirásek, Preissová, Mrštík, Svoboda, Mahen, Hauptmann, Čechov, Gogol, Gorkij a j.

(Pokračování)

Karel Balák

České divadelní časopisy

(K dějinám divadelního tisku)

(Dokončení)

A mnoho bylo ještě časopisů, které někdy s menším, někdy s větším úspěchem vycházely: V letech 1904—08 nacházíme „Divadelní listy“, „Divadelní list Máje“ (při belletr. čas. „Máj“), „Rozhledy divadelní“, „Jeviště“, „Zájmy čes. herectva“, „Českou scénu“, „Melpomene“ a satyr. časopis „Sprken a prkéněk“ („Jeviště“ začalo vycházet v lednu 1904 v Brně jako měsíčník redakci prof. V. Břečky a R. V. Boubely, ale v dubnu 1904 zaniklo). Mimo časopisy vydávala a vydávají různá divadla své divadelní informační listy, jako bývalé „Meziakti“ Národního divadla (nyní list při programech „Nár. a Stavovské divadlo“), „Národní divadlo“ v Brně r. 1906, list, který informoval o dílech div. autorů a přinášel různé zprávy divadelní domácí i cizí. Byl rozdáván zdarma. Nynější brněnské „Divadelní šeptý“, bratislavský „Šephár v hledišti“, plzeňské a budějovické „Meziakti“ atd. atd.

R. 1910—20. března začal vycházet orgán čes. herectva „Divadelní svět“ red. Ad. Dobrovolného, který prodělal několik změn a vychází dnes pod titulem „Divadlo“.

Počátkem roku 1913 počala vycházet „Scéna“, která stala se tribunou mladší generace básníků a spisovatelů dramatických. Byl to jeden z nejlepších časopisů českých, k němuž se upínaly nejslibnější naděje. Avšak začátek světové války zmařil tyto nadějné plány — „Scéna“ zanikla v červenci 1914.

„13. července.“

„Dobrá! Jsi ten pravej. Teď mi dej pus a vítám tě.“

Poté rozproštěl památnou houni — usedli jsme: „Ty si, Pepičku, tamhle ze šuplete vezmi: mám tam kus špeku, chleba, a pak sedni k nám, pojez a povídej. O rodičích nevíš?“

Hltaje odpovídal Pepík: „I jo, vím: tatínek je pochovanéj v Libštátě, maminka teď žije s chromým Kaděrou, s tím, co prodává růžence, svatý obrázky a při tom krade.“

„Vida“, s povzděchem na to Kalina, „jak se i pořádná ženská dovede spustit. Pak je dobře tátovi, že je pod drnem. — A co ty? Čemu jsi vyučen?“

„Šlejfiřství.“

Kalina sebou trhl, vytřeštil očko, ústa otevřel; po chvíli namítl v pochybách: „To ti nevěřím! Každěj šlejfiř je aspoň trochu pořádněj člověk.“

„Cožpak já pořádněj nejsem? S tou flintou na mě pomalu, strejdo, za kousek špeku se urážet nedám.“

„Jakej jsi ty šlejfiř, vždyť nemáš šton.“

„Ještě jsem se na něj nezmoh“, ale řemeslo znám dokonale. I břitvář jsem; hólšlajfu, blankšlajfu, rundšlajfu rozumím.“

Tyto vývoody zapůsobily na Kalinu mocně a na prospěch Pepikův. Zvážněl: „No, člověk se může mejlit, ale mejlku jen důkazem vyvrátíš. Tuhle máš břitvu na hólšlajf, tuhle kámen, olej, flanel, řemen. Ukaž svůj kumšt, pak tě odprosím. Půjdu zatím tuhle s panem hercem něco nutného koupit — než se vrátím, ať jsi s dílem hotov.“

Nemaje potuchy ani o věcech ani o jich nutnosti koupě, ubíral jsem se se starochem vzhůru do městečka. Rozhovořil se: „Víte, kumštovní řemesník nemá rád, kouká-li mu při práci někdo do rukou — takovej pohled zahání chuť a jistotu, k práci potřebnou. Proto jsem odešel, aby byl sám — pořádně nabrousit břitvu je takřikajíc vyšší umění šlejfiřské, málo je Černochoů a Kalinů na světě. Pak musím někde sehnat dva nebo tři loty živýho stříbra na masť pro toho Pepíka — má v těch hustejch pačích vši jako máku a na těle má jistě muňky; namažu ho celýho. Srdce by mně usedalo pomýšlením, že mýho kmoťrence ožirá taková neřest. Taký pro něho dám naplnit tuhle flaštičku žitnou s rumem, ať se u kmoťřička pomněje a rád na něj vzpomíná.“

Za hodinu vraceli jsme se k Pepíkovi nejen s plnou flaštičkou a sádlem a živým stříbrem na vši, ale i s pěkným obnošeným mysliveckým oblekem na tělo, a zánovními botami na nohy, a zeleným kloboučkem s pérem a kamzičí bradou na hlavu, které starý Kalina vyžebřal v lesnické akademii na chovanci Příbíkovi, synu ředitele waldštejnského panství. (Později mi přítel Příbík o tom vyprávěl: Ve studovně mne starý šantala přepadl a žadonil neodbytně a naléhavě, že potřebuje šaty pro chudého umělce ze svého příbuzenstva. Nechtěl jsem dát, nechtěl, však vyhlédnuv oknem, shlédl jsem na zámeckém dvorku naši školy tebe — to jsme se ještě neznali — jak tam čekáš. I dal jsem a rád všechno v domnění, že je to pro tebe.)

(Pokračování)

Reklamní setrvačnost

Před každým novým obdobím uveřejňují divadla dlouhé seznamy her, které hodlají provést v příští sezoně. Výběr je rozvržen na hry původní a přeložené a dělí se dle odborů, ale vždycky každý odstavec končí doložkou: atd. — nebo: a jiné. Tato doložka má velký význam. Kdyby tam nebyla, bylo by provolání, kterým se ředitelství divadla uchází o přízeň veřejnosti, vypisuje nově předplacení, a na pestře sestavený seznam slibovaných her láká předplatitele, skoro závazným, což by někdy bylo zlou situací pro slibovatele i snad kalamitou uměleckou. Na štěstí uveřejňuje se příští repertoar jen tak ze zvyku. Je to obchodní způsob divadelní reklamy, která neváže ani jednu ani druhou stranu. Kdo si po roce přečte seznam her, skutečně provozovaných, a srovná tento výsledek s tím, co ředitelství slibovalo před rokem, sezná jaký je tu rozdíl. Je tu nedodržený slib a to by mohlo budit nedůvěru k divadlu, zvláště když se toto slibování a nedodržování opakuje rok co rok. Má-li být předem oznamovaný repertoar lákadlem pro abonenty, pak i tu se zdá, že tato reklama už dnes nepůsobí. Dnes jsou dva druhy divadelního obecnictva: jedni tam chodí proto, že mají dost peněz a že bytí předplacenu v divadle náleží k požadavkům t. zv. lepší společnosti. Těmto návštěvníkům je v převážné většině jedno, co

se hraje a jak se hraje. Je baví často hovor o něčem jiném více, než co se děje na jevišti, nebo vidíme často jejich sedadla prázdná. Pak je druhý druh návštěvníků, kteří mají skutečný zájem umělecký. Z těch. — šťastnější — předplácejí si obyčejně levná místa proto, aby se nemusili shánět po vstupenkách a aby se vůbec dostali do divadla. Těmto zájemníkům je zpravidla jedno, co správa slibuje, protože tomu nevěří. Prostě se zabezpečují, aby nepřišli o novinky. A pro všechny ostatní návštěvníky nahodilě nemá předběžný repertoar už vůbec smyslu. Proč tedy udržovat tuto reklamní setrvačnost, která je vlastně trvalým dokladem rozháraného neklidu v umělecké činnosti, který nedovoluje provést to, co správa s nejlepším úmyslem slibuje, proč vydávat tolik peněz na plakátové plachty, když to k ničemu není? — Nebylo by lépe uveřejňovat výkaz uplynulého období? Ukázat, jak si správa divadla vedla? Položit veřejnosti účet z uměleckého působení? To by snad více mluvilo, protože by tu byl výmluvný doklad o tom, čeho je vedení divadla schopno, a pak mnohem snad slibnější nápořád toho, co lze od něho očekávat v roce příštím. — Nejméně se však hodí pro první naši scénu, Národní divadlo, aby se utíkalo k týmž prostředkům, jakých užívají divadla menší, která v uměleckém ústavě nevidí než obchodní podnik, a proto je také tak vedou. h—

R. 1917 — 31. ledna (v době tedy pro vydání časopisu nejnepříznivější) vyšlo prvé číslo časop. „České Divadlo“ (s podtitulem: Rozhledy po světě divadelním) jako oficiálního orgánu Ú. M. D. O. Č. List prodělal rovněž několik změn a vychází dnes v osmém ročníku čtrnáctidenně pod názvem „Československé Divadlo“ redakcí Jak. Rydvana.

R. 1920 — 29. ledna vyšlo prvé číslo „Jeviště“ red. J. Vodáka a Ot. Fischera, list skutečně seriosní a divadelně cenný, který však v červenci r. 1922 zanikl na počátku třetího ročníku.

Neuvádím zúmyslně řadu časopisů, které vycházely jen kratší dobu nebo neperiodicky. Chtěl jsem jen stručnou formou nastíniti historii českého divadelního tisku. Je zřejmo, že dobré vůle a nadšení pro divadelní listy bylo u nás vždy dosti. Zánik jednotlivých listů diktován byl — možno říci — vždycky spíše finančním neúspěchem. Přesto však nutno konstatovati, že české divadelní časopisy vykonaly pro rozvoj českého divadla práci, kterou

Shakespeareův „Hamlet“ v moderní výpravě na londýnském „Kingsway Theatre“

Rozhovor krále s Hamletem, který se chystá obléci večerní frak

William
Shakespeare

HAMLET

Moderní inscenase
londýnské
společnosti
„New Morality“
na divadle
Kingsway

Duch otce
Hamletova
v uniformě
dánského
důstojníka

Hamlet
s lebkou

nežli otevřeno bylo Národní divadlo (1883), putovala česká divadelní Musa z místa na místo. Nejméně třicet míst vystřídal české divadlo, než pevně zakotvilo v důstojném stánku nad Vltavou (Stavovské, Malostranské Thunovské, Bouda, divadlo v Ružodole, u Hybernů, v Raymannově domě, Mikulášské, Teisingrův dům, ve Wimrových sadech atd. atd.).

A právě tak pozvolna rozrůstala se tvorba dramatická, autoři počali pracovati pro divadlo a konečně jako nezbytný doplněk objevuje se i divadelní list. Zprvu pokusy chabé, tápavé, postrádající program a direktivy, později se ucelující, směřující k určité tendenci.

A tak kdyby divadelní tisk, který vykonal svůj úkol již v minulosti, byl rovněž jakékoliv, má svou cenu už prostě tím, že jistě registroval události divadelní své doby. Tradičně dochovávají se mnohdy zprávy mylné a neúplné, které nelze jinak korigovati, nežli doloženým dokumentem. A jsou-li nám dochovány časopisecké zprávy o jednotlivých představeních, umělcích, výkonech, divadelních pracích z těchto dob dávno minulých — má to pro divadelního historika nemalý význam. V tom ohledu starý divadelní tisk může být mnohdy příručkou značně směrodatnou.

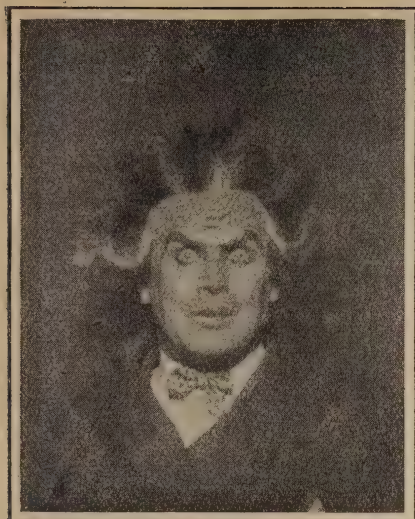
J. P. Hlasy tisku o „Panu Pygmalionovi“

O Grauově „Panu Pygmalionovi“) lze jen říci, kdyby nebylo Čapkova „R.U.R.“ a „Ze života hmyzu“,

*) Jacinto Grau: „Pan Pygmalion“, trag. fraška o lidech a loutkách. Předhra a 3 jedn. Přel. K. Vodňanská. Rež. K. Dostála; výpr. J. Čapka. Scén. hudba Alex. Podaševského. Poprvé v Národ. div. 3. září.

Polonius (ve smockingu), Laertes a Ofelie (s mikádem)

Jacinto Grau
**PAN
PYGMALION**

Tragická fraška
o lidech a loutkách

3 dějství
s předehrnou

Národní divadlo
v Praze

Překlad
K. Vodňanské

Pygmalion
Václav Vydra

Pomponina
Jarmila
Kronbauerová

mohla by tato fraška být objevem, takto však ztrácí na svém lesku, bledne před „R. U. R.“ V tom smyslu také vyznívají hlasy denního tisku: Nár. Listy vidí v tom dva hlavní dojemové proudy. Prastarý motiv člověka, jenž chce se vyrovnat bohů stvořiteli, a prometheovský motiv vzpoury. Jde tu totiž o pana Pygmaliona — v podstatě ve smyslu mythu — jenž vyrobil loutky, zázračné loutky chodící, mluvící, určité typy lidské a do jedné z nich, krásné Pomponiny, se zamiluje, ale loutky jej nenávidí a zabije. N. L. vytýkáji nedostatek uměleckého fondu, nedostatek jednotné hrůzné a drtivé intonace. Provedení chválí, režii Dostálovu, výkony pí Kronbauerové, Kohouta, Tůmy, Vydry, Wiesnera, zvláště však výpravu J. Čapka. Právě Lidu uvádí Ostrov dra Moreau, Triumfující zvíře, Vzbouření na jevišti, R. U. R., Šest postav, Loutky jaká vášeň na doklad, jak se dnes myslí o vztahu tvůrce a výtvoru, o hranici mezi jsoucnem a fikcí, o stroji, jenž se vymkne svému pánu. O hře samé praví, že je zajímavou variací golemovského tématu, nově v ní vidí lidové španělské motivy, ironii na podceňovatele umění, oceňuje hravost a grácii, jakou je tento námět traktován, a o výpravě praví, že nás utvrdila v základní úsudku, že Čapkové znamenají více než Grau. Tribuna konstatuje, že nebýt „R. U. R.“, byla by Grauova hra senzácí a shledává mnoho podstatných podobností s „R. U. R.“ i „Ze života hmyzu“, uznává Grauovu zásluhu, že zaslechl nový světocit, jenž šel Evropou, zaslechl hlas doby a pojal její myšlenky, jenže nedomyslel ji, nedocítil, nedotvořil. Chválí tento večer nejen pro autora, ale i pro krásný výkon režijní a herecký. Venkov chválí předehtu, v níž impresariové najímají Pygmaliona k produkci, první akt, v němž Pygmalion předvádí své loutky, jako zajímavou a vtípnou hru, ale pak slábné, až přechází k pantomimickým výjevům a baletním scénám. Provedení chválí. České Slovo není spokojeno s touto hrou, v porovnání staví výše „R. U. R.“, neboť loutky Pygmalionovy nejsou k práci, nýbrž jen k divadlu, k hraní frašek a milostným pletkám a jejich odboj je odbojem proti despotickému režisérovi, kdežto Čapek v „R. U. R.“ postavil své roboty jako obraz děsivých konců, k nimž spěje sociální vývoj v průmyslové soustavě. O provedení praví, že bylo správné, když změnili tragikomickou frašku ve výpravnou baletní hru s líbivou, sladkou hudbou A. Po-daševského, jež napodobí hrací stroje hodinové zvukem i rázem, vytýká však jistý rozpor, jenž vznikl tím, že loutky se jednou chovají a pohybují jako loutky, po druhé jako lidé a nelíbí se mu, že k provedení byli vzati nejlepší umělci, když tyto role jsou pro herce druhého a třetího řádu a každý elév na ně pomalu stačí. Ostatní listy nepraví v podstatě nic jiného.

Olga Scheinpflugová,

autorka „Madly z cihelny“ na městské scéně vinohradské,
v hlavní ženské roli Evy komedie Fr. Zavřela „Vykupitel“
z téže scény

Co je s divadelní censurou?

Ministerstvo vnitra v Polsku rozhodlo se nedávno zrušiti cenzuru divadelních her. — Několikéré zkušenosti v uplynulé sezoně zdá se, že přes prázdniny vykouřily se z horkých hlav a budeme zase trčeti v téže situaci potud, pokud nějaký nový zákaz nevzbouří divadelní kruhy. Ale na jak dlouho? Nedávno pražská cenzura zakázala dramatisaci „Křtu“ Havlíčka-Borovského a nikoho ani nenapadlo konstatovati tento znamenitý pokrok našich úřadů censurních. Jsme již tak otrlí a vši ostudě zvykli, že se ani neotřeseme po takovém kopanci, kterým naši

literaturu český republikánský cenzor pocíl. Je to úpadek, nebo zmužilost k novým, silnějším ranám? Nejde o zrušení censury. Jsou, žel, důvody pro to, aby zůstala strážcem kultury a umělecké čistoty, ale ne soustavným jejím poškozovatelem. Musíme opakovati a trvati přece jen na návrhu literátů, aby cenzura byla omezena ve své praxi poradci z řad skutečných umělců-dramatiků, kteří by měli možnost krotiti soustavné ničení divadelní kultury. Kde je instituce, která by vymohla realisaci reorganisace divadelní censury?

Em. Janský

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Květen

2. 1900 bylo Národní divadlo zadáno zemským výborem za intendatury dra Herolda nové správě mladočeské, Společnosti Národního divadla v Praze, která zahájila hry 28. čerce Smetanovým „Daliborem“. Ředitelem byl jmenován G. Schmoranz, profesor uměl.-prům. školy v Praze, šéfem opery Karel Kovařovic, hud. sklad., dramaturgem spis. K. Lier a v brzku spis. Jar. Kvapil, který později převzal i režii, až se stal i šéfem činohry. Stará správa Nár. divadla odstoupila spolu s řed. Fr. Ad. Šubertem 30. června téhož roku. Posledním představením za Šuberta byla „Prodaná nevěsta“. Staré Družstvo Národního divadla sloučilo se pak 16. dubna 1905 s některými členy „Společnosti N. d.“, dále s „Tylovým sdružením“ v „Spojené družstvo Národního divadla v Praze“, které mělo se ucházeti o opětné zadání Národního divadla. Zatím dostavěno bylo Městské divadlo vinohradské a zadáno tomuto novému družstvu. „Spojené družstvo“ řídí dosud jmenované divadlo.

9. 1805, před 120 lety zemřel německý básník Bedřich Schiller. Nar. v Marbachu ve Würtembursku 11. list. 1759, zemřel zneuznán ve Výmaru. Dosud však je pokládán vedle Goetheho za největšího básníka a dram. spisovatele německého. Jako mladík napsal své „Loupežníky“, romantickou hru, překypující touhou po svobodě, plnou vášnivých, krajně napínavých scén a skoro nemožných charakterů. Později napsal „Spiknutí Fieskovovo“, historickou hru, která byla v Německu s jásotem přijata, „Úklady a láska“, první zdařilou tragedii ze života občanského (líčící ušlechtilou snahu třídy občanské proti mravní zkáze tehdejších dvorních kruhů), „Dona Karlosa“ (dramat. báseň o 5 jedn. s výborně kreslenou postavou markýze Posy), „Valdštýna“ (histor. trilogii: „Valdštýnův tábor“, „Piccolomini“ a „Valdštýnova smrt“, kteráž je pokládána za nejlepší jeho dramat. báseň), romantickou truchlohu „Pannu Orleanskou“, „Nevěstu messinskou“ v kterémžto dramatu pokusil se o zavedení antického choru. (Tuto hru možno pokládati za pravzor pozdějších dram. osudových.) Nejoblíbenějším dramatem Schillerovým jest „Vilém Tell“. Hry Schillerovy přeložili K. I. Tham, J. M. Boleslavský a J. J. Kolár, K. Š. Macháček, B. Pelikán a j. Všecky jmenované hry byly provedeny na našich scénách od Prozatímního a Národního divadla počínaje až na naše větší ochotnická divadla.

11. 1915 zemřel v Pohledu u Nēm. Brodu nezapomenutelný velký dramatický umělec a velmi zasloužilý člen a režisér Národního divadla Josef Šmaha v stáří 67 let (narod. se v Pardubicích 2. srpna 1848). Pochován je po boku své choti Terezie v Táboře, kde dlel po svém odchodu z Nár. div. na odpočinku. V domě, kde po tu dobu bydlil, zasadil letos tábořský Šmahův okresek Ú. M. D. O. Č. pamětní desku (slavnostní odhalení bylo 10. května). Psáti o Šmahovi a jeho umění na tomto místě bychom si věru netroufali. Neboť Šmaha zaslouží zvláštního ocenění, kteréž by se mu jistě bylo dostalo z pera F. A. Šuberta, jenž tak učinil o J. Mošnovi, Fr. Kolárovi a Jiřím Bittnerovi, kdyby mu v tom předčasná smrt nebyla zabránila. Jen několik životopisných dat: Šmaha vystoupil ponejprv již jako 15letý hoch 11. ledna 1864 v úloze 60letého kměta (!) u společnosti Čížkovy. Po dvou letech stal se členem společnosti Švandovy, u níž po odchodu Frankovského stal se r. 1871 režisérem. R. 1873 byl drem Čížkem povolán k čes. zem. divadlu Prozatímnímu, kde konkuroval v některých úlohách (Dornenkron v „Služebníku svého pána“, Jago v „Othellu“, Ogarev v „Carově kurýru“ a j.) s Jiřím Bittnerem, ale oba hráli s vlastní výraznou originalitou. R. 1877 odešel pro neshodu s řed. Maýrem od Prozatímního k něm. divadlu v Lublani, kde však jako český vlastenec nemohl dlouho vydržeti. Odešel do Cech, kde hrál jako host u venkovských divad. společností a na ochotnických scénách a stal se

Španělská hra
Grauova

PAN PYGMALION

na
pražském divadle
Národním

Režisér
Karel Dostál

Výprava
Josefa Čapka

Scénická hudba
A. Podaševského

Foto K. Váňa

Scéna z předešlé:
V divadelní kanceláři

Divadelní tajemník
(Alex. Třebovský)

Impresariové
(od leva:

Eug. Wiesner,
Vlad. Merhaut,
K. Dostál)

po celých Čechách brzo velmi populárním (zvláště v „Cikánu“ a v „Stávce kovářů“) a velmi oblíbeným. R. 1879 angažoval jej opět Švanda pro své právě zřízené stálé divadlo na Smíchově. Zde se oženil se slečnou Veselskou, znamenitou herečkou, dcerou hudebního skladatele a ředitele kůru v K. Hoře. R. 1882 byl řed. Maýrem opět angažován k zemské scéně, nastoupil však teprve 13. června 1883 k Národnímu divadlu za ředitelství Šubertova. Sehrál Richarda III. a od té doby dobýval triumfu za triumfem. Velkou zásluhu získal si o divadelní výstavu ve Vídni, kde vypravil „Služebníka svého pána“, „Pelopovy námluvy“ (v nichž vedle Mařenky Bittnerové pomohl českému dramatu umění k velkému uznání a ocenění) a neméně se proslavil svou režii „Prodané nevěsty“. Poté vyhověl lichotivému pozvání Ameriky a odebrav se tam, hromadil vavříny k vavřínu. Stejně tak proslavil české umění svými zájezdy na slovanský jih a byl za to jmenován i čestným členem Národního divadla v Záhřebě. (Také Národní divadlo v Praze jmenovalo Šmahu později svým čestným členem.) Šmahovou zásluhou byla založena u Nár. div. „Dramatická škola“, která za krátkého svého trvání vychovala mnoho slibných dramatických adeptů. R. 1905 – 10. prosince Šmaha rozloučil se po svém 22letém působení na Nár. div. a 42letém působení hereckém vůbec s Národ. divadlem v úloze Oinomaos. Obecenstvo připravilo mu demonstrativní ovace a ušetřilo mu mnoho květinových i jiných cenných darů, doufajíc, že se k Národnímu ještě vrátí. Ale nevrátil se už. 14. ledna 1906 odejel k vyzvání bulharské vlády do Sriedce (Sofie) k spolupůsobení a pak k samostatnému řízení Národního divadla, kde byla jeho velmi záslužná činnost všemi vrstvami obyvatelstva neobyčejně ceněna. Po svém návratu do vlasti (tuším po 2–3 letech) usadil se v Táboře a 11. května 1915 zemřel. K jeho nejlepším úlohám náleželi Oinomaos. Výrava, císař Justinian („Theodora“), Jago („Othello“), Valenta („Paličova dcera“), Dornenkron („Služebník svého pána“), Richard III., Bušek („Naši furianti“), Lear a mn. j. Šmaha byl také spisovatelem. Napsal reminiscence ze svých uměleckých toulek „Z měst i vesnic“, „Vzpomínky z toulek po Americe“, dále divadelní hry, kteréž byly hrány též na scéně Nár. div.: „Premiéra na vsi“, „Zlato“, „Tiché jubileum“ a „Dcera“. Počátkem dvacátého století (tuším asi v l. 1903–1905 ?) byl též předsedou „Ústřední jednoty českého herectva“. Z jeho soukromé dramatické školy vyšlo velmi mnoho dobrých dramatických umělců i mimicky vyškolených operních zpěváků a zpěvaček.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do posledního srpna. Národní divadlo zahájilo hry 23. srpna. V opeře začalo Prodanou nevěstou, již pak opakovalo dvakrát, Pan Twardowski hrán pětkrát, Eugen Oněgin, Madame Butterfly, Rusalka, Tajemství. V činohře hrálo pouze „Ze života hmyzu“. Stavovské divadlo hrálo činohry: Ze života hmyzu, Mluvicí opici pětkrát, Nezralé ovoce třikrát, R. U. R. a operu Figarova svatba. Městské vnohradské hraje od 1. srpna: Lesní ženka, Bafoch, Soud, Směry života J. K. Tyl, Druhé mládí, Bejvávalo, Křehotinky, Palackého tř. č. 27, Periferie, Strakonický dudák, ... a potom

láska, Nové panstvo, Svatební vínek, Knock, Muž z loterie, Revisor. Zdravá nemocná, Člověk a nadčlověk, Král, Vykupitel, Strýček Loula, Potopený zvon, Nabídnutí k sňatku (premiéra 22. srpna), Doktorovic Finka, Nové panstvo, Mez (premiéra 29. srpna). Švandovo divadlo: Velbloud uchem jehly, Cudný Kazimír, Falešná kočička, Kotrmelce mládí, Kolem čeho se svět točí, Žena na akcie, V dámském kupé, Škvor v uchu, Naše miminko, Hrdina jejích snů, Naši furianti, Slečna maminka, Cácorka. Komedia: Pražské modelky, Vzorný manžel, Nemravné dědictví, Dobrý voják Ferenc

Co tomu říkáte?

U nás díváme se na Shakespearova dramata jako na klasické výtvořiny a každému představení jeho her věnuje se našimi divadly všemožná péče. Jinak je tomu v Anglii. Tam hrají svého rodáka v jednom divadle a to v cyklu, který taktak že se dokončí. Pak už si nikdo na Shakespeara ani nevzdechne. Přece však

občas někdo si vzpomene, jako na př. nedávno „Ostende“ hrálo jeho „Othela“. Návštěvy však byly velice slabé a proto ředitel vymyslel sensaci: uspořádal pohřeb Othela a Desdemony. Smuteční kočár s nápisem pohyboval se přes scénu k nesmírnému uspokojení obecnosti i divadelní kasy. *ej*

Futurista. Rokoko: Ilusionista, In flagranti. Urania: Mladí, Veselá bída, Španělská muška, Ty svůdné noci pařížské, Mnoho póvyku pro Betynku, Sedlák krivopřísežník, Jen všechno radiem, Farář z Podlěsí, Jemine, až ta mne přivine, Lásky z periferie, Bajadera, Lidičky, já bych se ženil, Děvče, které políčkuje, Otrávený květ, Řetízek lásky, Traviata, Gejša, Co pak je to za vojáka, Slovácká princezna, Hraběnka Marica, Nahota, Tři týdny, Co každá musí mít, Čarodějka Gisela. Vinohradská zpěvohra: Doly, Schmedes & Rosenthal, Orfeus v podsvětí, Madame Pompadour, Žena v purpuru, Cikánská láska, Bratránek z Batavie, Rozvedená paní, Tulák, Krásná mamá, Bajadera, Prodaná nevěsta, Polská krev, Taneček panny Márinky, Čarodějová princezna, Jarní vánek, Cikánský baron. Smíchovská Aréna: Ach je, ta je, Taneček panny Márinky. *j. p.*

Gustav Pflieger-Moravský. Dne 20. září t. r. bylo tomu 50 let, co zemřel v Praze český spisovatel, beletrista a dramatik Gustav Pflieger-Moravský. R. Mayerem, básníkem Bohd. Jelínkem a Pfliegerem odešli muži stejné generace, zlomeni stejnou plicní chorobou, první dva v slibném rozběhu, tento v plném rozmachu tvůrčí síly. Památku Pfliegera-Moravského připomínáme si zde proto, že kromě dvou, tři knih veršů (Dumky, Cypřiše, Královna noci) a několika realistických románů (Ztracený život, Paní fabrikantová, Dvoji věno, Dva umělci) věnoval se také divadlu. Jeho referáty o divadle v různých časopisech byly mu prvním užším stykem s divadlem, které r. 1861, když přijal úřad dramaturga v Novoměstském divadle, získalo její úplné. V té době začal psát také divadelní hry, dnes skorem již zapomenuté. Tep doby nadchnul jej jako řadu jiných k historickému dramatu Svatoopluk, Boleslav Ryšavý a Poslední Rožmberk, původně nazv. Della Rosa. Také veselohry Telegram, Ona mne miluje a Kapitola I., II., III. byly úspěšným repertoarem Novoměst. divadla. V dramatickém díle Pfliegerově není tolik básnické síly, jako v jeho verších i prosách, ale přesto byla to podpora původního repertoaru. *ej*

Osobní. K Národnímu divadlu byl angažován z vinohradského divadla vyspělý umělec Jar. Vojta-Jurný a k vinohradskému z Brna Fr. Kreuzman. „České Slovo“ (večerník) poukazuje v prvním případě na pohodlí, jaké má Nár. divadlo: potřebuje-li — a po odchodu p. Hurtově potřebuje — přeběhe prostě vinohradskému div. kteroukoliv sílu, neboť Národ. divadlu neudolal dosud nikdo — kromě Zakopala. Tak přešel z Vinohrad Dostál, Karen, Baldová, Tůma a nyní Vojta-Jurný. Vypadá to skutečně, jako by vinohradské bylo přípravkou pro Národní. Ovšem Národnímu nelze tento čin vytýkati, běže prostě, co uzná za nejlepší, ale vinohradské je na tom velmi špatně. Musí se starat o herce, vychovat si je a, když jsou do jeho repertoaru nejlépe zapracováni, když se stali nezbytnou součástí souboru — odejdou. Znamená-li to pro Vinohrady ztrátu, pro umělce není to vždycky ziskem. V souboru Nár. d. někdy zapadne, nemá tolik příležitosti, musí znovu začínati a ne vždycky je plně umělecky uspokojen. „České Slovo“ správně podotýká, že N. d. mělo by se o doplňování ensemblu starati jinak a hledati jinde, než na Vinohradech. *pt*

Básník Jos. Knap, čelný člen naší nejmladší

básnické generace, dokončil právě první svoje čtyřaktové drama „Čtyři dvory“. — Je to potěšitelným zjevem, nevzdalují-li se vážní mladí literáti spolupráce na české dramatické literatuře, která potřebuje obrození novými lidmi a novými činy. *Eský*

Foyer Národního divadla bude vyzdoben bustou autora skvělé opony N. d. V. Hynaise a bustou J. Bittnera, nezapomenutelného salonního herce. — *ký*

Šlechtické lože v našem Stavovském divadle, jako stará výsada z dob prvních počátků této scény, budou konečně zrušeny. Příslušné úřady — a trvalo to — uznaly, že dosavadní respektování tohoto privilegia je v rozporu s ústavou republiky a přikročily proto k vyvlastnění loží. — *ký*

Tylovo divadlo v Nuslích dostalo konečně svého majitele. Je jím p. D. Hallová-Kubíková, která zamýšlí v něm pořádati činohru i operetu. — Nemáme dosud zkušenosti z její ředitelské praxe, ale doufáme, že to nepůjde huře, než ukázala poslední sezona řed. Langra. — *y*

Slovenské Národní divadlo v Bratislavě vstupuje do nové sezony pod administrativní (— i uměleckou?) kontrolou eskponenta vlády. *Eský*

Nový časopis. Nakladat. Šolcovo na Vyšehradě vydává nový divad. čas. „Komedia“, jehož 1. číslo reprezentuje se pěknou obálkou, vkusnou úpravou, krásným tiskem, přílohou Cammarova románu, fotografiemi herců a hereček a anketou o tom, čím se který umělec nebo umělkyně komu líbí, začne mezi jinými cenami, kdo vyhraje, dostane zdarma předplatné na „Komedii“. Kromě článků dra Frinty a dra M. Svobody nemá časopis nic nového ani zajímavého, co by lákalo a opravňovalo jeho nezbytnou existenci. Chce se jen líbit, spíše vnějškem, svoji salonní toaletou, než vnitřním obsahem. Je určen pro hofejších deset tisíc a jak se zdá, bude pěstovat osobní kult herců, hereček, primadon, filmových hvězd a Cammarovy romány. *v. r.*

Soumagnova „Přišitího Mesiáše“ (překl. Václ. Říhy) vydá jakožto 1. svazek „Světové edice“ (red. J. V. Klíma) nakladatelství p. Radoměnského v Pardubicích s úvodem F. X. Šaldy a doslovem O. Fischera, jenž přinese zajímavé doklady o tom, jak se zápasilo o tuto hru s censurou. Vydání knižní lze jen uvítati, neboť tak bude možno provésti revizi tohoto dramatu, jehož cenzurní zákaz byl pomalu evropskou ostudou. *j. p.*

V „Právu Lidu“ kdosi, podepsaný v. r., pustil se zle do časopisu „Argus“, jenž přináší exscerpta z různých časopisů všeho druhu a také divadelních kritik. Zle se horší na redakci, že mohla opominouti referáty „Práva Lidu“. A to je mu podnětem, že celý způsob „Argusa“ odsuzuje. Při tom zavedl o „Čsl. Divadlo“, které přináší „Hlasy tisku“, a píše, že jsou jen pochybené. Bylo by nám velmi milo, kdyby dobrý ten pán nám naznačil, jak by se měly psát, aby našly milosti v jeho očích. Snadno se boří, ale těžko se staví. Že jsme zavedli rubriku „Hlasů tisku“, stalo se jen proto, abychom srovnávali posudky, aby bylo patrné, jak se o téže věci kritická mínění různí a jak dnes, zvláště dnes mnozí referenti zaujímají politické stanovisko listu, do něhož píší, i když toho není třeba. Redakce „Práva Lidu“ měla si povšimnouti odůvodnění odsudku „Argusa“ a neměla propuštiti článke, jehož jediným důvodem jest, že „Argus“ nečituje referátů dra Fischera, neboť jinak šířá v. r. neudává, v čem se Argus provinil. *J. P.*

Jar. B. Zyka

Ochotnické závody na venkově

Úkoly našeho čl. ochotnictva rostou a tím také nastává našim ochotnickým jednotám více práce a horlivé činnosti. S velkým zájmem sledujeme tento potěšitelný rozmach a velkou součinnost obětavých spolupracovníků, kteří každé neděle rozjíždějí se na náš venkov a zde ochotně a nezištně přednášejí, pořádají režisérské kursy a slovem i praktickými ukázkami scénickými vychovávají ty, kdož po dalším vzdělání touží.

Úkoly tyto jsou dnes velké, odpovědné a cílevědomé. Po loňských úspěšných pražských konkurenčních závodech ochotnických jednot, spolků a kroužků předstoupilo několikrát nyní i venkovské ochotnictvo před veřejnost s pěknými ukázkami své ochotnické dovednosti, pevné disciplíny a dobrých výběrem volených aktovek, vhodných i pro malé scény.

Ukázalo se tu jasně a přesvědčivě, jak zdatná výchova dramatických škol, režisérských kursů a běhů povznesla nesmírně kulturní výši našeho ochotnictva, které snaží se s ostatními osvětovými složkami povznést všeobecnou vzdělanost šířením vědění a vzbuzováním zájmu a lásky ke kráse, ušlechtilosti a pravdě.

Jednoty ochotnické vytýčily si po převratu nové směrnice svého poslání a tak snaží se, pokud to jejich poměry dovolí, zpopularisovati umění divadelní a podpořiti všechny snahy divadelní práce, jak ji zdůraznil „Svaz Osvětový“.

Bylo-li řečeno, že proto musí československé ochotnické tradice (Štech), Zkažená krev (Stroupežnický) a Mrtvá (Dvořák), které obelány městem i malými ochotnickými spolky za pozoruhodných úspěchů. A bylo mnoho pravdy v tom, co řekli si táborští, že „ochotnické kulturní spolky a jednoty chovají vzácnou vlastnost — dávají pokročilejším a přirozeně umělecky citícím osobám příležitost k spolupráci. Dobře vedený ochotnický spolek divadelní nebo zpěvácký se tak stává skutečnou lidovou akademií vkusu a umělecké výchovy pro ty, kdož činně se účastní stejnou měrou, jako pro druhou část, pro auditorium občasných veřejných produkcí. Proto nutno souhlasiti s každým hnutím, které podporuje tyto kulturní instituce našeho venkova — a především snažiti se o to, aby v čelo pokud možno postaveni byli odborníci nebo alespoň lidé se značnou dávkou uměleckého vzdělání a vkusu v krvi. Za takových podmínek pak budou uzrávat plody před našimi zraky“.

Český venkov hlásí se ke kulturní práci na všech stranách a českému ochotnictvu náleží také velký podíl. Obětavá snáživost, umělecké pochopení, pevná kázeň stává se tu dnes národní a kulturní složkou velikého významu.

Dr. Karel Čapek,

český spisovatel, autor a spoluautor světově pronikavších komedií „R. U. R.“ a „Ze života hmyzu“, jehož jménem přezván ochotnický spolek v Malých Svatoňovicích na Nachodsku, jeho rodišti

Ochotnictvo — jak poslední doba to ukázala — chce povznést a zušlechtit nejširší vrstvy lidové, chce obroditi jejich duši a chce výběrem svých her, svou uměleckou školou a snahou, i svou ostatní organizační a ideovou činností chrániti českost a ryzost našeho divadelního umění. Ochotnický svátek prožili záhy po Praze také v Táboře. Byl to významný podnik, který přesahoval rámec spolkového života tím, že chtělo se tu jasně dokumentovati ochotnické umění a jeho význam a poslání na českém venkově. Vyvolati i tu v život ochotnické závody [Malo-

Zprávy

Bittnerovy slavnosti v Milavči. Beseda „Jiří Bittner“ na Smíchově oslavovala svých 20 let trvání a při té příležitosti uspořádala slavnost odhalení pamětní desky na Bittnerově rodném domku v Milavči u Domažlic. Ze svých úspor opatřila Beseda nejen desku podle návrhu arch. Kiliána ze Smíchova, ale vypravila i celou slavnost svým nákladem. Z Prahy odjela v sobotu 26.-IX. výprava 40 ti účastníků do

Milavče, kde byla přijata starostou obce p. J. Chmelíkem a říd. uč. Fr. Polákem velmi vřele. Večer uspořádal dram. odbor Sokola slavnostní představení „Jos. Kajetána Tyla“ za pečlivé režie p. říd. uč. Poláka. V neděli 27.-IX. sjelo i sešlo se daleké okolí do útulné obce k vlastní slavnosti. Za Národní divadlo byl přítomen řed. dr. Šafařívič, za intendanci dr. Poláček a řada místních i okolních korporací. Průvod, zahájený chodským banderiem, naplnil celé prostranství

před Bittnerovým rodným domkem, kde byli hosté uvítáni s tribuny předsedou Bes. „Bittner“ p. Mocem a kde pak promluvil slavnostní řeč Mistr K. Želenský, který způsobem jemu vlastním uchvátil posluchače poutavým vyličením života, povahy i uměleckého významu Bittnerova. Za obec pronesl pěknou řeč JUC. Jožka Polák, načež byla deska odhalena a za hudby národních hymen obci do ochrany odevzdána. Za Ustř. Matici Div. Ochotnictva Čsl. promluvil její starosta dr. Herman a delegát Arbesova okrsku v Pardubicích učinil pozdravný projev. Na počátku a na konci zapěl pěv. spol. „Čerchovan“ z Domažlic případně a krásně přednesené sbory. Po slavnosti byla uspořádána na sokolském cvičišti chodská svatba. Večer v přátelské schůzi promluvil k Milavečským dr. Herman o významu práce a organizace ochotnictva a o úkolech Ú. M. D. O. Č. Beseda „Bittner“ vykonala tu významný čin, který znovu obrátil pozornost veřejnosti k našemu ochotnictvu. Podnik se zdařil velmi pěkně a účastníci místní i pražští budou dlouho vzpomínat! h—

Věstník Ú. M. D. O. Č.

Našim okrskovým radám! Letos bylo uspořádáno několik okresních výstav v českých městech. Nikde se však neuplatnila práce ochotnictva. Upozorňujeme okrsky na to, že je nutno a účelno využití každé příležitosti a možnosti, dá-li se před veřejností ukázati na činnost ochotnictva a na její výsledky. Tím se šíří zájem, stoupá pochopení důležitosti naší práce a získává se uznání i přízeň. Proto nechť si okrskové rady bedlivě všímají všech veřejných podniků, v jejich územním obvodu pořádaných, a nechť pečují o svou pohotovost pro zveřejňování ochotnické činnosti. — Vydávání okrskových „Vestníků“ nemá jen význam pro dotyčný okrsek. Jednak se jimi doplňuje vnitřní orgán celkové organizace, jednak se jimi zachycuje a zaznamenává pro historii umělecká a kulturní činnost našich spolků a odborů. Plzeň, Most, Čes. Třebová a j. vedou si při tom velmi dobře a snaží se svým členům podati

praktické pokyny, rady a mimo to zprávy organizační, o činnosti okrsku i spolků. To všecko může, ba má a musí zajímat také okrsky ostatní. Je-li u nás možno, aby se činovníci okrskoví seznamovali osobně jen jednou za rok při valné schůzi, je takový „Vestník“ vhodným tlumočnickem, který přichází každý měsíc a povídá, co bylo vykonáno. Proto je povinností všech okrsků, aby naše okrskové Vestníky odebíraly! Cena tu nemůže padati na váhu. h—

Mimořádná valná schůze Ú. M. D. O. Č. ustanovena byla výkonným výborem na neděli 25. října t. r. za tím účelem, aby projednala návrh nových stanov ústředí a okrsků i vzorných stanov ochot. jednot a aby schválila program oslav Tylových a 40 let Ú. M. D. O. Č. v roce 1926. Bližší údaje budou v pozvání ke schůzi, zaslané okrskům.

„Tylova obec ochotnictva“ vešla v život na ustavující schůzi 13.-IX., kde byl zvolen výbor s p. Ondrákem v čele. — V řadě členstva této vzdoroorganizace udržuje se mínění — a snad i na valné schůzi bylo to vyjádřeno —, že dojde v brzké době ke smíru a spolupráci z Ú. M. D. O. Č. Ti, kteří toto mínění udržují pro potřebnou náladu svých členů, sami tomu jistě ve svém nitru nevěří. Všecko, co způsobili v Matici, způsob jejich jednání a příliš vyhraněné osobní tendence nelze zapomenout. O smíru se už namluvilo mnoho, ale ani jediný čin opozice a zvláště jejich vůdců neprojevil smířlivé ochoty ani snahy. Vydáný leták, obsahem pod úrovní slušnosti, řeči na schůzích a konečně i jednání o likvidaci zrušeného Pražského okrsku tomu nenasvědčuje. Když bylo toto zrušení ministerstvem potvrzeno, byla Matice nucena po marném upomínání postoupiti právnímu zástupci vymáhání majetku bývalého okrsku

Karel Čapek

LOUPEŽNÍK

Komedie o třech
dějstvích

Přírodní divadlo
v
Malých
Svatoňovicích

Spolek
div. ochotníků
„Karel Čapek“
v
Malých
Svatoňovicích

Scéna všech tří
dějství:

Lesní zátíší se
stavením,
[pozdější tvrz]
„loupežníkova“

Čapkovy oslavy v Malých Svatoňovicích znamenají kulturní čin, svědčící o tom, že ochotnictvo plně chápe své poslání v národě. Znamenají především: úzký, kulturní vztah mezi ochotníky a dram. spisovatelé; Malé Svatoňovice pojmenovaly svůj spolek jménem našeho předního divadelního spisovatele. Mají k němu nejužší vztah: narodil se Karel Čapek u nich. Tak jako okrsek honosí se jménem Jiráskovým, jehož rodiště leží v obvodu okrsku. A nezní to krásně a nemůžeme se tím pyšnit: Spolek div. ochotníků „Karel Čapek“, člen Jiráskova okrsku Ú. M. D. O. Č.? — Ale vztah ten není jednostranný. Karel Čapek udělal to, co při jeho povaze a skromnosti jistě je vzácné: přijel mezi ochotníky a byl přítomen představení svého „Loupežníka“. A nalezl při tom slova uznání pro práci a poslání ochotnictva. Má to jistě veliký a krásný význam v době, kdy práce ochotnická se všemožně snižuje, že ve světě hraný div. spisovatel chápe naši snahu a její důležitost pro vzdělání národa. — Ovšem, že tímto svým významem vymkla se oslava svatoňovická, uspořádaná na popud a přičiněním ředitele tamních ochotníků J. M. Vlčka, rázu oslavy lokální. Tomu dala výraz

Iniciátoři Čapkových oslav a přírodního představení jeho „Loupežníka“ v Malých Svatoňovicích

J. M. Vlček,

řed. dolů, předs. Spdo. „Karel Čapek“ v Malých Svatoňovicích

Olga Scheinpflugová,

dram. umělkyně, člen činohry Měst. div. Král. Vinohrad, vystoupila j. h. v čelné roli Mimi

Max Lederer,

vrch. insp. st. drah, režisér představení

Ú. M. D. O. Č., když převzala protektorát slavnosti a Jiráskův okrsek, jenž převzal uspořádání oslavné hry jako představení okrsku za vrchní režie okrsk. rež. M. Lederera (Jaroměř). A tak sehráli vybraní herci z 10 jednot okrsku za spoluúčinkování sl. Scheinpflugové z Král. Vinohrad, pro niž byla úloha Mimi autorem psána, „Loupežníka“ v přírodním divadle svatoňovickém dne 21. června 1925. Riskantní podnik, sladit soubor tolika jednot a vynikající pražské herečky, podnik tím odvážnější, že společné zkoušky byly téměř nemožné, se plně zdařil a to před očima autorovými. Jak jednotlivé výkony, tak souhra a vystoupení komparsu bylo vnitřně i technicky dokonalé, což uznala kritika i obecenstvo. 24 solistů a na 80 členů komparsu ukázalo, že ochotnictvo dovede projev uměleckou ukázněností v rukou pevné režie. Ale i scéna byla navržena a řešena ochotníkem, inž. Karlem Munzarem (Smiřice). Řešena tak šťastně, že se plně přimykala k rámcí hry a ji vhodně uplatňovala. — Je vidět, co ochotnictvo při dobré vůli dokáže. Je nutno na této cestě pokračovati k povznesení jména ochotnického i kulturní úrovně národa. Jík.

a jeho obvodů na odpovědných činovnicích. — „Tylova obec“ zůstane pro Matici vždycky výsledkem porušené disciplíny organizační i kulturní, tříštěním, úmyslně vyvolaným jedinci, které bylo nutno z Matice odstraniti a kteří potřebují nějaké korporace pro sebe a své cíle.

X

Jubilejní sjezd ochotnictva a celostátní krajská soutěž r. 1926 budí zájem i zahraničního ochotnictva. K soutěži přihlášly se již tři spolky americké a dva jugoslávské.

O **činnost čsl. ochotnictva** počíná se zajímati v poslední době i cizina. Vydaná statistika o činnosti čsl. ochotnictva za r. 1924 vzbudila zájem a obdiv, takže i anglická společnost The World Association for Adult Education vyžádala si prostřednictvím ministerstva zahraničí a ministerstva školství obsáhlá informační data a zodpovědění několikastránkového dotazníku, jakož i všechny organizační a osvětové pomůcky Ú. M. D. O. Č. Rovněž četné přihlášky českých dramatických spolků v Americe a ve Francii do zahraničního odboru při Ú. M. D. O. Č. svědčí o pochopení pro soustavou lidovýchovnou práci pomocí lidového divadla.

Diplom čestného uznání věnován Ú. M. D. O. Č. Spdo. v Kroměříži u příležitosti 60letého trvání spolku.

Div. a režis. kursy a přednášky. Za pořádání režis. kursu žádá dále okrsek v Hořovicích a Horažďovicích, za předn. pí Horské II. obv. Tyl. okrsku v Kladruběch u Rokycan a Ústí. jedn. děln. div. ochotn. v Plzni.

Ještě k dávce za úřední úkony. V zákoně ze dne 3. dubna 1925, č. 53., kterým byla tato dávka zavedena, se praví, že „za úkony úřední ve věcech správních, pokud se staly podstatně v zájmu soukromém — — — mohou státní úřady (nebo magistráty) vybírat tuto dávku“. Podle toho by se vlastně dávka za intervenující úředníky při našich představeních předpisovati ani vybírat neměla, protože tu nejde o zájem soukromý, nýbrž úřad vysílá svou asistenci do divadla proto, aby kontrolovala hru z důvodů censurních a uspořádání představení z důvodů bezpečnostních, tedy v zájmu veřejném. Týž zákon však ustanovuje, že „vláda určí nařízením, ve kterých případech a v jaké výši, jest tyto dávky vybírat“. To se také stalo vlád. nařízením z 18. června 1925, č. 163., kterým byl vydán dávkový řád. Úkony však, zařazené do tohoto řádu, nesouhlasí v podstatě se zásadním ustanovením zákona, protože fiskální důvody některých položek jsou jiné, neopírají se však o zájem soukromý. Přesto se zdá, že vláda učinila dávkový řád takovou součástí vlastního zákona, že nelze proti jednotlivým položkám činit námitky z důvodu toho, že tu není soukromého zájmu. Vyplývá to z výnosu min. financí ze dne 20. července 1925, č. 98.114, vydaného k citovanému zákonu jako instrukce pro úřady, kde se výslovně praví, že „úřad nemá příčiny uvažovati, je-li nějaký úkon podstatně v zájmu veřejném nebo soukromém, poněvadž tato otázka je již rozřešena dávkovými řády tím, že určitý úkon byl uznán za úkon, podléhající dávce“. — Pro naše spolky je velmi závažné ustanovení dávkového řádu, jež stanoví při položce 45., že „za intervenci v divadle nebo v koncertu, pokud podléhá dávce ze zábav, dále v plesu, kabaretu a při jiných produkcích činí dávka

30 Kč za jednoho úředníka a 20 Kč za jednoho muže stráže a za jednu hodinu". To znamená: divadelní představení ve vlastním slova smyslu, t. j. reprodukce některého díla dram. spisovatele neb operního skladatele; provedená na divadle ať herci z povolání neb ochotníky, je od dávky ze zábav osvobozena, ovšem jen tehdy, není-li div. představení spojeno s taneční zábavou, hudbou mezi jednáním (není-li tato součástí hry jako t. zv. hudba scénická), nebo s jinou zábavou, která sama o sobě dávce ze zábav podléhá. Je-li tedy div. představení osvobozeno od dávky ze zábav, nemůže se podle položky 45. řádu o dávce z úředních výkonů vybírat ještě tato dávka za úřední intervenci. A naopak: pořádá-li se po div. představení tanec, jak to mnohé spolky tak rády dělají, musí se platit jak dávka ze zábav, tak i nyní nová dávka za úřední intervenci. A to stojí za uvážení! — Kdyby při předepisování dávky za úřední úkony nastaly nějaké rozpory, nebo potíže, nechť naše spolky předloží věc ústředí, které pak učiní další kroky. *h—*

Další slepy u div. půjčoven týkají se pouze objednávek, učiněných po 1.-VII. 1925 na průkazních listcích o členství v Ú. M. D. O. Č. Proto nemohou půjčovny poskytovat slev i na účty dřívější nebo povolovat slevy na pozdější objednávky, ke kterým nebylo přiloženo potvrzení o členství v Ú. M. D. O. Č. Dodatečné reklamace se neuznávají, poněvadž potvrzenky každý řádný spolek obdržel.

Z ústředí. Schůze výk. výb. 20.-IX. stanovila datum mimoř. valného shromáždění k schválení stanov ústředí i okrsků na 25. října 1925 (předem omlouvá se Maněna A.). Oznámená likvidace starého Pražsk. okrsku, schválení stanov nového a konání valné schůze 18.-IX., na níž zvolení čestnými členy star. Matice dr. Herman a ústř. taj. Rud. Weinert. Okrskům rozeslán návrh nových stanov, které projedná výk. výb. 24.-X. před mimoř. valným shrom. Nár. rada čl. svolila k pořádání Tylových sbírek a Tylův sbor splnomocněn, aby zařídil potřebné. Min. financí a vnitř. podány žádosti za zrušení nebo snížení dávky z veř. úkonů a úředních intervencí; žádost podporují i oba svazy děln. div. ochotn. a Ú. S. O. D. Převzat protokotář oslav 20. letého trvání Div. jedn. „Jirásek“ v Nov. Bydžově a protektorát cyklu zájezdů Spdo. v Červ. Kostelci ve prosp. stavby nové div. budovy tamže, která otevřena bude 25.-X. (řečn. p. Beneš). Při odhalení desky Jiř. Bittnerovi v Milavči u Domažlic (zřízeno Bes. „Bittner“ Smíchov) 27.-IX. učinil projev za ústředí star. dr. Herman, který zúčastnil se také slavnosti otevření divadel v Braníku (4.-VIII.) a ve Vvs. Mýtě. Při oslavě 100. letého jubileu Spdo. v Lomnici (13.-IX.) a 25. letí Div. j. „Bratrství“ v Král. Polí, kam zároveň svolána schůze ochotn., ref. ústř. taj. Rud. Weinert. K sjezd. představením. zahranič. spolků oznámena již účast z Dol. Daruvaru a Záhřeby (S. H. S.). Na valnou schůzi nového okrsku v Jihlavě 4.-X. a k soutěži tří ochotn. spolků 5.-X. deleg. dr. Herman a R. Weinert. Okrsk. soutěž pořádá též Šmahův okresek v Táboře. Šmilovského okresek v Ml. Boleslavi konal valnou schůzi 13.-IX. Okresek v Hořicích oznámil úmrtí svého pracovníka J. Formana. Do komise převzata velmi pěkná a vhodná příručka z loňského rež. kursu II. Tylova okrsku v Plzni (po 5 Kč) a zakoupeny fotografie divad. výstavky Droj. „Tyl“ v Čouši u Mostu. Přijato 13. spolků domácích a 4 zahraničních. Přečten dopis činovníků rozpuštěného Pražsk. okrsku. Přijat návrh Spdo. „Tyl“ v Doubravce u Plzně stran vidování sbírek a prosebných listin ústředím. Domácím správcem zvolen p. Parkan („Havlíček“ Radlice) a za resignovavšího p. Jiru stal se pokladníkem p. K. Zahradník z Prostějova, jehož nevšední ochotu dlužno kvitovati povděkem.

Nový Pražský okresek byl ustaven na valné schůzi 18.-IX. v sále Měst. Besedy v Praze. Schůzi zahájil za ústředí starosta dr. Herman, který stručně vyličil příčiny rozpuštění okrsku starého a nyníjší stav jeho likvidace, ukázal na poslání a úkoly Pražského okrsku v rámci Matice a rozvinul obraz podniků r. 1926. Nato přikročeno k volbám. Předseda, místopředseda a kulturní referent byli voleni listky. Z 58 odevzdaných hlasů (volili jen delegáti k tomu ustanovení) byli zvoleni 56 hlasy: předs. Rudolf Weinert, místopředs. radá Figar a kult. referentem red. Jošt. Volba výboru dala se aklamací a byla jednohlasná. Zvolení byli: do výboru: Luděk Felber (Bes. J. Bittner, Smíchov), Otakar Hecht (Menšínová Scéna „Tyl“), Fr. Herman ml. (Intimní Scéna), Vl. Komínek (Lidová Scéna v Nuslicích), Karel Liebl („Vojan“, Vršovice), inž. B. Machovec (Vzděl. Sbor Vyšehradský), Karel Malý (Č. O. B.), Jan Slabý (Lidová Scéna v Nuslicích), Fr. Smažík (Studentská Scéna, Vinohr.), Jos. Štastný (Bes. J. Bittner, Smíchov), Karel Vitouš (Intimní Scéna v Praze); náhradníci: Jan Parkán (K. Havlíček-Borovský, Radlice), Rudolf Ptáčník (Intimní Scéna, Praha), Boh. Rychtr („Vlast“, Vršovice), Václav Taussig (Baráč. „Petr Guth“, Smíchov), Anna Turečková (Intimní Scéna v Praze); revisori účtů: Jan Tureček a Jan Liška; volitelé do valné schůze Ú. M. D. O. Č.: Alois Moc, Jan Parkán, Ant. Pohl, Jan Samec; delegáti do výk. výboru Ú. M. D. O. Č.: Josef Jošt, Vlad. Komínek, F. Kracmanová, Bol. Mareš, Jan Parkán. Po provedených volbách byli k návrhu pracovní schůze zvoleni prvními čestnými členy Praž. okrsku starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman a generální tajemník Ú. M. D. O. Č. Rud. Weinert. Nato byla projednána řada návrhů organizačních i pracovních. Na schůzi bylo pí Turečkovou vybráno pro „Tylův dům“ 116 korun. První schůze okrskové rady stanovena na pátek 25.-IX. Pracovní schůze jsou každý pátek v místnosti Ú. M. D. O. Č.

Z okrsků venkovských. Jungmannův okresek v Hořovicích pořádá v listopadu dramatický kurs. Přihlášky přijímá A. Růžička v Hořovicích, berní správa. — Thámův okresek v Kostelci n. L. pořádá za součinnosti okres. osvět. sboru dramat. kurs o 8 přednáškách. Předn. konají se v Brandýse n. L. v kreslárně reálného gymnasia a v Kostelci n. Lab. v budově měst. školy. Předn. v obou místech konají se vždy v neděli od 10 h. dop. do 2 h. odp. — Jiráskův okresek v Třebíči sebral 12.-IX. jako vzorné okrsk. předst. K. Horkého vesel. „Bejvávalo“. Úvodní přednášku „o vývoji repertoaru českého ochotnictva“ přednesl před představením uč. K. Raušar, předs. okres. osvět. sboru. — Smetanův okresek v Čes. Třebové uspořádal 13.-IX. ve Smetanově domě v Litomyšli krajskou soutěž, na které sebral sp. „Vicena“ z Ústí n. O. Stroupežnického „Zvíkovského raráška“ sp. „Havlíček“ z Kerhartic Skochovu „Poslední večeri“ a sp. „Jirásek“ z Chocně Vrchlického „Svědka“. Týž okresek pořádá 27.-IX. v Ústí n. Orl. přednášku dram. umělkyně B. Horské.

Z jednot. Smíchovská Bes. „Jiří Bittner“ vzpomínala v září, že r. 1905 založili divadelní nadšenci „Smíchovský ochotnický kroužek“, který r. 1907 změnil se v Besedu. Za tu dlouhou dobu absolvovala řadu představení ne podřadných autorů, v nichž uplatňovali své schopnosti i někteří dnešní výrazní umělci j. pí Iblůva, Nedožinská, p. Kadlec a j. Činnost bes. „Jiří Bittner“ nespočívá pouze v umělecké práci, ale bes. nezapomíná ani svých národních, žel, že i dnes tak svrchovaně nutných povinností k našim menšinám. Stará se pečlivě o své děti v menšinové škole fryšavské na Moravě a nezapomíná jich potřeb ani během roku. Je to krásný úkol a mělo by býti více takových spolků, které by se staraly o menšinové svěřence. (ej.)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII)

V Praze dne 16. října 1925

Sešit 15

V Praze dne 9. října 1925.

(Morálka a estéti.) Případ hry Otomara Schäfera, o kterém v předešlém sešitě tohoto listu bylo referováno, pomalu zapadl v denním tisku. Ti, kteří z něho udělali aféru par excellence, měli obavu, aby si rozfoukaným ohničkem sami nepopálili křídélka a proto raději zchladili svou bojovnost. Leč bylo by chybou nepozorovati, jak třásla se určitá skupina vůdčích osob před eventuelními důsledky svého tažení proti Schäferovi, jak obávala se prohlédnutí širších vrstev obecnštya.

Pražská kritika tentokrátě právem postavila se proti „Čajové panence“ a poukazovala na spojitost přijetí hry s členstvím p. Schäfera v Poradním sboru. Ale bylo by hezčí a upřímnější, kdyby pánové našli tuto nádhernou svornost v úsudku i tehdy, když jde o ty, kteří náleží do jejich vzájemně se podporující společnosti. Nutno uvažovati o morálce našeho estétství, přečteme-li si prohlášení div. referenta „Národní Politiky“ Karla Engelmüllera, které je odpovědí na „Zasláno“ páně Schäferovo. K. Engelmüller ke konci svého prohlášení pravi: „Ostatně chtěl bych tu jednou pro vždy a se vším důrazem odmítnouti jakoukoliv nízkou snahu znevážiti, podezřívati či zlehčovati svobodu, volnost a naprostou neodvislost mého kritického posudku...“ „Mám a chci mít svůj štít čistý!“

Těchto slov vážného divadelního pracovníka, ne kejklře a tanečnicka mezi vejci, pánové si nepovšimli. Ať je jakýkoli názor na referáty Engelmüllerovy, je nesporný fakt, že je nutno velice se zamyslíti nad tím, když kritik je poměry přímo donucen k tomu, aby prohlašoval svobodu, volnost a naprostou neodvislost svého kriticismu, aby obhajoval vlastnosti, které jsou nutným a nezbytným předpokladem kritické činnosti. Slova Engelmüllerova „mám a chci mít svůj štít čistý“ jsou vzrušeným protestem, ale také spravedlivým útokem na všechny ty, kteří dávno již zapomněli této základní povinnosti, kteří v kamarádském poklonkování ztratili právo kritiky, ztratili důvěru čtenářů. Rozpráhl-li se k této ráně Engelmüller, je to tím vážnější obvinění, neboť jeho vždy klidná a naprosto umírněná povaha neprojevila dosud nikdy takové agresivnosti.

Za všechny, kteří již dávno ztratili víru v spravedlivost a správnost úsudku několika našich kritiků, byla pronesena veřejně slova, která ukládají mravní povinnost býti konsekventním. V poměrech, v nichž valná část našich pražských kritiků žije, je skorem nemožno hledati ryzi pravdu jejich slov. Vázání nejen společenskými ohledy, ale i morálními vztahy k sobě jsou opatrní, aby svou politikou neuškodili si v určitých kruzích a nezavřeli si již předem dveře, na které snad klepají, nebo budou klepati. Mlátil-li Spectator v „Apolonu“ a jeho dvojenec Jan Klepetář nedávno v „Gentlemanu“ do kritiky, dotýkal se především její vnitřních uměleckých hodnot. Jeho kritika kritiky je žhavá a vystihuje huťně její úpadkovost. Ale horší a krutější je morálka části pražské kritiky, morálka, která zabíjí a priori jakýkoli úsudek, která pohřbívá celou naši divadelní kritiku.

Tam, kde směr denního tisku měl by možnost pronést nezávislé a spravedlivé stanovisko k těmto zjevům, tam je opět kritik nevalné duševní síly a jinde opět je dosti pozorovacích schopností, ale různých osobních důvodů k mlčení. Máme dva nebo tři dobré kritiky, kteří dosud nejsou ani dramatiky, ani členy Dramatického svazu a to je celé positívum, které zachraňuje čtenáře v desorientované směsici napapouškových hlasů.

Zde nepomohou žádné ankety, žádné úsilí o zlepšení divadelního kriticismu. Je to morálka, infikovaná politickým životem, jehož praktiky přejala některá divadelní referenti, jichž alfou a omegou je: klitka.

„Ruka ruku myje“, to by byla nejlepši tragikomedie k poslednímu vyzkoušení morálky našich estétů!

ej.

Jacques Natanson

KLOUČEK NETYKAVKA

(Le Greluchon délicat)

Komedie o 3 dějstvích

Přeložil Rich. Weiner

Stavovské divadlo

Režisér Miloš Nový

Výprava J. M. Gottlieb

Foto K. Váňa

Anna Sedláčková

v roli *Simony*

potěšila zase po delší době velkou obec ctitelů svého umění novou, jemně citěnou a skvěle hranou postavou malé, něžné a sladké milenky a potvrdila jí nenovou skutečnost, že francouzsky křehké hříčky jevištní jsou bez uměleckého jejího spolupůsobení prostě nemyslitelný

Frant. Bicek

Jihoslovanské drama v posledním roce

Bilance jihoslovanského dramatu v posledním roce je dosti chudá. Totiž: pokud se týče provedených dramat. Není žádným tajemstvím, že jihoslovanská dramatická produkce je velmi značná. Bohužel — řada věcí leží v rukopisech, neboť není naděje na jejich provedení. Z důvodů finančních. Náklad s výpravou premier, a to u lidí nových, je věcí vždy riskantní, a finanční správa divadel chladí kritický zápal poukazem na publikum, jež velmi často — a to podstatně — koriguje kritiku — mlčením a prázdnotou síně.

Podstatné ideové proudění v jihoslovanské tvorbě lze celkem vyložit na třech typech, při čemž se zároveň objeví i fakt, že chorvatský element se svojí delší tradicí je hlubší a jaksí hybnější.

Jmenoval bych tedy dramata: „Božji člověk“ od M. Begoviće¹⁾, „Vučjak“ (Vlčák) od M. Krleže a „Kajanje“ (Pokání) od A. Iliče. — M. Krleža i M. Begović jsou Chorvati. A. Ilić je Srb. Ostatní premiery zapadají: „Gogoljeva smrt“ od U. Donadinia, „Zrinski“ od T. Stozia a „Baš Celik“ od Gj. Dimoviće.

Milan Begović má ostatně za sebou již řadu podstatných děl. Podal věci definitivních hodnot: Venus Vietrix, Gospogja Walewska, Biskupova sinovica i Svadbeni let. A posledně svého „Božjeg člověka“.

Jihoslovanská kritika má s M. Begovićem poněkud těžkou práci: tvrdí o něm, že pravého Begoviće je nutno hledati v lyrice. On sám však zřejmě tihne k dramatu (je ředitelem dramatické školy v Záhřebě). Tedy — jistě zajímavé nedorozumění.

„Božji člověk“ je prací teoretického kombinatora. Starý zápas ducha i těla, zemské i nebeské lásky. Begović zcela neočekávaně nechá vítěziti lásku nebeskou. Děj: Pravoslavný kněz — „boží člověk“ — je zasnouben se zdravou a silnou dívkou z venkova. Ta vše plameny duše i těla, její mládí volá bouřlivě po vyžití. Kněz odpovídá na její city zcela odtaziť, — tedy mrtvě — a to dívku, jež hledá vzněty v temné záhadnosti vztekající krve, uvádí v rozčarování. Náhodou se zastaví v dívčině chalupě hajduk. Hledí na lásku jako ona, drze ofensivně. Dívka se stane jeho tělesně a — manželkou kněze. Nemůže při mrtvě svatém „božím člověku“ zapomenouti bouřlivého a slastného vzplanutí své krve. Po smrti svého otce se odhodlává odejiti z vězení, jímž je manželství bez lásky. Vyjevuje chaos duše svému muži-světci. Ten ji chápe a je připraven ji propustiti. V tom se však stává náhlý obrat: ona zůstává při svém muži a umírá v jeho náručí.

Drama má dva výrazné momenty: šílenství kněžovy sestry, jež zešilela hrůzou ze vzdání se švagrově cizímu chlapu, a zejména — ač není organickým — příchod žebráků a mrzáků všech typů, aby jim kněz vrátil zdraví. Příležitost k virtuosnímu podání řady rasových charakterů. M. Begović zůstává zde poněkud teoretisujícím modernistou — svůj předpoklad vyjadřuje řečí nikoliv lidovou.

Nejsilnějším je M. Begović v realistickém vyjádření erotického zápasu Mariny a jejího eksplozivního výbuchu. Mystika mu nijak nesvědčí: je prázdnou ranou do větru, neboť zde chybí věc nejpodstatnější — prožití. Postava Mariny stává se tragickou svým dramatickým (zdůrazňuji) úpadkem. Je to konec konců vinou modernisujícího konstruktivismu.

„Božího člověka“ M. Begoviće hodnotím však jako příznak vnitřního vzrůstu. Je to odvrát od romantismu a chtění mystiky, a je zřejmo, že tam, kde chce podat renaisanci záchvatů svého mládí, je rozhodně na křivé cestě. M. Begović může se nejzraleji vyjádřiti jen v realismu.

*

¹⁾ Připravuje se na Nár. div. Pozn. red.

Co je umělecký poradní sbor činoherní pro Národní a Stavovské divadlo?

Zemský správní výbor vydal 27. list. 1924 statut tohoto sboru, jehož obsah vysvětluje mnoho pro otázky a pochybnosti, které se v poslední době vynořily. Sbor skládá se z osmi členů, navržených z uměleckých a kritických činitelů činoherních šéfem činohry, předložených intendantovi a schválených zemským správním výborem. Před návrhem poradí se šéf činohry s dosavadním sborem poradním. (Zástupce spolku „Máj“ byl jmenován k žádosti tohoto spolku. Sestavení sboru je tedy závislo na výběru šéfa činohry.) Členové jsou jmenováni pro jednoleté období divadelní, jejich působnost se však prodlužuje mlčky na tak dlouho, dokud zemský výbor neprovede jmenování nové. (Není tedy vyloučeno doživotní členství.) Působnost sboru je poradní a šéf činohry má právo v celém oboru své působnosti, vymezené jeho instrukcí, dotazovati se poradního sboru o všech otázkách své agendy. (Z toho vyplývá, že se šéf nemusi sboru dotazovati, nechce-li, a že sbor neodpovídá za umělecké vedení činohry, protože jeho hlasu nemusí být poslechnuto.) Poradní sbor je svoláván intendantem podle potřeby, a to aspoň čtyřikrát do roka. (To dokazuje nejlépe cenu a váhu sboru.) Na žádost nejméně tří členů sboru jest svolati jeho schůzi do 14 dnů. Program jednání navrhuje intendantovi umělecká správa činohry, ale každý člen sboru i jeho plenum po dohodě s uměleckou správou má právo činiti intendantovi návrhy na projednání té či oné umělecké věci. (Podle toho by mohl sbor i jednotliví členové uplatnit mnohé projednání a po případě

i působiti vydatně na př. na repertoar, kdyby tu zase nebyla předepsána dohoda s uměleckou správou, která nemusí takové zasahování připustit.) Názor sboru se zjišťuje hlasováním a platí názor, pro nějž je prostá většina přítomných. (Počet jich není stanoven.) Nedostavili se však aspoň polovina členů, může být jednání odloženo na novou schůzi, v níž může být program projednán bez ohledu na počet přítomných. Členové, kteří se bez omluvy nedostaví do tří po sobě jdoucích schůzí, budou dotázáni intendantem, zda ve sboru trvají, a neodpoví-li do osmi dnů, pokládá se to za vzdání se. Není-li názor sboru rozhodujícími činiteli divadelními přijat, oznámí to intendant poradnímu sboru v nejbližší schůzi, pokud možno se sdělením důvodů. (Proti tomu ovšem sbor nemá žádných prostředků a běže to prostě na vědomí. Důvody se mu sdělují jen „pokud možno.“) Za repertoar a ostatní uměleckou úroveň činohry je veřejnosti odpovědná umělecká správa činohry Nár. a Stav. divadla. K veřejnému dovolání se poradního sboru je zapotřebí jeho výslovného souhlasu. (Není jasno, co znamená tato záhadná poslední věta. Kdo by se ho mohl dovolávat veřejně?) — Potud tedy statut sboru. Bylo mu tedy křivděno, činil-li se někdy odpovědným za přijetí nebo nepřijetí hry nebo za programový rámec repertoaru. Má svázané ruce i ústa, může být povolán, ale nemusí, může se usnášeti, ale nikdo si toho nemusí všimnout. Může být neměnitelný až do vymření, ale lépe by bylo, kdyby byl odpraven hned.

h—

Miroslav Krleža je osobností rozhodně zajímavou. Rediguje „Književnu Republiku“. Což značí — stojí proti proudu a jde proti proudu. Jeho list měl odvahu poodhrnouti záclonu a podívat se na patriotický idealismus Bělehradu pěkně zblízka. Poprask. Hrůza. „Vučjak“ je zajímavé drama. Válečné. Neboť Krleža ssál za války v sebe život všemi póry těla, celou duší.

Děj: Krešimir Horvat, absolvent filosofie, invalida a spolupracovník „Národne Sloge“, zhnusí si město a odchází dobrovolně na ves. Chce být učitelem. Je jmenován na jednotřídku v zapadlé dědině. Jeho příchod je dnem hrůzy válečné vdovy po správci školy. Marijana, již válka zatlačila v nejhnusnější kaluže života, vzdá se hystericky Horvátovi hned za první noci. Horvat se učí dívat na černý život, kde bída žene ženy v prostituci, kde láska je plazivou lianou. Náhle se jednoho dne navrácí Lazar, muž domnělé vdovy válečné. Zmizel za války v Haliči a ubírá se do své školy v devátém roce od svého odchodu. Odpouští celému světu, neboť ve věčné tmě uralských dolů našel Boha. Ale nenachází ženy, jež visí na Horvátovi psi a hroznou láskou. Horvat se musí ze školy uchýlit k Amerikánce Evě, bývalé majitelce černošského bordelu v Chicagu. Drama končí tragicky: Marijana si přeřeže břitvou žily. Život Horvatův končí v dramatu tímto strašným, disharmonickým tonem.

M. Krleža je velmi aktivní člověk. Cítí takřka denní potřebu po komsi plivnout, komusi nadat, cosí si zhnusit. Všecko ho zlobí a dráždí. Jeho zjev, toť vlastně grimasa člověka zhnuseného, která je častá u lidí jinak dobrého srdce, zcela klidného způsobu života i klidné psychy. Přes vnější formu není M. Krleža revolucionářem (Bože, v tom je zcela zajedno s našimi proroky sociální poesie, kteří to nebrali s revolucí zobra, uchýlivše se k dřepění nad zátokou leknínů), ani anarchistou, jak se dělá, a zvláště je dělán povrchními lidmi.

K revolucionářství je potřebí věci základní důležitosti: ideálu, jenž byl by výsledkem psychy celé osobnosti. Toho není u M. Krleži přes všechnu odvahu, není v něm absolutnosti jeho psychy. Což dokazuje hrdina dramatu Horvat, jenž je vlastně Krležovou autobiografií. Horvat má být typem Evropana, zhnuseného kulturou a malicherností svého postavení a hledajícího proto nové horizonty, o nichž mluví už Herzen — Rusko nebo Amerika. Poesie dostává sociální marku a píše se ve prospěch jakéhosi ideálu. Horvat je však typickým snílkem — přes výsměch redakčních kolegů utíká na ves, kde se domnívá na léztí bezstarostný život. Zklame se ovšem a v rozpacích neví, kam by zaměřil. Nemučho však zjevy, jež ukazují, že není sociální spravedlnosti (což je obecným znakem mo-

rální neodpovědnosti surrealistické generace), jeho mučí nedostatek absolutnosti jeho psychy, nedostatek životní aktivity, fakt tuberkulózy vnitřního života. Jeho mizerii však není vinen „nespravedlivý sociální řád“ (což lze zase říci obecně), ale výhradně a především on sám. Bez osobní statečnosti nelze pocítiti ani blízkosti sociálního mysticismu Ruska, ani mysticismu strojů Ameriky, a všechny jeho plány jsou jen planým povídáním.

(Dokončení)

Dr. Eduard Šebesta

Pražské divadelní období 1778—79 ve světle čísel

(Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století) (Pokračování)

Jak vypadala věc u baletního mistra Rösslera, patrně z vlastnoručních poukázek hr. Claryho pro něho z 25. září na 6 zl., z 12. prosince na 15 zl., jež mu vyplaceny à konto ne zcela vyplacené týdenní gáže, a pak ještě známe jinou poukázku ze dne 17. února příštího roku na 55 zl., jež dostal na zaplacení dlužné domovní činže, by se mohl vystěhovat; obnos tento mu však vyplacen na zatímní účet s výhradou pozdějšího vyúčtování.

Nelépe se asi vedlo Vilému Smittovi, jehož pohledávka za starou správou obnášela na počátku jen 126 zl. a v prosinci za nové správy narostla až téměř na 200 zl. Nemůžeme se pak mu ovšem ani divit, když vyhotovil 10. října majiteli domu, kdež bydlil, Janu Mattovi stvrzenku na 17 zl., dlužných mu za činži, při čemž výslovně poznamenal majiteli domu, jehož dům tou dobou opouštěl, že týž ho nijak při stěhování neomezoval, ba ani žádných efektů mu nezabavil. Na tuto stvrzenku, kterou zavázal se Smitt vyplatiti v masopustě, vyzvedla si 4. ledna 1779 od divadelní pokladny zmíněné peníze pí Janu Mattová. Od téhož herce pochází ve spisech též obligace z 11. ledna na 7 zl. pro Janu Kochovou za půjčené mu ložní prádlo, již zmocněna si vybrati obnos ten z jeho salairu; dle potvrzení na ní vybral si peníze 16. ledna Jos. Dlasbel. Konečného vyúčtování dočkal se Smitt teprve po skončení divadla 18. února, kdy mu na příkaz Rottenhanův vyplatila pokladna po přepočtení jemu dlužných 92 zl. 18 kr., když si byla srazila pro p. Fürstela 4 zl. 12 kr.

Toutéž cestou vyplaceno ještě téhož dne mademoiselle Schreiberové 7 zl., při čemž stvrdila, že mimo těchto peněz jí strženo pro paní Wallmovou 7 zl. 12 kr., Rífkou Taussika 5 zl., p. Fürsta 36 kr., pí Liverovou 24 zl., pí Hanisovou 4 zl. 45 kr. a Liverovi ještě 50 kr.

IV. Další výdajovou položkou pro divadelní pokladnu byly jakési platy t. zv. alimenty

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech puťovních

(Pokračování)

Kalina vzrušen nedočkavostí měřil zpáteční cestu rychlými kroky svých dlouhých pedálů, neustále volaje: „Ten bude mít radost! Tohle se jistě nenadál! Jo, jo, vezme-li pánbůh rodiče, dá dobrého kmotra!“ — Blíže se Pepíkovi, sípal radostí prochvělým hlasem: „Hochu zlatá, pánbůh přispěl! Masti tě namažu, od všívím tě — pak tě obleču, že budeš vypadat jako hrabě! Už to nesu — tuhle! — A teď ukaž svoje dilo!“

Pepík s velkým gestem vznešence podal břitvu. Kalina, odloživ přinesené poklady, břitvu vzal, otevřel, pohlédl proti světlu na ostří... zdrcující zklamání rozhostilo se mu po obličej! Ani ostří nezkoušel na vytrženém vlasu, ani palcem neohmatal — pouhý pohled proti světlu stačil k nabytí hrůzné pravdy: Běda! Pepík o holišlafu nemá ani ponětí! — Trvalo, než se opanoval. Pak zablesklo v jeho očku káravým, poučným nápadem — i řekl klidně Pepíkovi: „Teď se posad na vozeček, já tě tou břitvou oholím.“

Pepík se ulek' a schýlil jako před ranou: „Sakra, to ne, strejčku!“ — „Posad se, sic tě nenamažu, ani šatů nedám!“

Pepík krotce usedl, Kalina mydle ho dlaní mumlal temně jako z hrobu:

„Kožalku beztak už nedostaneš; tu si vypije ten, kdo břitvy brousit umí.“ Došlo na holení. Kalina přiložil břitvu ke tváři Pepíkově, přitiskl a zajel jí do vousů. Pepík sebou škubl a zaúpěl. Kalina ne dbaje škrábal dál: „Vidiš, tady máš svůj holišlaf! A tohle jsi chystal nevinným lidem. Teď drž, ať poznáš, jak to chutná.“

Každým pohybem břitvy se Pepík jinak zkroutil, jinak zakvičel, zakňučel, vypískl, zaklel, jinak se zašklebil, jinak rukama a nohama zašermoval. I jméno boží bral nadarmo — leč nic naplat: Neúprosný Kalina mechanickou pravidelností zajižděl do tvrdých vousů a s bravurou figarovskou jich chumáče s mydlinami do levé dlaně otíral, co chvíle pronášeje: „Tak jen pěkně drž, abych tě neřízl!“ Za těchto dojemných slovních i mimických projevů dočkal se neupřimný Pepík oholení pravé půle obličeje. Na mnoha místech prosákaly z ní krůpěčky krve, někde i pramének stékal. Když však Kalina se dotekl půle levé, sjel Pepík s vozečku do kleku, sepal ruce a na kolenou srdceryvně prosil: „Ježíši ukřižovanej, strejčku, už mne nechte! Vždyť z toho chcípnu mučnickou smrtí!“

„Jen si, Pepičku, zase vylez na vozeček. Na jedné tváři jsi pocítil, jaké holení je s břitvou od řemeslníka huntýře, na druhé ti ukážu, jak to chutná s břitvou od řemeslníka kumštýře.“

Vyměnil strýček břitvu, holil a Pepík se blaženě usmíval. Oholen pak se poděkoval a slavnostně sliboval: „Do smrti už na břitvu nesáhnu!“

pro paní Brunianovou, které obnášely v září a říjnu po 43, v listopadu 40, v prosinci 48 a lednu s únozem 80 zlatých.

V. Příští účetní oddíl věnován byl hudebníkům, s kterými byl sjednán honorář ve velkém divadle za představení po 7 zl. 50 kr. a za tuto práci jim vyplaceno v září 24 zl. 4 kr., říjnu a listopadu po 20 zl., téhož měsíce dostali ještě jakýchsi 86 zl. 10 kr., v prosinci jim dáno 94 zl. a v lednu s únozem se jim dostalo 425 zl. 6 kr. Za hru v malém divadle, kde měli akkordovaného platů, za každou operetu 5 zl. 22 kr. a za komedii 4 zl. 30 kr., vyplaceno jim v těchže měsících za obyčejnou i mimořádnou hudbu 106 zl. 1 kr., 131 zl. 36 kr., 83 zl. 26 kr., 73 zl. 24 kr. a 91 zl. 16 kr. Mimo to vyplaceno t. zv. extramusikantům za hudbu k baletům a komediím Frant. Vojtovi v říjnu 1 zl. 30 kr., v listopadu 8 zl. 10 kr., prosinci 3 zl. 40 kr., lednu a únoru 26 zl. 30 kr. Dle nepoměrně vysokých honorářů posledních měsíců se zdá, že zaplatila administrace v srpnu vykázaný nedoplatek staré správy hudebníkům 78 zl. 20 kr., jenž asi obsažen byl i v prosinci vykázaném obnose 233 zl. 36 kr.

VI. Příslušníkem další skupiny zaměstnanců tehdejšího divadla byl kontrollor a výběrčí bilietů ve velkém divadle Peltzer, který měl sjednány 24 kr. z každého představení, jemuž zůstala stará správa dlužna neméně než za 30 představení obnos 10 zl., kterýžto nedoplatek vzrostl za nové správy do prosince na 12 zl. 48 kr. Do této kategorie zaměstnanců náležela ještě správcová lož i v I. pořadí Felicie Müllerová s platem 34 kr. za představení, u níž činily pohledávky za novou správou

Ian Žuk „Mez“. Komedie o 3 dějstvích

Vinohradské divadlo. Režisér Bohuš Stejskal, výprava Jos. Wenig.

(Foto Fr. Kutta, insp. div.)

Student (Václav Vydra ml.)
Agnes (Marie Gabrielová)

Kalina však s oteckou opravdovostí poradil: „Naopak, budeš břitvy brousit, ale až tě tomu na-čím. Ať máš na mě užitečnou památku. Zůstaneš nějaký čas při mým štontu, až se naučíš, jdi si pak s pánembohem.“

Příštího dne jsem Pepíka nepoznal: od hlavy k patě učiněný kavalír před lovem — vykoupáný, vymydlený, učený. Jen košili měl režnou — Kalinovu. Stál tu u vozejků v plné kráse a svěžesti mladistvého těla a zálibně se pochlubil: „A vši taky už nemám.“ Starý Kalina páraje se v barometru doložil: „Ale měl jich — jakživ jsem jich na jednom člověku tolik neviděl!“

Téhož dne pozval mne můj šlejfiř na východ slunce, s Bezděze pozorovaný: „Ten si nesmíte dát ujít; to je podivná! Viděl jsem vycházet slunce s Tater, Alp, Montblanku, Pyreneji, u moře i na moři, taky s naší Sněžky, ale s Bezděze mne div neomráčil.“ Po představení jsme se vydali na cestu. — Kalina měl pravdu: východ byl překrásný, nezapomenutelný. — Po svém návratu ráno šli jsme posídat do zahrady Střelnice. Restauratér Veverka (otec divadelního ředitele Karla Veverky), bodře humorný, uvítal Kalinu zvěstí: „Máte tu nebezpečného konkurenta — už se tu po vás poptával, jste pryč jeho kmotrem.“

Za chvíli konkurent přispěchal, malý blondýn pihovitě, po neštovicích zdolíčkováné tváře, ospalých očí, nosičku jako kulička: „Ruku líbám, kmotříčku.“

„Kterej pak jsi?“

„Pepík Klímů.“

„To snad ne“, táhle pronášel překvapený Kalina.

„Poček tu, až přinesu kancionál.“ Vrátil se z mašale s knihou, opakoval vyšetřovací scénu ze včerejška. A zase bylo všechno „rychtyk“. Tenhle Pepík měl taky tátu Felikse, akrobata, atléta a ekvilibristu; mámu Majdalenu rozenou Trískovou; taky se narodil ve Vltavotějně osmnáct set šedesát pět, 13. července a taky byl šlejfiř. Ale dnes Kalina neřekl: Dobrá, jsi ten pravej. Teď mi dej hubičku. Dnes zasakroval a udeřil hněvně na stůl: „Jsi podvodník, lhář! Vždyť já tu už jednoho Pepíka Klímů mám!“

„Pepík Klímů jsem já!“

„Čím pak mi dokážeš, že tvůj ouklad je pravda?“

„Tuhle, prosím, pane kmotříčku, mám ouřední papíry — těm snad uvěříte.“

Kalina, přepečlivě prohlédnuv papíry, mně poručil: „Jděte pro toho druhého lajdáka — jistě se váli ještě v mašali!“

„Nechodte,“ usmíval se druhý Pepík, „nenašel byste ho tam. Ten už to natírá ke Mšenu — před hodinou jsem ho potkal až za papírnou.“

„V mysliveckých šatech?“ vpadl horlivě Kalina. „Jo; hned jsem si pomyslel, že poctivě jich asi nenabyl.“

„Nenabyl, lump lumpácká, nenabyl! A kterej on vlastně je?“

„Honda Trísků, můj bratranec. Ale stydím se za něho — krade.“

„Ježíš Marja!“ vykřikl Kalina, vyskočil a pádl do mašale k vozejků. Vrátil se uklidněn: „Díky všemohoucimu, nedostal se do šuplíku. Kam by se hrabal na zámek, kterej já zfabricuju. — Tož se dej prohlídnout, Pepíčku.“ Nasadil brejle, dlouho

Anežčin bratranec (Vlad. Řepa) — Sestřenice (Mila Pačová)
Její ženich (Bohuš Stejskal)

platu 10 kr. za představení. Než i tomuto zůstalo divadlo do srpna dlužno 28 a do prosince 31 desetníků.

(Dokončení)

prohlížel pihovatého skrčka, povážlivě hlavou vrtě:
„Ne, ty nejsi Klímův syn.“

„Jsem, kmotříčku.“

„Ne, ne, chlapče, nejsi.“

„Jsem, kmotříčku, na mou duši.“

„Proč teda nemáš černé vlasy?“ popuzen sípal Kalina. „Tvůj táta byl jako havran!“

„Nemůžu za to, že jsem plavý,“ s litostným předechem v hlase pověděl Pepík.

„A oči máš jakési jako leklá ryba — táta měl oči jako vostřeš. Taky nos máš jako třešničku, tátův byl jako kladivo. Ne, ne, synku, Klímův nejseš.“

„Jápak bych nebyl — co to divného povídáte?“

„Znal ty jsi svého tátu?“

„Vždyť mne vychoval.“

„No tak — viděls jeho mohutná prsa? Kůň nemá širších! A ty jeho svalnaté hnáty? To byly stoupy! A vůbec celá jeho vysoká postava — strach z ní šel! Z tebe jde na člověka ouzkost, že si tě komáři rozeberou.“

„Jakáž pomoc!“ Pepík tiše vzdychl: „Ale tatínkův jsem.“

„Tak kde máš brejle, co? Tatík nosil brejle!“

„Inu, vidím bez nich!“

„Ba ne; tebe, holečku, Klíma nedělal! To byl krasavec. a ty jsi šerednej krom ty drahý duše jako vopice.“

Pepík se křečkovitě vymrštil, očka mu záplala; doličky v obličejí promodraly a všecka postavička se chvěla: „Já Pepík Klímův jsem, ale vy nejste kmotříček Kalina,“ křičel, „ten dobrej, moudrej, spravedlivej člověk! Takhle se mluví s pořádným

v prosinci neméně než za 27 her, a správce loží v II. pořadí Jakub Merkanti, jenž máje sjednaného platu 17 kr. za představení, měl k pohledávání za starou správou 24 a za novou v prosinci ještě 27 platebních obnosů. Z malého divadla náleželi do této skupiny především dva biletáři, požívající platu s vyvolávačem povozů za 37 komedií po 31 kr., a 30 po 32 a tolikéž představení po 34 krejcařích, mimo to zaplaceno jednomu mimořádnému biletáři při jedné extrasilné komedii 11 kr. Celkové platy za měsíce září až únor obnášely 8 zl. 26 kr., 8 zl. 26 kr., 12 zl., 9 zl. 18 kr. a 14 zl. 8 kr.

VII. položka věnována kominíku ve velkém divadle, který dle tehdejšího způsobu bezpečnostních opatření zastupoval pozdější funkci hasičů a zároveň zastupoval kordináka (Cortingspringer), měl dostávat sjednaného

chasníkem, kterej vás ctil, měl vás rád a těšil se, až vás jednou uvidí? Taky jsem si vás představoval jinak — a vyčítám vám teď vaše vytekly oko? Váš hrb, vaše ruce jako ploutve a nohy pahejle? Nemám tatínkovu krásu, ale zato jeho dobrý srdce mám; nemám tatínkovu sílu, ale přece se živim poctivě; nemám ostřížích očí, ale i ty moje vodnaté vidí, co a jak je na světě a proto nikdá svůj malej noseček nestrkám nestydatě do věcí, do kterejch mně nic není, jak to děláte vy, kmotříčku! S pánem bohem!“

Ale neodešel — Kalina ho radostně sevřel svými ploutvemi a srdečně se rozjásal: „Seš, kluku, seš Klímův syn! Teď jsem to poznal: máš jeho lahodnej hlas, máš ten jeho cit i tu jeho pejchu v sobě! Sedni si, můj drahej, sedni — a potěšime se! Odpusť mi tu křivdu na tobě spáchanou, odpusť! S takovou skvrnou na čistě své duši bych žít nechtěl.“

Nastalo smíření, utišení obou. Pepík dostal pěknou pusu a chutnou snídani. Aby omluvil své neprozřetelné mínění, Kalina spustil krotce: „Nediv se, hochu, že jsem o tvém původu tak pochyboval, ale měl-li člověk mámu, která se dovedla spustit, že žije s chromým Kaděrou, pak —“

„Která máma se tak spustila?“ znov se ježil Pepík.

„No tvoje!“

„To není pravda! Maminka přece žije s tatínkem!“

„Což tvůj tatík není v Libštátě pochovanej?“

„I toto! Je živ a zdrav!“

Kalina jen očkem po mně zamrkal: „Vida, jak i šlejfir dovede šlejfire obelhat.“ (Pokračování)

Divadlo menšinám

Je všeobecně známo, že převratem nenastala lepší doba pohraničním Čechům, že ve svém vlastním státě jsou naši lidé někdy v horších poměrech, nežli byli dříve. Čeliti těmto zjevům pomáhají, více nežli stát, korporace, jichž úkol je velice těžký. Ale i při tom nezapomínají, že nejlepším pomocníkem v boji je kultura. Nejjemnější smysl pro tuto formu obrany a záchrany našich menšin má právě jevištní výraz, který je posilou slabým i vzpružením chabých. Národní Jednota Severočeská vystihla tento význam divadla a našla porozumění příslušných kruhů v Pardubicích i v jiných městech českého východu, takže při ustanovování nové divadelní společnosti měst východočeských s řed. Veverkou v čele podařilo se sjednatí pevný plán k podpoře našich menšin severočeských. Již tento rok v létě před zahájením sezony navštívilo Východočeské divadlo některá větší města severu s repertoarem, který nese známky umělecké pohotovosti a jevištní zdatnosti. Měl jsem možnost shlédnouti v Ústí n. L. premii

přepracovaných Dvořákových „Husitů“. Byl to svátek celého šířého okolí, svátek kulturní i národní, který znamenal zvláště po této stránce nesmírně mnoho. Při omezeném pobytu nebylo mi možno zjistiti věcně neblahou stránku finanční, ale je nesporno, že na těchto ohrožených místech třeba více spoléhati na soukromou pomoc, nežli na záchranu od příslušných úřadů. Je nanejvýš tragické, hladověli-li několik dnů herecký ensemble proto, že polovina subvence městské byla blahovůlně českým zástupcem na radnici postoupěna německému řediteli. Leč naši herci hrdinsky zdolali bídné dny a neustali v plahočení se Chomutovem, Žatcem a j. Jejich snaha prospěti českému živlu měla by býti příkladem i pražským scénám, jimž by s vládní pomocí měla býti umožněna představení třeba jen několikačlenného souboru i v zimních měsících v zájmu slušné kulturní existence našich hraničářů, kteří v každém slově dobré české hry slyší evangelium svého života.

Em. Janský

Arch. Fr. Hrazdil

K sociologii československého divadla

(Pokračování)

Nejhledanější a nejméně výnosný (ač je to paradoxní) bude ensembl feerií. V jeho repertoaru budou hry dle dnešního názoru výpravné, utopistické, fantastické autorů Čapků, Loma, Dvořáka-Klímy, Tyla, Blatného, moderních autorů ruských atd.

Je možno též tutéž hru některého autora hrát při různém pojetí i ve dvou enemblech, ovšem tam to bude třeba hra konverzační a zas třeba komedie nebo hra stylisovaná. Věc úpravy závisí na dramaturgovi a režisérovi. Obecenstvo uvidí jednu hru v různém pojetí a zpracování hereckým materiálem.

Výhody stabilisovaných ensemblů by byly nezměrné. Jednak herci hrají stále jedním stylem, jsou tudíž nuceni myslet i své tvorbě neustále. Otázka využití starších herců odpadá. Herci téhož ensemblu jsou stálí, nemění svých engagementů už proto, že všechny ensembly jsou pod jednou správou, která se sama stará o dobré uplatnění, umělecký vývoj a stálost u téhož ensemblu. Dociluje se tak ideální souhry stálým soužitím herců i po několik let. Dnes mění herci místa proto, že se jim už v městě nelíbí, nebo jdou k lepšímu divadlu, nebo samo divadlo mění herce pro variaci a změnu celého ensemblu už s ohledem na novost vůči obecenstvu. Těchto kroků zabezpečovacích by ovšem nebylo třeba, ježto v tomto případě má obecenstvo divadlo stále jiné a nové. Tato okolnost nemálo přispívá hereckému umění. Herec mění obecenstvo i jeviště; je nucen stále se snažit a budovat kontakt obcenstva a jeviště, jež u každého obecenstva se dá vyvolat vždy jinak a větší nebo menší duševní silou a hercovou hrou. Hercovo nitro stává se tak pružnějším a nezpohodlní. To je právě dobrá výhoda cestujícího divadla, o níž docela přílehavě mluví J. K. Tyl.

Podmínkou správného hercova tvoření je jeho život. Život je školou herce, která sceluje jeho charakter a dává určitý názor. Herec, který prošel školou života, na scéně pak životem září. Ta možnost se rovněž naskytá hercům ensemblů. Projdou společností celého národa, znají kraje, znají celé území, poznají lidi různých názorů z krajů, typy, což jest jim nemalou výhodou.

A výhoda dobrého umění, jež podávali by celému národu?

Po stránce finanční jsou výhody zaručené. Velký počet repris, mnoho obecenstva k dispozici; působením vždy novým ensembled, vyvoláváním nových napětí vnějších, již nemálo slouží dobré návštěvě divadla; pak individuální snahy ensemblů, pověst jednotlivých herců atd. slouží dobré pověsti ensemblu, jež zvyšuje zájem.

Po stránce umělecké režisér, dramaturg i herci mají zde pole nezpracovaných hodnot. Režisér se svými spolupracovníky může tak vytvořit typy divadel, které se podstatně od sebe liší a působí vždy jinak a jiným způsobem. Jak jsem již dříve napsal, může tak býti vytvořeno divadlo historií, které ovšem nemá nic společného s vyprávěním nebo obrázky historickými, ale které by slovy, názorem a skutky zachycovalo tédobě historické názory a život. Z divadla komického můžete vyvodit dobrý typ české komiky. Divadlo stylisované a symbolické nám může podat pravé divadlo dramatické a něco z divadla lyrického. I divadlo feerií může si vytvořit svůj typ her lidových.

Karla Horského veselohra „Bejvávalo aneb Loupežníci na Chlumu“ na městské scéně vinohradské

(za režie Fr. Hlavatého a v dekoracích Jos. Weniga)

Foto Fr. Kuřta

Výjev z proměny II. dějství: Nepřátelský vpád mnichovohradištského direktora Svobody na scénu ochotnického představení Štěpánkových „Loupežníků na Chlumu“ (účink. herci: *Hlavatý, Bečvářová, Haas, Šlemrová, Strnad, Zelenka, Veverka, Vojta, Jurný a Majer*). Je zajímavé, že tato probuzenská veselohra z ochotnického života, které část kritiky vytýkala nevážnost k prvním českým ochotníkům, vyvolala u našich ochotnických jednot pocitů právě opačné a dochází všude tak vřelého ohlasu, že některé jednoty (na př. v Jablonci nad Jiz.) musily ji až třikrát opakovati. Ochot. spolky v Kroměříži a Vys. Mýtě, jež minulých dnů slavily 60. a 100. výročí svého trvání, zvolily sobě „Bejvávalo“ za slavnostní představení, pozvavše si k jubilejnímu večeru autora.

Málo jsem se zmínil o divadle bodu 7: experimentujícím. O tom by byla docela zvláštní kapitola, která zde nemá místa. Zpracovávaly by se zde neobjevené hodnoty divadelní.

Takové ensembly, stabilisované pro určité hry a herce, mohou s počátku sestávat z dosavadních dobrých herců, předem k účelům svým vybraným. Doplnování a tvoření nových až do počtu omezeného děje se ze začátečníků školených, absolventů konservatoří, které ovšem rovněž čeká důkladná rekonstrukce osnovy vyučovací. Je třeba docílit toho, aby absolvent konservatoře byl právě tak potřebný a vyučený, jako potřebný dobrý herec. Z mladých herců tvořily by se ensembly, které by stačily na města menší, ježto mladší herci nemají takových požadavků jako herci starší. Pro starší umělce-herce by bylo na místě, aby hráli v enemblech pro města velká, kde by svým uměním dělali domy. Během provozu tvořila by se podrobná statistika všech návštěv ve všech městech; statistika repertoaru a poměrný úspěch finanční atd., dle nichž by se dala vypočítat eventuelní potřeba či chyby; dá se usoudit počet herců, jichž je třeba; dle statistiky dá se regulovat přijímání začátečníků na školu dramatickou a m. j.

Úspěch hospodářský a umělecký je nepopíratelný. Ovšem celý správný chod záleží na čipernosti režiséra a ústřední kanceláře. Dobrá věc pro ensembly by byla, kdyby ministerstvo železnic povolilo volné přemísťování ensemblů a nežádalo vlakové vstupné.

(Dokončení)

„Nabídnutí k sňatku“¹⁾ je komedie, v níž autor, známý průbojník nového dramatu, mnoho slevil ze své výbojnosti. Možná o ní říci, na autora „Námluv“ je to dost, na průbojníka málo a na autora „Vzbouření na jevišti“ ještě málo. Jde tu o odboj mladých proti starým, o mladé 17leté dívky, jež touží, aby se vdala a dostala se z rodiny, v níž dědeček a babička horlivě mluví proti manželství, ač nemají ani vnitřní ani vnější příčiny, a jejichž život i manželské soužití jejich dcery nikterak neopravňuje k pesimismu. Mluví tak snad jen proto, aby tím více podnítili mladou Nellu k odporu. A Nella (sl. Scheinpflugová), održena od světa mladých, hlídána matkou, odpoví na nabídnutí k sňatku v novinách a slibuje v dopise původci inserátu, staršímu pánovi, všechno možné. Jenže tento starší pán (p. Vávra) — je to její strýc, který tak dlouho vzdoroval sňatku, až to nemohl vydržet a spáchal inserátovou hloupost — všechna nabídnutí k sňatku i s aktovkou a 90.000 Kč kdesi ztratil, aktovku nalezne mladý inženýr Villy, dojde si k Nelly a přes odpor rodičů s ní ujde a dají se oddat. Závěr vyznívá smířením. Staří to prohráli, nová generace vítězí svými názory, svojí rychlostí, odhodlaností a ležerností. Kritika denních listů přijímá tuto komedii shovívavě: Nár. Politika píše, že se autorovi leccos podaří, často zajiskří originelní a bujný nápad, scéna i dialog chytne svým bezprostředním účinem, chválí hru jako nejzdařilejší práci Bartošovu, třebaže ji oceňuje jako anekdotu, nenáročnou hříčku. Provedení chválí, zvláště sl. Scheinpflugovou a p. Vávru. Českosl. Rep. konstatuje konec divad. revolučnosti Bartošovy a uvádí, jak se autor smířil s potřebami pravé divadelnosti, vyslovuje potěšení nad tím, ačkoliv pokládá téma komedie za nepravděpodobné, protože se neopírá o pravý život, uznává však její divadelní účinnost. Z interpretů chválí nejvíce p. Smolíka. Tribuna konstatuje autorův pokrok, nalézá tu několik scén vroucně lyrických, nevtíravý vtíp, který je místy velmi působivý a provedení i náladu večera nazývá srdečnými. Národní Listy chválí oba motivy veselohry, ekonomičnost hry, režii i herce. České Slovo nalézá v komedii autorovo tvrzení, že všechna výchova k samostatnosti děvčat není nic platná, že dnešní děvčata přes všechny vědomosti jsou sňatku dychtivější více, než kdy jindy a chválí závažný obsah její i to, že se autor přiklonil více k volnější k životu. Provedení však nebylo nejvýhodnější. Vytyká nepevnost herců v dialogu a ani výpravu nechválí. Rudé Právo komedii odmítá píše, že autor projevil snahu zalíbit se průměru a vjet do obvyklých kolejí.

Městské divadlo vinohradské má štěstí na dramatické autory: Kvapil, Hlavatý, Vrbský, Boubelová, Scheinpflugová a nyní pod pseudonymem Žuk přihlásil se jeho tajemník B. Port odvážně k úspěchu na prknech lyrickou komedií, která na první pokus je skutečně dobrá²⁾. Již myšlenkovým obsahem, nijak ovšem světoborným, zajímavá, ale lehkost, s jakou zbavuje své hrdiny výčitek svědomí, do jisté míry novým průzorem na hříchy lásky. Že nedovedl odolati Šrámkovské náladě, Čápkově prostředí, že se dal svěst

¹⁾ Jan Bartoš: „Nabídnutí k sňatku“, kom. o 3 jedn. Režie: K. Vávra, výpr. VI. Cechnera. Poprvé na Vinohradech 22. srpna 1925.

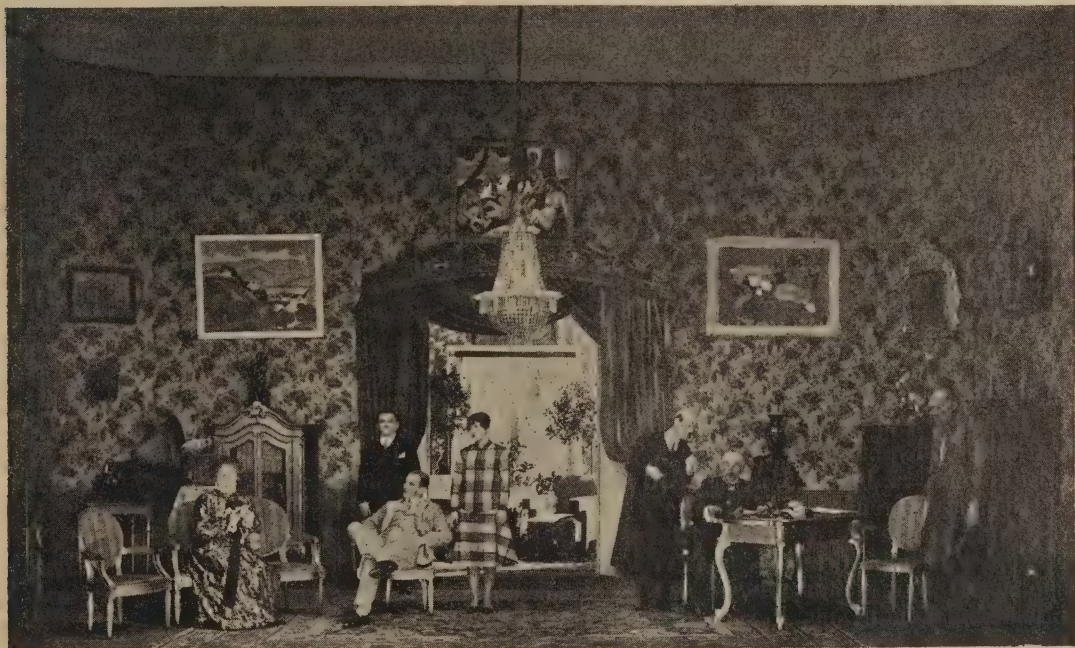
²⁾ Jan Žuk: „Mez“, lyrická kom. o 4 aktech. Rež. B. Stejskala, výpr. J. Weniga. Premiera 29. srpna na Vinohradech.

Ladislav Novák „Bengle“. Veselohra o 3 dějstvích

Městské divadlo Král. Vinohrad

(Foto Fr. Kutta, insp. div.)

Režisér Fr. Hlavatý

Paní Kotrbová Richard Holan Václav Kotrba Věra Julius Landau Vinčenc Kotrba Ondřej Karásek
(Marie Ptáková) (Ant. Kandert) (Vlad. Řepa) (Marie (Ludv. Veverka) (Bohuš Zakopal) (Vlad. Majer)
Gabrielová)

Divadelní společnost národů

Ředitel pařížského Odéonu Gémier, herec velkého formátu, hodlá uskutečnit svou ideu o založení divadelní společnosti národů, která by v pravidelném ročním jednání řešila veškeré divadelní otázky. První sjezd má být v příštím roce v Paříži a bude s ním spojena divadelní výstava. S programem je spojen také projekt tří divadel — pavilonů, v nichž by

divadla, reprezentující vrcholné umění své země, hrála vždy 20 dní v roce. Gémier vykládal o svých plánech i v Berlíně a povzbuzen přijetím myšlenky i vídeňskými a holandskými kruhy, hodlá podniknouti zájezd do Londýna, Nového Yorku, pak do Štokholmu, Varšavy i do Prahy.

ej

vůni jara, lesů, západů slunce a všech těch rekvisit, není právě zlem největším. Historie příběhu na mezi je velmi úzká, mladé děvče, dychtící po erotickém dobrodružství, a mladý student, který dovede být stejně veselý, jako vážný, zahřeší si na mezi a pak se rozejdou. Mladé děvče neřeší pak svůj hřích jako Markéta ani jako Mína, ale čistě moderně, lékařsky a pak „minulost mrtva, hoďme na ni hruď, neptej se, byl jsem, ale budu?“ napsal kdysi V. Dyk a Žukova Anežka pak se stane řádnou hospodyní, rozšafnou fořtovou a když se student po letech rozpomene na to, čím jeho srdce zhřešilo a vrací se, aby napravil, co spáchal, zasmějí se oba tomu a je dobře. Mnoho ovšem prospělo svěží a ladné provedení, hráno bylo se srdečnou chutí, s vnitřním zanícením, každá postavička nadána životní pravdivostí a příjemnou povídaností. Ať to byla baba pi Bečvářové, nebo Anežka pi Gabrielové, či farář p. Kovaříka, či ten nebo onen, všichni měli svůj výrazný profil a jadrnost. Denní tisk přijal novinku přívětivě. Nár. Politika zjišťuje, že tu leccos zaskřípe, děj že se tu nastavuje všemožným vedlejším a zbytečným, leccos je tu málo pravdivé. České Slovo naopak vidí v tom hlavní pozoruhodnost, celý milostný příběh je zasazen jako pouhá drobná část do životního proudu, v němž je vše důležité, jak láska, tak stěhování lidí, pochůzky hokynářky, protože tu autor chtěl po ruském způsobu, aby Anežka mohla se spíše vybrat ze svého pobouření. Provedení velmi chválí. Národní Listy nazývají tuto komedii „Reviu začátečnických reminiscencí a chyb“ a uvádějí prameny, z nichž je tato komedie napojena, neboť autor sám nemá dost dramatického žívu v krvi. Ale přiznávají mu úspěch, který byl úspěchem herců. Venkov chválí závěrečný smích komedie, který se autorovi povedl, jako dramatická pointa, jež koriguje mnoho, co ve hře zdálo se být kalendářem. Tribun chválí provedení, o kusu samém praví, že je mezi, oddělující sezonu podzimní od letní. Rudé Právo mluví o idyle v idylickém divadle a přisuzuje zásluhu o úspěch jen provedení, z něhož jmenuje pi Bečvářovou.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Květen

14. 1905 oslavila Ústř. Matice divad. ochotnictva českoslov. v Praze své 25 leté trvání. Nehlučná, ale srdečná slavnost byla zahájena 13. května 1905 „Přátelským večerem“ s proslovem předs. Ú. M. D. O. Č. K. Kettnerem a uměleckým programem. 14. května odbývala se „slavnostní schůze“, při níž K. Želenský promluvil o významu a působnosti J. K. Tyla. O cílech ochotnictva a jeho organisaci promluvil JUDr. A. Sobotka ze Zbraslavi.

22. 1885 (tedy před 40 lety) vystoupil poprvé u společnosti Pištěkovy Florentin Steinsberg, pozdější zasloužilý člen činohry Národního divadla. (Viz „Kroniku“ - Leden a poznámky na str. 107. seš. 7. Čsl. Div. 1925.)

23. 1895 zemř. v Praze jedna z nejpobulárnějších a nejlepších českých hereček, Eliška Pešková-Švandová. Nar. se 1. čerce 1833 v Praze. Otec její byl Prušák, matka však vlastenka tělem duší, kteráž vštěpovala svým dětem lásku k mateřskému jazyku. Eliška byla dána jako děčko na výchovu k babičce. Již v té době prozrazovala nevšední zájem pro divadlo, kupujíc si divadelní a jiné knihy. Ve 14. roce vstoupila do německé dramatické školy pi Herbstové, která ji uvedla do Mikulášského divadla, kde vystoupila poprvé 9. ledna 1849 jako Marie v „Bratru honáku“. Tak hrála v Černinském domě, u Mikuláše a v Konviktě. V červnu 1849 byla angažována do Teplic, odkud ji po krátké době pozval tehdejší dramaturg českých divadelních představení do Prahy, sám ji vyučoval českému jazyku, takže již 13. září téhož roku vystoupila se znamenitým úspěchem v zemském divadle. Od té doby byla nejoblíbenějším členem českého divadla. Hrála salonní úlohy veseloherní i úlohy sentimentálek, ale byla nucena — jak tomu tehdy jinak nebylo — hrát i v tragedii i ve frašce. R. 1862 vystoupila pohostinsky ve Vídni, pak v Plzni, v Chrudimi, Kroměříži, v Mělníku, v Kutné Hoře a jinde. Po roce 1866 byla zvolí J. J. Kolára odstrkována, až byla 25. čerce 1870 beze vší příčiny propuštěna. Pak vystoupila u Švandy ze Semčic v arenách ve Pštrosce a na Smíchově (bývala za mostem Palackého), kteréžto obě byly pouze její energii postaveny, neboť stala se již r. 1850 choť Pavla Švandy ze Semčic, v té době dramaturga a vrchního režiséra čes. zem. divadla. I Švandova divadelní společnost byla jejím vlivem r. 1865 založena a zimní divadlo „u Libuše“ bylo jejím přičiněním zbudováno. Pešková byla jednou z prvních umělekyn, které děkuje české divadlo za spolupráci při svém vývoji. České divadlo děkuje jí také za práci spisovatelkou, neboť dodávala tehdy českému jevišti velké množství původních her i překladů, jichž bylo třeba. Z původních známy byly a jsou Adam a Eva, Který je ten pravý, Ženich, Para-

grafy pana Puškvorce, Popelka (dětská hra), Jen žádnou od divadla, Maria Theresia a její doba, Osudná píseň, Kříž u potoka (dle K. Světlé), Diblíkova dceruška, Černý kříž v lese, Cikánka a její děti a mn. j. Překladů asi k 600. České divadlo vděčí však Peškové nejvíce i za její výchovnou činnost. V její škole vzdělaly se snad všechny nejlepší české dramat. umělkyně tehdejší Čermáková, Sklenářová-Malá, Šamberková, Veverková, Heintrová a mn. j. Její zbožné přání, aby ještě jednou mohla vystoupiti na Národním divadle, se nesplnilo, onemocněla a zemř. r. 1895 v stáří 62 let, skoro zapomenuta. Velice zajímavé jsou její vlastní „Paměti“, které jsou vydány tiskem.

31. 1920 zemř. v stáří 67 let (nar. 5. května 1853) náš velký dramatický umělec, nezapomenutelný Ed. Vojan.

Olga Scheinpflugová „Madla z cihelny“. Komedie o 3 dějstvích

Režie a výprava Bohuše Stejskala

(Foto Fr. Kutta)

Hajný (J. Vojtěšek) Lísková (M. Bečvářová) Madla (autorka) Hrabě Jan (Frant. Smolík) Holoušek (Ludv. Veverka) Max, synovec hraběte (Václ. Vydra ml.)

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. zář. Národní divadlo v opeře hrálo: Pan Twardowski 4×, Dalibor, Komedianti, Sedlák kavalír, Psohlavci, Příhody lišky Bystroušky, Bludný Hollandan, Hedy, Car a tesař, Prodáná nevěsta, Rusalka, Oteló. V činohře: Pan Pygmalion 5×, Smír Tantalův. Stavovské v opeře: Car a tesař 2×, Così fan tutte, Hoffmannovy povídky, Madame Butterfly. V činohře: Nezralé ovoce 4×, Cyrano 3×, Rozkošná příhoda 2×, Mluvící opice 2×, Klouček netykavka. Městské vinohradské: Lesní ženka, Druhé mládí, Mez, Nabídnutí k sňatku, Závět strýčka Louly, Bejvávalo, Křehotinky, Vykupitel, Cyrano, Periferie, Žně. Š v a n d o v o: Cácora, Velbloud uchem jehly, Žena z Apokalypsy, Hrdina jejích snů, Kolem čeho svět se točí, Choullostivá historie, Škvor v uchu, Lulu. Uranie: Jemine, až ta mne přivine, Hraběnka Marica, Po kom to má?, Dáma s kameliemi, Hračka obrů, Gejša, Co každá musí mít, Vdavy Nanynky Kolbavovic, Princ Papenheim, Na děkanství, Vášen, B. L. B. (Báječně levný byt), Nejšťastnější manžel,

Zlatá rybička. Tylovo divadlo opět zahájilo hry, zatím Maškovou hrou Ženy, které potkáváme. Buriánovo divadlo: Manžel na hřebíčku, Neviditelný Vlasta Burian, Hráč, Pasák holek. Rokoko: Bar na Montmartru, Dáma s plnovousem, Spící lev. Komedia: Dobrý voják Ferenc, Modrý cirkus, Mořský vlk, Vzorný manžel, Nemravné dědictví. Vinohradská zpěvohra: Bajadera, Šotek, Schmeedes & Rosenthal, Malá, ale moje, Fra Diavolo, Bratránek z Batavie, Malá hřišnice, Doly. Aréna na Smíchově: Achjé — ta je, jež se dočkala jednoho sta repris. j.p.

Machar dramatikem! Básník J. S. Machar dokončil drama „Marcus Aurelius“, které žádá Vinohradskému divadlu k provedení. Bude to první Macharova účast na dramatické tvorbě. —ý

Do Poradního sboru Nár. div. byl kooptován za pensionovaného člena-herce Hurta rež. Karel Dostál. —ký

Osobní. Fr. Kreutzmann jun., býv. člen divadla Uranie, člen činohry brněnského Národního divadla, byl angažován k Městskému divadlu k Vinohradech.

— Vzácné jubileum. U Havlíčkovy div. společnosti oslavil 8.-X. svoje 70. narozeniny herec Josef Konětopský. S plnou životností a energií již 52. rok koná věren svou krásnou povinnost. —ý

Oskar Nedbal byl jmenován ředitelem Německého divadla v Bratislavě. Také maďarský soubor přeje si, aby se jej Nedbal ujal; vedl by tedy Nedbal tři divadla.

Divadelní museum konečně po dlouhé době připrav stává se skutkem přenesením archivu Národního divadla do samostatného museumního sálu. K organizaci musea byla pozvána choť zemřelého mistra Vojana, aby svými styky pomáhala sbírat divadelní památky. Doufáme, že jednotlivci a zvláště osvětové a divadelní korporace našeho venkova v pochopení významu musea i obětavosti pí Vojanové budou ji všemožně podporovati v jejím poslání. *Eský*

Co se chystá původního. K tomu odpovídají někteří čeští dramatici v „Prager Presse“: Dr. F. Langer píše, že naprosto nic nemá, co by se mohlo hrát jako jeho dramatická novinka. Pracuje na novém románě a není vyloučeno, že by snad z něho mohla být div. hra, jako se mu stalo s „Periferií“. Připravuje sice komedii, ale nemá dosud nic určitějšího. R. Těsnohlídek napsal pro brněnské N. d. drama „Propast“. Jar. Hilbert bude mít novou hru „Prapor lidstva“. St. Lom píše satyru „Pohřební ústav“ a tragedii „Kající Venuše“. Dr. Arnošt Dvořák dokončuje tříakt. společ. hru „Lia“. O. Schäfer zadá Nár. divadlu ves. „Princezna bez království“ a Vinohr. chce nabídnout vesel. „Slečna konvalinka“. — Básník Kopta, autor legionářských pros i veršů, napsal drama „Revoluce“, které chystá Nár. divadlo v Praze. — „Jaro v podzámcí“ je nová hra spis. Gabr. Preissové, jež po Smíchově má být provedena také Divadlem sdruž. měst východočeských. —ký

Shawův „Cesar a Kleopatra“ v novém nastudování přispěl k poznání, že je nutná revize překladu, ukázalo se, jak mnohá místa nejsou dost přesně vyjádřena, jak mnoho je s originálů setřeno, jak mnoho ironie zmizelo. Interpretace také nebyla právě nejlepší, právě tak jako výprava, která nevystihovala obsah této duchaplné hříčky. *P*

Začátek nové sezony neprojevuje se zrovna valně ani u nás, ani v cizině. Naše divadla přišla s „Kloučkem netykavkou“, „Panem Pygmalionem“, „Madlou z cihelny“, Čajovou panenkou“, „Benglemi“ a žádná z těchto her není tím, co hladově obecenstvo čekalo. Kritika vypravila všem pohřeb I. nebo III. třídy a je zoufalá z této prázdnoty. Ale ani v Paříži nebo

v Berlíně není o mnoho lépe. Něco málo naivních frašek a komedií je suchou stravou. Paříž utěšuje se zahájením her mladých autorů v Starém holubníku a v Berlíně Lessingovo divadlo chce uchvátit inscenací Götheova „Götze von Berlichingen“ s Wegenerem v hlavní roli. Jen Anglie hlásí skvělý úspěch zdramatisovaného románu „Tess of the d'Urbervilles“ od staříckého básníka T. Hardyho. *ej*

Nové stánky divadelního umění. O stavby nových divadelních budov vzniká v poslední době pošetilý zájem — zvláště na venkově. Místní korporace i úřady, uznávající umělecké a kulturní poslání divadla, tyto snahy vydatně podporují. Budováním stálých scén soustřeďuje se divadelní umění našeho venkova (ať jde o ochotnické spolky nebo o dobré divadelní společnosti), namnoze značně roztržštěné, a čile spolky nabývají konečně vhodných scén, na nichž mohou svou uměleckou zdatnost vyzkoušet, resp. již plně uplatnit, nejsouce odkázány na hostinské lokály a pod. Jen postavením vlastní divadelní budovy anebo alespoň stálé divad. scény, nezávislé na libovůli majitelů místností, možno se vyhnouti nevýhodám a nedostatkům, které namnoze divadelní činnost takřka znemožňují. Avšak ne každému městu naskytá se možnost realizovati dávná přání; pro nedostatek finančních prostředků podnik bud. ztroskotá nebo se stále odkládá. Přece však nedávné otevření několika divadelních budov dokazuje, že se poměry lepší. Tak nedávno bylo otevřeno velmi pěkné, výstavné divadlo ve Vysokém Mýtě, ve Velké Praze otevřeno bylo nové divadlo v Braníku a v Praze samotné Osvětový sbor vyšehradský dočká se rovněž v brzkú dokončení svého divadla na Slupi. I menší místa domáhají se stále div. scény a obětavě pracují na uskutečnění svých projektů. Tak rovněž nedávno bylo otevřeno nové divadlo ve Lhotě u Police n. Met. na kladských hranicích. Stavba divad. budovy ve Vysokém n. Jíz. blíží se svému ukončení. Obě posléze zmíněná divadla nabývají tím většího významu, ježto budou soustřeďovati český živel v pohraničních změnčených krajinách a tím větších zásluh nutno přiznati tamním obětavým pracovníkům. Obětavost a láska k věci budovatelů nových stánek divadelního umění, kteří se dnes radují z výsledků své práce, nechť je povzbuzením těm, kdož při dobré vůli a pochopení významu divadla na venkově mohli by přispěti ke stavbě divadelní budovy tam, kde stavba divadla zůstává jen zbožným přáním. *Ši—*

Z C I Z I N Y

Úmrtí francouzského kritika. V posledních dnech srpnových zemřel v Paříži ve věku 59 let divadelní referent deníku „Le Temps“ a ředitel polit. a liter. Análu Adolph Brisson. Zesnulý byl jedním ze skutečných kritiků, jakých je divadlu zapotřebí, neboť svými referáty byl ryze objektivním posuzovatelem, nedbaje vlivů a podřadných zájmů. Nebyl z těch, kteří chválili, píší dithyramby, hanili, trhají a rvou. Skorem 30 let mírně, ale věcně, přímo a upřímně psal v „Tempsu“ své kritiky. Kromě této práce přispíval do mnohých revuů. Svě literární a kritické studie shrnul v několik knížek. *ej*

Jubileum Sachy Guitryho. Francouzský dramatik Sacha Guitry bude v nejbližší době vzpomínati dvacetiletý počátek své dramatické činnosti. Jako devatenáctiletý mladík začal Guitry psát své divadelní hry a každým rokem od té doby vydává nové práce s úspěchem někdy výborným, někdy slabším. V jeho činnosti, kterou i my máme příležitost sledovati, není ustálených směrnic. Jde svou dosti pestrout cestou k jevitním úspěchům. Při příležitosti jubilea Guitryho vydá Comédia knihu, v níž bude podrobněji zachycen jeho profil jako dramatika. *ej*

Stanislavského „Paměti“. Ředitel Umělec. divadla v Moskvě Stanislavskij vydal v New-Yorku svoje memoiry, které jsou v úzké spojitosti s vývojem moskevského Uměl. divadla i s osobnostmi jednotlivých jeho čelných členů. *ej*

Ruské divadlo. Moskevská Komedia, nyní Moskevské dramatické divadlo zahájilo sezonu 1. října „Stínem osla“ od Ludv. Fuldý; po něm bude následovati Alexeje Tolstého „Azef“ a j. —ký

Moskevská divadla a petrohradská v uplynulé sezoně končila deficitem 1,226.851 zl. rublů. Na tomto schodku mají petrohradská divadla podíl částkou 840.000 zl. rublů. *Eský*

Censura v Rusku. K nedávné zmlínce o ruské divadelní censuře připojujeme zprávu ruské revue „Pravda“: Spisovatel Larin prudce a ohnivě vystupuje proti censurní praxi, která nešetří duchových hodnot, ale tvoří novou éru úředních nesmyslů. Poznámává, že Dostojevského „Bratři Karamazovi“ byly zakázány s klasickým odůvodněním: „Autor nepostrádá schopností, ale provozování hry mohlo by mít nežádáný vliv.“ —ý

L I D O V Ě D I V A D E L N I C T V Í

Oslavme památku a zásluhy Jos. Kaj. Tyla!

V příštím roce — 11. července — bude tomu 70 let, co J. K. Tyl zemřel. Jeho všestranná činnost literární, divadelní, umělecká i politická, podložená nadšeným vlastenectvím, postavila jej do první řady národních velikánů. Jeho díla mluví k nám dosud živým slovem, — nesmrtelný Tyl dal nám národní hymnu!

Tolik zásluh, tolik obětavé práce a utrpení, ale národ nesplatil ještě velkého dluhu jednomu z největších svých synů. — Proto jsme se spojili, abychom oživilí vděčnou vzpomínku na J. K. Tyla, a abychom jednou žádostí ke všem vrstvám národa sebrali příspěvky na uskutečnění podniků, které mají trvale a způsobem, odpovídajícím jeho tužbám a zásluhám, uctít jeho památku.

Sbírka, kterou podnikáme, budiž závazným projevem pochopení a uctění zásluh národního buditele, budiž vděčnou obětí, kladenou na oltář uznání a díků velkému českému člověku! — Úhrnný výtěžek sbírky a její rozdělení podepsaným korporacím budou veřejně oznámeny.

Všecky dopisy, dotazy a zásilky budtež řízeny na „Výbor pro Tylovy oslavy“ v Praze II., Ostrovní 16.

Sbor pro postavení Tylova domu
v Praze při Ú. M. D. O. Č.

Dr. Fr. Herman. Rud. Weinert.

Družstvo pro postavení Tylova
domu v Plzni.

Vil. Wolf. Jos. Šlajs.

Spolek pro postavení pomníku
J. K. Tylovi v Plzni.

Ant. Kostinec. Anna Plířová.

Družstvo pro postavení Tylova
divadla v Kutné Hoře.

JUDr. Jos. Lorek. Ant. Bojanovský.

*

Vzhledem k nesmírnému významu ideální národní práce buditelské J. K. Tyla v našem národě připojujeme se k této akci a doporučujeme společnou tuto sbírku československé veřejnosti nejvšeleji.

Národní rada československá.

Adolf Prokůpek,
předseda.

Svatobor.

Dr. Fr. Mareš,
předs.

Dr. Guth-Jarkovský,
jedn.

Československá Obec Sokolská.

Fr. Mašek,
nám. star.

JUDr. Jar. Urban,
jedn.

Matice Divadelní.

Inž. Vojt. Štein-Táborský,
předs.

Jar. Petr,
jedn.

Věstník Ú. M. D. O. Č.

Členstvu Ú. M. D. O. Č.!

Přistupujeme k provedení velkých a významných úkolů, které nám ukládají oslavy 40letí Ú. M. D. O. Č. a oslavy Tylovy r. 1926. Podniky, jež jsme si uložili, mají velký význam nejen pro naši organizaci, nýbrž i pro české divadelnictví vůbec, mají význam národní. V nich předstoupíme před veřejnost domácí i zahraniční, abychom ukázali výsledky své umělecké a kulturní práce, abychom prokázali její význam organizační i osvětový.

Je otázkou naší cti, abychom se representovali důstojně a aby se všechny naše podniky zdařily. Nenito povinností jen ústředí, nýbrž všech našich okrsků, spolků a odborů, všech našich členů jednotlivců, aby se o zdar přičinili!

Voláme vás tudíž ke společné práci všechny. Důležitost oslav 1926 musí způsobiti

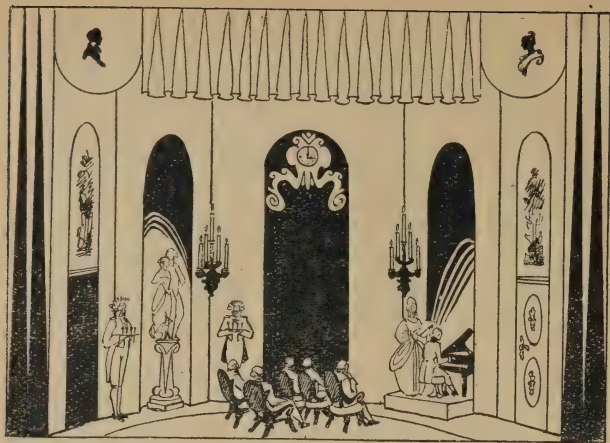
ochotnou a uvědomělou pohotovost všech našich složek, protože výsledek těchto oslav bude působiti nazpět na všechny vnitřní život i na příští činnost ne pouze celku, ale i jednotlivých spolků a odborů.

Voláme k vám všem přátelsky, ale důrazně, abyste v této době pochopili, že je nutno přinést tentokrát větší oběti prací i hmotným přispěním, a abyste především plnili včas a přesně to, o čem budete žádáni. Jako budete všichni účastni společného podnikání, budete také stejně odpovídati za jeho výsledek a budete mít stejný podíl na zásluhách o zdar.

Prokážete-li — jak pevně doufáme — svou tolikrát osvědčenou obětavost a nadšené zanícení pro vlastní věc, půjdeme s vámi radostně, odvázně a hrdě za vztyčeným cílem, jehož šťastně, úspěšně a vítězně v příštím roce dospějeme!

Našemu dílu — zdar!

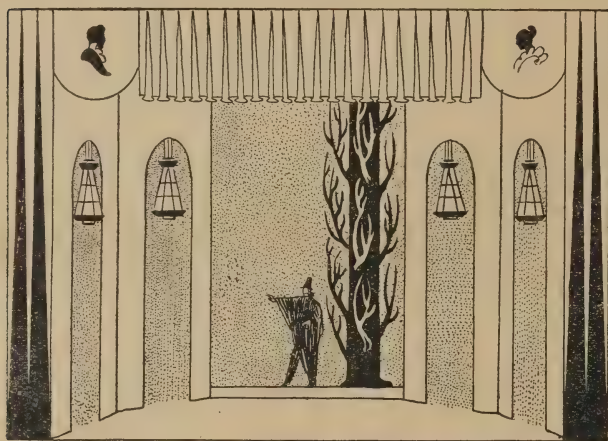
Výkonný výbor.

Obr. 1. Salon v paláci baronky Jettenthalové

Prok. Laichterova výprava ke hře „Vlasťencové z boudy“

Obr. 5. Výhled ze „saly terreny“ do pusté kanálské zahrady

Sjezdy a zájezdy. Krajský sjezd ochotnictva v Rožmitále bude uspořádán 15.-XI. Referuje spis. dr. F. Herman.

Zústředí. Nově přijaté spolky zahraniční: Dram. o. sp. Čsl. vystěhovalec v Billy Montigny ve Francii, Vzděl. kr. „Dalibor“ v Binghamptonu v Americe, Dělnicko-Americký „Sokol“ v New-Yorku; tuzemské: S. o. „Zdoba“ v Bohunicích (okrsek Čes. Budějovice), Vzděl. sbor „Havlíček“ v Drobovicích (H. Kutná), „Sokol“ v Hlavně Kostelním (Kostelec n. L.), „Sokol“ v Hořešovicích (Slaný), O. s. „Kolár“ v Jilemnici (Semily), Spdo. v Kozíchovicích (Třebíč), „Sokol“ v Podluzích (Hořovice), Div. o. Republ. dorostu ve Stříteži (Třebíč), Dram. o. domu „Sušil“ v Třebíči, Vzděl. s. „Slavoj“ v Třebíči, Spdo. „Jarost“ v Kam. Újezdě (Plzeň), „Sokol“ ve Vyčapech (Třebíč) a Jdo. „Kolár“ v Určicích (Prostějov).

Stanovy Nového Pražského okrsku byly schváleny ministerstvem vnitra a nový okrsek právoplatně ustaven. Ve středu 7.-X. konala se ustavující schůze režisérské rady. Dodatečně přihlášky do rež. rady přijímá Pražský okrsek.

Nový okrsek Ů. M. D. O. Č. — Hany Kvapilové v Jihlavě. Po vytvoření okrsku v Lošticích a rekonstrukci okrsku v Třebíči přichází nový pracovník organizační v okrsku Jihlavském, aby se postavil do

řady ostatních a zejména aby vytvořil nový článek, nový pilíř naší sesterské Moravy. Na neděli 4.-X. byla svolána na popud spolku „Klicpera“ v Jihlavě ustavující schůze okrsku, kterou řídili osvědčení a obětavi pracovníci pp. řed. pošt. úřadu Kondrys jako předseda, Sejda jako místopředs. a Havránek jako zapis. Schůzi byli přítomni delegáti ústředí z Prahy dr. Herman a Rud. Weinert, mimo četné zástupce spolků místních i okolních. Gen. tajemník Weinert vystižně vylíčil význam a úkoly okrsku jakožto nejdůležitější složky organizace a nastínil podklad a cíle organ. práce Ů. M. D. O. Č. i jejích kulturně-uměleckých cílů, načež byly nově upravené stanovy okrsku Jihlavského schváleny. Za radostného souhlasu všech nazván okrsek: „okrskem Hany Kvapilové a na Českomoravské vysočině v Jihlavě“. Po ustanovení členských příspěvků provedeny volby prozatímní okrskové rady, do které jednoláse zvoleni: za předs. Kondrys (Jihlava), místopředs. Zapletal (Polná), režis. Sejda (Třebíč), jedn. Zelenka (Jihlava), pokl. Böhms (Jihlava); do okrsk. rady: Haduba (Hor. Cerekev), Čuda (Vel. Beranov), Vrzák (Dol. Cerekev), Šimek (Janštýn); náhr.: Reitermann (Cejl), Fořt (Jihlava). Srdečnými projevy byla tato zasedání a plodná schůze ukončena. My vítáme nový okrsek do svých řad tím radostněji, že jde právě o Moravu, která snad konečně bude organizačně lépe utužena, a přejeme nadšeným jeho budovatelům hojně zdaru! h—

Z okrsků venkovských. Macháčkův okrsek v Č. Budějovicích koná valné shrom. v neděli 8.-XI. ve 2 hod. odpo. v sále rest. „U Novotných“, Lannova tř. Místní organizované jednoty se žádají, by podaly písemně návrh na kand. listinu užšího výboru Macháčkova okrsku. Venkovské jedn. nechť jmenují své zástupce (2 členy) do širšího výboru a podají případné návrhy a stížnosti též písemně. Okrsk. rada veškerá přání, návrhy a stížnosti ještě před valným shrom. prozkoumá a ve valné schůzi bude o nich jednáno. Jen spoluprací všech zlepšíme existenční poměry ochotnictva jihoč., náležitou disciplinou, odborným sebevzděláním a přičinlivostí zvýšíme uměleckou úroveň ochotn. předst., vyplníme správně své poslání, dosáhneme vznešených ideálů čl. div. ochotnictva a vynutíme si všeobecný respekt. Vedoucí jednoty jednotlivých obvodů vyšetřte též do valného shrom. své zástupce a připravte referáty! — **Přednášková akce a obv. schůze Macháčk. o. v Čes. Budějovicích.** I. Obvod Mach. okrsku pořádá 2.-VIII. v Úsilném obv. schůzi, spojenou s předn. člena okr. osvět. sboru dra Stejskala, za spoluúčasti dram. odb. mládeže čl. soc., Och. sp. „Čechoslováka“, Skup. kat. ml. a Och. sp. „Osvěta“ z Hrdějic. Účast při přednášce byla dosti četná (kolem 50 členů výše označených spolků). Mach. okrsek byl zastoupen 8 členy („Tyl“, „Vltava“ a dram. odb. čl. soc. „J. K. Mayer“). Schůzi zahájil a řídil star. V. Reitmajer st., promlouval o neutešených poměrech jihoč. div. ochotnictva, nabádal org. spolky ku společné a svorné práci a doporučoval, aby v poměrně tak malé obci sdružily se stávající 4 och. sp. v jeden nepolitický, ale řádný div. spolek. Dr. Stejskal ve své nanejvyšš poutavé řeči probral stručně dějiny čes. divadla, počátky ochotn. představení a vyzdvihl význam ochotn. spolků, jejich poslání, vysvětlil důležitost funkce režisérské, doporučoval pěstování původní dram. tvorby a dokazoval nutnost kázně a disciplíny v našich řadách. Následující debaty, jak zlepšit poměry jihoč. ochotn. a zvýšit uměleckou úroveň představení, zvláště v obci Úsilném, zúčastnili se všichni zástupci přítomných spolků. Předs. „Čecho-

slováka“ v Úsilném uč. Fasteří líčil vznik a počátky sp. „Čechoslovák“ a ve své řeči projevil nesouhlas se zakládáním dram. odborů jednotlivých polit. organizací v obci. Důvěrník a člen mládeže čl. soc. p. Krlén dokazuje potřebu a nutnost založení odbočky čl. soc., opíraje své tvrzení faktem, že lidová strana již delší dobu svůj dram. odbor má a Sbor dobr. hasičů rovněž. Debaty zúčastnil se též zástupce Skup. kat. mládeže p. Krasl, dr. Stejskal, V. Reitmajer st., Horka, Valenta a j. Jedn. Horka doporučuje k odeírání nepol. časop. „Česko-budějovický Merkur“ (náhradu to za Věstník, jenž pro obtíže finanční nemůže býti založen), vysvětluje, že v něm máme stálou hlídku a doporučuje, aby každý spolek četl a sledoval zprávy div. a okrsk., v tomto listě uveřejňované. Doslovem star. Reitmajera, jenž znovu nabádal veškeré spolky v Úsilném ku přátelské a svorné práci, byla tato zdařilá schůze skončena. Nutno poznamenati, že celý den přišlo a tím mnoha vzdálenějším spolkům byla docházka na schůzi znemožněna. Večer sehráli ochotníci sp. „Osvěta“ z Hrdějic, Dram. odboru mládeže čl. soc. a členové Mach. okrsku (česko-budějovičtí) 4 jednoaktovky. Tato nahodilá soutěž ukázala se býti velice zdravou. (Horka, okr. jedn.) — Želenského okrsek v Brně konal 18.-X. řádnou valnou schůzi za přítomnosti zástupců 14 jednot a odborů a četných hostů. Zprávy představenstva odhalily přítomným žalostný obraz potíží, které v okrsku působí neplnění povinností zvolených činovníků i členstva a spolků a které jsou dokladem toho, že Brno samo trpí nedostatkem jevišť a netečnosti k organizaci a její administrativě. Předs. okrsku Fr. Straka několikrát si postěžoval na tuto liknavost a již to, že se do schůze nedostavil ani jednatel ani pokladník, mluvilo dostatečně. Okrsek důsledkem těchto poměrů nemohl ovšem vyvíjeti činnost, jak by měl a vleče s sebou rok co rok starý dluh přes 3000 Kč. Proto přijel do schůze sám star. Ú. M. D. O. Č. dr. Herman, který vložil úkoly ochotnictva, význam jeho organizace a zvláště význam řádně vedeného okrsku a promluvil delegátům do duše. Už debata, jež se potom rozvinula, ukázala čilý zájem o věc, ukázala, že v členstvu je pochopení významu naší práce a konečně se projevila chuť a vůle ozdravit i vzkrásliti okrsek k řádnému životu. Byly stanoveny pevné příspěvky členské i příspěvky na uhrazení dluhu. Při volbách zvoleni: předs. Fr. Straka, místopředs. red. Jahn (Král. Pole), jedn. Zachar, pokl. Růžicka, zapis. Rampula a další členové výboru ze zastoupených jednot. Úč. Glotz vede okrskovou radu režisérů, která pracuje již vydatně. Mistru Želenskému zaslán pozdravný telegram. Doufejme, že se Brněnský okrsek záhy uplatní a že vstoupí do přední řady našich organizačních pracovníků! (h —)

Z našich jednot a spolků. Spdo. v Kyjově sehrál 6.-IX. v nové scén. úpravě a za pohost. vystoupení Otty Čermáka, rež. Nár. divadla v Brně, Molnárovu legendu „Lilom“. — Spdo. „Tyl“ v H. Branné sehrál dne 13.-IX. ve prospěch památníku padlých Maeterlinckovo drama „Stilmonský starosta“. — Ochoť. jedn. v Třešti sehrála 13.-IX. Stroupežnického „Naše furianty“ v nové výpravě. 27.-IX. a 4.-X. sehrála Langrovy „Periferii“ za pohost. vyst. sl. M. Erhardtové z Prahy. — „Sokol“ ve Vlně otevíral 13.-IX. novou Sokolovnu. Na slavn. valné schůzi promluvil starosta župy, odpol. konal se koncert na náměstí a tlocv. besídka. — Lido v Scéna z Nuslí podnikla 13.-IX. na pozvání výboru pro postavení Husova pomníku zájezd do Mirošovic, kde uspořádala programové představení, zahájené proslovem, načež následovala hudební a kabaretní

Obr. 6. Přijímací pokoj v paláci Jettenthalském

Podle románu Jos. Jiř. Stankovského
napsal Viktor Nejedlý

Obr. 7. Světnička v libošinské faře

čísla za doprovodu vlastního divadelního orchestru. Jednotlivá čísla byla obecně živě aklamována. Zdařilý večer byl ukončen doslovem a poděkováním místního starosty, načež obecnost setrvalo v družné zábavě až do odjezdu hostů do Prahy. (Dr. Franta.) — Och. sp. „Klicpera v Jihlavě uspořádal 14.-IX. v měst. divadle vzorné předst. Vlčkových „Našich republikánů“. — Och. sp. „Šembera“ ve Vys. Mýtě zahájil pravidelnou sezonu v nové div. budově 15.-IX. vesel. „Morálka paní Dušské“ od G. Zápolské. — Spdo. „Tyl“ v Jičíně sehrál 18.-IX. ve prosp. N. J. S. v Jičíně Ruthovu komedii „Olymp“. — Intimní scéna v Praze sehrála 19.-IX. v Malostranské besedě Montgomeryho americkou vesel. „Bobby, mluv pravdu“. — Spdo. „Komenský“ v Úpici-Sychrově sehrál dne 19. a 20.-IX. Jiráskovu „Lucernu“ za režie J. Pinkavy. Výtězek věnován kulturním úkolům Ú. M. D. O. Č. — Spdo. „Čechoslovák“ v Červ. Kostelci sehrál 20.-IX. ve Stolině jako ukázkové představení Šípkovu „Haničku“. — Akad. čten. jedn. v Jičíně oslavila 21.-IX. své 55leté jubileum. V rámci oslav sehrál dram. odbor Čapkovy „Loupežníka“ za režie Vojty Nováka, režis. Nár. Divadla a za přítomnosti autora. — Spdo. v Červ. Kostelci otevíral 25.-IX. své nové divadlo. Dopoledne konala se vlastní slavnost za účasti všech korporací okresu, odpol.

byla sehrána Jiráskova „Lucerna“, večer pak Čapkův „Loupežník“, čímž zastoupeny hry obou tamních rodáků. — Dram. sp. „Zeyer“ v Karlíně sehrál 28.-IX. v repres. domě v Karlíně Součkovu vesel. „Před sjezdem“. — Div. jedn. „Jirásek“ v N. Bydžově oslavila 4.-X. 20 leté trvání krajskou pracovní schůzi. — Spdo. v Karlově Huti oslavil 3.-X. 301. trvání sp. V slavn. předst. Stroupežnického „Na Valdštynské šachtě“ vystoupil j. h. Karel Želenský. — Spdo. v Kroměříži oslavil 4.-X. své 60 leté trvání slavnostním představením K. Horského hry „Bejvávalo“ za účasti autora. Při tom vydal cenou ročenku, která obsahuje dějiny spolku i divadla kroměřížského. — Dusíkovovo divadlo v Čáslavi. Sezónu zahájila jedn. div. ochot. Haise-Týneckého: „Na děkanství“. V dalším pořadu jsou hry: „Páska na vousy“, „Lesní ženka“, „Čajová panenka“, „Madla z cihelny“, „Naši furianti“ a „Rybář stínů“. — Ochot. jedn. „Tyl“ v Třebíči sehrála dne 4.-X. Kraatzovu frašku „Mamsel Tourbillon“, ve které pohost. vystoupila R. Spružinová z Brna. — V měst. divadle v Kouřimě vystoupili 5.-X. pohost. Jarmila Kronbauerová a Karel Jičínský v Geraldího „Milování“, které pořádal tamní sp. div. och. — Och. jedn. „Vrchlický“ v Třebíči vypisuje předplatné na 6 her, a to: 9.-X. „Čajová panenka“, další neděle pak: „M. D. Rettigová“, „Nabídnutí k snátku“ (od J. Bartoše), „Pomsta Catullova“, „Dravec“ a „Světá pán v županu“.

Posudky. Bes. „Vojta Slukov“ na Vinohr. sehrála 10.-V., 3akt. ves. Josefa Skružného „Falešná kočička“ slabšího děje, který podepře toliko rychlý spád, tempo. Tohoto požadavku dosaženo aspoň v I. jednání; v II. a III. se tempo zpomalovalo, ač to má být právě obráceně. Jen pro boha se při přechodu neopravujte, nezveličujte si sami chybičku, kterou by obecnost možná vůbec nepostřehla! Scénování bylo pěkné, nutno jen dbáti, aby na tak malé scéně nebyly osoby příliš pohyblivé. Interpreti: dra Přelouč — zbytečná drsnost hlasu, Milčí — pro děvče jsou nevhodné „klukovské“ grimasy obličje, pí Strnadové — srozumitelněji artikulovat každé slovo, Chládko — dobrá konverse, nešťastná maska, Pletichy — překarikov., neopakovat slabá ekstempora, nebyt shrbený, když v momentě se zapomenu a vzpřímím, Janoty — nevybočovat křikem z role. (S. S.) — Dram. a p. v. druž. „K. H. Borovský“ Vinohr. zahájila V. sez. Štolbovou „Závěti“ 17.-IX. za rež. J. Kavky v Nár. domě v dobré výpravě, ale herecky nestejněměrně vyprac. Nejlepší výkony: Votava p. Matějíčkův, dohazovač Novotný p. Bareka (příliš groteskní); dobrá místa: starosta p. Koženého, jeho syn pana Kavky, Jiří Votava p. Malikův, lesní Černý p. Dřevíkovského, Anda sl. Kožená a Barča pí Matějíčkové, trochu mladě nalíčená. (— *jiř.*) — Malostranská Bes. uvedla na svou scénou 26.-IX. „Devátou louku“ Růž. Jesenské za vkusné režie sl. Ptákové a zahájila jí novou sezónu. Bylo by třeba stručně rekapitulovati vztahy M. B. k dramatické tvorbě v uplynulém období a dokazovati zřejmý úpadek vkusu, etického i estetického citění. Průhledná tendence uplatňování osobní kult nenalezla rozhodného odporu a tak vše bylo ve znamení podřadných zájmů, které určovaly nevalný repertoar, chudobu vnější i vnitřní. Tradice staroslavné M. B. mizela a byl opravdu čas, radikální rekonstrukci souboru vrátit scéně pravému účelu. Představení „Deváté louky“ je nadějí, že staří i noví členové souboru najdou společnou linii výrazu. Návrat p. F. X. Aleše (dr. Dvořák), spolupráce slečny Pallyové (Zdenka) a pí Stejskalové (Anička) je zárukou zdárného vývinu; je na ostatních, aby i jejich schopností bylo využito ve prospěch celého souboru. (*ej*)

Ochotnický repertoar. II. 14. a 15. Pelikán. Jdo. Hořice: Slaměný klobouk (Labiche); 21. a 22. Spdo. „Kolár“ Jilemnice: Protekce (Treybal); 22. Sokol Jaroměř: Druhý břeh (Hilbert); 24. a 1. III. Spdo. „Klicpera“ v Hořicích: Klub sebevrahů (Jos. Valenta, hud. Jos. Kubias, prvina); 22. Och. j. Bělá u Bezd.: Nebe, peklo, ráj (Mahren), Och. div. Lázně Bělohrad: Soud (Šrámek); IV. 12., 13. a 18. Jdo. Hořice: Periferie (Langer), 30. „Kolár“ Jilemnice: Vlci (Roland-Křička); V. 1. Spdo. v Ronově n. D.: Služebník svého pána (Jeřábek), 2. a 3.: Spdo. Žamberk: Probuzení, Spdo. „Jiří“ v Poděbradách: „Svatba v Káni Galilejské (Schönthan); 7. Jdo. „Tyl“ v Plzni a Spdo. „V. Slukov“ ve Veselí-Mezimostí: Na letním bytě (Štolba); 9. a 10.: „Sokol“ Val. Meziříčí: Táta dlouhán (Brožík-Vrána-Piskáček), Jdo. „Jirásek“ v Ústí n. L.: Ženy, které potkáváme (Mašek); 10. Jdo. v Revnicích: Druhý břeh, O. j. v Milevsku: Devátá louka (Jesenská), Obč. bes. v Kaníně: V tichém hnízdě (Rudolf); 21. Spdo. „Bozděch“ Volyně: Zlámaný žebřík (Berr-Oufednicková); 31. Spdo. v Zapech: Kráska ze Šumavy (Fořt), Och. div. v Bělohradě: Právní zástupce (Molnár-Halm-Kautský); VI. 1. Os. „Vicena“ Ústí n. O.: Lucerna. Sdo. „Tyl“ Třebonín: Pes a kočka (Schäfer); 6. a 7. Os. „Vltavan“ Týn n. Vlt.: Půlnoc (Krejčí); 6. Oj. „Lumír“ Kunratice: Nora (Ibsen); 7. Krdo. „Palacký“ Lobkovice: Proti vlastní krvi (Herman), D. J. Heřmanice: Tomáš Svoboda (Lemberk), Sdo. M. Poříčí: Staří blázni (Turnovský), Sdo. Vesce: Kráska z Ostende“, Sdo. Žamberk: V tiché uličce (Barrie). VII. 4. Sdo. „Tyl“ Zliv: „U bílého koníčka“, Dram. o. Čsl. soc. Mělník: „Bělohorská mračna“ (Karas), Sdo. „Havlíček“ Kerhartice: „Víra, Naděje a Láska“ (Balda), Dr. kr. „Čechoslovák“ Úpice: Zvony (Robl), Sdo. „Hýbl“ v Č. Třebové: Mistr Jan Hus (Hubálek); 5. a 6. Sdo. Lhota Šárovce: „České děvče, srdce zlaté“; 4. a 6. Sdo. „Tyl“ Polička: Kostnické plameny; 5. Sdo. „Tyl“ Veselí: Otec (Jirásek); 6. Sdo. „Tyl“ Třebonín: Ztracenci (Karas), Dr. kr. „Pokrok“ Rožďalovice: Bělohorská mračna; 5. Sdo. „Libuše“ Roboušice: Kostnické plameny (Karas), Sdo. Žleby: Domov a víra (Schönherr), Sdo. „Tyl“ Ledec: Pro kalich Páně (Beran), Krdo. „Heyduk“ Heřmaň: Jejich štěstí (Hilbert); 6. Jdo. „Jirásek“ Ústí n. L.: Noc na Karlštejně (Vrchlický), Bes. „Tyl“ Chrást: Kostnické plameny; 5. a 6. Oj. „Tyl“ Brandýs n. L.: Kostnické plameny, Os. „Klicpera“ Rynholec: Vrah (Rada); 12. Oj. „Neruda“ Soběnice: Andulka šafářova, N. J. S. Hroby: České děvče, srdce zlaté, Sbor dobr. has. Hofetice: Návrat k přírodě (Fořt), Dr. o. „Přemysl“ Jílové: Bafoch“ (Horký); 19. Jdo. Vřešfov: Maryša, Čtos. „Sázavan“ Světlá n. Sáz.: Peníze (Štolba), „Sokol“ Rožmital: Poslední muž (Svoboda), Bes. Bohánka: Zahučaly lesy (Tréval); 26. Sdo. „Komenský“ Úpice: Dědkové (Jenne), Sdo. „Kolár“ Police n. Metují: Šibalství Skapinova (Molière), Sokol Konětopy: Janošik (Mahren), „Intimní Scéna“ Praha: Závodý milionů (Piskor), Sdo. „Chlumčan“ Kydliny: Do Ameriky (Vožický), Beseda Svinčany: „Radúz a Mahulena“ (Zeyer); VIII. Krdo. Chrást: Paní mincmistrová (Stroupežnický, k 25let. trvání kroužku) a Rozveselená rodina (Svoboda); IX. 13. Smetanův okrsek v Lito-myšli: Zvíkovský rarášek (Stroupežnický, Spdo. „Vicena“ Ústí n. Orl., Poslední večere (Skoch); Spdo. „Havlíček“ Kerhartice, Svědek (Vrchlický); Spdo. „Jirásek“ Choceň, Sokol Nový Knín: Armáda spásu (Balda); 26. a 27. „Kolár“ Jilemnice: Revisor (Gogol-Hošek), 27. a 28. Jdo. „Klicpera“ Hradec Král.: Medea (Euripides-Stiebitz); X. 9. Jdo. Hořice: Terna (Balák).

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII) V Praze dne 30. října 1925

Sešit 16

V Praze dne 30. října 1925

(Kina, předměstská divadla, revue.) Poválečnému publiku nestačí to, čím se spokojilo dříve. Vyrušeno z dřívějšího klidného života uvyklo příliš silným dojmům a nereaguje dnes na vše, co mu připomíná všední běh dřívějšíka. Četba prostých příběhů neláká právě pro tuto prostotu nehybného života, neboť leckdo prožil nedávno více vzrušených chvil ve vlastním životě. Hledá proto takovou duševní stravu, jaká je s to, aby jeho mysl nově upoutala. Tak i s divadlem. Realistická forma už namnoze selhává; divák nepotřebuje fikce pravdy, neboť konec konců v ni nevěří. Chce věci vzrušující, přinášející nové myšlenky budoucnosti. Není-li tohoto předpokladu, pak se chce bavit, smát na celé kolo, neboť chce při tom zapomenout na vše, co ho tíží. Nespokojuje se proto tím, že strávil příjemný večer, přihlížeje umění a představovanému životu, nebo že se pobavil dobrou veselohrou. Dnešní divák musí se vzrušit stůj co stůj, vzrušit tak, jak to jeho nervům imponuje.

Taková vzrušení poskytují kina. Divadelní svět se pozastavoval nad rostoucím množstvím biografů v obavě, že tím bude prosperita divadel, zvláště předměstských, porušena. Možno připustit, že na předměstích mnoho dřívějších návštěvníků divadel a zvláště jimž se zamlouvaly pouze senační a výpravné hry, opustilo divadla nadobro od chvíle, kdy si oblíbilo kino, otevřeně v jejich čtvrti. Také jsme neslyšeli tak často, že by kina (až snad na letní měsíce) i v zastrčenějších ulicích neprosperovala, jako divadla. Obliba kin je stále velká. V nových palácích budují se nádherná bía s orchestry, jakými se nemůže pochlubiti ani předměstské zpěvoherní divadlo. Divadla sama, pokud to nejsou staré stále scény, zápasí o své bytí. Tak divadlo „Svornost“ v Dejvicích se neudrželo (což se dalo za daných okolností na periferiích očekávati) a zařizuje se proto kino, neboť je v jeho prosperitu více důvěry. Tylovo divadlo v Nuslicích ukončilo rovněž svou první éru, zachráněno zasažením řed. Kubíka a uvedeno opět v život za jiných podmínek. A tak podobně i s divadélky uvnitř Prahy.

Tyto okolnosti nebyly a nejsou bez vlivu na repertoar. Biografy se plnily, jeviště byla nucena všemožně lákat publikum, jemůž po vzrušujících scénách v kinech „jen divadlo“ už nestačilo, nýbrž začít se mu eksperimentů, mnohotvárných scén, varietních produkcí, tanců, sportu i ná jevišti, o mřížích kriminálů a zvěřinců, přitmi ulic, intimnosti separée, hřmotu jazzbandů ani nemluvě. Repertoar se tudíž snažil napodobiti senačností účinek filmů. Způsobů vymyšleno více. Sáhuto k seksuelnímu prostředí s nahotou na jevišti i k hrám s „vědeckým“ pozadím za doprovodu přednášek lékařů, jak jsme již loni zaznamenali, hrány hry senační a zdramatisované populární romány, výpravné hry se zpěvy, přivezena revue.

Snad se už poměr mezi divadlem a kinem vyrovnává, nicméně sled mnohotvárných scén prorazil si cestu i na jeviště ve formě revuí, která jsou citelům kina sympatická pro uspokojení oka četnými obrazy a obsahem, k jehož pochopení není třeba myšlenkové účasti diváka, a konečně časovosti tohoto útvaru.

Tedy revue, o níž se před úřady (když se jednalo o přísl. zdanění) tvrdilo, že jest dramatickým útvarem, ač z kruhů vážného divad. umění silně protestováno! Je zbytečno dotýkati se dnes této otázky, kdyžž konec konců přijato mlčky její uznání. V řadách širokého publika dokonce s nadšením, neboť to nepátrá po důvodu pro jevištní oprávněnost divadla či kabaretu. Budíž, časovost je veliké plus. Ale tato okolnost přece nestačí, utopí-li se v spouště nejasností. Není-li určitého děje, který je základním požadavkem divadelní hry (a kterýžto nedostatek nepopírají ani sami propagátoři revuí, označující je přesto jako „vznik dalšího dramatického útvaru“), není-li opravdové časovosti, charakterisované vtipem a humorem, zbývá jen tanec, který je už samostatným uměním, některak nespojeným se strukturou hry, zůstává pak revue opravdu jen přehlídkou (= revue) toalet, různého konfekčního zboží, klobouků a obuvi — pro firemní reklamu. Hudbu, na níž nestačí jeden komponista, nýbrž hned tři nebo čtyři (jen aby to bylo už hotovo, aby ta časovost mezitím neutekla), má právě tolik snah, jako vše, co doprovází.

Zdá se, že u nás není ryziho podniku zábavního (pokusy o seriosní kabaret ztroskotaly), resp. revuálního. Co lze viděti (až snad na pokus ve Variété) je směsí bez určitého nadpisu. Publikum je k tomu lhostejné, jen když se „dobře“ bavilo, více přece nechce.

Nemůž. me také říci, že má Praha málo divadel. Počínaje Národním a konče divadelky na Václavském náměstí má dnes Praha 11 stálých scén nepočítaje v to dvě německé, kam také chodí jistá část českého publika na hry (na příklad s cizími hosty), jakých na české scéně neviděti. A proskakují zprávy, jako by se měly zřizovati nové scény — revuální. Revue jsou však velmi nákladné. Zaručuji v některých případech hojně repris, avšak přestanou-li vábit nelze jim navrátit se opět někdy na prkna jeviště. Jsou schopny přilákat také značnou část publika z kin — do divadel. Snad trvaleji. Toto období mohlo by býti přechodem opět do komické operety (přežijí-li se brzy revue), která je, přes nevšimavost divadelní kritiky, přece jen dramatickým útvarem a proto bližší vlastnímu divadlu, než revue.

Vymaňti divadla z těchto novostí, hodicích se svou povahou na velké scény kabaretní (jakých u nás ovšem není), náhlým obratem ovšem nelze. Předměstská divadla, která sledují alespoň z části poslání divadla lidovýchovného, i při dobré vůli nemohou ze svých jevišť udělati více, než scény převážně zábavního rázu, ponechávající vlastní účel divadelního umění dvěma čelným pražským divadlům. Tyto scény jsou navštěvovány takměř pravidelně stálým kádrem obecnstva (jinak jsou to jen příležitostní návštěvníci z odlehlých částí) a tak se lepší poslání divadla na předměstích vůbec skoro neplní. Odpověď divadelních správ je stále stejná: Z prázdných domů nebylo by živobyti, což je svatá pravda. Ale bylo by dobře přemýšlet, kdo si to předměstské publikum vychoval.

Ši—

Paul Alléon¹⁾

Několik slov o „Tosce“

Kdyby byl kdo řekl Gustavu Flaubertovi, když vyšla jeho kniha „Salambo“, že hudební skladatel velkého nadání vytvoří z jeho zamilovaného románu nádhernou operu, jest zcela pravděpodobné, že by velký realistický romanopisec, který vůbec vždycky rád na všecko bručel, byl pronesl něco obhroublého, jako mívával ve zvyku za podobných okolností. Byl by asi zaláťel, bez zlého úmyslu ovšem, a ohradil se proti podobnému uměleckému pokusu. Myslím, že nepřeháním, řeknu-li, znaje smýšlení Flaubertovo z jeho zajímavé korespondence a ze vzpomínek současníků, že by byl nikdy nesvolil za svého života k tomu, aby zpracoval libretista špatnými verši pro divadlo jednotlivé fáze jeho tragické kartaginské epopeje. Salambo, hrdinka velkého lyrického dramatu, odehrávajícího se mezi namalovanými plátny a tak velice vzdáleného od jeho mistrovských líčení, byla by se jistě zdála Flaubertovi směšnou loutkou a čin sám strašlivým kacířstvím. Flaubert nebyl sice nepřitelem hudby, ani hudebních skladatelů. Vždyť sám vkládal nejryzejší harmonie do svých vznešených pečlivých vět, které jsou tak zpěvné. Ale jako pravý umělec byl by hájil svého díla proti „zobákům a spárům“ a k tomu měl právo.

Každý druh umění má vlastní estetiku, vlastní výraz a vlastní neměnná pravidla. Proto jest román svou volnou obrazovností na sto honů vzdálen od divadla. Jevišti přece jen nelze dodati potřebného rozšíření. Vždycky má jen tři strany a přijaté dohody, opravené velice dovednými odborníky, musí počítati ať po dobrém či po zlém s těmito zvláštnostmi. Pravda jest na něm jen poměrná a musí se přechasto vsugerovati.

Nechť byl zesnulý Reyer sebe nadanějším skladatelem, odvažují se tvrditi, že „Salambo“ nezískala ničeho, když se objevila na jevišti. Přese všecku náheru dekorací ztratilo ono obdivuhodné dílo to nejpodstatnější ze své povahy. Dalo se to očekávati. Ale Reyerova „Salambo“ měla alespoň kouzlo a skvělost originální partitury. Toť „polehčující okolnosti“, možno-li to tak nazvati, chceme-li bráti v ochranu libretisty a skladatele. Ale nebohá „Emma Bovaryová“ neměla toho štěstí. Vzpomínám si, že kolem r. 1912 dosti podprůměrný dramatický skladatel William Busnach, známý jen romantickými výkroji z některých děl našeho mistra Emila Zoly, dostal nápad „spáchat“ také z nádherného románu Gustava Flauberta divadelní hru po svém způsobu, jako byl naložil již se „Zabijákem“, „Břichem Paříže“ a „Germínalem“. Ale ihned se strhl povyk. Když to bylo oznámeno v literárním oznamovateli, nastal všeobecný pokřik na znamenitý protestů. Psalo se, že by to byl zločin, a nadšená skupina mladých, plná přesvědčení tehdy, slibovala Busnachovi, že ho vypíská a umlčí, odváží-li se s tím vystoupiti na scénu. Ale hra ani nestála za všecken ten poplach. Osoby její byly prašpatně postaveny na prkna. Byly jen ubohými loutkami. Směšný mluvka Homais byl až nechutný. Ale Busnach si postavil

¹⁾ Autor článku, franc. spis. Paul Alléon, jest dlouholetým přítelem českého národa. Již dávno před válkou byl jeho býti v latinské čtvrti v Paříži střediskem všech Čechů, kteří přijeli do Paříže za studiem, a dnes není činnějšího činitele po celé republice, ať v literatuře nebo v divadle, kdo by se s ním osobně neznal. Protože častokrátě děl v Čechách, na Moravě a na Slovensku, byl za války jedním z nejdokonalějších znalců poměrů českých v Paříži a neupřímějším z těch, kdož se zasazovali tehdy o naši samostatnost. Po převratu v uznání jeho zásluh vyznamenala ho česká vláda řádem Bílého lva a universita pražská ho jmenovala čestným lektorem. Ať úplně slep, přece vždy ochotně seznámuje své k ajany s literárními poměry u nás a dopisuje též do časopisů pražských. Přislíbil redakci tohoto listu řadu článků, které se vyznačují vždy osobitostí a dokonlou znalostí věcnou. Jest zástupcem Společnosti francouzských autorů v Paříži pro Československo. Jeho bratr Romain Alléon bývá každého roku hostem na českoslo. středních školách jakožto vzorný recitátor a učitel francouzské díkce. Oba mají velice mnoho osobních přátel a ctitelů po všech oblastech naší republiky.

Pozn. překl.

hlavu. Uvedl „Paní Bovaryovou“ na jeviště, ale v Rouenu, doufaje, že se tam vyhne spiknutí. Než byl přece vypískán a veřejně pohaněn. Propadl zcela zaslouženě a od té doby zmizel, aniž by toho mělo ostatně co litovati dramatické umění francouzské.

Tím se nadhodila ožehavá a důležitá otázka ochrany literárních veleděl. Což není kniha, zařazená mezi nejkrásnější národní statky, právě takovou památkou jako kamenný, mramorový nebo bronzový pomník? Což nemá týchž práv na ochranu zákony a přísnými nařízeními?... U soch hlásají s pohrůzkou úřední vyhlášky: „Každé znečišťování se tresce pokutou...“ Ale pro díla literární se nepodniklo celkem nic. Pokud jest spisovatel živ, jest neomezeným pánem svých děl. Jemu toliko náleží právo udíleti svolení k přepracování a překladům, nezaprodal-li se ovšem svému nakladateli vydávými smlouvami, ustoupiv příliš lehkomyšlně nenasytnému kupčení těchto moderních „feudálů myšlenek“. Po smrti jest skoro bez obrany vydán všem druhům podníků. Jest to velice smutné.

Koncem posledního století, které bylo skvělým obdobím divadelní produkce, zavládla jakási manie. Dobří spisovatelé a slavní skladatelé používali při tvorbě hotových již oblíbených románů, místo aby tvořili samostatně. Seznam takových děl, z nichž některá jsou i vynikající, jest obsáhlý a při tom dosti význačný pro určení direktiv tohoto období. Skladatelé, davše se zlákatí touto maníí, používali ji také. Nejsem zcela kompetentním v této příčině a mám o tom své vlastní náhledy, které by třeba popudily obdivovatele našeho lyrického divadla. Jistě Bizet měl geniální nápad s „Carmen“. Také Massenetovi se skvěle poštěstilo s „Manon“ a „Wertherem“. Příliv zpracování zaplavil lyrickou scénu, když byl předtím zatopil divadlo činoherní. Nač se tolik zpracovávalo?... Což spisovatelé a skladatelé libret, stavše se prostými mluvčími, neměli ani vlastních námětů ani snad obrazivosti?... Jest přece ještě tolik nevyužitých pověstí a překrásných pohádek a v životě lze dospět k tolika pozorováním. Divadlo má svou estetiku, své požadavky a zákony, kterým se může přizpůsobiti román jen tehdy, pozbuďe-li své ceny. Také drama, změněné v operu, ztrácí velice mnoho, ne-li všechno. Jsou doklady toho. Victor Hugo nemíval rád takového přetvořování svých děl. Odpíral nemilosrdně každému svolení k takovému zpracování a přece sám, „zpíval-li falešně, měl alespoň rád hudební skladatele jakožto bratry básníků“, jak o něm řekl Théodore de Banville.

(Dokončení)

Jan Bartoš „Nabídnutí k sňatku“. Veselohra o 3 jednáních

Režisér Karel Vávra — Výprava Vlad. Cechnera

(Foto Fr. Kuřa, insp. d'v.)

Willy (V. Vydra ml.) Jiří (Vl. Řeřa) Nella (O. Schein- ffluogová) paní Mary (Růž. Šlemrová) prof. Šlechta (Fr. Smolík) Dr. Klouda (Fr. Hlavatý) paní Lída (Márta Májová) O. Barvitiús (K. Vávra) Barvitiús (Fr. Kovařík) paní Leona (M. Ptáková)

Jazyka dar svěřil nám...

Potíže, které máme se svou mateřskou řečí ani nyní ve svobodném státě neomezily se na minimum, či dokonce na snesitelnou míru. Jsou stálou chronickou chorobou našeho národa, který nedbá ryze jazyka a jeho práv. Tato špatná národní vlastnost vniká pochopitelně i v umění, v divadlo. Divadlo, které bylo vlastně průkopníkem českého jazyka a jeho udržovatelem, již dávno přestalo po této stránce plnit bezvadně svůj úkol. Již Neruda jako kritik „Národních Listů“ s hořkou krutostí tepe právem divadelní češtinu svým feuilletonem. Ani dnes není lépe, ba ještě hůře, když i v nynějších, přece jen svobodnějších poměrech, bez rakouské, českou řeč potlačující persequce, je tolik vlašnosti k českému jazyku. Přiznejme že jsme tím sami viní že trpíme, aby jevištěm přecházeli lidé, potýkající se urputně se správnou češtinou. Ti, kteří mají být učiteli širších vrstev a mají spojovali vnější ušlechtilost s vnitřní vřelostí, jsou podivnými pomocníky kultury, když znešvařují jazyk nemožnými zkrouceninami a výmysly pochybné ráže. Jeviště které má být propagátorem všech předností řeči, stává se mnohdy opravdovou stokou... Žel že nutno užiti těchto tvrdých, ale poctivých slov k vyjádření bídy, v níž na některých scénách upadá naše řeč. K oplzlosti, dvojsmyslnosti a hrubému vtípu, který rozběsí k smích znužené publikum, slouží často náš jazyk na jevišti a nikdo nemá možnosti vstoupit na zneuctěné jeviště, na tribunu, náležející jenom opravdovému umění a spustit oponu nad úpadkem vkusu a národní hrdosti. Nemám na zřeteli určité divadlo, nejsou konkrétní tyto výtky, neboť jejich vžitá konkrétnost je zřejmá a nescíslněkrátě v Praze i jinde do-

kázaná. Jsou divadla kde podobná alotria jsou vyloučena, kde nestrpí umělecká správa uražení publika znehodnocováním mateřštiny. Ale je nutno pokládati tuto stráž čistého štítu za samozřejmou povinnost a dbáti, aby vždy a všude zněla česká řeč a ne směs rozdílných zvuků a pazvuků, kudrlinky internacionálního žargónu. Nemenším zlem je nerespektování správné gramatiky. Ta má být biblí každého, kdo opravdově s divadlem cítí. Je ohavné a trapné, zaskřípe-li ve hře nesprávný tvar slovesa. K českému přízvuku je také málo ohledu! Cizímu slovíčku, kterým možno se v roli blýsknouti věnuje se pozornost a cizí větě dokonce pečlivé studium, ale přízvuku a správné členitosti českého slova věnuje se pozornost mnohem menší, ne-li vůbec žádná. Je to zoufalé, poslouchati pak třeba jinak dobrého umělce, jak mluví hlava nehlava ubohou češtinu, upící násilným drmením, je to vzdychavá kapitola a nerad ji píš. Je to výtka zrozená v dlouhých večerech na sedadle, které je někdy jako hřeby vystlané. Věřím, že nyní, když nastává nová sezona, nové měření sil a vzdálenosti od vytýčených met, bude více zájmu také o jazykovou zdatnost těch, kterým je svěřeno být vzorem ušlechtilosti. Vnitřní síly a hodnoty nejen umělecky, ale i osobně. Kult slova, povznesený opět k dřívějšímu významu, bude mít svůj trvalý účinek na mravní život nových generací. Dnešní i budoucí musí získavati stykem s divadlem, ale opak je těžkou ztrátou, velkým zlem, které by stihlo náš stát. Nutné sebevědomí a zocelenou národní hrdost nutno vstřebati v krev krásným živým jazykem, jemuž kouzlo jeviště má sloužiti k trvalému úspěchu.

Em. Janský

Arch. Fr. Hrazdil K sociologii československého divadla

Správní ústředí

(Dokončení)

Centrální úřad divadelní měl by v rukou veškerou moc právní, správní i uměleckou. Jeho členy by měli být naši přední praktikové a teoretikové divadelní. Celá jejich činnost by byla: administrativní, umělecká a sociologická. Každému oboru činnosti by odpovídal jeden správce či ředitel oddílu.

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech puťovních

(Pokračování)

Pepík, stavovsky uražen, prudce zaprotestoval: „Oho! Vždyť Honda šlejfir není — je koželuh.“ „No proto —!“ úlevně oddychl si spokojený teď strýc Kalina.

*

Cirkusáci v rozptýleném svém souhvězdí bludných oběžnic jsou světem pro sebe — vyšším o podpatky vysokých bot, domýšlivějším vědomím „nedostizitelnosti“ svého umění, hrdějším o lesklé ostruhy, svižný jezdecký bičik a svou sílu v patách a stehnech. Člověk pro ně nic — všechno kůň; toť dokonalost dokonalosti pozemských tvorů. Lidem cirkusáci nerozumějí, jako lidé nerozumějí jim, zato koně rozumějí cirkusákům a titě koním. Oba vědí, že nebylo by koňské slávy, oblíbenosti, vážnosti a obdivu bez cirkusáka, a slávy i věhlasu cirkusákova bez koně. Vzájemně si slávu budují, vzájemně se z ní těší, vzájemně ji pochovávají. Péče cirkusákova o koně jde i nad péči o dítě; kdyby cirkusák výchově svých dětí věnoval tolik lásky a péče, kolik jich věnuje koni, bylo by na světě méně favoritů a více ušlechtilých lidí. Značnou část krásných popudů, vznětů, citů dobré duše cirkusákovy zabalil si kůň. Ať si je děcko špinavé, hladové, zanedbané, jen když

kůň je čist, nasycen a zdrav. Kolik cirkusáckých dětí by nevyrostlo, nebýt jich mám! Tyto cirkusácké mámy mají v srdcích mnohem více lásky ke svým dětem, než mámy ostatní, mají jí více o tolik, o kolik z tátova srdce byla děčka oloupena koněm. — Cirkusáku Havláskovi zasadil osud těžké dvě rány: zemřel mu jediný synek; poplakal si, pak resignoval: „Pán bůh dal, pán bůh vzal — buď jméno jeho velebeno.“ Byl by ve vzpomínkách na synka klidně žil dál, ale posel mu kůň — jeden ze šesti — a Havlásek se oběsil. Zvidá-li druh o vzdáleném druhu, nikdy se neptá, jak četnou má tento rodinu, nýbrž: kolik má teď koní? Zvidá-li o angažovaném (tedy ne o majetníku cirkusu), nezeptá se, jak se mu daří, ale: jakého koně rajtoval, když jsi byl u něho?

Křivdil by však cirkusákům, kdo by soudil, že jsou necitelní, hrubí, suroví, výbojní. Rádi sice dávají — a to holedbavě — tyto nepěkné vlastnosti najevo, ale není jich v jejich povahách; činí tak jen proto aby si dodali větší významu, aby vynikali nad lidi normální, aby byli obáváni a lišili se. V jádru svém jsou krotcí, smírní, ba často až pokorní. Stavovskou příslušnost by nevyměnili za nic na světě, jsou na ni okázale hrdí. Člověk obvyklý, seznamující se, poví prostě: Jsem X., úředník; nebo Y., truhlář; však cirkusák pateticky zadeklamuje: Jsem Z., umělec od cirkusu! Třeba to byl uklízeč manéže a čistič koní. Tento aplomb je týž u prvního krasojezdce, jako u posledního pacholka: začínčí z obou úst stejně. — Rád ti uzná cirkusák

Činnost administrativní by záležela v pracích korespondenčních, účtářských, pokladních, abonentních a jiných obchodních.

Činnost umělecká, za níž odpovídá šéf, dramaturg a režisér se sborem lektorů, si přisvojila práce již uvedené. Hlavní práce by spočívala v repertoaru celkovém, v přidělování jednotlivých her ensemblům a dohled nad uměleckým růstem celku i jednotlivců. Práce knihovní a archivální spadá do práce pomocných dramaturgů a lektorů.

Práce sboru sociologického by měla vlastní účel ústředí: dirigovat jednotlivé ensembly pro města, vytvořit celoroční rozvrh sezon, vést statistiku, pracovat o slušném zajištění herců a členů ostatních, vytvořit pevný divadelní celek, snadno dirigovatelný, bez velkých nákladů a energie.

Otázka vlastního nakladatelství dramatických a teoretických divadelních děl by bylo docela vhodné zařízení. I vlastní divadelní revue s obrázky a fotografiemi by mohlo takové divadlo pořídit národu.

Města a obecnstvo

Vytvořila-li se jednotná akce na straně divadla, bylo by dobré, aby na druhé straně stála také jednotná řada spotřebitelů, tudíž publika, obecnstva a jich zástupců: měst. Organizace obecnstva má výhody zase mnohem větší, než roztržštěný dav diváků.

Organizace může demonstrovat proti divadlu špatnému, může posuzovat výkonnost a uměleckost, ale může si také upravit pořádek návštěvy divadla. Může si upravit vstupné ve formě předplatného, jež sama si upraví. Usnadní to provoz divadla. Potřebný poplatek zaplatí organizace publika resp. město divadlu přímo na rok nebo řekněme najednou, aniž by musilo divadlo vybírat u pokladny vstupné. Město samo by se postaralo i o budovu divadelní a o její spravování. Provoz podniků by tak byl mnohem jednodušší a úspornější,

Nově vypravený K. Čapkův „Loupežník“ na Národním divadle

(Foto K. Váňa)

Mimi (Eva Vrchlická) — Loupežník (Rud. Deyl)

i ostatní umělce, po případě i vědce, učence, politiky, ministry — jsou to konečně také lidé, ale váží za padrť: nejsou od cirkusu! Cirkus jediný je oblast, kde je odvaha. kde je síla, práce duch, nadání, vytrvalost obětavost, z nichž se plodí a rodí pravé umění! Školy, chrámy, ateliery, dílny, divadla — všechno zbytečné a neúčelné špeluňky! „Dokud celý svět nebude cirkusem, nebude šťastných lidí a konů,“ říkával znamenitý cirkusák Peterka.

Tomu a jeho švaku Bicanovi platí tato vzpomínka. Oba měli po cirkusu o čtyřech koních; Bican měl víc o ulmskou dogu, Peterka o cvičenou kozu; oba měli po ženě z manželského lože starého cirkusáka Šeberny, který kromě krásou vybavil obě dcery své i krkolomným uměním na trapezu i elegantním rajteráctvím na koni. S oběma jsem se přátelsky stýkal na těch či oněch štacích a oba mně byli stejně drazí. Oba měli o sobě stejně pěkné mínění, říkajíc: Cožpak Peterka, zdatnějšího cvičitele koní neznám! Jo, jo, v sedle a voltáži není nad Bicana! Oba měli vůči sobě stejně zarytou nenávisť a oba žili v stejném pevném odhodlání dostát slavnostnímu slibu, že jakmile by Bůh dopustil obou shledání, že Peterka zabije Bicana. Bican Peterku. Jediné ve způsobu, jak to provedou, byl nepatrný rozdíl: Peterka mi říkával: Jak ho spatřím, rozetnu mu sekýrou palici až mu mozek vystřikne! A Bican: Přijde-li mi někdy na oči, rozpáru mu břicho, až mu střeva vyfyznou! Oba měli i stejné přičiny k této stejné nenávisti. V Chlumci mi v „salonním“ svém voze o ní vyprávěl Peterka, v Třeboni pod plachtou

své maněže Bican. A ku podivu, až na malé odchylky, stejně vyprávěli. Peterka dojat: Byli jsme za svobodna angažováni u starého Šeberny, já jako drezér, on jako rajterák. Šeberna měl dvě dcery, Juli a Fifu. Obě byly krásné a uměly „pracovat“ na koni jako andilkové, na trapezu jako ještěrky. Ale Fifa byla krásnější a pracovala grácišněji. Do té jsem se zbláznil a udělal jsem si s ní známost. A ten darebák Bican mně ji odšlupnul. Teď jsou s Fifou svoji — ale jen do té doby, než se s tím psem sejdu! Vždyť já mám Fifinku posud rád!“

Bican zpovídal se zasmušen: „Byl jsem s padouchem v angažmá u starého Šeberny. Peterka předváděl vysokou školu. Já rajtoval. Ač jsem na koni jako ryba ve vodě, přece mně někdy bylo, že mně ztrnuly nohy a tmělo se mi před očima; to když jsem pomyslel na Šebernovu dceru Juli; byla krásnější než Fifa a uměla grácišněji pracovat. Jakživ nikdo na světě tak neměl nikoho rád, jako já Julinku a ona mně! A mám ji posud rád. A ten šufták bezectná mně ji odloudil. Teď je Julia jeho ženou, ale až se sejdu s Peterkou, udělám z ní vdovu, ať jsem zatracenej!“

Znae velikou lásku Peterkovu k Fifi a Bicanovu k Julii, nezměrnou vzájemnou zášť obou soků a jich prudký výbušný temperament, nemohl jsem pochybovat, že svede-li je kdesi náhoda či osud dojde jistě ke hroznému, neslýchanému dosud tragickému dvojnásobnému švakrovraždě, neboť při známé cirkusácké hbitosti pružnosti a čilosti tělesné je možno dvěma sokům současně si rozetnout hlavu i rozpárat břicho. (Pokračování)

Karel Čapek „Loupežník“. Komedie o 3 jedn.
Národní divadlo v Praze

Žena (Anna Suchánková) — Profesor (Karel Zelenský)
Jeho paní (Herma Kratinová)

kteří jinak vedlo k boji s kinematografií, kde ovšem místa pro divadlo by jinak nebylo. Dnes ovšem víme, že divadlo vyrostlo po svém, k svému umění se dopracuje novým pojetím života a umění.

Eventuelní podnik pro Moravu

Všechna divadla chystají se k ohromným změnám. Bylo by dobře, kdyby se využilo situace a udělal se na Moravě podnik podobný. Brněnské divadlo čeká nová éra, v Olomouci a Ostravě také dojde jistě k změnám.

Bylo by tudíž výhodné, kdyby se ustavila společnost divadelní pro Moravu a Slezsko, jež by sestávala z popsaných ensemblů a svých režisérů a vyplnila by tak sezonní dobu asi v šesti městech: Brno, Olomouc, Ostrava, Opava, Žnojmo, Jihlava, Hodonín...

Akce by se chopili dobří lidé divadelní a musilo by to dobře dopadnout. Ovšem s operním divadlem se nedá tak manipulovat. Rozhodně však by bylo dobré, kdyby k nám do Brna přišla se jednou pochlubit olomoucká nebo jiná opera. Jde také dokázat podobný čin, jenže v měřítku jiném.

Otázka stálých divadel by úplně odpadla, až na jednu scenu, státem podporovanou, kde by opravdu naši nejlepší umělci-herci representovali české umění herecké a divadelní.

Jos. Simon

Markýza de Pompadour a umění divadelní

(Dokončení)

Na divadle, které představovalo pustý povrch zemský s horami, bylo vidět Polyfémů na hoře Etně, an se chystá hodit balvan na Acise, který vězí v soudku a baloně. Co se týče hlavní představitelky markýzy de Pompadour, kterou s takovou pečlivou svědomitostí a pilí Cochin maloval, podávají záznamy v papírech divadelního archivu a arseálu mnoho zajímavých detailů. Tak na př. nechal si ji vystoupiti před oči v onom galantním operním kostymu, který nám ji ukazuje ve velikém kabátě z bílé dykyty, t. j. hedvábné látky s lístky rákosí a sítin, mušlemi a lasturami a vodotrysky, s vyšíváním stříbrných kroužků a kadeření v sítkované práci ze zelené hedvábné šňůry, s živůtkem a sněrovačkou z jemné růžové dykyty, s velikým nadzdvihnutým, řasnatým náběrem v ustrojení i splývání záhybů ze stříbrné a zelené, průhledné gázy (flóru), maličko pruhovaným s obrubou jiné vodní gázy, s náramky a šperkem na těle z téže vodní gázy, stříbrným sítkováním ze zelené šenijky, t. j. z housenkovitých třásní, s pláštěm ze zelené gázy a stříbra s malými pásky, proužky... a vše to zdobeno perlovými třapci a mřížováním.

Toto divadlo, v němž následovalo jedno provedení za druhým bez přerušení kromě honů královských, ve Versailles vzbudilo pozornost celého dvora a upoutalo na sebe

Konečně energické rozhodnutí

Podle zpráv denního tisku odvolala Zemská správa politická povolení německých představení v Chebu. Je to pravděpodobně důsledek odmítnutí pohostinských her Východočeského divadla, které před zahá-

jením své sezony rozhodlo se uspořádati česká představení pro naše hranicáře. Páni Němci dělali obstrukci a dostali ponaučenou, jak napříště mají se snášlivě chovat!

—ky

horlivou činnost dvořanů. Vedení spočívalo v rukou krále, divadlo bylo mu zábavou a favoritka jeho dostala tak do rukou nové zdroje přízně a výhod a novou příležitost k vládě. Byla obléhána, neboť intimní přiblížení ke králi bylo stejně v rukou vyvolené maitressy, jako povolení vstupu do sálu, kamž chodili členové její rodiny, přátelé, bratr Vaudières, strýc Tournebem, maršál Mořic Saský, oba Champcenecové, paní de Estrades, du Roure, herci a herečky, kteří hráli i nehráli, v loži si Pompadourka reservovala dvě místa, z nichž jedno vždy nabídla své přítelkyni paní maršálkové de Mirepoix. Autoři her, skladatelé byli od ní se ctí zváni ke vstupu do scény kabinetů. Nejvyšší dvořané a největší jména království se kolem ní kupila, a co tu bylo pak ctižádostivého ucházení se o role! Společnost a všichni aspiranti závodili i o nejmenší role, o nejskrovnější účast v komediích a všemi možnými intrikami a obratnými úskoky a lstmi se pracovalo státi se interesantním a pocty hodným.

Divadlem držela markýza de Pompadour především srdce i oči královny. Divadlo ji zaměstnávalo a bylo triumfem jejím jako paní a herečky. Zde byla bez soupeřky, rivalry a zářila tu v první řadě. V komedii rozvinula svou jarou živost, svou jemnost, umění obratně se vyjadřovat, ducha, ton divadlu dáti a své hře šelmovství pohledu a celou svůdnost svého zjevu. V opeře projevila všechny lichotky, všecko laskání, všecko kouzlo svého hlasu. Zdálo se, že jako zpěvačka a herečka má dvě Musy, které jí stály u kolébky, aby toto zhýčkané, rozmazlené, rozmarné dítě 18. století obdařily dary zpěvu a smíchu. A jakých prostředků a způsobů užívala, aby byla krásná! Kolik koketních úprav a předpisů, metamorfos (proměn) tu bylo zapotřebí v těchto divadelních toaletách, aby vždy byla jiná, rozdílná, mnohotvárná, půvabná a úchvatná, rozkošná a okouzlující. A co vše pro ni musil vytvořit vkus a střihy či moda a nůžky proslaveného dámského krejčího Supphise! Brzy to byly taškářské nebo vyzývavé části oděvu v komedii, šat malého děvčete nebo selky, živůtek (šněrovačka), kabátek a bílé dykytové šosy, které byly zdobeny modrými výstřihy, jindy hlavní kus byl z modré dykyty, aby gázové volány litaly kolem, nebo domino z bílé dykyty, vykrášené květy, neb také růžová ženská vesta Colinova. Brzy se objevila v řeckém oděvu prince de Noisy, kdy její ústroj z nadýchané zlaté gázy byl ozdoben odstínovanými (nuancovanými) péry; na jejich rukávcích z anglického moiré (hedvábí) hrálo stříbro se zlatým lemováním; jako voda zelená dykyta byla podšívku jejímu pláští ze zlaté gázy; stříbrné sífkování a třepení s vyšíváním špenátové a zrnité zeleným zdobily její páskovanou šerpu. Brzy oblékala si slamený klobouk Eglés zvaný, ozdobený květinami, jiný den propůjčila paní de Pompadour svou výzdobu orientu „Osvobozeného Jerusalema“: byla Herminií, byla Almasis; zde objevuje se s dolmanem (uherským husarským kožíškem) z třešňočerveného atlasu, který byl zdoben vystřiženým hermelínem, a v kabátě z modrého atlasu, pomalovaném zlatým vyšíváním. Byl poset zlatými cetkami a vyšitý ze zlata jeho řetězové věnce.

Jindy objevila se v onom oděvu po asijském střihu, při němž kabát byl z růžové dykyty, vyšitý stříbrem, draperie a plášť byl stříbrem potištěn s květy na barevné

Karel Čapek „Loupežník“

Národní divadlo

Nově nastudováno a vypraveno

Jednotná scéna všech tří dějství

dykytě. Po druhé zase opera zavedla ji do garderoby a ona jako Olympia vstupovala na scénu v úborech bohyň v gázu a hedvábí. Nechala zářit vyšité stříbrné hvězdy v paletách na kabátě Uranie—Nebešfanky. Byla matkou bohů, lásky, samotnou Venuší v oděvu ze stříbrné mosaiky, který byl ozdoben malovanou dykytí, stříbrem a modří, šněrování

Karel Čapek „Loupežník“

Nově nastudováno Národní divadlo Režisér *Vojta Novák*

Fanka, služka (*Marie Hübnarová*) — Šefl (*Fr. Roland*)
Loupežník (*Rud. Deyl*)

archivalií a dávají mluvit jako mrtví svědkové o časech motýlích křídel líbezného a svůdného rokoka.

J. P.

Hlasy tisku o „Kloučku netykavkovi“ a „Madle z cihelny“

Natansonův „Klouček netykavka“¹⁾ je francouzská komedie, poněkud nově francouzská. Jde o ženu, již milují tři muži a jež miluje ona podle jisté stupnice a vlastností jejich; každého jinak: starého a bohatého vlašně, mladého bez peněz vášnivě a třetího zcela kamarádsky. První vydržuje ji, druhého miluje a třetího vydržuje ona. A snesou se všichni hladce a tam, kde již již se chystá k bouři, obratný autor věc vyrovná k plné spokojenosti herců, obecnstva i svoji. Hra má některé přednosti. Venkovi uvádí jednu, nepopíratelnou svěžest a mládí. Právo Lidu píše, že děj této komedie by odpovídal slohu boulevardní frašky, ale nadaný autor jej prohloubil psychologicky, čímž jej zesentimentálníl a pokrývil a konstatuje, že z komedie plynou neutěšená poznání. Provedení příliš nechválí. Tribuna vidí v této hře koalici lásky s bohatstvím, hra byla zachráněna pí Sedláčkovou, ale pohřbena panem Novým a Tůmou. Rudé Právo myšlenku hry odsuzuje, píše, že za peníze bohatý kupuje mládí a krásu ženy, za peníze žena si kupuje fyzické ukojení a peníze jí brání, aby nešla za čistým, přirozeným pudem, který se v ní probudil stykem s kloučkem netykavkou. Kdyby prostituce byla otázkou mravní a nikoli sociální, byla by hra Natansonova nemorální. Ale takto je zrcadlem, ukazujícím, kam přivedl kapitalistický řád lásku. Českosl. Rep. je překvapena jen tím, že autor tu nadhazuje sociální řešení moderní lásky, ale hra má řidkou tkáň osnovy, spíše napovídá, než vyslovuje. Provedení herecké chválí. Národní Listy nazývají autora cynickým optimistou, který má zdravou divadelní krev a značnou technickou vyspělost, vidí v něm touhu po psychologické analýse a kus Mussetovského

K. Čapkův „Loupežník“ na Národním divadle

Nová výprava *Josefa Čapka*

Ptáci (*m. Müllerová, m. Gottliebová, G. Kaulfusová, M. Walská*)

¹⁾ Jacques Natanson: „Klouček netykavka“, kom. o 3 jed., přel. R. Weiner, rež. M. Nový, výpr. J. M. Gottlieba. Poprvé ve Stavovském 15. září 1925.

Teodor Ivanovič Šaljapín

koncertoval poprvé v Praze 9. října 1925 ve velkém sále „Lucerny“

Slavný ruský basista v roli Mefista Goudonovy opery „Faust“

romantismu, který naplňuje „Kloučka netykavku“ smutnou, lyrickou křehkostí. Jinak je to hra, jež by nebyla hratelná u nás bez pí Sedláčkové. Nár. Politika chválí originální a vtipné řešení některé scény, jako mezi Michalem a Henřim, kde psychologie moderní lásky má svou nejosobitější a neúčinnější notu, chválí i úroveň představení, svědomité nastudování a pečlivou režii.

Scheinpflugové „Madla z cihelny“⁴⁾ je tříakt. historie o chudém děvčeti, jež se dostalo do hraběcí rodiny — něco tak Pygmalionského — aby osvěžilo její aristokrackou krev a založila s hraběcím

⁴⁾ Olga Scheinpflugová? „Madla z cihelny“, kom. o 3 aktech. Režie B. Stejskal. Premiera na Vinohradech 16. září.

Čilost pražských Němců

Italský dramatik Luigi Pirandello na zpáteční cestě z berlinského zájezdu má navštívit se svým souborem i Prahu. Representanti pražského německého

divadelního světa pospíší si zajistit si jeho pohostinské hry, zatím co čeští notáblové úředně se radí, co a jak. No, bude to ostuda! ej

synem novou rodinu. Ale prokáže se, že Madla je levoboček jakéhos knížete, že si také zahřešila v tradicích svého rodu s hraběcím synem, který ji opustí a starého hraběte zas nechce Madla a tak se rozejdou. Hra byla přijata kritikou se shovívavostí, kterou ukládá uznání autorčině čipernosti a mnohostrannosti a mnoho se jí odpustilo pro její půvab mládí, pro její rozvířenou touhu uměleckou. Vždycky galantní J. Hilbert ve Venkovu píše, že je to hra hodně fíčovká, ale odpouští to autorce pro její kurážnou ležernost, pro milé ženství. Čsl. Rep. vzpomíná Fr. Langer, který „Velbloudem uchem jehly“ založil celou školu motivem chudé holky z lidu a celkem praví, na debut že je to dost, na divadelní účín víc než dost a na divadelní hru málo, ale zůstane tato hra zajímavým dokumentem herecké snahy, vybíjející se na poli dramatu. Rudé Právo mluví o intimní slavnosti vinohrad, divadla a nazývá hru uličnický prostřekou (!), trochu pochválí I. jednání, ale jinak se o to nezajímá. Právo Lidu také nazývá tento večer rodinnou slavností, přiznává autorce bystré postřehy, veselou kombinaci, ale dodává, že na velké jeviště se ještě neměla dostat. Nár. Pol. mluví o zeleném pokusu, pestré všehochuti, nasbírané s naivní a dětskou hltavostí, s hravou a kurážnou lehkomyšlností, poukazuje na Shawa, Stroupežnického nebo Tyla, na Langra, k nimž by chtěla dospět, ale zatím zůstává při čtení. Tribuna píše o nedostatku myšlenkové a umělecké vyhraněnosti, že Scheinpflugová pracuje dosud temperamentem, kvantitou materiálu, pozorováním, dojetím, vřením půvabné životní osobnosti, extensivně a ne tvarově. Národní Listy hledají g nesi této hry a uvádějí, že hry herců mají společné vlastnosti a to především „role na tělo“, že vycházejí z herců a tak vlastně jednotlivé postavy Scheinpflugové vznikly z pí Bečvářové (Lisková), z p. Vydry (Max), z Veverky (Holoušek) a z autorky (Madla): Z postav teprve vznikly výstupy, z nich děj a z děje komedie. Přiznávají autorce smysl pro živý pohyb na scéně, spád děje, vtip, ale posuzují hru jako eklektickou. Provedení se vesměs chválí, především pí Bečvářová, p. Veverka, Vydra, Hlavatý, Smolík i autorka, jež hrála roli titulní.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Červen

3. 1875 zemřel (před 50 lety) Jiří Bizet, francouzský operní skladatel, jehož oblíbená opera „Carmen“ dosud ožívuje přední scény operní (nar. 25. října 1838).

11. 1905 bylo oslaveno velkolepým způsobem otevření Smetanova domu v Litomyšli, v rodišti našeho slavného Bedřicha Smetany. Po celém prostranství velkého náměstí až k samému Smetanovu domu (v místech hostince „Karlova“, kde dříve ochotníci hráli divadlo) stálo množství stožárů s vlajícími prapory. O 10. hod. dop. vyšel za hlaholu hudby průvod místních spolků i hojně hostí k nové budově, kde s řečníště přivítal účastníky star. města J. Laube, načech slavnostní řeč pronesl řed. F. A. Šubert z Prahy. Vyličiv vzletnými slovy činnost našeho Smetany, kladl obyvatelstvu vřele na srdce, aby vnášelo v budovu vždy nejlepší snahy a nezapomnělo nikdy, ať se v ní cokoliv pořádá, především ovšem dramatické umění a hudba, že budova nese jméno Smetanovo! Večer uspořádáno míst. ochotníky-zpěváky operní předst. „Dalibora“ s hostem a rodákem litomyšlským, tenoristou dvor. opery vídeňské (později i Národního divadla v Praze) p. Pácalem v titulní úloze. Dirig. byl Břet. Šťastný, režis. prof. Šťastný. Druhého dne sehráli místní ochotníci Jiráskovu „M. D. Rettigovou“ s naší nezapomenutelnou Hanou Kvapilovou jako hostem. Slavnosti zúčastnilo se mnoho vynikajících osobností, mezi nimiž byl i mistr Jirásek. K slavnosti vydáno bylo zvláštní slavnostní číslo „Litomyšlského Obzoru“ s mnoha ilustracemi a cennými příspěvky. Budova provedena byla dle plánů arch. Velflíka, Šuly a Šulce místním stavit. Jos. Kremlm. Hlediště pojme asi 600 osob. (Bližší viz v „Divadle“ 1905, str. 371–2.)

12. 1840 nar. (před 85 lety) na Smíchově Jakub Arbes, romanopisec, literárně divadelní historik, za ředitelství Wirsingova též dramaturg českého divadla. Zemřel 8. dubna 1914 v Praze. (Viz Kroniku v Čsl. Divadle 1924, seš. 10. str. 151.)

21. 1840 (před 85 lety) nar. se v Praze Emanuel Frant. Züngel, novelista a překladatel operních textů. Napsal také několik dramat a přeložil Molièrova „Tartuffa“, Calderonova „Sudiho Zalamejského“ a pod. (Zemřel 22. dubna 1894.)

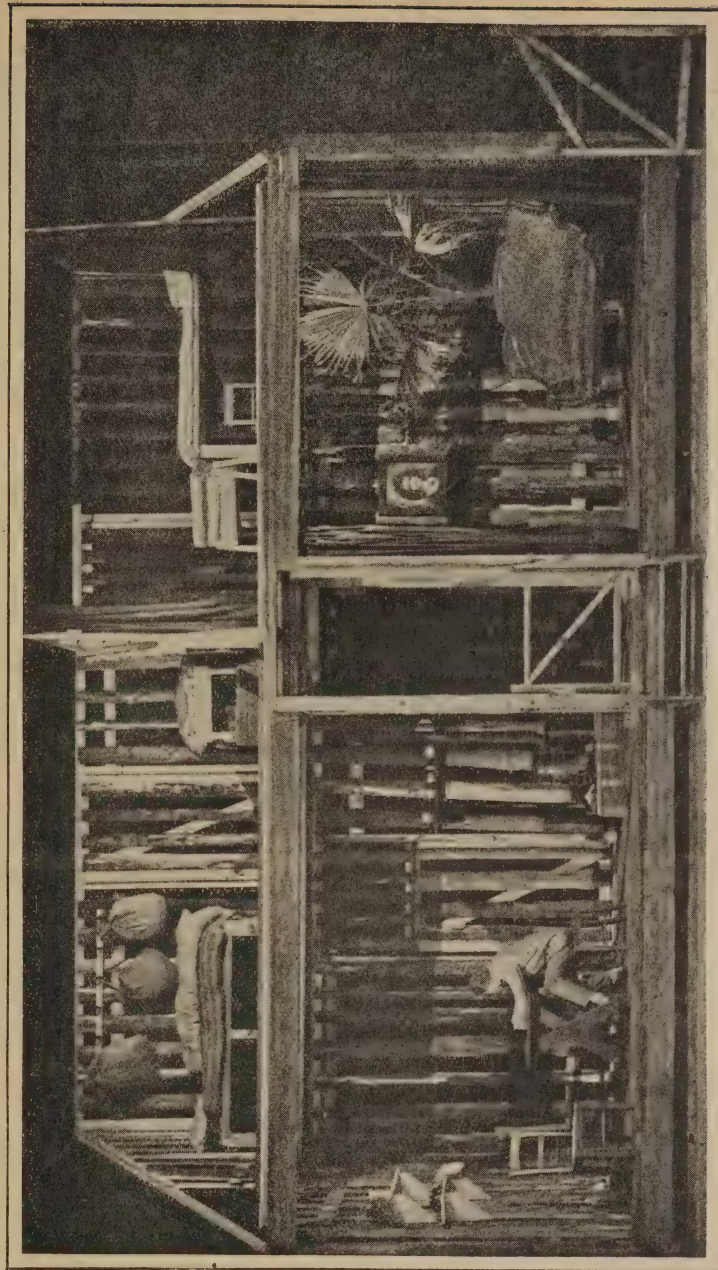
19. 1905 ustanoveno ve schůzi zástupců východočeských měst dra Pippicha (za Chrudim), dra Jeřábka (za Dvůr Králové), Ph. Mg. Lauba a dra Welze (za Litomyšl), aby se vytvořilo „Divadlo sdružených měst východočeských“, to jest podnik, který za řed. Fr. Laciny by v jmenovaných městech v určitých obdobích, asi 6 týdnů, pořádal operní a činoherní představení, a aby každé to město poskytlo řediteli na tu dobu 1000 K subvence. Sídlem ředitelství ustanoven Hradec Král. Vrchní správu převzala ústřední ko-

mise ze čtyř zástupců sdružených měst, kteréž přísluší stanovit repertoar i ředitele. V akci vstoupily později po vybudování vlastního divadla i Pardubice a Mladá Boleslav. Hráti se počalo 1. října 1905.

Červenec

30. 1875, před padesáti lety zemř. jeden z nejlepších, nejnielsených, ale také nejnešťastnějších českých mimů — Franta Krumlovský — český Kean. [Blíže v Arbesově dramaturgické studii o K. (Květy 1885) a v Ladeckého „Č. Thalii“ (1887), dále v Arbesových „Nesmrtelných pijanech“, v Turnovského „Z potulného života hereckého“, v J. Simonově pojednání o K. (Čsl. Divadlo 1924) a j. a j.]

31. 1900 vystoupila pohostinsky na engagement v Národ. divadle známá dram. umělkyně Anna Červená (prov. Dostálová). Vystoupila ve hře „Byl jednou jeden král“, dále 3., 6. a 14. srpna (v téže hře), pak 9., 11. a 13. srpna ve hře „Ustupte ženám“. Umělkyně je dosud platným členem uměl. činoherního sboru Národ. div.

Engen O'Neil „Farma pod ilmy“ (The desire under the Elms) Hraj. c. 3 dějství a 9 obrazech
Stavovské divadlo — Překlad z angličtiny Franka Tetuera — Režiser Karel Dostál — Vypravil: A. Heythum
(Konstruktivní dekorace pro veškerá dějství)

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 15. do konce září. Národní divadlo v opeře: Louskáček, Heddy 3 X, Rigoletto, Car a tesař 2 X, Sedlák kavalír, Komedianti, Pan Twardowski 2 X, Tristan a Isolda, Bludný Hollanďan, Prodaná nevěsta 2 X, Lohengrin, Z pohádky do pohádky, Hubička, Dalibor. V činohře: Pan Pygmalion 2 X, Loupežník, Klouček netykavka, Čajová panenka. Stavovské divadlo v opeře: Pan Twardowski 2 X, Violeta, v činohře: Klouček netykavka 6 X, Čajová panenka 7 X, Mluvící opice, Nezralé ovoce. Městské vinohradské: Knock, Madla z cinelny, Mez, Nabídnutí k sňatku, Lesní ženka, Nové panstvo, Bengle, Strakonický dudák, Cyrano de Bergerac, Periferie. Švandovo divadlo:

Choulostivá historie, Velbloud uchem jehly, Lulu Paličova dcera, Amerika—Evropa, Cudný Kazimír Slečna maminka, V dámském kupé, Cákorka, Kotrmelec mládí, Mladá otrokyně, Urania: Děti našeho pluku, Soud lásky, Taneček panny Márinky, Čarovná zahrada, Osířelo dítě, Na děkanství, Ouklady a láska, B. L. B., Frasquita, Žena a kašpárek, Noc v říši duchů, Gejša, Vikomt z Letorieru, Z lásky k Adrieně. Tylovo v Nuslích: Podzimní píseň lásky, Taneček panny Márinky, Soud lásky, Perníková chaloupka, Princ Papenheim, B. L. B., Anděl se zlatým mikadem, Byl první máj, Osmá žena modrovousova, Ouklady a láska, Všem hlavy dolů, Naše Mary umí všecko, Stydlivý don Juan, Frasquita, Sedlák křivo-

Indiáni v divadle

V americké „Svornosti“ píše dopisovatel, jak působilo divadlo čsl. kolonistů v Chacu (Argentina) na Indiány. Ochoťníci uspořádali představení „Lešetinského kováře“ v přírodě a jejich indiánští krajané nemohli se vynadivati na nezvyklé pro ně zjevy. Jako malé děti celé hodiny vydrželi nehybně a upjatě sledovati přípravu. Při představení rozložili se pohodlně na palouku a udiveně sledovali děj hry. Je-

jih pozornost byla zjitřena dějem a když vojsko, které vyšlo z postranního lesa, kováře zastřelilo, dostupovalo jejich vzrušení vrchole. Povaha Indiánů nemohla pochopiti, proč jejich „bílí krajané“ tak mlčky a bez protestu nechali usmrtiti přesile se bráničho jedince a trpce tuto nehoráznou zbabělost vytýkali. Výklad ochoťníků, že jde pouze o divadlo, nepřesvědčil je o nesprávnosti jednání. —ý

přísežník, Bílý lev. Komedia: Nemravné dědictví, Voják Ferenc, Zuzana v lázni. Rokoko: Dáma s plnovousem, Spící lev, Neběhej mi tady nahá, Brloh, Povedený kriminalista. Adam u bran ráje. Burianovo divadlo: Pasák holek, Neviditelný Vlasta Burian. Vinohradská z pěvohra: Podzimní manévry, Prodaná nevěsta, Fra Diavolo, Jak se švec Ivánek princem stal, Vyměněná nevěsta, Schmedes & Rosenthal, Panenka pro štěstí, Bajadera. Aréna na Smíchově: Ach je — ta je. j. p.

Svandovo divadlo připravuje slušný repertoar, jenž obsahuje retrospektivní hry české a slovanské i moderní. Z cizojazyčných her oznamuje: J. Copeaua „Rodný dům“, G. B. Shawa „Androklesa a Iva“, Pirandellova „Jindřicha IV.“, E. O'Neill „Annu Christi“, Bret Harta „Dva muže u Saudy-Baru“ a j. jako nejzajímavější a literárně hodnotné hry, ale kromě nich i napínavé a detektivní hry české i zahraniční. Z frašek: Aristofanovy „Ptáky“, z českých moderních autorů budou hráni: V. Š. Táborský, V. Fryček, Abigail Horáková Jesenská, Zieglerová a j. J. P.

Pardubické městské divadlo bude zrestaurováno podle plánů vídeňského arch. Hölmera. Se započatím prací počítá se v nejbližší době, takže nebude možno v divadle hrati. — Je to rozumné na začátku sezony opravovat divadlo? Proč nebylo zařízení potřebné již na sklonku jara? —ký

Burianovo divadlo, Rokoko a Komedia. Nový název pro starou Adrii je nepřiléhavější, sotva řekne víc, ale co řekne, stačí. Je jisto, že divadla žijí svými význačnými představiteli a tak Stavovské mohlo by se dobře nazývat divadlem Sedláčkové, jako Komedia divadlem Ferencovým a každé jiné jménem toho, jenž zajišťuje jeho oblíbenost. A také kdyby nebylo Vlasty Buriana, sotva by toto divadlo, nad nímž vznášela se od jeho začátku kletba opomíjení, udrželo se déle, než dříve. Hlediště dřívější Adrie je značně rozšířeno, není právě útulné v té novosti, straší nevyschlými stěnami zápachem laku, ale při každém večeru je do posledního místa vyprodáno. Kdyby mělo být měřítkem hodnoty her vyprodané hlediště, pak ovšem byly by hry „Manžel na hřebíčku“, „Hráč“ a „Neviditelný Vlasta Burian“ nepřehodnotitelné. Na neštěstí může být tu měřítkem jen oblíbenost V. Buriana jehož přitažlivost rovná se jeho humoru, velikosti gesta a zvláštnosti grimasy, jež činí Buriana Burianem, jako malíčky tvrdý klobouk a sešmaňané boty Chaplina Chaplinem. Ejhle tajemství úspěchu! Grimasa! V tom je umění. Rozesmát nějakých 600 lidí, rozesmát i ty, kteří se smát nechťejí, i ty, kteří nevědí, mají-li se smát či plakat. U Buriana je všechno dílem chvilé, okamžiku, prskavkou, jež v mžiku vzplane, zasycí, zhasne, ale za ní následuje druhá,

třetí, pak udivení očí, otevřená ústa, zašermování rukou. Takový „Manžel na hřebíčku“ s primitivní myšlenkou, prastarou technikou by nechytl, ale Burian a Noll jej zhodnotí dodají mu ostřejšího relífu, dovedou využít situace, již protahují, stávající se jakýmsi setrvačnický komiky. Je to patrné na „Hráči“, dvouaktové hře Červeného — Longhena, jež je dobře udělána, ale postrádajíc Buriana, neuplatní se v této atmosféře úplně, jako „Neviditelný Vlasta Burian“, hloupotinka pro děti, pro které ovšem není zas povídání Burianovo, v němž ličí své vojenské zkušenosti. — Z Burianova divadla není daleko do Komedié a sousedního Rokoka. V Komedií na př. „Dobrý voják Ferenc v Maroku“ působí jen Ferencem. Zase grimasa, vyceněný chrup, rozšířené oči — ale jiného stylu, jiného účinku. Jestliže prvé a druhé divadlo působí svými představiteli, chtělo by Rokoko působit svým repertoarem. Takovým „Ilusionistou“, „In flagranti“, francouzskými hříčkami slovními, z nichž dávno vyprchala svěžest a účinnost. Ale ensemble je čiperný, dobře sehraný, hra má svůj temperament, svůj život, úsměv a ležernost. j. p.

Divadlo v Zamberce. Zámbercké měst zastupitelstvo rozhodlo se přispěti ke stavbě divadelní budovy Kč 400.000 — a bude nadále poskytovat Kč 100.000 — každoroční subvence. —ý

Nitra bude mít divadlo. Městská rada Nitry se rozhodla zříditi Slovenské Národní divadlo v Nitre. O realizační návrhu se dosud jedná. —ký

Péče Angličanů o divadlo. K záchraně ryze krás anglické klasické tvorby dramatické utvořily se společnosti, které propagují svou ušlechtilou kulturu, aby nezanikla ve shonu obchodnického divadelního trupu. Kromě toho snaží se býti i prostředníky moderním autorům The Three Hundred Club objevil I. R. Ackerley (Váleční zajatci) a The Stage Society sehrála Munroovu hru. Oba autoři svými novinkami zvitřili a společnosti získaly sympatie i nový repertoar. —ý

„Prodaná nevěsta“ v německém divadle měla premiéru 18. října. Její úspěch u německého i českého obecnstva, jež úplně naplnilo divadlo, byl dokonalejší, zdá se, že i větší, než při provedení „Hubičky.“ pt

Německým divadlům u nás nedaří se valně. V Šumperku nedávno hostovala společnost německých měst, ale její ředitel Rauhaus raději se ztratil, obávaje se následků finanční kalamity. —ý

Reinhardt režisuje „Periferii“. Langerova „Periferie“ bude hrána ve Vídni za režie Maxe Reinhardta s E. Deutschem v čelné roli. —ký

Německé divadlo v Brně bude vystaveno již v nejbližší době na náměstí 28. října. Finančně je projekt zajištěn, jen souhlas městské rady chybí. —ký

Z C I Z I N Y

Bolševšace repertoaru rus. divadel. Ústřední výbor pro repertoar státních divadel v Rusku provedl ve stanoveném programu změny k lepšímu vyjádření sovětské ideje. Wagnerův „Lohengrin“ byl škrtnut a nahrazen „Siegfriedem“, Čajkovského „Oněgin“, „Noc předvánoční“ a „Piková dáma“ byly zbaveny scén, připomínajících poddanství nebo carismus. Schillerově činohře „Marie Stuartka“ vytknuto pobožnůstkařství a

monarchismus, „Ženitbě Bělugině“ od Suchova-Kobyлина měšťáckost a v Južinově „Noční mlze“ nelíbí se pánům komisařům nedokonalost revolucionarismu. — Bože, jak je to těžké být v Rusku dramaturgem. ej

Shelleyův rukopis dramatu „Cenci“ byl nalezen ve Florencii. Rukopis je velmi zachován, ale chybí nepatrná část III. aktu. (Percy Bysshe Shelley, † 1822, angl. lyrik klasický. Viz překlady Jar. Vrchlického.) *Eský*

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

Jar. B. Zyka

Promluvy před divadelním představením

(Pro ochotnickou praxi)

Kdo bedlivě sleduje náš krajinový tisk a mnohé divadelní věstníky a zpravodaje ochotnických jednot, sokolských dram. kroužků a pod., vidí, jak rychle a s pozoruhodnými úspěchy ujal se promluvy — píši zámyslně promluvy, neboť nutno rozlišovati básnický proslav a promluvu — které ukazují jasně a přesvědčivě, jak i tu naše ochotnictvo pokračuje s dobou, kdy všude je zřejmo zvýšené úsilí na poli kulturním.

Promluva před divadelním večerem, zvláště je-li to mimořádný podnik nebo vzpomínka na významný den českého divadla, dramatického autora a pod., je záslužným činem a ukazuje vždy výši kulturní práce divadelního nebo ochotnického spolku.

Vím ze zkušenosti, že na příkl. promluva o J. K. Tylovi, po níž následovala působivá práce Šamberkova „J. K. Tyl“, měla značný vliv na další večer, kdy volena na venkovské scéně ochotnické k 75. výročí narozenin Lad. Stroupežnického jeho rázovitá hra „Naši furianti“ a kde opět před představením promluveno o autoru této hry.

Vedle těchto promluv pro širší obecnost divadelní ukázalo se, že i členstvu ochotnických jednot není na škodu, poví-li se několik slov při valných hromadách na příkl. o českém divadle, jeho skrovných počátcích až k dnešnímu rozmachu. Ovšem nesmí býti tato promluva dlouhá — dokonce ne dvouhodinová jako přednáška — nýbrž stručná a věcná. Ukázkou uvádím zde podobnou promluvu pro naše činovníky, již možno dáti na pořad valných hromad našich ochotnických spolků a besed:

Kdo přehlíží náš život divadelní, jeho ohromný vzrůst a zejména velký vývoj dramatické literatury české, je překvapen, jak divadlo stávalo se průkopníkem našeho uvědomělého češství, buditelům pak prostředkem, který vlasteneckému zánici razil cestu do všech vrstev národních.

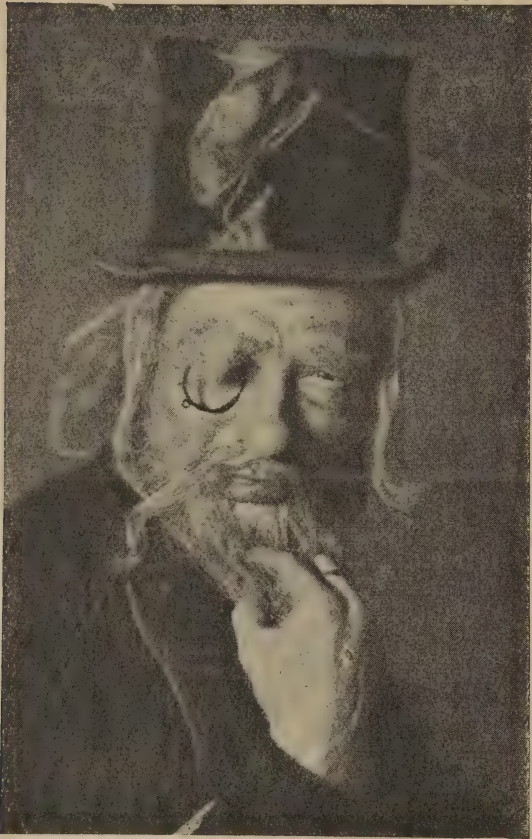
V jeho popředí vidíme nejčelnější spisovatele, kteří českému divadlu přinášeli všechny oběti. Divadelní práce těchto spisovatelů, později průkopnická činnost hereckých kočujících společností a ochotnických divadel po zásluze mnohokrát byla již oceněna. Tak z národně buditelského stanoviska musí se posuzovati divadelní hry Thomovy, Prokopa Šedivého, Štěpánkovy, Klicperovy a Tylovy. Lid český, zejména na venkově, plnil česká divadla do posledního místečka, neboť nesla probuzení, vlastenectví se jimi tužovalo a lid český divadlem se národně uvědomoval. Pročtete jen Jiráskova F. L. Věka, kde mistr tak překrásně zachytil mohutné obrozené hnutí.

První české představení divadelní uspořádáno r. 1771 v Kotcích, kdež bylo stálé divadlo německé. Byla dávana veselohra „Kníže Honzík“, přeložená z němčiny. Ale herci neuměli dostatečně česky a proto hra skončila fiaskem. Pravidelná představení byla zahájena teprve roku 1785 v nové budově divadelní, kterou zbudoval purkrabí hrabě Rhineck-Nostic. Hry byly opakovány s velkým úspěchem, takže vlastenci a přátelé českého divadla založili zvláštní českou společnost divadelní a zbudovali pro ni dřevěné divadlo na Koňském trhu (nynějším Václavském nám.), Bouda zvané. Po návštěvě cisaře Josefa nazývala se Bouda C. k. vlastenským divadlem. V Boudě hrálo se s velkým úspěchem až do r. 1789. Zároveň hrálo se česky v Růžovém dole za Pofičskou branou. Když byla Bouda zbořena, hrálo se v Hyberském klášteře a na Malé Straně. Když stavové čeští získali divadlo Nostické, které se pak nazývalo Stavovským, ponechali v něm útulek i hrám českým. (Stavovské divadlo bylo před převrácením německým divadlem. Vládu v něm měli čeští stavové, kteří ovšem byli Němci, ale bylo to divadlo zemské a ne německé. Ani nápis nebyl německý, nýbrž latinský: Patriae et Musis, t. j. Vlasti a Musám. Poněvadž národ český tvořil většinu ve svém státě, je jasno, že Stavovské divadlo mělo hned po převratu přejít do českých rukou. Zabráním tedy se Němcům nestala žádná křivda.) Němci ovšem českým hrám v divadle Stavovském nepřáli, všemožně jim překáželi, až česká představení zanikla. Obnovena byla roku 1812 zásluhou družiny mladistvých ochotníků, kterou vedl Jan Nepomuk Štěpánek. Bylo veliké nadšení a nevyčísitelná radost, když poprvé zaznělo české slovo s divadelní scéně. Divadelní práce se množily, byly zpracovávány dle německých, a nejenže se líbila domácí fraška, hra rytířská, hra lidová a občanská, ale později i hry se zpěvy. Všechny tyto práce vynikaly zdravým českým humorem, jadrným vtipem, nadšenou vlasteneckou tendencí a ohnivým projevem. Právě loni uplynulo 90 let, kdy provedena J. K. Tylem (21. prosince 1834) pražská fraška se zpěvy „Fidlovačka“ aneb „Žádný hněv a žádná rvačka“, v níž jest mimo jiné písně i dnešní naše národní hymna „Kde domov můj...“, složená kapelníkem Fr. Škroupem. Divadlo vykonalo u nás divy v době probuzenecké. Rozvojem ochotnických divadel, ochotnických spolků zavanul k nám pak nový proud, zvýšený knižním trhem divadelním, až k dnešnímu radostnému rozmachu. Otevřením Národního divadla 18. listopadu 1883 rozvílo se naše divadlo v plné umělecké kráse a tvůrčí síle k prvním scénám uměleckým.

Našemu ochotnictvu ukazuje se tu cesta, jak pracovati a postupovati na tomto poli, zejména na venkově. Nechť je si vědomo tohoto velikého svého poslání národní a buditelské činnosti, nechť ušlechtilým uměním divadelním a uvědomovací prací na českém venkově budí se a sílí láska k českému divadlu a k podpoře domácí dramatické produkce!

Věstník Ú. M. D. O. Č.

Připravu pro rok 1926. Pořadatelský výbor byl již usazen. Předsedou je starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman, místopř. Rud. Weinert, jedn. říd. uč. Rychnovský, pokl. K. Dvořák, zapis. M. Šimáček a Zejbert. Do literárně-umělecké komise zvoleni: prof. Petr (předs.), dr. Borecký, prof. Vycpálek, prof. dr. Nejedlý, dr. Jandík, prof. Cmiral řed. Markus, red. Fingal, prof. Kocourek, red. Janský, dr. Hýšek, dr. Viktor Klíma, prof. dr. Dubský, prof. dr. Pražák, dr. Brtník, inž. Sommer-Rydván, inž. Vojta Štein-Táborský. Do výstavní komise: red. Fingal (předs.) vrch. rada Engel Müller, dr. Šebesta, dr. Herain, dr. Ziebert, Ad. Wenig, prof. Felbrová, akad. malíř Štapfer insp. div. Nár. Gottlieb, akad. malíř Jos. Wenig, pí. Laudová-Hořicová, pí. Vojanová. Do komise divadelní: min. rada dr. Lžičar (předs.), prof. Petr, rada

Jan Marek,

čelný člen souboru divadla Švandova na Smíchově,
iako Schigolet ve Wedekindově „Lulu“, jehož postavu i masku
veškerá kritika pochválila

Figar, dr. Ludvík, K. Želenský, inž. Barek pi Horská, rada Vlach, rež. Hurt. vrch. rada Engelmlüller, spis. pi Ziegloserová, red. t.l. Do komise žurnál. stické: red. Janský (předs.), red. Zyka-Borotínský, red. Pachmayer. Potěšitelno je, že ze zvolených nikdo neodmítl svého spoluzpůsobení. — Z pořadatelského výboru budou utvořeny ještě komise finanční a ubytovací. Zároveň bude znovu sestaven ženský odbor. Mimo jmenované členy pozvané doplňují ústřední výbor i komise členové Pražského okrsku. Všecky utvořené komise již jsou v činnosti. O programu oslav a účasti všech našich členů na práci programových podniků bude rozeslán všem okrskům.

spolkům a odborům obšírný oběžník, který má být přečten ve schůzích výborů i členských. Členstvo nechť samo pečuje o to, aby bylo výborem svého spolku náležitě informováno.

Oslavy 1926. Literárně umělecká komise jednala o spisu o Tylovi, který má být vydán ve sbírce „Zlatoroh“. Vydavatel spolek Manes projevil již zásadní souhlas. Při jednání o hudbě k Tylovým hrám zasáhl do debaty velmi účinně p. prof. dr. Nejedlý, který zvláště doporučil, aby byl Tyl při chystaných oslavách náležitě vyzvednut, aby se objevil hodně mladý a nikoli jako veličina, minulostí obdýbá. Bylo usneseno, aby byla vydána původní hudba k „Fidlovačce“, aby byla získána nová hudba ke „Strakonickému dudáku“ a aby byl vydán „Hus“. Do Hofic bude vyslána komise, aby shlédla poprsí Tylovo. Návod pro pořádání Tylových večerů bude vydán za redakce p. prof. Kocourka. Mimo to bude vydána přednáška o Tylovi se světelnými obrazy, kterou zpracuje p. prof. dr. Dubský. V příštím roce budou požádáni také majitelé biografů, aby promítali nástin Tylova života. — Divadelní komise vypracovala podle návrhu rady Figara soutěžní řád a tabulku klasifikační, jež budou rozeslány všem okrskům a spolkům. Za soutěžní hry byly vybrány aktovky: Maškova „Dceruška hostinského“, Dykova „Smuteční hostina“ a Vikové-Kunětické „Sběratelka starožitností“. — Výběr pro Tylovy oslavy rozeslal 20 000 provolání pro národní sbírku obcím, peněžním ústavům, průmyslovým podnikům a různým korporacím.

Jubilea. Divadelní jednotá „Bratrství“ v Král. Polí u Brná oslavila 13.-IX. své 25leté trvání jubil. valnou hromadou za velké účasti členstva, delegátů, místních spolků, zástupců města, Sokola a kulturních organizací. Průběh slavnosti byl důstojný a zejména zakladatelé jednoty, kteří byli na schůzi přítomni, vzpomněli prvních svizelných počátků práce v němčelém a našim snahám nepřátelském místě. U. M. D. O. Č. zastupoval ústř. taj. R. Weinert, který eferoval o významu a úkolech našeho ochotnictva. Okrsek Brněnský zast. předs. Fr. Straka a Tebičský okrsek odb. uč. A. Skála. V krásných projevech delegátů bylo viděti že „Bratrství“ těší se všeobecné vážnosti a kulturai a lidovýchovná jeho činnost je uznávána. Jest to potěšující zjev, s kterým se nyní často setkáváme i mezi nejšířšími lidovými vrstvami. Maice na důkaz uznání věnovala „Bratrství“ čestný diplom, který byl na valné hromadě našim zástupcem cdevzdán. Večer konalo se slavn. předst. při vyprodaném domě. Hrání byli Stroupežnického „Naši furianti“.

Bratrství“ dokázalo vzornou souhrou. že jeho umělecká výslopest právem dovoluje řaditi je mezi ochotnické jednoty prvního řádu. V předvečer oslav uspořádán dram. večer s pečlivě voleným pořadem. Je radostno referovati o této krásné oslavě a zejména o skutečném bratrském duchu, který v jednotě panuje. Četné dopisy jež k jubileu byly zaslány a zejména připsip režis. brněnského Nár. divadla O. Čermáka byly důkazem, že i oslavám nepřítomni nezapomněli a vzpomínkou v duchu se jubilea toho zúčastnili. „Bratrství“ učinilo slavný slib, který nechť je vzorem i jiným ochotnickým spolkům: „Obracíme-li své zraky zpět na dobu jednoho čtvrtstoletí, zpytujeme svědomí, pokud byli jsme spoluúčastni na díle ochotnictva pro národ pro lid, pro naše město a skládáme svatý slib, že všemi silami chceme přispěti ku zdolání úkolů jež čekají ochotnictvo v budoucnu, jsouce si vědomi, že nejkrásnější odměnou jest radost z docílených úspěchů.“ Blahopřejeme naší milé jednotě „Bratrství“ a toužíme, aby i nadále tak čile si vedla ku prospěchu a cti všeho čsl. ochotnictva. (W.)

Projekt nové divadelní budovy v Chotěboři projednala ustavující schůze družstva, kterou na 28.-X. svolal Spd. „Palacký“ v Chotěboři. K uskutečnění tohoto podniku přislíbili svoji pomoc všechny místní

úřady, ústavy a spolky. Zmíněný spolek uspořádá ročně několik div. představení pro nemajetné vrstvy za nepatrný režijní příspěvek neb po příp. zdarma.

Kursy a přednášky. Poslední přednáška rež. kursu v Kostelci a Brandýse n. L. byla v neděli 18.-X. — Div. kurs v Mostě pořádá La-deckého okrsek za součinnosti okres. osvětového sboru. Kurs zahájen 18.-X. předn. dram. umělkyně Běly Horské. Přednášky konají se v malém sále Hornického repres. domu v Mostě vždy v neděli o 9. hod. dop. První dvě přednášky byly celodenní. — Režis. kurs v Hořovicích bude zahájen 8.-XI. Přihlášky přijímá Ad. Růžicka, berní správa v Hořovicích. — Rež. kurs v Třebíči bude zahájen 15.-XI. Přihlášky Ant. Skála, říd. uč. — Pořad přednášek dram. umělkyně B. Horské v říjnu a list.: 4.-X. v Plzni, 11.-X. v Kostelci n. L., 18.-X. v Mostě, 25.-X. v Nové Kdyni, 1.-XI. v Horažovicích, 8.-XI. v Hořovicích a 15.-XI. v Kladru-bech u Plzně.

Z ústředí. Výkonný výbor 24.-X. za účasti venkov. deleg. p. Hofmana z Hořic, Kšira z České Třebové, Zahradníka z Prostějova a pražských členů připravil návrhy pro mimoř. valné shromáždění (viz tamže). Vzato na vědomí oznámení div. závodu Václ. Sedláčka v Braníku stran povolení slev org. spolkům. při čemž tyto se upozorňují, že závod půjčuje také dekorace, hudebniny, opatřuje proslovy atd. Arbesův okrsek v Pardubicích oznamuje ustavení obvodu v Chrudimí. Přijaty Dram.-och. sdruž. „Švanda dudák“ na Smíchovské a Dram. odb. Katolické besedy Žižkov za členy. — Mimořádné valné shromáždění Ú. M. D. O. Č., konané 25.-X. v sále Městské Besedy v Praze řadí se mezi neplodnější schůze. Bylo ob-sláno téměř všemi aktivními okrsky a výsledkem jejího jednání byl položen nový a bezpečný základ celé organizaci ochotnictva a upraven program oslav r. 1926. Po zahájení star. drem Hermanem přednesl gen. taj. Weinert sdělení výkonného výboru o utvo-ření okrsku v Jihlavě o reaktivování okrsku v Třebíči a v Brně, o letošním sjezdu v Čes. Budějovicích, o schválení návrhu výk. výb. stran věcí p. V. K. Blahníka písemným hlasováním okrsků, o úředním potvrzení rozpuštění býv. Pražského okrsku a o utvoření no-vého Pražského okrsku, o protestech proti nové dávce z úředních výkonů a konečně o tom, že „Čsl. Divadlo“ bude od 1. ledna 1926 vycházeti v nakla-datelství F. Topiče v Praze. Nato byly vykonány doplňovací volby do výk. výb. tak, že p. Meiner z Plzně přešel do skupiny delegátů čestných a za-kládajících členů a za okrsky zvolen místo něho inž. Mareš z Plzně. Při doplňovacích volbách do výboru Sboru pro postavení Tylova domu zvolení: za místo-předs. vrch. rada Beneš, do výboru: rada Figar, pi Kracmanová a inž. Machovec. Dále byl schválen návrh na povolení půjčky Vzdělávacímu sboru Vyš-hradskému k vybavení jeho nové divadelní budovy v částce 25.000 Kč z Tylova fondu. Potom projednány nové stanovy ústředí okrsků a vzorné stanovy spolků a jednohlasně schváleny. Usneseno, že stanovy ústředí a okrsků jsou závazné; stanovy vzorné pro spolky mají se uplatňovati při tvoření nových spolků, nebo při změnách stan-ov stávajících již spolků. Konečně byl jednomyslně schválen program oslav Tylových a oslav čtyřicátého výročí Ú. M. D. O. Č. r. 1926. Průběh schůze byl důstojný, nálada povznášející. (h—)

Zdravý základ — lepší budoucnost. (Píše h—) Mimořádná valná schůze Ú. M. D. O. Č. vykonala 25.-X. velký čin. Projednala a schválila návrh no-vých stanov ústředí, okrsků i spolků a upevnila tím základy naší organizace, na nichž bude možný ne-rušený a účelný rozvoj činnosti, protože je novými stanovami dána záruka udržení vnitřní kázně a tím bezpečnosti celku i jednotlivých složek. Budou-li orgány, povolané k udržování organizačního souru-

čerství, konati správně svou povinnost a bude-li stálý dozor, aby se tak dalo, vyrovná se Ú. M. D. O. Č. za krátký čas všem ostatním organizacím, řádně disci-plinovaným. Tím se ovšem nemyslí nějaký policajt-ský režim, který by nucoval, vymáhal, trestal, nýbrž především je v tomto tužším semknutí organizačním zabezpečena možnost chrániti a ubrániti to, co vy-konala poctivá snaha, nezištné nadšení a obětavá práce a co tvoří čisty a čestný štít, k němuž je možno hlásiti se hrdě. Myslí se tím zajištěný klid práce, znemožnění, aby ji někdo svévolně rušil, nebo aby uchvacoval její výsledky pro sebe a pro osobní své cíle. A konečně se tím myslí ráznější postup pronikání správného pochopení ideových úkolů ochotnictva až k nejmenším spolkům a odborům, až k jednotlivci v řadě posledního. — Staré stanovy nevyhovovaly ani po stránce ideové, ani po stránce organizační, formální. Mnoho se změnilo od těch dob, kdy byly sdělaný, a dnešní názor na činnost div. ochotnictva se podstatně změnil a zvítězil přirozenou silou svého vzniku i postupu, zvítězil stále četnějšími výsledky pokračující praxe. A tu bylo nutno vyjádřiti jasně i ve stanovách tento ideový plán, který je sestaven právě z ustanovení, rozčle-ných mezi předpisy hlavními o účelu a o organi-sační konstrukci, i mezi předpisy o jednotlivostech, na př. o přijímání členů, o jejich povinnostech a právech, o úkolech ústředí, okrsků a spolků atd. Věcně — protože nelze to učiniti formálně — vy-zdvížen je ve stanovách moment umělecký a kulturní a svěřena je péče o něho zvláštním činovníkům — kulturním referentům, či režisérům ve všech třech složkách organizačních. Péče o organizaci náleží hlavně ústřednímu tajemníku a jednatelům v okrscích a spolcích. — Užší odvislost vyslovena při okrscích, které jsou nejhlavnější složkou organizační. To, co vlastně věcně existovalo i podle starých stanov, vysloveno nyní přímo a jasně: okrsky jsou poboč-nými spolky Ú. M. D. O. Č. se všemi toho důsledky. Spolky a odbory jsou vřaděny do těchto okrsků. — Důležitá změna byla zavedena v členství. Mimo čestné zakládající a řádné členy (spolky a odbory) zavedena ještě třída členů činných. Každý jed-notlivý člen spolku nebo odboru stává se činným členem Ú. M. D. O. Č., jakmile byl spolek nebo odbor přijat za člena okrsku a ústředí. Podle toho je upra-veno přijímání členů i placení příspěvků. Než to ovšem novota, nýbrž stanovami uzákoněná praxe, jak se v poslední době vyvinula. Každý spolek či odbor může býti přijat jen po vyjádření se okrskové rady. K písemně přihlášce nutno přiložiti seznam členů s udáním bytu, povolání a stáří, dále výkaz o dosavadní činnosti za poslední dvě léta a v při-hlášce se musí potvrditi, že se spolek či odbor pod-robuje stanovám ústředí i okrsku. Podle uvedených seznamů jednotlivých členů přijímají se títo za členy činné. Organizační příspěvek těchto činných členů je stanoven na 1 Kč ročně. Spolek či odbor jako člen řádný, platí pouze zápisné jednou pro vždy 10 Kč a příspěvek na tiskový fond 10 Kč ročně. Mimo to je povinen vybrati od činných členů organizační pří-spěvek a odvésti jej ústředí; nejméně musí však od-vésti 30 Kč ročně, takže doplatí ze svého zbytek, kdyby měl členů méně než 30. Seznamy členů čin-ných je nutno zaslati okrskové radě a ústředí každo-ročně a ovšem ohlašovati také změny během roku. — Nové je ustanovení o zkušební době přijímaných členů. Členové řádní a činní mohou sice ihned uží-vati výhod členských, ale práv členských nabývají až po uplynutí šesti měsíců u spolků a odborů, nejméně dva roky trvajících, u nových teprve po jednom roce. V této zkušební době vede okrsková rada čin-nost přijatého člena v patrnosti a po uplynutí lhůty učiní sdělení výkonnému výboru. Přijetí činného člena do spolku stane se zatím na dobu jednoho roku. Žadatel musí prokázati svou hereckou schop-

nost před předsedou, jednatelem a režisérem. V době zkušební se žádá průkaz schopnosti ve třech rolích. Přestupujícím členům může být tato doba zkušební snížena na půl roku. Činný člen může být členem pouze jednoho spolku nebo odboru. Druhý spolek může jej přijmouti jen tehdy, předloží-li potvrzení předešlého spolku či odboru o tom že nemá proti němu žádných nároků peněžních a že nebyl vyloučen. Činný člen nemá hrát při představení jiného spolku či odboru, v Ú. M. D. O. Č. sdruženého nebo i nesdruženého, bez svolení svého výboru spolkového. Člen ochotnického sdružení, v Ú. M. D. O. Č. neorganizovaného, nesmí hrát při představení členů Ú. M. D. O. Č., leč by k tomu dala okrsková rada ve výjimečném případě předchozí svolení. (Dokonč.)

Divadelní soutěž v Jihlavě. U příležitosti zřízení okrsku Ú. M. D. O. Č. uspořádána byla div. soutěž spolku „Klicpera“ v Jihlavě, och. jednoty v Třešti a spolku „Jiří Poděbradský“ v Polné 5.-X. v jihlavském divadle městském. První sehrál Bozděchovu „Zkoušku státníkovu“, druhý Stroupežnického „Zkaženou krev“ a třetí Mahenova „Náměsíčného“. Všecky tři hry byly vypraveny a nastudovány pečlivě a jejich provedení stálo vysoko nad obvyklou úrovní. Byl to radostný svátek jihlavských Čechů, kteří naplnili měst. divadlo do posledního místa, bylo to hrdé umělecké gesto našich lidí, kteří věděli, s čím jdou před veřejnost a byli si úspěchem jisti. Umělecká porota byla zvolena na okrskové schůzi. Starosta Ú. M. D. O. Č. byl požádán, aby porotě předsedal. Členy byli pp.: vládní komisař Výborný z Jihlavy, říd. uč. Čuda z Beranova a učitel Liška z Kostece. Losem byl ustanoven pořad her, jak je shora naznačen. Po večerním představení byly porotě předloženy otázky o volbě hry, o scénování, o pojetí a souhře, o deklamaci a přednesu, o mimice, líčení a kostymování. Každá otázka měla určitý počet bodů, jichž bylo celkem 63. Po bedlivém prozkoumání přisoudila porota „Zkoušce státníkově“ 58 bodů, „Zkažené krvi“ 57 bodů a „Náměsíčnému“ 61 bodů. Obdržel tedy I. cenu sp. „Jiří Poděbradský“ z Polné, II. cenu „Klicpera“ z Jihlavy a III. cenu och. jednoty z Třeště. Porota poukázala k tomu, že celkem bylo provedení všech tří her velmi zdařilé, ale že různá kvalita her znesnadňovala posouzení uměleckých výkonů ve vzájemném porovnání. — Byl to radostný večer, který první zazářil novému okrsku jihlavskému na cestu!

Z okrsků venkovských. Ruthův okrsek v Ústí n. Lab. konal schůzi okrsk. r. 4.-X. tamže (přít. 10 čl.), která projednala dopisy z ústředí stran oslav Tylových a sjezdu čl. ochotn. v Praze. Usneseno věnovati 100 Kč na tisk. fond Věstníku. Jmenování deleg. na mimoř. val. schůzi ústředí pp. Seidl a Paštika. K uskutečnění soutěže okrskové svolá předsednictvo zvláštní komisi. Spolkům doporučen návrh na založení kroužků střádatů pro zájezd na praž. sjezd 1926. Rovněž doporučeno vyzkoušení nových členů při příležitostných recitačních večírkách. Příští schůze v Teplicích. — Ladeckého okrsek v Mostě pořádá za souč. Okres. osvět. sboru div. kurs v malém sále Hornick. repres. domu (Slovenská tř.) vždy v neděli od 9 hod. dop.: 18.-X. r. Figar: O režii; 25.-X. B. Horská: O mimice a div. technice; 1.-XI. inž. Basek: O scénování (s prakt. cvič.); 8.-XI. prof. J. Petr: O deklamaci; 15.-XI. dr. Lžičar: O hereckém výkonu a 22.-XI. prof. Felbrová: O dějinách kroužků. Každá jedn. musí složit na hrazení výloh 25 Kč. — Smetanův okrsek v Litomyšli provedl se zdarem morálním i finančním soutěží hereckou svých jednot: 13.-IX hrál v litomyšl. Smetanově domě Spdo. „Vieňa“ z Ústí n. Orli. Stroupežnického „Zkaženou krev“, „Havlíček“ z Kertartice Skochovu „Poslední večeri“ a „Jirásek“ z Chocně Vrchlického „Svědka“, 28.-IX. v Ústí

n. Orli. „Jirásek“ z Vyprachtic „Zkaženou krev“, Jdo. z Litomyšle Legerovu „Zimu“ a „Hýbl“ z Čes. Třebové Jonášovu „Oplanciji“.

Z jednot. Och. sp. „Klicpera“ v Holicích oslavil 1.-XI. přátelskou schůzí 50leté jubileum svého založení. V městě ustavilo se družstvo pro postavení div. budovy, žádá za podporu a zve ku přihlášení se za člena. Spolek utrpěl značnou ztrátu úmrtím nejzasloužil. člena p. Lohanského. Provolání podepsali za starou gardu: Fr. Černý, ochb., Fr. Formánek, ochb., Fr. Jedlička, div. vlás. za mladší členy Jos. Valenta, spr. úř. práce (přijímá dopisy), Jos. Routek, vlás. a Jan Staněk, cukrář. — Spdo. „Klicpera“ v Borohrádku sehrál 19.-VII. v romantickém zákoutí „na Klučích“ Stroupežnického „Naše furianty“. Hrá se vydařila, jak zněla kritika nejen místních návštěvníků, ale i letních hostů z Prahy, kteří se v hojném počtu dostavili.

Posudky. Spdo. v Kyjově sehrál 6.-IX. „Liliom“ s hostem O. Čermákem, rež. Nár. div. v Brně, v tit. roli. Předměstská legenda Molnárova o vnitřní očistě vyvolavače u kolotoče má přes některé kompoziční vady velkou jevištní cenu a problém téměř ruský. „Liliom“ jest skutečným středem autorova zájmu. Lidský soucit s nezkroutným, drsným člověkem, jenž má jemné srdce, proti němuž marně bojuje, aby se nezdál citlivým, to je to, co dělá Molnárovu hru hodnotnou. Závěrečná scéna, řešící vlastní problém prohrané očisty, vyrůstá v samostatnou tragedii. V Liliomu člověku ukázal Molnár veliké umění analytického psychologa, postavil na scénu živé lidi, a co člověka, to bohatý, pravdivý typ. — Kyjovští ochotníci, kteří se nelekali nikdy technických obtíží, chtěli si dobře zahrát dobré úlohy. Pořídili si původní dekorace podle návrhů ing. C. B. Turečka v prov. Plankově. Režii měl C. Sonevend. Některé dekorace byly dokonce skvělé, prátr (lavičky s lucernou) a vůz fotografů, obě vtípem své scénické jednoduchosti. Možno vždycky tipovat výbornou souhru, když režisuje C. Sonevend, je to už skoro příslovím. Sám si zahrál Fiesura, takovou zkrachovanou lidskou postavu, ubohého svádějícího démona tak dobře, že se téměř zdvihl k umění Čermákovu. Z ostatních překvapila sl. Weizenbauerova v služce Marii, které dala svěží, srdečnou naivitu a milý hlas. Pí Pantůčková dala paní Muskatové, majitelce kolotoče, resolutnost a celý rejstřík citů milující ženy, která se nechce přiznat k lásce, aby ji na konec přiznala, zhroucená nad mrtvolou milého muže. Sl. Mastná vyhrála dobře Holundrovou babku fotografku, jedovatou, s dobrým zapíraným srdcem. Sl. Svejčková hrála Julií nevýznačně mimikou a gestem (vadila jí zřejmě malá jevištní rutina), ale s poctivou snahou podat všechnu plnost Juliina trpělivského srdce. O. Čermák zasadil se pevně do rámce kyjovské scény. Jeho Liliom je jednou z nejživějších postav, které jsem vůbec kdy na scéně viděl: divoký, zpurný, chlapecký, šťastný a opojený, sražený a zoufalý, nesoucí bez protestu a jaksi samozřejmě svůj mizerný lidský úděl. V jeho hře byl ustavičný vnitřní růst. Jeho mimika a hra je prostředkově prostá, ale jak hluboká a přirozená! Lze se obdivovat možností jeho sytého mladého hlasu*). A těžko vybírat nejlepší scény. Přece: nelze zapomenout na okamžik odchodu Liliomova z závěrečné scény. To v něm odchází ubohý člověk, který si je dobře vědom své vnitřní kletby, rozporu dobré vůle a srdce v drsné skořápce. Ostatní úlohy nejsou význačné. Rád bych uvedl ještě J. Růžka ve Wolfu Beifeldovi: podal ho svěže a výstižně. Spdo. zaslouží si za „Lilioma“ chválu. Kyjovské obecenstvo méně, nepochopovalo dobře dosahu Liliomovy tragedie. (Dr. Lad. Dlouhý.)

*) Přineseme řadu skvělých masek tohoto nevšedního umělce, jenž, zdá se, neprávem je přehlížen. Pozn. red.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII) V Praze dne 20. listopadu 1925

Sešit 17

V Praze dne 13. listopadu 1925

(Na všechny strany! Naše odpověď) Už x-krát zahořekoval kdosi a volal melancholicky: nemáme literárního časopisu, zatím co jiný lomil rukama a nařikal, že máme více literárních revuí, nežli literátů. A skorem totéž možno aplikovati na divadelní revue, ale jen potud, pokud jde o nářek a lomení rukou. Nemáme dosud divadelního časopisu, praví, ale připouští, že vychází časopis „Národního a Stavovského divadla“, náš list, „Divadelní listy“ a nevím co ještě. Jde tedy o to ujasnit si poměr, jaký má naše divadelní obecnost k divadelním časopisům a jaký poměr má mít časopis k divadlu.

Vydávati divadelní list neznamená zhostiti se pouze formálního úkolu, neboť čelnou podmínkou je získati především spolupracovníky. Údiv, že?! — Ano, spolupracovníky, neboť těch je nedostatek tam, kde jde o soustavnou a intenzivní činnost, bez zvláštních morálních nebo finančních efektů. Říká se, že jsme zatlučeni divadelními teoretiky, ale shledáváte-li je, pocítujete nemalou hořkost. Ten či onen, jehož schopnosti přišly by vhod, je vázán některým lit. listem. nebo jeho „názorová orientace“ či „konfesijní příslušnost“ a priori vylučuje spolupráci v objektivním a exklusivně svobodném časopise. Jsou zase jiní, kteří by psali, ale jen tehdy, když časopis byl by ochoten skákat podle jejich taktu, nebo psali by příležitostně jen k rozzáření osobní aureoly a kvyleštění některé kliky. Důležité je ovšem získati čtenáře. A těch u nás je také poskrovnu. Říci, že jsme schopni vydržeti časopis ryze divadelní bez jakékoli podpory, je pošetilé, neboť řada pokusů po beznadějném jepičím životě zašla. Těch několik desítek pražských nadšenců časopis nezachrání a ostatní přečtou si jej pro svůj osobní pláisir v kavárně.

To jsou smutná fakta, kterých nevyvrátí sebe lepší teoretická úvaha nebo diskuse. Časopis, který by přinášel kromě zpráv o divadle také příslušnou dávku drbů, psal o sportu, erotice, biografu a jiných věcech denní potřeby, může se udržeti, byť by nepropagoval zprávy ze soudní síně a otázku trestnosti homoseksuality. List, který však má jiné, vyšší snahy a zájmy, není v dnešních poměrech schopen dlouhého života bez důkladné finanční opory.

Je tedy pozoruhodné, že skorem devět roků vychází „Čsl. Divadlo“, ale je také pozoruhodné, že snad právě proto není pod milostivou patronací určitých osob a kruhů, pro jichž soukromé zájmy nemá než objektivní a střizlivý hlas pro i proti. Vytyká se mu, že „nedovede soustřediti významné představitelé divadelního světa“, jak kdosi nedávno napsal. Řada jiných, lichotivějších úsudků dokazuje však, že vytykané vady jsou přednostmi, neboť soustřediti znamená podvoliti se určitým směrům, jichž tendence byla výše uvedena. Konstatuji jen, že ani nyní není zapomináno zvětšení spolupracovnického kruhu, ale dosud větším dílem se stále stejných příčin nedochází k realizaci slibů. Všichni, kteří mají opravdový zájem na divadelní kultuře, mají možnost v „Čs. D.“ ukázati svoji snahu, ale ne jako korouhevni páni, nýbrž jako částice celku, podporovatelé dobré myšlenky nacionální divadelní kultury, prostě vši politické morálky.

Do nového ročníku vstoupíme s prostou láskou k daným úkolům, ale hrdě s vědomím ryzího zvuku svých slov, jež promlouváme k čtenáři. Ne demagogicky štvaví, ale agresivní, výbojní na ochranu uměleckého výrazu, vášniví a zpupní ke všemu, co zakrývá pravou podstatu, vzrušeně citliví a plní pochopení pro krásné snahy všech, jimž záleží na nové ozdobě dramatického umění. Jako pokorní vyznavači ušlechtilých vášní, vnitřními krásami oplodněných a posvěcených nezlomnou silou, půjdeme opět svou cestou dál, přes Prahu, branami měst do nejmenších obcí hor i plání tam všude, kde v tvrdé ruce i měkké dlani zahorí naše myšlenky a setkají se s těmi, jichž smysly chápají věrnou a poctivou vůli, vytrvalost a odvalu. Toť naše odpověď — na pravo i na levo!

ej

*Bez rozkvetl, keř sladkou vůní dýše,
pták, jarem opojený, v něm se skryl
a tichounce si zpívá — sní snad spíše...
Zní první příkaz: Neporušit styl!
Dnes jarní štávy do těla se lijí —
Buď zdrávo, mládí! Hrajme komedii!*

*Znoj léta rychle miji, podzim kvapí,
svůj rozehrál už nástroj kvilivý,
už herec dívčí úsměv sotva lapí —
je vlas i život všecek šedivý.
Ach, bývávalo — Ve vzpomínkách žiji...
Buď s Bohem, mládí! Hrajem komedii!*

Dr. Gustav Lžičar

Cyrano: Vojan—Štěpánek

Provedení Rostandovy komedie „Cyrano z Bergeracu“ na jevišti městského divadla na Král. Vinohradech prokázalo znovu, jaké oblibě se hra těší a poskytlo vítaný předmět kritice. Pozornost soustředila se ovšem na výkon Štěpánkovi, jemuž jako Cyranovi se dostalo jedné z rolí, o nichž lze plnou měrou říci, že „dělají herce“, a v popředí úvah bylo srovnávání výkonu Štěpánkova se hrou Vojanovou. Bezděčná vzpomínka hry Vojanovy nemohla dozajista překvapiti, máme-li na zřeteli, že skvělý výkon našeho prvního Cyrana-Seiferta jest nynější generaci vůbec neznám a že v dlouhé době let byl Vojan prvním v řadě dalších reků gaskoňských, ale překvapilo, že podle názoru některých denních listů hra Štěpánkova a celá jeho bytost připomínala velmi Vojana.

I kdyby bylo možno připustiti, že v prvním okamžiku se podobal Štěpánek Vojanovi svojí postavou (jest jen nemnoho menší a slabší postavy, nežli byl Vojan) a že první dojem našeho zraku mohl dáti vzniknouti přesvědčení, že zevnější zjev tohoto Cyrana připomíná Vojana, slyšeli jsme jasně zvuky hlasu jiného Cyrana a shledali po několika větách zcela jiný způsob mluvy. Tento jiný způsob mluvy tohoto Cyrana, jeho mimika, gesto, držení těla, pohyby a celý herecký výkon Štěpánkuv nemohl nás ponechat v pochybnostech, že o nějaké podobě obou zmíněných hereckých výkonů nemůže tu býti řeči.

Nenáležím k nekritickým obdivovatelům tvorby Vojanovy, kterým dosud znamená kterákoliv z postav, Vojanem vytvořených, nezměnitelné dogma, a nepočítám se k nim již proto, poněvadž požadují od každého herce více hlasu a vroucího citu, jehož Vojan neměl, ale musím doznati, že Vojan svou píli dosáhl mluvy takové, že nyní se v tom směru může k němu rovnati jedině Zakopal. Vojan, náležející staré škole, která kladla váhu na krásnou formu hry, vyjadřovanou především krásnou mluvou, a na krásnou linii, vytvořil, pokud jde o mluvené slovo, postavy skutečně ideální. Při tom ovládal text hry tak, že své hře mohl věnovati naprostou pozornost a slovům dramatické básně dal vždy svojí mluvou plného výrazu podle jich smyslu a podle dramatické situace. Postavy herecké tvorby Vojanovy byly především svojí mluvou postavami ideálními, jakéhokoliv naturalismu nebo realismu prosty. Jen skvělým ovládnutím mluvy můžeme si vysvětliti, že bylo Vojanovi možno v krátkém čase hráti Richarda III., Leara, Mackbetha, Othella a Hamleta.

Již z té okolnosti, že jest Štěpánek ještě mladý muž, že tedy náleží zcela jiné generaci herecké, která od mluveného slova dokonalosti, dříve tak oceňované, nevyžaduje a že toho od ní nežadá ani nynější obecnost, bylo možno napřed usuzovati na zcela odlišný jeho výkon v roli Cyrana. S tím je v samozřejmé spojitosti, že, rád naslouchaje svému zvuknému a příjemnému hlasu a přehlížeje význam slov, dává Štěpánek i po celou scénu prudkého hnutí myslí volný průchod síle svého hlasu s příliš častým a nevhodným přízvukem, otupuje sluch diváků a způsobuje sám, že obecnost jeho řeči ne vždy dobře rozumí a přestává jí pozorně naslouchati.

Stylisovaná forma hereckého výkonu Vojanova vylučovala jakoukoli teatrálnost, kdežto Štěpánek se jí ani v mluvě nevyhýbá. V dřívějších dobách nebylo řídkým zjevem, že herci po prudkých, vášnivých, s mocným výrazem přednesených slovech najednou v hlasě poklesli a několika slovy jakoby pod dojmem pohnutí slabým hlasem scénu ukončili. Tento pokles hlasu jest nepříznivou charakteristickou známkou hry Štěpánkovi, jako jí jest jeho teatrální silné, drnčivé přízvukování písmeny „r“, zejména ve spojení s písmenou „k“.

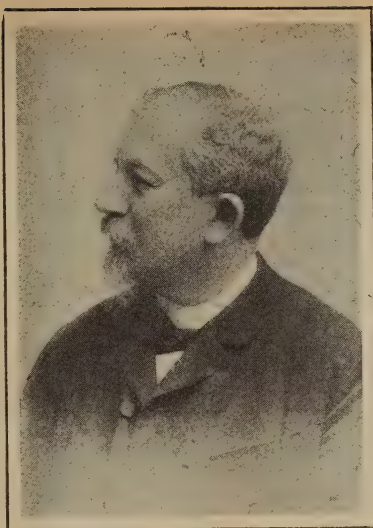
Naproti tomu ovšem Štěpánkuv hlas barytonového zabarvení, svěží a schopný i mocného výrazu, Štěpánkuv temperament neomezil jeho hereckého výkonu tak, jako tomu bylo u Vojana, jemuž příroda hlasem sama určila úlohy charakterní. Vyšší prsní hlas Vojanův měl zvláštní schopnost vyjádřiti hořkost bolesti, tlumený žal, ale i skrytý hněv; výraz fyzické síly, hrdinné zmužlosti nebyl u něho přesvědčivý. Vojanův ostrý ton hlasu prozrazoval součinnost jeho ducha, čímž vysvětlíme neobyčejnou plastičnost popisu Cyranova

nošu ve scéně s De Valvertem (I. dějství), jakož i popisu Cyranova pádu z měsíce (III. dějství).

V mimice, gestu, pohybu a postoji nevolil Vojan nikdy ostrých barev, žádných zvláštních a křiklavých nuancí. Krásná linie a jen ušlechtilá forma byla mu vždy cílem. Snad proto mně připadal Richard III. v ruce Vojanových příliš umírněným tyranem, jenž postrádal divokosti, jak ji Shakespeareovo drama líčí, tím více však vynikala ušlechtilá postava jeho Leara, důstojný obraz jeho Shylocka. Obrazy Vojanových postav měly pevné obrysy, ale barvy jejich, smíseny vždy s barvou šedou, dávaly jim zpravidla nádechu tlumeného, mnohdy však jakési pochmurnosti a

Mohli-li jsme prokázati, že způsob mluvy Štěpánkova má svůj kořen ve zcela odlišném uměleckém směru, nežli jakým se řídil Vojan, můžeme též očekávati, že mimika, gesto, pohyby a postoj Štěpánkův se liší od Vojanových. Cyrano Štěpánkův, Gaskoněc, plný fyzické síly, neumí vždy svého výkonu ovládati, jak by si bylo přáti. Chvatné jeho gesto,

ne vždy odůvodněné rozpřahování obou paží, prudké Štěpánkovo pohyby, při nichž někdy více chvil zůstává k obecnstvu obrácen zády, i zvláštní vykročení pravou nohou ruší harmonický soulad jeho hry, přerušuje linii jeho postav a působí neklidně, někdy také teatrálně. Veškeré tyto vlastnosti jeho hry plynou patrně z názoru o naturalismu hereckého výkonu, jehož jest stoupencem, jak se mně zdá, aspoň do jisté míry. Obraz Štěpánkova Cyrana jeví se nám také v této příčině od téže postavy Vojanovy zcela odlišným, máf zejména svěží kolorit; tvůrci jeho bude arci třeba ještě se pracovat k dokonalosti svých hereckých výkonů.

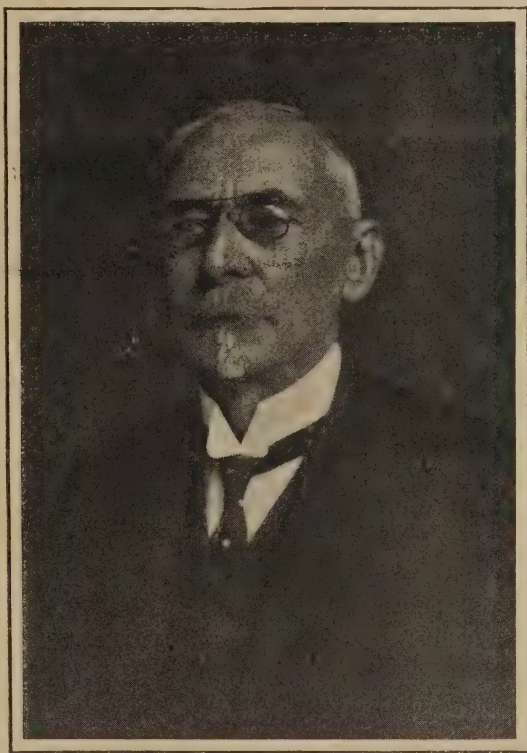
František Kvapil,

český básník a překladatel, † 19.-X. 1925 ve věku 70 let

tklivého dojmu. To patrně mínily některé kritiky říci, označivše Vojanova Cyrana zatrpklým. I na jeho Mackbethu ležela hned na počátku jakási chmůra, kterou bylo snad možno ještě odůvodniti jeho černými myšlenkami, nemohl jsem však nikdy souhlasiti se smutkem, až příliš ostře zobrazeným celým zevnějším zjevem Hamletovým hned ve druhé scéně u trůnu Klaudivia.

Také zbarvení Vojanova Cyrana výrazem hořkosti nemohu vysvětliti zvláštním pojetím role, nýbrž mám za to, že je dlužno označiti za charakteristický ráz jeho hereckého výkonu vůbec, mající základ v přirozených vlastnostech celé bytosti Vojanovy.

Než nesmíme zapomínati, že srovnáváme výkon mladého muže svěží síly a patrného temperamentu s hereckou tvorbou Vojana v době, kdy dosáhl téměř 60 tého roku svého věku. Kdo z nás může říci, že Štěpánek při svých schopnostech a náležité pili nedosáhne již ve zralém věku mužském téže dokonalosti, třebaže podstatně v základech jiné, než ji dosáhl Vojan?! Vždyť starší generace si dobře pamatuje, že ještě do roku 1900, t. j. do nastoupení nové správy Národního divadla, nebyl Vojan tím Vojanem, o jakém se nyní mluví. Ale bude-li herecká tvorba Štěpánkova jednou dokonalejší, nežli byla Vojanova, bude přece jen zcela jiná.

Ph. Dr. Jan Máchal,

univerzitní profesor, vynikající český liter. a kult. historik, šedesátníkem

Jihoslovanské drama v posledním roce

(Dokončení)

Před Horvatem se hned s počátku zastavíme s nepochopením: proč vlastně utíká z města? Aby kývnul k mechanickému tvoření figury autorovy?

Drama Krležovo vyrůstá z oné půdy, jež je nám známa z německých expresionistů. Proto se ovšem podle německé fazony musí Horvat ubíjet chlastem v bytě staré bordelářky Evy, jež podle modního švihu poetické romantiky nemohla se v Americe spokojit bordýlkem obyčejným, ale černošským — jistě zase pro námořníky v modrých bluzách. Hle — nedostatek hloubky, neboť chlastem lze působit nejvýš na nervy, nikoliv na přerod psychy. Tedy: nedorozumění velmi nedramatické.

Teď o základním nepochopení Krležově: sociální poesie žádá pochopení všech sociologických vztahů. K tomu je potřebí filosofické hloubky myšlení. Když Horvat odcházel do vsi, namleli mu cestou vojáci ze „zeleného kádrů“. V noci ho kousaly štěnice a vzdal se s romantikou německy protivnou utahané Marijaně. Pohádal se s obecními tatíky. Ale — proboha, stačí toto k vyjádření sociální nespravedlnosti ve světě? Nikdy ne!

Máme tedy před sebou typický variant náporu surrealismu, poetismu, konstruktivismu. Variant přímo německy slabý a romantický. Kázání bradatého učitele Lazara Margetiče je proto směšné. (Buď člověk ztratil v moři volné lásky mravní pojmy, a jestli nikoliv, dovede nevěru ztrestat pevnou pěstí.)

Jinak nelze M. Krležovi neuznati dobrých kvalit. Živý, úsečný dialog, jenž nešetří barvou. Je to jako bys nabíral zmrzlinu hned lopatou. Ale — celkem chaos dobrých postřehů, z nichž teprve později vykristalisuje dobré dílo. Zase o zkušenost více, že ve dvaceti, třiceti letech nemá člověk tolik sil, aby mohl zbořit svět. Odvaha sama nepomůže.

*

Alexandr Ilić má za sebou už delší řadu dramatických pokusů, jež byly celkem lehtání slona slepičím pírkem. Teď přistoupil před veřejnost s dílem, jež zasluhuje vážného rozboru.

„Kajanje“ je jedním z řady slovanských dramát, jež chtějí z negace a pasivity vytvořit dramatický impuls a dramatickou práci zastínit řešením velikých problémů lidských pouhým přemýšlením. A. Ilić dal svému dramatu cíl: Slovanství, — a formuli: živý písek. A své drama opravdu přepchal demokracií — ovšem zase jen teoreticky, stvořiv z něho nikoliv symbol, ale literární formičku (mám při tom na mysli Č. Jeřábkovy „Vystěhovalce“, v nichž demokracie má podobný osud a celková kompozice podobné organické chyby). Jeho dramatické osoby jako by měly vřed na žaludku a zapíraly to. Teprve na konci dramatu se dovíš, co to vlastně bylo.

A. Ilić měl nechati problém, jehož nemůže zmoci, na pokoji, a dáti svému dramatu smysl tento: základním elementem budiž měkkost muže a superiornost ženy. Daný děj:

P O D Ā R O U

Dr. Fr. Herman

Také divadelní jubileum

U divadelních umělců se oslavuje jubileum jejich umělecké činnosti za určitou řadu let. Přehlíží se jejich umělecký vývoj, sestavuje se galerie postav, jimi vytvořených, a oceňují se jejich zásluhy o české divadelnictví a o určitou scénu, u níž byli činnými. Před takovým jubileantem vyměňovalo se divadelní obecenstvo, jehož oblíba a přízeň k herci se přenášela na nové návštěvníky. Byl-li to člen souboru našeho Národního divadla, pohlíželo se naň zvláště s úctou a skoro i s pýchou, protože se stával výtvarnou součástí uměleckého ústavu, k němuž přilnulo české srdce nejen těch, kteří měli možnost navštěvovati jeho představení, ale všech těch, kteří v Národním divadle viděli a dosud vidí symbol myšlenky národní.

Je možno, aby mimo jubileum na jevišti eksistovalo také jubileum v hledišti? Myslím, že ano. Pociťil jsem to sám v sobě, když jsem letos na sklonku předplatitelského období dovršil čtvrt století svého předplacení v Národním divadle. Nechodil jsem do divadla jen proto, abych byl veden v seznamu abo-

nentů, ne proto, abych tam uplatňoval svou přítomnost pro společnost, ale výhradně ze zájmu o divadlo a jeho umění a zvláště ze zájmu a z lásky k divadlu Národnímu. Bylo to za éry Šubertovy, po níž přišla doba Schmoranzova a konečně režim dnešní. Všecky tyto tři doby byly zároveň odleskem, ne-li i výrazem našich poměrů veřejných, zvláště politických. Také obecenstvo se měnilo. Několik let se udržoval pevný jeho kádř, který se zvláště přetvořil při změně správy. Skuteční zájemníci divadelní tvořili pravidelně jádro předplatitelů. Abonentí byli vážení, protože zaručovali příjem i návštěvu divadla. Proto se jim poskytovaly výhody v cenách. V době válečné a zejména po převratu se tyto poměry značně změnily. Dnes se abonentům diktuje a jedinou výhodou snad mají v tom, že si nemusejí chodit pro vstupenky k pokladně. — Zajímavo je přehlížeti umělecký rozvoj hlavní naší scény za posledních 25 let. Ředitel Šubert registroval z vlastní pile výsledky uměleckého postupu své doby. Snad se dočkáme také toho, že ředitel Schmoranz vydá své paměti. a měla by je z povinnosti vydávati každá umělecká správa za určité období, na př. za každých 10 let. Kdo se dovede dívat jen na umění a kdo může stopovati úsilí vedoucích činitelů o povznesení našeho umění a významu naší reprezentační scény národní, musí býti naplněn radostí nad překvapujícími pokroky Národního divadla

(Dále viz na str. 262)

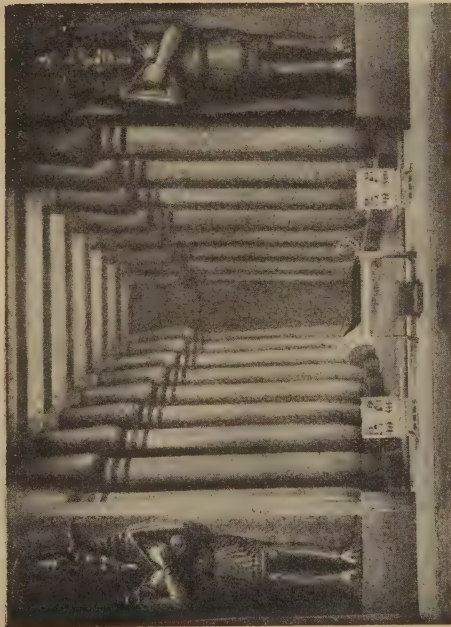
G. B. Shaw: Caesar a Kleopatra

Histor. kom. o 5 jedn. (9 obr.) Přel. Karel Mušek

Scéna 1. obrazu

Scéna 3. obrazu

Caesar (Václav Vydra)

Kleopatra (Anna Sedláčková)

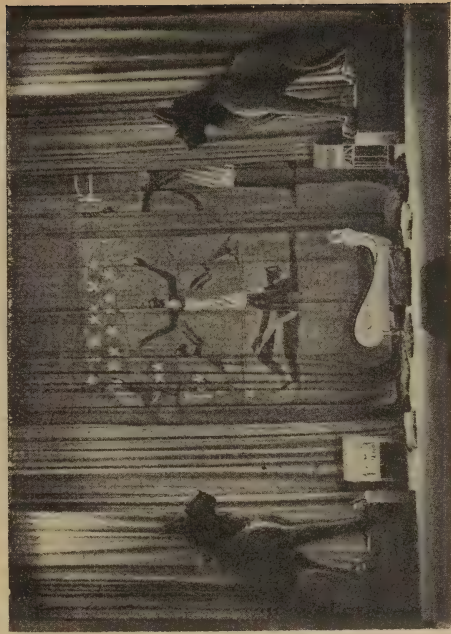
Národní divadlo v Praze

Režisér Václav Vydra. Výprava J. M. Gottlieb

Scéna 2. obrazu

Scéna 7. obrazu

Shawův „Caesar a Kleopatra“ na pražské scéně Národní

Ftatateeta, kojná Kleopatřina a správkyně paláce

(Růžena Nasková)

Všechny pokusy o zdůraznění ženské animality, o drastiku vztahů mezi matkou a dcerou, i menší typy podvědomých pudů nejsou ruský realistický. Práce A. Iličova nese na sobě pečeť křížení dvou typů: ruského a germánského. Chybí jí románská jasnost.

Celé drama A. Iličovo je živým písmem, jenž je potřebí dobře probírat citem, abys dostal dobrou část. Má osud dramatu veliké většiny mladých lidí: mohutný vzmach končí apatickým plácnutím do vody. Hned v druhém jednání se ztrácí dějová kontinuita, a konec je udělán jen aby se jaksí neřeklo. Dojem ten se má zakrýt sensací kinematografické povahy a hrubým realismem. Poslední akt „Kajanja“ je proto nejslabší.

Klady Iličovy jsou: dobrá psychologická dovednost vyjádřit vztah muže a ženy a schopnost realistického vyjádření současnosti. K opracování a konstrukci dramatu má A. Ilič „Kajanjem“ otevřenou cestu.

*

jak za doby Kvapilovy, tak i za doby Hilarovy. Byly a jsou vždycky různé názory o nových uměleckých pokusech, ale každá přehnanost byla, a jistě bude korigována tak, aby z ní zůstalo to, co je umělecky dobré a umělecky rozumné. Při všem rozhoduje vytčená linie programová a důsledně její sledování: — Tak jako se před hercem mění obecnost, tak před stálým návštěvníkem defiluje řada umělců, kterým se obdivuje, s nimiž v uměleckém citění srůstá a s nimiž se tak nerad loučí. Celé umělecké školy se přede mnou vyměnily. Nezapomenutelné typy zářily dlouhá léta na jevišti svým osobitým, vyhraněným uměním a odcházely navždy se scény, která se obnovovala v nástupcích. Jen tak letmo vzpomínám na Frankovského, Šimanovského, Slukova, Šamberka, Pštrose, Šmahu, Bittnera, Mošnu, Havelského, Seiferta, Vojana, Sedláčka, Kavku, Schlaghamra, Čepelu, Matyse, na Sklenářovou, Danzerovou, Wolfovou, Kvapilovou, Hilbertovou, Benoniiovou, Grégrovou, vzpomínám na Sittovou, Florianského, Lauterovou, Ptáka, Veselého, Vykoukalovou, Hynka, Hese, Benoniho, Viktorina, Paršovou, Kettnerovou, Burianovou, Pácala, Figara, Kavalářovou, Šira, Širovou, Maturovou, Bobkovou, Klimenta, Poláka, Slavíkovou, K. Buriana, Krössinga, Boguckou. — vzpomínám na všechny dojemné chvíle, jakých jsme zažili při loučení s těmito drahými umělci, i na radostné chvíle slav-

Hardina dramatu, slaboch Saša, umírá hned v prvním jednání, což je trochu brzy. Ostatními akty se potom potácí mnišský Sumar. Romantik, jenž utíká před životem, odřiká se světa, aby z něho na konec jaksí bez příčiny odešel. Neboť animální chtivost takové Věry, jež zabila idealismus Sašův, není ještě nutným a závažným důvodem. Snad ani ženská touha po prožití divoce vášnivě noci nemusí člověka dohnati k nejhorsšímu.

Germánský, romantický idealismus se pak nejvíce soustřeďuje v matce Sašově. Jsou protivně papírové matičky a mamičky, jež dusí muže piplavou láskou. Matičky, jež drží hodné hošičky za košilkou a brání jim třeba jen ve fantasií kopnout do světa. To učinil Krleža, zapomenut úplně na jihoslovanský typ matky, přísně zachmuřené a lkající. Přál bych vidět a slyšet srbskou matku za večera na „grobllu“ — potom, slyše lkavé, táhlé zvuky, šířící se temnem večera a noci, pochopil by mentalitu jihoslovanské duše.

„Živý písek“ — to je symbol vášni hrdiny „Kajanja“, jež jsou rozdmýchovány temperamentně žhavou Věrou. Ta je typem ruských nihilistek, ovšem obráceným: z proletářky se stala vášnivou hajitkou buržoasie. Proč — zůstává pragmaticky nevysvětleno. Je to asi z té příčiny, že touto zlomeně zidealizovanou kresbou má se docílití obrazu renaissance ruského typu. Což je ohromný omyl.

nostních představení, jež byly vyvrcholeny v oslavném představení po převratu. Jen „Prodanou nevěstu“ jsem viděl 72 krát, ze slavnostních jsem vynechal jen 400 té její představení. — Pěťadvacet let! — Člověk si sedne na své místo jako jindy, a přece tu sedí jinak, než jindy. Ať se podívá kamkoli, všude vystávají z šerých koutů postavy a zjevy, které tu bývaly — a nikdy se už nevrátí. To byl můj první pocit: vyrovnával jsem se ve vzpomínkách s minulostí. Lítost a i trochu zatrpklé hořkosti ustoupily pak novým dojmům. Zdálo se mi, že je v tom stánku českého umění něco mého, čeho jsem nabyt svou přichylností, láskou a nadšením; jež jsem do něj nosil pěťadvacet let. Připomínal jsem si marně známé abonenty a byl bych rád věděl, kolik je nás ještě dnes, kteří jsme vydrželi své jubileum. A zatím, co jsem se zadíval na Hynaisovu oponu a protíral oči, dojetím zrozené, naplněn zvláštním teplem vnitřního štěstí a radosti, zcelovaly se mé dojmy v čisté a upřímné přání, aby ta naše zlatá kaplička zůstala vždycky tím, čím byla dosud národu a aby stoupala úspěšně k výšinám velkého umění a volala slávu českého jména do celého světa! — Tak jsem oslavil své tiché a přece tak dojemné jubileum předplatitele v Národním — a zítra nastoupím cestu do nových let, ovšem s vědomím, že druhého čtvrtstoletí již slaviti nebudu. (?? Pozn. red.)

Scéna versailleského dvorního divadla z dob Ludvíka XIV.

Osoby hry (od prava): Albert, žárlivec, poručník Agatín (*B. Zakopal*) — Liseta, služka u p. Alberta (*M. Pačová*) — Eraste, milenec Agatína (*Vl. Řepa*) — Agata (*O. Scheinpflugová*) — Kryšpín, sluha Erastův (*Fr. Smolík*)

Foto Fr. Kutta

Závěrem je ještě nutno zmíniti se o provedení historického dramatu „Urošova ženidba“ Milutina Bojiče (napsaného r. 1916) a I. Vojnovičovy „Maškarády z podkroví“. Obě tyto věci jsou ovšem bez přímého vlivu na rozvoj jihoslovanského dramatu.

Obraz jihoslovanské dramatické tvorby je ovšem — jak jsem už naznačil — neúplným. Dovedeme pochopit tyto těžkosti. A — máme pevnou víru ve vzestup její vývojové linie.

Co o nás vědí ve Francii

Jedno z listopadových čísel pařížského deníku „Comœdia“ v týdenním repertoaru větších měst Evropy oznamuje, že hlavní naší scénou je Theatre Allemand. Dále oznamuje repertoar pražského divadla

„Národní listy“ a divadla „Livode Noviny“¹⁾, jež je v městě zvaném Bruo²⁾. — Nejsou to vyložení lajdáci, tihle francouzští redaktoři?

—ký

¹⁾ Lidové Noviny. — ²⁾ Brno.

J. P. Hlasy tisku o „Čajové panence“ a „Benglích“

Jak asi bylo onomu kmotru, který působil při křtinách Schäferovy „Čajové panenky“¹⁾ na jevišti Stavovského divadla, když četl divadelní referáty denních listů? Denní tisk mimo Českého Slova hru briskně odmítl. Právo Lidu píše, že si autor vymyslel děj, který chce být napínavý, ale je naivní, ba nemožný, chtěl postavit povahy do komplikovaného boje duševního, ale vypadá mu z toho povídka až barvotiskové povážlivosti, chtěl se osvědčit myslitelem a pozorovatelem sociálním, ale dívá se na boj chudoby a bohatství, na boj dobra a zla se sentimentálností až urážlivou, a vytýká četné nepravděpodobnosti. Rudé Právo mluví o příběhu, který by nebyl dost dobrý pro hasičské kalendáře před 20lety a odsuzuje koaliční organizace, jež pomáhají těm, kteří nic neumějí. Venkov odmítá tuto hru slovy: „Začíná-li jako lidová veselohra bez velkých ambicí jakž takž přijatelně, opouští rychle tyto tony a stává se čím dál odporněji sentimentálně „vázná“, takže po třetím obraze jest již utrpením jí naslouchat. Pláží se, jak jest dnes modou, před spodinou a princip zla i nízkostí zastupuje

¹⁾ Otomar Schäfer: „Čajová panenka“, kom. o 7 obr., rež. V. Novák, výpr. J. Čapek. Premiera 19. září ve Stavovském divadle.

Pane doktore Štorchu-Mariene,

v druhém čísle rozprav Aventina, ve svém divadelním referátě píšete, že jste slyšel cosi o pensionování některých členů Národ. divadla a tu že by se mělo také uvažovati m. j. o další aktivní činnosti p. K. Želenského. Nevím, zda jste dobře rozvážil slova, jichž smysl zde cítíte, ale je jisto, že oškodil jste svou dobrou pověst, vybudovanou úsilovnou a jistě nemálo zásluhou prací ve službách krásné literatury. Především však poškodil jste dramatické umění, když hodil jste stárnoucímu sice, ale dosud významnému umělci pod nohy takový klacek, že nedovolil by si tento způsob kritiky ani nejkrušnější a nejváženější divadelní referent. Pane doktore, je nás mladých více a máme — připustíme relativní možnost — stejně vyhraněné snahy, těžce takřka ze stejných poznatků a uměleckých ideí, ale neslyšel jsem ani nečetl nikde takový despekt vůči těm, kteří nejen že svou a ne malou povinnost vykonali, ale i nadále vykonávají. V dnešní době takovým způsobem sraziti starého herce se scény je — jak kdosi pravil — ukrojením

skývy chleba, a to je nesociální, nehumánní a málo společenské. Ten Želenský jistě se jen poušmál, když četl Vaše slova, ale v tom byl tragický rys, jehož představu jste si neuvedomil. Je to nejméně nevkusné říci takovému herci; aby si svázal svůj raneček, když je každému laikovi jasno, že ten starý mím neměl zrovna na různých ustlání, ale přece nanevš vzorně a umělecky výrazně plnil svůj život řadou náročných postav v různých uměleckých obdobích a nepřestal vyjadřovati svůj umělecký charakter ani v nejnovějších směrech, které vždy našly v něm věrného spolupracovníka, umělce, který je schopen, jak některé jeho poslední role dokázaly, přizpůsobiti se a naléztí kontakt s nervem dnešního divadla. Pane doktore, nejsem advokátem ani zuřivým altruistou, ale čekal jsem, že se ozvou povolanější hlasy, nežli jsem si dovolil z ryze ideových pohnutek říci několik objektivních slov k Vašemu přeháňanému projevu. Lectori benevolo salutem!

E. Janský

„inteligent“, jak se pro lichotku dolů ve hře říká.“ Nár. Pol. poukazuje na několik původních novinek, jež se objevily na začátku sezony, z nichž nebyla velká radost, třeba byly přijaty shovívavě. Ale Schäferova komedie je z nich nejroztodivnější a nejslabší. Svým námětem a kvalitou hodila by se na menší předměstské divadlo, ale na Nár. divadlo je omylem. Nár. Listy mluví také o této hře jako o kalendářové povídce, která se honí za nejlacinějšími efekty bez ohledu na psychologickou pravdivost, dramatické zákony a nejmírnější požadavky umělecké sebekázně. Poukazují na poradní sbor a na informační list Nár. div., v němž se píše o této hře jakožto umělecké syntése a který chce přesvědčiti, že tato sentimentální hra má skrytý smysl sociální a že ukazuje na vyžilost inteligence. a dodávají, že tento informační nepodepsaný článek je povážlivějším svědectvím o úpadku inteligence, než opilý Robert a jeho otec. Tribuna odsuzuje hru i její uvedení na Nár. div. a přisuzuje to literární politice, již ustupuje správa Nár. div. Tato literární politika nemůže být lépe odhalena ve své tragikomičnosti, než v tomto případě. Českosl. Rep. již mrzí stále odkazování na Langrovu školu, jejíž vlivy jsou patrné i v Schäferově hře, o níž praví, že je to titěrná hračka v dramatu filmu, v níž odkoukal autor nejen-oteřpané efekty, nýbrž i starou americkou zkušenost, že děj musí dopadnout dobře. Pouze České Slovo nalézá ve hře kladné hodnoty a věří — mluvíc o rozhodném úspěchu — že Schäfer poroste po slibném vítězství dál. Píše, že setřásl jakousi bývalou světloukou povrchnost a pojímá život hlouběji a vážněji, že je doista významné, když Schäfer sáhl do lidu, vyvolil odtamtud ten svrchovaný výkvět šlechtivosti a poslední obraz je vůbec ohromné závodění lidové dobroty, zlo je odstěhováno zcela do vyšších končin, kde sídlí t. zv. vzdělání. Děvčatům z lidu dostalo se veleužitečného varovného příkladu, aby nezdvihaly oči příliš vysoko. Ale uvádí také, že s jednotlivými okolnostmi příběhu zachází autor dost libovolně a uvádí doklady. Ale i když působily na hru vlivy z „Periferie“ a „Klary“, jest přece „Čajová panenka“ obezřetně sestavena, opývá obsahem a má scény důvtipné, zručně vedené a že jim Nár. div. přibyl dramatik ne ledajaký. třebaže zrovna nepřichází ze Svazu. Z provedení chválí výkony ševcovky pí Hübnerové, Fanyňku pí Baldové, Roberta p. Steimara a jednotlivosti výpravy nazývá pozoruhodnými kousky uměleckého průmyslu. Jenže ve vši té chvále zdá se mnoho ironie.

Po Bartošově „Nabídnutí k sňatku“, Portově „Mezi“, Scheipflugově „Madle z cihelny“ čtvrtá původní novinka: Novákovy „Bengle“²⁾. Veselohra, dobře udělaná, měla svůj úspěch, myslím, bez ohledu na to, že ji napsal ministr obchodu. Je udělaná na příslou, „chybí-li chytrý, chybí hodné“. Václav Kotrba zajistil si zásobu skleněných náramků, benglů, jak jim říkají na Jablonecku, a v době stagnace je prodal tak šikovně, že obratem ruky vydělal 3 miliony. Z toho se mu hodně zatočí hlava a málem by o ně přišel ještě chytrějším židovským agentem Landauem a rozmařilým synem, kdyby v kritické chvíli rozumná dcera Věra a ještě rozumnější Richard Holan jej nezachránili. České Slovo si velmi libuje v této veselohře, chválí její myšlenkový obsah, zvláště tu okolnost, že převádí od dětských bláznovin (patrně předešlých veselohr) ve svět důležitějších otázek a sociálních počinů, chválí její životní rozhled a zkušenost, její veselost a viru, že není třeba zoufat ani nad nejhoršími lidmi. Provedení velmi chválí i jednotlivce, jako p. Zakopala, pí Ptákovou, p. Řepu, pí Gabrielovou, p. Veverku. Českosl. Rep., poukazující na Šubrtovy „Žně“, přiznává hře výchovnou cenu pro smysl pro cenu domova a závaznost rodinných svazků. Venkov píše, že nejde o umělecký objev, nýbrž o práci osvědčeného slohu Štolby a Štecha, přiznává autorovi obratnost, pozitivnost vidu a umu. Interpretaci chválí. Také Nár. Pol. uznává, že tato veselohra není výbojná, nemá vyšších literárních a uměleckých cílů, ale chválí její humor a vtip, obratnou formu, svěží dialog a kresbu postav. Národní Listy také poukazují na předchůdce Šubrtovy „Žně“ s veselým koncem, do nichž je přimícháno trochu pouček národohospodářských o výrobě a exportu, chválí její divadelní hladkost, z provedení pak zvláště p. Veverku, který jako Julius Landau byl skvělou groteskou. Právo Lidu píše o „černém září 1925“, ale dodává hned, že „Bengle“ byly přec jen snesitelnější, než dvě novinky předešlé, vyzdvihuje ve hře její výchovnou intenci, povzbuzení k podnikavosti, výstrahu před lehkovérností a lehkovážností, ale způsob, jímž to autor provádí, je umělecky planý, myšlenkově plochý a triviální. Představení bylo herecky výborné. Rudé Právo hru odbývá výsměškem, snad proto, že to napsal ministr, herecké výkony chválí. Tribuna mnoho uvažuje o tom, jak možno sloučiti úvahy národohospodářské s uměním. Upírá hře básnických a dramatických hodnot a klasifikuje ji jakožto rozšafný diletantismus a provádí ji jakýmsi pofouchlým úsměvem.

²⁾ Ladislav Novák: „Bengle“, ves. o 3 akt. Rež. F. Hlavatý. Poprvé na Vinohradech 24. září.

**Klasické veselohry
francouzské**

Liseta — *Mila Pačová*
(„Milostná bláznovství“)

Dorante — *Hugo Haas*
(„Lhář“)

Pierre Corneille

L H Ā Ť

(*Le Menteur*)

Veselohra o 5 dějstvích

Přeložil *Zdeněk Gintl*

Režisér *Jan Bor*

Agata — *Olga Scheinpflugová*
(„Milostná bláznovství“)

Albert — *Bohuš Zakopal*
(„Milostná bláznovství“)

Clarissa — *Helena Friedlová*
(„Lhář“)

**Městské divadlo
Král. Vinohrad**

Foto Fr. Kutta, insp. div.

MILOSTNÁ BLÁZNOVSTVÍ

Jean François Regnard

(*Les Folies amoureuses*)

Veselohra o 3 dějstvích

Hudba *Alex. Podaševský*

Výprava *Josef Wenig*

Úpadek baletu?

Nedávno vznikl spor mezi pí J. Nikolskou, primabalerinou Národního divadla, a baletním mistrem Remislavským. Není třeba tuto nechutnou záležitost sensačně popisovat. Vyřízením sporu zabývala se správa Národního divadla, která však nepovolila žádosti pí Nikolské o sprostění povinnosti vystupovat s p. Remislavským, jehož výhrůžky vyvolaly v ní, podle jejího tvrzení, obavy o tělesnou bezpečnost v případě některých dosti odvážných baletů. Paní Nikolská vyhověla přání klubu solistů N. d. a upustila od soudního stíhání p. Remislavského, ale po roz-

hodnutí správy N. d. náš balet opustila. Zaznamenáváme tento případ, který je prapodivným dokladem šalamounského rozsudku, jímž utrpěla především výše našeho baletního umění, jemuž bezesporně pí Nikolská prokázala nevšední služby. Tim podivnější je tento případ, že umělkyně je československou občankou, jež kavalírsky ustoupila — cizímu příslušníku! Bylo by v zájmu klidného vývoje umění podobným aférám čelit a roztrpčené veřejnosti vysvětliti celý případ i důvod k rozhodnutí tak vážnému!

ej

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský

Srpen

2. 1905 zemř. ve věku 61 let velmi oblíbený a zasloužilý kapelník Národního divadla a operní skladatel Mořic Anger. U Nár. div. působil od jeho otevření r. 1881 až do svého skonu, tedy plné 24 roky. (Viz Kroniku v Čsl. Divadle r. 1924, v kterémžto roce připadlo 80. výročí jeho narozenin.)

15. 1900 vystoupila poprvé na scéně Národního divadla naše svérázná umělkyně paní Marie Ryšavá ve své oblíbené úloze Šestákové v „Paličově dceři“ od Tyla. Ryšavá hrála pod svým rodným jménem jako slč. Köhlerová již v l. 1847—48 na ochotnických scénách, v únoru 1850 pak již jako herečka z povolání u Prokopa, po dvou letech pak u společnosti Kullasovy, vlastně Tylovy, s nímž poté odešla k společnosti Zöllnerově, u níž byla i přítomna smrti Tylově v Plzni. R. 1861 provdala se za herce Ryšavého, r. 1862 byla pozvána Prozatímním divadlem k pohostinskému vystoupení (v nevhodné pro ni úloze), leč k angažování jejímu nedošlo. Mnoho let potulovala se u kočujících společností, nemohouc své velké nadání uplatniti tam, kde bylo na místě. R. 1865 byla angažována k Švandově společnosti, kde setrvala až do r. 1876, pak u společnosti Pištěkovy až do r. 1897. R. 1898 stala se členem výstavního divadla Uranie, kde na sebe plně upozornila, zvláště však v úloze Šestákové. Poté teprve byla angažována k Nár. divadlu, zprvu jako stálý host, od listop. 1900 pak již trvale. Z nejvýznačnějších úloh této svérázné umělkyně byla vedle již zmíněné Šestákové babička Kajlíková (Přítěž), Lizalka (Maryša), Mešjanovka (Gazdina roba), Ančka (Rettigova) a j. Zemř. 18. prosince 1912 v 81. roce věku (naroz. 16. září 1831 v Praze. Viz studii K. Engelmüllera „M. R.“ v Hynkově „Pestré knihovně“!).

Září

2. 1865 (tedy před 60 lety) převzal ředitelství Prozatímního divadla Thomé, který byl řed. Stav. div. (německého) již r. 1859. Za něho nastala příznivá doba pro české divadlo. Absolutismus přestával, politicky bylo volněji; v divadle byl v té době výborný český herecký ensemble. Také česká inteligence počala si všímati více českých divadelních představení. K tomu vyskytl se i mecenáš Ferdinand Fingerhut—Vojta Náprstek, který první vypsál ceny na nejlepší česká dramata. Těch všech okolností využítkoval řed. Thomé a jeho vlivem zbudováno prostorné divadlo Novoměstské (v místě nynější kavárny Demínky na Vinohradech), kde hry byly zahájeny Svobodovým „Karlem Skréťou“ (25.-IV. 1859). Režis. stal se (1859) po smrti Chaurově Jos. Jiří Kolár, dramaturgem a režis. Pavel Švanda ze Semčic. Když pak r. 1861 Stav. div. stalo se zemským, byla povolena pro české hry mimo odpol. předst. nedělní a sváteční ještě dvě večerní předst. v týdnu. Když r. 1862 bylo otevřeno samostatné české divadlo Prozatímní, zůstal jeho ředitelem i nadále řed. zem. div. německého Thomé až do r. 1864, kdy byl jmenován řed. českého divadla nekvalifikovaný Liegert, který však nejen že divadlu neprospěl, ale i sebe v krátkém čase finančně zničil. Divadlo vedl pak v měsících červenci a srpnu (1865) sám zemský výbor, načež nastoupil, jak jsme svrchu podotkli, opět řed. Thomé. 1.-VII. 1866, za války rakousko-pruské opustil však náhle divadlo a ponechal herce osudu. Tito pak pořádali, aby se udrželi, odpolední představení v Novoměstském div. na svůj vrub. V té době — za okupace pruské — hráli pod pruskou censurou (pruským censem byl publicista Jos. Barák) Tylova „Jana Husa“, Kolárovu „Žižkovu smrt“, hry, rakouskou censurou předtím i později zakazované. Až 27.-IX. 1866 převzalo správu českého divadla „Divadelní družstvo“, zatím na popud dra Riegra ustavené, a artistickým správcem, spolu vrchním režis. jmenován byl J. J. Kolár. Prvním kapelníkem stal se náš B. Smetana.

8. 1915 zemřel na Smíchově ve věku 66 let první ředitel Národního divadla v Praze Fr. Ad. Šubert, dramatický spisovatel a jeden z nejřednějších organisátorů českého divadelnictví, jehož záslužné činnosti vzpomínáme zvláštní statí v seš. 12 t. I. (Viz též ročník 1924 Českoslov. Divadla seš. 4. „Památce Šubertově.“)

15. 1915 otevřeno Stálé divadlo na Kladně.

20. 1910 zemřel Josef Kainz, největší herec německý.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do konce října. Národní divadlo v opeře: Salome, Spící krasavice, Příhody lišky Bystroušky, Dalibor 2 ×, Don Juan, Pan Twardowski 7 ×, Rusalka 2 ×, Figarova svatba, Tannhäuser, Tajemství 2 ×, Z pohádky do pohádky, Blaník, Hoffmannovy povídky, Messinská nevěsta, Violeta, Rigoletto, Dimitrij, Dvě vdovy, Fidelio, Prodaná nevěsta. V činohře: Loupežník 5 ×, Caesar a Kleopatra 9 ×, Námluvy Pelopovy, Smír Tantalův, Smrt Hipodamie. Stavovské divadlo v opeře: Lazebník sevillský 2 ×, Pan Twardowski 3 ×, Car a tesař 3 ×, Prodaná nevěsta, Werther, Kouzelná flétna. Cosi fan tutte. V činohře: Klouček netykavka 6 ×, Farma pod jilmy 10 ×, Čajová panenka 4 ×, Mluvící opice 2 ×, Loupežník, Noc na Karlštejně. Městské divadlo na Vinohradech: Madla z cihelny, Bengle, Cyrano, Mez, Nabídnutí k sňatku, Strakonický dudák, Lhář, Milostná bláznovství, Hromada peněz, Periferie, Mackbeth, J. K. Tyl, Člověk a nadčlověk. Švandovo divadlo: Malá otrokyně, Amerika-Evropa, Velbloud uchem jehly, Žena z Apokalypsy, Sanatorium Z. Z., Kurník, Jaro v podzámčí, Kocour v botách, Probuzení, Sněhulka a 7 trpaslíků, Lulu. Komedia: Zuzana v lázni, Ferenc a jeho dítě Komtesa Fritzi, Maloměstské klepny, Rytíř Šnofonius a princezna Mordulina. Burianovo divadlo: Pasák holek, Neviditelný Vl. Burian, Ferd. d'Este, Cihly v kufru.

Uranie: Dobrodinci lidstva, Hrabě z Podskalí, Divočerný sáček, Jeho poslední kilometr, Žena a kašpárek, Hraběnka Marica, Žebřík Jakubův, Polská krev, Na děkanství, Dva andělé se žení, Osmá žena modrovousova, Čertův mlýn, Vojnarka, Veselá bída, Frasquita, Píseň mládí, Jindra, Krakonoš. Ze tří nehloupější, Dráteníček, Kouzlo valčíku. Zuza, Clo-Clo, Mramorová princezna Hříchy mladých let, Za českým granátem, Princ a švadlena, Mlynář a jeho dítě, V zajetí čarodějky, Paličova dcera. Tylovo divadlo: Žena a kašpárek, Z pohádky do pohádky, V studni, Paní mincmistrová, Stydlivý don Juan, Lidičky, já bych se ženil, Taneček panny Márinky, Osmá žena modrovousova, Frasquita, Žebřík Jakubův, Zakletý princ Zlatohlávek, Dnes hraje Káďa, Rozkošné uličnice, Taky jedna taková, Hračka obrů, Otrávený květ, Paní Rosa, Paleček na cestách, V té zlaté Praze, Bajadéra, Naše Máry umí všecko, On a její šofér, Hastrman na cestách Malá diva, V tom domečku pod Emauzy, Soud lásky, Ty svůdné noci pařížské, Zlatá husa, Vinohradská zpěvohra: Polská krev, Panenka pro štěstí, Čarovný mlýn, Hrabě Cagliostro, Bratránek z Batavie, Vyměněná nevěsta, Lásky z karnevalu, Fra Diavolo, Tulák, Krista z myslivny, Jak se Honza s čerty pral, Polibek lásky, Kouzlo valčíku, Svatoň a Milena, Schmeedes a Rosenthal, Podzimní manévry, Teče voda, teče, Žena v purpuru, Orlov. A řena

Jar. Vrchlického histor. vesel. „Noc na Karlštejně“ na nádvoří hradu v Ml. Boleslavi
(Provedli o letošních prazdninách členové div. spolků „Kolár“ a „Malá scéna“ v Ml. Boleslavi)

Vjezd Karlův na hrad v I. dějství

Tak, mládenci, dělat a nemluvit!

V Praze ustavilo se (po kolikáté?) nové sdružení mladých dramatických umělců, jichž první počín, jak z literatury odkoukali, je — program! Jeho obsah není o nic přesvědčivější, než řada předcházejících projevů všech věků. Stálý pocit nedokonalosti dnešního divadla pro duševně citlivého a zjitřelého člověka vyvolal v našich absolventech konservatoře a jich přátelích organisaci Osvobozeného divadla, jehož nutnost existence odůvodňují více méně hříčkou žonglérských slov, s nimiž umí někdy i šikovně zacházeti. Školou je jim nejen domácí, ale i cizí pozéřské gesto, prázdné a hluché, jehož pozitivní význam těžko najdete. Ale to je konečně věcí vedlejší, hlavní je, že mladí nechťejí shnit a nebloumají lenivě. Těším se z jejich

aktivity, byť dosud je papírovou, a doufejme, že z počátečních bublin a naoukaných frází přece jen vykřeše se jiskra, která bude novým mezníkem ve vývoji našeho divadelnictví. Nelze podceňovat snahy mladých, je nutno alespoň snažit se chít věřit v opravdovost, třeba jen té malé části z toho, co nabubřelý program vyhláší. Je pochopitelné, že nad vším, co předtím bylo vytvořeno, udělá se kříž a postaví se nová modla, které budeme se nějaký čas klanět, než přijdeme na to, že je kaširovaná a že je nutno postavit si novou, ze železobetonu. A proto nezbyvá nic jiného, než zcela přátelsky a upřímně přáti nové avantgardě mnoho zdaru, ne v planém mluvení a psaní, ale v čilé, intenzivní a agresivní práci! *Em. Janský*

na Smíchově: Ach je — ta je, Kouzlo valčíku, Molly. Rokoko: Bez košile, Co žena musí mít. *J. P. František Kvapil*, em. feditel Nár. musea, řádný člen České akademie věd a umění, vynikající český básník a překladatel, zemřel v Praze 19.-X. právě sedmdesátiletý. Psal zejména jemnou lyriku (Zaváté stopy, Když kvetly máky, Bělohorské melodie, Žalmy přítomnosti, Květy ve sněhu a j.), ale v divadelnictví tkví jeho význam v skvěle básnickém zčeštění některých klasiků dramatu, literatury polské (Stowacki, Krasiński — „Nebožská komedie“), jejíž byl dokonalým znalcem a jehož národa oddaným a vřoucím přítelem (žel zatím bez rovnocenného protějšku!) *Rdv*

Sté výročí narození Šimanovského. 4.-XI. bylo tomu právě sto let, kdy narodil se ve Skřivani u Rakovníka velký náš herec Karel Šimanovský (recte Šima). Toto jubileum je nám příležitostí, abychom vzpomínali skrovných začátků drobného truhlářského a později řezbářského učedníka, jehož nesmírná touha po divadle byla z části uspokojována hraním na ochotnických scénách, kde upoutal na sebe pozorost tehdejších „skutečných“ herců, takže 12.-I. 1845 hrál poprvé v novém Stögerově divadle v Růžové ulici. Ale ani pak nezapomínal svých přátel-ochotníků a pokud mohl, neodřekl nikdy a zahrál jim, co potřebovali. Zajímavé je, že poměry nebyly takové, aby nemusil občas přivydělávati si svým řemeslem. R. 1851 společně s J. K. Tylem ze Stavovského divadla odešel, ale vrátil se pak a zůstal až do 11.-XII. 1898. Třiapadesát let věrně a poctivě sloužil českému divadlu, jehož byl — ve staré škole — nejvýznamnějším představitelem. Řada velkých rolí klasické i novější dramatické tvorby měla v něm nadšeného interpreta, herce mohutné, plastické deklamace, ztrhujícího prudkým pathosem hrdin i sytou životností. V pozdějších letech své umělecké činnosti byl vzdalován svých rolí, ale i v menších postavách zůstal tvořivým umělcem. Zemřel v Praze r. 1904. *ej*

Phil. dr. Jan Máchal, řádný prof. slovanských literatur na pražském vysokém učení Karlově, nej přednější současný český literární historik, dožil 25.-X. v plné svěžesti životních sil a nejpilnější práci sedmdesátky: Právě vychází nákladem Matice České druhá část jeho monumentálního dějin slovanských literatur a je nespočetná řada jeho literárních studií a rozprav, které prokazují netoliko nejdokonalější ovládnání látky, leč i hluboce citový vztah autorův, jehož stopy v odborných pracích zpravidla bývají postrádány. Jeho obšírlé a soustavné dějiny českého dramatu od dob nejstarších jsou pak zvláště cenným rozmnožením naší dosud chudé odborné literatury divadelní a zabezpečují vzácnému jubilantovi i v tomto oboru významné místo. *—dv—*

Ústřední Jednota českého herectva dovršila 31.-X. 40 let svého působení. Před touto dobou byl tu divadelní spolek „Matice Divadelní“, jejímž prvním předsedou byl Jos. Barák. Na základě stanov, v červenci 1880 schválených, zvolen byl výbor, v němž byli mimo předs.: J. V. Frič, Ant. K. Nový,

Jos. Anýž, Fr. Ad. Šubert, A. Sokol, J. L. Turnovský a Fr. L. Hovorka. Tehdy sdružovala Matice herce, ochotníky a přátele českého divadla. Činnost této Matice však byla spíše uměle udržována, než aby vykazovala výsledky, odpovídající významu vlastního a potřebám doby. Když pak r. 1883 zemřel její předseda Jos. Barák, bylo působení její ještě více ohroženo. Měla však nesporně ten velký význam, že dala vzniknouti dvěma samostatným korporacím, které pak mohly se svým vyhraněným programem postupovati účinněji a účelněji. Byla to Ústřední Jednota českého herectva a Ústřední Matice div. ochotnictva. Obě za tu řadu 40 let zmohutněly, obě vykonaly velký a záslužný kus práce na poli českého divadelnictví. Každá šla svou cestou, za svým vlastním cílem, ale obě přece jen byly vedeny společnou láskou k českému umění, k českému divadlu, a šlo-li o velké otázky českého divadelnictví, dovedly si podati přátelskou ruku a postavily se za společný zájem. Tento krásný soulad mezi ochotníky a herci z povolání nezástal obmezen jenom na styky ústředních spolků, nýbrž je pěstován i vnitřně. Mnozí z herců chodí poučovat ochotnictvo svými přednáškami a ochotnictvo tak rádo si volá přední naše dramatické umělce k pohostinským hrám, aby s nimi seznámili nejširší kruhy obecnosti a aby s nimi měřili své umělecké síly. Bývají to přátelské a radostné styky na jevištích ochotníků, z nichž mnozí vypomáhají často i divadelním společenstvem. Umění se vším svým tvořivým nadšením a s nezištnými snahami umožňuje a podporuje vzájemnou podporu při sledování uměleckých a kulturních cílů. Tohoto krásného soužití v celku neporušil nikdy náhodný a ojedinělý nesoulad, ani včas prozrazený zlý úmysl. Vždycky zvitězila všem stejně vrozená láska a přichylnost k českému divadlu. — Přejeme Ústřední Jednotě českého herectva, aby v dalších desítkách své činnosti získala nové a zdárné úspěchy, a doufáme, že styky a součinnost s naší U. M. D. O. Č. a s jejími členy budou ještě vydatnější! *h —*

Třicet let ve službách české knihy dovršil v těchto dnech nakladatel Fr. Ant. Švejd a v Praze VIII. Jubilant, rodák z Nemyšle u Tábora, studoval na karlínské reálce a pražském učitelském ústavě, načež věnoval se knihkupectví. Praksi započal u Šindeláře v Kolíně, pobyl m. j. u firem J. R. Vilímek a Bursík & Kohout v Praze, načež otevřel si r. 1903 v Libni závod papírnický, který po překážkách se strany úřadů rozšířil r. 1906 v knihkupectví. Fr. Švejd bývá v mládí pro svůj politický radikalismus často persekvován; byl činný i novinářsky, literárně i ochotnický. Nyní je členem pražského zastupitelstva a zasedá v řadě důležitých městských podniků. Od r. 1910 nakládal povídky, romány a knihy poučné; r. 1912 pustil se do nakládání her divadelních, pro něž postupně založil tři divadelní sbírky, takže je dnes znám jako nejhorlivější nakladatel divadelní literatury, jsa příkladem energického českého pracovníka, jenž jako syn továrního topiče vlastní pilí povznese se k značnému kulturnímu významu.

L I D O V É D I V A D E L N I C T V Í

Dr. Ota Dubský

Pravá láska k divadlu

Bylo by zbytečno dokazovat, že upřímnou a srdečnou lásku k divadlu mají všickni Češi bez rozdílu: ať smetánka vyšších tisíc (počítám k nim i tvrdolokté povýšence politické konjunktury), či náhodné a dobromyslné publikum nejzastrčenějších krajů. Nenadsazují snad, řeknu-li, že divadlo je Čechům zrovna tak vrozeno, jako hudba. Poukazují pouze k tomu, z čeho vlastně vytrysklo české uvědomění a poznání, předpoklad naší samostatnosti. Není třeba šířit slov o dějinách českého divadla. Stačí vzpomínka na Klicperu, Tyla a vrchol českého divadla, Smetanu. Ovšem, dnešní generace je chápe po většině již jen jako minulost. Ale nežijí dosud ve svých dílech? Proč se nám tak divně rozproudí krev v těle, hrají-li se i dnes ještě hry Tylovy, a proč tak rádi nasloucháme národním melodiím Smetanových oper, třeba musíme leckdy mhouřit oči nad „poslední dekorací“ toho kterého ověřeného —isty, který si za všeobecného nadšení také ohřál hrníček na útraty Smetanovy? Bože, to proto, že z toho ze všeho vanou tak sladké vzpomínky. Je nám při nich asi tak, jako když jsme sami hrávali v ochotnických spolcích. Poznal jsem zblízka celou řadu takových středisek nadšených jednotlivců z různých krajů českých a mohu tvrdit, že sluší vzdát plnou čest ochotnickým jednotám kdekoliv, ať jest to třeba v chudém středu Čech v Milevsku, v pošumavské Nové Kdyni, v Tylově okrsku v Plzni nebo zase ve východočeských Athénách Chrudimi, kdež tolik pro divadlo vykonal zesnulý Pippich. S jakou láskou dovedou v takových úzkých kroužcích a s primitivními prostředky namnoze nastudovat a vypravit české hry. Nerozpakoval bych se uznati, že mnozí z těchto herců, vedeni vlastním vnuknutím, dovedou dodati právě tolik životnosti a procítěnosti svým rolím, jako vyškolení herci z povolání. Vždyť odkud pak se rekrutovali herci v době nezapomenutelných našich mistrů z Národního? Byla to právě jejich nezištná a činorodá láska k divadlu, jestliže po prvních pokusech na prknech ochotnických divadel podstupovali svízelnou pouť, plnou strádání a odříkání, s kočujícími divadelními společnostmi po venkově, než nabyli jména a náležitého ocenění. Literární historie naše je jim povinována dosud splatit velký dluh.

Vojta Š. Táborský

Z divadelní kroniky

4.—11.-IX. 1910 oslavila Ú. M. D. O. Č. své 30 leté trvání již ve větším rozměru, než se stalo při oslavě 25 letého trvání v květnu 1905. Hlavními body byly: Zřízení a odhalení důstojného pomníku spis. a býv. starostovi Ú. M. D. O. Č. Janu Ladeckému, divadeln. výstavka, kurs režisérský a manif. sjezd ochotnictva s pracovními schůzemi. Slavnosti zahájeny jak obvykle přátelskou schůzkou 3.-IX. večer na výstavišti v Král. Oboře. V neděli 4.-IX. byla zahájena divadelní výstavka, kteráž se těšila až do konce zahradnické a ovocnické výstavy velké pozornosti veškeré kritiky, divadelního obecnstva i širokých vrstev návštěvníků výstavy. Kurs režisérský byl zároveň jubil. kursem pátým a konal se ve dnech 5. až 10.-IX. V kursu přednášeli K. Želenský (O umění hereckém a režii), B. Ludvík (O historii, významu, povinnostech a organizaci česk. ochotnictva), † Jar. Neudörfel (O theoret. líčení), J. M. Gottlieb (O praktickém zařízení jeviště a o scenerii), J. Lukavský (O rozvoji českého dramatu), prof. K. Štěpánek (O slovansk. dram. literaturách), MUDr. D. Panýrek (O hygieně hlasu), J. O. Královec (O repertoaru ochotn. jednot a o právech provozovacích), J. Frankl (O praktickém líčení) a konečně Vikt. Oliva (O kostymu a jeho dobovosti). Mezitím byly uspořádány i návštěvy účastníků v malírně a ve skladišti Nár. div., v Petránkově atelieru pro malbu div. dekorací na Slovanech a v div. Uranii v Holešovicích. 8. září odhalen pomník Janu Ladeckému na Olšanech (hřb. IX., odd. II., č. 5) za velkého účastenství kruhů divadelních, literárních i sokolských. Slavnostní řeči proslovili prof. K. Štěpánek a V. Trousil. V neděli 11.-IX. dop. konal se na Žofíně Manif. jubil. sjezd div. ochot. českoslov. opět za velké účasti všeho ochotnictva, vlivných div., liter. a žurn. osobností a České Obce Sokolské. Na sjezdu učiněn velký projev všeho československého ochotnictva. (Bližší viz „Divadlo“ ročn. IX., č. 1.) Další sjezd českoslov. ochot. byl ve dnech 1.—3.-VII. 1921. Příští oslava 45 letého trvání Ú. M. D. O. Č. bude r. 1926, neboť bylo starostou drem Hermanem zjištěno, že Matice založena r. 1881 a nikoli r. 1880. V tomto roce ustavila se vlastně Matice Divadelní, jejíž prvním předsedou byl Josef Barák. Když pak r. 1885 české herectvo založilo svou Ústřední Jednotu, Matice Divadelní byla změnou stanov přeměněna v Ústř. Matici div. ochot. československého (po převratu „československého“).

Komnatová scéna II. dějství

Zprávy

Dotazník pro Dějiny čsl. ochotnictva. Zašlete zprávu pokud možno zevrubnou na tyto otázky: 1. Jméno a sídlo spolku. — 2. Kdy byl spolek (odbor) založen (stanovami potvrzen). — 3. Kdo byli jeho zakladatelé. — 4. Kdy bylo v místě hráno po prvé česky, kým, co se hrálo a za jakých poměrů. Byla-li v místě divadelní sdružení, svazy, kroužky. Jaká byla jeviště, jak se získala, co stála a pod. V jaký prospěch se hrálo, jaké byly překážky se strany úřadů (vládců) neb z vlastních řad místních. Kdo byli jednotliví iniciátoři, režiséři, předsedové, jednatele a pod. — 5. Jak se spolek postupem času vyvíjel. — 6. Kolik bylo členů při založení, jaké bylo jmění a jaké je dnes. Jací jsou členové: čestní, uvést jmény, zakládající, činní a přispívající a kolik kterých je. — 7. Jaké třídy občanské, jakého povolání jsou nynější členové (dělníci, úředníci, živnostníci, řemeslníci a pod.). Udat jen v procentech. — 8. Má spolek či odbor své vlastní jeviště neb vlastní divadelní budovu. V jaké ceně? Nebo hodlá stavěti novou divadelní budovu, a kdy as. Bude pořizovati nové jeviště? Kde hraje a jaký platí nájem za jedno představení? — 9. Kdo je předsedou a ve výboru v jubilejním roce 1926? — 10. Jaký byl pěstován repertoar po celé trvání spolku? Kolik her ročně, kolik původních a kolik cizích? Názvy a jména autorů? — 11. Má spolek svoji knihovnu a kolik čítá svazků? Kolik knih daroval veřejným knihovnám? Kolik zaplatil ročně autorům, na dobročinné účely (za dobu svého trvání). — 12. Má spolek nějaké památky (staré památné rekvizity, rukopisy, plakáty, podobizny, dopisy, obrazy, cenné dary či vyznamenání, z kterého roku a jaké). — 13. Jiné významnější události: hostování, významné návštěvy, jubilea, slavnosti atd. Je-li v místě divadelní budova, komu náleží, kdy byla

postavena? — 14. Zaslal-li spolek v r. 1909 ústředí své dějiny, stačí sestaviti k těmto otázkám zprávu jen od té doby do konce roku 1925. Má-li spolek své památky vydané tiskem, nechť je zašle Ústřední Matici Divadel. Ochotnictva Čsl. v Praze II. — Věnujte sestavení odpovědi na tento dotazník několik hodin volného času! Je to práce čestná a záslužná a zanecháte ji příštím generacím přesné záznamy své činnosti. Podpořte-li naši snahu, abychom mohli zachytiti činnost čsl. ochotnictva v dnešní době, prokážete tím službu celku i sobě.

Věstník Ú. M. D. O. Č.

Václav Reitmajer st.

Nedávno zaznamenali jsme na těchto místech záslužné jubileum 40leté osvětové činnosti tohoto vynikajícího jihočeského divadelního a vůbec kulturního pracovníka, předsedy českobudějovického „Tyla“ a starosty Macháčkova okrsku Ú. M. D. O. Č., a dnes činíme tak opět, leč za okolností velmi smutných, abychom oznámili předčasný jeho skon. Odešel navždy s kulturní liché, kterou neúnavně, nadšeně a obětavě po celý svůj život pomáhal kypřiti, na místě odpovědném, stálými náporů odvěkých nepřátel obrožovaném. Zůstane tu však jeho práce, třeba nedokončená, čekající nově, stejně oddané následovníky. A jím bude jeho veliká láska ke všemu ušlechtilému a krásnému, život přetrvávající, požehnáním a neselehávajícím vodítkem k zdárnému cíli.

Rdv.

Oslavy 1926. Mimoř. valná schůze Ú. M. D. O. Č. 25.-X. schválila celkový program oslav Tylových i oslav 40letí Matice takto: O Tylově činnosti bude vydán jubilejní spis, dále Tylovo poprsí a podobizna, návod k pořádání Tylových večerů, přednáška

o Tylově s diapositivními obrazy, hudba k Tylovým hrám, budou vydány dějiny Ú. M. D. O. Č., dějiny ochotnictva vůbec. Uspořádání národní sbírky ve prospěch Tylových domů v Praze a v Plzni, Tylova pomníku v Plzni a Tylova divadla v Kutné Hoře bylo již provedeno. V roce 1926 mají býti uspořádána slavnostní představení Tylových her ve prospěch Tylova domu v Praze a mají býti požádána i stálá divadla. V květnu 1926 bude uspořádána celostátní div. soutěž ochotnická v Praze, již se zúčastní soubory okrsků, sestavené na základě výsledku soutěže spolků a odborů každého okrsku. Pro soutěž zvoleny aktovky: Dceruška hostinského (K. Mašek), Smuteční hostina (V. Dyk) a Sběratelka starožitností (B. Viková-Kunětická). Od 15.-VI. do 15.-VII. 1926 má býti uspořádána div. výstava ochotnická v Praze, spojená se speciální výstavou památek Tylových. Podle přihlášek budou v červnu 1926 uspořádána div. představení zahraničních spolků v Praze. Dne 3.-VII. má býti slavnostní představení ochotnické v Praze, 4.-VII. sjezd čl. ochotnictva, 5.-VII. první mezinárodní sjezd ochotnictva v Praze; téhož dne matinee Tylovo a večer ochotnická slavnost. Ve dnech 7. až 10.-VII. 1926 uspořádán bude v Praze kurs praktického výcviku divadelního a 11.-VII. národní pouť ke hrobu Tylovu v Plzni, kde bude téhož dne slavnost odhalení Tylova pomníku. — Jména členů komisi div. a liter.-uměl. doplniti je spis. J. Ortem-Hradčanským, autorem veselohry „Krkavčí hnízdo“, který velmi činně se prací v těchto komisiích účastní.

h —

Jubilea. Z Čes. Buďějovic. 30 roků div. a osvětové činnosti slavil jeden z nejčilejších a bezesporně nejlepších česko-budějovických herců ochotn. Adolf Čejka. Loni byl jmenován čestným členem č.-buděj. „Tyla“. Kdo by neznal Čejku-komika, humoristu, kupletáře a herce na slovo vzátného? Nebylo snad divadla, zábavy, večírku a koncertu, kde by byl nespolutřávil. Pěkná postava, zvuký hlas a přiměřené gesto jsou jeho přednostmi. Jeho Jiří v „Závěti“, Valenta v „Paličově dceři“, Francek v „Maryše“, toť malá ukázka rolí, v nichž se uplatňuje. Spolek „Tyl“ jeho odchodem r. 1914 do Plzně ztratil sílu nenahraditelnou, Sokol sucho-vrbenský obětavého starostu, N. J. Pošum. pořadatele večírků a zábav. Než, náš Čejka nezapomíná na Čes. Budějovice, kdež má ještě stále bydlíště a občas přijde své přátele potěšiti. V Plzni působí v „Lumíru“ jako zdatný režisér a herec-ochotník. Podle zpráv snad v nejbližší době opět trvale se usadí v Čes. Budějovicích k radosti četných přátel, kteří mu přejí do čtvrté desítky div. a osv. činnosti mnoho zdaru. (Horka, o. j.)

Účast čl. ochotnictva při oslavách 28. října. Ze zaslanych plakátů je zřejmo, že letošního roku zúčastnilo se čl. ochotnictvo nebyvalou měrou oslav naší samostatnosti a to způsobem skutečně důstojným. Volené hry, až na zcela nepatrné procento, byly skutečně lidovýchovné, vztahující se k naší historii, a před představením byly předneseny proslovy se zřetelem k předváděné hře i významu dne. Bohužel však nebylo naší kanceláří možno sestavit statistický přehled hraných her v posledních měsících pro nával nutných prací, spojených s rokem 1926. Každá hra je však zapisována do přehledu repertoaru, který má pro historii o činnosti čl. ochotnictva značný význam. Žádáme tudíž, aby jednoty zasílaly nadále návštěvi svých podniků.

Zdravý základ — lepší budoucnost. (Píše h —. Dokonč.) Celá organizace spočívá na systému důvěrníckém. Řádní a činní členové vykonávají svá práva volební a jednací prostřednictvím svých delegátů. Každý spolek či odbor vysílá do okrsku dva delegáty do počtu svých 50 členů, za každých dalších 50 členů (zlomek v to počítaje) dalšího jednoho delegátů. Do ústředí vysílají zase okrsky své delegáty, a to nejméně dva. Má-li okrsek více než 50 spolků či odborů, vysílá

za každých 50 (i za zlomek) dalšího jednoho delegátů. Kde okrsek zřízen není, volí si vždy 20 spolků a odborů jednoho delegátů. — Jednání, rokování a hlasování ve valných schůzích ústředí i okrsků mohou se zúčastniti pouze řádně zvolení a legitimovaní delegáti, členové výk. výboru, okrskové rady, čestní a zakládající. Ostatní členové mohou býti přítomni jen jako hosté. Jednání valných schůzí nemá býti zatíženo vleklými debatami a nemá býti rušeno nahodilými překážkami. Valná schůze projednává věci vážné a o těch mají právo rozhodovati pouze ti, kdo jsou k tomu způsobilí. — Ostatní ustanovení nových stanov jsou upravena podle hlavních zásad shora uvedených. Mimořádná valná schůze se usnesla, že tyto nové stanov jsou závazné pro ústředí a pro okrsky. Ústředí samo obstará úřední schválení stanov i pro okrsky. Vzoré stanov pro spolků mají nabyti platnosti při spolcích nově zakládaných a u spolků již trvajících tehdy, kdyby své dosavadní stanov měnily. Ovšem platí i pro tyto ustanovení stanov ústředí a okrsků, jichž jsou členy. V důsledku nových stanov bude upraven také organizační řád. Ústředí vydá také nový řád režisérský. — V jubilejním roce 1926 bude tedy Ú. M. D. O. Č. upravena vnitřně i ideově podle pevných nových směrnic. Je třeba, aby si všechno naše členstvo osvojilo znalost nových organizačních předpisů a aby chránilo jejich platnost důsledným a přesným plněním svých povinností. V organizaci je síla. Nové stanov ji podepřely. Vytvoříme ji tedy!

Pořad přednášek o div. technice (dram. umělkyně B. Horská): 25.-X. v Mostě, 1.-XI. v Horažďovicích, 8.-XI. v Hořovicích, 22.-XI. v Hronově n. D. 29.-XI. v Žebráce, 6.-XII. v Nové Kdyni, 13.-XII. v Kladru-
bech u Rokycan, 20.-XII. v Hradci Králové. Přihlášky o přednášky v roce 1926 přijímá kancelář Ú. M. D. O. Č., která zodpoví též všechny dotazy.

Divadelní přednášky a kursy. Veškeré neděle až do konce roku 1925 jsou pro přednášky již zadány a kancelář ústředí přijímá tudíž záznamy na přednášky jen pro rok 1926.

Členské výhody. 10% slevu na poplatky za půjčení kostýmů povolila divadelní půjčovna Ständerova v Prostějově. Cenář kroužů od Kč 8.—. Uměl. div. závod V. Sedláček v Branice u Prahy poskytuje našim členům 10% slevu na kroje od Kč 10.— výše, na hudebniny, div. knihy, dekorace a jeviště (kromě z půjčování knih). U všech půjčoven a agentur, kde uplatňuje se ujednání sleva, nutno k objednávkám neb oznámením používatí (příklady) koresp. listky s potvrzením o členství v Ú. M. D. O. Č., neboť jinak se tato sleva neposkytuje a na dodatečné reklamace neběře zřetel. Potvrzenky o členství zasílají se na požádání všem řádným členům, kteří splnili základní členské povinnosti, t. j. vyrovnali členské a sjezdové příspěvky, zaslali výkaz o činnosti za uplynulý rok a seznam činného členstva. Soupis firem a agentur, které poskytují slevy, přikládá se k potvrzenkám.

Z Pražského okrsku. Co se chystá. Okrsk. rada, majíc na zřeteli udržení společenského života, rozhodla se uspořádati Třikrálový večer 6.-I. 1926 ve všech nově zřízených sálech Slovanského ostrova, spojený s humorist. programem, sest. režis. radou, a tancem při hudbě p. Ludvíka. Lid. vstupné pro členy jednot Kč 6.—, pro hosty Kč 10.—. XIV. všeochotn. div. šibřinky ustanoveny na 20.-II. 1926 taktéž na Slovanském ostrově. Žádá se, by na tento den nebyly žádné jiné podniky připravovány a aby jednoty upozorňovaly na pořádání šibřinek na svých div. oznámeních. Ku vzájemnému seznamování členstva budou opět pořádány každého měsíce společenské večírky bez vstupného. — Ústřední Tylova knihovna, o kterou se jeví veliký zájem, půjčuje knihy opět vždy v úterý a v pátek od 5—7 hod.

odp. a správa byla rozšířena o 5členou knihovni radu, která vynasnaží se vyhovět všem požadavkům. — Obvody. Pražský okrsek byl rozdělen na pět obvodů. Valnými hromadami obvodu vinohradského a smíchovského byla zahájena úspěšná činnost. Obvody pražský, nuselský a říčanský budou v nejbližší době k valným schůzím svolány. — Režisérská rada Praž. okrsku má propracovat a uskutečnit velký a důležitý program: připravuje odborné kursy pro režiséry i herce-ochotníky a divadelní soutěže, vyhledává divadelní kritiky a zavádí kvalifikační tabulky atd. Potřebuje nevyhnutelně pomoci všech režisérů, protož přiložte ruku k dílu! Schůze konají se každé pondělí o 7. hod. večer v zasedací síni Ú. M. D. O. Č. — Výhody. Neopomeňte nikdy pod názvem své jednoty na všech oznámeních a div. plakátech uvést „Řádný člen Ú. M. D. O. Č.“ Využijte výhod při placení autor. práv, kostýmů, knih atd., které jsou organis. spolkům poskytovány na objednáci listky, vydané ústředím. Seznam firem, povolujících slevy, bude rozeslán. O slevy na vstupném do stálých divadel a biografů se vyjednává. Některé podniky již vyhověly.

Z okrsků venkovských. Ustavení nového okrsku v Humpolci. 1.-XI. t. r. ustavil se v Humpolci nový okrsek Ú. M. D. O. Č., do kterého se přihlásilo 26 spolků. Předs. zvolen O. Rychnovský, jedn. E. Šimon. Okrsek projektuje uspořádání div. kursu. Ke stížnostem na příliš vysoké autorské poplatky bylo poukázáno, aby spolky volily převážně jen hry, které zastupují div. agentury, které jsou ve spojení s Ú. M. D. O. Č. a poskytly jejím členům výhody a slevy. — Erbanův okrsek v Hořicích vzpomínal 25.-X. 10. výročí úmrtí MUDra Aug. Erbana, věhlasného lékaře, chirurga a příznivce všech vrstev obyvatelstva, pietní slavnosti a tryznou. — Macháčekův okrsek v Čes. Budějovicích na schůzi členské a režis., konané 30.-VIII. za obvykle slabé účasti, jednal m. j. o zvýšeném kolokvém, dávce z úředních výkonů, o vysokém honoráři hudební unie atd. a dokazovalo, že podobným stálým finančním zatěžováním ochotn. představení budou citelně a existenčně poškozovány naše ochotn. spolky a namnoze i činnost jejich bude znemožněna. Konstatováno, že povolení divadla stojí nyní Kč 27.— až 37.—: Žádost Kč 8.— (kolek), povolení Kč 8.— (kolek), příloha Kč 1.— (kolek), dávka z úředního výkonu Kč 10.— až 20.—. Vysloven návrh a přání svolati protestní ochotn. schůzi proti neustálému finančnímu zatěžování osvětových a div. spolků. Příští valná hromada okrsku má být spojena s přednáškou „O povinnostech členů-spolků“. Okrsk. jedn. odmítá výtky, okrsk. radě činěné, poukazem na liknavost a neúčast členů na schůzích a podnikcích a oznamuje zřízení 8. obv. v Týně n. Vlt. Div. več. ve prospěch okrsku se odkládá na dobu pozdější.

Z jednot. Spdo. „Kolár“ v Plzni uspořádal svým zakládajícím členům 7.-XI. vzpomínkový večer u příležitosti 25letého trvání spolku. — Dram. kr. „Čechoslovák“ v Úpici uspoř. 8.-XI. přednášku o významu památky Bílé Hory a sehrál Beranův obraz z doby husitské „Pro kalich Páně“ — Spdo. „Jiří“ v Poděbradech oslavil 8.-XI. 100. vystoupení své neúnavné, nadané a obětavé členky pí Boženy Višatové slavn. předst. „Nezralého ovoce“. — Spdo. „A. Marek“ v Turnově vzpomínal 9.-XI. 140. narozenin svého zakladatele P. Antonína Marka slavn. předst. Šrámkova „Soudu“ za rež. V. Čeryna.

Ochotnický repertoár. III. 8. „Orel“ Židenice: Kráska ze Šumavy, 15. a 29. Quo Vadis; 22. a 29. „Vojan“ Košice: Fanyňka z údolí (Mosser); 29. „Tyl“ Lišnice: Všem ke štěstí (A. Kalivoda). — **IV.** 5. „Havliček“ Chotusice: Závěť (Štolba);

12. a 13. Sdo. Blatná: Lucerna (Jirásek); Sdo. M. Svatonovice: Sůl nad zlato (Plumlovská); „Chvalovský“ v Soběslavi: Ošetřovatelka (Cislér); Sdo. Žebrák: Druhý břeh (Hilbert); Sdo. Lipník: Lucerna; Sdo. „Havliček“ Štítina: Kozlanská garda (J. Rudlof); Jdo. „Jirásek“ Úpice: Cécorka (Ziegloserová); 12. „Havliček“ Petrovice: V mládežnickém pokoji (Bohuslav); „Havliček“ Chotusice: Kráska ze Šumavy; „Komenský“ Babí: Hrany (Fingal); H.-čt. bes. Svinčany: Na rodné hroudě (Karas); „Vlastimil“ Lužany: Vosí hnízdo (Lokay); Sdo. „Komenský“ Úpice: Dvě lásky (Pulda); „Tyl“ Ervěnice: Falešná kočička (Skrůzný); „Sokol“ Láry: Románek na horách; „Bes.“ Čakovický: Žabec; Od. Mlázovice: Palackého tř. 27; „Sokol“ Č. Brod: Měsíc nad řekou (Šrámek); Sdo. Ml. Vojice: Soud; Sdo. „Kolár“ Police n. M.: Peníze (Štolba); „Sokol“ v Benešově: Strakonický dudák; 13. „Klicpera“ Trutnov: Devátá louka; „Sokol“ Rožmitál: U bílého koníčka (Kadelburg); Kr. do. Chrast: Praha je Praha; „Sokol“ Kelč: Velbloud uchem jehly; Sdo. Skuteč: Charleyova teta (Brandon); Sdo. Lhota Šaroucova: V černé roklí (Černý); „Klicpera“ Rynholec: Západ slunce na horách; „Sokol“ Bouzov: Dva kohouti (Franci); Sdo. „A. Marek“ Turnov: Druhý břeh; Sdo. „Tyl“ Polička: Herakles versus Puma (Piskoř); Jdo. Osík: Gazdina roba; „Vojan“ Košice: Dědečkovy housle (J. Rudlof); „Sokol“ Litovel: Falešná kočička; Sdo. D. Cerekev: Ferdinand spi; Čt.-o. s. Loukossy: Románek na horách; „Vlastimil“ V. Újezd: Probuzenci; O. d. Lázně Bělohrad: Cécorka; 18. a 19. Jdo. Jirásek: Její systém (Štolba); Osv. kom. Řetůvka: Čest hasičstvu (Ježek); „Vrchlický“ Třebíč: O dobrém králevici (Plumlovská); „Vrchlický“ Vyskeř: Její pastorkyňa (Preissová); „Havliček“ Kerhartice: Máje (Robl); Obč. Bes. Přčice: Druhé mládí; Sdo. M. Poříčí: Románek na horách; „Sokol“ Hleďsebe: Staré hřichy; „Kolár“ Ml. Boleslav: Cécorka; 5. Čt.-d. j. „J. Mošna“ Drozdov: Otec (Jirásek); 21. „Intimní scéna“ Praha: Vlny moře a lásky (Machek); 26. „Orel“ Židenice: Kráska ze Šumavy; 3.-V. Ženská vojna, **V.** 1. „Sokol“ N. Verneřice: Na valdštyňské šachtě (Stroupežn.); 10. „Sokol“ Rožmitál p. Tř.: Druhé mládí (Scheinpflug); Sdo. „Tyl“ Třebonín: Její pastorkyňa (Preissová); 16. a 17. O. j. Kralupy: „Praha v Roztokách“ (Brožík); 17. Sdo. „Hybl“ Č. Třebová: Frak (Dregely); 16. Dr. kr. „A. Jirásek“ Smíchov: „Má syna“ (Jarno); O. s. „Tyl“ Hora Kutná: Soud (Šrámek); 16., 17. a 21. Sdo. N. Paka: Strakonický dudák (Tyl); 17. Sdo. M. Svatonovice: Cécorka (Ziegloserová); „Sokol“ Krnsko: „Stilmondský starosta“; J. Orla Ústí n. Orli: Druhý břeh (Hilbert); 21. Sdo. Tábor: Děti (Bahr); 24., 25. a 26. Sdo. „Tyl“ Polička: „On a jeho sestra“; 23. a 24. Jdo. „Havliček“ Sloupnice: „Kráska ze Šumavy“; 24. Čt. o. s. Dublovice: Směry života (F. X. Svoboda); Kr. d. o. Lobkovic: Ta třetí (Krylov); Y. M. C. A. Liberec: Václav Hrobčický z Hrobčic; 23. a 24. Sdo. „V. Slukov“ Veselí-Mezimostí: Jos. Kaj. Tyl (Šamberk); 28. Sdo. Humpolec: „Periferie“ (Langer); 31. Čt. o. b. Čakovický: Palackého tř. 27; Dr. čt. bes. V. Chvalkovice: Palackého tř. 27; Sokol N. Verneřice: „Já jsem majstr seminárský“ (Hradčanský); N. J. S. Dl. Třebová: „Druhá miza“ (Hofman); Jdo. Smířice n. L. (v zám. parku): U bílého koníčka; Sdo. Meziříčí: Vosí hnízdo (Lokay); Sdo. „Kolár“ Hořkovic: Maryša (v přírodě); „Sokol“ Krnsko: Romantické (Rostand); 31. a 1.-VI. „Sokol“ Žamberk: „Charleyova teta“.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafiev Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ
S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII) V Praze dne 16. prosince 1925

Sešit 18

V Praze dne 27. listopadu 1925

(Novinky Národního divadla.) Nejde tentokrát o stránku repertoárovou, která vedle herecké musí ovšem buditi největší náš zájem a v níž lze s plným vědomím dosahu tohoto tvrzení zdůrazniti zřetelný a důsledně sledovaný směr a cíl všesvětové orientace první naší scény. Snad jen ještě zvýšená intenzita smyslu pro domácí produkci (jak nemoderní požadavek!), nebyla by tu na škodu! Leč pomíjetí nelze také otázek administrativního rázu, pokud kruhy, divadlu blízké, uznávají za vhodno obeznámiti s nimi i širší veřejnost, ať týče se sociálních poměrů hereckých či vedení, jeviště nebo hlediště.

O jedné, ovšem teprve se proslyhající, obšírněji zmiňujeme se na jiném místě: Je ji odevzdání divadla státní správě (a zadání soukromé společnosti) z důsledků zavedení župního zřízení, kterým ztrácí zemský správní výbor nadále svého oprávnění. A obava před možnými, ne-li jistými změnami vůdčích činitelů, kteréžto změny za dnešních neustálých poměrů nebyly by skutečně věci na prospěch, ježto přes veškeré nekalé zpolitisování i tohoto odvětví umění právě ti to činitelé dovedli jemu i sobě uchovati přece jen určitou záviděníhodnou neodvislost vlivem svých silných osobních i uměleckých individualit.

Už koncem prázdnin, a na začátku nového divadelního období opět vynořily se novinářské zprávy o připravovaném pensionování některých starých členů divadla, kteří doslouživše a třeba zdravotním stavem pobízení, nemohli se za sebe i své rodiny odhodlati k onomu žití a nežití, těžkému strádání a pozvolnému umírání hladu, jež dovolovala jim jejich „tučná“ pense. Anebo pensionování čelili tomuto trudnému osudu stáří a málo utěšeným vyhlídkám snahou po dočasném reangažování. Bylo již dávno zřejmo, že náprava je nevyhnutelná, nemá-li se opakovati bolestně známý případ krajního nedostatku do posledních chvil jednoho z kdysi nej přednějších umělců této scény, kterýžto případ pozdě zjištěn, volal aspoň po preventivních zákrocích citu a lidskosti. Ale ovšem musila to být zase politika, která přisvojila si ihned největší zásluhy o to, co stalo se samozřejmým důsledkem vyspělých zatím názorů humanitních. Zprávy mluvily však také o novém uzavírání smluv se solisty na pozměněném finančním podkladě, jehož principem byla by základní gáže s příslušnými drahoznými přídávky a s — odstupňovanými příplatky kvalifikačními, jimiž doslovně „má býti spravedlivěji oceňována výkonnost jednotlivých umělců a umělekyn“. Kdyby dosavadní zkušenosti v tomto „oceňování výkonnosti“ nebyly tak tuze smutné a nedokazovaly až příliš lidskou slabost a křehkost! A tento lidský nedostatek se jistě nezmenší při dobrém jinak a záslužném úmyslu intendační rady pojednati „těž o stížnostech některých umělců, že jsou málo zaměstnáváni“, ani při referátech šefů uměleckých těles, kteří „budou požádáni za vysvětlení této věci“ — — —

Další novinkou, nedávno zavedenou, je snížené blokové předplatné pro odpolední představení všedního dne, jež divadelní buletín doporučuje velmi vřele návštěvníkům divadla, zejména studentskému a za zvláštní dárky naší mládeži. Opatření je nesporně dobré, účelné a užitečné, a bude mít nadto prospěšným důsledkem zvýšení zřetele umělecké správy k výběru repertoaru těchto mimořádných představení, který až dosud dál se jen velmi nahodile a bez určitého plánu.

A posléz je tu rozhodnutí zemského správního výboru značného dosahu, jakým je zakoupení největšího domu Voršílek v ulici Divadelní k účelům adaptace pro vedlejší a pomocné místnosti divadelní a přístavba dekoráčnického skladiště v ul. Apolinářské, jimiž nejprůpadnější pokračováno je v řešení definitivního provisoria pražské české divadelní.

Je oprávněn názor, že veškeré zmíněné novinky Národního divadla diktovány jsou jediné zájmy ústavu a jeho zaměstnanců. Bylo by si jen přáti, aby týmž vědomím a úmysly ovládaní byli, kdož povolání jsou rozhodnuti ta uváděti v čin a jichž průvodcem budiž toliko ryzí láska k věci, její svrchovaný prospěch, lidskost, právo a spravedlnost.

Rdv.

Hilarovo jméno je už dávno dobře známo v cizině; jeho smělé dramaturgické úsilí nemohlo uniknouti pozornosti cizích kritiků, kteří zastavili se — ne nadarmo — v Praze na cestě studia středoevropského divadelnictví. A byli to právě cizí estetikové, kteří pronесли o Hilarově umění nejvýznamnější slova uznání a spravedlivého obdivu. Doma, u nás, je Hilar dnes středem uměleckých bojů. Je stejně nadšeně uznáván, jako je bezohledně napadán. Je příliš výraznou osobností, plnou iniciativní výbojnosti, aby připouštěl vůči sobě stanovisko nevyslovené. Jest beze sporu vůdčím duchem dnešního českého divadelnictví a přesahuje tvořivým rozpětím vysoko provincialism, jenž byl do nedávna tíhou celé naší národní kultury. Hilar na prvním místě jest dnes osobností světového rázu a vede nejodvážnější světovou direkci českého umění s nevratnou přesvědčivostí šťastných výsledků. Hilar je mladý režisér, ale jeho divadelní kariéra je prudká, pohnutá a plná vzrušení. Vyrostl umělecky v městském divadle vinohradském, které pozdvihl v době své činnosti k prestiži prvé české scény. České divadlo

nepamatuje ve svém vývoji tak tvořivého rozmachu, jako byl vinohradského divadla za Hilarova vedení. Je to bouřlivá perioda našeho divadelnictví, kdy česká dramaturgie vysvobozuje se prudce ze zakletí domácí izolovanosti k osobitému projevu české světovosti. Není bezvýznamné, že Hilar přímo vyvstal v předvečer našeho národního osvobození. I tu jeví se zase ona charakteristická zvláštnost úlohy, jakou od dob vlasteneckého probuzení divadlo hrálo v celém našem národním životě, jsouc jeho středem a nejosobitějším výrazem jeho snů a úsilí. V té spojitosti, bez nadsázky, jeví se Hilar nejnázornějším představitelem českého kulturního osamostatnění a duchem, jenž nejzajímavěji vyjadřuje ekspansivní české národní snahy, jež překročují těsné domácí hranice a rozbíhají se k spojení s velikou mapou evropskou. Kdybych tak řekl svou mateřštinou u nás, že Hilar je typ vlastenecky buditelský v dnešní vývojové epoše, přímo zosobnění a nejmohutnější výraz české duše ve chvíli jejího evropského vzepětí a že nejvýrazněji představuje smělý národní elán, jak byl bych obviňován z úmyslné schválnosti a násilné paradoksnosti názoru. A přece sotva bylo by možno charakterisovati výstižněji jeho zjev a funkci, jakou ve vývoji české národní kultury zaujímá. Není zvláštností, že jeho snahy, proniknuté novým duchem, jsou potírány obhájci, žijícími dosud psychologii staré uzavřené provinciálnosti, jako tendence nečeské a protinárodní. Ale toť již u nás — a jistě nejen u nás — osudem všech uměleckých individualit, které odbojně vytvářejí národní prvky k novému pojetí a naplňují směr staré národní kultury novým smyslem. Hilar přinesl si do své divadelní činnosti mnoho nadprůměrných schopností a odbornou průpravu světové kulturnosti. Založením myslitel, obrazností básník, povoláním odborný estetik, otvíral české divadlo světovým obzorům a budoval repertoar často podivínský, s obzvláštní zálibou pro díla zvláštní osobitosti, originální a opomíjená, ale jeho program byl vždy nejvyšší umělecké úrovně, smělý a plný překvapení. Hilar pochopil, že divadlo žije sensačností a jeho představení stávala se znenáhla sensací stále

Národní divadlo do správy státní?

Začíná se o tom vážně uvažovat. Není to novum. Hned po převratě bylo naléháno veřejností na to, aby otázka správy Nár. divadla byla řešena jinak než dosud, a při tom vysloven byl už tehda požadavek, aby naši první uměleckou scénu převzal stát. Byla to Matice Divadelní, která svolala do síně Umělecké Besedy veřejnou anketu, na které zejména Jar. Kvapil pronesl řadu cenných námětů. Matice pak podala vládě memorandum, které zůstalo jen snad — historickým dokumentem. A tak Nár. divadlo zůstalo zemskému správnímu výboru, který je spravuje podle zásad politického klíče a který by je opět mohl pronajmouti společnosti, kdyby nějaká přišla s nabídkou. Něco takového se povídá i dnes a snad se taková společnost i sestavuje. Zároveň vstupuje do popředí akce, směřující k sestátnění. Přijde ovšem nato, jak kdo tomu rozumí. Měl-li by převzít stát péči o zabezpečení divadla po stránce finanční a hospodářské proto, aby se splnily touhy některých politických straníků po uplatnění jejich vlivu, měla-li by to být schůdnější cesta pro určitou frakci vzájemně se podporující nebo má-li sestátnění divadla vytvořit nový druh vysokých i nižších státních zaměstnanců se zajištěným slušným platem a pensí, pak by bylo lépe, kdyby správu „zlaté kapličky“ vlek zemský správní výbor dosavadním způsobem,

znamenajícím aspoň trochu menší zlo, nebo aby ji dal do nájmu společnosti, která by ji vedla prostě výdělečným způsobem. — Sestátnění bychom rozuměli jen tehda, kdyby šlo nejen o existenční zajištění Nár. divadla, ale zároveň o vyloučení právě těch postranních živlů z přímého vlivu na správu divadla, které nemají s uměním nic společného a v jejichž společnosti svoboda a čistota umění jen trpí. Stát by ovšem musil především sám chránit umělecké správy divadla, musil by ji vytvořit pouze a jen se zřetelem k umění a k umělecké schopnosti a musil by zaručit a hájit svobodu uměleckého pokroku a rozvoje. Ovšem — za přitlužené odpovědnosti všech, jimž je umělecká správa svěřena. Pak by nemohla eksistovat intendenční rada, ředitelství ani poradní sbor umělecký v dnešní formě. To by byly požadavky toho, kdo chápe význam a úkol Nár. divadla. Protože však dnes převládá a rozhoduje ve všech otázkách prospěch — strany, třídy nebo jednotlivců, nejsou překvapení z řešení otázky Nár. divadla vyloučena. Bude tedy nutno bedlivě se dívat na prsty, deroucí se k zelenému suknu a nedosáhne-li se jiného výsledku, tedy aspoň pro budoucnost dokumentovati, že se i dnes dovede vážná část veřejnosti dívat otevřenýma očima, třeba byla špičatými lokty zatlačena z výsledné působnosti. h—

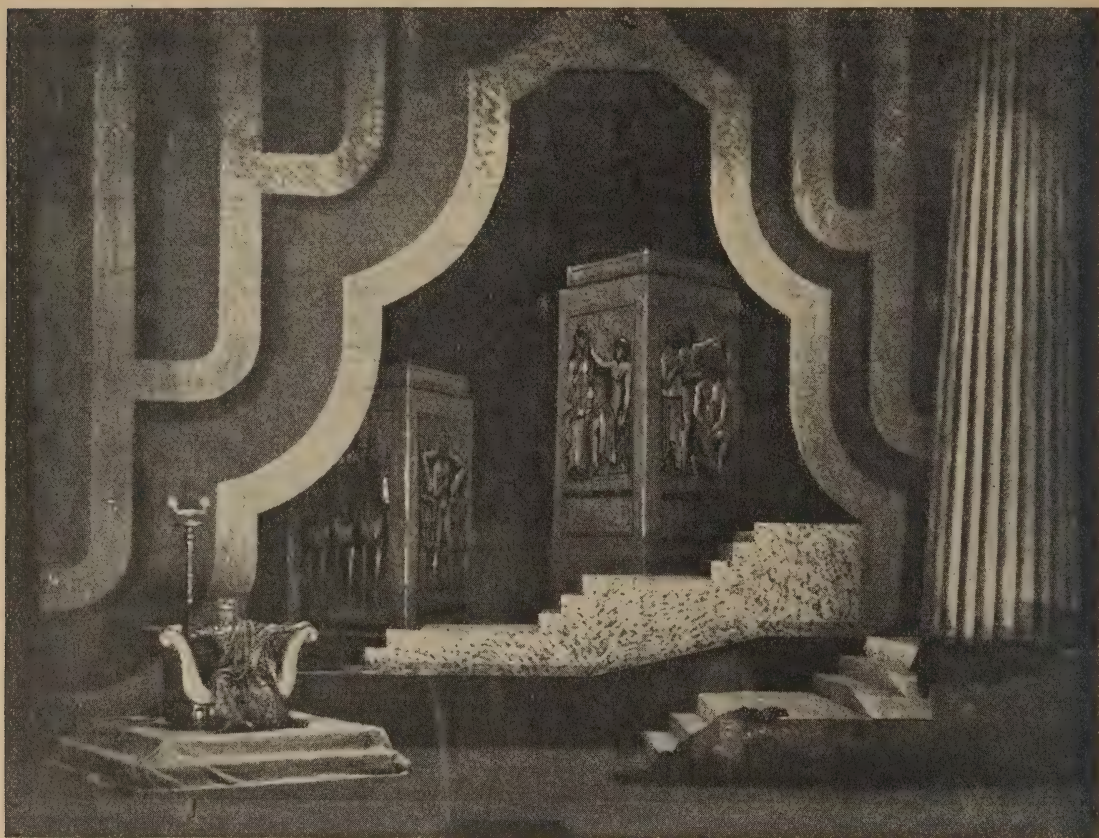
hlubší, pronikavější a výraznější. Vidělo by se, jak iniciativní bylo jeho vystoupení, kdybych vypočítával všechna díla, jež uvedl na scénu vždy s nebojácnou neohrožeností, smělou vynalézavostí a s osobitým výrazem. Bude snad srozumitelnější, uvedu-li příklad z dramaturgie anglické: Sheridan, Wilde, Synge, Shaw — toť názorně jeho vývoj orientace, uprostřed klasikové periody Alžbětinské: Marlowe, jehož „Eduard II.“ byl z nejskvělejších jeho úspěchů, Ben Johnson, jež připravuje. A vrchol jeho tížadosti a úsilí, Shakespeare.

Na jeho Shakespearovi lze změřiti jeho založení, názor a tvůrčí rozmach jeho umění. Hilar zvolil si ze Shakespearea především dvě básně, jichž jeho předchůdce opominul. Byla to „Bouře“, jež lákala ho filosofickou hloubkou a lyričností. „Bouře“ oživila na českém

Vrchlického-Fibicha scénické trilogie o „Hippodamii“ část první: „Námluvy Pelopovy“
Režie dr. K. H. Hilar v nové výpravě na Nár. div. v Praze Vypr. Vlast. Hofman

Scenerie dějství II.: Sín v paláci krále Oinómaa

Výtvarná spolupráce:
Vlast. Hofman

Scenerie dějství III.: Sín v paláci Pelopově
(Pelops. král v Elidě — Bedř. Karen)

Dirig.: Otokar Ostrčil

P O D Č A R O U

Karel Želenský

O lidech puťovních

(Pokračování)

Sestry Fifa a Juli si dopisovaly za zády svých zneprátených mužů nejen z té obdivuhodné přichylnosti, u cirkusáckých dětí zvlášť vyvinuté, ale také proto, aby spolu sdělovaly směr cestovních túr podniků svých manželů a mohly — třebaže tajně — působiti k tomu, aby se švakrové na svých poutích nesetkali. Leč silný osud nedá se řídit vůlí slabého člověka a v nezbadané zlomyslnosti nástrojů někdy léčku, které se ani čert nevyhne.

Nastrojil tehdy takovou v Chrudimí, kde meškal se svým cirkem Peterka a s uměleckou družinou divadelní ředitel Ludvík, u něhož jsem byl angažován i já. Peterka proháněl své koně a cvičenou kozu nad rynkem za Sokolovnou, Ludvík své herce a Musu dramatickou pod rynkem v zahradě u Štěrbb. Oběma dařilo se kepsky. A k těmto dvěma uměleckým stánkům přibyl třetí — Bicanův!

Tuto neočekávanou a zdrcující zvěst sdělila paní Julinka svému muži způsobem zcela mimořádným: vyjevena padla před Peterkou na kolena a jako ustrašené děcko zahořekovala: „Peterko, srdce moje

zlaté, nenič sebe i mne! Ustrň se a nevraždí — Bican sem přijel na štací!“

„Krucifix alelujá!“ zařval Peterka, začal pěstit, zakoulel očima a rozhlížel se chtivě po sobě.

„Ne, ne, srdce moje zlaté, sekýru nenajdeš,“ úpěla krásná Julinka. „uklidila jsem ji, do země zakopala, drnem přikryla! Nevraždí Bicana ubožce! Vždyť už je dost potrestán velikým neštěstím, které na něho pán' bůh seslal: nejlepší jeho kůň při produkci z manéže po publiku ráfá!“

Peterka vypjal čelo: „To ten fajbl?“

„Jo, ten fajbl po tatinkovi. A ne a ne ho tomu odnaučit.“

„Věřím,“ pokyvoval zasmušený Peterka, „to by musil na fajbla někdo jiný, než Bican. To ho pán bůh opravdu zatraceně potrestal. Ale jakáž pomoc — přijde-li mně na oči, rozetnu mu palici přece; dobrou španělkou to taky půjde, když jsi sekýru ztopila.“

Této scéně, odehravši se ráno v „salonním“ voze, byl jsem přítomen, i pokládal jsem za šlechtetno zpravit přítele Bicana, aby pro všechny případy s touto dobrou španělkou počítal.

Usmál se pohrdlivě: „Koukejte!“ Ukazoval mi ostře nabroušený kozácký jatagan.

Spanilá Fifa, sedíc v koutku vozu, škrábala nové brambory a tiše štkala.

„Vidíte Fifu,“ ušklíbl se po ní, „brečí; má votroka posud v kotrbě a nevyženu ji ho odtud ani až mu břicho rozpáru.“

divadle v mohutné koncepci s dosahem přítomného důrazu. V neporušenosti básnického kouzla, ve zdůraznění metafyzičnosti promlouvala současnou spojitostí. Vyvstal tu přítomný vesmír a svět nadpozemský i pozemský byl tu představen s naléhavou přístřeností. Druhé velké dílo, jež zvlábil Hilar, byl „Coriolan“ jako drama zápasů mezi individuem a kolektivem. Tu zase s aktuálním dosahem představil živě a přítomně největší báseň konfliktu davového. Pokusím se vytknouti na pojetí těchto dvou Shakespearových veleděl nejzajímavější znaky Hilarova scénického umění:

Co charakterisuje režii Hilarovu, jest především vždy spojitost s nejsoučasnější přítomností. Divadlo jest mu živou tribunou jeho současného dění. Zná příliš psychologii dnešního diváka, aby pochopil, že divadlo, má-li žít, musí žít životem současné mentality a sensibility. Hilar tedy otvírá divadlo prudkému víchru současného myšlenkového a citového pulsu a vždy zachycuje živý nerv přítomného života, aby se smělou útočností jej rozechvěl k živému pohnutí. Vylučuje tedy z divadla ideový i formový historismus a je dalek všeho pojetí archaického, chladného a ztrnulého. Řeší vždy v divadle neaktuelnější problém přítomnosti a zvýrazňuje jej s prudkou současnou naléhavostí. Ať je to dramatická pohádka, nebo hra z dějin, nebo fantastická komedie — je to vždy divadlo současné chvíle, rozechvěné rytmem současnosti a rozechvívající současným pohnutím. Je to divadlo dnešního světa se vším jeho zmatkem a chaosem. Je to zpřítomněná dramatická idea přítomně interpretovaná a přítomně zvýrazněná. Již z toho nutně vyplývá úsilná divadelní neodvislost: úmyslem i výrazem je Hilar nutně netradiční a protitradiční. Vychází jen z jediné závaznosti: z všeobecných nezměnitelných divadelních zákonů, jež však vykládá s novou současnou interpretací, stále v napětí vytvořit nové divadlo, nové živé tragičnosti a komiky, nového živého rytmu a nového živého pohnutí. Tak ovšem působí novou divadelní sensačností. A aby rozechvěl duši divadla, útočí na ni divokým příbojem myšlenkového výkladu i odvahou nové formy. Jeho představení mají vždy ráz zvláštní monumentality. Hilar miluje divadelní velkolepost a je vždy divadelně obřadným, rozčiluje, rozechvívá a stupňuje okázale překvapivost. V úsilí vyvolat kolektivní emoci prošel stadiem zvláštní záliby divadelní davovosti. Ale propracovával se zvolna k zvnitřnění a k nejostřejšímu scénickému zvýraznění. Na této cestě bezostyšně přehání, aby vyvolal účiny nejostřejší. Tak divadelní grotesknost stala se nejosobitějším projevem jeho umění, které vždy jde rádo až do krajnosti a třeba přísné, obřadné a slavnostní, nikdy nebojí se výstřednosti.

V intermezzu prudkých zápasů zahrál Hilar „Jak se vám to líbí“. Obrátil se k obecnstvu, na něž tak dlouho útočil těžkou vážností, s kouzelným, poněkud ironickým úsměvem a napsal na plakát posměšně: „Jak vám se to líbí“.

Zastavil se na chvíli v pause odpočinku, ale vyvrcholil tím své úsilí vytvořit na českém divadle nového Shakespeara: ze současného ducha, ze současné inspirace, v sou-

„Ale, kamaráde,“ namítnu smířlivě, „co z toho bude? Zabijete Peterku a sám skončíte na šibenici.“

Zadumal se. Po chvíli pozvedl hlavu: „No, však jsem mu ještě neublížil! Sám na něj nepůjdu, nejsem raubíř; ale kdyby on na mě přišel se španělkou, vrátí se beze střev, jakože se Bican jmenuje. Vyřídte mu to, a taky mu řekněte, že je třeba, nemáme-li na téhle štaci oba chcípnout hladem, hrát obden; já si vezmu liché dny v týdnu, on ať hraje o sudých — v neděli můžeme hrát oba.“ Vyřídil jsem. Peterka ochotně souhlasil, však dodal: „Vida, není raubíř, aby na mne šel, ale přece na mě do téhle štace vlez', lump špatná! Nemají-li úřady tolik svědomí, aby zabránily takovéhle špinavé konkurenci, má ho mít on. Takové jednání je horší, než sebe větší raubířství.“

Omlouval jsem: „Neměl, chudák, jiné štace; ve Slatiňanech dyl zůstat nemohl — hladem by tam byl zhytnul — to už mu musíte odpustit.“

„Odpustit! Odpouští lačný poctivec, když mu dočasný darebák bere poslední sousto s taliře? Ne! A já taky neodpustím!“

Taková byla situace prvého dne, i potrvála přes týden. Bicanův cirkus hrál o dnech líchých, Peterkův o dnech sudých, a oba se uživil — uměnímilovná Chrudim neklamala. Bican vyhýbal se Peterkovi, Peterka Bicanovi a tak ani kozácký jatagan, ani španělská hůl nepřišly k platnosti.

Až jednoho pátku, kdy jak obvykle jsme ani my nehráli, stalo se cosi památného. Zašel jsem ztrávit

večer k příteli Peterkovi. Je lichý den, nehraje, návštěva bude vítána. Pohovoříme si, v šachy zahrajeme. Peterka byl šampion. Však jinak se stalo. Nenalezl jsem ho, očekávajícího a hovičeho si na krátké, nízounké pohovce — nýbrž oblékajícího se svátečně: vlasy měl napomádované, černé kníry do špiček nakroucené, lakované holeně. Ještě si oblékl jelení žluté rukavice a nízký cylindřík šikmo k uchu na hlavu si posadil.

„Kam se chystáte?“

„Do cirkusu — k Bicanovi,“ odpověděl vážně a slavnostně.

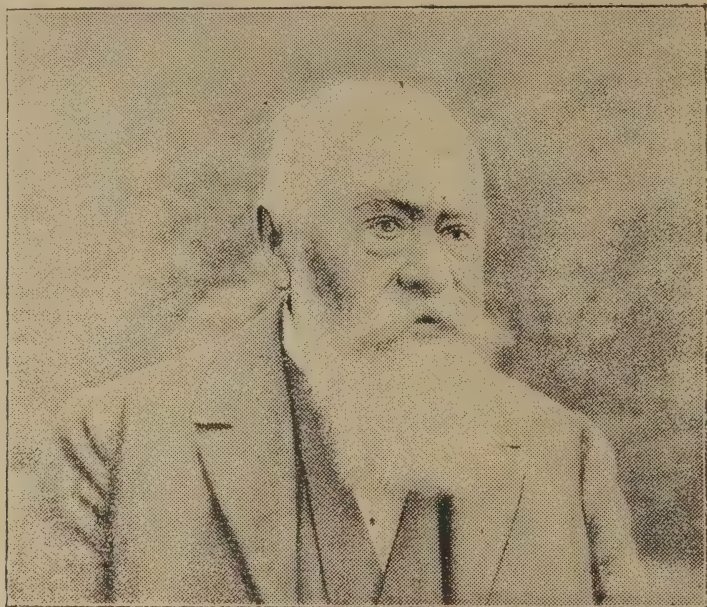
Ulekl jsem se. Paní Julinka, žal ve tváři, spínala ke mně upracované a přece krásné formované své ruky: „Pro boha vás prosím, jděte s ním — taky se umíte neohroženě prát — zabraňte zkáze dvou rodin!“

„Nemluv pořád o rodinách,“ zakřikl ji Peterka, „jaképak rodiny: ani Bican, ani já dětí nemáme!“

„A což my ženy jsme vosk?“ nařikala Julinka.

„Pojďte!“ povelil mi Peterka a vzav do ruky španělkou, strkal mne ze dveří vozu. — Ta španělka zasluhuje zmínky. Byla táhlá, tvrdá a přece pružná jako z tlusté gumy, spodek okut byl ocelí, svršek ozdoben a ozbrojen byl velkou, těžkou, olověnou hlavou Žižky. Pravá cirkusácká! A přes to jí Peterka točil mezi prsty jako pírkem. Už z dáli vítalý nás dunivě i vřiskavé zvuky píšťal. Peterka, znalecky poslechnuv, usoudil: „Flašinet má, neřád, nóbl! Pravej kapodistriánskej.“ (Dokončení)

časném vyrazu. Zahrál ovšem nevázanou komediantskou grotesku s divokou výstředností, s ironickým komentářem. Ale naplnil ji lyrickou poetičností a veselým kouzlem bez ironického komentáře. Podařilo se mu představení takové lehkomyšlnosti a bezuzdné gracie, že překročil meze pedantického pořádku a dospěl rázem k takové suverenitě, že je zjevné, jak nenadarmo kráčel těžce a vážně a přísně k šťastnému okamžiku, kdy hra mění se v tvůrčí improvisační divadelního mistrovství.

Josef Štolba,

přední český dramatik, autor vesel. „Vodní družstvo“, „Na letním bytě“, „Mořská panna“ a j. (K nedalekým jeho osmdesátinám)

Paul Alléon

Několik slov o „Tosce“

(Dokončení)

Jinak tomu bylo u Victoriena Sardoua. Slavný tento spisovatel dramatický, jehož interpretkou bývala přechasto velká herečka Sarah, býval naopak u vytržení, požádal-li ho některý uznávaný skladatel hudební o svolení, aby směl přepracovat některé jeho drama v operu. Býval všecek nadšen touto myšlenkou a jeho tvář, podobající se obličejí staré dámy, zářila při tom naivní radostí. Bodrý Sardou si potrpěl na okázalost, pěknou dekoraci a přepychovou výpravu. Vynikal tím ostatně. Dokonce prý sám nabízel maestrovi Verdimu, aby napsal partituru k jeho dramatu „Vlast“. Byl to námět dosti důležitý a pln skvělých inspirací. Slavný autor tolika veděl byl tehdy již staříčký a unaven, takže odmítl tento návrh k velké lítosti Sardouově. „Vlast“ se potom dostala na jeviště Opery s hudbou méně vynikajícího skladatele. Nemluvilo se již o tom, ale za rozmluvy s jedním hudebním kritikem si vzpomněl Giuseppe Verdi na nabídku autora „Théodory“ a pravil s odevzdanou melancholií staříckého mistra na sklonku života: „Kdybych nebyl ještě na konci kariéry, chtěl bych zhudebnit jedno drama Victoriena Sardoua, a to „Toscu“. Ale musilo by se ovšem změnit poslední její jednání...“

Také Puccini pojal onen nápad a učinil podobný návrh. Jednoho dne však zvěděl čistou náhodou, jako tomu obvykle bývá, že jeho krajan, hudební skladatel Franchetti, se zabývá plánem zhudebnit „Toscu“. Rozhodl se náhle, neřekl žádnému ani slova a rozjel se jednou večer do Paříže. Dojel do Marly k Sardouovi, do oné rozkošné vily se svěží zelení a sfingami, v níž starý mistr, stále dosud svěží přesto, že mu bylo již 70 let, prožíval konec svého dlouhého a plodného života, který přece nebyl vždy jednotvárně veselým ani šťastným. Sardou ho přivítal radostně. Lichotilo mu to a byl všecek zaujat oním návrhem: „Tosca operou. Již to v duchu viděl. Bylo to jedním z jeho dávných snů...“. Když zavedl Puccini rozhovor na poslední jednání, které bylo třeba změnit a přepracovat podle jeho názoru, Sardou byl náhle rozčarován. Zčervenál, zvažněl a vybuchl,

Quo usque... politika!

Přišel prostý člen politické strany a rozhořčeně nařikal: „Považte, Národní divadlo — rozumějte přece: naše národní divadlo — a jeho soubor volil se stranou sociálně demokratickou, někteří dokonce s komunisty! Tolik let jsem předplacen, nyní to vrátím, nebo dám někomu zadarmo. Nemohl bych se dívat na lidi, na které jsme se vždycky dívali s radostí a pýchou jako na propagátory a strážce národní myšlenky a kteří šli votit internacionálu!“ Při tom klepal otevřenou dlaní na čelo a jeho oči zardělé tváře svědčily o opravdovém vnitřním rozehvění. — Bylo mu těžko odpovědět. Proto, že je někdo členem souboru „národního“ divadla, má svobodu přesvědčení i vůle a nemůže ho proto nikdo nutit, aby volil tak nebo onak, a nemůže ho pak ani vinit, volil-li tak nebo onak. Nebylo-li tu svo-

body přesvědčení a vůle, pak tím z celých 100 procent není vinen personál, nýbrž ti, kteří dali Národnímu divadlu intendanty a šéfy jako úspěch a záruku určité politické strany. Kdo by se tomu divil, když se vybíralo od personálu Nár. divadla na volební fond politické strany oněch intendantů a šéfů, že se pak personál — snad dobrovolně — rozhodl volit tuto stranu? Kláští požadavek, aby soubor volil podle ideové myšlenky Nár. divadla, bylo by právě takovým obmezením svobody přesvědčení, jako kdyby poslouchal vysloveného nebo tajného přání svých představených. A tak je možno jen požalovati si na poměry doby, jež vecpává politický klíč do všeho života. Až jednou padne vázaná moc tohoto klíče, otevrou se ústa a promluví svobodně srdce i rozum!

h—

Jos. Koptý tříaktová hra z čsl. anabase „Revoluce“ na pražském divadle Stavovském

Postavy (od leva): Jefim Fjodorovič Sorokopudov, kupec (Karel Jičínský) — Saša Nikitin, velitel internacionální divise a komisař se zvláštním určením (Rudolf Deyl) — (v oválu): Chadžajev, předseda revolučního tribunálu (Václav Vydra)

ba skoro se rozhněval, obhazuje prudce své dílo. Puccini se stavěl na odpor proti sedmdesátiletému spisovateli, jemuž se pověstná čepička brzy svážela do čela a brzy zase vznášela dozadu, jsouc popotahována brzy na tu, brzy na onu stranu chvějící se rukou rozčileného dramaturga. Po bouřlivé rozmluvě se konečně v celku shodli. O jednotlivosti se však Sardou ještě dlouho přel... Mluvil bez ustání, krouť šálou v rukou. Pokaždé, když se měla zkrátiti některá scéna nebo změnití to a to místo, ihned se rozčiloval a mluvil, mluvil bez ustání. Přesto, že mu bylo 70 let, všecek oživil a jsa pln mládíství síly a žhavé přesvědčivosti, stavěl se na odpor, bránil svůj text a své myšlenky. Než přece nakonec uznal nezbytnost vynechati jedno jednání a změnití obraz žaláře tak, že splynul s vojenskou popravou. Třebaže ho to stálo velké přemáhání, přece jenom svolil. Někteří spisovatelé snadno slevují z toho, co napsali. Ale Sardou, právě tak jako Octave Mirbeau, k nim nenáležel. Sardou se bránil houževnatě a nechtěl slyšeti ani slova, když Puccini vyjednával o možnosti, že by se Tosca vrhla do Tibery s térasou Andělského

Josef Kopta,

autor legionářského románu „Třetí rota“, poctěného cenou České akademie, a hry „Revoluce“

větší hudební cena této opery, přece jen nezastře vzpomínky na strhující drama Victoriena Sardoua, kterému dodává svým kouzlem rozkošných příkras.

(Psáno pro „Čsl. Divadlo“. Z franc. přel. dr. Ota Dubský)

J. P.

Hlasy tisku o „Farmě pod jilmy“, „Lháři“ a „Milosných bláznovstvích“

„Farma pod jilmy“¹⁾ je příběh z let 1850, prvních dob kolonizačního úsilí Evropanů v Americe. Farmář Cabot, v němž je mnoho Harpagonovského, neúpornou prací, nešetřiv svých dvou žen a tří synů, vytvořil z kamenité pouště úrodnou půdu a získal slušný majetek, oženil se po třetí s mladou ženou, která

¹⁾ Eugen O'Neill „Farma pod jilmy“, hra o 3 jedn., přel. F. Tetauer, rež. K. Dostál, výpr. A. Heythu n. Poprvé ve Stavovském 3. října 1925

Josef Kopta

REVOLUCE

Divadlo Stavovské

Režisér

Karel Dostál

Scénická výprava

Oldřich Kerhart

Postavy

Mladý hrabě Gorbatov

(*Karel Dostál*)

Aglaja, univ. studentka

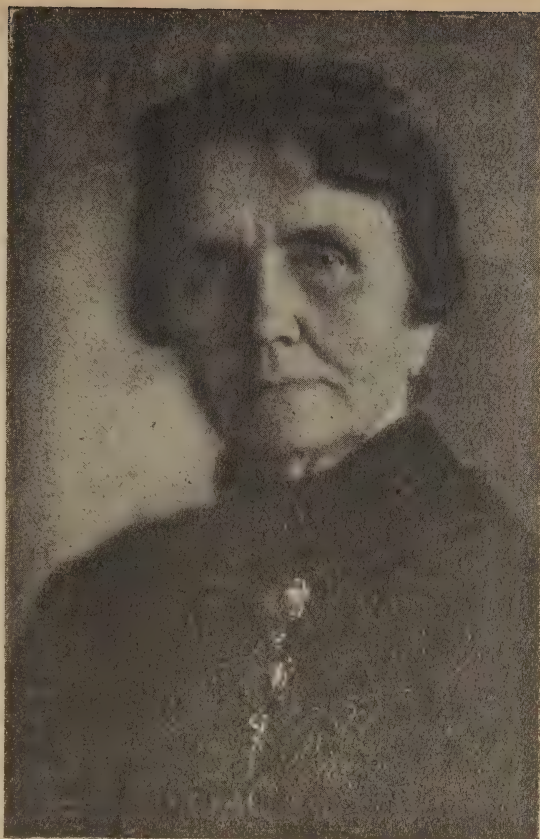
(*Leop. Dostálová*)

šla s ním z touhy po majetku. Ale jsou tu tři synové, z nichž dva odejdou do Kalifornie, nejmladší stane se obětí nevlastní matky, jež jej svede, aby měla dědice, ale zamiluje se vášnivě do něho, a když ji vyčítá, že jej miluje z vypočítavosti, zabije své dítě, aby mu dokázala svou nezištnou lásku, a oba jsou odsouzeni. Nikoli bez důvodu poukazuje se na obdobný motiv v naší literatuře, kde je zpracován ne sice tak mocně, ale stejně dobře. Naše mnohé kritické hlasy vyznívají nekriticky přehnanou pochvalou a Venkov dobře připomíná, že jakmile se u nás objeví nový cizinec, jsme dojatí a ztrácíme všecku rozvahu z té nově cti. Nalézá v něm robustní naturalismus, jenž charakterizuje O'Neill a jímž se vrací vítězně na jeviště a píše o něm, že tato hra je podložena velmi mocným citěním. značnou plastičností a je vybavena charakterisační silou nemalé mohoucnosti a vítá jej u nás, kde pro samou expresi a fantastiku bychom málem ztratili styk s reálnem. Režii vytýká, že ji zatížila pomalostí, jednotlivé výkony však chválí (p. Deyla a Jičínského v obou synech, p. Vojtu v Cabotovi, pí Dostálovou v úloze třetí ženy). Výpravě vytýká její konstruktivnost, příroda, o níž se tu mluví, není nikde. Národní Politika také konstatuje, že je tu tvrdý a hrubý naturalismus, vyvření elementárních, primitivních životních sil a pudů, zápas necivilisovaného člověka s životem, přírodou, smysly, city a vášněmi, jež vedou k zločinu. Celkem staré divadlo, ale budované s novou prudkou silou bezprostředního, tvrdého a syrového zážitku. Konstatuje plný a krásný úspěch. Národní Listy přiznávají hře mohutný dramatický rytmus lidství, svlečeného ze všech kulturních lží, lidé se tu vrhají na sebe jako zuřiví psi, láska a nenávisť je přepadá jako řje a lomcuje jimi jako vichřice. Provedení označuje jako ryze umělecký čin, nekompromisní v celém pojetí a vypracování. Velmi oceňuje režii Dostálovou, jenž dokázal, jak se rozvíjejí jeho tvůrčí síly a jak vzácné pochopení má pro hry dvojprostorové techniky. Právo Lidu nalézá tu žhavý dech skutečna, sytost, plastiku, trojrozměrnost, silu zření a syrovost výrazu. Z výkonů uvádí p. Vojtu a pochvaluje režii. České Slovo myslí, že za podobnými dramaty není třeba chodit do Ameriky, když máme Schönherovu „Zemi“, „Vojnarku“, „Otce“, a že právě toto drama dokazuje, že Amerika v dramatu, tvorbě není před námi, ale nutně za námi, protože co dělá O'Neill udělala Evropa již dávno a s Tolstojovou „Vládou tmy“ nemůže se toto drama měřit. A celkem odmítá hru jako malý zisk.

Večer francouzských klasiků Corneilla a Regnarda², z nichž první předcházal Molièra a druhý byl již jeho následovníkem, přinesl dosti zajímavých scénických i výpravných, baletních a zpěvních detailů, jimiž jej obmyslil režisér Bor a výtvarník Wenig, že zaujal přes všednost a známost námětů dokonale.

² Pierre Corneille „Lhář“, François Regnard „Milostná bláznovství“, přel. Zd. Gintl. Rež. J. Bor, výpr. J. Wenig. Poprvé 8. října na Vinohradech.

Gabriela Preissová,

vynikající česká spisovatelka, autorka hry „Jaro v podzámčí“ na smíchovské scéně Svandově

G. Preissová JARO V PODZÁMČÍ

Lyrická kom.
o 4 obrazech
Švandovo div.
na Smíchově

Scenerie
III. dějství:
Lesní chodníček
Metud, syn Vý-
hoňského starosty
(Jiří Plachý)
Bešy Hardenová
(Bož. Půlpánová)

Soupeřství našich scén

Národní divadlo s Vinohradským je stále v dosti napjatém poměru. Je to snad ještě zbytek Štechova režimu nebo fevnivosti mezi uměleckými vůdci obou scén, ale je jisto, že kde mohou navzájem provést si šibalství, nechybí k tomu odvahy. Zvláště Národní divadlo, jak stěžují si vinohradští, zneužívá svého významu na úkor umělecké činnosti Městského divadla. Nedávno, když vinohradští chtěli oživit zнову Rostandova „Cyrana“, pospíšilo si rychle Národní a přesto, že nepodařilo se mu získati nový překlad dra Jahna přece neustoupilo od svého úmyslu. A tak jsme měli v jedné

sezóně Cyrany dva. A nyní se případ opakuje: Vinohradští oznámili, že vypraví znovu „Naše furianty“, ale v tom se Národní divadlo probudilo z netečnosti k naší starší dramatické literatuře a ohlásilo, že „Furianty bude hrát také, ač v repertoaru zafazeni nebyli. A hráli. Tento výbuch horoucí lásky k Furiantům je jistě podezřelý a svědčí o tom, že soutěž Národního divadla není zrovna fair. Ovšem, vinohradští jsou gentlemány, svoje Furianty odvolali, ale nebylo by vkusnější a rozumnější, kdyby umělecká činnost obou divadel netrpěla podobnými záchvaty rivalství?

ej

Corneillův „Lhář“, veršovaný, obratně přeložený zněl pěkně v galantních větách, v satyrických úšklecích, které neraní hluboko a Regnardova „Milostná bláznovství“ interpretována vtipně a úspěšně. Národní Listy konstatují, že od Regnarda vede přímá cesta k salonní veselohře Flerse a Caillaveta, že je tu týž základní půdorys, táž hbitá galantní konverzace, tatáž graciosní povrchnost a táž bezpečná divadelní technika. V Corneillově „Lhář“ postřehují již i gaskoňské gesto Cyranova. O režii J. Bora praví, jak správně vycitila, že by dnešní divák nenalezl přímý a aktuální vztah a že tedy zesílil a podtrhl divadelnost a vypravil obě hry jako divadlo na divadle, jež hraje herecká společnost hostům Ludvíka XIV. ve Versailles, že divák poznal nejen klasické veselohry ale i ovzduší, v němž se zrodily a pro něž byly určeny. Hráno bylo svěže a v bystrém tempu. Právo Lidu také pochvaluje tento večer, „Lháře“ však chtělo by vidět jako českou premiéru a nikoli jako francouzskou reprisu. Rudé Právo také vzpomíná na Moliéra — jak již jinak nelze — a pochvaluje režii, výkony, chváli i arii, vloženou do meziaktů, kterou zpívala pí Valoušková a nazývá celý večer dobrou, kulturně historickou ilustrací, ale poznamenává, že se nedotkl dnešního divadelního citění. Na Českoslov. Rep. působí obě veselohry chladně, třebaže pobaví některými vtipnými situacemi. Pokládá za zásluhu Borovu že je učinil stravitelnějšími ačkoli nesouhlasí s úpravou, přece uznává, že režie vynaložila mnoho péče a umu, aby vykresala ze zapomenutých francouzských komedií zábavné jádro. Pro některé výkony má výtky příliš rychlé mluvy. Národní Politika oceňuje oba autory a chválí provedení a výpravu hry, pišic o nich velmi spokojeně. České Slovo uvádí, že není třeba stále vypůjčovat si cizí klasiky, když máme svoje, a upozorňuje na Klicperovu veselohru „Lhář a jeho rod“, na Přilega-Moravského, jehož padesáté výročí úmrtí přešlo bez povšimnutí, ale celkem přijímá vlně tento večer, třebaže nesouhlasí s hudbou a meziaktními vložkami. Referent Tribuny se dostatečně nudil a ptá se — nepopíráje nikterak význam obou her pro dobu jejich vzniku —, čím jsou pro nás. Ne více než školním úkolem s tématem, jak je zahráti, aby obecnost neusnulo. Příznává, že Borové režii se to podařilo, ale mohlo se to podařit dokonaleji, kd. by herecké výkony byly živější a pravdivější. Byla to čiročirá deklamační i charakterová povrchnost a papírovost. Wenigovu dekoraci nazývá mastnou a těžkou. Zato chválí klešteneckou arii ze XVII. stol., kterou zpívala pí Valoušková sametovým altem, a ptá se, proč není u Nár. divadla.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský a Miloš Šimáček

R í j e n

5. 1905 hrána poprvé Smetanova „Prodaná nevěsta“ v Miláně (před 20 lety).

15. 1900 (před 25 lety) zemřel Zdeněk Fibich, jeden z nejpřednějších českých hudebních skladatelů, jehož opery Blaník, Šárka, Pád Arkuna a posléze po řadu let neprovozovaná opera Hedy oživily letos jeviště Národního divadla. Velikým jeho dílem jest melodramatická trilogie Hippodamie (I. Námluvy Pelopovy, II. Smír Tantalův, III. Smrt Hippodamie), jejíž mohutná hudba rozptýlila záhy spory o jevištní oprávněnost přes zdánlivě menší dramatickou váhu Vrchlického textu. Další opery: Bukovín, Nevěsta Messinská a Bouře. Pád Arkuna pokládal Fibich za stěžejní své dílo, premiery se však nedožil, neboť provedena krátce po jeho smrti 9.-XI. 1900. (* 21.-XII. 1850 v Šebořicích u Plzně.)

24. 1910 zemřel Fr. Ludvík, ředitel stálého českého divadla v Chicagu. Získal nemalé zásluhy o české divadlo v Americe, kdež působil 17 let.

25. 1825 před 100 lety narodil se populární německý hudební skladatel Jan Strauß. 100leté narozeniny „krále valčíků“ oslaveny ve Vídni v divadle na Vídeňce. († 3.-VI. 1899.)

25. 1860 nar. se v Mníšku F. X. Svoboda, plodný český spisovatel a dramatik. Oslavuje své 65. naroč. v plné svěžesti. Nehledě k významu jeho typické tvorby románové, mají i jeho dramatická díla nesporný význam pro české realistické divadlo a jest jen litovati, že naše čelné scény nevěnují jeho pracím zasloužené pozornosti. Napsal dram. báseň Dé m o n, dramata Podvrácený dub, Přes tři vrchy, Mária Válková, Odpoutané zlo, Olga Rubešová, čin. Útok zisku, proslulé Směry života a Rozklad, vesel. Čekanky, Lapený Samsoněk, Mlsáníčko, Poupě, Poslední muž a j. v.

27. 1845 (před 80 lety) nar. se ve Zbiroze známý básník a překladatel dramat Shakespearových J. V. Sládek. Sládek pronikl je dokonale a tlumočil krásnými zvuknými

verši a jemným básnickým slohem. Ze Shakespeara přel.: Zkrocení zlé ženy, Macbetha, Kupce benátského, Jak se vám líbí, Julia Caesara, Sen v noci svatojanské, Dvě šlechticů veronských a j. Ze švédského přeložil Wijkanderovu komedii „Bertu Malmovu“ (v Nár. div. poprvé r. 1884). Zemřel r. 1912.

Gabr. Preissové čtyřaktová lyrická komedie „Jaro v podzámčí“ na smíchovském divadle
 Režie Julius Lebl Svandově Výprava Prokop Lachter

Scenerie I. a IV. dějství: V lese u sv. Antonička

Poluša, dcera Káliščina (M. Buddensová) — Káliška, žena papučáře (Ant. Nedošínská) — Hajný (Jan Marek)
 — Bešy (B. Půlpánová) — Gíza, její příbuzná (Jarm. Skorkovská)

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. listopadu. Národní divadlo v opeře: Figarova svatba, Dalibor 2×, Hedy, Tosca, Pan Twardowski, Šárka, Car a tesař, Prodaná nevěsta, Psohlavci, Pád Arkuna, Salome, Messinská nevěsta, Eugen Oněgin, Z pohádky do pohádky, Aida. V činohře: Klouček netykavka, Loupežník, Caesar a Kleopatra 4×. Stavovské divadlo v opeře: Werther, Pan Twardowski Mme. Buterfly, Jakobín. V činohře: Cyrano, Klouček netykavka 2×, Loupežník, Mluvíci opice 3×, Revoluce 7×, Farma pod jilmy. Městské vinohradské: Směry života, Macbeth, Hromada peněz, Bengle, Lhář, Milostná dobrodružství, Princezna Pampeliška, Společnost, Václav Hrobčický z Hrobčic, Madla z cihelny, Ange Pitou, Pericola (ruský ensemble). Švandovo divadlo: Sanatorium Z. Z., Jaro v podzámčí, Znamení na dveřích, Renaissance, Velbloud uchem jehly, Červená Karkulka, Hrdina jejích snů, Slečna maminka, Obr a Paleček, Jak vychovám svou mamá. Uranie: Kříž u potoka, Clo-Clo, Holandská ženuška, Dva andělé se žení, Žena a Kašpárek, Tygr, Rozvod za každou cenu, Čtverák všudybyl, Stydlivý don Juan, Revoluční král, Dráteníček, Z českých mlýnů, Srdce nemá stání, Muži, pozor na ženy, Sedmikráska, Kolébka, Hraběnka Marica, Krista z myslivny. Tylovo divadlo: Muži, pozor na ženy, Mlynář a jeho dítě, Rozkošná hřišnice, Trestance Fabianus, Polská krev, Chytrý Cvoček a hloupý Flok, Nana, Noc na Karlštejně, Na děkanství, Ach, ta láska, Husarská krev, Obří proti trpaslíkům, Mamínčin mazánek, Salon Jáma. Komedia: Maloměstské klepny, Rytíř Šnofonius, Ferenc, nosič ba-

cílů, Modrý cirkus, Neodolatelny Kasian. Rokoko: Co žena musí mít. Burianovo divadlo: Frt. Ferd. d'Este. Cihly v kufru, Člověk v kleci, Ich melde Vinohradská zpěvohra: Orlov, Mlynář a jeho dítě, Tulák Taneček panny Márinky, Dolly, O zlaté Luise, Čardášová princezna, Polská krev, Šmedes & Rosenthal. Aréna na Smíchově: Ach je, ta je. To svět neviděl.

Do galerie dram. umělců ve foyeru Nár. divadla přibude nová bronzová busta J. Šmahy, již provedl ak. sochař K. Opatrný. Při tom bude jistě vzpomenu na jeho zásluhy jako režiséra, zvláště operního, herce i spisovatele.

Státní ceny (po Kč 5000), udělené letošního 28. října ministerstvem školství a národní osvěty k návrhu poradních komisí, v nichž pro obor divadelní zasedali: Karel Engelmüller, Jiří Mahen, Mir. Rutte, F. X. Šalda a Jindř. Vodák, a hudební: Jan Branberger, Vlad. Helfert, Vítězsl. Novák a Lad. Vycpálek, obdrželi spis. Arnošt Dvořák za hru „Bílá Hora“, Otakar Fischer za „Otroky“ a Frant. Langer za „Periferii“ (St. Lomův „Žižka“ a J. Mahenův „Dezertér“ vyloučeny z úvahy pro účast autorů při jednání komisí), dram. umělkyně Ema Pechová z Nár. divadla v Brně, režisér Jarosl. Kvapil, šéf činohry Měst. divadla na Král. Vinohradech a Leoš Janáček za operu „Liška Bystrouška“. Jar. Kvapil odevzdal cenu Pensijnímu fondu solistů měst. divadla vinohradského. Mezi odměněnými dramatiky postrádán — a tentokrát za „Druhý břeh“ právem — Jar. Hilbert kromě některého autora jevišť mimopražských. A různě posuzována restrikce dřívějších dvou cen hereckých na jednu.

A nešlo by to u nás?

Nedávno hráli ve Varšavě franc. kom. od J. Natansona „Směšní milenci“, která byla postižena takovým fiaskem, že je skoro pozoruhodné, jak intenzivně varšavská kritika potřela tento kýč. Všichni div. referenti shodují se ve svém odmítavém stanovisku a resolutně žádají, aby při uvádění cizího repertoaru bylo úzkostlivěji

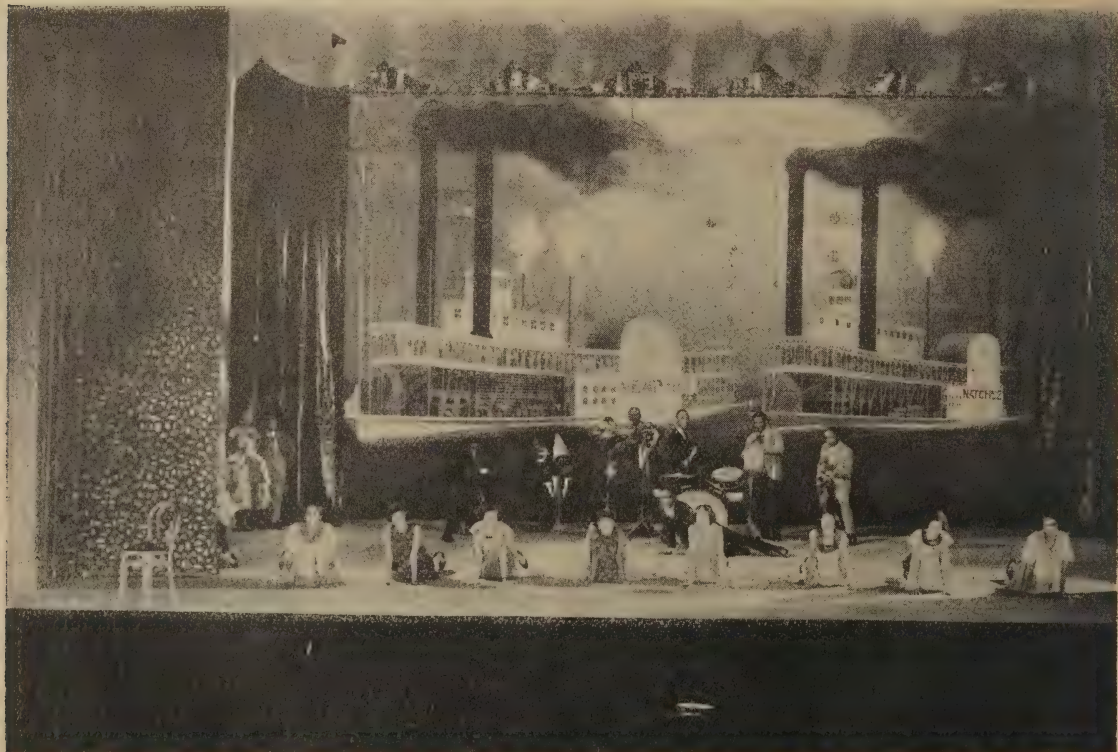
dbáno uměleckých zásad. Staví se zcela ostře proti zaplavování divadel kusy, jichž hodnota je hodně problematická. U nás jsou někdy hrány také podobné hry, jichž autor, kdyby byl Čechem, byl by bit, ale při překladu naši referenti se vždy již nějak vypoklonkuji. —ký

Jinak však v celku nelze proti letošnímu rozdělení státních cen mnoho namítati. Snad by jich zasloužili i někteří autoři nejmladší, už pro povzbuzení, a vedle E. Pechové další umělci scéniční, jež žijí tento život tak nepamětně krátce. Není prý peněz! A nebude, pokud úspěchy kulturní nebudou ceněny nad pochybný úspěch stran a tříd. A ta doba podle posledních voleb je ještě tuze daleká.

Rdv
Gabriely Preissová „Jaro v podzámčí“ z autorčina zamilovaného Slovenska, provedené v cyklu komorních her Švandova divadla na Smíchově (za rež. dramaturga Jul. Lebla), znamená skvělé vítězství scénického lyrismu tak vytrvale a důsledně popíráného. Spory dějový útek rodové mesaliance, zasazený v ovzduší pozměněných poměrů dneška, poskytl básničce „Gazdiny roby“, „Její pastorkyně“ i „Dvou ukolébavek“ možnost uplatnění citových passází o nichž právem řečeno, že v takové účinnosti již dlouho na scéně se neprojevily. Skvělost nálad je ovšem jen samozřejmým jich důsledkem. Podporovaly je i výkony jednotlivců hereckého souboru, z nichž zejména dámy Půlpánová, Gampeová a Nedošínská. Buddeusová a Skorkovská byly na výši uměleckých požadavků.

—dv—
Černošské divadlo ve Variété — „Chocolat Kid-dies“. Mluvílo se při tomto debutu o černém nebezpečí a poplašně zvonění zaznělo z Paříže, která však konec konců přijala několik těchto černých a velkých dětí velmi okázale a otevřela jim cestu do Evropy. A tyto děti nezachovaly se nevzděčně. Přejaly od Paříže trochu jejího chiku a půvabu a bylo po nebezpečí, neboť tito černoškové, které dr. Leonidov sebral

po Americe z černošských divadel v New-Yorku, Chicagu, Baltimóře, na své cestě Evropou přizpůsobili se v mnohém evropskému revalnímu umění. Přijali pařížské nenucené veselí, německou sentimentalitu, sefvli je svým nezkrtným, výbušným temperamentem, dodali mu divoké výkřiky, prudká, horečná, vášnivá hnutí, blesková gesta, přinesli hlasy svého kraje rodného — jsou to však již většinou kultivovaní černoši američtí a mulatí a několik bělošek —, jeho žár, melancholii únavy z tropického vedra, blýskající perlové zuby v úsměvu, ale i nesmírnou kaučukovou pružnost svých těl a ladnou křivku svých evolucí. Věnovali se úplně revui, neboť v ní nejlépe mohou uplatnit své nespoutané, dětsky výbojně veselí, ale jsou při tom decentnější, než evropští kolegové. Dovedou upoutat přes svůj neobvyklý eksotismus a nutno přiznat jejich harmonicky disharmonickému Jazzu určitý půvab, i když v tom chaosu zvuků, úderů spodních, tlumených i vysokých, otevřených tónů se dobře nevyznáte. Tento orchestr Sam Woodinga stojí za to, aby byl slyšen, je ovšem až příliš slyšet, je rámusný, hřmotný, rozutikaný na všechny strany, ale působí zvláštními pocity nepřijemně příjemnými. Revue, již tito eksotikové hráli (napsal ji Artur S. Lyons s hudbou Joe Traita a Duke Ellingtona), jedná v kabaretu v Harlemu s apačským tancem, jenž má tragickou dohru, aby květinářka mohla zapívat sentimentální písničku, přenesla se pak na americkou plantáž a končí opět v Harlemu. Mezihru obstarává Jazz-band jako největší atrakční číslo programu. Na konec si řeknete, je po nebezpečí tohle náš vkus nenapraví a nepokazí. J. P.

Originelní hry černošského souboru na scéně karlínského Variété

Dr. Fr. Herman

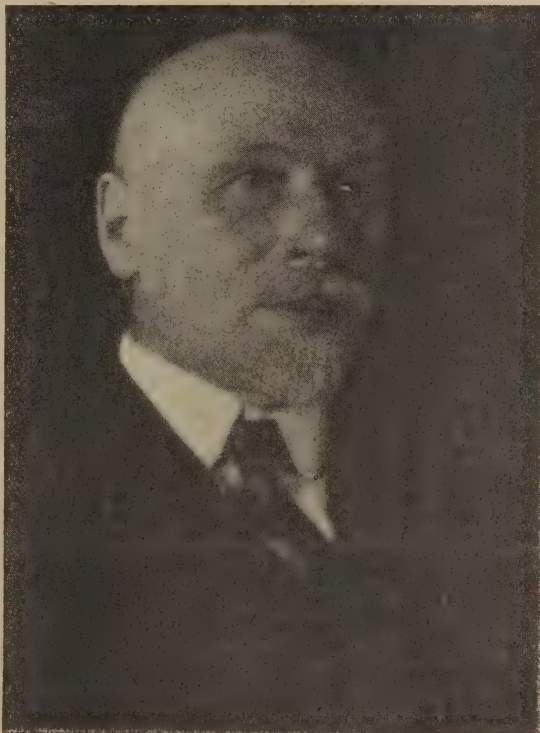
Tajemství úspěchu

Na svých četných cestách za přednáškami a zvláště na schůzích okrskových sbírám poznatky a zkušenosti. Je mi dopřáno nahlédnouti do dílen uměleckých i organizačních, poznávám mnoho různých povah jedinců i různorodosti celých korporací a dovidám se o úspěších i svizelích, o příčinách potíží i o dobrých nápadech, jak jim čeliti, a tak od kraje ke kraji rozvinuje se přede mnou velký řetěz vnitřně spojitě praxe naší mnohotvárné činnosti ochotnické. A přemýšlím často o tom, jak by bylo pro všechny výhodné a pro celek neobyčejně cenné, kdyby vedoucí činitelé našich okrsků mohli poznávat poměry okrsků jiných, jejich slasti i strasti, ale zvláště a především jejich praksi. A přemýšlím, jak zúžitkovati i poznatky nás všech, kteří jezdíme na kursy a přednášky, tak, aby se zkušenosti prakticky přenášely do našich okrsků.

Jeden způsob by byl snadný: kdyby každý okrsek mohl vydávati svůj Věstník a kdyby se tak jejich výměnou přenášel všecken život z jednoho okrsku do ostatních. Naše okrsky jsou však většinou finančně slabé a ústředí nemá, z čeho by pomáhalo. Kdybychom jednou našli u vládních činitelů takové pochopení, že by nám zabezpečili vydatnou subvenci, z níž bychom mohli dávat dotace okrskům, — bylo by jedno veliké tajemství úspě-
poře svého náčelníka a při vši důvěře v jeho správné vedení musejí přece jenom zůstatí stráží celku, spolku, okrsku, která nedopouští, aby uvolnění jediného sloupu ohrozilo celou stavbu, nebo ji dokonce rozbořilo.

Smýšlí-li takový silný a vůdčí činitel poctivě s celkem, musí se sám starati o to, aby jeho práce a přičinění zanechaly trvalé stopy, aby jeho dílo nezmíralo s rukou, která je tvořila. Viděl jsem často, jak členové výboru zpodobnili živou činností předsedovou, jak se spoléhali na toho, kdo se do práce zapřáhl, jak se uspali přesvědčením a důvěrou, že to ten jejich předseda dělá dobře, — ale sami nedělali nic. Nepřivykli pokládati práci na prospěch spolku za svou, ba často záviděli úspěchy tomu, kdo je svým přičiněním vydupal, ale sami byli uraženi, měli-li se vzdáti místa, které zbytečně a bezvýsledně drželi. A tu je na místě, aby předseda své spolupracovníky zapřáhal do práce. Jsou věci, které musí řídití jedna ruka, ale je mnoho jiných, o které je možno se dělití.

Jako má každý herec své tajemství umělecké, které mu získává úspěch, tak je také tajemství úspěchu ve věcech spolkových. V některých okrscích bylo a je tolik vykonáno, že by to sám jednotlivec nezastal. A tu je radost pozorovati na valných schůzích takových okrsků dělbu práce, řadu stejně činných a stejně zasloužilých činovníků a řadu obsahově vzácných zpráv.

F. X. Svoboda,

čelný český dramatik, jenž stále úspěšně hrán je našimi divadly (kromě scény Národní) a v poslední době proniká svým „Posledním mužem“ i za hranice, pětadesátníkem

churozřešeno. To jsou však dnes — bohužel — samé jen „kdyby“.

Jiná je otázka, kterou si často řeším na zpáteční cestě, proč některý spolek nebo okrsek pracuje s takovým krásným výsledkem a proč jiný jen živoří, nebo proč dnes úspěšně činná korporace zítra upadá, když jednotlivec z jejího popředí zmizí. Je nesporno, že činnost a její úspěch závisí na jednotlivcích, ale je vždycky chybou, jestliže spolek s jednotlivcem stojí a s ním také padá. Jednotlivec může býti vůdcem, může dávat hesla a určovati režim, ale za ním a kolem něho nesmí býti bezduché, bezmyšlenkové prázdno, nesmí veleťi loutkám, ale musí se opíratí o pochopení a spolupráci ostatních, kteří při veškeré pod-

Spolkový život je všude stejný. Jenom že náš okrsek je svým složením různorodější. Často si na něj stěžují jeho vlastní spolky, jež tvoří okrsek i jeho okrskovou radu. Sotva je po volbách, už vidí členstvo ve svém okrsku útvar cizí, něco, co je mimo ně a často domněle i proti nim, zvláště žádá-li okrsek dodržení kázně. A přece záleží jenom na členstvu, aby okrsek zdárně pracoval! Ovšem musí mu dáti, co potřebuje. Nejen hmotné prostředky, ale především takovou okrskovou radu, která je si vědoma svého úkolu, která je schopna plnit své povinnosti a která má vůli správně své místo zastávat. — To je tedy také tajemství úspěchu!

Naše Matice si vytkla veliké úkoly v příštím roce. Splní je? Provede je se zdarem? Tajemství tohoto úspěchu není ukryto jen v Praze. Vy všichni, kteří si dáváte na cedule nápis „řádný člen Ů. M. D. O. Č.“, vy všichni, kteří jste půl druhým tisícem spolků a odborů vyplnili náš členský katastr, vy všichni jednotlivci, jejichž šedesátitisícový šik znamená ojedinělou družinu kulturních a uměleckých pracovníků, vy všichni jste povoláni, abyste rozřešili tajemství našeho úspěchu v roce 1926! — Dopustíte, aby tyto velkolepé číslice promluvily v příštím roce o naší — slabosti?

Věstník Ů. M. D. O. Č.

Moravským spolkům a odborům! Dnes už nikdo nepochybuje o tom, že práce českého ochotnictva, které je největší a velmi důležitou složkou našeho divadelnictví, nemůže býti ponechána jednotlivým spolkům a odborům, nýbrž že je nutno ji soustřediti pro vážné její cíle, totiž pro české umění, pro účely národní a osvětové. Toto soustředění není tíživým poutem, není a nesmí býti překážkou svobodného postupu a rozvoje činnosti, ale je a má býti soustředěním ve společný šik, který si vzájemně pomáhá, vede k ukázněné sebevýchově umělecké a umožňuje ve společném úsilí a v obětavém nadšení přátelský soulad a jednotný pokrok.

Ů. M. D. O. Č. soustřeďuje dnes přes 1500 spolků a odborů, řízených vlastními okrsky, které jsou nejdůležitější jednotkou i spojkou celé organizace.

Ačkoliv je na Moravě mnoho spolků a odborů ochotnických, přece jich velká část zůstává mimo organizaci. Hlavní příčinou toho je malý počet okrsků, které nemohou obsáhnouti velké území a které pro místní vzdálenost nemohou vyhověti potřebám jednot a odborů, jež jsou již členy Ů. M. D. O. Č.

K podnětu těchto okrsků má se tedy nyní uskutečniti dávné přání ústředí Ů. M. D. O. Č., aby Morava byla řádně organizována, aby bylo utvořeno tolik okrsků, kolik jich je třeba, aby se tedy Morava důstojně vřadila do široké organizace čl. ochotnictva prohloubením vážného pochopení ochotnické práce. Je naším věrným přáním, aby se tak stalo v jubilejním roce 1926 a aby tento úspěch byl vřaděn do rámce ostatních podniků oslavných. Proto svolali jsme na neděli 6. pros. 1925 poradu delegátů všech moravských spolků a okrsků do Brna, aby se poradili o zdokonalení organizace a usjednotili na nutném rozmnožení moravských okrsků. Schůzi řídil star. Ů. M. D. O. Č. dr. Fr. Herman a její zdařilý průběh i výsledky, jak patrně z podrobných zpráv,

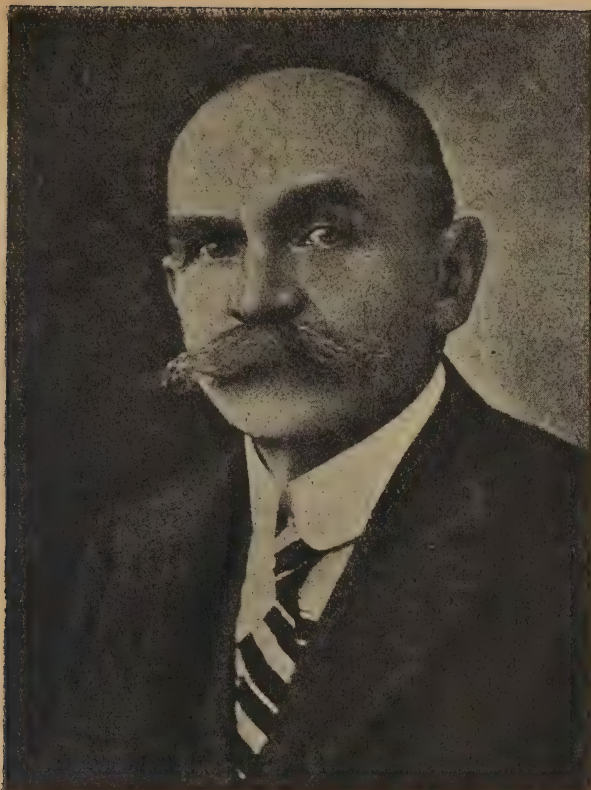
které uveřejňujeme na jiném místě, opravňují k tomuto radostnému projevu, že učiněn značný krok ku předu, že však při něm nezůstane, leč uvědoměle a vytrvale postupováno bude dále až k úplnému dosažení oněch výše zmíněných cílů, jež čl. ochotnictvo si vytklo a za nimiž neuchylně směřuje.

Za výk. výbor Ů. M. D. O. Č.:
dr. F. Herman v. r. R. Weinert v. r.

Našemu členstvu! Všem okrskům i spolkům byl rozeslán oběžník, obsahující podrobný program oslav 1926 a pokyny a výzvy, jichž provedení je třeba. Nechť všichni členové dbají toho, aby oběžník nezapadl do zásuvky předsedovy nebo jednateleovy! Nechť se všude tento oběžník přečte ve výborových i členských schůzích, nebo ať se jiným vhodným způsobem umožní všem členům, aby se seznámili s jeho obsahem! Oběžník obsahuje velmi závažné úkoly, na jejichž splnění závisí zdárné provedení jednotlivých podniků oslavných. Připojen je program oslav, řád divadelní soutěže s klasifikační tabulkou, statistická tabulka a dotazník pro dějiny ochotnictva. Povinností všech výborů spolků a odborů jest, aby bez další urgency včas vypracovali a zaslali, co se po nich žádá, a povinností okrskových rad je, aby na to dohlédly. Zejména pokud jde o provedení divadelní soutěže, je nutno zahájit ihned přípravu, aby mohla býti provedena konečná soutěž okrskových souborů v Praze v květnu 1926. Už pouhé formální vypravení oběžníku i jeho příloh je dokladem veliké práce, vykonané ústředím, které právem očekává, že této práci odpoví náležitě a s pochopením konaná spolupráce všech našich organizovaných členů!

h—

Úmrtí zasloužilého ochotníka. Dne 21.-XI. zemřel Ant. Horáček v 70. roce svého věku. Zesnulý byl dlouholetým a zakládajícím členem různých spolků ochotn. na Smíchově, členem výk. výboru Ů. M. D. O. Č. a předsedou Pražského okrsku. Povahově bodrý a družně milý zůstává po sobě srdečnou vzpomínku.

Továrník Keyzlar,

předseda Spolku divadelních ochotníků v Červeném Kostelci, který o výstavbu tamního krásného stánku Thalie nemálo se zasloužil

Nová jeviště. Otevření Sokolovny v Týně n. Vlt. „Sokol“ v Týně n. Vlt. otevíral 29.-XI. novou sokolovnu, ve které je též umístěn div. sál s jevištěm.

Oslavy 1926. Na základě docilené dohody vydá spolek „Manes“ ve své sbírce „Zlatorohu“ spis o J. K. Tylovi ve skvostné úpravě. — Návod k pořádání Tylových večerů bude co nejdříve vydán. Prof. Fr. Kocourek již předložil literárně-umělecké komisi návrh obsahu, z něhož bude možno velmi snadno sestavit bez jakýchkoli potíží pořad takového večera. — Komise divadelní zjistila, že nakladatelé aktovek, určených pro soutěž, totiž: „Dce-rušky hostinského“ a „Smuteční hostiny“, mají dostatečnou zásobu knížek. Hra B. Vikové-Kunětické „Sběratelka starožitností“ je úplně rozebrána. Za souhlasu autorčina přičinil se k našemu popudu spolek „Máj“, že knížka vyšla nákladem E. K. Rosendorfa, Praha-II., Žitná v těchto dnech. — S Českoslov. obcí sokolskou bylo ujednáno, že nám postoupí projektované slavnostní představení, v Nár. divadle a Smetanovu síň v Obec. domě pro hlavní sjezdovou schůzi. Č. O. S. přijala velmi sympaticky náš oslavný program a vyšla nám velmi přátelsky vstříc. — Pro chystanou výstavu uvolil se red. P. Fingal, že sestaví výstavní program. Zatím mohou spolky přihlašovat věci pro výstavu, jak byly vyzvány oběžníkem. — Red. Em. Janský zařídí promluvení do radia o předběžném programu oslav Tylových i oslav jubilea Ú. M. D. O. Č. — Pro otázky finanční byla utvořena zvláštní komise finanční, v níž jsou pp.: Dvořák, Machovec, Markus, Ort-Hradčanský, Beneš, Vašák, Weinert a Vlach. Předsedá dr. Herman. V první schůzi této komise byly podniky oslavné rozděleny na dvě skupiny dle toho, budou-li moci samy hraditi svůj náklad, či bude-li nutno je financovati vůbec. Pro tuto druhou skupinu je třeba hledati úhradu. Komise v tom směru učinila důležitá usnesení, jež umožnily návrhy odborníků, v komisi zasedajících.

Konference moravského ochotnictva v Brně konala se 6.-XII. Svolalo ji samo ústředí Ú. M. D. O. Č., aby porokovalo o reorganizaci Moravy a o jejím

Nová budova divadelní Jiráskova kraje v Červeném Kostelci

dle návrhu arch. R. Dvořáčka s přednášk. síní, 150 m² vel., otevřena slavnostně 25.-X. 1925 za účasti min. inž. Lad. Nováka (autora „Bengli“), řed. Nár. div. dra J. Šafaříčoviče a četných jiných významných hostů

ztužení. Zastoupeno bylo 30 spolků a okrsky: Brněnský, Prostějovský, Olomoucký, Třebíčský, Jihlavský a Loštický. Schůzi řídil starosta U. M. D. O. Č. dr. Herman, místopředsedou zvolen předseda brněnského okrsku Straka a zapisovatelem uč. Gloc. V obsažném referátu vyličil předsedající stručně význam divadla a činnosti ochotnické pro umění, kulturu a národ, objasnil význam organizace, její důvody, strukturu a výhody, ukázal, jak by bylo s ochotnictvem, kdyby organizováno nebylo, naznačil úkoly v roce 1926, vložil význam a úkoly okrsku a zjistil nutnost doplnění organizace ochotnictva na Moravě a potřebu jejího zesílení. Ústředí ponechalo konferenci, aby sama činila v tom směru vhodné návrhy. Výsledkem debaty, již se zúčastnila řada řečníků, bylo usnesení, aby ústředí zahájilo ihned jednání za účelem brzkého utvoření okrsků: ve Výškově, v Přerově, ve Valašském Meziříčí, v Kyjově, v Moravské Ostravě, v Mor. Budějovicích, v Boskovících a ve Žďáru nebo v Novém Městě. Jakmile budou tyto okrsky zřízeny, má být svolána schůze zástupců všech moravských okrsků, která by stanovila směrnice dalšího postupu. Bylo doporučeno, aby napříště byly svolávány občasně porady okrsků střídavě vždy v sídle jiného okrsku. Nato bylo vyřízeno několik dotazů z praxe a přijato několik vítaných návrhů, jež přikázány ústředí. — Tato první moravská konference — sv. Mikulášská — se zdařila. Ukázalo se také, jak je výhodné osobní seznámení se našimi předními funkcionáři a pracovníky. Doufáme, že bude v jubilejním roce 1926 usnesení této památné porady splněno.

Divadelní kursy a přednášky. Dram. kurs v Vídní. Vzděl. sbor čs. soc.-dem. strany dělnické ve Vídni pořádá ve dnech 8.—11.-I. 1926 dramatický kurs, na kterém podle přání pořadatelstva přednáší dram. umělkyně B. Horská.

Osvobození od kolků a poplatků přiznalo ministerstvo financí výnosem z 24. srpna 1925 č. 102.834 osvětovým sborům a místním osvětovým komisím pro akty, konané v mezích jejich veřejné činnosti k povznesení kulturní úrovně občanstva. Důsledkem toho jsou i podání za povolení přednášek, hudebních a pěveckých produkcí se vstupným, plakátování a j. osvobozena od poplatků a rovněž tak jsou osvobozeny výplaty subvencí od poplatku kvitancií. — To je zcela správné a možno jen vítati, že konečně naše nejvyšší vládní úřady uznávají za nutné pomáhati a ulehčovati osvětové a kulturní činnosti, aby spíše mohla úspěšně pracovati. Snad se tyto úřady také jednou rozpomenou, že i práce ochotnictva je osvětová, že tam kdesi na úředních stolech leží naše žaloby, protesty a žádosti, domáhající se toho, aby nebyla ochotnictvu ztěžována a takřka znemožňována kulturní činnost nesnesitelnými kolkovými poplatky a dárkami!

Z ústředí. Praesidiální schůze výkonného výboru U. M. D. O. Č. 19.-XI. projednala úpravu vnitřní agendy ústředního sekretariátu, úpravy archivu a inventáře. Pro řízení a doplňování „Ústřední knihovny Tylové“ bude ustavena knihovní rada, jež má vydati nový knihovní řád. — Poněvadž je předsednictvo zadáno v nejbližších nedělích na různých schůzích a není žádných věcí naléhavých, nebude se již v tomto roce konati žádná schůze výkonného výboru. — 16.-XI. byl všem členům odeslán oběžník č. j. 3586/25, obsahující pokyny pro jubilejní oslavy U. M. D. O. Č., sjezd a oslavy Tylovy. K oběžníku byl přiložen soutěžný řád, soudcovská tabulka, tiskopis na výkaz o činnosti za r. 1925 a dotazník pro dějiny čsl. ochotnictva. Žádáme všechny spolky, aby dotazník a výkaz o činnosti nejdéle do konce ledna 1926 zaslaly a nenechaly se o předložení těchto významných pomůcek zbytečně upomínati. Připomínáme, že celková statistika je neúčinnější zbrání při uplatňování na-

šich požadavků a že upomínky stojí mnoho peněz a času, které by mohly být účelněji využity.

Pražský okrsek ve snaze, aby vešel v nejbližší styk se svými jednotami, fožděl, si administrativní vedení tak, že zřídil a ustavil zatím 5 obvodů, a to: obvod pro vnitřní Prahu, obvod vinohradský, smíchovský, nuselský a říčanský. V popředí obvodu stojí již osvědčení pracovníci, kteří oblíbou a svou váhou jsou zárukou zdárného a úspěšného vedení obvodů. Přineseme postupně zprávy o činnosti jednotlivých obvodů, aby tyto zprávy pronikly i na venek a byly směrníci k správné a žádoucí práci i jinde. Dnes uvádíme činnost obvodu smíchovského, který ve schůzi 22.-XI. učinil jednohlasné usnesení, že zřídí stálou ochotnickou scénu na Smíchově. Přítomní byli delegáti všech spolků, náležejících k obvodu, kteří dohodli se, že střídavě obsadí celou divadelní sezonu. Místnost vyhlédnuta v malém sále Národního domu smíchovského a pevně doufáme, že smíchovská městská rada a nájemce domu vyjdou kulturním potřebám nejširších vrstev lidových vstříc a umožní uskutečnění tohoto plánu. Dále vysloveno přání, aby obvod uspořádal cyklus režisérských přednášek a umožnil i těm režisérům neb členům, kteří by rádi režiséry se stali, odborné vzdělání. Posluchači obdrží osvědčení; že kurs režisérský s prospěchem navštěvovali. K tomuto kursu budou vyžádáni přednášeči z okrsku a ústředí. Usneseno, aby přísně byl udržován organizační řád, podle něhož jest každý organis. spolek povinen odváděti Kč 5.— z každého člena jiné jednoty, vystupujícího pohostinsky na jeho scéně, do pokladny obvodu a spolek jest povinen uvést jméno pohostinsky vystupujícího člena s poznámkou: jako host (zkratka j. h.). Dále zřízen úřad archiváře obvodu a spolky se zavázaly, že budou zasílati obvodu 2 výtisky programu pro archiv a pro statistiku. Spolky jsou povinny uváděti na všech tiskopisech vedle svého jména poznámku „řádný člen U. M. D. O. Č.“. Uložena všem jednotám povinnost, by do schůzí obvodových vysílaly své delegáty, neb jest to jen ku prospěchu jednot, jsou-li včas a řádně o veškerých jeho počínech informovány. Vzhledem k oslavám v příštím roce ochotnictvo smíchovské slíbilo, že se všech přípravných prací a jubilejních podniků v plném počtu zúčastní a k slavnostem Tylovým náležitě připraví. A konečně prodebatovány místní záležitosti, podány různé náměty a návrhy. Rozhovoru zúčastnili se všichni zástupci spolků a zájem o potřeby našich ochotníků byl tak značný, že uznána nutnost častějších schůzí obvodových. Pevně věříme, že smíchovské ochotnictvo bude státi i nadále na předním místě, které vždy právem zaujímalo.

Z okrsků venkovských. Nový okrsek U. M. D. O. Č. Do řady našich organizačních jednotek vstupuje nový okrsek v Humpolci. O jeho utvoření jednalo se již při reaktivování okrsku v Německém Brodě a nyní se tedy okrsek Humpolecký ustavil a přijal jméno starosty U. M. D. O. Č. Máme tedy Hermanův okrsek, vítáme jej ke společné práci a přejeme mu, aby se ve svém okrese setkal s pravým pochopením a aby získal mnoho krásných úspěchů! (x—) — Utvoření nového okrsku v Mělnice. Naléhavá potřeba zřízení okrsku v Mělnice dostává se znovu péčí dram. odb. čsl. social. na pořad jednání pracovní schůze ochotnictva kraje mělnického, která má být v nejbližší době svolána.

Z jednot. Čten.-ochot. jedn. „Tyli“ v Mostě oslavila 6.-XII. 25 let své činnosti slavn. představením, ve kterém vystoupil j. h. K. Zelenský, člen a rež. Nár. div. v Praze. Valné schůzi byl přítomen zástupce U. M. D. O. Č. Weinert, který předal jednotě diplom čestného uznání věnovaný ústředím. — Sp d o. v Hronově oslaví roku příštího 100leté jubileum.

Československé Divadlo — je orgánem Ústř. Matice Divadelního ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II, Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VYDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PÉČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII) V Praze dne 31. prosince 1925

Sešit 19

V Praze dne 11. prosince 1925

(O krizi divadel.) Naše divadelní poměry jsou stále takové, že vedení Národního divadla je v křížovém ohni pro svoji nesoběstačnost, jež vyžaduje krytí deficitu ze zemské pokladny. Je samozřejmo, že takový ústav, jako je naše Národní divadlo, nesnese hospodářského měřítka menší scény a že k udržení finanční rovnováhy je zapotřebí vždy alespoň částečné dotace z veřejných fondů. Leč intendant Národního divadla chtěla nejen sebe, ale i veřejnost přesvědčiti, že „neutěšená finanční situace“ Národního divadla není pouze jeho výsadou, ale že tato nemoc řádí za hranicemi a to za nesmírně lepších podmínek, nežli u nás. Získala proto prostřednictvím ministerstva zahraničí zprávy jednotlivých zastupitelstev, jichž úředníci vyšetřovali a zjišťovali podle svých individuálních schopností podstaty a příčiny krise.

Je zřejmo, že jsou to pouze úředně zjištěná fakta, jež dokazují, že ve Španělsku a v Itálii je poměrně největší divadelní krise a to skorem stejné podstaty. V Madridu byl a je prostě nadbytek divadel, neboť na 800.000 obyvatel byla ještě v minulém roce 32 divadla, jichž prosperita byla ohrožena čtrnácti biografy a osmi jinými zábavními podniky. Divadla lidová těší se stále stejné oblibě, a kulturní scény zavínily si krizi tím, že odpor obecnostva znemožnil přizpůsobiti ceny míst drahotným poměrům. Kromě velké obliby býčích zápasů a rozšíření radia přivodil neutěšenou situaci nedostatek repertoárových novinek v této sezoně, takže čtyři divadla byla zavřena. V Itálii je také finanční krise, neboť všechna divadla mají podprůměrné návštěvy. Z toho dedukují někteří odborníci, že italské dramatické umění zřejmě upadá. Stěžují si kromě toho na nesmírné daně a na konkurenci biografu. V Miláně byla nedávno zavřena dvě malá divadla průbojných tendencí.

Větší krizi prožívá Polsko, kde jsou její příčiny asi stejné, jako v Itálii. Ve Varšavě zaniklo jedno divadlo a v Krakově dvě. Ve Lvově jsou ohrožena tři divadla, v Poznani, Bydhošti, Toruni a Grudziadru po jednom. Krise ve Lvově vznikla neodborným vedením divadel a v ostatních jde o nedostatečné subvence nebo o nedostatek dobrých herců, které přetahují varšavská divadla. A to by tak byla celá ta krise evropského divadla, i když nezapomeneme na Rakousko, o jehož největší krizi ve vídeňských divadlech min. zahraničí ničeho nepovídá. Ve Francii je spíše přírůstek divadel, v SHS. také zřizují se státní pomoci nová divadla, Bulharsko si nemá na co stěžovati, Švýcarsko dokonce má se dobře a Belgie také dosud nepocítila této nemoci. Anglie je příliš obchodní, nežli aby vůbec připustila možnost krise a jen ve Švédsku zavřeli nějaký dencing či mustchall. Z menších států Holandský vydrží stále německé a francouzské kočující společnosti, Maďarsko na kulturní vyspělosti nemá žádný podíl, ale přece jen pociťuje menší obtíže a v Rumunsku divadla, jež kolísají, dostávají státní podporu.

O Německu se sice nedovidáme zhora nic, ale to je konečně pro nás podřadné, protože ani ostatní zprávy nemohou nám říci nic nového. To, co uvádějí jako příčiny úpadku divadel, jsou všeobecně známé věci, které neposkytují právě to důležité, čeho by bylo třeba vědět k předejití event. divadelní krise u nás. Obširná zpráva ministerstva jen nepatrně vyčerpává tuto naléhavou otázku, k níž odpovědět může pouze zkušený odborník.

Je však jisto, že takřka všechna velká divadla nejsou prostě schopna dosáhnouti finanční rovnováhy, mají-li býti skutečným představitelem vyspělosti národa, a musí prostě býti dotována veřejnou, státní pokladnou. Srovnáváme-li uměleckou činnost našeho Národního divadla s reprezentativními divadly jiných zemí, musíme zcela objektivně přiznati, že i v našich tisínicích poměrech Národní divadlo je jím vážným soupeřem a většinou uměleckým vůdcem. Není proto zapotřebí litovati peněz pro opravdu kulturní a umělecké potřeby země či státu, může-li na jiné straně býti shovívavější politika.

Krise u nás není, je jen krise systému, který rozbit a přetvořen výhradně v účinnou podporu svrchovaných zájmů uměleckých, může prospěti k novému a většímu rozmachu opravdového umění našeho Národního divadla.

Královna. Jak nevzpomínat oné náhody?

Zřím jasně vše, jak kdyby před chvílí se bylo stalo. Těžká předtucha mnou zmítala, že jako neplodnou mne zapudí můj chof a přivede si jinou ženu, aby zrodila mu touženého trůnu dědice. A náhle nebe smilovalo se: hle, tam to místo, košík proutěný kde samy dvě jsme z vody vytáhly a k nemalému svému úžasu v něm pacholátko malé nalezly.

Společnice. Byl pacholík jak ráček vařený, měl tvářičky i vlásky červené. A jak se potom směšně usklíbal, když líbaly jsme jej a chvílemi vlas některé z nás když jej zašimral!

Královna. A tak jsme rychle zosnovaly plán, jenž postavení moje navždycky by zabezpečil! (*Chápe se její ruky.*) Nikdy

se moci tobě za to odměnit, cos vykonala pro mne.

Společnice. Královno, mně největší to bylo odměnou, že podařil se odvážný můj čin.

Královna. Ba, dobře říkáš: odvážný! I teď se ještě někdy strachem zachvěju,

když pomním, co by bylo stalo se, lest naši kdyby byli prohlédli.

Společnice. A zatím vše tak dobře dopadlo. Věř, paní má, že k smíchu dráždil mne ten úžas všech, když domů „bez dechu“ jsem přiběhla a zvěstovala jim, že porodní tě náhle bolesti tu přepadly a život zdravému že's hošíkovi dala zakrátko. Té radosti, jež po té zprávě mě se rozpoutala! Velkým štěstím král div neplakal a stále vroucně jen ti děkoval, že jemu takové jsi uchystala překvapení. Byl sám jako dítě, skákal radostí, když na nosítkách pak tě přinesli a v náruč vložili mu synáčka.

Královna. Též já jsem byla šťastna, štěstí mé však trvalo jen krátce; po roce, když opravdu jsem syna zrodila, mne zmocnila se lítost nesmírná, že cizí dítě z matky neznámé mé vlastní dítě nyní zatlačí a bezděčně je o vše připraví, nač právo má jen prvorozený. O, nikdo neví, jaké přetvářky tu bylo třeba, král by nepoznal, že veřelec ten malý stále víc mně protivný, — že nenávidím jej.

Bartoš Vlček

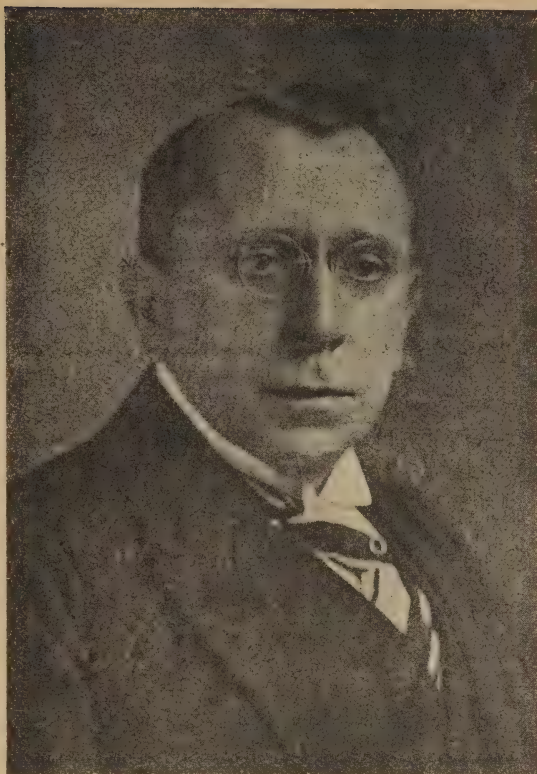
Italští dramatikové dneška III

(G. A. Borgese.) 10. číslo milánské „Comoe die“ přineslo v květnu 1925 nové čtyř-aktové drama tohoto literárního historika a kritika „Lazzaro“ s poznámkou, že jde o text premierní, jenž bude ještě poněkud upraven ve vydání knižním, kde hra bude nazvána „La resurrezione di Lazzaro“. Vzkříšení Lazarovo. Po tragedii rakouského korunního prince („L'Arciduca“, prvním dramatu autorově) zašel si Borgese pro látku až do Písmu; a přejav z něho doslovně citáty, přidal ze svého pouze psychologický zmatek některých osob, především protagonisty dramatu, a spojiv osoby Lazarovy sestry Marty a Marie z Magdaly v jednu postavu, dal poměru Mariinu ke Kristovi, Lazarovi i světu poněkud pikantní ráz. Patos jejich i Martiných slov odpovídá jazyku Nového Zákona, jemuž se i v jiných částech Borgese přizpůsobil; její duše nezná pochyb a má v sobě jistotu, podepřenou rozvážností až kritickou. Marie jediná se vzpírá tomu, aby za mrtvým Lazarem byl zavalen náhrobní kámen; ona první věří v zázrak, když je vzkříšen Ježíšův přítel, i když, ukřižován jsa, sám vstane z mrtvých. Ona silou svého přesvědčení nakonec dokáže, že Marta i Lazar opustí bohatý dům, aby šli za hlasem svého Pána. Vše to děje se prostě, bez tragických pos, takřka civilně prostě, že sama hra ti připadá proto až mdlá, protože jsi čekal scény, zahrocené do tragiky, gesta a silná a bouřlivá slova. Není jich v „Lazarovi“. Je jen mírný patos, známý nám tak dobře z evangelií. Nic více.

Ale Borgese pro to vše nepsal svého dramatu. Psal je pro kolisi, která nastala nutně po Lazarově vzkříšení v Lazarovi samém. Byl mrtev, či jen spal? A jestliže byl mrtev, tedy toto jeho tělo je tělo mrtvého, není více jeho, a on sám je v něm cizincem. Bylo třeba rány mečem, aby poznal, že jeho tělo žije. Ale výsledek byl zcela jiný, než bychom očekávali. Lazar musil přehlušovati radovánkami hlasy svého nitra, odkud pochyby dosud nezmizely, místo jen jednou, slaví desetkrát svatební veselí se svou Agar, pohankou z Kypru, již poznání ustrašujícího náboženství židovského navždy odcizilo naivnímu pohanství, ale nepřiblížilo ještě Mesiáši. Agar odchází zpět ke svým rodičům a Lazar nemá síly, aby ji zadržel. Neboť od té chvíle, kdy jejich duše šly jinými cestami, jak by se navzájem mohla poutati těla?

Z Národního divadla

dozví se veřejnost ponejvíce to, co proskočí jen jako bublinka na povrch. Správa už je dnes opatrnější a nechá za sebe mluvíti jiné, nezasahuje do projednávaných otázek oficiálně. — Tak překvapila veřejnost zpráva o úmyslu vytvořiti novou společnost, která by se ucházela o převzetí Nár. divadla. Zároveň se ozval návrh na zestátnění. Více zajímala otázka společnosti, už proto, že se vůbec mohla ještě dnes vynořiti. Byl prý to bezvýznamný pokusný balonek! Bezvýznamný však není, je-li pokusem, za němž je schováno něco reálnějšího. Bývalý ředitel brněnského divadla, pan Václav Štech prý je často v Praze. Nevěděl by něco bližšího o té společnosti? — Intendantní rada nařídila členstvu, že musí býti ve zkouškách od 9 do 2 a od 3 do 5 hod. odpo. Hraje-li člen souboru večer, je toho dne zaměstnán 10 až 12 hodin a z toho má jednu hodinu na oběd. Bydlí-li dále, neobědvá. — O Schäferově „Čajové panence“ je ještě v čerstvé paměti, jak se kritika vrhla na autora zato, že se opovážil zadati hru Národnímu divadlu, ačkoli je členem Poradního sboru, a na jeho hru zato, že je dítětem zástupce „Máje“, který se do Poradního sboru dostal přes protest Dramatického svazu. Protože by titěž kritikové byli nuceni kriticky rozsekat Poláčkovy „Pásky na vousy“ a Konrádovu „Komedii v kostce“, jimž přátelsky pomohli do Národního, bylo provedení obou již přijatých her odsunuto, až se trochu zapomene. — Jiná je otázka, zda a kdo se ozve proti tomu, že Hilbert zadal Národnímu „Prapor lidstva“ a Šalda „Tažení proti smrti“ a že byly tyto hry přijaty, aniž je kdo z Poradního sboru četl. Oba autoři jsou také členy tohoto sboru, jako Schäfer. Pan Kodíček z „Tribuny“ ohlásil energicky při „Čajové panence“, že vyzve Poradní sbor, aby se zodpovídal. Jestli na to zapomněl, zde má opět možnost — případ Hilbertův a Šaldův —, aby svůj slib splnil.

Ladislav Novák.

inženýr, býv. ministr obchodu, autor ves. „Bengle“ na městské scéně vinohradské

Mnohé není dobře v dramatu odstíněno; rozhodně duševní zlom Lazarův je mlhavý a nedosti dobře odůvodněný. Borgese, jehož jazyk je nadobyčej čistý a básnický, nedovedl dosti typisovat však právě kontrastní postavy hry v expresi i v jednání. Vše tu jde až příliš hladce; meče, které byly dány hercům k bitvě, jsou dřevěné, a divák musí příliš silně cítit umělost tohoto dialogu a celých scén, čímž mnoho kouzla prchá. Vypravování dramatu je čisté, stylové, třebaže jeho architektura není tak dokonalá, jako tomu bylo u „Arcivévodů“. Borgese není ovšem stár a může hledati. Silné vůle a talentu mu neschází.

Dr. Eduard Šebesta

Pražské divadelní období 1778—79 ve světle čísel

(Příspěvky k dějinám pražského divadla z konce 18. a počátku 19. století) (Dokončení)

VIII. kapitola vydání věnována knihtiskaři Diesbachovi, s nímž byl sjednán tisk divadelních cedulí a ohlášení (avisement) pro velké divadlo po 2 zl. od každého druhu, a pro malé divadlo dodával potřebné jednoduché cedule po 1 zl. a dvojité po 2 zl. Zda slovem Zettel (cedule) nejsou míněny vstupenky, nemůžeme říci, možným to ale je. Celkový výdaj na tuto divadelní potřebu obnášel v jednotlivých měsících: ve velkém i malém divadle 32 (23) zl., 38 (29) zl., 33 (19) zl., 28 (20) zl. a 109 zl. 30 kr. (32 zl.), v kterýchžto obnosech započteno jest 35 zl., jež zaplatila nová správa za starou z předchozí sezony.

IX. Stran osvětlování velkého divadla sjednán s mistrem Giovanim pravděpodobně paušál 7 zl. za představení a mimo to mu připlácono na mimořádné osvětlení, zejména u balletů, naproti tomu s rekvizitářem Scherrem, který měl v malém divadle tuto věc na starosti, nebylo sjednáno ničeho pro stoupající a klesající potřebu této scény. Zapláceno bylo v této době v září 84 zl. na velkém (a 38 zl. 30 kr. na malém divadle), v říjnu 112 zl. (46 zl. 46 kr.), listopadu 94 zl. 3 kr. (30 zl. 53 kr.), prosinci 98 zl. (25 zl. 26 kr.) a lednu s únorem 197 zl. 28 kr. (32 zl. 6 kr.).

X. Vojenské hlídce za obvyklou silnější i slabší stráž u velkého divadla vypláceno měsíčně: 5 zl., 6 zl. 15 kr., 5 zl. 30 kr., 6 a 13 zl.

XI. Poměrně nepatrných výloh mělo tehdejší divadlo s garderobou k opatření různých divadelních obleků ke hrám i balletům, kdy třeba bylo pořídit nové šatstvo. Položky ty neobnášely v září ani kr., říjnu 5 zl. 45 kr., listopadu 156 zl. 53 kr., prosinci 121 zl. 24 kr. a lednu s únorem zase jen 78 zl. 46 kr.

XII. Na otop divadla i auditoria divadelnímu mistru v říjnu vyplaceny 2 zl. a listopadu 6 zl. 30 kr., v prosinci, kdy topena nejen velká posluchárna divadla v Kotcích, nýbrž i garderoba, jakož i malé divadlo, vydáno 13 zl. 30 kr. a za tytéž místnosti v lednu a únoru vydáno 26 zl. 30 kr.

XIII. Na dnešní poměry neobvyklou výdajovou položkou byl plat nájemnému (Lehnkutscher — fiakristů ještě nebylo) kočimu za dovoz herců a hereček z domu a do jich bytů k představení, jakož i jiné upotřebení jeho; týž obnášel: 17 zl., 14 zl. 44 kr., 15 zl. 52 kr., 15 zl. 52 kr., a 32 zl. 1 kr.

XIV. Pod záhlavím „rekvisity ve velkém i malém divadle“ účtováno nejen pořízování těchto, jakož i poplatky za vypůjčování mobiliáře a efektů, nebo dodávání menších věcí, ba i opatření statustů, turecké muziky k balletům atd.; věci ty stály: 10 zl. 24 kr., 27 zl. 33 kr., 72 zl. 4 kr., 76 zl. 45 kr. a 109 zl. 22 kr.

XV. Na splacení zapůjček, poskytnutých hraběcím administrátorem, věnováno po srážce obnosu, připadajícího na zaplacení jeho lože, v listopadu 67 zl. 44 kr., prosinci 33 zl. 52 kr. a na konci sezony 588 zl. 10 kr.

XVI. Na různých vydáních, za věci divadelních potřeb se týkajících, k nimž náležely soudní útraty, ať to byly s pány herci neb herečkami a majitelem divadla Bustellim, na taxách atd. spotřebováno v září 34 zl. 52 kr., říjnu 26 zl. 21 kr., listopadu 142 zl. 52 kr., prosinci ničeho, lednu a únoru 486 zl. 28 kr.

J. P. Hlasy tisku o „Revoluci“, „Společnosti“ a „Horoucím srdci“

Koptova hra¹⁾ není ovšem dramatickým objevem, je příliš primitivní, bez těžkých úderných scén a československá anabase zmocnění se Magistraly jest pozorováno umírněně bez ukvapení, bez patosu, příliš střízlivě. Oba světy, ruský a český, jsou odděleny, rozdíl mezi nimi patrný a vysvitá z nich autorovo přesvědčení, že je nelze sloučit, vysvitá z nich úžasná vzdálenost, již nelze překlenouti a již nelze zkrátiti. Ústřední postavou je ruská studentka Aglaja, v níž ztroskotává ideální poslání ruské revoluce, a v jed-

¹⁾ Josef Kopta, „Revoluce“, hra z čsl. anabase o 3 jed. Rež. K. Dostála, výpr. O. Kerhart. Premiera ve Stavovském divadle 4. listopadu.

A. N. Ostrovského „Horoucí srdce“ na Národním divadle v Praze

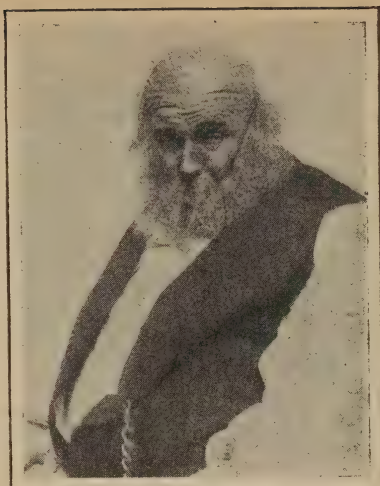

Jaroslav Vojta-Jurný

jako Tarach Tarasyč Chlynov, bohatý dodavatel, v Ostrovského kom. „Horoucí srdce“

notlivých postavách ruských je patrný myšlenkový a charakterový rozklad celého Ruska, směsice oddanosti, nenávisti, lásky, odboje, pokory, zbabělosti a degenerovanosti. Z českých lidí vyznačuje zmužilé odhodlání, uvědomělý cíl. Herecké výkony byly na výši úkolu, v ruských postavách byl cítěn vliv Moskevských, ať již v měkkém a trpícím Nikitinu páně Wiesnerově, v idealistické Aglaji pí Dostálové, v brutálním Šášovi p. Deyla, v degenerovaném Gorbátovu p. Dostála, jenž svou stylisovaností poněkud vypadal z rámce hry, nebo v bolševickém komisaři páně Vydrově. Češi v podání pana Steimara, Rašilova, Želenského byli pevně kresleni. Venkov, jehož referent z téhož ovzduší napsal hru „Domů“, konstatuje kladné hodnoty přes novelistické nedopracování dramatu, scén. Konstatuje ono zdravé

Václav Vydra

jako Pavlin Pavlynič Kuroslěpov, zámožný a vážený kupec v Ostrovského kom. „Horoucí srdce“

vyzdvížení českého idealismu, jenž je střízlivý i obětavý, pozitivní i vzletný, vojensky bojovný i lidsky čestný a kulturní a jeho osudy předvádí obraz ruské revoluce. Právo Lidu praví, že autor chtěl dosáhnouti velkého cíle, na podkladě intimního děje dramatisovati a kontrastovati sociální i národní odboj, dvoji slovanskou rasu a smysl, západ a východ. Zdařil se mu však jen úzký úsek, drama s velkým názvem Revoluce nepodává nežli genrový obrázek ze spleťových revolučních dějů a je šťastné leda v detailu, zvl. v charakteristice pražských hochů. Rudé Právo nepokládá stanovisko autorovo za dost objektivní a konstatuje, že autor na dramatika revoluce nedorostl. Českoslov. Republika uvádí, že tato hra je zpracováním problému, na který se často naráží v autorově románu „Třetí rota“, je to poměr revoluce české k rev. ruské, poměr českých legionářů k bolševikům, vytýká hře epickou šíři a hlavní postavy jsou spíše nositeli tendencí, než života. Vedlejší figurky jsou však živé a jsou také slibem do budoucna. Národní Listy píší, že „Revoluce“ nemá živelního dramatického rytmu, ale přesto žije na scéně bezprostředností některých postav, teplou, milou srdečností a prostým živým dialogem. Národní Politika uznává přes všechny nedostatky dramatu, techniky autorovu živost a svěžest, prostotu a přirozenost a vzácný humor. Tribuna posuzuje hru přísně, dívá se na problém revoluce pod zorným úhlem věčnosti, pokládá za předčasné psáti o ní dramata, když ani vědecky ani dialekticky není tento fenomén zmožen. Poukazuje na R. Rollanda, jenž přistupuje k francouzské revoluci teprve dnes, kdy všechny složky historické i hospodářské jsou osvětleny. A z tohoto hlediska pokládá Koptovu hru za intimní drama, které neřeší ani problém revolučního, ani problém české anabasy, přiznává však, že autor zachytil čtyřmi typy rozvrat ruské rodiny a společnosti, při čemž dodává, ačkoli je těžko vytvářeti typické osoby, příznačné pro celek, je nutno žádati, aby postavy básnického díla rostly do typičnosti z individuálnosti a nikoli opačně, aby bylo dáno téma a pak přimyšleny postavy. Ale uznává

PODČAROU

Karel Želenský

O lidech putovních

(Dokončení)

Před pokladnou cirkru odehrálo se rušivé intermezzo. Peterka přistoupil a furiantsky poroučel, kladá zlatku na prkénko: „Dva první placy u maněže!“ Rozkošná paní Fifa, vyhlédnouc okénkem z pokladny, krátce zakvíčela a omdlela s výdechem „Franci!“

„Pojďte bez piletek,“ zabručel Peterka a, zanechaje zlatku na prkénku, ze široka vevál se do cirkru. Tam zaujali jsme dva „první placy“ těsně u ohrady maněžové. Šumělo a hloučelo tu lidskými hlasy i brebentěním dětí, zářilo ze zkřížených, plechových reflektorů opatřených lamp, vonělo čerstvými pilinami, dusilo těžkým vedrem; všecko za bučení, bekotu a vriskání italského obra flašinetu. Peterka, hůl mezi koleno, ruce i bradu o ni opřeny, seděl, ku předu schýlen, bez hnutí, bez hlěsu. Veliký zvonec třikrát zazvonil. Vše ztichlo, jen flašinet bublal, bečel, vriskal dále. Začal se program. První číslo bylo veselé. Přikoulel se samohybně do středu maněže

plný pytel; za ním skokem doga, na krku ozdobena růžovým věncem, na hřbetě pestrá čabrákova. Zapasila chvíli s pytlím, pak vstříčila do něj hlavu a vytáhla nafouklého šaška; šašek po pytlí rukama, doga tlamou; táhali se o pytel, až rozhněvaný šašek počal se otáčet kol své osy. Pytel v rukou, doga v pytel zakousnutou, vítězně pokřikuje: „To je psosko-pytlo-lidskej mlejek!“ I bylo bujného veselí obecenstva a ještě nabylo. Když doga, pustivši se pytlí, kruhem odletěla do pilin a poválevši se v nich, znovu se chytila pytlí, do něj se zatím schoval postrašený šašek, a jala se kroužiti mlýnek opačný. Cirkus otfásal se smíchem, řevem, tleskotem. Jediný Peterka mrtvá socha.

Následovalo číslo druhé — vážné — krasojízda. Jezdec, krásný jako panna, na ztepilém koníčku žemlové barvy vskočil svižně do maněže. Zvíře i jezdec se uklonili, obecenstvo zabouřilo — a už tu klus a cval a trysk. — Sotva se prve jezdec oba jevil, Peterka oživil, zrudl, napřímil se; španělka v rukou jeho se pozachvěla. Nyní rozšířené jeho oči krásné zvíře krok co krok bystře sledovaly. „To je ten kousavý fajbl,“ zašeptal rozčilen. A jen fajbl pro něho eksistoval. Neviděl jezdcu ve fráčku, který kdysi mohl být červený, v kalhotách, které kdysi byly suše bílé, v cylindru, který kdysi se leskl a nebyl svaštělý; neviděl ani z této hněděšedi zářit sluncem pár skvě-

charakteristiku Čechoslováků jako kolektivní a pěkně propracovanou. České Slovo má několik pochybností o hře, již Koptova povídkovitost, klidné sedavé scény jsou na závalu dramatu, při němž chválí jinak, jak je rozvázně sestrojeno, že má jasnou logiku spojitosti, dialog je bohat drobnou charakteristikou a je zavlažován citem.

Obsahem Galsworthyho hry²⁾ je opět jako v „Zápasu“ řešen poměr zločince ke společnosti. Jenže zločinci — v očích společnosti — u Galsworthyho jsou dobří lidé jako vážený kapitán Dancy, který, aby zachránil ženu před zklamáním, ukradne tisíc liber, jimiž si vykoupí mlčenlivost bývalé milenkyně. Okradený žid Levis právem obviní kapitána z krádeže, společnost však postaví se na stranu kapitána, vyhoští žida ze svého středu a zdálo by se, že Dancy je zachráněn. Ašak objeví se důkazy, usvědčující Dancyho, žid je rehabilitován a kapitán se zastřelí. Hře nelze upřít napínavost a vzrušující dojmy, ale je příliš tendenční a hřeší na sklony a záliby dnešního obecního. Vinohradští hráli ji v režii Stejskalové skvěle. P. Veverka v roli žida, p. Vávra v Dancyovi, Zakopal, Smolík, pí. Ibllová uplatnili se dokonale ve svých rolích. Národní Listy vytýkají autorovi nedostatek rozhodnosti a přímocnosti, zdoluhavost v ekspozici, nudnost a rozvleklost. Nár. Politika oceňuje hru jako detektivní důkladnost v sedmi obrazech, z nichž každý má nějakou efektní vzrušující scénu, chválí dokonalou dramatickou formu. Českoslov. Republika jí také nazývá detektivkou a to ještě nudnou. Proti obsazení namítá, že p. Veverka měl hrát Dancyho a p. Vávra Levisa. Právo Lidu mluví o vzácné novince, v níž se jeví podivuhodně zušlechtlá a projemnělá kultura anglické společnosti a angl. srdce. Tribuna přirovnává autora ke Shawovi, ale Shaw je mimo společnost. Galsworthy je duch menší jiskry, melancholičtější, tišších nervů, poněkud kožený a pomalý. Ale mluví z jeho díla technická, lidská zralost, smutný realismus, hotovost, k níž u nás chybí společenské předpoklady. Provedení vytýká neobratnost společenskou, když jde o klubovky, manýry, smoky. Venkov nazývá tuto hru detektivkou, z níž trikem učiněno drama dvou různých krví — anglické a židovské. Ale problém židovský je tu jen pro vnějšek a efekt na případ nalezen jen proto, aby anglický důstojník mohl s urážlivým přízvukem říci „Žide!“ a slyšeti odpověď „Zloději!“, a aby anglický důstojník, jenž byl za války hrdinou, byl usvědčen ze zlodějství a žid, který za války zbohatl, byl vítězem. Celkem je to prý laciný brak vzhledem k tomu, co chce říci o nadvládě jedné rasy a utlačení druhé.

Ostrovského — tohoto zakladatele ruského dramatu — „Horoucí srdce“³⁾ působilo příliš chladně, režie vypravila je v pomalém tempu, zdůrazňující spíše realistický detail po ruském způsobu, zachycující v podrobnostech tuto typickou lenost ruského kupce, všechny stinné stránky ruského občanského života, v němž úplatnost úředníků, zhýralost blahobytných kupců, nevědomost, nevzdělanost ruských lidí záletnou žádostivost a naivně něžnou lásku ženského srdce, než velkorysost a intenzita života. Hra sama dává vzpomínati na Gogola, jenž ostřeji a výrazněji vyvolával spodní proudy ruského života. Také přijetí hry bylo přes horoucnost titulu velmi chladné, ačkoli herecké podání bylo skvělé. Národní Politika píše, že je cosi mollirovského v této grotesce i pohádce zároveň, vytýká jí nedostatek děje, zastaralou techniku, ale přiznává jí, že zaujme svým ovzduším i dravým humorem, jež autor rozhodil po čelných postavách hry. Režii vytýká pomalé tempo, z jednotl. výkonn. uvádí zvl. p. Vydru, pí. Naskovou, pí. Vrchlickou, p. Rašilova, Vojtu, Wiesnera, Steimara, Kohouta a Tůmu. Tribuna také poukazuje na podrobnosti prostředí, jehož společenský základ budi dosud hrůzu, společnosti, jež spíše ke zkáze. Velmi oceňuje charakteristické umění Vydrovo, humor p. Rašilova, požívačnou zlobu pí. Naskové, klackovství Steimarovo a j. Právo Lidu má dojem cizího světa z této komedie, tím cizějšího, čím úporněji chceme do něho vniknouti, spatřuje v ní doklad pro ruský společenský a politický převrat. V provedení konstatuje, že tu neběží o styl, jdoucí z nitra našeho souboru, nýbrž o umělé přizpůsobení cizím vzorům; o výkonu Vydrově praví, že v něm bylo zosobněno cos jako český úžas nad záhadou duše, ruský věřící. Národní Listy mají pocit lítosti nad skutky starých ruských generací, bezmocné lítosti s lidmi, jimž není rady ani pomoci.

²⁾ John Galsworthy „Společnost“, drama o 3 jedn. Přel. K. Deer. Rež. B. Stejskal, výpr. V. Cechner. Poprvé v Vinohradech 6. listopadu 1925

³⁾ A. N. Ostrovskij „Horoucí srdce“, kom. o 5 aktech. Přel. V. Červinka. Rež. G. V. Sjerov, výpr. A. V. Andrejeva. Poprvé v Národ. divadle 17. listopadu 1925

lých ostruh a pár ohnivých očí — jediných to jasných míst na zášefelé postavě krásného jezdce. Jen fajnbla sledoval rozřezávanými zraky!

Pojednou Peterka vstává — skrčuje se do střehu jako dravec — číhá, až se zvíře přiblíží a v tom! mrštný výskok — zaskřeknutí koně — Peterka zaryl mu prsty levice do nozdry, sevřel masitý pysk a španělku v pravici, nemilosrdnými ranami bil, tloukl, šlehal malomocně se vzpínající zvíře po skráních, do tlamy, do krku, do plecí, po nohou! Rány dopadaly rychle po sobě jakoby hrozným strojem zasazovány. Po prvé v životě uslyšel jsem, jak pláče kůň. Zděšené obecní křičelo, láleřilo, dupalo; mnozí povstávali se sedadla a se zařatými pěstmi řítili se k Peterkovi, ale ten nedbaje bušil do zvířete jako rozumem pomínutý. Konečně zvíře jako podřáté kleslo i s jezdcem k zemi. Jezdec hned vyskočil, chopil se rukou Peterkových, tiskl je a rozvířen volal: „Děkuju ti, švakře, děkuju ti tisíckrát!“ Únavou udýchaný Peterka vytrhl chvatně ruce z rukou Bicanových a hrubě se na mne osopil: „Pojďte odtud, už tu nemáme co dělat!“

Byl jsem svrchovaně vzrušen tímto výjevem, hlava byla v závratí, a cestou z cirkusu nechtělo se mi ani zeptat Peterky po vysvětlení. Cítil jsem k němu odpor. On však začal sám: „Ať vidí, kdo z nás je šlechtetnější. On pro mě by takovou dobrou věc

jistě nevykonal! Napravit koně je velikej present!“

„Jak to?“ optal jsem se, nerozuměje.

„Inu tak: Kůň rafal z manéže po obecnímu. Marňe ho Bican bil a tejlal — to na takového koně neplatí — nenapraví se, dokud mu pořádně ne-nařeže někdo z obecního, na které je zvyklý se sápat. A tuhle službu k nezaplacení jsem mu dnes prokázal já!“

Po tři léta jsem se se svými cirkusáky na žádné další štaci nesetkal. Až v Josefově stanu před jakýmsi větším cirkusem a čtu velikánský červeno-zelený nápis: „Světový cirkus Františka Peterky a Václava Bicana.“ A tu Peterka už přede mnou! Radostné vítání! Pak vysvětlování: „... tož jsme se smířili, dali to dohromady a daří se nám teď mnohem líp. Šťastní jsme, na mou duši, šťastní oba!“

„To je váš chapeček?“ ptám se ukazují na drobného, usmrkaného baculáče po jeho boku.

„Jo, jo! To je můj!“ blaženě se smál a hladil kloučka něžně pod bradou.

„Krásný jako vaše paní Julinka — jako by jí z oka vypad!“

Peterka se rozesmál: „Kdežpak! Vždyť já ho mám s Fifkou! Julka má zas holčičku s Bicanem! My si i ženy vyměnili a všem je nám teď dobře. A za všechno jen tomu fajnblu máme co děkovat...“

A. N. Ostrovskij
HOROUČÍ SRDCE

Komedie o pěti dějstvích

Z ruštiny přeložil
Vincenc Červinka

**Národní divadlo
v Praze**

Paraša, dcera Kuroslěpova
z prvního manželství
(Eva Vrchlická)

Gavrilo, kupecký mládenec
(Eduard Kohout)

Vytýkají Ostrovskému realistickou rozvlácnost a měkkou hovornost, dramatický účinek je velmi skromný. V provedení konstatují vliv ruského režiséra, jemuž se však nepodařilo soustředění nicotného děje k jednotnému výslednému dojmu. Venkov vykládá ze hry příčiny ruské revoluce, jež musila přijít na tento svět jako nová potopa, ale nevěří, že by v Rusku bylo již lépe, naopak vlastností, ve hře ukázané, zdají se mu vlastnostmi rusko-národními, tedy věčnými. Hru samu nazývá podivuhodně svěží, chválí její účinný humor, její životnost, ale celkem je to román, vyslovený jevištně. V kresbě postav uvádí zdařilé výkony Rašilova, Vydry, Steimara, Kohouta, pí Vrchlické.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský a Miloš Šimáček

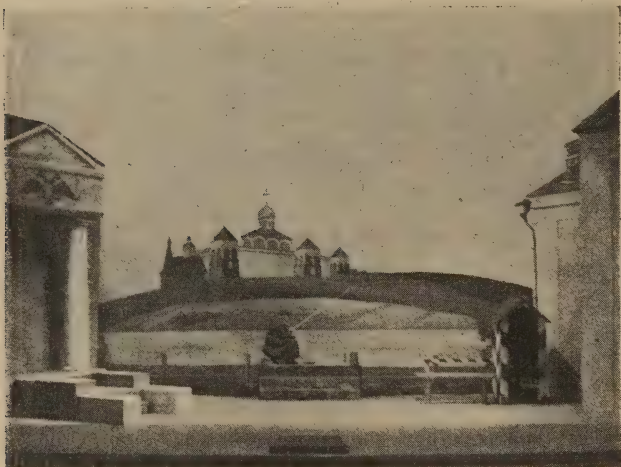
Listopad

1. 1885 založilo. herectvo, soustředěné od r. 1880 v Matici Divadelní, svou vlastní ústřednu pod názvem „Ústřední Jednota českého herectva“. Zakladatelem jejím a prvním starostou byl zvěcn. zasloužilý dram. umělec Vojta Slukov († r. 1903. Viz článek „Rok 1903“ v Čsl. Divadle 1923, str. 114.) 1.-X. 1905 konána slavnostní mimořádná valná hromada na paměť 20 letého trvání tohoto ústředí. Na rok letošní připadá 40. výročí jejího založení.

4. 1905 zemř. ve svém bytě nedaleko Nár. div., na svém milovaném Žofině (nyní Slovanském ostrově) Anežka Schulzová, dcera předtím nedávno zemř. prof. Ferd. Schulze, red. „Zlaté Prahy“. Schulzová napsala několik libret: k Fibichovým operám „Hedy“, „Šárka“ a k „Pádu Arkuna“, k Weissově německé dram. básni „Der Triumphator“. Také přeložila libreto „Pád Arkuna“ do němčiny. V „Zlaté Praze“ obstarávala po 6 let divadelní rubriku, jsouc zároveň divadelní referentkou „Květů“. Napsala mnoho literárních, kritických studií. Zemřela v mladém věku 35 let. (Nar. se r. 1870 v Praze.) Byla to žena vytrvalé píle, neúmorná v ušlechtilé své snaze, velmi skromná a tichá, proto málo známá širší veřejnosti.

13. 1905 zemř. v Bratfordu v Anglii slavný tragéd anglický John Henry Irving ve stáří 67 let (nar. 6.-II. 1838). Již záhy z mládí, opustiv své povolání, obchodní písařnu, stal se jako osmnáctiletý členem nového divadla v Sunderlandu, kde však pro přílišnou trému nemohl obstát. Odešel, prodělav trpkou dráhu venkovských divadel, do Edenburku ve Skotsku, odtud, v touze po vyšší metě, do Londýna, kde přijat byl v divadle Princess, ale ani zde se mu nedařilo. R. 1867 hrál v Paříži, pak v Quennstheatreu v Long-Acre, kdež poprvé hrál se slavnou Ellen Terry. R. 1871 vstoupil do londýnského divadla Lyceum, kde měl nejslavnější období svého života a kde prožil plných 31 let. Zde nabyl nejvyšší

umělecké dokonalosti, nejvyššího uznání a přispěl k znovuvzkříšení staré slávy anglického divadelního umění. V Lyceu po boku Ellen Terry hrával za znamenitého zápasu uměleckého se slavným americkým hercem Edwinem Boothem Otella, Jaga (tyto úlohy si vyměňovali) i Romea (ve 40. roce věku svého). K nejlepším svým rolím čítal Karla I. a Ludvíka XI. R. 1883 hostoval s celou společností Lycea (stal se nakonec i ředitelem jeho) u nás s mimořádným úspěchem. Po návratu svém do Londýna vytvořil Malvolia ve Večeru tříkrálovém, Mefistu ve Faustu, Kardinála Irvinga, Jindřicha VIII., Krále Leara a j. Asi r. 1902 rozloučil se Irving s Lyceem a pořádal se společností pohostinské hry po Anglii a Irsku, na kteréžto cestě zemřel, raněn byv srdeční mrtvicí v Bratfordu.

Scéna III. jedn.: Prostranství mezi domem náčeln. policie a věznicí (v pozadí poutní chrám)

Ostrovského „Horoucí srdce“ na Nár. div. v Praze

Scéna IV. jedn.: Na rozcestí

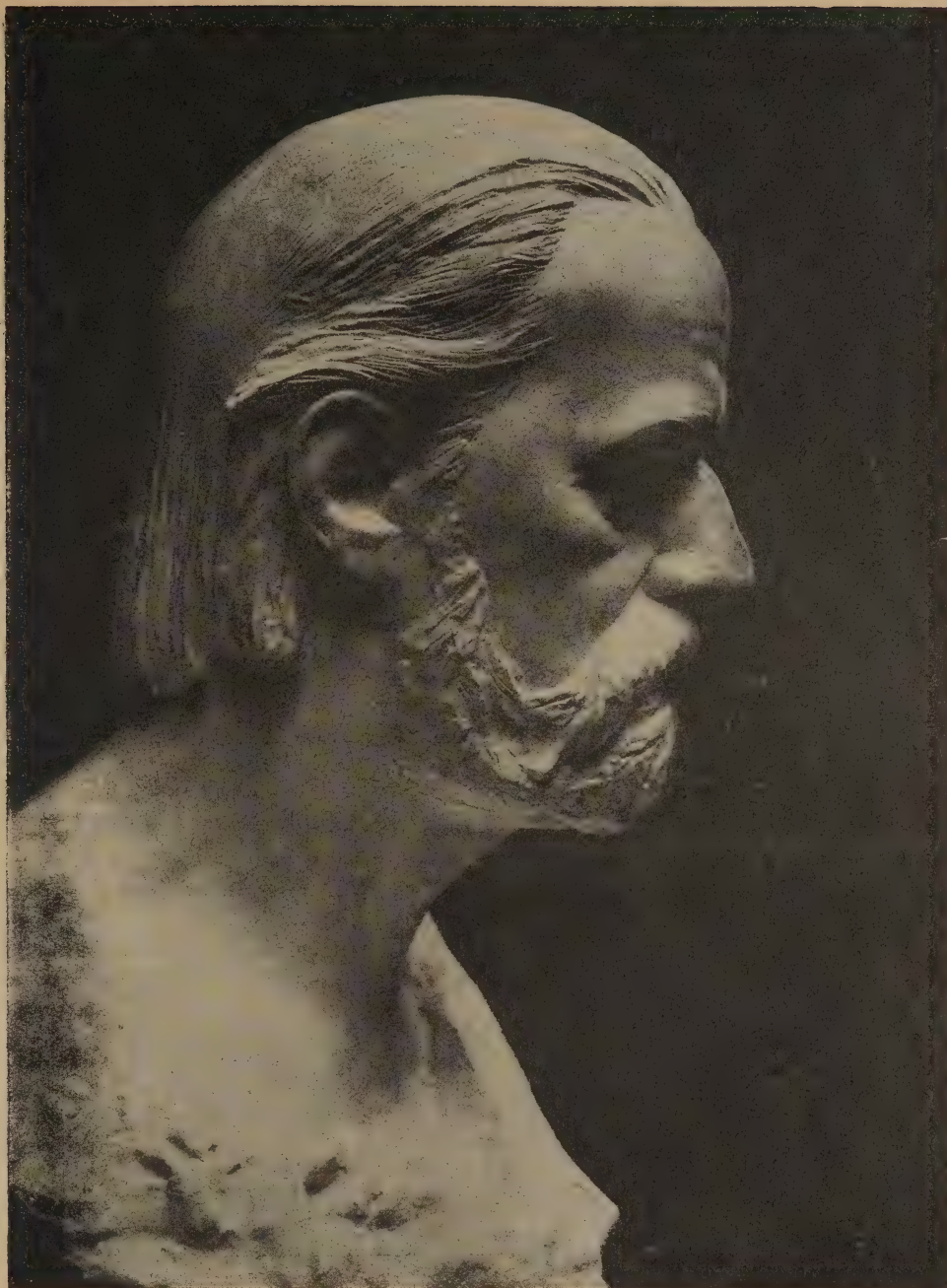
o založení druhého stálého divadla v Praze. Založením arény „U Eggenberků“ v květnu r. 1871 položil základ (spolu se svou manželkou Eliškou Peškovou-Švandovou) k později vybudovaným nynějším divadlům na Smíchově.

30. 1900 zemř. v Paříži anglický básník Oskar Wilde, dramatik a satirik. Napsal úspěšné hry Vějíř lady Windermereové, Bezvýznamná paní, Ideální manžel, Triviální komedie pro seriosní lidi, Salome (francouzsky) a j. (* 15.-X. 1856 v Dublině.)

21. 1880 utvořilo se „Družstvo Národního divadla v Praze“. Když úkol „Sboru pro vystavění Nár. divadla“ byl splněn, bylo zapotřebí, aby zde byla i správa, která by se starala o rozkvět Národ. divadla a vládla také hmotnými prostředky. Tu seskupilo se k popudu dra Fr. Lad. Riegra a purkmistra pražských měst Em. rytíře Skramlíka družstvo vlasteneckých mužů, z nichž každý složil nejméně 500 zlatých (1000 K) jako členský podíl. Byloť ovšem také více takových, kteří složili více (až 5000 zl.); celkem bylo 85 členů s celkovým podílem 52.000 zl. Při ustavující valné hromadě 21.-XI. 1880 zvolen byl za předs. Eman. ryt. Skramlík. Dle smlouvy se zemským výborem byla správa Nár. divadla odevzdána „Družstvu“ do konce r. 1888, poté prodloužena smlouva až do r. 1900, kdy odevzdána byla, jak se na jiném místě zmiňujeme, nynější „Společnosti Národního divadla“.

20. 1910 zemřel hrabě Lev Nikolajevič Tolstoj, veliký Rus, spisovatel světového jména, filosof. Jeho romány vynikají epickou mohutností, zachycující duši doby. Zabýval se problémy. Od umění přešel k filosofii s myšlenkou hlásati novou církev a pravdu. Jako dramatik uplatňoval i na jevišti myšlenku nejryzejší životní pravdy. Napsal drama Vláda tmy, obraz bídy a zla, Živoucí mrtvolu, vesel. Plody osvěty a j. (* 1828.)

27. 1825 před 100 lety nar. se Pavel Švanda ze Semčic, jeden z nejvýznamnějších českých divadelních ředitelů. Velkou zásluhu o čes. divadelnictví získal zdařilým pokusem

DETAIL HLAVY ŠTURSOVA POMNÍKU BEDŘICHA SMETANY
V LITOMYŠLI

(K VYPSANÉ SOUTĚŽI NA POMNÍK SMETANŮV PRO MASARYKOV NÁBŘEŽÍ V PRAZE)

A co divadelní zákon?

Kdyby si dal někdo práci — ovšem málo zajímavou — a hledal v nepřehledné spoustě zákonů a vládních nařízení, za naší republiky vydaných, kolik z nich týká se života uměleckého a kulturního, našel by několik drobtů. A z těch ještě by čpěla příchůť materiálních snah a účelů politických nebo stavovských. Po každé uzavěrce státního rozpočtu a při každé vládní krizi, zvláště ovšem při volbách rokuje, řeční a píše se o tom, co je a co by bylo nutno upravit zákonem hned v nejbližší době a potom. Neříkáme, že není naléhavé upravit na př. branný zákon; volební řád, bytovou krizi, poměry církevně-politické, ani že nemá významu otázka pojištění, platů nezaměstnaných, zakládání a vydržo-

vání škol atd., ale rádi bychom už konečně slyšeli také o naléhavé potřebě odstraniti starý divadelní řád z let padesátých a nahraditi jej novým zákonem. Vždyť ministerstvu vnitra bylo uloženo Nár. shromážděním už před dvěma lety, aby vypracovalo a předložilo osnovu. Od té doby jsme několikrát urgovali u ministerstva vyřízení této otázky, ale naše protesty byly patrně klidně uloženy k aktům, v nichž odpočívá také nařízení našeho zákonodárského sboru, jehož vyřízení nikdo dosud neurgoval. — Což v žádné politické straně není poslance nebo senátora, který by měl také pro ideové věci smysl a pochopení? Není ve sněmovně nebo v senátě žádného literáta nebo umělce?

h—

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 15. do 30. listopadu. Národní divadlo v opeře: V studni, Královna loutek 2×, Libuše, Prodaná nevěsta, Sediák kavalír, Komedianti, Rusalka. Před slunce východem 2×, Legenda o Josefu 2×, Štědrovečerní sen, Lohengrin, Tristán a Isolda. V činohře: Cesar a Kleopatra, Horoucí srdce 5×, Revoluce 2×, Smrt Hippodamie, Námluvy Pelopovy, Naši furianti. Stavovské v opeře: Pan Twardowski 2×, Prodaná nevěsta, Eugen Oněgin, Car a tesař, Mignon, Židovka, Violetta, Madame Butterfly. V činohře: Rozkošná příhoda, Revoluce 2×, Svatá Johanka, Noc na Karlštejně Boží člověk, Klouček netykavka, Naši furianti. Městské vinohradské: Cyrano de Bergerac, Pericola, Vykupitel, Ange Pitou, Společnost, Lhář, Věřitelé, Hra s ohněm, Princezna Pampeliška, Mořská panna. Svandovo divadlo: Jak vychovám svou mamá, Jaro v podzámčí, Naši furianti, Šípková Růženka, Druhá satební noc, Kotrmelce mládí, Renaissance, Krakonoš, Mistr Kampanus. Tylovo divadlo v Nuslích: Zámecká paní, Kříž u potoka, Irčin román, Dáma ze spáchovo vnozu, Cikánská láska, Zviřátka a Petrovští, Satební noc, Černé oči — proč pláčete, Cowboy — gentleman, Stambulská růže, Láska na rohačkách, Tři zlaté vlasý děda Vševeda, Nejšťastnější manžel, Románek korunního prince, Zázračná opice, Pražští hadráři. Urania: Paní jeho snů, Husarská krev, Dollarové princezny, Zlatá Praha před 100 lety, Trestance Fabricius Lesní pohádka, Mnoho přátel — naše škola, Lucretia Borgia, Clo — Clo, Krkavčí hnízdo, Miluj vás, budete mou, Majitelka hutí, Princezna Hrdopyška, Ty svůdné noci pařížské, Madame Pompadour, Dobrodlní lidstva, Komedia: Neodolatelný Kassian, Dvorní žid, Burianovo divadlo: Člověk v kleci, Ich melde, Člověk, zvíře a ctnost. Rokoko: Co každá bude chtít, To je to. Vinohradská zpěvohra: Polibek lásky, Orlov, Hrabě Cagliostro, Honza kouzelníkem, Hollandská ženuška, Panenka pro štěstí, Slovácká princezna, Vyměněná nevěsta, Dítě cirku, Čardašová princezna. Aréna na Smíchově: Až ráno v pět, To svět neviděl.

j. p.

Jubilejní spis o J. K. Tylovi, jako oficiální publikace výboru pro Tylovy oslavy, bude sepsán univ. profesorem drem Mil. Hýskem a vyjde péčí Ústřední Matice Div. Ochotnictva a spolku „Manes“ ve sbírce „Zlatorohu“ v bibliofilské úpravě. Jiné publikace, byť se i dovolávaly rámcového programu Tylových oslav, nemají s akcí oslav. výboru nic společného a výbor nemůže odpovídati za kvalitu děl, kterých sám neocenil a nevydal.

Tylovy oslavy 1926. Slavnostní výbor (Praha II, Ostrovní 16) žádá všechna divadla i korporace, které pořádaly nebo budou pořádají oslavná představení Tylova, nebo slavnosti a večery Tylovy, aby mu je oznamovaly a cedule či pozvánky zasílaly.

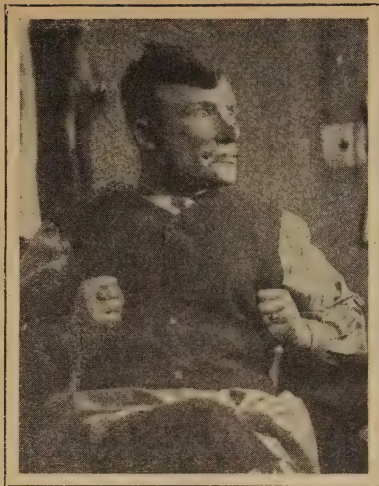
Národní sbírka Tylova je v proudu. Rozesláno bylo na 24.000 dopisů a žádosti za příspěvky, které se již scházejí. Už z těchto počátků vysvítá zvláštní fakt, že nejvíce pochopení nachází náš Tyl v nejširší vrstvě národa. Byl jen po malých částkách, přece aspoň něco posílají, aby dokázali vděčnost a úctu k muži, který celý život obětoval národu a který mu dal i národní hymnu. Proto je neuvěřitelně čistí, kterak některé celé úřady vracejí náš dopis, doložajíc, že pro tísnivé poměry úřednictva nemohou ničím přispěti. Úřad, v němž je 80 i více úředníků, jistě by i přes tyto „tísnivé“ poměry mohli sebrati aspoň 20 korun, kdyby ovšem toto úřednictvo — a zejména jeho představený — měli pro národní cíle a pro zásluhy národních velikánů tolik smyslu, kolik ho vyplývají v kavárnách a u karet. Až budeme zaznamenávat celkový výsledek sbírky, připojíme také takové příklady, pro náš veřejný život velmi zajímavé.

h—

Báseň Svat. Čecha „Ve stínu lipy“ provedena scénicky žáky dram. školy pražské státní konservatoře hudby tříd prof. M. Laudové-Hoficové, Jar. Hurta a Anny Suchánkové 7.-XI. v div. sále konservatoře na Slovanech (I. dram. večer). Vyzvednutí tentokrátě především slánský recitační nad mímickou bylo i paedagogicky oprávněnější a ukázalo pozoruhodnými výsledky, jak stejně bedlivě je jí dbáno v tamní učebn. osnově. Napomáhaly tomu ovšem značnou měrou i krásné, zvukné, formálně vytříbené a obsahově syté verše nejnárodnějšího našeho básníka, které tím plněji bylo možno zhodnotiti při podání jevištním. Jednotlivě nejvyspělejším byl soused Vlad. Židlického ze IV. ročn., výkon, vnějškově i vnitřním proniknutím umělecky velmi ucelený. A rovněž P. Kutný a A. Makariusova ze III. ročn. vhodně hlasově byli disponováni pro své postavy vojína a hostinské. Krejčí Jos. Grusse z II. ročn. měl množství nevšedních a typických podrobností, ale i učitel Lad. Boháče a pojezdny Old. Ježka z I. ročn. až na počáteční nejistotu a u učitele příliš mladistvé vzezření nezůstali svým rolím ničeho nepraví. Text šumaře za ochuravělého interpreta přečetl Jar. Hurt, jenž přednesl také úvod básně za suggestivních varhanních vložek na motivy hudby Smetanovy Jiř. Včeláka. Scénickou úpravu navrhl J. M. Gottlieb, při nastudování spolupůsobil dr. Milan Svoboda. Rdv

V Komedii čili Ferencově divadle vzkřísili ze

Jiří Steimar
jako Norkis,
příruční
Kuroslěpovův
ve správě
domu
(Ostrovskij
„Horoucí
srdce“)

Roman Tůma
jako Vasja
Šustrýj, syn
kupce, nedáv-
no příšleho
na mizinu
(Ostrovskij
„Horoucí
srdce“)

zapomenutí vídeňského humoristu Rodu-Rodu a jeho komedii „C. a k. vojenská sláva“, obrázek z garnisonu jakousi idylu, v níž rakouští hrdinové jsou náramně krotcí. Je to řada důstojnických portretů, paniček, slečinek a sluhů, vděčných pro herce, kteří je také hráli s chutí. Jinak celá věc za mnoho nestojí, kdyby nebylo velmi zajímavého, herecky skvěle pojatého výkonu sl. Grossové a pěkného výkonu p. Ferencova, který rakouského arcivévodu hrál nedolatelně.

j. p.

V *Burianově divadle* hrají Vagesakovu komedii „Člověk v kleci“, v níž jde hlavně o spolužití opičích člověka s lidmi. Pointa vrcholí v tom, že darebáctví kvete právě tak v opičím státě, jako v lidském. Ovšem Burian upravil si hru podle svého, aby mohl

uplatnit svoje přednosti, třeba na úkor autora. Nepodařilo-li se mu to plně v prvé hře, odškodnil se v Havelkově překl. aktovky „Ich melde“, kde mohl pustit svoji výmluvnost na plno. Tato Müller-Schlosserova fraška má právě tu výhodu, že hlavní roli „šorfšice“ Špulky hraje Burian, který dovede již svým způsobem roztočiti hlediště, při čemž mu statečně pomáhají pp. Koll a Plachta a pí Smolíková.

Karel Horský, autor básnického „Vodopádu Giesbachu“, známého z proved. div. Národ., a úspěšně veselohry „Bafoch“ z div. vinohr., je autorem probuzenské veselohry „Bejvávalo aneb Loupežníci na Chlumu“, nikoliv Karel Horský, jak nedopatřením vytištěno nad vyobr. této hry v sešitě 15. t. l. a jak si laskavě čtenář zajisté sám opravil.

Red.

Z C I Z I N Y

Vysoká škola dramatického umění. Moskevské Maiercholdovo herecké učiliště získalo oprávnění k rozšíření své působnosti na význam vysoké školy dramatického umění. Studium, rozdělené na tři ročníky, probírá kromě samotné herecké činnosti i příbuzná odvětví divadelní. Škola má právo propůjčovat absolventům titul doktora.

—ký

Sto let varšavského divadla. Dne 19. listopadu konána oslava stého výročí položení základního

kamene k varšavské opeře. K řadě příprav oslavy pojila se i oprava budovy. Tato restaurace byla prováděna nevhodným způsobem, proti němuž polští umělci se ohrazovali.

—ký

Umění dramatické a hudba. Neúnávný a pochyblivý Lacour píše v „Comoezii“ o svém rozhovoru s režisérem Ordyňským od Polského divadla ve Varšavě. Ordyňski přes svoje poměrně mládí je zkušeným a světaznalým divadelníkem, jehož úspěchy při spolu-

„A. N. Ostrovského“ **HOROUČÍ SRDCE** na

Nár. divadle v Praze

Režie

G. V. Sjerov

Zpěvní část

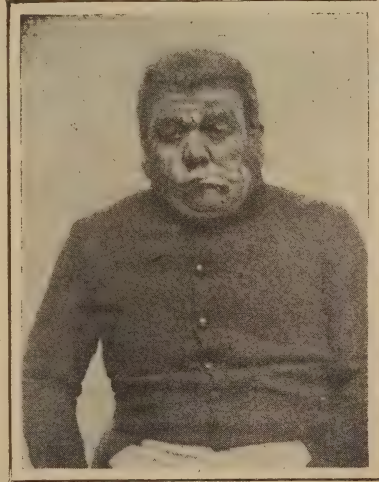
N. A. Kožin

Výprava

A. V. Andrejev

Měšťan
(Karel Váňa)

Serapion
Mardarič
Gradobojev,
náčelník policie
(Sása Rašilov)

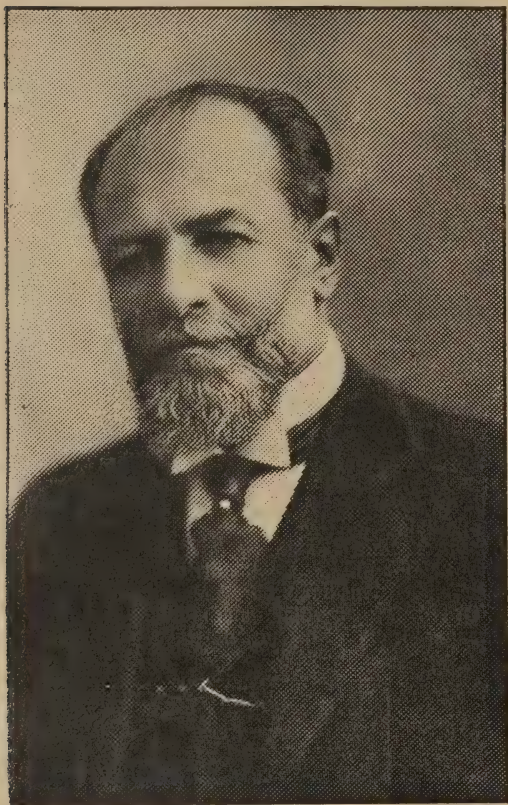
práci s Reinhardtem i v samostatných pracích nejsou všední. Za základ divadelního života pokládá herce. Herec není u něho prostředkem, jímž režisér uskutečňuje svoje touhy. Stejně tak dívá se na hru. Neuznává zvětšování významu režisérova na úkor vlastních, základních činitelů: autora a herce. Naproti tomu však odpírá přiznávatí těmto výsady, které odpírá režisérovi. Chce docílití naprosto stejného rozdělení hodnot mezi oběma směry. Neuznává nadřadenosti jednoho koeficienta nad druhým. V dalším hovoří o celkem známém a samozřejmém postupu práce režiséra při vybavování hry. Zmiňuje se o režisérovi jako vykladači hry a prostředníku mezi autorem a hercem. Pokládá za nemálo důležité pro krystalizaci nového divadelního směru, aby umění dramatické bylo spojeno s hudbou, jež prý jediná je schopna vyjadřovati ryzi formou pocity, dramatickovy. ej

Biograf v opeře. Pařížská Opéra má pro tuto sezonu připraven cyklus biografických představení. —ky

Starý holubník opět otevřen. Théâtre de Vieux Colombier v Paříži, které bylo pro finanční nesnáze podnikatele zavřeno a zařízeno pro biograf, je vráceno svému poslání. Mladí autoři francouzští mají opět svoji scénu. —ky

Divadlo mladých v Paříži. Kolik těch pokusů pařížských autorů v poměrně krátké době ztroskotalo a přece nechybí dalším odvaha k podobným snahám. Nyní najali si mladí dramatikové francouzští Natanson, Crommelynck, Sarment, Lenormand a j. Starý holubník (Théâtre Vieux Colombier) a Paříž je velice zvědavá, co títo 30—40letí chlápci společně dokáží. Předpokládá se že divadlo stane se zajímavě nadobytými kvalitami jeho majitelů-autorů, kteří jsou nadějí dramatické tvorby francouzské. ej

K pohostí, hrám Hudebního studia moskevského Uměleckého divadla na městské scéně vinohradské

Vladimír Němirovič-Dančenko,
umělecký vůdce zájezdu

O. Baklanova,
přední solistka družiny

Z M A T I C E D I V A D E L N Í

Českým autorům! Divadelní Matice v rámci Tylových oslav hodlá na některé scéně provést i tiskem vydání novou hru o J. K. Tylovi. Kdo má podobnou práci v rukopise nebo ví o existenci hledané novinky, nechť laskavě dopíše kanceláři Matice Divadelní v Praze II, Ostrovní 16. Matice Divadelní vydá též sbírky proslovů před představením, proslovy k otevření divadla a pod. slavnostním příležitostí. Příspěvky pro tuto příručku se přijímají.

Naším spolupracovníkům! Dle zkušeností osmi-letou vydavatelskou praxí získaných, zejména že články na pokračování pozbývají zcela zájmu čtenářstva, rozhodl se redakční kruh požádati pp. liter. spolupracovníky, aby pro nový, právě připravovaný ročník „Čsl. Div.“, jehož seš. 1. vyjde krátce teď po Novém roce, lask. upravovali své práce tak, aby mohla do sešitu zařazena býti vždy ucelená partie s vlastním nadpisem.

L I D O V Ě D I V A D E L N I C T V Í

Pro divadelní praxi

Nehoda přílišného zživotňování role. Hrál jsem jako student Jeronýma v ochotnickém představení Šubertova „Jana Výrava“ v M. Hra byla svědomitě nastudována, což bývalo zásluhou tamního režiséra i pile členů sdružení. Jenom jeviště bylo malé. Hrál se v sále, kde se o posvícení pořádala taneční zábava pro vesničany z celého okresu a kde se také odbyvaly „širam“ rakouské odvary. Pamatuji se, že jsem uměl celou roli doslova nazpaměť a byl bych dovedl bez rozpaků opakovat i věty svých partnerů. Ale na něco jsem zapomněl. Zkoušeli jsme předtím jen na oko: Výrava vystřelil, Jeroným padne atp. Došlo k tragickému výjevu, kde skutečně Výrava střelil po neposlušném synovi, stojícím na balkoně. Po posledních našich slovech zahoukla rána a já se skácel, prožívaje opravdu svou roli. Než hrůza hrůzoucí. Můj dopad byl tak přirozený, že nárazem mého těla se uvolnilo několik ubohých prkének, tvořících podlahu pyšného zahradního balkonu a div jenom, že jsem se neoctl v „propadlišti“, to jest na podlaze, po níž se jindy tancovalo. Ale forum bylo zachráněno. „Balkon“ se nezřítíl a obecnístvo bylo samo ohromeno mistrnou ranou Výrava, kterého představoval tamní statný občan, známý jako náruživý nimrod. Jen za kulisami se mne starostlivý režisér vyptával, zda jsem si neublížil. Dal jsem si již lepší pozor na onen výjev, když jsme hru opakovali, aby přece jen nedošlo k nějakému „saltu mortale“ s onoho ošemetného balkonu. Dnes mají již v M. krásný divadelní sál v tamní sokolovně, a jak jsem zvěděl, mohou si pořídit výpravu, že stačí i na opery.

Dr. Ota Dubský

Školní děti na scéně. Zem. školní rada upozorňuje opět na § 79. školního a vyuč. řádu, který upravuje účinkování školních dětí při div. představeních. Rodiče musejí žádati za svolení správy školy. Písemnou žádost může podati také spolek, ale musí ji doložit písemným souhlasem rodičů. Žádost musí být kolkována. V žádosti buď uvedeno: Kdy bude div. představení, den, hodina počátku i konce a v které místnosti, jak bude postaráno o dozor na dítka při zkouškách i při představení, jak bude postaráno o bezpečnost a jakému účelu bude věnován čistý výnos. Pořadatel dodá správě školy text hry. Se zkouškami se nesmí dříve započítati, dokud nedojde od okres. výboru školního povolení. Upozorňuje se, že nelze vyřídit žádosti, které nebudou přesně podle naznačených pokynů upraveny a školám předloženy tak, aby mohly nejpozději 14 dní před zamýšleným představením být dodány školnímu výboru.

h—

Zprávy

Podařený režisér. V jednom pražském divadle předměstském, které možno řaditi i po stránce umělecké mezi přední naše scény, je „režisér“, který měl odvahu prohlásiti v přítomnosti autora: „Jsou dvě věci, kterých nejvíce nenávidím. To je autor a ochotnictvo.“ — Tento pán, který se marně pokoušel o vavříny herecké na prknech divadla i ve filmu, byl omylem pasován na režiséra. Chápeme, že je mu nepříjemný autor, jenž nechce připustit zohavení své hry panem režisérem nesmyslnými škrtky a zkomolením struktury hry, nebo špatným nastudováním a ubohým provedením. Chápeme také jeho nepřítelství k ochotnictvu, které dnes vyspělo umělecky mnohem výše, než herci z povolání druhu tohoto pana režiséra. Nechápeme však jeho smělosti, s jakou pronáší svůj urážlivý výrok jako t. zv. režisér divadla, které si právě dosti pomáhá z českých autorů a kterému platí ochotnické spolky za nájem divadla slušné tisíce.

h—

Pardubické divadlo, jehož přestavba (rozvržená na 4 měsíce) byla započata v říjnu 1925, bude pryč znovu otevřeno koncem února 1926. První představení v rozšířeném divadle žádá pro sebe Spolek divadelních ochotníků, jemuž přísluší hlavní zásluha, že v Pardubicích bylo vůbec divadlo postaveno. Proti tomuto požadavku jsou někteří členové divadelního kuratoria, ježto od 1. března 1926 je stanovena sezona Východočeské společnosti za vedení řed. Veverky, která by pryč byla finančně ohrožena tímto ochotnickým představením. Důvod tento je velmi malicherný, neboť nelze věřiti, že v takovém městě, jako jsou Pardubice, by ochotnické představení, koncem února sehrané, finančně poškodilo šestinedělní sezonu, konanou v březnu a dubnu. Ovšem otázkou je, bude-li vůbec v únoru divadlo otevřeno!

jr.

Věcná loterie na postavení Jiráskova divadla v Hronově. Město Hronov, jsouc si vědomo velikých zásluh svého slavného rodáka Mistra Al. Jiráska a chtějíc důstojným způsobem uctiti jeho nesmrtelné dílo, rozhodlo se postavit mu pomník, který by nebyl pouhým němým kamenem, nýbrž který by věčně promlouval k lidu živou řečí, každému srozumitelnou, tou řečí Jiráskovou, kterou jsme tak rádi slyšali a čítali v dobách těžkého strádání a útisku. Takovým pomníkem nemůže být nic jiného než divadlo. V budoucnu Jiráskova divadla nemá však být umístěno pouze jeviště a hlediště, jest zde projektováno též Jiráskovo museum, knihovna, čítárna, vhodná místnost spolková atd., takže se jim dostane našemu pohraničí budovy, která se stane vydatnou podporou našich zájmů státních a národnostních. Jiráskovo divadlo bude připomínati lidu zdejšího kraje, že odtud vyšel muž, který tak miluje svoji vlast a svůj národ, že nebál se říci našim utiskovatelům pravdu v tvář v dobách nejkruťší persekuce, že neváhal vydati svého „Husitského krále“ v dobách nejpřísnější tiskové censury. Ono bude zároveň nabádati lid, aby se snažil co nejvíce se jim svými vlastnostmi přiblížiti a být aspoň ve svobodném státě tím, čím byl Mistr Jirásek za dob cizácké nadvlády: dobrým, upřímným Čechem nejen slovy, ale i skutky, vřelým obhájcem pravdy a svobody. Jest samozřejmo, že takovýto pomník, má-li vyhovovati plně svému účelu, vyžaduje značných peněžitých prostředků. Z té příčiny pořádá Družstvo pro post. Jiráskova div. v Hronově n. Met. věcnou loterii, jejímž výnosem doufá opatřit alespoň část nákladu na stavbu divadla a žádá jednoty i jednotlivce za účinnou podporu této nejen místní, ale i všennárodní akce.

Věstník Ú. M. D. O. Č.

Film „J. K. Tyl“ byl velmi pěkně vypraven firmou „Světofil“ (Praha II, Václavské nám. č. 68) a byl přijat do programu Tylových oslav 1926. Naše spolky nechť se přičiní o to, aby byl tento film předveden v místních biogramech. Zfilmovaný život Tylovův nejlépe ukazuje našemu ochotnictvu, jaký odkaz nám dal Tyl, a širšímu obecnstvu osvětlí vážné příčiny, proč Tyla oslavujeme. Na to mělo by se poukázati krátkou promluvou v přestávce, kdy už Tylova osobnost i jeho činnost zaujala diváky. Nejlépe by bylo, kdyby si naše spolky najaly v místních biogramech vlastní představení tohoto filmu a objednaly si jej prostřednictvím na-

Obtíže s děkováním herců

Velký německý herec Bassermann při určité rozmluvě prohlásil, že není nepříjemnější povinností pro herce, když po ukončení aktu je nucen za potlesk před scénou děkovat. Bassermann nechce snad být

nezdvořilým, ale vysvětluje, že děkováním herců přerušuje se nit představitosti publika, na něž mnohdy nepůsobí zcela příznivě objevení se herce před oponou. Stojí za úvahu!
—ý

šeho ústředí, nebo přímo u uvedené firmy, odvolavše se na své členství v Ú. M. D. O. Č. a její doporučení, protože jsou ujednány určité výhody. V každém případě, i když váš spolek vymůže představení u majitele biografu, budiž ústředí oznámeno takové představení. Pokud je možno, nechť naše spolky učiní při představení sbírku ve prospěch našeho Tylova domu v Praze a zašlou její výtěžek ústředí.
h—

Dar. Ministerstvo školství a nár. osvěty dalo ÚMDOČ. na její kulturní úkoly subvenci 2000 Kč.

Oslavy 1926. Přípravný výbor pořadatelský přehlídl ve schůzi dne 25.-XII. dosud vykonané práce. Do literárně-umělecké komise dále zvolen inž. Machovec, do divadelní: Zeibert, pí Maděrová, inž. Růžička, inž. Machovec, V. Taussig a insp. Trsek. Do výstavní: Šťastný, Hanka a pí Šťastná. Ve vedení ubytovací komise uvázal se dobrovolně Weinert a pro začátek zvolení do komise: Taussig, Klouček a Ptáčník. Dále byl utvořen ženský odbor, do něhož zvoleny s právem kooptačním: pí Turečková, která pověřena jako členka výkonného výboru, aby ustavila odboru zařídila, pí Maděrová, pí Kracmanová, pí Šťastná, pí Lasková, pí Rychnovská, sl. Lasková, Felbrová a pí Hechtová. O zapisování v komisích budou se dělit pp. Felber a Zeibert. — Literární a umělecká komise (I.-XII.) projednala a zkoumala již otázku jubilejního spisu o Tylovi, který bude vydán v Manesově „Zlatorohu“. Dále projednala otázku Tylova poprsí, vydání Škroupovy hudby k „Fidlovačce“ a návrhu k pořádání Tylových večerů. — Divadelní komise (2.-XII.) pracuje o doplnění soutěžního řádu pro ústřední porotu v Praze a usnesla se požádati všechna stálá divadla, aby v roce 1926 uspořádala oslavná představení Tylova. Otázka slavnostního představení bude rozřešena příště. — Výbor upozorňuje opět naše spolky, aby včas zaslali členské příspěvky, protože by mohl být ohrožen potřebný postup v přípravách. Rovněž ostatní požadavky, v oběžníku obsažené, nutno přeseň a včas splnit.
h—

Finanční úhrada na jubilejní podniky r. 1926 a oslavy Tylovy má být dosažena příspěvky od peněžních a průmyslových závodů. Odeslali jsme tudíž všem členům ve větších místech dva tiskopisy těchto žádostí s prosbou, aby je zaslali těm podnikům v místě a okolí, které by mohly přispět. Tiskopisy stojí značný náklad a očekáváme, že jednoty tiskopisy určitě odešlou a tak přičiní se o důstojné provedení úkolů v r. 1926.

Celková statistika o činnosti ochotnictva je nejužitečnějším prostředkem k splnění všech požadavků čl. ochotnictva. Žádáme tudíž všechny jednoty i odbory, aby zaslané výkazy o činnosti za r. 1925 řádně vyplnily a nejdéle do konce ledna 1926 sekretariátu Ú. M. D. O. Č. zaslaly. Pokud se tak nestalo, přiložte i přesný seznam svých činných členů s udáním roku narození a povolání; seznam tento potřebujeme k založení katastru čl. ochotnictva.

Divadelní přednášky a kursy. I. Jiráskův okrsek pro jihozáp. Moravu v Třebíči pořádá režis. kurs v sále hotelu „Slavia“ v Třebíči. Postup přednášek a praktických cvičení stanoven takto: 13.-XII. 1925 „O vývoji světových divadel a česk. divadla zvlášť“ (předn. se svět. obrazy odb. uč. Ant. Skála); 20.-XII. „O režii ochotn. div. (J. U. C.

Miloš Zeibert z Prahy); 3.-I. 1926 „Scénická výprava“ (Ant. Žamberský), „Deklamace mluveného slova a čistota jazyková“ (odb. uč. K. Raušal), 10.-I. „Hygienu hlasu“ (Dr. K. Kupec), „Scén. výprava“ (Ant. Žamberský), „Podstata líčení“ (Jan Huňáček); 17.-I. „Repertoar menších scén“ (Ant. Skála), „Líčení“ (pokr. J. Huňáček); 24.-I. „Líčení“, „Organizační pokyny“ (Ant. Skála); 31.-I. „Líčení praktické“ (J. Huňáček), Rozbor aktovek ze soutěže. Zakončení kursu. Org. jednoty vysílají 2 zást. s volným vstupem, další členové platí režijní přisp. Kč 5— za celý kurs, neorg. jedn. Kč 12— za člena.

Přednášky dram. umělkyně B. Horské konají se: 17.-I. odpol. v Žebráce a 24.-I. dop. i odp. v Mnichově Hradišti. Záznamy pro přednášky v únoru a březnu přijímá jen sekretariát Ú. M. D. O. Č., poněvadž pí Horská ze závažných důvodů přednášky přímo neujednává.

Oznamování divadel. představení. Sekretariát Ú. M. D. O. Č. pořídil tiskopisy k oznamování divadelních představení úřadům, ve kterých je též obsažena žádost, aby dávka za úřední výkony byla vyměřena sazbou nejnižší. 10 kusů těchto tiskopisů zaslal se za 2 Kč.

Dávka z plakátů. Upozorňujeme své spolky, že ministerstvo vnitra neprodloovalo do dnešního dne povolení obcím k vybírání dávky z návštěv a doporučujeme, aby tam, kde bude dávka i roku příštího požadována, vyžádaly si spolky předem schválená pravidla pro tuto dávku k nahlédnutí a přesvědčily se, zda dávka je povolena i pro rok 1926.

Z ústředí. Schůze výk. výboru Ú. M. D. O. Č. koná se v neděli 17. ledna dopol. v zasedací síni Ú. M. D. O. Č.

Z Pražského okrsku. Místo drahého „Věstníku“ vydán leták č. 1.: Tříkrálový večer pořádán 6.-I., XIV. Šibřinky 20.-II. obě na Slovanském ostr. (Ráz Šibř.: Tylova „Fidlovačka“). Schůze režis. rady konány pravidelně každé pondělí, prac. schůze každý pátek vždy o 7. hod. več. v ústředí.

Z okrsků venkovských. Přel. sídla Štolbova okrsku do Pečce na dr. K podnětu Spdo. v Pečkách na dr. bude sídlo Štolbova okrsku v Českém Brodě (Ouvalech) přeloženo do Pečce, poněvadž pokusy o získání vedoucích okrskových pracovníků v Čes. Brodě zůstávají bezvýsledny. — Z Macháčkova okrsku v Čes. Budějovicích. Valná hromada konala se 8.-XI. „U Novotných“ za účasti 40 delegátů. Zastoupen byl: „Tyl“ ze Zlivi, „Klicpera“ ze Zlaté Koruny, Ochotn. spolek z Třeboně, „Čechie“ ze Čtyř Dvůrů, Dram. odbor čs. strany lidové ze Suchého Vrbného a z česko-budějovických spolků: „Tyl“, „Čechie“, „Jul. Zeyer“, Skupina katolické mládeže, Dram. odbor legionářů a „Vltavan“. Valnou hrom. řídil II. místopř. B. Sutý. Po smrtnou vzpomínku na zesnulého předs. V. Reitmajera přednesl jednatel Horka. Ličil počáteční div. a osvětovou činnost zesnulého a vysvětlil poměry Čechů česko-budějovických před 40 lety, kdy nebylo dostatek čes. škol a bylo třeba převýchovy národní. Dále ocenil zásluhy a průkopnickou práci V. Reitmajera a doporučoval k uctění památky zesnulého našeho vůdce úsilí o práci na poli osvětovém a divadelním. Po posmrtné vzpomínce, jež byla vyslechnuta stoje, přikročeno ke čtení protokolu a zprávy jednatelské, z níž vyjímáme: Mach. okrsek čítá 39 spolků (29 ochotn. spolků a 10 dram. odborů). Od poslední valné hrom. konáno 30 schůzí výborových, 2 členské, 1 konference režisérů, 2 širší

výborové, 1 mimořádná širší výborová, 9 obvodních schůzí s přednáškami, a to v Čes. Budějovicích, Třeboni, Č. Kremži, Mříči, Týně n. Vlt. a Úsilném. Přednášeli řed. Zdráhal, dr. Stejskal, odb. uč. Renner a p. Kolář. 12.-XI. 1924 počal čas. „Č.-Budějovický Merkur“ uveřejňovati naše zprávy ve zvláštní „Hlidce jihoč. ochotnictva“. Během roku byli kooptováni do výboru a pověřeni funkcemi: Za odstouplého pana Mařince byl zvolen I. místopř. řed. Zdráhal a II. místopř. B. Sutý, za místojedn. Fr. Pošustu P. Beran. Jako přísedící za „Tyla“ sl. Šálková a J. Vališ, za „Čechii“ p. Živný a pi Beitlerová, za „Vlastimilu“ p. Nebuželský. Ve dnech 1., 8., 15., 22. a 29.-III. 1925 pořádan rež. a div. kurs, Kurs zakončen 5.-IV. odpol. div. besídkou, při níž sehrál „Tyl“ aktovku „Zkažená krev“, „Čechie“ „Hrobu hlas“ a absolventi rež. kursu akt. „Zloděj“. Při kursu přednášeli: Dr. Herman a pi B. Horská z Prahy, řed. Zdráhal, divadelní vlásenkář Č. Vojta, režisér J. N. divadla K. Novák a jedn. B. Horka. Významnou událostí byl letošní krajský pracovní sjezd, spojený s div. výstavkou, konaný 31.-V. a 1.-VI. Velikou oporou M. okrsku jsou obvod: Mříčský, Třeboňský, Zlivský a samo sebou i česko-budějovický. Po zprávách obvodních předsedů a důvěrníků, jež podali pp. Kukačka ze Zlivi, Kohout ze Zlaté Koruny, Vaněk a Vondrášek z Třeboně a j., přikročeno k volbě výboru. Předsedající p. Sutý oznamuje, že 4.-XI. ve výb. schůzi byla sestavena kandidátní listina, dle které byl ještě zessnulý předseda V. Reitmajer navržen na jmenování čestným předsedou. Kandidátka přečtena a s malou změnou schválena: Předs. zvolen p. B. Sutý (Čechie Č. B.), I. místopř. V. Berounský (Zeyer Č. B.), II. místopředs. J. Voráček (Tyl Č. B.), III. místopř. A. Holšan (Vltavan Č. B.), jedn. B. Horka, pokl. V. Reitmajer ml. (Tyl Č. B.), místojedn. J. Kolář (Čechie), knih. J. Horková, okrsk. rež. B. Pietron (Tyl Č. B.), revisory účtů: J. Pondělík (Vltavan), J. Studíhrad (Zeyer), H. Šálková (Tyl), Fr. Maršálek (Čechie). Režisérská rada: B. Sutý a K. Adam (Čechie), J. Voráček a Šálková (Tyl), A. Holšan a B. Horka (Vltavan), A. Mráz a V. Berounský (Zeyer). Náhr.: H. Sutá a J. Fink (Čechie), J. Kříš a V. Pícha (Tyl), F. Voda a H. Žáčková (Vltavan), F. Frantál a J. Kantor (Zeyer). (*Horka o. j.*) — Pracovní schůze v Kolíně. 24.-I. 1926 koná se v Sokolovně v Kolíně pracovní schůze ochotnictva, na které referuje starosta dr. Fr. Herman. Schůze bude jednati o založení okrsku v Kolíně a je proto účast všech jednot a odborů povinná. — Stankovského okrsek v Příbrami svolal na neděli 22.-XI. okrskovou schůzi do Rožmitálu, kde působí platně velmi čilý dram. odbor Sokola. Přítomno bylo 110 členů, zastupujících 10 jednot. Schůzi řídil zasloužilý a dlouholetý pracovník, p. lesní Zikmund Biber. Po jeho srdečném úvodu ujal se slova dr. Herman, starosta Ú. M. D. O. Č., který vylíčil význam divadla i ochotnictva, úkoly jeho činnosti a význam okrsku. V debatě byly projednány některé aktuální otázky a výsledkem schůze bylo usnesení, aby byl okrsek příbramský oživen a po případě aby bylo jeho sídlo přeloženo, kdyby se v Příbrami nenašlo dosti pochopení. Doufáme však, že Příbram to nedopustí a že její okrsek se pozvedne do popředí naší činnosti. Schůze se konala v Sokolovně, kde je zřízeno velmi pěkně a účelně upravené jeviště. Sokol má ovšem vedle svého starosty Turka a Gabriela Brdy, předsedy dram. odboru, slušnou řadu horlivých členů, kteří obětují všecko, aby divadlo prospívalo. Že tu intence umělecké a kulturní převládají, je viděti na repertoaru. O takové pracovníky může se spolehlivě opřít i okrsek! (*h* —) — Ruthův okrsek v Ústí n. Lab. konal schůzi okrsk. rady 22.-XII. za účasti 6 členů a 11 del. 8 spolků. Z jednat. zprávy vysvítá zejména péče o vnitřní obohacení Věstníku, za kterýmž účelem dožadání o liter. příspěvky pp.

kap. J. Junk v Litoměřicích, prof. Klabouch, Korda, Svoboda a uč. Svitková v Ústí n. Lab. a říd. učitel Kutílek v Košanech. Uloženo deleg., aby oběžník ústředí stran r. 1926 byl ve schůzích jednotl. spolků projednán. Deleg. vysvětlily poměry v jednotl. spolkách a oznámily repertoar: „Jirásek“ Ústí n. Lab. 22.-XI. Novák L. „Bengle“, 5.-XII. Mikuláš. záb.; „Vlastimil“ Hroby 28.-X. Jirásek „Lucerna“, 6.-XII. Mik. záb.; „Vlastimil“ Litoměřice 6. nebo 7.-XII. opereta K. Livory „Když kvetou parnasie“; „Sokol Krušnohorský“ Verneřice, Hilbert „Vina“, 25.-X. Svoboda F. X. „Poslední muž“, Sylvestr. záb. ve prosp. Ú. M. Š.; Div. odb. „Volné myšlenky“ sehr. Hradčanského „Ja jsem majstr seminarský“. Má býti usilováno o získání malého sálu v měst. div. v Teplicích, aby tamní ochotníci měli možnost hrát (bude podporováti p. Rotlík v tamní čes. div. komisi).

Jubilea a slavnosti. Oslava 25leté div. činnosti Čten.-och. jedn. „Tyl“ v Mostě konala se 5. a 6.-XII. v hornickém repres. domě. V předvečer sehrál „Tyl“ za režie J. Humla Stroupežnického drama „Na valdštejnské šachtě“ za pohostinského vystoupení Mistra Karla Želenského v úloze profesora Stefanidesa. Před představením pronesl delegát Ú. M. D. O. Č. ústř. tajemník Weinert proslov, ve kterém nejenom ocenil poctivou práci „Tyla“, ale i poděkoval obecenstvu za veškerou podporu a přízeň, našim ochotníkům věnovanou. Režie i hra byla vskutku slavnostní. Mistr Želenský poctivě a svědomitě, jak jest jeho zvykem, zhostil se své obtížné role a upřímný potlesk byl mu odměnou. Že i ostatní soubor chtěl ukázati svou vospělost divadelní, jest samozřejmo; zejména dámy Humlová, Vinčáková a Kaftanová a z pánů Hrdlička, Třešnák, Mertl, Huml a Hlava v hlavních úlohách nálezitě se uplatnili a i menší role byly dobře podány. Celek dokázal, co ochotníci při dobré vůli a poctivé práci

Náhrobek Jana Strausse

na ústředním hřbitově vídeňském (K 100. výročí narození proslulého vídeňského „krále valčíků“, skladatele operet „Netopýr“, „Ciganský baron“ a j.)

svědou. Po předst. byla přátelská schůzka účinkujících v restauraci hotelu „Záložna“, kde Mistr Želenský, mile překvapen krásným darem umělecky provedené adresy, do pozdní chvíle ve středu ochotníků setrval a ze života hereckého příběhu vyprávěl. V neděli pak konána slavnostní valná hromada za velké účasti delegátů všech českých spolků a zástupců sboru profesorů a učitelů. Předs. p. Huml prokázal organizační schopnost a celý průběh valné hromady byl jeho přičiněním vsutku povznášející. Slavnostní sbory zazpíval „Triphon I“ za vedení p. Konečného. Delegát ústředí Weinert ve své přednášce ocenil význam kulturní a divadelní práce „Tyla“ a odevzdal předsednictvu diplom čestného uznání, který Ú. M. D. O. Č. věnovala „Tylu“ za vykonanou poctivou práci divadelní, kulturní a národní. Velice dojemně působily pronesené zdravotce místních korporací a spolků. Slánský okrsek věnoval v upomínku na tuto oslavu „Tylu“ skvostně vázanou adresu. Z bohaté jednatelské zprávy, která byla za redakce V. J. Hrdličky tiskem vydána uvádíme: Celkem za 25 let sehráno 270 her a to 241 původních a 29 překladů. Z toho bylo sehráno 115 představení různým korporacím a účelům a celý čistý zisk jím byl odveden. Knihovna čítá 245 knih cenné četby a 1375 svazků divadelních. Jevišť a spolkový inventář má cenu Kč 9000.—. Na darech, vyjma sehraných představení, bylo odevzdáno dobročinným účelům Kč 7325.—. Náš starý a dobrý přítel, organisátor okrsku Mosteckého V. J. Hrdlička vypravil celkem 133 her, V. Mertl 45 her, J. Huml 24 her, Týřl a Třešnář pak zbytek her, dosud sehraných. Celkový příjem byl Kč 95.000.—. Jednota jest členem Ú. M. D. O. Č., Ladeckého okrsku v Mostě, Spolku péče o mládež, Spolku pro podporu studujících při českém gymnasiu v Mostě, Okresního osvětového sboru, spolku Červeného kříže Spolku českých feriálních osad, vesměs v Mostě a Spolku pro postavení Tylova pomníku v Plzni. Bylo to 25 let poctivé práce, věnované kulturnímu rozvoji našich menšin Čten.-ochotn. jednotou „Tyl“. Naši ochotníci nezapomněli se kaceřování a kriminalů a na vzdory uváděli na scénu hry, z nichž každý poctivý Čech čerpal posilu pro svůj odboj a vznášeli jiskřičky naděje v lepší a krásnější žítí a v naší samostatnost. Správní výbor „Tyla“ také ocenil práci jednotlivých členů a jmenoval jednomyslně svými čestnými členy pp. Hrdličku, Humla, Vokáče, Mertla, Krátkého a Týřla. Čestné uznání věnoval dámám Humlové a Roubalové a p. Třešnářkovi. Bohatá divadelní výstavka jednoty těšila se neobyčejně pozornosti návštěvníků a cenný materiál, do výstavky snesený, svědčí o pravém porozumění pořadatelů. Naše Ú. M. D. O. Č. s radostí přehlédla vykonanou práci za čtvrt století a ráda prohlašuje, že jednota „Tyl“ v Mostě nevyhýbala se žádné své povinnosti a vždy s láskou chápala se díla kulturního povzneseení sebe i svých spoluobčanů. Blahopřejeme jedn. „Tyl“ k vykonané práci, oceňujeme náležitě snahu pp. Hrdličky, Humla a druhých přátel a prosíme, aby i nadále pracovali stejně svědomitě a poctivě ku prosp. naší myšlenky ochotnické. (Wrt.)

Posudky. Spdo. v Humpolci sehrál 11. a 13.-X. Jiráskovu „Lucernu“ při vyprodaném domě. Ač tato krásná pohádková hra byla v Humpolci již několikrát provedena přece je viděti, že dobrá a liter. cenná věc více táhne, než všelijaký divadelní brak. Výprava hry a souhra byly velmi dobré, všichni herci na svých místech. V hlavních rolích vystoupili: sl. O. Drahozalová (kněžna), p. J. Kasal (mlynář), O. Med (vrchní), pi M. Rychnovská (Hanička), p. Pajgrt (učitelský) a pi Šimonová (Klášková). I vedlejší role byly vhodně obsazeny a úspěšně se-

hrány. — Spdo. „Komenský“ v Úpici-Sychrově sehrál 15.-XI. „u Milů“ na Sychrově kom. Fr. Bohuslava „Hřích paní Marty“ („Manželský film“ — rež. A. Astr), která měla tu svou premii a docílila mnoho úspěchu. Druhá tato práce Bohuslavova (prvou byla hra „V mládeneckém pokoji“) je hrou, jakou lid potřebuje, lech pochopitelnou a poutavou. Je v ní ode všeho trochu, vtipné scény střídají se s vážnými a celek nejen baví, ale i poučuje. Hra obsazena vesměs starými zdatnými silami ochotn., které na tomto účinku mají nesporně význačný podíl.

Ochotnický repertoár. VII. 4. Dr. sp. „Zeyer“ Karlín: Na Kozlanském klepáči (Jar. Rudloff; Cyrillo-Meth. slavnost svěcení zvonů); 25. Jdo. Nový Etynk: Žena legionářova (Ab. Horáková; na pomník padlým). — **VIII. 2. Spdo. „V. Slukov“ ve Veselí a Mezimostí:** Naši furianti (na návsi ve Zlukově; V. Zatřandá j. h.), Sb. dobr. hasičů Vrchy-Kacanova: „Kráska ze Šumavy“, Spdo. „K. Čapek“ Malé Svatoňovice: Na letním bytě (J. Štolba), Krdo. „Palacký“ Lobkovice: Ach ta láska (J. Štolba); 8. Dr. a vzd. kr. čl. soc. „Havlíček“ Dvůr Králové Strakonický dudák (J. K. Tyl); 9. Krdo. „Heyduk“ Heřmaň: Loupežník (K. Čapek; 15. VIII. v Písku: Romeo a Julie), Jdo. „Jirásek“ Smiřice n. L.: „V českém ráji“ (K. Fořt); Spdo. v Humpolci: Pes a kočka (Ot. Schäfer; G. Hilmar z Nár. div. v Mor. Ostr. j. h.), Vzd. sp. „Pokrok“ Pacov: Vdávky Nanynky Kulichovy (J. Herrmann — přeložila (?) R. Pohorská); 15. Spdo. „Tyl“ Třebonín: Papageno v almaře (Kneisel R. — J. Novák), Sokol v Lošticích: Radostná událost (K. Piskoř); 16. Sokol v Troubelicích: Bafoch (K. Horký), Sokol v Žamberku: „Nervosní ženy“ (Blum a Toché), Čt.-och. sp. v Loukonosích: Staročeské obžinky, Spdo. v Mladé Vožici: Jedenácté přikázání (F. F. Šamberk); 22. Spdo. v Chrásti: Paní mincmistrová (Stroupežnický), Rozveselená rodina (F. X. Svoboda) k 25 let. jub. trvání, 23. Spdo. „Čechoslovák“ Červ. Kostelec: Náhrdelník (E. Bass), „Únos Sabínky“ (R. Kamenský), „Dahomejský král přijde“ (J. Skružný), Div. sp. „Kolár“ Mladá Boleslav: Malé řečka (B. Dubňanská), Sokol v Rožmitále pod Třem.: Peg mého srdce (Hartley — Manners — R. Bachtl), Och. j. „Tyl“ Kostelec n. Orli.: Frak (Drégely), Sokol v Krnsku: Honza v zakletém zámku (Baldesari - Plumlovská V.), Spdo. v Kerharticích n. Orli.: Jos. Kaj. Tyl (F. F. Šamberk), „Pokrok“ Pacov: Zloděj (J. Štolba), Musí pryč (P. Hněvkovský); 23. a 30. Obč. bes. „Komenský“ Ostroměř: Naši furianti; 28. „Lidová scéna“ Nusle: Vojtěch Žák, výtěčník (Stroupežnický); 30. Sokol ve Kdyni: Svědek (Jar. Vrchlický), Milý tatínek (F. X. Svoboda), Olga Nikolajevna (A. Averčenko), „Palacký“ Lobkovice: Čácorka (A. Zieglerová), Čt.-och. bes. Čakovický: Gazdina roba (G. Preissová), Dr. odb. Sokola „Langer“ v Bohdanči, „Když služebnictvo stávkuje“ (R. Mařík), Jdo. „Havlíček“ Stará Huť u Dobříše: Černé oči (J. M. Malloch), Dr. sp. „Křížkovský“ Vrbátky: „Charleyova teta“, Och. sp. „Vltavan“ Týn n. Vlt.: Ochotnický den. — **X. 4. Sdr. kat. ml. Smíchov:** „Z českého ráje“; 28. Spdo. v Ronově n. D.: Starosta Stilmundský (Maeterlinck - Kalašová). — **XI. 1. Pelikanova jdo. Hořice:** Směry života (F. X. Svoboda; Erbenův večer), Raisovo och. div. Lázně Bělohrad: Samota (Al. Jirásek), 8. Spdo. v Pečkách: Paní slečinka (Korzeniowski-Rydván), 15. Firma Piškot, Čaplin a spol. (J. Balda). — **XII. 6. Dr. odb. barácn.** „Petr Guth“ Smíhov: Závodý milionů (K. Piskoř), 12. Intimní scéna Praha: Proti vlastní krvi (F. Herman)

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydvan (ing. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

VDÁVÁ „MATICE DIVADELNÍ“, SPOLEK PRO PĚČI O KULTURNÍ ZÁJMY
ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADELNICTVÍ

S REDAKČNÍM KRUHEM ŘÍDÍ JAKUB RYDVAN

Ročník III (VIII) V Praze dne 31. prosince 1925

Sešit 20

V Praze, dne 25. prosince 1925

(Doslov jubilejní.) Bylo těch jubileí letos již tolik, že prosté redaktorovo připomenutí si malé sice, ale zaokrouhlené číslice počtu let, službám listu věnovaných, mezi nimi snad se ztratí a nebude mu vykládáno za neskromnost: Je tomu pět roků, co přejal z vůle vydavatelstva funkci pořádání této periodické publikace po Karlu Engelmüllerovi a dru Čeňku Klierovi, z nichž zvláště první stal se mu vzorem horlivé a plodné snahy stálého stupňování její jakostné úrovně, která hned od počátku byla pozoruhodně vyspělá a závažná.

Zprvu měsíčník, rozšířen před třemi léty na čtrnáctideník (při čemž pozměněn poněkud i titul časopisu z „Českého“ na „Československé Divadlo“, aby tak zvýrazněn byl také blízký vztah a účast divadelního Slovenska), získal dalším rokem zdokonalení vnějšího vzhledu a posléz obohacen vnitřně hojnými vyobrazeními v textu. Toť jeho historie za uplynulých pět let! Zde ani nelze sdostatek oceniti veškeré přednosti nakladatele Frant. Borového, který ve svízelné době po neúspěchu naší vydavatelské svépomoci před čtyřmi roky listu se ujal a docílil jeho vývoj i tehdy, když došlo k spojení firmy s velkým moravským brněnským novinářským nakladatelským vydavatelstvím politického charakteru, a až po dnešek. Jeho vrozený umělecký vkus a smysl nedal nikdy listu jakkoliv upadati, naopak každý vhodný popud k zdokonalení našel v něm vždy nejochotnějšího podporovatele a realizatora.

Pět let v životě lidském je období poměrně mnohem delší, než ve vývoji listu, jehož možnosti jsou všem neohraničitelné. A přece, co tu vzrušení, neklidu, půtek, stálých sklonů k převratu i rozvratu, čehož všeho klidný tok lidského života jen výjimkou býval jevištěm. Ovšem do nedávna. Dnes v době poválečné horečky a kvasu je i tu jinak. Poměry se zjednodušily, rozdílly vyrovnaly, u obou nepříznivě. V tisku je stejně nutno dnes jako dříve čeliti nejružnější osobním záměrům, plynoucím z nechuťi, nevraživosti a sobectví, probíjovávati nesčetné boje ideové, má-li to, čeho hodnotně značným a oddaným úsilím bylo dosaženo, také býti uchováno a tvořiti základ další výstavby. Bylo tomu tak i v našem případě. A lze vědomě nemáto účinně podpoře většiny členů redakčního kruhu, který zde osvědčil nejlépe svůj význam a uplatnil svou pravomoc, když ztotožňuje se s projevenými názory redaktorovými na další vedení listu, dovedl jim zjednatí podmínky dalšího nerušeného provádění. A jemu možnost pětiletého vytrvání na tomto místě.

Leč nejde o něho. Jde o mnohem víc, aby porozumění, jež ovládalo kdysi část a ovládá dnes celý kruh redakční i řadu činovníků, tomuto kruhu blízkých, pochopení ne věci a prospěchu redaktorova, ale celku ovládlo i veškeré naše příslušníky, proniklo a rozšířilo se až do nejzazších a nejzapadlejších končin jejich vlivu: Pochopení, že hnutí lidového divadla není jen otázkou soukromých zálib a nanejvýš místních kulturních potřeb ale velkou a významnou složkou snah všedivadelních, zasahující svými kořeny daleko do minula probuzeneckých tradic, opírající se v přítomnosti o svou široce rozvětvenou a již dnes cenné výsledky vykazující činnost lidovýchovnou a do budoucna ne prázdňě slibující svým programem nemenší váhy, nežli je všech uznávaných dnes institucí osvětových. Že pak výrazem a zdůrazněním těchto snah, pojátkem této složky všedivadelní s celkem je právě tisk, nesePARUJÍCÍ se jen pro zájmy divadelně stranické, ať mluvím nejvýšešími dnes pojmy, než i všeobecné důležitosti a dosahu. A taťto nenáročnost, větší myšlenky obětující užší zájmy, více dávající nežli požadující, kéž je pětileté působnosti redaktorovy nejceňnějším důsledkem!

Rdy

Vzpomínka na „Fidlovačku“

K nastávajícímu jubilejnímu roku Tylovu nemohu nepřispěti drobnou vzpomínkou na provozování jeho lokální frašky, o níž ví dnes každý, že do ní jako zpěvní vložku napsal Tyl píseň, jež stala se naší národní hymnou, po převratu pak i hymnou státní. Nechci psát o premiéře její 31. prosince 1834, ale o prvním provozování jejím na jevišti Městského divadla Král. Vinohrad 9. června 1917 a vzpomenu si i 69 repris během následujících dvou let. Myslím, že tato vinohradská premiéra nevymizí z paměti nikomu, kdo jí byl přítomen.

Abych začal od počátku: Někde na začátku r. 1917 požádal mne dr. Hilár, tehdy šéf činohry vinohradského divadla, abych pro jeho scénu upravil Ty.ovu „Fidlovačku“. Chtěl ji uvést na jeviště jako část repertoaru retrospektivního. Prohlédl jsem text původní a shledal jsem, že bude třeba upravit jej po několikeré stránce: uhladit a dnešním požadavkům přizpůsobit mluvené slovo, nahradit německý text role Ondřejovy českým, upravit, po případě předělat zpěvní texty. Pokud se týče hudby, z níž zůstala dodnes známa jedině píseň slepého hudebníka („Kde domov můj“), poradil jsem, aby si divadlo opatřilo

August
Strind-
berg

Městské
divadlo
Král.
Vinohrad

Přel.
a vypr.
Jan Bor

HRA
S OHNĚM

Komedie
o
jednom
dějství

Režie
Jan Bor

Scéna: Villový pokoj. Postavy (od leva): Knut, malíř (Hugo Hass) — Kristina, žena Knutova (Olga Scheinpflugová) — Axel, přítel Knutův (Frant. Smolík) — Otec Knutův, soukromník (Frant. Kovářik)

původní hudbu Škroupovu, která je také v hudebním archivu Národního musea. Stalo se tak, a prohlídka nápěvů dotvrdila moji domněnku, že z ohledů na správnou hudební deklamaci je předělání nutné. Konečně uznal jsem za vhodné sloučiti dva obrazy v jeden, aby bylo méně proměn. Takto upravený text pak studován. Počítáno, že zájem obecnstva vystačí na několik repris.

Den před premiérou byla hlavní zkouška. Hra byla kostymně i dekoračně pěkně vypravena, souhra byla svěží, i dalo se souditi, že se bude „Fidlovačka“ líbit. Došlo na výstup, kde slepý Mareš na lidové slavnosti nuselské zpívá novou svoji píseň. Barytonista Ternus hrál Mareše. A když začal zpívat, zadrhlo nám to nějak hrdla — —. Ta prostá píseň, hodně sentimentální, která se o premiéře r. 1834 líbila proto, že vyhovovala vkusu prostého tehdejšího českého obecnstva, a která během doby povýšena na českou národní hymnu, osvědčila tu s jeviště svoji působivost. Nestydím se přiznat, že jsem měl, jako mnozí jiní v té chvíli, slzy v očích. Stál jsem v přízemku hlediště, v prostřední uličce, s malířem Hrskou, tvůrcem scénické výpravy „Fidlovačky“, a ještě s někým — nepamatuji se dnes, kdo to byl — a bylo nám všem stejně —. A tu někomu z nás — také už nevím dnes komu — napadlo: Až zítra večer při představení začne orchestr předehrávat Marešově písni, my, kteří se v hledišti posadíme každý někam jinam, vstaneme tak nápadně, aby ostatní diváci následovali našeho příkladu. A při opakování po potlesku začneme zpívat s sebou. Bude jistě zpívat všechno hlediště. Navedeme k tomu také svoje známé, které budeme mít v hledišti. Tedy demonstrace. Nezapomeňte, že se psal r. 1917!

Pro původní repertoár

Představitel holandských dramatiků August Heyling požádal vládu, aby napříště poskytovala subvenci pouze těm divadlům, která zajistí původním, domácím pracím určitou část repertoáru. Podobným způsobem chtějí se bránit proti rostoucí záplavě překladů i belgičtí dramatikové, neboť je jisto, že dramatické práce cizí nemohou býti uváděny na scéně na újmu původní tvorby. — Neškodilo by, kdyby i u nás vzešel popud podobné tendence, ale

bylo by zase nesprávné, kdyby pod patronanci tohoto hesla rozbujněla se psavost některých dramatických autorů, o jejichž impotenci byli jsme přesvědčeni. Jak vykonávají vliv na některá nesubvencovaná divadla a divadélka, na to ovšem dosud nikdo recept nevynalezl; a zejména těm měla by úřední místa věnovat větší pozornost, když už kritice nestojí ani za to, aby zbytečně ztrácela čas.

ej

Na druhý den při premiéře, co jsme chtěli, povedlo se. Vstali jsme v daném okamžiku se sedadel; zášoupali při tom ostentativně nohama — a v té chvíli stálo všechno obecenstvo. A slepý Mareš začal zpívat —. A lidi v hledišti — dali se do pláče. Jako by nám někdo tu tíhu strašlivé tehdejší doby s prsou svalil.

Když dozpíval zpěvák první sloku, zaburácel hledištěm potlesk v pravdě hřimavý. Po druhé sloce ovšem zas. A pak — pak začalo s Marešem zpívat všechno hlediště. Těžko dnes vypisovat, jak nám bylo —. Kolikrát jsme „Kde domov můj“ opakovali, dnes už nevím. Jen to vím, že jsme se nabažít nemohli. Úspěch „Fidlovačky“ — zcela mimořádný — byl zajištěn.

Dávala se pak ta prostá Tylova hra skoro denně — a lidé chodili do vinohradského divadla jen proto, aby si mohli zazpívat „Kde domov můj“. Sám jsem věděl o lidech, kteří tam proto šli pětkrát, šestkrát. Považte, v době nejhoršího útisku válečného moci si tak od srdce zazpívat tuhle píseň!

Rozumí se, že to c. k. policii vhod nebylo. Kdyby byla tohle tušila, jistě by nebyla „Fidlovačku“ povolila. Také ji chtěla zakázat dodatečně — ale rozmyslila si to.

Nechci tu rozebírat dojmy, kterými působila tehda prostá píseň vlastenecká na mysl lidí, kdo ji poslouchali a zpívali při „Fidlovačce“ ve vinohradském divadle. Ale — nezdá se vám to už nějak tuze dávno?

Jak to bude při Tylových oslavách v příštím roce? Budeme zase zpívat?

If Ze zápisů návštěvnice divadla

Lokomotiva divadelní sezony je prudce rozjetá a nastane-li některý týden na hlavních scénách oddech, pospíší si předměstská divadla a divadélka vnitřní Prahy, aby uplatnila svoje premiery.

Významnou novinkou Národního divadla byl Charvátův Milana Begoviče „Boží člověk“. Divák při něm pocítuje jakousi rozpětlost. Výjevy s divokým hajdukem, člověkem, poslušným svých pudů, a s krásnou, smyslnou Marou, která skoro zákonitě podléhá prudké chtivosti svého těla, jsou plny rozrušujících událostí, které diváka bezpečně strhnou a drží v napjetí. Vedle toho křesťanský asketismus kněze Damjana, božího člověka, jenž vedle obou oněch horkých lidí bledne do pergamenové suchosti; jeho postava nechytne za srdce, byť mluvila slovy vřelými a posvátnými o kráse života, jemuž vládne duch lásky Ježíšovy. Duchovní láska Damjanova, ženicha Mařina, jenž se stane jejím bratrem, nikoliv manželem, zachvátí i Maru, a tehdy děj vadne v dlouhých dialozích a postava Mařina se divákovi ztrácí do nebeských oblastí. Obrazně i dějem, neboť ona umírá, jakmile podá důkaz svého odzemštění, když odmítne věrnou, ale příliš lidskou lásku hajdukovu. Ku podivu, že nikoliv andělsky čistý kněz, Damjan, ale hříšný hajduk, Krstan,

jenž se kaje svým prostým a omezeným způsobem, zůstává nakonec nejbližší divákovu srdci. Cítí, že Krstan byl zklamán a ošizen o své štěstí, pro něž trpěl a bojoval, když se rozloučil statečně se všemi uloupenými poklady a pak snášel nelidská muka na tureckých galejích, zatím co mu Mara unikala do nadpozemských výšin na svatých křidlech Damjanových.

Stylová a sourodá režie i výprava hry, vytvořená jihoslovanskými umělci, a krásné výkony herecké se spojily v představení, při jakém divák cítí, že je účasten výsledků hodnotné umělecké práce, které ho vzrušují a obohacují mnohými novými dojmy.

Ze starých premii byli nově nastudováni „Naši furianti“ ve Stavovském divadle, kteří při svěžím a v některých figurkách vynikajícím podání hereckém dokázali svou stále živou působivost. Přes tu chvíli se někdo, nebo mnozí v hledišti zasmáli takovým srdečným, veselým a bezstarostným smíchem, jakým se smávali lidé před třiceti lety, což je vlastně chvílka, před kterou bylo však jiné století a po které jsme poznamenáni všemi těžkostmi světové války. „Naši furianti“ při premiéře v Národním divadle r. 1887

téměř propadli; za to dnes, kdy jsou hrou přežilých uměleckých směrů a kdy umělecká kritika v nich našla slabiny, kterých nemohla viděti v letech prvního provozování, přijímáme se srdečnou radostí ty dobře odpozorované obrázky z venkovského života, jak je Lad. Stroupežnický postavil na scénu. A zdá se, že to je spíše pravé veselí, které odvádí od enervujícího denního života pracujícího člověka dneška, než některé málo zdařilé pokusy různých modních zábavností, které chtějí vydražďovati k smíchu, a dosahují obyčejně u citlivých lidí pravého opaku.

V „Našich furiantech“ se nám někteří herci převlékli do nezvyklých masek a jejich překvapující metamorfosa nás v první chvíli vesele udivila. Když se na příklad promění Jarmila Kronbauerová z divukrásné vládkyně nad srdci mužů, jako je Hippodamie, nebo z ohnivě a pak zduchovnělé Mary v pitomoučkou krejčovici Kristýnku s telecím hláskem a štajryšem, jsme tak trochu jako s nebe spadli. Ale rádi věříme, že si při takové úloze paní Kronbauerová nebo Liběna Odstrčilová v úloze hubaté krejčové odpočinou, a že se i samy příjemně pobaví.

Bratři Čapků

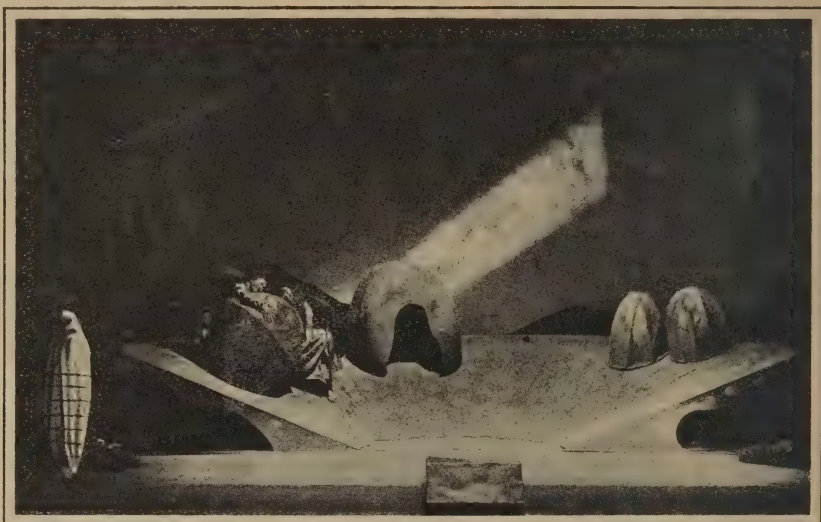
ZE ŽIVOTA HMYZU

na

japonském divadle

Scéna II. obrazu:

CHROBÁCI

J. P.

Hlasy tisku o „Věřitelích“, „Hře s ohněm“, „Božím člověku“ a „Hře o lásce a smrti“

Strindbergovy aktovky¹⁾ nejsou novinkou u nás, hráli je na Smíchově za éry Bórovy a hráli je skoro tehdy lépe, než dnes, kdy z nich vyvanula břítká výbojnost, tehdy nová, v otázkách manželství a vzájemného vztahu muže a ženy. Také tyto akty, jež jsou z větší části dialogy, přešly bez zvláštního dojmu. České Slovo píše o provedení, že bylo poněkud strakaté a chabé. Čsl. Republika vytýká režii, že zmodernisovala postavy a přesunula realismus do pomyslné oblasti a vytýká Bórovi, jakož i jiným nápodobením ciziny. Tribuna zase píše, že těmito akty tentokrát Bor posvětil repertoární období vinohradského divadla, neboť způsob, jímž bylo hráno, náleží k nejlepšímu, co se v posledních letech objevilo na českém jevišti. Rudé Právo také není spokojeno s provedením, vytýká mu kazatelské členění a tempo. Národní Politika naopak zase píše, že provedení bylo dokonale jak scénicky, tak hrou.

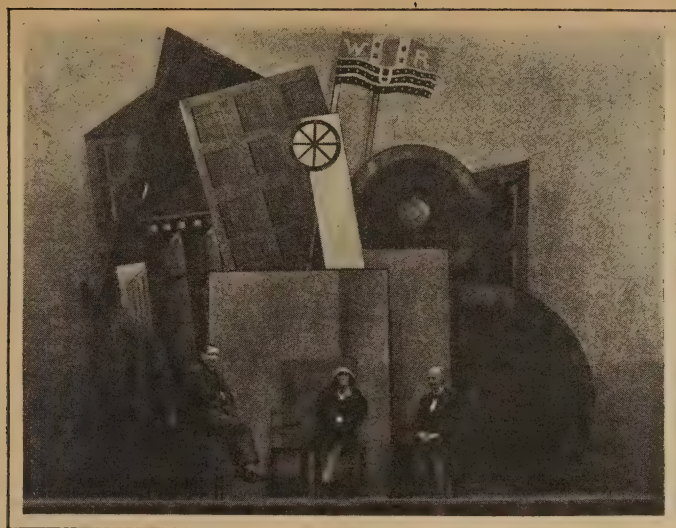
Begovičův „Boží člověk“²⁾ má za podklad dalmatskou pověst, jež vypráví o smyslné ženě, jež ukonejšíc svou nezkrotnou vášeň, změnila se v kající ženu, umírající v náručí manžela. Dramaticky účinná mohla by býti tato balada, kdyby v ní nebylo mnoho realismu a mnoho legendy, a netrpěla povídaním a úvahami, jež brzdi její spád a údernost. Provedení nebylo právě nejlepší, ač nelze upřít interpretce hlavní role pí. Kronbauerové a p. Karenovi nejlepší vůli. Národní Politika oceňuje ve hře romantickou přírodní smyslnost a tradiční náboženskou tajemnost i výkony pí. Kronbauerové, Karena a Kohouta. Tribuna konstatuje, při všech sympatiích k spřátelenému národu vnitřní jalovost, nepůvodnost a nepravdivý ton. Rudé Právo hodnotí tuto hru jako naše hry z doby probuzenské. Ani Venkov nesoudí o hře příznivě, mluví o ztraceném večeru, třebaže bylo mnoho potlesku. Čsl. Rep. pochvaluje si uvedení jihoslovanského dramatu, nabádá k soustavné péči o slovanský repertoár, mluví o zájezdech slovanských divadel a pláduje pro spojení Prahy, Zábřehu, Varšavy a Bělehradu (jen s Moskvou ne!), ale přesto uvádí, že Begovičova hra má vážné nedostatky. Národní Listy mluví o literárním nebezpečí, papírovosti, odvozené umělosti. České Slovo oceňuje v této hře onu dramatickosti, jež je mocným tlakem k duchovním výbojům, hrdinou silou, jež dovede podstoupit ještě něco většího, nežli zápsy se společností, rodinou a manželstvím.

Svědodím revoluce nazvaly tuto hru Rollandovu³⁾ Nár. Listy, citující výroky autora jenž svým cyklem z franc. revoluce odhaluje člověka v jeho prokletí i slávě člověka věčného a aktuálního, a jenž

¹⁾ Aug. Strindberg „Věřitelé“, „Hra s ohněm“, aktové hry. Přel., rež. a scéna J. Bora. Na Vinohradech 23. listopadu 1925.

²⁾ Milan Begovič „Boží člověk“, dram. balada. Přel. J. Janoušek. Rež. E. Nádvorník, scéna Ljuba Babič. Poprvé ve Stavovském 24. listopadu 1925.

³⁾ Romain Rolland „Hra o lásce a smrti“, přel. Petr Kříčka. Rež. K. H. Hilar, výpr. V. Hofman. Poprvé na Národním div. 12. prosince 1925.

Karla Čapka

utopistická hra

R. U. R.

na německé říšské scéně
v Baden-Badenu

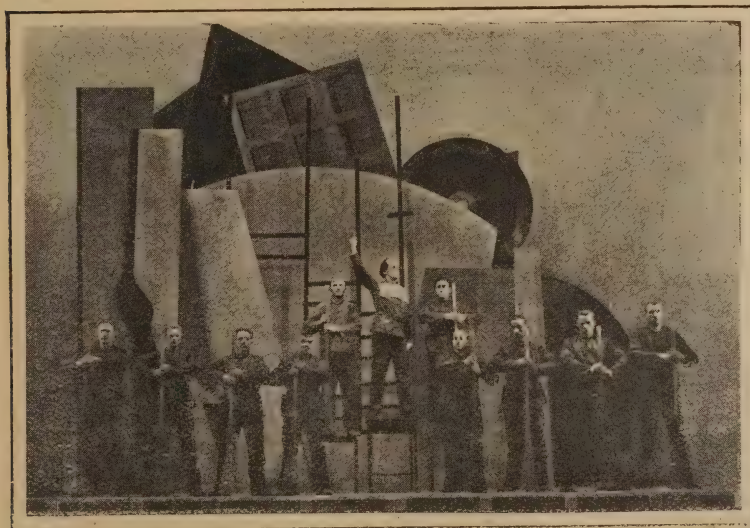
Předehra

Domin — H. Perino

Helena — Eva German

Alquist — L. Lindikoff

praví v předmluvě „více než jednotlivců zašlých dnů, zajímají mne síly, které si zvolily ona těla za své bydlíště a zatím se již usídlily jinde“ a jemuž je revoluce především dobou, „kdy vystupují z temnot noci nejzjevnější bohové i obludy, jež obývají doupata ducha“. A v těchto slovech je i toto drama lásky a smrti, jež je šestou kapitolou z 12 her „Illiady franc. národa“. Hrdinou této hry je Courvoisier, člen konventu, jenž odhlasoval smrt Dantonovi a jenž ač nesouhlasí, nevzepře se proti tomuto rozsudku, který drtí jeho sny o velikosti revoluce. Ale vzchopí se, zachraňuje Valéa, jenž je pronásledován revolučním tribunálem, zachraňuje jej i když zjistí, že se utekl do jeho domu, protože miluje jeho ženu Žofii. Podá jim průvodní listy, aby se zachránili za hranicemi, ale v rozhodném okamžiku Žofie ohromena velikostí svého muže, zůstane u něho, spálí svůj průvodní list, dorůstajíc do velikosti svého muže. Valé se zachraňuje útekem, zatím co Courvoisier a jeho žena jsou zatčeni. Režie Hilarova, poprvé zas po nemoci, předvedla hru v celé hloubce jejího lidského citění. Zalila scénu rudým světlem, v pozadí vybuchovala revoluce a interpretace všech, ztlumená jako sordinou, zněla dumavě a bolestně. Vrcholným projevem hereckým byly ženské úlohy pí Vrchlické, Kronbauerové a Baldové. Denní tisk přivítal hru i režii velmi sympaticky. Uvítal návrat Hilarův s netajenou radostí, zvláště Venkov jej vítá velmi srdečně, oceňuje plně vyzrálost, vytříbenost a mistrovství a zdá se mu, že jest to počátek nového, šťastného vývoje. Národní Politika také konstatuje, že vliv Hilarův byl patrný z celého rázu představení, z vervně a působivě řešené inscenace. Národní Listy píší, že u Hilara všechno zvnitřně, zvroucně, stalo se méně hlučným a okázalým, zato však lidsky výraznějším a dramaticky intenzivnějším. Právo Lidu praví, že neposlédním důvodem Hilarova rozhodnutí pro režii této hry bylo, aby mohl uplatnit své kredo, že režie je výrazem světového citu, je dobou i osobní zpovědí. Také Rudé Právo vítá návrat Hilarův, jehož vliv byl vždy pocítován jako živelný tlak, diktatura umělecké kázně, syntetické úsilí objevit a zdůraznit, uvolnit všechny plodné možnosti a kladné síly divadelního tělesa. V této hře právě chopil se dialogu, jež zkoncentroval do rychlého, spádového a odpatetisovaného výtažku, který vydal ze své věčnosti a duchovosti živé osoby. České Slovo v podrobném rozboru dospívá k úsudku, že Rollandovi šlo o to, aby duševní převahu Courvoisierovu odůvodnil jeho odvahou k smrti, již se měl tento učenec odlišit od svého okolí, jež volá: žít, žít! Ale dovozuje také, že jeho smrt není hrdinstvím, nýbrž únavou a útekem, že se zhnusil život. Praví, že toto

Karel Čapek

R. U. R.

Tři akty

Divadlo v Baden-Badenu

Scenoval M. Vischer

a divad. architekt H. Poper

II. dějství

(Uprostřed robotů) Radius —
B. Carlé

drama je krásné svými záměry a dvěma manžely, kteří jdou spolu umřít, i věrnou ženou, jež odmítá milence, ale stanovisko k revoluci je rozkolísáno, neboť autor je jí pohoršen. Nevyrovná se Dantonovi ani Víkům. O Hilarovi píše, že překvapil svou střízlivostí a jak navazuje na klasičtější směr N. d., že soustředil děj do niter. Nespokojená je pouze Čsl. Rep., jež píše, že režii a inscenaci dá se vytýkati mnohé, co vyvěrá z libovůle režiséřské.

D I V A D E L N Í K R O N I K A

Zaznamenává Vojta Š. Táborský a Miloš Šimáček

Prosinec

4. 1825 (před 100 lety) nar. se hudební skladatel Hynek Vojáček.

4. 1895 zemř. (před 30 lety) Frant. Karel Kolár, vrchní režisér Nár. divadla, též vynikající český herec a karikaturista. (Viz Kroniku — leden t. r., seš. 7.)

10. 1905 rozloučil se známý dramatický umělec a režisér Národního divadla Josef Šmaha v „Námluvách Pelopových“ navždy s Národním divadlem v Praze. Opustiv vlast, stal se ředitelem Nár. div. v Sofii. * 2./8. 1848, † 11./5. 1915. (Viz Kroniku — květen t. r., seš. 14.)

Divadelní karikatury A. Hofmeistera:

Jaroslav Hilbert,

divad. ref. „Venkova“, autor „iny“, „Pěsti“, „Jejich štěstí“, „Druhé břehy“ a j.

Divadelní karikatury A. Hofmeistera:

Otakar Fischer,

divadelní ref. „Práva Lidu“, autor „Přemyslovců“, „Herakla“, „Otroků“ a j.

20. 1850 nar. se ve Vídni jeden z našich starších nejlepších drastických i charakterních komiků a charakterních herců vůbec, populární umělec Franta Šípek. Nejprve dlouholetý člen venkovských kočujících společností, pak člen Švandova divadla na Smíchově. Působil také ve Výstavním divadle Uranii, poté krátký čas v Národním divadle, kde byl soupeřem Mošnovým, později opět členem Uranie, až sestavil si vlastní výbornou společnost, s níž putoval krátkou dobu po větších městech Čech a r. 1906 zemřel v ústavě choromyslných jako jeho současník Frankovský.

23. 1905 zemř. v mužném, spíše mladém věku 37 let člen pražsk. Národ. divadla Josef Havelský. Jako mladík hrával již s ochotníky, poté jako herec na Smíchově, u některých větších venkovských společností, až roku 1891 nastoupil svou činnost u Nár.

div. v Praze. Havelský nebyl hercem velkého stylu, hrál role menší, ale hrál je znamenitě, uměl své figurky výborně charakterisovati, takže náležel k nejoblíbenějším v té době umělcům. Byl také velmi horlivým činovníkem v Ústř. Jednotě česk. herectva.

24. 1900 zemř. Bronisław Grabowski, polský spisovatel. Podporoval česko-polskou vzájemnost, překládal z češtiny do polštiny. Napsal m. j. dramata: Syn mar-grafa, Mściwoj i Swanhilda a Królewicz Marko i Boruta.

Dodatek

1840, před 85 lety, nar. se náš nezapomenutelný dramati. umělec, komik a charakterní herec Jos. Frankovský (vlastním jménem Franěk). První jeho vystoupení bylo r. 1860 (spolu s Jos. Faltyssem) u Prokopovy „I. české divadelní společnosti pro venkov“ na Smíchově, pak r. 1861 u společn. Kullasovy, dále Zöllnerovy, Kramuelovy, kde se osvědčil jako výborný komik. R. 1866 byl angažován k českému zemskému divadlu, ale nepobyl zde dlouho. Stal se režisérem Švandovy společnosti v Plzni, kde působil 3 roky. Pak hrál v aréně ve Pštrosce, až opět byl získán pro české zemské divadlo. Zde vytvořil množství typických, svérázných charakterních a komických figur a stal se miláčkem obecenstva. Byl členem pověstné výtečné trojice Šamberk—Mošna—Frankovský. R. 1889 odebral se pro nemoc na dočasnou dovolenou, r. 1890, když duševní choroba jeho se nezhojila, na odpočinek trvalý. S obecnstvem rozloučil se 9./11. 1890 ve hře „Její pastorkyně“ a ze, mřel 15./IX. 1901 v Praze.

N A Š E Č A S O V O S T I

Repertoar od 1. do 15. prosince. Národní v opeře: Šárka 2X, Troubadour, Před slunce východem, Legenda o Josefu, Dvě vdovy, Štědrovečerní sen 2X, Královna Ioutek 2X, Don Juan. Pan Twardowski, Prodaná nevěsta, Hubička, Hedy, Aida, Kouzelná flétna, Car a tesař, Tannhäuser. V činohře: Horoucí srdce 2X, Smír Tantalův, Revoluce, Hra lásky a smrti 3X, Peg mého srdce. Stavovské v opeře: Maškarní ples, Pan Twardowski, Bílá paní, Werther, Židovka. V činohře: Boží člověk 4X, Naši furianti 5X, Nezralé ovoce, Svátá Johanka, Klouček netykavka, Cesar a Kleopatra, Revoluce 2X. Městské vinohradské: Mořská panna, Madla z cihelny, Věřitelé, Hra s ohněm, Primus Tropicus, Bengle. Společnost, Macbeth, Hvězdné požáry, Chudoba cti netratí. Švandovo divadlo: Jaro v podzámčí, Maryša, Zásnubní výstřel, Druhá svatební noc, Hrdina jejich snů, Choulostivá situace, Červená Karkulka, Velbloud uchem jehly, Dr. Stieg, litz, Prosim, pomozte naší Emilce, Slečna maminka, Amerika—Evropa. Tylovo divadlo v Nuslích: Lilka Grünová, Housenky, Pliseň mládí, Čertův mlýn, Srdce nemá stání, Co máme na ženách nejraději, Miluji vás a budete mou, Tajemství jejího srdce, Pan ředitel a jeho chvilé, Veselá vdovička, Sirotkovy sny, Kostnické plameny, Pražští hadráři, Pražské polo-

panny, Režná košile, Půjč mi svůj byt. Urania Táta Dlouhán, Láska k karnevalu, Poslední valčík Zázračná opice, Zakletá princezna, Zlatohlávka Frak, Cikánská láska, Milostpánova komorná, Praha ve smíchu a pláči, Moře a nebe, Vzorný manžel, Sněhuška a 7 trpaslíků, V té zlaté Praze je vždycky blaze, Klnohvězda, Tonikova první láska, Madame Pompadour. Komedia: Dvorní židé, C. a k. vojenská sláva, Román o špatných ženách. Burianovo divadlo: Člověk, zvíře a ctnost. Už mne vezou. Rokoko: To je to, Kdybych byl prezidentem. Vinohradská zpěvohra: Slováčka princezna, Svatoň a Milena, Stambulská růže, Orlov, Táta Dlouhán, Sůl nad zlato, Rozpustilá Lola, Holandská ženuška. Vyměněná nevěsta, Polibek lásky, Traviata, Polská krev. Čarostřelec, Červená karkulka, Ta, která to umí, Dollarové princezny, Tulák. Aréna na Smíchově: To svět neviděl.

j. p.

Konkurs na veselohru. O dobrou veselohru je nyní všeobecná nouze. U nás i jinde. Vidíme a slyšíme, co se u nás hraje v překladech, a to, prosím, jsou věci vybrané! — Pražské Národní divadlo chce si pomoci z nedostatku dobré původní veselohry a má snahu přispěti některému talentu tím, že vypsalu odměnu Kč 10.000 a Kč 6.000 za dvě veselohry, jež v soutěži získají primát. — Lidé zlati číňte se! — j

Z C I Z I N Y

Z francouzských divadel. Dramatická produkce pařížská přinesla v poslední době několik zajímavých pokusů. Zminky zasluhuje zvláště premiéra hry „Tichá vlna“ (La lame sourde) od pí. J. Neisové. Děj odehrává se v ponurém ozvužném rybníckém prostředí na ostrově Sein. Opilec Vinock Miliner žárlivě střeží svou ženu Annu, takže ho až musí krotit jeho bratr, kněz Tubald Miliner. Anna však miluje tajně rozvážlivého Tubalda a kněz sám také poznává, že mu není švakrová lhotejnou. Za bouřlivé noci přichází Anna nabídnout svou lásku Tubaldovi. Kněz ji však vyžene... Anna se utopí. Vinock se doví, co bylo příčinou její sebevraždy... Vrhá se na kněze s dýkou v ruce, ale Tubald ho skoli ranou z revolveru. Bouře se rozzuřila ještě více... Loď, vezoucí hostie k velkonočnímu při-

jmání ostrovanů, jest v nebezpečí ztroskotání... Tubald se vrhá do moře, chtěje zachránit hostie, ale před zraky své matky náleží smrt pod vlnou, která se přes něho převálila... — V Théâtre de Paris vypraveno nové dílo známého u nás Kistmaeckerse „Noc náleží nám“ (La nuit est à nous). Lze je nazvat tragickou komedií i komickou tragedií. Hrdinka kusu, Bettina Clozatová, domohla se vlastní energií a přičinností skvělého postavení. Jest paní velké továrny na automobily, třeba jí po otci, který skončil sebevraždou; zbyly dědictvím jen dvě láhve s tajemným jedem. Bettina prohlásí, že se nikdy do žádného muže nezamiluje, ale ihned nato vstupuje na scénu Alain jakožto náhodný kupec automobilu a Bettina se do něho rázem zamiluje. Alain její lásku opětuje a dojem jejich štěstí je úplný. Vtom však

přichází se dožadovat Alaina bohatá Američanka. Alain si jí musil kdysi vzít za ženu podle amerického zákona, protože jí za svobodna políbil. Bettina, všechna zničená, nevyslechne ani konce vypravování. že Alain opustil svou ženu hned druhého dne po svatbě. Jest odhodlána zemřít. Požádá Alaina, aby jí dal injekci tajuplné tekutiny z oné otcovy láhve. Když pozbyla vědomí. Alain následuje jejího příkladu a dochází k dojímavé scéně: na divanu leží oba nešťastní milenci otrávení. Ale ona tekutina byla na šestí jen neškodným morfiem, kterým již dávno předtím zaměnil ochránce Bettinin Prosper jed v oněch láhvích. Milenci nabudou zase vědomí čímž hra končí. Jak vidno, autor zaranžoval vše k úplné spokojenosti obecnstva.

Dr. O. Dubský.

Novinky ciziny. Jihoslovan Tito Strozzi měl již premiéru své nové hry „Ecce homo“. Úspěch u kritiky byl nevalný. — Národní divadlo ve Varšavě získalo pro letošní sezonu novou historickou hru Bronczykovu „Hetman Żółkiewski“ a W. Grubińskiego „Kněžničku židovskou“. Varšavské Letní divadlo uvede na scénu novou práci Stefana Krzywoszewského, satir. ves. „Pan ministr“. — Začátkem příštího roku chystá se pařížské divadélko Théâtre des Arts vypravit novou Curelovu hru „La viveuse et le moriboud“. — Jean Sarment dokončil hru „Nejkrásnější oči světa“ a „Život začíná zítra“. Tato poslední připomíná svým názvem stejně nadepsaný román italského spisovatele A. da Verona. Je-li také námět stejný, můžeme být i my zvědaví na úspěch premiéry, neboť román dosáhl v Itálii i u nás velikého nákladu. — M. Acharad zadal paříž. divadlům svou novou vesel. „Mnoho lásky pro nic“. — V Londýně budou mít sensaci. Shawova ves. „Živnost paní Warrenové“, která nebyla dosud censurou připuštěna na jeviště má být konečně uvedena na scénu. — Proslulý dánský básník Sophus Michaëlis, autor „Revoluční svatby“, dokončil nové drama „Na moři“, které má být zahájením sezony kodaňského Národního divadla.

—ý

Shakespeare nebo Bacon? Tak se stále uvažovalo a stále opět pochybovalo toto věčné pochybovačství. Nyní opět píš z Londýna, že Mr. Herwine našel materiál, kterým dokazuje autorství Shakespearovo. Chudák Bacon, kdyby tak věděl, co lidé už na-tráplí!

ej

Umraňovatelé v Anglii. V londýnském „Globu“ hráli nedávno Shawovu hru „Padlí andělé“. Při jednom představení ke konci druhého aktu způsobila pokřik dáma, která protestovala proti znemraňující hře. Výtržnice, předsedkyně umraňující ligy, byla zatčena a v představení pokračováno. Ejhle puritáni!

—ý

Stávkující herečky. Městské divadlo birminghamské v Anglii vypravilo nedávno trochu starší hru, která vyžadovala, aby dámy ve hře zaměstnané oblékly pod kostým šněrovačku. — Oh, pardon, zvolaly dámy a pohrozily stávkou, nebude-li tato nemoderní součást garderoby v předpisu kostymu škrtnuta.

—ý

Představení na pokračování. V Anglii dlouho nemohl se rozhodnouti, zda mají uznati v celém

světě opěvovaného Dickense jako klasika. Stejně je tomu tak s uznáním dramatika Shawa. Teprve nyní konečně se kožení Albionci rozhoupali a londýnské divadlo Court-Theater sehrálo na jeho počest jeho hru „Zpět k Methusalémovi“, která však trvá v plném provedení „pouze“ 22 hodin. Hráli „Methusaléma“ na pokračování — pět večerů po sobě! —ký

Poláci v Londýně. Právě zesnulý polský spisovatel Stefan Żeromski získal pocu, prokázanou mu překladem jeho nejnovější veselohry „Utekla mi křeplička“ do angličtiny. Úvod k tomuto překladu píše sám slavný G. B. Shaw, který se o veselohru velice zajímá a prosadil prý její premiéru v jednom z největších londýnských divadel. Bude to prvá premiéra polského autora v Londýně.

Eský

Výprava představení v Americe. V posledních letech náklad na výpravu třeba ne zvlášť náročné hry stoupá v Americe takovou měrou, že zisk podnikatele je velice nebezpečný. Kromě drazé placených odborných a uměleckých sil vyžadují ostatní účely (reklama jevištní, zařízení a p.) neméně nežli náš jeden milion!

—ý

Nový Pirandello. Italský dramatik, slavný autor řady odvážných her, Luigi Pirandello, je stále divadelně plodný. Nyní dopsal drama „Nová kolonie“ a kromě toho pracuje na dokončení dramatu „Diana a Tuda“ a na komedii „Přítelkyně žen“. Jeho tvůrčí intenzita není však tímto novými pracemi zeslabena, neboť nezapomíná ani na prosu.

—ý

Max Halbe, německý dramatik, který k nám pronikl svým „Mládím“, dovršil šedesátiny. K oslavě jeho sehrála německá a ovšem i ultraněmecká rakouská divadla četné hry jeho ranné činnosti, vzpomínané velice sympaticky autorovými současníky.

—ký

Sudermannovo pohoršení. Ve vídeňském Lidovém divadle v rámci pohostinských her Bassermanových měla být sehrána Sudermannova hra „Obchodník s kožími zajíců“. Autor však provozování hry zakázal, protože prý vídeňská kritika jeho hry seřezala. A pak že nejsou Němci naivní nadutci!

ej

Reinhardt sovětům. Ředitel berlinského divadelního koncernu režisér Max Reinhardt rozhodl se, že na jaře zajede na řadu her do Ruska. Bude zajímavé konstatovati tak bezprostředně potenciální rozdíly Reinhardtovy režie a inscenace Tairova a Maiercholda.

—ký

Dramatická konservatoř v Berlíně zřizuje se za vedení divadelního ředitele a znamenitého režiséra Jessnera. Vylučuje z učební osnovy jakékoliv pokusné teorie a chce adeptům všitpiti jenom nejzákladnější prvky dramatického umění. — Naši adepti budou se asi na Jessnera zlobit. Takhle je zklamat! — ej

Divadla v konkursu. Lessingovo divadlo, Malé divadlo a Trianon v Berlíně dohospodařily. Stejně Lidová opera vídeňská je v konkursu, neboť její finanční situace není schopna sanace.

—ý

Němci jsou všude. V Kalifornii usadil se německý herec Rudolf Schildkraut a otevřel tam vlastní divadlo. V repertoaru budou kromě anglických autorů zastoupeni zvláště Němci a Francouzi. Větší pozornost věnuje hrám židovským.

—ký

S C E S T Y

R. Nešvera

Kritikovi do památníku

V posláni svém odpovědném, ba svatém, lékařem budiž, avšak nikdy katem.

Leč — smím-li svoji radu doplniti — specialistou netřeba Ti býti.

Domácím lékařem být stačí, věru, jenž, zasvěcen jsa zvláště do poměrů

soukromých, dobře ví, kde třeba čeho, neb nejlépe zná pacienta svého.

Dr. Fr. Herman

Mezi včerejškem a zítřkem

Uzavírajíce letošní rok — nejenom posledním číslem ročníku „Čsl. Divadla“, nýbrž jako další rok své práce, musíme se tentokrát ohlédnouti trochu dále nazad i kupředu. Ukončujeme totiž letos zároveň téměř šestileté období posledně vytvořeného režimu, jehož tvůrci budou v příští řádné valné schůzi Ú.M.D.O.Č. skládati účty před novými volbami, jimž se musí opět podrobiti celý výkonný výbor na dobu nového tříletí.

Celé období dovršujících se šesti let bylo vyplněno pilnou a obětavou prací těch, jež důvěra členstva dvakrát postavila ke kormidlu a k veslům velké plachetní lodi, kterou posunuje po vlnách života a práce mohutný dech nadšení, vzdouvající její plachty vanem pochopení a dobré vůle. — Především byl hned od počátku tvořen náležitý pořádek uvnitř. Tato drobná, ale obtížná práce nebyla vidět, ale její důsledky se záhy objevily v řádném vedení korespondence, v dochvilném zodpovídání dotazů a žádostí a ve stoupající přesnosti plnění organizačních povinností. Nedospěli jsme sice ještě tak daleko, abychom měli už úplný katastr členů-jednotlivců, nepodařila se nám dosud taková finanční akce, která by nám zabezpečila stálý zdroj tak vydatného příjmu, abychom mohli obětovati na kursy, přednášky, soutěže tolik, kolik by bylo třeba, a abychom mohli finančně podepřítí také okrsky, aspoň ty slabší, ale měříme-li postup těch šesti let, seznáme, že byl překonán aspoň začátek, který je vždycky těžký.

Také organizačně Ú.M.D.O.Č. značně zmohutněla. Za těch šest let se počet jejích spolků a odborů ztrojnásobil. Řada okrsků, jejichž činnost zejména válkou byla otřesena, byla vzkříšena k novému životu, řada nových založena. Pokusili jsme se o organizaci na Slovensku a z tohoto pokusu vzešla k našemu popudu samostatná organizace slovenská. Utvořili jsme „odbor zahraničních spolků“, který je vydatným činitelem při propagaci české literatury a českého divadla v cizině. Uspořádali jsme v roce 1921 všeochotnický sjezd v Praze a po něm konají se každoročně krajské sjezdy vždy v jiném okrese. Vtělili jsme myšlenku vlastního domova v heslo vybudování „Tylova domu“ a pojistili mu budoucnost věcnou loterií a v poslední době národní sbírkou Tylovou. Založili jsme „Ústřední knihovnu Tylovu“ pro odborné studium divadelních otázek a sledovali jsme pilně všechny důležitější události a poměry divadelní, zasáhnuvše zejména do otázky nového zákona divadelního podáním vlastního návrhu, překazivše svým protestem snahu po zdanění divadel dávkou ze zábav a docílivše svým zakročením slevu dávký z plakátů. Také poměr k úřadům se značně zlepšil. Ministerstvo vnitra v mnohém podepřelo význam naší organizace a i okr. správy politické chápou již lépe význam naší práce a podporují činnost našich spolků. Neděje se tak ovšem všeobecně, protože kulturní věci jsou u těchto úřadů ještě popelkou, kterou obyčejně moří bývalý rakouský šikovatel. V poslední době pak jsme dali Matici i okrskům nové stanoví, odpovídající požadavkům doby.

Podařilo se nám překlenouti rozervy mezi ochotnictvem a řediteli stálých divadel i mezi organizací hereckou a s oběma Svazy ochotnických divadel dělnických žijeme v poměru přátelském, podporující se navzájem v důležitých zákrocích pro věc vlastní i vše-divadelní.

Tento vzrůst organizační i vážnosti Matice se neopírá jen o číselný vzestup členstva, nýbrž měrou ještě větší o vztýčení a provádění programu ideového. V tom právě spočívá podstata nyní platného režimu, že obrátil pozornost ochotnictva od bývalého planého spolkaření k programu umělecké sebevýchovy a k programu uvědomělé, kulturně-osvětové a národní činnosti. Byla to veliká řada odborných přednášek, kursů divadelních a režisérských, a jsou to v poslední době divadelní soutěže, které pozvedly uměleckou úroveň ochotnického divadla do nebývalé výše, kde směle soutěží i s herci z povolání. Byla to řada sjezdů a okrskových schůzí, jež přiváděla naše ochotnictvo k poznání významu divadla a k tomu, že právě tímto vydatným prostředkem jsme povinni pracovati nejen o rozvoj českého umění divadelního, ale také plánovitě působiti na vzdělání a povznesení mravnosti a citu širokých vrstev národa.

A na základech takto zesílených a do výše vybudovaných nemohli jsme zůstatí za svými zdmi. Vyrostli jsme ideově dosti vysoko, abychom přes nafouklé doma přehlížení mohli s výsledky své existence a práce přes hranice, do světa, kde jsme byli hned při prvním kroku obdivováni a oceněni. S radostí nás uvítali Francouzi, Angličané, Poláci, Jugoslávci a Italové, a doufáme, že právě tyto „styky“ přinesou v brzkou velmi cenné ovoce.

Mnoho úkolů leží ještě před námi, ale můžeme hleděti za včerejškem s dobrým vědomím toho, jenž vykonal, co uměl a mohl. Celá léta pracovali jsme svorně a v klidu,

až poslední rok způsobil vnitřní otřes. Byl však dobrý, protože ukázal zdravé jádro našeho členstva, byl zdravý, protože vyčistil naše řady. Nyní je nutno upříti zraky na zítřek, na rok 1926, kdy se naplní 40 let působení Ú. M. D. O. Č. Nemohli jsme krásněji oslaviti své jubileum, než když jsme vyvolali oslavy našeho J. K. Tyla. Radostný souhlas a netušený zájem vzbudily tyto oslavy ve vlastních řadách i ve veřejnosti, a podařilo se nám soustřediti kolem sebe výborné odborníky z kruhů literárních, uměleckých a žurnalistických. Hledíme k tomuto zítřku s důvěrou a s nadšením, protože jsme přesvědčeni, že vy všichni, kteří jste součástí naší jubilančky, půjdete s týmiž pocity a s touž obětavostí a podporou s námi.

A jako včera, tak i do zítřka jde s námi naše „Matice Divadelní“, která převzala péči o divadelní literaturu a vydává „Čsl. Divadlo“ a „Knihovnu Matice Divadelní“. Všechna práce, její postup, ideje i výsledky jsou v obou těchto korporacích souhlasné, protože tu působí přátelské styky osobní. Jsme Matici Divadelní za mnohé vděční, zvláště za zdokonalení „Čsl. Divadla“ v obsahu i formě. Stačí porovnat pět posledních ročníků a zvláště porovnat tyto ročníky s předešlými, aby nám vystoupil před oči nápadný rozdíl. Pět let rediguje náš list milý náš spolupracovník Sommer-Rydván, a za tuto dobu vytvořil z bývalého věstníku a později listu ochotnického skutečný list divadelní. Jeho pile je také patrna jen ve výsledcích, protože s naším listem srostl a rediguje jej s láskou.

Bilance včerejška i zítřka je tedy dobrá. Je na nás, abychom obstarali dnešek: to jest, abychom si podali ruce k svorné, radostné a neústupné práci — všichni pod jednou vlajkou a všichni tíhnoucí k jednomu cíli, — to ke zduaru roku 1926!

Věstník Ú. M. D. O. Č.

Našemu členstvu děkuje na sklonku ročníku redakce i administrace za účinnou podporu a prosí za její zachování a spíše zvětšení v ročníku příštím, který v nové úpravě s nezměněnou hojnou obrazovou výzdobou a pestrým obsahem slovesným vycházeti bude nákladem F. Topiče v Praze. Přičiňte se zejména o získání nových přímých předplatitelů ze svých řad, jimž takto vhodně obrazově vybavená publikace stane se i pro praxi divadelní nepostradatelnou pomůckou!

Významný úspěch. Župa divadelních ochotníků východní Moravy a Slezska se sídlím v Mor. Ostravě vstupuje 1. ledna 1926 do organizace Ú. M. D. O. Č. v Praze. V neděli 13.-XII. konala se řádná valná hromada jmenované župy ve Vítkovicích u Mor. Ostravy za hojné účasti delegátů jednotlivých spolků. Výkonný výbor Ú. M. D. O. Č. zastupoval ústř. taj. R. Weinert. Ze zprávy jednatelské bylo zřejmo, že župa během 18 let svého trvání vykonala mnoho záslužné a kulturní práce na naší východní hranici. Citá dnes 103 organizované spolky a odbory, má bohatou divadelní knihovnu a disponuje značným počtem dobrých řečníků, organizátorů a vyškolených divadelníků. O vyspělosti župy svědčí i to, že nastávajících Tylových oslav účastní se konkurenčními závody jednotlivých spolků a vítězné jednoty sehrály v neděli 27.-XII. na paměť J. K. Tyla slavnostní představení ve Vítkovicích. Na pořadu valné schůze byla též otázka přistoupení župy za člena Ú. M. D. O. Č. a přetvoření její na okrsek matiční. Delegát ústředí blahopřál župě k vykonané práci a objasnil význam Ú. M. D. O. Č., její poslání a ke konci navrhl volnou debatu o přístupu k naší organizaci nebo ponechání dosavadní župy. Po věcném rozhovoru, jehož se zúčastnili nejen vedoucí činovníci župy, ale i většina zástupců spolků, bylo jednohlasně usneseno, aby župa počínaje 1. lednem 1926 vstoupila do Ú. M. D. O. Č. a přijala stanovy našich okrsků. Vzhledem však k mimořádným poměrům našich východních hraniců stanovy se upraví vzájemnou dohodou tak, aby zásady naše zůstaly nedotčeny a zároveň vyhovovaly i místním potřebám jednot. Jest věru radostí zúčastniti se takové schůze, která věcně a spravedlivě luští i zdánlivě nejtěžší problémy a vzájemnou přátelskou dohodou přispívá k utužení celostátní, všedivadelní organizace. Poznali jsme opět mnoho dobrých, poctivých pracovníků a radostně je vítáme do svého středu. Zárukou zdárné další práce jest i to, že dřívější výbor župy zvolen jednomyslně aklamací opět k vedení nastávající akce, a jak poznali jsme profesora J. Vodičku, přednostu B. Horáka a další činovníky, věříme pevně, že tato práce se jim úplně podaří. Těšíme se věru upřímně, že při příležitosti všeochotnického sjezdu v Praze, v roce 1926 pořádaném, poznáme se ještě blíže a že zejména nám župa předvede na některém našem velkém divadle ukázkou své divadelní vyspělosti, tvorby a díla domácího autora. Posíláme vám, drazí přátelé, mnoho pozdravů a těšíme se na brzkou shledanou v Praze!

Wrt.

Soutěže. Soutěž okrsku Hany Kvapilové v Jihlavě konána 5.-X. v Besedě po div. představení. Předs. byl starosta Ú. M. D. O. Č. dr. Herman z Prahy, členy: vládní komisař J. Výborný z Jihlavy, Jan Liška, správce školy, Kostelec a Fr. Čuda, fid. uč., V. Beranov. Soutěže se zúčastnily spolky s těmito hrami: Och. sp. „Klicpera“ Jihlava — „Zkouška státníkova“, Och. jedn. Třešť — „Zkažená krev“ a och. sp. „Jiří Poděbradský“, Polná — „Náměsíčný“. Body stanoveny byly takto: a) Na volbu hry 3 body, b) scénování 9 bodů, c) pojetí hry, nastudování a souhra 15 bodů, d) výstavnost a deklamace 15 bodů, e) mimika 15 bodů, f) líčení a kostymy 6 bodů, celkem dosažitelných 63 bodů. Porota přisoudila jednotlivým hrám body takto: „Zkouška státníkova“ a) 3, b) 9, c) 14, d) 12, e) 14, f) 6, celkem 58 bodů; „Zkažená krev“ a) 1, b) 9, c) 14, d) 14, e) 13, f) 6, celkem 57 bodů; „Náměsíčný“ a) 2, b) 9, c) 15, d) 15, e) 14, f) 6, celkem 61 bodů. Ocenění bylo tudíž: I. cena och. sp. „Jiří Poděbradský“ z Polné, „Náměsíčný“, II. cena och. sp. „Klicpera“ Jihlava, „Zkouška státníkova“ a III. cena jedn. Třešť „Zkažená krev“. U hry „Zkažená krev“ bylo připomenuto, že z prvního pořadí loží již bylo viděti okny prospektu choditi herce. Zápis s datem 6.-X. podepsali dr. Herman a V. Zelenka jako jedn. okrsku a zapisov.

Vzděl. sbor Vyšehradský (Praha II. na Slupi) zadává div. spolkům i prostornou dvoranu s jevištěm v nové vlastní budově za mírnou náhradu.

„Československé Divadlo“ je orgánem Ústř. Matice Divadelního Ochotnictva Československého. — Nakladatel Fr. Borový v Praze II., Jindřišská ul. 13. — Odpov. redaktor Jakub Rydván (ang. Václ. Sommer). — Tiskne Polygrafie v Brně.

ČESKOSLOVENSKÉ 1 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

herecké meditace — Symbol nebe a pekla v Shawově „Člověku a nadčlověku“ —
Počátky slovenské dramatiky a Čech A. F. Linhart — Náš ideový program — Pokus
o nové slovenské drama — Censurní otázka — Místo nového divadla nové kino?! —
Nový intendant Národního divadla — O lidech putovních — Aféra anonymních
dopisů — Frabša contra Klepetář — A zase nové divadlo

19 vyobrazení

RYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ; SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVI

V PRAZE 24. ledna 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADELNÍ VEŘEJNOSTI

nabízíme k odeírání nový III. a jako period. edice „Matice Divadelní“ VIII. roč. div. čtrnáctideníku

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

kteé obsahem svého 1. sešitu ukazuje již dříve sledovaný smér a cíl, jemuž zůstává i nadále důsledně věrno. Uznání této své důslednosti získalo i v kruzích, jichž soud ve věcech uměleckých bývá smérodatný:

Chce býti nestanným pozorovatelem všech zjevů, v našem i světovém životě divadelním se vyskyt-nuvších, a zaujímat k nim stanovisko. Jež není diktováno postranními zájmy různých koterií a klik, než toliko snahou ryze uměleckého smýšlení a citění. Proto nepřikloní se plně souhlasem k dnešním chaotickým proudům světového pokusnictví, aniž k zastaralým formám minulosti, než udržeti chce názorově zlatou střední stezku, jež dávno pravidlem uznána za nejbezpečnější a vytčeného cíle nejspolehlivěji dosahující. A zejména vnmavě naslouchati chce duchu národa a k jeho vítězství oddaně přispěti nejlepšími svými možnostmi. Výrazový akrobatism, budící zdání umělecké povýšenosti, vynasnaží se dále nahrazovati prostou srozumitelností slova a tak pociťvě sloužiti věci a šířiti poznatky divadelní kultury všude tam, kam až posláním svým pronikne.

Vydavatelstvo, vedeno stálým a všestranným zájmem zvýšení úrovně listu, ozřejmuje tuto svou snahu po stránce vnitřní, obsahové, nevýmluvněji už jmény spolupracovníků 1. seš.: dra Kl. Pražákové, dra Václ. Jiřiny, doc. dra Franka Wollmana, dram. umělců Karla Želenského a Zd. Štěpánka, dra Fr. Hermana, inž. V. Š. Tábořského, prof. Jar. Petra (Aktaion) i dalších čísel: red. Vinc. Červinky, prof. S. Felbrové, K. Hádky, prof. V. Krofity, N. Melnikové-Papouškové, prof. Jar. Pasovského, prof. dra Alb. Pražáky, Jos. Prokopa, Bedř. Šalouna, dra Ed. Šebesty, Bart. Vlčka a j. Po stránce vnější výpravy zdokonalilo opětně vzhled listu i zmnožilo a pravidelnou učinilo výzdobu obrazovou. V oddílu lidových scén ochotn. projeví se i nadále ideová snaha četnými články programovými, jako v ročníku minulém, a praktické pokyny rozhojněny budou textově i ilustračně.

„Čsl. Divadlo“ vydává „Matice Divadelní“, spolek pro péči o kulturní zájmy československého divadelnictví (jako orgán Ú. M. D. O. Č. a Ú. S. O. D.) nákladem Frant. Borového v Praze a péčí redakčního kruhu, za nějž odpovídá Jakub Rydvan. Grafickou úpravu vede Antonín Chlebeček. Vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce.

Předplatné na těchto 20 archových sešitů s 316 stranami velké čtvrtky činí pouze Kč 40— i s pošt. zás., jednotlivě po Kč 2— a je tedy „Čsl. Divadlo“ s bohatým slovním i obrazovým obsahem jedním z nejlacinějších odborných českých čtrnáctideníků.

K „Čsl. Divadlu“ pojí se sbírka vybraných divadelních her a odborných příruček „Knihovna Matice Divadelní“, vydávaná týmž nakladatelstvím a redig. Jar. Petrem, již vyšlo dosud 9 svazků, nejnověji Zavřelova vesel. „Mršty“, Averbčenkova „Druhá pětka“ veselých aktovek v překl. Vinc. Červinky a Fr. Hermana historická hra „Hvězda Táborů“, vhodná zejména k národním příležitostem. K tisku připraveno je Przybyszewského drama „Hlubina“ (v překladu Jak. Rydvana) a kniha „O ruském divadle“ od N. Melnikové-Papouškové.

Žádejte informace a ceník! (Ochotn. org. jedn. mají při odeírání této knihovny i koupi jednotlivých svazků zvláštní výhody.)

Předkládajice čsl. divadelní veřejnosti právě vydaný 1. sešit „Čsl. Divadla“, doporučujeme jej vlídně pozornosti netoliko jednotlivců, umělecky orientovaných ale i osvětových korporací a veřejných knihoven a čitáren. Na přání zašleme sešit na ukázk.

Administrace „Československého Divadla“

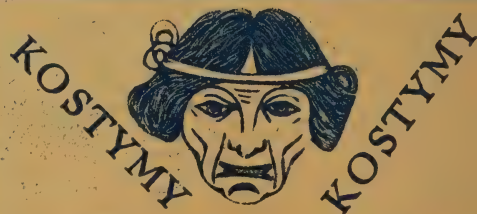
(Nakl. Fr. Borového Praha II, Jindřišská 13.)

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Ročenka Kruhu solistů měst divadla na Král. Vinohradech na r. 1925 ve vkusné úpravě a obálce Jos. Weniga, s liter. příspěvky Zd. Štěpánka, K. Čapky, St. Hanuše, Jar. Kvapila, O. Scheinpflugové, M. Pačové, Fr. Hlavatého, R. Tupy, B. Vrbského a B. Stejskala, 16 vyobraz., zejména letos jubilujícího Boh. Zakopala v nejčelnějších rolích a nejlepších maskách (podle fotogr. insp. div. Fr. Kutty), personalie a jinými místními podrobnostmi, právě vyšla za Kč 16— a bude uznale přijata četnými příznivci a přáteli tohoto ústavu i jeho uměleckých součinitelů.

Ochotnický repertoár. I. 6. Spdo. v Bučovicích: Zlaté rouno (St. Przybyszewski), Jdo. v Osíku: Nioba (Paultonové); 11. Och. sp. „Tyl“ na Horách Kutných: Kolportážní příběh (G. Kaiser—J. Hora), N. J. S. v Čes. Metuji: Vojnarka (Al. Jirásek), Dram. odb. Č. H. B. v Trnově: Závodý milionů (K. Piskoř), N. J. P. v Hamrech: Druhé mláďi (K. Scheinpflug).

Oslavný večer Karla Želenského, čestného člena Ú. M. D. O. Č., v pondělí 26. t. m. o 8 hod. več. „u Bumbříčka“ Praha I, Národní třída.

**PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD**

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 2 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

O svobodě umělecké tvorby — Vítězství politiky nad uměním?! — K 40leté umělecké činnosti Jana Vávry — K šedesátinám Zelenského — Honba za pravdou — Lidové divadelnictví — Železná opona vinohr. měst. div. aneb Buď vždy pohotově! — Pojede Národ. div. do Paříže? — Divadelní skandál v Paříži — Autor hercem — „Hvězda Táborů“ — Maličkost — ale přece!

19 vyobrazení

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 13. února 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna. kdý vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotl. sešlty Kč 2 —.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovni (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkovanych zásiłek redakce nepřijímá, zvláštými dopisy neodpovídá; otiskovatí a překládatí články není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešlty a objednávek insertů budtež zasílány.* Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knižní a sešitové novinky.

Nákl. vlastním V. E. Mágra (v kom. nakl. Vaněk a Votava, Smichov, Štefánikova) vyšla 3 akt. hra „Varvara Vasiljevna“ (Prodaná žena), vystihující zbahnělý a zkorumpovaný život ruských maloměstáků. Má efektní děj, životné postavy, klade nepatrné požadavky inscenační a proto jistě nezůstane u našich divadel bez povšimnutí. — Nakladatel M. Knapp v Karlíně, Královská, vydal 5 sv. „Div. katechismů“, jež obsahují: 1. Víct. Léon-J. E. Šlechta „Režie“. Poznámky ku knize příruční. 2. Šlechta „Příruční knížka pro výbory ochotn. jednot a spolků k rukám funkcionářů administr.“ 3. J. M. Koubek „Dramatická škola“. Stručný úvod na jeviště a do umění hrátí divadlo. 4. Jos. M. Srp dle pův. vyd. Jos. Mikuláše Boleslavského „Divadelní škola“. Příruční kniha pro herce a začátečníky, jakož i pro pořadatele div. předst. 5. St. Langer „Mimika“, na něž upozorňujeme naše funkcionáře, režiséry atd. — Nákl. Edice „Strom“, Žižkov, Husova 10. vyšel I. díl F. A. Šubertovy histor. povídky z druhé pol. XV. věku „Král Jiří Poděbrad“. Dílo Šubertovo, autorem skromně nazvané povídkou, celým svým založením i rozsahem ukazuje se jako román; je pevně vystavby, děje často dramaticky vzrušeného, postav ostře kreslených, kniha, jež. dovede čtenáře plně zaujati. Titulní postava. král, vyšlý z lidu českého, jenž svými snahami daleko vynikal nad svoji dobu a panovníky ostatní, podána je v románě Šubertově nejvyšší plasticky a životně, rovněž jako postava jeho opovrhého odpůrce a nepřitele Zdeňka ze Šternberka. Vedle nich celá řada postav, rázovitě podaných, oživuje román a přispívá k pestrosti děje.

Nepochybujeme, že Šubertův „Král Jiří Poděbrad“ náležitě bude k hledaně četbě nejširších kruhů čtenářstva a nebude chybětí také v žádné obecní ani spolkové knihovně. Za 24 Kč. — Nákl. J. Svátka. Praha II, Spálená 38, vyšel v VIII. vydání dra Fr. Šimka „Přehled dějin české literatury“ od počátku liter. tvoření až po naše doby, psaný poutavě a při tom přísně vědecky, doplněný nejmladšími zjevy česk. písemnictví krásného vědeckého i liter. dětské. Kniha upravena je nejen pro potřeby školské, ale i pro potřebu obec. knihovníků, režisérů, ochotn. divadel a lze ji jako liter. pomůcku vřele doporučiti. 208 str. za Kč 12 —. — Nákl. F. Topiče, Praha, Nár. tř. 11. vydávaného humor. čtrnáctideníku „Švanda dudák“ vyšel seš. 2. za red. Ign. Herrmanna a K. Horkého. Cena Kč 1·80 (1·90), půlletní předpl. Kč 21— (Kč 22—). „Topičova Sborníku liter. a uměl.“ za red. Ad. Weniga atd., vydán sv. 4. (lednový) za Kč. 11— (Kč 11·50) předpl. čtvrtl. Kč 25— (Kč 26—).

Pomůcky.

Krásné celopletené desky na II. ročník „Čsl. Divadla“ bude lze pořídití, přihlási-li se nakladateli Fr. Borovému, Praha II., Jindřišská 13, nejméně 150 subskribentů. Cena asi 12 až 13 Kč je jistě velmi přístupná.

Prodá se zánovní kostra jeviště, pozůstávající z portálu, opony a podlahy. Portál 2×4·75 m, opona 3×5 m, podlaha do hloubky 4 m, délka 7·50 m, v ceně Kč 2000— . Bližší u K. Rumla, truhláře v Dolních Bučících č. 73, p. a st. Vrdy-Bučice.

PRÁVĚ VYŠLO

dlouho očekávané třetí vydání knihy
napínavé četby:

KRÁL JIŘÍ PODĚBRAD

Historická povídka z druhé polovice XV. věku

NAPSAL

FR. AD. ŠUBERT

DÍL PRVÝ

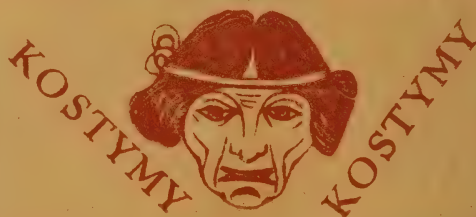
Vroucně psaný román historický, založený na pilném studiu doby, v němž autor předvádí hrdinného krále, jeho šlechtetné snahy o povznesení národa, jeho důmyslnou obranu proti záplavě nepřátel vnějších a úkladům protivníků domácích, jeho vznešené usilování o uskutečnění míru světového.

Cena knihy o 408 stranách Kč 24—

U VŠECH KNIHKUPCŮ

EDICE „STROM. PRAHA

(XI.-ŽIŽKOV, HUSOVA TR. 10)

PUJČÍ VÁM LEVNĚ

ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 3 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Vždycky se vracíme k svým prvním láskám — Smí být dramatik kritikem? Herectví Karla Zelenského — Český přízvuk a — jeviště — Školní případ pro cenzuru — Max Reinhardt — Hlasy tisku o „Příštím Mesláři“ atd. — Divadlo a biograf v dnešním Rusku — Dojmy z pařížsk. provedení Pirandellovy hry „Každý má svou pravdu“ — Autor hercem

17 vyobrazení

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 28. února 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAŇ

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Knihy a činnosť pomôcky, provoz, práva a j.

Knížni a časop. novinky

Nákl. „Lidové Tribuny“ na Vinohr. Korrniti 117. vyšla F. S. Frabšova kniha „Čeští spisovatelé dnešní doby“ (za Kč 30.—, pošt. 32.—), obsahující životopisná data a přesný soupis celé liter. produkce několika set žijících spisovatelů a ozdobená 272 podobiznami na křídovém papíře. Doporučujeme zejména režis. jako vhodnou pomůcku k statim na návštěvi a proslovům před představeními. — Nákl. Českomoravsk. podn. tisk. a vydav. v Praze II. Hybernská, vyšla jako sv. IV. Sebraných spisů Jar. Hilberta jeho nejnovější fakt. hra „Druhý břeh“, jež měla pronikavý úspěch na scéně div. Národního, získala letošní Náprstkovu cenu a z níž vybrazbeni pro potřebu našich jevišť otiskli isme v seš. předmlu

Nákl. Zemědělsk. knihk. A. Neuberta
v Praze II, Hybernská 12, vyšel román Jos. Šacha
„Směl se, paňáco...“, v němž autor vrhá ostře
světlo na farský život, zachycuje poprvé v naší
kvasici ve vlastenecké většině českého duchovenstva
a ličí nebojárně dvě úže spolu spojené tragédie
z kněžského života, důsledky to nuceného celibátu,
s naturalistickou věrností. Postava herečky Bukovské,
Libušky mlynářovy, faráře Kvěcha a jeho rodiny,
kresleny s neobyčejnou barvitostí. Vznášející zápas
kaplána Čepely, krásná líčení přírody i duševních
nálad, bohatý dramatický děj uchvátí každého čte-
náře (za Kč 12.—).

[illegible]

Spolku spis.-beletr. „Máj“ v Praze II. Národní tř. 18, dala dram. spis. Karla Lužanská v zastoup. své dvě nové ves.: „Irčin románek“ a „Majitelka hutí“. Kromě toho převedla poč. 1. července

t. r. do zastoupení „Maje“ hry, zastup. p. Dolejšna: vesel. „Sýkora strýce Tobiáše“, hra ze života „Julínčino štěstí“, hra z vojensk. života „Tatičko to nejkrásnější“, národní hra „Jitěnka“ a poh. „Drak ze stříbrné skály“. — Autorka hry „Vdávky Nanynky Kulichovy“ dala „Máji“ v zastup. svou novou „Libuše Smetanová“.

X. 26. Och. div. ve Vel. Svatoňovicích: Bojárová svatba (Ganghofer-Brociner-Lachmann); 26. „Sokol“ v Lošticích: Stilmönský starosta (Mylíček); 27. Och. div. ve Vel. Svatoňovicích: Poslední muž (P. X. Svoboda); 14. a 15. Pellikánova jdo. v Hořicích: Právni zastupce (Molnar-Holm-Kautský); 23. Och. div. ve Vel. Svatoňovicích: Bafoch (Horký), jdo. na Opočňě: Směšná života (Svoboda). — XII. 7. (a 26.) Spdo. v Nové Věži: Palack. tř. 27 (Šamberk), Sb. básní v Suš. Bafoch, „Sokol“ v Krnsku: dto.; 13. a 14. dto. 20. a 21. Pellikánova jdo. v Hořicích: Lucie (Jirásek); 14. Spdo. „Tyl“ v Nov. Městě: dto.; Bafoch (u příl. 25letého trvání nár., vzděl., hosp. bes. děln. „Čelakovskými“, Pěv.-och. sp. „Vánoce v Lužanech, p. Konecchlumi: Věno (Houzvíca) 31.-XII. Skruzný: „To byla noc“), Och. div. j. v Týlicky: Trebič: Když hračky oživnou (Pisár: A.), Div. sp. „Libuše“ v Brně-Vejvanovicích: O božím lidu (Karas), Och. a vzd. j. „Šuňava“ v Zlonicích: Devátá louka (Jezenská), Smahův sek v Táboře: Maloměstské tradice (Štec), Zkažená krev (Stroupežnický), Mrtvá (Dvořák), Div. „Bratrství“ v Král. Poli: Muž dvou žen (Kraus), Tábořský; 15. Och. spolek „Klíčepera“ v Jihl. Klub cyklistů (Korcin-Žukovskii).

PRÁVĚ VYŠLO

**dlouho očekávané třetí vydání knihy
napínavé četby:**

KRÁL JIŘÍ PODĚBRAD

Historická povídka z druhé polovice XV. věku

NAPSAL

FR. AD. ŠUBERT

DÍL PRVÝ

Vroucné psaní román historický, založený na pilném studiu doby, v němž autor předvádí hrdinného krále, jeho slechetné snahy o povznesení národa, jeho důmyslnou obranu proti záplavě nepřátel vaučších a úklady protivníků domácích, jeho vznesené uslova-
vání o uskutečnění míru světového.

Cena knihy o 408 stránach Kč 24.—

U VŠECH KNIHKUPCŮ

EDICE .STROM. PRAHA

(XI.-ŽIŽKOV, HUSOVA TR. 10)

PUJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBOBNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 4 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Herecké meditace — Nová hra Lva Blatného — Vzpomínky div. ředitele — Nový ředitel brněnského Nár. div. — Pí A. Sedláčková opět na Nár. div. — Pensionování členů Národního divadla — Zájezd do Paříže — Aféra anonymních listů — Zasláno Ed. Kohoutovi — K repertoárové praxi předních scén — Krise starší české tvorby dramatické — Nedomyšlené důsledky — Daň z obratu ochotn. představení — Studenti v lidovýchově divadle

11 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PĚČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 20. března 1925

Odp. řed. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním krunem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovině měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotliv. sešny Kč 2.—.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkovanych zasilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno; otiskování drubných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redukce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listů, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto ochotn. jednotliv. org. v Ú. M. D. O. Č., zasláno je zdarma.

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva a j.

Knižní a časop. novinky.

Nákl. „Zory“ v Karlíně, Královská, vydáv. sbírka vybraných her „České divadlo“, doplněna v posledních svazcích zejména Le Sageovou kom. „Turcaret“, známou z úspěšného provedení Breskova překladu na div. Stavovském (sv. 52. za Kč 9.—); předtím vyšel tu V. Červinkův překlad Birinského trag. „Moloch“ (sv. 44. za Kč 10.—), Bedř. Vrbským scénicky upravený Červinkův překlad Dostojevského kom. „Strýčkův sen“ (sv. 45. za Kč 9.—) a zejména dra Fr. Hermana, starosty Ú. M. D. O. Č., velkonoční mysterium „Velký pátek“ (sv. 46. za Kč 11.—), který zvláště k bližšímu se období jarních svátků znovuvzkříšení doporučujeme znovu pozornosti divadel. — Nákl. Fr. Švejdy v Libni vydal Ant. Kalivoda zajímavou 4akt. hru „Les“ (Div. sborník 249. za Kč 8.—), aktovku „Nalomený květ“ (D. sb. 251. za Kč 3.—) a akt. ves. „Feuilleton“ („V redakci“, Div. sb. 254. za Kč 3.60). Jiří Balda má tu 3akt. obraz se zpěvy a tanci „Slečinka s mikádem“ („Dolarový strýček“, hudba Em. Starého; Div. sb. 252. za Kč 8.—), akt. žert „Novoroční sen“ (Div. sb. 255. za Kč 4.50), 3akt. žert „Armáda špásu“ (Div. sb. 259. za Kč 8.—), 3akt. ves. „Komu náleží ta kráska?“ (Div. sb. 262. za Kč 7.50) a 3akt. hru „Zlaté tele“ z ovzduší velkokapitálu (Div. sb. 265. za Kč 7.—). J. F. Karas akt. žert „Očarováný mlýn“ (Div. sb. 263. za Kč 4.50). — Nakl. družstvo „Máje“, Praha I, Malé nám. 11 vydalo ve sbírce Div. her pro mládež V. Baldessari-Plumlovské mravoučně-tendenční poh. „Nespokojená Káča“ (sv. 51. za Kč 3.50). Fr. V. Bouchalovu poh. se se zpěvy a tanci o lidském soucítí „Obecní dítě“

(sv. 52. za Kč 3.—), dvě poh. hry Jarosl. Skorkovské „Pohádka o princezně Zlatovlásce“ (sv. 53. za Kč 5.—) a „Opíček Fuk“ (sv. 54. za Kč 5.—) a Zd. Šťastné-Budské z Krakonošova poh. vinku „Zlato“ (sv. 55. za Kč 5.—). — Nákl. Jos. Švába-Matostranského, Praha III, Mostecká 55 vyšla veselá akt. P. Hněvkovského „Musí pryč!“ (za Kč 6.—), která se dobře hodí k doplnění veselých programových večerů, stejně jako druhá práce tohoto našeho pilného činovníka „Schůze loutek“ (za Kč 3.— i s provoz. právem), vyd. nákl. V. Jiráčka v Turnově.

Pomůcky.

K oslavám presidenta T. G. Masaryka i ku všem národním slavnostem a oslavám doporučujeme správám škol, úřadů obecních, okresních, státních, osvětovým. sborům, spolkům ochotnickým a j. vydané poprsí pres. Masaryka dle originálu mistra sochaře Lad. Šalouna, v nakladatelství J. Svátka, Praha II, Spálená 38. Odlišky pod ze sádry ve třech velikostech: 30, 50, 70 cm, tedy v rozměrech, vhodných pro nejmenší místnosti (sokromě byty) až po největší sály. Odlišky z umělého kamene v rozměru 50, 70 cm, doporučují se obzvláště pro parky, vestibuly atd. Ceny jsou mírné, od Kč 40.— do Kč 300.—, umožňující co největší rozšíření. Dodá každé knihkupectví a umělecký závod. — K témuž účelu vydal Osvětový svaz v Praze příručku pod názvem: T. G. Masaryk. Rukověť pořadatelům oslav jeho 75. narozenin. Příručka je vhodnou pomůckou pro přednášející a pořadatele oslavných večerů.

PRÁVĚ VYŠLO

dlouho očekávané třetí vydání knihy
napínavé četby:

KRÁL JIŘÍ PODĚBRAD

Historická povídka z druhé polovice XV. věku

NAPSAL

FR. AD. ŠUBERT

DIL PRVÝ

Vroucně psaný román historický, založený na pilném studiu doby, v němž autor předvádí hrdinného krále, jeho šlechtěné snahy o povznesení národa, jeho důmyslnou obranu proti záplavě nepřátel vnějších a úkladům protivníků domácích, jeho vznešené usilování o uskutečnění míru světového.

Cena knihy o 408 stranách Kč 24.—

U VŠECH KNIHKUPCŮ

EDICE „STROM. PRAHA

(XI.-ŽIŽKOV, HUSOVA TR. 10)

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II. Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malířna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplné zařizování jevišť.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jediné
ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

Hrajete-li divadlo, pořádáte-li šibřinky

obraťte se s důvěrou na náš závod
a budete reálně a spolehlivě obslouženi

„OPERA“

půjčovna divadelních a šibřinkových kostýmů

KRÁL. VINOHRADY,
Korunní třída číslo 20.

Prvá stanice el. tramwaye č. 2. a 16. za kostelem

Nejzajímavější týdeník

Přítomnost

čte každý český člověk,

který dává přednost svobodnému

politickému projevu

a nepředpojaté kritice

kulturní a hospodářské

Řídí Ferdinand Perouka

Roční předplatné 100 Kč

Na půl roku 50 Kč

Na čtvrt roku 25 Kč

Ukázkové číslo a prospekt s obsahem

I. ročníku zdarma zašle administrace

Praha II, Jindřišská 13

Knihy o životě a práci presidenta

T. G. MASARYKA

Dr. Jan Herben: *T. G. Masaryk, první občan
Nové Evropy.* Novinka. S podob. Stran 64
Kč 1'50

Dr. Jar. Doležal: *Masarykova cesta životem.*
Dva díly. S podob. Stran 356 . . . Kč 42'—

Prezident mezi svými. Druhý zájezd na Moravu
a návštěva Slezska v roce 1924. S mnoha
obrázky. Stran 162 Kč 9'—

První dvě poselství presidenta Masaryka. Stran 32
Kč 1'—

Pozdrav Tomáši G. Masarykovi. Báseň Stanislava
K. Neumana Kč —'40
na ručním papíře Kč —'80

Scotus Viator: Evropa v přerodu. Kniha tato
má předmluvu od T. G. Masaryka a na mnoha
místech se jej dovolává. Stran 328 . Kč 30'—
na ručním papíře Kč 60'—

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

FR. BOROVÉHO

v Praze II, Jindřišská ulice 13

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

— Vzory na požádání zašle. —

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

ARNOŠT POLÁŠEK

KYJOV NA MORAVĚ

Výhodné placení. Rozpočty zdarma

RADOSTNOU UDÁLOSTÍ

stane se pro herce-ochotníky
i pro jejich divadelní obecen-
stvo rozmarný a veselý večer,
jehož programem bude:

RADOSTNÁ UDÁLOST

Fraška o 3 jednáních od K. Piskoře.

Zápletky a situace strhující komiky.
Jediná dekorace.
7 osob.

Cena 7. Kč.

U všech knihkupců, jakož i u nakladatele
F. BOROVÉHO
v Praze II, Jindřišská č. 13.

NOVÉ DIVADELNÍ HRY PRO OCHOTNICKÁ DIVADLA

Málo osob

Snadná výprava Působivé hry

K A V O Ň: **Kocourkov**, Fraška Kč 9—

K Ř Í C E N S K Ý: **Drama jedné noci** Kč 7.50

— **Chycené ptáče**.

— Drama Kč 8—

— **Když měsíček**

spanile svítil, Ve-

selohra Kč 8—

N O V A Č A N: **Veleja**, Drama . . . Kč 12—

Dodá

každé knihkupectví

neb nakladatelství

J. F. BUČEK, PROSTĚJOV

Právě vyšla

skvělá bibliofilská publikace:

Leoš Janáček

Pohled do života i díla

OBSAH:

Projevy. — Pod Ukvaly a ve školách.
— Putování a zápas o osobnost. —
Život a dílo. — Tvorba. — Pět uká-
zek ze zápisníku. — Význačná data
života. — Soupis tvorby. — Litera-
tura o Janáčkově. — Doslov.

PŘÍLOHY:

Facsimilované reprodukce dopisů Al.
Mrštíka, Joži Úprky a Petra Bezruče.
— Facsimile dopisu Leoše Janáčka.
— 31 obrazů rodinných, uměleckých
a j. — Program „Její pastorkyně“
z roku 1904. — List z rukopisu
Leoše Janáčka. — Facsimilované re-
produkce partitur čtyř oper Leoše
Janáčka. — Upravil Adolf Veselý.

Rozměr 165 × 250 mm. Stran 208.

Subskripční cena výtisku vázaného
v surovém hedvábí Kč 100.—.

Subskripční cena výtisku ve vazbě
celokožené s vlastnoručním podpisem
Leoše Janáčka Kč 200.—.

Subskribovati lze ve všech
knihkupectvích a

u nakladatele **Fr. Borového**
Praha II, Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiráskova tř. 364.

**Úplné zařizování jevišť. Rozpočty
a náklady zápisů, ceny malby.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za cen
bezkonkurenční obdržíte jedln
ve speciálním závode

HANUŠ A PÍŠTEK,

MOR. OSTRAVA-PRÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vydávající se bezplatně ročně.

Hrajete-li divadlo, pořádáte-li šibřinky

obraťte se s důvěrou na náš závod
a budete reálně a spolehlivě obslouženi

„OPERA“

půjčovna divadelních a šibřinkových kostýmů

KRÁL. VINOHRADY,
Korunní třída číslo 20.

Prvá stanice el. tramwaye č. 2, a 16. za koselem

Nejzajímavější týdeník

Přítomnost

čte každý český člověk,
který dává přednost svobodnému
politickému projevu
a nepředpojaté kritice
kulturní a hospodářské

Řídí Ferdinand Perouka

Roční předplatné 100 Kč

Na půl roku 50 Kč

Na čtvrt roku 25 Kč

Ukázkové číslo a prospekt s obsahem
1. ročníku zdarma zašle administrace
Praha II, Jindřišská 13

K 75. narozeninám presidenta

T. G. MASARYKA

Dr. Jan Herben: *T. G. Masaryk, první občan
Nové Evropy.* Novinka. S podob. Stran 64
Kč 1'50

Dr. Jar. Doležal: *Masarykova cesta životem.
Dva díly.* S podob. Stran 356 . . . Kč 42'

*Prezident mezi svými. Druhý zájezd na Moravu
a návštěva Slezska v roce 1924. S mnoha
obrázky.* Stran 162 Kč 9'--

První dvě poselství presidenta Masaryka. Stran 32
Kč 1'--

*Pozdrav Tomáši G. Masarykovi. Básně Stanislava
K. Neumana* Kč --40
na ručním papíře Kč --

Scotus Viator: Evropa v přerodu. Kniha tato
má předmluvu od T. G. Masaryka a na mnoha
místech se jej dovolává. Stran 398 . Kč 30'--
na ručním papíře Kč 60'--

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele

FR. BOROVÉHO

v Praze II. Jindřišská ulice 13

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

— Vzory na požádání zašle. —

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

ARNOŠT POLAŠEK
KYJOV NA MORAVĚ

Výhodné placení Rozpočty zdarma

Nový svazek
Knihovny Matice divadelní

FRANT. HERMAN

HVĚZDA TÁBORŮ

Historická hra o 3 dějstvích

*

Přijato do repertoaru
Městského divadla na
/ Král. Vinohradech /

*

S historickým rozbohem
a pokyny pro režiséra

NAKLADATEL

FR. BORO VÝ

PRAHA, JINDŘIŠSKÁ UL. 13

NOVÉ DIVADELNÍ HRY PRO OCHOTNICKÁ DIVADLA

Málo osob

Snadná výprava Působivé hry

KAVOŇ: Kocourkov, Fraška Kč 9.—

KŘÍČENSKÝ: Drama jedné noci Kč 7.50

Chycené ptáče.
Drama Kč 8.—

Když měsíček
spanile avítíl, Ve-
selohra Kč 8.—

NOVAČAN: Veleja, Drama Kč 12.—

Dodá

každé knihkupectví
nebo nakladatelství

J. I. DUČEK, PROSTĚJOV

Právě vyšla

skvělá bibliofilská publikace:

Leoš Janáček

Pohled do života i díla

OBSAH:

Projevy. — Pod Ukvaly a ve školách.
— Putování a zápas o osobnost.
— Život a dílo. — Tvorba. — Pět uká-
zek ze zápisníku. — Význačná data
života. — Soupis tvorby. — Litera-
tura o Janáčkovi. — Doslov.

PŘÍLOHY:

Facsimilované reprodukce dopisů Al.
Mrštíka, Joži Úprky a Petra Bezruče.
— Facsimile dopisu Leoše Janáčka.
— 31 obrázků rodinných, uměleckých
a j. — Program „Její pastorkyně“
z roku 1904. — List z rukopisu
Leoše Janáčka. — Facsimilované re-
produkce partitur čtyř oper Leoše
Janáčka. — Upravil Adolf Veselý.

Rozměr 165 × 250 mm. Stran 208.

Subskripční cena výtisku vázaného
v surovém hedvábí Kč 100.—

Subskripční cena výtisku ve vazbě
celokožené a vlnitopapírové podplazem
Leoše Janáčka Kč 200.—

Subskribovat lze ve všech
knihkupectvích a

u nakladatele Fr. Borového
Praha II, Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

**Úplné zařizování jevišť. Rozpočty
a nákresy zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jediné
ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA - PŘÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

MÁTE JIŽ

působivou aktovku pro

MASOPUSTNÍ PROGRAM

Hrejte

ARK. AVERČENKA

aktovky v překladech V. Červinky

PĚTKA

1. Starci. 2 p.
2. Sebevrah. 2 p., 1 d.
3. Ptačí mozeček. 1 p., 1 d.
4. Bez klíče. 6 p., 1 d.
5. Drama v domě Bukiných. 2 p., 1 d.

DRUHÁ PĚTKA

1. Dvojník. 6 p., 2 d.
2. Olga Nikolajevna. 2 p., 1 d.
3. Srdce mladé dívky. 2 p., 2 d.
4. Klíč. 2 p., 1 d.
5. Žoržik. 2 p., 1 d.

OBRATEM ZAŠLE

nakladatel

FR. BOROVÝ, PRAHA II,

110 00 JINDŘIŠSKÁ 13.

Hrajete-li divadlo. pořádáte-li šibřinky

obraťte se s důvěrou na
naš závod a budete reálně
a spolehlivě obslouženi

„OPERA“

půjčovna divadelních a
šibřinkových kostýmů

KRÁL. VINOHRADY.

Korunní třída, číslo 20.

Prvá stanice el. tramwaye
číslo 2. a 16. za kostelem

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

— Vzory na požádání zašle. —

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

**ARNOŠT POLÁŠEK
KYJOV NA MORAVĚ**

Výhodné placení ... Rozpočty zdarma

Nový svazek
Knihovny Matice divadelní

FRANT. HERMAN

HVĚZDA TÁBORŮ

Historická hra o 3 dějstvích

Přijato do repertoaru
Městského divadla na
/ Král. Vinohradech /

S historickým rozbořem
a pokyny pro režiséra

NAKLADATEL
FR. BORO VÝ
PRAHA, JINDŘIŠSKÁ UL. 13

NAŠE NOVINKY!

V ČESKÉM DIVADLE:

Šest postav hledá autora. Hra o 3 odd. Kč 10—
(Pirandello)
Půllán. Hra o 4 jedn. (Svobůdová-Goldmannová) 8—
V zajetí babylonském. Čes. tragédie o 3 jedn. (Horský. S úvod. dra Arne Nováka) 15—
Turcaret. Komédie o 5 děj. (Le Sage) 9—
Návrat z volny. — Pravda. — V předvečer. Tři dramata o 1 děj. (Mužik)
Zásnuby slečny Boženky. Veselohra o 3 jedn. (Pakosta)
Mercedes. Drama (Aldrich)

V ČINOHŘE:

Nová firma čili Pokračování historie o Potashi a Perlmutterovi. Amer. veselohra o 3 děj. (Glas a Megrue) Kč 12—
Hedvábné punčochy. Veselohra o 3 jedn. (Sandberg) 10—
Frak, který dobře padne. Kom. o 4 děj. (Drégely) 10—
Vánoce. Drama (Nejedlý) 6—

V ROLNÍČKÁCH:

Drak se stříbrné skály Kč 6—
Popelka 3—
V zajetí čarodějky 7—
Jak se stal janiček králem

K období velikonočnímu doporučujeme mohutnou biblickou hru od starosty Ustí. Matice div. ochotníků:

VELKÝ PÁTEK

O 5 dějstvích Kč 11—

ZORA, spol. s r. o., nakladat. uměl. závod—
PRAHA-KARLÍN, Královská tř. 50.
Dodá každý knihkupec

NOVÉ DIVADELNÍ HRY

PRO OCHOTNICKÁ DIVADLA

Málo osob

Snadná výprava Působivé hry

K A V O Ň: Mocourkov, Fraška Kč 9—
KŘIČENSKÝ: Drama jedné noci Kč 7-50
— Chycené ptáče.
Drama Kč 8—
— Když měsíček
spanile svítil, Veselohra Kč 8—
NOVAČAN: Veleja, Drama Kč 12—

Dodá
každé knihkupectví
nebo nakladatelství

J. F. BUČEK, PROSTĚJOV

Přátelům
hudebního umění!

Právě vyšlo:

Profily české hudby
z první polovice 19. století.

Napsal

dr. ALOIS HNILICKA.

OBSAH.

F. X. Dušek — J. K. Kuchař —
J. J. Ryba — B. D. Weber — J. T.
Held — J. Vitásek — V. J. Tomášek — J. E. Doležálek — K. F.
Pič — J. Voříšek — A. Jelen —
F. Škroup — J. P. Martinovský —
Z. Kolečovský.

Strán 104 lex 8". 11 obrázků.

Cena Kč 18.—.

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele
FR. BORO VÉHO v Praze II, Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malířna dekorací, Hradec Králové, Jiříkova tř. 364.

Úplné zařizování jevišť. Rozpočty a nákresy zdarma. Ceny mírné.

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jediné ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Tábořské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

MÁTE JIŽ působivou aktovku pro MASOPUSTNÍ PROGRAM

Hrejte

ARK. AVERČENKA
aktovky v překladech V. Červinky

PĚTKA

1. Starci. 2 p.
2. Sebevrah. 2 p., 1 d.
3. Ptačí mozeček. 1 p., 1 d.
4. Bez klíče. 6 p., 1 d.
5. Drama v domě Bukinyých. 2 p., 1 d.

DRUHÁ PĚTKA

1. Dvojník. 6 p., 2 d.
2. Olga Nikolajevna. 2 p., 1 d.
3. Srdce mladé dívky. 2 p., 2 d.
4. Klíč. 2 p., 1 d.
5. Žoržík. 2 p., 1 d.

OBRATEM ZAŠLE

nakladatel

FR. BOROVÝ, PRAHA II,
JINDŘIŠSKÁ 13.

Hrajete-li divadlo, pořádáte-li šibřinky

obratte se s důvěrou na
naš závod a budete reálně
a spolehlivě obslouženi

„OPERA“

půjčovna divadelních a
šibřinkových kostymů

KRÁL. VINOHRADY,
Korunní třída, číslo 20.

**Prvá stanice el. tramwaye
číslo 2. a 16. za hostelem**

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují,

Vzory na požádání zašle.

DVA AUTOŘI:

WILHELM II.

UDÁLOSTI A OSOBY

238 str. Kč 15.—, váz. Kč 40.—

LEOP. WÖLFLING

POSLEDNÍ HABSBURGOVÉ

Kč 6.—

NAKLADATEL

FR. BOROVÝ
PRAHA II, JINDŘIŠSKÁ 13

Nejúspěšnější divadelní novinky pražských jevišť

PERIFERIE

od **Fr. Langra**. Novinka vinohradského divadla. Drama pražské spodiny.

Kč 10.—

KAŽDÝ MÁ SVOJI PRAVDU

Veselohra **L. Pirandella**. V Paříži po dva měsíce nepřetržitě hrána s ohromným úspěchem. Novinka Národního divadla v Praze.

Kč 8.—

MUŽ, JEMUŽ TO HLAVNÍ SCHÁZÍ

Veselohra od **Davidy a Beránky**. Poprvé provozovaná s velkým úspěchem v „Comédii“ v Praze.

Kč 8.—

ÓLOUTKY, JAKÁ VÁŠEŇ...

Veselohra **Rossa di San Seconda**. Úspěšná a literární velmi dobrá hra vinohr. divadla.

Kč 6.—

BÍLÁ HORA

Tragédie národa od **Arnošta Dvořáka**. Hráno po 30. při vyprodaném domě v Nár. divadle v Praze. Tato hra nesmí chybět v žádné ochotnické knihovně. První vydání během 14. dnů rozebráno. Cena s osmi dřevoryty a hudební vložkou

Kč 23.—

VELBLOUD UCHEM JEHLY

Veselohra **Fr. Langra**. Hráno po 100. na velké pražské scéně. — **Poctěn státní cenou**. Kritikou uznán za nejlepší veselohru.

Kč 14.—

DRUHÉ MLÁDÍ

Veselohra **Karla Scheinpfluga**. Kmenová hra vinohr. divadla a u ochotníků velmi oblíbená.

Kč 8.—

KALHOTY

Veselohra **K. Sternheima**. Sylvestrovská hra Stavovského divadla v Praze. — Jedna dekorace!

Kč 9.—

BOXERSKÝ ZÁPAS

Veselohra **Fr. Zavřela**. Mnohokrát opakována s velkým úspěchem na Stavovském div. i na ochotnických jevištích.

Kč 8.—

MILIONY

Drama **Fr. Langra**. Velmi oblíbená časová hra pro literární publikum.

Kč 9.—

HRY ČESKÉHO JEVIŠTĚ zaručí Vám jistého a trvalého úspěchu, poněvadž plně vyhovují požadavkům doby a sledují potřeby ochotnických jevišť.

Obdržíte u každého knihkupce i v nakladatelství

Evžena K. Rosendorfa v Praze II, Žitná 9 (proti Raškovu domu)

Nakladatel F. J. Buček, knihkapec, Prostějov

Celovečerní divadelní hry.

- Sv. 1. **Kocourkov**. Fraška o 4 jednáních. — Napsal A. Kavoň. Publikace č. 43. Cena Kč 9.—
- Sv. 2. **Ze záhrobf**. Drama o 5 jednáních. — Napsal Walter Hasenclever. Autorisovaný překlad dra E. R. Polanského. Publikace č. 26. Cena Kč 12.—
- Sv. 3. **Veleja**. Drama o 3 dějstvích. Napsal Anton Nováčan. Autorisovaný překlad dra B. Vybírala. Novinka Nár. divadla v Olomouci. Publikace č. 54. Cena Kč 12.—
- Sv. 4. **Drama jedné noci**. o 3 aktech. Napsal Josef Křičenský. Provozováno na mnoha scénách ochotnických s velkým úspěchem. Publikace č. 48. Cena Kč 7.50
- Sv. 5. **Chycené ptáče**. Drama o 3 dějstvích. Napsal Josef Křičenský. Kritikou uznáno za jedno z nejlepších dramát poslední doby. Publikace č. 49. Cena Kč 8.—
- Sv. 6. **Když měsíček spanile svítil**. (Právo prvé noci.) Rozmarná hra o 3 jednáních se zpěvy a hudbou. Napsal Josef Křičenský. Lze hrát i beze zpěvu a hudebního doprovodu. Cena Kč 8.—
- Bystřina: JAK SE NAŠI ŠKÁDLÍVAJÍ.** Sbíрка lidového humoru. Kč 28.— — váz. Kč 35.—

Na skladě u všech knihkupců.

Přátelům hudebního umění!

Právě vyšlo:

Profily české hudby z prvé polovice 19. století.

Napsal

dr. ALOIS HNILIČKA.

OBSAH.

F. X. Dušek — J. K. Kuchař —
J. J. Ryba — B. D. Weber — J. T.
Held — J. Vitásek — V. J. Tomá-
šek — J. E. Doležálek — K. F.
Pič — J. Voříšek — A. Jelen —
F. Škroup — J. P. Martinovský —
Z. Kolečovský.

Stran 104 lex 8°.

11 obrázků.

Cena Kč 18.—.

Ve všech knihkupectvích a u nakladatele
FR. BOROVIČHO v Praze II, Jindřišská 13.

ČESKOSLOVENSKÉ 5-6 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Obsah

ROČNÍK III

volný projev kritický — Obrat?! — Mrtvé drama — Italští dramatikové dneška —
Hvězdné požáry — Cyrano XX. věku — Otello v radiu — Aktuality Nár. div. —
sud Stavovského divadla — Nový divadelní zákon — Umíme psát historická dra-
mata? — Nové německé divadlo v Brně? — Sociální postavení herců v Německu —
eúroda dramatiků — O nový dorost dramatický — Naše „Čsl. Divadlo“ —
Rozpuštění a zrušení Pražského okrsku Ú. M. D. O. Č.

23 vyobrazení

YDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, ŠPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

PRAZE 21. dubna 1925

Odp. red: JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotl. sešity Kč 2.—.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkových zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládat články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebrání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zaslány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasláno je zdarma.*

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Knižní a časop. novinky.

Nakl. Fr. Švejdy v Libni vydala K. Lužanská autorka z dram. Klicerovy „Jindry“, dvě hry: příběhy Čecha-vystěhovalce „Naši v Americe“ (Div. sb. 261 za Kč 6.—) a dram. zpracování Rodenova populárního „Irčina románu“ (Div. sb. 264 za Kč 6.—). Q. M. Vyskočil pak starší akt. z cirků „Bílé růže“ (Div. sb. 257 za Kč 4.50). — Nakl. B. Kočího Praha-I. Masarykovo nábř. 14 vydána ve sbírce „Uměl. snah“ sv. 317 (za Kč 15.—) slavnostní hra prof. něm. university pražské Christiana Ehrenfelsa „Matka legionářova“ (přel. dr. Alfréd Fuchs), která věnována prezidentu Masarykovi k 75. narozeninám, projevuje mužně odhodlané a spravedlivě odlišné přesvědčení rodilého Němce oproti zaujatým názorům krajanů bez snahy vypočítavosti a lícovnictví. — Nakl. Spdo. v Žebrácké vyšly neobyčejně zajímavé, pečlivě sebrané a poutavě Václavem Müllerem psané paměti tohoto z nejstarších českých div. spolků vůbec, od r. 1812 do konce r. 1924, na kteroužto knihu, pěkně vypravenou, upozorňujeme své jednoty (cena?). Zmíníme se o ní ještě na jiném místě. — Nakl. F. Topiče v Praze I. Národní tř. 11 vyšel další svazek histor. románů Jos. Svátka, kterým je „Vězeň na Křivoklátě“ (za Kč 22.—), ličící pestré osudy biskupa Jednoty českých bratří, Jana Augusty a jeho sekretáře Bílka, jež promísleny jsou nešťastným románkem lásky Bílkovy k dceři úhlavního nepřítele Bratří a líbeznou idylou dvojice spanilé Filipíny Welserovny a císařova syna Ferdinanda. Ve sbírce „Duch a svět“ vyšlo jako sv. 18.—19. (za Kč 14.—) druhé vyd.

knihy prof. dra Arne Nováka „Kritika literární“ (Metody a směry. Zásady a praxe), jež spojuje dva dříve vydané svazky v jeden. Známy kritik a liter. historik řeší v ní řadu otázek z kritiky slovesné, vyšetřuje jednotlivé její druhy a stanoví její úkoly, proto neměla by tato knížka chybět v rukou nikoho, kdo se zajímá o literaturu a chce sledovati naši knižní produkci jen trochu svědomitěji. — Nakl. Edice „Strom“, Žižkov, Husova 10 vyd. I. díl knihy „Král Jiří Poděbrad“ od Fr. Ad. Šuberta (za Kč 24.—) dovede nás přesvědčit, že zasloužilý řed. Nár. div. již v době, kdy jako mladý žurnalista začal psati své histor. romány, prozrazoval pronikavé nadání dramatické. Postavy krále-demokrata a jeho hlavního odpůrce Zdeňka ze Šternberka podány jsou v románě tomto — autor jmenuje jej skromně povídkou — s překvapující životností, děj spřádá se vskutku podle pravidel dramatu, scény jsou tak rušné, situace tak dramaticky napiaté, že nemůžete se od čtení odtrhnouti a mimoděk představujete si román tento jako mohutně působivé dílo dramatické. Naše ochotnictvo, jež je si plně vědomo, čím mu byl Fr. Ad. Šubert, sáhne s dychtivostí po knize této a nebude nikterak zklamáno.

Pomůcky.

Notový materiál pro operety „Ženská vojna“, „V poutech lásky“, „Dražba na nevěstu“, „Chudá holka“ a vánoční zpěvní hru „Matka“ prodá Jdo. „Čechie“ v Čes. Budějovicích. Cena 150 Kč za každou hru, obsahující vázaný klavírní výtah a 10 až 16 hlasů.

K celému nákladu

tohoto dvojčísla připojen
je subskripční prospekt spisů

Anatola France.

Využijte příležitosti a zajistěte si za
laciné peníze epochální dílo veli-
kého francouzského spisovatele.

PUJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 7 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Drama v přírodě — Morimirovy náměty v div. hrách — Pochovávat mrtvé nebo žít? — S čím do Paříže — Jaké jsou názory na kritiku — Úpadek mravosti na divadle — První vystoupení pí Sedláčkové — Odchod pí Kronbauerové z Nár. div. — Pí Sedláčková opět do Vídně? — Pařížská výstava umění dekorací — Odchod ředitele českoslov. Národ. div. — L. M. D. O. C. - 1926 — Pozvání do Francie

12 vyobrazení

VYDÁVA MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZAJMY ČS. DIVADELNÍKŮ

V PRAZE 30. dubna 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAŇ

ČESKÁ DALOVANSKÁ DIVADLO

(14) 1890. Společnost divadelních umělců, která byla založena v roce 1890, má za úkol šířit divadelní umění a poskytovat divákovi co nejlepší zážitek. Společnost má v úmyslu rozšířit svůj repertoár a přilákat větší počet diváků.

(15) 1891. Společnost divadelních umělců, která byla založena v roce 1890, má za úkol šířit divadelní umění a poskytovat divákovi co nejlepší zážitek. Společnost má v úmyslu rozšířit svůj repertoár a přilákat větší počet diváků.

Užívání novinových známek povoleno výnosem Ředitelství pošt a telegrafů v Praze čis. 97.147 VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Hmění a časop., novinky.

Nákl. V. Horáka a spol. Praha II. Soukenná 15, jako 3. sv. Edice Apollonu vydá F. Kourkova hra o několika obrazech „Jarní mámení“, která originální formou i myšlenkovou naplní vzbudila již v chystaném repertoáru divadla Svandova zvýšenou pozornost a jejíž uvedení na scénu slibuje býti mimořádným činem divadelním. (Cena?) — Nákl. „Zory“ v Karlíně, Královská, vysly v „Rolnickách“ (Div. hrách pro děti a loutky) zejména 3 akt, poh. K. Lužanské „Drak ze stříbrné zlaty“ (12 úloh, 3 dek.: Kč 6.—), K. Jirové „Popeška“ (7. úl., 1 dek.: Kč 3.—) a J. M. Schrajnova hra „V zajetí carodějky“ (21 úl., 3 dek.: Kč 7.—). — Nákl. Fr. Švejdy v Libni vydal další hry herce K. Fořta: „Návrat k přírodě“, fr. III. (Kč 8.—), „Za vinu otcevu“ (Zrádce národa), hra IV. (Kč 6.—) a soc. hru III. „Babylonská věž“ (Kč 6.—). — Nákl. A. Neuberra v Praze-III, Hybernská 12, vyšel franc. Gypův (pseud. ženy) románek „Nejlepší přítelkyně“ (přel. J. Sajic: Kč 9.—), s obsahem malého rodinného dramatu venkovské šlechty, uspokojivě končícího dle prosté filosofie dobra i zla. Srdečná četba pro milovníky ušlechtilé, prosté literatury, zejména dosp. dívky a ženy jemného citu. — Nákl. F. Topiče Praha-I, Národní 11, vyšel usp. prof. Ferd. Sirejčka I. díl „Vybraných spisů Svat. Čecha“ („Kniha humora“) s obsahem nejlepších veselých povídek našeho klasika (v obálce Cyr. Boudy za Kč 24.—, váz.: Kč 34.—), kterážto kniha stejně jako chystané další (počet 10) zpřístupní nesmrtelný myšlenkový a umělecký odkaz

Čechův v netypičtějších línkách tak, že se opravdu může stát důležitým majákem vrstev dělničských. V II. dílu vychází sešitově (po Kč 2.40) „České epopeje“, obsahující zejména básně „Václav z Měchovic“ a „Dágnár“ — Sešit. vydání: „Český svět“, seš. 22.—29. nákl. Imy Šolc a Simáček, Praha II, Jeruzalémská 11, po Kč 3.20, pošt. 3.60; „Svanda dudák“, seš. 4.—7. po Kč 1.80, pošt. 1.90; „Kniha na

sv. 7. po Kč 11.—, pošt. 11.50 (nákl. F. Topiče, Praha); „Žalový obzor“, seš. 1.—2., roč. za Kč 28.— (nákl. J. Zieglera, Vinohr., Řipská 3); „Argus“.

evropské výstřižk. kan. Smíchov, Smetanova 21: „Národní kultura“, seš. 1. po Kč 4.80 (nákl. „Ustí školy děln.“ Praha II, Václ. nám. 42); „Naše kniha“, seš. 2. po Kč 1.— (nákl. A. Neuberra, Praha II, Hybernská 12); „Sokolský věstník“, ročn. XXVII, seš. 1.—13. po Kč 1.50 (nákl. Čsl. obec Sokolská, „Vzkříšení“, noviny sokolské mládeže, ročn. XI, seš. 7 po Kč 0.70 (nákl. dle Praha I, Karlova 2); „Mladý rolník“, ročn. III, čís. 7 po Kč 0.30 (nákl. Ustí, jedn. slov. roln. doraslu, Bratřislava, Ružová 12).

Nová kniha starosty U. M. D. O. C. Fr. Hermana „Trny v srdci“ právě vyšla je to šest putavých novel, dramatických obrazů života různých prostředí. Za Kč 15.—. Nákl. A. Král, Smíchov, Jungmannova 1. poskytuje ochot. spolkům zvláštní slevy. Na požádání zdarma zašle seznamy knih a podmínky při odběru knih na splátky.

Ochotnický repertoár. — II. 2. Ak. čt. j. Jiřina Hedda Gablerova (Ibsen); III. 1. Spdo. v Žernově: Gazdina roba (Preissová), Sokol v Paloníně pro S. v Bouzově: Pasekáři (F. Sokol-Táma), Pěv.-dram. kr. „Zvon“ v Mostě: Dražba na nevěstu (Stěžerský V.), Spdo. „Jirásek“ ve Smiřicích n. Lab.: Pes a kočka (Schäfer), Och. sp. „Jizeran“ v Loukově: Božehčino štěstí (Balda), Och. div. na Velehradě: Proti vlastní krvi (F. Herman), Ct.-och. sp. „Havlíček“ v Újezdě u Opočna: Věno

Picard). 8. „Sokol Řepý: Oběť (Karel), „Mošna“ Zběr-Veležice: Vdávky Nanynky Kulichov. (Herrmann-Pohorská); 15. „Bratřství“ Kral. Pole: Dítě (Balda), Dram. odb. Řetůvka: Kde se pivo vaří (Uher), Sokol Rožmítal: Zločin v horské boudě (Štolba), Dramat.-hud. sdruž. Hostomice: Ptáci mozky (Skrůžný), Sokol Loštice: Druhé mládí (Scheinpfing), Spol. katol. tovaryšů Brno: Pro zpozdění tajemství (Kuchynský); 15., 22. a 25. Krouž. div. och. Chrast: Kráska ze Šumavy (Fořt); 15. Divad. sp. Hřelce: Baj-Kaj-Laj (Fořt), „Klipera“ Rynholet: Bafoch (Horký), Sokol Slatěnice: Zlatý Jiří (Balák), „Čechoslovák“ Červený Kostelec: Nevěsta z Amsterdamu (Anno).

PUJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 8 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Ruce pryč! — Desáté výročí moskevského Komorního divadla — Drama v přírodě — Z hovorů v meziaktí — Mládí žen na jevišti — Biograf na postupu — „Nový Majestát“ — Hlasy tisku o „Periferii“ a „Otrocích“ — Adrie zavřena — Nový Pražský okrsek — Ú. M. D. O. Č. - 1926

9 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PĚČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 25. května 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotliv. sešity Kč 2.—

Odp. red. vydíl *Praha 162-VI, Neklanova 44n* a bývá tuž přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanová) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6 hod. več. Nehodí se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkovanych zásllek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovatí a překládatí články není dovoleno; otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřichská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listů, nedostých sešitů a objednavek insertů buďtež zosilány. Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasiláno je zdarma.

Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze čís. 97.147 VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Knižní a časop. novinky.

Nákl. Fr. Švejdy v Libni vyšla jako sv. 272. „Div. sborníku“ nová rozmarňá 3 akt. ves. starosty Matice dra Fr. Hermana „Miláček-protiva“, která ukáže nejlépe v chystaném jarním veseloherním cyklu Švandova divadla na Smichově svou účinnost a také všem jiným divadlům stane se vítaným obohacením původního humorného repertoaru. (Za Kč ?) — Nákl. „Zory“ v Karlíně Královská, vyšla v knih. „České divadlo“ (sv. 51 za Kč 9.—) G. Zapolské 3 akt. komedie „Carevič“, symfonie mladé lásky a pokorného odevzdání se osudu, znamenající i v životě a činnosti slavné autorky „Morálky paní Dulské“ jakoby smírný závěrečný akord. — Nákl. revue českých žen „Ženského obzoru“ Praha-Vinohrady 1095, vyšel sešit pozoruhodných lyrických veršů M. Mikulové-Maternové „Vzdor a smíření“, tištěný na krásném papíru Antika s moderní ruční obálkou (za Kč 6 50 i s pošt.). — Nákl. F. Topiče Praha I, Národní 11 vyšel ve Spisech Jos. Svátka další histor. román „Don Cesar a Salomena“, který je sytým obrazem Prahy XVII. stol., plně dobrodružný, alchymistů, astrologů a cizáckých příživníků, v jichž intrikánském prostředí na císařském dvoře hradčanském vyvíjí se dobrodružná láska levobočka císa. Rudolfa II. ke krásné dceři krumlovského lazebníka (za Kč 12 50, váz. Kč 18 50). — Nákl. Zemědětsk. knihk. A. Neuberta Praha, Hyberská 12, vyšla nepostrádatelná pomůcka každému zájemci o radio, kterou je katalog „Radiotelefonie“, obsahující 500 titulů česk.-něm., angl. a franc. knih, tohoto oboru se týkajících (za Kč 1 50, i v pošt. známkách).

Pomůcky.

Notoviny k Tylovu „Strakonickému dudáku“ zapůjčí zájemníkům, org. v Ú. M. D. O. Č., spolek Ochotnické divadlo v Lázních Bělohradě za popl. Kč 50.—. Obsahují hlasy: I. a II. housle, violu, čelo, basu, flétnu, klarinet I A, I B, II A, II B, roh (corno) I F, II F, trombo I F, II F, trombon, velký buben, bubny, malý buben a harmonium, mimo partituru, zpěvy a hudební vložky.

Ochotnický repertoar.

III. 21. „Lumír“ Kunratice: Charleyova teta (Brandon); 21.—22. S. d. o. Lipník n./B.: Zlatý pták (Semerádová); 22. Och. jedn. Milevsko: Cáčorka (Ziegloserová). S. d. o. Slaný: Peg mého srdce (Manners). „Palacký“ Lobkovice: Románek na horách (Skrutný), „Tyl“ Veselá: Velkostatekář (Šubert), „Tyl“ Chrást: Radúz a Mahulena (Zeyer), Div. och. Čachtín: Vojnarka (Jirásek), „J. K. Tyl“ Bilina: Emigrant (Jirásek), „Tyl“ Horní Branná: Vina (Hilbert); 22.—23. „Tyl“ Polička: Druhý břeh; 21.—22. „Palacký“ Chotěboř: Bafoch; 22. S. d. o. Drahoraz: Proud (Halbe), S. d. o. Kunice: V mládeckém pokoji (Bohuslav), „Sokol“ Rožnov p. R.: Terna (Balák), „Záboj“ Soběslavice: Když labuť zpívá (Karas), O. d. jedn. Česká Skalce: Náš pan Franc (Karas), „J. K. Tyl“ Dobruška: Jindra hraběnka Ostrovínová (Lužanská), „Vojan“ Košice: Fanyňka z údolí (Mosser), „J. K. Tyl“ Šestajovice: To všechno z lásky (Oliva), „Vlastimil“ Lužany: Zvony (Robl), Ochotn. krouž. „Bytov. druž. žiž. a děln. železn.“ Praha VII.: Pes a kočka (Schäfer), Ochotn. div. Lázně Bělohrad: Soud (Srámek), „Tyl“ Zlív: Závěť (Štolba), „Komenský“ Babi: Kde se pivo vaří (Ulver), S. d. o. Kyjov: Když hračky ožijou (Fischerová-Kučerová), „Šubert“ Zlonice: Dobrodinci (Herman), „Občan. beseda“ Přecice: Starosta Stilmonský (Maeterlinck), S. d. o. Brandýs n./L.: Myška (Pailleron); 23. „J. K. Tyl“ Jičín: Druhý břeh, „Vlastimil“ Litoměřice: Jedenácté přikázání (Šamberk); 24.—25. „Vojta Slukov“ Veselí-Mezimostí: Zvíkovský rarášek a Paní mincmistrová (Stroupežnický); 25. S. d. o. Humpolec: R. U. R. (Čapek); 28. „Osvěta“ Vysočany: Mamzelle Nitouche (Meilhac), „Jirásek“ Ústí n./L.: Protékce (Treybal); 29. Čsl. str. soc. dram. odb. Železný Brod: Cáčorka (Ziegloserová), „Beseda“ Mochov: Taneček panny Márinky (Brauner), S. d. o. Malenice: Vodní družstvo (Štolba); Och. jedn. Milevsko: Mrak (Scheinpflug), „Havlíček“ Sopř: Otec (Jirásek); 29., 5. a 12.-IV. Och. jedn. Třešť: Strakonický dudák (Tyl); 29.-III. Ochotn. div. Mlážovice: Dítě lésa (Šima), „Komenský“ Úpice: Pes a kočka (Schäfer), „Jirásek“ Smiřice n./L.: Faun (Knoblauch), Spdo. ve Volech: Hraný (Fingal).

KOSTYMY

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ

ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7.

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 9-10 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Patrice et Musis — Pražské divadelní období 1778/9 ve světle čísel — Markýza de Pompadour a umění divadelní — Hlasý tiskis o „Nezralém ovoci“ atd. — Osobní vydání Národního divadla — Smí býti dramatik kritikem? (II.) — Inkompatibilita — Obtíže české moderní dramaturgie — Jinde jako u nás — 100 repris „Ze života hmyzu“ — Reprodukce našich inscenací v cizině — Shakespeare na loutkové scéně — V rodišti Jiřího Bittnera — Abrahámoviny lidového divadelníka — Odvážný pokus se Shakespearovým „Hamletem“ — Delegace Č. M. D. O. Č. do Rouenu — Nový Pražský ohrsek.

34 vyobrazení

YDAVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PĚČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 30. června 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

Uložení normových známek poštovních výnosů Ferdinandovi paši
a fotografu v Praze č.č. 97.147.VI. 1920 ze dne 24. dubna 1920

Knížní a časop. novinky

Pomůcky

Průvozovací práva

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírná dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplné zařizování jevišť.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za cen-

ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PRÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé

vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkačcovna
v Polci nad Metují.

Vzory na požádání zašle.

DIVADELNÍ KROJE

dobově věrné do všech kusů
dodá Vám nejlevněji

umělecký závod divadelní

JOS. VYCHRON, RŮZODOL I., LIBEREC,

atelier a půjčovna divadelních a maskerních krojů.

LUDVÍK SKRUŽNÝ

umělecké, stavební a strojní
zámečnictví

PRAHA-II., Vladislavova 8.

Telefon čís. 4565.

**Provádí speciální konstrukce
pro jeviště a úplná provaziště.
Rozpočty na požádání zdarma.**

„Kulhova Matka Divadelní“

řídí **JAROSLAV PETR.**

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báseňka
se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra
V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)

2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt.
Přel. V. Cervinka. (Velmi účinně!)

Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj.
(Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)

3. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadel-
ního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám,
jež vyjdou v této knihovně.)

4. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkrovní.** Tři
akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)

5. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích.
Hráno v „Uranii“ s velkým úspěchem. Působivá
a vděčná veselohra.

6. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž.
Rokoku provedeno 30 krát!)

7. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět vese-
lých aktovek. Přeložil V. Cervinka.

8. Fr. Herman: **Hvězda Táborů.** Drama o 3 jedn.
(Z repert. Vinohrad. div.)

Vilém

10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama
o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

**Naše organizované jednoty mají při odebrání
této knihovny i koupí jednotl. svazků
zvláštní výhody.**

**Žádejte informace a ceník v ústředí,
anebo u nakladatele**

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

Třetí vydání!

K. M. ČAPEK-CHOD

TURBINA

SPISY-VII Kč 48.—

Vázané v polokožené vazbě Kč 68.—

NAKLADATEL

FR. BOROVÝ, PRAHA II.,

JINDŘIŠSKÁ 13.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

ARNOŠT POLAŠEK

KYJOV NA MORAVĚ

Výhodné placení Rozpočty zdarma

Prátelům krásné knihy

Josef Hora ITALIE

VERSE
1925

Na křídovém papíře
s trojbarevným frontispicem
Otakara Nejedlého
v úpravě **A. Chlebečka**
jako VIII. knihu ZLATOKVETU

Za Kč 27.—

Za Kč 27.—

vydal nakladatel

**FR. BOROVÝ, PRAHA II.,
Jindřišská 13.**

U všech řádných knihkupců.

ST. K. NEUMANN

nakladatelství

**Čtete jeho význačná díla básnická
i kritická:**

Knihy mládí a vzdoru. (Spisů svazek I.)
1895—1902. Cena Kč 20.—, na lepším papíře
Kč 30.—

Bohyně, světice, ženy. (Spisů sv. II.)
Cena 18 Kč.

Nové zpěvy. Kniha lyrických průboj
10 Kč.

Třicet zpěvů z rozvratu. Básně. (I.)
1918). Cena 18 Kč.

Básně. Výbor. Cena 21 Kč, na lepším
31·50 Kč.

Pozdrav Tomáši G. Masarykovi. (I.)
40 hal., na ručním papíře 80 haléřů.

Ať žije život. Volné úvahy o novém umění.
Cena 21 Kč, na lepším papíře 31·50 Kč.

Zašle nakladatelství

**FR. BOROVÝ V PRAZE II.,
Jindřišská 13**

u všech řádných knihkupců

P. T. ochotnickým spolkům a dramatickým odborům
doporučujeme

Divadelní hry Karla Dvořáka

Nejnovější svazek:

RADOSTNÁ UDÁLOST.

Fraška o 3 jed. (Úlohy: 4 p., 3 d. Dekorace: pokoj.)
jediná dekorace! Kč 7.—! 7 osob!

Před tím vyšlo:

Mumie. Fraška o 3 jed. Rep. hra div. „Adrie“
v Praze II. (Úl. 7 p., 4 d. Dekor. stud. pokoj.) **Kč 10.—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jed.
(Úl. 6 p., 4 d. Dekor. atelier a zahrada.) **Kč 10.—**

Ta, již nelze odolati. Veselohra o 3 jed.
Rep. hra div. Švandova a div. „Uranie“
(Úl. 7 p., 5 d. Dekor. pokoj.) **Kč 12.—**

Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jed.
(Úl. 8 p., 4 d. Dekor. salon a kancelář.) **Kč 9.—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jed. (Úl. 9 p.,
5 d. Dekor. zahrada a pokoj.) **Kč 9.—**

Akrobati. Hra o 1 jed. Rep. hra býv. Lid. div.
na Žižkově. (Úl. 3 p., 3 d. Dekor. podkrovi.) **Kč 8.—**

Závěť tak poroučí. Veselohra o 1 jed. (Úl.
3 p., 1 d. Dekor. pokoj.) **Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jed. Hrano ve Švandově
div. v r. 1919. (Úl. 5 p., 4 d. Dekor. pokoj.) **Kč 8.—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jed. Rep. hra
Tylova div. v Praze. (Úl. 6 p., 3 d. Dekor.
pokoj.) **Kč 8.—**

Mňacha. Veselohra o 3 jed. Rep. hra div.
„Uranie“. (Úl. 4 p., 4 d., 3 dět. Dek. pokoj.) **Kč 8.—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jed.
Rep. hra Švandova div. (Úl. 6 p., 5 d. Dekor.
pokoj a salon.) **Kč 8.—**

Dar sv. Mikuláše. Hra o 1 jed. (Úl. 3 p.,
2 d., 2 dět. Dekor. pokoj.) Velmi vhodná
hra pro mikulášské zábavy. **Kč 3·50**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u

nakladatele

**FR. BOROVÉHO V PRAZE II.,
Jindřišská č. 13.**

Doplňte

divadelní knihovny!

Sofokles: Král Oidipus. — **Sládkovi.** **Ferd. Stiebitz.** Antická tragédie a s
hra ve vzorném překladu. Kč 12.—

Mistr Petr Patélin. Farce z XV. stol. Přeložil
Dr. O. Dubský. S kresbami J. Ko. **Kč 10.—**

Bibliofilie! Kč 30.—

Henri de Régnier: Muž a sirena. **Uranie**
tická báseň. Přeložil A. P. Cena váz. Kč 3.—

M. Arcybašev: Žárlivost. Drama o 5 o
stvích. Přeložil Stan. Minařík. Kč 6.—

Otakar Fischer: Karlštejn. Libretto
dějstevích. Kč 2.—

Orloj světa. Hra o 3 dějstevích. Repert. hra
Vinohradského divadla. Kč 10.—

Otakar Theer: Faethon. Tragédie o 2
stevích a dohře. (2. vyd.) Kč 12.—

Fraňa Šrámek: Hagenbek. Komedie o 3
stevích. Rep. hra Vinohr. divadla. Kč 10.—

Edmond Konrád: Širočina. Hra o 5
stevích. Kč 8.—

Emil Schönerfeld: Dva muži a žena
Kč 8.—

Expeduje

každý knihkupec, jakož i nakladatel

Fr. Borový,

Praha II., Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

sborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malířna dekorací, Konecchův a Jčina,

**Úplně zařizování jeviště.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jedine
ve speciálních závodech

HANUŠ A PIŠTEK.

MOR. OSTRAVA - PŘÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyšlete si bezplatné rozpočty.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

Vzory na požádání zašle.

DIVADELNÍ KROJE

dobové výměry dle všech kusa
dodá Vám nejlépejší

umělecký závod divadelní

JOS. VYCHRON, RŮŽODOL I., LIBEREC,
střech a požávek divadelních a maskerních krojů

Spolek divadelních ochotníků

ve Vel. Újezdě u Olomouce

doporučuje

ka snalbě div. dekoraci a zařizování jeviště fu.

BOŘIVOJ BARTA

v Přerově.

která svým mistrným provedením,
praktickým zařízením a reálným
jednáním nám úplně vyhověla.

VYROVNEJTE PŘEDPLATNÉ!

ZÍSKÁVEJTE NOVÉ

PŘEDPLATITELE!

OHLAŠUJTE ZMĚNY ADRES

administraci

ČESKOSLOVENSKÉHO DIVADLA

V PRAZE II., JINDŘIŠSKÁ 13.

„Knihovna Matice Divadelní“

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg, úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Cervinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Kénrad: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Bláha: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový ávod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkrovi.** Tři akty. (Hraje se na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. Hrání v „Uranii“ s velkým úspěchem. Působivá a vděčná veselohra.
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktůvek. Přeložil V. Cervinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Táborů.** Drama o 3 jed. (Z repert. Vinohrad. div.)

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organizované jednoty mají při odebírání této knihovny i koupi jednotl. svazků zvláštní výhody.

Zádejte informace a ceník v ústředí, anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II. - Jindřišská 13

P. T. ochotnickým spolkům a dramatickým odborům doporučujeme

Divadelní hry Karla Diskora

(Nepřevyprávěná hra)

RADOSTNÁ UDÁLOST.

Fraška o 3 jed. (Úlohy: 4 p., 3 d. Dekorace: pokoj.)
Jediná dekorace! Kč 7.—! 7 osob!

Před tím vyšlo:

- Mumie.** Fraška o 3 jed. Rep. hra div. „Adrie“ v Praze II. (Úl. 7 p., 4 d. Dekor. stud. pokoj.) **Kč 10.—**
- Prozatímní manželství.** Komedie o 4 jed. (Úl. 6 p., 4 d. Dekor. atelier a zahrada.) **Kč 10.—**
- Ta, již nelze odolati.** Veselohra o 3 jed. Rep. hra div. Švandova a div. „Uranie“. (Úl. 7 p., 5 d. Dekor. pokoj.) **Kč 12.—**
- Když se obchod vydaří.** Veselohra o 3 jed. (Úl. 8 p., 4 d. Dekor. salon a kancelář.) **Kč 9.—**
- Na sopečné půdě.** Veselohra o 3 jed. (Úl. 9 p., 5 d. Dekor. zahrada a pokoj.) **Kč 9.—**
- Akrobati.** Hra o 1 jed. Rep. hra býv. Lid. div. na Žitkově. (Úl. 3 p., 3 d. Dekor. podkrovi.) Třetí vydání. **Kč 3.50**
- Závět tak poroučí.** Veselohra o 1 jed. (Úl. 3 p., 1 d. Dekor. pokoj.) **Kč 3.50**
- Metetr.** Drama o 3 jed. Hrání ve Švandově div. v r. 1919. (Úl. 5 p., 4 d. Dekor. pokoj.) **Kč 8.—**
- Závody milionů.** Veselohra o 3 jed. Rep. hra Tylova div. v Praze. (Úl. 6 p., 3 d. Dekor. pokoj.) **Kč 8.—**
- Kukačka.** Veselohra o 3 jed. Rep. hra div. „Uranie“. (Úl. 4 p., 4 d., 3 dět. Dek. pokoj.) **Kč 6.—**
- Herakles versus Puma.** Fraška o 3 jed. Rep. hra Švandova div. (Úl. 6 p., 5 d. Dekor. pokoj a salon.) **Kč 8.—**
- Dar sv. Mikuláše.** Hra o 1 jed. (Úl. 3 p., 3 d., 3 dět. Dekor. pokoj.) Velmi vhodná hra pro mikulášské zábavy. **Kč 3.50**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II.,
Jindřišská č. 13.

SPISY ANATOLA FRANCE

zahájujeme velkým čtyřdílným cyklem románů

HISTORIE NAŠICH DNŮ

ve čtyřech svazcích pod tituly:

POD JILMEM PROUTĚNÁ PANNA AMETYSTOVÝ PRSTEN PAN BERGERET V PAŘÍŽI

Tyto čtyři romány, z nichž každý má v originále na 400 stran, vyjdou v úplných a pečlivých překladech a ve vzorné úpravě grafické. Každý bude stát bražov, jen Kč 12.50, celý cyklus tedy úhrnem Kč 50.— a v původní krásné vazbě ve svazku jediném Kč 60.—.

Zároveň s *Historií našich dnů* začnou vycházeti *Knihy povídek*, drobná, mistrovská díla velkého umění. Budou to knihy: *Baltazar*, *Sedm žen Modrovousových*, *Studené sv. Kláry*, *Crainquebille*, *Perleťová skříňka*, *Jokasta*, *Hubená kočka*. Pak dojde na slavné *skladby románové*: *Bohové žáněji*, *Tužby Jana Serviena*, *Ostrov tuňáků*, *Vzpouza andělů*, *Thais*, *Zločin Sylvestra Bonnarda*, *Komická historie*, *Na Bílé skále*, *Traktér u královny Pedauquy*, *Názory Jakuba Coignarda*, *Petr Nozière* a j.

Pro odběratele, kteří ale hodlají odebrati dílo Anatola France úplně, vypisujeme ještě zvlášť výhodnou

SUBSKRIPCI,

kteráž zlevní cenu krámskou o plných 20¹/₆! Pro subskribenty celého seuboru bude cena čtyř prvních románů pouze po Kč 10.—, a celého čtyřsvazkového cyklu Kč 40.—, v původní vazbě Kč 48.—. Subskripční cenu tuto možno ale také vyrovnati ve čtyřech měsíčních splátkách po Kč 10.—, po př. Kč 12.—. Žádejte složenku. Subskribovatí možno v každém knihkupectví a v nakladatelství firmy

Fr. Borový v Praze II., Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

ANT. DVOŘÁK.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

JEVIŠTĚ

HANUP & PÉČILÉ

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

PLÁTNA

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

M. V. ŠRAMEK, Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

ČESKÉ NÁRODNÍ DIVADLO

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

OD TUBY SVĚTOVÝ ZÁVOD

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

OSTRAVA

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

FRANZ PETRÁNEK

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Dodává divadelní dekorace

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

K HUSOVÝM OSLAVÁM

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Mistr Jan Hus, český reformátor

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Národní divadlo

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

LUDVÍK SKRUŽNÝ

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

ARNOŠT DOLEŠEK

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

Společné zapůjčování jeviště.
Rozpočty zdarma. Termíny dle dohody.

SPISY ANATOLA FRANCE

zahajujeme velkým čtyřdílným cyklem románů

HISTOIRE NAŠICH DŇŮ

— ve čtyřech svazcích pod tituly: —

POD JILMEM

PROUTĚNA PANNA

AMEIYSTOVY PRSTEN

PAN BERGERET V PARÍŽI

Tyto čtyři romány, z nichž každý má v originále ná 400 stran, vyjdou v úplných a pečlivých překladech a ve vzorné úpravě grafické. Každý bude stát brožov. jen Kč 12.50, celý cyklus tedy úhrnem Kč 50.— a v původní krásné vazbě ve svázku jediném Kč 60.—

Začínáme *Historii našich dňů* *Knihy nosičů* mistrovská díla velkého umění. Budou to knihy: *Baltazar*, *Sedm žen Modrovousových*, *Studně smrti*, *Clanqueballe*, *Perleťová skříňka*, *Jokasta*, *Hubená kočka*. Pak dojde na slavné **smladby románové**: *Bohové žízňejí*, *Tužby Jana Serviena*, *Ostrov tučňáků*, *Vzpouřá andělů*, *Thais*, *Zločin Sylvestra Bonnarda*, *Řemíčník historie*, *Na Bílé skále*, *Traktér u královny Pedauquy*, *Názory Jakuba Coignarda*, *Petr Nozière* a.

Pro odběratele, kteří ale hodlají odebrati dílo Anatola France úplné, vypisujeme ještě zvláště výhodnou

SUBSKRIPCI.

kteráž zlevní cenu krámskou o píných 20%! Pro subskribenty celého souboru bude cena čtyř prvních románů pouze po Kč 10.—, a celého čtyřsvazkového cyklu Kč 40.—, v původní vazbě Kč 48.—. Subskripční cenu tuto možno ale také vyrovnati ve čtyřech měsíčních splátkách po Kč 10.—, po př. Kč 12.—. Zádejte složenku. Subskribovatí možno v každém knihkupectví a v nakladatelství firmy

Fr. Borový v Praze II., Jindřižská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malířna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplné zařizování jevišť.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jediné
ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PŘIVOZ, roh ulice Táborské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

Vzory na požádání zašle.

Úplné zařízení jeviště

(proscenium, oponu a mnoho dekorací) prodá ochot-
nický spolek Šembera ve Vysokém Mýtě. Jeviště jest
v dobrém stavu. Bližší zprávy ochotně podá jednatel
spolku Josef Doubravský, kupec ve Vysokém Mýtě.

Nejzajímavější týdeník

Přítomnost

čte každý český člověk,
který dává přednost svobodnému
politickému projevu
a nepředpojaté kritice
kulturní a hospodářské

*

Řídí Ferdinand Peroutka

*

Roční předplatné 100 Kč

Na půl roku 50 Kč

Na čtvrt roku 25 Kč

*

Ukázkové číslo a prospekt s obsahem
I. ročníku zdarma zašle administrace

Praha II, Jindřišská 13

„Knihovna Matice Divadelní“

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák**. Nár. báchorka
se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra
V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka**. Pět veselých akt.
Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí**. Hra o 5 děj.
(Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadel-
ního umění**. (Ideový úvod k div. příručkám,
jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkrovní**. Tři
akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka**. Ves. o 3 dějstvích.
Hráno v „Uranii“ s velkým úspěchem. Působivá
a vděčná veselohra.
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý**. Ves. o 3. děj. (V praž.
Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka**. Pět vese-
lých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Tábora**. Drama o 3 jed.
(Z repert. Vinohrad. div.)

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina**. Drama
o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organizované jednoty mají při odebírání
této knihovny i koupi jednotl. svazků
zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí,
anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

Doplňte divadelní knihovny!

- Sofokles: **Král Oidipus**. — *Slůdici*. Přeložil
Ferd. Stiebitz. Antická tragédie a satyrská
hra ve vzorném překladu. Kč 12.—.
- Mistr Petr Patelin. Farce z XV. stol. Přeložil
Dr. O. Dubský. S kresbami J. Konůpka.
Bibliofilie! Kč 30.—.
- Henri de Régnier: **Muž a sirena**. Drama-
tická báseň. Přeložil A. P. Cena váz. Kč 3.—.
- M. Arcybašev: **Žárlivost**. Drama o 5 děj-
stvích. Přeložil Stan. Minařík. Kč 6.—.
- Otakar Fischer: **Karlštejn**. Libretto o 3
dějstvích. Kč 2.—.
- Orloj světa*. Hra o 3 dějstvích. Repert. hra
Vinohradského divadla. Kč 10.—.
- Otakar Theer: **Faëthón**. Tragédie o 2 děj-
stvích a dohře. (2. vyd.) Kč 12.—.
- Fráňa Šrámek: **Hagenbek**. Komédie o 3 děj-
stvích. Rep. hra Vinohr. divadla. Kč 10.—.
- Edmond Konrád: **Širočina**. Hra o 5 děj-
stvích. Kč 8.—.
- Karel Scheinpflug: **Divadlo na venkově**.
Studie a essaye. Kč 18.—.

Expeduje

každý knihkupec, jakož i nakladatel

Fr. Borový,

Praha II., Jindřišská 13.

PRAŽSKÝ DIVOTVORCE

Veselá aktovka od Karla Fořta

právě vyšla.

Výtisk za Kč 4.—

Nejčasovější číslo programu u veselých večerů.

*K učení památky v Praze +
ruského humoristy Ark. Averčenska
sehrají naše ochotnická sdružení*

nejlepší jeho komedii o 3 dějstvích

HRA SE SMRTÍ

Cena výtisku Kč 10.—

Po velmi úspěšné premiéře dne 29. listop. 1922
na Městském divadle Král. Vinohrad a čelných
reprisách na téže scéně sehráno i na mnoha
jevištích ochotnických.

Jednoduchá výprava - málo osob.

Poslední novinky:

Andulka šafařova. Obrázek se zpěvy a
tanci o 3 jedn. Napsal Jiří Balda. Hudbu
složil Em. Starý (7 m., 4 ž.; nádvoří velko-
statku). Kč 7.50. Klavírní výtah Kč 30.—.
Zlatý hřeb repertoaru pro divadla v přírodě.

Slečinka s mikádem. (Dolarový strýček.)
Obrázek se zpěvy a tanci o 3 jedn. Napsal
Jiří Balda. Hudbu složil Em. Starý. (7 m.,
4 ž.; nádvoří, světnice.) Kč 8.—. Klavírní
výtah; zpěvní a sborové hlasy Kč 64.—.
*S bouřlivým úspěchem sehráno v divadle
„Uranie“.*

Miláček Protiva. Veselohra ve 3 dějstvích.
Napsal Fr. Herman. (6 m., 7 ž.; pokoj, kan-
celář.) Kč 10.—. *Připravuje se pro jarní
veseloherní cyklus ve Švandově divadle.*

Za volnost. Drama v 5 jednáních ze života
dělnického. Polsky napsal Dr. Josef Zieliński.
Přeložil se svolením spisovatele Hanuš Sed-
láček. (13 m., 2 ž.; světnice, restaurace.)
Kč 7.50. *Dělnická a příležitostná hra, kterou
možno vřele doporučiti.*

Stávka. Drama o 3 jednáních. Napsal Jar-
Borotinský. *Třetí vyd.* (6 m., 2 ž., 5 epis.;
hostinec, světnice.) Kč 6.—

OD SRDCE K SRDCI

Sbírka proslovů a jiných příležitostných básní.

Napsal **Bohumil Bouška.**

Výtisk Kč 5.—

Bouškova sbírka, která obsahuje řadu básnic-
kých proslovů ku slavnostem národním, matič-
ním, sokolským, hasičským, ochotnickým, legio-
nářským jednotám obranným atd. *přichází jako
na zavolanou.* Nizká cena umožňuje, aby si ji
zaopatřil každý spolek i jednotlivec, neboť jest
to příručka nepostradatelná.

Na skladě u všech knihkupců.

Nakladatel

Fr. Švejda v Praze VIII

Právě vyšla

skvělá bibliofilská publikace:

Leoš Janáček Pohled do života i díla

OBSAH:

Projevy. — Pod Ukvaly a ve školách.
— Putování a zápas o osobnost. —
Život a dílo. — Tvorba. — Pět uká-
zek ze zápisníku. — Význačná data
života. — Soupis tvorby. — Litera-
tura o Janáčkově. — Doslov.

PŘÍLOHY:

Facsimilované reprodukce dopisů Al.
Mrštíka, Joži Úprky a Petra Bezruče.
— Facsimile dopisu Leoše Janáčka.
— 31 obrazů rodinných, uměleckých
a j. — Program „Její pastorkyně“
z roku 1904. — List z rukopisu
Leoše Janáčka. — Facsimilované re-
produkce partitur čtyř oper Leoše
Janáčka.

Upravil Adolf Veselý.

Rozměr 165 × 250 mm. Stran 208.

Subskripční cena výtisku vázaného
v surovém hedvábí Kč 100.—.

Subskripční cena výtisku ve vazbě
celokožené s vlastnoručním podpisem
Leoše Janáčka Kč 200.—.

Subskribovati lze ve všech
knihkupectvích a

u nakladatele Fr. Borového

Praha II., Jindřišská 13.

ČESKOSLOVENSKÉ 11 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Pro původní tvorbu dramatickou — Pražské div. období 1778/9 ve světle čísel — Drama v přírodě — Markýza de Pompadour a umění divadelní — „České studio“ — Autor hercem — Píše nebo nepíše? — Úpadky divadel v cizině — Krise ve Španělsku — Odpověď na opoziční leták — Ke kongresu franc. Federace v Rouenu — Přehled činnosti čsl. ochotnictva za r. 1923 a 1924 — Přehled přednášek v I. pol. 1925 — Pokladní účet Ú. M. D. O. Č. za I. pol. 1925

16 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 15. července 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotl. sešity Kč 2.—.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkových zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám; org. v Ů. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze čís. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Knižní a časop. novinky

Nákl. Fr. Švejdy v Libni vyšla jako sv. 272. „Div. sborníku“ nová rozmarná 3 akt. ves. starosty Matice dra Fr. Hermana „Miláček-protiva“, která ukáže nejlépe v chystaném jarním veseloherním cyklu Švandova divadla na Smíchově svou účinnost a také všem jiným divadlům stane se vítaným obohacením původního humorného repertoaru. (Za Kč?) — Nákl. „Zory“ v Karlíně Královská vyšla v knih. „České divadlo“ (sv. 51 za Kč 9.—) G Zapolské 3 akt. komedie „Carevič“, symfonie mladé lásky a pokorného odevzdání se osudu, znamenající i v životě a činnosti slavné autorky „Morálky paní Dulské“ jakoby smírný závěrečný akord. — Nákl. revue českých žen „Ženského obzoru“ Praha-Vinohrady 1095. vyšel sešit pozoruhodných lyrických veršů M. Mikulové-Maternové „Vzdor a smíření“, tištěný na krásném papíru Antika s moderní ruční obálkou (za Kč 6 50 i s pošt.). — Nákl. F. Topiče Praha I., Národní 11 vyšel ve Spisech Jos. Svátka další histor. román „Don Cesar a Salomena“, který je sytým obrazem Prahy XVII. stol. plně dobrodružný, alchymistů, astrologů a cizáckých příživníků, v jichž intrikánském prostředí na císařském dvoře hradčanském vyvíjí se dobrodružná láska levobočka cis. Rudolfa II. ke krásné dečci krumlovského lazebníka (za Kč 12 50, váz. Kč 18 50). — Nákl. Zemědělsk. knihk. A. Neuberta Praha, Hyberská 12, vyšla nepostradatelná pomůcka každému zájemci o radio,

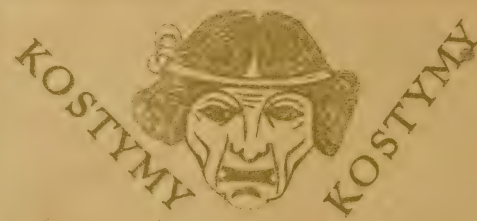
kteou je katalog „Radiotelefonie“, obsahující 500 titulů česk.-něm., angl. a franc. knih, tohoto oboru se týkajících (za Kč 1 50, i v pošt. známkách).

Pomůcky

Poplatky z kostymů pro divadla v přírodě. Půjčovna F. Šustr v Náchodě sděluje, že pro divadla v přírodě půjčuje zvláštní kostymní druhy s ohledem na denní světlo v půjčovních cenách poněkud vyšších t. j. Kč 15.— za jeden kompletní kostým. Půjčovní poplatek Kč 10.— vztahuje se pouze na kostymy pro večerní představení.

Ochoťnický repertoar.

III. 27. Spdo. Lhota Sárovcova: V černé roklí (Černý), „Kolár“ Police n./Met.: Zlámaný žebřík (Berr); 28. a 29. Spdo. Šamberk: Tažní ptáci (Želenský); 29. Čt. och. bes. Bášf: Manželská tragédie (Weyr), „Thalia“ Praha VII.: Fildlovačka (Tyl). „Tyl“ Kralupy n. Vltavou: Protekce, Jdo. Časlav: Falešná kočička (Skruzný), Dr.-čt. bes. Velké Chválovce: Písmákova dcera (Ruth), Och.-čt. jea. Velké Poříčí n./M.: Dvě lásky (Pulda), Vzd. a záb. odb. spolků Vojice: Z manželského ráje (Oliva), Spdo. Šachov: Zápas o nevěstu (Oliva), „Neruda“ Sobčice: Nevěsta (Lutnová-Ptáčková), Div. och. Vesce: Librova nevěsta (Karas), „Tyl“ Roveň: Druhá miza (Hofman), Spdo. Meziříčí: Plachý pták (Hlavatý), Dram. odb. hasičů Včelákov: Z českých mlýnů (Fořt), „Havlíček“ Kerhartice: Slabí lidé (Faster), Spdo. Dolní Radechov: Námluvy v lese (Brožek), „Nová scéna“ Vinohrady: Žárlivost (Arcybašev), Spdo. Zinkovy: Paličova dcera (Tyl). **IV. 1. Spdo. Něm. Brod: Velbloud uchem jehly** (Langer); 1. a 2. Hankovo div. Dvůr Král. n./L. Tři doby v zemi české (Řehov); 3. Nár. Jedn. Pošum. Hamry (Klatovy): Druhé mládí; 5. „Mošna“ Zběř-Veležice: Povodeň (Krejčí), „Želenský“ Karlín: Charleyova teta, Čt.-ochot. bes. Svítok: Kouzlo mládí (Fořt), Och. sp. Pištín: Smír (Pospíšil), „Jizeran“ Rakousy: Tajemství myslivny (Bálek), Hosp. čten. bes. Bohánka-Skála: Páni (A. Horáková), N. J. S. Hololňavy: Bafoch, „Sokol“ Žamberk: Vojnarka (Jirásek), „Sokol“ Dolní Újezd: Maryša (Mrštík), Spdo. Žernov: Kdo nemiloval — nežil (Oliva), „Budoucnost“ Chelná: Bílá černoška (Rudolf); 4. a 5. „Jirásek“ Chocení: Druhé mládí; 5. „Jirásek“ Žerovice: Tajemství myslivny (Bálek); 4. a 5. „Kolár“ Jilemnice: Zlámaný žebřík (Berr).

KOSTYMY

KOSTYMY

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ

ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 12 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Více vlídnosti a ochoty u div. pokladen (Úvodník) — K sociologii čsl. divadla — Markýza de Pompadour a umění divadelní — Předmluva k II. vyd. J. Chalupky „Kocúrkowa“ — Zakázaný Havlíček — Eksperimenty s klasiky — Hilar o divadle — Nový Zavřel — Rekonstrukce Stavovského divadla — Luigi Pirandello do Prahy — Zakázaný Štolba — Ehrenfelsova „Matka legionářova“ — Sjezd francouzského ochotnictva — Otevření bránického divadla — Rozpuštění a zrušení Pražského okrsku potvrzeno

15 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PĚČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 28. srpna 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednoř. sešity Kč 2—.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovni (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inserování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Užívání novinových známek povoleno výnosem Ředitelství pošt a telegrafů v Praze čis. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Knižní a časopis. novinky. Nákl. knihtisk. Alb. Krupičky, Praha II, v Tůních 13, vyšlo několik knížek divadelních her, z nichž J. Baldovi „Děti práce“, 3 akt. lid. hra se zpěvy (hudbu napsal skladatel Karel Moor) mají sociální tendenci a hodí se jednoduchou krajinou scenerií velmi dobře i pro divadla přírodní (za Kč 10—) a druhá 3 akt. fraška K. Fořta „Miláček Štěstěny“ (za Kč 6—) lehkou zápletkou, nehlubokými charaktery a jednoduchou výpravou je přímo určena pro menší jeviště. — Svaz Děln. Div. Ochoťn. v Praze (sekr. Josef Trojna, Vyšehrad, Neklanova 107) vyd. a zadává provoz. právo na 4 akt. drama J. K. Hradského ze života zemědělsk. proletariátu „Noví exulanti“ (za Kč 3—), časově vhodné zvláště pro dělnický venkov. — Válečný slepec Fr. Bohuslav, Smíchov, vydal novou knihu zajímavých vzpomínek „Divadelní radosti i starosti“, která též poslána našim jednotám na ukázk. Doporučujeme ke koupi (za Kč 6—). — Tylův II. okrsek v Plzni, Škodova 23 vydal knižně „Výňatky z přednášek režis. kursu list. a pros. 1924“, obsahující pojednání V. K. Blahnikovo „O režii a režisérech“, B. Horské „Mimiku“, K. Želenského „Mluvu jevištní — Deklamaci“, L. Richtra „Úpravu scény“ a S. Felbrové „Kostymování“, jež tvoří cenný (zejména pro režiséry) doplněk tohoto kursu (Cena?) — Nákl. B. Kočího, Praha I, Masaryk. nábr. 14 vydáv. „Herbáře aneb Bylináře“ dra P. O. Mathiolioho v orig. úpravě dle vydání Daniele Adama z Veleslavína z r. 1596 dokončena

dvojseš. 13.-14. (za Kč 7.20, pošt. Kč 8—) první kniha a vychází druhá. — Nákl. F. Topiče, Praha-I, Nár. tř. 11, vychází právě sešitové obě populární kondelíkovské knihy Ign. Herrmanna po Kč 2.40. — Nákl. Zemědělsk. knihk. A. Neuberta, Praha II, Hybernská 12, vychází sešitově „Hudební zprávy“, bibliograf. a hud. přehledy, nepostradatelné pro každého, kdo se hudbou zabývá neb o ní zajímá (zas. zdarma).

Pomůcky. Fr. Petránek, div. záv. a půjč. mask. obleků v Kolíně n. L., vydal bohatě ilustr. ceník krojů a masek (180 vyobr.) a zasílá jej za předem zasl. rež. popl. Kč 6— franko.

Ochotnický repertoár. III., 8. a 9. „Sokol“ Val. Meziříčí: Probuženci (Šubert F. A.); 21. a 22. Baťoch (Horký); 29. Čt. o. s. Dublovice: Václav Hrobčický z Hrobčic, Och. sp. „Jizeran“ Loukov: Baťoch Spdo. Huť Karlova: Kletba mamonu (Fořt), Och. sp. „Tyl“ v Kutné Hoře: Pes a kočka (Schäfer). **IV. 5. Čt. o. s. Lžín: Závěť (Štolba); 4. a 5. „Sokol“** Val. Meziříčí: Pohádka o zlatém klíči a živé vodě (Sokolová); 5. „Sokol“ Čehovice: Na rodné hroudě (Karas); 4. a 5. „Tyl“ Polička: Herakles versus Puma (Piskof); 12. Bes. v Obříství: Otec (Jirásek), O. j. „Havlíček“ Chotusice: Kráska ze Šumavy (Fořt), Sb. hasičů v Suchém: Na rodné hroudě; 13. Jdo. „Havlíček“ Sloupnice: Peg mého srdce; 18. a 19. „Sokol“ Val. Meziříčí: Protekce (Trejbal); 19. Čt. o. j. „Tyl“ Most: Palackého tř. 27 (Šamberk). **Krdo:** Rašín: Pasekáři (Sokol-Tůma), Krdo. Hlavně Sudovo: Ondráš, pán Lysé Hory (Opela), Spdo. „Jirásek“ Oldříš: Baťoch, O. j. „Tyl“ Třebíč: Maison Grünwald (Kottov); 26 Spdo. „Jirásek“ v Chocni: Cáčorka (Ziegloserová), Jdo. Čáslav: Sestřenka z Varšavy (Verneuil), „Osvěta“ Vysočany: Živoucí mrtvola (Tolstoj), Div. a vzd. o. ve Vojčicích: Janošik (Petrus), „Tyl“ Ervénice: Čarodějka (Nissel), N. J. Lednice: Na statku a v chaloupce (Mervart), „Sokol“ Strašnice: „Maryša“ (Mrštík), Spdo. Drahoraz: Bílá myška (Hlavatý); 30. O. j. „Tyl“ Kostelec n. L.: Společnost slečny Máši (Stein-Táborský), Spdo. „Vlastimil“ Příbram: Gazdina roba (Preisová), O. j. „Tyl“ v Kralupech: Starosta Stilmondský (Maetlerlinck), Org. čes. soc. Mělník: Hřišnice (Skrzužný). **V. 1. Spdo. N. Paka: Posel (Dyk), Spdo. St. Huť: Práci čest (Fastr), O. s. „Šembera“ ve Vys. Mýtě: Vojnarka (Jirásek), „Tyl“ Chrást: Vojnarka, „Klíčpera“ Borohrádek: Služebník svého pána (Jeřábek), „Sokol“ Moravičany a „Vlastimil“ v Litoměřicích: Služebník svého pána, Spdo. v Meziříčí: Socialisace (Kalivoda).**

KOSTYMY **KOSTYMY**

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 13 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Už to začíná — České divadelní časopisy — Hlasy tisku o „Bejvávalo“ a „Mluvící opici“ — Zrušení míst k stání ve Stavovském divadle — Pastýřský list a Sára Bernhardtová — Americké Národní divadlo — K desátému výročí úmrtí Fr. Ad. Šuberta — Vyznamenání českému divadlu — Nové hry našich dramatiků — České hry v cizině — Zajímavá statistika — Variété opět ryze varietním podnikem — Dostojevský u Poláků — „Tylova obec ochotnická“

14 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 18. září 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovině měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotliv. sešity Kč 2—.

Odp. red. vydli Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovni (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkových zásek redakce nepřijímá, zvláštní dopisy neodpovídá; otiskovatí a překládatí články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebrání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zaslány. Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasláno je zdarma.*

Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze čís. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Hry a knihy chystané i vydané. „Hvězdné požáry“, původní dramatické dílo Edvarda Béma, jehož ukázkou jsme nedávno uveřejnili, vyjde v knihovně „Kytlic“ (kterou vydává Ph. dr. Milan Svoboda v Praze-VII., Libeňská ul. 5). Upozorňujeme na tuto práci, v níž je poprvé v dramatické literatuře vytvořen krásný zjev Boženy Němcové v plném rozkvětu jejího života. (Hra má jedinou dekoraci, 3 hlavní, 7 menších a 4 dětské úlohy. Vyjde v bibliofilské úpravě, subskripční cena brož. výt. jest Kč 18—.) — „Paví křik“ je novinkou letošní podzimní sezony. Vesel. napsala M. Miranová a její děj, jenž je položen do r. 2025, tedy o sto let napřed, vzbudí jistě mnoho rozruchu svým originálním námětem. Dosud hrána s úspěchem na Národním divadle v Brně a hlásí ji měst. divadlo v Plzni a Mor. Ostravě, Stálé div. na Kladně a Uranie v Praze. Z cestujících divadel budou hrati tuto ves. společ. G. Čecha a K. Rodena. Autorka M. Miranová stala se populární svým decentním zdramatisováním Kuprinovy „Jámy“. Zastoup. „Pavího křiku“ má div. agent. VI. H. Marka v Plzni. — „V mládeneckém pokoji“, žert III. od osleplého herce Fr. Bohuslava, vyšel znovu a to úplně textově i scénicky přepracován. Vypuštěny dvě postavy (6 úloh mužských a 6 ženských. Jedna dekorace.). Doporučujeme ke koupi za levnou cenu Kč 6— Ve všech knihk., zvláště u J. Kotika na Smichově. — „Dobrodružná mladost“, verš. veselohra do prof. Václ. Krofity, známého našim čtenářům řadou div. epigramů, vyšla právě nakl. Fr. Švejdy v Praze-VIII. Je repert. hrou měst. div. v Plzni a byla svého času poctěna cenou České Akademie

z fondu Zeyerova. Kritikou byla velmi příznivě přijata (za Kč 9—). — „Kletba pýchy“, 3akt. obr. ze života selského od Ot. Pospíšila vyšel nakladem druž. „Máje“ v Praze I., Malé nám. 11. Spadáje svým dějem do sklonku světové války. je nám tím skutečnější a bližší, máje nadto děj poutavě budovaný (za Kč 6—). Kromě toho vyšla tu přeprac. svěží, humorná aktovka „Telefon“ od Ladislava Nováka, přezvaná na „Sběratele obrazů“, plná vyrovnaného, světlého názoru životního (za Kč 3—). — Román o husitském králi. Právě vydaným II. dílem ukončen je historický román Fr. Ad. Šuberta „Král Jiří z Poděbrad“, v němž zesnulý autor, známý jako dramatický spis. a řed. Národ. divadla pražského, první zpracoval látku z tak slavné a rušné doby českých dějin. Dodnes je dílo Šubertovo jediným dokončeným románem o králi, jehož postava vyniká tak vysoko nad svojí dobu a těší se oprávněně popularitě. Ličení Šubertovo je syté, namnoze dramaticky vzrušené, zvláště tam, kde jde o úklady proti životu královu, o obrazy bitevní, o příběh lásky králova syna k dceři císařů byzantských. III. vyd. Šubertova „Krále Jiřího“ přibyla našemu čtenářstvu nejširších kruhů kniha, po níž saháno bude dychtivě a jež zařazována bude do všech knihoven lidových. Cena II. dílu v pěkné úpravě zřetelného tisku je Kč 24—, cena kompl. románu vsoudiného Kč 48— u všech knihk., jakož i v nakl. Edice „Strom“, Praha-Žižkov, Husova 10.

Časopisy. „Hrvatska Pozornica“. Tjednik za kazališnu kulturu (vlastník a izdavač: Kazališna Zaklada urednik Josip Kulundžić; Zagreb, Kazalište) vyšel seš. 1. s datem 1. září. (Předpl. na sezonu 160 dinarů). — „Życie Teatru“. Tygodnik, poświęcony polskiej kulturze teatralnej (wyd. „Życia Teatru“, red. Aleks. Sturgolewski, předpl. ročně 12 zł.) vyšlo srpnové 4 číslo (31—34) s bohatým obsahem. — „Śwandy dućdaka“, vych. 14denně nakl. F. Topiče v Praze-I., Národní 11, vyšly seš. 16. a 17. ročn. II. po Kč 1:80, na venk. 1:90 a Knihovny Śwandy dućdaka, obsahující P. Fingalovu sbírku humor. povídek „Darebnosti“ seš. 17. za Kč 2:80. — „Sever a východ“, měsíční umělecké revue, vych. redakci dra Jos. Knapa v nakl. Müllera a spol. v Turnově, s liter. příspěvky Opolského, Blatného, Čárka. Piší, Nora a j., vyšel seš. 6. ročn. I. (předpl. na rok 40 Kč).

Pomůcky a provoz. práva. Seznam posledních novinek div. her, které zastupuje spolek čes. spis.-belletr. „Máj“ v Praze, zašle na požádání zdarma sekretariát Ú. M. D. O. Č. Zašlete-li složenkou 10 Kč, přiloží k seznamům též poslední příručku pro režiséry, vydanou II. Tylovým okrskem v Plzni, pokyny pro jednatele a výňatky ze seznamu knih studijní knihovny Tylovy při Ú. M. D. O. Č.

KOSTYMY

KOSTYMY

PUJČÍ VÁM LEVNĚ

ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVÁ

PRAHA II, Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 14 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Je nám zadostučiněním (Úvodník) — Italští dramatikové dneška — K sociologii čsl. divadla — České divadelní časopisy — Hlasy tisku o „Panu Pygmalionovi“ — Bittnerovy oslavy v Milavči — Schäferův případ — Reklamní setrvačnost — Co je s divadelní censurou? — Osobní — Nový časopis — Soumagnův „Příští Mesiáš“ — Šlechtické lože — Shakespearův „Hamlet“ v moderních úborech — Čapkovy oslavy v Malých Svatoňovicích — Ještě k dávce za úřední úkony

14 vyobrazení

VDÁVÁ MĀTICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PĚČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 30. září 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednol. sešity Kč 2.—

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44 n a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Smetanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkovaných zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovatí a překládatí články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřižská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listů, nedošlých sešitů a objednávek insertů buďtež zasílány.* Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

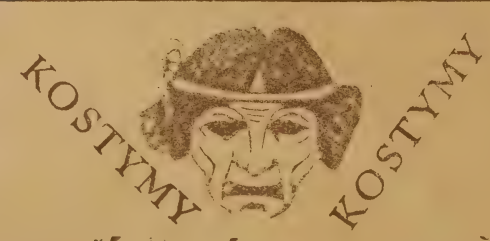
Užívání novinových známek povoleno výnosem Ředitelství pošt a telegrafů v Praze čís. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Nová hra pro národní slavnosti. Jos. Hais-Týnecký napsal národní hru „Duše lípy“ o třech obrazech s předehrou a dohrou (nakl. Jos. Svába v Praze III, cena 8 Kč). Hra. národním citem podložená, dává možnost hrátí dětem i dospělým a je upravena pro jeviště i pro přírodu. Hlavní tři obrazy: Po roce 1621, Robota a Světová válka — předchází předehra a uzavírá ji dohra. tvořící případný rámec ideový. Na scénickou úpravu nečiní zvláštních nároků, používajíc ve všech obrazech téže krajiny. Ani jednajících osob není mnoho, takže bude jistě vítána i hojně hrána.

Ochotnický repertoár. IV. 5. Spol. divad. och. Velký Bor: Charleyova teta, „Beseda“ Mochov Taneček panny Mářinky (Brauner); „Havliček“ Chotusice: Kráska ze Šumavy (Fořt) Div. odb. N. J. Doubravice: Návrat českého legionáře (Fořt), Div. odb. hasičů Včelákov: Z českých mlýnů; 4. a 5. „Tyl“ Brandýs n./Orlici: Otec (Jirásek); 5. „Bujarost“ Praha I.: V tichém hnízdečku (Rudolf) „Tyl“ Havlovice: Falešná kočička (Skruzný); 4. a 5. „Tyl“ Třebonín: Probuzení (Šubert); 6. „Ant. Marek“ Turnov: Druhý břeh Akad. čten. jedn. Jičín (Praha II.): Hedda Gablerová (Ibsen); 12. „Beseda“ Mochov: Taneček panny Mářinky; 11. a 12. Dram. odb. hasičů Parník: Psohlavci (Fencel); 12. a 13. „Heyduk“ Heřmaň: Romeo a Julie (Shakespeare); „Sokol“ Krnsko: Hoši z první legie (Kubík), Spdo. Milíčín: Poslední muž (Svoboda), Spdo. Žamberk: Gazdina roba (Preissová); 12. 13. a 18.

Pelikanova j. d. o. Hořice: Periferie (Langer); 12. Dram. čt. bes. Velké Chválovce: To byla noc (Skruzný), „Komédie“ Praha I.: V malém domku (Rittner), „Sokol“ Vys. Veselí: Pasekáři (Sokol-Tůma), „Čechoslovák“ Červ. Kostelec: „Vlci“ (Piskoř); Krdo. Sudovo Hlavní: Ondráš, pán Lysé Hory (Opěla), Spdo. Dolní Radechov: Z manželského ráje (Oliva), Spdo. Mezirůžčí: Půlnoc (Krejčí), „Tyl“ Vrchy-Kacanov: Kouzlo mládí (Fořt), „Beseda“ Mochov: Taneček panny Mářinky, „Tyl“ Horní Branná: Paní matinka (Houžvíc); 13. a 19. „Havliček“ Lány: Slečinka s mikádem (Balda); 13. „Melantrich“, Rožďalovice: Velbloud uchem jehly (Langer), „Křížkovský“ Vrbátky: Zvíkovský rarášek (Stroupežnický), „Havliček“ Újezd u Chocně: To všechno z lásky (Oliva), „Sokol“ Troubelice: Dívčoká Mařka (Balda), „Sokol“ Slatěnice: Firma Piškot, Čaplin a sp. (Balda), „Jirásek“ Čimice: Vojáci, vojáci — malované děti (Cisler), Och. kr. Velehrad: Bařoch, „Sokol“ Loštice: Jeji pastorkyňa (Preissová), Spdo. Jistebnice: Vojtěch Žák, výtečník (Stroupežnický), „Orel“, dram. odb. Ustí n./Orlici: Píseň mládí (Šetina), „Vrchlický“ Lezník: Peníze (Štolba), Jdo. Čáslav: Cáčorka, „Hýbl“ Č. Třebová: Zně (Šubert). — V.-1. „Tyl“ v Pláňanech: Závod milionů (Piskoř), Čt. o. b. v Čakovickách: Svitání (Pospíšil), Spdo. Vesce: Na sopečné půdě (Řehoř), „Tyl“ v Ervěnicích: Očistec „Havliček“ v Petroviciích: Drama otroků, „Sokol“ v Nov. Verneřicích: Na Valdštynské šachtě (Stroupežnický), Sd. o. v Bohuslavicích: Podvodnice (Skruzný), „Havliček“ ve Dvoře Král. n./L.: Průboj (Hegner), Jizeran v Loukově: Slečinka s mikádem (Balda), Spdo. „Tyl“ v Jičíně: Židé (Čiríkov), Komenský v Úpici: Udolán (Rožďalovský), „Vrchlický“ v Třebíči: Cáčorka, „Klicpera“ v Rynholci: Chudý pisničkář (Cimr); 1. a 3. Spdo. „A. Jirásek“ v Úpici: Druhý břeh (Hilbert), N. J. Lednice: Pro štěstí (Przybysz), „Sokol“ Rožnov: Drama jedné noci (Křiženský); 2. a 3. Jdo. Čáslav (N. Bydžov): Periferie (Langer); 1., 2. a 3. O. s. „Tyl“ Hora Kutná: Periferie; 1. a 3. Spdo. Žebrák: Ráno, v poledne a večer (Štříbrný); 1., 2., 3. Spdo. „Hýbl“ v Čes. Třebové: Dítě (hud. pantomima od K. O. Hubálka a G. Růoba); 1., 2., 3. a 5.: „Tyl“ v Poličce: Jiříkovo vidění (J. K. Tyl); 30-IV. a 1-V. odp. a več.: Spdo. Ném. Brod. Strakonický dudák; 3. „Sokol“ v Troubelicích: Za roboty (J. Berán), D. kr. „Ed. Vojan“ v Košicích: Dítě cirkus (Bodamský-Thellen), „Havliček“ v Sopři: Charleyova teta (Brandon), „Sokol“ v Žamberku: Mjss Hobbs (Jerom), Čt. o. b. ve Svítkově: Viktorka (Koubek), O. j. „Šubert“ v Zlonicích: Naši furianti, „Křížkovský“ ve Vrbátkách: Ferdinand spi.

KOSTYMY

PUJČÍ VÁM LEVNĚ

ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD

O. FRIEDLOVA

PRAHA II. Jungmannova číslo 7

TEL. 690. — P. T. SPOLKUM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 15-16 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Morálka a estéti — Kina, předměstská divadla, revue — Oslavme památku a zásluhy J. K. Tyla! — Jihoslovanské drama v posledním roce — Několik slov o „Tosce“ — Hlasy tisku o „Nabídnutí k sňatku“, „Mezi“ a „Madle z cihelny“ — Co je Poradní sbor — Divadlo menšinám — Div. společnost národů — „Jazyka dar svěřil nám...“ — Čilost pražských Němců — Machar dramatikem — Divadelní museum — Nové stánky div. umění — „Prodaná“ na německém divadle — Censura v Rusku — Bolševické repertoaru ruských divadel — Reinhardt režíruje „Periferii“ — Oslavy 1926

19 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PĚČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 30. října 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotl. sešity Kč 2.—

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři *Matiční, Praha II, Ostrovní (Smečanova) ul. 16*, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkových redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládati články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto *ochotn. jednotám, org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.*

Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze čis. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Knižní a časop. novinky. Nakl. dr. „Máje“ Praha I., Malé nám. 11 vydalo v nových vydáních některé práce čelných dramatiků, které jsou však stále na repertoaru našich divadel, zejména venkovských: Štolba „Závěť“, dr. III. (VI. vyd.; Div. knih. Máje sv. 30. za Kč 8.—), Stroupežnický „Zvíkovský rarášek“, ves. I. (VI.; sv. 48. za Kč 3.—) a „Naši furianti“, ves. IV. (V.; s barev. obálkou A. L. Salače; sv. 25. za Kč 4.50); Bozděch „Jenerál bez vojska“, ves. III. (sv. 102. za Kč 5.—) a jako novinku Lad. Nováka „Bengle“, ves. III. (sv. 112. za Kč 9.—), známou z nedávné prviny na scéně Král. Vinohrad. — V nakl. J. Kotíka, Smíchov dostati lze právě vyšlou 4akt. komedii osleplého herce Fr. Bohuslava „Manželský film“ (Hřích paní Marty), která bude hrána v letošním období na Švandově divadle a je velmi vhodná pro ochotn. (5 m., 4 ž.; cena Kč 6.—). — Nakl. E. K. Rosendorfa Praha-II., Žitná 9 vyšla Ot. Schäfera 5akt. ves. „Čajová panenka“, která způsobila značný rozruch při provedení na pražsk. div. Stavovském. (Za Kč 12.—). — Nakl. „Zory“ v Karlině, Královská vyšlo jako sv. 24. sbírky lid. her. „Činohry“ dram. zpracování probuzenského románu J. J. Stankovského „Vlastencové z boudy“, provedené Vikt. Nejedlým, z něhož ukázkou přinášíme v textu sešitu čtyři vyobrazení návrhů inscenace Prok. Laichtera (za Kč 9.—). — Nakl. Fr. Švejdy, Praha-VIII. zasílá na požádání zdarma 100 str. právě vyšlý „Seznam divadelní literatury“, který obsahuje na 400 veselých i vážných divadelních her, rozříděných jednak abecedně, jednak dle autorů a dle oborů.

Jsou tu společenská dramata, selské kusy, frašky se zpěvy, práce příležitostné a oslavné, jednoaktovky všeho druhu a výběr je tak bohatý, že každému divadelnímu činovníku poskytnou radu při sestavování repertoaru. — Nakl. Zeměděl. knihk. A. Neuberta Praha-II., Hyberská vyšel další VII. sv. Václ. Řezníčkova probuzensk. románu „Naše zlatá matička“ a zajímavé a dokumentárně cenné toto dílo blíží se ku konci, řadíc se podstatou i cílem po bok skvělému Jirákovu „F. L. Věkovi“. Je v něm také hojně zmínek o tehdejší pražské divadle i bude lze o nich obsírněji se rozepsati. (Za Kč 16.—). — Nakl. F. Topiče Praha-I., Národní 11 vyd. „Topičův Sborník“ v nové formě, s novým obsahem zcela přetvořen podle požadavků doby bude vycházeti dále. Tím vyvracejí se zprávy o jeho zániku, jež objevily se v řadě listů pražských i venkovských. „Topičův sborník“ za nové redakce v novém uspořádání přijat bude dojísta sympaticky a můžeme prozraditi, že I. svazek jeho obsahem i úpravou bude překvapením české obci čtenářské. — Nakl. B. Kočího, Praha-I., Masaryk. nábř. 14 vych. „Mathiolův Herbář aneb Bylinář“ dospěl seš. 25.—26. (za Kč 7.20) a dle dosud vyšlých čísel slibuje býti zajímavým dílem trvalé ceny. Druhá významná edice tohoto nakl. „Kočího Malý slovník naučný“ dává vyšl. 6ti sešity dostatečně poznat bohatství vědomostí, jehož bude dílo nevyčerpatelnou pokladnicí. (Seš. za Kč 6.—). — Nakl. Müllera a spol. v Turnově vychází za red. dra Jos. Knapa měsíční uměl. revue „Sever a východ“, jejíž 7. seš. (za Kč 4.—) hodnotou liter. přisp. Fr. Šrámka, Jos. Hory, A. M. Píši a j. nezástává za dřívějšími.

Ex libris je vhodným doplňkem každé knihovny. Je to knižní značka, jež se vlepuje do knihy. Naklad. Jos. Hladký v Praze, Vinohrady čp. 234, vydal pět druhů uměleckých universálních ex libris, vhodných do každé knihy. Vzorky zašle ochotně zdarma. Originelní novinka! Nebylo dosud vydáno!

Pomůcky. Velké loutkové divadlo prodá se za průměrnou cenu. Dotazy na Dram. jedn. „Tyl“ v Unhošti.

Ochotnický repertoar. III. 8. „Orel“ Zidenice: Kráska ze Šumavy, 15. a 29. Quo Vadis; 22. a 29. „Vojan“ Košíře: Fanyňka z údolí (Mosser); 29. „Tyl“ Lišnice: Všem ke štěstí (A. Kalivoda). — *IV. 5. „Havlíček“ Chotusice: Závěť (Štolba); 12. a 13. Sdo. Blatná: Lucerna (Jirásek); Sdo. M. Svatoňovice: Sůl nad zlato (Plumlovská); „Chvalovský“ v Soběslavi: Ošetřovatelka (Cisler); Sdo. Žebrák: Druhý břeh (Hilbert); Sdo. Lípnik: Lucerna; Sdo. „Havlíček“ Štětina: Kozlanská garda (J. Rudlof); Jdo. „Jirásek“ Úpice: Cécorka (Zieglerová); 12. „Havlíček“ Petrovice: V mládeckém pokoji (Bohuslav).*

KOSTYMY **KOSTYMY**

PUJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova číslo 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVV

Doporučujeme
divadelní závod „OPERA“
ANT. NOVÁK,
 PRAHA-VINOHRADY
 Korunní třída číslo 20
 Jediná odborná výroba
HISTORICKÝCH KROJŮ
 Půjčovna veškerých
DIVADELNÍCH OBLEKŮ
 Úplné výpravy
OPERNÍ I OPERETNÍ

JEVIŠTĚ v uměleckém provedení za ceny
 bezkonkurenční obdržíte jediné
 ve speciálním závodě
HANUŠ A PIŠTĚK,
 MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Tábořské a
 Prokopa Holého.
 Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

a siavnosinimu predstavení
8. listopadu:
Dyk, Posel Kč 15.—
Dvořák, Bílá Hora. Skvostné vyd. Kč 24.—

Všechny zde uvedené hry vyšly ve sbírce
 které přináší hodnotné dramatické práce významných
 Na skladě u všech řád
NAKLADATELSTVÍ EVŽENA K. RO
 Seznamy na pož

DIVADELNÍ DEKORACE
 odborně a umělecky provádí
ANT. DVOŘÁK,
 malírna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

Na mikulášských zábavách

bude letos všude hrána ori-
 ginelní a působivá aktovka

Karla Piskoře:

Dar sv. Mikuláše

Cena Kč 3.50.

*Pište si o nejnovější seznam
 divadelních her Karla Piskoře.*

NAKLADATELSTVÍ
 FR. BOROVÝ V PRAZE II.,
 Jindřišská 13.

PROSLULÉ ROMÁNY M. JÓKAIE.

Úchvatností a napínavostí se vyrovnají
 romány Jókaiovy každé sensační litera-
 tuře, ušlechtilostí, idealismem, umělec-
 kým zpracováním, svěžestí slohu a při-
 rozeným humorem daleko ji předčil

V českém souborném vydání vyšla do-
 sud taťo do všech světových
 řečí přeložená díla:

Bílá paní Levočská. Román Stran 544.
 Za Kč 20.—.

Ubozí boháči. Román. Stran 432. Za
 Kč 16.50.

Bezejmenný zámek. Román Stran 352
 Za Kč 13.50.

Krolitel duší. Román. Stran 512. Za
 Kč 19.50.

Synové muže kamenného srdce. Ro-
 mán Stran 624. Za Kč 23.50.

Šilenci lásky. Román Stran 448. Za
 Kč 17.—.

Starí dobří soudcové. Román Stran
 437. Za Kč 15.—.

Proslulý dobrodruh sedmnáctého sto-
 letí. Román. Stran 281. Za Kč 11.50.

Není ďábla. Román. Stran 256. Za Kč 10.

 Vkusně vázaný každý svazek
 o Kč 7— více

Ve vydávání jest rychle pokračováno.
 Osobám důvěryhodným též
 na pohodlné splátky

Ve všech knihkupectvích a
 u nakladatele

Fr. Borového v Praze II.,
 Jindřišská 13.

SEŠIT CESTOPISU
prof. Dra Daneše
5. Tři léta při Tichém
 oceáně
PRÁVĚ VYŠEL.

P. T. ochotnickým spolkům a dramatickým odborům
doporučujeme

Divadelní hry Karla Píseckého

Nejnovější svazek:

RADOSTNÁ UDÁLOST.

Fraška o 3 jed. (Úlohy: 4 p., 3 d. Dekorace: pokoj.)
jediná dekorace! Kč 7.—! 7 osob!

Před tím vyšlo:

- Mumie.** Fraška o 3 jed. Rep. hra div. „Adrie“
v Praze II. (Úl. 7 p., 4 d. Dekor. stud. pokoj.) Kč 10.—
Prozatímní manželství. Komedie o 4 jed.
(Úl. 6 p., 4 d. Dekor. atelier a zahrada.) Kč 10.—
Ta, již nelze odolat. Veselohra o 3 jed.
Rep. hra div. Švandova a div. „Uranie“. (Úl. 7 p., 5 d. Dekor. pokoj.) Kč 12.—
Když se obchod vydaří. Veselohra o 3 jed.
(Úl. 8 p., 4 d. Dekor. salon a kancelář.) Kč 9.—
a sopečné půdě. Veselohra o 3 jed. (Úl. 9 p.,
5 d. Dekor. zahrada a pokoj.) Kč 9.—
Akrobati. Hra o 1 jed. Rep. hra býv. Lid. div.
na Žižkově. (Úl. 3 p., 3 d. Dekor. podkrovi.)
Třetí vydání. Kč 3.50
Závěs tak poroučí. Veselohra o 1 jed. (Úl.
3 p., 1 d. Dekor. pokoj.) Kč 3.50
Meteor. Drama o 3 jed. *Hráno ve Švandově*
div. v r. 1919. (Úl. 5 p., 4 d. Dekor. pokoj.) Kč 8.—
Závody milionů. Veselohra o 3 jed. Rep. hra
Tylova div. v Praze. (Úl. 6 p., 3 d. Dekor.
pokoj.) Kč 8.—
Kukačka. Veselohra o 3 jed. Rep. hra div.
„Uranie“. (Úl. 4 p., 4 d., 3 dět. Dek. pokoj.) Kč 8.—
Herakles versus Puma. Fraška o 3 jed.
Rep. hra Švandova div. (Úl. 6 p., 5 d. Dekor.
pokoj a salon.) Kč 8.—
Dar sv. Mikuláše. Hra o 1 jed. (Úl. 3 p.,
2 d., 2 dět. Dekor. pokoj.) Velmi vhodná
hra pro mikulášské zábavy. Kč 3.50

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u
nakladatele

FR. BOROVÉHO V PRAZE II.,
Jindřišská č. 13.

„Knihovna Matice Divadelní“

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka
se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg. úprava prof. dra
V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pěťka.** Pět veselých akt.
Přel. V. Červinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj.
(Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelní-
ho umění.** (Ideový úvod k div. příručkám,
jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři
akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Písecký: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích.
Hráno v „Uranii“ s velkým úspěchem. Působivá
a vděčná veselohra.
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž.
Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pěťka.** Pět vese-
lých aktovek. Přeložil V. Červinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Táborů.** Drama o 3 jed.
(Z repert. Vinohrad. div.)

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama
o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organizované jednoty mají při odebírání
této knihovny i koupí jednotliv. svazků
zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí,
anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO
V Praze II. - Jindřišská 13

Doplňte divadelní knihovny!

Sofokles: **Král Oidipus.** — *Služiči.* Přeložil
Ferd. Stiebitz. Antická tragédie a satyrská
hra ve vzorném překladu. Kč 12.—

Mistr Petr Patelin. Farce z XV. stol. Přeložil
Dr. O. Dubský. S kresbami J. Konůpka.
Bibliofilie! Kč 30.—

Henri de Régnier: **Muž a sirena.** Drama-
tická báseň. Přeložil A. P. Cena váz. Kč 3.—
M. Arcybašev: **Žárlihost.** Drama o 5 děj-
stvích. Přeložil Stan. Minařík. Kč 6.—

Otakar Fischer: **Karlštejn.** Libretto o 3
dějstvích. Kč 2.—

Orloj světa. Hra o 3 dějstvích. Repert. hra
Vinohradského divadla. Kč 10.—

Otakar Theer: **Faëthón.** Tragédie o 2 děj-
stvích a dohře. (2. vyd.) Kč 12.—

Fraňa Šrámek: **Hagenbek.** Komedie o 3 děj-
stvích. Rep. hra Vinohr. divadla. Kč 10.—

Edmond Konrád: **Širočina.** Hra o 5 děj-
stvích. Kč 8.—

Karel Scheinpflug: **Divadlo na venkově.**

VII. sv. Václ. Rezníčková průbuzensk. romanu „Nase
zlatá matička“ a zajímavé a dokumentárně cenné
toto dílo blíží se ku konci, řadíc se podstatou i cílem
po bok skvělému Jiráskovu „F. L. Věkovi“. Je v něm
také hojně zmínek o tehdejší pražském divadle
i bude lze o nich obsáhleji se rozepsati. (Za
Kč 16.—). — Nákl. F. Topiče Praha-I., Ná-
rodní 11. vyd. „Topičův Sborník“ v nové formě,
s novým obsahem zcela přetvořen podle požadavků
doby bude vycházeti dále. Tím vyvracejí se zprávy
o jeho zániku, jež objevily se v řadě listů praž-
ských i venkovských. „Topičův sborník“ za nové
redakce v novém uspořádání přijat bude doista
sympaticky a můžeme prozraditi, že I. svazek
jeho obsahem i úpravou bude překvapením české
obci čtenářské. — Nákl. B. Kočího, Praha-I.,
Masaryk. nábř. 14 vych. „Mathiolův Herbář aneb
Bylinář“ dospěl seš. 25.—26. (za Kč 7.20) a dle
dosud vyšlých čísel slibuje býti zajímavým dílem
malé ceny. Druhá významná edice tohoto nakl. „Ko-

Velká románová skladba Těsnohlídkova,
přetékající kypivým životem a přirozeným
humorem brněnského ovzduší, znamená
jeden z vrcholů české vyprávěcí tvorby.
Není u nás spisovatele, který by se dovedl
zahleděti na starosti, trudy, naděje, ra-
dosti, a početlosti malého člověka ve
velkém městě, nemáme autora, který by
tak oddané a věrně dovedl odposlouchati
každou nuanci řeči a všechno to osobité,
co tvoří podstatu a kouzlo lidských posta-
viček. Je bezděky nutno myslet na
Dickense a anglické mistry románové
drobnokresby, hledáme-li ve světové
literatuře srovnání; při tom však je dílo
Těsnohlídkovo — jako jeho dříve vyšlá
Kolonie Kutejsk — prací zcela osobitou,
bez vzorů vlív, vyvstávající jen z nesmírné
znalosti prostředí a laskavého poměru
k němu.

POSEIDON

má 344 stran a stojí Kč 52.—.

NAKLADATEL FR. BOROVÝ,
PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ 13.

POSLEDNÍ NEJÚSPĚŠNĚJŠÍ DIVAD. NOVINKY PRAŽSKÝCH DIVADEL.

Barfoš, Nabídnutí k sňatku. Veselohra o 3 děj. 2 dekor. Hlav. osoby 4 žen., 5 muž. Kč 8—
Grygar-Vrbský, Lesní ženka. Veselohra o 3 děj. 3 dekor. Hlav. osoby 4 žen., 9 muž. Kč 8—
Schäfer O., Čajová panenka. Veselohra o 5 děj. 5 dekor. Hlav. osoby 3 žen., 8 muž. Kč 12—
Poláček K., Pásky na vousy. Veselohra o 3 děj. 2 dekor. Hlav. osoby 5 žen., 7 muž. Kč 9-20
Bozděch, Generál bez vojska. Veselohra o 3 děj. Kč 5—
Sabina K., Inzeráty. Veselohra o 3 děj. Kč 6—
Markus V., Láska na rohačkách. Veselohra o 3 děj. Hlav. osoby 3 žen., 4 muž. Kč 8—
Strindberg, Slečna Julie. Truchlohra Kč 7—
Strindberg, Hra s ohněm, Věřitelé! Obě hry Kč 12—

Cornelle, Lhář. Komédie Kč 8—
Mixa, Proud. Sociální drama o 3 děj. Kč 8—
Zavřel Fr., Boxérský zápas. Vesel. Kč 8—
Scheinpflug, Druhé mládí. Vesel. Kč 8—
Dubňanská, Malerečka. Veselohra z mor. Slovácka se zpěvy Kč 12—
Markus, Pravda. Soc. drama o 3 děj. Kč 10—
Sternheim, Kalhofy. Veselohra o 3 děj. Kč 9—
Scheinpflug, Geysír. Drama o 4 děj. Kč 12-50
Rosso, Ó loučky, jaká vášeň. Vesel. Kč 6—
Pirandello, Každý má svoji pravdu. Komédie Kč 8—
David-Beránek, Muž, jemuž to hlavní schází. Veselohra Kč 8—
Čečetka, Píseň mládí. Veselohra Kč 8—

K slavnostnímu představení

28. října:

Dyk, Revoluční trilogie Kč 18—
Dyk, Posel. Drama Kč 15—
Mann, Madame Legros Kč 8—

K slavnostnímu představení

8. listopadu:

Dyk, Posel Kč 15—
Dvořák, Bílá Hora. Skvostné vyd. Kč 24—

Langrovy hry:

Periferie. Drama Kč 12—

Velbloud uchem jehly.

Veselohra Kč 14—

Noc. Improvisace o 3 děj. a dohře Kč 15—

Miliony. Hra o čtyřech dějstvích Kč 9—

Všechny zde uvedené hry vyšly ve sbírce **HRY ČESKÉHO JEVIŠTĚ**, které přinášejí hodnotné dramatické práce významných autorů a mají na zřeteli potřeby ochotnických divadel.

Na skladě u všech řádných knihkupců i u

NAKLADATELSTVÍ EVŽENA K. ROSENDORFA V PRAZE II., ŽITNÁ 9

Seznamy na požádání zdarma.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplné zařizování jeviště.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny bezkonkurenční obdržíte jedině ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK.

MOR. OSTRAVA-PRÍVOZ, roh ulice Táborské a Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

ARNOŠT POLÁŠEK KYJOV NA MORAVĚ

Výhodné placení Rozpočty zdarma

Doporučujeme

divadelní závod „OPERA“

ANT. NOVÁK,

PRAHA-VINOHRADY

Korunní třída číslo 20

Jediná odborná výroba

HISTORICKÝCH KROJŮ

Půjčovna veškerých

DIVADELNÍCH OBLEKŮ

Úplné výpravy

OPERNÍ I OPERETNÍ

Nejnovější úplný

seznam knih

nakladatelství

Fr. Borový, Praha II.

právě vyšel a zasílá se na

požádání zdarma a franko.

OVÝ PŮVODNÍ CESTOPIS

profesora české university Karlovy

Dra J. V. DANEŠE

TŘI LÉTA

PŘI TICHÉM OCEÁNĚ

POČAL PRÁVĚ VYCHÁZETI V SEŠITOVÉM VYDÁNÍ!

Několik set krásných vyobrazení podle původních, fotografických snímků autorových bude zdobiti toto sličné a po stránce grafické dokonalé dílo, s nímž nemůže se měřiti žádné současné vydání cestopisné. Zvláště výrazné obrázky provedeny jsou ve velkém rozměru na zvláštním listě — dojem těchto skvělých ilustrací jest vskutku uchvacující.

Každý týden vyjde sešit.

Celkem bude asi 40 sešitů.

Cena sešitu pouze Kč 4'80.

Rozměr 20×25 cm.

Vyžádejte si sešit na ukázkou v každém knihkupectví a v nakladatelství

FR. BOROVÝ

PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplně zařizování jevišť.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jedině
ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTEK,

MOR. OSTRAVA-PŘÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

Vzory na požádání zašle.

Doporučujeme
divadelní závod „OPERA“

ANT. NOVÁK,

PRAHA-VINOHRADY,

Korunní třída číslo 20

Jediná odborná výroba
HISTORICKÝCH KROJŮ

Půjčovna veškerých
DIVADELNÍCH OBLEKŮ

Úplně výpravy
OPERNÍ I OPERETNÍ

PROSLULÉ ROMÁNY

M. JÓKAIE.

Úchvatností a napínavostí se vyrovnají
romány Jókaiovy každé sensační litera-
tuře, ušlechtilostí, idealismem, umělec-
kým zpracováním, svěžestí slohu a při-
rozeným humorem daleko ji předčil

V českém souborném vydání vyšla do-
sud tato do všech světových
řečí přeložená díla:

Bílá paní Levočská. Román. Stran 544.
Za Kč 20.—.

Ubozí boháči. Román. Stran 432. Za
Kč 16.50.

Bezejmenný zámek. Román Stran 352.
Za Kč 13.50.

Krotilel duší. Román. Stran 512. Za
Kč 19.50.

Synové muže kamenného srdce. Ro-
mán. Stran 624. Za Kč 23.50.

Šilenci lásky. Román. Stran 448. Za
Kč 17.—.

Staří dobří soudcové. Román. Stran
437. Za Kč 15.—.

Proslulý dobrodruh sedmnáctého sto-
letí. Román. Stran 281. Za Kč 11.50

Není ďábla. Román. Stran 256. Za Kč 10.

➡ **Vkusně vázaný každý svazek**
o Kč 7.— více. ➡

**Ve vydávání jest rychle pokračováno.
Osobám důvěryhodným též
na pohodlné splátky.**

**Ve všech knihkupectvích a
u nakladatele**

**Fr. Borového v Praze II.,
Jindřišská 13.**

PRODÁM LEVNĚ

**30 dobře zhotovených
DIVADELNÍCH PARUK**

STAREC, kadeřník, Břevnov, Boleslavova 34

NOVÝ PŮVODNÍ CESTOPIS

profesora české university Karlovy

Dra J. V. DANEŠE

TŘI LÉTA

PŘI TICHÉM OCEÁNĚ

POČAL PRÁVĚ VYCHÁZETI V SEŠITOVÉM VYDÁNÍ!

Několik set krásných vyobrazení podle původních, fotografických snímků autorových bude zdobiti toto sličné a po stránce grafické dokonalé dílo, s nímž nemůže se měřiti žádné současné vydání cestopisné. Zvláště výrazné obrázky provedeny jsou ve velkém rozměru na zvláštním listě — dojem těchto skvělých ilustrací jest vskutku uchvacující.

Každý týden vyjde sešit.

Celkem bude asi 40 sešitů.

Cena sešitu pouze Kč 4'80.

Rozměr 20×25 cm.

Vyžádejte si sešit na ukázkou v každém knihkupectví a v nakladatelství

FR. BOROVÝ

PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplné zařizování jevišť.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jedině
ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PRÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v **Policí nad Metují,**

Vzory na požádání zašle.

„Knihovna Matice Divadelní“

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák**. Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg, úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pěťka**. Pět veselých akt. Přel. V. Cervinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí**. Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění**. (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkrovní**. Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka**. Ves. o 3 dějstvích. Hráno v „Uranii“ s velkým úspěchem. Působivá a vděčná veselohra.
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý**. Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pěťka**. Pět veselých aktovek. Přeložil V. Cervinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Tábořů**. Drama o 3 jedn. (Z repert. Vinohrad. div.)

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina**. Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organizované jednoty mají při odbírání této knihovny i koupi jednotliv. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí,
anebo u nakladatele

FR. BOROVÉHO

V Praze II - Jindřišská 13

PROSLULÉ ROMÁNY

M. JÓKAIE.

Úchvatností a napínavostí se vyrovnají romány Jókaiovy každé sensační literatuře, ušlechtlostí, idealismem, uměleckým zpracováním, svěžesí slohu a přirozeným humorem daleko ji předčil

V českém souborném vydání vyšla dosud lale do všech světových řečí přeložená díla:

Bílá paní Levočská. Román. Stran 544.
Za Kč 20.—

Ubozí boháči. Román. Stran 432. Za
Kč 16.50.

Bezejmenný zámek. Román. Stran 352.
Za Kč 13.50.

Krotitel duší. Román. Stran 512. Za
Kč 19.50.

Synové muže kamenného srdce. Román. Stran 624. Za Kč 23.50.

Silenci lásky. Román. Stran 448. Za
Kč 17.—

Stáři dobří soudcové. Román. Stran 437. Za Kč 15.—

Proslulý dobrodruh sedmnáctého století. Román. Stran 281. Za Kč 11.50

Není ďábla. Román. Stran 256. Za Kč 10.

➡ **Vkusně vázaný každý svazek**
o Kč 7 — více ➡

Ve vydávání jest rychle pokračováno.
Osobám důvěryhodným též
na pohodlné splátky.

Ve všech knihkupectvích a
u nakladatele

Fr. Borového v Praze II.,
Jindřišská 13.

Nový úplný seznam knih nakladatelství

Fr. Borový,

zasílá se každému na požádání zdarma

Přátelům krásné knihy

Josef Hora ITALIE

VERŠE
1925

Na křidovém papíře
s trojbarevným frontispicem
Otakara Nejedlého
v úpravě A. Chlebečka
jako VIII. knihu ZLATOKVĚTU

Za Kč 27.—

Za Kč 27.—

vydal nakladatel

FR. BOROVÝ, PRAHA II.,
Jindřišská 13.

U všech řádných knihkupců.

ST. K. NEUMANN

padesátníkem!

*Čtete jeho význačná díla básnická
i kritická:*

Kniha mládí a vzdoru. (Spisů svazek I.)
1895—1902. Cena Kč 20.—, na lepším papíře
Kč 30.—

Bohyně, světice, ženy. (Spisů sv. IV.).
Cena 18 Kč.

Nové zpěvy. Kniha lyrických průbojů. Cena
10 Kč.

Tricet zpěvů z rozvratu. Básně. (1914—
1918). Cena 18 Kč.

Básně. Výbor. Cena 21 Kč, na lepším papíře
31·50 Kč.

Pozdrav Tomáši G. Masarykovi. Cena
40 hal., na ručním papíře 80 haléfů.

Ať žije život. Volné úvahy o novém umění.
Cena 21 Kč, na lepším papíře 31·50 Kč.

Zašle nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II.,
Jindřišská 13

a každý řádný knihkupec.

P. T. ochotnickým spolkům a dramatickým odborům
doporučujeme

Divadelní hry Karla Piskoře

Nejnovější svazek:

RADOSTNÁ UDÁLOST.

Fraška o 3 jed. (Úlohy: 4 p., 3 d. Dekorace: pokoj.)
Jediná dekorace! Kč 7.—! 7 osob!

Před tím vyšlo:

Mumie. Fraška o 3 jed. Rep. hra div. „Adrie“
v Praze II. (Úl. 7 p., 4 d. Dekor. stud.pokoj.) **Kč 10.—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jed.
(Úl. 6 p., 4 d. Dekor. atelier a zahrada.) **Kč 10.—**

Ta, již nelze odolat. Veselohra o 3 jed.
Rep. hra div. Švandova a div. „Uranie“.
(Úl. 7 p., 5 d. Dekor. pokoj.) **Kč 12.—**

Když se obchod vydáří. Veselohra o 3 jed.
(Úl. 8 p., 4 d. Dekor. salon a kancelář.) **Kč 9.—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jed. (Úl. 9 p.,
5 d. Dekor. zahrada a pokoj.) **Kč 9.—**

Akrobati. Hra o 1 jed. Rep. hra býv. Lid. div.
na Žižkově. (Úl. 3 p., 3 d. Dekor. podkrovi.)
Třetí vydání. **Kč 3·50**

Závěr tak poručí. Veselohra o 1 jed. (Úl.
3 p., 1 d. Dekor. pokoj.) **Kč 3·50**

Mefeor. Drama o 3 jed. *Hráno ve Švandově*
div. v r. 1919. (Úl. 5 p., 4 d. Dekor. pokoj.) **Kč 8.—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jed. Rep. hra
Tylova div. v Praze. (Úl. 6 p., 3 d. Dekor.
pokoj.) **Kč 8.—**

Kukačka. Veselohra o 3 jed. Rep. hra div.
„Uranie“. (Úl. 4 p., 4 d., 3 dět. Dek. pokoj.) **Kč 8.—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jed.
Rep. hra Švandova div. (Úl. 6 p., 5 d. Dekor.
pokoj a salon.) **Kč 8.—**

Dar sv. Mikuláše. Hra o 1 jed. (Úl. 3 p.,
2 d., 2 dět. Dekor. pokoj.) Velmi vhodná
hra pro mikulášské zábavy. **Kč 3·50**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u

nakladatele

FR. BOROVÝHO V PRAZE II.,
Jindřišská č. 13.

Doplňte divadelní knihovny!

Sofokles: Král Oidipus. — *Státiči.* Přeložil
Ferd. Stiebitz. Antická tragédie a satyrská
hra ve vzorném překladu. Kč 12.—

Mistr Petr Patelin. Farce z XV. stol. Přeložil
Dr. O. Dubský. S kresbami J. Konůpka.
Bibliofilie! Kč 30.—

Henri de Régnier: Muž a sirena. Drama-
tická báseň. Přeložil A. P. Cena váz. Kč 3.—

M. Arcybašev: Žárlivost. Drama o 5 děj-
stvích. Přeložil Stan. Minařík. Kč 6.—

Otakar Fischer: Karlštejn. Libretto o 3
dějstvích. Kč 2.—

Orloj světa. Hra o 3 dějstvích. Repert. hra
Vinohradského divadla. Kč 10.—

Otakar Theer: Faëthón. Tragédie o 2 děj-
stvích a dohře. (2. vyd.) Kč 12.—

Fráňa Šrámek: Hagenbek. Komedie o 3 děj-
stvích. Rep. hra Vinohr. divadla. Kč 10.—

Edmond Konrád: Širočina. Hra o 5 děj-
stvích. Kč 8.—

Karel Scheinpflug: Divadlo na venkově.
Studie a essaye. Kč 18.—

Expeduje

každý knihkupec, jakož i nakladatel

Fr. Borový,

Praha II., Jindřišská 13.

DIVADELNÍ DEKORACE

odborně a umělecky provádí

ANT. DVOŘÁK,

malírna dekorací, Konecchlumí u Jičína.

**Úplné zařizování jevišť.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné.**

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení za ceny
bezkonkurenční obdržíte jediné
ve speciálním závode

HANUŠ A PÍŠTĚK,

MOR. OSTRAVA-PRÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

PLÁTNA

na opony, kulisy, dekorace různé
vyrábí a dodává

M. V. ŠKOP, mechanická tkalcovna
v Polici nad Metují.

Vzory na požádání zašle.

DIVADELNÍ KROJE dobově věrně do všech kusů
dodá Vám nejlevněji
umělecký závod divadelní

JOS. VYCHRON, RŮŽODOL I., LIBEREC,
atelier a půjčovna divadelních a maskárních krojů.

LUDVÍK SKRUŽNÝ

umělecké, stavební a strojní
zámečnictví

PRAHA-II., Vladislavova 8.

Telefon č. 4565.

Provádí speciální konstrukce
pro jeviště a úplná provaziště.
Rozpočty na požádání zdarma.

„Knihovna Matice Divadelní“

řídí JAROSLAV PETR.

1. J. K. Tyl: **Strakonický dudák.** Nár. báchorka se zpěvy o 3 jedn. Dramaturg, úprava prof. dra V. Tilleho. (Hraje se na div. Vinohrad.)
2. Ark. Averčenko: **Pětka.** Pět veselých akt. Přel. V. Cervinka. (Velmi účinné!)
3. Edmond Konrád: **Návrat mládí.** Hra o 5 děj. (Z repert. Měst. div. na Král. Vinohr.)
4. V. K. Blahník: **Smysl a podstata divadelního umění.** (Ideový úvod k div. příručkám, jež vyjdou v této knihovně.)
5. Ivo Vojnovič: **Maškaráda v podkroví.** Tři akty masopust. scherza. (Hráno na Vinohr.)
6. K. Piskoř: **Kukačka.** Ves. o 3 dějstvích. Hráno v „Uranii“ s velkým úspěchem. Působivá a vděčná veselohra.
7. Fr. Zavřel: **Mrtvý.** Ves. o 3. děj. (V praž. Rokoku provedeno 30 krát!)
8. Ark. Averčenko: **Druhá pětka.** Pět veselých aktovek. Přeložil V. Cervinka.
9. Fr. Herman: **Hvězda Táborů.** Drama o 3 jed. (Z repert. Vinohrad. div.)

V tisku:

10. St. Przybyszewski: **Hlubina.** Drama o 3 aktech. Přeložil J. Rydvan.

Naše organizované jednoty mají při odebrání této knihovny i koupí jednotl. svazků zvláštní výhody.

Žádejte informace a ceník v ústředí,
anebo u nakladatele

FR. BORO V Ě H O
V Praze II - Jindřišská 13

Třetí vydání!

K. M. ČAPEK-CHOD

T U R B I N A

SPISY-VII Kč 48.—

Vázané v polokožené vazbě Kč 68.—

NAKLADATEL

FR. BORO V Ý, PRAHA II.,
JINDŘIŠSKÁ 13.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

ARNOŠT POLÁŠEK
KYJOV NA MORAVĚ

Výhodné placení Rozpočty zdarma

Přátelům krásné knihy

Josef Hora
ITALIE

VERŠE
1925

Na křídovém papíře
s trojbarevným frontispicem

Otakara Nejedlého

v úpravě *A. Chlebečka*

jako VIII. knihu ZLATOKVETU

Za Kč 27.— Za Kč 27.—

vydal nakladatel

FR. BOROVÝ, PRAHA II.,

Jindřišská 13.

U všech řádných knihkupců.

ST. K. NEUMANN

padesátníkem!

*Čtete jeho význačná díla básnická
i kritická:*

Kniha mládí a vzdoru. (Spisů svazek I.)
1895—1902. Cena Kč 20.—, na lepším papíře
Kč 30.—

Bohyně, světice, ženy. (Spisů sv. IV.)
Cena 18 Kč.

Nové zpěvy. Kniha lyrických průbojů. Cena
10 Kč.

Třicet zpěvů z rozvratu. Básně. (1914—
1918). Cena 18 Kč.

Básně. Výbor. Cena 21 Kč, na lepším papíře
31·50 Kč.

Pozdrav Tomáši G. Masarykovi. Cena
40 hal., na ručním papíře 80 halérů.

Ať žije život. Volné úvahy o novém umění.
Cena 21 Kč, na lepším papíře 31·50 Kč.

Zašle nakladatelství

FR. BOROVÝ V PRAZE II.,

Jindřišská 13

a každý řádný knihkupec.

P. T. ochotnickým spolkům a dramatickým odborům
doporučujeme

Divadelní hry Karla Diskoře

Nejnovější svazek:

RADOSTNÁ UDÁLOST.

Fraška o 3 jed. (Úlohy: 4 p., 3 d. Dekorace: pokoj.)
Jediná dekorace! Kč 7.—! 7 osob!

Před tím vyšlo:

Mumie. Fraška o 3 jed. Rep. hra div. „Adrie“
v Praze II. (Úl. 7 p., 4 d. Dekor. stud.pokoj.) **Kč 10.—**

Prozatímní manželství. Komedie o 4 jed.
(Úl. 6 p., 4 d. Dekor. atelier a zahrada.) **Kč 10.—**

Ta, již nelze odolat. Veselohra o 3 jed.
Rep. hra div. Švandova a div. „Uranie“. (Úl. 7 p., 5 d. Dekor. pokoj.) **Kč 12.—**

Když se obchod vydáří. Veselohra o 3 jed.
(Úl. 8 p., 4 d. Dekor. salon a kancelář.) **Kč 9.—**

Na sopečné půdě. Veselohra o 3 jed. (Úl. 9 p.,
5 d. Dekor. zahrada a pokoj.) **Kč 9.—**

Akrobati. Hra o 1 jed. Rep. hra býv. Lid. div.
na Žižkově. (Úl. 3 p., 3 d. Dekor. podkrovní.)
Třetí vydání. **Kč 3·50**

Závěš tak poroučí. Veselohra o 1 jed. (Úl.
3 p., 1 d. Dekor. pokoj.) **Kč 3·50**

Meteor. Drama o 3 jed. *Hráno ve Švandově*
div. v r. 1919. (Úl. 5 p., 4 d. Dekor. pokoj.) **Kč 8.—**

Závody milionů. Veselohra o 3 jed. Rep. hra
Tylova div. v Praze. (Úl. 6 p., 3 d. Dekor.
pokoj.) **Kč 8.—**

Kukačka. Veselohra o 3 jed. Rep. hra div.
„Uranie“. (Úl. 4 p., 4 d., 3 dět. Dek. pokoj.) **Kč 8.—**

Herakles versus Puma. Fraška o 3 jed.
Rep. hra Švandova div. (Úl. 6 p., 5 d. Dekor.
pokoj a salon.) **Kč 8.—**

Dar sv. Mikuláše. Hra o 1 jed. (Úl. 3 p.,
2 d., 2 dět. Dekor. pokoj.) Velmi vhodná
hra pro mikulášské zábavy. **Kč 3·50**

Koupiti lze ve všech knihkupectvích, jakož i u
nakladatele

FR. BOROVÝHO V PRAZE II.,

Jindřišská č. 13.

Doplňte

divadelní knihovny!

Sofokles: *Král Oidipus.* — *Slidiči.* Přeložil
Ferd. Stiebitz. Antická tragédie a satyrská
hra ve vzorném překladu. Kč 12.—.

Mistr Petr Patelin. Farce z XV. stol. Přeložil
Dr. O. Dubský. S kresbami J. Konůpka.
Bibliofilie! Kč 30.—.

Henri de Régnier: *Muž a sirena.* Drama-
tická báseň. Přeložil A. P. Cena váz. Kč 3.—.

M. Arcybašev: *Žárlivost.* Drama o 5 děj-
stvích. Přeložil Stan. Minařík. Kč 6.—.

Otakar Fischer: *Karlštejn.* Libretto o 3
dějstvích. Kč 2.—.

Orloj světa. Hra o 3 dějstvích. Repert. hra
Vinohradského divadla. Kč 10.—.

Otakar Theer: *Faithón.* Tragédie o 2 děj-
stvích a dohře. (2. vyd.) Kč 12.—.

Fraňa Šrámek: *Hagenbek.* Komedie o 3 děj-
stvích. Rep. hra Vinohr. divadla. Kč 10.—.

Edmond Konrád: *Širočima.* Hra o 5 děj-
stvích. Kč 8.—.

Karel Scheinpflug: *Divadlo na venkově.*
Studie a essaye. Kč 18.—.

Expeduje

každý knihkupec, jakož i nakladatel

Fr. Borový,

Praha II., Jindřišská 13.

ČESKOSLOVENSKÉ 17 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

Obsah

Ročník III

a všechny strany! Naše odpověď (Úvodník) — Cyrano: Vojan-Štěpánek — Jiho-
ovanské drama v posledním roce — Pravá láska k divadlu — Hlasy tisku o „Čajové
anence“ a „Benglíci“ — Také divadelní jubileum — Co o nás vědí ve Francii
Pane dře Štorchu-Mariene — Úpadek baletu? — Tak, mládenci, dělat a nemluvit!
Z divadelní kroniky — Sté výročí narození Šimanovského — Ústřední jednoty
česk. herectva — Dotazník pro Dějiny čsl. ochotnictva — Oslavy 1926

17 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

PRAZE 20. listopadu 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí **Jakub Rydvan**. Grafickou úpravu vede **Ant. Chlebeček**.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovině měsíce. Roční předp. 40 Kč i s pošt. zas., jednol. sešity Kč 2.—.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI, Neklanova 44a a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Simulanova) ul. 16, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkovanybch zaslálek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiiskování a sřekládání články není dovoleno; otiiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budřez zasílány. Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, jeřto ochotn.-jednotám, org. v Ů. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.

Uřizování novinových známek povoleno výnosem Ředitelství pošt a telegrafů v Praze č. 37.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz, práva atd.

K všeochotnické soutěži. Rozebraná akt. Božený Víkové-Kunětické „Sběratelka starožitností“ vyjde v novém vydání ještě během tohoto měsíce v nakladatelství E. K. Rosendorfa, Praha II., Žitná.

„**Oslava Tylova**.“ Návrh na uspořádání Tylových večerů s úplným vypracováním jednotlivých čísel programu vydán bude pěči Ů. M. D. O. Č. k oslavám 1926 za redakce prof. Fr. Kocourka.

Knižní a časop. novinky. Nakl. Ph. dra Mil. Svobody, prof. dram. školy prař. stát. konservatoře hudby, Praha VII., Libeňská 5, vyšla jako sv. 8. knih. „Kytice“ v krásné bibliofilské úpravě dle návrhu prof. V. H. Brunnera 3 aktová div. hra Edv. Béma „Hvězdné požáry“, v níž básnický delikátním způsobem řešen je erotický vztah dvou vynikajících českých vlastenců doby probuzenské: Mat. Klácela a dra Helceleta k slavné autorce „Babičky“, Boženě Němcové a která poprvé provedena bude pěči Spolku čs. žen na scéně Měst. div. Král. Vinohr. ve prospěch pořízení pamětní desky na domě „U tří lip“ na Příkopech, kde velká tato žena vydechla ušlechtilou svou duši. Jednoty znovu upozorňujeme na pozoruhodné toto jevištní dílo (cena Kč?) — Nakladem Fr. Švejdy, Praha-Libeň vyšla v posledních svazcích „Divadelního sborníku“ nová vydání 3 akt. soc. dr. A. Veselého-Rožďalovského „Udolán“ (sv. 305 za Kč 9.—) a 1 akt. veselohry Otom. Schäfera „U pěti čertů“, známé z provedení pražského div. Národn. (sv. 306 za Kč 4.50), nová celovečerní fraška z mlynářského života se zpěvy „Ve mlýnici — na šalandě... (Jak to krajanek Čiz zmotal)“ od Vaška Vrány s hudbou Em. Starého (sv. 307 za Kč 8.—, klavír. výt. Kč 36.—), 3 akt. hra Václ. Krofky, spolupracovníka našeho listu, „Z pekla do ráje“ ze selského života (sv. 308 za Kč?)

a slavn. alegor. scéna prof. Ed. Šimka „Vlast trpíci i vítězná“ (sv. 309 za Kč?), v „Div. sborn. mládeže“ pak nejnověji 1 akt. obr. ze života junáků „V záři ohně“ od Řich. Válka (sv. 20 za Kč 3.60) a 4 akt. hra o dětech a pro děti „Slunéčko“ od M. Schäferové-Holešovské (sv. 19 za Kč 4.80). — Spis. Jos. Valenta Holice, Čechy vydal novou ves. „Osel je osel“, která pro svůj příkladný děj, bodrý humor a vtip a pro snadnou výpravu a malý počet osob stane se jistě repert. hrou mnohých ochotnických scén, jež na hru upozorňujeme. — Nakl. B. Kočího Praha I., Masarykovo nábř. 14, vypisuje do 30. listopadu 1925 subskripci na obzvláště laciné vydání díla A. Dumasa „Tři mušketýři“ a „Tři mušketýři po 20ti letech“, která vyjde ve IV. serií Kočího „Nejlacinější české knihovny“ (sv. 33—40) za pouhých Kč 30.—, pošt. 34.—, váz. 60.—, pošt. 66.—, též na měsíční splátky po Kč 10.—. Subskribenti mají nárok na všechny tři předchozí serie knih o 1850—1900 str. po Kč 30.— (60.— mimo pošt.) za serií a též na měs. splátky. Kromě monument. práce Dumasovy obsahuje IV. serie ještě II. a III. díl rozkošného románu Grandetové „Božská dvojčátka“. Prospekty a seznam svazků zasílá se zdarma.

Chystané knihy. Nakl. „Obelisk“ Praha II. Karlovo nám. 15, vydá cyklus charakteristických židovských obrázků „Modche a Rezi“ z Rakousovy knihy „Vojkovičti a přespólní“ knižně v dramatické úpravě. V roztomilých těchto aktovkách prokmitá opravdovost a srdečnost prostředí, které Rakous umí tak pěkně a bezprostředně bystře vystihnout. Jeho postavy jsou typickými každým slovem i výrazem, mají osobitý život a nejsou znásilněny divadelní skrupulí. Jsou zbaveny karikačních stínů a ukazují ryze své citění a myšlení. Z drobných historek spolu s autorem knihy upravili pp. Brumlík a Körper aktovky, plně libivosti, upřímnosti a šibalského veselí tak, aby nebyl porušen ostrý pohled do vnitřního života prostého člověka. Pod titulem „Modche a Rezi“ byly tyto aktovky hrány již nescíslněkrátě, ale stále mají v sobě velkou poutavost. Proč autor teprve nyní je vydává tiskem, vysvětluje v předmluvě, adresované „Těm, kdož budou hráti Modche a Rezi“.

Pomůcky. Župní úředitel osvětových sborů v Brně, Jakubská 1, vyd. první tři čísla letošního II. ročn. „Osvět. věstníku Brněnska, Jihlavska a Uh.-Hradišska“ věnovaná ochotn. jevišti s pozoruhodnými články Jiř. Mahena (Co má vědět každý herec a ochotník), Fr. Kňourka (Jeviště snadno a levně), Ant. Skály (Podmínky zdaru och. představení a Hry pro malé scény) a Fr. Klíky (O líčení a masce), na něž naše režis. zvláště upozorňujeme. (Ročně 10 čísel za 10 Kč.) — O chystané příručce k pořád. večerů Tylových, novém vydání hry „Sběratelka starožitností“ a nových hrách: Ed. Béma „Hvězdné požáry“, řadě knih z nakl. Fr. Švejdy a Jos. Valenty „Osel je osel“ viz výše!

PŮJČÍ VÁM LEVNĚ
ODBORNÝ DIVADELNÍ ZÁVOD
O. FRIEDLOVÁ
PRAHA II, Jungmannova č. 7
TEL. 690. — P. T. SPOLKŮM SLEVY

ČESKOSLOVENSKÉ 18 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

ROČNÍK III

Novinky Národního divadla — Hilar režisér — Národní divadlo do správy státní? — Quo usque — politika! — Soupeřství našich scén — A nešlo by to u nás? — Několik slov o „Tosce“ — Hlasy tisku o „Farmě pod jilmý“, „Lháři“ a „Milostných bláznovstvích“ — Z divadelní kroniky — Státní ceny — „Jaro v podzámčí“ — Černošské divadlo ve Variété — Tajemství úspěchu — Oslavy 1926 — Nová jeviště — Konference moravského ochotnictva

14 vyobrazení

VDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ; SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 16. prosince 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí **Jakub Rydvan**. Grafickou úpravu vede **Ant. Chlebeček**.

Čas. Div. vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovině měsíce. Roční předp. 40 Kč i s pošt. záz., jednou. Změny Kč 2.—

Čas. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44a a bývá též přítomen v kanceláři Matiční, Praha II, Ostrovní (Kmelanova) ul. 1b vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehledě na rukopisy vrácené se toliko, když je přiložena řádně známkovaná obálka. Nedostatečně známkovanych zásluh redakce nepřijímá. zvláštní dopisy neodpovídá, otiiskování s překladem články není dovoleno, otiiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. **Za inzeraty, zejména však za inzeráty přílohy redakce neodpovídá.** Administrace je v nokt. Fr. Rotového, Praha II, Jindřichská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listů, nedošlých sešitů a objednávek inzerátů kuďez zasílány, inzerováním v „Čs. Div.“ je úspěšné, ježto ochotn. jednotám, org. v U. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.

Užívání novinových známek povoleno výnosem Ředitelství pošt a telegrafů v Praze čis. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

Knihy a časop., pomůcky, provoz, práva aut.

Novinky divadelní. Nakl. L. Radoměřský Pardubice vydal v 1. sv. „Světové edice“, knihovny prvořadých dram. děl původních i přeložených, redig. prof. drem J. V. Klímov, překlad známého dram. paměti Belgičana Henr. Soumagne „Příští Mesiáš“ (od prof. dra V. Těleho-Ríhy), který v lednu letošn. roku po uskutečnění premiéry na pražském div. Nár. cenzurou byl zakázán. Novinářským polemikám ani protestním schůzím nepodařilo se důsledky tohoto zákazu, který prohlášen nekulturním činem, odstranit. A toto tehdejší živelné hnutí a odpor proti poutání svobody projevu se dokumentárně zejména úvodem F. X. Šaldy a obšírným doslovem Otak. Fischera, který k typograf. dokonale vybavené knize vhodně a účelně je připojen, láme předsudky a vymáhá uznání této umělecky nesporně cenné hře. (Cena?)

Nakl. „Obelisk“ v Praze II. vydalo impresionistické drama ital. futuristy F. T. Marinettiho „Ohnivý bubec“ (překl. U. Dadone a Jos. Kudička), jež, provedeno pražským Stavovským divadlem, ukázalo — posuzováno dle úspěchu, který přičíst lze spíše eksotičnosti látky „afrického dramatu žár, barvy, křmotu a vůni“, než formě — v dosti příznivém světle nový tehdy směr světové literatury, jenž zdá se však býti poslední dobou a zvláště v Itálii šťastným zásahem Pirandellovým zcela překonán. (Cena?)

Nakl. Fr. Švejdý Praha-VIII oznamuje další novinky svého nákladu: J. O. Hradčanského 3 akt. posuvavskou idyllu „Já jsem majstr seminářský...“ (Div. Sb. sv. 270 za Kč 10—; vlastním nakl. vydal 192 autor akt. žert „Vědátorovy trampoty“, vhodný zejm. pro program. večery), H. Sedláčkův překlad 5 akt. polsk. soc. dram. „Za volnost“ (274; Kč 7-50), Ed. Šimka hist. hru z doby husitské „Kalich“ (276; Kč 9—), V. Kosteckého 3 akt. hru ze života „Podzimní píseň“ (277; Kč 6—) a nově v jiných naklad. dříve vydané práce: Jar. Borotinského 3 akt. drama

„Stárka“ (275; Kč 6—), Jar. Marie 3 akt. truchl. „My a vy“ (285; Kč 5—; připojeno „Mrtví vládnou“) a aktovky Felixe Tévera (U nás v Nerušíně, Odvážný, Rudé karafiáty, Duha, V podruží síly; svazek 289 — 92 za Kč 3-20, 3-20, 2-50 a 7-50). —

Nakl. B. Kočího v Praze I. vyšla jednoaktová symbol. pohádka Sl. J. Sousedíka „Zlatý květ“ (Uměleckých snah sv. 313 za Kč 5—) o zátné moudrosti životní, jež přemáhá silou lásky temné moci a jejich kletby, a dvě slovinské dětské hry (Fr. Milčinského „Hra o veselé úloze“ a Jos. Ribičiče „Mládež“, přel. Otto Babler, sv. 332 za Kč 4—), které mluví zvláště hřejivě svou jasnou a krásnou tendencí, majíce neselehávající sílu živé suggestce a napínavosti, k duši a srdci i našich dětí.

Vánoční novinky knižní. Nakl. družstvo „Máje“, Praha I. vydalo k letošním vánocům v kniž. „Div. her pro mládež“ básn. Ad. Veselého „Svatvečer“, život. pohádka i balet o 2 děj. s proměnou (sv. 57 za Kč 2—), kterýžto mor. autor napsal pro mládež také dojmy, příběhy a povídky za prázdnin dětí u moře „Děti a moře“ (s obr. Fr. Hlavici vyšlo u Ad. Perouta v Mor. Ostravě za Kč 12—) a vydá ještě letos skautskou knížku „Okno do nebe“. — Nakl. F. Topiče, Praha I. vydal oblíbený spis K. V. Rais dvě knihy veršů a povídek „Cesta k domovu“ (za Kč 32— váz.) a „Na slunci“ (za Kč 26—), jichž každá stránka podaruje čtenáře úsměvem radosti a teplým kouzlem nestrojené srdečnosti. Vedle něho druhý, mládeži stejně milý a oblíbený autor Adolf Wenig připravil k letošním Vánocům hned knížku tří. Jsou jimi dva svazčky edice „Světlem pohádek“, obsahující vybrané pohádky bulharské a švédské (po Kč 3-50), ale zejména kniha „Noční motýli“ (za Kč 30— váz.), která poutavými příběhy a intimními vzpomínkami na domov a dětství přibližuje tentokrát sama autora nescetné malé jeho obci čtenářské.

Ochoťnický repertoar. VI. 11. Sdo. v Kouřimí: Velbloud uchem jehly (Langer Fr.); 13. D. s. „Tyl“ v Ervénicích: Dražba na nevěstu; 14. „Sokol“ v Žamberku: Charleyova teta, Sdo. v Žebráku: U bílého koníčka. Okrsek v Táboře a Sdo. v D. Radechov: Naši furianti. Sdo. „A. Marek“ v Turnově: Páni (A. Horáková); 21. Dr. bud. sdruž. v Hostomících: Andulka šafářova (J. Balda). Sdo. „Karel Čapek“ v M. Svatoňovicích: Loupežník (Čapek); 21. a 26. N. J. S. v Holohlavech: Otec; 24. O. s. „Klicpera“ v Jihlavě: Druhé mládí (K. Scheinpflug); 27. O. s. „Sembera“ ve V. Mýtě: Miss Hobbs, O. s. „Tyl“ na Hor. Kutných: Já jsem majstr seminářský (J. O. Hradčanský); 27. „Sokol“ ve Švihově: Kráska ze Šumavy (Pořt); 28. Sdo. „Tyl“ v H. Branné: Tomáš Svoboda, D. s. „Svornost“ v Nadslavi: Maryša; 28. a 29. „Sokol“ v Rožmitále: Potopehý zvon.

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky

provádí

ARNOŠT POLAŠEK
KYJOV NA MORAVĚ

Výhodné placení Rozpočty zdarma

ČESKOSLOVENSKÉ 1920 DIVADLO

ROZHLEDY PO SVĚTĚ DIVADELNÍM

OBSAH

O krisi divadel — Vzpomínka na „Fidlovačku“ — Italští dramatikové dneška (G. A. Borgese) — Ze zápisků návštěvnice divadla — Kritikovi do památníku — Z Národního divadla — A co divadelní zákon? — Obtíže s děkováním herců — Pro původní repertoar — Tylový oslavy 1926 (jubilejní spis, Národní sbírka, Film „J. K. Tyl“) — Vysoká škola dramat. umění — 100 let varšavsk. divadla — Umění dram. a hudba — Biograf v opeře — Divadlo mladých v Paříži — Shakespeare nebo Bacon? — Umravňovatelé v Anglii — Představení na pokračování — Poláci v Londýně — Sudermann pohoršen — Reinhardt sovětům — Němci jsou všude — Mezi včerejskem a zítřkem — Školní děti na scéně — Podařený režisér — Pardubické divadlo — Věčná loterie Jirásk. div. v Hronově — Významný úspěch — Doslov jubilejní

22 vyobrazení

ROČNÍK III

VYDÁVÁ MATICE DIVADELNÍ, SPOLEK PRO PÉČI O KULT. ZÁJMY ČS. DIVADELNICTVÍ

V PRAZE 31. prosince 1925

Odp. red. JAKUB RYDVAN

ČESKOSLOVENSKÉ DIVADLO

S redakčním kruhem řídí *Jakub Rydvan*. Grafickou úpravu vede *Ant. Chlebeček*.

„Čsl. Div.“ vychází pravidelně každý druhý a čtvrtý pátek v měsíci kromě ledna, června, července a srpna, kdy vyjde toliko jednou v polovici měsíce. Roční předpl. 40 Kč i s pošt. zás., jednotliv. sešity Kč 2.—.

Odp. red. bydlí Praha 152-VI. Neklanova 44n a bývá též přítomen v kanceláři *Matiční, Praha II, Ostrovni (Smetanova) ul. 16*, vždy ve středu a pátek po 6. hod. več. Nehodící se rukopisy vracejí se toliko, byla-li přiložena řádně známkováná obálka. Nedostatečně známkových zásilek redakce nepřijímá, zvláštními dopisy neodpovídá; otiskovati a překládat články není dovoleno: otiskování drobných zpráv dovoleno jen s udáním pramene. *Za inserty, zejména však za insertní přílohy redakce neodpovídá. Administrace je v nakl. Fr. Borového, Praha II, Jindřišská 13, kam dopisy, týkající se odebírání listu, nedošlých sešitů a objednávek insertů budtež zasílány.* Inzerování v „Čsl. Div.“ je úspěšné, ježto ochotn. jednotliv., org. v Ú. M. D. O. Č., zasíláno je zdarma.

Užívání novinových známek povoleno výnosem ředitelství pošt a telegrafů v Praze čís. 97.147/VI 1925 ze dne 24. dubna 1925

P. T.

Ukončujíc tento III. a dle pořadí naší periodické publikace VIII. ročník „Čsl. Divadla“, děkujeme především jeho odběratelům a předplatitelům, kteří zůstali i nově stali se jeho příznivci a kteří mají nemalý podíl na značném rozvoji listu, jak patrné je nejlépe z porovnání tohoto a předchozích ročníků. Letošní bohatá výzdoba, čítající téměř 300. vyobrazení, doufáme, odškodnila je s dostatek za přichylnost, listu věnovanou. Děkujeme i všem literárním přispívatelům a spolupracovníkům, kteří poskytli listu nejlepší z nejlepších, co vzniklo v duševní jejich dílně. A děkujeme posléz *dosavadnímu nakladateli p. Frant. Borovému*, jehož nedocenitelnou ochotou umožněn rychlý vzrůst listu. Přecházíme s *novým chystaným ročníkem „Čsl. Divadla“ do nakladatelství firmy F. Topič v Praze I. Národní tř. 11*, vynasnažíme se — zůstávající důsledni v dosavad dodržovaných svých zásadách naprosté neodvislosti na všechny strany a ode všech vlivů — pokračovati v zdokonalení listu po stránce vnějškové výpravy i vnitřního obsahu slovesného, jako jsme činili stále a jsme též naděje, že všichni naši přátelé, uznávající tuto snahu, zachovají nám svou náklonnost a naopak přičiní se o to, aby okruh jich co nejvíce se rozšířil.

Vydavatelstvo a redakce „Čsl. Divadla“

Knihy a časop., pomůcky, provoz. práva atd.

Knižní a časop. novinky. Nákl. Fr. Švejdy v Libni zahájena nová sbírka „Pražský kabaret“, z níž vyšle dosud tři svazky obsahují: Havelkovu voj. fr. „Ich melde...“ z div. Burianova (za Kč 6.—), J. F. Khunův překl. (z mezinár. jaz. „Ido“ (Meinickovy ves. „V sňatkové kanceláři“ (za Kč 4.50) a Sedláčka Jára Fr. „Jaký pán, takový krám“, rovněž z div. Burianova (za Kč 5.—). — Nákl. F. Topiče Praha, Nár. tř. 11, vyšel humorist. „Švandův dudák“ seš. 24. románu Ot. Hanuše „Děvče na vlně 1120“ seš. 23. (po Kč 1.80 a 2.80), ed. „Knižovny romantiků“ s pokračováním poutavých románů Eug. Seea „Věčný žid“ a P. Févala „Tajnosti Londýna“ (vesměs redig. spis. Karlem Horkým) až seš. 7. (seš. za Kč 2.—). — Nákl. Zemědělského knihk. A. Neuberta Praha II., Hybernská 12, vyd. literárně-bibliografického měsíčníku „Naše kniha“ vyšlo za red. Boh. Foita čís. 11. ročn. VI. s úplným soupisem nejnovější literatury záb. i odb. a s bohatými zprávami literárními a uměleckými (za Kč 1.—). — Nákl. B. Kočího Praha I., Masarykovo nábř. 14

vyšel jako 1. sv. IV. serie „Nejlacinější české knihovny“ překlad II. dílu S. Grandové „Božských dvojčátek“ ve slohu známého půvabn. dětsk. románku „Hyta a Batul“, jež následovati bude ještě III. díl a monumentální dílo A. Dumasa „Tři mušketýři“ a „Tři mušketýři po 20 letech“. Celá serie v subskr. za Kč 30.— (poštou 34.—, váz. 60.— a pošt. 66.—), též na splátky. — Nákl. J. Svátka, Praha II., Spálená, vyšlo 1. čís. „Čes. Lidu“, jediného věstníku lidopisného, který zachraňuje naše památky lidové před zánikem a obsahuje zejména stati Ludv. Kuby „O chodské písni, Chmeličku, chmeli, a jejich obdobách polských“, red. dra Č. Zírba „O starodávné prostonár. četbě lidu česk. a polsk.“, Floriana Zapletala „O větrných mlýnech na Mor. Kravařsku“, Fr. Navrátila „O starodávných praporecích jihočeských obcí“, J. Vrzáně „Jak“ moje maminka pekla chleba“ a bohatou směs (zejm. o „Řeči zvířecí a staročeské hantýrce zlodějské z r. 1597“, pozn. k Havlíč. epigramu o tkalcích a j.) Předpl. roč. Kč 56.—.

Novinky chystané. „A život jde dál...“ Čtyřakt. lidské drama bude poprvé hráno na scéně Vzděl. sboru vyšehradského v Praze VI., na Slupí. Autoři prof. A. Bernášek (známý překl. franc. her) a B. Vrbský (autor celé řady wyb. vesel. zadali sem tuto hru proto, že je přímo předurčena pro malou intimní scénu, neboť má jen jednu dekor. a hraji v ní tři osoby. Efektní námět týká se sice války, ale ta nezasahuje přímo do děje. Hra, jež vyjde v druhé, pol. ledna nákl. E. K. Rosendorfa (Praha II., Žitná), bude jistě pilně vyhledávána všemi ochotnickými jednotami pro výše uvedené své přednosti a tendenci.

Pomůcky. Divad. agentura „Centrum“ v Praze VII upozorňuje, že cena jedné rozeepsané knihy je Kč 40.— a že půjčuje tři různé hry na dobu jednoho týdne jen proti záloze Kč 100.—. Upozornění toto týče se zvláště novinek, provozovaných na Národním. Stav. a Vinohr. divadle (Mluvíci opice, Nezralé ovoce, Knock a pod.).

DIVADELNÍ JEVIŠTĚ

odborně a umělecky
provádí

**ARNOŠT POLÁŠEK
KYJOV NA MORAVĚ**

Výhodné placení Rozpočty zdarma

Těchto
10
 knih o
3808
 stranách
 stojí pouze
Kč 145·50,
 v celoplátěné vazbě
Kč 215·50

ÚCHVATNÉ ROMÁNY SVĚTOVÉHO AUTORA *M. JÓKAIE*

Bílá paní levočská. Román. Stran 544	Kč 20·—
Ubozí boháči. Román. Stran 432	Kč 16·50
Bezejmenný zámek. Román. Stran 352	Kč 13·50
Krotitel duší. Román. Stran 512	Kč 19·50
Synové muže kamenného srdce. Román. Stran 624	Kč 23·50
Šilenci lásky. Román. Stran 448	Kč 17·—
Proslulý dobrodruh sedmnáctého století. Román. Stran 288	Kč 11·50
Není ďábla. Román. Stran 256	Kč 10·—
Ženu provází — boha pokouší. Román. Stran 144	Kč 6·—
Černá krev. Román. Stran 208	Kč 8·—

ROMÁNOVÉ A NOVELISTICKÉ DÍLO *FRÁNI ŠRÁMKA*

Stříbrný vítr. Román. Stran 410	Kč 18·—
Sedmibolestní. Povídky. Stran 114	Kč 10·—
Klavír a housle. Čtyři povídky. Stran 88	Kč 7·20
Osyka. Povídky. Stran 168	Kč 12·—
Sláva života. První prósy. Stran 155	Kč 5·60
Žasnoucí voják. Povídky z vojny. Stran 288	Kč 21·—
Tělo. Román. Stran 472	Kč 30·—

Všech těchto sedm knih čítá celkem 1695 stran a stojí Kč 103·80,
 v původní polokožené elegantní vazbě ve třech svazcích **Kč 196·80.**

**ÚVĚRUSCHOPNÝM OSOBÁM NA MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY ZASÍLÁ
 nakladatelství FR. BORO VÝ.**

Na skladě u všech knihkupců.

CO BUDEME HRÁTI?

Jarosl. Rudloff: LOVECKÉ ŠTĚSTÍ VÁCLAVA KRÁLE.
Tři veselé akty. (Bílý Sokol. - Lev paroháč. - volavka.
6 + 16 - 6 osob. Historické dekorace. — Vyšlo v „Repertoáru
čes. divadel“ jako sv. 208. Cena pouze Kč 10.—

NOVINKA!

Jaroslav Rudloff: DĚDEČKOVY HOUSLE. Vesnická historka ve 3 jednáních
se zpěvy. 20 osob - kompars. Děj na chodské vesnici. — Vyšlo v „Repertoáru čes.
divadel“ jako sv. 140. — III. vydání! Cena pouze Kč 10.—

Eduard Šimek: LEŠETÍNSKÝ KOVÁŘ. Zpracováno dle stejnojmenné básně
Sv. Čecha. Činohra ve 3 dějstvích. 13 osob - kompars. Vesnické dekorace. — Vyšlo
v „Repertoáru čes. divadel“ jako sv. 200 — II. vydání. Cena pouze Kč 8.—

Lze obdržeti v každém knihkupectví nebo přímo v nakladatelství

SOLC A SIMÁČEK,

spol. s r. o.,

PRAHA II., JERUSALÉMSKÁ 11.

VYŽÁDEJTE SI ZVLÁŠTNÍ SEZNAM DIVADELNÍCH HER!!!

Úspěšné hry Karla Piskoře

objednávejte v nakl. fy Fr. Borový, Praha II., Jindřišská 13.

PRÁVĚ VYŠLO:

K. H. HILAR:

Boje proti včerejšku

296 stran

V subskripci za Kč 60.—

(Platí jen do 31. ledna 1926.)

Čtyřiatřicet essayí. shrnujících
tvůrčí úsilí i kritické výboje
autorovy za posledních 10 let.
V sličné úpravě A. Chlebečka,
s rytou obálkou Jos. Čapka,
dvoubarev. tiskem na krásném
papíře vydalo nakladatelství

FR. BOROVÝ

PRAHA II., Jindřišská 13.

U všech knihkupců.

ČTĚTE TĚSNOHLÍDKA!

PRÁVĚ VYŠLO:

VRBA ZELENÁ

Fantastický román, ličící s překypu-
jícím humorem neslýchané dobrodruž-
ství několika typických postavček
dnešního Brna. S ilustracemi JARO-
SLAVA KRÁLE a barevnou obálkou
EDUARDA MILÉNA.

Vyšlo jako XIX. svazek „Žatvy“.

356 stran.

Kč 40.—

Nakladatelství

FR. BOROVÝ, PRAHA

U všech knihkupců.

Těchto
10
knih o
3808
stranách
stojí pouze
Kč 145.50,
v celoplátěné vazbě
Kč 215.50

ÚCHVATNÉ ROMÁNY SVĚTOVÉHO AUTORA *M. JÓKAIE*

Bílá paní levočská. Román. Stran 544	Kč 30.—
Ubozí boháčl. Román. Stran 432	Kč 16.50
Bezejmenný zámek. Román. Stran 352	Kč 13.00
Krotitel duší. Román. Stran 512	Kč 10.50
Synové muže kamenného srdce. Román. Stran 624	Kč 25.00
Šlenci lásky. Román. Stran 448	Kč 11.—
Proslulý dobrodruh sedmnáctého století. Román. Stran 280	Kč 11.50
Není ďábla. Román. Stran 256	Kč 10.—
Ženu provází — boha pokouší. Román. Stran 144	Kč 8.—
Černá krev. Román. Stran 208	Kč 8.—

ROMÁNOVÉ A NOVELISTICKÉ DÍLO *FRÁNI ŠRÁMKA*

Stříbrný vítr. Román. Stran 410	Kč 18.—
Sedmiboletín. Povídky. Stran 114	Kč 10.—
Klavír a housle. Čtyři povídky. Stran 88	Kč 7.20
Osyka. Povídky. Stran 168	Kč 12.—
Sláva života. První prósy. Stran 155	Kč 5.50
Žasnoucí voják. Povídky z vojny. Stran 288	Kč 21.—
Tělo. Román. Stran 472	Kč 30.—

Všech těchto sedm knih čítá celkem 1695 stran a stojí Kč 103.80,
v původní polokožené elegantní vazbě ve třech svazcích **Kč 196.80.**

**ÚVĚRUSCHOPNÝM OSOBÁM NA MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY ZASÍLÁ
nakladatelství FR. BORO VÝ.**

Na skladě u všech knihkupců.

KRÁSNÝ VÁNOČNÍ DAR

V sebraných spisech

K. M. ČAPKA-CHODA

vyšlo dosud:

Sv. I. Nejzápadnější Slovan.

Historie o třech kapitolách. S akvarelovou podobiznou autora
od H. Schwaigra. Stran 112 Kč 12

Sv. II. V třetím dvoře.

Román z pražského života. Stran 296 Kč 36.—

Sv. III. Povídky. (1884—1890.)

Obsah: Na valech. — Frantův román. — Žebrák.
Němák. Stran 176 Kč 18.—

Sv. IV. Nedělní povídky.

Kresby ze života. (1890—1897.) Obsah: Mates Holejch.
Šikovatel Lemaninský. — Ševcem. — U rotačky. — Jak
Tondovi Nemastnejch pomohli. — Strýc Jan. — Jak
Ferdinand Sovák pochodil. — Otec. Stran 128 Kč 13.50

Sv. V. Kašpar Lén, mstitel.

Román. Stran 248 Kč 21

Sv. VI. Osmero novel.

Obsah: Znova a lépe. — Snívá Kateřina. — Tlilililil!
Mendelssohnův koncert. — Tři dopisy MUC. Růženy
Hamáčekové MUDru Marli Loukotové. — Mates Holejch.
Zpověď naturalistova. Konteska Fina. Stran 400 Kč 36.—

Sv. VII. Turbina.

Román. Stran 576 Kč 48.—

Sv. VIII. Jindrové.

Román. Stran 464 Kč 40.—

Všech osm svazků SPISŮ K. M. ČAPKA-CHODA v celk. 2400 stran

a stojí Kč 224.50 brožované,

nebo Kč 384.50 v překrásné polokážené vazbě.

Úvěruschopným osobám též na měsíční splátky po 30 Kč dodává

Nakladatelství FR. BORDVÉHO, PRAHA II., Jindřišská 13

a každý knihkupec.

Doporučujeme

divadelní závod „OPERA“

ANT. NOVÁK,

PRAHA-VINOHRADY

Korunní třída číslo 20

Jediná odborná výroba

HISTORICKÝCH KROJŮ

Půjčovna veškerých

DIVADELNÍCH OBLEKŮ

Úplné výpravy

OPERNÍ I OPERETNÍ

JEVIŠTĚ

v uměleckém provedení a ceny
bezkonkurenční v celostátní soutěži
ve speciálním závodě

HANUŠ A PÍSTĚK,

MOR. OSTRAVA-PRÍVOZ, roh ulice Tábořské a
Prokopa Holého.

Vyžádejte si bezplatné rozpočty.

Nejnovější úplný

seznam knih

nakladatelství

Fr. Borový, Praha II.

právě vyšel a zasílá se na
požádání zdarma a franko.

NAŠE NOVINKY:

Šašek Jiříka Poděbradského. Krato-
chvilná veselohra historická o 3 dějstvích. Napsal
K. Sabina. Upravil a dobrými popěvkami doplnil Karel
Cvancara. České divadlo sv. 58. Kč 9-

Když krále vyženou. Komédie o 4 jednáních.
Napsal Anning Pollock (Amer.) Přeložil A. Klášter-
ský. České divadlo sv. 57. Kč 10-

Zlato. (Prince Hagon.) Drama o 4 jednáních. Napsal
Upton Sinclair. Přeložil Rost. Kocourek. České
divadlo sv. 58. Kč 7-

**Vláda temna čili Drápkem-li uvázl,
ztracen je celý ptáček.** Drama o 5 jed-
náních. Napsal Lev N. Tolstoj. Přeložil dr. B.
Prusík. České divadlo sv. 59. Kč 8-

Vykupitel. Veselohra o 3 dějstvích. Napsal
František Zavřel. České divadlo sv. 60. Kč 9-

Mluvící opice. Komédie o 3 dějstvích. Napsal
René Fauchois. Přeložil Klepetář. České divadlo
sv. 62. Kč 10-

Vánoce. Drama. Napsal Viktor Nejedlý. Činohra
sv. 22. Kč 6-

Sousedova jablka. (Paragrafy na střeše.) Ko-
médie o 3 jednáních. Napsal V. Šardou. Přeložila
M. Bártová. Činohra sv. 23. Kč 10-

Vlastencové z Boudy. Div. hra v 8 obrazech.
Podle J. J. Stankovského napsal V. Nejedlý. De-
korace navrhl P. Laichter. Činohra sv. 24. Kč 9-

Bílý lev. Vlastenecká hra ve 12 obrazech. Napsali
J. Kubík a D. Hallová. II. vydání. Činohra sv. 25.
Kč 10-

DODÁ KAŽDÝ KNIHKUPEC.

Vydaia:

ZORA, společnost z r. o., nakladatelství,
umělecký závod v PRAZE X. (Karlín, Královská 50.)

NA SYLVESTRA

hrajte působivě jednoaktové veselohry

J. O. HRADČANSKÉHO:

MODEL

Žertovná epizoda z uměleckého ovzduší.

6 osob (2 p., 4 d.). — Kč 6-

OSVĚDČENÝ PROSTŘEDEK

5 osob (3 d., 2 p.). — Kč 3-60

OMYL

5 osob (4 d., 1 p.). — Kč 3-

VĚDÁTOROVY TRÁMPOTY

6 osob (5 d., 1 p.). — Kč 3-

V každém knihupectví a u nakladatele

FR. ŠVEJDY v PRAZE VIII.

RUDOLF TĚSNOHLÍDEK:

POSEIDON

Velká románová skladba Těsnohlídkova,
přetékající kypivým životem a přirozeným
humorem brněnského ovzduší, znamená
jeden z vrcholů české vyprávěcí tvorby.
Není u nás spisovatele, který by se dovedl
zahledět na starosti, trudy, naděje, ra-
dosti, a početilosti malého člověka ve
velkém městě, nemáme autora, který by
tak oddaně a věrně dovedl odposlouchati
každou nuanci řeči a všechno to osobité,
co tvoří podstatu a kouzlo lidských posta-
viček. Je bezděky nutno mysliti na
Dickense a anglické mistry románové
drobnokresby, hledáme-li ve světové
literatuře srovnání; při tom však je dílo
Těsnohlídkovo — jako jeho dříve vyšlá
Kolonie Kutejsk — prací zcela osobitou, bez
vzorů vlivů, vyvřelé jen z nesmírné znalosti
prostředí a laskavého poměru k němu.

POSEIDON

má 344 stran a stojí Kč 52-.

**NAKLADATEL FR. BOROVÝ,
PRAHA II., JINDŘÍŠSKÁ 13.**

Na mikulášských zábavách

bude letos všude hrána originelní a působivá
aktoyka **KARLA PÍSKOŘE:**

Dar sv. Mikuláše

Cena Kč 3-50.

*Pište si o nejnovější seznam
divadelních her Karla Piskoře.*

**NAKLADATELSTVÍ
FR. BOROVÝ V PRAZE II.,
Jindřišská 13.**

KRÁSNÝ VÁNOČNÍ DAR!

V sebraných spisech

K. M. ČAPKA-CHODA

vyšlo dosud:

- Sv. I. **Nejzápadnější Slovan.**
Historie o třech kapitolách. S akvarelovou podobiznou autora
od H. Schwaigra. Stran 112 Kč 12—
- Sv. II. **V třetím dvoře.**
Román z pražského života. Stran 296 Kč 36—
- Sv. III. **Povídky. (1884—1890.)**
Obsah: Na valech. — Frantův román. — Žebrák.
Němák. Stran 176 Kč 18—
- Sv. IV. **Nedělní povídky.**
Kresby ze života. (1890—1897.) Obsah: Mates Holejch.
Šikovatel Lemaninský. — Ševcem. — U rotačky. — Jak
Tonduvi Nemaštrejek pomohl. — Stryj Jan. — Jak
Ferdinand Sovák pochopil. — Otec. Stran 128 Kč 13·50
- Sv. V. **Kašpar Lén, mstitel.**
Román. Stran 248 Kč 21—
- Sv. VI. **Osmero novel.**
Obsah: Znova a lépe. — Snívá Kateřina. — Tihliříš!
Mendelssohnův koncert. — Tři dopisy MUC. Růženy
Hamákové MUDru Marii Loukotové. — Mates Holejch.
Zpověď naturalistova. Konteska Fina. Stran 400 Kč 36—
- Sv. VII. **Turbina.**
Román. Stran 376 Kč 48—
- Sv. VIII. **Jindrové.**
Román. Stran 464 Kč 40—

Všech osm svazků SPISŮ K. M. ČAPKA-CHODA činí 2400 stran

a stojí brož. Kč 224·50, v překrásné polokožené

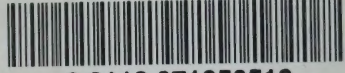
vazbě Kč 384·50.

Úvěruschopným osobám též na měsíční splátky po Kč 30 dodává

Nakladatelství FR. BOROVÉHO, PRAHA II., Jindřišská 13

a každý knihkupec.

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 071350513